

BROWN BOOK

TIGHT BINDING

UNIVERSAL
LIBRARY

OU_200553

UNIVERSAL
LIBRARY

Contents

checked 1969

I ವಿಷಯಸೂಚಿಕೆ.

POETS

ಈ ಸಂಪುಟದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಕರ್ಣಾಟಕ ಕವಿಗಳ ವರ್ಣಾನು
ಕ್ರಮವಾದ ಹೆಸರುಗಳು.

ಹೆಸರು	ಕಾಲ	ಪುಟ	ಹೆಸರು	ಕಾಲ	ಪುಟ
ಅಚರಾಜ	1104	12	ಇಮ್ಮಡಿಮಂರಿಗೆಯ		
ಅಚ್ಯುತದಾಸ	ಸು. 1650	411	ಸ್ವಾಮಿ	ಸು. 1590	313
ಅಣ್ಣಾಜಿ	" 1600	334	ಈಶ್ವರಕವಿ	" 1500	150
ಅದೃಶ್ಯಕವಿ	" 1580	305	ಉಜ್ಜಿನೀಶ	" 1550	259
ಅದ್ವೈತಾನಂದ	" 1700	554	ಉತ್ತರದೇಶದ		
ಅನ್ನದಾನಿಮಲ್ಲಿಕಾ			ಬಸವಲಿಂಗದೇವ	" 1600	321
ಬುರ್ಜನಾಟಾರ್ಯ	" 1650	440	ಎಮ್ಮೆಬಸವ	1543	233
ಅಭಿನವಚಂದ್ರ	" 1400	37	ಎರಡನೆಯ ಚೆನ್ನ		
ಅಭಿನವವಾದಿವಿದ್ಯಾ			ಬಸವ	ಸು. 1500	163
ನಂದ	1533	227	ಎಳಮಲೆಯ ಗುರು		
ಅಮೃತನಂದಿ	ಸು. 1300	33	ಶಾಂತದೇವ	" 1565	298
ಅರ್ಹದ್ವಾಸ	" 1650	415	ಓದುವಗಿರಿಯ	" 1525	207
ಆಚಣ	" 1195	21	ಕಂಪಿನಂಜಯ್ಯ	" 1560	294
ಆದಿಯಪ್ಪ	" 1650	414	ಕನಕಚಂದ್ರ	" 1300	34
ಆದಿಯಪ್ಪ	" 1700	555	ಕನಕದಾಸ	" 1550	237
ಅನಂಜನವಲಿಂಗ			ಕರಸ್ಥಲದನಾಗ		
ಶಿವಯೋಗಿ	" 1500	146	ದೇವ	" 1430	69
ಆಯತವರ್ವ	" 1400	38	ಕಲ್ಲಮಲದ ಪ್ರಭು		
ಇಮ್ಮಡಿ ತೋಟ			ದೇವ	" 1430	61
ಬಯ್ಯ	" 1530	226	ಕಲ್ಲರಸ	" 1450	93

ಹೆಸರು	ಕಾಲ	ಪುಟ	ಹೆಸರು	ಕಾಲ	ಪುಟ
ಕಲ್ಯಾಣಕೀರ್ತಿ	1439	84	ಗುಬ್ಬಿಯ ಮಲ್ಲ		
ಕಲ್ಯಾಣದಸ್ವಾಮಿ ಸು.	1500	172	ಣಾರ್ಣ	1513	191
ಕವಿಪುಷ್ಪಣಾಂಕ			ಗುಬ್ಬಿಯಮಲ್ಲಣ್ಣ ಸು.	1475	101
ಪಂಡಿತ	1380	35	ಗುಮ್ಮಟಾಚ್ಯ	1500	169
ಕವಿನುಲ್ಲ	1400	41	ಗುಮ್ಮಳಾಪುರದ		
ಕವಿನಾಡಣ್ಣ	1550	433	ಸಿದ್ಧಲಿಂಗೇಶ್ವರ	1480	127
ಕವಿಲಿಂಗ	1490	137	ಗುರುದೇವ	1350	34
ಕವಿವಿಟ್ಟಲ	1600	331	ಗುರುನಂಜ	1500	167
ಕಾರಾಗಹಳಿ ಕಾಂ			ಗುರುಪ್ರಸಾದ	1650	424
ತಯ್ಯ	1700	532	ಗುರುಬಸವ	1430	74
ಕೆಕ್ಕೇರಿಯಾರಾಧ್ಯ			ಗುರುಲಿಂಗವಿಭು	1550	261
ನಂಜುಂಡ	1550	265	ಗೋವಿಂದ	1650	394
ಕುಂತಿ	1500	174	ಚಂದ್ರಕವಿ	1430	81
ಕುಮಾರಚೆನ್ನಬಸವ	1550	254	ಚಂದ್ರಕೀರ್ತಿ	1400	39
ಕುಮಾರಬಾಕನಾಥ	1430	55	ಚಂದ್ರಭಟ್ಟ	1000	3
ಕುಮಾರವಾಲ್ಮೀಕಿ	1500	141	ಚಂದ್ರನು	1645	371
ಕುಮಾರವ್ಯಾಸ	1430	64	ಚಂದ್ರನು	1650	422
ಕೃಷ್ಣ	1700	540	ಚಂದ್ರಶೇಖರ	1700	525
ಕೃಷ್ಣಕರ್ಮ	1700	528	ಚತುರಾಚ್ಯಬೊ		
ಕೊಂಡಗೂಳಿ			ಮೃರಸ	1450	92
ಕೇಶಿರಾಜ	1160	19	ಚತುರ್ಮುಖಬೊ		
ಕೋಟೀಶ್ವರ	1500	145	ಮೃರಸ	1500	138
ಗಣಗ	1650	423	ಚವುಂಡಿ	1500	174
ಗಂಗಾಧರ	1550	270	ಚಾಕರಾಜ	1500	173
ಗಂಗಾಧರಾಚಾರ್ಯ	1470	97	ಚಾಪುವಿಠಲನಾಥ	1530	222
ಗಜಾಂಕುಶ	1000	3	ಚಾಮರಸ	1430	59
ಗಣದಾಸಿವೀರಣ್ಣ	1600	346	ಚಾಮರಾಜ	1617	
ಗುಣಚಂದ್ರ	1650	416		-37	359
ಗುಣನರ್ಮ I	900	1	ಚಾಮಯ್ಯ	1700	535

ಹೆಸರು	ಕಾಲ	ಪುಟ	ಹೆಸರು	ಕಾಲ	ಪುಟ
ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಜ	1672		ತಿರುಮಲಾರ್ಯ	1645	
	-1704	455		--1706	461
ಚಿಕ್ಕರಸ	ಸು. 1680	513	ತಿರುಮಲೆವೈದ್ಯ	ಸು. 1650	393
ಚಿಕ್ಕಪಾಠ್ಯಾಯ	1672	467	ತೆರಕಣಾಂಬಿ		
ಚಿದಾನಂದಕವಿ	ಸು. 1680	508	ಬೊಮ್ಮರಸ	,, 1485	128
ಚೆನ್ನಕವಿ	,, 1600	346	ತೋಂಬದಸಿದ್ದೇ		
ಚೆನ್ನಣ	,, 1650	432	ಶ್ವರ	,, 1470	97
ಚೆನ್ನಪ್ಪ	,, 1650	440	ದಿವಾಕರಣಂದಿ	1052	7
ಚೆನ್ನಬಸವಾಂಕ	,, 1550	234	ದೇವರಾಜ	ಸು. 1410	43
ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ	,, 1550	294	ದೇವರಸ	,, 1650	391
ಚೆನ್ನಮಲ್ಲೇಶ	,, 1700	543	ದೇವರಸ	,, 1700	558
ಚೆನ್ನರಾಜ	,, 1570	300	ದೇವರಾಚಾರ್ಯ	,, 1650	379
ಚೆನ್ನವೀರ	,, 1500	169	ದೇವೇಂದ್ರಮುನಿ	,, 1200	24
ಚೆನ್ನವೀರಣ್ಣ			ದೇವೋತ್ತಮ	,, 1600	330
ತೆರು	,, 1650	429	ದೈವಜ್ಞವಲ್ಲಭ	,, 1700	558
ಚೆನ್ನವೃಷಭ	,, 1700	556	ದೊಡ್ಡಣಾಂಕ	1578	303
ಚೆನ್ನಿಗ	,, 1700	530	ದೊಡ್ಡತಿಮ್ಮದಾಸ	ಸು. 1700	553
ಜೇರಮಾಂಕ	1526	208	ದೊಡ್ಡಯ್ಯ	,, 1550	251
ಜಕ್ಕಣಾರ್ಯ	ಸು. 1430	57	ದೊಡ್ಡಮಡಪ್ಪರಿ		
ಜಕ್ಕಭೂಪಾಲ	,, 1620	351	ಸ್ವಾಮಿ	,, 1650	428
ಜಗದ್ಭಸೋಮ			ಧರಣಿರಂಡಿತ	,, 1650	417
ನಾಥ	,, 1150	15	ಧರಣೋಜ	1424	49
ಜಿನದೇವಣ್ಣ	1444	86	ನಂಜ	ಸು. 1700	549
ತಿಮ್ಮ	ಸು. 1600	320	ನಂಜಣಾರ್ಯ	,, 1650	438
ತಿಮ್ಮಕವಿ	1677	492	ನಂಜನಾಥಭೂಪಾಲ	,, 1700	559
ತಿಮ್ಮಣ್ಣಕವಿ	ಸು. 1510	189	ನಂಜುಂಡ	,, 1525	202
ತಿಮ್ಮರಸ	,, 1550	408	ನಂಜುಶಕವಿ	,, 1650	388
ತಿಮ್ಮರಸ	,, 1700	547	ನರಸಾರ್ಯ	,, 1500	552
ತಿರುಮಲಫಟ್ಟ	,, 1600	317	ನರಸಿಂಹ	,, 1650	435

ಹೆಸರು	ಕಾಲ	ಪುಟ	ಹೆಸರು	ಕಾಲ	ಪುಟ
ನರಹರಿ	ಸು. 1650	401	ಪರಮಭಕ್ತ	ಸು. 1700	539
ನರಹರಿತೀರ್ಥ	1281	32	ಪರ್ವತದೇವ	1578	304
ನಾಗರಸ	ಸು. 1650	406	ಪರ್ವತಶಿವಯೋಗಿ	ಸು. 1650	397
ನಾಗರಾಜ	1331	34	ಪಾಯಣಮುನಿ	1606	353
ನಾಗವ	ಸು. 1700	536	ಪಾಯಣವ್ರತಿ	ಸು. 1600	332
ನಾರಸಿಂಹಶಾಸ್ತ್ರಿ	.. 1570	300	ಪಾಲ್ಕುಡಿಶೋಮ	.. 1195	23
ನಾರಾಯಣಕವಿ	.. 1450	95	ಪುರಂದರದಾಸ	.. 1540	232
ನಿಃಕಲ	.. 1700	560	ವೆಂಪುಸೆಟ್ಟಿ	.. 1650	427
ನಿಜಗುಣಶಿವಯೋಗಿ	.. 1500	153	ಪ್ರಧಾನಿ ತಿರುಮ		
ನಿರಾಲಂಬಶರಣ	.. 1700	561	ಲಾರ್ಯ	.. 1600	326
ನಿಲಕಂಠಶಿವಾ			ಪ್ರಭಾಚಂದ್ರ	.. 1300	34
ಚಾರ್ಯ	.. 1400	42	ಪ್ರಭುಗ	.. 1520	200
ನಿಲಕಂಠಾಚಾರ್ಯ	.. 1485	133	ಪ್ರಾಸಭೂಪಣ	.. 1650	427
ನಿಲಕಂಠಾರಾಧ್ಯ	.. 1500	168	ಬತ್ತಲೇಶ್ವರ	.. 1430	80
ನೂತನಾಗಚಂದ್ರ	.. 1659	420	ಬಸವ	.. 1160	18
ನೇಮಣ	1559	281	ಬಸವ	.. 1550	269
ನೇಮಿವ್ರತಿ	ಸು. 1650	439	ಬಸವ	.. 1700	552
ಪಂಚಬಾಣ	1614	351	ಬಸವಪ್ಪನಾಯಕ	.. 1700	558
ಪಂಡಿತಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ	1687	517	ಬಸವರಾಜೇಂದ್ರ	.. 1700	538
ಪಟ್ಟುಗಂದಿಳಿ ಸಿದ್ಧ			ಬಸವಲಿಂಗ	1611	353
ಲಿಂಗಸ್ವಾಮಿ	ಸು. 1700	532	ಬಸವಲಿಂಗಕವಿ	1679	500
ಪತ್ತಿಯಣ್ಣ	.. 1700	557	ಬಸವಾಂಕ	ಸು. 1550	261
ಪದ್ಮಕವಿ	1528	212	ಬಸವಾರಾಧ್ಯ	.. 1700	557
ಪದ್ಮಣಪಂಡಿತ	1627	368	ಬಸವೇಶ	.. 1600	344
ಪದ್ಮನಾಭ	ಸು. 1680	514	ಬಾಚರಸ	.. 1500	171
ಪದ್ಮಪ್ರಭ	.. 1300	33	ಬಾಯಣಾಚಾರ್ಯ	1410	562
ಪದ್ಮರಸ	1599	314	ಬಾಲಚಂದ್ರ	1273	31
ಪರಂಜ್ಯೋತಿಯತಿ	ಸು. 1450	93	ಬಾಲಚಂದ್ರಕವಿ		
			ಕಂದರ್ಪ	1204	25

ಹೆಸರು	ಕಾಲ	ಪುಟ	ಹೆಸರು	ಕಾಲ	ಪುಟ
ಬಾಹುಬಲಿ	ಸು. 1560	237	ಬ್ರಹ್ಮಶಿವ	ಸು. 1125	13
ಬಾಹುಬಲಿಸಂಹಿತ	1352	35	ಭಟ್ಟಾಕಳಂಕದೇವ	1604	348
ಬಿರುದಗಳು	ಸು. 1500	175	ಭಾರತೀಂದ್ರ	1648	373
ಕೆನ್ನಣಜಾಣ		175	ಭಾಸ್ಕರ	1424	47
ಗುಣರತ್ನ		176	ಭಾಸ್ಕರ	ಸು. 1550	375
ಚಂದನತಿಲಕ		570	ಭೀಮಕವಿ	1369	36
ಚೂಡಾರತ್ನ		176	ಮೌಗರಸ	1508	179
ಬಲ್ಲವರಸ		177	ಮಂಚಯ್ಯ	ಸು. 1650	440
ಬಾಧಜನಮಿತ್ರ		177	ಮಂಗಯಮಾಯಿದೇವ	1430	70
ಭೂಭೂಜರತ್ನ		177	ಮನಸಿಜ	1000	3
ವರಕವಿಚಂದ್ರ		570	ಮರಿರಾಜವೆಟ್ಟೇಶ	1650	399
ವಾಣೀನುಕುರ		571	ಮರುಳುಸಿದ್ಧ	1700	530
ವಿದಗಲಲಾಮ		177	ಮರುಳುಸಿದ್ಧೇಶ	1650	438
ವಿವೇಕಚೂಡಾರತ್ನ		177	ಮಲ್ಲಣ್ಣ	1413	46
ವೈರಾಗ್ಯನಿಧಿ		177	ಮಲ್ಲರಸ	ಸು. 1680	510
ಸರಸ್ವತೀಮಂಜುಲಿಲಕ		178	ಮಲ್ಲಕಾರ್ಜುನ	1245	26
ಸುಕವಿಕಂಠಾಭರಣ		178	ಮಲ್ಲಕಾರ್ಜುನ	1600	3-5
ಸುಕವಿಕರ್ಣಾಭರಣ		571	ಮಲ್ಲಕಾರ್ಜುನ	1678	498
ಸುಕವಿನಿಕರನಿಲಿಪ		178	ಮಲ್ಲಕಾರ್ಜುನಕವಿ	1485	132
ಸುಗುಣಕಂಠಾಭರಣ		178	ಮಲ್ಲಕಾರ್ಜುನಕವಿ	1593	313
ಸುಗುಣಕರಂತ್		178	ಮಲ್ಲಕಾರ್ಜುನ		
ಸುಗುಣರತ್ನಕರಂತ್		178	ರಾಯ	ಸು. 1600	338
ಸುಜನಮನೋಜ		571	ಮಲ್ಲಿವೇವ	1104	12
ಬೆಂಗಳೂರು ಮುದ್ದ			ಮಲ್ಲು	ಸು. 1650	431
ವೀರನಿಷ್ಠಮಿ	ಸು. 1700	531	ಮಹಾಂತನಿಷ್ಠಮಿ	1550	293
ಬೋಂಬೆಯಲಕ್ಷ್ಮ	1538	231	ಮಹಾದೇವ	1650	435
ಬೋಸ್ತಾನಪಂಡಿತ	ಸು. 1180	21	ಮಹಾಲಿಂಗದೇವ	1425	50
ಬೋಮ್ಮರಸ	1450	88	ಮಾಘಾಣಂದಿ	1260	30
ಬ್ರಹ್ಮಕವಿ	1600	341	ಮಾಧವ	1500	164

ಹೆಸರು	ಕಾಲ	ಪುಟ	ಹೆಸರು	ಕಾಲ	ಪುಟ
ಪಾದಧರ್ಮವೇವ	ಸು. 1650	415	ರಾಮೋದ್ರ	ಸು. 1550	268
ಮುಷ್ಠಿನವ್ಯು	,, 1700	555	ಲಕ್ಷ್ಮಣದಂತೇಶ	1428	53
ಮುಮ್ಮದಿತಮ್ಮ	,, 1665	450	ಲಕ್ಷ್ಮಣಾಂಕ	ಸು. 1500	172
ಮಾರಿಗದೇಶಿಕೋದ್ರ	,, 1550	291	ಲಕ್ಷ್ಮಯ್ಯ	,, 1700	535
ಮಾರಿಗೇಯ:ಶಾಂತ			ಲಕ್ಷ್ಮೀಶ	,, 1700	522
ವೀರ	,, 1530	212	ಲಿಗ	,, 1550	256
ಮೌಕ್ತಿಕೇಕವಿ	,, 1120	12	ಲಿಗಮಂತ್ರಿ	,, 1530	215
ಯಾಶಿಕೀರ್ತಿ	,, 1500	172	ವಚನಕಾರರು	,, 1150	
ಯಾಶಸ್ವಂದ್ರ	,, 1300	33		1475	105
ಯೋಗೋದ್ರ	,, 1650	412	ಅಂಬಿಗರಚೌತಯ್ಯ	1160	110
ರಂಗನಾಥ	,, 1675	490	ಅಜಗಣ್ಣ	,, 1160	110
ರಂಗರಾಜ	,, 1650	449	ಅನುಗವೇವಯ್ಯ	,, 1160	111
ರಂಗಾಚಾರ್ಯ	,, 1570	300	ಉರಿಲಿಂಗವೇವ	,, 1170	113
ರತ್ನಾಕರವರ್ಣಿ	1557	274	ಉರಿಲಿಂಗಪಿಪ್ಪಿ	,, 1180	114
ರಾಘವಾಂಕ	ಸು. 1165	20	ಗಜೇಶಮಠಯ್ಯ	1160	111
ರಾಜವಟ್ಟಿಯಾ			ಚಿಕ್ಕಯ್ಯ	,, 1160	112
ರಾಘ್ಯ	,, 1650	389	ಚೆನ್ನಬಸವ	,, 1160	106
ಶಾನು	1689	519	ನಿಜಗುಣವೇವ	,, 1160	111
ಶಾನುಚಂದ್ರ	ಸು. 1625	367	ಪ್ರಭುದೇವ	,, 1160	107
ಶಾನುಚಂದ್ರಕವಿ	,, 1700	555	ಬಸವ	,, 1160	106
ಶಾನುಚಂದ್ರಗುರು			ಮಡಿವಳನಾ		
ಶಿಷ್ಯ	,, 1550	260	ಚಯ್ಯ	,, 1150	109
ಶಾನುಬ್ರಹ್ಮಕವಿ	,, 1700	513	ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ		
ಶಾನುರವಿವರಣ			ಪಂಡಿತ	,, 1160	110
ಪಾಶ್ಚ	1538	232	ಮಹಾವೇನಿಯಾಕ್ಕ	,, 1160	108
ಶಾನುಸಡಬಕ್ಷಿ			ವೋಶಿಗಯ್ಯ	,, 1160	109
ಪತಿ	1652	450	ಶಾನುನಾಥ	,, 1170	114
ಶುದ್ರ	ಸು. 1650	400	ಶೇಕಣ್ಣ	,, 1170	113
ಶೇಷಾಗ	,, 1500	174	ಸಂಗಯ್ಯ	,, 1200	115

ಹೆಸರು	ಕಾಲ	ಪುಟ	ಹೆಸರು	ಕಾಲ	ಪುಟ
ಸಕಲೇಶವಾದರನ ಸು	1150	105	ವೀರಭದ್ರರಾಜ	ಸು. 1530	217
ಸಿದ್ಧರಾಮ	" 1160	108	ವೀರಭದ್ರರಾಜ	" 1600	343
ಸಿಮ್ಮಲಿಗಿಯ ಚೆನ್ನ			ವೆಂಕಕವಿ	" 165	404
ರಾಮ	" 1170	112	ವೆಂಕಟಾರ್ಯತೀಪ್ಪ	" 170	545
ಸೊಕ್ಕಳಬಾಹರನ	" 1160	107	ವೆಂಕಟಾರ್ಯ	" 1650	37
ಹೆಸರುತಿಳಿಯ			ವೆಂಕಟಕವಿ	1622	354
ದವರು	" 1200		ವೇಣುಗೋಪಾಲ		
	-1475	115	ವರಪ್ರಸಾದ	ಸು. 1680	506
ವರ್ಧನಾಕ	" 1500	316	ವೈಕುಂಠವಾಹ	" 1680	516
ವಾಸ್ತುಶಿಲ್ಪಕೀರ್ತಿಸಿಕ	" 1150	17	ವ್ಯಾಸರಾಯ	" 1525	206
ವಾದಿ ಕುನುಬ			ತಂಕರವೇವ	" 1620	361
ಚಂದ್ರ	" 1100	11	ಶರಣಕವಿ	" 1165	21
ವಾದಿರಾಜ	" 1570	301	ಶಾಂತಮಲ್ಲ	" 1650	390
ವಾರತೇಶೋಮಲ್ಲ	" 1600	337	ಶಾಂತರಸ	" 1600	340
ವಿಜಯಣ್ಣ	1448	86	ಶಾಂತಲಿಂಗವೇಶಿಕ	1672	454
ವಿಜಯವೆಂಕಟ			ಶಾಂತವೀರವೇಶಿಕ ಸು.	1650	377
ರಮಣ	ಸು. 1700	554	ಶಾಂತವೈಷ್ಣವೇಶ	" 1700	551
ವಿಷ್ಣುವಂದ	1455	96	ಶಾಂತಾಚಾರ್ಯ	1700	554
ವಿರಕ್ತತೋಂಬ			ಶಾಂತಿಕೀರ್ತಿಮುನಿ	1519	200
ದಾರ್ಯ	ಸು. 1500	281	ಶಾಂತಿನಾಥ	1068	7
ವಿರತನುಕಲಿಗ			ಶಾಂತೇಶ	1551	296
ದೇವ	" 1500	147	ಶಿವಲಿಂಗವಿೋಗ	ಸು. 1700	559
ವಿರುಪರಾಜ	1519	148	ಶುಭಚಂದ್ರ	" 1200	25
ವಿರೂಪಾಕ್ಷ	ಸು. 1500	347	ಶುಭಚಂದ್ರ	" 1500	172
ವಿರೂಪಾಕ್ಷಚಂಪಿತ	1584	307	ಶೃಂಗಾರಕವಿ	" 1600	338
ವೀರಚರಚತಿ	ಸು. 1650	425	ಶೃಂಗಾರಕವಿಹಂಪ		
ಫೀರಣಾದಿ	1153	18	ರಾಜ	" 1600	328
ಫೀರಣಾರ್ಯ	ಸು. 1650	433	ಶೃಂಗಾರಮ್ಮ	" 1685	516
ಫೀರಣಾರಾಧ್ಯ	" 1650	429	ಶೇಷ	" 1650	438

ಹೆಸರು	ಕಾಲ	ಪುಟ	ಹೆಸರು	ಕಾಲ	ಪುಟ
ಶ್ಯಾಮಕುಂದಾ			ಸಹವಾಸಿ ನಿರಂಜ		
ಚಾರ್ಯ	ಸು. 700	1	ನಾವಧೂತ	ಸು. 1700	541
ಶ್ರೀಗಿರೀಂದ್ರ	„ 1430	69	ಸಾಂಪರ್ಕವಿಯೋಗಿ	„ 1480	128
ಶ್ರೀಧರದೇವ	„ 1500	166	ಸಾಳ್ವ	„ 1550	243
ಶ್ರೀಧರಾಂಕ	„ 1550	259	ಸಾಸಲಯ್ಯ	„ 1654	441
ಶ್ರೀಧರಾಚಾರ್ಯ	1049	3	ಸಿಂಗರಾರ್ಯ	ಸು. 1680	503
ಶ್ರೀನಾಥ	ಸು. 1500	152	ಸಿಂಗರಾಜ	„ 1500	148
ಶ್ರೀನಿವಾಸಕವಿ	„ 1700	550	ಸಿಂಹರಾಜ	„ 1650	421
ಶ್ರೀಪಾದರಾಯ	„ 1500	152	ಸಿದ್ಧಪ್ಪ	„ 1700	551
ಶ್ರೀವಿಜಯದಂಡ			ಸಿದ್ಧ	„ 1700	556
ನಾಥ	„ 915	2	ಸಿದ್ಧ ಸಂಜಯತಿ	„ 1623	367
ಶ್ರೀಶೈಲಾರ್ಯ	„ 1700	557	ಸಿದ್ಧ ಸಂಜೇಶ	„ 1650	379
ಶ್ರುತಕೀರ್ತಿ	1567	299	ಸಿದ್ಧ ಮಲ್ಲೇಶ	„ 1650	437
ಷಡಕ್ಷರದೇವ	1655	442	ಸಿದ್ಧ ರಾಮ	„ 1160	19
ಸಂಗವಬಸವೇಶ್ವರ	ಸು. 1600	325	ಸಿದ್ಧ ಲಿಂಗವಿ		
ಸಂಪಾದನೆಯ			ಯೋಗ	„ 1600	322
ಗುರುಲಿಂಗದೇವ	„ 1670	453	ಸಿರಿನಾಮಧೇಯ	„ 1550	257
ಸಂಪಾದನೆಯ			ಸುಕುಮಾರಭಾರತಿ	„ 1550	267
ಚೆನ್ನಂಜಿರವ	„ 1530	214	ಸುರಂಗಕವಿ	„ 1500	160
ಸಂಪಾದನೆಯ			ಸೂರ್ಯ	„ 1640	369
ಪರ್ವತೇಶ್ವರ	1698	52)	ಸೋಮ	„ 1700	538
ಸಂಪಾದನೆಯ ಸಿದ್ಧ			ಸೋಮನಾಥ	„ 1650	412
ವೀರಣಾಚಾರ್ಯ	ಸು. 1600	324	ಸೋಮನಾಥಕವಿ	„ 1600	327
ಸದಾಪಂದಯೋಗ	„ 1530	222	ಸೋಮಕೇಖರಕವಿ		
ಸದಾಕವಿ	„ 1700	559	ಯೋಗ	„ 1700	527
ಸದಾಕವಿಯೋಗ	1554	271	ಸೋಸಲಿ ರೇವಣಾ		
ಸಪ್ಪಣ್ಣ	ಸು. 1700	560	ಚಾರ್ಯ	1623	365
ಸರ್ವಜ್ಞ	„ 1700	532	ಸ್ವತಂತ್ರಸಿದ್ಧಂ		
ಸಹಜಾನಂದ	1650	389	ಗೋಶ್ವರ	ಸು. 1480	125

ಹೆಸರು	ಕಾಲ	ಪುಟ	ಹೆಸರು	ಕಾಲ	ಪುಟ
ಹರೀಶ್ವರ	ಸು. 1165	20	ಬಿರಿಯೂರರಂಗ	ಸು. 1650	407
ಹರೀಶ್ವರ	1605	251	ಪುಷ್ಪಣ್ಣ	1587	312
ಹೂಗ	ಸು. 1650	430	ಯೊನ್ನಮ್ಮ	ಸು. 1680	505

— 0 —

Contents

ವಿಷಯಸೂಚಿಕೆ

II Works

ಈ ಸಂಪುಟದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಕೃತಿಗಳೆಲ್ಲವೂ ಗ್ರಂಥಗಳ ವರ್ಣಾನುಕ್ರಮವಾದ ಹೆಸರುಗಳು.

ಹೆಸರು	ಪುಟ	ಹೆಸರು	ಪುಟ
ಅಂತಃಕರಣಪ್ರಕಾಶಿಕೆ	365	ಅಪರಂಜಿತೇಶ್ವರಶತಕ	277
ಆಕಾರಾದಿ ವೈದ್ಯಸಿಘಂಟು	33	ಆಪ್ರತಿಮಾಪೀಠಜಲತ	465
ಆಕೂರಜುತೈ	327	ಅಮರಕೋಶಟೀಕೆ	331
ಆಕ್ಷರಮಾಲಿಕಾಸಾಂಗತ್ಯ	486	ಅಮರುಕ	45
ಅಖಂಡೇಶ್ವರವಚನ	561	ಅಮ್ಮನವರಜಾತೆ	514
ಅನಾಮಯಿಸ್ತೋತ್ರಟೀಕೆ	31	ಅರುವತ್ತುಮೂವರ ತ್ರಿರದಿ	157
ಅನುಪ್ರೇಕ್ಷೆ	85	ಅರ್ಥಪಂಡಕ	481
ಅನುಭವಶತಕ	551	ಅರ್ಥೇಂದ್ರಮಾಲಿಶತಕ	170
ಅನುಭವಮುಕುರ	93	ಅವಧೂತಗೀತೆ	78
ಅನುಭವಮುದ್ರೆ	300	ಅಕ್ಷವೈದ್ಯ	171
ಅನುಭವಾಮೃತ	191	ಅಶ್ವಶಾಸ್ತ್ರ	37,367
ಅನುಭವಸಾರ	153	ಅಸ್ತಮಿಪರೀಕ್ಷೋತ್ರತ್ರವಿಧಿ	20

ಹೆಸರು	ಪುಟ	ಹೆಸರು	ಪುಟ
ಅಷ್ಟಾವರಣಸ್ತೋತ್ರದ ವಚನ	298	ಕಮಲಾಚಲ-ನಾಹಾತ್ಮ್ಯ	471
ಅಷ್ಟಾವರಣಸ್ತೋತ್ರಷಟ್ಪದ	168	ಕರಣಪುನುಗಿಯ ಟೀಕೆ	937
ಆಚರಣೆಯಸಂಬಂಧದವಚನ	214,324	ಕರಸ್ಥಳದನಾಗಯ್ಯನ ಚರಿತೆ	460
	555	ಕರಸ್ಥಳದನಾಗವೇತ್ರವಿಧಿ	69
ಆಚಾರಸಾರಟೀಕೆ	18	ಕರ್ಣವೃತ್ತಾಂತಕಥೆ	326
ಆದಿತ್ಯಪುರಾಣ	260	ಕರ್ಣಾಟಕ ಕಲ್ಯಾಣಕಾರಕ	15
ಆರಾಧ್ಯಚಾರಿತ್ರ	134	ಕರ್ಣಾಟಕ ಶಬ್ದಮಂಜರಿ	286
ಇಷ್ಟಲಿಂಗಸ್ತೋತ್ರ	8	ಕರ್ಣಾಟಕ ಶಬ್ದಾನುಶಾಸನ	350
ಉಚಿತಕಥೆಗಳು	322	ಕರ್ಣಾಟಕಸಂಜೀವನ	339
ಉತ್ತರರಾಮಾಯಣ	393,412	ಕಲ್ಯಾಣೇಶ್ವರ	76
ಉದ್ಭಟದೇವಚರಿತೆ	262	ಕವಿಕಂಠಮಾರ	370
ಉಪಾಧ್ಯಾಯನಿಗವೇಕ್ಷಾ	484	ಕವಿಜಿಹ್ವಾಬಂಧನ	151
ಉಮಾಮಹೇಶ್ವರಶತಕ	220	ಕವಿಲಿಂಗನ ಪದ	137
ಉಮಾಸ್ತೋತ್ರಷಟ್ಪದಿ	168	ಕಾಮನಕಥೆ	85
ಏಕೋತ್ತರಶತಸ್ಥಲ	52	ಕಾಮನ ಪದ	542
ಏಕೋತ್ತರಶತಸ್ಥಲಷಟ್ಪದಿ	70	ಕಾಮನಚನ	542
ಏಕೋತ್ತರಶತಸ್ಥಲೀಟೀಕೆ	69	ಕಾಮಂದಕನೀತಿ	484
ಏಕೋನನಿಂತಿಪ್ರಬಂಧ	214	ಕಾರಣಾಗಮದ ವಾರ್ಧಕ	172
ಐಪುರೀಶ್ವರಶತಕ	73	ಕಾರಕಳದ ಗುಮ್ಮಟೇಶ್ವರಚರಿತೆ	371
ಐರಾವತ	68	ಕಾರ್ತಿಕೇಯನು ಕ್ರೀಡಾಟೀಕೆ	25
ಕಂಠೀರವನರಸರಾಜವಿಜಯ	374	ಕಾಲಚ್ಚಿನ್ಮನ	234, 440, 559
ಕಂದಶತಕ	222	ಕಾಲೈವಾರ	229
ಕನ್ನಡರತ್ನಕರಂಡಕ	38	ಕೀರ್ತನೆಗಳು	32,152,206,233,
ಕವೋತವಾಕ್ಯ	549		243, 280, 303,359,
ಕಬ್ಬಿಗರ ಕೈಪಿಡಿ	216		516

ಹೆಸರು	ಪುಟ	ಹೆಸರು	ಪುಟ
ಕುಮಟಿರಾಮನ ಕಥೆ	423	ಗುರುಲಿಂಗಜಂಗವಚಾರಿತ್ರ	439
ಕುಮಾರರಾಮಕಥೆ	411	ಗುರುಸೋತ್ರಪದಿಯ ಟೀಕೆ	397
ಕೃಷ್ಣಕಣಾಳವೃತ್ತ	540	ಗುರುಸೋತ್ರದ ಟೀಕೆ	295
ಕೃಷ್ಣಗೋಪಿನಿಲಾಸ	516	ಘೋರಾಸುರಯುದ್ಧ	539
ಕೃಷ್ಣಚಾರಿತ್ರ	557	ಜಂದ್ರನಾಥಾಸ್ತಕ	12
ಕೃಷ್ಣಲೀಲಾಭೃದಯ	437	ಜಂದ್ರಪ್ರಭಾಕರಿತೆ	3,252
ಕೇಶವಶತಕ	554	ಜಂದ್ರಪ್ರಭಷಟ್ಪದಿ	304
ಕೃವಲ್ಯಕಲ್ಯವಲ್ಲರಿ	560	ಜಂದ್ರಪ್ರಭಸ್ತುತಿ	17
ಕೃವಲ್ಯಚಿಂತಾಮಣಿ	553	ಜತುರಾಚಾರ್ಯಪುರಾಣ	520
ಕೃವಲ್ಯಪದ್ಧತಿ	151	ಜತುರಾಸ್ವನಿಘಂಟು	72
ಕೊಟ್ಟಿರ್ದುರು ಬಸವೇಶ್ವರಪುರಾಣ	511	ಜಾಯನಿಘಂಟು	267
ಕ್ಷೇತ್ರಗಣಿತ	54	ಚಾರಿತ್ರಸಾರಟೀಕೆ	34
ಗಂಗೋದಯ	23	ಚಿಕದೇವರಾಜಬಿನ್ನಿಪ	457
ಗಗನತಾರಾವಳಿ	541	ಚಿಕದೇವರಾಜವಂಶಾವಳಿ	464, 507
ಗಣಭಾಷ್ಯರತ್ನಮಾಲೆ	101	ಚಿಕದೇವರಾಜಬಿಜಯ	462
ಗಣಸಪಸ್ಯನಾಮ	23	ಚಿಕ್ಕಯ್ಯನ ಸಾಂಗತ್ಯ	269
ಗಣಿತಸಾರ	122	ಚಿತ್ರಶತಕಸಾಂಗತ್ಯ	488
ಗೀತಗೋಪಾಲ	459	ಚಿತ್ತಯಚಿಂತಾಮಣಿ	421
ಗುರುದತ್ತಚರಿತೆ	392	ಜೂಷನಾಸ್ಥಾನ	201
ಗುರುಬಸವಾರ್ಯರ ವಚನ	71	ಚಿನ್ನಬಸವಪುರಾಣ	303
ಗುರುನೋಧಾಮೃತ	147	ಚಿನ್ನಬಸವಸಮಂಕ್ರಗೋಪ್ಯದಟೀಕೆ	163
ಗುರುಭಕ್ತಾಂಡಾರ ಚುಕ್ರಿ	427	ಚಿನ್ನಬಸವಸೋತ್ರದ ವಚನ	24
ಗುರುಮೂರ್ತಿಶಂಕರಶತಕ	82	ಚಿನ್ನಮಲ್ಲಿಶ್ವರಶತಕ	295
ಗುರುರಗಳಿಯ ಟೀಕೆ	391	ಚೇರಮಕಾವ್ಯ	209
ಗುರುರಾಯಚಾರಿತ್ರ	385	ಚೋರಕಥೆ	338

ಹೆಸರು	ಪುಟ	ಹೆಸರು	ಪುಟ
ಜೋಳಕಾರುಜಸಾಂಗತ್ಯ	257	ತ್ರಿಷಷ್ಟಿ ಪುರಾತನರ ಚರಿತ್ರೆ	161
ಭಂಡಸ್ಸಾರ	416	ತುಲಸೀವಾಹಾತ್ಮ್ಯ	412
ಜಂಗಮರಗಳೆ	127	ಶೋರನೆಯರಾವಾಯಣ	142
ಜನವಶ್ಯ	94	ತೋಟದಸಿದ್ಧೀಶ್ವರನ ಪುರಾಣ	297
ಜಯನ್ಯಸಕಾವ್ಯ	180	ತ್ಪ್ರಲೋಕ್ಯಚೂಡಾಮಣಿಸ್ತೋತ್ರ	13
ಜಾತಕತೀಕ	5	ದಶಗ್ರಂಥಿಯು ಟೀಕೆ	429
ಜ್ಞಾನಚಂದ್ರಚರಿತೆ	564,565	ದಶಾಂತಾರಜುತೆ	511
ಜ್ಞಾನಚಂದ್ರಾಭ್ಯುದಯ	84	ದ್ವಾದಶಾಸುಪ್ರೀಕ್ಷೆ	87
ಜ್ಞಾನಭಾಸ್ಕರಜುತೆ	281	ದಿವ್ಯಸೂರಿಜುತೆ	478
ಜಿನದತ್ತರಾಯಜುತೆ	514	ದೀಪದಕಲಿಯಾರ ಕಾವ್ಯ	544
ಜಿನಮುನಿತನಯ	9,120	ದೇವಿಸ್ತೋತ್ರ	575
ಜಿನಸಂಹಿತಾಟೀಕೆ	11	ದೇವರಾಜೇಂದ್ರಸಾಂಗತ್ಯ	535
ಜಿನಸ್ತುತಿ	85	ದೊಡ್ಡಪಡೆಕ್ಷರಸ್ವಾಮಿಯ ವಚನ	428
ಜೀವಂಧರಜುತೆ	47	ಧನ್ಯಕವನಾರಜುತೆ	414
ಜೀವಂಧರಪಟ್ಟದಿ	146	ಧರ್ಮನಾಥಪುರಾಣ	36
ಜೀವಂಧರಸಾಂಗತ್ಯ	131	ಧರ್ಮಶರ್ಮಾಭ್ಯುದಯಟೀಕೆ	4,172
ಜೈಮಿನಿಭಾರತ	523	ನಂದಿಸೂಯಾತ್ಮ್ಯ	395
ತತ್ವತ್ರಯವಿವರಣ	557	ನನ್ನಯ್ಯಗಳ ಚಾರಿತ್ರೆ	304,433
ತತ್ವಭೇದಾಷ್ಟಕ	86	ನಮಕಜಮಕಟೀಕೆ	169
ತತ್ವಾರ್ಥಸೂತ್ರವೃತ್ತಿ	7	ನರಸಿಂಗಲಿ	172,416
ತಾತ್ಪರ್ಯಸಂಗ್ರಹಟೀಕೆ	440	ನರಸಿಂಹಚಾರಿತ್ರೆ	530
ತಿರುವಾಯ್ಮೊಳಿಟೀಕೆ	489	ನರಸಿಂಹಸ್ತುತಿಯಹಾಡು	557
ತ್ರಿಪುರಸುಂದರಿಸ್ತೋತ್ರ	167	ನವರಸಾಲಂಕಾರ	321
ತ್ರಿಭುವನತೀಕ	198	ನಳಚರಿತ್ರೆ	241
ತ್ರಿಲೋಕಶತಕ	277	ನಾಗಕುಮಾರಕಥೆ	289

ಹೆಸರು	ಪುಟ	ಹೆಸರು	ಪುಟ
ನಾಗಲಿಂಗತ್ರಿಪದಿಯು ಟೀಕೆ	398	ಸರಮಾರ್ಥಪ್ರಕಾಶಿಕೆ	159
ನಾನಾರ್ಥಕಂದ	347	ಸರವಾದಿಗಜಾಂಕುಶತಾರಾವಳಿ	169
ನಾನಾರ್ಥಕರತ್ನಾ ಕರ	331	ಪಶ್ಚಿಮರಂಗಧಾಮಶತಕ	535
ನಿಷದೀಪ್ತಿಪ್ರಕಾಶಿಕೆ	365	ಪಶ್ಚಿಮರಂಗವಾಹಾತ್ಮ್ಯ	485,496
ನಿಃಕಲರ ವಚನ	560	ಪಶ್ಚಿಮರಂಗಸಾಂಗತ್ಯ	486
ನಿರ್ವಾಣಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿನಕ್ಷತ್ರಮಾಲಿಕೆ	21	ಪಾದಸ್ತೋತ್ರ	324
ನೀತಿರತ್ನಾಭರಣ	438	ಪಾರ್ವತೀನ ಸೋಬಾನಿ	556
ನೀತಿಶತಕದ ಸಾಂಗತ್ಯ	487	ಪಾರ್ವತೀನಲ್ಲಭಶತಕ	219
ನುಲಿಯುಜಂದಯ್ಯನ ಕಥೆ	556	ಪಾಲ್ಕುರಿ ಸೋಮೇಶ್ವರಪುರಾಣ	285
ನೂರೊಂದು ಸ್ಥಲ	57	ಸಿಂಗಳೆಯ ಶಾಸ್ತ್ರ	173
ನೃಸಿಂಹಸ್ತವ	557	ಪುರಾತನರಸಿಕೆ	191
ನೇಮಿಜಿನೇಶಸಂಗತಿ	185	ಪುರುಷನಿರಹದಸಾಂಗತ್ಯ	487
ಪಂಚಪರಮೇಷ್ಠಿಗಳ ಬೊಲ್ಲ	31	ಪುರುಷನೊಕ್ಕುಟೀಕೆ	169
ಪಂಚೀಕರಣಪದಗಳು	337	ಪ್ರತಿಪ್ರಾಕೃತ್ಯಟೀಕೆ	11
ಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯಚಾರಿತ್ರಟೀಕೆ	314	ಪ್ರಭುಗೀತೆ	70
ಪಂಪಾವಿರೂಪಾಕ್ಷಶತಕ	408	ಪ್ರಭಂಜನಚರಿತೆ	183
ಪಟಪಸ್ತನ ಚರಿತೆ	555	ಪ್ರಭುದೇವರ ಟೀಕಿನ ವಚನ	56
ಪದಾರ್ಥಸಾರಟೀಕೆ	30	ಪ್ರಭುದೇವರ ಪುರಾಣ	351
ಪದ್ಮಕೋತ್ತರ ಶತಸ್ಥಳ	344	ಪ್ರಭುದೇವರ ಮಂತ್ರಗೋಷ್ಯದಟೀಕೆ	63
ಪದ್ಮಾ ವತೀಚರಿತೆ	515	ಪ್ರಭುನಟನತಾರಾವಳಿ	399
ಪದ್ಮಿನೀಕಲ್ಯಾಣ	517	ಪ್ರಭುಲಿಂಗಕಂದದ ಟೀಕೆ	398
ಪದ್ಮಗಣನಹಸ್ತನಾಮ	563	ಪ್ರಭುಲಿಂಗದ ಕಂದ	212
ಪರಮಾಗಮಸಾರ	40	ಪ್ರಭುಲಿಂಗಲೀಲೆ	59
ಪರಮಾತ್ಮಪ್ರಕಾಶಿಕೆ	365	ಪ್ರಸಾದಚಾರಿತ್ರ	433
ಪರಮಾನುಭವ ಬೋಧೆ	156	ಪ್ರಸಾದಚಿಂತಾಮಣಿಟೀಕೆ	554
ಪರಮಾರ್ಥಗೀತೆ	155	ಪ್ರಸಾದಸಾಂಗತ್ಯ	431

ಹೆಸರು	ಪುಟ	ಹೆಸರು	ಪುಟ
ಪ್ರಹ್ಲಾದಚರಿತ್ರೆ	530	ಭಾರತೇಶ್ವರಚರಿತೆ	278
ಪ್ರಹ್ಲಾದಚರಿತ್ರೆ	402	ಭಾಗವತ	223,459
ವ್ರಾಣನಾಧಿಕತಕ	221	ಭಾಗವತಸಂಹಿತಾರ್ಥ	95
ವ್ರಾಜ್ಯತ	1	ಭಾರತ	66,225,244,459
ವ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಟೀಕೆ	95	ಭಾರತಕಥಾಸಂಗ್ರಹ	361
ವ್ರೌಢರಾಯನ ಕಾವ್ಯ	305	ಭಾರತತಾತ್ಪರ್ಯನಿರ್ಣಯಟೀಕೆ	303
ಬಸವಪುರಾಣಟೀಕೆ	314	ಭಾರತದ ಉತ್ತರಭಾಗ	190
ಬಸವಪುರಾಣದ ಪುರಾಶನರಚರಿತೆ	256	ಭಾರತಸ್ತ್ರೀಪರ್ವ	550
ಬಸವರಾಜನ ಪವಾಡಗಳು	530	ಭಾವಚಿಂತಾರತ್ನ	193
ಬಸವರಾಜ ನಿಜಯ	446	ಭಾವಚಿಂತಾರತ್ನಟೀಕೆ	532
ಬಸವಶತಕ	379	ಭಾವರತ್ನಾಭರಣ	379
ಬಸವಸ್ತುತಿಪಂಚರತ್ನ	23	ಭಾಷಾಕುಸುಮನುಂಜರಿ	543
ಬಸವಸ್ತೋತ್ರದ ತ್ರಿವಿಧಿ	19	ಬಿಕ್ಕಾಟನಸರಿತೆ	263
ಬಸವಸ್ತೋತ್ರದ ವಚನ	214	ಭುಜಬಲ ಚರಿತೆ	356
ಬಸವೇಶ್ವರಪುರಾಣದ ಕಥಾಸಾಗರ	322	ಭೃಂಗಿದಂಡಕ	36
ಬಸವೇಶ್ವರವಚನಸಾರಾರ್ಥ	397	ಭೃಂಗಿಸ್ತವಟೀಕೆ	34
ಬಳ್ಳಿಗಾವಿಮಹಾತ್ಮ್ಯೆ	354	ಭೈರವೇಶ್ವರಕಾವ್ಯ	265
ಬ್ರಹ್ಮೋತ್ತರಖಂಡಟೀಕೆ	361	ಭೈರವೇಶ್ವರಕಾವ್ಯದ ಕಥಾಸಾಗರ	322
ಬಾಲಗ್ರಹಚಿಕಿತ್ಸೆ	24	ಭೈರವೇಶ್ವರಕಾವ್ಯದ ಕಥಾಸೂತ್ರ	
ಬಿಜ್ಜಳರಾಯಚರಿತೆ	418	ರತ್ನಾಕರ	455
ಬಿಹಾರಗಣಿತ	376	ಭೈರವೇಶ್ವರಪುರಾಣ	323
ಭಕ್ತಿಬಿನ್ನಹದ ರಗಳೆ	363	ಮಂತ್ರಮಹತ್ವದ ಕಂದ	19
ಭಕ್ತಿರಸಸೋನೆ	44)	ಮಗ್ಗಿಯ ಮಾಯಿದೇವವಚನ	70
ಭಕ್ತಿರಸಾಯನ	389	ಮದನವೋಹಿನಿಯ ಕಥೆ	435
ಭಗವಚ್ಚರಿತೆ	554	ಮನುರಾಜನ ಕಾವ್ಯ	291
ಭಗವದ್ಗೀತೆ	406	ಮನೋನಿಜಯ ಕಾವ್ಯ	78

ಹೆಸರು	ಪುಟ	ಹೆಸರು	ಪುಟ
ಮನೋವಿಜಯ ತಾತ್ಪರ್ಯ	287	ಮುಡಿಗಿಯ ಅಷ್ಟಕ	20
ಮನ್ಮಥವಿಜಯ	41	ಮುನಿವಂಶಾಭ್ಯುದಯ	509
ಮಲಬಸವರಾಜಚಾರಿತ್ರ	148	ಮುರಿಗೆಯಶಾಸ್ತ್ರವೀರಸ್ತುತಿ	
ಮಲಯರಾಜಸ್ತೋತ್ರಟೀಕೆ	34	ನಾಂದ್ಯ	293,294
ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಜಪ	345	ಮೈದುನರಾಮನ ರಗಳೆ	364
ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಶತಕ	556	ಮೈರಾವಣನ ಕಾಳಗ	144
ಮಲ್ಲೇಶ್ವರಶತಕ	257	ಮೋಕ್ಷಪ್ರಾಪ್ತಿಸ್ತೋತ್ರಟೀಕೆ	34
ಮಲ್ವಣಸ್ತೋತ್ರಟೀಕೆ	34	ಮೋಹನತರಂಗಿಣಿ	238
ಮಹತ್ತಿನಕಾವ್ಯ	439	ಯಜುರ್ವೇದಭಾಷ್ಯಟೀಕೆ	167
ಮಹಾದೇವಿಯುಕ್ತನ ಪುರಾಣ	235	ಯದುಗಿರಿಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ	482
ಮಹಾವಿಭೂತಿಯುಕ್ತನ	538	ಯಾಪವಗಿರಿಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ	482,493
ಮಹಾವೀರಾಚಾರ್ಯಗಣಿತಟೀಕೆ	558		545
ಮಹಿಮ್ನಸ್ತವಟೀಕೆ	365	ಯೋಗರತ್ನಾಕರ	340
ಮಹಿಮ್ನಸ್ತೋತ್ರಟೀಕೆ	34	ರಂಗಧಾಮನೀತಿಶತಕದ ಸಾಂಗತ್ಯ	487
ಮಾಜಿದೇವನ ಮನೋವಿಲಾಸ	146	ರಂಗಧಾಮಪುರುಷವಿರಹದ	
ಮಾಣಿಕಸ್ವಾಮಿಚರಿತೆ	537	ಸಾಂಗತ್ಯ	487
ಮಾಧವಾಲಂಕಾರ	165	ರಂಗಧಾಮಸ್ತುತಿಸಾಂಗತ್ಯ	485
ಮಾಯಿದೇವಶತಕತ್ರಯಟೀಕೆ	287	ರಂಗನಾಯಕ ರಂಗನಾಯಕೀ	
ಮಾರ್ಕಂಡೇಯರಾಮಾಯಣ	409	ಸ್ತುತಿಸಾಂಗತ್ಯ	489
ಮಿತ್ರವಿಂದಾಗೋವಿಂದ	503	ರಂಗಸ್ವಾಮಿಯ ಶೃಂಗಾರ	
ಮಿತ್ರಷಟ್ಸ್ಥಲದ ವಚನ	429	ಸೂತ್ರೋಪಾಸರಣೆ	488
ಮಿತ್ರಸ್ತೋತ್ರ	324	ರಟ್ಟನಜಾತಕ	270
ಮಿತ್ರಸ್ತೋತ್ರದ ತ್ರಿವಿಧಿ	19	ರತ್ನಾಕರಾಧೀಶ್ವರಶತಕ	329
ಮಿತ್ರಸ್ತೋತ್ರದ ವಚನ	214	ರಥೋದ್ಧರಣೆ ವಾಚ್ಯ	325
ಮಿಶ್ರಾರ್ಪಣದ ಟೀಕೆ	397	ರಸರತ್ನಾಕರ	248
ಮುಕ್ತೈಂಗನೆಯ ಕಂಠಮಾಲೆ	126	ರಾಘವಾಂಕಚಾರಿತ್ರ	381

ಹೆಸರು	ಪುಟ	ಹೆಸರು	ಪುಟ
ರಾಜತೀಖರವಿಲಾಸ	443	ವಾಕ್ಯಸುಧಾಬೀಕೆ	543
ರಾಜೇಂದ್ರವಿಜಯ	291	ವಾತೂಲತಂತ್ರಬೀಕೆ	104
ರಾಜೇಂದ್ರವಿಜಯ ಪುರಾಣ	323	ವಿಂಶತಿಪ್ರರೂಪಿಣೀಬೀಕೆ	33
ರಾಮಚಂದ್ರಚುಕ್ರ	526	ವಿಕ್ರಮವಿಲಾಸ	426
ರಾಮಧಾನ್ಯಚರಿತೆ	239	ವಿಜಯಕುಮಾರಿಯ ಚರಿತೆ	299
ರಾಮನಾಥವಿಲಾಸ	271	ವಿಭೂತಿಮಹಿಮೆ	254
ರಾಮಾನುಜವಿಜಯ	553	ವಿರೂಪಾಕ್ಷಸ್ಥಾನ	81
ರಾಮಾಯಣ	11,80	ವಿವೇಕಚಿಂತಾಮಣಿ	158
ರಾಮಾಯಣಬೀಕೆ	360	ವಿಶೇಷಾರ್ಥಪ್ರಕಾಶಿಕಾಬೀಕೆ	259
ರುಕ್ಮಾಂಗದಚರಿತೆ	413,475	ವಿಷ್ಣು ಪುರಾಣ (ಗದ್ಯ)	478
ರುಕ್ಮಾಂಗದಚರಿತ್ರೆ	438	ವಿಷ್ಣು ಪುರಾಣ (ಪದ್ಯ)	477
ರೇಣುಕಾರ್ಯಚರಿತೆ	552	ವೀರಭದ್ರವಿಜಯ	218
ರೇವಣಸಾಂಗತ್ಯ	552	ವೀರಭದ್ರಸಾಂಗತ್ಯ	539
ರೇವಣಸಿದ್ಧೀಶ್ವರಕಾವ್ಯ	46	ವೀರಮಾಹೇಶ್ವರತಂತ್ರಬೀಕೆ	570
ರೇವಣಸಿದ್ಧೀಶ್ವರಪುರಾಣ	139	ವೀರಮಾಹೇಶ್ವರಾಚಾರಸಂಗ್ರಹ	
ಲಕ್ಷ್ಮೀಯ ಶೋಭಾನೆ	303	ಬೀಕೆ	259
ಲಿಂಗಲೀಲಾವಿಲಾಸಚಾರಿತ್ರ	62	ವೀರಮಾಹೇಶ್ವರಾಚಾರ	
ಲಿಂಗವಿಕಳಾವಸ್ಥೆಯ ವಚನ	290	ಸಾರೋದ್ಧಾರಬೀಕೆ	128
ಲಿಂಗಸೋತ್ರ ವಚನ	324	ವೀರಶೈವರಗಳೆ	363
ಲಿಂಗಾರ್ಚನರಗಳೆ	347	ವೀರಶೈವಸಿದ್ಧಾಂತತೀಪಾಮಣಿ	
ಲೋಕಸ್ವರೂಪ	422	ಬೀಕೆ	259,366
ವಚನಗಳು	105	ವೀರಶೈವಾಮೃತಪುರಾಣ	195
ವಜ್ರಕುಮಾರಚರಿತೆ	341	ವೀರಸಂಗಯ್ಯನ ಚರಿತೆ	437
ವಜ್ರಬಾಹುಚರಿತೆ	226	ವೀರಸಂಗಯ್ಯನ ಚೌಪದ	54
ವರಾಂಗನೃಪಚರಿತೆ	418	ವೀರೇಶ್ವರಚರಿತೆ	432
ವರ್ಧಮಾನಚರಿತೆ	212	ವ್ಯಷಭಗೀತೆ	77

ಹೆಸರು	ಪುಟ	ಹೆಸರು	ಪುಟ
ವೃಷಭೇಂದ್ರವಿಜಯ	446	ಶಿವತತ್ವಚಿಂತಾಮಣಿ	55
ವೆಂಕಟಗಿರಿಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ	483,496	ಶಿವಮುಹಿಮಾಶಘಕ	294
ವೆಂಕಟೇಶ್ವರಪ್ರಬಂಧ	404	ಶಿವಯೋಗಪ್ರದೀಪಿಕಾಟೀಕ	557
ವೈಕುಂಠವರ್ಣನೆ	301	ಶಿವಯೋಗಾಂಗಭೂಷಣ	74
ವೈದ್ಯಸಾಂಗತ್ಯ	250	ಶಿವಲಿಂಗಚಾರಿತ್ರ	378
ವೈದ್ಯಸಾರಸಂಗ್ರಹ	300, 559	ಶಿವಲಿಂಗಮುಹಿಮಾಷಟ್ಪದ	581
ವೈದ್ಯಾಮೃತ	166	ಶಿವಸರ್ವಾಂಗಸ್ತುತಿ	559
ವೈಭೋಗರಾಜಾಸ್ಥಾನ	201	ಶಿವಸರ್ವಾಂಗವಸ್ತೋತ್ರ	559
ವೈರಾಗ್ಯಪುರಾಣ	424	ಶಿವಾಧವಶತಕ	72
ವೈರಾಗ್ಯಷಟ್ಪದಿ	213	ಶಿವಾಧಿಕೃಪುರಾಣ	354
ಶಂಕರದಾಸಮಯ್ಯನ ಚರಿತ್ರೆ	518	ಶಿವಾಧಿಕೃತಿಖಾನಮಣಿಟೀಕೆ	365,367
ಶಂಕರದೇವರ ಕಂದ	362	ಶಿವಾವಲ್ಲಭಶತಕ	72
ಶಂಕರಶತಕ	362	ಶೀಲವಂತಯ್ಯನ ತ್ರಿವಿಧಿಯ ಟೀಕೆ	453
ಶಂಕರನಂಹಿತೆ	452	ಶುಕನಸ್ತುತಿ	484,485
ಶಂಭುಪೂಜಾವಿಧಿ	254	ಶೂದ್ರಕ	1
ಶುಕನಸ್ತುಪಂಚ	173	ಶೃಂಗಾರಕಥೆ	315
ಶುಕನಸಾರ	173	ಶೃಂಗಾರದ ಹಾಡುಗಳು	489
ಶಬರತಂಕರವಿಲಾಸ	448	ಶೃಂಗಾರಶತಕದ ಸಾಂಗತ್ಯ	485
ಶರಣಸಿದ್ಧೀಶ್ವರ ವಚನ	298	ಶೃಂಗಾರಸಿದ್ಧೀಶ್ವರೋದಾಹರಣೆ	408
ಶರಣಬಸವರಗಳೆ	24	ಶೇಷಧರ್ಮ	459,483
ಶಾಂತಿನಾಥಚರಿತೆ	200	ಶ್ರೀಕಂಠಸೋಮೇಶ್ವರಶತಕ	221
ಶಾರದಾವಿಲಾಸ	249	ಶ್ರೀಪದಾಶೀತಿ	21
ಶಾರೀರಪ್ರಕಾಶಿಕೆ	365	ಶ್ರೀಪಾಲಜರಿತೆ	181,558
ಶಿಖಾರತ್ನವಚನ	18	ಶ್ರೀರಂಗಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ	300,483,498
ಶಿವಗಣಚಾರಿತ್ರ	389	ಶ್ರೀಣಿಕಚರಿತ್ರೆ	86
ಶಿವಗೀತೆ	318	ಶ್ರೀಕನಸಾಂಗತ್ಯ	132

ಹೆಸರು	ಪುಟ	ಹೆಸರು	ಪುಟ
ಷಟ್ಪಲಗದ್ಯ	70	ಸ್ವಪ್ನಗದ್ಯ	302
ಷಟ್ಪಲವಿವೇಕ	51	ಸ್ವಪ್ರಕಾಶ	543
ಷಟ್ಪಲೋಪದೇಶ	56	ಸ್ವರೂಪಾಮೃತ	77
ಷಟ್ಪಲದ ಬಿಡಗಿನವಚನದಟೀಕೆ	527	ಸ್ವಸ್ವರೂಪಪ್ರಕಾಶಿಕೆ	365
ಷಟ್ಪಲಜ್ಞಾನಚಾರಿತ್ರಟೀಕೆ	51	ಸಾತ್ವಿಕಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯಾವಿಲಾಸ (ಗ)	450
ಷಟ್ಪಲಜ್ಞಾನಸಾರಾಮೃತ	100	ಸಾತ್ವಿಕಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯಾವಿಲಾಸ	480
ಷಟ್ಪಲಜ್ಞಾನಸಾರಾಮೃತದ ವಚನದ ಟೀಕೆ	527	ಸಾನಂದಗಣೇಶಸಾಂಗತ್ಯ	207
ಷಟ್ಪಲದ ಲಿಂಗಾಂಗಸಂಬಂಧದ ನಿರ್ವಚನ	127	ಸಾರಸ್ವತ್ಯಾಕರಣಟೀಕೆ	169
ಷಟ್ಪಲಸೋತ್ರದ ವಚನ	298	ಸಾಸಲಭೈರವೇಂದ್ರ ಚರಿತೆ	254
ಷಡಕ್ಷರರಗಳೆ	363	ಸಿದ್ಧನೀತಿ	551
ಸಂಗೀತಸತ್ಕೃತಿ	544	ಸಿದ್ಧಾಂತಸಾರ ಟೀಕೆ	34
ಸದ್ಗುರುರಗಳೆ	24	ಸಿದ್ಧೇಶ್ವರಪುರಾಣ	282
ಸದ್ಗುರುರಗಳೆಯ ಟೀಕೆ	365	ಸಿರಿಯಾಲಸೆಟ್ಟಿಯ ಸಾಂಗತ್ಯ	435
ಸದ್ಗುರುರಹಸ್ಯ	75	ಸಿರುಮನ ಸಾಂಗತ್ಯ	556
ಸನತ್ಕುಮಾರಚರಿತೆ	129,353	ಸುಕುಮಾರಚರಿತೆ	7
ಸಮ್ಯಕ್ತ್ವಕೌಮುಡಿ	186,333	ಸುಯೋಗಚಾರಿತ್ರ	424
ಸರಚಾಹನುಮೇಂದ್ರಚರಿತೆ	528	ಸುವಿಚಾರಚರಿತೆ	439
ಸರಚಾಹನುಮೇಂದ್ರಯಶೋ ವಿಲಾಸ	528	ಸೂಕ್ತಿಸುಧಾಕರ	558
ಸರ್ವಜ್ಞಾನ ತ್ರಿಪದಿ	533	ಸೂಕ್ತಿಸುಧಾರ್ಣವ	26
ಸರ್ವಜ್ಞಮೂರ್ತಿಯ ತ್ರಿವಿಧಿ	324	ಸೂಪಶಾಸ್ತ್ರ	184
ಸಹಜಾತ್ಮಪ್ರಕಾಶಟೀಕೆ	34	ಸೋಣ್ಣಬೈರೆಗೌಡನ ಚರಿತ್ರೆ	513
ಸಹಸ್ರಗಣನಾಮ	345	ಸೊಬಗಿನಸೋನೆ	43
ಸ್ವತಂತ್ರಸಿದ್ಧಲಿಂಗೇಶ್ವರವಚನ	125	ಸೋಮಾರಾಧ್ಯಶತಕ	23
		ಸೌಂದರಪುರಾಣ	89
		ಸೌಂದರ ವಿಲಾಸ	335
		ಸೌಂದರ್ಯತತ್ವಾಕರ	268

ಹೆಸರು	ಪುಟ	ಹೆಸರು	ಪುಟ
ಹದಿಬದೆಯಧರ್ಮ	505	ಹಲಾಯುಧಸ್ತೋತ್ರಟೀಕೆ	34
ಹಮ್ಮಿರಕಾವ್ಯ	291	ಹಸ್ತಿಗಿರಿಮೂಹಾತ್ಮ್ಯ	473
ಹಯಸಾಗಸಮುಚ್ಚಯ	369	ಹಸ್ತ್ಯಾಯುರ್ವೇದ ಟೀಕೆ	343
ಹರಿಭಕ್ತಿಸಾರ	242	ಹಾಲಾಸ್ಯಪುರಾಣ	575
ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರಸಾಂಗತ್ಯ	208, 231, 232	ಹೇರೂರು ಹೆಣ್ಣಿನಸಾಂಗತ್ಯ	435
	430		

ಕರ್ಣಾಟಕ ಕವಿಚರಿತ್ರೆ

INTRODUCTION.

IN the Introduction to the First Volume of the **KARNATAKA KAVICHARITE** or **LIVES OF KANNADA POETS** the antiquity of the Karnataka country and language and the support given by kings and nobles to the advancement of the Kannada language and literature were briefly touched upon. A few more details will now be given about these and other matters connected with them before saying a few words about the present volume, in the hope that they may increase the respect of the Kannadigas for, and arouse their interest in, their country and language, and that as a consequence earnest efforts may be made by them for the advancement of both.

Antiquity of the Kannada Country.

The Kannada country was once under the rule of such ancient dynasties of kings as the Maurya, the Andhra, the Kadamba and the Ganga.

It is stated in Jaina works that when a great twelve years' famine occurred during the reign of the Maurya king Chandragupta, the Jaina community under the leadership of Bhadrabahu, the last Srutakevali, migrated to the Punnata kingdom in the south of Mysore; that king Chandragupta abdicated and accompanied Bhadrabahu as his disciple; that on reaching Sravana Belgola Bhadrabahu, seeing the approach of his death, ordered the community to proceed on their journey, stopped at Sravana Belgola and died there (in B. C. 297) being attended on by his disciple Chandragupta during his last moments; and that after the death of his preceptor Chandragupta lived there for some time and ultimately died by the Jaina rite of *sallekhana* or starvation. With regard to this account Dr. Vincent Smith writes—"My present impression is that the tradition has a solid foun-

dition on fact."¹ A few facts which appear to support the traditional account may be mentioned here. On the smaller hill at Sravana Belgola there are even now a cave and a temple named after Bhadrabahu and Chandragupta respectively. An inscription² of the 7th century on the same hill states that the couple of ascetics Bhadrabahu and Chandragupta lived on the hill. Two more epigraphs³ of the 9th century near Seringapatam tell us that the same hill was marked with the footprints of the same couple of ascetics.

Three inscriptions of the time of Asoka, the grandson of Chandragupta, are found in the Molakalmuru Taluk of the Chitaldrug District in the Mysore State. Recently an Asoka inscription was discovered at Maski in the Nizam's Domintons. We learn from the Ceylonese Buddhist Chronicle *Mahavamsa* that Asoka sent a Buddhist missionary to Banavase and another to Mahisha-mandala. The late Dr. Fleet was of opinion that the Mahisha-mandala mentioned above did not refer to Mysore but to a province on the banks of the Narbada. But Mahisha-rashtra or Maisa-nadu occurs as the name of Mysore in inscriptions and literature. Maisa is only a *tadbhava* or corrupt form of Mahisha. The above facts show the connection of the Mauryas with the Kannada country.

A Prakrit inscription⁴ of about the middle of the 2nd century A. D., engraved on a pillar at Malvalli in the Shikarpur Taluk of the Shimoga District, records a grant by Haritiputra-Satakarni for the god Isvara of the village, and a Sanskrit inscription⁵ of the early part of the 5th century, incised on a pillar standing in front of the Pranavesvara temple at Talgunda in the same Taluk, states that the god Pranavesvara had been worshipped by Satakarni and other kings. At Chitaldrug have been unearthed lead coins issued

---

1. *Early History of India* (3rd edition), page 146. 2. Sravana Belgola 17. 3. *Epigraphia Carnatica*, III, Seringapatam 147 and 148. 4. *Ibid.*, VII Shikarpur 263. 5. Shikarpur 176.

by the Andhrabhritiyas and their viceroys. These facts afford evidence that the Kannada country was in the possession of the Andhras.

Below the Prakrit inscription on the Malvalli pillar mentioned above is engraved another of about the middle of the 3rd century which registers a grant of land for the god Isvara of Malvalli by a Kadamba king. Further it is stated in the above-mentioned Talgunda pillar, inscription that the Kadamba king Kakusthavarma constructed a tank for the god Pranavesvara. The tank, which is in front of the Pranavesvara temple, is popularly known as Panamana-kere, *panama* being a corrupt form of *Pranava*, the first word in the name of the god. There is evidence to show that Kakusthavarma was a contemporary of Samudragupta (330—375), the celebrated king of the Gupta dynasty, and was connected with him by matrimonial alliance. It is thus clear that the Kadambas were connected with the Kannada country.

The numerous old records of the Gangas occurring in all parts of the Kannada country bear ample testimony to their rule over it.

It was stated before that the Jaina community migrated from the north to the Punnata kingdom in the south of Mysore. This ancient kingdom is known as Punnad in Kannada and is named Paunnata by Ptolemy in the 2nd century A. D. who says that it was noted for the precious stone called beryl. It was ruled by Rashtravarma and other kings from their capital Kirtipura, the modern Kittur situated on the Kapini river in the Heggadadevankote Taluk of the Mysore District.

Mysore, as stated before, is named Mahisha-rashtra or Maisa-nadu in inscriptions and literature. In the Tamil Anthology called *Aga-namuru* verse 115 composed by the ancient poet Mamulanar of about the 2nd century A. D. names Erumai-nadu (*erumai* = buffalo) and says that it was situated in the west (Kuda-nadu); and verse 36, attributed to Nakkirar, another ancient poet, tells us that in a battle that was

fought at Talaiyalankanam the Pandya king Nedunjeliana defeated the combined forces of these seven chiefs, namely, the Chera, the Chola, Tidiyan, Elini, Irungovenman, Porunan and Erumaiyuran (he of Mahishapura). Verse 253 of the same poet states that Erumaiyuran was related to the Badagas. In another old Tamil work called *Silappadikaram* it is stated that the Chera king Senguttuvan of about the 2nd century A. D., while on an expedition to the north, stayed on the Nilgiris and witnessed with great pleasure the dance of the Kannadigas. These facts testify to the antiquity of the Mysore country.

Varahamihira, who flourished in the 5th century, mentions the Karnataka country in his *Brihatsamhita*. The poet Rajasekhara, who lived in about A. D. 900, refers in his *Kavyamimamsa* to the mannerisms of the Kannadigas in reading their books.

Greatness of the Kannada Country.

The Kannada country was the abode of every comfort and possessed all the marks of a high state of civilisation. It was adorned by virtuous kings, distinguished scholars, able statesmen, celebrated divines, brave warriors, pious devotees, famous merchants, skilful artists and loyal servants. It is described in glowing terms by many poets and chroniclers. These descriptions are not mere poetical fancies; they are amply borne out by the accounts furnished to us by foreign writers.

KINGS.—The Kannada country was ruled over by such renowned kings as Sripurusha, Nripatunga, Tailapa, Tribhuvanamalla, Vishnuvardhana, Vira-Ballala, Bukka, Harihara, Krishna-Deva-Raya, Rajarupa, Kanthirava-Narasa-Raja, and Chikk-Deva-Raja. Distinguished for their valour, justice, liberality and appreciation of merit, they have left behind a name which is even now cherished and honored in many parts of the country. Though professing a faith differing from those of their subjects, they treated the

latter with marked impartiality and extended their support to all alike. Whenever there was a quarrel between different creeds, they took up the role of arbitrators and brought about reconciliation. Merit, wherever found, was appreciated and honored by them.

SCHOLARS &c.—The Kannada country was the birth-place of Madhvacharya, the leader of the Dvaita school of philosophy, and gave shelter to Sankaracharya and Ramanujacharya, the leaders respectively of the Advaita and Visishtadvaita schools of philosophy. It was also the birth-place of Basavesvara, the leader of the Virasaiva sect. The monasteries established by these leaders with their numerous branches are to be found all over the country. Moreover, the Kannada country was deservedly famous for its pre-eminent scholars, ascetics, philosophers and devotees such as Vidyatirtha, Vidyaranya, Sayanacharya, Sripadaraya, Vyasaraya, Raghavendra-yati, Anantacharya, Vedantacharya, Purandara-lusa, Kanaka-lusa, Siddharama, Tontada-Siddhalinga, Nemichandra and Subhachandra.

WARRIORS.—We learn from the Ceylon chronicles that a Chola king named Elala conquered Ceylon in 205 B. C. with the help of a Mysore army. In an inscription of the Rashtrakuta king Dantidurga it is stated that the Karnataka army was capable of defeating the ruler of Kauchi and the Kerala, Pandya and Chola kings.²

MERCHANTS.—It was stated before that lead coins of the Andhrabhritya kings were unearthed near Chitaldrug. There were likewise found at the same place a brass coin of the Chinese emperor Han Wu-ti of about the middle of the 2nd century B. C. and silver coins known as denarii of the Roman emperor Augustus who died in A. D. 14. These finds lead us to the not unreasonable inference that the Kannada country had in ancient times commercial intercourse with distant foreign countries. In inscriptions and

1. *The Lost Cities of Ceylon*, 26. 2. *Indian Antiquary*, XI, 114.

literature the epithets *Vadda-uyavahari* (great merchant) and *Raja-sreshthi* (royal merchant) are applied to prominent merchants. An inscription of about 1120 states that Hoysala-setti and Nemi-setti were the royal merchants of the Hoysala king Vishnuvardhana; another² of 1188 tells us that Chettapa-setti imported in ships excellent horses and elephants and superior pearls and sold them to kings, and that Daseya transported commodities of the east to the west and *vice versa* and articles of the south to the north and *vice versa*; and a third³ of 1255 says that Kunjanambi-setti, a celebrated merchant of the Hoysala kingdom, supplied all the things required by the Malava, Kalinga, Chola and Pandya kings.

ARTISTS.—The ornate buildings erected by the artists of the Kannada country at Ellora, Ittagi, Belur, Halebid, Somnathapur, Nandi, Sringeri, Sravana Belgola, Hampe and other places have caused not a little astonishment to foreign experts. Some of these artists have recorded their names on the pedestals of the images executed by them, this practice being rarely found outside Mysore. A word may here be said about some peculiar features of the Vidyasankara temple at Sringeri built in about 1357. Its plan is unique in India: it is apsidal (oval) at both the ends. Even temples apsidal at one end are rather rare in India. The present plan is somewhat similar to that of Trajan's basilica at Rome, built in A. D. 98, with apses at both the ends. The skill of the artists who designed and built such a unique temple is beyond all praise. Further, the central hall is supported by 12 well carved pillars, each of which has sculptured on its back a sign of the zodiac such as the ram, the bull and so forth, arranged in such a way that the rays of the sun fall on them in the order of the solar months.

LOYAL SERVANTS.—The Kannada country was adorned by loyal servants, both male and female, who showed their

1. Sravana Belgola 137 [Revised Edition]. 2. Arsikere 22, 3. Arsikere 108.

undying attachment and fidelity to their masters by readily laying down their lives. One or two instances will suffice. On the death of the Hoysala king Ballala II in 1220, a prince of the name of Kuvara-Lakshuna, deeming it a shame to survive his lord, died with his wife and his whole battalion of a thousand choice warriors.¹ Honni, a female servant of Honnavve-nayakitti, had her head cut off on the death of her mistress in 1215.² Another remarkable instance of selfless devotion is furnished by a family of chiefs who were faithful servants of the Hoysala kings. They took upon themselves a vow not to survive their lords and committed suicide along with their wives and male and female servants in regular succession on the death of their successive masters.³

Antiquity of the Kannada Language.

The occurrence of some Kannada words in a Greek drama of the 2nd century A. D. discovered at Oxyrhincus in Lower Egypt has already been referred to in the Introduction to Volume I of the **LIVES OF KANNADA POETS**.⁴ Among the Kannada authors that preceded him, Nripatunga mentions Durvinita who is most probably the Ganga king of that name who ruled about A. D. 500. Kannada inscriptions make their appearance from about the 5th century. Besides the authors named by Nripatunga, Srivardhadeva and Syamakundacharya appear to have written in Kannada in about 700. Amirtasagara, a Jaina Tamil poet who flourished before the 11th century, states in his *Yapparungalakkariḡai*, a work on prosody, that there existed in the Kannada language a work on prosody named *Gunagankiyam* and that the Tamil work adopted some of its characteristics, one of which was addressing the rules to a woman. Unfortunately the name of the author is not given, nor has the work come down to us. It is very probable that this author dedicated his work to the Eastern Chalukya king Vijayaditya III (844-888) who had the distinctive epithets Gunaga, Gunaganka and Gunake-nalla.

---

1. Belur 112. 2. Molakalmuru 12. 3. Krishnarajapete 10. 4. Page 2,

Patronage to the Kannada Language.

From the earliest times kings and nobles have patronised Kannada language and literature. Among the patrons may be mentioned the Gangas, the Rashtrakutas, the Western Chalukyas, the Kakatiyas, the Hoysalas, the Eastern Chalukyas, the Rattas of Saundatti, the Silaharas of Karad, the Kongalvas, the Chengalvas, the Tuluva kings, the Chautas, and the kings of Vijayanagar and Mysore; as also the Palegars or chiefs of Ummattur, Nuggehalli, Sugatur, Piriya-pattana, Hadinadu, Belur, Chikkanayakanhalli, Mudigere, Bijjavara, Ikkeri, and Kalale. Besides these kings and chiefs, ministers, generals and other officers subordinate to them, and many minor chiefs have also encouraged literary men. It is also worthy of note that not a few of the above-mentioned kings, chiefs and high personages were themselves authors of works in Kannada. These statements will now be illustrated in some detail by a few examples.

THE GANGAS.—It is very probable that the Ganga king Durvinita (c. 500) is identical with his namesake mentioned as a Kannada prose writer by Nripatunga. As we learn from an inscription¹ that the work *Gajashtaka* composed by Sivamara (c. 800) was sung by women when pounding grain, it must have been a Kannada work. Ereyappa (c. 900), who had the distinctive title Mahendrantaka, was the patron of Gunavarma I, the author of the *Sudraka*, the *Harivamsa* and other works. Chavunda-Raya, the minister of Rachamalla, composed the *Chavundaraya-purana* in 978. Nagavarma I, who was patronised by Rachamalla's younger brother Rakkasa-Ganga, was the author of the *Chhandambudhi* and other works.

THE RASHTRAKUTAS.—It is well known that among these kings Nripatunga (814-877) was an author. The title "matchless poet" is applied in an inscription² to Srivijaya-dandanatha, a subordinate of Indra-Raja III (915-917). Krishna-Raja III (939-968) bestowed the title Kavi-chakravarti on the poet Ponna.

1. Nagar 35. 2. *Epigraphia Indica*, X, 150.

THE WESTERN CHALUKYAS.—The feudatory chief Ari-kesari was the patron of the famous poet Pampa I. King Tailapa (973—987) conferred on the Poet Ranna the title Kavi-chakravarti. Sridharacharya, who was patronised by Ahavamalla (1042—1068), wrote the *Jataka-tilaka* in 1049. Santinatha the minister of the chief Lakshma who was a subordinate of Bhuvanaikamalla (1068—1076), was the author of the poem *Sukumara-charite*; and Nagavarmacharya, the minister for peace and war of Udayaditya: the great minister of the same king, composed the *Chandrachudamani-sataka*. Under the patronage of Machi-rajā, a subordinate of king Ahavamalla's son Jayasimha, Chandraraja wrote the *Madana-tilaka* and other works; another son of the same king, Kirtivarma, a younger brother of Vikramaditya, was the author of the *Govaidya*; and Brahmasiva, a *protege* of the same king and a friend of Kirtivarma, wrote the *Samayaparikshe* and the *Trailokyarakshamani-stotra*. Nagavarma II was the court poet of Jagadekamalla II (1138—1150); Durgasimha, the minister for peace and war of the same king, wrote the *Panchatantra*; and Madhusudanadeva, the composer of the inscription Davangere 41, was honored by Vira-Pandya of Uchchangi, a feudatory of the same sovereign.

THE KAKATIYAS.—It is stated that Raghavanka (c. 1165) read his poem *Vinayavara-charite* at the court of Prataparudra of Warangal and was honored by the king. Palkuriki Somanatha flourished during the time of another Prataparudra (c. 1300).

THE HOYSALAS.—Abhinava-Pampa and the poetess Kanti seem to have been honored at the court of Ballala I (1100—1106). Rajaditya wrote his *Kshetra-ganita* and other, mathematical works during the reign of Vishnuvardhana (1111—1141). Sumanobana, the father of the poet Janna, was the court poet of Narasimha I (1141—1173). The authors Kereya Padmarasa and Harisvara were respectively the minister and the accountant of the same king, Ballala II

(1173—1220) conferred the title Kavi-chakravarti on the poet Janna. His minister Bachi-*raja* is described in an inscription¹ as the equal of Poona in poetical skill. At the instance of two other ministers of his, namely, Chandramauli and Vasudhaikabandhava-Recharasa, Rudrabhatta and Achanna wrote respectively the *Jagannathavijaya* and the *Vardhamanapurana*. Under the patronage of Padmanabha, another subordinate of his, Nemichandra composed the *Ardhanemi*. Polalva-dandanatha, the minister of Narasimha II (1220—1235) was the author of the poem *Haricharitra*. Mallikarjuna, the father of Kesiraja, wrote the *Suktisudharnava* for the recreation of Somesvara (1233—1254).

THE EASTERN CHALUKYAS.—As stated before, *Gunagankiyam*, a work on prosody, came into existence during the reign of Gunaganka-Vijayaditya (844—888). Narayana-bhatta, who helped Nannayya-bhatta, the court poet of Rajaraja (1022—1063), in the composition of the Telugu *Bharata* was also a Kannada poet.

THE RATTAS OF SAUNDATTI.—Parsva-pandita, the author of the *Parsvanatha-purana*, was the court poet of Kartavirya IV (1202—1220), and the poet Balachandra-kavikandarpa also flourished during the same reign. Gunavarma II was patronised by Santivarma, a subordinate of the same king.

THE SILAHARAS OF KARAD.—By order of Lakshmanaraja, the son of Gandaraditya, Kannaparya wrote the *Neminatha-purana*. The *Lilavati* was also composed during the same reign by Nemichandra.

THE KONGALVAS.—Mauktika-kavi, the author of the *Chandranathashtaka*, seems to have been patronised by Virakongalva (c. 1150).

THE CHENGALVAS.—Mangarasa III, who wrote the *Samyaktva-kaumudi* (1508) and other works, was the son of Vijaya, the chief of Kallahalli, who was the hereditary

minister of the Chengalva kings. Nanjunda wrote the *Kumararama-kathe* during the reign of Chengalva Nanja-Raya (1502—1533).

THE TULUVA KINGS.—At the instance of Bhairava's son Pandya-Raya, king of the Tuluva country the *Jnanachandra-bhyudaya* was composed by Kalyanakirti in 1439. Kotisvara wrote the *Jivandhara-shatpadi* in about 1500 by order of Haivarnripa's son Sangama, the ruler of Sangitapura. Ratnakaravarni, the author of the *Bharatesvara-charite*, which he wrote in 1557, received the title Sringara-kavi at the court of Bhairasa-Odeyar of the Tuluva country. Salva, the author of the *Bharata* and other works, was the court poet of Salvamalla, the king of the Tuluva Haiva and Konkana countries. It was by order of Bhairavendra of the Kelavane throne that Bahubali wrote the *Nagakumara-charite*, and Chandranma the *Gommatesvara-charite*. Adiyappa wrote the *Dhanyakumara-charite* under the patronage of king Bhairava-Raya of Gerasoppe, and Payanna his *Ahimsa-charite* under the patronage of the son of king Sangama-Raya of Sangitapura. Chandrasekhara, the author of the first part of the *Kamachandra-charitra*, was the court poet of Lakshmana-Bangara, of the Tuluva country, and Padmanabha completed the work in 1730 under the patronage of Chenna-Raya, the ruler of Mulike.

THE CHAUTAS.—During Chennamambe's reign Tirumala-samanta's treasurer Padmanabha wrote the *Padmavati-charite* and during Abbakkadevi's reign Pattabhirama composed the *Ratnasekhara-charite*. Surala wrote the *Padmavati-charite* in 1761 by order of Chennamma-devi, the queen of Chaudrasekhara-Chikkaraya.

THE VIJAYANAGAR KINGS.—Mangarasa I, the ruler of Mugulipura, wrote the *Khagendramanidarpana* during the rule of Harihara I (1336—1353). Madhura, the author of the *Dharmanatha-purana*, was the court poet of Harihara II (1377—1404). Deparaja, son of Bukka I's son Kamparaja,

wrote the *Sobaginasone* and other works. The authors Lakkanna-dandesa and Jakkanarya were the ministers of Deva-Raya II (1419—1446). Chandrakavi was patronised by Gururaya, another minister of the same king. The poets Chamarasa, Magge Mayideva, Gurubasava and Battalesvara wrote their works under the patronage of the same sovereign and Kumara-Vyasa also seems to have written his *Bharata* during the same reign. It was during the rule of Mallikarjuna (1446—1467) that Kallarasa wrote the *Janavasya*. Tontada Siddhalinga flourished during the reign of Virupaksha (1467—1478). Kavi-Linga was the court poet of Saluva-Narasinga (1487—1493). By order of Krishna-Deva-Raya (1509—1529) Timmanna-kavi wrote the latter portion of the *Bharata*. Sadanandayogi appears to have written his *Bhagavata* during the rule of Achyuta-Raya (1530—1542). Emmebasava was honored by Salakaraja's son Tirumalaraja, a subordinate of Sadasiva-Raya (1543—1567). Bhattakalanka wrote the *Sara-traya* at the instance of Sri-Ranga-Raya I (1573—1584) and his disciple Bhattakalanka wrote the grammatical work *Sabdanusasana* during the rule of Venkatapati-Raya I (1586—1615).

THE MYSORE KINGS.—Rajanripa's (1578—1617) minister Tirumalarya was the author of the *Karnavrittanta-kathe*. King Chama-Raja (1617—1637) wrote prose versions of the *Ramayana* and the *Brahmottarakhanda*, and under his patronage Ramachandra wrote the *Asva-sastra* and Padmana-pandita the *Hayasara-samuchchaya*. The authors Bharati-Nanja and Govindavaidya were the *protéges* of Kanthirava-Narasa-Raja (1638—1659), and the mathematical work *Behara-ganita* was composed by Bhaskara under the patronage of the same king. King Chikka-Deva-Raja (1672—1704) was not only an author himself, having written the *Binnapa* and other works, but also patronised a large number of poets and poetesses. Among the latter may be mentioned his ministers Tirumalarya and Chikkupadhyaya, the poets Timmakavi, Mallikarjuna. Singararya, Venugopalavaraprasada. Chida-

nanda-kavi and Mallarasa, and the poetesses Honnamma and Sringaramma. Krishna-Raja I (1713—1731) patronised the authors Cheluva and Ramayanam Tirumaleyacharya, and his queen Chelvambe wrote the *Varanandi-kalyana* and other works. The authors Venkamatya and Katti Gopalaraaja were the subordinates of Krishna-Raja II (1734—1766). Singaracharya wrote the *Sriranga-mahatmya* under the patronage of Chama-Raja (1770—1776) and Devachandra wrote his *Rajavalikathe* by order of Devirammani, the queen of Khasa Chama-Raja (1776—1796). Krishna Raja III (1799—1868) was not only a voluminous writer himself but was also a munificent patron of literary merit. By his encouragement many works were written by Aliya Lingaraja, Nanjunda of Devalapura, Srinivasa-kavi, Santaraja-pandita, Venkatarama-sastri, Subrahmanya, Nanjappa of Maddagiri, Sitarama-suri, Kempu Narayana, Ramakrishna-sastri, Kamala-pandita and others. By order of his queens Cheluvajammanni and Devajammanni, Bhagavatam Krishnasvami wrote a Kannada version of the *Vasishtha-Ramayana* in 1869.

THE PALEGARS.—Nilakanthacharya wrote the *Aradhya-charitra* under the patronage of Vira-Nanjendra (1482—1494) of Ummattur; Linga-mantri wrote the lexicon *Kabbigara-kaipidi* at the instance of Raya-bhupa of Nuggehalli; Mummadi-Tamma of Sugatur was the author of the *Sankara-samhite*. Doddyya, the author of the *Chandraprabha-charite*, was patronised by Virupa-raja of Piriya-pattana; Narasimhabhatta composed the medical work *Vaidyasarasangraha* by order of Chenna-raja of Haduadu; and Surya-kavi, the author of the lexicon *Kavikanthahara*, was a *protege* of Venkatadri-Nayaka (1626—1643) of Belur. Sosule Revanacharya wrote Kannada versions of some Sanskrit works at the instance of Mudiya-pa-Nayaka of Chikkanayakanhalli and of Raghuvappa-Nayaka of Mudigere. Virakta Tontadarya, the author of the *Siddhesvara-purana* and several other works, was patronised by Tontada Siddhalinga-bhupa of Bijjavara, and Mallikarjuna-kavi by Immadi Chikka-bhupa

of the same place. By order of Venkatappa-Nayaka (1582—1629) of Ikkeri Tirumala-bhatta wrote the *Sivaḡite*. Basavappa-Nayaka (1697—1714) of Ikkeri was the author of the *Suktisudhakara*, and his successor Somasekhara-Nayaka's minister Nirvanaiya wrote the *Sivapujavidhana*. The Kalale chief Vira-Raja wrote the *Vaidyasamhitasarṇava*, and his protege Chennayya the *Padmini-parinava*. Deva-Raja, son of Vira-Raja, was the patron of Rangaiya, the author of the *Tulakaveri-mahatmya*. Nanja-Raja, younger brother of Deva-Raja, was himself a voluminous author, under whose patronage Nuronda wrote the *Saundara-kavya* and Venkatesa the *Halasya-mahatmya*.

Further, Deva-kavi (c. 1200), the author of the *Kusumavali*, was patronised by Chikkaraja-chamupa, Mahabala-kavi (1254), who wrote the *Neminatha-purana*, by Ketaya-Nayaka, Vijayanna (1448), the author of the *Dvadasanuprekshe*, by Honnabandi Deva-Raja, the ruler of Vemmanabhavi in the Beluvala-nadu, and Bommarasa (c. 1450), who composed the *Saundara-purana* by Tipparasa, the ruler of Denkanikote.

Some more authors appear to have been minor chiefs in possession of a small principality or one or more villages. The following table gives their names, works and approximate period:—

AUTHOR.	WORK.	TIME.
Udayaditya, son of the Chola chief Somanatha.	Udayadityalankara ...	c. 1150
Somaraja, son of Indusekhara-rajā.	Udbhata-kavya ...	1222
Madhava, ruler of Hiriyur.	Madhavalankara ...	c. 1500
Viruparaja, a Bhima among the Cholas.	Tribhuvana-tilaka ...	1519.

AUTHOR.	WORK.	TIME.
His son Virabhadraraja.	Virabhadra vijaya &c.	c. 1530
Ramendra, son of Ramabhupati, ruler of Kakkolal.	Saundarya-katharatna.	c. 1550
Annaji, son of Ayyanabhupa.	Saundara-vilasa ...	c. 1600
Sringarakavi, son of Bommarasa, ruler of Rasavali.	Karnataka-sanjivana.	„
Virabhadraraja, son of Nrisimharaja.	Commentary on Palakapya's Hastayurveda.	„
Jakka-bhupala ...	Bharatakathasangraha.	c. 1620
Narahari, ruler of Ballalapura.	Prahlada-charite ...	c. 1650
Virajanapati, ruler of Belagodu.	Vikrama-vilasa ...	„
Sesha, younger brother of Raghava-bhuvana.	Rukmangada-charitre.	„
Basavarajendra ...	Mahavibhuti-mahime...	c. 1700
Nanjanatha-bhupala ...	Vaidyasarasangraha ...	„
Chennaraja ...	Venkatesvara-sataka...	c. 1750
Nanjayya, son of Lingarajendra.	Kapota-vakya ...	„
Krishnaraja of Salem ...	Vivekabharana &c ...	1769

The Southern and Northern Schools in Kannada.

Some scholars have written at length about the so-called southern and northern schools in Kannada and expressed the opinion that they owe their existence mainly to the influence of Tamil and Telugu respectively. There do not, however, seem to be sufficient grounds for this opinion. It is true that the expressions southern and northern schools do occur in the *Kavirajamarga* of Nripatunga, the *Kavyavalokana* of Nagavarma II and the *Sabdanusasana* of Bhattakalanka. Thus in the second chapter of the *Kavirajamarga* these expressions are used when treating of the ten merits of composition. But this part of the chapter is mostly a translation of the first chapter of the *Kavyadarsa* of Dandi in which the expressions are used in the sense of the Vaidarbha and Gauda schools or styles in Sanskrit. Consequently whatever Nripatunga has written with regard to the merits of composition refers as in the original to the Vaidarbha and Gauda schools, and not to the southern and northern schools in Kannada. For examples of Nripatunga's translation of Dandi's verses the reader is referred to the Kannada Introduction. Nripatunga, however, gives in another place¹ what he considers to be the distinguishing characteristics of the southern and northern schools in Kannada, which consist merely in the use of one of the recognised duplicate forms of certain verbs in preference to the other. Whatever may have been the case during or previous to the time of Nripatunga, we find no such distinction observed by authors who came after him.

Let us see what Nagavarma II says about the southern and northern schools. He has adopted the title of the first chapter of Dandi's work, namely, *Marga-vibhaga*, for the first section, which treats of the same subject, of the third chapter of his *Kavyavalokana* and has closely followed Dandi, like Nripatunga, in the treatment of the ten merits of composition.

1. II, 100—104.

His verses 500 and 521 are merely a translation of verses 41 and 42 of the first chapter of the *Kavyadarsa*. So, the southern and northern schools mentioned by Nagavarma II do not refer to any such schools in Kannada but to the Vaidarbha and Gauda schools in Sanskrit.

Coming now to Bhattakalanka, we find that in his commentary on *sutra* 288 he recognises the existence of the southern and northern schools in Kannada and tells us that of the two forms of the pronoun of the first person *nān* is used by the poets of the north and *an* by those of the south. But this dictum is not borne out by literature, since we find both the forms used indiscriminately by the poets of the north and the south.

If according to the scholars mentioned above the northern school in Kannada arose through Telugu influence, that language ought to have only the form *nēnu* of the pronoun of the first person, but we find in it also the other form *ēnu* corresponding to the *ān* of the southern school. Again, if the southern school arose, according to them, through Tamil influence, there is no reason for the existence in that language of *nān*, the form of the northern school.

The foregoing enquiry has led us to the conclusion that according to Nripatunga and Bhattakalanka there exist the southern and northern schools in Kannada, their distinguishing characteristics being the use of one of the recognised duplicate forms of certain verbs and the pronoun of the first person in preference to the other. But a study of Kannada literature shows that these distinctions are more honored in the breach than in the observance by the poets. Nor have we any valid grounds for supposing that the above-mentioned schools were brought into existence by Tamil or Telugu influence. It does not therefore appear to serve any useful purpose at present to make too much of what is evidently a distinction without a difference and quarrel about the southern and northern schools in Kannada.

The Karnataka-Kavicharite or Lives of Kannada Poets.

The first volume of this work was published so far back as 1907, nearly twelve years ago, and it may naturally be asked why there was such a long delay in bringing out the second volume of the work. It is my duty to answer this question, and in answering it some personal matters have also to be mentioned. Mr. S. G. Narasimhachar, my collaborator in writing the first volume, died within a few years after its publication. His sound scholarship in Kannada, his poetical skill, his great modesty and amiable disposition commanded the admiration and respect of all those who came in contact with him. It is not too much to say that his untimely death is a great loss not only to the Mysore State but also to the whole Kannada country. Personally it was an irreparable loss to me. It cooled my zeal for this labour of love. With the heavy duties of the Archaeological Department, it appeared well-nigh impossible for me to find leisure to continue this work single-handed. I therefore came to the conclusion, though with the greatest reluctance, that I should give up the work and leave its completion to other scholars.

But after the lapse of some time I found that there was no likelihood of any one else undertaking the work, and it occurred to me that the experience gained in writing the first volume and the materials laboriously collected for the work ought not to be lost to the country, and that the duty of completing the task, however difficult and wearisome, ought to be undertaken by me. Patriotism and the love of the language thus impelled me to take a firm resolve that I should somehow find time and do this humble service to the Kannadigas.

The Second Volume.

When however the work was commenced, the difficulties appeared to increase in number. It was found that the materials previously collected were meagre and incomplete

and formed only a very small part of the equipment necessary for carrying out the work. When formerly the manuscripts in the Madras Oriental Library and other places were examined, attention was chiefly directed to matters relating to the first volume leaving the others for fuller investigation at some future time. Unfortunately, however, it was found on a second visit that a great many of the manuscripts formerly noticed had been lost or destroyed by moths. And it was not possible even after a diligent search to procure elsewhere copies of these lost manuscripts. This accounts for the very brief notices of some of the poets, which are based on the meagre notes taken formerly. Another trouble that had to be contended with was the extreme difficulty in obtaining on loan even for a short period manuscripts from their owners. It is to be deplored that many owners of manuscripts have a strong disinclination even to show them to others, not to speak of lending them even for a day or two. Some even go so far as to deny the possession of any manuscripts. Further, my heavy official duties left very little time at my disposal to attend to this self-imposed task. I had to do it single-handed whenever I could snatch a little leisure. There was moreover considerable delay in the press owing to shortage of paper due to the war, and other causes. These facts account for the long delay in the appearance of this volume.

For the purposes of this volume I examined the manuscripts in the Madras Oriental Library, the Mysore Oriental Library, the Sarasvati-bhandara of the Mysore Palace, and the private libraries of Messrs. Dorbali-Sastri of Sravana Belgola, M. A. Ramanuja Iyengar of Mysore, Subba-Pandit and Narasimha-Sastri of Agara, Yelandur Taluk, Patel Isvaraiya of Agrahara, Koratigere Sub-Taluk, Basavalingayya of the Hiriya-matha at Kunigal, and Bommarasa-Pandit of the Archaeological Office, Bangalore. Some manuscripts were kindly sent for reference by Messrs. Karnataka-bhasharatna Karibasava-Sastri and M. V. Chandrasekhara-Sastri of Mysore, and K. Ramasvami Iyengar and Jirige Basavalingappa of Bangalore. I

also received from some other gentlemen a few notes concerning a few works that were either in their possession or came under their notice. My acknowledgments are due to all the gentlemen mentioned above.

This volume contains the lives of about 350 poets who flourished from the beginning of the 15th century to the end of the 17th. Among these, about 160 are Virasaivas, 75 Jainas, 60 Brahmanas, and 50 others. It is not to be supposed that every one of them was a great poet. I have deemed it proper to include in the work every poet that came under my notice, as otherwise there is every likelihood of the names of many ordinary poets being quite forgotten. This volume includes many poets and works not known before: it may be roughly stated that nearly one half of the poets and works dealt with here are either quite new or very little known. A careful study of the work will make this quite clear. The first forty-two pages contain matter in the shape of additions and corrections belonging to the period treated of in the first volume. A noticeable feature in Virasaiva literature is the number of old works known as *Vachanas* written in simple lucid vigorous prose, with the object of popularising religious and philosophical truths. I have put together in one place all the available information about these prose writers and given extracts from their works (pp. 105--124). Similarly I have dealt with some of the titles of poets met with in literature (pp. 175--178). Three appendixes are given at the end of the work. The first contains accounts of a few poets left out in the volume though belonging to the period dealt with in it; the second gives corrections and some items of additional information; and the third deals with an ancient poet that came under notice but recently. At the beginning are given for convenience of reference two alphabetical lists, one of the poets, and the other, of the works, treated of in the volume.

I do not venture to assert that this volume includes all the poets that flourished in the 15th, 16th, and 17th centuries. I can however say this much, that no poet that has come under

my notice has been left out. As stated before, the accounts of some of the poets are very meagre owing to the want of fuller information. In the absence of any other evidence the period of some of the poets has been inferred from the state of the manuscript, the mode of writing, the date of transcription, the style &c. If those who are in possession of the requisite materials help in the removal of these defects they will be doing a great favour to students of Kannada literature. Some one may ask the question—"Why are you in such a hurry to publish a work which is admittedly defective?", and my reply is this: "Man is mortal; it is not right that the materials laboriously gathered during a period of nearly a quarter of a century should be allowed to perish with the gatherer; if on the other hand they are published and laid before the public, there is a likelihood, at some time or other, of their being corrected and improved upon". I therefore offer this volume as a further tribute to the Kannadigas with a full knowledge of its defects. I may however be permitted to state that it was my intense love for the language that impelled me to this difficult task and not any desire for gain. If the volume will conduce in however small a degree to the advancement of the Kannada language, I shall deem my labours amply rewarded.*

I am deeply grateful to His Highness the Maharaja of Mysore for having graciously permitted me to dedicate this volume to him.

*With regard to the antiquity of the Kannada language, the following may be of some interest:—According to Jaina tradition Brahma, the daughter of Rishabhadeva, the first Jaina who flourished in the Sushama-Dushshama period of the present cycle (*avasarpini*), invented 18 alphabets, including among others, Kannada. Recently a curious inscription of about the 9th century was found in a Jaina Temple in the Deogarh Fort, containing specimens of different alphabets mostly Dravidian. *Report on the Hindu and Buddhist Mounments*, Northern Circle, for 1918, p. 10.

God willing, I propose to write a third volume bringing the account up to date.

It only remains for me to express my thanks to scholars and the press for their appreciative notices of the First Volume of the Lives of Kannada Poets, and to the authorities of the Mysore University for their help in getting the present volume printed.

BANGALORE, }
July 1919. }

R. NARASIMHACHAR.

ಅವತರಣಿಕೆ

ಪ್ರಥಮಸಂಪುಟದ ಅವತರಣಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡನಾಡಿನ ಮತ್ತು ಕನ್ನಡನುಡಿಯ ಪ್ರಾಚೀನತೆ, ಕನ್ನಡನುಡಿಗೆ ರಾಜರುಗಳ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ಈ ವಿಷಯಗಳು ಸಂಗ್ರಹವಾಗಿ ನಿರೂಪಿತವಾಗಿವೆ. ಕನ್ನಡಿಗರಿಗೆ ತಮ್ಮ ನಾಡುನುಡಿಗಳಲ್ಲಿ ಗೌರವ ಬುದ್ಧಿಯೂ ಆವರಾತಿಕೆಯುಳ್ಳ ಪುಟ್ಟ ಅವುಗಳ ಏಳಿಗೆಗಾಗಿ ಉತ್ಸಾಹದಿಂದೊಡಗೂಡಿದ ಪ್ರಯತ್ನವು ಉಂಟಾಗದೇ ಕೆಂಬ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಮೇಲೆಹೇಳಿದ ವಿಷಯಗಳನ್ನೂ ಅವಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಇನ್ನು ಕೆಲವು ವಿಷಯಗಳನ್ನೂ ಸ್ವಲ್ಪಮಟ್ಟಿಗೆ ಇಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಿ ಅನಂತರ ಈ ಸಂಪುಟದ ವಿಷಯವಾಗಿ ಬಂದೆರಡು ಮಾತುಗಳನ್ನು ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ.

ಕನ್ನಡನಾಡಿನ ಪ್ರಾಚೀನತೆ

ಕನ್ನಡನಾಡು ಮೌರ್ಯರು, ಆಂಧ್ರರು, ಕದಂಬರು, ಗಂಗರು ಮೊದಲಾದ ಪುರಾತನ ರಾಜವಂಶದವರ ಆಳಿಕೆಗೆ ಒಳಪಟ್ಟಿದ್ದಿತು. ಮೌರ್ಯರಾಜನಾದ ಚಂದ್ರಗುಪ್ತನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಉತ್ತರದೇಶದೊಳಗೆ ದ್ವಾದಶವಾರ್ಷಿಕ ಕಕ್ಷಾಮವುಂಟಾಗಲು, ಕೊನೆಯ ಶ್ರುತಕೇಸಲಿಯಾದ ಭದ್ರಬಾಹು ಮೊಬ್ಬ ಜೈನಗುರು ಜೈನಸಂಘದೊಡನೆ ದಕ್ಷಿಣದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿರುವ ಪುನ್ನಾಟ ರಾಷ್ಟ್ರಕ್ಕೆ ಪ್ರಯಾಣಮಾಡಿದಾಗ, ಚಂದ್ರಗುಪ್ತನು ರಾಜ್ಯವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ಭದ್ರಬಾಹುವಿಗೆ ಶಿಷ್ಯನಾಗಿ ಅವನೊಡನೆ ತಾನೂ ಹೊರಟು ಬಂದಂತೆಯೂ, ಶ್ರವಣಬೆಳಗೊಳವನ್ನು ಸೇರಿದೊಡನೆ ಭದ್ರಬಾಹುವಿಗೆ ಅವಸಾನಕಾಲವು ವ್ಯಾಪ್ತವಾಗಲು ಅವನ ಆಜ್ಞಾನುಸಾರವಾಗಿ ಸಂಘವನ್ನು ಮುಂದಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿಸಿ ಚಂದ್ರಗುಪ್ತನು ಗುರಿವಿನ ಪರಿಚರೈ ಗೋಸ್ವರ ಅಲ್ಲಿಯೇ ನಿಂತಂತೆಯೂ, ಗುರಿವಿನ ಮರಣಾನಂತರ ತಾನು ಅಲ್ಲಿಯೇ ತಪಸ್ಸುಮಾಡುತ್ತಿದ್ದು ಕೆಲವು ವರ್ಷಗಳಮೇಲೆ ಗತಿಸಿದಂತೆಯೂ ಜೈನಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಉಕ್ತವಾಗಿದೆ. ಭದ್ರಬಾಹು ಕ್ರಿಸ್ತಪೂರ್ವ

೨೯೩ ರಲ್ಲಿ ಸತ್ತಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಭದ್ರಬಾಹುವೂ ಚಂದ್ರಗುಪ್ತನೂ ಶ್ರವಣಬೆಳಗೊಳದಲ್ಲಿ ಇದ್ದರು ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಕೆಲವು ಆಧಾರಗಳು ದೊರೆಯುತ್ತವೆ. ಶ್ರವಣಬೆಳಗೊಳದ ಚಿಕ್ಕಬೆಟ್ಟದ ಮೇಲೆ ಚಂದ್ರಗುಪ್ತ ಬಸ್ತಿ ಎಂಬ ಜಿನಾಲಯವೂ, ಭದ್ರಬಾಹುವಿ ಎಂಬ ಗುಹೆಯೂ ಈಗಲೂ ಇವೆ. ಸುಮಾರು ೩ ನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಬರೆದ ಶ್ರವಣಬೆಳಗೊಳದ ೧೩ ನೆಯ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ “ ಭದ್ರಬಾಹುಸಚಂದ್ರಗುಪ್ತ ಮುನೀಂದ್ರಯುಗ್ಮನಿನೋಪ್ಪೆ” ಎಂದೂ, ಸುಮಾರು ೯ ನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣದ ೧೪೩, ೧೪೮ ನೆಯ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ “ ಭದ್ರಬಾಹುಚಂದ್ರಗುಪ್ತಮುನಿಸತಿಚರಣಮುದ್ರಾಂಕಿತ ಜಗಲ್ಲಲಾವಾಯಿತ ಶ್ರೀಕಟ್ಟಪ್ಪುರ್ತಿರ್ಥಸನಾಥ ಬೆಳ್ಳೊಳ” ಎಂದೂ ಶ್ರವಣಬೆಳಗೊಳದ ವಿದ್ಯಮಾನಗಳ ಹೇಳಿದೆ. ೯೩೦ರಲ್ಲಿ ಹರಿಷೇಣನಿಂದ ರಚಿತವಾದ ಕಥಾಕೋಶದಲ್ಲಿಯೂ, ಇತರ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಈ ವಿಷಯವು ಉಕ್ತವಾಗಿವೆ. ವೆಂಕಟೇಶ್ವರ ಸ್ಮೃತಿ ಬರೆದಿರುವ ಹಿಂದೂದೇಶದ ಪುರಾತನ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರಗುಪ್ತನು ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಜೈನಸನ್ಯಾಸಿಯಾಗಿ ಶ್ರವಣಬೆಳಗೊಳಕ್ಕೆ ಬಂದನೆಂದು ಹೇಳುವ ಕಥೆ ನಿಜವಾಗಿರಬಹುದು, ಎಂದು ಹೇಳಿದೆ 1

ಚಂದ್ರಗುಪ್ತನ ಮಮ್ಮಗನಾದ ಅಶೋಕನ ಶಾಸನಗಳು ಮೈಸೂರು ಸಂಸ್ಥಾನದ ಮೊಳಕಾಲನುರು ತಾಲ್ಲೂಕಿಗೆ ಸೇರಿದ ಸಿದ್ದಾಪುರದ ಬಳಿ ಇರುವ ಬ್ರಹ್ಮಗಿರಿಯ ಅಕ್ಷರಬಂಡೆಯ ಮೇಲೆಯೂ, ಅದೇ ಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿರುವ ಎಮ್ಮೆತಮ್ಮನ ಗುಂಡು ಎಂಬ ಗುಡ್ಡದಲ್ಲಿಯೂ, ಅದೇ ಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ಸುಮಾರು ೪ ಮೈಲಿ ದೂರದಲ್ಲಿರುವ ಜಟಿಂಗರಾಮೇಶ್ವರ ಬೆಟ್ಟದಲ್ಲಿಯೂ ಇವೆ. ಈ ಬೆಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಇರುವ ೯೬೨ರಲ್ಲಿ ಬರೆದ ಒಂದು ಶಾಸನದಿಂದ ಜಟಿಂಗರಾಮೇಶ್ವರ ದೇವಸ್ಥಾನವು ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟಿಗೆಯಿಂದ ಕಟ್ಟಲ್ಪಟ್ಟದ್ದು ಅವರ್ಪದಲ್ಲಿ ತಿಲೆಯಿಂದ ನಿರ್ಮಿತವಾಯಿತೆಂದೂ, ಆಸ್ಥಳದಲ್ಲಿಯೇ ರಾಮನು ಜಟಾಯುವನ್ನು ಕೊಂದು ದೆಂದೂ ಹೇಳಿದೆ. ಈ ಬೆಟ್ಟದ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿರುವ ಮತ್ತೊಂದು ಬೆಟ್ಟದಲ್ಲಿ

ಬೂದು ಜಟಾಯುದೇವಕೂ ಸತ್ರೂ ಇದೆ. ಈಚೆಗೆ ಹೈದರಾಬಾದ್‌ನೀ ಮೆಗೆ ಸೇರಿದ ವಾಸ್ತು ಎಂಬ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿಯೂ ಬೂದು ಅಶೋಕಶಾಸನವು ಕಂಡುಹಿಡಿಯಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಇತರ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ದೇವನಾಗರಿಯ ಎಂಬ ಅಶೋಕನ ಬಿರುದುಮಾತ್ರ ಹೇಳಿದೆ. ಈ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಅಶೋಕ ಎಂಬ ಹೆಸರೇ ಉಕ್ತವಾಗಿದೆ. ಅಶೋಕನು ಬನವಸಗೆ ಬಿಟ್ಟು ಬೌದ್ಧ ಮತೋಪದೇಶಕನನ್ನೂ ಮಹಿಷಮಂಡಲಕ್ಕೆ ವತ್ತೊಟ್ಟುಸನ್ನೂ ಕಳುಹಿಸಿದಂತೆ ಮಹಾನಾಶಕೆಂಬ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ. ವಹಿಷಮಂಡಲವು ಮಹಿಷೂರ ದೇಶವಲ್ಲ, ನರ್ಮದಾ ನದಿಯ ಸಮೀಪದ ಪ್ರಾಂತವು ಎಂದು ಮೊ|| ಸ್ಕೀಟ್ ಬರೆದಿದ್ದರೂ ಮೈಸೂರು ಸೀಮೆಗೆ ಮಹಿಷರಾಷ್ಟ್ರ, ಆಫವಾ ಮೈಸೂರು ಎಂಬ ಹೆಸರು ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ಪ್ರಾಚೀನಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿಯೂ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಮೈಸೂರು ಎಂಬ ಮಹಿಷ ಎಂಬ ಶಬ್ದದ ತನ್ಮಯವು. ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ವಿಷಯಗಳಿಂದ ಮೂರ್ಯರಿಗೂ ಕನ್ನಡ ನಾಡಿಗೂ ಇದ್ದ ಸಂಬಂಧವು ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ.

ಶಿಕಾರಿಪುರ ತಾಲ್ಲೂಕಿಗೆ ಸೇರಿದ ಮಳವಳ್ಳಿ ಎಂಬ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿರುವ ಸುಮಾರು ೨ನೆಯ ಶತಮಾನ ಪುಷ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಬೂದು ಪ್ರಾಕೃತ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಆ ಗ್ರಾಮದ ಈಶ್ವರದೇವರಿಗೆ ಹಾರಿತೀಪುತ್ರಶಾತಕರ್ಣಿ ಎಂಬ ಅಧಿರಾಜನು ಭೂಮಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟಂತೆ ಹೇಳಿದೆ. ಆದೇ ತಾಲ್ಲೂಕಿನಲ್ಲಿರುವ ತಾಳಗೂಡವೆಂಬ ಗ್ರಾಮದ ಪ್ರಣವೇಶ್ವರ ದೇವಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಇದಿರಿರುವ ಸುಮಾರು 5 ನೆಯ ಶತಮಾನದ ಆದಿಭಾಗದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಬೂದು ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಪ್ರಣವೇಶ್ವರನು ಶಾತಕರ್ಣಿ ಮುಂತಾದವರಿಂದ ಪೂಜಿತನಾಗಿದ್ದನು ಎಂದು ಬರೆದಿದೆ. ಇವರಿಂದ ಈ ಎರಡು ಗ್ರಾಮಗಳಲ್ಲಿರುವ ಈಶ್ವರ ದೇವಸ್ಥಾನಗಳು ಬಹಳ ಪುರಾತನವಾದುವು ಎಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಚಿತ್ರದುರ್ಗದಲ್ಲಿ ಅಂದ್ರ ಭೃತ್ಯರ ಪ್ರತಿ ನಿಧಿಯೊಬ್ಬನು ನಿಂತು ಆಳುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಅಲ್ಲಿ ದೊರೆತ ನಾಣ್ಯಗಳಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಈ ನಾಣ್ಯಗಳು ಸೀಸದವು; ಇವುಗಳೊಳಗೆ ರಾಜರ ನಾಣ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಚೈತ್ಯವೂ ಬೋಧಿವೃಕ್ಷವೂ ಅಂಕಿತವಾಗಿರುವುದಲ್ಲದೆ ಮುಡಾನಂದ, ಚುಟುಕಡಾನಂದ ಎಂಬ ರಾಜನಾಮಗಳೂ ದೊರೆಯುತ್ತವೆ.

ಪ್ರತಿನಿಧಿಯ ನಾಣ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಅವನ ಹೆಸರೂ ವ್ಯವಹಾರವೂ ಬೋಧಿವ್ಯಕ್ತವೂ ಕೆತ್ತಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ಈ ವಿಷಯಗಳು ಆಂದ್ರರಾಜರ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತವೆ.

ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಮಳವಳ್ಳಿಯ ಪ್ರಾಕೃತಶಾಸನದ ಕೆಳಗೆ ಸುಮಾರು 3ನೆಯ ಶತಮಾನದ ಮಧ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿ ಲಿಖಿತವಾದ ಮತ್ತೊಂದು ಪ್ರಾಕೃತಶಾಸನವಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಬಬ್ಬ ಕದಂಬರಾಜನು ಅದೇ ಈಶ್ವರದೇವರಿಗೆ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟಂತೆ ಹೇಳಿದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದ ತಾಳಗುದದ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಕದಂಬ ರಾಜನಾದ ಕಾಕುತ್ಸ್ಥನವನು ಪ್ರಣನೇಶ್ವರ ದೇವರಿಗಾಗಿ ಬಂದು ಕೆರೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿದಂತೆ ಹೇಳಿದೆ. ಈ ಕೆರೆ ಪ್ರಣನೇಶ್ವರ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಇದಿರಿಗೆ ಇದೆ. ಇದನ್ನು ಈಗಲೂ ಪಣಮನ ಕೆರೆ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಪಣಮ ಎಂಬುದು ದೇವರ ಹೆಸರಿನ ಆಧಿಭಾಗವಾದ ಪ್ರಣವ ಎಂಬುದರ ಅಸಭ್ಯಂಶವಾಗಿದೆ. ಈ ಕಾಕುತ್ಸ್ಥನು ಗುಪ್ತರಾಜರಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾದ ಸಮುದ್ರಗುಪ್ತನ (330-375) ಸಮಕಾಲದವನಾಗಿ ಅವನೊಡನೆ ವಿವಾಹ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಈ ವಿಷಯಗಳು ಕದಂಬರ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತವೆ.

ಜೈನಸಂಘವು ಪುನ್ನಾಟ ರಾಷ್ಟ್ರಕ್ಕೆ ಪ್ರಯಾಣವನಾಡಿದಂತೆ ಹಿಂದೆ ತಿಳಿಸಿದೆ. ಈ ಪುನ್ನಾಟರಾಷ್ಟ್ರವು ಮೈಸೂರು ಸೀಮೆಯ ದಕ್ಷಿಣಭಾಗದಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿತು. ಇದನ್ನು ರಾಷ್ಟ್ರವರ್ಮನೇ ಮೊದಲಾದ ರಾಜರು ಕೀರ್ತಿಪುರವೆಂಬ ರಾಜಧಾನಿಯಲ್ಲಿ ನೆಲಸಿ ಆಳಿದರು. ಇದಕ್ಕೆ ಕನ್ನಡ

1. ಈ ಶಾಸನವು ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ. ಇದನ್ನು ಬರೆದ ಕವಿಗೆ ಕುಬ್ಜ ಎಂದು ಹೆಸರು. ಇದರ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಅಪೂರ್ವನಾದ ಛಂದಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಬರೆದಿರುವ 24 ಪದ್ಯಗಳಿವೆ. ಇವುಗಳ ಅಕ್ಷರವು ಯಾವ ಛಂದೋಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿಯೂ ಉಕ್ತವಾಗಿರುವಂತೆ ತೋರುವುದಿಲ್ಲ. ಉದಾಹರಣೆಗಾಗಿ ಒಂದು ಪದ್ಯವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಒರೆಯುತ್ತೇನೆ:

ಜಯತಿ ವಿಶ್ವವೇದಸಂಘಾಂತ ಸಿತ್ತಿತ್ತೈಕಮೂರ್ತಿಃ ಸನಾತನಃ |

ಸಾಧುರಿಂದುರಶ್ಚಿ ವಚ್ಚುರಿತದ್ಭುತಿಮಜ್ಜುತಾಭಾರಮಂಡನಃ ||

ದಲ್ಲಿ ಪುನ್ನಾಡು ಎಂದು ಹೆಸರು. ಕೀರ್ತಿಪುರವೆಂಬುದು ಈಗ ಹೆಗ್ಗಡೆ ದೇವನಕೋಟೆ ತಾಲ್ಲೂಕಿನಲ್ಲಿರುವ ಕಿತ್ತೂರು. ಎರಡನೆಯ ಶತಮಾನ ದಲ್ಲಿದ್ದ ಟಾಲಮಿ ಎಂಬವನು ಪುನ್ನಾಟರಾಷ್ಟ್ರದ ಹೆಸರನ್ನು ಪಾಸ್ಕತ ಎಂದು ಹೇಳಿ ಅದು ಮೈಷೂರ್ಯ ರತ್ನಕ್ಕೆ (Beryl) ಹೆಸರುವಾಸಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದಿತು ಎಂದು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ.

ಮೈಸೂರುಸೀಮೆಗೆ ಮಹಿಷರಾಷ್ಟ್ರ ಅಥವಾ ಮೈಸನಾಡು ಎಂಬ ಹೆಸರು ಉಕ್ತವಾಗಿದೆ ಎಂದು ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದೆಯಷ್ಟೆ. ತಮಿಳು ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿರುವ ಅಹನಾನೂರು ಎಂಬ ಕವಿಸೂಕ್ತಿಕದಂಬದಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು 2ನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿದ್ದ ಮಾಮೂಲನಾರ್ ಎಂಬ ಕವಿಯು ಉಕ್ತಿಯಾದ 115 ನೆಯ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಎರುಮೈನಾಡು (ಎರುಮೈ-ಮಹಿಷ) ಎಂಬ ಹೆಸರನ್ನು ಹೇಳಿ ಇದು ಪಶ್ಚಿಮಪ್ರಾಂತದಲ್ಲಿ (ಕುಡನಾಡು) ಇದೆ ಎಂದೂ ಹೇಳಿದೆ. ನಕ್ಕೀರರ್ ಎಂಬ ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಪ್ರಾಂತನಕವಿಯು ಉಕ್ತಿಯಾದ 36 ನೆಯ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಡುಂಜೆಳಿಯು ಎಂಬ ಪಾಂಡ್ಯರಾಜನು ತಲೈಯಾಲಂಕಾನಂ ಎಂಬ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಚೇರರ್, ಚೋಳರ್, ತಿರಿಯರ್, ಎಳಸಿ, ಎರುಮೈಯೂರ್ (ಮಹಿಷಪುರದವನು) ಇರುಂಕೋವೇಣ್ಣಾರ್, ಪೊರುರ್ನ ಎಂಬ ಏಳು ರಾಜರನ್ನೂ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಸೋಲಿಸಿದಂತೆ ಹೇಳಿದೆ. ಅದೇ ಕವಿಯು ಉಕ್ತಿಯಾದ ೨೫೪ ನೆಯ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಮಹಿಷಪುರದವನು ಬಡಗರ ಕುಲದವನು ಎಂದು ಉಕ್ತವಾಗಿದೆ. ಶಿಲಪ್ಪದಿಕಾರಂ ಎಂಬ ಮತ್ತೊಂದು ತಮಿಳು ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು 2 ನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಶೆಂಗುಟ್ಟುರ್ ಎಂಬ ಚೇರರಾಜನು ಉತ್ತರದಿಕ್ಕಿಗೆ ಹೋಗುವಾಗ ನೀಲಗಿರಿಯಲ್ಲಿ ತಂಗಿ ಕನ್ನಡರು ಆಡಿದ ಕುಣಿತವನ್ನು ನೋಡಿ ಸಂತೋಷಿಸಿದನು ಎಂದು ಹೇಳಿದೆ. ಈಯಂಶಗಳಿಂದ ಮೈಸೂರುದೇಶದ ಪ್ರಾಚೀನತೆ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ.

ಐದನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿದ್ದ ವರಾಹಮಿಹಿರನು ತನ್ನ ಬೃಹತ್ಸಂಹಿತೆಯಲ್ಲಿ ಕರ್ಣಾಟಕ ಎಂಬ ಹೆಸರನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಸುಮಾರು 900 ರಲ್ಲಿದ್ದ ರಾಜಶೇಖರನೆಂಬ ಸಂಸ್ಕೃತ ಕವಿ ತನ್ನ ಕಾವ್ಯಮಿಮಾಂಸಾ ಎಂಬ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಕರ್ಣಾಟರು ಹೆಮ್ಮೆಯಿಂದ ಟಂಕಾರದೊಡನೆ ಓದು

ತಾರೆ ಎಂದು ಅವರು ಓದುವ ರೀತಿಯನ್ನು ನಿರೂಪಿಸಿದ್ದಾನೆ.¹

ಕನ್ನಡನಾಡಿನ ಮಹಿಮೆ

ಕನ್ನಡನಾಡು ಸಕಲಸುಖಗಳಿಗೂ, ಉತ್ತಮಗುಣಗಳಿಗೂ ಸಿವಾ ಸಭೂಮಿಯಾಗಿದ್ದುದಲ್ಲದೆ, ಧರ್ಮಪರಾಯಣರಾದ ರಾಜರಿಂದಲೂ, ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾದ ವಿದ್ವಾಂಸರಿಂದಲೂ, ಸಮರ್ಥರಾದ ರಾಜ್ಯತಂತ್ರಜ್ಞರಿಂದಲೂ, ಪ್ರಖ್ಯಾತರಾದ ತತ್ತ್ವದರ್ಶಿಗಳಿಂದಲೂ, ಭಕ್ತಶಿರೋಮಣಿಗಳಿಂದಲೂ, ಮಹಾಶೂರರಿಂದಲೂ, ಪ್ರಬಲರಾದ ವರ್ತಕರಿಂದಲೂ, ಕೌಶಲರಾದ ಶಿಲ್ಪಿಗಳಿಂದಲೂ, ಸ್ವಾಮಿಭಕ್ತಿಶೋಭಿತರಾದ ಸೇವಕರಿಂದಲೂ, ಅಲಂಕೃತವಾಗಿದ್ದಿತು. ಕನ್ನಡನಾಡನ್ನೂ ಮೈಸೂರನ್ನೂ ಚಿಕ್ಕಸಾಧ್ಯಾಯನು (1674) ಹೀಗೆ ವರ್ಣಿಸಿದ್ದಾನೆ—

ಗಾಡಯ ಸೀಮೆ ಚೆಲ್ಲೊಗಿದ ತಾಣಮಲಂಪಿನ ಸಂತೆ ಪೆಂಪು ಸಾ |
 ದಾರಡುವ ಭೂಮಿ ಸಾಖ್ಯದೆಡೆ ಪುಣ್ಯದ ಗೊತ್ತು ವಿನೋದದಾಗರಂ ||
 ಮೋಡಿಯ ಮಂಟಪಂ ಸಿರಿಯ ಪೆಚುಗಿಗೊಳ್ಳನೆ ಮುಕ್ತಿಕಾಂತೆ ಕೈ |
 ಗೂಡುವ ಬೀಡು ಕನ್ನಡದ ನಾಡು ವಿರಾಜಿಪದೆಂತು ಬಣ್ಣಿಪೆಂ ||
 ಬೀರದ ಮಂದಿರಂ ಬಿನಯದಂಗಡಿಯೊಳ್ಳಿನ ಸೇವೆ ನಸ್ಯಶೃಂ |
 ಗಾರರಸಾಗರಂ ಜಸದ ಚಾವಡಿಯೊಜೆಯ ಬೀಡು ಭಾಗ್ಯದೊಂ ||
 ದಾರನೆ ಸರ್ವಪುಣ್ಯದ ತವರ್ಮ ನೆಯ್ಪಿಸಿರಿಯಾಗರಂ ಮಹೀ |
 ಶೂರಪುರಂ ವಿರಾಜಿಸಿತು ಭೂರಮಣೀಲಸಂಪ್ರಸೂಪುರಂ ||

ವಿಜ್ಞಾನೇಶ್ವರನು ತನ್ನ ಮಿತಾಕ್ಷರಾ ಎಂಬ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ಕಲ್ಯಾಣಪುರಕ್ಕೂ ಅದರ ದೊರೆಯಾದ ತ್ರಿಭುವನಮಲ್ಲನೆಂಬ ವಿಕ್ರಮಾಕ್ಷನಿಗೂ ಹೋಲಿಸಬಹುದಾದ ಪಟ್ಟಣವೂ ರಾಜನೂ ಭೂತಳದಲ್ಲಿಲ್ಲ ಎಂದು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ²

1. ರಸ ಕೋಪ್ಯಸ್ತು ಕಾಪ್ಯಸ್ತು ರೀತಿ ಕೋಪ್ಯಸ್ತು ವಾ ಗುಣಃ |
 ಸಗರ್ವಂ ಸರ್ವಕರ್ಣಾಟಂಷ್ಟಂಕಾರೋತ್ತರಪಾಲಿಃ ||

2. ನಾಸೀದಸ್ತಿ ಭವಿಷ್ಯತಿ ಕ್ಷಿತಿತಲೇ ಕಲ್ಯಾಣಕಲ್ಪಂ ಪುರಂ |

ನೋ ದೃಷ್ಟೇ ಶ್ರುತ ಏವ ವಾ ಕ್ಷಿತಿಪತಿಃ ತ್ರೀವಿಕ್ರಮಾಕೋಪಮುಃ ||

ಈ ವರ್ಣನೆಗಳು ಬರಿಯ ಕವಿ ಕಲ್ಪನೆಯೆಂದು ಭಾವಿಸಲಾಗದು. ವಿದೇಶೀಯರು ಇಂಡಿಯಾದೇಶದ ರಾಜ್ಯಗಳನ್ನು ಒಟ್ಟಣಗಳನ್ನು ವರ್ಣಿಸಿ ಬರೆದಿರುವ ಗ್ರಂಥಗಳಿಂದ ಈ ವರ್ಣನೆಗಳು ಬಹಳ ಮಟ್ಟಿಗೆ ದೃಢೀಕೃತವಾಗುತ್ತವೆ.

ರಾಜರು—ಕನ್ನಡನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಪುರುಷ, ನೃಪತುಂಗ, ತೈಲಪ, ತ್ರಿಭುವನಮಲ್ಲ ವಿಷ್ಣುವರ್ಧನ, ವೀರಬಲ್ಲಾಳ, ಬುಕ್ಕ, ಹರಿಹರ, ಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯ, ರಾಜನೃಪ, ಕಂಠೀರವನರಸರಾಜ, ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಜ, ಇವರೇ ಮೊದಲಾದ ಪರಾಕ್ರಮಶಾಲಿಗಳೂ, ವಿದ್ಯಾಪಕ್ಷಪಾತಿಗಳೂ, ಧರ್ಮನಿಷ್ಠರೂ ಆದ ದೊರೆಗಳು ರಾಜ್ಯಭಾರ ಮಾಡಿ ದಿಗಂತ ವಿಶ್ರಾಂತವಾದ ಕೀರ್ತಿಯನ್ನು ನೆಲೆಗೊಳಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇವರು ಭಿನ್ನ ಮತಸ್ಥರದರೂ ರಾಗದ್ವೇಷಗಳಲ್ಲದೆ ಅಸ್ಯಮತಗಳನ್ನು ಸಮದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಕಾಣುತ್ತ ಅವಕ್ಕೆ ಶ್ರೋತೃಹವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಮತಸ್ಥರಿಗೆ ಪರಸ್ಪರವೈಮನಸ್ಯವು ಹುಟ್ಟಿದಾಗ ಸಮಾಧಾನಪಡಿಸಿ ಸೌಹಾರ್ದವನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಗುಣಗ್ರಾಹಿಗಳಾಗಿ ಗುಣವಿಶಿಷ್ಟರಿಗೆ ತಕ್ಕ ಮನ್ನಣೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಗೌರವಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

ವಿದ್ವಾಂಸರು ಇತ್ಯಾದಿ—ಕನ್ನಡನಾಡು ದ್ವೈತಮತೋದ್ಧಾರಕ ಮಧ್ವ ಗುರುವಿಗೆ ತವರುಮನೆ; ಅದ್ವೈತಮತೋದ್ಧಾರಕ ಶಂಕರ ಗುರುವಿಗೂ, ವಿಶಿಷ್ಟಾದ್ವೈತ ಮತೋದ್ಧಾರಕ ರಾಮಾನುಜ ಗುರುವಿಗೂ ಆಶ್ರಯಸ್ಥಾನ. ವೀರಶೈವಮತೋದ್ಧಾರಕ ಬಸವೇಶ್ವರನಿಗೂ ಇದೇ ತವರುಮನೆ. ಇವರುಗಳಿಂದ ಸ್ಥಾಪಿತವಾದ ಮತಗಳೂ, ಶಾಖಾಮತಗಳೂ ಇಲ್ಲಿ ಈಗಲೂ ಶೋಭಿಸುತ್ತಿರುವುವು ಅಲ್ಲದೆ ಈ ನಾಡು ವಿದ್ಯಾತೀರ್ಥ, ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯ, ಸಾಯಣಾಚಾರ್ಯ, ಶ್ರೀಪಾದರಾಯ, ವ್ಯಾಸರಾಯ, ರಾಘವೇಂದ್ರಯತಿ, ಅನಂತಾಚಾರ್ಯ, ವೇದಾಂತಾಚಾರ್ಯ, ಪುರಂದರದಾಸ, ಕನಕದಾಸ, ಸಿದ್ಧರಾಮ, ತೋಟದ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗ, ನೇಮಿಚಂದ್ರ, ಶುಭಚಂದ್ರ ಇವರೇ ಮುಂತಾದ ವಿದ್ವದ್ಧರ್ಮರಿಂದಲೂ, ತಪೋಧನರಿಂದಲೂ, ತತ್ಪದರ್ಶಿಗಳಿಂದಲೂ, ಭಕ್ತಶಿರೋಮಣಿಗಳಿಂದಲೂ, ವೆಸರುವಾಸಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದಿತು.

ತೂರರು— ಎಲಲ ಎಂಬ ಚೋಳನು ಮೈಸೂರು ಸೇನೆಯ ಸಹಾಯದಿಂದ ಲಂಕೆಯನ್ನು ಕ್ರಿ. ಪೂ. 205 ರಲ್ಲಿ ಜಯಿಸಿದಂತೆ ಸಿಂಹಳದ್ವೀಪದ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ¹. ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟರಾಜನಾದ ದಂತಿದುರ್ಗನ ಒಂದು ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಕರ್ಣಾಟಕಸೇನೆ ಕಾಂಚಿಯ ದೊರೆ, ಕೇರಳರಾಜ ಚೋಳ, ಪಾಂಡ್ಯ ಮುಂತಾದವರನ್ನು ಸೋಲಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಸಮರ್ಥವಾದುದು ಎಂದು ಹೇಳಿದೆ.²

ವರ್ತಕರು— ಚಿತ್ರದುರ್ಗದಲ್ಲಿ ಅಂಧ್ರಭೃತ್ಯರ ಸೀಸದ ನಾಣ್ಯಗಳು ದೊರೆತುವೆಂದು ಹಿಂದೆ ತಿಳಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಅದೇ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಕ್ರಿಸ್ತ ಪೂರ್ವ 2ನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿದ್ದ ಹಣವುತಿ ಎಂಬ ಚೀನದೇಶದ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯ ಹಿತ್ತಾಳೆಯ ನಾಣ್ಯವೂ ಕ್ರಿಸ್ತಶಕ 14 ರಲ್ಲಿ ಗತಿಸಿದ ಅಗಸ್ತ್ಯನು ಎಂಬ ರೋಮ್ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯ ಡಿಸೇರಿಯನು ಎಂಬ ಬೆಳ್ಳಿಯ ನಾಣ್ಯವೂ ದೊರೆತಿರುವುದರಿಂದ ಪೂರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡನಾಡಿನ ವಾಣಿಜ್ಯಕ್ಕೆ ಎಷ್ಟರಮಟ್ಟಿಗೆ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯಿದ್ದಿತು ಎಂಬಂತವನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪಮಟ್ಟಿಗೆ ಊಹಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ಪ್ರಬಲರಾದ ವರ್ತಕರಿಗೆ ವಡ್ಡವ್ಯವಹಾರಿ, ರಾಜಶ್ರೇಷ್ಠಿ ಎಂಬ ಹೆಸರುಗಳು ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಹೇಳಿವೆ. ಸುಮಾರು 1120 ರಲ್ಲಿ ಹೊಯ್ಸಳಸಟ್ಟ, ನೇಮಿಸಟ್ಟ ಎಂಬ ವರ್ತಕರು ಹೊಯ್ಸಳರಾಜನಾದ ವಿಷ್ಣುವರ್ಧನನ ರಾಜಶ್ರೇಷ್ಠಿಗಳಾಗಿದ್ದಂತೆಯೂ, 1188 ರಲ್ಲಿ ಚೆಟ್ಟಪಸಟ್ಟ ಎಂಬವನು ಇಂದ್ರನ ಉಚ್ಚೈತ್ರವಸ್ತಿಗೆ ಸಮನಾದ ಕುದುರೆಗಳನ್ನೂ ಐರಾವತಕ್ಕೆ ಸದೃಶವಾದ ಆನೆಗಳನ್ನೂ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಮುತ್ತಗಳನ್ನೂ ಹಡಗುಗಳಲ್ಲಿ ತಂದು ದೊರೆಗಳಿಗೆ ಮಾರುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೂ ಅದೇ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ದಾಸೆಯನೆಂಬ ವರ್ತಕನು ಪೂರ್ವದೇಶದ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಪಶ್ಚಿಮದೇಶಕ್ಕೂ ಪಶ್ಚಿಮದೇಶದ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಪೂರ್ವದೇಶಕ್ಕೂ ಉತ್ತರದೇಶದ ಭಂಡಗಳನ್ನು ದಕ್ಷಿಣದೇಶಕ್ಕೂ ದಕ್ಷಿಣದೇ

1 *The Lost Cities Of Ceylon* page 26.

2 ಕಾಂಚೀಶಕೇರಳನರಾಧಿಸವಾಂಡ್ಯಚೋಳಶ್ರೀಹರ್ಷವಜ್ರಟವಿಭೇದವಿಧಾನ ದಕ್ಷಂ | ಕರ್ಣಾಟಕಂ ಒಲಂ. *Indian Antiquary* XI, 114.

ತದ ಭಂಡಗಳನ್ನು ಉತ್ತರದೇಶಕ್ಕೂ ಕಳುಹಿಸುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೂ, 1255 ರಲ್ಲಿ ಕುಂಜನಂಬಿಸೆಟ್ಟು ಎಂಬವನು ಮಾಳವ, ಕಳಿಂಗ, ಚೋಳ, ಪಾಂಡ್ಯ ಈ ರಾಜರುಗಳ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಯೇಕಾದ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಬದಗಿಸಿ ಕೊಡುತ್ತ ಹೊಯ್ಸಳರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಕೀರ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದಂತೆಯೂ ಕೆಳ ಗಣ ತಾಸನವದ್ಯಗಳಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ—

ಧರಣೀಪಾಳಕನಪ್ಪ ಪೊಯ್ಸಳನರಾಜಶ್ರೇಷ್ಠಿಗಳ್ ತಮ್ಮತಿ |

ಬರನಲ್ ಪೊಯ್ಸಳಸೆಟ್ಟಿಯುಂ ಗುಣಗಣಾಂಭೋರಶಿಯೆಂಬೊಂದು ಸುಂ ||

ದರಗಂಭೀರದ ನೇಮಿಸೆಟ್ಟಿಯುನಿವರ್ ಶ್ರೀಜೈನಧರ್ಮಕ್ಕೆ ತಾ |

ಯ್ಗರೆಗಳ್ ತಾಮೆನೆ ಸಂದ ಪೆಂಪವವಳಂ ಪರ್ವಿತ್ತು ಭೂಭಾಗದೊಳ್ ||

ಹರಿಯ ಹಯಕ್ಕೆ ತೋಡೆನಿಪ ಪೇಷಚಯಂಗಳನಿಂದ್ರದಂತಿಯೊಳ್ |

ದೇಶೆಯೆನಿಸಿರ್ಪ ದಂತಿಗಳನಭ್ರದೊಳಾದ ಸುಪಾಣಿಮುತ್ತಿನೊಳ್ ||

ಸರಿಯೆನಿಸಿರ್ಪ ಮುತ್ತಗಳನೆಯ್ಗೆ ಬಹಿತ್ತದೆ ತಂದು ವಾಱುಂ |

ಧರಣಿವರ್ಗೊಲ್ಲ ಕಮ್ಮಟದ...ಜೆಟ್ಟಪಸೆಟ್ಟಿ ಸಂತತಂ ||

ಹರಿದಾಶಾಭಾಂಡಮಂ ವಾರುಣಿಗೆ ನಡಸುವಂ ವಾರುಣೀವಸ್ತುವಂ ವಿ |

ಸ್ತರದಿಂದಿಂದ್ರಾಶೆಯೊಳ್ ಪೆರ್ಚಿಸುವನೊಸೆದು ಕೌಜೀಲಿಯುಂ ದ್ಯುಮ್ಮಮುಂ ನೋ ||

ಡಿರೆ ಯೂಮ್ಯಾಭಾಗದೊಳ್ ಸಂದಿಸುವನೆಸೆವ ಪಾಲ್ಯಂಗಳಂ ಯಾಮ್ಯದಿಂದ |

ತ್ತರದಿಕ್ಕಂಗೆಟ್ಟುವಂ ನೋಡನುವಮಣೆಜಾ ವಾಸೆಯುಂ ದೋಷದೂರಂ ||

ಬೀರನ ಮಾಳವೇಂದ್ರನ ಕಳಿಂಗನ ಚೋಳನ ಪಾಂಚ್ಯಭೂತಳಾ |

ಧಾರನ ಮುಟ್ಟಿದೊಂವವಸರಂಗಳನಾಗಳೆ ಪೂಣ್ಣಮಾಲ್ಪಿ ವಿ ||

ಸ್ತಾರದ ಪುಣ್ಯಸಂಪದದಿನೊಪ್ಪುವ ಸೆಟ್ಟಿಗೆ ಕುಂಜನಂ ||

ನ್ನಾರಣಿಯೆಂಬಿನಂ ನೆಗಲ್ದಿನಗ್ಗದ ಹೊಯ್ಸಳರಾಯರಾಜ್ಯದೊಳ್ ||

ಶಿಲ್ಪಿಗಳು—ವಾಸ್ತುವಿದ್ಯಾವಿರಾರದರಾದ ಶಿಲ್ಪಿಗಳು ಎಲ್ಲೋರ, ಇಟ್ಟಿಗೆ, ಬೇಲೂರು, ಹಳೆಯಬೀಡು, ಸೋಮನಾಥಪುರ, ನಂದಿ, ಶೃಂಗೇರಿ, ಶ್ರವಣಬೆಳಗೊಳ, ಹಂಪೆ ಮೊದಲಾದ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಿಸಿರುವ

1. ಶ್ರವಣಬೆಳಗೊಳದ ಶಾಸನ ನಂಬರು 137 (ಹೊಸಮುದ್ರಣ)

2. ಅರಸೀಕೆರೆ 22. 3. ಅರಸೀಕೆರೆ 108

ದೇವಾಲಯಗಳೂ ಕೆತ್ತಿರುವ ವಿಗ್ರಹಗಳೂ ವಿದೇಶೀಯರಾದ ಶಿಲ್ಪಕಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರನ್ನು ಆಶ್ಚರ್ಯರಸದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿಸಿವೆ. ಈ ಶಿಲ್ಪಿಗಳಲ್ಲಿ ಹಲವರು ತಾವು ಕೆತ್ತಿದ ವಿಗ್ರಹಗಳ ಬುಡದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ಒರೆದುಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ; ಈ ಪದ್ಧತಿ ಮೈಸೂರು ದೇಶದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಇದ್ದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಶೃಂಗೇರಿಯಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು 1357 ರಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿದ ವಿದ್ಯಾಶಂಕರ ದೇವಸ್ಥಾನವೆಂಬ ಬಂದು ಕಟ್ಟಡದ ಮೈಚಿತ್ರವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಸ್ವಲ್ಪಮಟ್ಟಿಗೆ ಸೂಚಿಸುತ್ತೇನೆ. ಇದರ ಸಂವಿಧಾನದಂತಹ ಸಂವಿಧಾನವು (plan) ಭರತವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿಯೂ ಇಲ್ಲ. ಈ ಕಟ್ಟಡವು ಸೌತಿಯಕಾಯಂತೆ ಎರಡು ತುದಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ವರ್ತುಲವಾಗಿದೆ (apsidal at both ends). ಇಂತಹ ಕಟ್ಟಡಕ್ಕೆ ಬಸಿಲಿಕಾ (Basilica) ಎಂದು ಸಂಜ್ಞೆ; ಇದನ್ನು ನೋಡಬೇಕಾದರೆ ರೋಮ್ ಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಹೋಗಬೇಕು ಭರತವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿಯೂ ದೃಗ್ಗೋಚರವಾಗದ ಇಂತಹ ಸಂವಿಧಾನವನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸಿ ಈ ಕಟ್ಟಡವನ್ನು ಕಟ್ಟಿದ ಶಿಲ್ಪಿಗಳ ಚಾತುರ್ಯವು ಸ್ತೋತ್ರಾರ್ಹವಾಗಿದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಈ ದೇವಸ್ಥಾನದ ನವರಂಗದಲ್ಲಿ ಮೇವಾದಿದ್ವಾದಶರಾಶಿ ಚಿಹ್ನೆಗಳಿಂದ ಅಂಕಿತವಾಗಿರುವ 12 ಕಂಬಗಳನ್ನು ಆ ಆ ಚಿಹ್ನೆಗಳನ್ನುಗುಣವಾಗಿ ಆ ಆ ಕಂಬದಮೇಲೆ ಆ ಆ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯರಶ್ಮಿ ಬೀಳುವಂತೆ ನಿಲ್ಲಿಸಿರುವ ಶಿಲ್ಪಿಕಾಶಲವು ಯಾರಿಗೆ ತಾನೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವನ್ನುಂಟುಮಾಡದು ?

ಸ್ವಾಮೀಶ್ವರ: ಸ್ವಾಮಿಯೇ ದೇವರೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ಅವನಿಗೋಸ್ಕರ ತಮ್ಮ ಪ್ರಾಣವನ್ನು ಕೂಡ ಉತ್ಸಾಹದೊಡನೆ ಬಿಟ್ಟು ಸ್ವಾಮಿಭಕ್ತಿಯ ಪರಾಕಾಷ್ಠೆಯನ್ನು ತೋರಿಸಿದ ಅನೇಕಪುರುಷರೂ ಸ್ತ್ರೀಯರೂ ಈ ನಾಡನ್ನು ಅಲಂಕರಿಸಿದ್ದರು. ಈ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಬಂದರಡು ಉದಾಹರಣೆಗಳನ್ನು ಕೊಡುತ್ತೇನೆ. ತನ್ನ ಸ್ವಾಮಿಯಾದ ವೀರಬಲ್ಲಾಳನು 1220 ರಲ್ಲಿ ಸಾಯಲು ಸ್ವಾಮಿಯ ಮರಣಾನಂತರ ಬದುಕಿರುವುದು ನಾಚಿಕೆಗೇಡೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ತನ್ನ ಸತಿಯೊಡನೆಯೂ ತನ್ನ ಕೈಯಕೆಳಗಿದ್ದ ಸಾವಿರವನ ವೀರರೊಡನೆಯೂ ಮೃತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಕುವರ ಲಕ್ಷ್ಮೀನ ಪ್ರಭಾವವು ಕೆಳಗಣ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ—

ಗುರುವಂ ದೈವಮುಮೂರ್ಷಿಸಿ | ಪರತ್ರಗಂ ತನ್ನಿಹತ್ರಗಂ ವೆಣಿನೊವಂ |

ಗುರುವಿಲ್ಲ ದೈವಮಿಲ್ಲೆನೆ ! ಧರಿಸೆನಂ ಕುನರಲಕ್ಷ್ಮ ದಂಡಾಧೀಶಂ ||
 ಧನಮುಂ ಪ್ರಾಣಮುಮೆಂಬಿನಂ ಕುನರಲಕ್ಷ್ಮಂ ನೀರಬಲ್ಲಾಳವೇ |
 ವನ ದಾನೋನ್ನತಿಗಂ ಜಯೋನ್ನತಿಗವಿರಾಚಾರ್ ಪೂಣ್ಣಾ ಮುಂದಿಟ್ಟು ರಾ||
 ಮನ ಬೀಡಿಂಗಣುವಂ ಯಮಾತ್ಮಜನ ಬೀಡಿಂಗಜಾಗಂ ಜಂದ್ರಬಾ |
 ಟನ ಬೀಡಿಂಗ ಕುಮಾರನಿರ್ದಾ ಶೇಖರಿವಿರಪ್ಪನೇಂ ಧೀರನೋ ||

ತನ್ನೊಡನೆ ತೊಡೆದ ಸುಭಟರ | ತನ್ನ ಮನಬ್ರಿಯೆ ಮ ತನ್ನ ಪರವಾಯುಷ್ಯಂ |
 ತನ್ನಾಳ್ವಂಗಳಾಯ್ತನಿಸಿದ | ನೆನ್ನೆಟ್ಟನೆ ಕಲಿವೊ ಕುನರಲಕ್ಷ್ಮ ಜಮೂಪಂ ||

ಸುಮಾರು 1215 ರಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಸಾಮಿನಿಯಾದ ಹೊನ್ನವೈನಾಯ
 ಕಿತಿ ಸಾಯಲು ಹೊನ್ನಿ ಎಂಬವಳು ತನ್ನ ತಲೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಸುರ
 ಲೋಕವಸ್ತ್ರೈದಿವಳು ಎಂದು ಬಂದು ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಉಕ್ತವಾಗಿದೆ. 1291
 ರಲ್ಲಿ ಬರೆದ ಮತ್ತೊಂದು ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ; ಹೊನ್ನಳರಾಜಪರಂಪರೆಗೆ
 ಸೇರಿದ ಒಬ್ಬಬ್ಬ ದೊರೆಯೂ ಸತ್ತಾಗ ಕನ್ನಡಿಗನೊನೆಯವಳುಗಳು
 ಎಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದ ಆ ದೊರೆಗಳ ಸೇನಾಪತಿಗಳ ವಂಶದಲ್ಲಿ
 ಒಬ್ಬಬ್ಬನು ತನ್ನ ಸತಿಯರೊಡನೆಯೂ ಸೇವಕಸೇವಕಿಯರೊಡ
 ನೆಯೂ ಸತ್ತಂತೆ ಹೇಳಿದೆ.

ಕನ್ನಡನುಡಿಯ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯಂತೆ

ಕೆಳಗಣ ಈಜಿಪ್ಟಿನಲ್ಲಿ ದೊರೆತ ಕ್ರಿಸ್ತಶಕ ೨ನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ
 ರಚಿತವಾದ ಒಂದು ಗ್ರೀಕ್ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಕನ್ನಡ ಶಬ್ದಗಳು ದೊ
 ರೆಯುತ್ತವೆ ಎಂಬ ಅಂಶವು ಪ್ರಥಮಸಂಪುಟದ ಅನಂತರಣಿಕೆಯಲ್ಲಿಯೇ
 ತಿಳಿಸಿ ನೃಪತುಂಗನ, ತನ್ನ ಕವಿರಾಜನೂರ್ಗದಲ್ಲಿ ತನಗೆ ಹಿಂದೆ
 ಇದ್ದ ಗವ್ಯಗ್ರಾಫಕತೃಗಳಲ್ಲಿ ದುರ್ವಿಸೀತನ ಹೆಸರನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ.
 ಈತನು ಸುಮಾರು 500 ರಲ್ಲಿದ್ದ ಆ ಹೆಸರಿನ ಗೌರಾಜನಾಗಿರಬಹುದು.
 ಐದನೆಯ ಶತಮಾನದಿಂದ ಕನ್ನಡಶಾಸನಗಳು ದೊರೆಯುತ್ತವೆ ನೃಪ
 ತುಂಗನು ಹೇಳುವ ಕವಿಗಳಲ್ಲದೆ ಶ್ರೀವರ್ಧವೇವ, ಶ್ಯಾಮಕುಂದಾ
 ಚಾರ್ಯ ಇವರುಗಳು ಸುಮಾರು 700ಕ್ಕೆ ಹಿಂದೆ ಗ್ರಂಥರಚನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ

1. ಬೇಲೂರು 112. 2. ಮೊಳಕಾಲುಮುರು 12. 3. ಕೃಷ್ಣರಾಜ
 ಸೇಟೆ 10.

ಡಿರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಹನ್ನೊಂದನೆಯ ಶತಮಾನಕ್ಕೆ ಹಿಂದೆ ಇನ್ನೂ ಅಮೃತಸಾಗರನೆಂಬ ಕವಿಯಿಂದ ರಚಿತವಾದ ಯಾಪ್ಪರಂಗಲಕ್ಕಾರಿ ಹೈ ಎಂಬ ತಮಿಳು ಛಾಂದೋಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಗುಣಗಾಂಕಿಯೆಂಬ ಎಂಬ ಬಂದು ಛಂದೋಗ್ರಂಥವು ಇದ್ದಂತೆಯೂ ಅದರಲ್ಲಿ ಕವಿ ತನ್ನ ವಿನಯವನ್ನು ಸೂಚಿಸಿರುವುದಲ್ಲದೆ ಬಬ್ಬು ಸ್ತ್ರೀಯನ್ನು ಸಂಜೋಧಿಸಿ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದಿರುವಂತೆಯೂ ಇದೇ ರೀತಿಯನ್ನು ತಮಿಳು ಗ್ರಂಥ ಕಾರನೂ ಅನುಸರಿಸಿರುವಂತೆಯೂ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. 1 ಕನ್ನಡ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದ ಕವಿಯ ಹೆಸರು ಹೇಳಿಲ್ಲ. ಅವನು ತನ್ನ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಗುಣಗ, ಗುಣಗಾಂಕ, ಗುಣಕೆನಲ್ಲ ಎಂಬ ವಿಶೇಷಣಗಳುಳ್ಳ 3ನೆಯ ವಿಜಯಾದಿ ತೃನೆಂಬ (844-888) ಮೂಡಣಚಾಲುಕ್ಯರಾಜನಿಗೆ ಅಂಕಿತಮಾಡಿರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥವು ನಮಗೆ ದೊರೆತಿಲ್ಲ.

ಕನ್ನಡನುಡಿಯ ಮೈಲಕ್ಷಣ್ಯವನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ ಕೆಲವು ವಿನೋದ ಕರವಾದ ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಕೆಳಗೆ ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ—

ಎತ್ತಂ ಹೇಟೆಂಬರ್ ಪೇ | ಒತ್ತೆಂಬರ್ ಕಲ್ಲುಮಣ್ಣೊಳಿಕ್ಕಿದ ಕೋಟಿಯ |
 ಮುತ್ತೆಂಬರ್ ಮರನೊಂದಂ | ಹತ್ತೆಂಬರ್ ನೋಡ ಕನ್ನಡಂ ವಿಸ್ಮಯದಂ ||
 ಹುರಿಯೋಡ ಸಿರಿವಂತಿಗೆಯೆಂಬೆಂಬುದು | ನರನ ಪಾರುವನೆಂಬೆಂಬುದು |
 ಮರಗೆತ್ತುವನೋಜನೆಂಬುದೇನ | ಜ್ವರಿ ರಂಗ ಕನ್ನಡದೊಳ್ಳು ||
 ಸರಸನರಸನೆಂಬುದು ಪೂರ್ಣಗೃಹವನು | ಅರಮನೆಯೆಂದುಸಿರುವುದು |
 ನರಸಕುಮಾರನರಮಗನೆಂಬುದೇ | ನೊರೆ ರಂಗ ಕನ್ನಡದೊಳ್ಳು ||

ಕನ್ನಡನುಡಿಗೆ ಶ್ರೋತೃಹ.

ಕನ್ನಡನುಡಿ ಪೂರ್ವದಿಂದಲೂ ರಾಜರುಗಳ ಮತ್ತು ಮಂಡಲಿಕರ ಶ್ರೋತೃಹದಿಂದ ಏಳಿಗೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತದೆ. ಗಂಗರು, ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟರು, ಚಾಲುಕ್ಯರು, ಕಾಕತೀಯರು, ಹೊಯ್ಸಳರು, ಮೂಡಣಚಾ

1. ಗುಣಗಾಂಕಿಯೆನ್ನುಂ ಕರುನಾಟಕಜ್ಜಂದಮೇ ಪೋಲ' ಮಹಡೂ ಮುನ್ನಿಟ್ಟೆಯುಡೈತ್ತಾ' ಪ್ ಆವೈಯಡಕ್ಕಮುಡೈತ್ತಾಯ್.

2. ಕೊನೆಯ ಎರಡು ಪದ್ಯಗಳು ಚಿಕ್ಕವಾಘಾಭಯನಿಂದ (1672) ರಚಿತವಾದುವು.

ಲುಕ್ಕರು, ಸೌಂದರ್ಶಿಯ ರಟ್ಟರು, ಕರಹಾಟದ ಶಿಲಾಹಾರರು, ಕೊಂಗಾಳ್ವರು, ಚಿಂಗಾಳ್ವರು, ತುಳವದೇಶದ ಅರಸರು, ಚೌಟರು, ವಿಜಯನಗರದ ಅರಸರು, ಮೈಸೂರರಸರು; ಉಮ್ಮತ್ತೂರು, ಸುಗ್ಗಿಹಳ್ಳಿ, ಸುಗಟೂರು, ಪಿರಿಯಪಟ್ಟಣ, ಹದಿನಾಡು, ಬೇಲೂರು, ಚಿಕ್ಕನಾಯಕನಹಳ್ಳಿ, ಮುದಿಗೆರೆ, ಬಿಜ್ಜವರ, ಇಕ್ಕೇರಿ, ಕಳಲೆ ಈ ಸ್ಥಳಗಳ ಸಾಳೆಯಗಾರರು; ಇವರುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ಸ್ವತಃ ಕವಿಗಳಾಗಿಯೂ ಹಲವರು ಕವಿಪ್ರೋಷಕರಾಗಿಯೂ ಇದ್ದರು. ಈ ಪ್ರಭುಗಳು ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ಇವರ ಕೈಯ ಕೆಳಗೆ ಇದ್ದ ಮಂತ್ರಿಗಳು, ದಂಡನಾಯಕರು, ಪಸಾಯಿತರು ಮುಂತಾದ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಚಿಕ್ಕ ಚಿಕ್ಕ ಸಾಳೆಯ ಪಟ್ಟುಗಳ ವಿಭುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಕೆಲವರು ಕವಿಗಳಾಗಿಯೂ ಹಲವರು ಕವಿಪ್ರೋಷಕರಾಗಿಯೂ ಇದ್ದರು. ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ಉದಾಹರಣೆಗಳೊಡನೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಕೆಳಗೆ ವಿವರಿಸುತ್ತೇನೆ -

ಗಂಗರ - ಈ ರಾಜರಲ್ಲಿ ಸುವಾರು 500 ರಲ್ಲಿದ್ದ ದುರ್ವಿನೀತನು ನೃಪತುಂಗನ ಹೇಳಿಕೆಯ ಪ್ರಕಾರ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಗದ್ಯಗ್ರಂಥಕಾರನಾಗಿದ್ದಿರಬಹುದು ಶಿವಮಾರನು (780-814) ಬರೆದ ಗಜಾಷ್ಟಕವು "ಬನಕೆವಾಡಾದುದು" ಎಂದು ಒಂದು ಶಾಸನದಿಂದ ತಿಳಿವುದರಿಂದ ಇದು ಕನ್ನಡಗ್ರಂಥವಾಗಿರಬೇಕು. ಮಹೇಂದ್ರವ್ರಂಶಕ ಎಂಬ ಬಿರುದುಳ್ಳ ಎರೆಯಪ್ಪನು (886-913) ಶೂದ್ರಕ, ಹರಿವಂಶ ನೊದಲಾದ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದ 1ನೆಯ ಗುಣವರ್ನುನಿಗೆ ಪ್ರೋಷಕನಾಗಿದ್ದನು. ರಾಜಮಲ್ಲನ ಮಂತ್ರಿಯಾದ ಚಾವುಂಡರಾಯನು 978 ರಲ್ಲಿ ಚಾವುಂಡರಾಯಪುರಾಣವನ್ನು ಬರೆದನು ಈ ರಾಜನ ತಮ್ಮನಾದ ರಕ್ಕಸಗಂಗನ ಆಶ್ರಿತನಾಗಿದ್ದ ನಾಗವರ್ನನು ಭಂದೋರುಧಿ ಮೊದಲಾದ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದನು.

ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟರು - ಈ ದೊರೆಗಳಲ್ಲಿ ನೃಪತುಂಗನು ಕವಿಯಾಗಿದ್ದ ಸಂಗತಿ ತಿಳಿದೇ ಇದೆ. ಮೂರನೆಯ ಇಂದ್ರರಾಜನ (915-917) ಕೈಯ ಕೆಳಗಿದ್ದ ಶ್ರೀ ವಿಜಯದಂಡನಾಥನಿಗೆ ಒಂದು ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಅನು

1 . ಹೆಂಗಸರು ಧಾನ್ಯವನ್ನು ಕುಟ್ಟುವಾಗ ಹೇಳುವ ಹಾಡು. 2. ನಗರ 35. 3. *Epigraphia Indica*, X, 150.

ಪಮಕವಿ ಎಂಬ ಬಿರುದು ಹೇಳಿದೆ. ಮೂರನೆಯ ಕೃಷ್ಣ ರಾಜನು (939-968) ಖೊನ್ನನಿಗೆ ಕವಿಚಕ್ರವರ್ತಿ ಎಂಬ ಬಿರುದನ್ನು ಕೊಟ್ಟನು.

ಹಾಲುಕ್ಕರ:—ಈ ವಂಶಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಅರಿಕೇಸರಿ ಎಂಬ ಸಾಮಂತ ರಾಜನು ಆದಿಸಂಪನಿಗೆ ಖೋಷಕನಾಗಿದ್ದನು. ತೈಲಪನು (973-987) ರನ್ನನಿಗೆ ಕವಿಚಕ್ರವರ್ತಿ ಎಂಬ ಬಿರುದನ್ನು ಕೊಟ್ಟನು. ಆಹವಮಲ್ಲನ (1042-1068) ಆಶ್ರಿತನಾದ ಶ್ರೀಧರಾಚಾರ್ಯನು ಜಾತಕತಿಲಕವೆಂಬ ಜ್ಯೋತಿಷ ಗ್ರಂಥವನ್ನು 1049 ರಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಭುವನೈಕಮಲ್ಲನ (1058-1076) ಪಸಾಯಿತನಾದ ಲಕ್ಷ್ಮೀನೃಪನ ಕೈಯ ಕೆಳಗೆ ಮಂತ್ರಿಯಾಗಿದ್ದ ಶಾಂತಿನಾಥನು ಸುಕುನಾರಚರಿತವನ್ನು ರಚಿಸಿದನು. ಇದೇ ರಾಜನ ಮಹಾಪ್ರಧಾನನಾದ ಉದಯಾದಿತ್ಯನಲ್ಲಿ ಸಂಧಿವಿಗ್ರಹಿಯಾಗಿದ್ದ ನಾಗವರ್ಮಾಚಾರ್ಯನೇ ಚಂದ್ರಚೂಡಾನುಣಿಕತಕವನ್ನು ಬರೆದವನು. ಆಹವಮಲ್ಲನ ಮಗನಾದ ಜಯಸಿಂಹನ ಕೈಯ ಕೆಳಗೆ ಅಧಿಕಾರಿಯಾಗಿದ್ದ ಮಾಚಿರಾಜನ ಆಶ್ರಿತನಾಗಿ ಚಂದ್ರರಾಜನು ಮದನತಿಲಕವೇ ವೊದಲಾದ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದನು. ಅದೇ ಆಹವಮಲ್ಲನ ಮಗನೂ ವಿಕ್ರವಾದಿತ್ಯನ ತಮ್ಮನೂ ಆದ ಕೀರ್ತಿವರ್ಮನು ಗೋವೈದ್ಯವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಅದೇ ರಾಜನ ಆಶ್ರಿತನೂ ಕೀರ್ತಿವರ್ಮನ ಮಿತ್ರನೂ ಆದ ಬ್ರಹ್ಮಶಿವನು ಸಮಯಪರಿಕ್ಷೆ, ತ್ರೈಲೋಕ್ಯರಕ್ಷಾಮಣಿಸ್ತೋತ್ರ ಇವುಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಎರಡನೆಯ ಜಗದೇಕಮಲ್ಲನಲ್ಲಿ (1138-1151) 2ನೆಯ ನಾಗವರ್ಮನು ಕಟಕೋಪಾಧ್ಯಾಯನಾಗಿದ್ದನು. ಪಂಚತಂತ್ರವನ್ನು ಬರೆದ ದುರ್ಗಸಿಂಹನು ಇದೇ ರಾಜನಲ್ಲಿ ಸಂಧಿವಿಗ್ರಹಿಯಾಗಿದ್ದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ದಾವಣಗೆರೆಯ 41ನೆಯ ಶಾಸನವನ್ನು ಬರೆದ ಮಘಸೂದನದೇವನು ಇದೇ ರಾಜನ ಸಾಮಂತನಾದ ಉಚ್ಚುಗಿಯ ವಿರಪಾಂಡ್ಯನಿಂದ ಪೂಜಿತನಾಗಿದ್ದನು.

ಕಾಕತೀಯರ:—ಪ್ರತಾಪರುದ್ರನ ಆಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ರಾಘವಾಂಕನು ಸ್ವರಚಿತವಾದ ವೀರೇಶ್ವರ ಚರಿತೆಯನ್ನು ಓದಿ ವಾದಿಗಳನ್ನು ಜಯಿಸಿದಂತೆ ಹೇಳಿದೆ. ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಪ್ರತಾಪರುದ್ರನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸೋಮೇಶ್ವರಕತಕವನ್ನು ಬರೆದ ಪಾಲ್ಕುರಿಕೆ ಸೋಮನಾಥನು ಬಾಳಿದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

ಹೊಯ್ಸಳರು—ಒಂದನೆಯ ಬಲ್ಲಾಳನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ (1100-1106) ಅಭಿನವಪಂಪನೂ ಕಂತಿಯೂ ಇದ್ದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ವಿಷ್ಣುವರ್ಧನನ ಆಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ (1111-1141) ರಾಜಾದಿತ್ಯನು ಕ್ಷೇತ್ರಗಣಿತವೇ ಮೊದಲಾದ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದನು. ಜನ್ನನ ತಂದೆಯಾದ ಸುಮನೋಬಾಣನು 1ನೆಯ ನಾರಸಿಂಹನ (1141-1173) ಕಟಕೋವಾಧ್ಯಾಯನಾಗಿದ್ದನು. ಇದೇ ರಾಜನ ಕರಣಿಕನಾದ ಹರೀಶ್ವರನೂ, ಮಂತ್ರಿಯಾದ ಕೆರೆಯ ಪದ್ಮರಸನೂ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಎರಡನೆಯ ಬಲ್ಲಾಳನ (1173-1220) ಮಂತ್ರಿಯಾದ ಬೂಚಿರಾಜನು ಕವಿತೆಯಲ್ಲಿ ಪೊನ್ನಸಿಗೆ ಸಮಾನನಾಗಿದ್ದನೆಂದು ಒಂದು ಶಾಸನದಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಅದೇ ರಾಜನ ಸೆಜ್ಜಿವಳ್ಳನಾದ ಪದ್ಮನಾಭನ ಇಷ್ಟಾನುಸಾರವಾಗಿ ಅರ್ಧನೇಮಿಯನ್ನು ಬರೆದಂತೆ ನೇಮಿಚಂದ್ರನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಅದೇ ರಾಜನ ಮಂತ್ರಿಯಾದ ಚಂದ್ರಮೌಳಿಯಿಂದ ಪ್ರೋಷಿತನಾಗಿ ರುದ್ರಭಟ್ಟನು ಜಗನ್ನಾಥವಿಜಯವನ್ನು ಬರೆದನು. ಆದೇ ದೊರೆಯ ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಮಂತ್ರಿಯಾದ ವಸುಧೈಕಬಾಂಧನ ರೇಚರಸನ ಪ್ರೇರಣೆಯಿಂದ ಆಚಣ್ಣನು ವರ್ಧಮಾನಪುರಾಣವನ್ನು ಬರೆದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಇದೇ ರಾಜನಿಂದ ಜನ್ನನು ಕವಿಚಕ್ರವರ್ತಿ ಎಂಬ ಬಿರುದನ್ನು ಪಡೆದನು. ಎರಡನೆಯ ನಾರಸಿಂಹನ (1220-1235) ಮಂತ್ರಿಯಾದ ಪ್ರೋಲಾಳ್ವದಂಡನಾಥನು ಹರಿಚಾರಿತ್ರವನ್ನು ರಚಿಸಿದನು. ಕೇಶಿರಾಜನ ತಂದೆಯಾದ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನು ಸೂಕ್ತಿಸುಧಾರ್ಣವವನ್ನು ಸೋಮೇಶ್ವರನ (1233-1251) ವಿನೋದಾಕರ್ಣನಕ್ಕಾಗಿ ಬರೆದಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

ಮೂಡಾಚಾಲುಕ್ಯರು— ಗುಣಗಾಂಕವಿಜಯಾದಿತ್ಯನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ (814-888) ಗುಣಗಾಂಕಿಯು ಎಂಬ ಕರ್ಣಾಟಕ ಭಯೋ ಗ್ರಂಥವು ಹುಟ್ಟಿದಂತೆ ಹಿಂದೆಯೇ ತಿಳಿಸಿದೆ. ರಾಜರಾಜನ (1042-1068) ಆಸ್ಥಾನ ಕವಿಯಾದ ನನ್ನಯ್ಯನಟ್ಟನಿಗೆ ಸಹಾಯಕನಾಗಿದ್ದ ನಾರಾಯಣಭಟ್ಟನು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿಯೂ ಕವಿಯಾಗಿದ್ದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.²

1. ಶಾಸನ 119

2 ಯಃ ಸಂಸ್ಕೃತಕರ್ಣಾಟವ್ರಾಕೃತಶೈಲಾಚಿಕಾಂದ್ರಭಾಷಾಸು ||
ಕವಿರಾಜಶೇಖರ ಇತಿ ಪ್ರಥಿತಃ ಸುಕವಿತ್ವವಿಧವೇನ ||

ಸೌಂದರ್ಶಿಯ ರಟ್ಟರು — ಪಾರ್ಶ್ವನಾಥಪುರಾಣವನ್ನು ಬರೆದ ವಾರ್ಹ್ಯ ಪಂಡಿತನು 4 ನೆಯ ಕಾರ್ತವೀರ್ಯನ (1202-1220) ಆಸ್ಥಾನಕವಿಯಾಗಿದ್ದನು. ಅದೇ ರಾಜನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬಾಳಚಂದ್ರಕವಿ ಕಂದರ್ಪನು ಬಾಳದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಪುಷ್ಪದಂತಪುರಾಣವನ್ನು ಬರೆದ 2ನೆಯ ಗುಣವರ್ಮನು ಅದೇ ದೊರೆಯ ಕೈಯಕೆಳಗೆ ನಾಲ್ಕು ಭುವಾಗಿದ್ದ ತಾಂತಿವರ್ಮನ ಆಶ್ರಿತನು.

ಕರಹಾಟದ ಶಿಂಹಾರರು— ಗಂಡರಾದಿತ್ಯನ ಮಗನಾದ ಲಕ್ಷ್ಮಣರಾಜನ ಆಜ್ಞಾನುಸಾರವಾಗಿ ಕಣ್ಣವಾರ್ಯನು ನೇಮಿನಾಥಪುರಾಣವನ್ನು ಬರೆದನು. ಅದೇ ರಾಜನ ಆಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ ನೇಮಿಚಂದ್ರನು ಲೀಲಾವತಿಯನ್ನು ರಚಿಸಿದನು.

ಕೊಂಗಾಳ್ವರು— ಚಂದ್ರನಾಥಾಷ್ಟಕವನ್ನು ಬರೆದ ಮೌಕ್ತಿಕಕವಿ ವೀರಕೊಂಗಾಳ್ವನ (ಸು. 1120) ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬಾಳದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ.

ಚಿಂಗಾಳ್ವರು— ಸಮ್ಯಕ್ವಕ್ರಮುದಿ (1508) ಮುಂತಾದ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದ 3 ನೆಯ ಮಂಗರಸನು ಚಿಂಗಾಳ್ವರಾಜರ ಕುಲಕ್ರಮಾಗತ ಮಂತ್ರಿಯಾದ ಕಲ್ಲಹಳ್ಳಿಯ ಪ್ರಭು ವಿಜಯನ ಮಗನು. ಚಿಂಗಾಳ್ವನಂಜರಾಯನ (1502-1533) ಆಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ ನಂಜುಂಡನು ಕುಮಾರರಾಮಕಥೆಯನ್ನು ರಚಿಸಿದನು.

ತುಳವದೇಶದ ಅರಸರು— ತುಳವದೇಶದ ದೊರೆ ಭೈರವಸುತ ಸಾಂಧ್ಯರಾಯನ ಇಪ್ಪಾನುಸಾರವಾಗಿ ಕಲ್ಯಾಣಕೀರ್ತಿ ಜ್ಞಾನಚಂದ್ರಾಭ್ಯುದಯವನ್ನು 1439 ರಲ್ಲಿ ಬರೆದಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಸುಮಾರು 1500 ರಲ್ಲಿ ಕೋಟೇಶ್ವರನು ಹೈವನೈಪಸುತ ಸಂಗೀತಪುರದ ದೊರೆ ಸಂಗಮನ ಆಜ್ಞಾನುಸಾರವಾಗಿ ಜೀವಂಧರಪಟ್ಟದಿಯನ್ನು ಬರೆದನು. ಭರತೇಶ್ವರಚರಿತೆಯನ್ನು 1557 ರಲ್ಲಿ ಬರೆದ ರತ್ನಾಕರವರ್ಣಿ ತುಳವದೇಶದ ಭೈರವಸುತನ ಯರ ಆಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಶೃಂಗಾರಕವಿ ಎಂಬ ಬಿರುದನ್ನು ಪಡೆದನು. ಭಾರತ ಮುಂತಾದ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ ಸಾಳ್ವನು ತುಳವದೈವಕೊಂಕಣ ದೇಶಾಧಿನಾಥನಾದ ಸಾಳ್ವಮಲ್ಲನ ಆಸ್ಥಾನಕವಿಯಾಗಿದ್ದನು. ಕೆಲವನೇನಿಂಹಾಸನದ ಅರಿರಾಯರಗಂಡರ ದಾವಣಿ ಭೈರವೇಂದ್ರನ ಅಜ್ಜಿಯಿಂದ ಬಾಹುಬಲಿ ನಾಗಕುಮಾರಚರಿತೆಯನ್ನು ಬರೆದನು. ಚಂದ್ರಮನು ಅರಿರಾಯರ ಗಂಡರದಾವಣಿ ಭೈರವನೈಪನ ಆಜ್ಞಾನುಸಾರವಾಗಿ 1646 ರಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಕ

ಳದ ಗೊಮ್ಮಟೇಶ್ವರ ಚರಿತೆಯನ್ನು ರಚಿಸಿದನು. ಗೇರಸೊಪ್ಪೆಯ ದೊರೆ ಭೈರವರಾಯನ ಆಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಅವಿಯಪ್ಪನು ಧನ್ಯಕುಮಾರಚರಿತೆಯನ್ನು ಬರೆದನು. ಅಹಿಂಸಾಚರಿತೆಯನ್ನು 178 ರಲ್ಲಿ ರಚಿಸಿದ ವಾಯಣ್ಣನು ಸಂಗ್ರಹಪುರದರಸ ಸಂಗಮರಾಯಪುತ್ರನ ಆಶ್ರಿತನಾಗಿದ್ದನು. ರಾಮಚಂದ್ರಚರಿತ್ರದ ಪೂರ್ವಭಾಗವನ್ನು ಬರೆದ ಚಂದ್ರಶೇಖರನು ತುಳವದೇಶದ ಲಕ್ಷ್ಮಣಬಂಗರಾಜನ ಅಸ್ಥಾನಕವಿ. ತೌಳವದೇಶದ ಮೂಲಿಕೆಯ ರಾಜನಾದ ಚೆನ್ನರಾಯನಿಂದ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹನಾಗಿ ಪದ್ಮನಾಭನು ರಾಮಚಂದ್ರಚರಿತ್ರದ ಉತ್ತರಭಾಗವನ್ನು 175 ರಲ್ಲಿ ರಚಿಸಿದನು.

ತೌಟರ—ಚೆನ್ನವಾಂಜೆಯ ಆಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ ತಿರುಮಲಸಾಮಂತನ ಕೋಶಾಧ್ಯಕ್ಷನಾದ ಪದ್ಮನಾಭನು ಪದ್ಮಾವತೀ ಚರಿತೆಯನ್ನೂ, ಅಬ್ಬಕ್ಕ ದೇವಿಯ ಆಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಏಟ್ಟುಭಿರಾಮನು ರತ್ನಶೇಖರಚರಿತ್ರೆಯನ್ನೂ, ಚಂದ್ರಶೇಖರ ಚಿಕ್ಕರಾಯನ ರಾಣವಾಸದ ಚೆನ್ನಮ್ಮದೇವಿಯ ಆಜ್ಞಾನುಸಾರವಾಗಿ ಸುರಾಲನು 1761 ರಲ್ಲಿ ಪದ್ಮಾವತೀ ಚರಿತೆಯನ್ನೂ ರಚಿಸಿದರು.

ವಿಜಯನಗರದ ಅರಸರ—ಬಾದನೆಯ ಹರಿಹರನ (1336-1353) ಆಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಮುಗುಳಯಪುರದ ಅಧಿನನಾದ 1ನೆಯ ಮಂಗರಸನು ಖಗೇಂದ್ರಮಣಿದರ್ಶನವನ್ನು ಬರೆದನು. ಧರ್ಮನಾಥಪುರಾಣವನ್ನು ಬರೆದ ಮಧುರನು 2ನೆಯ ಹರಿಹರನ (1377-1404) ಅಸ್ಥಾನಕವಿಯಾಗಿದ್ದನು. ಬಾದನೆಯ ಬುಕ್ಕನ ಮಗನಾದ ಕಂಪರಾಜನ ಪುತ್ರ ದೇವರಾಜನು ಸೊಬಗಿನಸೋನೆ ಅಮರಕ ಎಂಬ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಎರಡನೆಯ ದೇವರಾಯನ (1419-1440) ಮಂತ್ರಿಗಳಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷ್ಮಣದಂಡೇಶನು ಶಿವಕೃತ್ಯಚಿಂತಾಮಣಿಯನ್ನೂ ಜಕ್ಕಣಾರ್ಯನು ನೂರೊಂದುಸ್ಥಲವನ್ನೂ ಬರೆದರು. ಇದೇ ರಾಜನ ಮಹಾಪ್ರಧಾನನಾದ ಗುರುರಾಜನ ಪ್ರೇರಣೆಯಿಂದ ಚಂದ್ರಕವಿ ವಿರೂಪಾಕ್ಷಾಸ್ಥಾನ ಮೊದಲಾದ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದನು. ಇದೇ ದೊರೆಯ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹದಿಂದ ಚಾಮರಸನು ಪ್ರಭುಲಿಂಗಲೀಲೆಯನ್ನೂ, ಮಗ್ಗಯವಾಯಿದೇವನು ಶತಕತ್ರಯವನ್ನೂ ಗುರುಬಸವನು ಶಿವಯೋಗಾಂಗ ಭೂಷಣವೇ ಮುಂತಾದ ಸಪ್ತಕಾವ್ಯಗಳನ್ನೂ ಬತ್ತಲೇಶ್ವರನು ರಾಮಾಯಣವನ್ನೂ ಬರೆದರು. ಕುವನ

ರವ್ಯಾಸನೂ ಇದೇ ರಾಜನ ಆಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಭಾರತವನ್ನು ಬರೆದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನ (1446-1467) ಆಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಕಲ್ಲರಸನು ಜನವಶ್ಯವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಷಟ್ಪಲಜ್ಞಾನರಾರಾಮ್ಯತನನ್ನು ರಚಿಸಿದ ತೋಂಟದ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗನು ವಿರೂಪಾಕ್ಷನ (1467-1478) ಆಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಬಾಳಿದನು. ಕವಿಲಿಂಗನವದ ಎಂಬ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ರಚಿಸಿದ ಕವಿಲಿಂಗನು ಸಾಳುವನರಸಿಂಗರಾಯನ (1487-1493) ಆಸ್ಥಾನಕವಿಯಾಗಿದ್ದನು. ಕೃಷ್ಣರಾಯನ (1509-1529) ಆಜ್ಞಾನುಸಾರವಾಗಿ ತಿಮ್ಮಣ್ಣಕವಿ ಭಾರತದ ಉತ್ತರಭಾಗವನ್ನು ಬರೆದನು. ಚಾಟುವಿಟ್ಟಲನಾಥ ಎಂಬ ಬಿರುದುಳ್ಳ ಸದಾನಂದಯೋಗಿ ಆಚ್ಯುತರಾಯನ (1530-1542) ಆಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಭಾಗವತವನ್ನು ಬರೆದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಸದಾಶಿವರಾಯನ (1513-1567) ಆಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಸಲಕರಾಜನ ಮಗನಾದ ತಿರುಮಲರಾಜನು ಕಾಲಜ್ಞಾನವನ್ನು ಬರೆದ ಎಮ್ಮೆಬಸವನಿಗೆ ಒಂದು ಗ್ರಾಮವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ¹. ಶಬ್ದಾನುಶಾಸನವನ್ನು ಬರೆದ ಭಟ್ಟಾಕಳಂಕನ ಗುರುನಾದ ಭಟ್ಟಾಕಳಂಕನು 1ನೆಯ ಶ್ರೀರಂಗರಾಯನ (1573-1584) ಆಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಆತನ ಪ್ರೇರಣೆಯಿಂದ ಸಾರತ್ರಯವನ್ನೂ ಅಲಂಕಾರತ್ರಯವನ್ನೂ ಓದಿ ಕೀರ್ತಿವಡೆದಂತೆ—

ಶ್ರೀರಂಗರಾಜನೃಪತಿ | ಪ್ರೇರಣೆಯಿಂ ವಿಜಯಮುನಿಸನುಪದೇಶನದಿಂ |
ಸಾರತ್ರಯಮುಮಸಲಂ | ಕಾರತ್ರಯಮುಮನೋದಿ ಜಸಮಂಪಡೆದಂ ||

ಮಾಲು ಬಿಳಗಿತಾಲ್ಲೂಕಿನಲ್ಲಿರುವ ಬಂದು ಶಾಸನದ ಪದ್ಯದಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಅದೇ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಶಬ್ದಾನುಶಾಸನಕಾರನಾದ ಭಟ್ಟಾಕಳಂಕನು 1ನೆಯ ವೆಂಕಟಪತಿರಾಯನ (1586-1617) ಆಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಬಾಳಿದಂತೆ ಹೇಳಿದೆ.

ವೈಷೂರರಸರು—ರಾಜನೃಪನ (1578-1617) ಪ್ರಧಾನಿಯಾದ ತಿರುಮಲಾರ್ಯನು ಕರ್ಣವೃತ್ತಾಂತ ಕಥೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಚಾಮರಾಜನು (1617-1637) ರಾವಣಾಯಣ, ಬ್ರಹ್ಮೋತ್ತರಖಂಡ ಇವುಗಳನ್ನು

1. Mysore Archaeological Report for 1917, Page 51.

ರಚಿಸಿದನು. ಇದೇ ರಾಜನ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹದಿಂದ ರಾಮಚಂದ್ರನು ಅಶ್ವ
 ಖಸ್ತ್ರವನ್ನೂ ಪದ್ಮಣವಂಡಿತನು ಹಯಸಾರಸಮುಚ್ಚಯವನ್ನೂ ಬರೆ
 ದರು. ಭಾರತಿನಂಜ, ಗೋವಿಂದ ವೈದ್ಯ ಇವರು ಕಂಠೀರವನರಸರಾ
 ಜನ (1638-1659) ಆಶ್ರಿತರಾಗಿ ಕಂಠೀರವ ನರಸರಾಜವಿಜಯವನ್ನು
 ಬರೆದರು. ಇದೇ ರಾಜನಿಂದ ಪ್ರೋಷಿತನಾಗಿ ಕೃಷ್ಣಾಸೂರನು ಬೇಡಾರ
 ಗಣಿತವನ್ನು ರಚಿಸಿದನು. ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಜನು (1672-1704) ಚಿಕ್ಕ
 ದೇವರಾಜಬಿನ್ನಪ ಮೊದಲಾದ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದನು. ಇದೇ
 ರಾಜನ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹದಿಂದ ತಿರುಮಲಾರ್ಯನು ಅಪ್ರತಿಮ ವೀರಚರಿತ ಮೊದ
 ಲಾದ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನೂ, ಚಿಕ್ಕುವಾಧ್ಯಾಯನು ಕಮಲಾಚಲಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ
 ಮುಂತಾದವನ್ನೂ ತಿಮ್ಮಕವಿ ಯಾದವಗಿರಿಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ ಮೊದಲಾದುವ
 ನನ್ನೂ, ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನು ಶ್ರೀರಂಗಮಾಹಾತ್ಮ್ಯವನ್ನೂ, ಸಿಂಗರಾರ್ಯನು
 ಮಿತ್ರವಿಂಡಾಗೋವಿಂದವನ್ನೂ, ನೇಣುಗೋಪಾಲವರಪ್ರಸಾದನು ಚಿಕ್ಕ
 ದೇವರಾಜವಂಶಾವಳಿಯನ್ನೂ, ಚಿದಾನಂದಕವಿ ಮುನಿನಂತಾಭ್ಯುದಯ
 ವನ್ನೂ, ಮಲ್ಲರಸನು ಧರ್ಮತಾರಚರಿತೆಯನ್ನೂ, ಹೊನ್ನಮ್ಮನು ಹದಿಬದಿ
 ಯ ಧರ್ಮವನ್ನೂ, ಶೃಂಗಾರಮ್ಮನು ಪದ್ಮಿನೀ ಕಲ್ಯಾಣವನ್ನೂ ರಚಿಸಿದರು.
 ಒಂದನೆಯ ಕೃಷ್ಣ ರಾಜನ (1713-1731) ಆಶ್ರಿತನಾಗಿ ಬಾಲವೈದ್ಯದ
 ಚೆಲುವನು ಕನ್ನಡ ಲೀಲಾವತಿ, ರತ್ನಾಸ್ತ್ರ ಇವುಗಳನ್ನು ಬರೆದನು.
 ರಾನಾಯಣಂ ತಿರುಮಲೆಯನಾಚಾರ್ಯ ಎಂಬ ಕವಿಯೂ ಈ ದೊರೆಯ
 ಆಶ್ರಿತನು. ಇದೇ ರಾಜನ ಮಹಿಷಿಯಾದ ಚೆಲ್ವಾಂಬೆ ವರನಂದೀಕಲ್ಯಾ
 ಣ ಮೊದಲಾದ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾಳೆ. ರಾಮಯಣ, ಇಂದಿರಾ
 ಭ್ಯುದಯ ಮೊದಲಾದ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದ ವೆಂಕಾನಾತ್ಯನು 3ನೆಯ
 ಕೃಷ್ಣ ರಾಜನ (1734-1760) ಆಶ್ರಿತನು. ಇದೇ ರಾಜನ ಮಾವನಾದ
 ಕತ್ತಿಗೋಪಾಲ ರಾಜನು ಕಮಲಾಚಲಮಾಹಾತ್ಮ್ಯವನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾನೆ.
 ಸಿಂಗರಾಚಾರ್ಯನು ಚಾಮರಾಜನ (1770-1776) ಆಶ್ರಿತನಾಗಿ ಶ್ರೀರಂಗ
 ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯವನ್ನು ಬರೆದನು. ಖಾಸಾ ಚಾಮರಾಜನ (1776-1796)
 ಮಹಿಷಿಯಾದ ದೇವೀರಮ್ಮಣ್ಣಿಯ ಪ್ರೇರಣೆಯಿಂದ ದೇವಚಂದ್ರನು
 ರಾಜಾವಳೀಕಥೆ ಮನ್ನು ರಚಿಸಿದನು. ಮುಮ್ಮಡಿ . ಕೃಷ್ಣ ರಾಜನು
 (1799-1868) ಸಾಗಂಧಿಕಾಪರಿಣಯವೇ ಮೊದಲಾದ ಅನೇಕ ಗ್ರಂಥ

ಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿರುವುದಲ್ಲದೆ ಕವಿಗಳಿಗನುಧಾರಾಶ್ರಯವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆಯಿಸಿ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ವೃದ್ಧಿಗೊಳಿಸಿದನು. ಈತನ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹದಿಂದ ಅಳಯ ಲಿಂಗರಾಜ, ದೇವಲಾಪುರದನಂಜುಂಡ, ಶ್ರೀನಿವಾಸಕವಿ, ಶಾಂತರಾಜವಂಡಿತ, ವೆಂಕಟರಾಮಶಾಸ್ತ್ರಿ, ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯ, ಮದ್ದಗಿರಿ ನಂಜಪ್ಪ, ಸೀತಾರಾಮಃಸೂರಿ, ಕೊತ್ತನಾರಾಮೂ, ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಶಾಸ್ತ್ರಿ, ಕಮಲ ವಂಡಿತ ಮೊದಲಾದವರು ಹಲವು ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಈತನ ಮಹಿಷಿಯರಾದ ರವಿವಿಲಾಸದ ಚೆಲುವಾಜಮ್ಮಣ್ಣಿ, ಸೀತಾವಿಲಾಸದ ದೇವಾಜಮ್ಮಣ್ಣಿ ಇವರುಗಳ ಆಜ್ಞಾನುಸಾರವಾಗಿ ಭಾಗವತ ಕೃಷ್ಣಸ್ವಾಮಿ 1869 ರಲ್ಲಿ ವಾಸಿಷ್ಠರಾಮಾಯಣಟೀಕೆಯನ್ನು ಬರೆದನು.

ವಾಳೆಯಗಾರರ - ಉಮ್ಮತ್ತೂರು ವೀರನಂಜೇಂದ್ರನ (1482-1494) ಪ್ರೋತ್ಸಾಹದಿಂದ ನೀಲಕಂಠಾಚಾರ್ಯನು ಆರಾಧ್ಯಚಾರಿತ್ರವನ್ನೂ, ಅಚ್ಯುತರಾಯನ ಸಾಮಂತನಾದ ನುಗ್ಗಹಳ್ಳಿಯ ರಾಯಭೂಪಾಲನ ಪ್ರೇರಣೆಯಿಂದ ಲಿಂಗಮಂತ್ರಿ ಕಬ್ಬಿಗರಕೃಷ್ಣಪಿತಿಯನ್ನೂ, ಸುಗಟೂರ ಸ್ತುಭುವಾದ ಮುಮ್ಮಡಿ ತಮ್ಮನು ಶಂಕರಸಂಹಿತೆಯನ್ನೂ, ಪಿರಿಯಪಟ್ಟಣದ ವಿರುಪರಾಜೇಂದ್ರನ ಆಶ್ರಿತನಾದ ದೊಡ್ಡಯ್ಯನು ಚಂದ್ರಪ್ರಭಚರಿತೆಯನ್ನೂ, ಹದಿನಾಡು ಚೆನ್ನರಾಜನ ಆಜ್ಞಾನುಸಾರವಾಗಿ ಎಳಂದೂರು ನಾರಸಿಂಹಭಟ್ಟನು ವೈದ್ಯಸಾರಸಂಗ್ರಹವನ್ನೂ, ಬೇಲೂರು ವೆಂಕಟಾಶ್ರಯಾಕನ (1636-1643) ಪ್ರೋತ್ಸಾಹದಿಂದ ಪೂರ್ವಕವಿ ಕವಿಕಂಠಕಾರವನ್ನೂ ಬರೆದರು. ಸೋಸಲೆ ರೇವಣಾಚಾರ್ಯನು ಚಿಕ್ಕನಾಯಕನಹಳ್ಳಿ ಮುದಿಯಪ್ಪನಾಯಕನ (೧೬೨೩) ಇಚ್ಛಾನುಸಾರವಾಗಿ ಮಹಿಮ್ನಸ್ತನಟೀಕೆಯನ್ನೂ ಮುದಿಗೆರೆ ರಘುವಪ್ಪನಾಯಕನ ಪ್ರೇರಣೆಯಿಂದ ಶಿವಾಧಿಕೃಷಿಖಾಮಣಿಟೀಕೆಯನ್ನೂ ರಚಿಸಿದನು. ಬಿಜ್ಜವರದ ತೋಂಟದ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗ ಭೂಪನ ಆಶ್ರಿತನಾದ ವಿರಕ್ತತೋಂಟದಾರ್ಯನು ಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ಪುರಾಣವೊದಲಾದ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನೂ ಅದೇ ಬಿಜ್ಜವರದ ಇಮ್ಮಡಿ ಚಿಕ್ಕಭೂಪನ (1593) ಪ್ರೋತ್ಸಾಹದಿಂದ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಕವಿ ಶಂಕರಕವಿಕೃತ ಸಂಸ್ಕೃತಬಸವಪುರಾಣಕ್ಕೆ ಟೀಕೆ

ಯನ್ನೂ ರಚಿಸಿದರು. ಇಕ್ಕೇರಿ ವೆಂಕಟಪ್ಪನಾಯಕನ (1582-1629) ಆಜ್ಞೆಯಿಂದ ತಿರುಮಲಭಟ್ಟನು ಶಿವಗೀತೆಯನ್ನೂ, ಬಸವಪ್ಪನಾಯಕನು (1697-1714) ಸೂಕ್ತಿಸುಧಾಕರವನ್ನೂ, ಸೋಮಶೇಖರನಾಯಕನ (1714-1739) ಮಂತ್ರಿಯಾದ ನಿರ್ವಣಯ್ಯನು ಶಿವಪೂಜಾವಿಧಾನವನ್ನೂ ಬರೆದರು. ಕಳಲೆ ವೀರರಾಜನು ವೈದ್ಯಸಂಹಿತಾಸಾರಾಣವವನ್ನು ರಚಿಸಿದನು; ಇವನ ಆಶ್ರಿತನಾದ ಚೆನ್ನಯ್ಯನು ಪದ್ಮಿನೀಪರಿಣಯವನ್ನು ಬರೆದನು; ಇದೇ ವೀರರಾಜನ ಮಗನಾದ ಕಳಲೆ ದೇವರಾಜನ ಆಶ್ರಿತ ರಂಗಯ್ಯನು ತುಲಾಕಾವೇರೀಮಾಹಾತ್ಮ್ಯವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ; ಈ ದೇವರಾಜನ ತಮ್ಮನಾದ ಕಳಲೆ ನಂಜರಾಜನು ಕಕ್ಕುದ್ಗಿರಿ ಮಹಾತ್ಮ್ಯವೇಮೊದಲಾದ ಅನೇಕಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾನೆ; ಇವನ ಆಶ್ರಿತರಲ್ಲಿ ನೂರೊಂದನು ಸೌಂದರಕಾವ್ಯವನ್ನೂ ವೆಂಕಟೇಶನು ಹಾಲಾಸ್ಯಮಾಹಾತ್ಮ್ಯವನ್ನೂ ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ.

ಅಲ್ಲದೆ ಕುಸುಮವಳೀಕಾವ್ಯವನ್ನು ಬರೆದ ದೇವಕವಿಗೆ (ಸು. 1200) ಚಿಕ್ಕರಾಜಚಮೂಪನೂ, ನೇಮಿನಾಥ ಪುರಾಣವನ್ನು ರಚಿಸಿದ ಮಾಹಾಬಲಕವಿಗೆ (1-54) ಕೇತಯನಾಯಕನೂ, ದ್ವಾದಶಾನುಪ್ರೇಕ್ಷಾಕಾರನಾದ ವಿಜಯಣ್ಣನಿಗೆ (1-148) ಬೆಳುವಲನಾಡಿನ ವೆಮ್ಮನಭಾವಿಯ ಪ್ರಭು ಹೊನ್ನಬಂದಿಯ ದೇವರಾಜನೂ, ಸೌಂದರ ಪುರಾಣ ಕರ್ತೃವಾದ ಯೋವ್ಮರಸವಿಗೆ (ಸು. 1450) ಡೊಕಣಿಕೋಟೆ ಪುರಾಧಿಪ ತಿಪ್ಪರಸನೂ ಪೋಷಕಗಾಗಿದ್ದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

ಇನ್ನು ಕಲವನು ಕವಿಗಳು ಚಿಕ್ಕ ಚಿಕ್ಕ ಸಾಳೆಯಪಟ್ಟುಗಳಿಗೂ ಗ್ರಾಮಗಳಿಗೂ ವಿಭುಗಳಾಗಿದ್ದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಇವರುಗಳ ಹೆಸರನ್ನೂ ತತ್ಕೃತ ಗ್ರಂಥನಾಮವನ್ನೂ ಕೆಳಗಣ ಪಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ:—

ಕವಿ.	ಗ್ರಂಥ.	ಕಾಲ.
ಜೋಳರಾಜನಾದ ಸೋಮನಾಥನ		
ಮಗ ಉದಯಾದಿತ್ಯ	ಉದಯಾದಿತ್ಯಾಲಂಕಾರ	ಸು. 1150
ಇಂದ್ರಶೇಖರರಾಜನ ಮಗ ಸೋಮರಾಜ	ಉದ್ಭಟಕಾವ್ಯ	1222

ಹಿರಿಯೂರ ಪ್ರಭು ನಾಥನ	ಮಾಧವಾಲಂಕಾರ	ಸು. 1500
ಚೋಳರಭೀಮ ಏಳುಬೀದಿನಗೋವ		
ವಿರುಪರಾಜ	ತ್ರಿಭುವನತಿಲಕ	1519
ಇವನ ಮಗ ವೀರಭದ್ರರಾಜ	ವೀರಭದ್ರವಿಜಯ	ಸು 1530
ಕಾಕೋಳಲಧಿಪ ರಾಮಭೂಪತಿಪುತ್ರ		
ರಾಮೇಂದ್ರ	ಸೌಂದರ್ಯಕ್ಕುಂಠ	ಸು. 1550
ಅಯ್ಯಣಭೂಪಪುತ್ರ ಅಣ್ಣಾಜಿ	ಸೌಂದರವಿಳಾಸ	ಸು. 1600
ರಸವಾಳಪ್ರಭು ಬೊಮ್ಮರಸನ ಮಗ		
ಶೃಂಗಾರಕವಿ	ಕರ್ಣಾಟಕ ಸಂದೇವನ	ಸು. 1600
ನೈಸಿಂಹರಾಜನಮಗ ವೀರಭದ್ರ		
ರಾಜ	ಪಾಲಕಾಪ್ಯಹಸ್ತಾಯುರ್ವೇದಬೀಕೆ	ಸು. 1600
ಜಕ್ಕ ಭೂವಾಲ	ಭಾರತಕಥಾಸಂಗ್ರಹ	ಸು. 1620
ಬಲ್ಲಳವುರದ ಪ್ರಭು ನರಹರಿ	ಪ್ರಹ್ಲಾದ ಚರಿತ್ರೆ	ಸು. 1650
ಬೆಳಗೋಡ ಪ್ರಭು ವೀರಜನಪತಿ	ವಿಕ್ರಮವಿಲಾಸ	ಸು. 1650
ರಾಘವಭೂವರನನುಜ ತೇಷ	ಗುಕ್ಮಾಂಗದ ಚರಿತ್ರೆ	ಸು. 1650
ಬಸವರಾಜೇಂದ್ರ	ಮಹಾಭೂತಿಮಹಿಮೆ	ಸು. 1700
ನಂಜನಾಥ ಭೂವಾಲ	ವೈದ್ಯಸಾರಸಂಗ್ರಹ	ಸು. 1700
ಚೆನ್ನರಾಜ	ವೆಂಕಟೇಶ್ವರಶತಕ	ಸು. 1750
ಆಹವವಿಜಯ ಲಿಂಗರಾಜೇಂದ್ರತನುಜ		
ನಂಜಯ್ಯ	ಕವೋತನಾಕ್ಯ	ಸು. 1750
ಶಾಲ್ಯದ ಕೃಷ್ಣರಾಜ	ವಿವೇಕಾಭರಣ ಇತ್ರಾದಿ	1769

ದಕ್ಷಿಣೋತ್ತರ ಮಾರ್ಗಗಳು.

ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ದಕ್ಷಿಣಮಾರ್ಗ, ಉತ್ತರಮಾರ್ಗ ಎಂಬ ಭೇದಗಳು ಕ್ರಮವಾಗಿ ತಮಿಳಿನ ಮತ್ತು ತೆಲುಗಿನ ಸಂಪರ್ಕದಿಂದ ಉಂಟಾಗಿವೆ ಎಂದೂ ಇವುಗಳಿಗೆ ಅಸಾಧಾರಣವಾದ ಗುರುತುಗಳು ಇಂಥವು ಎಂದೂ ಕೆಲವರು ನಿರ್ಧರಿಸಿ ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಈಬರೆವಣಿಗೆಗೆ ಸರಿಯಾದ ಆಧಾರವಿರುವಂತೆ ತೋರುವುದಿಲ್ಲ. ದಕ್ಷಿಣಮಾರ್ಗ, ಉತ್ತರಮಾರ್ಗ ಎಂಬ ಮಾತುಗಳೇನೋ ಕವಿರಾಜಮಾರ್ಗ, ಕಾವ್ಯಾವಲೋಕನ, ಶಬ್ದಾನುಶಾಸನ ಈ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿವೆ. ಕವಿರಾಜಮಾರ್ಗದ 2ನೆಯಪರಿಚ್ಛೇದದಲ್ಲಿ ಕಾವ್ಯಗುಣಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸುವಾಗ ಈಮಾತುಗಳು ಬಂದಿವೆ. ಆದರೆ ಈ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ನೃಪತುಂಗನು ಬರೆದಿರುವ ಅಂಶವೆಲ್ಲಾ ಪ್ರಾಯಿಕವಾಗಿ ದಂಡಿಯ ಕಾವ್ಯಾರ್ಥದ ಮಾರ್ಗವಿಭಾಗವೆಂಬ ಪ್ರಥಮಪರಿಚ್ಛೇದದಲ್ಲಿ ಉಕ್ತವಾದ ವಿಷಯದ ಪರಿವರ್ತನವಾಗಿದೆ. ದಂಡಿ ದಕ್ಷಿಣಮಾರ್ಗ, ಉತ್ತರಮಾರ್ಗ ಎಂಬ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕ್ಯಾಚಿತ್ಕವಾಗಿಯೂ ಅದೇ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ವೈದರ್ಭಮಾರ್ಗ, ಗೌಡಮಾರ್ಗ ಎಂಬ ಮಾತುಗಳನ್ನು ವಿಶೇಷವಾಗಿಯೂ ಉಪಯೋಗಿಸಿದ್ದಾನೆ; ನೃಪತುಂಗನು ಈ ಅರ್ಥವನ್ನು ಹೇಳದೆ ದಕ್ಷಿಣೋತ್ತರ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಉಪಯೋಗಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಇಷ್ಟೇ ವ್ಯತ್ಯಾಸವೇ ಹೊರತು ಮತ್ತೇನೂ ಇಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ಕಾವ್ಯಗುಣಗಳ ವಿಷಯವಾಗಿ ನೃಪತುಂಗನು ಹೇಳಿರುವುದೆಲ್ಲಾ ಮಾತೃಕೆಯಲ್ಲಿರುವಂತೆ ವೈದರ್ಭಗೌಡಮಾರ್ಗಗಳಿಗೆ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತದೆಯೆಂದೂ ಹೊರತು ಕನ್ನಡದ ಭೇದಗಳಿಲ್ಲ. ನೃಪತುಂಗನು ಈ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಕಾವ್ಯಾರ್ಥವನ್ನು ಪರಿವರ್ತಿಸಿರುವ ವಿಷಯವು ಕೆಳಗಣ ಉದಾಹರಣೆಗಳಿಂದ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗದೆ ಇರಲಾರದು—

- 1 ಕವಿಗಳುಮನಾದಿಲೋಕೋ | ದ್ವೈವರಷ್ಟು ದಹಿಂ ದನಂತಗಣನಾನುಗತಂ |
 ಸವಿತೇಷೋಕ್ತಿಗುಮನಂ | ತಪಧಂಗಳನಂತಭೇದಮದಹಿಂ ಮಾರ್ಗಂ ||
 ಜನಿತವಿಭಾಗಂಗಳ ವಾ | ಜ್ಞಾನಸಾತೀತಂಗಳಂತು ಮಾರ್ಗೋಕ್ತಿಗಳೊಳೆ |
 ನಿನೆದಹಿಪಲಾರ್ಪ ರಾರದ | ನನಿಶ್ಚಿತಕ್ರಮವಿತೇಷಗುಣಯುಕ್ತಕಮಂ ||

ಅಂತುಂ ಭೇದಮನಿಸಾ | ಪಠಂತುತ್ಪರದಕ್ಷಿಣೋರುಮಾರ್ಗದ್ವಯದಾ |
 ಚಿಂತಿಸಿ ಪುರಾಣಕವಿದಿ | ತಾಂತರಮಂ ಪೇಲ್ವೆನಟಿವಮಾಲ್ಪೈಯೊಳಿನ್ನಾ ||
 ಇಂತಿರೆ ಮಾರ್ಗದ್ವಿತಯಗ | ತಾಂತರಮಂ ಪೇಲ್ವೆನೆಲ್ಲಿಯುಂ ಕ್ಷೀರಗುಡಾ |
 ದ್ಯಂತರರಸಾಂತರಂ ಜಾ | ತ್ಯಂತರಮಪ್ಪಂತನಂತಮಂತಭೇದಂ ||

ಕವಿರಾಜಮಾರ್ಗ, II, 47-49, 95.

ಅಸ್ತುನೇಕೋ ಗಿರಾಂ ಮಾರ್ಗಃ ಸೂಕ್ಷ್ಮಭೇದಃ ಪರಸ್ಪರಂ |
 ತತ್ರ ವೈದರ್ಭಗೌಡೀಯೌ ವರ್ಣ್ಯೇತೇ ಪ್ರಸ್ಫುಟಾಂತರೌ ||
 ಇತಿ ಮಾರ್ಗದ್ವಯಂ ಭಿನ್ನಂ ತತ್ಸ್ವರೂಪನಿರೂಪಣಾತ್ |
 ತದ್ಭೇದಾಸ್ತು ನ ಶಕ್ಯಂತೇ ವಕ್ತುಂ ಪ್ರತಿಕವಿ ಸ್ಥಿತಾಃ ||
 ಇಕ್ಷುಕ್ಷೀರಗುಡಾದೀನಾಂ ಮಾರ್ಗಧುರ್ಮ್ಯಾಂತರಂ ಮಹತ್ |
 ತಥಾಪಿ ನ ತದಾಖ್ಯಾತುಂ ಸರಸ್ವತ್ಯಾಪಿ ಶಕ್ಯತೇ ||

ಕಾವ್ಯಾದರ್ಶ I, 40, 101-102,

2 ನಮಮಧುರನಿಬಿಡಕಾಂತಸು | ಕುಮಾರಸುಸಮಾಹಿತಪ್ರಸನ್ನೋದಾರ |
 ಪ್ರಮಿತಗ್ರಾಮೋಜಸ್ವಿ | ಕ್ರಮದಿಂ ದಶಭೇದಮಲ್ಲಿ ದಕ್ಷಿಣಮಾರ್ಗಂ ||
 ಅಪಟಿ ವಿಸರ್ಯಯವ್ಯತ್ತಿ | ಪ್ರವಿಭಕ್ತವಿಕಲ್ಪಮಕ್ಕುಮುತ್ತರಮಾರ್ಗಂ |

ಕವಿರಾಜಮಾರ್ಗ II, 52-53.

ಶ್ಲೇಷಃ ಪ್ರಸಾದಃ ಸಮತಾ ಮಾರ್ಗಧುರ್ಮ್ಯಂ ಸುಕುಮಾರತಾ |
 ಅರ್ಥವ್ಯಕ್ತಿರದಾರತ್ವನೋಜಃಕಾಂತಿಸಮಾಧಯಃ ||
 ಇತಿ ವೈದರ್ಭಮಾರ್ಗಸ್ಯ ಪ್ರಾಣಾ ದಶಗುಣಾಃ ಸ್ತೃತಾಃ |
 ಎಸಾಂ ವಿಸರ್ಯಯಃ ಪ್ರಾಯೋ ದೃಶ್ಯತೇ ಗೌಡವತ್ಕೇನಿ ||

ಕಾವ್ಯಾದರ್ಶ I, 41-42.

3 ಲೋಕಪ್ರತೀತಸುಭಗವಿ | ವೇಕಾಳಾಪಂ ಪ್ರಸನ್ನಮದುಮಿಂತಕ್ಕುಂ |
 ತರದಮಲಾಂಬರದೊಳೆ ಹಿಮ | ಕರನೆನೆದಿತ್ತೆಂಬುದಾಪ್ರಸನ್ನಮಿದಕ್ಕುಂ ||

ಕವಿರಾಜಮಾರ್ಗ, II, 75-76.

ಪ್ರಸಾದವಶ್ಯಸಿದ್ಧಾರ್ಥಮಿಂದೋರಿಂದೀವರದ್ಯುತಿ |
 ಲಕ್ಷ್ಮೀ ಲಕ್ಷ್ಮೀಂ ತನೋತಿತಿ ಪ್ರತೀತಿಸುಭಗಂ ವಚಃ ||

ಕಾವ್ಯಾದರ್ಶ I, 45.

4 ಮಿಗೆ ವಸ್ತುಗತಸ್ಥಿತಿಯಂ | ಬಗೆದಗ್ಗಳವಾಗೆ ಸೇಡಿಸ್ತೊಡಕ್ಕುಮುದಾರಂ |
 ಬೆವೊಡೆ ಕಂವ್ಯವ ಪದವಿಯು | ನೆಗೆಟ್ಟಿಗಿದುನುಲುವುದತಿ ಪಾಂಗಿಂತಕ್ಕುಂ ||
 ಕವಿರಾಜಮಾರ್ಗ, 11, 77

ಉತ್ಕರ್ಷವಾನ್ ಗುಣಃ ಕಶ್ಚಿದ್ಯಸ್ತಿಸ್ನುಕ್ತೇ ಪ್ರತೀಯತೇ |
 ತದುದಾರಾಶ್ವಯಂ ತೇನ ಸನಾಥಾ ಕಾನ್ಯಪದ್ಧತಿಃ ||

ಕಾವ್ಯಾದರ್ಶ, 1, 76.

5 ಮಿಗೆ ನಿಬಿಡಬಂಧನೆಯೆಂಬುದು | ತಗುಟ್ಟುದು ನರ್ಣಂಗಳಗಲದಿರೆ ಮತ್ತಕ್ಕುಂ |
 ನೆಗೆಟ್ಟಲ್ಪಪ್ರಾಣಾಕ್ಷರ | ನಿಗದಿತಮೇತಟ್ಟಪರೈಯೋತ್ತಂ ಶಿಥಿಲಂ ||
 ಕವಿರಾಜಮಾರ್ಗ, II, 62.

ಶ್ಲಿಷ್ಣಮಪ್ಯುಷ್ಣಶ್ಚೈಥಿಬ್ಯಮಪ್ಯುಗ್ರಾಣಾಕ್ಷರೋತ್ತರಂ ||

ಕಾವ್ಯಾದರ್ಶ, I, 43.

6 ಒಂದತಿ ಮಾತುಗಳಂ ಸೆಜ|ತೊಂದಟೊಳವಟ್ಟು ಕೂಡೆ ಸೇಡಿಸ್ತೊಡಕ್ಕುಂ ||
 ಸುಂಸರತರಂ ಸಮಾಹಿತ | ಮೆಂದುಂ ಮತ್ತಡಲ ಒಕ್ಕೊವಿಂತೊನಕ್ಕುಂ ||
 ಏನಿವಿಶಾಕತಕುಮುದನನಂ | ಜನಿತೋನ್ಮಿಲಾರವಿಂದವರಕ್ಷಿ ಸ್ಥಿತಂ |
 ದಿನಕರನುದಯಂಗಿಯೊಂ | ಏನಿಹತತಿವಿರಂ ವಿಶಿಷ್ಟಸಂಧ್ಯಾಶ್ಲೇಷಂ ||
 ಕವಿರಾಜಮಾರ್ಗ II, 71-72.

ಅಸ್ಯಧರ್ಮಸ್ತಶೋಭ್ಯತ್ರ ಲೋಕಸೋಮಾನುಷೋಧಿವಃ |
 ಸನ್ಯಾಗಾಧೀಯತೇ ಯತ್ರ ಸ ಸಮಾಧಿಃ ಸ್ಮೃತೋ ದರ್ಶಃ ||
 ಕುಮುದಾನಿ ನಿವಿಶಾಂತಿ ಕಮಲಾನ್ಯನ್ವಿಷಂತಿ ಚ ||

ಕಾವ್ಯಾದರ್ಶ, 1, 93-94.

ಕವಿರಾಜಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಮತ್ತೊಂದು ಕಡೆ ಸ್ವಭಾವೋಕ್ತಿ ವಕ್ಷಿಣಮಾರ್ಗ
 ಕ್ಷ್ಣಾ ವಕ್ರೋಕ್ತಿ ಉತ್ತರಮಾರ್ಗಕ್ಷ್ಣಾ ಭೇದಕಗುಣವೆಂದು ಹೇಳಿದೆ. ಇ
 ನ್ನೊಂದು ಕಡೆ ದೀರ್ಘಸವನಾಸವಿಲ್ಲದಿರುವಿಕೆಯೂ ಮೃದ ಬಂಧವೂ ವಕ್ಷಿಣ
 ಮಾರ್ಗಕ್ಕೆ ಗುರುತೆಂದೂ ದೀರ್ಘಸವನಾಸವೂ ಕಟುಬಂಧವೂ ಉತ್ತರಮಾ
 ರ್ಗಕ್ಕೆ ಗುರುತೆಂದೂ ಉದಾಹರಣೆಗಳ ಮೂಲಕ ವಿವರಿಸಿದೆ. ಈ ವಕ್ಷಿಣಗ

1. II, 50-51. 2. II, 106-108.

ಘೋಷದರ್ಭಗೌಡಮಾರ್ಗಗಳಿಗೆ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತವೆಯೇ ಹೊರತು ಕನ್ನಡದ ಭೇದಗಳಿಗಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಎಲ್ಲಾ ಲಕ್ಷಣಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿಯೂ ವೈದರ್ಭಗೌಡಮಾರ್ಗಗಳಿಗೆ ಈಗುರುತುಗಳು ಹೇಳಿವೆ. ಈಭಾಗಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಕನ್ನಡದ ದಕ್ಷಿಣೋತ್ತರಮಾರ್ಗಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸುವ ವಿಷಯವು ಕವಿರಾಜಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಬಂದೇ ಬಂದುಕಡೆ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಅದಾವುದೆಂದರೆ ಕ್ರಿಯೆಗಳಲ್ಲಿ ನೋಟವೆ, ತರಿಸುವೆ ಇತ್ಯಾದಿರೂಪಗಳನ್ನು ದಕ್ಷಿಣಮಾರ್ಗದ ಕವಿಗಳೂ ಅವಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ನೋಡುವೆ, ತರಿಸೆ ಇತ್ಯಾದಿರೂಪಗಳನ್ನು ಉತ್ತರಮಾರ್ಗದ ಕವಿಗಳೂ ಪ್ರಯೋಗಿಸುತ್ತಾರೆ. ಎಂಬುದೇ. ಏನುಚೆ ಸಮಾನಾರ್ಥಕವಾದ ಕೆಲವು ದ್ವಿರೂಪಕ್ರಿಯೆಗಳಲ್ಲಿ ಬಂದು ಉತ್ತರಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿಯೂ ಮತ್ತೊಂದು ದಕ್ಷಿಣಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿಯೂ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿರುವುದೇ ಈಮಾರ್ಗಗಳಿಗೆ ಭೇದಕಗುಣವೆಂದು ಘಟಿತವಾಯಿತು. ನೃಪತುಂಗನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬಂದುವೇಳೆ ಈ ಭೇದವು ಇದ್ದಿರಬಹುದು. ಆದರೆ ಈಚೆಯ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಕ್ರಿಯೆಗಳ ರೂಪವ್ಯಯವೂ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಉತ್ತರಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ, ನೃಪತುಂಗನ ಹೇಳಿಕೆಯ ಪ್ರಕಾರ ಏಕಾರವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಕ್ರಿಯಾರೂಪವು ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿಲ್ಲ, ತೆಲುಗಿನಲ್ಲಿಯೂ ಏಕಾರವಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ಉತ್ತರಮಾರ್ಗವು ತೆಲುಗಿನ ಸಂಪರ್ಕದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿತು ಎಂದು ನಿರ್ಣಯಿಸುವುದು ಧಾಪ್ಪರ್ಯವೇ ಸರಿ. ತೆಲುಗಿನಲ್ಲಿ ಈಗ ಏಕಾರವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಒಂದಾನೊಂದುಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅದು ಇದ್ದಿರಬಹುದು ಎಂಬ ಊಹೆಗೆ ಸಾಧಕವಾದ ಗುರುತುಗಳು ಶಬ್ದಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತವೆ. ತಮಿಳಿನಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರೊಡು ಎಂಬ ಶಬ್ದವು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಪ್ರೊಡ್ಡು ಎಂಬ ರೂಪದಲ್ಲಿಯೂ ತೆಲುಗಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರೊಡ್ಡು ಎಂಬ ರೂಪದಲ್ಲಿಯೂ ಇದೆ. ತಮಿಳಿನ ಮತ್ತು ಕನ್ನಡದ ಪಟ ಎಂಬ ಶಬ್ದವು ತೆಲುಗಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಾ ಎಂದಾಗಿದೆ. ತಮಿಳು ಕನ್ನಡಗಳಲ್ಲಿರುವ ಪಾಟು, ಏಟು ಎಂಬ ಮಾತುಗಳು ತೆಲುಗಿನಲ್ಲಿ ಪಾಡ್ಡು, ಏಷು ಎಂಬ ರೂಪಗಳಲ್ಲಿವೆ. ಈ ಉದಾಹರಣೆಗಳಿಂದ ಏಕಾರವು ತೆಲುಗಿನಲ್ಲಿ ಕೆಲವುಕಡೆ ರೇಫವಾಗಿಯೂ ಕೆಲವುಕಡೆ ಡಕಾರವಾಗಿಯೂ ಪರಿಣಮಿಸಿದೆ ಎನ್ನುಬಹುದು.

ಇನ್ನು ನಾಗವರ್ಮನು ದಕ್ಷಿಣೋತ್ತರಮಾರ್ಗಗಳ ವಿಷಯವಾಗಿ ಏನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ ನೋಡುವ. ಕಾವ್ಯಾವಲೋಕನದ 3 ನೆಯ ಅಧಿಕರಣದ ಮಾರ್ಗವಿಭಾಗದರ್ಶನವೆಂಬ 1ನೆಯ ಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿ ನಾಗವರ್ಮನು ನೃಪತುಂಗನಂತೆಯೇ ಕಾವ್ಯಗುಣಗಳ ವಿವರಣೆಯಲ್ಲಿ ದಂಡಿಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಕೊನೆಗೆ ದಂಡಿಯ

ಇತಿ ವೈದರ್ಭಮಾರ್ಗಸ್ಯ ಪ್ರಾಣಾ ದಶಗುಣಾಃ ಸ್ಮೃತಾಃ |

ಏಷಾಂ ವಿಪರೈಯಃ ಪ್ರಾಯೋ ದೃಶ್ಯತೇ ಗೌಡವತ್ಕೃ ನಿ ||

ಎಂಬ ಶ್ಲೋಕವನ್ನು ಪರಿವರ್ತಿಸಿ ಕೆಳಗಣ ಪದ್ಯವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ—

ಇವು ನಿಯತಂ ದಕ್ಷಿಣದೇ | ಶವತಿ ಕವಿರಾಜಮಾರ್ಗದೊಳ ನೆಗಲ್ಲುಂ ಮ |

ತ್ವವತಿ ವಿಪರೈಯವೃತ್ತಿಯೆ | ಬನುಕುಗುಮುದೀಚ್ಯಮಾರ್ಗದೊಳ ಪ್ರಜು

ರತೆಯಿಂ ||

ಇದರ ಮುಂದಣ ಪದ್ಯವಾದ

ವೈದರ್ಭಗೌಡಮಾರ್ಗವಿ | ಧೇದಂ ಬಗೆವೊಡೆ ಗತಾನುಗತಿಕಮಿದೆಂದೊ |

ಅದ್ದಾರಿಪಂ ಕೆಲಬರ್ ಸಂ ! ವಾ ಸದೊಳೆರಡುಂ ಸವರ್ಥಮವ್ಪುದಣ್ಣಂದಂ ||

ಎಂಬುದರಲ್ಲಿ ಭಾಮಹನ ಕಾವ್ಯಾಲಂಕಾರದಲ್ಲಿಯ

ಗೌಡೀಯಮಿದಸೇತತ್ತ ವೈದರ್ಭಮಿತಿ ಕಿಂ ಪೃಥಕ್ |

ಗತಾನುಗತಿಕನ್ಯಾಯಾನಾನ್ವಾಖ್ಯೇಯಮವೇಧಸಾಂ ||

ಎಂಬ ಶ್ಲೋಕದ ಅರ್ಥವನ್ನು ಹೇಳಿ ಆ ಪ್ರಕರಣವನ್ನು ಮುಗಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಇದರಿಂದ ನಾಗವರ್ಮನು ಹೇಳುವ ದಕ್ಷಿಣೋತ್ತರಮಾರ್ಗಗಳು ವೈದರ್ಭಗೌಡಮಾರ್ಗಗಳೇ ಹೊರತು ಕನ್ನಡದ ಭೇದಗಳಲ್ಲ ಎಂಬುದು ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ.

ಆಧುನಿಕನಾದ ಭಟ್ಟಾಕಳಂಕನು ತನ್ನ ಕರ್ಣಾಟಕ ಶಬ್ದಾನುಶಾಸನದ “ ಆದಿನಃ ” ಎಂಬ 288 ನೆಯ ಸೂತ್ರದ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ನಾಳೆ ಎಂಬ ರೂಪವನ್ನು ಉತ್ತರ ಮಾರ್ಗದ ಕವಿಗಳು ಅಂಗೀಕರಿಸಿದ್ದಾರೆ, ದಕ್ಷಿಣಮಾರ್ಗದ ಕವಿಗಳು ಅದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಆ ಎಂಬ ರೂಪವನ್ನು ಅಂಗೀಕರಿಸಿದ್ದಾರೆ ಎಂದು ಹೇಳಿ, ದಕ್ಷಿಣೋತ್ತರಮಾರ್ಗಭೇದಸೂಚಕವಾದ ಪ್ರಯೋಗಗಳನ್ನು ನೃಪತುಂಗನ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ನೋಡಬಹುದು ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಇಲ್ಲಿಯ ದಕ್ಷಿಣೋತ್ತರಶಬ್ದಗಳು ಕನ್ನಡದ ಭೇದಗಳಿಗೆ ಅನ್ವ

ಯಿಸುತ್ತವೆ ಎಂಬುದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಉತ್ತರವರ್ಗವು ತೆಲುಗಿನ ಸಂಪರ್ಕದಿಂದ ಹೆಚ್ಚಿದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ತೆಲುಗಿನಲ್ಲಿ ನೇನು ಎಂಬ ರೂಪವು ಮಾತ್ರ ಇದ್ದಿರಬೇಕು ; ಆದರೆ ಆ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ದಕ್ಷಿಣವರ್ಗದ ಆರ್ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾದ ಏನು ಎಂಬ ರೂಪವೂ ಇದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಉತ್ತರವರ್ಗದ ನಾರ್ ಎಂಬ ರೂಪವು ದಕ್ಷಿಣವರ್ಗಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೆಂದು ಹೇಳುವ ತಮಿಳಿನಲ್ಲಿಯೂ ಉಂಟು.

ಇದುವರೆಗೂ ಮಾಡಿದ ವಿಚಾರದಿಂದ—ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ದಕ್ಷಿಣೋತ್ತರವರ್ಗಗಳುಂಟು ; ಅವಕ್ಕೆ ಸಮಾನಾರ್ಥಕವಾದ ದ್ವಿರೂಪಕ್ರಿಯೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಉತ್ತಮಪುರುಷ ದ್ವಿರೂಪಸರ್ವನಾಮಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಅನ್ಯತರವನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸುವುದೇ ಭೇದಕ ಗುಣವು —ಎಂದು ಫಲಿತವಾಯಿತು. ಈ ಭೇದಕ್ಕೆ ತಮಿಳಾಗಲಿ ತೆಲುಗಾಗಲಿ ಕಾರಣವೆಂದು ಹೇಳಲು ಆಧಾರವಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ಅತ್ಯಲ್ಪವಾಗಿಯೂ ಅಮುಖ್ಯವಾಗಿಯೂ ಇರುವ ಈ ಭೇದವನ್ನು ಆಧಾರವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ದಕ್ಷಿಣೋತ್ತರವರ್ಗಗಳಿಗಾಗಿ ಈಗ ಹೋರಾಡುವುದು ಅಷ್ಟು ಪ್ರಯೋಜನಕಾರಿಯಲ್ಲ.

ಕನ್ನಡ, ತಮಿಳು, ತೆಲುಗು ಎಂಬ ಭಾಷೆಗಳು ಒಂದೇ ಭಾಷಾವರ್ಗಕ್ಕೆ ಸೇರಿರುವುದಾದುದರಿಂದ ಶಬ್ದಗಳಲ್ಲಿಯೂ ವ್ಯಾಕರಣಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡಿದ ಮಟ್ಟಿಗೂ ಹೋಲಿಕೆಗಳು ಇದ್ದೇ ಇರುತ್ತವೆ. ಈ ಹೋಲಿಕೆಗಳಿಗೆ ಪರಸ್ಪರ ಸಂಪರ್ಕವು ಕಾರಣವೆಂದು ಹೇಳಲಿಕ್ಕಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಕನ್ನಡಕ್ಕೂ ತಮಿಳಿಗೂ ಇರುವಷ್ಟು ಹೋಲಿಕೆಗಳು ಕನ್ನಡಕ್ಕೂ ತೆಲುಗಿಗೂ ಇಲ್ಲ. ಅನೇಕ ಶಬ್ದಗಳೂ ಅನೇಕ ವ್ಯಾಕರಣ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳೂ ಕನ್ನಡ ತಮಿಳುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದೇ ಆಗಿವೆ. ತೆಲುಗಿನಲ್ಲಿ ಇಂಥ ಸಾಮ್ಯಗಳು ಕಡಿವೆ. ಈ ಭಾಷೆಗೆ ಅಸಾಧಾರಣವಾದ ಅಕ್ಷರಪಲ್ಲಟವೇ ಮುಂತಾದ ಮಾರುಪಾಡುಗಳಿಂದ ಅನೇಕ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತುಗಳ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಗೊತ್ತುಮಾಡುವುದೇ ಕಷ್ಟವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಆ ಯಂಶವನ್ನು ತೋರಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಕೆಲವು ಉದಾಹರಣೆಗಳನ್ನು ಕೆಳಗೆ ಕೊಡುತ್ತೇನೆ—

ತಮಿಳು	ಇವಂ	ಆಗಮ	ಉರಂ	ಉಳ್	ಅದೈ
ಕನ್ನಡ	ಇವಂ	ಆಗಮ	ಒರಂ	ಒಳ್	ಅದಂ
ತೆಲುಗು	ಏರು	ಕಾಡು	ರೋಲು	ಓರ್	ದಾಸಿ

ಕರ್ಣಾಟಕ ಕವಿಚರಿತೆ.

ಈ ಗ್ರಂಥದ ಪ್ರಥಮಸಂಪುಟವನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿ 12 ವರ್ಷಗಳಾದುವು. ಎರಡನೆಯ ಸಂಪುಟವು ಹೊರಬೀಳಲು ಏಕೆ ಇಷ್ಟು ಸಾವಕಾಶವಾಯಿತು ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆ ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿ ಹುಟ್ಟಬಹುದು. ಇದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರವನ್ನು ಕೊಡಬೇಕಾದುದು ನನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯವಾಗಿದೆ. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಸ್ವಂತ ವಿಷಯಗಳನ್ನೂ ತಿಳಿಸಬೇಕಾಗಿ ಬಂದಿದೆ. ಪ್ರಥಮಸಂಪುಟವನ್ನು ಬರೆವಾಗ ನನಗೆ ವಿಶೇಷ ಸಹಾಯಕರಾಗಿದ್ದ ಎ.|| ರಾ|| ಎಸ್.ಜಿ. ನರಸಿಂಹಾಚಾರ್ಯರು ಆ ಪುಸ್ತಕವು ಪ್ರಕಟವಾದ ಕೆಲವು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿಯೇ ವೈಕುಂಠನಾಸಿಯಾದ ಸಂಗತಿ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ವಿದಿತವಾಗಿಯೇ ಇದೆ. ಇವರಿಗಿದ್ದ ಕಾಲಂಕವಾದ ಕರ್ಣಾಟಕಭಾಷಾಪಾಂಡಿತ್ಯವೂ ಮನೋಹರವಾದ ಕವಿತಾನಾಗರ್ವವೂ ಇಂಥ ವೈದುಷ್ಯಕ್ಕೆ ಅಲಂಕಾರವಾದ ವಿನಯಸಂಪತ್ತಿಯೂ ಎಲ್ಲರ ಮನಸ್ಸನ್ನೂ ಆಕರ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದುವು. ಇವರ ಅಕಾಲಮರಣದಿಂದ ವೈಕುಂಠದೇಶಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರವೇ ಅಲ್ಲದೆ ಕನ್ನಡನಾಡೆಲ್ಲಕ್ಕೂ ಏಕೇಷನಷ್ಟವುಂಟಾಯಿತೆಂದು ಹೇಳಿದರೆ ಅತ್ಯುಕ್ತಿಯಾಗಲಾರದು. ನನಗಂತೂ ಇವರ ಮರಣದಿಂದ ಬಲದ ಭುಜವೇ ಹೋದವಾಗಾಯಿತು. ಮುಂದಣ ಕೆಲಸವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಬೇಕೆಂಬ ಉತ್ಸಾಹವು ತಗ್ಗಿತು. ಶಾಸನನ ಇಲಾಖೆಯ ಹಲವು ವಿಧವಾದ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಸಮರ್ಪಕವಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಈ ಕರ್ಣಾಟಕಕವಿಚರಿತೆಯ ಕೆಲಸಕ್ಕೂ ಬೇಕಾದ ಅನಕಾಶವನ್ನೊಬ್ಬದಗಿ ಸಿಕ್ಕೊಳ್ಳುವುದು ಅಸಾಧ್ಯವಾಗಿ ಕಂಡುಬಂದಿತು. ಹಲವು ವರುಷಗಳಿಂದೇನು ಇನ್ನೂರಾದರೂ ಕನ್ನಡಭಾಷಾಭಿವಾಹಿನಿಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಕೈಗೊಂಡು ಕೊನೆಗಾಣಿಸಿ, ನನ್ನಿಂದ ಸಾಧ್ಯವಲ್ಲ ಎಂಬ ಭಾವನೆಯಿಂದ ಬುದ್ಧಿ ತಟಸ್ಥವಾಯಿತು.

ನೀಗೆ ಕೆಲವುಕಾಲವು ಕಳೆಯಿತು. ಈ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಇನ್ನೂರೂ ಕೈಪಾಕುವ ಸಂಭವವು ತೋರಲಿಲ್ಲ. ಪ್ರಥಮಸಂಪುಟವನ್ನು ಬರೆದುಬಿಡಿದ ಉಂಟಾದ ಅನುಭವವೂ ದ್ವಿತೀಯಸಂಪುಟಕ್ಕಾಗಿ ಸುಗ್ರಹಿಸಿದ ಸಾಮಗ್ರಿಯೂ ವೈರ್ಭವಾಗಬಾರದೆಂದು ಮನಸ್ಸಿಗೆ ತೋರಿತು. ಹೇಗಾದರೂ ಅವಕಾಶವಾಡಿಕೊಂಡು ಎಷ್ಟುಕಷ್ಟವಾದರೂ ಈ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ನೆರವೇರಿಸುವುದು ಅವಶ್ಯ ಕರ್ತವ್ಯವೆಂಬ ಭಾವನೆ ಹುಟ್ಟಿತು. ಆದರಮೇಲೆ ಈವಿಧ

ನಾಶ ಭಾಷಾಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಯೇತೀರಬೇಕೆಂಬ ದೃಢಸಂಕಲ್ಪವನ್ನು ಕೈಗೊಂಡೆನು.

ದ್ವಿತೀಯ ಸಂಪುಟ.

ಆದರೆ ಕೆಲಸವನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿದಮೇಲೆ ಕಷ್ಟಗಳು ಹೆಚ್ಚುತ್ತ ಬಂದುವು. ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ್ದ ಸಾಮಗ್ರಿ ಅಲ್ಪವಾಗಿಯೂ ಅಪೂರ್ಣವಾಗಿಯೂ ಇದ್ದಿತು. ಮುಂದಕ್ಕೆ ಸಂಗ್ರಹಿಸಬೇಕಾದ ಅಂಶಗಳು ಬಹಳವಾಗಿದ್ದುವು. ಹಿಂದೆ ಮದರಾಸ್ ಪ್ರಾಚ್ಯಕೋಶಾಲಯ ಚುಂಟಾದ ಸ್ಥಲಗಳಲ್ಲಿ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿದಾಗ ಪ್ರಥಮಸಂಪುಟಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಗುರುತುಹಾಕಿಕೊಂಡು ಅವಶ್ಯಕತೆ ಬಿದ್ದಾಗ ಪುನಃ ಹೋಗಿ ನೋಡಬಹುದೆಂಬ ಭಾವನೆಯಿಂದ ಮಿಕ್ಕವಿಷಯಗಳನ್ನು ಬಹಳಸಂಗ್ರಹವಾಗಿ ಗುರುತುಹಾಕಿದ್ದೆನು. ಮತ್ತೊಂದಾವ್ಯತ್ಯಿ ಹೋಗಿ ನೋಡಿದಾಗ ಹಿಂದೆ ನೋಡಿದ್ದ ಪುಸ್ತಕಗಳಲ್ಲಿ ಹಲವು ನನ್ನ ದುರದೃಷ್ಟದಿಂದ ಹುಳುಗಳ ಬಾಯಿಗೆ ತುತ್ತಾಗಿ ನಾಶವಾಗಿವೋಗಿದ್ದುವು. ಹೀಗೆ ನಷ್ಟವಾದ ಪುಸ್ತಕಗಳ ಪ್ರತ್ಯಂತರಗಳು ಬೇರೆಕಡೆ ಸಿಕ್ಕು ಹುಡುಕಿದರೂ ದೊರೆಯದೆ ಹೋದುದರಿಂದ ಕೆಲವು ಕವಿಗಳ ಚರಿತೆಯನ್ನು ಹಿಂದೆ ಗುರುತುಹಾಕಿದ ಅಲ್ಪಸ್ವಲ್ಪವಿಷಯಗಳ ಆಧಾರದಮೇಲೆ ಅತಿಸಂಗ್ರಹವಾಗಿ ಬರೆಯಬೇಕಾಯಿತು. ಹಲವು ಸಂಧರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಅವಲೋಕನಕ್ಕಾಗಿ ಸ್ವಲ್ಪಕಾಲ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ರಡೆವುದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ನಾನು ಪಟ್ಟ ಕಷ್ಟವು ಅಷ್ಟಿಷ್ಟೆಂದು ಹೇಳಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ ಅನೇಕ ಜನರು ತಮ್ಮಲ್ಲಿ ಪುಸ್ತಕಗಳಿದ್ದರೂ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರು ಅವುಗಳನ್ನು ಇತರರಿಗೆ ತೋರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಹಿಂದೆಗೆಯುತ್ತಾರೆ. ಇನ್ನು ಕೆಲವರು ಇನ್ನೊಬ್ಬರಕ್ಕೆ ಅವುಗಳನ್ನು ಕೊಡಲು ಸರ್ವಥಾ ಸಮ್ಮತಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಈವಿಷಯಗಳು ಶೋಚನೀಯವೇ ಸರಿ. ಕಷ್ಟವಾದ ಸರಕಾರದ ಕೆಲಸವನ್ನು ಸಮರ್ಪಕವಾಗಿ ನಿರ್ವಹಿಸಿಕೊಂಡು ಅವಕಾಶವು ದೊರೆತಹಾಗೆಲ್ಲಾ ಅತಿಶ್ರಮಸಾಧ್ಯವಾದ ಈ ಗ್ರಂಥರಚನಾ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮತ್ತೊಬ್ಬರ ಸಹಾಯವಿಲ್ಲದೆ ಕೇವಲ ಭಾಷಾಭಿಮಾನದ ಬಲದಿಂದ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತ ಬಂದುದರಿಂದ ವಿಳಂಬಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಯಿತು.

ಈ ಸಂಪುಟವನ್ನು ಬರೆವುದಕ್ಕಾಗಿ ಮದರಾಸ್ ಪ್ರಾಚ್ಯಕೋಶಾಲಯ, ಮೈಸೂರು ಪ್ರಾಚ್ಯಕೋಶಾಲಯ, ಮೈಸೂರು ಮಹಾರಾಜರವರ ಅರಮನೆಗೆ ಸೇರಿದ ಸರಸ್ವತೀ ಭಂಡಾರ; ಶ್ರೀಮೂತರು ಶ್ರವಣಭೆ

ಳ್ಗಳದ ಪಂಡಿತ ದೋರ್ಬಲಿ ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳು, ಮೈಸೂರು ಎಂ.ಎ. ರಾಮಾ
 ನುಜಯ್ಯಂಗಾರ್, ಎಳಂದೂರು ತಾಲ್ಲೂಕು ಅಗರದ ಸುಬ್ಬಾಪಂಡಿ
 ತರು, ಅಗರದ ನರಸಿಂಹಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳು, ಕೊರಟಗೆರೆ ಸಬ್‌ತಾಲ್ಲೂಕು ಅಗ್ರ
 ಹಾರದ ಪಟೇಲ ಈಶ್ವರಯ್ಯನವರು, ಕುಣಿಗಲ್ ಹಿರಿಯನುತದ ಬಸವ
 ಲಿಂಗಯ್ಯನವರು, ಬೆಂಗಳೂರು ಶಾಸನದ ಇಲಾಖಾ ಜೊಮ್ಮರಸಪಂಡಿ
 ತರು, ಇವರುಗಳಲ್ಲಿದ್ದ ಪುಸ್ತಕಸಂಗ್ರಹಗಳು: ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ದೊರೆತ ಪುಸ್ತ
 ಕಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಪರಿಶೀಲಿಸಿ ನೋಡುವೆನು. ಅಲ್ಲದೆ ಶ್ರೀಮಂತರು ಕರ್ಣಾ
 ಟಕಭಾಷಾರತ್ನ ಕರಿಬಸವಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳು, ವಾಗಡಿ ಕೆ. ರಾಮಸ್ವಾಮಿ
 ಯ್ಯಂಗಾರ್, ಮೈಸೂರು ಎಂ. ವಿ. ಚಂದ್ರಶೇಖರ ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳು, ಬೆಂಗಳೂರು
 ಜೇರಿಗೆ ಬಸವಲಿಂಗಪ್ಪನವರು ಇವರುಗಳು ಕಳುಹಿಸಿಕೊಟ್ಟ
 ಕೆಲವು ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸುವೆನು. ಇನ್ನು ಕೆಲವರು ಮಿತ್ರರು
 ತಮ್ಮಲ್ಲಿರುವ ಅಥವಾ ತಮಗೆ ತಿಳಿದ ಕೆಲವು ಗ್ರಂಥಗಳ ವಿಷಯವಾಗಿ
 ಕಳುಹಿಸಿಕೊಟ್ಟ ಸೂಚನೆಗಳನ್ನು ವಿಮರ್ಶಿಸುವೆನು. ಹೀಗೆ ನಾನು
 ಪರಿಶೀಲಿಸಿದ ತಾಳಪತ್ರದ ಪುಸ್ತಕಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಸುಮಾರು ಬಂದು ಸಾವಿರ
 ದಮೇಲಿರಬಹುದು. ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಎಲ್ಲಾ ಮಹನೀಯರುಗಳ ಉಪ
 ಕಾರವೂ ಚಿರಸ್ಮರಣೀಯವಾಗಿದೆ.

ಈ ಸಂಪುಟದಲ್ಲಿ 15ನೆಯ ಶತಮಾನದ ಆದಿಭಾಗದಿಂದ 17ನೆಯ
 ಶತಮಾನದ ಕೊನೆಯವರೆಗೆ ಬಾಳಿದ ಸುಮಾರು 350 ಕವಿಗಳ ಚರಿತೆ
 ಹೇಳಿದೆ. ಈ ಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು 100 ಮಂದಿ ವೀರಕವಿಗಳೂ 75
 ಮಂದಿ ಜೈನರೂ 60 ಮಂದಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೂ 50 ಮಂದಿ ಇತರರೂ ಆಗಿ
 ದ್ದಾರೆ. ಇವರೆಲ್ಲರೂ ಉದ್ಭವಕವಿಗಳೆಂದು ಹೇಳಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ.
 ನನ್ನ ತಿಳಿವಳಿಕೆಗೆ ಬಂದ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಗ್ರಂಥಕರ್ತನ ಹೆಸರೂ ಗ್ರಂಥ
 ದಲ್ಲಿ ಇರಬೇಕೆಂಬ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಹೀಗೆ
 ಮಾಡದಿದ್ದರೆ ಅನೇಕ ಸಾಧಾರಣ ಕವಿಗಳ ಹೆಸರೇ ಮರೆತುಹೋಗುವ
 ದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ. ಈ ಗ್ರಂಥವು ಹಿಂದೆ ತಿಳಿಯದಿದ್ದ ಅನೇಕಕವಿ
 ಗಳ ಚರಿತೆಯನ್ನು ಒಳಕೊಂಡಿದೆ. ಈ ವಿಷಯವು ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಕ್ರ
 ಮವಾಗಿ ಓದಿನೋಡಿದಲ್ಲಿ ಸ್ವತಃ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವುದರಿಂದ ಅದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ
 ವಿವರಿಸಬೇಕಾದ ಅವಶ್ಯಕತೆಯಿಲ್ಲ. ನೋಡಲು 42 ಪುಟಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಥಮ

ಸಂಪುಟಕ್ಕೆ ಸೇರಬೇಕಾದ ಕೆಲವು ಹೊಸ ವಿಷಯಗಳನ್ನೂ ಕೆಲವು ತಿದ್ದುಪಾಡುಗಳನ್ನೂ ತಿಳಿಸಿದ್ದೇನೆ. ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಹಲವರು ಗೂಢವಾದ ವೇದಾಂತ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ತಿಳಿಸುವಂತೆ ಸುಲಭವಾದ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ವಚನರೂಪವಾಗಿ ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಈ ವಚನಕಾರರ ಹೆಸರು ಅಂಕಿತ ಮುಂತಾದ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಉದಾಹರಣೆಗಳೊಡನೆ ಬಂದೇ ಕಡೆ (ಪುಟಗಳು 105-124) ಸೇರಿಸಿ ಬರೆದಿದ್ದೇನೆ. ಹೀಗೆಯೇ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ದೊರೆತ ಕವಿಗಳ ಬಿರುದುಗಳ ವಿಷಯವಾಗಿ ಬಂದೇ ಕಡೆ (ಪುಟಗಳು 175-178) ಕೆಲವು ಮಾತುಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಗ್ರಂಥದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಮೂರು ಪರಿಚಿಪ್ಪುಗಳಿವೆ. ಒಂದನೆಯದರಲ್ಲಿ ಈ ಸಂಪುಟಕ್ಕೆ ಸೇರಬೇಕಾದ ಕೆಲವರು ಕವಿಗಳ ಚರಿತೆ ಹೇಳಿದೆ. ಎರಡನೆಯದರಲ್ಲಿ ಗ್ರಂಥಶುದ್ಧಿಯೂ ಕೆಲವು ವಿಶೇಷವಿಷಯಗಳೂ ಉಕ್ತವಾಗಿವೆ. ಮೂರನೆಯದರಲ್ಲಿ ಈಚೆಗೆ ತಿಳಿದುಬಂದ ಬಹು ಪುರಾತನಕವಿಯ ವಿಷಯವು ಹೇಳಿದೆ. ಆದಿಭಾಗದಲ್ಲಿ ನಾಚಕರ ಸಾಕರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಈ ಸಂಪುಟದಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಿರುವ ಕವಿಗಳ ಮತ್ತು ಗ್ರಂಥಗಳ ಹೆಸರುಗಳು ಬೇರೆಬೇರೆ ವರ್ಣಾನುಕ್ರಮವಾಗಿ ಪುಟಸಂಖ್ಯೆಯೊಡನೆ ಕೊಟ್ಟಿವೆ.

ಈ ಸಂಪುಟದಲ್ಲಿ 15, 16, 17 ಈ ಮೂರು ಶತಮಾನಗಳಲ್ಲಿದ್ದ ಎಲ್ಲಾ ಕವಿಗಳ ವಿಷಯವೂ ಬಂದಿದೆ ಎಂದು ಧೈರ್ಯವಾಗಿ ಹೇಳಲಾರೆನು. ನನ್ನ ತಿಳಿವಳಿಕೆಗೆ ಬಂದ ಅವ ಕವಿಯ ಹೆಸರನ್ನೂ ಬಿಟ್ಟಲ್ಲ ಎಂದು ನಾತ್ರ ಹೇಳಬಲ್ಲೆನು ಹೆಚ್ಚಾದ ಅಂಶಗಳು ತಿಳಿದು ಬಾರದಿರುವುದರಿಂದ ಕೆಲವರು ಕವಿಗಳ ಚರಿತೆ ಅತಿ ಸಂಗ್ರಹವಾಗಿ ಬರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಕವಿಗಳ ಕಾಲವನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಆಧಾರವಿಲ್ಲದ ಕಡೆ ಪುಸ್ತಕಗಳ ಸ್ವರೂಪ, ಅಕ್ಷರದ ರೀತಿ, ಪ್ರತಿನಿಷಾಡಿನವರು ಹೇಳುವ ಕಾಲ, ಭಾಷಾಶೈಲಿ ಮುಂತಾದುವುಗಳಿಂದ ಕಾಲವನ್ನು ಊಹಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಸಾಧನಸಂಪತ್ತಿಯುಳ್ಳ ಮಹನೀಯರು ಈ ಕೊರತೆಗಳನ್ನು ಸಾಧ್ಯವಾದ ಮಟ್ಟಿಗೆ ನಿವಾರಣೆ ಮಾಡಲು ಸಹಾಯನಾಡಿದರೆ ಬಹಳ ಉಪಕಾರವಾಗುವುದು. ಇಷ್ಟು ಕೊರತೆಗಳೆಲ್ಲ ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಏಕೆ ಇಷ್ಟು ಅತುರವಾಗಿ ಪ್ರಕಟಿಸಬೇಕು ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆ ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿ ಅಂಕುರಿಸಬಹುದು. ಇದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರವೇನೆಂದರೆ—ಮನುಷ್ಯನ ದೇಹವು ಶಾಶ್ವತವಲ್ಲ; ನಾನು ಮನವಾರು 30

ನರಸುಪದಿಂದ ಭಾಷಾಸೇವೆಮಾಡಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ ವಿಷಯಗಳು “ ಜೀರ್ಣಮಂಗೇ ಸುಭಾಷಿತಂ ” ಎಂಬಂತೆ ವ್ಯರ್ಥವಾಗಬಾರದು ; ಅವುಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿ ಕನ್ನಡಿಗರ ಮುಂದೆ ಇಟ್ಟರೆ ಅವರು ಒಂದಾನೊಂದುಕಾಲದಲ್ಲಿ ತಪ್ಪುಗಳನ್ನು ತಿದ್ದಿ ಶುದ್ಧಮಾಡಿ ವೃದ್ಧಿಗೊಳಿಸುವ ಸಂಭವವುಂಟು—ಎಂಬುದೇ. ಅದುದರಿಂದ ಕೊರತೆಗಳಿವೆ ಎಂದು ತಿಳಿದೂ ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಕನ್ನಡಿಗರಿಗೆ ಕಾಣಿಕೆಯಾಗಿ ಒಪ್ಪಿಸಿದೆ ನೆ. ಇದರಿಂದ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಅಲ್ಪಸ್ವಲ್ಪ ಸಹಾಯವಾದರೂ ನನ್ನ ಶ್ರಮವು ಸಾರ್ಥಕವಾಯಿತೆಂದು ಅನಂದಿಸುವೆನು. ಭಾಷಾಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ಉತ್ಕಟೇಚ್ಛೆಯಿಂದ ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದೇನೆಯೆ. ಹೊರತು ಖ್ಯಾತಿಲಾಭ ಪೂಜೆಗಳಿಗಾಗಿ ಅಲ್ಲ. ಇದರಲ್ಲಿರಬಹುದಾದ ಗುಣವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಗ್ರಹಿಸಿ ಅಭಿನಂದಿಸುವುದು ಸಹೃದಯರಾದ ಮಹನೀಯರುಗಳಿಗೆ ಸ್ವಭಾವವಾಗಿದೆ. ಅದರೂ ಇದರಲ್ಲಿರುವ ತಪ್ಪುಗಳನ್ನೂ ನಿರ್ದಾಕ್ಷಿಣ್ಯವಾಗಿ ತಿಳಿಸಿ ನನಗೂ ಕನ್ನಡಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೂ ಉಪಕಾರಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಅವರನ್ನು ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ.

ಹದಿನೇಳನೆಯ ಶತಮಾನದಿಂದ ಈಚೆಗೆ ಬಾಳಿದ ಕವಿಗಳ ಚರಿತೆಯನ್ನು ಮೂರನೆಯ ಸಂಪುಟವಾಗಿ ಬರೆಯಬೇಕೆಂಬ ಕೋರಿಕೆಯಿದೆ. ಈ ಕೋರಿಕೆಯನ್ನು ದೇವರು ನೆರವೇರಿಸಬೇಕೆಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಈಸಂಪುಟವನ್ನು ತಮಗೆ ಅರ್ಪಿಸಲು ಅವ್ವಣೆಯನ್ನು ದಯಪಾಲಿಸಿದುದಕ್ಕಾಗಿ ಶ್ರೀಮನ್ಮಹಾರಾಜರವರಿಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಕೃತಜ್ಞನಾಗಿದ್ದೇನೆ. ಪ್ರಥಮಸಂಪುಟದ ವಿಷಯವಾಗಿ ಸದಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಿ ಮಹನೀಯರುಗಳ ದ್ವಿತೀಯಸಂಪುಟದ ಮುದ್ರಣಕ್ಕೆ ಸಹಕಾರಿಗಳಾದ ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ಉಪಕಾರವು ಚಿರಸ್ಥರಣಿಯಾಗಿದೆ.

ಕನ್ನಡಕವಿಗಳ ಒಸಮಂ | ಕನ್ನಡಿಗ್ರಂಥದೊಂದನೆಯ ಸಂಪುಟಮಂ |
 ಮುನ್ನಂ ಕನ್ನಡನಾಡಿನ | ಬಿನ್ನಣಿಗಳೊಲ್ಲು ಕಾಣೈಯಾಗರ್ವಿಸಿದೆಂ ||
 ಇನ್ನಿತ್ತ ಮೆಱಿದ ಕವಿಗಳ | ಸನ್ನುತಚರಿತಾಬ್ಬಿಯಲ್ಲಿ ನಾನಱವನಿತಂ |
 ಕನ್ನಡಿಗರ ಮನಕೊಲವ | ಪ್ಪನ್ನಂ ಬಾಸ್ತಿಸಿದನೆರಡನೆಯ ಸಂಪುಟದೊಳ್ ||
 ಇದಱಿಲ್ಲಿ ದೋಷವಿದೊಡೆ | ಸದಯರ್ ವಿಬುಧರ್ ಸಮಂತುತಿದುರ್ಗೆಮುದದಿಂ |
 ದಿದಱಿಲ್ಲಿನಿಸಾನುಂ ಗುಣ | ಮೊದವಿದೊಡೆ ಮೆಚ್ಚಿ ಕೊಳ್ಳಿ ಸೌಹೃದದಿಂದಂ ||
 ತ್ರೀರಾಮಾನುಜಪದಸರ | ಸೀರುಕಷಟ್ಟದನನಂತದೀಶಿಕವಂಶ್ಯಂ |
 ನಾರಾಯಣಾರ್ಯತನುಭವ | ನೋರಂತೊರೆದಂ ನೃಸಿಂಹಕವಿಯಾಕೃತಿಯಂ ||

ರಾ. ನರಸಿಂಹಾಚಾರ್ಯ

ಶ್ರೀ.

ಕರ್ಣಾಟಕ ಕವಿಚರಿತೆ.

ದ್ವಿತೀಯ ಸಂಪುಟ.

ಹದಿನಾಲ್ಕನೆಯ ಶತಮಾನದಿಂದ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಕವಿಗಳ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಕ್ರಮವಾಗಿ ಬರೆಯಲು ಆರಂಭಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಈಚೆಗೆ ನಮ್ಮ ತಿಳಿವಳಿಕೆಗೆ ಬಂದ, ಪ್ರಥಮಸಂಪುಟಕ್ಕೆ ಸೇರಬೇಕಾದ, ಕೆಲವು ಹೊಸ ವಿಷಯಗಳನ್ನೂ ಕೆಲವು ತಿದ್ದುಪಾಡುಗಳನ್ನೂ ಇಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸುವುದು ಅವಶ್ಯಕವಾಗಿದೆ.

1. ನೆಯ ಶತಮಾನಕ್ಕೆ ಹಿಂದೆ ಇದ್ದ ಕವಿಗಳು.

ಶ್ಯಾಮಕುಂದಾಚಾರ್ಯ ಸು. 700.

ಈ ಜೈನಕವಿ ಪ್ರಾಚ್ಯತವನ್ನು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿರುವುದಾಗಿ ಇಂದ್ರ ನಂದಿಯ ಶ್ರುತಾವತಾರದಲ್ಲಿಯೆ

ಕಾಲೇ ತತಃ ಕಿಯತ್ಯುಃ ಗತೇ ಪುನಃ ಶ್ಯಾಮಕುಂದಸಂಜ್ಞೇನ |

ಪ್ರಾಕೃತಸಂಸ್ಕೃತಕರ್ಣಾಟಭಾಷಯಾ ಪದ್ಧತಿ ಸರಾ ರಚಿತಾ ||

ಎಂಬ ಭಾಗದಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಈತನು ತುಂಬುಲೂರುನಾನಾಚಾರ್ಯನ ಅಥವಾ ಶ್ರೀವರ್ಧನೇವನ¹ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ಅಥವಾ ಅವನ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಹಿಂದೆಯೇ ಇದ್ದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಇವನ ಗ್ರಂಥವು ಮೊರತ್ತಿಲ್ಲ.

ಗುಣವರ್ಮ 1² ಸು. 900.

ಈತನು ಶೂದ್ರಕ ಎಂಬ ತನ್ನ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಮಹೇಂದ್ರಾಂತಕ ಎಂಬುದೇ ಮೊದಲಾದ ಬಿರುದುಗಳ್ಳು ಒಬ್ಬ ಗಂಗರಾಜನನ್ನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ

1. Volume I, 7. 2. *Ibid.*, 64 and 370.

ಸ್ತುತಿಸಿ ಕೂದ್ರಕರಾಜನಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಗಂಗರಾಜರಲ್ಲಿ ಮಹೇಂದ್ರಾಂತಕ ಎಂಬ ಬಿರುದುಳ್ಳವನು 886 ರಿಂದ 913ರ ವರೆಗೆ ಆಳಿದ ಎರೆಯಪ್ಪನು ಒಬ್ಬನೇ ಆಡುಸರಿಂದ ಕವಿ ಈತನ ಅಶ್ರಿತನಾಗಿ ಇದ್ದಿರಬೇಕು. ಆಡುಸರಿಂದ ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 900 ಆಗಿರಬಹುದು.

ಶ್ರೀವಿಜಯದಂಡನಾಥ. ಸು. 915

ಕಡಪಾಡಿಷ್ಟ್ರಿಕ್ವೈ ದಾನವುಲವಾಡು ಎಂಬ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿರುವ ಒಂದು ಶಾಸನದಲ್ಲಿ¹ ಈತನನ್ನು 'ಅನುಪಮಕವಿ', 'ಅಱಱಿವಿಂಗೋಜ' ಎಂದು ಹೊಗಳಿದೆ. ಈತನು ಕವಿಯಾಗಿದ್ದಿರಬಹುದು ; ಅವ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆಯೋ ತಿಳಿಯದು. ಈತನು ಜೈನನು, ಬಳಿಕುಲದವನು. ಇವನು ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟರಾಜನಾದ ಇಂದ್ರ III (915-917) ಎಂಬವನಲ್ಲಿ ದಂಡನಾಯಕನಾಗಿದ್ದಂತೆಯೂ ಬಹಳ ಪರಾಕ್ರಮಶಾಲಿಯಾಗಿದ್ದಂತೆಯೂ ಕೊನೆಗೆ ಸನ್ಯಾಸನವಿಧಿಯಿಂದ ನಿರ್ವಾಣವನ್ನು ಪಡೆದಂತೆಯೂ ಮೇಲಣ ಶಾಸನದಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಈ ಶಾಸನದಿಂದ ಇವನ ಸ್ತುತಿರೂಪವಾದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಕೆಳಗೆ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ.

ಪತಿಯ ಬಿಸದಿಂದಮತಿತರ | ನತಿಕೋಪದಿನಿಕ್ತೆ ಗೆಲ್ಲು ಪರಿಪಾಳಿಸಿದಂ |
 ಜತುರುದಧಿವಲಯಮೆಲ್ಲಮ | ನತಿರಥನೀ ದಂಡನಾಯಕಂ ಶ್ರೀವಿಜಯಂ ||
 ತುರಗದಱಂಗಳನೊಡ್ಡಿದ | ಕುಘಟಿಯಂ ಪಿರಿಯ ನೆರವಿಯಂ ಬಲ್ಲಣಿಯಂ |
 ಧುರದೆಡೆಯೊಳಿಱಿದು ಗೆಲ್ಲಂ | ಕರದಸಿ ಕರಮುದು ರಣದೊಳನುಪಮ
 ಕವಿಯಾ ||

ಅಟ್ಟವಿಧಕರ್ಮಮೆಲ್ಲಮ | ನಟ್ಟುಂಬರಿಗೊಂಡು ಕಿಡಿಪೆನೆಂಬುದೆ ಬಗೆಯಿಂ |
 ಪುಟ್ಟಿದನುದಾತ್ತಸತ್ತಂ | ನೆಟ್ಟನೆ ವಿಮುಧೇಂದ್ರವಂದ್ಯನಱಿವಿಂಗೋಜಂ ||
 ತಾನಱಿದು ತೊಱಿದು ನೆಟ್ಟನೆ | ಮಾನಿಸವಾಱೀವುದೆಂಗು ಸನ್ಯಾಸನದೊಳ |
 ಮಾನಸಿಕೆಗಿಡೆ ಕೊಂಡೊನ | ನೂನಸುಖಾಸ್ವದಮನಱ್ತಿಯೊಳ್ ಶ್ರೀವಿಜಯಂ ||

ಗಜಾಂಕುಶ,¹ ಮನಸಿಜ,² ಚಂದ್ರಭಟ್ಟ,³ ಸು. 1000

ಈ ಕವಿಗಳನ್ನು ಶ್ರೀಧರಾಚಾರ್ಯನು⁴ ತನ್ನ ಜಾತಕತೀಲಕದಲ್ಲಿ (1049) ಸ್ತುತಿಸಿರುವುದರಿಂದ ಇವರುಗಳು ಅವನ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಹಿಂದೆ, ಎಂದರೆ ಸುಮಾರು 1000 ರಲ್ಲಿಯೇ ಅಥವಾ ಅಕಾಲಕ್ಕೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಹಿಂದೆಯೇ, ಇದಿ ರಬೇಕು.

ಶ್ರೀಧರಾಚಾರ್ಯ. 1049

ಈತನು ಜಾತಕತೀಲಕವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಚಂದ್ರಪ್ರಭಚರಿತೆಯನ್ನೂ ಬರೆದಿರುವಂತೆ ಜಾತಕತೀಲಕದ ಅಂತ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿರುವ

ಸುಭಗವಚಂ ಕಾವ್ಯಕವಿ | ತ್ವಭೂಷಣಂ ಶ್ರೀಧರಾರ್ಯರಚಿತಂ ಚಂದ್ರ |
ಪ್ರಭಚರಿತಂ ಶಾಸ್ತ್ರಕವಿ | ತ್ವಭೂಷಣಂ ಧರಗೆ ನೆಗಲ್ದ ಜಾತಕತೀಲಕಂ ||
ಅದಿದೆನ್ನದೆ ಜಾತಕತೀಲಕ | ಕಡೊಳುಳುವುದು ಗಣಿತಧರ್ಮಮಂ ಸಕಳಜಗ |
ದ್ವಿದಿತಂ ಚಂದ್ರಪ್ರಭಚರಿತದೊಳುಳುವುದು ಕಾವ್ಯಧರ್ಮಮಂ ಬಿಧನಿವಹಂ ||

ಎಂಬ ಪದ್ಯಗಳಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಈ ಗ್ರಂಥವು ನಮಗೆ ದೊರೆತಿಲ್ಲ.

ಇವನು ಜೈನಕವಿ. ಇವನ ಸ್ಥಳ ಬೆಳುವಲನಾಡಿನಲ್ಲಿರುವ ನರಿಗುಂದ. “ವಿಪ್ರಕುಲೋತ್ತಮಂ” ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. “ಇದುವರೆಗೂ ಆರೂ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಜ್ಯೋತಿಷವನ್ನು ಬರೆದಿಲ್ಲ ; ನೀನು ಜಾತಕತೀಲಕವನ್ನು ಬರೆಯಬೇಕು” ಎಂದು ವಿದ್ವಾಂಸರು ಹೇಳಲು ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದಂತೆ ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಇದರಿಂದ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಜ್ಯೋತಿಷವನ್ನು ಬರೆದವರಲ್ಲಿ ಇವನೇ ಪ್ರಥಮಕವಿಯೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಈ ಯಂಶವನ್ನು ಬಾಹುಬಲಿ (ಸು. 1550) ತನ್ನ ನಾಗಕುಮಾರಕಥೆಯ ಅದಿಭಾಗದಲ್ಲಿಯೇ ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ದೃಢೀಕರಿಸುತ್ತಾನೆ—

1. Volume I, 67. 2. *Ibid.*, 115. 3. *Ibid.*, 136. 4. ಇವನ ಚರಿತವನ್ನು ನೋಡಿ.

ಜ್ಯೋತಿಷವಿದ್ಯೆಗೆ ಮೊದಲಿಗ ಸಲೆ ವಾದಿ | ವ್ರಾತಭಯಂಕರನೆನಿಸ |
ಖ್ಯಾತಿಗೆ ನೆಲೆಯಾದ ಶ್ರೀಧರಾಚಾರ್ಯರ | ಪ್ರೀತಿ ಕೈಮಿಗೆ ಬಲಗೊಂಬೆ ||

ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು “ಧರಣಿಗಿರಿನಿಧಿಶಕಾಂಕಂ ವಿರೋಧಸಂವತ್ಸರ ದಲ್ಲಿ” ಎಂದರೆ ಶಕ 971 (ಕ್ರಿ.ಶು. 1049) ರಲ್ಲಿ ಬರೆದಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಗ್ರಂಥಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ “ಧಾತ್ರಿಯನಾಹವಮಲ್ಲಭೂಮಿಪಾಳಕನೆಸೆದಾಳ್” ಎಂಬುದರಿಂದ ಕವಿ ಚಾಳುಕ್ಯರಾಜನಾದ ಅಹವಮಲ್ಲನ (1042-1068) ಆಳಿಕೆಯಲ್ಲಿದ್ದನೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

ಈ ಕವಿಗೆ ಗದ್ಯಪದ್ಯವಿದ್ಯಾಧರ, ಬುಧಮಿತ್ರ ಎಂಬ ಬಿರುದುಗಳಿರುಂಟು. ತನ್ನ ಗುಣಾದಿಗಳನ್ನೂ ಕವಿತಾಪ್ರಾಥಿಯನ್ನೂ ಈ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ:—

ವಿಧುವಿಶದಯಶೋನಿಧಿ ಕಾ|ವ್ಯಧರ್ಮ ಚಿನಧರ್ಮ ಗಣಿತಧರ್ಮ ಮಹಾಂಘೋ |
ನಿಧಿಯೆನೆ ನೆಗೆಲ್ದಂ ಜಗದೊಳ್|ಬುಧಮಿತ್ರಂ ನಿಜಕುಲಾಂಬುಜಾಕರಮಿತ್ರಂ ||
ರಸಭಾವಸಮಸ್ತಿತನೆಂ | ದು ಸುಭಗನೆಂದವಿಳವೇದಿಯೆಂದಸ್ತಿತನೆಂ |
ದು ಸಮಗ್ರನೆಂದು ಸಲೆ ಬ | ನ್ಲೆ ಸುವುದು ಧರೆ ಗದ್ಯಪದ್ಯವಿದ್ಯಾಧರನಂ ||
ಅನವದ್ಯಂ ಕವಿತಾಗುಣಾರ್ಣವನಿಳಾದೇವಾನ್ವಯಾಬ್ಧ್ಯಂ ಬುಜಾ |
ಏನಿಭಂ ಪ್ರಾಥವಿಕಾಸಿಸೀಮನಸಿಜಂ ಶ್ರೀಶೀಲಭದ್ರಂ ದ್ವಿಷ ||
ಜ್ಜನದುವಾರಗಜಾಂಕುಶಂ ಸುಜನರತ್ನಂ ತಾನೆನಲೈಂ ಕೃತಾ |
ಧರಣೊ ಕರ್ಣಾಟಕವೀಂದ್ರಸದ್ಗುಣ ? ಗುಣಾಸಂಜ್ಞಾಧರಂ ಶ್ರೀಧರಂ ||

ಕೊನೆಯ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಅದಿಪಂಪ (ಕವಿತಾಗುಣಾರ್ಣವ), ಚಂದ್ರ ಅಥವಾ ಚಂದ್ರಭಟ್ಟ (ಅಂಬುಜಾರಿ), ಮನಸಿಜ, ? ಗುಣವರ್ಮ (ಶೀಲಭದ್ರ), ಗಜಾಂಕುಶ, ರವ್ವ ಎಂಬ ಪೂರ್ವಕವಿಗಳ ಹೆಸರನ್ನೂ ಸೂಚಿಸಿದ್ದಾನೆ. 1

1 ಇದರಿಂದ ಈ ಕವಿಗಳೆಲ್ಲಾ 1049ಕ್ಕೆ ಹಿಂದೆ ಇದ್ದವರೆಂಬುದು ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಪ್ರಥಮಸಂಪುಟದಲ್ಲಿ ಮನಸಿಜ, ಗಜಾಂಕುಶ, ಚಂದ್ರ, ಅಥವಾ ಚಂದ್ರಭಟ್ಟ ಇವರುಗಳಿಗೆ ಹೇಳಿರುವ ಕಾಲವನ್ನು 1049ಕ್ಕೆ ಹಿಂದೆ ಹಾಕಬೇಕು.

“ಧರಣೀಸ್ತುತಾರ್ಯಭಟನಂ | ನಿರತಿತಯೋಜ್ವಲಯಶಃಪ್ರಕೋರಕ
ನಂ ಶ್ರೀ | ಕರಣ” ಎಂಬ ಅಸಮಗ್ರವಾದ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಅರ್ಯಭಟನ ಹೆಸರು
ಹೇಳಿದೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ—

ಜಾತಕತಿಲಕ

ಇದು ಜ್ಯೋತಿಷಗ್ರಂಥ : ಕಂದವೃತ್ತಗಳಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; 24 ಅಧಿಕಾ
ರಗಳಾಗಿ ಭಾಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಅಧಿಕಾರಗಳ ಹೆಸರು—ಸಂಜ್ಞಾ, ಬಲಾಬಲ,
ಗರ್ಭ, ಜನ್ಮ, ತೀರ್ಯಗ್ನಾನ್ಮ, ಅರಿಷ್ಟ, ಅರಿಷ್ಟಭಂಗ, ಆಯುರ್ದಾಯ,
ದಶಾಂತರ್ದಶಾ, ಅಷ್ಟಕವರ್ಗ, ಜೀವ, ರಾಜಯೋಗ, ನಾಭಿಸಂಯೋಗ,
ಚಂದ್ರಯೋಗ, ದ್ವಿತ್ರಿಯೋಗ, ದೀಕ್ಷಾಯೋಗ, ರಾಶಿ, ಲಗ್ನಭಾವ,
ದ್ರೆಕ್ಕಾಣ, ದೃಷ್ಟ, ಅಸಿಷ್ಟ, ಸ್ತ್ರೀಜಾತಕ, ನಿರರ್ಯಾಣ, ನಷ್ಟಜಾತಕ.
ಈ ಗ್ರಂಥದ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಕವಿ ಈ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ—

ಪದಪೂರಣಮನಣಂ ಪುಗಿ | ಸವಿ ಕುದಿದು ವ್ಯಥಾಕ್ಷರಂಗಳಂ ಪ್ರಾಸದೋ |
ಕೃದೇ ಶಾಸ್ತ್ರದರ್ಥಮಂ ಬಸು | ಡದೆ ಪೂಣ್ಣೆಯಿನೋದುವೇಚ್ಚೊಡಾರ್
ಮೆಚ್ಚುದಂ ||

ಅಮಿತಾರ್ಥಂ ಸಕಲಾಚಾ| ರ್ಯಮತಾಂತಸ್ನಾರಮತಿಗಭೀರಂ ಹೃದಯಂ |
ಗಮಮನ್ಯಶಾಸ್ತ್ರನಿರಸೇ | ಕ್ಷಮೆಂಬಿನಂ ಬ್ಯಾತಮಾಯು ಬಾತಕತಿಲಕಂ ||
ಸುಕರಮುಚಿತಕ್ರಿಯಾಕಾ | ರಕಮಪಶಬ್ದ ಪ್ರದೂರಮಪನೇಯಂ ಸಾ |
ರ್ಥಕಪದನಿನ್ಯಾಸಂ ಬಾ | ತಕತಿಲಕಮಿದೆಂದು ಕೊಂಡುಕೊನೆಯದರೊಳರೇ ||
ಲಲಿತವಡೋಲನಾನನ | ತಿಲಕಂ ದೈವಜ್ಞವದನತಿಲಕಂ ನಿದ್ರ |
ತ್ಕುಲಮುಖತಿಲಕಂ ಬಾತಕತಿಲಕಂ ತ್ರೈಲೋಕ್ಯತಿಲಕಮಿದು ಕೇವಲಮೇ||

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಜಿನಸ್ತುತಿಯೂ ಸರಸ್ವತೀಸ್ತುತಿಯೂ ಇವೆ.

ಅಧಿಕಾರಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಈಗದ್ಯವಿದೆ—

ಇದು ಭಗವದರ್ಹತ್ವರಮೇಶ್ವರಚರಣಸರಸಿರುಹಷಟ್ಪದಾಯಮಾನಂ ಸರಸಪ್ರ
ಸನ್ನಂ ವಜೋಲಕ್ಷ್ಮೀಧರಂ ಗದ್ಯಪದ್ಯನಿದ್ಯಾಧರಂ ಶ್ರೀ ಶ್ರೀಧರಾಚಾರ್ಯಪ್ರಣೀತ
ಮಪ್ಪ ಜಾತಕತಿಲಕದೊಳ'

ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಜ್ಯೋತಿಷದ ಪ್ರಯೋಜನ

ಭವಬದ್ಧ ಶುಭಾಶುಭಕ | ಮರ್ವಿಪಾಕದ ಫಲವನಱಿಪುಗುಂ ಜ್ಯೋತಿಷ್ಣಾ
ನವದೆಂತೆನೆ ಕತ್ತಲೆವನೆ | ಯ ವಸ್ತುವಂ ತೋರ್ಪ ಸೊಡರ ಬೆಳಗಿನ ತೆಪದಿಂ||

ಗ್ರಹಬಲ

ಶನಿಯಿಂದಂ ಮಹಿಜಾತನಾ ಮಹಿಜನಿಂದಂ ಸೌಮ್ಯನಾ ಸೋಮನಂ |
ದನನಿಂದಂ ಗುರುವಾ ಸುರೇಂದ್ರಗುರುವಿಂದಂ ಶುಕ್ರನಾ ಶುಕ್ರನಿಂ ||
ವನಜಾತಾಹಿತನಾ ವನೇಜರಿಪುವಿಂ ಪಂಕೇಜಮಿತ್ರಂ ಒಳಾ |
ಧ್ಯನೇನಿಕ್ಕುಂ ಕ್ರಮದಿಂದಮೀ ಗ್ರಹಬಲಂ ನೈಸರ್ಗಿಕಂ ನಾಮದಿಂ ||

ಸ್ತ್ರೀಪುಂಜನವ

ಆಸಮಾಲಯದೊಳ್ ನಿಲೆ ಸೂ | ರ್ಕಸುರೇಚ್ಚರಂ ಒಳಯುತರ್ ನರಂ
ವುಟ್ಟುಗುಮಾ |
ಅಸಿತೇಂದುಗಳತಿಬಳರಾ | ಗಿ ಸಮದೊಳೆ ರಮಣೆ ವುಟ್ಟುಗುಂ ಬುಧಮಿತ್ರಾ ||

ಪ್ರಸವದಿನ

ವಿದಿತಂ ಕಾಂತೆಗೆ ಪೋಟ್ಟುತಿವಿದುದು ಪೇಟುನ್ನಾವುದಕ್ಕುಂ ಪ್ರಸೂ |
ತದಿನಂ ತಾನೆನೆ ಚಂದ್ರನಾವ ಗೃಹದೊಳ್ ತತ್ಕಾಲದೊಳ್ ನಿಂದನಾ ||
ಸದನದ್ವಾದಶಭಾಗಮಂತೆನಿತು ಸಲ್ಕುಂ ಮುಂತೆ ತತ್ಸಂಖ್ಯೆ ಗೇ |
ಹದಿನತ್ತಲೆ ? ನಿಶಚಂದ್ರಮಂ ಪ್ರಸವಕಾಲಂ ಕಾಂತೆಗಂತಾ ದಿನಂ ||

ಆರಿಷ್ಟನಾಶ

ಪಿರಿದು ಪಳಾಳದೊಳೆಂ ಸುರೆ | ಗುರುವೊರ್ವನೆ ವೀರ್ಯವಂತನುಂ ಕಾಂತನಾಮಾ |
ಗಿರೆ ಜನ್ಮಲಗ್ನದೊಳ್ ಸಂ ! ಹರಿಸುಗುಮಘನುಂ ಕೀಂದ್ರಮಂ
ಸಿಂಹದವೋಲೆ ||

ಶಿಶುಮರಣ

ಬರೆ ಕನ್ಯಾಲಗ್ನಂ ಭಾ | ಸ್ವರನಲ್ಲಿರೆ ಮೀನದೊಳ್ ಶನೈಶ್ಚ ರನಿರೆ ಸುಂ |
ದರಿ ಸಾಗುಮುದಯುದಯನೆ | ಯ ರಾಶಿದೊಳ್ ಭೂಜನಿರೆ ತನೂಜಂ

ಸಾಗುಂ ||

ನಕ್ಷತ್ರವನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿದುದು

ನಮನಿಸಿದ ಪೃಥ್ವಿ ಕನ ಪೆಸ | ರ ಮಾತ್ರೆಯೊಳ ಕೂಡಿಕೊಂಡು ಛಾಯಾಂ
ಗುಳಿವಾ|

ನಮನಿಸ್ವತ್ತೇ ಅಹುನೆ | ತ್ತೆ ಮಿಕ್ಕುದಕ್ಕುಂ ಧನಿಷ್ಠೆ ಮೊದಲನೆ ಭಗಣಂ||
ದೀರ್ಘಾಯು

ಕ್ರಿದಶಾಭೀಶ್ಚರಮಂತ್ರೀತಕರರೆಂಬೀಯಿವನಾರುಂ ಕರ್ಕಿಗೇ |
ಹದೊಳಿದರ್ಂದು ಶಶಾಂಕನೂನುಸಿತರೆಂಬೀಯಿವನಾರುಂ ಕೇಂದ್ರಗೇ ||
ಹದೊಳಿದರ್ಂದು ರಿಪುತ್ರಲಾಭಗೃಹದೊಳ್ ಮಿಕ್ಕನ್ನರಿವಂದು ಪು |
ಟ್ಟದ ಮತ್ಯುಂಗೇ ಚಿರಾಯು ಸಂಭವಿಸುಗುಂ ಸಂಯಕ್ತ ವ್ರತತ್ನಾ ಕರಾ ||

ದಿವಾಕರಣಂದಿ.¹ 1062

ಈತನ ತತ್ವಾರ್ಥಸೂತ್ರವೃತ್ತಿ ಈಚೆಗೆ ದೊರೆಯಿತು. ಇದಕ್ಕೆ ತತ್ವಾರ್ಥಸೂತ್ರಾನುಗತಕರ್ಣಾಟಕಲಘುವೃತ್ತಿ ಎಂದು ಹೆಸರು. ಮೂಲವು ಗೃಧ್ರಪಿಂಛಾಚಾರ್ಯಕೃತ. ವೃತ್ತಿಯ ಆದಿಯಲ್ಲಿ

ನತ್ವಾ ಜಿನೇಶ್ವರಂ ವೀರಂ ವಕ್ಷ್ಯೇ ಕರ್ಣಾಟಭಾಷಯಾ |

ತತ್ವಾರ್ಥಸೂತ್ರಸೂತ್ರಾರ್ಥಂ ಮಂದಬುದ್ಧ್ಯನುರೋಧತಃ ||

ಎಂಬ ಶ್ಲೋಕವೂ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ

ಇದು ಸಕಲಾಗಮಸಂಪನ್ನ ಶ್ರೀಮಚ್ಚಂದ್ರಕೀರ್ತಿಭಟ್ಟಾರಕ ಪದ್ಮನಂದಿಸಿದ್ಧಾಂ ತದೇವ ಶ್ರೀಪಾದಪ್ರಸಾದಾಸಾದಿತಸಮಸ್ತಸಿದ್ಧಾಂತಾಮೃತಪಾರಾವಾರ ಶ್ರೀಮದ್ಧಿವಾಕರಣಂದಿಭಟ್ಟಾರಕಮುನೀಂದ್ರವಿರಚಿತ ತತ್ವಾರ್ಥಸೂತ್ರಾನುಗತಕರ್ಣಾಟಕಲಘುವೃತ್ತಿಯೊಳ

ಎಂಬ ಗದ್ಯವೂ ಇವೆ. ಪ್ರಕರಣ 10

ಶಾಂತಿನಾಥ.² 1068

ಈತನ ಸುಕುನಾರಚರಿತೆ ಈಚೆಗೆ ದೊರೆಯಿತು. ಇದು ಚಂಪೂರೂಪವಾಗಿದೆ ; 12 ಅಶ್ವಾಸಗಳಾಗಿ ಭಾಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವಂತೆ ತೋರು

1. Volume I, 362. 2. Ibid., 364.

ತ್ತದೆ. ನಮಗೆ ದೊರೆತ ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ಅದ್ಯಂತಗಳಲ್ಲಿ ಓಲೆಗಳು ಹೋಗಿರುವುದಲ್ಲದೆ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ ಹಲವು ಕಡೆ ಓಲೆಗಳು ಶಿಥಿಲವಾಗಿಯೂ ಲುಪ್ತವಾಗಿಯೂ ಇರುವುದರಿಂದ ಗ್ರಂಥದ ಅನುಪೂರ್ವಿಕೆಯನ್ನಾಗಲಿ ಕವಿಯ ವಿಷಯವನ್ನಾಗಲಿ ತಿಳಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲದೆ ಇದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಸೂರದತ್ತ ರಾಜನಿಗೂ ಯಶೋಭದ್ರೆಗೂ ಹುಟ್ಟಿದ ಸುಕುವಾರನೆಂಬ ರಾಜಕುವಾರನ ಚರಿತ್ರವು ಹೇಳಿದೆ. ಈತನು ಯಶೋಭದ್ರಾಚಾರ್ಯರ ಉಪದೇಶದಿಂದ ಪೂರ್ವಸ್ಮರಣೆಯನ್ನು ಪಡೆದು ವೈರಾಗ್ಯದಿಂದ ಅವರಲ್ಲಿಯೇ ದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿ ಕೊನೆಗೆ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ.

ಆತ್ಮಾಸಗಳ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಈ ಗದ್ಯವಿದೆ—

ಇದು ಸಮಸ್ತವಿನೇಯಜನವಿನಮಿತ ಶ್ರೀಪರ್ವ ಮಾನಮುನೀಂದ್ರವಂದ್ಯಪರಮಜಿನೇಂದ್ರಶ್ರೀಪಾದಪದ್ಮ ಪರಪ್ರಸಾದೋತ್ಪನ್ನಸಹಜಕವೀಶ್ವರ ಶ್ರೀಶಾಂಕಿನಾಥಪ್ರಣೀತಮಪ್ಪ ಸುಕುವಾರಚರಿತ್ರದೊಳೆ

ಪ್ರಥಮಸಂಪುಟದಲ್ಲಿ (ಪುಟ 364) ಹೇಳಿರುವಂತೆಯೇ ಈ ಕವಿಯ ಗುರು ವರ್ಧಮಾನಮುನಿಯೆಂದೂ ಕವಿಗೆ ಪರಮಜಿನಮತಾಂಭೋಜಿನೀರಾಜಹಂಸಂ, ಸರಸ್ವತೀಮುಖಮುಕುರಂ, ಸಹಜಕವೀಶ್ವರ. ಎಂಬ ಬಿರುದುಗಳು ಇದ್ದುವೆಂದೂ ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದಲೂ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ ಈ ವರ್ಧಮಾನಮುನಿ ಮೂಲಸಂಘದ ದೇಶೀಯಗಣದ ಕೊಂಡಕುಂದಾಸ್ವಯಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವನೆಂದು ಹೇಳಿದೆ.

ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಭಾಗಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—
ಮುನಿ

ಮುನಿವವರುಂ ಕೂರ್ಪವರುಂ | ಮುನಿಸುಂ ಕೂರ್ಪಯುಮನುಂಟುಮಾಡುವ
ಪದದೊಳೆ |

ಮುನಿಯದ ಕೂರದ ಮುನಿಸದ | ಮುನಿಪತಿ ಭಾವಪೊಡೆ ತಾನೆ

ಜಿನಪತಿಯಲ್ಲೇ ||

ಉದ್ಯಾವ (ಅದ್ಯಂತಪ್ರಾಸದ ರಗಳೆ)

ಆ ನಿರುಪಸುಗೃಹಬಿರುದ್ಯಾನಂ | ತಾನೆಸೆದೊಪ್ಪುಗುಮಪ್ರತಿಮಾನಂ |
ನಾಗಲತಾವಿಸ್ತೀರ್ಣಮದಪ್ಪುದು | ಪೂಗದ್ರಮಸಂೀರ್ಣಮೆನಿಪ್ಪುದು |

ಬನದೊಳೆತ್ತಲುಂ ಸುಖವರಗಳಿಗಳೆ | ಜೆನುಗಿ ರಾಗದಿಂದಂ ಮೊರೆವಳಿಗಳೆ |
ಪೋ ಪುಗಿಲ್ ಪುಗಿಲ್ ನಿಲ್ಲೆನುತೆ ಕರಂ|ಕಾಪುಗೊಂಡು ಜಡಿವುದು ಪಿಕನಿಕರಂ||

ವಿವಾಹಗೇಹ (ಲಲಿತರಗಳೆ)

ಮರಕತಭಿತ್ತಿಗಳೆಂ ಭಿತ್ತಿವೆತ್ತು | ಪೊಸದೇಸೆಯೊಳೆತ್ತಂ ಭಂಗವೆತ್ತು |
ವಜ್ರದ ಕಂಭಿಂಗಳೆ ಕಾಂತಿ ಮಿಂಚೆ | ಪರಭಾಗಂಬಡೆದವಟೊಳ್ ಪಳಂಚೆ |
ಪೊಂಗಳಸಂಗಳೆ ತಳತಳನೆ ತೊಳಗೆ | ಕಪ್ಪುರದ ಸೊಡರ್ಗಳೋರಂತೆ ಬೆಳಗೆ |
ಪೊಂದಳಿಗಳೆ ತೋರಣದೊಳಗೆ ಪೋಷಿಗೆ | ಕೆಂದಳಿಗಳೆ ಮಾಲೆಗಳೆಟಿಗೆ
ತುಟುಗೆ |

ಭಾವಿಸುವೆಂದೆನು ಪುಣ್ಯಾವತಾರ ! ಮಾರಯ್ಯಂದೆನು ಸಂಸಾರಸಾರ |
ಈ ಲೋಕದೊಳೆದಡುತಪ್ಪುವಿಲ್ಲ | ಬಣ್ಣಿಸಲದನಾವನುಮುಖದನಿಲ್ಲ ||

ಊಟ

ಎಳಮಾವಿನ ಮಿಡಿ ಮಾಗುಳಿಮೆಳಸಿನೆ ಕರೆ ಜಿತ್ತಲಪ್ಪಿಯಿಳಿಯೆ ಗೊಲಿಯಿಂ |
ದಳವಟ್ಟಿರೆ ಲಾವಣಕಂ | ಗಳನಿಕ್ಕಿದರಾಗಳೆಯಿಂದಂಗೆನೆಯೆಂ ||
ಇದು ಬಾಳೊಸುದು ಕಳಲಿಂ|ತಿದು ರುಚಿವೆತ್ತಿದ್ದೆ ಪಾನಮಿದು ಮಜ್ಜೆಗೆ ತಾ |
ನಿದು ತಿಖರಿಣಿಯೆನುತುಂ ತಿಂ|ತಿಂ ತಿಂ ತಂದೆಜಿರಬಲಿಯೆಂ ಸಿಪ್ಪಗಳೆಂ ||

ಜಿನಸ್ತುತಿ

ಕವಿಗಳೆ ನಿನ್ನ ಮೃದುಕ್ತಿಯಂ ಬಯಸಿ ಕೇಳುತ್ತಿಕ್ಕೆ ಕಣ್ಣೆ ಮಹೋ |
ತ್ಸವದಿಂ ನಿನ್ನನೆ ನೋಡುತ್ತಿಕ್ಕೆ ಸಲೆ ಕೈಗಳೆ ನಿನ್ನ ಪಾಪಾರವಿಂ ||
ದವನೋತಚ್ಚಿ ಸುತಿಕ್ಕೆ ಸಂದ ಮನಮೆಂದುಂ ನಿನ್ನ ದಿವ್ಯಸ್ವರೂ |
ಪವನಾರಾಧಿಸುತಿಕ್ಕೆ ವಿಶ್ವತವಿನೇಯಸ್ವಾರ್ಥಜಂತಾಮಣೀ ||

ಜಿನಸ್ತುತಿ (ಪದ್ಮಳಿ)

ಜಯಜಯ ಭವನತ್ರಯಪರಮದೇವ | ದೇವೇಂದ್ರಾಭ್ಯರ್ಚಿತಚರಣಕಮಲ |
ಕಮಲವಿರಹಿತನಿರುಪಮದೇಹ | ದೇಹಾಶ್ರಿತಶುಭಲಕ್ಷಣವಿನೂತ |
ನೂತನಸಂಗತಕೈವಲ್ಯಜೋಧ | ಬೋಧಪ್ರಕಾಶವಸ್ತುಸ್ವರೂಪ |
ರೂಪಾತಿಶಯಾನ್ವಿತ ನಿತತನಿಭವ | ಭವನಿವಹಪಟಲನಿರ್ಮುಕ್ತಜೀವ ||

ಸುಕುಮಾರನ ಭೋಗ

ವಾಸರಮೊಕ್ಕ ಕತ್ತುರಿಯ ಪಂಕಮನಲ್ಲದೆ ಪಂಕಮಂ ಕರಂ |
ಬೀಸುವ ಚಾರುಚಾಮರದ ಗಾಳಿಯನಲ್ಲದೆ ಗಾಳಿಯಂ ಮನೋ ||
ಭಾಸುರಮಪ್ಪ ಕಪ್ಪುರದ ದೂಳಿಯನಲ್ಲದೆ ದೂಳಿಯಂ ನಿಜಾ |
ವಾಸದೊಳೆಂತುಟೆಂದಱಿಯಂತುಟು ಪುಣ್ಯಮಗಣ್ಯಮಾತನಾ ||

ನಾಗಶ್ರೀಯ ವರ್ಣನೆ. (ರಗಳೆ)

ಸುದತಿಯ ತೊಳಗುವ ತೋಳ ಮೊದಲ್ಗಳ್ | ಮದನವಿಲಾಸದ ಮೊತ್ತ
ಮೊದಲ್ಗಳ್ |
ಲಲನಾರತ್ನದ ಬಾಹುಯುಗಂಗಳ್ | ಲಲಿತಲತಾಶಾಖಾಸದ್ಯಶಂಗಳ್ |
ಸುರುಚಿರಮೃದುತರಪಲ್ಲವದಂತಿರೆ | ಕರತಳಮೊಪ್ಪುಗುಮೆಸೆದೋರಂತಿರೆ |
ಕರಶಾಖೆಗಳತನುಕ್ಷುರದಂದಂ | ಕರನಖನುವು ಕೇದಗೆಯೆಸಳಂದಂ |
ನೋಡೆ ಕುಮಾರಿಯ ಬಳ್ಳುವ ಮಧ್ಯಂನಾಡೆ ಮನೋಜ್ಞಂ ಪೋಗಲಿಸಾಧ್ಯಂ |
ಲಾವಣಾಂಜುರಸದ್ರವರೂಪಂ | ಭಾವಿವೋಡಾಕೆಯ ನಾಭೀಕೂಪಂ |
ಜಲಜದಳಾಕ್ಷಿಯ ಕಣ್ಣಲರಂದಂ | ಪೋಳಿವೆಳಮಿಾಂಗಳ ಪೋಣಗಳ ಚಂದಂ |
ಆಗಣಿತಗುಣೆಯಂ ವಿಬುಧನಿಕಾಯಂ | ಪೋಗಲಿಲನೆಳೆವೆರೆ ನಾಗಶ್ರೀಯಂ ||

ನಾಗಶ್ರೀಯ ಪಾಂಡಿತ್ಯ

ಪ್ರತಿಭಾಸಂಸ್ಕೃತಿಯಿಂ ಸಲಕ್ಷಣತರಂಗೋಪಾಂಗದಿಂ ವಿಶ್ವಪು |
ಶ್ರುತವರ್ಣಾರ್ಥದಿನರ್ಥದೃಷ್ಟಿಯಿಸಕಂಕಾರೋಕ್ತಿಯಿಂ ನಿರ್ಣಯೋ ||
ಚಿಂತನಾಸದಿನತ್ಯುದಾತ್ತರಸದಿಂದಾ ಕನೈ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಸರ |
ಸ್ತುತಿ ತಾನೆಂಬಿನಮೇಂ ಪ್ರಭಾಸಿಸಿದಳೋ ನಾನಾಕಳಾಕಾಪಮಂ ||
ನೆರೆದಾರಾಜಸಭಾಂತರಾಳದೊಳುದಾತ್ತಾಘೋಕ್ತಿಯಿಂ ತನ್ನೊಳಾರ್ |
ದೊರೆಯೆಂಬನ್ನೆಗಮುದ್ಗತಪ್ರತಿಶಬ್ದಾಘೋಕ್ತಿಯಿಂ ವ್ಯಕ್ತಮಾ ||
ಗಿರೆ ವಕ್ತಾಣಿಸಿ ತದ್ವಿದರ್ ಪೋಗಲ್ಯುಬಾಪ್ಪೆಂಬನ್ನೆಗಂ ತತ್ಪತಿಂ |
ವರೆ ವೇದಾದಿಕಳಾಕಳಾಪಮನಶೇಷಾಕಾಪದಿಂದೋದಿದಳ್ ||
ಸಕಲವ್ಯಾಕರಣಾರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರನಿಪುಣರ್ ಮಾರ್ಕೊಂಡರಿಲ್ಲುಕ್ತಿ ತಾ |
ಕೀಕರೊಟ್ಟೆಪ್ಪಿಸಿದರಿಲ್ಲ ಸತ್ಕವಿಗಳಡ್ಡೆಂದರಿಲ್ಲಂತೆ ಭುಂ ||

ಭುಕನಿಲೋಕದೊಳಾರೊಳಂ ಜನಿಯಿಸಿತ್ತಿಲ್ಲೆಂಬಿನಂ ವಿಪ್ರಕ |
 ನೈಕೆ ವಿದ್ವಜ್ಜನದಿಂದಮಂದು ಪಡೆದಕ ಸಾಂಡಿತ್ಯಸೌಂದರ್ಯಮಂ ||

ವಾದಿ ಕುಮುದಚಂದ್ರ. ಸು. 1100

ಈತನು ಜಿನಸಂಹಿತೆಯೆಂಬ ನಾವಾಂತರವುಳ್ಳ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಕಲ್ಪಕ್ಕೆ ಕನ್ನಡವ್ಯಾಖ್ಯಾನವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಜೈನಕವಿ ; ಮಾಘಣಂದಿ ಸಿದ್ಧಾಂತಚಕ್ರವರ್ತಿಯ ಮಗನು; ಚತುರ್ವಿಧಸಾಂಡಿತ್ಯ ಚಕ್ರವರ್ತಿ ಎಂದು ತನ್ನನ್ನು ವಿಶೇಷಿಸಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ವ್ಯಾಖ್ಯಾನದ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ—

ಶ್ರೀಮಾಘನಂದಿಸಿದ್ಧಾಂತ ಚಕ್ರವರ್ತಿತನೂಭವಃ |

ಕುಮುದೇಂದುರಹಂ ವಚ್ಚಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಕಲ್ಪಬಿಪ್ಪಣಂ ||

ಎಂಬ ಶ್ಲೋಕವೂ, ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ—

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಾಘನಂದಿಸಿದ್ಧಾಂತಚಕ್ರವರ್ತಿಸುತ ಚತುರ್ವಿಧಸಾಂಡಿತ್ಯಚಕ್ರವರ್ತಿ ಶ್ರೀವಾದಿಕುಮುದಚಂದ್ರಪಂಡಿತದೇವರಚಿತೇ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಕಲ್ಪಬಿಪ್ಪಣೇ ಎಂಬ ಗದ್ಯವೂ ಇವೆ.

ದೇವಚಂದ್ರನು ತನ್ನ ರಾಮಕಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ (1797) ಪಂಪರಾ ಮಾಯಣದ ವಿಷಯವಾಗಿ ಹೀಗೆ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ—

ಶ್ರೀಮೂಲಸಂಘ ಬಲೋತ್ತಾರಗಣ ಶ್ರೀಮಾಘಣಂದಿಸಿದ್ಧಾಂತಚಕ್ರವರ್ತಿಸುತ ಚತುರ್ವಿಧಸಾಂಡಿತ್ಯ ಶ್ರೀವಾದಿಕುಮುದಚಂದ್ರಪಂಡಿತದೇವರಚಿತರಾಮಾಯಣನ ಮಾನವಾದ ಶ್ರೀಮದಭಿನವಪಂಪರಚಿತರಾಮಾಯಣಂ.

ಇದರಿಂದ ಈ ಕವಿ ಒಂದು ರಾಮಾಯಣವನ್ನೂ ಬರೆದಿರುವಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ನಾಗಚಂದ್ರನ (ಸು. 1105) ಕಾಲಕ್ಕೆ ಹಿಂದೆ ಇದ್ದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1100 ಆಗಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಬಾಲಚಂದ್ರನು (ಸು. 1170) ¹ ತನ್ನ ತತ್ವಾರ್ಥತಾತ್ಪರ್ಯವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಒಬ್ಬ ಕುಮುದಚಂದ್ರ ಭಟ್ಟಾರಕನ ಪ್ರತಿಬೋಧನಾರ್ಥವಾಗಿ ರಚಿಸಿದಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಈ ಕುಮುದಚಂದ್ರನು ಬೇರೆ.

ಅಚರಾಜ, ಮಲ್ಲಿದೇವ. 1 1104

ಇವರುಗಳು ಬರೆದ ಅಬ್ಬಲೂರುಶಾಸನದ ವಿನರವು ಪ್ರಥಮಸಂಪುಟದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಲ್ಲ. ಈ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ದಂಡನಾಯಕಗೋವಿಂದರಸನು ಏಳಿ ಗಾವುಂಡನ ಪ್ರಾರ್ಥನಾನುಸಾರವಾಗಿ ಅಬ್ಬಲೂರ ಬ್ರಹ್ಮೇಶ್ವರದೇವಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ನಾಗರಖಂಡಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಮುರಿಗನಹಳ್ಳಿಯನ್ನು ಶೈವಾಚಾರ್ಯನಾದ ಸೋಮೇಶ್ವರಪಂಡಿತನ ಕಾಲಂ ಕರ್ಚಿ ಬಿಟ್ಟಂತೆ ಹೇಳಿದೆ. ಈ ಶಾಸನದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ-

ಶ್ರೀಕಂಠದೇವಸ್ತುತಿ.

ನರಸಾದಾಂಭೋಜದೋಳಿ ಚಿತ್ತಮನೆಸೆವ ಮುಖಾಂಭೋಜದೋಳಿ

ಭಾರತೀಸಾಂ |

ದರಿಯಂ ಚಾರಿತ್ರದೋಳಿ ನಿರ್ಮಲತೆಯನಖಿಲಾಶಾಂತದೋಳಿ ಶಕ್ರದಿಕ್ಕುಂ ||
ಜರಭಾಸ್ವತ್ಕೀರ್ತಿಯಂ ಬಾಪ್ಪುಷ್ಪಿ ನಿಲಿಸಿದನುದ್ಯದ್ಗುಣೌಘಂ ಮುನೀಂದ್ರಾ |
ಭರಣಂ ಶ್ರೀಕಂಠದೇವಂ ಬುಧಬನತಿಲಕಂ ತರ್ಕವಿದ್ಯಾಸಮುದ್ರಂ ||

ಸೋಮೇಶ್ವರಸೂರಿಸ್ತುತಿ.

ಕೆಲಬರ್ ತರ್ಕವಿಶಾರದರ್ ಕೆಲಬರಾವ್ರಾಳಾಪಸಂಬೋಧಕರ್ |
ಕೆಲಬರ್ ನಾಟಕಕೋವಿದರ್ ಕೆಲಬರೊಳ್ಗಬ್ಬಂಗಳಂ ಬಲ್ಲವರ್ ||
ಕೆಲಬರ್ ವ್ಯಾಕರಣಜ್ಞರಿಂತಿನಿತುಮಂ ಬಲ್ಲನ್ನರಿಲ್ಲೆಲ್ಲಮಂ |
ಸಲೆ ಸೋಮೇಶ್ವರಸೂರಿ ಬಲ್ಲನನಘಂ ನೈಯಾಯಿಕಾಗ್ರೀಸರಂ ||
ಅಕಳಂಕಾಮ್ರಕುಜಾತಜೈತ್ರಸಮಯಂ ಲೋಕಾಯತಾಂಭೋಧಿಶೀ |
ತಕರಂ ಸಾಂಖ್ಯದಿಶಾದಿಶಾರದನಿ ಮಿಾವಾಂಸಾಂಗನಾಕಂಬುಕಂ ||
ಲಕನನೌಕ್ತಿಕಭೂಷಣಂ ಸುಗತನೀರೇಚಾತಚಂಡಾಂಶು ತಾ |
ಕೀಕಸೋಮೇಶ್ವರಸೂರಿ ಪೆಂಪುವಡೆದಂ ನೈಯಾಯಿಕಾಗ್ರೀಸರಂ ||

ಮೌಕ್ತಿಕಕವಿ. ಸು. 1120

ಚಂದ್ರನಾಥಾಷ್ಟಕದ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿರುವ

ಕೃತಕೃತ್ಯಂ ಮೌಕ್ತಿಕಂ ಸತ್ಯಂ ವಿರಚಿಸಿದೀ ಸಾರಮುಪ್ಪಷ್ಟಕಶ್ರೀ |

ಸ್ತುತಿಯಂ ಪೇಶೆದ್ದೊದುವಾಲಿಪ್ಪವರ್ಗೇ ನಿರುಪಮಾನಂದಮಂ ಮಾಡೈ ಸೀತಾ ||

ಪತಿರಾಮಸಾಧಿಸಿತೋದ್ಯುತ್ಪ್ರಿಭುವನತಲಕಾಲಂಕೃತಖ್ಯಾತಿನಾಮಾಂ |

ಕಿತಮಾಗೊಸ್ಪಿರ್ಪ ಪೆಣ್ಣೆಂಗಡಲವುರವರಾಧೀಶ್ವರಂ ಚಂದ್ರನಾಥಾ ||

ಎಂಬ ಪದ್ಯದಿಂದ ಈ ಅಷ್ಟಕವನ್ನು ಬರೆದವನು ಮೌಕ್ತಿಕ ಕವಿಯೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಪೆಣ್ಣೆಂಗಡಲು ಅಥವಾ ಹೆಣ್ಣೆಗಡಲು ಎಂಬ ಸ್ಥಳವು ಜೈನರಾದ ಕೊಂಗಾಳ್ವರ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ್ದಿತು. ಇದನ್ನು ವಿರಕೊಂಗಾಳ್ವದೇವನು ಸುಮಾರು 1120ರಲ್ಲಿ ಮೇಘಚಂದ್ರನ ಶಿಷ್ಯನಾದ ಪ್ರಭಾಚಂದ್ರಸಿದ್ಧಾಂತದೇವನಿಗೆ ದಾನವಾಗಿ ಕೊಟ್ಟಂತೆ ಒಂದು ಶಾಸನದಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಸುಮಾರು 1189ರಲ್ಲಿ ಈ ಸ್ಥಳದೊಳಗೆ ಶೈವರು ಪ್ರಬಲರಾಗಿದ್ದಂತೆ ಇತರಶಾಸನಗಳಿಂದ ತಿಳಿವುದರಿಂದ ಅಲ್ಲಿ ಜೈನರ ಪ್ರಾಬಲ್ಯದ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1120 ಆಗಿರಬಹುದು. ಆಕಾಲವನ್ನೇ ಕವಿಗೆ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದೇವೆ.

ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ 9 ವೃತ್ತಗಳಿವೆ ; ಪ್ರತಿವೃತ್ತವೂ ಚಂದ್ರನಾಥ ಎಂದು ಮುಗಿಯುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ಒಂದು ಪದ್ಯವನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ:—

ಕುಮತೋಗ್ರಗ್ರೀಷ್ಮತಸ್ತಂಗಿದು ಹಿಮಕರಬಿಂಬಂ ಪರಸ್ತೋತ್ರಸಿತ್ತೆ |

ಭ್ರಮಹೃಷ್ಟಿಹೃವಂಗ ಸೌಧಂ ಕಬಕಮನೃತದುರ್ವಾಸನಾನಾಸಿತಾತ್ಮಂ ||

ಗಮಕಾಂಭೇಜಂ ಕುದ್ಯಷ್ಟ್ಯಮಯಿಗಿದು ಘನಸಾರಾಂಜನಂ ಕುಶ್ರುತಾನ್ಯಾ|

ಗಮದುರ್ಮಂತ್ರಂಗ ನಿನ್ನಾಕೃತಿಯಿದಮೃತಜೀಜಾಕ್ಷರಂ ಚಂದ್ರನಾಥಾ ||

ಬ್ರಹ್ಮಶಿವ 3. ಸು. 1125

ಈತನು ತ್ರೈಲೋಕ್ಯ ಚೂಡಾಮಣಿಸೋತ್ರವನ್ನೂ ಬರೆದಿರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದ 20ನೆಯದಾದ “ಪಡೆದಾಡಂ ತವೆ ಕೊಂದು” ಎಂಬ ಪದ್ಯವು ಈ ಕವಿಯ ಸಮಯಪರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಇದರ ಅಂತ್ಯಭಾಗವನ್ನು ಕೇಶಿರಾಜನು ಶಬ್ದಮಣಿದರ್ಪಣದಲ್ಲಿ ಉದಾಹರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಸಮಯಪರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ಇರುವಂತೆಯೇ ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿಯೂ ಅನ್ಯಮತದೂಷಣವು ವಿಶೇಷವಾಗಿದೆ. ಗ್ರಂಥಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿರುವ

1. Mysore Archeological Report for 1912-13, para 64. 2. Arkalgud 79 and 81
3. Vol. I, 108 4. Ibid., 109.

ಎಡೆಯಾಡುತ್ತ ಮನೂನಜೈನಭವನಕ್ಕಾನಂದದಿಂದ ತಳ |
 ನಳಗೆಗಲೈಂ ಪರಮಾಗಮಾಭ್ಯಸನದಿಂದಾಪೊಟ್ಟಿ ಮಾಗಳ ತೊದ |
 ಲ್ನುಡಿಗಲೈಂ ಕಿಱಿಯಂದು ಪುಣ್ಯವಶದಿಂದಾರಾಚ್ಯವೂಜ್ಯಾಸ್ತದಂ |
 ಬಡೆದಾಗಳ ಕವಿಚಕ್ರವರ್ತಿವೆಸರಂ ತ್ರೈಲೋಕ್ಯಚೂಡಾಮಣೀ ||

ಎಂಬ ಪದ್ಯದಿಂದ ಈತನು ರಾಜಮರ್ಯಾದೆಯನ್ನೂ ಕವಿಚಕ್ರವರ್ತಿ
 ಯೆಂಬ ಬಿರುದನ್ನೂ ಪಡೆದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ 36
 ವೃತ್ತಗಳಿವೆ; ಇದಕ್ಕೆ ಛತ್ತೀಸರತ್ನವಾಲೆ ಎಂಬ ಹೆಸರೂ ಉಂಟು. ಪ್ರತಿ
 ಪದ್ಯವೂ ತ್ರೈಲೋಕ್ಯಚೂಡಾಮಣಿ ಎಂದು ಮುಗಿಯುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ
 ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ:—

ಆಱಿಯಿಲ್ಲೆಂಬುದನಕ್ಷಸೂತ್ರಮಣಿಯಿಂ ಕಾರುಣ್ಯಮಿಲ್ಲೆಂಬುದಂ |
 ಮಿಱುಗುತ್ತಿರ್ಪ ತಿಸೂಳದಿಂ ತನಗಣಂ ನಾಣ್ ಮುನ್ನಮಿಲ್ಲೆಂಬುದಂ ||
 ಮೊಱಿಗೆಟ್ಟರ್ಚಿಪಲಿಂಗದಿಂ ತಪದ ಮಾತಿಲ್ಲೆಂಬುದಂ ಗೌರಿಯಿಂ |
 ದಱುದೇನೆಂದು ಜಡರ್ ಮೃಡಂಗೆಱಿಗುವರ್ ತ್ರೈಲೋಕ್ಯಚೂಡಾಮಣೀ ||
 ಪಡೆಮಾತೇಂ ಗಡ ಮತ್ಸ್ಯಕಚ್ಚಪವರಾಹಾಕಾರಮಂ ತಾಳ್ದಿದಂ |
 ಗಡ ಕುಬ್ಜದ್ವಿಜನಾಗಿ ದೈತ್ಯನಿರೊಳ ದಾನಕ್ಕೆ ಕೆಯ್ಯಾಂತವಂ |
 ಗಡ ಸಂಗ್ರಾಮದೊಳಂತು ಕಾದಿಯೆ ಜರಾಸಂಧಂಗೆ ಬೆನ್ನಿತ್ತವಂ |
 ಗಡ ದೇವಂ ಗಡ ಪೇಱ್ಪೊಡ್ಡಿನವಣಕಂ ತ್ರೈಲೋಕ್ಯಚೂಡಾಮಣೀ ||
 ಕೆಱಿಯಂ ಸಂಜಿಯನಿಂದ್ರನಂ ಗಣಪನಂ ಗೌರೀಶನಂ ಭಾನುವಂ |
 ಪೆಱಿಯಂ ಗೋಕುಳಮಂ ಗಿರಿಪ್ರಕರಮಂ ಬಾದುಂಬಿಯಂ ಕಾಂತಿಯಂ |
 ತೊಱಿಯಂ ವಾರ್ಧಿಯನಯ್ದು ಪಾಲುಮರನಂ ದೈವಂಗಳೆಂದಿಂತು ಕೂ |
 ತೇಱುಗುತ್ತಿರ್ಪವರೆಂತು ಮುಕ್ತಿವಡೆವರ್ ತ್ರೈಲೋಕ್ಯಚೂಡಾಮಣೀ ||
 ಜಿನಮಾಗೆಂಬಿಡದನ್ಯಮಾಗಮನದೇಂ ಪೇಱಿ ದೂಷಣಂಗೆಯ್ದು ದು |
 ಜನನಾದಂ ಕರಮೆನ್ನೆ ಮೆಚ್ಚದವರ್ಗಳ ಮಧ್ಯಸ್ಥರಾರಯ್ಯೆ ಪಾ ||
 ವಿನ ಪಲ್ಲೊಳ ವಿಷಮುಂಟು ಕಿಚ್ಚು ಸುಡುಗುಂನಂಜಿಟ್ಟಿದೆಂಬಂತೆ ಪೇ |
 ಱ್ಪಿನಿದಂ ವಸ್ತುವಿಚಾರಮಿಾತೆಱಿನಿದಂ ತ್ರೈಲೋಕ್ಯಚೂಡಾಮಣೀ ||

ಜಗದ್ಧಳ ಸೋಮನಾಥ. ಸು. 1150.

ಇವನು ಕರ್ಣಾಟಕ ಕಲ್ಯಾಣಕಾರಕವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಈತನು ಜೈನಕವಿ. ಇವನಿಗೆ ವಿಚಿತ್ರಕವಿ ಎಂಬ ಬಿರುದಿದ್ದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ತನ್ನ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಸುಮನೋಬಾಣಕವಿಯೂ ಅಭಯಚಂದ್ರಸಿದ್ಧಾಂತಿಗಳೂ ತಿದ್ದಿದಂತೆ

ಸುಮನೋಬಾಣಕವೀಂದ್ರ | ಪ್ರಮುಖಬೆರಸಭಯಚಂದ್ರಸಿದ್ಧಾಂತಿಗಳು |
ತ್ತಮಮಾಗೆ ತಿದಿದೀಕೃತಿ|ಗಮದುಫದು ಸೌಭಾಗ್ಯಮೊಂದಿದಾಯುಂ

ಶ್ರೀಯು||

ಎಂಬ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳುವುದರಿಂದ ಕವಿ ಸುಮನೋಬಾಣನ ಸಮಕಾಲದವನು ಎಂಬುದು ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಸುಮನೋಬಾಣನು ಸುಮಾರು 1150ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದುದಾಗಿ ತಿಳಿವುದರಿಂದ 1 ಕವಿಯ ಕಾಲವೂ ಅದೇ ಆಗಿರಬೇಕು. ಅಲ್ಲದೆ ಇವನು ಸ್ತುತಿಸುವ ಮಾಧವೇಂದು 1131ರಲ್ಲಿ ಗತಿಸಿದ ಗಂಗರಾಜನ ಮಗನಾದ ಬೊಪ್ಪನ ಗುರುವಾಗಿದ್ದಂತೆ ಸುಮಾರು 1135ರಲ್ಲಿ ಬರೆದ ಶ್ರವಣಬೆಳ್ಳೂಳದ 144ನೆಯ ಶಾಸನದಿಂದ ತಿಳಿವುದರಿಂದ ಈ ವಿಷಯವೂ ನಾವು ಕವಿಗೆ ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಕಾಲವನ್ನು ದೃಢಪಡಿಸುತ್ತದೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಕರ್ಣಾಟಕ ಕಲ್ಯಾಣಕಾರಕ

ಇದು ವೈದ್ಯಗ್ರಂಥ : ಪೂಜ್ಯಪಾದಕೃತಕಲ್ಯಾಣಕಾರಕದ ಭಾಷಾಂತರವು. ನಮಗೆ ದೊರೆತ ಅಸಮಗ್ರಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ (1) ಪೀಠಿಕಾಪ್ರಕರಣ, (2) ಪರಿಭಾಷಾಪ್ರಕರಣ, (3) ಪೋಷಕಜ್ವರನಿದಾನಚಿಕಿತ್ಸಾನಿರೂಪಣ, (4) ಅತಿಸಾರಗ್ರಹಣೇನಿದಾನಚಿಕಿತ್ಸಾನಿರೂಪಣ, (5) ರಕ್ತಪಿತ್ತನಿದಾನಚಿಕಿತ್ಸಾನಿರೂಪಣ, (6) ಕ್ಷಯನಿದಾನಚಿಕಿತ್ಸಾನಿರೂಪಣ, (7) ಉದರರೋಗನಿದಾನಚಿಕಿತ್ಸಾನಿರೂಪಣ, (8) ಗುಲ್ಮನಿದಾನಚಿಕಿತ್ಸಾನಿರೂಪಣ ಎಂಬ 8 ಅಧ್ಯಾಯಗಳು ಮಾತ್ರ ಇವೆ. ಬಾಹಟ, ಸಿದ್ಧಸಾರ, ಚರಕ ಎಂಬ ವೈದ್ಯಗ್ರಂಥಗಳಿಗಿಂತ ಪೂಜ್ಯಪಾದನ ಕಲ್ಯಾಣಕಾರಕವು ಉತ್ಕೃಷ್ಟವಾದುದೆಂದೂ ಅದರಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಚಿಕಿತ್ಸೆ ಮಧ್ಯಮಾಂಸಮಧುವರ್ಜಿತವೆಂದೂ ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ—

ಸುಕರಂ ತಾನೆನೆ ಪೂಜ್ಯಪಾದಮುನಿಗಳ್ ಮುಂ ಪೇಟ್ಟಿ ಕಲ್ಯಾಣಕಾ |
 ರಕಮಂ ಬಾಹಟೆಸಿದ್ದ ಸಾರಚರಕಾದ್ಯುತ್ಕೃಷ್ಟಮಂ ಸದ್ಗುಣಾ ||
 ಧಿಕಮಂ ವರ್ಜಿತಮದ್ಯಮಾಂಸಮಧುವಂ ಕರ್ಣಾಟದಿಂ ಲೋಕರ |
 ಕ್ಷಕಮಂ ಚಿತ್ರಮದಾಗೆ ಚಿತ್ರಕವಿ ಸೋಮಂ ಪೇಟ್ಟಿನಿಂತಿತ್ತಿಯಿಂ ||

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರನಾಥಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿಸಿದ್ಧಾಧಿ
 ಗಳು¹, ಸರಸ್ವತಿ, ಮಾಧವೇಂದು, ಸೈದ್ಧಾಂತಿಕಚಕ್ರವರ್ತಿ ಅಭಯಚಂದ್ರ,
 ಕನಕಚಂದ್ರಪಂಡಿತದೇವ ಇವರುಗಳನ್ನು ಹೊಗಳಿದ್ದಾನೆ. ಅಧ್ಯಾಯಾಂ
 ತ್ಯದಲ್ಲಿ—ಇದು ವಿಚಿತ್ರಕವಿಜಗದ್ಧಳಸೋಮನಾಥವಿರಚಿತಮಪ್ಪ ಕರ್ಣಾ
 ಟಕಕಲ್ಯಾಣಕಾರಕದೊಳ— ಎಂದಿದೆ.

ಕೀರ್ತಿವರ್ಮನ (ಸು. 1125) ಗೋವೈದ್ಯವನ್ನು² ಬಿಟ್ಟರೆ ಇದೇ
 ನಮಗೆ ದೊರೆತಿರುವ ಕನ್ನಡ ವೈದ್ಯಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಪುರಾತನವಾದುದು.
 ಇದರಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಜ್ವರೋತ್ಪತ್ತಿ

ಮಲಸಂಗ್ರಹದಿಂದುದರಾ | ನಲನಱುಪಿಂದಾನುಚಲನೆಯಿಂ ಜ್ವರವೊಗೆಗುಂ |
 ಕೆಲರಾ ತ್ರಿಪುರಧ್ವಂಸಿಯ | ಲಲಾಬಲೋಚನದಿನೊಗೆದುದೆಂಬರ್ ಜ್ವರಮಂ ||

ಚಿಕಿತ್ಸೆ

ಜ್ವರದಾದಿಯೊಳುಪವಾಸಂ | ಜ್ವರಮಧ್ಯಮದಲ್ಲಿ ಗಂಚಿ ಪೇಟ್ಟಿ ಕಪಾಯಂ |
 ಜ್ವರಪಾಕದೊಳಸ್ತಮಿತ | ಜ್ವರದೊಳ್ ಮುಹರಣಮಿಸಿತಿಸಾರೋಗ್ಯಕರಂ ||

ವಿತ್ತಜ್ವರಕ್ಕೆ ಕಲ್ಪ

ಸಿರಿಕಂಠಂ ಬಾಳಂ ಶ | ಕೇರೆ ಬೇವಿನ ಕಡ್ಡಿ ಭದ್ರಮುಸ್ತೆ ದ್ರಾಕ್ಷಂ |
 ಬೆರಸರೆದು ಕುಡಿಯಲೆಣುದೊಡೆ | ಪರಿಹುಸುಗುಮೆಯ್ನೆ ಸಿತ್ತಜನಿತಜ್ವರಮಂ ||

ವಿಷಮಜ್ವರಕ್ಕೆ ನಸ್ಯ

ಪೊಸಚಿಕ್ಕಣಿಕೆಯ ಪುಲ್ಲಂ | ಪೊಸಬೆಳ್ಳಿಯ ರಸಂಗಳಂ ತಳದಿಂದಂ |
 ಪೊಸೆದಾಗಳೆ ನಸ್ಯಂಗೆಯೆ | ಬಸವಲ್ಲೆನಿಪಾ ಜ್ವರಂಗಳಂ ಮಸುಳಿಸುಗುಂ ||

1 ಸಿವ್ವರು, ಅಚಾರ್ಯರು, ಉಪಾಧ್ಯಾಯರು, ಸಾಧುಗಳು. 2. Vol. I, 106.

ಬಿದ್ದ ನಾಲಗೆಗೆ

ಪಲಕಾಲದ ಪುನಿಸಯ ಪ | ಣ್ಣ ಲೇಪ್ಯಮಂ ಮಾಡ ಸನ್ನಿಪಾತಜ್ವರದಿಂ |
 ಸಲೆ ಪೂರಳದಿದ್ಧ ನಾಲಗೆ | ಗೆ ಲೇಸನೀಗುಂ ಜ್ವರಂಗಳಂ ಸಿಂಗಿಸುಗುಂ ||

ಮಿತ್ತಾತಿಪಾರಕ್ಕೆ

ಪರಿವತಿಸಾರಂ ಸಿರಿವಾ | ಗಿರೆ ಪೂಲಿಯಬೇರ ತಿಗುಡನೆಮೈಯಮೊಸರೋಕ್ |
 ಬಿರಸಿಬ್ಬು ಸೈಂಧವಂ ಕೂ | ಡಿರೆ ಮುಲ್ಬುದು ದಿವ್ಯಯೋಗಮಿದು ಪರಿಹರಿಕುಂ||

ರಕ್ತಮಿತ್ತಕ್ಕೆ

ಬರಸುವುದುಱಿ ಸ್ಯಾತಮಂ ಶ | ಕರೆಯಂ ನೆಲ್ಲಿಯುಮನಮದುರಪಳ್ಳಿಯ
 ಪುಡಿಯಂ |

ಸಿರಿವೆನಿಸ ರಕ್ತಮಿತ್ತದ | ಭರಮಂ ಪುರುಕುಮುಱುಗಿದಮೈತಾಮುಕಂ ||

ವಾಗ್ವಲ್ಲಕೀವೈಣಿಕ. ಸು. 1150

ಈತನು ಚಂದ್ರಪ್ರಭಸ್ತುತಿಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಜೈನ ಕವಿ; ತನ್ನ ಹೆಸರನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿಲ್ಲ, ಈ ಬಿರುದನ್ನು ಮಾತ್ರ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1150 ಆಗಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸುತ್ತೇವೆ---

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಚಂದ್ರಪ್ರಭಸ್ತುತಿ

ಇದರಲ್ಲಿ 14 ಕಂದಗಳಿವೆ; ಬಂಧವು ಮನೋಹರವಾಗಿದೆ. ಕೆಲವು ಕಂದಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ---

ತನುರುಚಿರುಚಿಗಳಂ ಪಾ | ಲ್ಪೊನಲೆಂದಾಸೆಯೊಳ ಸಾರ್ಧ ಹಂಸಾವಳಿಯೆಂ |
 ಜಿನಮೆಸದುಪೊಳಿಯುತಿರ್ದುವು | ಜಿನಪತಿಯಿರ್ಕೆಲದೊಳಮುಳುಕಾಪುರಯುಗ್ಮಂ ||
 ಪಳಿಕನರುಚಿಯೊಳ್ ಮಿಂದವೊ | ಲೆಳಮುತ್ತಿನ ಕಾಂತಿಯಿಂದೆ ಸುಣ್ಣೆಕ್ಕಿದವೊಲೆ |
 ಮಳೆಯಜಡೊಳ್ ಮುಱುಗಿದವೊಲೆ | ತೊಳತೊಳತೊಳಗಿದುದು ಮೂರ್ತಿ

ಚಂದ್ರಪ್ರಭನಾ ||

ಪನಕದಕುಡಿವೆರಸಿ ಸುಧಾ | ಣ್ಣವದಿಂ ಪೊಳಿಮಡುವ ಚಂದ್ರನಂತಿರೆ ತೀವಿ |
 ದರ್ವಯವಮರೀಚಿಯೊಳ್ ಪ | ಳ್ಲವಾಧರಂ ತೊಳಗಿದತ್ತು ಜಿನಮುಖಚಂದ್ರಂ ||

ವೀರಣಂದಿ, 1153

ಈತನು ಸ್ವಕೃತವಾದ ಅಚಾರಸಾರಕ್ಕೆ ಕನ್ನಡವ್ಯಾಖ್ಯಾನವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಜೈನಕವಿ; ಇವನ ಗುರು ಮೇಘಚಂದ್ರ. ಶಕ 1076 ಶ್ರೀಮುಖದಲ್ಲಿ--ಎಂದರೆ 1153ರಲ್ಲಿ ಈ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವನ್ನು ಬರೆದಂತೆ ಅದರಲ್ಲಿರುವ

ಸ್ವಸ್ತಿ ಶ್ರೀಮನ್ನೇಘಚಂದ್ರತ್ರೈವಿದ್ಯದೇವರ ಶ್ರೀಪಾದಪ್ರಸೂಪಾಸಾದಿತಾತ್ಮಪ್ರಭಾವ ಸಮಸ್ತವಿದ್ಯಾಪ್ರಭಾವ ಸಕಲದಿಗ್ವರ್ತಿ ಕೀರ್ತಿ ಶ್ರೀಮದ್ವೀರಣಂದಿಸಿದ್ಧಾಂತಾಕ್ರಮವರ್ತಿಗಳ ಶಕವರ್ಷಂ 1076 ಶ್ರೀಮುಖನಾಮಸಂವತ್ಸರದ ಜ್ಯೇಷ್ಠ ಶುಕ್ಲ 1 ಸೋಮವಾರದಂದು ತಾವು ಮಾಡಿದಾಚಾರಸಾರಕ್ಕೆ ಕರ್ಣಾಟಕಸೃಷ್ಟಿಯಂ ಮಾಡಿದಸರ¹ ಎಂಬ ಗದ್ಯದಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ವಾದರಿಗಾಗಿ ಒಂದು ಶ್ಲೋಕದ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ:--

ಪರಿವ್ರಾಟ್‌ಬ್ರಹ್ಮಕಲ್ಪಾಂತಂ ಯಾತ್ಯಗ್ರಾಚಾರವಾಸಃ |

ಆಜೀವಕಃ ಸಹಸ್ರಾರಕಲ್ಪಾಂತಂ ದರ್ಶನೋಜ್ಞಿತಃ ||

ಪರಿವ್ರಾಟ್, ಪರಿವ್ರಾಜಕಂ. ಬ್ರಹ್ಮಕಲ್ಪಾಂತಂ, ಬ್ರಹ್ಮಕಲ್ಪಂಬರಂ. ಚತುರ್ಗ್ರಾಚಾರವಾಸಃ, ಚಿಟ್ಟಿತ್ತಪ್ಪ ನೆಗಣ್ಣಿಯನುಳ್ಳನಾಯೊಡಂ. ಆಜೀವಕಃ, ಬೌದ್ಧಭೇದಮಪ್ಪ ಕಾಂಚಿಭಿಕ್ಷು. ಸಹಸ್ರಾರಕಲ್ಪಾಂತಂ, ಸಹಸ್ರಾರಕಲ್ಪಾಂಬರಂ. ದರ್ಶನೋಜ್ಞಿತಃ, ಸಂಯಕ್ತ ಮಿಲ್ಲದಂ. ಯಾತಿ, ಪ್ರೇಕ್ಷಂ.

ಬಸವ³ ಸು. 1160

ಈತನು ಶಿಖಾರತ್ನವಚನವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇದರಲ್ಲಿ 34 ವಚನಗಳಿವೆ. ಇವನ ವಚನಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲಾ “ಕೂಡಲಸಂಗಮದೇವ” ಎಂಬ ಅಂಕಿತವು ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. “ಕೂಡಲ ಚಿನ್ನಸಂಗಮದೇವ” ಎಂಬ ಅಂಕಿತವು ಚಿನ್ನಬಸವನ ಗ್ರಂಥಗಳಿಗೆ ಗುರುತು. ಶಿಖಾರತ್ನವಚನದಿಂದ ಒಂದೆರಡು ವಚನಗಳನ್ನು ಉದಾಹರಿಸುತ್ತೇವೆ—

ಶ್ರೋತ್ರ ನೇತ್ರ ತ್ವಕ್ಕು ಘ್ರಾಣ ಜಿಹ್ವೆ ಎಂಬ ಜ್ಞಾನೇಂದ್ರಿಯಂಗಳು ತಾನಿದರಲ್ಲಿ ; ಶಬ್ದ ಸ್ಪರ್ಶ ರೂಪ ರಸ ಗಂಧವೆಂಬ ಪಂಚವಿಷಯಂಗಳು ತಾನಿದರಲ್ಲಿ ;

ವಚನ ಗಮನ ಆದಾನ ವಿಸರ್ಜನ ಆನಂದವೆಂಬ ಕರ್ಮೋದ್ರಿಯಂಗಳು ತನ್ಮಾತ್ರಂ ಗಳು ತಾನಿದಳಲ್ಲಿ ; ಮನ ಬುದ್ಧಿ ಚಿತ್ತ ಅಹಂಕಾರ ಜೀವನೆಂಬ ಜೀವಪಂಚಕಂಗಳ್ಳು ತಾನಿದಳಲ್ಲಿ ; ಇವೆಲ್ಲ ತನ್ನಲ್ಲಿ ಉತ್ಪತ್ತಿಸ್ಥಿತಿಲಯವಾಗಿ ಮತ್ತೆ ತನ್ನಧೀನದಲ್ಲಿ ಆಡು ತ್ರಿಹುವಲ್ಲದೆ ಸ್ವತಂತ್ರಪರಬ್ರಹ್ಮವೇ ತಾನೆಂದೆಹುದ ಮಹಾಶರಣನು ಅವತಿಧೀನದಲ್ಲಿ ತಾನಲ್ಲ ನೋಡಾ ಅಪ್ರಮಾಣ ಕೂಡಲಸಂಗಮದೇವಾ.

ಕಲ್ಲದೇವರು ದೇವರಲ್ಲ ; ಮಣ್ಣುದೇವರು ದೇವರಲ್ಲ ; ಮರದದೇವರು ದೇವ ರಲ್ಲ ; ಪಂಚಲೋಹದಲ್ಲಿ ಮಾಡುವ ದೇವರು ದೇವರಲ್ಲ ; ಸೇತುರಾಮೇಶ್ವರ ಗೋಕರ್ಣ ಕಾಶಿ ಕೇದಾರ ಷೊಡಲಾದ ಅಷ್ಟಾಷ್ಟಿಕೋಟಿಪುಣ್ಯತೀರ್ಥಂಗಳು ಪುಣ್ಯಕ್ಷೇತ್ರಂಗಳಲ್ಲಿ ಇಹ ದೇವರು ದೇವರಲ್ಲ ; ತನ್ನತಾನೆಹುದು ತಾನಾರೆಂದು ತಿಳಿ ದಡೆ ತಾನೇ ದೇವ ನೋಡಾ ಅಪ್ರಮಾಣ ಕೂಡಲಸಂಗಮದೇವಾ.

ಕೊಂಡಗೂಳಿ ಕೇಶಿರಾಜ ¹ ಸು. 1160

ಈತನ ಷಡಕ್ಷರಕಂದಕ್ಕೆ ಮಂತ್ರನುಹತ್ವದ ಕಂದ ಎಂಬ ಹೆಸರೂ ಉಂಟು.

ಸಿದ್ಧರಾಮ ³ ಸು. 1160

ಈತನು ಬಸವಸ್ತೋತ್ರದತ್ರಿವಿಧಿಯನ್ನೂ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇದ ರಲ್ಲಿ 125 ಪದ್ಯಗಳಿವೆ. ಇದರಿಂದಲೂ ಇವನ ಬೇರೆ ಎರಡು ಗ್ರಂಥಗಳೆಂ ದಲೂ ಒಂದೊಂದು ಪದ್ಯವನ್ನು ಉದಾಹರಿಸುತ್ತೇವೆ—

ಬಸವಸ್ತೋತ್ರದತ್ರಿವಿಧಿ.

ಲೋಕಲೋಕವನೆಲ್ಲ ಲೋಕಿಸದೆ ನಿಂದಲ್ಲಿ | ಬೇಕುಮಾಡಿದನೆನ್ನ ಬಸವಲಿಂಗ |
ನುಕುಟಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ಮನೆಗಟ್ಟಿ ನಿಂದವನು | ಅಕಳಂಕಬಸವನೈ ಯೋಗಿನಾಥ||

ಮಿಶ್ರಸ್ತೋತ್ರದತ್ರಿವಿಧಿ. ⁴

ಇಹಪರದ ಪರಿಯನು ಅಯ್ಯ ನೀನೇ ಬಲ್ಲೆ | ನಿಮ್ಮ ಶರಣನು ಬಲ್ಲ ಪ್ರಭುರಾಯನು |
ಆತನನು ಮತದಿಂದ ಮಾಯೆಯನು ಗೆಲುವುದನು | ನೀವೆನೆಗೆ ಕಲಿಸುವುದು

ಯೋಗಿನಾಥ||

1. Vol. I, 152. 2. Ibid., 153. 3. Ibid., 150. 4. Ibid., 151.

ಚೆನ್ನೆಯರ ಬಲಿಯಲ್ಲಿ ಎನ್ನನಿರಿಸಿದೆ ಪ್ರಭುವೆ | ಇನ್ನಿದಕೆ ಭಾವಜನು ಬೇಂಟೆಗಾಣಿ |
ಕುನ್ನಿಗಳು ತಾವೈದು ಎನ್ನ ಗ್ರಹಿಸದಮುನ್ನ | ಚೆನ್ನೆಯಪ್ರಭು ಸಲಹೊ
ಯೋಗಿನಾಥ ||

ಅಷ್ಟಾವರಣಸ್ತೋತ್ರದ ತ್ರಿವಿಧಿ 1

ಇದರ ಒಂದು ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ 144 ಪದ್ಯಗಳಿವೆ.

ಶಿವಭಕ್ತಿಶರಣಿಯಲಿ ನೆಲೆಗೊಳಿಸಿದಾತ ಗುರು | ಪರಿಕಿಸಿಯೆ ಭವವ ಕಱುಡಾತ
ಗುರುವೈ |
ಶ್ರೀಗುರುವೆ ಎಂಬ ನಾಮಾಕ್ಷರತ್ರಯದಲ್ಲಿ | ಅನು ಪ್ರಜ್ವಲಿತನೈ ಯೋಗಿನಾಥ 21

ಹರೀಶ್ವರ 3 ಸು. 1165

ಇವನ ಮುಡಿಗೆಯ ಅಷ್ಟಕದಿಂದ ಪ್ರಥಮಸಂಪುಟದಲ್ಲಿ 4 ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದಾಹರಿಸಿಲ್ಲ. ಇದರಲ್ಲಿ 8 ವೃತ್ತಗಳಿವೆ; ಎಲ್ಲವೂ ಕ್ಷಕಾರವ್ರಾಸದಲ್ಲಿವೆ; ಒಂದೊಂದೂ ಮುಡಿಗಿಕ್ಕಿದನಿಕ್ಕಿದನಾವನೆತ್ತುವಂ ಎಂದು ಮುಗಿಯುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ಎರಡು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಕುಕ್ಷಿಯೊಳಿಟ್ಟು ಭಕ್ತಕುಲಮಂ ಪರಿರಕ್ಷಿಸ ದೇವದೇವನ |
ಬ್ಬಾಕ್ಷವಿರಿಂಟಿಗಳ ತುದಿವೊದಲ್ತರೆಗಾಣದ ದೇವದೇವನಾ |
ವಕ್ಷದೊಳಾಲ್ದು ಬೊಬ್ಬಿಱುವ ದೇವಕರೋಟಿಯ ದೇವನೀವಿರೂ |
ಪಾಕ್ಷನೆ ದೇವನೆಂದು ಮುಡಿಗಿಕ್ಕಿದನಿಕ್ಕಿದನಾವನೆತ್ತುವಂ ||
ಶ್ರೈಕ್ಷನೆ ದೇವನಕ್ಷಿ ಶಿಖಿಗಂಜನಾಪುತಿಯಾಗೆ ಬೇಳ್ಧ ಭಾ |
ಳಾಕ್ಷನೆ ದೇವನಬ್ಬಜನ ನೆತ್ತಿಯ ಪಾತ್ರೆಯನೆತ್ತಿದಾಮಹಾ |
ಭಿಕ್ಷುವೆ ದೇವನಂತಕನನೀಡಿಱುದೆತ್ತಿ ಪೊರಳ್ಳಿದಾವಿರೂ |
ಪಾಕ್ಷನೆ ದೇವನೆಂದು ಮುಡಿಗಿಕ್ಕಿದನಿಕ್ಕಿದನಾವನೆತ್ತುವಂ ||

ರಾಘವಾಂಕ, 5 ಸು. 1165

ಇವನ ಸೋಮನಾಥಚರಿತೆಯಲ್ಲಿ 5 ಅಶ್ವಾಸಗಳೂ 500 ಪದ್ಯಗಳೂ ಇವೆ.

1. Vol. 1, 152. 2. ಇವನ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿಯ ಯೋಗಿನಾಥ ಎಂಬ ಕಬ್ಬವು ಚೆನ್ನಬಸವನನ್ನು ಸಂಬೋಧಿಸುತ್ತದೆ. 3. Vol., I, 170. 4. Ibid., 179. 5. Ibid., 180. 6. Ibid., 185.

ಶರಣಕವಿ. 1 ಸು. 1165.

ಅಬ್ಬಲೂರು ಶಾಸನಕ್ಕೆ ಹೇಳಿರುವ ಕಾಲವು ಸು. 1195 ಎಂದಿರಬೇಕು. ಪ್ರಥಮಸಂಪುಟದ 234ನೆಯ ಪುಟವನ್ನು ನೋಡಿ.

ಬೋಪ್ಪಣಪಂಡಿತ. 2 ಸು. 1180.

ಇವನ ನಿರ್ವಾಣಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿನಕ್ಷತ್ರವಾಲಿಕೆಯಿಂದ ಪ್ರಥಮಸಂಪುಟದಲ್ಲಿ 3 ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದಾಹರಿಸಿಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿ ಎರಡು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಅನುವಾದವಾಡುತ್ತೇನೆ—

ಪರಭಾವಂ ಪರಭಾವಮಂ ಜನಿಯಿಕುಂ ಸ್ವಾತ್ಮಸ್ಥಭಾವಂ ನಿರಂ |
 ತರಿತಂ ಸ್ವಾತ್ಮ ಗತತ್ವಮಂ ಬಗೆಯೆ ಪಾತ್ರಂ ಲೋಹದಂ ನಿರ್ಮಿತಂ ||
 ನಿರತಂ ಲೋಹಮಯಂ ಸುವರ್ಣರಚಿತಂ ಸೌವರ್ಣಮೇಂಬಂದದಿಂ |
 ಪರಮಲೈಂಬುದು ನಿನ್ನ ಶಾಸ್ತ್ರದ ತಿರುಳ್ ನಿರ್ವಾಣಲಕ್ಷ್ಮೀಪತೀ ||
 ಸಮಯಜ್ಞಾನದ ಸಿದ್ಧಿಯಾಗದದಷ್ಟೋಕ್ ಶ್ರವಣನಮಿಲ್ಲಾ ದೊಡಾ |
 ಸಮಯಜ್ಞಾನಮುಮಲ್ಲಿ ನಂಬುಗೆಯುಮುಂಟಾಗಿವೋಡಂ ಶುದ್ಧಸಂ ||
 ಯಮಿಲ್ಲಾ ದೊಡಮಂತುವೂಗದದಳುಂ ರತ್ನತ್ರಯೀಸಿದ್ಧಿಯಿಂ |
 ಸಮನಿಕ್ಕುಂ ಮುನಿಗೆಂದು ನೀಂ ಬೆಸಸಿದ್ಧಿ ನಿರ್ವಾಣಲಕ್ಷ್ಮೀಪತೀ ||

ಅಚಣ್ಣ. 4 ಸು. 1195.

ಈತನು ಶ್ರೀಪದಾಶೀತಿ ಎಂಬ ಒಂದು ಸಣ್ಣ ಗ್ರಂಥವನ್ನೂ ಬರೆದಿರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಇದರ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿರುವ

ಜಿನಸಮಯಸಮುದ್ಧರಣಂ | ಜಿನಮತಸುದ್ಧಾಂತವಾರ್ಧಿವರ್ಧನಜಂದ್ರಂ |
 ಜಿನರಂತೆ ಭವ್ಯಸೇವ್ಯಂ | ಜಿನಮನಿಯಾಚಣ್ಣನಮಳಗುಣಗಣನಿಳಯಂ ||

ಎಂಬ ಪದ್ಯದಿಂದ ಗ್ರಂಥಕರ್ತನು ಅಚಣ್ಣನೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥವು ಣವೋ ಅರುಹಂತಾಣಂ ಇತ್ಯಾದಿ ಪಂಚಪದಗಳ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ : ಎಂದರೆ ಅರ್ಹಂತರು, ನಿಧರು, ಆಚಾರ್ಯರು,

1, Vol. I, 196. 2. Ibid., 218. 3. Ibid., 220. 4. Ibid., 236.

ಉಪಾಧ್ಯಾಯರು, ಸಾಧುಗಳು ಎಂಬ ಪಂಚಪರಮೇಷ್ಠಿಗಳ ನಾಮದ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಬೋಧಿಸುತ್ತದೆ. ವರ್ಧನಾನಪುರಾಣಕರ್ತೃವಾದ ಅಚ್ಚಣ್ಣನಿಗೆ ಪಂಚಪರಮಗುರುಪದವಿನಂತ ಎಂಬ ಅಸಾಧಾರಣವಾದ ವಿರುದು ಇರುವುದರಿಂದ ಅವನೇ ಇದನ್ನೂ ಬರೆದಿರಬಹುದು ಎಂಬ ಉಕ್ತಿ ಸಿರಾಧಾರವಾದುದಲ್ಲ. ಈ ಗ್ರಂಥದ ಬಂಧವು ಪ್ರೌಢವಾಗಿದೆ ; ಸುಮಾರು 94 ಕಂದಗಳಿವೆ. ಇದರ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಕವಿ ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಿದ್ದಾನೆ-

ಸಿರಸಾಯಾತ್ಮಪ್ರಭಾವಂ ಪರಸುಹಿಮಕರಂ ದೂಷಿತಾಶೇಷದೋಷಂ |
 ದುರಘವ್ರಾತಾಬ್ಜವಕ್ತ್ರಂ ವಿರಹಿಜನಹಿತಂ ಸತ್ಪಥಜ್ಯೋತಿಶಶ್ಚ ||
 ತ್ವರಿಪೂರ್ಣಂ ನಿಷ್ಕಳಂಕಂ ಬುಧಹ್ಯನಯಗತಧ್ವಾಂತವಿಧ್ವಂಸಿತೇಜಂ |
 ಧರೆಯೋಳವರ್ತಕೈ ನಿಜ್ಜಂ ಕುವಲಯಸುಖದಂ ಶ್ರೀಸವಾಶೀತಿಚಂದ್ರಂ ||
 ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಪಂಚಪದ

ಶ್ರೀಮತ್ಪಂಚಪದಂ ಗುರು | ನಾಮಾದಿತ್ರಿತಳಮತುಳರಪ್ಯಂ ಪಮ್ಯಂ |
 ದಾಮಮಯಂ ಸುಖಕಲಶೋ | ದ್ವಾಮಂ ವಿಶ್ರಾಮಧಾಮಮುಕ್ತಿಸುಗನಿಶಂ||

ಗುರುಪದ

ಸುಖದ ಕಣಿ ಸುಖದ ತಿಂತಿಣಿ|ಸುಖದ ಬನಂ ಸುಖದ ಸುಗ್ಗಿ ಸುಖದ ಬಸಂತಂ|
 ಸುಖದ ತಿಳಿ ಸುಖದ ಪೊಂಪುಳಿ | ಸುಖದೊಬುಳಿ ಸುಖದ ಸೋನೆಯೆಸಿಸದೆ
 ಸದಂ ||

ಸುಖದ ತನಿರಸದ ಪೆರ್ಮಡು|ಸುಖದೊತ್ತಿನ ಸುತ್ತು ಸುಖದತಣ್ಪುಳಿ ಶಿಸಿಕುಂ|
 ಸುಖದದೊಣಿ ಸುಖದದೀರ್ಘೀಕೆ|ಸುಖದಕೊಳಂ ಸುಖದಯಂತ್ರಧಾರಾಗಾರಂ||
 ಭುವನತ್ರಯಮಂ ನಿಜರಾಜಿ | ನವಾಮೃತಾರಣವದೊಳಾವಗಂ ತೇಂಕಿಸುತಿ |
 ಪವಿತರ್ಕೈಕಾಂತಿಕಾಂತಂ|ಶಿವಪದಮಂ ಕುಡುಗೆ ನಮಗೆ ಗುರುಪದಮಂ ಕಳಂ||
 ಮರುಳಕ್ಕಮ ಪುರುಳಕ್ಕಮ | ದುರಿತಾಹಿತಭೀತಿಯಿಂ ಭವತ್ಪದಪದ್ಮಂ |
 ಶರಣೆಂದು ಪೊದಿದೆನ್ನಂ | ಪರಿಸಾಳಿಸದಿದೊಡೆತ್ತ ನಿಮಗೆ ಗುರುತ್ವಂ||

ಪ್ರಣವ

ಅತಿಶಯಚಿಂತಾಮಣಿ ವಿ | ಶ್ರುತವಿವ್ಯಾಕ್ತವುಕಂದಳೇಕಂದಮಿಳಾ |
 ಸ್ತುತದೊಧನಾರ್ಥವೇಳಾ|ಸಿತರಾಜಿಂವೂರ್ಣಬಿಂಬವಿಭವಂ ಪ್ರಣವಂ ||

ಸಾಧುಗಳು

ಬಡಿದುಂ ನುಡಿದುಂ ತಮ್ಮೊ | ಕ್ಷಡೆಯಂಪಡಿದೋಳು ಜಡರನೊಯ್ಯನೆ ಕೃಪೆಯಿಂ |
ಕಿಡದಿಡೆಗಿಯ್ವಿಪ ಸಾಧುಗ | ಕಡಿದಳಿಗಣ್ ಕಿಡಿಸುಗಮ್ಮ ಜನ್ಮಶ್ರಮಮಂ ||

ಪಾಲ್ನುರಿಕೆ ಸೋಮ. | ಸು. 1195

ಇವನು ಬಸವಸ್ತುತಿರೂಪವಾದ ಪಂಚರತ್ನವನ್ನೂ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇದರ ಅಂತ್ಯಶ್ಲೋಕದಿಂದ ಇದು ಏತತ್ಪ್ರತೀತವೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ 5 ವೃತ್ತಗಳಿವೆ. ಒಂದನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ನರಸುರವರಧೀರಾ ನಂದಿಕೇಶಾವತಾರ
ವಿಷಮವಿಷಯದೂರಾ ವಿಶ್ವಲೋಕೈಕೈಕಸಾರ |
ಗತಕಲಿಮಲಸಂಗಾ ಖ್ಯಾತಿಗೋಷ್ಠಿಪ್ರಸಂಗ
ಶರಣ ಬಸವಲಿಂಗಾ ಸಜ್ಜನಾಂಭೋಜಭೃಂಗ ||

ಈತನು ಗಂಗೋದಯವೆಂಬಕಾವ್ಯವನ್ನೂ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಇವನ ಶತಕಕ್ಕೆ ಸೋಮಾರಾಧ್ಯಶತಕ ಎಂಬ ಹೆಸರೂ ಉಂಟು.

ಇವನ ಗಣಪಹನುನಾಮದ ಆರಂಭದಲ್ಲಿಯೂ ಒಂದೊಂದುಗಣದ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ ಗ್ರಂಥಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳಿವೆ. ಸಹಸ್ರನಾಮ ಎಂಬ ಹೆಸರಿದ್ದರೂ ನಮಗೆ ದೊರೆತ ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು 1066 ನಾಮಗಳಿವೆ: ಪ್ರಮಥಗಣ 430, ರುದ್ರಗಣ 149, ವೃಷಭಗಣಯೋಗಾಚಾರ್ಯರು 22, ಅರುವತ್ತುಮೂವರು 67, ಸೋಡಶರು 16, ತೇರಿಸರು 13, ದಶಗಣಗಳು 10, ಅಮರಗಣ 359. ಈ ಅವರಗಣದಲ್ಲಿ ಬಸವ, ಚೆನ್ನಬಸವ ಮುಂತಾದವರ ಹೆಸರುಗಳಲ್ಲದೆ ಈ ಹೆಸರುಗಳೂ ಹೇಳಿವೆ:—ಅಮುಗಿದೇವಯ್ಯ, ಗಜೇಶಮನಣಯ್ಯ, ಕಲಿದೇವಯ್ಯ, ಉರಿಲಿಂಗ ಪೆದ್ದಯ್ಯ, ಸತ್ಯಕ್ಕ, ವೀರನಂಗಯ್ಯ, ಕೋಡಗೂಸು, ಗುಂಡಬ್ರಹ್ಮಯ್ಯ, ನುಲಿಯ ಚಂದಯ್ಯ, ಚಿಮ್ಮಲಿಗೇಂದಯ್ಯ, ಮೈದುನರಾಮಯ್ಯ, ಹೇರೂರಹೆಣ್ಣು, ವೀರ ಬಲ್ಲಾಳ, ಏಕಾಂತರಾಮಯ್ಯ, ನಿಂಬಾಣದಗಣೇಶ್ವರ, ಅನಿಮಿಷಯ್ಯ. ಬೊಂತಲ ದೇವಿ, ಶಿವಲಿಂಕಮಂಜಣ್ಣ, ಸೂರಸಾನಿ, ಮರುಳುಶಂಕರದೇವ, ಸೂಳಿನಂಬಿಯಕ್ಕ,

1. Vol. I, 229. 2. ಕ್ರೀಮತೇ ವೃಷಭೇಂದ್ರಾಯ ಸೋಮನಾಥೇನ ಧೀಮತಾ | ಪಂಚರತ್ನಮಿದಂ ದತ್ತಂ ಜ್ಞಾನವೈರಾಗ್ಯಭಕ್ತಿದಂ ||

ಸೂಳೆಬೊಮ್ಮಲದೇವಿ, ಸೂಳೆಸದ್ವಲದೇವಿ, ಸೂಳೆಕಾಮಲದೇವಿ, ಸೂಳೆಸಂಕಲದೇವಿ, ಭಿಲ್ಲನುರಾಯ, ಕೋಲಶಾಂತಯ್ಯ, ನನ್ನಯ್ಯ, ನೀಲಶೋಭನೆ, ಅಜಗಣ್ಣ, ನಿಜ ಗುಣದೇವ. ಇವರುಗಳೆಲ್ಲಾ ಕವಿಯ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಹಿಂದೆ ಇದ್ದಿರಬೇಕು. ಕೆಲವರು ಮಾತ್ರ ಸಮಕಾಲದವರಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಾರೆ.

ಇವನ ಶರಣುಬಸವರಗಳೆಯಲ್ಲಿ 108 ಕಂದಗಳಿವೆ ಎಂದು ಬರೆದಿರುವುದು ತಪ್ಪು ; 108 ವಾಕ್ಯಗಳು ಅಥವಾ ನುಡಿಗಳು ಇವೆ ಎಂದಿರಬೇಕು. ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಒಂದು ಕಂದವಿದೆ. ಈ ನುಡಿಗಳಲ್ಲಿ ಎರಡನ್ನು ಉದಾಹರಿಸುತ್ತೇನೆ.—

ಅಜಲಶೈವಧರ್ಮನೀರ್ಣಯಾವತಾರ ಶರಣು ಬಸವ |

ವಿಕಟಭವನುತ್ಸಮೂಹನೀತಿಷೋತ್ರ ಶರಣು ಬಸವ |

ಈತನು ಸದ್ಗುರುರಗಳೆ, ಚೆನ್ನಬಸವಸ್ತೋತ್ರದರಗಳೆ ಎಂಬ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನೂ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವುಗಳಿಂದ ಎರಡೆರಡು ನುಡಿಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ—

ಸದ್ಗುರುರಗಳೆ

ಭವತಿವಿರಹರದೀಪಿಕಾವರ್ತಿ ಸದ್ಗುರುವೆ |

ಶ್ರೀಷಡಕ್ಷ ರಜಮನುಜಾಲಮುಖ ಸದ್ಗುರುವೆ |

ಚೆನ್ನಬಸವಸ್ತೋತ್ರದ ರಗಳೆ

ಬಸವಗುರುವಜೋವ್ಯತಗತವ್ಯಜಿನಪಂಕ ಚೆನ್ನಬಸವ |

ಬಸವಪಾದಕಮಲಕರ್ಣಿಕಾನಿವಾಸ ಚೆನ್ನಬಸವ |

ದೇವೇಂದ್ರಮುನಿ. ಸು. 1200

ಈತನು ಬಾಲಗ್ರಹಚಿಕಿತ್ಸೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಜೈನ ಕವಿ ; ಸುಮಾರು 1200ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥವು ಬಹಳಮಟ್ಟಿಗೆ ವಾಕ್ಯರೂಪವಾಗಿದೆ.

ಶುಭಚಂದ್ರ. ಸು. 1200

ಈತನು ಕಾರ್ತಿಕೇಯಾನುಪ್ರೇಕ್ಷೆಗೆ ಟೀಕೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಜೈನಕವಿ; ತ್ರೈವಿದ್ಯವಿದ್ಯಾಧರ, ಪಡ್ಭಾಪಾಕವಿಚಕ್ರವರ್ತಿ ಎಂದು ತನ್ನನ್ನು ವಿಶೇಷಿಸಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1200 ಆಗಿರಬಹುದು.

ಬಾಳಚಂದ್ರಕವಿಕಂದರ್ಪ. 1 1204

ಈ ಜೈನಕವಿ ಬಾಂಬೆಪ್ರೆಸಿಡೆನ್ಸಿಗೆ ಸೇರಿದ ಬೆಳಗಾವಿನಲ್ಲಿ ಇದ್ದು ಎರಡು ಶಿಲಾಶಾಸನಗಳನ್ನು ಬರೆದುದಾಗಿ ಆ ಶಾಸನಗಳ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ಈ ಭಾಗಗಳಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ—

ದೋಷವ್ಯತಿತಮರ್ಥವಿ | ಶೇಷಮಿದನೆ ಪೇಱ್ಪಿನೊಲ್ಲು ಶಾಸನಮಂ ಪೀ |
ಯೂಷಸಮಸೂಕ್ತಿ ಚಾತು | ಭಾಷಾಪಾಕವಿಚಕ್ರವರ್ತಿ ಕವಿಕಂದರ್ಪಂ ||

ಶ್ರೀಮನ್ಮಾಧವಚಂದ್ರತ್ರೈವಿದ್ಯಚಕ್ರವರ್ತಿವಾಕ್ಯಧಾರಸನಾಭ್ಯುದಿತನಿತ್ಯಸಾ
ಹಿತ್ಯವನಕಮಲಮರಾಳಂ ಬಾಳಚಂದ್ರದೇವಂ ಪೇಱ್ಪಿ ಶಾಸನಂ

ಪ್ರಹತಾರಿಬ್ರಜಕಾರ್ತವೀರ ಸಚಿವಂ ಶ್ರೀಬೀಚಿರಾಜಂ ಯಶೋ |
ಮಹಿತಂ ಪೇಱ್ಪಿವೆನಲ್ಲೆ ಶಾಸನಮನೊಳ್ಳೆಂ ಬಾಳಚಂದ್ರಂ ಗುಣಾ ||

ಗ್ರಹವಿದ್ವಜ್ಜನಸಮ್ಮತಸ್ಫುಟಪದಾರ್ಥಾಳಂಕ್ರಿಯಾಸಂಕುಕಾ |
ವಹಮಪ್ಪಂತಿರೆ ಪೇಱ್ಪಿನಿಂತು ಕವಿಕಂದರ್ಪಂ ಬುಧಾಧೀಶ್ವರಂ ||

ಈ ಶಾಸನಗಳು 1204ರಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದುವು. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಸೌಂದರ್ಶಿಯ ರಟ್ಟರಾಜರಲ್ಲಿ ಬುಬ್ಬನಾದ ಕಾರ್ತವೀರ್ಯ(IV)ನ ಶ್ರೀಕರಣಾಗ್ರಗಣ್ಯ ಬೀಚಿರಾಜನು ಬೆಳಗಾವಿನಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿಸಿದ ರಟ್ಟಜಿನಾಲಯಕ್ಕೆ ಕಾರ್ತವೀರ್ಯನೂ ಇತರರೂ ದತ್ತಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟಂತೆ ಹೇಳಿದೆ. ಈ ಶಾಸನಗಳಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ: —

ಜಿನಸಮಯ

ಶ್ರೀಜಿನಸಮಯನವಾಂಬುಧಿ | ರಾಡಿಸುತಿರ್ಕ್ಯಮಧನೋರ್ಜಿತಾಮೃತರತ್ನ |
ಶ್ರೀಜನನಗೃಹಂ ಸತ್ವದ | ಯಾಜೀವನಮಪರಿನಿತಗಧೀರಮಪಾರಂ ||

1. Vol. I, 244. 2. ಈಗ ಈ ಶಾಸನಗಳು ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಮ್ಯೂಜಿಯಮಿನಲ್ಲಿ ಇವೆ
Epigraphica Indica, XIII, 15-36.

ಚಂದಲ ದೇವಿ

ನರಪತಿಲಕ್ಷ್ಮಿ ದೇವಸತಿ ಜಂದಲದೇವಿ ನಿಜೋದ್ಭವಸ್ತದಿಂ |
 ಧರೆಗೆಸೆಯುಳ್ಳೆ ಸಂಕ್ರಮಣದೊಳಕುಡೆ ಕಾಂಚನಮಂ ಬೆರಳ್ಳೊಳೆ ||
 ಬೆರಸಿದ ಹೇಮಕಾಳಿಕೆಯ ಕರ್ಪ್ಪೆಸದಿರ್ಪುದು ಬಾಹುಕಲ್ಪವ |
 ಳ್ಲರಿಯ ತಳಪ್ರವಾಳದ ನಖಪ್ರಸವಕ್ಕೆಳಸಿದ್ದ ತುಂಬಿನೋಲೆ ||
 ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವ.

ವನಿತೆಯರಂ ಮರುಳ್ಳ ವಸಮಾಕೃತಿಯಿಂ ಸುಮನೋಭಿವೃದ್ಧಿಯಂ |
 ಜನಿಯಿಪ ಶೀಲದಿಂ ಕುವಲಯಕ್ಕೆ ವಿಕಾಸಮನೀವ ಮೈಮೆಯಿಂ ||
 ಜನನಯನಕ್ಕೆ ಕಾಮನೊ ವಸಂತನೊ ಜಂದ್ರವನೋ ದಿಟಕ್ಕೆ ಪೇ |
 ಳನೆ ವಿಭು ಲಕ್ಷ್ಮಿ ದೇವನೆಸೆವಂ ಕವಿಸಂಕುಲಕಲ್ಪಭೂರುಹಂ ||

ಬೀಚಿರಾಜ

ಅಸುಪಮವಿದ್ಯೆಗುದ್ಭವಿನಯಂ ಸಿರಿಗೊಪ್ಪುವ ಚಾಗದೇಚ್ಚಿಂಚ್ಚಿ |
 ವನಕೆ ಎನಿಮಲಾಚರಣಮಾಯುಗೆ ವಿಸ್ತೃತಕೀರ್ತಿ ವಾಕ್ಪ್ರವ ||
 ತ್ತನಗೆ ಋತೋಕ್ತಿ ತನ್ನೆಸಕದಿಂ ಸಲೆ ಮಂಡನಮಾಗೆ ವರ್ತಿಪಂ |
 ಜನಪತಿಕಾರ್ತಾಪೀರ್ಯಸಚಿವೈಕಶಿರೋಮಣಿ ಬೀಚನುನೀಯೋಳ್ ||

ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ. 1 ಸು. 1245

ಈಚೆಗ ಇವನ ಸೂಕ್ತಿ ಸುಧಾರ್ಣವದ ಮತ್ತೊಂದು ಪ್ರತಿ ದೊರೆ
 ಯಿತು. ಇದರಲ್ಲಿ 15 ಅಶ್ವಾಸಗಳಿವೆ. ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಜಿನಸ್ತುತಿ ಇದೆ.
 ಪಂಡಿತರು ಕರೆದು ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಮಾಡು ಎನಲು ಮಾಡಿದನು ಎಂದು
 ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಪ್ರಥಮಸಂಪುಟದಲ್ಲಿ ಅನುವಾದನಾಡಿರುವಂತೆ
 ಒಂಬತ್ತನೆಯ ಅಶ್ವಾಸ ಮೊದಲುಗೊಂಡು ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ
 ಬರೆಯುತ್ತಾನೆ—

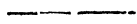
ix ಸೂರ್ಯೋದಯ

ವರ್ಣನೀಯಾಂಶಗಳಾ.—

ಹೂಹಳನಿರ್ದ ತಾರೆ ಕಳೆಗುಂದಿದ ಚಂದ್ರನಲಕೇಗುಂದಿದು |

ತ್ವಲವನ ಶೈತ್ಯಮಷ್ಟೆಲರು ನೆಂದುವ ದೀಪಸುಗಲ್ವ ಜಾರೆಯರ್ ||

ಗಣಿಪುವ ಕೋಟಿ ಶಂಖಮರುಣಚ್ಛವಿ ಕೆಂಪಿನ ಮಂಡಲಂ ರತ |
 ಕೈಳಸುವ ಕೋಕಮಬ್ಜವಿಕಸಂ ಸಲೆ ಸೂರ್ಯನ ವರ್ಣನಕ್ರಮಂ ||

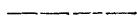

ಜನಿಸಿದ ತಾಣಮೇಂ ಕಿಱಿದೆ ವಾರ್ಧಿ ಸಹೋದರಿಯೇಂ ದರಿದ್ರೆಯೇ |
 ಘನತರಭಾಗ್ಯಲಕ್ಷ್ಮಿಯೊಡಕುಟ್ಟಿದನೇಂ ಲಘುವೇ ಹಿಮಾಂಶು ಭಾ ||
 ವನನಿಪನೇನೊ ಜಾವಳನೆ ಕೃಷ್ಣನುಮೆಂಬುದುಕೇಳ್ತು ಮತ್ಯರೆ |
 ಸ್ವನೆ ಮಿಗೆ ಕರ್ಚಿ ಕೊಲ್ವರೆನುತೊಳ್ವವೊಲಾದುದಾದ ಶಂಖನಿಸ್ವನಂ ||
 ಮೂಡಣಸಂಜೆ ಕೆಂದಳಿರ ಕಾವಣದಂತಿರೆ ಚಂದ್ರಮಂಡಲಂ |
 ಬಾಡಿದ ಮಾಧವೀಮಧುರಮಂಜರಿಯಂತಿರೆ ತಾರಕಾಳಿ ನೀ ||
 ರೋಡಿ ಕಟಿಲ್ದ ಬಿಟ್ಟಿ ಕಳಿವೊಗೆಣೆಯಾಗಿರೆ ತಣ್ಣನಪ್ಪಲರ್ |
 ತೀಡೆ ತಪೋವನಂಬೊಲತಿಪಾವನಮಾಯ್ತು ನಭಂ ಪ್ರಭಾತದೊಳೆ ||

x ಋತು

ವರ್ಣನೀಯಾಂಶಗಳು---

ತರುಮೃಗಪಕ್ಷಿ ಮೇಘಜಲವಾಯುದಿಶಾಜವಕಾಯಭೋಗಭಾ |
 ಸ್ವರವಿಧುರಾತ್ರಿವಾಸರಸುರಾಲಯ? ಪರ್ವಿರತೋಪತಾರಸಿಂ ||
 ಧುರಮದಜನ್ಮ ಯಾನಮದನೋದಯಸಸ್ಯವಿಶೇಷಭಾವದೊಳೆ |
 ಪರಿಣತನಪ್ಪವಂಗಿ ಋತುವರ್ಣನವಿಸ್ತರವೊಪ್ಪಿ ತೋಟುಗುಂ ||

ಮದನನ ದಂಡು ಮಲ್ಲಿಗೆಯ ಬಂಡು ಪಿಕಾಳಿಯ ತೊಂಡು ವೂತ ಚೂ |
 ತದ ತನಿಗೊಬ್ಬು ಮಾಧವಿಯ ಪರ್ಬು ತಮಾಲದ ಮರ್ಬು ರಾಜಕೀ ||
 ರದ ತನಿಸೊರ್ಕು ಕಾಮಿಜನದುರ್ಕು ಮಿಯೋಗಿಯ ಸೆರ್ಕು ಕೂಡೆ ಬಂ |
 ದುದು ಮಧುವಾಸರಂ ವಿವಿಧಕೇಸರಮುದ್ಧತಧೂಳಿಧೂಸರಂ ||
 ಪಿಂಗಳವಾದ ನೆಲ್ಲ ತನೆಯಂ ನಲಿಗರ್ಚಿದ ರಕ್ತಚಂಜು ಪ |
 ಕ್ಷಂಗಳ ಶಾಡ್ವಲಚ್ಛವಿ ಮನಂಗೊಳೆ ಪಾಱುವ ಕೀರಮಾಲೆ ರೋ ||
 ದೋಂಗಳಮೆಂಬ ಪಟ್ಟಣದೊಳೊಪ್ಪುವ ಬೆಳ್ಳುಗಿಲೆಂಬ ಬಳ್ಳಿಮಾ |
 ಡಂಗಳ ಪೊನ್ನ ಮಾಣಿಕದ ಪಚ್ಚೆಯ ತೋರಣದಂತೆ ರಂಜಿಕುಂ ||

xi ವನಕ್ರೀಡೆ

ವರ್ಣನೀಯಾಂಶಗಳು---

ವನಮಾಲರ್ ವೇಟ್ಟಿ ಭೂಪರ್ ತರುಣಿಯರೊಡನಾ ನಂದನಕ್ಕೆಯ್ದಿ ಪೋಪಾ|

ಬನದೊಳ್ ಪೂಗೊಯ್ತು ಪೂವಿಂ ತೊಡಿಗೆಯನೊಲವಿಂ ಮಾಲ್ವಿ
ತೂಗುಯ್ಯಲಂ ಮಾ ||
ವಿನೊಳಾಡುತ್ತಿಪ್ಪ ಬೆಟ್ಟೀಟುವ ಮರವಡದುರ್ವಂ ಕಾವಣಕ್ಕೋಪ ತಂತ |
ಮ್ನಿನಿಯರ್ ತೈತುಂಬುದಂ ವರ್ಣಿಸುಗೆ ಕವಿ ವನಕ್ರೀಡೆಯೊಳ್ ವರ್ಣನೀಯಂ ||

ಸ್ಮರರಾಜಂ ವನಪಾಲನಾಗೆ ರತಿಲಾವಣ್ಯಪ್ರವಾಯೋತ್ಕರಂ |
ಪರಿನೀರಾಗೆ ನಿರಂತರಂ ಋತುಗಳಾಟುಂ ಕಾಸಿನಾಳಾಗೆ ಜೈ ||
ತ್ರರಥೋದ್ಯಾನದ ಜೆಲ್ವನೊತ್ತರಿಸಿ ಕೇಳೇಶೈಲಕೇಳೇಸರೋ |
ವರಕೇಳೇಗೃಹಮೆಂಬಿನಂ ತಳೆದು ಕೇಳನಂದನಂ ರಂಜಿಕುಂ ||
ಪರಭಾಗಂ ಪೊಣ್ಣುವನ್ನಂ ತನುಲತೆ ಲತೆಯೊಳ್ ಕೂಡೆ ತುಂಗಸ್ತನಂ ಮಂ |
ಜರಿಯೊಳ್ ಮುಂಡಾಡೆ ಕಣ್ಣುಳ್ ಬೆರಸೆ ಕುಸುಮದೊಳ್ ಕುಂತಳಂ
ತುಂಬಿಯೊಳ್ ತ ||
ಕ್ರೀರೆ ಪುಷ್ಪಾವೋದದೊಳ್ ಸುಯ್ಯಕಲಸೆ ಕರತಳುತ್ಪಾಯೆ ತಟ್ಟೆ ವ್ರಸೆ ಬಾಲಾಂ |
ಕುರಮಂ ಪೂಗೊಯ್ತು ಳೊವಳಳ್ ಲತೆಲತೆಗೊಲವಿಂ ಬಿದುರ್ವಂದಂ
ತರಿದಳಳ್ ||

xii ಜಲಕ್ರೀಡೆ

ವರ್ಣನೀಯಾಂಶಗಳು—

ಬೆಮರಂ ವಾರಿವಿಳಾಸಮಂ ಸಲಿಲಧಾರಾಯಂತ್ರವಾರಿಪ್ರವೇ |
ಶಮನಾಲೇಪನಕಂಪಮಂ ಮುಳಿಸುಲಿಲಾಯುದ್ಧಮಂ ಕಾಮಿನೀ ||
ಶ್ರಮಮಂ ಮೂಡಿನುಮಿಂ ಗುತಿರ್ಪ ಪರಿಯಂ ಮೆಯ್ಯುರ್ಬುಮಂ ಜೆಲ್ವಮಂ |
ಕ್ರಮದಿಂದಂ ಪೊಣಿಮಟ್ಟು ನಿಂದ ನಿಲವಂ ಪೇಟ್ಟಿರ್ ಜಲಕ್ರೀಡೆಯೊಳ್ ||

ಇದು ಪಿರಿದುಂ ವಸಂತಸಖಿಯೆವನರತ್ನನಿಧಾನಮಂತಿದ |
ಲ್ಪಿದು ಕುಸುಮಾಸ್ತ್ರಶಸ್ತ್ರಚಯಕೋಶಮಹೀಗೃಹಮಂತಿದಲ್ಪು ಮ ||
ತ್ತಿದು ರತಿನಾಥಕಲ್ಪಲತಿಕಾಪ್ರಮದೈಕಕೃತಾಲವಾಲವೆಂ |
ಬುಡನೆನಿಸಿತ್ತು ಸಂದಣಿಸಿ ನಿಂದಬಲಾವಳಿಯಿಂದೆ ಪೂಗೊಳಂ ||
ಸ್ಫುರಿತಾಂಗಂ ಸೂಸೆ ಅನನೂ ಮನೆಸೆವಲರ್ಗಣ್ ಚಲ್ಲಮಂ ಸೂಸೆ ಲೀಲಾ |

ದರಹಾಸಂ ಸೂಸೆ ಬೆಳ್ಳಿಂಗಳನಲಘುಕುಚಂ ಮೇಲುದಂ ಸೂಸೆ ಚಾಮೀ ||
 ಕರಕಾಂಚೀಮಂಜುಗುಂಜದ್ಧ್ವನಿ ಕಿವಿಗಮದಂ ಸೂಸೆ ತಳಿವ್ವಿಯ್ಯಸುಯ್ಕ |
 ತ್ತುರಿಗಂಪಂ ಸೂಸೆ ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿಯ ತನುನಿನ್ನೊಳ್ ಸೂಸಿದಳ್
 ನೀರನೊವಳ್ ||

xiii ಮದ್ಯಪಾನ

ವರ್ಣನೀಯಾಂಶಗಳು—

ಮದಿರಾಪಾನವಿಕಾರಮಂ ನವವಯಸ್ಸಂಪತ್ತಿಯಂ ಬಂದು ನೋ |
 ಡಡವೊಲ ನೋಡುವ ನಲ್ಲನಿದಿರನನತ್ಯುತ್ಸಾಹಮಂ ಮಾಡೆ ಚಿ ||
 ತ್ತದೊಳಾಗಲ್ ತನುಮಧ್ಯೆಗಾಯ್ತೆನಸುಮಾನತ್ಯಂ ಚತುರ್ಭಂಗಿಧೇ |
 ದದ ಲೀಲಾನಯನಪ್ರಧಾನವಿಧಿಯಿಂ ಕಾದಂಬರೀಗೋಷ್ಠಿಯೊಳ್ ||

ಇರೆ ನವಪದ್ಮರಾಗಚಷಕಂ ನಿಜಹಸ್ತತಳಾಗ್ರದೊಳ್ ಮನೋ |
 ಹರೆ ತಳಿದೊಂಗಲುಂ ತಳೆದ ಕೋಮಲವಲ್ಲರಿಯಂತೆ ರಕ್ತಪಂ ||
 ಕರುಹಮನಾಂತ ಪಂಕಜಿನಿಯಂತೆ ಸವೋದಿತಚಂದ್ರಬಿಂಬಮಂ |
 ಧರಿಯಿಸಿದ್ರದಿಗ್ವನಿತೆಯಂತೆಸೆದಳ್ ಮಧುಪಾನಗೋಷ್ಠಿಯೊಳ್ ||
 ಅಲರ್ಗಣ್ ಕೆಂಪಡರಲೈ ವೊಂಗಿದಧರಂ ಬೆಳ್ಳೀಣಿ ರೋಮೋದ್ಗಮಂ |
 ತಲೆದೋಣಿಲ್ ಬೆಮರುಣೈ ಲಜ್ಜೆ ತೊಲಗಲ್ ನಿತ್ರಾಣವಾಗಲ್ ಮದಂ ||
 ಬಲಿಯಲ್ ಕಣ್ ಮುಗಿಯುತ್ತೆ ಮೂರ್ಛೆ ಮಿಗೆ ತೋಣಿಲ್ಕುಂದು ಚೆಲ್ವಾದುದ |
 ಗ್ಗಳಮೆಂಬಂತಿರಲಿನ್ನದೇವೊಗಖ್ಯೆನೋ ಕಾದಂಬರೀಸಂಗಮಂ ||

xiv ಸುರತಕ್ರೀಡೆ.

ವರ್ಣನೀಯಾಂಶಗಳು—

ಪರಿರಂಭಂ ಚುಂಬನಂ ಸೀತ್ಲೈತಗಳರುತಿ ದಂತಚ್ಚದಂ ರೇಖೆವೊಯ್ಯಲ್ |
 ಕರಣಂಗಳ್ ಪಲ್ಲಟಂ ನಚ್ಚಿನ ಮುಖರತೆ ಸುಯ್ ಕಂಪನಸ್ವೇದಮಂಗಾಂ ||
 ತರವೂರಂ ರೋಮಹರ್ಷಂ ನಯನಮುಕುಳನಂ ಮಂಚಚಂಚತ್ಸಕುಂತಿ |
 ಸ್ವರಮೊಪ್ಪಲೊಪ್ಪುವನ್ನಂ ಮೆಣಿಗೆ ಕವಿತೆಯೊಳ್ ನೋಡೆ ಸಂಭೋಗ
 ವರ್ಣಂ ||

ಬಗೆಯೊಳ ಪೊಣ್ಣುವಲಂವು ಕಾತರಿಕೆಯಂ ತಂದೀಯೆ ಮೆಯ್ಯೆಯ್ಗೆ ಸಂ |
 ದುಗಳೇನಿವೊಡವುಲ್ಲದಂತೆ ಮಿಗಿಲಂ ತಕ್ಕ ಸ್ವಿ ಬಾಯೊಟ್ಟದೊಳ ||
 ಮಿಗೆ ಪೀವಂತ್ತು ಮನೋನುರಾಗರಸಮಂ ಮೆಯ್ಯೆಚ್ಚಿ ಕಾದಲ್ಮೆ ಕೈ |
 ಮಿಗುವನ್ನಂ ನೆರೆದರ ಮನಃಸ್ತ್ರಿಯತಮರ ನಾನಾಕಲಾಪ್ರಾಡಿಯಿಂ ||
 ಸ್ತನಶೈಲೋದ್ಭೂತಗಂಗಾನದಿಯೆನಿಸುವ ಹಾರಾಳ ಕಾಳಿಂದಿಯಾದ |
 ತ್ತೆನೆ ನೈಲ್ಯಂ ಬೆತ್ತ ರೋಮಾವಳಿಯುಭಯನದೀಸಂಗದಿಂ ಪಾಪವಿಚ್ಛೇ ||
 ದನರೂಪಂ ಬೆತ್ತ ದೋಷಾಕರನಿದೊಳೆ ತಾಂ ಮಜ್ಜನಂಗೈಯ್ದನೆಂದೆಂ |
 ಬಿನೆಗಂ ಜೆಲ್ವಾಯ್ತು ಕಾಂತಾಘನಕುಚಯುಗಳೋನ್ಮಧ್ಯಸ್ತಂ ನಖಾಂಕಂ ||

xv ವಿಪ್ರಲಂಭ

ವರ್ಣನೀಯಾಂಶಗಳು—

ಪುರದಿಂ ಮೌನದಿನನ್ಯದೇಶಗಮನವ್ಯಾಸಂಗದಿಂ ಸುವ್ರತಾಂ |
 ತರದಿಂ ಕೂಡಿದ ವಲ್ಲಭರ್ಗಿ ವಿರಹಂ ಪೂರ್ವಾನುರಕ್ತರ್ಗಿ ತಾಂ ||
 ಒರಹಂ ಸಂದಿಸಿ ಪಾಠಿಯಿಂದೆ ಪಿರಿದುಂ ಬರ್ಕುಂ ದಶಾವಸ್ಥೆಗಳ್ |
 ಹರಿಣಾಂಕಾದಿಗಳಂಜಿಕುಂ ಸರಸಸೇವ್ಯಂ ವಿಪ್ರಲಂಭಸ್ಥಳಂ ||

ಇನಿಯಂ ಪ್ರಾಣಮಗಲ್ಲು ಪೋಪ ತೆಂದಿಂದೇನಿಂದಗಲ್ದಿದನಾ |
 ತನ ಪೋಗಿಂಗಿನಗಕ್ಕೆ ನೋವಿಸುಮಿಲ್ಲೆಕೆಂದೊಡೊಂದುಂಟು ನ ||
 ಲ್ಲನ ಚಿತ್ತಂ ಪೆಂಪಿಂಗೆ ಪಿಂಗದೆ ತಗುಳ್ಳೊರಂತೆ ನಿಷ್ಕಾರಣಂ |
 ನೆನಿವೀಚಿತ್ತದ ಮಾಯ್ದ ನಾಣಿಲಿತನಕ್ಕಾಂ ನೋಂಕೆನಬ್ಬಾನನೇ ||
 ಮಲ್ಲಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಪೂತ ಲತೆಯಲ್ಲಿ ಮುಗಿಲ್ಲ ಡವಲ್ಲಿ ಮಾಲತೀ |
 ವಲ್ಲರಿಯಲ್ಲಿ ಸೋಗಿನವಿಲ್ಲ ಸುಗಂಧಸಮಾರನಲ್ಲಿ ಮಾ ||
 ವಲ್ಲಿ ಮದಾಳಿಯಲ್ಲಿ ಗಿಳಿಯಲ್ಲಿ ಪಿಕಾವಳಿಯೆಲ್ಲವಲ್ಲಿ ಕಾ |
 ರಲ್ಲಿ ವಸಂತನಲ್ಲಿಯೆನೆ ಕೊಲ್ಲದೆ ಕಾಮಿಯನಾವನಂ ವನಂ ||

ಮಾಘಣಂದಿ. I ಸು. 1260

ಈತನು ಪದಾರ್ಥಸಾರ ಎಂಬ ಗ್ರಂಥಕ್ಕೂ ಕರ್ಣಾಟಕಟೀಕೆ
 ಯನ್ನ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇನನ ಗುರುಪರಂಪರೆ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದೆ—

ಶ್ರೀಮೂಲಸಂಘದ ಬಲಾತ್ಕಾರಗಣದ ವರ್ಧಮಾನ; ಶಿಷ್ಯ ಪದ್ಮನಂದಿ; ಸ ಧರ್ಮ ಶ್ರೀಧರಾಚಾರ್ಯ; ಶಿಷ್ಯ ವಾಸುವೂಚ್ಯ; ಶಿಷ್ಯ ಶುಭಚಂದ್ರ; ಶಿಷ್ಯ ಅಭಯನಂದಿ; ಶಿಷ್ಯ ಅರ್ಪನಂದಿ; ಶಿಷ್ಯ ದೇವಚಂದ್ರ; ಶಿಷ್ಯ ಅಷ್ಟೋಪವಾಸಿ ಕನಕಚಂದ್ರ; ಶಿಷ್ಯ ನಯಕೀರ್ತಿ; ಶಿಷ್ಯ ಮಾಸೋಪವಾಸಿ ರವಿಚಂದ್ರ; ಶಿಷ್ಯ ಶ್ರುತಕೀರ್ತಿ; ಶಿಷ್ಯ ವಿರಣಂದಿ; ಶಿಷ್ಯ ಗಂಡವಿಮುಕ್ತನೇಮಿಚಂದ್ರ; ಶಿಷ್ಯ ಗುಣಚಂದ್ರ; ಶಿಷ್ಯ ಪಕ್ಷೋಪವಾಸಿ ಜಿನಚಂದ್ರ; ಶಿಷ್ಯ ವರ್ಧಮಾನ; ಶಿಷ್ಯ ಶ್ರೀಧರ; ಶಿಷ್ಯ ವಾಸುವೂಚ್ಯ; ಶಿಷ್ಯ ಉದಯಚಂದ್ರ; ಶಿಷ್ಯ ಕುಮುದಚಂದ್ರ; ಶಿಷ್ಯ ಮಾಘಣಂದಿ (ಕವಿ)

ಕವಿ “ ಚತುರನುಯೋಗಕುಶಲರುಂ ಸಿದ್ಧಾಂತಾಭಿವರ್ಧನಸುಧಾ ಕರರುಂ ಎನಿಸಿದ ಶ್ರೀಮಾಘಣಂದಿಸಿದ್ಧಾಂತಚಕ್ರವರ್ತಿಗಳ ” ಎಂದು ಹೇಳಿದೆ. ಇವನ ಸ್ತುತಿರೂಪವಾದ ಎರಡು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ—

ಅರೆವೆಣ್ಣಾ ದನದೊರ್ವನೊರ್ವನುರಮಂ ಕೂರ್ತಿತ್ತನೊರ್ವಕ್ಕೆ ದೇ |

ವರೊಳೊರ್ವಂ ಮೊರೆಗೆಟ್ಟನೆನ್ನೊಳೆಡರ್ದೆಂದಂಗೊದ್ಭವಂ ಬಿಂಕಮೇ ||

ಅರೆ ತನ್ನೊಳ್ಳುಣದಿಂದೆ ಕಟ್ಟಿ ವೃಷದಿಂದಂ ಪೆಟ್ಟಮಂ ಪೂಡಿ ನೋ |

ಡಿರೆ ಸೈದ್ಧಾಂತಿಕಮಾಘಣಂದಿಯೆಚ್ಚಿದಂ ಪ್ರೇದ್ದಾಮನಂ ಕಾಮನಂ ||

ಮಲ್ಲಿಗೆಯ ನಗೆಮೊಗಂಗಳ್ | ಮೆಲ್ಲನೆ ಬೆಳ್ಳೆಚ್ಚಿ ಮಂದಮರುತಂ ಭಯದಿಂ |

ಝಲ್ಲಿಗೆ ಪುಗೆ ಮದನನ | ಬಿಲ್ಲಂ ಶ್ರೀಮಾಘಣಂದಿಯತಿಪತಿ ಮುಣಿದಂ ||

ಈತನ ಟೀಕೆಯಲ್ಲಿ 30 ಪರಿಚ್ಛೇದಗಳಿವೆ. ಇದನ್ನು “ ಕರ್ಣಾಟ

ದೇಶದ ಜನಂಗಳಣಿವಂತಾಗಿ ಜಡಮತಿಗಳಂ ಕುಣಿತು ವ್ಯಕ್ತಾರ್ಥವಾಗಿ ”

ಕವಿ ಬರೆದನು. ಪರಿಚ್ಛೇದಗಳ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಈ ವಾಕ್ಯವಿದೆ—

ಇದು ವೀರಶಾಗಸರ್ವಜ್ಞ ಪ್ರಣೀತಮುಂ ಸಪ್ತಭಂಗೀಸಮಾಲಿಂಗಿತಮುಮಪ್ಪ ಪದಾರ್ಥ ಸಾರಶಾಸ್ತ್ರದೊಳ್.

ಈತನ ಶಾಸ್ತ್ರಸಾರಸಮುಚ್ಚಯಟೀಕೆಯಲ್ಲಿ 4 ಅಧ್ಯಾಯಗಳಿವೆ.

ಬಾಲಚಂದ್ರ ¹ 1273

ಈತನು ಪಂಚಪರಮೇಷ್ಠಿಗಳಬೊಲ್ಲಿಯನ್ನೂ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಅಭಯಚಂದ್ರನಿದ್ಧಾಂತಚಕ್ರವರ್ತಿಯ ಶಿಷ್ಯನು. ಈ ಗ್ರಂಥವು

ಪಂಚಪರಮೇಷ್ಠಿಗಳ---ಎಂದರೆ ಅಹಂತರು, ಸಿದ್ಧರು, ಆಚಾರ್ಯರು, ಉಪಾಧ್ಯಾಯರು, ಸಾಧುಗಳು ಇವರುಗಳ ಸ್ತುತಿರೂಪವಾದ ಗದ್ಯ ಗ್ರಂಥ. ಅದಿಯಲ್ಲಿ

ದ್ರವ್ಯಗುಣಪ್ರಯುಂಗಳ | ನನ್ಯಗ್ರಹಾಶ್ರಯಾದಿಭಾವಿಸುವಂ |
 ಗವ್ಯವಹಿತನಿಜತತ್ವಂ | ಶ್ರವ್ಯಮನಲ ಪಂಚಗುರುಪದಂ ಶ್ರವಣೀಯಂ ||

ಎಂಬ ಪದ್ಯವಿದೆ. ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಈ ಪದ್ಯಗಳಿವೆ---

ಪದಪಂಚಕಮಕ್ಷಯಸಂ | ಪದಪಂಚಕಮೇದು ನಂಬಿ ಭಾವಿಸುವಂ |
 ಭೃದಯಾದಿಕಮೇಂ ಗಪನಮೆ | ವಿದಿತಂ ಬಾಲೇಂದುಬುಧನಿರೂಪಿತವಿಧದಿಂ ||
 ಸಿದ್ಧಾಂತವೇದ್ಯಭಯಚಂದ್ರಪದಾರವಿಂದೇ | ಆರಾಧ್ಯ ಪಂಚಗುರುನೋಕ್ಷಪದ
 ಸ್ವರೂಪಂ |
 ಬಾಲೇಂದುನಾ ನಿಗದಿತಂ ಸುಜನೋತ್ತಮಾಯೇ | ತೇ ಭಾವಯಂತು ತರಸಾ
 ಸಮತಾಂ ಲಭಂತೇ ||

ನರಹರಿತೀರ್ಥ. 1281

ಈತನು ವಿಷ್ಣುಸ್ತುತಿರೂಪವಾದ ಹಾಡುಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ನಾಡ್ಯಕವಿ; ನಾಡ್ಯಗುರುವಿನಿಂದ ಮೂರನೆಯ ಪಟ್ಟದಸ್ವಾಮಿಯಾಗಿದ್ದನು. ಸನ್ಯಾಸಿಯಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಮುಂದೆ ಗಂಜಾಂ ಪ್ರಾಂತದಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರಿಯಾಗಿದ್ದನು. ಚಿಕಾಕೋಲಿನಲ್ಲಿ 1281, 1293 ರಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಈತನ ಶಿಲಾಶಾಸನಗಳು ದೊರೆಯುತ್ತವೆ. 1 ಈತನು 1333 ರಲ್ಲಿ ಗತಿಸಿದನೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಈತನ ಹಾಡುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ರಾಗ ಆನಂದಭೈರವಿ. ಅಟತಾಳ.

ಪಲ್ಲವಿ || ಇಂತು ಮರುಳಾದೆ ||

ಅನುಪಲ್ಲವಿ || ಇಂತು ಮರುಳಾಗಿ ಬಯಲಿಗೆ ಬಿಲಿದೆ ರಕ್ಷಿಸಯ್ಯ ರಘು

ಕುಲತಿಲಕ ||

ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಹರಿದಾಸತನ | ನೀತಿಯಲ್ಲಿ ಬಲುಪ್ರಾಧತನ |

ಪ್ರೀತಿ ಧನದುವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನಿ | ಭೀತಿ ದೈವಗುರುದೋಷದಲಿ ||1||

1. Madras Epigraphical Reports for 1896 and 1900.

ಏಕಾಂತದಲಿ ಧನದ ಗೋಷ್ಠಿ | ಲೋಕಾಂತದಲಿ ವೈರಾಗ್ಯದ ಗೋಷ್ಠಿ |
 ಶ್ರೀಕಾಂತನ ಸೇವೆಗೆ ಅನುಮಾನ | ಭೂಕಾಂತನ ಸೇವೆಗೆ ಸನ್ಮಾನ ||2||
 ಭಜಿಸು ಬ್ರಹ್ಮಾದಿವಂದಿತಹರಿಯ | ತ್ಯಜಿಸು ಕಾಮಾದಿಶತ್ರುಗಳ |
 ಸುಜನವಂದಿತನಾದ ನರಹರಿಯ | ಭಜಿಸು ಶ್ರೀಹರಿಭೂಪತಿಯ ||3||

ಯಶಶ್ಚಂದ್ರ. ಸು. 1300

ಈ ಕವಿಯ ಹೆಸರನ್ನು ಮಧುರನು¹ (ಸು.1385) ತನ್ನ ಧರ್ಮನಾಥ ಪುರಾಣದಲ್ಲಿಯೂ ಭಾಸ್ಕರನು(1424) ತನ್ನ ಜೀವಂಧರಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಭಾಸ್ಕರನು ಯಶಶ್ಚಂದ್ರನ ಬಹುಜ್ಞತೆ ಎಂದು ಈತನನ್ನು ಗೌರವಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಅವ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆಯೋ ತಿಳಿಯದು. ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1300 ಆಗಿರಬಹುದು.

ಪದ್ಮಪ್ರಭ. ಸು. 1300

ಇವನು ವಿಂಶತಿಪ್ರರೂಪಣೀಟೀಕೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಈತನು ಜೈನಕವಿ. ಸುಮಾರು 1250 ರಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ವಾಘಾಣಂದಿ ಶ್ರಾವಕಾಚಾರ ದಿಂದ ಅನುವಾದಮಾಡುವುದರಿಂದ ಆ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಈಚೆ ಸುಮಾರು 1300 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದು. ಇವನ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಇಂಡಿಯಾ ಅಂಟಿಕ್ವಾರಿಯಲ್ಲಿ ಉದ್ಧರಿಸಿರುವ ಸ್ವಲ್ಪ ಭಾಗವನ್ನು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ---

ಅಚ್ಚುದಪದೊತ್ತಿ ಆಜೀವಾ.

ಆಜೀವಾ, ಅಂಬಿಲಕೂಳನುಂಬರ'. ಅಚ್ಚುದಪದೊತ್ತಿ, ಅಚ್ಚುತಕಲ್ಪಪರ್ಯಂ ತಂ ಪುಟ್ಟುವರ'.

ಅಮೃತನಂದಿ. ಸು. 1300

ಇವನು ಅಕಾರಾದಿ ವೈದ್ಯನಿಘಂಟುವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಈತನು ಜೈನಕವಿ ; ಸುಮಾರು 1300 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಇವನ ನಿಘಂಟುವಿನಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಕೃತಪದಗಳಿಗೆ ಕನ್ನಡದ ಪರ್ಯಾಯ ಶಬ್ದ ಗಳು ಹೇಳಿವೆ.

ಪ್ರಭಾಚಂದ್ರ. ಸು. 1300

ಈತನು ಸಿದ್ಧಾಂತಸಾರ, ಚಾರಿತ್ರಸಾರ ಇವುಗಳಿಗೆ ಟೀಕೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಜೈನಕವಿ. ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1300 ಆಗಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಕವಕಚಂದ್ರ. ಸು. 1300

ಈತನು ಕೊಂಡಕುಂದಾಚಾರ್ಯನ ಮೋಕ್ಷಪ್ರಾಭೃತ ಅಥವಾ ಸಹಜಾತ್ಮಪ್ರಕಾಶ ಎಂಬ ಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ಕನ್ನಡವ್ಯಾಖ್ಯಾನವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಜೈನಕವಿ; ಸುಮಾರು 1300 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದು.

ನಾಗರಾಜ. 1 1331

ಈತನ ಪುಣ್ಯಾಸ್ತ್ರವವನ್ನು² ಆರ್ಯಸೇನನು ತಿದ್ದಿ ಅಂದಗೊಳಿಸಿದನೆಂದು

ಶ್ರುತವಾರ್ಧಿಯಾರ್ಯಸೇನ | ವ್ರತಿಸತಿ ಕೊಂಡಾಡಿ ತಿರ್ದಿ ಕನ್ನಡದೊಳ್ಳುಂ |
ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದನೆನ್ನಿ | ಕೃತಿ ಪೆರ್ಮೆಯನಾಂತುಡೆಂಬುದೇನಜ್ಜಲಿಯೇ ||

ಎಂಬ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಆರ್ಯಸೇನನೂ ಕವಿಯಾಗಿದ್ದಿರಬೇಕೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಅವ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆಯೋ ತಿಳಿಯದು.

ಗುರುದೇವ. ಸು. 1350.

ಈತನು ಮಹಿಮ್ನಾಸ್ತೋತ್ರ, ಮಲ್ಲಣಸ್ತೋತ್ರ, ಮಲೆಯರಾಜಸ್ತೋತ್ರ, ಅನಾಮಯಸ್ತೋತ್ರ, ಹಲಾಯುಧಸ್ತೋತ್ರ, ಭೃಂಗಿಸ್ತವ ಇವುಗಳಿಗೆ ಕನ್ನಡವಾಖ್ಯಾನವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ.

ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ; ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯನ (ಸು. 1160) ವಂಶೋದ್ಭವನು. ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಈತನು ಬರೆದಿರುವ ವೀರಶೈವಾಚಾರಪ್ರದೀಪಿಕೆಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ--

ದ್ರಾಕ್ಷಾ ರಾಮದ ಕೋಟೆಪಲ್ಲಾಖ್ಯದೇಶಿಕ; ಮಗ ಭೀಮಪಂಡಿತ, ಅವನ ಹೆಂಡತಿ ಗೌರಮಾಂಬೆ, ಇವರ ಮಗ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಪಂಡಿತ, ಇವನು ವೆಂನಾಡುಚೋಳನ ಆಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ವಾದಿಗನಾಗಿ ಜಯಿಸಿದನು; ಮಗ ಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯ; ಮಗ ವೀರಾರಾಧ್ಯ; ತತ್ಪ್ರತೀಕಸಂಭೂತ ಗುರುಬಸವ ; ಮಕ್ಕಳು ಗಂಗಾಧರ, ಬಸವ ; ಬಸವನ ಮಕ್ಕಳು ಹಿುಯಾರ್ಯ, ಪಂಡಿತಾರ್ಯ ; ಪಂಡಿತಾರ್ಯನ ಮಗ ಗುರುಲಿಂಗ ; ಮಕ್ಕಳು ಗುರುದೇವ, ಪಂಡಿತಾರ್ಯ, ಬಸವಾರಾಧ್ಯ, ಜಕ್ಕಾರಾಧ್ಯ.

ಈ ಗುರುದೇವನೇ ವ್ಯಾಖ್ಯಾಕಾರ. ವೀರಶೈವಾಚಾರಪ್ರದೀಪಿಕೆ ಯನ್ನು ಸಿದ್ಧದೇವನಿಗೋಸ್ಕರ ರಚಿಸಿದಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಈ ಸಿದ್ಧದೇವ ನಾರೋ ತಿಳಿಯದು. ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಪಂಡಿತನಿಂದ (ಸು. 1160) 7ನೆಯ ತಲೆಯವನಾದುದರಿಂದ ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1350 ಆಗಬಹುದು.

ಟೀಕೆಯ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಗದ್ಯವಿದೆ--

ಇತಿ ಶ್ರೀಮದ್ವೇದಾಗವೋಪನಿಷತ್ತುರಾಣೋಕ್ತ ಮಾರ್ಗ ಪ್ರವರ್ತನ ಪ್ರವೀಣ ಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯದೇವನಾಮಾಚಾರ್ಯವರೈತನೂಭವಗುರುಲಿಂಗದೇವಾಪ್ಪಯದೇಶಿಕೇಂದ್ರ ಪ್ರತೀಕೋದ್ಭವ ಗುರುದೇವಾಖ್ಯೇನ ಕರ್ಣಾಟ ಭಾಷಾಕೃತಾ ಟೀಕಾ ಪರಿಸಮಾಪ್ತಾ.

ಬಾಹುಬಲಿ ಪಂಡಿತ. 1352

ಈತನು ಧರ್ಮನಾಥಪುರಾಣವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ನಮಗೆ ಈ ಗ್ರಂಥದ ಕೊನೆಯ ಓಲೆ ವಾತ್ರ ದೊರೆತಿರುವುದರಿಂದ ಕವಿಯ ವಿಷಯವಾಗಿಯೂ ಗ್ರಂಥದ ವಿಷಯವಾಗಿಯೂ ವಿಶೇಷಾಂಶಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಲು ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲದೆ ಇದೆ. ಈತನು ಜೈನಕವಿ; ನಯಕೀರ್ತಿಯ ಶಿಷ್ಯನು. ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಶಕ 1274 ನಂದನದಲ್ಲಿ, ಎಂಟನೆ 1352 ರಲ್ಲಿ, ಬರೆದಂತೆ

ಸ್ವಸ್ತಿ ಶ್ರೀಶಕವತ್ಸರಂ ಸಲೆ ಚತುಸ್ಸಪ್ತದ್ವಯೈಕಾಂಕವಿ |
 ಸ್ಥಸ್ತಂ ನಂದನವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಮಧುಮಾಸಶ್ರೇತಪಕ್ಷಾಷ್ಟಮಿಾ ||
 ವಿಷ್ಣಾರೀಕೃತ ಸೋಮವಾರದೊಳಿದಂ ಸಂವರ್ಣಮಂ ಮಾಡಿದಂ |
 ಪ್ರಸ್ತುತ್ಯಪ್ರತಿಭಾಸರಂ ಭುಜಬಲಿಪ್ರಖ್ಯಾತಯೋಗೀಶ್ವರಂ ||

ಎಂಬ ವದ್ಯದಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಈತನಿಗೆ ಉಭಯಭಾಷಾಕವಿ ಚಕ್ರವರ್ತಿ ಎಂಬ ಬಿರುದಿದ್ದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ತನ್ನ ಗುಣಾದಿಗಳನ್ನು ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ---

ಪಿರಿದುಂ ಸಂತೋಷಮಂ ತಾಳ್ವಿದನತಿಶಯವತ್ಯಾವ್ಯಮಂ ಮಾಡಿ ತೇಜ |
 ಸ್ಫುರಣಂ ವಿವ್ಯಾಸಮುದ್ರಾಮೃತಮಯಕಿರಣಂ ವಂದಿಸುಂದಾರರೂಪಂ ||
 ಸ್ಮರರೂಪಂ ನೀರಜಂ ಬಾಹುಬಲಿ ಸುಕವಿರಾಜಂ ವಿಸತ್ತಿತ್ತಹಾಯಂ |
 ಧರಣೀಶೋಲಾ ಲನೀಯಂ ಘನಗುಣನಿವಹಂ ಚಾತುರೀಜನ್ಮ ಗೇಹಂ ||
 ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಧರ್ಮನಾಥಪುರಾಣ.

ಇದು ಚಂಪೂರೂಪವಾಗಿದೆ; 16 ಆತ್ಮಾಸಗಳಾಗಿ ಭಾಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ 15^{ನೆಯ} ತೀರ್ಥಕರನಾದ ಧರ್ಮನಾಥನ ಚರಿತವು ಹೇಳಿದೆ. ಆತ್ಮಾಸಗಳ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಈ ಗದ್ಯವಿದೆ---

ಇದು ಸಕಲಭಾವನಜನನಿಯಮಾನಾನೂನಮಹಿಮಾಮಾನನೀಯ ಪರಮ ಜಿನಸಮಯಕಮಳಿನೀಕಳಹಂಸಾಯಮಾನ ಶ್ರೀಮನ್ನಯಕೀರ್ತಿ ದೇವಪ್ರಸಾದಸಂಪಾದ ವಾದಸಿದ್ಧಾಂತದೀಪವರ್ತಿಯುಭಯಭಾಷಾಕವಿಚಕ್ರವರ್ತಿ ಬಾಹುಬಲಿಪಂಡಿತದೇವಪು ನಿರ್ವಿತಮಪ್ಪ ಧರ್ಮನಾಥಪುರಾಣದೊಳೆ.

ಭೀಮಕವಿ. 1 1369

ಈತನು ಭೃಂಗಿದಂಡಕವನ್ನೂ ಬರೆದಿರುವಂತೆ ಸಿದ್ಧವಂಜೇಶವ (ಸು. 1650) ರಾಘವಾಂಕಚಾರಿತ್ರದಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

ಕವಿಪುಟ್ಟಣಾಂಕ ಪಂಡಿತ. ಸು. 1380

ಮನ್ಮಥವಿಜಯವನ್ನು ಬರೆದ ಕವಿಮಲ್ಲಮ (ಸು. 1400) ಈತನನ್ನು ಹೀಗೆ ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ---

ಚತುರಚತುರ್ಮುಖಂ ಕೃತಕೃತಿಪ್ರಮುಖಂ ವರವೇದಶಾಸ್ತ್ರವಿ |
 ಶ್ರುತಮತಿ ಕಾಮತತ್ವಭರತಾಗಮಶಬ್ದವಿಚಾರಕಾವ್ಯಪ ||
 ದ್ಧತಿರಸಭಾವರಾಗರಮಣೀಯಕರಂ ಕವಿಪುಟ್ಟಣಾಂಕಪಂ |
 ಡಿತನೆನಲಾತನಿಂದಱಿವು ಪೊಣ್ಣೆ ದ ಮಲ್ಲನದೇಂ ಕೃತಾರ್ಥನೋ ||

ಇದರಿಂದ ಈತನು ದೊಡ್ಡ ಪಂಡಿತನೂ ಕವಿಯೂ ಆಗಿದ್ದಂತೆಯೂ ಕವಿಮಲ್ಲನಿಗೆ ವಿದ್ಯಾಗುರುವಾಗಿದ್ದಂತೆಯೂ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಅವನ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆಯೋ ತಿಳಿಯದು. ಇವನು ಸುಮಾರು 1380ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದು.

ಅಭಿವನಚಂದ್ರ. 1 ಸು. 1400

ಈತನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕವಿ. ಇವನ ತಂದೆ ಕಾಳಪಯ್ಯ, ತಾಯಿ ಅತ್ತಿನುಬ್ಬೆ, ಅಣ್ಣ ಸೋಮದೇವ, ಸ್ಥಳ ಬಾಗೆವಾಡಿ. “ಚಂದ್ರಕವೀಂದ್ರವಾಗ್ವಿಲಾಸಂ ನೆಗಲಿ ವಾಜಿತಾಸ್ತ್ರಮಂ ವಿರಚಿಸುವೆಂ” ಎಂಬುದರಿಂದ ಹಿಂದೆ ವಾಜಿತಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಬರೆದ ಚಂದ್ರಕವಿಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಕವಿ ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಈ ಚಂದ್ರಕವಿ ಮದನತಿಲಕವನ್ನು ಬರೆದ ಚಂದ್ರರಾಜನಾಗಿರಬಹುದು. ಆ ಚಂದ್ರಕವಿಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಅಭಿವನಚಂದ್ರ ಎಂದು ಕವಿ ತನಗೆ ಹೆಸರಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿರಬಹುದು. ತನ್ನ ಕವಿತಾಚಾತುರಿಯನ್ನು ಈ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ—

ಪ್ರಹಸಿತಸರಸ್ವತೀಮುಖ | ಕುಹರವಿನಿರ್ಗತನುತಪ್ರಸನ್ನಾಳಾಪಂ |
 ಸಹಜವಿದೇಂಬಂತಿ ವಾ | ಜ್ಯಹಿಮೆಯನಾಂ ಮೆಚ್ಚಿದು ವಿಬುಧರಂ ಮೆಚ್ಚಿಸುವೆಂ||
 ಅರ್ಥಾವಗಾಧಮೆನಿಸಿ | ಪರ್ಥಂ ಬುಧಜನದ ಮನಕೆವರೆ ಪೇಟಲ್ಕು |
 ನ್ನರ್ಥಂ ಕವಿತಾಪ್ರಭವಸ | ಮರ್ಥಿಕೆಯೆನಗುಂಟು ಪೇಚ್ಚೆನೆನ್ನ ಊವನಿತಂ ||

ಕುಕವಿಗಳನ್ನು ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ನಿಂದಿಸಿದ್ದಾನೆ.—

ಅಗಟ್ಟುಡಪಿ ಪೆಱರ ಕೃತಿಯಂ|ತಗುಳ್ಳುಮವಂ ನುಡಿದು ಕೊರಲ ಸೆರೆ ಜಗಿವನೆಂ|
 ಬಗುಳ್ಳು ಬಱುಕೆಡದಕಾಲೊಳ್ | ನುಗುಳ್ಳು ಮನಂಮಗುಟ್ಟು ಮಣಿವ ದುಷ್ಯವಿ
 ಕವಿಯೇ ||

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಅಶ್ವಶಾಸ್ತ್ರ.

ಇದು 16 ಅಧ್ಯಾಯಗಳಾಗಿ ಭಾಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ; 888 ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಬಳಕೊಂಡಿದೆ. ಪದ್ಯಗಳು ಪ್ರಾಯಿಕವಾಗಿ ಕಂದಗಳಾಗಿವೆ. ಗ್ರಂಥಾನ

ತಾರದಲ್ಲಿ ವಿಷ್ಣುಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಶಿವ, ಬ್ರಹ್ಮ, ಸೂರ್ಯ, ಗಣಪತಿ, ಲಕ್ಷ್ಮಿ, ಮಹಿಷಾಸುರಮರ್ದಿನಿ ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ತನ್ನ ಕವಿತಾಶಕ್ತಿಯನ್ನು ತೋರಿಸಲು ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಪದ್ಯರೂಪವಾಗಿ ಬರೆದಂತೆ ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ—

ಕನ್ನಡಕವಿ ನಿಜಕವಿತೆಯ | ಬಿನ್ನಣಮಂ ಮೆಚ್ಚುವುದರಿಂದ ಪದ್ಯದೊಳದೊಂ |

ಬಿನ್ನಣಮನೊಪಲೆಂದಾ | ನೆನ್ನರ್ಥಿಯ ವಾಚಿಶಾಸ್ತ್ರಮಂ ನಿರಚಿಸುವೆಂ ||

ಅಧ್ಯಾಯಗಳ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ಚಂದ್ರಮತ ಎಂಬ ಹೆಸರು ಹೇಳಿದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಇನ್ನೂ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ತೆರೆಯಿಲ್ಲದೆ ಸೆರೆಯಿಲ್ಲದೆ | ನೆರೆಯಿಲ್ಲದೆ ಕಿಱಿಯವಾಗಿ ತೆಳ್ಳನೆ ಮೊನೆಯಾ |

ಗಿರೆ ಕವಿಗಳೊಳಗೆ ನುಣ್ಣಾ | ಗಿರೆ ಕಟಮುಂ ವಿಕಟಮಾಗದಿರೆ ಹರಿ ಶುಭದಂ ||

ವಾಜಿಯೆ ಮೊದಲಾ ವಿಜಯ | ಕ್ಯಾಜಿಯೊಳರಸಂಗೆ ಬುದ್ಧಿವಂತಂಗದೊಂ |

ವಾಚಿಗಳನೆಯ್ದೆ ಪೊರೆವುದು | ಪೂಜಿಸುವುದು ವಿಜಯಲಕ್ಷ್ಮಿಯಂ ಬಯಸುವಂ ||

ಶೃಂಗಿಯ ಬೇರುಂ ವಾಣಿಬ | ದಿಂಗುಂ ಬೆಳ್ಳುಳ್ಳಿ ತಿಗಡೆ ಸೈಂಧವಿಾ ಪಂ |

ಚಾಂಗಮುಮಂ ಸಮನಾಗಿ ತು | ರಂಗಕ್ಕಿಕ್ಕುವುದು ಸರ್ವಶೂಲಾಪಹರಂ ||

ತುರಗಕ್ಕೆ ಲದ್ದಿ ಪೊಣಿಮಡದಿರೆ | ಪುಣಿಸೆಯ ಪಣ್ಣಿ ಬತ್ತಿಯೊಳ್ ಸೈಂಧವಮಂ |

ಬೆರಸಿ ಗುದಮುಖದೊಳಿಡೆ ಬಾ | ಹಿರಮಕ್ಕುಂ ಕರಿನಮಾಗ ಬಿಗಿದಿದರ್ ಮುಲಂ ||

ಅಯತವರ್ಮ. ಸು. 1400

ಈತನು ಕನ್ನಡರತ್ನಕರಂಡಕವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಜೈನ ಕವಿ ; ವರ್ಧಮಾನಸಿದ್ಧಾಂತದೇವನ ಶಿಷ್ಯನು. ಇವನ ವಿಷಯವಾಗಿ ಇವನ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಇನ್ನೇನೂ ತಿಳಿವುದಿಲ್ಲ. ಇವನ ಕಾಲವನ್ನು ನಿಶ್ಚಯಿಸುವುದಕ್ಕೂ ಸರಿಯಾದ ಆಧಾರವಿಲ್ಲ ; ಸುಮಾರು 1400ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಕನ್ನಡ ರತ್ನಕರಂಡಕ.

ಇದು ಚಂಪೂಗ್ರಂಥ ; ಸಮ್ಯಗ್ದರ್ಶನಸ್ವರೂಪನಿರೂಪಣ, ಸಮ್ಯಗ್ಗೋಷ್ಠಾನಸ್ವರೂಪನಿರೂಪಣ, ಸಮ್ಯಕ್ಚಾರಿತ್ರಸ್ವರೂಪನಿರೂಪಣ ಎಂದು

3 ಪರಿಚ್ಛೇದಗಳಾಗಿ ಭಾಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಜೈನಮತಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧ ಪಟ್ಟ ರತ್ನತ್ರಯವೆಂಬ ದರ್ಶನಜ್ಞಾನಚಾರಿತ್ರಗಳು ವರ್ಣಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಚತುರ್ವಿಂಶತಿಜಿನಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಗ್ರಂಥಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಈ ಗದ್ಯವಿದೆ—

ಇದು ಭಗವದರ್ಹತ್ವರಮೇಶ್ವರಪರಮುಭಟ್ಟಾ ರಕವೀತರಾಗಸರ್ವಜ್ಞನದನವನ ಜಸಮುದ್ಗತಸದಸದಾತ್ಮಕಪರಮತತ್ತ್ವಭಾವನಾಭಾವಿತಸ್ವಾಂತ ಶ್ರೀವರ್ಧಮಾನಸಿ ದ್ಧಾಂತದೇವಚರಣಸರಸೀರುಹಸ್ಮರಣಪರಿಣತಾಂತಃಕರಣಕುಶೀಶಯ ಶ್ರೀಮದಾಯತ ವರ್ಮವಿರಚಿತಮಪ್ಪ ರತ್ನಕರಂಡಕಡೊಳ.

ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ—

ರತ್ನತ್ರಯ

ತತ್ತ್ವದ ರುಚಿ ಸವ್ಯುಕ್ತವಂ | ತತ್ತ್ವಂಗಳನೊಳ್ಳಿತಾಗಿಯಿರುವುದು ಜೋಧಂ |

ತತ್ತ್ವಂ ತನ್ನೊಳ್ ನೆಹಿದಿರೆ | ಸತ್ತ್ವಂಗಳನೋವಿಕಾವುದುದುವೆ ಚರಿತ್ರಂ ||

ಸಲ್ಲೀಖನೆ

ಎಲ್ಲಾ ಪರಿಗ್ರಹಮುನಿ | ಮಿಲ್ಲದ ಮನದೊಡೆಯನಾಗಿ ಸಲೆ ತಪಮಂ ತ |

ಳ್ಳಿಲ್ಲದೆ ಕೆಯ್ಯೊಳ್ಳುದು ತಾಂ | ಸಲ್ಲೀಖನೆಯೆಂದು ಪೇಲ್ವಿರಾಚಾರ್ಯಕರ್ಗಳ ||

ವೈರಾಗ್ಯ

ಜಳಬುದ್ಧದಿಂದಿ ಕ್ಷಣಿಕಂ | ಜಳಧರನಿವಹಂಗಳಿಂದಮಧ್ರವಮುಳ್ಳಂ |

ಗಳ ರಂಜನೆಯಂತೆಚಿರಂ | ಬಳಸಿದ ಬಂಧುಗಳುಮೊಡಲುಮೊಡವೆಯುಮೆಂತುಂ ||

ಚತುರಂಗಬಲಮುಮಾಯುಧ | ತತಿಯುಂ ಬರಮಿತ್ತ ದೈವಮುಂ ಬಂಧುಗಳುಂ |

ಕ್ಷಿತಿಯುಂ ನಿಜಭುಜವೀರ್ಯಮು | ಮತೀತಮಪ್ಪಂದು ಕಾಯಲಾಟವು ಸರರಂ ||

ಸಂಸಾರಕಾರಣಂಗಳ | ಹಿಂಸಾರುಚಿ ಕಳವು ವುಸಿ ಪರಸ್ತ್ರೀಗಮನಂ |

ಮಾಂಸಮಧುಮದ್ಯಸೇವನೆ | ಸಂಸಯಮೇಂ ದುಃಖಕಾರಣಂಗಳೆವಿನಿತುಂ ||

ಚಂದ್ರಕೀರ್ತಿ. ಸು. 1400

ಈತನು ಪರಮಾಗಮಸಾರವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಜೈನಕವಿ. ಗ್ರಂಥಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿರುವ

ಮುನಿಸತಿ ದರ್ಶನಶುದ್ಧಂ | ವಿನುತಯಶಂ ತೀಲರತ್ನನಚಳಿತಧೈರ್ಯಂ |

ಮನಸಿಜಮದಕರಿಸಿಂಹಂ | ವಿನಯನಿಧಾನಂ ಸರಸ್ವತೀಮುಖತಿಲಕಂ ||

ಯಮನಿಯಮಧ್ಯಾನಯುತಂ | ಸಮಚಿತ್ತಂ ತತ್ತ್ವವೇದಿ ವೈರಾಗ್ಯಯುತಂ |

ಶಮಿತಕಷಾಯಂ ನಿಸ್ಪೃಹ | ನಮಲಂ ಭವ್ಯಂ ಸರಸ್ವತೀಮುಖತಿಲಕಂ ||

ಎಂಬ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಕವಿ ತನ್ನ ಗುಣಾದಿಗಳನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಆತನಿಗೆ ಸರಸ್ವತೀಮುಖತಿಲಕ ಎಂಬ ಬಿರುದು ಇದ್ದಂತೆಯೂ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಒಂದೆರಡುಪದ್ಯಗಳು ಕವಿಜನಮಿತ್ರ ಎಂದು ಮುಗಿಯುತ್ತವೆ. ಇದೂ ಕವಿಯ ಬಿರುದಾಗಿದ್ದರೂ ಇರಬಹುದು. ಕವಿಯ ಕಾಲವನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸಲು ಅವನ ಆಧಾರವೂ ಇಲ್ಲ; ಸುಮಾರು 1400ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಪರಮಾಗಮಸಾರ

ಇದು ಕಂದವೃತ್ತಗಳಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಪದ್ಯಗಳು 132. ಇದರಲ್ಲಿ ಆತ್ಮಸ್ವರೂಪ, ವೈರಾಗ್ಯ ಮುಂತಾದ ವಿಷಯಗಳು ನಿರೂಪಿತವಾಗಿವೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಈ ಹೆಸರು ಬರಲು ಕಾರಣವನ್ನು ಕವಿ ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ—

ಪರಮಜಿನೇಶ್ವರಮತದೋಳ್ | ಪರಿಕಿಸಿ ಸಾರಾಯಮಪ್ಪುವಂ ಕೊಂಡು ಕರಂ |
ವಿರಚಿಸಿತಪ್ಪುದಱುಂದಂ | ಪರಮಾಗಮಸಾರಮಾದುದೀಕ್ಯತಿಯಂದಂ ||

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಪುರುದೇವಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಎನ್ನ ಭನಮೆನ್ನ ಪುತ್ರರಿ | ದೆನ್ನಯ ಗೃಹಮೆನ್ನ ವಸ್ತುವಾಹನಮೆನುತುಂ |
ತನ್ನ ನಿಜಾತ್ಮನನಱಿಯದೆ | ಮನ್ನಿಸುಗುಂ ಮೂಢಮತಿಯೊಳೊಂದಿದ ಜೀವಂ ||
ಧ್ಯಾನಂ ಕಿಚ್ಚಾಗೆ ಲಸದ್ | ಜ್ಞಾನಂ ತಿದಿಯಾಗೆ ವೃತ್ತಮೌಷಧಮಾಗಲ್ |
ಜ್ಞಾನಿ ಸುಡುಗಾತ್ಮಲೋಹಮ | ನೇನುಂ ಮಳಮೊಂದು ನಿಲ್ಲದಂತಿರೆ ಮುದದಿಂ ||
ನೀರೊಳಗೆ ಪುಟ್ಟಿ ಪದ್ಮಂ | ನೀರೊಳ್ ತಾಂ ಮುಟ್ಟದಂತೆ ನಿಜಶುದ್ಧಾತ್ಮಂ |
ಸಾರಮಣಮಲ್ಲದೀ ಸಂ | ಸಾರದೊಳೊಂದಿದುರ್ಮೊಂದನಮಳನಮೂರ್ತಂ ||
ಆನವ್ಯೋಡಘವಿಹೀನಂ | ತಾನವ್ಯೋಡೆ ಕರ್ಮಜನಿತಮಾಯೊಡಲೆನುತುಂ |
ಜ್ಞಾನಿಯದಱಿಲ್ಲಿ ಮೋಹಮ|ನೇನುಂ ಪೂರ್ವದ ಸದೆ ನೆಗಟ್ಟಿ ಮಾತ್ಮೋನ್ನತಿಯೊಳ್ ||
ತನು ತನಗೆಂಬ ತನ್ನಿ ತನಗೆಂಬ ಧನಂ ತನಗೆಂಬ ರಾಜ್ಯರಂ |
ಬನೆ ತನಗೆಂಬ ದರ್ಪಮನದರ್ಪಿಯೆ ತನ್ನೊಳೆ ತಾನೆ ಭಾವಿಸಲ್ ||

ತನು ತನಗಲ್ಲ ತನ್ನಿ ತನಗಲ್ಲ ಧನಂ ತನಗಲ್ಲ ರಾಜ್ಯರಂ |
ಜನೆ ತನಗಲ್ಲವೆಂದು ಅಂದು ನಿಂದುದೆ ಯೋಗಿಗೆ ಯೋಗಲಕ್ಷಣಂ ||

ಕವಿಮಲ್ಲ. ಸು. 1400

ಈತನು ಮನ್ಮಥವಿಜಯವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಕವಿ; ಕವಿಪುಟ್ಟಣಾಂಕಪಂಡಿತನಿಂದ¹ ವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಕಲಿತಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಇವನಿಗೆ ಲಕ್ಷ್ಮಣಕವಿ ಎಂಬ ಬಿರುದಿದ್ದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಸಂಸ್ಕೃತ ಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಳಿದಾಸಬಾಣಮಯೂರರನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿ ಕನ್ನಡಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಅಗ್ಗಳ ಮುಂತಾದವರನ್ನು ಈ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ತುತಿಸುತ್ತಾನೆ—

ಇಳೆಯೊಳ್ ಕರ್ಣಾಟಭಾಷಾಂವದನೆನೆಸೆವೊಳ್ ಬೃಗರ ತಾವೆನಿಸ್ಸು |
ಗ್ಗಳದೇವಂ ನೇಮಿಚಂದ್ರಂ ಮನಸಿಜ ಸುಜನೋತ್ತಂಸ ರುದ್ರಾಂಕ ಪೊನ್ನಂ ||
ಕಳೆಯಾಣ್ಣಂ ನಾಗವರ್ಮಾಧ್ಯನುಪಮಗುಣಿಗಳ್ ನೂತನಬ್ರಹ್ಮರೆಮ್ಮೊಳ್ |
ವಿಳಸದ್ವಾಗ್ವೃತ್ತಿಯಂ ಕಾಳ್ಪರಮೆಸಗುವಿನಂ ವಾಚ್ಚಿ ಕಾರುಣ್ಯದಿಂದಂ ||
ನಿರತಂ ಕರ್ಣಾಟಕದೊಳ್ | ಪರಿಕಿಸೆ ಶಬ್ದಜ್ಞನಾಪನೋವನೆ ಲೋಕ |
ಕೃರಿದತ್ತಿ ಭಾವು ಕವಿಕುಂ | ಜರಕೇಶವರಾಬ ಗೋಚರಿಸು ಮನ್ಮನದೊಳ್ ||

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಮನ್ಮಥವಿಜಯ

ಇದು ಚಂಪೂರೂಪವಾಗಿದೆ. ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಕವಿ ಕಾಮನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ; ಬಳಿಕ ಈಶ್ವರ, ವಿಷ್ಣು, ಬ್ರಹ್ಮ, ಅದಿಶಕ್ತಿ, ಗಣೇಶ, ಸರಸ್ವತಿ ಇವರುಗಳನ್ನು ಪರಿವಿಡಿಯಿಂದ ಹೊಗಳಿದ್ದಾನೆ. ತನ್ನ ಗ್ರಂಥದ ಹೆಸರು ಮುಂತಾದುದನ್ನು ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ—

ಸ್ಥರವಿಜಯಂ ಕೃತಿವೆಸರಾ | ದರಿಪರ ಶೃಂಗಾರಸಾರಕೋವಿದರೊಲವಿಂ |
ವಿರಚಿಸಿದಂ ಲಕ್ಷ್ಮಣಕವಿ | ವರನೆಂದೆನೆ ಮೆಚ್ಚಿ ಕೂರ್ತು ಪೊಗಟಿದರೊಳರೇ ||

ಗ್ರಂಥಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಈ ಗದ್ಯವಿದೆ—

ಇದು ವಿದಿತಮದನಮುದ್ರಾಂಕಿತವಿದೂರಜನನಿಬಂಧನಕಾರಾಗಾರಮಂಭಿನವನಾ ಯಕನಾಯಿಕಾಶೃಂಗಾರಸಾರೋದ್ಧಾರಮುಂ ಸಕಲವಿಬುಧಸೇವ್ಯಮಾನಮುಂ ಲಕ್ಷ್ಮಣಕ ವೀಂದ್ರವಿರಚಿತಮಪ್ಪ ಮನ್ಮಥವಿಜಯದೊಳ್

1. 36ನೆಯ ಪುಟವನ್ನು ನೋಡಿ.

ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಸ್ವಪ್ರಶಂಸಾರೂಪವಾದ ಕವಿಯ ಒಂದುಪದ್ಯವನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಚತುರಾಸ್ಯಂ ಜಡಜಸ್ಥನಂಗಜಹರಂ ಕಾಡೊಳ್ ಸಮಂತಿರ್ಪನ |
ಜ್ಯೋತನೆಂದುಂ ಸಿರಿಯಿಂದೆ ಗರ್ವಿತನವಂ ಭೂಭಾರಕಜ್ಞಾನಿ ಗೀ ||
ಷ್ಪತಿ ಪಾಣ್ಣಂ ? ಗೊರವಂಕಳಾವಳಿಯನೆಂದಿಂತೆಲ್ಲಿಯುಂ ನಿಲ್ಲದ |
ಪ್ರತಿಮಳ್ ಸತ್ಯವಿಮಲ್ಲನೊಳ್ ಮೊಗದೆ ನಿಂದಳ್ ವಾಣಿ ಸಲ್ಲೀಲಿಯಿಂ ||

ನೀಲಕಂಠಶಿವಾಚಾರ್ಯ. ಸು 1400

ಈತನು ಬರೆದಿರುವ ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರವ್ಯಾಖ್ಯಾನರೂಪವಾದ ಕ್ರಿಯಾಸಾರವೆಂಬ ಸಂಸ್ಕೃತಗ್ರಂಥದ 19ನೆಯ ಉಪದೇಶದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿರುವ “ಅಧ್ಯನಾಮಧ್ಯಪತೇ ಶ್ರೇಷ್ಠಸ್ಯಾಧ್ಯನಃ ವಾರಮನೀವೇತಿ ಮಂತ್ರೇಣ ಕೃತಕಲಾ ಸನ್ನಿಧಾನಸ್ಯ ಲಿಂಗಸ್ಯ ದೀಕ್ಷಾಪೂರ್ವಕಧಾರಣಮಿತ್ಯಾಗಮಪ್ರಕಾರೋ ಭಾಷಾಪ್ರಬಂಧೇಸ್ಕತ್ಯತೇವಲೋಕನೀಯಃ” ಎಂಬ ಭಾಗದಿಂದ ಇವನು ಒಂದು ಕನ್ನಡಗ್ರಂಥವನ್ನೂ ಬರೆದಿರುವಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

ಈತನು ವೀರಶೈವಕವಿ; ಇವನ ತಂದೆ ಮಲ್ಲಯದೇವ, ತಾಯಿ ಚೆನ್ನವಾಂಬೆ. ಮಲ್ಲಣಾರ್ಯವ ವೀರಶೈವಾಮೃತವುರಾಣದಲ್ಲಿ (1530) ಈತನ ಕ್ರಿಯಾಸಾರರಿಂದ ಅನುವಾದಮಾಡಿರುವುದರಿಂದ ಈತನು ಅವನ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಹಿಂದೆ ಇದ್ದಿರಬೇಕು. ಎಷ್ಟು ಹಿಂದೆ ಇದ್ದನೋ ತಿಳಿಯದು; ಸುಮಾರು 1400 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸುತ್ತೇವೆ,

ಹದಿನೈದನೆಯ ಶತಮಾನದ ಕವಿಗಳು.

ದೇವರಾಜ ಸು. 1410

ಈತನು ಸೊಬಗಿನಸೋನೆ, ಅಮರುಕ ಈ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವಿಜಯನಗರದ ರಾಜವಂಶಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವನು. “ಸಂಗ ಮೇಂದ್ರಕುಲದಿಂಗಡಲಿಗೆ ನೆಣೆ | ದಿಂಗಳೆನಿಸ ಕಂಪಸುತನು; ಕಂಪಮ ಹೀಪತಿಕುಲರತ್ನಾಲಯರಾಕಾಮೃತರುಚಿ” ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ವಿಜಯನಗರದ ರಾಜರ ಮೂಲಪುರುಷನಾದ ಸಂಗಮನಿಗೆ ಕಂಪ ಎಂಬ ಒಬ್ಬ ಮಗನಿದ್ದನು. ಈ ಕಂಪನ ತಮ್ಮನಾದ ಬುಕ್ಕರಾಯನಿಗೂ (1353-1377) ಕಂಪ ಎಂಬ ಒಬ್ಬ ಮಗನಿದ್ದನು. ಕವಿ ಈ ಎರಡನೆಯ ಕಂಪನ ಮಗನಾಗಿರಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಹಾಗಿದ್ದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1410 ಆಗಬಹುದು. ತ್ರೈಲೋಕದೇವನಿಂದ ಕನ್ನಡಚಿತ್ರಾಕವಿತ್ವವನ್ನು ಕಲಿತಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಒಂದುಕಡೆ “ಸುರ ಭುಜವನಿಪುರಪ್ರಭುವಾಯಿಭೂವರಸೂನು ದೇವೇಂದ್ರ ಕೇಳೆ” ಎಂದು ಸಂಜೋಧಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಈ ದೇವೇಂದ್ರನಾರೋ ತಿಳಿಯದು.

ಪೂರ್ವಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ವಾಲ್ಮೀಕಿ, ಕಾಳಿದಾಸ, ಬಾಣ ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ತನ್ನ ಕವಿತಾಶಾತುರಿಯನ್ನು ಈ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ—

ಪದಪದ್ಧತಿಯ ಪೋಲುವೆ ಬಿನ್ನಣ ರಸ | ಚದುರತೆ ಬೆಣಗು ಬೆಡಗು ರೂಪು |
 ಒದವಿದುವೆಯೆ ಕಂಪಜದೇವಭೂಪ ಪೇ | ಉದ ಕಬ್ಬದೊಳು ಶಿವನೊಲವಿಂದ ||
 ಜಾಣರ ಮಜ್ಜು ರಸಿಕರ ರಸಾಯನ | ವಾಣಿಯ ಸಿರಿ ಭಾವಕರಿಗೆ |
 ಮಾಣಿಕಗನ್ನಡಿ ಕೇಳ್ವ ಕೋವಿದರಿಗೆ | ಪ್ರಾಣ ದೇವಭೂಪನೊಳ್ಳುಡಿ ||

ಇವನ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ

1. ಸೊಬಗಿನಸೋನೆ

ಇದು ಸಾಂಗತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಕಥೆ 7, ಸಂಧಿ 29. ಪದ್ಯ 1992
 ಇದರಲ್ಲಿ ಉಕ್ತವಾದ ಕಥೆಗಳನ್ನು ಕವಿ ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಸೂಚಿಸಿದ್ದಾನೆ—
 ಸುರಭಾವತಿಯ ಕಂಚರಿಯ ವಸಂತಿಯ | ಸರಭಕ್ತವನಜನಾಗರಪಕ್ಕಿ |
 ಬರಗೆಯ ಕಥೆಯ ಪತ್ರಿಣಿಯ ಶೃಂಗಾರವ | ವಿರಚಿಸಿದನು ದೇವನರನಾಥ ||

ಈ ಕಥೆಗಳನ್ನು ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿ ಕೇಳಲು ಹೇಳಿದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ತನ್ನ ಗ್ರಂಥವು “ಚದುರಕರ್ಣಾಟದ ಕಳೆಯಜೀವನ ಬಗ್ಗಿನ ಬಗೆ” ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಪಂಪಾನಾಥನ ಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ತೋರೆಗಲ್ಲ ವಿನಾಯಕನನ್ನೂ ಸರಸ್ವತಿಯನ್ನೂ ಹೊಗಳಿದ್ದಾನೆ. ಸಂಧಿಗಳ ಅಧ್ಯಂತಗಳಲ್ಲಿ ಶಿವಸ್ತುತಿರೂಪವಾದ ಒಂದೊಂದು ವೃತ್ತವಿದೆ. ಪುರ, ಗಿರಿ, ಋತು, ನಂದನ, ರವಿ, ಶಶಿ ಮೊದಲಾದ 18 ಕಾವ್ಯಾಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಅದಷ್ಟು ಅಂಗಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಿ ಪೂರ್ವಕವಿಗಳನ್ನು ನೋಂತು ಗ್ರಂಥವ ಪೇಚ್ಚು ಎಂದು ಕಥೆಯನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಇವನ ಬಂಧವು ಲಲಿತವಾಗಿದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಶಿವಸ್ತುತಿ

ಸುರರಲ್ಲೆಗ್ಗಿ ಸುರತ್ನ ಭೂಷಣಚಯಂಗೆೊಟ್ಟಿಂತು ಕುಂಭೀನಸಾ |
ಭರಣಂಜೊಟ್ಟಿಯೊ ತಾವಕಾಂಘ್ರಿಭಜಕಗೈಶ್ಚರ್ಮಮಂ ಸಾರ್ಚೀ ನೀಂ ||
ತಿರಿಯಲ' ಕಲ್ತಿಯೊ ನೆಟ್ಟನೆಣ್ಣೆಸೆಗಳಂ ದಿಕ್ಪಾಲಕಗ್ಗಿತ್ತು ಸಂ |
ಚರಿಸಲ' ಸಾರ್ಚಿಯೊ ರುದ್ರಭೂಮಿಯೆಡೆಗಂ ಪಂಪಾವಧೂಟೀವರಾ ||

ಸಮುದ್ರ

ಹರಿಯೆನೆ ಶಂಖಚಕ್ರಾಂಕಿತ ಶಿವನೆನೆ | ಸುರಸಿಂಧುವಹವಜ್ಜುಭವನೆನೆ |
ಸರಸತಿಯಾಣ್ಣುನಿಂದ್ರನೆನೆ ಬಳಾಹಕ | ಪರಿವೃತಮುದ್ರ ಪೂರ್ವಸಮುದ್ರ ||
ತೆರೆಯಿವು ನೀರ್ವಾವಿವು ಸಲಿಲದ ಮದ | ಕರಿಯಿವು ಜಲಗೊಳ್ಳ ಮುಗಿಲಿವು |
ನೊರೆಯಿವು ಸಂಕಿವು ಮುತ್ತಿವು ಸಿಡಿವ ನೀ | ರುರುಳಿಯಿವೆಂದೊವಡಿಲ್ಲಲ್ಲಿ ||

ಚಂದ್ರೋದಯ

ವುಳಕಿಸಿ ಮುತ್ತುಗಳೆಂ ರಾಗಿಸಿ ಕೆಂಬ | ವಳವಳ್ಳಿಯಿಂ ನೊರೆಯಿಂ ನಕ್ಕು |
ವಳಿಗೈಯಿಂ ತಟ್ಟಿ ಸಲುವುಳವೊಲಬ್ಧಿ | ಬಳಿವುದು ತಿಂಗಳೊಗೆಯಲಾಗ ||

ಹರಸ

ಕುಡುಕಾಸೆಗೊಲಿದು ಪಕ್ಕವನಲುಗಿಸಿ ಬಾ | ಯ್ವಿಡುತ ಬೆಂಬಿಡದ ಮಣಿಗಳಿಗೆ |
ಒಡನಿನಿವಂಡ ಸವಿದು ಕೊಡುತೆಪಕೆಯೊ | ಇಡಗಿಸಿ ಸಲಹುತೆಸೆವುವಂಚೆ ||

ಕೋಗಿಲೆ

ಕನಗೊಳನರನು ಸವಿದುಣಿ ಸೊಕ್ಕಿ ತಳಿಮಿಡಿ | ನನೆತೀವಿದೆಳಮಾವುಗಳನೇಣಿ |
ಮನಸಿಜಸುಕ್ಕಡಗಾಳಿಗಳೆಂಚರ | ವೆನೆ ಕೂಗಿದುವು ಕೋಗಿಲೆಗಳು ||

ಸರೋವರ

ಅಳಿಯಿಕ್ಕೆಯಂಚೆಯಾಡುಂಬೊಲ ಪೊಣವ್ವಕ್ಕೆ | ಗಳ ನೆಲೆ ನೀವೂಗಳ ಗೊತ್ತು |
 ಮೆಲುಗಾಳಿಯ ಚಾವಡಿ ಮೀನ್ಗಳ ಬಾಟಿ | ಕುಳಿಗೇಡೆಯನಿಪ ಕೊಳನ ಕಂಡ ||
 ಸುಮನೋಮಕರಂದಸಂದೋಹ ಕಾಸಾರ | ಸುಮನೋಮಕರಂದಸಂದೋಹ |
 ಕಮಲಕುವಲಯವಿರಾಜಿತ ಕಣ್ಗೆದು | ಕಮಲಕುವಲಯವಿರಾಜಿತ ||
 ಕುಮುದಕುಮುದಕುಮುದೇಶಚನವಾರ್ಧಿ | ಕಮಲಕಮಲಕಮಲಾಲಯ |
 ವಿಮದವಿಮದವಿಮದಾಶ್ರಯಮಿಂತಿದು | ಹಿಮಹಿಮಹಿಮರೋಚಿರಸಸಾರ ||

ವಿಶುವರು

ವೆತ್ತರ ಪಗೆಮಾಟ್ಟಿರು ಕಿಚ್ಚಿಲ್ಲದೆ | ಪೊತ್ತಿಕ್ಕೆ ಪೊಗಸಲೆಣಿಸುವರು |
 ಬಿತ್ತುವರ ಕಿವಿಯೊಳು ಬೆಳಸುವರೇಡೆಯೊಳು | ಚಿತ್ತರವೆಂತೊ ವಿಮಣವಿದ್ಯೆ ||

2. ಅಮರುಕ

ಇದು ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿರುವ ಅಮರುಕತಕದ ಭಾಷಾಂತರವು; ಪರಿವರ್ಧನೀ ಪಟ್ಟದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ. ಇದರ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಕವಿ ಕೆಳಗಣ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ—

ಸ್ಮರಾಜ್ಞದ ಮೈಸಿರಿ ಶೃಂಗಾರದ | ಶರನಿಧಿ ರತಿನಾಟ್ಟದ ರಂಗಸ್ಥಳ |
 ವಿರಹದ ನೆಲೆವೀಡೋಪರ ಕೂರಾಟದ ಕೊಸರನ ಗೊತ್ತು ||
 ಸರಸರ ಸಂತವಣೆಯ ಮನೆ ಸುಗ್ಗಿಯ | ಪೊರೆವಾಗರ ಭಾವಾಲಯವಪ್ಪಂ |
 ತಿರೆ ಪೇಟಾದನಮರುಕವನು ದೇಪಮಹೀಪತಿ ಕನ್ನಡಿಸಿ ||

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಶಿವಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ವಾರ್ವತಿ, ಗಣೇಶ, ಸರಸ್ವತಿ ಇವರುಗಳನ್ನು ಹೊಗಳಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ—

ಇರುಳೋಪರ ಮೃದುತಳ್ಳದೊಳೊಲಿದು | ಚ್ಚರಿಸುವ ಕಾಮಕಲಾಲಾಪವ ಮನೆ |
 ಯರಗಿಳಿ ಕೇಳ್ದದನಿರದೆ ಸಿರಿಯರೊಳಗುದಯದೊಳುಸಿರುತಿರೆ ||
 ದರಹಸಿತಾನೆನೆ ಲಜ್ಜಿಸಿ ಕರ್ಣಾಳ | ಭರಣದ ಮಾಣಿಕ್ಯವ ದಾಳಿಂಬದ |
 ಪರಳಿಂದೀವ ನೆವದಿ ನಿಲಿಸಿದಳಾ ಕೀರನ ಬಲ್ಲರವ ||
 ..ಯ.ಡುಗಿಪ ಕಟಕಾಮುಖಕರಬಾ | ಹೃದಲುಣ್ಣುವ ನಖರದ್ಯುತಿಯಿಂ ವುದಿ |
 ದೊಡದಿಗದ ಕಿವಿಯೆಳದಳಿರನ ತೊಂಬೆಯೊಂಕೆಗೆ ಮುಣ್ಣುಮುಣ್ಣುದು ||

ಕರ್ತೃಕುವ ಮಱಿದುಂಬಿಯ ಕೇಳಿಯ ಸಿರಿ | ಯೊದವಿದ ನಗಜಾತೆಯ ನಯ
ನಾಂಚಲ |

ಮುದವಿತ್ತಾವಗವೆನ್ನ ನಲಂಪಿಂದಲಸದೆ ರಕ್ಷಿಪುದು ||

ಬಿಗಿಯಪ್ಪುವ ಬಲ್ಪಿಂ ತಗ್ಗಿದ ಕುಜ | ಯುಗದೊಳೊಗೆವ ಪುಳಕದ ಘನರಾಗ |

ದ್ವಿಗುಣರಸೋದ್ರೇಕದ ವಿಗಳಿತಕಾಂಚಿಯ ಕಟ್ಟಂ ಪಡೆದಾ ||

ನಗೆಗಣ್ಣೊಳ್ ಮಾಣದೆ ಮಾಣೆನ್ನನು | ಬಗೆಗೊಳುವಕ್ಕ ಷೋಳುಸಿಗೋಳುತಾತ |

ಗ್ಗಿದಳೋ ಕರಗದಳೋ ಮನ್ಮನದೊಳಗಣ್ಣಿದಳೊ ಮಲಗಿದಳೋ ||

ಮಲ್ಲಣ್ಣ, 1413

ಇವನು ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರಕಾವ್ಯವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಈತನು ವೀರಶೈವಕವಿ; “ಜಾಲವಾದಿಯ ಶಂಕರಶಂಭುವ ವಾದಪದ್ಧದ ಕೃಪೆಯ ವರಕವಿ” ಎಂಬುದರಿಂದ ಇವನ ಸ್ಥಳವು ಜಾಲವಾದಿಯಾಗಿರಬಹುದು. “ರೇವಣನ ಕಾವ್ಯವ ನಿರ್ಮಿಸಿದನೈ ಪೂರ್ವಭಿತ್ತಿಯಮೇಲೆ ಚಿತ್ರವನು” ಎಂಬುದರಿಂದ ಪೂರ್ವಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ರಚಿಸಿದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಮದರಾಸ್ ಪ್ರಾಚ್ಯಕೋಶಾಲಯದಲ್ಲಿರುವ ಈ ಗ್ರಂಥದ ಒಂದು ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ಗ್ರಂಥವು ಶಕ 1335 ರಲ್ಲಿ, ಎಂದರೆ 1413 ರಲ್ಲಿ, ಹುಟ್ಟಿದಂತೆ ಹೇಳಿದೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರಕಾವ್ಯ

ಇದು ಭಾಮಿನೀಷಟ್ಪದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಸಂಧಿ 3, ಪದ್ಯ 310¹. ಇದರಲ್ಲಿ ವೀರಶೈವಾಚಾರ್ಯರು ಐವರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನಾದ ರೇವಣಸಿದ್ಧನ² ಚರಿತ್ರವು ಹೇಳಿದೆ. ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಸರಸ್ವತಿಯ ಸ್ತುತಿಯಿದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಗಣಪತಿ, ಬ್ರಹ್ಮವಿಷ್ಣುಮಹೇಶರು ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಒಂದು ಪದ್ಯವನ್ನು ಉದಾಹರಿಸುತ್ತೇವೆ---

ಮಂತ್ರವಾದಿ

ನಾರಿಯನು ಹಿಡಿತಹೆನು ಮದ್ದಿಲಿ | ನೂಱುಬಂಡುಗ ಬಡಿಸೆಯುಂಟೆನು |

ಮೀಣ ಕಡಲೆಯ ಮೆಲುವೆಯಿಪ್ಪತ್ತೈದುಬಂಡುಗವ ||

1. ಮತ್ತೊಂದು ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ಸಂಧಿ 7, ಪದ್ಯ 326 ಎಂದಿದೆ, 2. Vol. I, 162.

ಅಱಿಬಂಡುಗ ಹಿಂಡಿಯಾಹುತಿ | ಮೂಱುಬಾವಿಯ ನೀರ ಕುಡಿಯುವೆ |
ನಾರು ಎನ್ನನು ದಣಿಸಲಾಪರು ಎಂದನವಧೂತ ||

ಭಾಸ್ಕರ. 1424

ಈತನು ಜೀವಂಧರಚರಿತೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಜೈನ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು, ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರಗೋತ್ರದವನು, ಬಸವಾಂಕನ ಮಗನು. “ಪೆನುಗೊಂಡೆಯ ಶಾಂತೀಶ್ವರನ ಜಿನವಾಸದಲಿ ಜೀವಂಧರಚರಿತೆಯ ರಚಿಸಿದನು” ಎಂಬುದರಿಂದ ಪೆನುಗೊಂಡೆ ಈತನ ವಾಸಸ್ಥಳವೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಶಕ 1345 ನೆಯ ಕ್ರೋಧಿವರ್ಷದ ಫಾಲ್ಗುಣದಲ್ಲಿ, ಎಂದರೆ 1424 ರಲ್ಲಿ, ರಚಿಸಿದಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

ಪೂರ್ವಕವಿಗಳನ್ನು ಕೆಳಗಣ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಸ್ಮರಿಸುತ್ತಾನೆ.—

ವಿನುತನೇಮಿಯ ರೀತಿ ಗುಣವ | ಮನ ಜಮತ್ಕೃತಿ ನಾಗವರ್ಮನ |
ನೆನಹು ಹೊನ್ನನ ದೇಸೆ ವಿಜಯನ ಭಾವವಗ್ಗಳನ ||
ಸನುನಯೋಕ್ತಿ ಗಜಾಂಕುಶನ ಬಿ | ನ್ನಣ ಯಶತ್ತಂದ್ರನ ಬಹುಜ್ಞತೆ |
ಯನುಕರಿಸಲೀ ಕಾವ್ಯದೊಳಗೆನಗವರ ಕರುಣದಲಿ ||

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಜೀವಂಧರಚರಿತೆ

ಇದು ಭಾಮಿನೀಷಟ್ಪದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಸಂಧಿ 18, ಪದ್ಯ 1000. ಇದರಲ್ಲಿ ರಾಜಪುರಿಯ ಸತ್ಯಂಧರರಾಜನ ಮಗನಾದ ಜೀವಂಧರರಾಜನ ಚರಿತ್ರವು ವರ್ಣಿತವಾಗಿದೆ. ವಾದೀಭಸಿಂಹಸೂರಿ ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ರಚಿಸಿದ ಜೀವಂಧರಚರಿತವನ್ನು ತಾನು ಕನ್ನಡಿಸಿದಂತೆ ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಜಿನಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಸಿದ್ಧಾದಿಗಳು, ಸರಸ್ವತಿ, ಅನುಬದ್ಧಕೇವಲಿಗಳಿಸಿದ ಸುಧರ್ಮಗೌತಮ ಜಂಬೂಗಣಧರರು, ಶ್ರುತಕೇವಲಿಗಳೆಂಬ ವಿಷ್ಣುವಪರಾಜಿತ ನಂದಿ ಭದ್ರಬಾಹುಗೋವರ್ಧನರು ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿ ಅನಂತರ ಭೂತಬಲಿಯಿಂದ ಚಾರಿತ್ರಭೂಷಣನವರೆಗೆ 2

ಸಿದ್ಧರು, ಆಚಾರ್ಯರು, ಉಪಾಧ್ಯಾಯರು, ಸಾಧುಗಳು. 2. ಭೂತಬಲಿ, ಪುಷ್ಪದಂತ, ವೀರಸೇನ, ಜಿನಸೇನ, ಅಕಳಂಕ, ಕವಿಪರಮೇಷ್ಠಿ, ಸಮಂತಭದ್ರ, ಕುಂಡಕುಂದ, ವಾದೀಭಸಿಂಹ, ಪಂಡಿತದೇವ, ಕುಮಾರಸೇನ, ವರ್ಧಮಾನ, ಧರ್ಮಭೂಷಣ ಕುಮಾರಸೇನನ ಶಿಷ್ಯ ವೀರಸೇನ, ಚಾರಿತ್ರಭೂಷಣ.

ಗುರುಗಳನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ—

ಸಂಜೆ

ನುಡಿಸಿ ತುಂಬಿಯನೇಲರ ದಟ್ಟಡಿ | ಯಿಡಿಸಿ ಗೂಡಿನ ತೊಟ್ಟಿಲೊಳು ಏಗ |
 ಎಡಿದು ನಗಿಸಿಯೆ ಕುಮುದಿನಿಯ ತೂಕಡಿಸಿ ಕಮಲಿನಿಯ ||
 ಕಡುತಮವನಬುದೆಂದು ಕೋಕನ | ಬೆಡಗನಂಜಿಸಿ ಹಲವು ಮಕ್ಕಳ |
 ಹಡೆದ ತಾಯಂದದಲಿ ಸಂಧ್ಯಾಮಡದಿಯೊಪ್ಪಿದಳು ||

ಗೋದೋಹನ

ಅಡಿಯನವನಿಯೊಳೂಂಟು ಕಱುಗಳ | ಮಡದೊಳೊಲವಿಂದಾತು ಕಂದಲ |
 ತೊಡೆಯೊಳೊಂಕಿ ಕಟಾಕ್ಷದೀಧಿತಿ ದುಗ್ಧಧಾರೆಯಲಿ ||
 ತೊಡರೆ ಸೆಳೆನಡು ಬಳುಕೆ ಸಡಿಲಿದ | ಮುಡಿಯ ಗೋಣಿನೊಳಾಂಕಿ ತನು ಬೆಮು |
 ರಿಡುತ ಸುರಭಿಯ ಕಱುವಬಲೆಯರ ಕುವರನೀಕ್ಷಿಸಿದ ||

ವೇಶ್ಯಾಸ್ತ್ರೀಯರು

ಮಱಿಲ ಸರವಿಯ ಹೊಸವ ಕೊರಡಿನೊ | ಳೆಳೆಯ ಕೋವ ಮರೀಚಿಕಂಗಳ |
 ತಳೆವ ಧರೆಗನನನು ತಾಳವ ಮಾಡಿ ಬಾಜಿಸುವ ||
 ಶಿಲೆಯೊಳಗೆ ಮುಱಿಗುವ ತುಪಾರವ | ನಳೆವ ನೀರೊಳು ಬೆಣ್ಣೆಗಳಿವ |
 ಗ್ಗಳದ ವೇಶ್ಯಾ ಮಾತೆಯರನವನೀಶನೀಕ್ಷಿಸಿದ ||

ತಪಸ್ವಿಗಳು

ಹೃದಯದಮಳಜ್ಯೋತಿಯನು ಬೆಳ | ಗದೆ ನವಾರತಿಯೆತ್ತಲೇನಹು |
 ದೊಡವಿದೊಳಗಣ ಮಲವ ತೊಳೆಯದೆ ದೇಹಕಲ್ಮಷವ ||
 ಮುದದಿ ತೊಳೆದೊಡದೇನು ಕರ್ಮವ | ಬಿಬಿರಿಸದೆ ಮುಕ್ತಿಯನು ಸಾರುವ |
 ವಿಧವದೆಂತೆಂದವನಿಪತಿ ಜಱಿದನು ತಪಸ್ವಿಗಳ ||

ನೀತಿ

ಕೂಟಸಾಕ್ಷಿಗೆ ಗುರುವಿನಾಜ್ಞೆಯ | ದಾಟಿದಗೆ ಪಾಷಂಡಿಗಧಮಗೆ |
 ತೊಟೆಗೆಳನುವಗತಿಜಡಗೆ ಪತಿಕಾರ್ಯಘಾತುಕಗೆ ||
 ಕಾಟಿಲಂಗೆ ಬಕವ್ರತಗೆ ಬೂ | ತಾಟವೆಸಗುವಗನ್ಯಮೋಫೇ |
 ದಾಪ್ಪಟಕಗೆ ಪರನಿಂದಿತಂಗಿಹಪರಗಳಿಲ್ಲೆಂದ ||
 ಧರಣಿಯೊಳಗತ್ಯಂತವಿಷಯಾ | ತುರಂಗಾಯುರ್ನಷ್ಟವಬಿಳ್ಳೆ |
 ಶ್ವರಿಯವೋಸರಿಸುವುದು ಕೀರ್ತ್ಯಂಗನೆಗೆ ಕೇಡಹುದು ||

ಗರುವತನ ಹಿಂಗುವುದು ಧೈರ್ಯದ | ಶರಧಿ ನೆಹಿ ಬತ್ತುವುದು ಕುಲ ಪೈ |
ಸರಿಸುವುದು ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲದಕರನ ಕೇಳಿದ ||

ಧರಣೋಜ. 1424

ಈತನು ದಾವಣಗೆರೆಯ 29 ನೆಯ ಶಾಸನವನ್ನು ಬರೆದಂತೆ ಆ ಶಾಸನದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿರುವ

ಹರಿಹರದೇವರ ವರದಿಂ | ವರಗದ್ಯಂ ಪದ್ಯ.. ವಂ ಶಾಸನದೊಳ್ |

ಬರೆದಂ ಮನುಕುಲರತ್ನಾ | ಕರಜಂದ್ರಂ ಮಾಚಿದೇವಸುತಧರಣೋಜಂ ||

ಎಂಬ ಪದ್ಯದಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. “ ಹರಿಹರದೇವರ ವರದಿಂ ” ಎಂಬುದರಿಂದ ಇವನು ಕವಿತ್ವವನ್ನು ಮಾಡಿರಬಹುದು ಎಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಈ ಶಾಸನವು 1424 ರಲ್ಲಿ ಬರೆದುದು. ಇದರಲ್ಲಿ ವಿಜಯನಗರದ ದೊರೆ ದೇವರಾಯನ (1419-1446) ಆಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಬುಳ್ಳೆನೃಪನು ಹರಿದ್ರಾನದಿಗೆ ಕಟ್ಟಿಯನ್ನು ಹಾಕಿ ಕಾಲುವೆಯನ್ನು ತೆಗೆದಂತೆ ಹೇಳಿದೆ. ಇದರಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ—

ಹರಿಹರ

ಸ್ಮರಕರಿವರಮುಖಸಿತನಂ | ಮುರವುರಹರನಂ ನಗೀಂದುಧರನಂ ವಿಲಸ |
ದ್ವರದಾಭಯಕರನಂ ಹರಿ | ಹರನಂ ಭವಿವೆಂ ಕೃಪಾಸುಧಾಸಾಗರನಂ ||

ಚಾಮರಾಜಸ್ತುತಿ

ಪಿರಿದುಂ ಸದ್ಧರ್ಮಮೇ ಮೂರ್ತಿಯನನುಕರಿಸಿತ್ತೋ ಘನಜ್ಞಾನಮೇ ಭಾ |
ಸುರಗಾತ್ರಂ ಬೆತ್ತುದೋ ಸತ್ಯಲೆಗಳೆ ಪುರುಷಾಕಾರಮಂ ತಾಳ್ಕುವೋ ಭೂ ||
ಸುರರುತ್ಸಾಹಂ ಶರೀರಂಬಡೆದುದೊ ದಿಟಮೆಂಬಂದದಿಂ ರಾಜಿಪಂ ಸಂ |
ಗರಧೀರಂ ಚಾಮರಾಜಂ ಕೃತಸುಕೃತಸಮಾಜಂ ಧರಾಕಲ್ಪಭೂಜಂ ||
ಗಂಡರಗೂಳಿವರಾನ್ವಯ | ಮಂಡನಕಲಿಚಾಮನೃಪತಿ ನಿಜಕೀರ್ತಿ ತರಂ |
ಗೊಂಡಿಡಿಡಿರ ಕರ್ಪೂರಕ | ರಂಡಕಮೆನೆ ಜೆಬ್ಬುವೆತ್ತುದ್ಬಭವಾಂಡಂ ||

ಬುಳ್ಳೆನೃಪಸ್ತುತಿ.

ವೀರಭಗೀರಥಂ ಗಗನಗಂಗಿಯನುವಿಗಗೆ ತಂದನಂತದೇಂ |
ಸೌರುಷಮಲ್ಲು ಕೇಳ್ ಗಗನದಿಂ ಕೆಱಗಿದುರ್ ಹರಿದ್ರೆಯೆತ್ತಲುಂ ||
ಬಾರದಿರಲೈ ಕಟ್ಟಿ ಪಿಡಿವಟ್ಟಿ ಹರೀಶವುರಕ್ಕೆ ಕೊಂಡು ಬಂ |

ದೀರಸೆಯೊಳ್ ಪೆಸವ್ವೆಡೆದ ಬುಳ್ಳಚಮೂಪನಿದೇಂ ಸಭಾಗ್ಯನೋ ||
 ಓರಂತೆ ತೀವಿ ಬಹುಕೆ ಸ್ವೀರಿಂ ಪರಿಕಾಲ್ ವಿರಾಜಿಕುಂ ಬುಳ್ಳನೃಪಂ |
 ಧಾರಿಣಿಗೆ ರಚಿಸಿದಾ ವಿ | ಸ್ತಾರದ ಸೀಮಂತದಗ್ರಸಿಂದೂರದವೋಲ್ ||

ಮಹಾಲಿಂಗದೇವ ಸು 1425

ಈತನು ಏಕೋತ್ತರಶತಸ್ಥಲ, ಪ್ರಭುದೇವರ ಪಟ್ಟಲಜ್ಞಾನಚಾರಿತ್ರವಚನದ ಟೀಕೆ ಇವುಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ.

ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ. ಇವನ “ಅನಾದಿಗುರುಕುಲದನ್ವಯವು” ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದೆ—

(1) ಸೋಮಶಂಭುದೇಶಿಕ, (2) ಸಕಲಾಗಮಾಚಾರ್ಯ, (3) ಶಿವಲಿಂಕಮಂಜಣ್ಣ, (4) ಉಲಿಂಗದೇವ,¹ (5) ಉಲಿಂಗಪೆದ್ದಣ್ಣ, (6) ಸರ್ವೇಶ್ವರದೇವ, (7) ಎಶ್ವೇಶ್ವರಪೆದ್ದಣ್ಣ, (8) ಸಂಹಿತೆಯ ಕಾಳಿದಾಸಭಟ್ಟ, (9) ಸದಾಶಿವದೇವ, (10) ಪ್ರಣಮಿದೇವ, (11) ಈಶಾಸದೇವ, (12) ಮಾನಿವಾಸದೇವ, (13) ಚೆನ್ನಸೋಮೇಶ್ವರ, (14) ಬಾಗಿಯಬಂಕನಾಥ, (15) ಶಂಕರದೇವ, (16) ಗಂಗಾಧರದೇವ, (17) ಬಂಕನಾಥದೇವ, (18) ಪುರಾಣದ ಮಾಯಿದೇವ, (19) ಬಂಕಯ್ಯ, (20) ಮಹಾಲಿಂಗದೇವ (ಕವಿ). ಇವನ ಶಿಷ್ಯ (21) ಕುಮಾರಬಂಕನಾಥ; ಅವನ ಕರಜಾತ ಜಕ್ಕಣಾರ್ಯ.

ಈ ಜಕ್ಕಣಾರ್ಯನು ವ್ರೌಢದೇವರಾಯನಲ್ಲಿ (1419-1446) ದಂಡೇಶನಾಗಿದ್ದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಇವನಿಗೋಸ್ಕರ ಮಹಾಲಿಂಗದೇವನು ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದುದಾಗಿ ತಿಳಿವುದರಿಂದ ಈತನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1425 ಆಗಬಹುದು. ಇವನಿಗೆ “ಪುಲಿಗೇರೆಯ ಪುರವರಾಧೀಶ್ವರ, ಅಪೂರ್ವಸ್ವಯಂಭುಪ್ರಸನ್ನಚೆನ್ನದಕ್ಷಿಣಾಶ್ರೀಸೋಮನಾಥದೇವರ ದಿವ್ಯಶ್ರೀವಾದಪದ್ಮಾರಾಧಕ, ತ್ರಿಕಾಂಡನಿಷ್ಠ, ಪರಮವೀರಶೈವಾಗಮಾಚಾರ್ಯ” ಎಂಬ ವಿಶೇಷಣಗಳು ಹೇಳಿವೆ. ಇವನಿಗೆ ವಾರಾಣಸೀಂದ್ರ ಎಂಬ ಹೆಸರೂ ಇದ್ದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ.

1. ಬಂದು ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ಮೊದಲು ನಾಲ್ಕು ಹೆಸರುಗಳು ಹೀಗೆ ಕೊಟ್ಟಿವೆ:—(1) ಪರಶಿವ, (2) ನಂದಿಕೇಶ್ವರ, (3) ದುರ್ವಾಸದೇವ, (4) ದ್ವಿತೀಯಸ್ವಯಂಭು ತ್ರಿಣೇತ್ರದೇವ. 6 ನೆಯದು ವಿಕೀರ್ತರಪೆದ್ದಣ್ಣ; 7 ನೆಯದು ಸದಾಶಿವದೇವ.

ಈತನ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ

1. ಪ್ರಭುದೇವರ ಷಟ್ಸ್ಥಲಜ್ಞಾನಚಾರಿತ್ರವಚನದ ಟೀಕೆ

ಇದಕ್ಕೆ ಷಟ್ಸ್ಥಲವಿವೇಕ ಎಂಬ ಹೆಸರೂ ಇರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ; ಸ್ಥಲ 6, ವಚನ 694. ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಜಕ್ಕಣಾರ್ಯನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಲು ಮಹಾಲಿಂಗದೇವನು

ತಮ್ಮ ಪರಮುಚ್ಛಾನಾನುಭಾವಪ್ರಸನ್ನಪ್ರಕಾಶದಿಂ ಷಟ್ಸ್ಥಲವನು ಪ್ರಭುದೇವರ ವಚನಗಳಿಂದ ಸಂಕಲ್ಪಿಸಿ ಸುಲಲಿತವಾಕ್ಯಾಮೃತವಾಗಿ ಆ ವಚನಗಳನ್ನು ಟೀಕಿಸಿ ಪರಮಾರ್ಥತತ್ವಜೋಧೆಯನು ನಿರೂಪಿಸಿದ ಕ್ರಮವೆಂತೆಂದಡೆ

ಎಂದಿದೆ. ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ

ಮಹಾಲಿಂಗದೇವರು ತಮ್ಮ ನಿಜಶಿಷ್ಯ ಭಕ್ತಿಭಂಡಾರಿ ಜಕ್ಕಣಾರ್ಯನಿಗೆ ಸಪ್ತೇ ಮನುಹಾಸುಭಾವಸಂಯೋಧೆಯ ಸಂಬಂಧನಿರೂಪಣಕಾರಣಾರ್ಥಂ ವಿರಚಿತಮಷ್ಟ ಪ್ರಭುದೇವರ ಷಟ್ಸ್ಥಲದ ಟೀಕು

ಎಂದಿದೆ. ಮತ್ತೊಂದು ಪ್ರತಿಯ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ

ಇದು ಪ್ರಭುದೇವರ ವಚನದಾಖ್ಯಾನ. ಇದನು ಎನ್ನಲ್ಲಿ ತೋರಿಸಿದ ಅಬ್ಬಮತಿಯಿಂದ ನಾನು ಅನ್ವಯವ ಮಾಡಿದೆನು

ಎಂದಿದೆ. ಟೀಕೆಯ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಬಸವ, ಚೆನ್ನಬಸವ, ಪ್ರಭುದೇವ ಇವರುಗಳ ಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಒಂದು ವಚನದ ಟೀಕೆಯನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ವಚನ|| ಶಿಲೆಯೊಳಗಣ ಪಾವಕನಂತೆ, ಉದಕದೊಳಗಣ ಪ್ರತಿಬಿಂಬದಂತೆ, ಬೀಜದೊಳಗಣ ವೃಕ್ಷದಂತೆ, ಶಬ್ದದೊಳಗಣ ನಿಶ್ಯಬ್ದದಂತೆ, ಗೋಪೇಶ್ವರಾ ನಿಮ್ಮ ಶರಣಸಂಬಂಧ.

ಟೀಕೆ|| ಶಿಲೆಯೊಳಗಿರ್ಪ ಅಗ್ನಿ ಮೈದೋಷದಹಾಂಗೆ ಪರಬ್ರಹ್ಮವು ಪಿಂಡಸ್ಥವಾಗಿದುರ್ಪ ಕಾಣಿಸದೆಂಬುದೀಗ ಶಿಲೆಯೊಳಗಣ ಪಾವಕನಂತೆ ಎಂಬ ಶಬ್ದಕೃಥ್; ಆವು ದಾನೊಂದು ಪ್ರತಿಬಿಂಬವುದಕದೊಳಗಿದುರ್ಪ ಆವುದಕದ ಗುಣಧರ್ಮಕರ್ಮವ ಹೊದ್ದದಹಾಂಗೆ ಆ ಪರಬ್ರಹ್ಮವು ಪಿಂಡಸ್ಥವಾಗಿದುರ್ಪ ಆ ಪಿಂಡದ ಗುಣಧರ್ಮಕರ್ಮವ ಹೊದ್ದದಿರ್ಪದೀಗ ಉದಕದೊಳಗಣ ಪ್ರತಿಬಿಂಬದಂತೆ ಎಂಬ ಶಬ್ದಕೃಥ್; ಬೀಜದೊಳಗಿರ್ಪ ವೃಕ್ಷದಹಾಂಗೆ ಆ ಪರಬ್ರಹ್ಮವು ಪಿಂಡಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಗೂಢವಾಗಿರ್ಪದೆಂಬುದೀಗ ಬೀಜದೊಳಗಣ ವೃಕ್ಷದಂತೆ ಎಂಬ ಶಬ್ದಕೃಥ್; ಶಬ್ದದೊಳಗೆ ನಿಶ್ಯಬ್ದವಾಗಿದುರ್ಪದನು

ಭೇದಿಸಬಾರದಹಾಂಗೆ ಆ ಪರಬ್ರಹ್ಮವು ಪಿಂಡಸ್ಥವಾಗಿರಲು ಅಭೇದ್ಯವಾಗಿವುದೆಂಬುದೀಗ ಶಬ್ದರೂಪಗಳೂ ನಿಶ್ಚಯವಾದಂತೆ ಎಂಬ ಶಬ್ದಕೃಷ್ಣ. ಇದು ಪಿಂಡಸಂಭವನಿವೇಶನ.

2 ಏಕೋತ್ತರ ಶತಸ್ಥಲ

ಇದರ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ

ಮಹಾಲಿಂಗದೇವರು ತಮ್ಮ ಪರಮಜ್ಞಾನಾನುಭಾವ ಪ್ರಸನ್ನ ಪ್ರಕಾಶದಿಂ ಪಟ್ಟಿಲವನು ಬಸವರಾಜದೇವರು, ಜೆನ್ನಬಸವರಾಜದೇವರು, ಪ್ರಭುದೇವರು ಮುಖ್ಯವಾದ ಅಸಂಖ್ಯಾತಮಹಾಗಣಗಳ ಪರಮವಾಕ್ಯಾಮೃತವಸ್ತು ವಚನಗಳಿಂದ ಭಕ್ತಿಭಂಡಾರಿ ಜಕ್ಕಣಾರ್ಯಗೆ ಹೇಳಿದುದು

ಎಂದಿದೆ. ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ

ಪಿಂಡಾದಿಜ್ಞಾನಶೂನ್ಯಾಂತಮಾದ ಏಕೋತ್ತರಶತಸ್ಥಲ ಸಮಾಪ್ತ ಎಂದಿದೆ. ಗ್ರಂಥವು 12 ಪರಿಚ್ಛೇದಗಳಾಗಿ ಭಾಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಅಂಗಸ್ಥಲ 44 ಕೈ ವಚನ 465, ಸ್ಥಲನಿರ್ದೇಶದ ಪದನು 253, ಉಭಯಂ ವಚನ 718. ಲಿಂಗಸ್ಥಲ 57 ಕೈ ವಚನ 462, ಸ್ಥಲನಿರ್ದೇಶದ ಪದನು 295, ಉಭಯಂ ವಚನ 757. ಒಟ್ಟು 1475. ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ವೀರಶೈವಮತದೊಳಗೆ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಅಂಗಸ್ಥಲ 44, ಲಿಂಗಸ್ಥಲ 57, ಎರಡೂ ಕೂಡಿ ಆದ 101 ಸ್ಥಲಗಳು ಸಪ್ರಮಾಣವಾಗಿ ವಿವರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ.

ಅಂಗಸ್ಥಲ 44ಕ್ಕೆ ವಿವರ:—

- (1) ಭಕ್ತಸ್ಥಲ 15¹ (2) ಮಾಹೇಶ್ವರಸ್ಥಲ 9² (3) ಪ್ರಸಾದಿಸ್ಥಲ 7³
(4) ಪ್ರಾಣಲಿಂಗಸ್ಥಲ 5⁴ (5) ಶರಣಸ್ಥಲ 4⁵ (6) ಐಕ್ಯಸ್ಥಲ 4⁶.

ಸೂಚನೆ—ಪ್ರತಿಯೊಂದಕ್ಕೂ ಸ್ಥಲ ಎಂಬ ಕಬ್ಬವನ್ನು ಸೇರಿಸಿ ಓದಬೇಕು.

1. ಪಿಂಡ, ಪಿಂಡಜ್ಞಾನ, ಸಂಸಾರಹೇಯ, ಗುರುಕರುಣ, ಲಿಂಗಧಾರಣ, ವಿಭೂತಿಧಾರಣ, ರುದ್ರಾಕ್ಷಿಧಾರಣ, ಪಂಚಾಕ್ಷರೀಜಪ, ಭಕ್ತಿ, ಉಭಯ, ತ್ರಿವಿಧಸಂಪತ್ತಿ, ಚತುರ್ವಿಧಸಾರಾಯ, ಉಪಾಧಿಮಾಟ, ನಿರುಪಾಧಿಮಾಟ, ಸಹಜಮಾಟ.

2. ಮಾಹೇಶ್ವರ, ಲಿಂಗನಿಷ್ಠಾ, ಪೂರ್ವಾಕೃಯನಿರಸನ, ವಾಗದ್ವೈತನಿರಸನ, ಆಹ್ವಾನವಿವರ್ಜನನಿರಸನ, ಆಶ್ಚರ್ಯತನುಮೂರ್ತಿನಿರಸನ, ಸರ್ವಗತನಿರಸನ, ಕಿವಜಗನ್ವಯ, ಭಕ್ತದೇಹಿಕಲಿಂಗ.

3. ಪ್ರಸಾದಿ, ಗುರುಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ, ಲಿಂಗಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ, ಜಂಗಮಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ, ಭಕ್ತಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ, ಕರಣಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ ಪ್ರಸಾದಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ.

4. ಪ್ರಾಣಲಿಂಗಿ, ಪ್ರಾಣಲಿಂಗಾರ್ಚನ, ಕಿವಯೋಗಸಮಾಧಿ, ಲಿಂಗನಿಜ, ಆಂಗಲಿಂಗ.

5. ಕರಣ, ತಾಮಸನಿರಸನ, ನಿರ್ದೇಶ, ಕೀಲಸಂಪಾದನ.

6. ಐಕ್ಯ, ಸರ್ವಾರಾಸಂಪತ್ತಿ, ಏಕಭೂಜನ, ಸಹಭೋಜನ.

(1) ರಿಂದ (6) ರವರೆಗೆ ಕೊಟ್ಟಿರುವುದೇ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಪಟ್ಟಿಲವೆಂಬುದು.

ಲಿಂಗಸ್ಥಲ 57ಕ್ಕೆ ವಿವರ:—

(1) ಆಚಾರಲಿಂಗಸ್ಥಲ 9¹ (2, ಗುರುಲಿಂಗಸ್ಥಲ 9² (3) ತಿವಲಿಂಗಸ್ಥಲ 9³ (4) ಜಂಗಮಲಿಂಗಸ್ಥಲ 12⁴ (5) ಪ್ರಸಾದಿ ಲಿಂಗಸ್ಥಲ 9⁵ (6) ಮಹಾಲಿಂಗಸ್ಥಲ 9⁶.

ವೀರಶೈವಾಮೃತಪುರಾಣದಲ್ಲಿ (1530) ಜಂಗಮಲಿಂಗಸ್ಥಲ 9 ಎಂದೂ ಅದರ ಕೊನೆಯ 3 ಸ್ಥಲಗಳನ್ನೂ ಮುಂದಣ 6 ನ್ನೂ ಸೇರಿಸಿ ಪ್ರಸಾದಿಲಿಂಗಸ್ಥಲ 9 ಎಂದೂ ಅದರ ಕೊನೆಯ 3 ಸ್ಥಲಗಳನ್ನೂ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಸೇರಿಸಿ ಮಹಾಲಿಂಗಸ್ಥಲ 12 ಎಂದೂ ಹೇಳಿದೆ. ಗುರುರಾಜಚಾರಿತ್ರದಲ್ಲಿಯೂ (ಸು. 1650) ಹೀಗೆಯೇ ಇದೆ. ಈ ವ್ಯತ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೇನೋ ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ.

ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಒಂದು ವಚನವನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ—
 ಕ್ಷೀರದೊಳು ಘೃತವಡಗಿ ನೀರು ಮುಕ್ತಿನೋಳಡಗಿ |
 ಆರೈದು ನೋಡೆ ಬೀಜದೊಳು ವೃಕ್ಷ||
 ಸಾರಿದುರ್ ಮೊಳೆದೋಡಿದಂತಿರ್ಪ ಮಹಘನವ |
 ನಾರು ಭೇದಿಸಿ ಕಾಗಾಲರಿದು ನೋಡಾ ||

ಲಕ್ಷಣ್ಯದಂಡೇಶ. 1428

ಈತನು ಶಿವತತ್ವಚಿಂತಾಮಣಿಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ. ಮೂರುರಾಯರ ಗಂಡ, ಗಜವೇಂಟೆಕಾರ ಎಂಬ ಬಿರುದುಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದಾನೆ.

1. ದೀಕ್ಷಾಗುರು, ಚಿಕ್ಷಾಗುರು, ಜ್ಞಾನಗುರು, ಕ್ರಿಯಾಲಿಂಗ, ಭಾವಲಿಂಗ, ಜ್ಞಾನಲಿಂಗ, ಸ್ವಯ, ಚರ, ಪರ.
2. ಕ್ರಿಯಾಗಮ, ಭಾವಾಗಮ, ಜ್ಞಾನಾಗಮ, ಸಕಾಯ, ಅಕಾಯ, ಪರಕಾಯ, ಧರ್ಮಾಚಾರ, ಭಾವಾಚಾರ, ಜ್ಞಾನಾಚಾರ.
3. ಕಾಯಾನುಗ್ರಹ, ಇಂದ್ರಿಯಾನುಗ್ರಹ, ಪ್ರಾಣಾನುಗ್ರಹ, ಕಾಯಾರ್ಪಿತ, ಕರಣಾರ್ಪಿತ, ಭಾವಾರ್ಪಿತ, ಚಿಪ್ಪು, ಶುಶ್ರೂಷಾ, ಸೇವ್ಯ.
4. ಜೀವಾತ್ಮ, ಅಂತರಾತ್ಮ, ಪರಮಾತ್ಮ, ನಿರ್ದೇಹಾಗಮ, ನಿರ್ಭಾವಾಗಮ, ನಪ್ಪಾಗಮ, ಅದಿಪ್ರಸಾದಿ, ಅಂತ್ಯಪ್ರಸಾದಿ, ಸೇವ್ಯಪ್ರಸಾದಿ, ದೀಕ್ಷಾಪಾದೋದಕ, ಚಿಕ್ಷಾಪಾದೋದಕ, ಜ್ಞಾನಪಾದೋದಕ.
5. ಕ್ರಿಯಾನಿಷ್ಪತ್ತಿ, ಭಾವನಿಷ್ಪತ್ತಿ, ಜ್ಞಾನನಿಷ್ಪತ್ತಿ, ಪಿಂಡಾಕಾಶ, ಬಿಂದುಕಾಶ, ಮಹದಾಕಾಶ, ಕ್ರಿಯಾಪ್ರಕಾಶ, ಭಾವಪ್ರಕಾಶ, ಜ್ಞಾನಪ್ರಕಾಶ.
6. ಕೊಂಡುದು ಪ್ರಸಾದ, ನಿಂದುದೋಗರ, ಚರಾಚರನಾಸ್ತಿ, ಭಾಂಡ, ಭಾಜನ, ಅಂಗಲೇಪನ, ಸ್ವಯಪರವರಿಯದ, ಭಾವಾಭಾವನಪ್ಪ, ಜ್ಞಾನಕೂನ್ಯ.

ಳುಳ್ಳ ದೇವರಾಯನಲ್ಲಿ ತಾನು ಮಹಾಪ್ರಧಾನನಾಗಿಯೂ ಅವನಿಗೆ ಆಪ್ತಮಿತ್ರನಾಗಿಯೂ ಅವನ ರಾಜ್ಯಾಭ್ಯುದಯಕ್ಕೆ ಕಾರಣಭೂತನಾಗಿಯೂ ಇದ್ದಂತೆ ಈ ಪದ್ಯಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ—

ಧರ್ಮಧಿಕ ಮೂಱುರಾಯರ ಗಂಡನಪ್ರತಿಮೆ |

ಬಿರುದಾಂಕ ಗಜವೇಟಿಕಾಱಿ ದೇವೇಂದ್ರಭೂ |

ವರನ ಮಹದೈತ್ಯಶ್ರಯಶರಧಿಷಂದ್ರೋದಯನುದಾರಕಯುಣಾಧಾರನು ||

ನಿರುಪಮಿತಸಪ್ತಾಂಗರಾಜ್ಯವರ್ಧನಕಳಾ |

ಧರನಮಲಕೀರ್ತಿಯುತ ಲಕ್ಷ್ಮಣ್ಣ ದಂಡೇಶ.

ಈ ಕಲಿಯುಗದೊಳತಿಪ್ರೌಢಮತಿ ದೇವರಾಜೇಂದ್ರನ ಮಹಾಪ್ರಧಾನಂ. ಇಭವೇಟಿಕಾಱಿದೇವೇಂದ್ರನುನ್ನತ ಕಳೆಯನು.

ಈ ದೊರೆ 1419ರಿಂದ 1446 ವರೆಗೆ ಆಳಿದ ವಿಜಯನಗರದ ರಾಜನಾದ ಪ್ರೌಢದೇವರಾಯನು. ಈತನಲ್ಲಿ ಕವಿ ಅಧಿಕಾರಿಯಾಗಿದ್ದ ವಿಷಯವು ಕೆಲವು ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಹೇಳಿದೆ. ಕವಿಗೆ ಲಕ್ಷ್ಮಣಾಮಾತ್ಯ, ಲಕ್ಷ್ಮಣ ಒಡೆಯ ಎಂಬ ಹೆಸರುಗಳೂ ಉಂಟು.

ಮುಳುಬಾಗಿಲ 2ನೆಯ ಮತ್ತು 96ನೆಯ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ(1431) ಈತನು ವಿಷ್ಣುವರ್ಧನಗೋತ್ರದವನೆಂದೂ ಹೆಗ್ಗಡೆದೇವ ಒಮ್ಮಾಯಮ್ಮ ಅವರುಗಳ ಮಗನೆಂದೂ ಈತನಿಗೆ ಮಾದಣ್ಣದಣ್ಣಾಯಕನೆಂಬ ಒಬ್ಬ ಸಹೋದರನಿದ್ದನೆಂದೂ ದೇವರಾಯನ ಧರ್ಮದಿಂದ ವಿರೂಪಾಕ್ಷ ಪುರದ ವಿರೂಪಾಕ್ಷದೇವರಿಗೆ ಸೇನೆಮಾಡಿದನೆಂದೂ ಹೇಳಿದೆ. ಕೋಲಾರದ 104ನೆಯ ಶಾಸನದಿಂದ(1428) ಈತನು ದೇವರಾಯನಿಗೆ ಧರ್ಮವಾಗವೇಕೆಂದು ಭೂದಾನವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡೆಯೂ, ಬೌರಿಂಗ್ ಪೇಟೆ 72 (1430), 87 (1433) ಈ ಶಾಸನಗಳಿಂದ ಇವನು ಮುಳುಬಾಗಿಲುರಾಜ್ಯದಲ್ಲಧಿಕೃತನಾಗಿದ್ದಂತೆಯೂ, ಮಾಲೂರು 1ನೆಯ ಶಾಸನದಿಂದ (1434) ಈತನೂ ಇವನ ಸಹೋದರನಾದ ಮಾದಣ ಒಡೆಯರೂ ದೇವರಾಯನ ನಿರೂಪದಿಂದ ಸಾಳುವಗೋಪರಾಜನಿಗೆ ತೇಕಲನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟಂತೆಯೂ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಕೋಲಾರದ 104ನೆಯ ಶಾಸನದ ಕಾಲವನ್ನೇ ಈತನಿಗೆ ಮೇಲೆ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದೇವೆ.

ಸಿದ್ದವಂಜೇಶವು (ಸಂ. 1650) ತನ್ನ ಗುರುರಾಜಚಾರಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಈ ಕವಿಯನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿ ಇವನ ಗ್ರಂಥದಿಂದಲೂ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಶಿವತತ್ವಚಿಂತಾಮಣಿ

ಇದು ವಾರ್ಧಕಸಟ್ಟದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಸಂಧಿ 54, ಪದ್ಯ 2221. ಇದರಲ್ಲಿ ನಿತ್ಯಾನಿತ್ಯವಸ್ತುವಿವರಣೆ, ಸಕಲನಿಷ್ಕಲವಿಚಾರ, ಶಿವನ 25 ಲೀಲೆಗಳು, ಭುವನಕೋಶ, ಶಿವಲೋಕವರ್ಣನೆ, ಶಿವನಂದೀಶಸಂವಾದ, ಬಸವಚರಿತ, ಗಣಪ್ರಶಂಸೆ, ಧರ್ಮಾಧರ್ಮವಿವರಣೆ, ಪಂಚಾಕ್ಷರೀಭಸಿತರುದ್ರಾಕ್ಷೆಗಳ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ, ಲಿಂಗಧಾರಣೆ, ಶಿವಪೂಜಾವಿಧಿ, ವಾದೋದಕಪ್ರಸಾದಮಹಿಮೆ, ಶಿವಾಧಿಕೃ, ಮಾಹೇಶ್ವರಾಚರಣೆ, ಸಟ್ಟಲ ಇವೇ ಮುಂತಾದ ವಿಷಯಗಳು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ಪ್ರತಿಪದ್ಯವೂ “ವಿಮಲ ಚರಣಾಂಬುಜಕ್ಕೆ ಶರಣು” ಎಂದು ಮುಗಿಯುತ್ತದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಕವಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ—

ಗುರುವಚನದಮೃತಮಂ ಶ್ರುತಿಪುರಾಣಾಗಮದ |

ಪರಮಾರ್ಥದಮೃತಮಂ ವರಪುರಾತನವಚನ |

ಸುಯಾಯದಮೃತಮಂ ಶಿವತಾಂತ್ರಿಕರು ಪೇಟ್ಟ ಸಿದ್ಧಾಂತವೆನಿಸಮೃತಮಂ ||

ಪರಮಾನುಭಾವದನುಪಮಗೋಷ್ಠಿಯಮೃತದೇಹು |

ಬೆರೆಸಿ ಮಧನಿಸಿ ಪಡೆದ ಲಕ್ಕಣ್ಣ ದಂಡೇಶ |

ಧರಿಸಿರ್ಪ ತತ್ವಚಿಂತಾಮಣಿಯನಣವವರ ಚರಣಾಂಬುಜಕ್ಕೆ ಶರಣು ||

ಇದು ವಿರಶೈವಸಿದ್ಧಾಂತತಂತ್ರದ ಸೂತ್ರ |

ವಿದು ಸಕಲವೇದಾಗಮದ ಶಿಖಾಸೂತ್ರವಿಂ |

ತಿದು ಪರಮನಿರ್ವಾಣಪರಿಸದನೆನಿಸ ಶಾಂಭವೀಯಯೋಗದ ಸೂತ್ರವು ||

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಶಿವಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ವಿರೂಪಾಕ್ಷನೆನಿಸಿದ ಮಹಾಲಿಂಗಮೂರ್ತಿ, ಪಾಶುಪತಸದ್ವ್ರತಗುಣಾಗ್ರಣಿ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಗುರು, ಪ್ರಭುವರ, ಬಸವ, ಚಿನ್ನಬಸವ ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ—

ಕಾಲಸಂಹಾರ

ಇಡಿದ ಒಡೆಯೆಡೆಯೊಳಡೆರುವ ಗಂಗೆಯುಡುಪತಿಯ |

ನಡಿಗಡಿಗೆ ಬಡದೆ ನಡುಗಿಸಿ ಜಡಿನ ಘಣಿಪತಿಯ |

ಪಡೆವಣಿಯ ಲೊಡರಿಜುವ ನಿಡುಲಕರಿ ನಡುದೊಡೆಯ ಮಡದಿಯಿಂ ಕಡುರಂಜಿಸೆ ||

ಕಿಡಿಯಿಡುತ ಘಡುಘುಡಿಪ ಕಡುವೆಳಪ ನಡುನಯನ |
 ಸಿಡಿಲ ಸಡಗರದ ಡಮರುಗದೊಡನೊಡನೆ ನುಡಿಯೆ |
 ಮೃಡನು ತಡೆಯದೆ ಯಮನ ಸುಡಲುದನಹಿ'ಪುವನ ಚರಣಾಂಬುಜಕ್ಕೆ ಶರಣು ||

ಮನ್ವಥ

ದಿಟ್ಟಸಿದ್ದರನೆಯೆಬ್ಬಟ್ಟಿ ಯತಿಗಳ ಕೊರಲ |
 ಮೆಟ್ಟಿ ನಿರ್ಜರರ ಬಾಯಟ್ಟಿ ವಿರಹಿಗಳ ಬೆ |
 ನ್ನಟ್ಟಿಯಾಕ್ಷಿಪರ ಹುಡಿಗುಟ್ಟಿ ನಾನಾಜನರ ತಟ್ಟಿ ದಿಕ್ಕೆಂಬ ಮುಟ್ಟಿ ||
 ಕಟ್ಟುಗ್ರತಪಸಿಗಳ ಸುಟ್ಟಸುವ ನೀಗುವರ |
 ಬಿಟ್ಟಧಿಕವಾನಿಗಳ ಕಟ್ಟಿ ನಡೆಗೊಂಡು ಹಿಮ |
 ವೆಟ್ಟವಂ ಕಂಡ ಮನ್ವಥಮೀರನೊಲವವರ ಚರಣಾಂಬುಜಕ್ಕೆ ಶರಣು ||

ನೀತಿ

ವನಯವುಳ್ಳ ಭಿಮಾನಿಗವಮಾನವಾದಂತೆ |
 ಮನವೊಲಿದ ಕೊಟದೆಡೆಗಲಿಕೆಯು ಬಂದಂತೆ |
 ಯನುಗುಣದ ಯವ್ವನಂ ತಪ್ಪಿ ಮುಪ್ಪಡಸುತಿರೆ ಮೈ ಸುಕ್ಕಿ ನರೆಗಳೊದವಿ ||
 ತನು ನಡುಗಿ ಸರ್ವಾಂಗಶಿಥಿಲದಿಂ ನಿಸ್ಸತ್ವ |
 ವನುಗೊಂಡು ನಡೆಯುಡುಗಿ ಬಾಗಿ ಬಸವೋಯುತಿರೆ |
 ವನಿತೆಗಂ ಪುರುಷನೊನ್ನೊಪ್ಪುಗೆಯೆಂಬವನ ಚರಣಾಂಬುಜಕ್ಕೆ ಶರಣು ||

ಕುವಾರಬಂಕನಾಥ. ಸು. 1430

ಈತನು ಪಟ್ಟಣಲೋಪದೇಶ, ಪ್ರಭುದೇವರ ಟೀಕಿನ ವಚನ ಇವುಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ; ಮಹಾಲಿಂಗದೇವನ (ಸು. 1425) ಶಿಷ್ಯನು; ವಿಜಯನಗರದ ದೊರೆ ದೇವರಾಯನಲ್ಲಿ (1419-1446) ದಂಡನಾಥನಾಗಿದ್ದ ಚಕ್ಕಣಾರ್ಯನ ಗುರು. ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1430 ಆಗಬಹುದು.

ಈತನ ಗ್ರಂಥಗಳು ಬಹಳಮಟ್ಟಿಗೆ ಮಹಾಲಿಂಗದೇವನ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಹೋಲುತ್ತವೆ.

ಜಕ್ಕಣಾರ್ಯ. ಸು. 1430

ಈತನು ನೂರೊಂದು ಸ್ಥಲವನ್ನು ಎಂದರೆ ಏಕೋತ್ತರಶತಸ್ಥಲವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ; ಮಹಾಲಿಂಗದೇವನ' (ಸು. 1425) ಶಿಷ್ಯನಾದ ಕುಮಾರಬಂಕನಾಥನ ಕರಜಾತನು. ಇವನಿಗೆ ಜಕ್ಕಣ್ಣ, ಜಕ್ಕಪ್ಪ ಎಂಬ ಹೆಸರೂ ಉಂಟು; ಭಕ್ತಿಭಂಡಾರ ಎಂಬ ಬಿರುದಿದ್ದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಇವನು ವಿಜಯನಗರದ ಪ್ರೌಢದೇವರಾಯನಲ್ಲಿ (1419-1446) ದಂಡನಾಯಕನಾಗಿದ್ದನು. ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1430 ಆಗಬಹುದು. ಮಹಾಲಿಂಗದೇವನು ಈತನ ಉಪದೇಶಾರ್ಥವಾಗಿ ಎರಡು ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದ ಸಂಗತಿ ಹಿಂದೆಯೇ ತಿಳಿಸಿದೆ'. ಕಲ್ಲಮಠದ ಪ್ರಭುದೇವ, ಪ್ರಭುಲಿಂಗಲೀಲಾಕರ್ತೃ ಚಾಮರಸ, ಕರಸ್ಥಲದ ನಾಗದೇವ, ವೀರಣ್ಣಾಡಿಯ ಮುಂತಾದ ವಿರಕ್ತರು ಈತನ ಸಮಕಾಲದವರಾಗಿದ್ದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಇವನು ವೀರಶೈವಗ್ರಂಥಗಳ ರಚನೆಗಾಗಿ ಅಪರಿಮಿತವಾದ ದ್ರವ್ಯವನ್ನು ವೆಚ್ಚವಾಡಿದಂತೆ ಗುಬ್ಬಿಯಮಲ್ಲಣಾರ್ಯನ ವೀರಶೈವಾಮೃತ ಪುರಾಣದಲ್ಲಿ (1530) ಹೇಳಿದೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ನೂರೊಂದುಸಲ

ಇದರ ವಿಷಯವಾಗಿ ಗ್ರಂಥಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದೆ:--

ಈ ಶಾಸ್ತ್ರವು ಕಾಮಿಕಾಗಮದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ ಅದಂ ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರನು ಆಗ ಸ್ವಯಂಗೆ ಬೋಧಿಸಿದಂ. ಅವೇ ವೀರಶೈವರಿಗೆ ಸ್ಥಲಭೇದದಿಂದ ಆಱುಪ್ರಕಾರವನುಳ್ಳುದು. ಮೊದಲಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಸ್ಥಲ 15, ಮಾಪೇಶ್ವರಸ್ಥಲ 9, ಪ್ರಸಾದಿಸ್ಥಲ 7, ಪ್ರಾಣಲಿಂಗಿಸ್ಥಲ 5, ಶರಣಸ್ಥಲ 4, ಐಕ್ಯೆಸ್ಥಲ 4. ಅನಂತರ ಲಿಂಗಸ್ಥಲಂಗಳನಾತ್ರಯಿಸಿದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಿ ಆಚಾರಲಿಂಗಸ್ಥಲ 9, ಗುರುಲಿಂಗಸ್ಥಲ 9, ಶಿವಲಿಂಗಸ್ಥಲ 9, ಜಂಗಮಲಿಂಗಸ್ಥಲ 12, ಪ್ರಸಾದಿಲಿಂಗಸ್ಥಲ 9, ಮಹಾಲಿಂಗಸ್ಥಲ 9. ಅಂತು ಅಂಗಸ್ಥಲ 44, ಲಿಂಗಸ್ಥಲ 57, ಉಭಯಂ ಪಿಂಡಾದಿ ಜ್ಞಾನಶೂನ್ಯಾಂತ 101 ಸ್ಥಲ.² ಆವನೆ ನಿರೂಪಿಸಿದ ಪುರಾತನರ ಮಹಾವಚನಂಗಳೊಳಗೆ ಜಕ್ಕಣಾರ್ಯರು ಸಾರಾಯವಾದ ನೂಱೊಂದು ಸ್ಥಲವಚನಗಳಂ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಸೂತ್ರವಿಟ್ಟು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದರು. ಅಂತು ಅಂಗಸ್ಥಲ 44ಕ್ಕಂ ಸೇರಿದ ಪದನು 253 ; ಲಿಂಗಸ್ಥಲ 57ಕ್ಕಂ ಸೇರಿದ ಪದನು 297 ; ಉಭಯಂ 550

1. 50ನೆಯ ಪುಟವನ್ನು ನೋಡಿ 2 52ನೆಯ ಪುಟವನ್ನು ನೋಡಿ.

ಈ ಗ್ರಂಥದ ವಿಷಯವಾಗಿಯೂ ಚಾಮರಸ ಪ್ರಭುಲಿಂಗಲೀಲೆಯ ವಿಷಯವಾಗಿಯೂ ಭೈರವೇಶ್ವರಕಾವ್ಯದ ಕಥಾಸೂತ್ರರತ್ನಾಕರದಲ್ಲಿ (1672) ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದೆ—

ಕುಂತಲದೇಶದಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾನಗರಿಯೆಂಬ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ಪ್ರೌಢರಾಯನಿರ್ವಾನು. ಅವನ ಗುರುಗಳು ಮುಕುಂದಪೆದ್ದಿ, ವೃಂದಾಚಾರ್ಯನು. ಅವರು ವಿಷ್ಣುಮತವ ಜೋಧಿಸುತ ತಮ್ಮ ಭಾರತರಾಮಾಯಣಮಂ ಒಂಬತ್ತು ತಿಂಗಳು ಬೋಧಿಸಿ 18 ಮೆಣೆ ವಣಿಗೆಯಂ ಮಾಡಿರಲು, ಇತ್ತ ವೀರಶೈವಕೆ ಮುಖ್ಯವಾದ 21 ಗುರುಸಂಪ್ರದಾಯಕ್ಕೆ¹ ಶ್ರೇಷ್ಠರಾದ ಕುಮಾರಬಂಕನಾಥದೇವರ ಶಿಷ್ಯರಾದ ಜಕ್ಕಣಾರ್ಯಪಂಡಿತರು ತಮ್ಮ ಗುರುನಿರೂಪದಿಂದ ಸಕಲಪುರಾತನರ ವಚನಂಗಳಿಂದ ಏಕೋತ್ತರಶತಸ್ಥಲವಂ ಸೂತ್ರವ ಕಲ್ಪಿಸಿ ಸ್ಥಲವಿಟ್ಟು ವಸ್ತುಕವರ್ಣಕದಿಂದ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಪ್ರಭುದೇವರು ನಿರೂಪಿಸಿದ ವಚನಂಗಳಿಗೆಯೂ ಸೂತ್ರಸ್ಥಲವಿಟ್ಟು ಅರ್ಥಪದ್ಧತಿಯ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವಂ ಮಾಡಿ ಕಲ್ಲಮಠದಪ್ರಭುದೇವಾಚಾರ್ಯರು, ಚಾಮರಸಯ್ಯನೆಂಬ ಆರಾಧ್ಯರು, ಕರಸ್ಥಲದ ನಾಗಿದೇವರು, ವೀರಣ್ಣೊಡೆಯದೇವರು ಮುಖ್ಯವಾದ 101 ವಿರಕ್ತರು ಭಕ್ತರು ಸಹವಾಗಿ ಏಕೋತ್ತರಶತಸ್ಥಲವಂ ಪುಷ್ಪಕದೊಳಗಿಟ್ಟು ಸರ್ವಸಂಭ್ರಮದಿಂದ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಮೆಣೆವಣಿಗೆಯಂ ಮಾಡಲು, ಮುಕುಂದಪೆದ್ದಿ ನೋಡಿ ಜಕ್ಕಣ್ಣ ದಂಡೇಶಮಂತ್ರಿ ಪ್ರೌಢನ ಸಭೆಗೆ ಬಂದಾಗ ಜಕ್ಕಣ್ಣನಿಗೂ ಅವನಿಗೂ ವಾಗ್ವಾದವಾಗಿ ಜಕ್ಕಣ್ಣನು “ ಹರಿಯಜೀಂವ್ರಾದಿವಾನುಮುನಿಗಳಿಗೆಯೂ ಪ್ರನುಥರ ಮಹತ್ತ್ವ ತಿಳಿಯದು” ಎನ್ನಲು ಆ ಮಾತಿಗೆ ವೃಂದಾಚಾರ್ಯನು “ನಮ್ಮ ಭಾರತವ ಸತ್ತವರ ಕಥೆಯೆಂದಿರಿ; ಸತ್ತವರಲ್ಲದೆ ನಿತ್ಯರಾದವರ ಕಥೆಯನು ವೀರಶೈವರು ಮಾಡಿದ ನಿಮ್ಮ ಗಣಂಗಳ ಕಥೆಯನು ತಂದಡೆ ರಾಜನು ಕೊಡುವ ತ್ರಿಸರವನು ಕಂಕಣವನು ಪಡೆಯಬಹುದು. ಒಂದುತಿಂಗಳಿಗೆ ಕೊಂಡು ಬನ್ನಿ” ಎಂದು ಹೇಳಲು, ಬಳಿಕ ಚಿಂತೆಯಿಂದ ಆರಾಧ್ಯಚಾಮಯ್ಯನು ನಿದ್ರೆಗೈಯಲು ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿ ವೀರಭದ್ರೇಶ್ವರನು ಬಂದು “ ಚಾಮಯ್ಯ ! ನೀನು ಚಿಂತಿಸದಿರು. ಪ್ರಭುಲಿಂಗಲೀಲೆ 25ಗತಿ ಎಂದು ದಿನ 1ಕ್ಕೆ 101 ಪದನ ಮಾಡಿ 11 ದಿನಕ್ಕೆ ಸಮಾಪ್ತಿಯಂ ಮಾಡು ” ಎಂದು ನಿರೂಪಿಸಲು, ಚಾಮಯ್ಯನು ತಾ ಕಂಡ ಸ್ವಪ್ನವನು ಶಿವಭಕ್ತರಿಗೆ ಪೇಣಿ ಪುಷ್ಪದ ತೋಂಟದಲ್ಲಿ ಕುಳ್ಳಿದುರ್ ಲೀಲೆ ತುಂಬಿದಂತೆ ದಿನ 1ಕ್ಕೆ 101 ಪದನ ಬರೆದು 11 ದಿನಕ್ಕೆ ಸಮಾಪ್ತಿಯಂ ಮಾಡಿ ಜಕ್ಕಣಾರ್ಯರು ಮೊದಲಾದ

1. 50ನೆಯ ಪುಟವನ್ನು ನೋಡಿ.

ಭಕ್ತರು ಸಹವಾಗಿ ಪ್ರೌಢರಾಯನ ಸಭೆಗೆ ಪ್ರಭುಲಿಂಗಲೀಲೆಯಂ ಕೊಂಡು ಪೋಗಿ ಓದಿ ಸಲು ಪ್ರೌಢರಾಯನು ಮೆಚ್ಚಿ ಕಂಕಣತ್ರಿಸರವನು ಕೊಟ್ಟು ಜಕ್ಕಣಾರ್ಯರ ಮನ್ನಿಸಲು ಜಕ್ಕಣಾರ್ಯರು, ಕಲ್ಲಮಠದ ಪ್ರಭುದೇವರು, ಚಾಮಯ್ಯ ನೊದಲಾದ ಶಿವಭಕ್ತರು ಪ್ರಭುಲಿಂಗಲೀಲೆಯಂ ಮೆಚ್ಚಿವಣಿಗೆಯಂ ಮಾಡಿ ಸುಖದಲ್ಲಿದರು.

ಚಾಮರಸ. ಸು. 1430

ಈತನು ಪ್ರಭುಲಿಂಗಲೀಲೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರಶೈವ ಕವಿ; ಆರಾಧ್ಯ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು; ಜಕ್ಕಣಾರ್ಯನ¹ ಸಮಕಾಲದವನು. ಪ್ರೌಢ ದೇವರಾಯನ (1419-1446) ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಓದಿ ಮರ್ಯಾದೆಯನ್ನು ಪಡೆದಂತೆ ತಿಳಿವುದರಿಂದ² ಈತನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1430 ಆಗಬಹುದು. ಪ್ರೌಢದೇವರಾಯನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ವಿಜಯನಗರದಲ್ಲಿ 101 ವಿರಕ್ತರೊಳಗೆ ಇವನೊಬ್ಬನು ಎಂದು ವೀರಶೈವಗ್ರಂಥಗಳಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಗುರುರಾಜಚಾರಿತ್ರದಲ್ಲಿ (ಸು. 1650) ಈತನಿಗೆ ವೀರಶೈವಾಚಾರ್ಯ ಸಾರೋಧ್ಧಾರ, ಅನ್ಯಮತಕೋಳಾಹಳ ಎಂಬ ವಿಶೇಷಣಗಳು ಹೇಳಿವೆ. ಕವಿ ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಹೆಸರನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಇತರಗ್ರಂಥಗಳಿಂದ ಇದು ಏತತ್ಯುತವೆಂಬುದು ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ರಾಘವಾಂಕ ಚಾರಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಈತನು ಉದ್ದನೆಯ ವೀರೇಶನಿಂದ ವೀರಶೈವೋಪದೇಶವನ್ನು ಪಡೆದು ಪ್ರಭುಲಿಂಗಲೀಲೆಯನ್ನು ರಚಿಸಿದಂತೆ ಹೇಳಿದೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಪ್ರಭುಲಿಂಗಲೀಲೆ

ಇದು ಭಾಮಿನೀಸಟ್ಟದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಗತಿ 25, ಪದ್ಯ 1111. ಇದರಲ್ಲಿ ಪ್ರಭುದೇವನ ಅಥವಾ ಅಲ್ಲಮನ ಚರಿತವು³ ಹೇಳಿದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥ ರಚನೆಯ ವಿಷಯವಾಗಿ ಭೈರವೇಶ್ವರಕಾವ್ಯದ ಕಥಾಸೂತ್ರರತ್ನಾಕರದಲ್ಲಿ (1672) ಹೇಳಿರುವ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಹಿಂದೆಯೇ ತಿಳಿಸಿದ್ದೇವೆ.² ಇದೇ ವಿಷಯವಾಗಿ ಗುರುರಾಜಚಾರಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದೆ—

ನೃಪಾಸ್ಥಾನದೊಳು ಈವರ್ತಮಾನದಿ ಕವಿತಾಪ್ರೌಢರಾರಿಂದನೆ ಕುಮಾರ
ವ್ಯಾಸಕವಿ, ಚಾಮರಸರು ಎಂದಿವಾರಂ ಕರೆದು ಭುವನನುತಭಾರತವ ಕರ್ಣಾಟಭಾ

ರತಿಯೊಳುಸುರಿ ನೀವೆಂದೊರೆಯಲು ಇವರೂ ಬೇಡಿಯೊಂದೊಂದು ಕೃತಿವೇಷಿತಿರೆ ಕಬ್ಬಿಗರು ಬಂದು ಚಾಮಣ್ಣ ನಿನ್ನ ಕಾವ್ಯವ ನೋಟ್ಯವು ಎನಲು ಪುಸ್ತಕವ ತಂದು ಕಾಳೆಗದ ಕಥನದ ಓಲೆಯ ಹೆಬ್ಬೆರಲೊಳು ಹಿಳಿದು ಹಿಂಡೆ ರಕ್ತಂ ಬೀಡೆ ಸರ್ವರೂ ರಸಕಾವ್ಯವಹುದೆಂದು ಕೊಂಡಾಡಿ ಪೋದರು. ಆ ವಾರ್ತೆಯನು ಕುಮಾರವ್ಯಾಸನು ಕೇಳಿ ಚಿಂತಾಕ್ರಾಂತನಾಗಿ ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯೊಡನೆ ನಿಮ್ಮಣ್ಣನು ಹೇಳಿದ ಕೃತಿಯನು ನೀನು ತಂದು ಸುಟ್ಟು ಬೊಟ್ಟಿಟ್ಟೊಡೆ ನಾನು ಬಾಟ್ಯನು ಅಲ್ಲದೊಡೆ ಸಾವೆನು ಎನಲು ಅವಳು ಅಂತೆಗೈದಳು. ಚಾಮರಸನ ಕೃತಿ ನಷ್ಟವಾಯಿತು. ಅವನು ಚಿಂತೆಯಲ್ಲಿರೆ ಈಶ್ವರನು ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿ ಬಂದು “ಅನ್ಯದೈವವ ಕೀರ್ತಿಸುವುದುಂಟೆ?” ಎನಲು ಚಾಮರಸನು ಸಂಸಾರವನು ಬಿಟ್ಟು ಪಂಪೆಗೆ ಹೋಗಿ ದೀಕ್ಷೆಯ ಪಡೆದು ನಿಜಭಕ್ತನಾಗಿದ್ದನು.

ಭಾರತವನೊರೆದಾ ಕುಮಾರವ್ಯಾಸಂಗೊಸೆದು |

ಭೂರಮಣನೊಲಿದು ಕನಕಸ್ನಾನಮಂ ಮಾಚ್ಯೊ |

ಡಾರಂಭಿಸಲ್ವೆ ಸತ್ತವರ ಕಥೆಗುಂಟೆ ಕನಕಸ್ನಾನ ತೆಗೆಯೆನ್ನಲು |

ಧಾರಿಣಿಯೊಳುಳ್ಳ ಕಥೆಯೆಲ್ಲ ಸತ್ತವರ ಕಥೆ |

ತೋಳು ಬದುಕಿದರ ಕಥೆಯೊಳವೆ ಎನಲೊಳವೆಂದು |

ಚಾರುಪ್ರಭುಲಿಂಗಲೀಲೆಯನೊರೆದು ಮೆಹಿಸಿದಂ ಲೀಲೆಯಾ ಚಾಮರಸನು ||

ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ದೊರೆ ಪ್ರೌಢದೇವರಾಯನೇ ಅಗಿರಬೇಕು. ಈ ಇತಿಹಾಸವು ನಿಜವಾಗಿದ್ದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಭಾರತವನ್ನು ಬರೆದ ಕುಮಾರವ್ಯಾಸನು ಚಾಮರಸನ ಭಾವನೆಂದೂ ಪ್ರೌಢದೇವರಾಯನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇದ್ದನೆಂದೂ ನಂಬಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಈ ಗ್ರಂಥವು ತೆಲುಗಿನಲ್ಲಿಯೂ ಅರವಿನಲ್ಲಿಯೂ ಪದ್ಯರೂಪವಾಗಿ ಭಾಷಾಂತರ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ.

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಗುರುಗೊಗೇಶ್ವರಲಿಂಗದ ಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಬಸವನಿಂದ ಗಾಣದ ಕನ್ನಪಯ್ಯನವರೆಗೆ¹ ಪುರಾತನರನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ತನ್ನ ಗ್ರಂಥದ ವಿಷಯವಾಗಿಯೂ ಅದನ್ನು ಅಧಿಕರಿಸುವವರ ವಿಷಯವಾಗಿಯೂ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ—

1 ಸಂಗನಬಸವ, ಚೆನ್ನಸಂಗನ ಬಸವ, ಸಿದ್ಧರಾಮ, ಮಹದೇವಿಯಕ್ಕ, ಮಡಿವಳ ಮಾಚಿದೇವ, ಮರುಳುಕಂಕರದೇವ, ಕಿನ್ನರಿಯಬೊಮ್ಮಣ್ಣ, ಏಲೇಶ್ವರದ ಕೇತಯ್ಯ, ಗಾಣದ ಕನ್ನಪಯ್ಯ.

ಸತ್ತವರ ಕಥೆಯೆಲ್ಲ ಜನನದ | ಕುತ್ತದಲಿ ಬಲುಕುದಿದು ಕರ್ಮದ |
 ಕತ್ತರಿಗೆ ಸಿಕ್ಕುವರ ಸೀಮೆಯ ಮಾತು ತಾನೆಲ್ಲ ||
 ಹೊತ್ತು ಹೋಗದೆ ವುಂಡರಾಲಿಪ | ಮತ್ತಮತಿಗಳ ಗೋಷ್ಠಿಯಲ್ಲಿದು |
 ಸತ್ಯಶರಣರು ತಿಳಿವುದೀ ಪ್ರಭುಲಿಂಗಲೀಲೆಯನು ||
 ಬಾಯ ನುಡಿಗಳ ಕೇಳಿ ಕಿವಿಯೊಳ | ಗಾಯನುತ ಪರಿಣಮಿಸಿ ಹೋಹ ವಿ |
 ಡಾಯವಲ್ಲಿದು ತಮ್ಮ ತನುಮನಧನವನೆಲ್ಲವನು ||
 ಬೀಯಮಾಡಿಯೆ ಲಿಂಗದಲಿ ನಿಜ | ಕಾಯ ನಿಲುವಡೆ ನಿತ್ಯರಪ್ಪಡೆ |
 ದಾಯಿಗರು ಲಾಲಿಸುವುದೀ ಪ್ರಭುಲಿಂಗಲೀಲೆಯನು ||

ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ—
 ಬನವಸಿ

ಅದಱೊಳವನೀಕಾಂತೆಗೊಪ್ಪುವ | ವದನವೋ ಶೃಂಗಾರಸಾರದ |
 ಸದನವೋ ಸೊಬಗಿನ ಸುಮಾನದ ಸುಖದ ನೆಲೆವೀಡೋ ||
 ಸುದತಿರತ್ನಗಳೊಗೆವ ಜೆಲುವಂ | ಬುಧಿಯೊ ಪೇಱನೆ ಸಕಲಸಾರಂ |
 ಭದಲಿ ಸೊಗಸಿಹುದಲ್ಲಿ ಬನವಸಿಯೆಂಬ ಪಟ್ಟಣವು ||

ಮಾಯೆ

ಬೀಱುತಿರ್ದಳು ಮುದ್ದುತನವನು | ಹೇಱುತಿರ್ದಳು ಸಕಲಜೆಲುವನು |
 ತೋಱುತಿರ್ದಳು ಜಗದ ಜಂಗುಳಿಗಾಡುವೊಲನಾಗಿ ||
 ಸಾಱುತಿರ್ದಳು ಸಕಲಸೊಬಗನು | ಮೀಱುತಿರ್ದಳು ದಿನದಿನಕೆ ಕಳೆ |
 ಯೇಱುತಿರ್ದಳು ಮಾಯೆ ವಿವಿಧವಿಲಾಸವೃತ್ತಿಯಲಿ ||

ಭಕ್ತಿ

ಕೋಪದುರಿಯಲಿ ಕೊಱಿಗಿ ದರ್ಪದ | ತಾಪದಲಿ ಲಯವಾಗಿ ಮತ್ಸರ |
 ಕೂಪದಲಿ ಕುಕ್ಕಿರಿಸಿ ಡೆಂಬಿನ ಸೀಮೆಯಲಿ ಸಿಕ್ಕಿ ||
 ಲೋಪಬುದ್ಧಿಗೆ ಲೋಲನಾಗಿ ಮ | ಹಾಪರಾಧದಲುಕ್ಕಿ ಸೊಕ್ಕುವ |
 ಪಾಪಿಗಹುದೇ ಭಕ್ತಿಯೆಂಬುದು ಬಸವ ಕೇಳೆಂದ ||

ಕಲ್ಲಮಠದ ಪ್ರಭುದೇವ ಸು. 1430

ಈತನು ಲಿಂಗಲೀಲಾವಿಲಾಸಚಾರಿತ್ರ, ಪ್ರಭುದೇವರ ಮಂತ್ರಗೋ
 ಪ್ಯದ ಟೀಕೆ ಇವುಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದಾನೆ. ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ; ವಿಚ್ಛಾ

ನಗರದ 101 ವಿರಕ್ತರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನು; ಜಕ್ಕನಾರ್ಯ¹, ಚಾಮರಸ ಇವರ ಸಮಕಾಲದವನು.

ಇವನ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ

1 ಲಿಂಗಲೀಲಾವಿಲಾಸಚಾರಿತ್ರ

ಇದು ಷಟ್ಸ್ಥಲವನ್ನು ಬೋಧಿಸುವ ವಚನಗ್ರಂಥ; ಸ್ಥಲ 16, ವಚನ 720. ಇದರ ವಿಷಯವಾಗಿ ಗ್ರಂಥಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದೆ—

ಭಕ್ತಿಕಾಂಡವೆ ಷಟ್ಸ್ಥಲಮಾರ್ಗ. ಈ ಮಾರ್ಗವೆ ಲಿಂಗಲೀಲಾವಿಲಾಸಚಾರಿತ್ರ. ಇದನು ವಿದ್ಯಾನಗರದ ಕಲ್ಲಮಠದಪ್ರಭುದೇವಾರ್ಯನು ಪುರಾತನರ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಸಾರವಾದ ವಚನಗಳಂ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಸೋಡಶಸ್ಥಲಪರಿಕ್ರಮದಿಂದ ಸೇರಿಸಿ ಅರ್ಥೈಸಿದ ವಚನಾಗಮವಿದು. ಇದು ಷಟ್ಸ್ಥಲಲಿಂಗಾಂಗಸಂಬಂಧಜ್ಞಾನಕ್ರಿಯಾ ಯುಕ್ತಮಾದ ಶರಣಮಾರ್ಗ.

ಪ್ರಭುದೇವ, ಬಸವ, ಚೆನ್ನಬಸವ, ಮಹಾದೇವಿಯಕ್ಕ ಮುಂತಾದ ಪುರಾತನರ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ 720ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಸೋಡಶಸ್ಥಲಪರಿಕ್ರಮದಿಂದ ಸೇರಿಸಿ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವಂ ಮಾಡಿದನು ವಿದ್ಯಾನಗರದ ಕಲ್ಲಮಠದಪ್ರಭುದೇವಾರ್ಯನು.

ಸ್ಥಳಗಳ ಆದಿಯಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಸಂಸ್ಕೃತಶ್ಲೋಕಗಳೂ ಅವುಗಳ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವೂ ಇವೆ. ಒಂದೆರಡು ವಚನಗಳನ್ನು ಟೀಕೆಯೊಡನೆ ಉದಾಹರಿಸುತ್ತೇವೆ—

ನೆನೆಯಲಱಿಯೆ ನಿರ್ಧರಿಸಲಱಿಯೆ ಮನವಿಲ್ಲಾಗಿ, ಭಾವಿಸಲಱಿಯೆ ಬೆರಸಲಱಿಯೆ ಭಾವ ನಿರ್ಭಾವವಾಯಿತ್ತಾಗಿ, ಧ್ಯಾನವೆನವನಱಿಯೆ ಧ್ಯಾನವೆನಾನಾ ತೀತ ತಾನೆಯಾಯಿತ್ತಾಗಿ, ಜ್ಞಾತೃಜ್ಞಾನಜ್ಞೇಯಂಗಳೆಲ್ಲವ ಮಿಱಿಯೆ ಅಭಿನವಮಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಜುನನಲ್ಲಿ ಪರಮಸುಖಿಯಾಗಿದೆರ್.

ಟೀಕೆ|| ಜ್ಞಾತೃವೆ ಆತ್ಮನು, ಜ್ಞಾನವೆ ಅಱಿಯವು, ಜ್ಞೇಯವೆ ಅಱಿಯಹಿಸಿಕೊಂಬ ಲಿಂಗ; ಅಂತು ಆತ್ಮಾನುಜ್ಞಾನದಿಂದ ತನ್ನ ನಿಜವೆ ಲಿಂಗವೆಂದಱಿಯೆ ಲಿಂಗಾಂಗಸಂಯೋಗಿಯಾದಲ್ಲಿ ಅಂಗಮನಭಾವಜ್ಞಾನಗಳೆಲ್ಲಾ ಲಿಂಗದೊಳ್ಳೈಕ್ಕವಾಗಿ ಲಿಂಗವಾದ ಶರಣನ ಸುಖಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಯಿಲ್ಲವೆಂಬುದೀವಚನದ ತಾತ್ಪರ್ಯಾರ್ಥ.

1. 57ನೆಯ ಪುಟವನ್ನು ನೋಡಿ.

ತನು ನಷ್ಟ ಮನ ನಷ್ಟ ನೆನಹು ನಷ್ಟ ಭಾವ ನಷ್ಟ ಜ್ಞಾನ ನಷ್ಟ; ಇಂತೀ ಪಂ ಜನಷ್ಟದೊಳಗೆ ನಾನು ನಷ್ಟವಾದೆನು; ಆ ನಷ್ಟದೊಳಗೆ ನೀನು ನಷ್ಟವಾದೆ; ಕಲಿದೇವರ ದೇವಾ ಎಂಬ ನುಡಿ ನಿಶ್ಯ ಬ್ಬಬ್ರಹ್ಮಮುಚ್ಚತೇ ಎನುತಿತ್ತು.

ಟೀಕೆ|| ಲಿಂಗಾಂಗಸಂಬಂಧಿಯಾದ ಶರಣ, ತನುಮನಭಾವಜ್ಞಾನಗಳೆಲ್ಲವೂ ಲಿಂಗದೊಳ್ಳೈಕ್ಕೈವಾಗಿ ಅಱುವ ಅಱುಹಿಸಿಕೊಂಬಿವೆರಡಱುದು ಮಹಾಘನಲಿಂಗವೆ ತಾನಾದಲ್ಲಿ ತಾನೆಂಬಱುಹಿನ ಉಲುವಡಗಿ ನಿಶ್ಯ ಬ್ಬಬ್ರಹ್ಮವೆ ಆಗಿದ್ ಶರಣನೆಂಬುದೀ ವಚನದ ತಾತ್ಪರ್ಯಾರ್ಥ.

2. ಪ್ರಭುದೇವರ ಮಂತ್ರಗೋಪ್ಯದ ಟೀಕೆ

ಪ್ರಭುದೇವನ ಮಂತ್ರಗೋಪ್ಯದಲ್ಲಿ, 27 ಪದ್ಯಗಳಿವೆ. ಇದು ಅವಕ್ಕೆ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ. ಟೀಕೆಯ ಅರಂಭದಲ್ಲಿ ಈ ವಾಕ್ಯವಿದೆ—

ಅಂದಿನ ಚಿತ್ರಭು ತಾನೆ ಇಂದಿನ ಕಲ್ಲಮಠದಪ್ರಭುವಿನಂಗದಲ್ಲಿ ಒಡೆದು ಮೂಡಿ ಬೆಳಗುತ್ತಿದ್ದು ತನ್ನಂದಿನ ಮಂತ್ರಗೋಪ್ಯದಿಪ್ಪತ್ತೇಱುವಚನಗಳಿಗೆ ಅರ್ಥಮಂ ತಾನೆ ಅರ್ಥೈಸಿದನೆಲ್ಲ ತಿವಗಣಂಗಳಱುವಂತೆ. ಇದು ಶಿವಜ್ಞಾನದರ್ಪಣಮಾಗಿದ್ದು.

ಒಂದು ಪದ್ಯವನ್ನೂ ಅದರ ಟೀಕೆಯನ್ನೂ ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ—

ಪದ್ಯ|| ಎಂಟೆಸಳ ಕಮಲದಾ ನವಬ್ರಹ್ಮಪುರದೊಳಗೆ |
 ಎಂಟುಬೀದಿಯೊಳೆಂಟು ಕರಿಗಳುಂಟು |
 ಎಂಟುಕರಿಗಳ ಸುಟ್ಟು ಕಂಟಕಂಗಳ ಗೆಲಿದು |
 ದಾಂಟೆದಿನು ಸಂಸಾರಕಾಗರವನು||

ಟೀಕೆ|| ಬ್ರಹ್ಮಾಂತಿಕವಸ್ವ ಆತ್ಮನು ಪಂಚಬ್ರಹ್ಮದಿಂದೊಗೆದ ಪಾಂಚಭೌತಿಕ ದೇಹಯುಕ್ತನಾಗಿರಲು ಇಂತೆರಡುಬ್ರಹ್ಮರಿಂದೊಗೆದ ಹೊಸಕೃತ್ರಿಮದೇಹವೆಂಬುದೀಗ ನವಬ್ರಹ್ಮಪುರವೆಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕರ್ಥ; ಆದೇಹದ ಹೃದಯಕಮಲದ ಎಂಟೆಸಳು ಸಂಜಲ ಗುಣರೂಪವಾಗಿಹುವೆಂಬುದೀಗ ಎಂಟೆಸಳ ಕಮಲದಾ ಎಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕರ್ಥ; ಅಷ್ಟತ ನುವೀಧಿಗಳ ಅಷ್ಟಮದಂಗಳೆಂಬುವೀಗ ಎಂಟುಬೀದಿಯೊಳೆಂಟು ಕರಿಗಳುಂಟು ಎಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕರ್ಥ; ಅಪ್ಪದಳಗುಣವಿಡಿದು ಈಯೆಂಟುಮದದಿಂದ ದೇಹ ತಾನೆಂದು ಜೀವ ತಾನಾಗಿ ಸತ್ತು ಹುಟ್ಟುವನಾಗಿ ಅದೀಗ ಕಂಟಕವೆಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕರ್ಥ; ಇಂತಪ್ಪ ದೇಹ ದಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನೋದಯವಾದ ಶರಣನು ಆಜ್ಞಾನಾಗ್ನಿಯಿಂದ ಆ ದೇಹದ ಗುಣಂಗಳ

ಅಷ್ಟಮದಂಗಳಿಲ್ಲವನು ದಹನವ ಮಾಡಿದನೆಂಬುದೀಗ ಎಂಟುಕರಿಗಳ ಸುಟ್ಟು ಎಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕರ್ಥ; ಇಂತು ಜ್ಞಾನಮುಖದಿಂದ ದೇಹಭಾವವೆಳಿದು ಶಿವಭಾವಧ್ಯಾನದಿಂದ ಜನನಮರಣವ ಪರಿಹರಿಸಿ ಭವಸಾಗರವ ಜಯಿಸಿದ ಶರಣನೆಂಬುದೀಗ ಕಂಟಕಂಗಳ ಗೆಲಿದು ದಾಂಟಿದನು ಸಂಸಾರಸಾಗರವನು ಎಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕರ್ಥ.

ತಾತ್ಪರ್ಯ || ಇಂತು ಜ್ಞಾನದಿಂದ ದೇಹವಾಸನೆಯೆಳಿದು ಆ ಶಿವಜ್ಞಾನದಿಂದವೆ ಭವವಿರಹಿತವಹುದಲ್ಲದೆ ಮಿಕ್ಕಿನ ಅಷ್ಟಾಂಗಯೋಗಂಗಳ ತನುದಂಡನೆಯ ಕರ್ಮಂಗಳಿಂದ ದೇಹವಾಸನೆಯೆಳಿಯದೆಂದು ಪ್ರಭುದೇವರು ಸಿದ್ಧರಾಮಯ್ಯದೇವರಿಗೆ ಉಪದೇಶಿಸಿದರೆಂಬುದೀವಚನಾರ್ಥ.

ಕುವಾರವ್ಯಾಸ. ಸು. 1430

ಈತನು ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಮೊದಲು 10 ಪರ್ವಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕವಿ; ಮಾಧ್ವನೆಂದು ಕೆಲವರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಇವನ ಸ್ಥಳ ಕೋಳಿವಾಡು ಎಂದೂ ಇವನ ಪೂರ್ವಿಕರು ಕುಲಕ್ರಮವಾಗಿ ಸೇನಬೋವರೆಂದೂ ಇವನ ನಿಜವಾದ ಹೆಸರು ನಾರಣಪ್ಪ ಎಂದೂ ಗದುಗಿನಪ್ರಾಂತದ ಜನರಲ್ಲಿ ಪ್ರವಾದವಿದೆ. ಈತನು ಗದುಗಿನ ವೀರನಾ ರಾಯಣದೇವರ ಭಕ್ತನು; ಆ ದೇವರ ಅಂಕಿತದಲ್ಲಿಯೇ ತನ್ನ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ವಿಜಯನಗರದ ದೊರೆಯಾದ ಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯನ (1509-1529) ಆಳಿಕೆಯ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಈ ಗ್ರಂಥವು ಹುಟ್ಟಿತೆಂದು ಮೆ|| ರೈಸ, ಮೆ|| ಕಿಟ್ಟಲ್ ಮುಂತಾದವರು ಬರೆದಿರುವುದನ್ನು ಎಲ್ಲರೂ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡಿರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಈ ಹೇಳಿಕೆಗೆ ಸರಿಯಾದ ಆಧಾರವಿರುವಂತೆ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ. ತಿಮ್ಮಣ್ಣಕವಿ ಈ ಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯನ ಆಜ್ಞಾನುಸಾರವಾಗಿ ಬರೆದಿರುವ ಕೃಷ್ಣರಾಜಭಾರತದ ಆದಿಭಾಗದಲ್ಲಿ ಕುವಾರವ್ಯಾಸನ ಭಾರತವು ಈ ದೊರೆಯ ಆಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದಂತೆ ಹೇಳಿಲ್ಲ. ತಿಮ್ಮಣ್ಣಕವಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ದೊರೆ "ಲೇಸೆನಿಸಿ ಮೊದಲಾ ಕುವಾರವ್ಯಾಸ ದಶಪರ್ವಗಳ ಹೇಳಿದ ಭಾರತದ ಉಳಿದ ಪರ್ವಗಳ ನೀ ಸಕಲಜನ ಮೆಚ್ಚುವಂತೆ ಪೇಟು" ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. "ಮೊದಲಾ ಕುವಾರವ್ಯಾಸ" ಎಂಬುದರಿಂದ ಈದೊರೆಯ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಹಿಂದೆಯೇ ಆ ಭಾರತವು ಹುಟ್ಟಿರಬೇಕೆಂದು ಊಹಿಸಬಹುದು

ಗಿದೆ. ಈ ಊಹೆಯನ್ನು ವೀರಶೈವಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಕುಮಾರವ್ಯಾಸನವಿಷಯ ವಾಗಿ ಹೇಳಿರುವ ಒಂದು ಇತಿಹಾಸವು¹ ದೃಢೀಕರಿಸುತ್ತದೆ. ಗುರುರಾ ಜಚಾರಿತ್ರ (ಸು. 1650), ಚೋರಬಸವಚರಿತ್ರೆ (1763) ಈ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಇತಿಹಾಸವು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದೆ--

ವಿಜಯನಗರದ ಪ್ರೌಢದೇವರಾಯನು (1419-1446) ತನ್ನ ಆಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಕವಿತಾಪ್ರೌಢರಾದ ಕುಮಾರವ್ಯಾಸ, ಚಾಮರಸ ಇವರಿಬ್ಬರನ್ನೂ ಕರೆದು ಭಾರತ ವನ್ನು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಬರೆಯಿರಿ ಎಂದು ಆಜ್ಞಾಪಿಸಲು, ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಬರೆದರು. ವಿದ್ವಾಂ ಸರು ಚಾಮರಸನ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ನೋಡಿ ರಸಕಾವ್ಯವೆಂದೆಂದು ಕೊಂಡಾಡಲು, ಕುಮಾರವ್ಯಾಸನು ಚಿಂತಾಕ್ರಾಂತನಾಗಿ ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯೊಡನೆ ನಿಮ್ಮಣ್ಣನಾದ ಚಾಮ ರಸನು ಹೇಳಿದ ಕೃತಿಯನ್ನು ನೀನು ತಂದು ಸುಟ್ಟು ಬೊಟ್ಟಿಟ್ಟರೆ ನಾನು ಬಾಳುವೆನು, ಅಲ್ಲದೊಡೆ ಸಾವೆನು ಎನ್ನಲು ಅವಳು ಹಾಗೆಯೇ ಮಾಡಿ ಗಂಡನನ್ನು ಸಮಾಧಾನಪಡಿ ಸಿದಳು. ಚಾಮರಸನ ಕೃತಿ ನಷ್ಟವಾಗಲು, ಅವನು ಪ್ರಭುಲಿಂಗಲೀಲೆಯೆಂಬ ಬೇ ರೊಂದು ಗ್ರಂಥವನ್ನು ರಚಿಸಿ ದೊರೆಯ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಓದಲು, ವಿದ್ವಾಂಸರೆಲ್ಲರೂ ಮೆಚ್ಚಿ ದರು; ದೊರೆ ಅನೆಯಮೇಲೆ ಮೆರೆವಣಿಗೆ ಮಾಡಿಸಿದನು. ಕುಮಾರವ್ಯಾಸನಿಗೆ ಕನ ಕಾಭಿಷೇಕವನ್ನು ಮಾಡುವುದಾಗಿ ದೊರೆ ಮೊದಲು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದ್ದನು. ಆದರೆ ಚಾಮ ರಸನು-ಕುಮಾರವ್ಯಾಸನ ಭಾರತವು ಸತ್ತವರ ಕಥೆ, ನನ್ನ ಗ್ರಂಥವು ಸಾಯದ ಪುಣ್ಯ ಪುರುಷರ ಚರಿತೆ-ಎಂದು ಹೇಳಲು, ದೊರೆ ನಿಜವೆಂದು ತಿಳಿದು ಭಾರತವನ್ನು ನಿಸ್ಸಾರ ಗೈದು ಕುಮಾರವ್ಯಾಸನಿಗೆ ಕನಕಸ್ನಾನವನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಿ ಚಾಮರಸನಿಂದ ವೀರಶೈವದೀ ಕ್ಷೆಯನ್ನು ಪಡೆದನು.

ಇದರಿಂದ ಕುಮಾರವ್ಯಾಸನು ದೇವರಾಯನ ಆಳಿಕೆಯಲ್ಲಿದ್ದನೆಂದೂ ಪ್ರಭುಲಿಂಗಲೀಲೆಯನ್ನು ಬರೆದ ಚಾಮರಸನ ತಂಗಿಯ ಗಂಡನೆಂದೂ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಈ ಇತಿಹಾಸದ ಪ್ರಕಾರ ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1430 ಆಗುವುದು. ಇದು ಇವನ ನಿಜವಾದ ಕಾಲವೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ.

ಈ ಕವಿಯನ್ನು ಕುಮಾರವಾಲ್ಮೀಕಿ (ಸು. 1500), ಲಕ್ಷ್ಮಕವಿ (1723), ಕೋವಯ್ಯ (ಸು. 1750), ಬೊಬ್ಬೂರುರಂಗ(ಸು. 1760) ಮೊದ ಲಾದ ಕವಿಗಳು ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾರೆ.

1 60ನೆಯ ಪುಟವನ್ನು ನೋಡಿ.

ತನ್ನ ಕವಿತಾಶಕ್ತಿಯನ್ನೂ ತನ್ನ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಹಿಂದೆ ಹುಟ್ಟಿದ್ದ ರಾವಣಾ ಯಣಕಥಾಪ್ರತಿವಾದಕವಾದ ಗ್ರಂಥಗಳ ಬಾಹುಳ್ಯವನ್ನೂ ಈ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಿದ್ದಾನೆ—

ಹಲಗೆಬಳಹವ ಪಿಡಿಯದೊಂದ | ದಗ್ಗಳಿಕೆ ಪದವಿಟ್ಟು ಪಡೊಂದ |
 ಗ್ಗಳಿಕೆ ಪರೊಡ್ಡವದ ರೀತಿಯ ಕೊಳ್ಳದಗ್ಗಳಿಕೆ ||
 ಬಳಸಿ ಬರೆಯಲು ಕಂಠಪತ್ರದ | ಉಲುಹು ಕಡದಗ್ಗಳಿಕೆಯೆಂಬೀ |
 ಬಲುಹು ಗದುಗಿನ ವೀರನಾರಾಯಣನ ಕಿಂಕರಗೆ ||
 ತಿಣುಕಿದನು ಘಣಿರಾಯ ರಾಮಾ | ಯಣದ ಕವಿಗಳ ಭಾರದಲಿ ತಿಂ |
 ಧಿಣಿಯ ರಘುವರಚರಿತೆಯಲಿ ಕಾಲಿಡಲು ತೆಪ್ಪಿಲ್ಲ ||
 ಬಣಗುಕವಿಗಳ ಬಗೆವನೇ ಸಾ | ಕೆಣಿಸದಿರು ಶುಕರೂಪನಲ್ಲವೆ |
 ಕುಣಿಸಿ ನಗನೇ ಕವಿಕುಮಾರವ್ಯಾಸನು ಳಿದವರ ||

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಭಾರತ

ಇದು ಭಾಮಿನೀಸಟ್ಟದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಪರ್ವ10, ಸಂಧಿ152, ಪದ್ಯ 8479. ಭಾರತದ ಮೊದಲು 10 ಪರ್ವಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಕವಿ ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ—

ಅರಸುಗಳಿಗಿದು ವೀರ ದ್ವಿಜರಿಗೆ | ಪರಮವೇದದ ಸಾರ ಯೋಗೀ |
 ಶ್ವರರ ತತ್ಪರಿಚಾರ ಮಂತ್ರಿಜನಕ್ಕೆ ಬುದ್ಧಿಗುಣ ||
 ವಿರಹಿಗಳ ಶೃಂಗಾರ ವಿದ್ಯಾ | ಪರಿಣತರಲಂಕಾರ ಕಾವ್ಯಕೆ |
 ಗುರುವೆನಲು ರಚಿಸಿದ ಕುಮಾರವ್ಯಾಸ ಭಾರತವ ||

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಗದುಗಿನ ವೀರನಾರಾಯಣಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಲಕ್ಷ್ಮಿ, ಬ್ರಹ್ಮ, ಸರಸ್ವತಿ, ಶಿವ, ವಾರ್ವತಿ, ಗಣೇಶ, ವೇದವ್ಯಾಸ ಇವರುಗಳನ್ನು ಹೊಗಳಿದ್ದಾನೆ. ಪರ್ವಗಳ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ —

ಇತಿ ಶ್ರೀಮದಚಿಂತ್ಯಮಪಿಮುಗದುಗುವೀರನಾರಾಯಣಚರಣಾರವಿಂದಮಕರಂ
 ದಮಧುಪಾನಪುಷ್ಪವಚಸ್ಸು ಟ್ಪದೀನಿಕಾಯ ಶ್ರೀಮತ್ಕುಮಾರವ್ಯಾಸಯೋಗೀಂದ್ರವಿರಚಿ
 ತಮಸ್ಸು ಕರ್ಣಾಟಭಾರತಕಥಾಮಂಜರಿಯೊಳ್

ಎಂಬ ಗದ್ಯವಿದೆ. ಜೈಮಿನಿಭಾರತವನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಇದೇ ಕನ್ನಡಿಗರ ವಿಶೇಷಾದರಕ್ಕೆ ವಾತ್ಸವಾದ ಗ್ರಂಥವು. ಇದರಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ:—

ದ್ರೌಪದಿಯ ಸೌಂದರ್ಯ

ಹೊರೆಯ ಸಖಿಯರ ನೋಟ ಮೈಯಲಿ | ಹರಿದು ಒಲಿಲಮು ಚಿತ್ತವೀಕೆಯ |
 ಧರಿಸಿ ಕುಸಿಯದು ಕಿವಿಗಳಿಗೆ ಮೆಲ್ಲುಡಿಯ ಸವಿಸವಿದು ||
 ಅರುಚಿಯಾಗದು ನಾಸಿಕವು ಮೈ | ಪರಿಮಳದ ಪೂರದಲಿ ಗಂಧಾಂ |
 ತರಕೆ ನೆಹಿಯದು ರೂಪವೇನೆಂಬೆನು ನಿತಂಬಿನಿಯಾ ||
 ನಳನಮುಖಿಯರ ಸಕಲಸೃಷ್ಟಿಗೆ | ಕಳಸವಿದು ಸೌಂದರ್ಯವಸನದ |
 ಎಲಸವಿದು ರತಿರಮಣವೈಭವತ್ನಕೋಶವಿದು ||
 ಲಲನೆಯರ ಸೀಮಂತಮಣಿ ಜಗ | ದೊಳಗೆ ಚಿಲುವಿನ ಕಣಿ ತಪೋಧನ |
 ಕುಲಜರಿಗೆ ಸೃಣಿಯೆನಲು ಮೆಹಿಯದು ರೂಪವಂಗನೆಯಾ ||
 ಹೊಳೆಹೊಳೆದುದಾಭರಣರತ್ನಾ | ವಳಿಯ ರುಚಿ ತನ್ನಣಿರುಚಿಯ ಮು |
 ಕೃಷ್ಣಾಸಿತಂಗಚ್ಚವಿ ತದಂಗಪ್ರಭೆಯನಡಹಾಯ್ದು ||
 ಧಳಧಳಿಸಿದುದು ವದನ ಮುಖಮಂ | ಷಲದ ಕಾಂತಿಯನೊದಿದು ಕಣ್ಣಳ ||
 ಬೆಳಗು ಿಸಟಂಬರಿದುದೇನೆಂಬೆನು ನಿತಂಬಿನಿಯಾ ||
 ಪರಿಮಳದ ಪರಮಾಣುಗಳ ಸಂ | ವರಿಸಿ ಮುಕ್ತಾಫಲದ ಕೆಂದಾ |
 ವರೆಯ ಮಹಿಯದುಂಬಿಗಳ ವರ್ಣಾಂತರವನಳವಡಿಸಿ ||
 ಸರಸವೀಣಾಧ್ವನಿಯ ಹಂಸೆಯ | ಗರುವಗತಿಗಳನಾಯ್ದು ಮನ್ಮಥ |
 ವರವಿರಿಂಚಿಯೆ ಸೃಜಿಸಿದನು ಪಾಂಚಾಲನಂದನೆಯೊ ||

ಕೊಳ

ಉಲಿವ ಕೋಕಿಲಪಾತಕರ ಮೆಹಿಯೆ | ವಳಿಕುಲದ ಗಾಯಕರ ಹಂಸಾ |
 ವಳಿಯ ಸುಭಟರ ಜಡಿವ ಕೊಳವಳಕ್ಕಿಗಳ ಪಡಿಯಲರ ||
 ಅಲದ ಹೊಂದಾವರೆಯ ನವಪರಿ | ಮಳದ ಸಿಂಹಾಸನದಿ ಲಕ್ಷ್ಮೀ |
 ಲಲನೆಯೊಲಗಸಾಲೆಯಂತಿರೆ ಮೆಹಿಯದಾಸರಸಿ ||

ಅರ್ಜುನನ ಪುತ್ರಶೋಕ

ಮುಚ್ಚಿದನು ಕಣ್ಣಳನು ಧೈರ್ಯದ | ಕೆಚ್ಚಿನೆದೆ ಕರಗಿದುದು ಶೋಕದ |
 ಕಿಚ್ಚು ಕೊಂಡುದು ಮನವನಖಿಳೇಂದ್ರಿಯದ ಸುಖವಡಗಿ ||

ಎಚ್ಚಿಡಿಗಿತು ನೆಲಕೆ ಕೈಗಳ | ಬಿಚ್ಚಿ ಬಿರಿದನು ಪುತ್ರತೋಕದ |
ಹೆಚ್ಚು ಗೆಯ ತಾಪವನು ಹೆಸರಿಡಲಣಿಯನರ್ಜುನನ ||

ಕರ್ಣಾರ್ಜುನರ ಯುದ್ಧ

ಮನದೊಳಗೆ ಮೊಗೆದೀಂಟಿದರು ಮೂ | ಗಿನಲಿ ಸೂಸಿದರಡಿಗಡಿಗೆ ಕ |
ಣ್ಣಿನಲಿ ಕುಡಿಕುಡಿದುಗುಣಿದರು ಮೂದಲೆಯ ಮಾತಿನಲಿ ||
ಮನದೊಳಂಕುರವಾಗಿ ಕಡೆಗೆ | ಣ್ಣಿನಲಿ ಪಲ್ಲವವವಾಗಿ ರಣವಾ |
ತಿನಲಿ ಪೂತುಡು ಕರ್ಣಪಾರ್ಥಕರ ರೋಷಮಯಜಾಲ ||

ವಿದುರನೀತಿ

ಕೋಪವೆಂಬುದನರ್ಥಸಾಧನ | ಕೋಪವೇ ಸಂಸಾರಬಂಧನ |
ಕೋಪದಿಂದುರುತರದ ಸುಕೃತವು ಲಯವನ್ನೆದುವುದು ||
ಕೋಪವನು ವರ್ಜಿಸಲುಬೇಕುಡು | ಕೋಪವುಳ್ಳವನಾವನಾಗಲಿ |
ಕಾಪುರುಷನಿಹಪರಕೆ ಚಿತ್ತೈಸೆಂದನಾ ವಿದುರ ||
ಯತಿ ಕೆಡುಗು ದುಸ್ಸಂಗದಲಿ ಭೂ | ಪತಿ ಕೆಡುಗು ಡುರ್ಮಂತ್ರಿಯಲಿ ವರ |
ಸುತ ಕೆಡುಗು ಲಾಲನೆಗಳಲಿ ಕೃಷಿ ಕೆಡುಗುಪೇಕ್ಷೆಯಲಿ ||
ಮತಿ ಕೆಡುಗು ಮಧುಪಾನದಲಿ ಸ | ದ್ಗತಿ ಕೆಡುಗು ದುಶ್ಚರಿತದಲಿ ನಿಜ |
ಸತಿ ಕೆಡುಗು ದುವ್ಯಾಸನದಲಿ ಭೂಪಾಲ ಕೇಳೆಂದ ||

ಈತನು ಐರಾವತ ಎಂಬ ಗ್ರಂಥವನ್ನೂ ಬರೆದಿರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ 4 ಸಂಧಿಗಳೂ 44 ಸದ್ಯಗಳೂ ಇವೆ. ಗ್ರಂಥಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಗದುಗಿನವೀರನಾರಾಯಣ ಎಂಬ ಅಂಕಿತವಿದೆ. ಮುದ್ರಿತವಾದ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಈ ಸಂಧಿಗಳಿಲ್ಲ. ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಕುಂತಿ ಐರಾವತಪೂಜೆಮಾಡಿದ ಕಥೆ ಹೇಳಿದೆ. ಇದರಿಂದ ಒಂದು ಪದ್ಯವನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ-

ಅಂದು ಗೋಕುಲದೊಳಗೆ ದೇವಪು | ರಂದರನು ಬಲುಮುಖಿಯ ಸುರಿಯಲು |
ಮಂದರವ ಕಿಣ್ಣಿಬೆರಳಿನಿಂದಲಿ ನೆಗೆಪಿ ಕಾದವನ ||
ಸೌಂದರಿಯನೆಣಿಸಿದೊಯ್ದ ದೈತ್ಯನ | ಕಂಧರವ ಕತ್ತರಿಸಿ ಭೂಮಿಯ |
ತಂದವನ ಬಲುತೋಟಿ ಬೇಡೆಂದೊದೊಂದುವು ಕಹಳೆ ||

ಶ್ರೀಗಿರೀಂದ್ರ. ಸು. 1430

ಈತನು ಜಕ್ಕಣಾರ್ಯನ (ಸು. 1430) ಏಕೋತ್ತರಶತಸ್ಥಲಿಗೆ ಟೀಕೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ; ವಾರಾಣಸೀಂದ್ರನ¹ ಶಿಷ್ಯನು; ಸಿರಿಯಾಳತ್ರಿಪುರಾರಿಯ ಮಗನು. ಇವನ ಟೀಕೆಯ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿರುವ— ವಾರಾಣಸೀಂದ್ರನ ಉಪದೇಶದಿಂದ ಜಕ್ಕಣನು ಬರೆದ ಏಕೋತ್ತರಶತಸ್ಥಲಿಗೆ ಶ್ರೀಗಿರೀಂದ್ರನು ಬರೆದ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ—ಎಂಬ ವಾಕ್ಯದಿಂದ ಇವನು ಜಕ್ಕಣಾರ್ಯನ ಸಮಕಾಲದವನು ಎಂದು ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ.

ಕರಸ್ಥಲದ ನಾಗಿದೇವ. ಸು. 1430

ಇವನು ಒಂದು ತ್ರಿಪದೀಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಕರಸ್ಥಲದ ನಾಗಿದೇವತ್ರಿವಿಧಿ ಎಂದು ಹೆಸರು. ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ; ಅಕ್ಕಸಾಲೆಯಜಾತಿಯವನು; ಕರಸ್ಥಲದ ವೀರಣ್ಣೊಡೆಯನ ಶಿಷ್ಯನು; 101 ವಿರಕ್ತರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನು. ಈತನು ಪ್ರೌಢದೇವರಾಯನ (1419-1446) ಕಾಲದಲ್ಲಿದ್ದಂತೆ ಚೆನ್ನಬಸವಪುರಾಣದಲ್ಲಿ (1584) ಹೇಳಿದೆ². ಇವನು ಜಕ್ಕಣಾರ್ಯ, ಕಲ್ಲಮಠದಪ್ರಭುದೇವ, ಚಾಮರಸ ಇವರ ಸಮಕಾಲದವನು. ಇವನಿಗೆ ಕರಸ್ಥಲದ ನಾಗಲಿಂಗ ಎಂಬ ಹೆಸರೂ ಉಂಟು.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಕರಸ್ಥಲದ ನಾಗಿದೇವತ್ರಿವಿಧಿ.

ಇದು ತ್ರಿಪದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ, ಪದ್ಯ 31. ಇವು ಗೂಢಾರ್ಥವುಳ್ಳ ಪದ್ಯಗಳು; ವೀರಶೈವಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ಬೋಧಿಸುತ್ತವೆ. ಇವಕ್ಕೆ ಪರ್ವತಶಿವಯೋಗಿಯಿಂದ (ಸು. 1650) ರಚಿತವಾದ ಒಂದು ಕನ್ನಡವ್ಯಾಖ್ಯಾನವೂ ಇದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ—

ಎಂಟುಮೊನೆಯಮೇಲೆ ಎಣ್ಣೆ ದುರ್ಗವ ಮೂಣಿ | ದಾಂಟಿ ಅರಣ್ಯವ ಸುಡುತಲಿ |
ದಾಂಟಿ ಅರಣ್ಯವ ಸುಡುತಲಿ ನರಿನಾಯ |

ಬೀಂಟಿಯನಾಡಿ ಮೆಣ್ಣೆದುದು ||

ಹಸಿವುತ್ಪುಷ್ಪವಿಷಯವ ಹೊಸದು ಭಸ್ಮವ ಮಾಡಿ|ಕಿಸುಕುಳದ ಗಂಟೆ ಕಡೆಗೊದ್ದು |

ಕಿಸುಕುಳದ ಗಂಟೆ ಕಡೆಗೊದ್ದು ಸಂಸಾರ |

ಹಸಗೆಟ್ಟೆತೆಂದು ನಗುತಿದೆ ||

1. 50ನೆಯ ಪುಟವನ್ನು ನೋಡಿ. 2. ಸಂಧಿ 63, ಪದ್ಯಗಳು 7-20.

ನಾಲ್ಕುಮನೆಯ ಮುಂದೆ ನಾಲ್ಕುದೇಗುಲವಿರೆ | ನಾಲ್ಕುಹನ್ನೆರಡು ಚೌಕದ |
 ನಾಲ್ಕುಹನ್ನೆರಡುಚೌಕದಾ ಬಾಗಿಲು |
 ಓಂಕಾರದಲ್ಲಿ ಮುಟ್ಟುಗಿತು ||
 ಪರಿಮಳವ ಕೊಂಬಂಫ ವರಭೃಂಗನಂದದಿ | ಪರಮಹಂಸನೊಳೊಡವೆರೆದು |
 ಪರಮಹಂಸನೊಳೊಡವೆರೆದು ಕರಸ್ಥಲದ |
 ಗುರುಶಾಂತನೊಡನೆ ಬಯಲಾದೆ ||

ಮಗ್ಗೆಯ ಮಾಯಿದೇವ. ಸು. 1430

ಈತನು ಅನುಭವಸೂತ್ರ, ಪ್ರಭುಗೀತಿ, ಏಕೋತ್ತರಶತಸ್ಥಲಪಟ್ಟಿ
 ದಿ, ಪಟ್ಟಲಗದ್ಯ, ಶತಕತ್ರಯ, ಮಗ್ಗೆಯಮಾಯಿದೇವವಚನ ಎಂಬ
 ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಅನುಭವಸೂತ್ರವು ಸಂಸ್ಕೃತ
 ದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ. ಇದರಿಂದ ಕವಿಯವಿಷಯವಾಗಿ ಈಯಂಶಗಳ ತಿಳಿಯು
 ತ್ತವೆ:—

ಮಲಪ್ರಹಾರಿನದಿಯ ತೀರದಲ್ಲಿರುವ ಐವುರಕ್ಷೇತ್ರದ ಸೋಮನಾಥದೇವರ
 ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಉಪಸನ್ಯಾಶಿವಾಚಾರ್ಯನು ಹುಟ್ಟಿದನು ; ಮಗ ಭೀಮನಾಥ,
 ಮಗ ಕಳೇಶ್ವರ, ಮಗ ಬೊಪ್ಪನಾಥ, ಮಗ ನಾಕರಾಜ, ಶಿಷ್ಯ ಸಂಗಮೇಶ್ವರ,
 ಮಗ ಕವಿ ಮಾಯಿದೇವ. ಇವನಿಗೆ ಕಲ್ಯಾಣದ ಎಂಬ ಹೆಸರೂ ಉಂಟು.

ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ, ಐವುರದ ಸೋಮನಾಥದೇವರ ಭಕ್ತನು.

ವಿರೂಪಾಕ್ಷಪಂಡಿತನ (1584) ಚೆನ್ನಬಸವಪುರಾಣದಲ್ಲಿಯೆ

ಎಲೆರಾಮ ಕೇಳಿನ್ನು ಸಕಲಾಗಮಂಗಳಿಗೆ |
 ನೆಲೆಯೆನಿಸಿ ಪ್ರೌಢನಿಂ ಪೂಜೆಯಂ ಕೊಂಡು ಷ |
 ಟ್ಕಲಮಾರ್ಗಮಂ ಸಕಲಶಿವಭಕ್ತಸಂತತಿಗೆ ಕರತಳಾಮಳಕವಾಗಿ ||
 ತಿಳಿವೊಲನುಭವಸೂತ್ರವಾದಿಶಾಸ್ತ್ರಂಗಳಂ |
 ಗೆಲವಿನಿಂ ಪೇಟ್ಟು ನಿಜಶಿವಸಮಾಧಿಯಲಿ ಮಿಗೆ |

ನಲವಿನಿಂದಲಿ ಮಗ್ಗೆಯ ಮಾಯಿದೇವಪ್ರಭುವರನಿರೆದೆ ಮುಕ್ತನಹನು ¹ ||

ಎಂಬ ಪದ್ಯದಿಂದ ಈತನು ವಿಜಯನಗರದ ರಾಜನಾದ ಪ್ರೌಢರಾ
 ಯನ (1419-1446) ಕಾಲದಲ್ಲಿದ್ದಂತೆ ತಿಳಿವುದರಿಂದ ಇವನ ಕಾಲವು

ಸುಮಾರು (1430) ಆಗಬಹುದು. ಶಾಂತಲಿಂಗದೇಶಿಕನು (1672) ತನ್ನ ಭೈರವೇಶ್ವರಕಾವ್ಯದ ಕಥಾಸೂತ್ರರತ್ನಾಕರದಲ್ಲಿ ಈ ಕವಿಯ ವಿಷಯವಾಗಿ ಹೀಗೆ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ:—

ಮಗ್ಗೆಯೆಂಬ ಪುರದಲ್ಲಿ ಮಾಯಿದೇವಾಚಾರ್ಯಪ್ರಭುಗಳು ವಿಶೇಷಾರ್ಥವನು ಭಾವಸೂತ್ರವಂ ಕಲ್ಪಿಸಿ ಪ್ರಭುಗೀತಿ ಷಟ್ಪದರೂಪವಾದ ಏಕೋತ್ತರಶತಸ್ಥಲವಂ ನಿರೂಪಿಸಿ ಭಕ್ತಿಜ್ಞಾನವೈರಾಗ್ಯಸ್ವರೂಪಮಾದ ಶತಕತ್ರಯಪ್ರಬಂಧಮಂ ಪೇಷಿ ಷಟ್ಸ್ಥಲಗದ್ಯಮಂ ನಿರೂಪಿಸಿ ಕುಮತವಿಭೇದಿ ಷಟ್ಸ್ಥಲಬ್ರಹ್ಮವಾದಿಯೆಂದು ಹೊಗಳಿ ಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರಲು ವೆಂಕಟಪತಿರಾಯನಳಿಯನು ಶ್ರೀರಂಗರಾಯನು ನಾರಸಿಂಹಪುರಕ್ಕೆ ವಾದಕ್ಕೆ ಕರಸಲು ಒಂದು ಜಯಸ್ತಂಭವನು ನೆಟ್ಟು ಹೋದರು. ಐಪುರದ ಸೋಮ ನಾಥನೆಂಬ ತಮ್ಮಿಷ್ಟಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ಐಕ್ಯವಾದರು.

ಪ್ರಾಥಮಿಕವರಾಯನಿಗೂ ವೆಂಕಟಪತಿರಾಯನಿಗೂ ಸುಮಾರು 200 ವರ್ಷ ಅಂತರವಿರುವುದರಿಂದ ಶಾಂತಲಿಂಗದೇಶಿಕನು ಹೇಳಿರುವ ದೊರೆಯ ಹೆಸರು ತಪ್ಪಾಗಿರಬೇಕು.

ಸಿದ್ಧವಂಹೇಶಮ (ಸು. 1650) ತನ್ನ ಗುರುರಾಜಚಾರಿತ್ರದಲ್ಲಿ—ಮಗ್ಗೆಯ ಮಾಯಿದೇವಂ ಲಿಂಗವಂತರಿಗೆ ನರಕವಿಲ್ಲೆಂದು ವಿದ್ಯಾನಗರದಲ್ಲಿ ನೆಟಲಿಲ್ಲದ ಜಯಸ್ತಂಭವಂ ನಿಲಿಸಿದಂ—ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಇದೇ ವಿಷಯವನ್ನು ವಿರಕ್ತತೋಟದಾರ್ಯಮೂ (ಸು. 1560) ತನ್ನ ವಾಲ್ಮುಕಿಕೆಸೋಮೇಶ್ವರಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ.

ವೀರಶೈವಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಕವಿಯನ್ನು ಪ್ರಭು, ವಿಭು ಎಂದು ವಿಶೇಷಿಸಿ ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದ ಈತನು ದೊಡ್ಡ ಪದವಿಯಲ್ಲಿದ್ದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಇವನ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ

ಶತಕತ್ರಯ

ಇದು ಶಿವಾಧವಕತಕ, ಶಿವಾವಲ್ಲಭಕತಕ, ಐಪುರೀಶ್ವರಕತಕ ಎಂಬ ಮೂರು ಕತಕಗಳನ್ನು ಒಳಕೊಂಡಿದೆ. ಈ ಕತಕಗಳು ವೃತ್ತದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿವೆ; ವೀರಶೈವಸಿದ್ಧಾಂತಕ್ಕೆ ಅನುಸಾರವಾಗಿ ಜ್ಞಾನ ಭಕ್ತಿ ವೈರಾಗ್ಯಗಳನ್ನು ಬೋಧಿಸುತ್ತವೆ. ಇವಕ್ಕೆ ವಿರಕ್ತತೋಟದಾರ್ಯಮ (ಸು. 1560) ಒಂದು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ.

ಈ ಶತಕಗಳಲ್ಲಿ

ಶಿವಾಧವಶತಕ.

ಇದರಲ್ಲಿ 10¹ ವೃತ್ತಗಳಿವೆ; ಪ್ರತಿಪದ್ಯವೂ ಶಿವಾಧವ ಎಂದು ಮುಗಿಯುತ್ತದೆ. ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಬಸವ, ಚೆನ್ನಬಸವ, ಪ್ರಭುದೇವ ಇವರುಗಳ ಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು “ ಪಟ್ಟಲಾತ್ಮಕವಿಶಿಷ್ಟಮಹತ್ತರಭಕ್ತಿಯೋಗವಿದ್ಯಾಪರಮಾರ್ಥತತ್ವನುಯಮಪ್ಪಲಸಚ್ಚತಕಪ್ರಬಂಧಂ” ಎಂದ ಕವಿ ವಿಶೇಷಿಸಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಇದರಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ನೋಡದಮುನ್ನ ದರ್ಪಣವ ದರ್ಪಣಭಾವಮದುಂಟು ವಿಭ್ರಮಂ |
 ಗೂಡಿ ವಿರಾಜಿಸುತ್ತಭಿಮುಖಾಸ್ವದವಾದ ನಿಜಸ್ವರೂಪಮಂ ||
 ನೋಡಿದನಂತರಂ ಮರಳಿ ದರ್ಪಣಭಾವಮದುಂಟಿ ತತ್ವಮಂ |
 ನೋಡದಮುನ್ನ ಮಾಯೆ ಬಣಿಕೆಲ್ಲಿಯೆ ಮಾಯೆ ಬಿಡಾ ಶಿವಾಧವಾ ||
 ಲಂಗಮೆ ತತ್ವದಂ ತ್ವಮಿತಿಶಬ್ದಪದಂ ವಿಮಳಾಂಗಮಾದ್ವಿಧಾ |
 ಸಂಗಮಸಿಪ್ರಮಾಣಪದಮೆಂದು ವಿವೇಕಪರಾನುಭೂತಿಯಿಂ ||
 ದಂ ಗುರು ಪೇಟ್ಟಿ ತತ್ವಮಸಿವಾಕ್ಯಪದಾರ್ಥಮನಿಂತು ಯೋಚಿಸಾ |
 ತಂಗುಣಿದಾಗಮಂ ಬಯಲ ಮಾತಿನ ಮಾಲೆ ಕಣಾ ಶಿವಾಧವಾ ||
 ಸ್ಥಟಿಕಮಣಿ ಸ್ವಭಾವವಿಮಲಂ ಪರಮಾರ್ಥದಿನೀಕ್ಷಿಸಿ ಸಂ |
 ಘಟಿಸಿದುಪಾಧಿಯಿಂ ಮಲಿನವಾಸನೆಯೊಡೊಡೆ ದೋಷಮೇಂ ಪರಿ ||
 ಸ್ಫುಟತರಚಿತ್ತಕಾಶಘನಮೂರ್ತಿಯೆನಿಸ್ಪ ಶಿವಾತ್ಮಯೋಗಿಯಂ |
 ಪಟುಬಹಿರಾವೃತಪ್ರಚುರಸಂಶ್ರುತಿ ಪೊರ್ದಿದೊಡೇಂ ಶಿವಾಧವಾ ||

ಶಿವಾವಲ್ಲಭಶತಕ

ಇದರಲ್ಲಿ 10³ ವೃತ್ತಗಳಿವೆ; ಪ್ರತಿಪದ್ಯವೂ ಶಿವಾವಲ್ಲಭ ಎಂದು ಮುಗಿಯುತ್ತದೆ. ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಐವರದ ಸೋಮೇಶ್ವರದೇವರ ಸ್ತುತಿಯೂ, ಬಸವ, ಚೆನ್ನಬಸವ, ಪ್ರಭುದೇವ ಇವರುಗಳ ಸ್ತುತಿಯೂ ಇವೆ. ಇದರಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಮಲಮೂತ್ರಕ್ರಮಿಸೂಂಸಶೋಣಿತಮಯಾಪೂತಾಂಗಮಂ ಪೂತನಿ |

ಮರ್ಫಲತೀರ್ಥೋದಕದೊಳ್ ಮುಱುಂಗಿಸಿ ವೃಥಾ ತತ್ತೀರ್ಥಮಂ ದುಷ್ಯದು ||

ಜಲಮಂ ಮಾಡಿ ವಿನೋದದಿಂದಕಟಿ ಪುಣ್ಯ ಕೋನುಗಂ ಪಾಪಮಂ |
 ವಿಲಸದ್ಭಕ್ತಿವಿಶುದ್ಧಿ ಹೀನಭವಿಗಳ್ ಮಾಟ್ಯರ್ ಶಿವಾವಲ್ಲಭಾ ||
 ಮೊದಲಿಲ್ಲೆಂದೆಲೆ ಕರ್ಮಮಂ ಬಱಿದೆ ಮತ್ತುಂಟೆಂದು ಮತ್ತೆಂತದ |
 ಕೈದುಪಾಯಂ ಪರಿಹಾರಮೆಂದು ಬಱಿದೊಂದಂ ಮಾಡಿ ಮತ್ತಾಗಳಂ ||
 ತದು ಹೋಯಿತ್ತು ಏಮುಕ್ತರೆಂದು ಬಱಿದೇ ತಮ್ಮಲ್ಲಿ ತಾವೇ ವಿಮೋ |
 ಹದ ಸಂಕಲ್ಪದ ಕರ್ಮಿಗಳ್ ಗಟಹುವರ್ ನೋಡಾ ಶಿವಾವಲ್ಲಭಾ ||
 ಪರೆಯೇ ಮಾನಸಭಕ್ತಿ ಚಾಕ್ಷುಷಪದಂ ಪಶ್ಯಂತಿಯೇ ವಾಚಿಕ |
 ಸ್ಪುರಣಂ ಮಧ್ಯಮೆಯೇ ಗುರುಕ್ತಿಮತದಿಂ ಸತ್ಕಾಯಕಂ ಭಕ್ತಿ ವೈ ||
 ಖರಿಯೇ ನೋಟೊಡದಿಂತು ನಾಲ್ಕುತೆಟನಾಗಿರ್ಕುಂ ಮನಶ್ಚಕ್ಷುರು |
 ತ್ತರವಾಕ್ಯಾಯಚತುರ್ವಿಧಪ್ರಣಿಯೊಳ್ ತಾನೇ ಶಿವಾವಲ್ಲಭಾ ||

ಐಪುರೀಶ್ವರಶತಕ

ಇದರಲ್ಲಿ 113 ವೃತ್ತಗಳಿವೆ; ಪ್ರತಿಪದ್ಯವೂ ಮಹದೈಪುರೀಶ್ವರಾ
 ಎಂದು ಮುಗಿಯುತ್ತದೆ. ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಐಪುರೀಶ್ವರಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಇದ
 ರಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ.—

ಅಱಿದಪೆನೆಂಬವಂಗಳಿಯಬಾರದು ನಿನ್ನ ಸಿಜಪ್ರಯತ್ನದಿಂ |
 ದಱಿದಪೆನೆನ್ನದಂಗಳಿಯಬರ್ಪುದು ನೀಂ ಕೃಪೆಮಾಡೆ ಹೋದ್ಯಮೇ ||
 ನಱಿಸುವವಂಗೆ ಸಿಲ್ಕದು ನಿಧಾನಮಯತ್ನಪರಂಗೆ ಭಾಗ್ಯದಿಂ |
 ದಱಿಸದೆ ಸಿಲ್ಕುವಂತೆ ಪರಮಪ್ರಭುವೇ ಮಹದೈಪುರೀಶ್ವರಾ ||
 ಕ್ಷೀರಸಮುದ್ರಸನ್ನಿಧಿಯೊಳಿದುರ್ ಪಿಪಾಸಿತನಾಗಿ ಭೂಮಿಯಂ |
 ಹಾರೆಯನಾಂತಗುಟ್ಟುವನೊಲಾಯ್ತು ಸಮಸ್ತಸುಖೈಕಸಿದ್ಧಿವಿ ||
 ಸ್ತಾರಕನಪ್ಪ ನಿನ್ನನುಪದಾವಿಸದನ್ಯಮನುಷ್ಯಮಾತ್ರವಂ |
 ಹಾರುವ ಬುದ್ಧಿಯೆನ್ನ ಪರಮಪ್ರಭುವೇ ಮಹದೈಪುರೀಶ್ವರಾ ||
 ತನ್ನ ಸತೀಸುತಾನುಜರಬಂಧುಜನಂಗಳುಮಿನ್ನು ಮತ್ತೆ ಮಿ |
 ಕೃಷ್ಣರುಮಾತ್ಮದೇಹಕರಣಾದಿಗಳುಂ ಸಲೆ ತಾನುಮೆಲ್ಲರುಂ ||
 ನಿನ್ನವರೆಂದು ನಿನೊಡವೆಯೆಂದು ನಿಜೇಶ್ವರವೂಜಿಗೈವಂ |
 ಧನ್ಯನದೀಗ ವೂಜೆ ಪರಮಪ್ರಭುವೇ ಮಹದೈಪುರೀಶ್ವರಾ ||

ಇವನ ಇತರಗ್ರಂಥಗಳು ನಮಗೆ ದೊರೆತಿಲ್ಲ.

ಗುರುಬಸವ. ಸು. 1430

ಈತನು ಶಿವಯೋಗಾಂಗಭೂಷಣ, ಸದ್ಗುರುರಹಸ್ಯ, ಕಲ್ಯಾಣೇಶ್ವರ, ಸ್ವರೂಪಾವ್ಯಾತ, ವ್ಯಸಭಗೀತೆ, ಅವಧೂತಗೀತೆ, ಮನೋವಿಜಯ ಕಾವ್ಯ ಈ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಗುರುಬಸವಾರ್ಯರ ವಚನ ಎಂಬ ಹಾಡಿನರೂಪವಾದ ಒಂದು ಗ್ರಂಥವು ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಇದೂ ಏತತ್ಯವಿಕೃತವಾಗಿರಬಹುದೋ ಏನೋ ತಿಳಿಯದು.

ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ. ಮನೋವಿಜಯಕಾವ್ಯದ ಕೊನೆಯ ಗದ್ಯದಲ್ಲಿ "ಶಿವಯೋಗಿಜನಸೇವಿತಚರಣಾರವಿಂದ ಪಟ್ಟಲಜ್ಞಾನಪ್ರಭಾಪುಂಜರಂಜಿತಾಂತರಂಗ ವೀರಶೈವಮತಸ್ಥಾಪನಾಚಾರ್ಯನಪ್ಪ ಶ್ರೀಮದ್ಗುರು ಬಸವೇಶ್ವರಂ " ಎಂದು ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದ ಈತನು ಬಹಳಪ್ರಸಿದ್ಧನಾದ ವೀರಶೈವಗುರುನಾಗಿದ್ದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಚಿನ್ನಬಸವಪುರಾಣದ 6ನೆಯ ಸಂಧಿಯ 15,16,35ನೆಯ ಪದ್ಯಗಳಿಂದ ಇವನು ವಿಜಯನಗರದ ರಾಜನಾದ 2ನೆಯ ಪ್ರೌಢದೇವರಾಯನ (1419-1446) ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇದ್ದಂತೆ ತಿಳಿಯಬರುತ್ತದೆ. ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1430 ಆಗಬಹುದು.

ಇವನಗ್ರಂಥಗಳು

ಇವನ 7 ಗ್ರಂಥಗಳು ಸಪ್ತಕಾವ್ಯವೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿವೆ. ಎಲ್ಲವೂ ವೀರಶೈವವೇದಾಂತಪ್ರತಿಪಾದಕವಾಗಿಯೂ ಗುರುಶಿಷ್ಯಸಂವಾದರೂಪವಾಗಿಯೂ ಇವೆ. ಒಟ್ಟು 1243 ಪದ್ಯಗಳಿವೆ.

ಈ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ

1 ಶಿವಯೋಗಾಂಗಭೂಷಣ

ಇದು ಪರಿವರ್ಧನೀ ಪಟ್ಟಿದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಸಂಧಿ 6, ಪದ 278. ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಯೋಗಾಭ್ಯಾಸಕ್ರಮ, ಯೋಗಾಸನ, ಮುಂತಾದ ವಿಷಯಗಳು ಹೇಳಿವೆ. ಇದರ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಕವಿ ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ:

ಶ್ರುತಿವನಿತೆಯ ಮುಖಗನ್ನಡಿ ಶಾಸ್ತ್ರ | ಪ್ರತಿಯು ನಿಲುಕಡೆ ತರ್ಕಗಳ ಸ |
 ನೃತ ನಿಖಿಲಾಗಮತತ್ಪರಹಸ್ಯಗಳ ಘನಜೇತನವು ||
 ಸ್ಮೃತಿಗಳ ಮುದ ಪೌರಾಣಗಳ ನಿಜ | ಮತಿಯಖಿಲಾದ್ಯರ ವಚನಗಳ ನಿ |
 ತ್ವಿತಮತವೀಯೋಗಾಂಗವಿಭೂಷಣವೆಂದನು ದೇಶಿಕನು ||

ಈ ಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ಶಿವಯೋಗಾಂಗಭೂಷಣ ಎಂಬ ಹೆಸರು ಬರಲಿಕ್ಕೆ ಕಾರಣವು ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ—

ಸತ್ಯ ವಿರತಿ ಗತಲಾಲಸನಿಶ್ಚಲ | ಯುಕ್ತಿ ಮನೋಮತನಿರಸನವೆಚ್ಚ |
 ನಿತ್ಯಸ್ವಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ತೆಸಂತ್ಯಪ್ತಿಗಳೆ ಯಮಾದಿಗಳು ||
 ಅತ್ಯುತ್ಸಾಹದೊಳಿವನನುದಿನ ನಿಜ | ಭಕ್ತಿಸಹಿತ ಭೂಷಿಸಿ ಶಿವನೊಳು ಸಂ |
 ವ್ಯಕ್ತದಲೇ ಬೆರಸುವ ಕಾರಣವಿದು ಯೋಗಾಂಗವಿಭೂಷಣವು ||

ಪದ್ಯಗಳು ಪ್ರಾಯಶಃವಾಗಿ ಎಂದನು ದೇಶಿಕನು, ಪೇಟೆದ ದೇಶಿಕನು, ಎಂದು ಮುಗಿಯುತ್ತವೆ. ಗ್ರಂಥಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಅನುಷ್ಟುಪ್ಶ್ಲೋಕಗಳೂ ಇವೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಒಂದೆರಡು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ—

ಇಱುಪೆಯ ಕೋಶವನಬುಜಭವಾಂಡವ|ನರಣಿಯ ಮೇರುಗಿರಿಯ ದಿಕ್ಪಂಜವ |
 ಕರನಂಪುಟಿಕೆಯನಂಬುನಿಧಿಯ ಜುಲುಕೋದಕಮಾತ್ರಕವಂ ||
 ತರಣಿಯ ಖದ್ಯೋತವ ಗೋಷ್ಟದವಂ|ಧರಣಿಯ ಸಮನೆಂದೆನಿಸುವಮಹಿಮೆಯ |
 ಹರವರಿಯಿಂ ಸುಆದಾಡುವನಿಳಿಯೊಳಗೆಂದನು ದೇಶಿಕನು ||
 ಹಸಿಯದೆ ಹುಸಿಯದೆ ಕುಸಿಯದೆ ನೆಸೆಯದೆ | ಹಸಗೆಡದಖಿಕರೊಳಗೆ ಕಾರುಣ್ಯಂ |
 ಮಸುಳಿಸದುದ್ರೇಕಿಸದೆ ವೃಥಾ ದೈನ್ಯದಿ ವಿಷಯಂಗಳೊಳು ||
 ಪಸರಿಸಿ ಹರಿದಾಡದೆ ಲೌಕಿಕರಿಂ | ವಸನಾಗಿರದೆ ಮನಸ್ಸಂಸಾರದ |
 ಬೆಸುಗೆಯೊಡು ಸುಆಯುಕ್ತಿಪನಿಳಿಯೊಳಗೆಂದನು ದೇಶಿಕನು ||

2 ಸದ್ಗುರುರಹಸ್ಯ

ಇದು ಭಾಮಿನೀಪಟ್ಟದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಉಪದೇಶ 9, ಪದ್ಯ 237. ಈ ಗ್ರಂಥದ ವಿಷಯವಾಗಿ ಕವಿ ಹೀಗೆ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ—

ವೇದದಂತುಟಿದಲ್ಲ ಶಾಸ್ತ್ರದ | ಹೋದ ಹೊಲಬಲ್ಲೆಲೆ ಪುರಾಣದ |
 ಗಾದೆಗಳ ಜಂಜಡದ ಜಾಡ್ಯದ ಬೆನುಗು ತಾನಲ್ಲ ||
 ಆದರಿಸಿ ಕೇಳುವಡೆ ಪರಮಸ | ಮಾಧಿಶಾಂಭವಸತ್ಯಸಮ್ಯ |
 ಗೋಧಲೀಲಾಲೋಲಶೀಲಾನ್ವಯರಹಸ್ಯವಿದು ||

ಗ್ರಂಥಾದಿಯಲ್ಲಿ ಬಸವಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಇದರಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ—

ಬಸವಸ್ತುತಿ

ಘಟವನಱಿದಾಕಾಶದಂತುಟು | ಪಟವನಱಿದಿಹ ಚಿತ್ರದಂತುಟು |
 ಸಟಿಯನಱಿದುರುಸತ್ಯದಂತುಟುಪಾಧಿಯಂ ಪಱಿದು ||
 ನಟಿಸಿ ತೋಱುವ ದೀಪದಂತುಟು | ಕುಟಿಲನಾಯೆಯನಱಿದು ನಿಜದೊಳ್ |
 ಘಟಿಸಿದಮಲಬ್ರಹ್ಮ ಗುರುಬಸವಗೆ ಶರಣೆಂಬೆ ||

ಶಿಷ್ಯನಿಗೆ ಉಪದೇಶ

ನೊಂದು ತಾಪತ್ರಯಗಳೆಂದವೆ | ಮುಂದುಗೆಟ್ಟಿಹ ಜಗವ ಕಾಣುತ |
 ಹಂದೆಯಂ ಹಾವಡರಿದಂತವಿವೇಕದಿಂ ತನ್ನ ||
 ಬೆಂದ ತುಂದನಿಮಿತ್ತ ಪೆರಣಿಂ | ಕೊಂದು ಕೂಗಿ ನಿರರ್ಥ ನಿರಯದೊ |
 ಳೊಂದಬೇಡೆಂದೈದೆ ಪೇಱಿದ ದೇಶಿಕೋತ್ತಮನು ||
 ಕರ್ಮಕಪಟವ ನೆಂಬಿ ಪರಮನ | ವರ್ಮವಱಿಯದೆ ವಾಗ್ವಿಲಾಸದಿ |
 ಬೊಮ್ಮವಾತೇಯ ನುಡಿದು ಶಿಶ್ನೋದರಪರಾಯಣದ ||
 ಧರ್ಮದಲಿ ನೀ ನಡೆದು ಹಮ್ಮಿನ | ಬಿಮ್ಮ ಮಿಗೆ ತಲೆಗೇಱಿ ಮಗನೇ |
 ಗಮ್ಮನಿಱಿಯಲ್ಲೇಡ ನಿರಯದೊಳೆಂದ ದೇಶಿಕನು ||

3. ಕಲ್ಯಾಣೇಶ್ವರ

ಇದು ಪರಿವರ್ಧಿನೀಪಟ್ಟದಿಯಲ್ಲಿದೆ; ಪದ್ಯ 102. “ಕಲ್ಯಾಣೇಶ್ವರನೆನಿಸುವ ಬಸವನ ಕಾರುಣ್ಯದಿಂ ಭಾವಿಸುತಿಹುದೆಂದನು ದೇಶಿಕನು” ಎಂಬುದರಿಂದ ಈ ಗ್ರಂಥದ ಕಲ್ಯಾಣೇಶ್ವರ ಎಂಬ ಹೆಸರಿಗೆ ಕಾರಣವು ಊಹಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ-ಬಸವನ ಸಹಚರಿಯಾದ ನಂದಿನಿ ತನ್ನ ಕಿಂಕರನಾದ ವಿಚಿತ್ರಕನೆಂಬ ಗಣೇಶ್ವರನು ಸುಜ್ಞಾನಚರಿತ್ರನಾಗಲು ಮಾಡಿದ ಜ್ಞಾನಬೋಧೆಯನ್ನು ದೇಶಿಕನು ಶಿಷ್ಯನಿಗೆ ನಿರೂಪಿಸಿದಂತೆ ಹೇಳಿದೆ. ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಬಸವಸ್ತುತಿಯೂ ಬಸವಸಹಚರಿಯಾದ ನಂದಿನಿಯ ಸ್ತುತಿಯೂ ಇವೆ. ಇದರಿಂದ ಒಂದೆರಡು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ—

ಪ್ರಳಯಾಕಾಶನ ದೀಪ್ತಿಯನೊಳಕೊಂಡು | ಜ್ವಲಿಸುವ ಲಿಂಗದ್ಯುತಿ ಸರ್ವಾಂಗವ |
 ಬಳಸಿ ಮಹಾತೇಜಃಪುಂಜೀಕೃತವಾಗಿ ಬಹಿಷ್ಕರಿಸಿ ||
 ಮಲೆಯುತ ದಳವೇಣಿತ ಧಳಧಳಸುತ | ಘುಳುಘುಳಿಸುತಘೂರ್ಮಿಸುತ ಸಸುಸ್ತವ |
 ಸುಷುಸುಷುಗೊಳುತಿಹುದೀಗ ಮಹಾಸಿದ್ಧಿಗೆ ಕುಳುಹಳುಯೆಂದ ||
 ಆಡುತಲನುಧವದೊಳು ಗುರುನಜನವ | ಪಾಡುತ ಸುಮನೋದ್ಯುಷ್ಟಿಯೊಳೊಲವಿ |
 ನೋಡುತ ಲಿಂಗವ ಚಿತ್ತಾಂತರ್ಗತವಹ ಬಹುಬಾಧೆಗಳಂ ||
 ಯೂಡಿಸಿ ಸತ್ಯಾನಂದಾಂಬುಧಿತುಳು | ಕಾಡುತ ನಿಃವಿಕ್ರಾಂತಿಯೊಳೇ ಪರಿ |
 ರೂಢಿಯೊಳಗೆ ನಿರುಪಮಸುಖದಿಂದಿಹುದೆಂದನು ದೇಶಿಕನು ||

4. ಸ್ವರೂಪಾಮೃತ

ಇದು ಭಾಮಿನೀಪಟ್ಟದಿಯಲ್ಲಿದೆ; ಪರಿಚ್ಛೇದ 3, ಪದ್ಯ 77. ಗ್ರಂಥಾದಿಯಲ್ಲಿ ಬಸವಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಇದರಿಂದ ಒಂದೆರಡು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ—

ತೆಗೆದು ಎಾಯುಗಳಂ ಸದಾತ್ಮನು | ಬಿಗಿದು ಧಾತುಗಳಂ ಶರೀರವ |
 ನಗಲದಿರುತಿರಲಿಹುದದಲ್ಲದಿರಲೆ ಕ್ಷಣಾರ್ಥದೊಳು ||
 ಹಗಲು ನಾಯನನೋಣಗಳೇ ಕಾ | ಗೆಗಳು ನೋರಜುಗಳೇ ಶರೀರವ |
 ಸೋಗಸದೊಗಡಿಸದೆಳಸುವುವೆ ನೀಂ ತಿಳಿದು ನೋಡೆಂದ ||
 ವಿಷಯತೇರಿಂ ತಳಿತು ಕೊಂದ | ದಶವಿಧೇಂದ್ರಿಯಶಾಖೆಗಳನೆ |
 ಗ್ಲೆಸೆಯೊಳಿಟ್ಟು ದ್ವಾನಮಾಗಿ ಶರೀರಭೂರುಹವು ||
 ವ್ಯಸನವುಷ್ಟದಿ ಕರ್ಮಫಲದಿಂ | ದೆಸೆದಿರಲು ತತ್ಪಲವನುಲ್ಲಾ |
 ಲಸದಿ ಮಾನಸವಕ್ಕೆ ವಿಸಟೆಂಬರಿದು ತಿನುತಿಹುದು ||

5. ವೃಷಭಗೀತೆ

ಇದು ಭೋಗಪಟ್ಟದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಪದ್ಯ 101. ಪದ್ಯಗಳು ಪ್ರಾಯಿಕವಾಗಿ ಬಾಲ್ಯನವ ಕೃತಾರ್ಥನು, ತಿಳಿವನವ ಕೃತಾರ್ಥನು ಎಂದು ಮುಗಿಯುತ್ತವೆ. ಈ ಗ್ರಂಥವು ಬಸವಸ್ತುತಿರೂಪವಾಗಿಯೂ ವೀರಶೈವವೇ ದಾಂತಪ್ರತಿವಾದಕವಾಗಿಯೂ ಇದೆ. ಇದರಿಂದ ಒಂದೆರಡು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ—

ಪಠಿಯದಿಹುದೆ ಧರ್ಮ ತನುವ | ಕೆಳೆಯದಿಹುದೆ ಸಿದ್ಧಿ ಚಿತ್ತ |
 ವಲುಗದಿಹುದೆ ಮುಕ್ತಿ ಮಠೀದು ನುಡಿದ ವಕ್ರಣೆ ||
 ಹೊಳೆಯದಿಹುದೆ ಸತ್ಯ ರೋಷ | ದಳೆಯದಿಹುದೆ ಶಾಂತಿ ಕಪಟ |
 ಮೊಳೆಯದಿಹುದೆ ಸೌಖ್ಯವಿದನು ತಿಳಿಯಲವ ಕೃತಾರ್ಥನು ||
 ಶಮದಮಾದಿಗುಣವಿಶಿಷ್ಟ | ವಿಮಲಚಿತ್ರವುಷ್ಪನಷ್ಟ |
 ಮಮತೆಹೀನ ದುಃಖಸುಖಸಮಾನವಾಗಿಯೇ ||
 ಭ್ರಮಣಭವವಿಕಾರನಾಟ್ಯ | ವಿಮುಖನಾಗಿ ತನ್ನ ತಾನೆ |
 ಸಮವನಠೊದನನ್ಯ ಸುಖದೊಳಿಪನವ ಕೃತಾರ್ಥನು ||

6. ಅವಧೂತಗೀತೆ

ಇದು ವಿರಕ್ತಿಬೋಧಕವಾದ ಹಾಡಿನ ರೂಪದಲ್ಲಿದೆ; ಹಾಡು 101.
 ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಅವಧೂತಲಕ್ಷಣವು ಹೇಳಿದೆ ಗ್ರಂಥಾದಿಯಲ್ಲಿ ಬಸವಸ್ತುತಿ
 ಇದೆ. ಇದರಿಂದ ಒಂದೆರಡು ನುಡಿಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—
 ಹಸುಗಠಿಯದೆ ಸೋಣಗನು ಮತಿಗೆಟ್ಟು | ಮುಸುರೆಯ ಮಡಕೆಯೊಳಗೆಮೊಗವಿಟ್ಟು |
 ದೆಸೆಗಾಣದೆ ಬಾಧೆಗೆ ತನುಗೊಟ್ಟು | ಪೆಸಗೋಳಲಿದು ಸಂಸಾರದ ಗುಟ್ಟು ||
 ವಡಬ ಜಡಂ ಗುಣಮಹಿಸಂತಾನ | ಸುಡುವ ವಿಷಂ ಸೀಯೊಷಸಮಾನ |
 ವೊಡೆವ ಸಿಡಿಲ್ ಮಂಜುಳವರಗಾನ | ಮೃಡಗುರುಕರುಣಕಟಾಕ್ಷದ ಭಾನ ||

7. ಮನೋವಿಜಯಕಾವ್ಯ

ಇದು ಕುಸುಮಪಟ್ಟದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಪ್ರಕರಣ 9; ಪದ್ಯ 355.
 ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ—ಸುವಿನೇಕನೆಂಬ ಜ್ಞಾನಿ ಸಂಸಾರಕಲಸಿ ಗುರುವಿಡಿದು
 ತನ್ನ ನಿಜ ತಾನಾದ ಸಂಗತಿ ಹೇಳಿದೆ. ಇದರ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಕವಿ
 ಈ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ—

ಸದುಗುರುಕಟಾಕ್ಷದಿಂ | ದುದಿಸಿದ ನಿಜಾನುಭವ |
 ದುದಯದಿಂದಖಿಲಾದ್ಯರನುಮತದೊಳು ||
 ವಿದಿತವೇವಾಗವೋ | ಕ್ರುದೊಳುಪನಿಷತ್ತುಗಳೊ |
 ಳೊದವಿಸಿದ ಸಮ್ಮತಿಯ ಸಂಗ್ರಹವಿದು ||

ಇದು ಶ್ರುತಿಸ್ಮೃತಿಯ ಸೌ | ಖ್ಯದ ಸುಖಂ ವೇದಾಂತ |
 ದೊದವು ನಿಜಶೈವಸಿದ್ಧಾಂತಮತದ ||
 ಹೃದಯವಾದ್ಯರ ಕರುಣ | ದುಃಖದನುಭವಸಿದ್ಧ |
 ವಿದನಱುವರೇಸುವಿಧದಱುವಱುವರು ||

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಬಸವಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಅಲ್ಲಮ, ಚೆನ್ನಬಸವ, ಮಡಿವಾಳ, ಸಿದ್ಧರಾಮ, ಇವರುಗಳನ್ನೂ ನೂತನಪುರಾತನರನ್ನೂ ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಗ್ರಂಥಾತ್ಯದಲ್ಲಿ ಈ ಗದ್ಯವಿದೆ---

ಶ್ರೀಮತ್ಪರಮಪರಮಾನಂದನಿತ್ಯನಿರ್ಮಲನಿರಘನಿರ್ಗುಣನಿರಾವರಣಸಕಲಜಗದ್ಧರಿತಭಕ್ತಜನಮನೋ.....ವಯೋಗಿಜನಸೇವಿತಚರಣಾರವಿಂದ ಷಟ್ಪನ್ನಲಜ್ಞಾನಪ್ರಭಾವುಂಜರಂಜಿತಾಂತರಂಗ ವೀರಶೈವಮತಸ್ಥಾಪನಾಚಾರ್ಯನಪ್ಪ ಶ್ರೀಮದ್ಗುರುಬಸವೇಶ್ವರಂ ಸಕಲಭಕ್ತಜನಹಿತಾರ್ಥಮಾಗಿ ಸುಜ್ಞಾನಿಗಳಿಗಾನಂದಮಪ್ಪ....ಸ್ತುತಿಯೋಗೀಶ್ವರರಱುದಾಜುಸಲೆಂದು ವೇದಾಗಮೋಪನಿಷತ್ಸಮ್ಮತಿಯಿಂ ನಿರೂಪಿಸಿದ ಮನೋವಿಜಯವೆಂಬ ಪ್ರಕರಣಂ ಪರಿಸಮಾಪ್ತಂ.

ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ---

ಹಿಸುಣತೆಗೆ ಹಿಗ್ಗಿ ಮಿಗೆ | ಕಿಸುಕುಳದೊಳೊಗ್ಗಿ ಸಂ |
 ತಸವಟ್ಟು ಕಳವುಪಾದರಹಿಸೆಗೆ ||
 ಬೆಸಗೆಯ್ದು ನಿಂದೆತಾ | ಮಸಕುಟಲಕುಹಕದೊಳ |
 ಗೆಸೆದು ಮನವಿನಿಸಱೊಳು | ಬೆಸೆದಿವುಫದು ||
 ಚಿಪ್ಪಿನೋಡಕಂ ಬೆಳ್ಳಿ | ಯಪ್ಪುದೆಂದದ ಪಿಡಿಯ |
 ಲಪ್ಪದೇ ಭ್ರಾಂತಿಯಾಪುತ್ರಿನೆಡೆಯೊಳು ||
 ಇರ್ಪ ಸರವಿಯೆ ಸರ್ಪ | ನಪ್ಪುದೆಂದಂಜಿಯಿಂ |
 ತಿರ್ಪದೇ ಸಂಶಯವಿದೆಂದಱುವುದು ||
 ನಳಿನಮಿತ್ರನ ಕಿರಣ | ತಳಿಗೆಯೊಳು ಬೆಳಗಲದು |
 ತೊಳಗದೇ ಶತಗುಣೋತ್ತರಮದಾಗಿ ||
 ಹಱುವುಂಟಿ ರವಿಗೆ ಸಂ | ಚಳ ತಳಿಗೆಯಿಂದೈಸೆ |
 ತಿಳಿವುದಾಪರಿಯ ಪರಮಾತ್ಮನಿರವಂ ||

ಅಱುವುಮಱವೆಗಳೆರಡ | ರಱುತದಿಂ ಹುಸಿದಿಟಗ |
 ಳಱುಜಿಂ ನಾಸು ನೀನೆಂಬುಭಯದ ||
 ಸಱಿಕ್ಕಿನಿಂ ಮನವೆಂಬು | ದಱಿ ಕುವರ ನೀ ಜಾಗ್ರ |
 ದುಱುಸುಪ್ಪಿಮಧ್ಯದೊಳ್ ಕನಸಿನಂತೆ ||

ಬತ್ತಲೇಶ್ವರ. ಸು. 1430

ಈತನು ಒಂದು ರಾವಾಯಣವನ್ನು ಬರೆದಿರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ.

ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಕೆಲವುಕಡೆ

ಪರಿಕಥೆಗೆ ಸರಿ ಹುಟ್ಟಿದಿನಾ | ದಗಿಸಿದವರಿಹಪರವ ಗೆಲುವರು |
 ಧರೆಗೆ ಸೂಱಿಯನಿತ್ತ ವರಕವಿ ಬತ್ತಲೇಶ್ವರನು ||
 ಬಂದನೋಲಗದೊಳಗೆ ವಾನರ | ವೃಂದ ನಲಿನಲಿದಾಡುತಿರಲಾ |
 ನಂದವಲಿ ವರವಿತ್ತ ರಘುಪತಿ ಬತ್ತಲೇಶ್ವರಗೆ ||

ಎಂದು ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಇನ್ನು ಕೆಲವುಕಡೆ ನಿರ್ವಾಣನಾಯಕ, ನಿರ್ವಾಣಲಿಂಗ ಎಂಬ ಅಂಕಿತಗಳು ಇವೆ. ಇವು ಬತ್ತಲೇಶ್ವರ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಪರ್ಯಾಯಶಬ್ದಗಳಾಗಿರಬಹುದು. ಮುದ್ರಿತವಾಗಿರುವ ನೀತಿಸಾರ ಎಂಬ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿಯೆ

ವರರುಚಿ ಕಾಳಿದಾಸ ಸುಕುಮಾರಕುಮಾರಕವ್ಯಾಸ ಬಾಣನುಂ |
 ಪರಿಹರಸಾರ್ವಭೌಮಕವಿ ರನ್ನನು ವೇಚುಗ ದುರ್ಗಸಿಂಹನುಂ ||
 ವರಕವಿಬತ್ತಲೇಶ್ವರನು ರಾಘವನಗಳ ರುದ್ರಭಟ್ಟನುಂ |
 ತುರಗ ಮಯೂರ ಹಂಪುಗನು ಕುಂತಿಚವುಂಡಿಯರೇ ಕವೀಂದ್ರರು ||

ಎಂಬ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಈ ಕವಿಯ ಹೆಸರು ಹೇಳಿದೆ. ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ. ಗುರುರಾಜಚಾರಿತ್ರದಲ್ಲಿ (ಸು. 1650) ದೇವರಾಯನ (1419-1446) ಆಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಪಂಪಾಪುರದಲ್ಲಿದ್ದ ಕರಸ್ಥಲದ ನಾಗಲಿಂಗ, ವೀರಣ್ಣೊಡೆಯ ಮುಂತಾದ 101 ವಿರಕ್ತರ ಗೋಷ್ಠಿಯಲ್ಲಿ ಈತನನ್ನೂ ಸೇರಿಸಿರುವುದರಿಂದ ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1430 ಆಗಬಹುದು.

ಪ್ರಹ್ಲಾದಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಬರೆದ ಚೆನ್ನಿಗನು (ಸು. 1700) ಈತನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಚಂದ್ರಕವಿ. ಸು. 1430

ಈತನು ವಿರೂಪಾಕ್ಷಾಸ್ಥಾನ, ಗುರುಮೂರ್ತಿಶಂಕರಶತಕ ಇವುಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ. ಇವನಿಗೆ ಚಂದ್ರಶೇಖರ ಎಂಬ ಹೆಸರೂ ಉಂಟು. ಅಷ್ಟಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರವೀಣನಾಗಿದ್ದನೆಂದು ಹೇಳಿದೆ; ಈ ಭಾಷೆಗಳು ಅವನೋ ತಿಳಿಯದು. ವಿಜಯನಗರದ ದೊರೆಯಾದ ವಿಜಯರಾಯನ ಮಗ ಗಜವೇಂಟೆಕಾರ ಪ್ರೌಢದೇವರಾಯನ (1419-1446) ಮಹಾಪ್ರಧಾನ ಗುರುರಾಯನ ಅಜ್ಞಾನುಸಾರವಾಗಿ ಈ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದಂತೆ ಹೇಳುವುದರಿಂದ ಕವಿ ಸುಮಾರು 1430 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದು. ತನ್ನ ಕವಿತೆಯ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಿದ್ದಾನೆ—

ಅಲರ್ಗಣೆಯಿಂದಿರ್ಮಡಿ ತಂ | ಬಿಲಿಂ ಮೂವಡಿ ವಸಂತನಿಂ ನಾಲ್ವಡಿ ಕಾ |
 ದಲಿಂದಯ್ಯಡಿ ಮೋಹಿವು | ದೆಲೆಚಂದ್ರಕವೀಂದ್ರ ನಿನ್ನ ಕನ್ನಡಗಬ್ಬಂ ||

ಇವನ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ

I. ವಿರೂಪಾಕ್ಷಾಸ್ಥಾನ.

ಇದು ಚಂಪೂರೂಪವಾಗಿದೆ; ಪಂಪೆಯ ವಿರೂಪಾಕ್ಷನ ಆಸ್ಥಾನವನ್ನು ವರ್ಣಿಸುವ ಗ್ರಂಥ. ಈ ಗ್ರಂಥರಚನೆಗೆ ಕಾರಣವನ್ನು ಕವಿ ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ—

ಕುಂತಳವೇಶಸೀಮಂತಮಣಿಯಾದ ವಿಜಯನಗರದೊಳ್ ವಿಜಯನ್ಯಪನ ಮಗಂ ದೇವನ್ಯಪತಿಯಾಳ್ತಂದೆ. ಆತಂಗೆ ಪ್ರೌಢದೇವರಾಯನೆಂದುಂ ಪೆಸರ್. ಗಜವೇಂಟೆಕಾಹಿಬಿರುದಪ್ರಸಿದ್ಧನಾದ ಆ ಪ್ರೌಢಪ್ರತಾಪದೇವರಾಯನ ಸಭಾಸರೋಜವಾಸರೇಂದ್ರನುಂ, ಅತ್ರಿಮುನಿಪವಿತ್ರಗೋತ್ರಸುಧಾರ್ಣವಪೂರ್ಣಚಂದ್ರನುಂ, ಅರಸಾ ಮಾತ್ಯತನೂಜನುಂ, ಸಕಲಕಲಾಕುಶಲನೂತನಭೋಜರಾಜನುಂ, ರಾಯಭಂಡಾರಿ ನಾರಾಯಣಬಿರುದಾಂಕನುಂ ಎನಿಪ ಗುರುರಾಯಮಹಾಪ್ರಧಾನಂ ಎನ್ನಂ ನೋಡಿ ಚಂದ್ರಶೇಖರಕವೀಶ್ವರ ನೀಂ ನೆಗಟ್ಟಿ ಅಷ್ಟಭಾಷೆಗಳ್ಗೆ ಆಗರಮಾದೆ; ಕನ್ನಡದ ಬಿನ್ನಣಮಂ ಪಂಪೆಯಾಳ್ತನ ಓಲಗಮಂ ರಚಿಸಿ ತೋಡುವುದು ಎನಲು ಈ ಗ್ರಂಥಮಂ ಪೇಟ್ಟೆಂ. ಈ ಕೃತಿರತ್ನಮಂ ಗುರುರಾಯನುಹಾಪ್ರಧಾನಂ ಪಂಪಾರಮಣನ ಚರಣಾಂಬುಜಕರ್ಪಿಸಿದಂ.

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಪಂಪೆಯ ವಿರೂಪಾಕ್ಷನ ಸ್ತುತಿಯಿದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಗಣೇಶ, ತಿಟ್ಟವಾದೇವಿ ಇವರುಗಳನ್ನು ಹೋಗಳಿದ್ದಾನೆ.

ಇವನ ಬಂಧವು ಪ್ರೌಢವಾಗಿಯೂ ಮನೋಹರವಾಗಿಯೂ ಇದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ—

ಪುಷ್ಪವಾಟ

ಋತುಗಳ ಸೆಜ್ಜೆ ತುಂಬಿಗಳ ಜೀವಣಶಾಲೆ ಮನೋಜನಸ್ತನಂ |
ತತಿಯ ಸಮುದ್ಭವಸ್ಥಳಿ ಕುಮಾರಸಮೀರಕನಾಡುವಂಗಳಂ ||
ರತಿಲತಿಕಾಗೃಹಂ ನೆಗಟ್ಟಿ ಕಂಪಿಸದೊಂದು ಕರಂಡಮೆನ್ನದಿ |
ನ್ನತಿಶಯವಾಗಿ ಬಣ್ಣಿಸುವನೆಲ್ಲಿಯನಲ್ಲಿಯ ಪುಷ್ಪವಾಟಿಯಂ ||

ಸಂಗೀತ

ತಿಂಗಳ ಬಿಂಬಮಂ ಹಿಡಿದು ಹಿಂಡೆ ಪಳಚ್ಚನೆ ಸೋವಳ ಸೋನೆಯಂ |
ತಿಂಗಳಲಿಂ ಪೊದಟ್ಟಿಮದಳನೆತ್ತಿದೊಡೊಯ್ಯನೆ ಸೋವಳ ಸೋನೆಯಂ ||
ತಂಗಜನಿಕ್ಕು ಕಾಮುಕವನೇೞಿಸೆ ಜುಮ್ಮನೆ ಸೋವಳ ಸೋನೆಯಂ |
ತೇಂ ಗಡ ಸೀಯನುಣ್ಣೆದುಡೊ ಗೇಯದ ಮೆಲ್ಲಲಿ ಜಾಣಗಾಣನ ||

ಕೊಳಲು

ಮದನನ ಕರ್ವುನಿಲ್ಲೆ ತಿರುವಾದೆಳದುಂಬಿಯ ಝಂಕೃತಸ್ವನಂ |
ಮದನನ ಬೀರಮಂ ಬೆಳಪ ಮೋಹನಬಾಣದ ಭೀಂಕೃತಾರವಂ ||
ಮದನನ ಮುಂದೆ ಬರ್ಪ ರತಿದೇವಿಯ ನೂಪುರಶಿಂಜಿತಂ ದಿಟ |
ಕ್ಕಿಡು ಪೆಟತಲ್ಲೆಸಿಪ್ಪ ತೆಹದಿಂ ಪೊಟಿಪೊಣ್ಣೆತು ವಾಸದಿಂಜರಂ ||

2. ಗುರುಮೂರ್ತಿಶಂಕರಶತಕ

ಇದು ವೃತ್ತದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಪ್ರತಿವೃತ್ತವೂ ಗುರುಮೂರ್ತಿಶಂಕರಾ ಎಂದು ಮುಗಿಯುತ್ತದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು “ಭಕ್ತಿಗೆ ವಿರಕ್ತಿಗೆ ಮುಕ್ತಿಗೆ ಬೀಜವಾಗೆ ಪೇಟ್ಟುದು” ಎಂದು ಗುರುರಾಯಮಹಾಸಚಿವೇಂದ್ರನು ಅಜ್ಞಾಪಿಸಲು ಬರೆದಂತೆ ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಅರಂಭದಲ್ಲಿ ಶಿವಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ—

ದೇವರಾಯನ ಸ್ತುತಿ

ಜಲನಿಧಿ ಸೀಮೆ ರಾಜ್ಯವಿಭವಕ್ಕೆ ದಿಟಂ ಗಜವೇಂಟೆ ಸೀಮೆ ಮಾ |
 ಬಲಕಣಿವತ್ತನಾಲ್ಕು ಕಳೆ ಸೀಮೆಯಭಿಜ್ಜತೆಗಬ್ಬಜಾಂಡದು ||
 ಜ್ವಲವೃತ್ತಿ ಸೀಮೆ ಕೀರ್ತಿಗೆನೆ ಸೋಮಕುಲಕ್ಷಿತಿಪಾಲರಲ್ಲಿ ವೆ |
 ಗ್ಗಲಿಸಿಹನೇಷ್ಠಿಯಿಂ ವಿಜಯರಾಯತನೂಭವದೇವಭೂವರಂ ||
 ಚನಪತಿಮಾತ್ರಮೇ ಗುಣದೊಳೇಕ್ಷಿ ಪೊಡಯ್ದನೆಯಂಬುರಾತಿಯಾ |
 ಣನೆಯ ಸುಪರ್ವಭೂಮಿರುಹವೇಟನೆಯಗ್ಗದ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯೆಂ ||
 ಟನೆಯ ಕುಲಾದ್ರಿಯೊಂಬತನೆಯೊರ್ವ ದಿಶಾಪತಿ ಪೇಟಿಶೇನೊ ಪ |
 ತ್ತನೆಯ ವಿರಿಂಚಿಯೆಂಬುದು ಜಗಜ್ಜನಿತಂ ಗಜವೇಂಟೆಕಾಣಿನಾ ||

ನೀತಿ

ಒಡಲ ಪೊಡವು ತುಟ್ಟಿಸದಮುನ್ನ ನಿಜೇಂದ್ರಿಯವರ್ಗದೇಷ್ಠಿಯೊ |
 ಗುಡಿಪದಮುನ್ನ ಮುಪ್ಪು ಮುಣ್ಣಿದೊತ್ತದಮುನ್ನ ಲಲಾಟದಕ್ಕರಂ ||
 ತೊಡೆಯದಮುನ್ನ ನಿಮ್ಮ ಪದಮಂ ನೆಣೆ ಪೂಜಿಸವೇಟ್ಟುಮೈದೆ ನೀ |
 ರಡನೆ ಬಲಿಕ್ಕೆ ಬಾವಿಯನಗಟ್ಟಿ ಪರೇ ಗುರುಮೂರ್ತಿಶಂಕರಾ ||
 ಬಯೊಡೆ ವೇಳನಾಡಿದನೆನುತ್ತಪರಾಧಮುನಿಟ್ಟು ಸಾವವೋಲ್ |
 ಪೊಯೊಡೆ ಬುದ್ಧಿವೇಟ್ಟನೆನುತರ್ಥಮನೊಯೊಡೆ ತಾನೆ ಕೊಟ್ಟು ತಾ ||
 ನೊಯ್ದನೆನುತ್ತಿ ನೂಂಕಿದೊಡೆ ಬಾಗಿಲೊಳಿರ್ಪೆನೆನುತ್ತಮಾಳ್ಳನಿ |
 ತ್ತಯ್ಯು ಪಣಕ್ಕೆ ಮಾಣಿ ತನುವಂ ಪೊರೆದೇಂ ಗುರುಮೂರ್ತಿಶಂಕರಾ ||
 ತುಡುಗುಣಿಯಂತೆ ಬೆಂದ ಮನಮೆಲ್ಲೆಡೆಗೆಯ್ದು ವುದೆಯ್ದೊರ್ಮೆ ನಿಂ |
 ದೊಡೆ ಭವದಿಂ ಭಯಂ ಬಿಡದು ಬಿಟ್ಟೊಡೆ ಬಲ್ಲರ ಗೊಟ್ಟಿಗೊಲ್ಲದೊ ||
 ಲೊಡೆ ಚಪಲತ್ವಮಂ ಬಿಡದು ಬಿಟ್ಟೊಡೆ ಭಕ್ತಿಯೊಳಿರ್ಪೆನೆನ್ನದೆಂ |
 ದೊಡೆ ನೆಲೆಗೊಳ್ಳದಿನ್ನಿ ದಕೆ ಪೇಟೆ ಗತಿಯಂ ಗುರುಮೂರ್ತಿಶಂಕರಾ ||
 ಮುನಿವನನಾದೊಡಂ ಪರಗೇ ನೋವನೊಡರ್ಪದೆ ರಂಭಿಯಾದೊಡಂ |
 ವನಿತೆಗೆ ಮೆಚ್ಚಿ ಸಿಲ್ಕದೆ ದರಿದ್ರತೆಯಾದೊಡಮರ್ಥಿಗೇನುವಿ ||
 ಲ್ಲಿನಿದದೆ ಹಾನಿಯಾದೊಡಮುಸತ್ಯವ ಪೇಟದೆ ಬಾಲ್ವ ಮತ್ಯನೇ |
 ವುನಿವರನಾತನಾಚರಣೆಯುಗ್ರತಪಂ ಗುರುಮೂರ್ತಿಶಂಕರಾ ||

ಕಲ್ಯಾಣಕೀರ್ತಿ. 1439

ಈತನು ಜ್ಞಾನಚಂದ್ರಾಭ್ಯುದಯ, ಕಾಮನಕಥೆ, ಅನುಪ್ರೇಕ್ಷೆ, ಜಿನಸ್ತುತಿ, ತತ್ವಭೇದಾಸ್ವಕ ಎಂಬ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಜೈನಕವಿ. ಇವನ ದೀಕ್ಷಾಗುರು ಮೂಲಸಂಘದ ದೇಶೀಯಗಣದ ಲಲಿತ ಕೀರ್ತಿ. ಜ್ಞಾನಚಂದ್ರಾಭ್ಯುದಯವನ್ನು “ಶಕನೃಪನ ರತಿಲೋಕ (1362) ಸಂಖ್ಯೆಯಿಂ ವಿಧಿಸಿದ್ದಾರ್ಥಿ” ವರ್ಷದಲ್ಲಿ...ಎಂದರೆ 1439 ರಲ್ಲಿ, ಬರೆದಂತೆಯೂ ಕಾಮನಕಥೆಯನ್ನು ಲಲಿತಕೀರ್ತಿಯ ಶಿಷ್ಯನಾದ ತುಳುವದೇಶದ ದೊರೆ ಭೈರವಸುತಪಾಂಡ್ಯರಾಯನ ಇಷ್ಟಾನುಸಾರವಾಗಿ ಬರೆದಂತೆಯೂ ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಸಿದ್ಧರಾಶಿ ಎಂಬ ಗ್ರಂಥವನ್ನೂ ಈತನು ಬರೆದಿರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ

1. ಜ್ಞಾನಚಂದ್ರಾಭ್ಯುದಯ

ಇದು ವಾರ್ಧಕ, ಭಾಮಿನಿ, ಪರಿವರ್ಧಿನಿ ಈ ಷಟ್ಪದಿಗಳಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಸಂಧಿಗಳಾಗಿ ವಿಭಾಗಿಸಿಲ್ಲ; ಒಟ್ಟು 908 ಪದ್ಯಗಳಿವೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಜ್ಞಾನಚಂದ್ರಷಟ್ಪದಿ ಎಂಬ ಹೆಸರೂ ಉಂಟು. ಇದರಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನಚಂದ್ರನೆಂಬ ರಾಜನು ತಪಸ್ಸು ಮಾಡಿ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆದ ಕಥೆ ಹೇಳಿದೆ. ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಮಹಾವೀರಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಸ್ತ್ರೀವರ್ಣನೆ

ಅರುಣಮಣಿದ್ಯುತಿರದನಚ್ಛದನೆಯ | ಮರಕತಮಣಿರುಚಿನಿಭತನುಯಷ್ಟಿಯ |
ಹರಿನೀಲದ ಕಿರಣಾಂಕುರನ್ನಿಭಕುಂತಳಭಾಸುರೆಯ ||
ಸರಭೃತರವನಿಭಕೋಮಲವಾಣಿಯ | ದರಹಸಿತಾಸ್ಯೆಯ ಮದಗಜಗಮನೆಯ |
ತರುಣಿಯ ಚಿತ್ರಂಭೆಯ ಡೂಪನು ವರ್ಣಿಪ ಕೋವಿದನಾವಂ ||
ಅಡಿಗಳ ಜೆಲ್ವಿಂದಸುಕೆಯ ತಳಿರನು | ನಡೆಯಿಂ ವರಹಂಸಿಯ ನಡೆಯನು ಕಿಣು |
ದೊಡೆಯಿಂ ಕಾಮನ ಬಾಣಧಿಯನು ಮೇಣ್ ಕಡಳಿಯ ಕಂಭವನು ||
ತೊಡೆಗಳ ಜೆಲ್ವಿಂ ಜಙ್ಗಲವಳು ಜಘನದ | ಕಡುಜೆಲ್ವಿಂ ಕರಿಕಾಂಭಸ್ಥಳವನು |
ನಡುವಿಂ ಪವಿಯಂ ಕುಚದಿಂ ಕಳಶವ ಗಳದಿಂ ಶಂಖವನು ||

ನಂದನವನ

ಗಣಿವುವ ಗಿಳಿಗಳ ಮೊರೆವಳಿನಿವಹದ | ನಲಿದುಲಿದಾಡುವ ಪಿಕನಿಕರಂಗಳ |
 ಸುಲಿಸುಲಿಸಿದಿಳಸುವ ಪುರುಳಿಗಳೋಳಿಯ ಸಲೆ ಪೆಣ್ಣುಂಬಿಗಳ ||
 ಸುಲಲಿತಕಳಕಳಕೋಲಾಹಲದಿಂ | ವಿಸಿತಕಿನ್ನರಜನದಂಪತಿಗಳ |
 ಕಳಕಳನಿನದಂ ಮಸುಳಿಸುತಿಯದಾ ನಂದನವನದಲ್ಲ ||

2. ಕಾಮವಕಥೆ

ಇದು ಸಾಂಗತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಸಂಧಿ 4, ಪದ್ಯ 331. ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಕಂದ ಪಟ್ಟಿದಿವಚನಗಳೂ ಇವೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಜೈನಮತಾನುಸಾರವಾಗಿ ಕಾಮನ ಕಥೆ ರೇಳಿದೆ. ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ನೇಮಿಜಿನನನ್ನೂ ಬಳಿಕ ಸರಸ್ವತಿ, ಜಿನಮುನಿಗಳು, ಸ್ವಗುರು ಲಲಿತಕೀರ್ತಿ, ಇವರುಗಳನ್ನೂ ಕವಿ ಹೊಗಳಿದಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಒಂದೆರಡು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಮಗುವನ್ನು ರಾಕ್ಷಸನು ಒಯ್ಯಲು ರುಕ್ಮಿಣಿಯ ಪ್ರಲಾಪ
 ಪಕ್ಕವಿಲ್ಲದ ಪಕ್ಕಿಯಂದದಿ ನನ್ನನು | ದೊಕ್ಕನೆ ಮಾತನೆ ಮಗನೆ |
 ದಿಕ್ಕಾವುದು ಪೇಷಿನಗಿನ್ನು ನಂದನ | ಅಕ್ಕಟೆ ತಾಯನ ತೊಷಿದೈ ||
 ಹಾ ಸಜ್ಜನಜನಶೃಂಗಾರಹಾರನೆ | ಹಾ ಸರ್ವಕಳೆಗಳ ಸಿಧಿಯೆ |
 ಹಾ ಸುತ ಸವತಿಯ ಕಣ್ಗೆ ನೀ ಕಸವಾದೆ | ಹಾ ಸರಸೀರಹನಯನ ||

3. ಅಮಪ್ರೇಕ್ಷೆ

ಇದರಲ್ಲಿ 74 ಪದ್ಯಗಳಿವೆ. ಕೊಂಡಕುಂದಾಚಾರ್ಯನ ಗಾಹೆಯ ಅರ್ಥವನ್ನು ಭಾವಿಸಿ ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದಂತೆ ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಇದರಿಂದ ಒಂದೆರಡು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದಾಹರಿಸುತ್ತೇವೆ—

ವಿಲಸದಿಂದ್ರಿಯವಾಟವಂ | ನೆಲಸಿದಂಗದ ಸೌಷ್ಠವಂ |
 ತೊಳಪ ಮಿಂಚಿನ ರೀತಿಯಿಂ | ತೊಲಗಿ ಹೋಹುದು ಜೀವನೇ ||
 ನನೆದು ಸಂಸೃತಿಜಲಧಿಯೊ | ಳನುದಿನಂ ನೆಣೆ ಮುಟುಗಿದಾ |
 ನಿನಗೆ ನೀನೆಲೆ ತೋಕಿಸೈ | ಕನಲಿ ದುಃಖವನುಣದಿರು ||

4. ಜಿವಸ್ತುತಿ

ಇದರಲ್ಲಿ 27 ಕಂದಗಳಿವೆ. ಇದರಿಂದ ಒಂದೆರಡು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಅಲಸದೆ ನಾಲ್ಕುಂ ಗತಿಯೊಳ್ | ಬಿಟ್ಟಲಿಸಿದೆನ್ನೊಂದು ಚಿತ್ತವೃತ್ತಿಯ ಪರಿಯಂ |
 ತೊಲಗಿಸಿ ತನ್ನೊಳ್ ನಿಲಿಸುವ | ಸುಲಭತೆಯಂ ಬಿಡದೆ ನೆನೆವುದೆನಗೆಂದಹುದೋ ||
 ಬಂದಿದ ವಿಷಯಕನಾಯದ | ದಂದುಗಮಂ ಕಿಡಿಸಲಾರ್ಪ ಪರಮಾನಂದಂ |
 ಬಂದು ನೆಲೆಗೊಳಿಸುವಂದದ | ಛಂದಂಗಳ ಬಿಡದೆ ನೆನೆವುದೆನಗೆಂದಹುದೋ ||

5 ತತ್ವಭೇದಾಷ್ಟಕ

ಇದರಲ್ಲಿ 9 ಪದ್ಯಗಳಿವೆ. ಒಂದು ಪದ್ಯವನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಕೂಡಿ ಬಾರದ ವೂತಿಗಂಧದ ದೇಹದಂದವ ನೋಡು ನೀ |
 ಗಾಡು ಬೇಗದಿ ಸಂಗಸಂಗವ ಬಿಟ್ಟು ತೊಟ್ಟನೆ ರಾಗದಿಂ ||
 ದಾಡುವಲ್ಲಿಯು ಪಾಡುವಲ್ಲಿಯು ನೋಡುವಲ್ಲಿಯು ನಿನ್ನನೇ |
 ನೋಡಿ ನಿನ್ನೊಳು ಭಾವಿಸಾತ್ಮನ ಚಾರುತತ್ವದ ಭೇದಮಂ ||

ಜಿನದೇವಣ್ಣ. 1444

ಈತನು ಶ್ರೇಣಿಕಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಜೈನಕವಿ. ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಶಕ 1366 ರಲ್ಲಿ, ಎಂದರೆ 1444ರಲ್ಲಿ, ಬರೆದಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ ಎಂದು ಮೆ|| ರೈಸ್ ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಶ್ರೇಣಿಕಚರಿತ್ರೆ

ಇದರಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಣಿಕರ-ಜನ ಕಥೆ ಹೇಳಿರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ.

ವಿಜಯಣ್ಣ. 1448

ಈತನು ದ್ವಂದ್ವತಾನುಪ್ರೇಕ್ಷೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಜೈನಕವಿ. ಕುಂತಳದೇಶದ ಬೆಳುವಲನಾಡೊಳಗಣ ವೆಮ್ಮನಭಾವಿಯ ಶಾಂತಿನಾಥಬಸದಿಯಲ್ಲಿ ಆ ಊರ ಪ್ರಭು ಹೊನ್ನಬಂದಿಯ ದೇವರಾಜನ ಆಜ್ಞಾನುಸಾರವಾಗಿ ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಶಕ 1369ನೆಯ ವಿಭವಸಂವತ್ಸರದಲ್ಲಿ (1448) ಬರೆದಂತೆ ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಈತನ ಸ್ಥಳ ವೆಮ್ಮನಭಾವಿಯಾಗಿರಬಹುದು. ಈತನ ಗುರು ವಾರ್ಹಕೀರ್ತಿ ಎಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ದೇನ

ಚಂದ್ರನ ರಾಜಾವಳೀಕಥೆಯಲ್ಲಿ(1838)ವಿಜಯಣ್ಣನು ರತ್ನಾಕರವರ್ಣಿಯ (1557)¹ ಸಮಕಾಲದವನೆಂದು ಹೇಳಿರುವುದು ಭ್ರಾಂತಿಮೂಲವೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ದ್ವಾದಶಾಮಪ್ರೇಕ್ಷೆ

ಇದು ಸಾಂಗತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ ; ಪರಿಚ್ಛೇದ 12, ಪದ್ಯ 1448. ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ವೃತ್ತಗಳೂ ಕಂದಗಳೂ ಇವೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯುವಾನ್ಯ ಪ್ರೇಕ್ಷೆ, ಶರಣಾನುಪ್ರೇಕ್ಷೆ, ಏಕತ್ವಾನುಪ್ರೇಕ್ಷೆ, ಅನ್ಯತ್ವಾನುಪ್ರೇಕ್ಷೆ, ಸಂಸಾರಾನುಪ್ರೇಕ್ಷೆ, ಲೋಕಾನುಪ್ರೇಕ್ಷೆ, ಅಶುಚಿತ್ವಾನುಪ್ರೇಕ್ಷೆ, ಆಸ್ತವಾನುಪ್ರೇಕ್ಷೆ, ಸಂವರಾನುಪ್ರೇಕ್ಷೆ, ನಿರ್ಜರಾನುಪ್ರೇಕ್ಷೆ, ಧರ್ಮಾನುಪ್ರೇಕ್ಷೆ, ಜೋಧಿರ್ದುರ್ಲಭಾನುಪ್ರೇಕ್ಷೆ ಎಂಬ 12 ಅನುಪ್ರೇಕ್ಷೆಗಳು ಅಥವಾ ಚಿಂತನೆಗಳು ನಿರೂಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ವ್ಯಸಭಜಿನನ ಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಸಿದ್ಧಾದಿಗಳು, ಸರಸ್ವತಿ, ವ್ಯಸಭಸೇನಾದಿಗೌತಮಗುಣಧರರು, ವಿಜಯಕೀರ್ತಿ, ಅವನ ಶಿಷ್ಯ ವಾರ್ಷಕೀರ್ತಿ ಇವರುಗಳನ್ನು ಹೊಗಳಿದ್ದಾನೆ. ಪರಿಚ್ಛೇದಗಳ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಗದ್ಯವಿದೆ—

ಇತಿ ಶ್ರೀಮದ್ವೇಂದ್ರವ್ಯಂದಮಣಿಮಕುಟಕಿರಣರಂಜಿತಪಾದಾರವಿಂದದ್ವಂದ್ವಭಗವದರ್ಹತ್ಪರಮೇಶ್ವರಮುಖಕಮಲವಿನಿರ್ಗತ ದ್ವಾದಶಾಮಪ್ರೇಕ್ಷೆಯೋಕ್.

ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ—

ಧರ್ಮವನೊಲ್ಲದೆ ಭೋಗಕ್ಕೆ ಹರಿವಾತ | ಕರ್ಮವಶಯೊಳಮೃತವನು |
ನಿರ್ಮಲಸೌಖ್ಯಕಾರಣವೆಂದೊಯದೆ | ದುರ್ಮತಿ ಕಾಶೋಳಿವಂತೆ ||
ಬಾಲಕನೆಂದು ಕೃಪೆಯ ಮಾಡಿ ಬಿಡನವ | ಮೇಲೆನಿಸುವ ಹಿರಿಯರನು |
ಪಾಲಿಸಬೇಕೆಂಬವನಲ್ಲ ಮನದಲ್ಲಿ | ಕಾಲನೆಂಬವ ಪಾತಕನು ||
ನಿನ್ನ ನಚ್ಚಿದ ದೇಹ ಹೆಂಡಿರು ಮಕ್ಕಳು | ನಿನ್ನ ಧನವ ತಿನ್ನವರು |
ನಿನ್ನನಂತಕ ಬಂದೆಚ್ಚಿದೊಯ್ಯ ವೇಳೆಯೋಕ್ | ನುಣ್ಣನೆ ಕೆಲಕೆ ಸಾರುವರು ||
ಜೀವನು ಪೋಗೆ ತತ್ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಹೆಣನೆಂದು | ಓವದೆ ಸುಡುವರು ಬೇಗ |
ತೀವಿದ ಗುಣವಿಲ್ಲದರೆ ನಡೆವೆಣನೆಂಬ | ರೀವಿಧ ನೋಡಿರೆ ದೇಹ ||

1 ಇವನ ಚರಿತೆಯನ್ನು ನೋಡಿ.

ಸುರಲೋಕಂಗಳ ಪೊಕ್ಕೊಡಂತಿರದೆ ತಾಂ ಪಾತಾಳಮಂ ಪೊಕ್ಕೊಡಂ |
 ಗಿರುದುರ್ಗಂಗಳ ಪೊಕ್ಕೊಡಂ ಶರಧಿಯಂ ಪಾಯ್ದಲ್ಲಿ ಪೊಕ್ಕಿದೊಡಂ ||
 ಭರದಿಂ ಪರ್ವತದಗ್ರುದಲ್ಲಿ ಗುಹೆಯಂ ಪೊಕ್ಕಿದೊಡಂತೆಲ್ಲಿಯುಂ |
 ಶರಣೆಲ್ಲಂ ಪೆಱಿತಾವ ತಾವು ನಿನಗಂ ಸದ್ಧರ್ಮದುರ್ಗಂ ವಿನಾ ||

ಜೊಮ್ಮರಸ. ಸು. 1450

ಈತನು ಸೌಂದರಪುರಾಣವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರಶೈವ ಕವಿ. “ದಿವ್ಯಶಿವಕವೀಂದ್ರರ ಭೃತ್ಯನೆನಿಸ ಕರ್ಣಾಟಕವಿ” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಡೆಂಕಣಿಕೋಟೆಪುರವರಾಧೀಶನಾದ ಗುಂಡಬೊಮ್ಮ, ಚೋಳನಾರಾಯಣ, ಚೋಳರ ಭೀಮ ಎಂಬ ಬಿರುದು ಗಳುಳ್ಳ ಕಾಮನೃಪಸಿರುಮಯಾಂಬಾಪುತ್ರನಾದ ಪರಮಮಾಹೇಶ್ವರ ವೈಶ್ಯ ಕುಲತೀಲಕ ಕವಿಕಮಲಭಾಸ್ಕರ ತಿಪ್ಪರಸನು ರಚಿಸಹೇಳಲು, ಚೊಕ್ಕದೇ ವಪಾರ್ಯನ ಮಗ ಗುಮ್ಮಳಾಪುರವರಾಧೀಶ ಚಿಕ್ಕವೀರಣಾರ್ಯನ ಆಜ್ಞಾನು ಸಾರವಾಗಿ ರಚಿಸಿದಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಒಬ್ಬ ವಿಶ್ವನಾಥಾಚಾರ್ಯನನ್ನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಸ್ತುತಿಸಿ ಅವನ ವಂಶಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ:--

ಸೋಮಶಂಭು; ಮಗ “ಕಾಮಿಕಂ ಕಾರಣಂ ಸುಪ್ರಭೇದಂ ಸೂಕ್ಷ್ಮಸಾಮು ಸುಜ್ಞಾನಸಂತಾನಮುಖ್ಯಾಗಮಸೋಮದರ್ಥವ್ಯಕ್ತಿಯಂ ಮಾಡಿ ವೀರಶೈವಾಚಾರ ಪಸರಿಸುತಿರೆ ಪ್ರೇಮದಿಂದುಪದೇಶವಿತ್ತ” ಸಕಲಾಗಮಾಚಾರ್ಯ; ಮಗ ಶಿವಲಿಂಕಮಂಜ ಣ್ಣಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯ; ಮಗ ಉರಿಲಿಂಗಪೆದ್ದಣಾಚಾರ್ಯ; ಮಗ ವಿಶ್ವೇಶಪೆದ್ದಣ್ಣ; ಮಗ ವಿಭೂತಿಯ ಸಿದ್ಧಮಲ್ಲೇಶ; ಮಗ ಶಿವಗುರುತ್ತಮ ಸೋಮನಾಥಾಚಾರ್ಯ; ಮಗ ಅನಂತಪೆದ್ದಣ್ಣದೇಶಿಕೇಂದ್ರ; ಮಗ ವಾರಾಣಸಿಯ ಬಲ್ಲಣಾಚಾರ್ಯ; ಮಗ ವೀರಶೈ ವೋದ್ಧರಣ ನಾಗದೇವಾರ್ಯ; ಮಗ ನೀಲಕಂಠಾಚಾರ್ಯ; ಮಗ ವಿಶ್ವನಾಥಾಚಾರ್ಯ; ಮಗ ಮಧುವರಸಗುರುನಾಥ; ಮಗ ನೀಲಕಂಠಾಚಾರ್ಯ; ಮಗ ವಿಶ್ವನಾಥಾಚಾರ್ಯ.

“ಹೃದಯದೊಳು ಭಾವಿಸಿ ನಮಸ್ಕರಿಸುವೆನು ವಿಶ್ವನಾಥಸದ್ಗುರುವೆ” ಎಂಬುದರಿಂದ ಈ ವಿಶ್ವನಾಥಾಚಾರ್ಯನು ಕವಿಗೆ ಗುರುವಾಗಿದ್ದಂತೆ ತೋರು ತ್ತದೆ. ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಚೊಕ್ಕದೇವಪಾರ್ಯನು ಶಿವತತ್ವಚಿಂತಾಮಣಿಯನ್ನು ಬರೆದ ಲಕ್ಕಣ್ಣದಣ್ಣಾಯಕನಿಗೆ(1428)ಸ್ವಲ್ಪ ಹೆಚ್ಚು ಕಡಮೆ ಸಮಕಾಲದವ

ನೆಂದು ಆ ಗ್ರಂಥದಿಂದಲೂ ಮಲ್ಲಣಾರ್ಯನ ವೀರಶೈವಾವ್ಯತಪುರಾಣದಿಂದಲೂ ಊಹಿಸಲು ಅವಕಾಶವಿರುವುದರಿಂದ ಅವನ ಮಗ ಚಿಕ್ಕ ವೀರಣಾರ್ಯನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1450 ಆಗಬಹುದು. ಕವಿಯ ಕಾಲವೂ ಇದೇ. ಕವಿಯ ಸಮಕಾಲದವನಾದ ವಿಶ್ವನಾಥಾಚಾರ್ಯನು ಶಿವಲಿಂಕಮಂಚಣ್ಣನಿಂದ (ಸು. 1160) 12 ನೆಯ ತಲೆಯವನಾಗುತ್ತಾನೆ. ತಲೆಗೆ 25 ವರ್ಷಗಳ ಪ್ರಕಾರ ಲೆಕ್ಕಮಾಡಿದರೆ ಕವಿಗೆ ನಾವು ಕೊಟ್ಟ ಕಾಲವು ದೃಢೀಕೃತವಾಗುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಈ ವಿಶ್ವನಾಥಾಚಾರ್ಯನ ಮಗನಾದ ನೀಲಕಂಠಾಚಾರ್ಯನು² ಬರೆದಿರುವ ಆರಾಧ್ಯಚಾರಿತ್ರದಿಂದ ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1485 ಎಂದು ಹೊರಪಡುತ್ತದೆ. ಈ ವಿಷಯವೂ ಬೊಮ್ಮರಸನಿಗೆ ನಾವು ಹೇಳಿರುವ ಕಾಲವನ್ನೂ ದೃಢಪಡಿಸುತ್ತದೆ.

ಪೂರ್ವಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಭಾರವಿ, ಬಾಣ, ಉದ್ಭಟದೇವ, ಕಾಳಿದಾಸ, ಮಲುಹಣ, ಭೋಜ ಈ ಸಂಸ್ಕೃತಕವಿಗಳನ್ನೂ, ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರ, ಸೋಮನಾಥ ಈ ಕನ್ನಡಕವಿಗಳನ್ನೂ ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಸೌಂದರಪುರಾಣ

ಇದು ವಾರ್ಧಕವೆಟ್ಟದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಸಂಧಿ 19, ಪದ್ಯ 1205. ಇದರಲ್ಲಿ 63 ಶಿವಭಕ್ತರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನಾದ ಸೌಂದರೇಶ ಅಥವಾ ನಂಬಿಯಣ್ಣ ಎಂಬವನ ಚರಿತ್ರವು ವರ್ಣಿತವಾಗಿದೆ. “ಹರಿಹರೇಶ್ವರ ಸೋಮನಾಥ ಮೊದಲಾದ ಕವಿವರರು ವಿಷ್ಣುಸಿದಿ ನೀಲಕಂಠಾಚಾರ್ಯನ ಪುಣ್ಯಚರಿತೆಯನ್ನು ವರ್ಣಕದೊಳಾನು ಪೇಟಿವೆಂ” ಎಂದು ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಕಥಾಸಾರವು ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಸೂಚಿತವಾಗಿದೆ:—

ಬಲವಂದು ಮತ್ತಗಜ ವಂದಿಸಿದುದಾವಗೆ |

ನೆಲೆಮೊಲೆಯೊಳಿಡು ಶಂಕರನುಸಿದನಾವನೊಳು |

ಬಲುಹಿಂದೆ ಮೊಳೆ ನುಂಗಿದ ಶಿಶುವದಾವವನದೇಸೆಯಿಂದ ಮಗುಟ್ಟಿದಿಗೆ ||

ಸುಲಭನಾವನಾನತಗ್ಗಾವನಿಂದಿಷ್ಟು |

ಫಲ ಚೇರಮಂಗಾದುದಾವನ ಭಜಿಸಿ ನಿ |

ಮಗಳಶೈವನಭವಪುರಿಯಂ ಸಾರದನಾ ಸೌಂದರೇಂದ್ರನಂ ಪೋಗಟ್ಟೆನೊಲಿದು ||

1. ಕಾಂಡ 8, ಸಂಧಿ 8. 2 ಇವನ ಚರಿತೆಯನ್ನು ನೋಡಿ

ಕವಿ ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ನೀಲಕಂಠನ ಅಂಕಿತದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ತನ್ನ ಕಾವ್ಯದ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಈ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ—

ಕಣ್ಣೆ ಚೆಲ್ವಾಗಿ ನಸುಬಿರಿದ ಜಾಜಿಯ ನನೆಯ |
 ತಣ್ಣಂಪನುಂಡು ತಣ್ಣನೆ ತಣೆದು ಕಡುಸೊಕ್ಕಿ |
 ನುಣ್ಣೊರಲಿನಿಂಚರಂ ಪೊಣಿಪೊಣ್ಣೆ ಸುಱಿವ ಮಱಿದುಂಬಿಯ ವಿಲಾಸದಂತೆ ||
 ಬಣ್ಣೊಸರವೇಱಿವಿವ್ಯಮರದ ಪೊದಣಿ ಮೇ |
 ಗಣ್ಣೆ ನೆಗೆದೆಳದಳಿರ ಕರ್ತುಕಿ ಮೆಲ್ಲುಲಿದೋರ್ಪ |
 ಪೆಣ್ಣೊಗ್ಗಲಿಯ ಲೀಲೆಯಂತೆ ರಸಿಕರ್ಗೇ ನಲವೀವುದೀ ದಿವ್ಯಕಾವ್ಯಂ ||
 ಇಂಬುವಡೆದಿರಲಚ್ಚಗನ್ನಡದ ನುಡಿ ತದ್ಭ |
 ವಂ ಬಹಳದೇಶೀಯರಸಭಾವವರ್ಧಚಿ |
 ತ್ರಂ ಬಗೆಯ ಬಂದಿವಿಡಿವತಿಲಿತಪದಬಂಧ ಚದುರು ಬಿನ್ನಣೆ ಬೆಡಂಗು ||
 ತುಂಬಿ ತುಳುಕಾಡುತಿರೆ ನಲವು ಮಿಗೆ ಕಾವ್ಯಮುಖ |
 ದಿಂ ಬಣ್ಣೆ ಸುವೆನು ಶಿವಶರಣರಾಹಾ ಎನಲು |
 ನಂಬಿಯನು ಮಹಿವಾವಲಂಬಿಯನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ತಿಯಂಬಕಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಯ ||

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ನೀಲಕಂಠಲಿಂಗಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ವಿಶ್ವನಾಥಾಚಾರ್ಯನ ವಂಶಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಹೇಳಿ ಅವನನ್ನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಅಮೇಲೆ ಭೃಂಗಿ, ವೀರಭದ್ರ, ತಿರುಚ್ಚಾನಸಂಬಂಧಿಯೆನಿಸಿ ಜಿನಮತವನತಿಗಳೆದು ಪರಮಶಿವಧರ್ಮಪಥವನು ತೋಣಿ ಜಗವ ವಾವ ನವೆ ಮಾಡಿದ ಪಣ್ಣುಖ, ಇವರನ್ನು ಹೊಗಳಿ, ಮಂಡಗೆಮಾದರಸನಿಂದ ಮಡಿವಳವಾಚಿಯವರೆಗೆ ಪುರಾತನರನ್ನೂ ರೇವಣಾಸಿದ್ಧ, ಮರುಳಸಿದ್ಧ, ಏಕೋರಾಮ, ಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯ ಎಂಬ ಮಠಚತುಷ್ಟಯದ ಚರಲಿಂಗಮೂರ್ತಿಗಳನ್ನೂ ಗುಮ್ಮಳಾಪುರದ ಮಹಾಮಹತ್ತನ್ನೂ ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಇವನ ಬಂಧವು ಲಲಿತವಾಗಿಯೂ ಧಾರಾಳವಾಗಿಯೂ ಇದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

1 ಮಂಡಗೆಮಾದರಸ, ಬಸವದಂಡಾಧೀಶ, ಕಲಿಕಾಮದೇವ, ಶಂಕರದಾಸಿಮಯ್ಯ, ಓಹಿಲದೇವ, ಕಣ್ಣಪ್ಪ, ಮಹದೇವಿ, ಮುಕ್ತಾಯಿ, ಸಾಮವೇದಿ, ಭೋಗಣ್ಣ, ಅಜಗಣ್ಣ, ಚೇರನಾಂಕ, ದೀಪದಕಲಿಯಾರ, ಚೆನ್ನಬಸವ, ಸಿದ್ಧರಾಮ, ಮಡಿವಳವಾಚಿ.

ಕಳಮಕ್ಷೇತ್ರ

ಮಿಸುಪ ಬೆಳುದಿಂಗಳಿಂದೊಸರುತಿಹ ಶಶಿಕಾಂತ |
 ವಿಸರದ್ಧ್ರವಾಂಬುವೇ ಕಾಲುವೆಗಳಾಗಿ ದೆಸೆ |
 ದೆಸೆಗೆ ಪರಿಯಲು ತೀಡುತಿರ್ಪ ಮಂದಾನಿಲನ ಸಂಚಾರದಿಂದಲುಗುವ ||
 ಕುಸುಮದ ಪರಾಗವೇ ಗೊಬ್ಬರಮದಾಗಿ ತವೆ |
 ಪಸುರೇಣಿ ಪಾಲ್ನಡಿರುವೆನಲು ಕಳಮಕ್ಷೇತ್ರ |
 ವೆಸೆವುವಾದೇಶದೊಳು ಭೂಮಾತೆ ಧರಿಯಿಸಿದ ಪಸುವರಲ ತೊಡಿಗೆಯಂತೆ ||

ಅಲಿಕಲ್ಲು

ಕುಡಿಮಿಂಚೆನಿಪ್ಪ ನಜ್ಜಣಿ ಗಗನರಂಗದೊಳ್ |
 ಬೆಡಗುವಡೆನೊಲು ರಿಂಗಣಂಗುಣಿಯಲೆಂದು ಮು |
 ನೊಡರಿಚಿದ ಪೂವಲಿಯೊ ನೀಲಾಭ್ರವೆನಿಸುವ ತಮಾಲವೃಕ್ಷದ ಪಜ್ಜಿಯ ||
 ಜಡಿಯೆ ಪವಮಾನನಿಳಿಗೊಕ್ಕ ಕುಸುಮಂಗಳೋ |
 ಕಡಲೊಳುದಕವ ಮೊಗೆವ ವೇಳೆಯೊಳು ಸಿಲುಕಿದೊ |
 ಳ್ಪಡಿದ ಪೆಮುತ್ತುಗಣಿದುದೊ ನೀರದೌಘವೆನೆ ಕಡುಸೂಸಿತಾಲಿವರಲು ||

ನಂಬಿಯಣ್ಣವ ಹೆಂಡತಿ ಪರವೆಯ ಸೌಂದರ್ಯ

ಎಳವಿದಿರ ಕೋಮಲತ್ವವನಾಂತು ನಳನಳಿಪ |
 ನಳಿಶೋಳು ರಂಜಿಸಿತು ಮಣ್ಣೊಲೆಗಳಡಿಕಿಹಿದು |
 ಬಳಿದು ಸೆಳೆನಡುವಿಂಗೆ ಬಿಣ್ಣಾಯ್ತು ತನು ಕನಕಚಂಪಕದ ಪುಷ್ಪದಂತೆ ||
 ಮೊಳಿದು ನಣುಗಂಪ ಬೀಹಿದುದಿಂದ್ರನೀಲಮಣಿ |
 ಯೊಳಗಣ ತಿರುಳ್ಗೆ ತೊಣೆಯಾದುವಾ ಕುರುಳ್ಳು |
 ಜ್ವಳಿಸಿದುವು ಕದಪು ಕಣ್ಣೊನೆ ಧವಳಕಾಂತಿಯಂ ಪಡೆದುದಂದಾ ಪರವೆಗೆ ||
 ತಳಿರಮೇಲಂಗಳನ ಬತ್ತಳಿಕೆಯದಹಿಮೇ |
 ಲೆಳವಾಣಿಗಂಬವದಹಿಗ್ರದೊಳು ಗಿರಿಯ ತ |
 ಪ್ಪಲು ತಪ್ಪಲಗ್ರದೊಳು ಲತೆ ಲತೆಯಮೇಲೆ ಮೊಂಗೊಡಮದಹಿ ಕೆಲಬಲದೊಳು ||
 ಲಲಿತಚಂಪಕಮಾಲೆಯದಹಿಗ್ರದೊಳು ಶಂಖ |
 ಬಹಿರಕದಹಿಮೇಲೆ ರನ್ನದ ಮುಕುರವದಹಿಮೇ |
 ಲಳಿಕುಳ ಮಯೂರವರ್ಧಪುವೆನಲು ಪರವೆಯಾಕಾರ ಕಣ್ಣೆನೆದಿದು ||

ಬೆರಸಿ ಕಟ್ಟಾಸೆಯೊಡನೆಯ್ನಿ ದಾನಾರ್ಥಿಯಾ |
 ಗೆಜಿಗಿದ ಸದಾಳಿಗಳ ತೆವರಿ ನಿಸ್ಸಾರತೆಯ |
 ಧರಿಸಿ ವುಷ್ಟಿತಲತೆಯೊಳೊಂದಿ ನಲವಿಂ ಪಲ್ಲವಗ್ರಾಹಿಯಾಗಿ ಮೆಚ್ಚಿವ ||
 ಕರಿಗಿರಿಗಳಿಗಳಿಗಳೆಂತು ಸರಿಯನಿವುವೀ |
 ಪರವೆನಾಚಿಯ ಮಂದಗತಿಗೆ ವಿಸ್ತೀರ್ಣಪೀ |
 ವರಪಯೋಧರಕೆ ನುಣ್ಣುರುಳಿಗೆ ಮಧುರೋಕ್ತಿಗಳೆಂಬವೋಲಿಸೆದಳು ||

ಚತುರಾಸ್ಯ ಬೊಮ್ಮರಸ . ಸು. 1450

ಈತನು ಚತುರಾಸ್ಯ ನಿಘಂಟುವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರ ಶೈವಕವಿಯೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಇವನಿಗೆ ಚತುರಾನನ, ಚತುರಾಸ್ಯ ಎಂಬ ಹೆಸರುಗಳೂ ಉಂಟು. ಗಗನಾನ್ವಯತೀಲಕನಾದ ಹಂಪರಸನ ಮಗ ತಿಪ್ಪರಸನೆಂಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ಇಷ್ಟಾನುಸಾರವಾಗಿ ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಅಚ್ಚಾಗುವ ಚತುರಾಸ್ಯನಿಘಂಟುವಿನಲ್ಲಿ ದೊರೆತ “ಸಂತ ಸದಿನಹಿಪಿದಂ ಕವಿ | ಚಿಂತಾಮಣಿಯೆನಿಸ ಸರಸಕವಿ ತಿಪ್ಪರಸಂ” ಎಂಬ ಪದ್ಯಭಾಗದಿಂದ ಈ ತಿಪ್ಪರಸನೂ ಈ ಗ್ರಂಥರಚನೆಗೆ ಸಹಾಯಕನಾಗಿದ್ದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಕವಿಯ ಕಾಲವನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾದ ಆಧಾರವಿಲ್ಲ. ಸೌಂದರಪುರಾಣವನ್ನು ಬರೆದ ಬೊಮ್ಮರಸನೂ (ಸು. 1450) ಒಬ್ಬ ತಿಪ್ಪರಸನ ಇಷ್ಟಾನುಸಾರವಾಗಿ ಆ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಆ ತಿಪ್ಪರಸನು ವೈಶ್ಯಕುಲತೀಲಕನಾದ ಕಾಮನೃಪನ ಮಗನೆಂದು ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದ ಕವಿ ಆ ಬೊಮ್ಮರಸನಲ್ಲವೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಆದರೂ ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1450 ಆಗಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಚತುರಾಸ್ಯನಿಘಂಟು.

ಇದು ಕಂದದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಪದ್ಯ 130; ಪ್ರತಿಪದ್ಯವೂ ಚತುರಾಸ್ಯ ಎಂದು ಮುಗಿಯುತ್ತದೆ. ಇದರೊಳಗೆ “ಉಸಿರ್ವೆಂ ದೇಸಿ ತದ್ಭವಂ ತತ್ಸ ಮಮಂ” ಎಂದು ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಪಂಪೆಯಾಳ್ತನ ಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಇದರಿಂದ ಒಂದೆರಡು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ:

ಜಗುನೆಯೆ ಯಮುನೆ ದುಕೂಲಮೆ|ದುಗುಲಂ ವೀಟಿಕೆಯೆ ವೀಳಿಯಂ ಪೇಟಿಕೆ ಪೇ|
ಳಿಗೆ ತಾರಗೆ ತಾರಕೆಯಂ | ದುಗೆಯಂದುಕೆ ತದ್ಭವಂಗಳೆವು ಚತುರಾಸ್ಕ ||
ಎಲರುಣಿಯೆನೆ ಭುಜಗಂ ನೆಲ | ಕಲನೆಂದೆನೆ ಲೋಭಿ ಕಾವನೆನೆ ಕಾಮಂ ಕಾ |
ದಲನೆಂದೆನೆ ನಲ್ಲಂ ನಾ | ಣಿಯೆನಲಭಿಮಾನಹೀನನೆಲೆ ಚತುರಾಸ್ಕ ||

ಪರಂಜ್ಯೋತಿಯತಿ. ಸು. 1450

ಇವನು ಅನುಭವಮುಕುರವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಈತನು ಸ್ಕಾರ್ತ ಕವಿ; ವಿದ್ಯಾಶ್ರಮನ ಶಿಷ್ಯನು; ಸುಮಾರು 1450 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಅನುಭವಮುಕುರ

ಇದು ತ್ರಿಪದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಸಂಧಿ16, ಸೂತ್ರ 102, ತ್ರಿಪದಿ995. ಅದ್ವೈತವೇದಾಂತವನ್ನು ಬೋಧಿಸುವ ಗ್ರಂಥ. ಸಂಧಿಗಳ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಗದ್ಯವಿದೆ—

ಇತಿ ಶ್ರೀಕೃವಲ್ಯಾನ್ವಯಪ್ರವರ್ತಕ ಪರಮಹಂಸಪರಿವ್ರಾಜಕಾಚಾರ್ಯ ಸಕಲ ಯೋಗೀಂದ್ರಬೃಂದವಂದ್ಯಪಾದಾರವಿಂದ ಶ್ರೀವಿದ್ಯಾಶ್ರಮಪಾದಕಮಲಿನೀರಾಜಹಂಸ ಶ್ರೀಪರಂಜ್ಯೋತಿಯತಿವಿಚಿತಮಪ್ಪ ಅನುಭವಮುಕುರದೊಳ್.

ಕಲ್ಲರಸ. ಸು. 1450

ಈತನು ಜನವಶ್ಯವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ ಎಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. “ಧಾತ್ರೀಶದೇವನೈವಪುತ್ರ ಮೂರುರಾಯರಗಂಡ ವೈರಿನೈವಗಜಗಂಡಭೀರುಂಡನಾದ ಯದುವಂಶವನಧಿವಿಧು” ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ನೃಪಾಲನು ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿಗೆ ಹೇಳಿದ ಜನವಶ್ಯವನ್ನು ತಾನು ವಿಸ್ತರಿಸಿ ಕನ್ನಡ ದಲ್ಲಿ ಬರೆದಂತೆ

ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಧರಾ |ವಲ್ಲಭನೊಸೆದು ತನ್ನ |ನಲ್ಲಳಿವಂತೊರೆದ ಜನವಶ್ಯಮಂ|
ಸಲ್ಲಲಿತವಾಣಿ ಕವಿ | ಕಲ್ಲರಸನಿವವರ|ಮೆಲೆ ದೇಯನಿಂಬುಗೊಳ್ಳಂತೆ ಬರೆದಂ ||

ಎಂಬ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಈ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನು 1446 ರಿಂದ 1467ರ ವರೆಗೆ ಆಳಿದ ವಿಜಯನಗರದ ರಾಜನಾಗಿರಬೇಕೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಕವಿಯ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1450 ಆಗಬಹುದು. ಪೂರ್ವಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಭೋಜನನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಜನವಶ್ಯ

ಇದು ಭೋಗಶರಕುಸುಮಪಟ್ಟದಿಗಳಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಸಂಧಿ 12. ಇದಕ್ಕೆ ಮದನತೀಲಕ, ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನವಿಜಯ ಎಂಬ ಹೆಸರುಗಳೂ ಉಂಟು. ಕಾಮಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವ ಗ್ರಂಥ. ಇದನ್ನು ಮೊದಲು “ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನೈವಾಲ ಕಾಮಶಾಸ್ತ್ರದ ನೆಲೆಯನಱುಹು” ಎಂದು ಹೆಂಡತಿ ಕೇಳಲು ದೊರೆ ನಿರೂಪಿಸಿದಂತೆ ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ವಾತ್ಸರ್ಯಯನ ಮುಂತಾದವರ ಮತವು ಹೇಳಿದೆ. ಇದರ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಕವಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ—

ಅಡಿಗಡಿಗೆ ಕಿವಿಗೊಡುತೆ | ನುಡಿಸುಡಿಗಿ ತಲೆದೂಗು |

ತೆಡೆಯೆಡೆಗೆ ಹೋ ಲೇಸು ಲೇಸೆನುತ್ತೆ |

ಒಡನೊಡನೆ ರೋಮಾಂಚ | ಮಡರೆ ಮೈಯೊಳ ಕೇಳ್ವ |

ರೊಡಲೊಳೀಕೃತಿರತ್ತ ಮೆಸೆವುದಬಲೆ ||

ಪದರಿನೋಪರಿಯೊಲೈ | ಯುದಯಸ್ಥಲಂ ಸೌಖ್ಯ |

ದುದಧಿಯುಂಟಿನ ಗೊತ್ತು ಕಳೆಯಾರನೆ |

ಮುದದ ನೆಲೆವೀಡು ಭಾ | ವದ ಸುಗ್ಗಿಯಪ್ಪುದೆಲೆ |

ಸುದತಿಯಾಂ ಪೇಱ್ಡ ಜನವಶ್ಯಮಿಳಿಗೆ ||

ಬಿನ್ನಣದ ನೆಲೆವೀಡು|ಕನ್ನಡದ ಪುಟ್ಟುಗಣಿ|ಚೆನ್ನ ಚೆನ್ನೆಯಂಚ್ಚೆ ಪೆರ್ಜುವಿಕ್ಕೆ|

ಇದರಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿತವಾದ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಸೂಚಿಸಿದ್ದಾನೆ—
ಪುರುಷರಿಗಿತಮನಂ|ಬರುಹಮುಖಿಯರ ತೆಣನ|ನಿರದವರ ಸಂಭೋಗಸರ್ವಸ್ವವ |
ಪರಿಪರಿಯ ಜಾತಿಸಂ | ಕರಭೇದಮೆಂಬಿವಂ.

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಶಿವಸ್ತುತಿಯಿದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ವಿಷ್ಣು, ದುರ್ಗಿ, ವೀರಭದ್ರ, ಗಣೇಶ, ಸರಸ್ವತಿ, ಸ್ವಗುರು ಕ್ರಿಯಾಶಕ್ತಿ ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಇವನ ಬಂಧವು ಲಲಿತವಾಗಿದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ—

ಸರ್ವಧರ್ಮಗಳ್ಲಿ | ಪೂರ್ವಮಪ್ಪುದಹಿಂದೆ | ಸರ್ವಾಶ್ರಮಾಧಾರವಷ್ಟು ಕತದಿಂ |
ಉರ್ವಿಯೊಳ್ ಮನುಜರ್ಗಿ | ಸರ್ವಸೌಖ್ಯವನೀವ | ಗುರ್ವಿನಿಂದೆಸೆವುದು ಗೃಹ
ಸ್ಮಾಶ್ರಮಂ ||

ತೃಣದ ಕೊನೆಯ ಜಲ | ಕಣವೆನಿವುದು ವೆಂ | ಠಣಿಸಿದ ಜವನವದಹೊಳಗೆ |
ಎಣಿಸದೆ ಕಮ್ಮಂ | ಗಣಿ ಕುಣಿಸಿದವೋಲ | ಕುಣಿಯದನನೆ ಕುಹಿಯೆನಿಸು ವನು||
ಸುದತಿಯಿರಿಂಗಿತ | ಎದು ಗುಣವಿದು ಬಗೆ | ಯಿದು ಸಾಜವಿದನುವಿದು ಜೇಷ್ಟ |
ಇದು ಜಾತಿಯಿದೊಂ | ದಿದ ಧರ್ಮವಿದೆಂ | ಬುದನಹಿಯದೆ ಬೆರಸುವನಧಮ ||
ಜಾತಿಯನಹಿಯದೆ | ಸೋತುದನಹಿಯದೆ | ರೀತಿಯನಹಿಯದೆ ಸೊಬಗೆಯರ |
ಪ್ರೀತಿಯನಹಿಯದೆ | ಭೀತಿಯನಹಿಯದೆ | ಕೂರ್ತವನೇ ಕುಹಿಯಬ್ಬಮುಖೀ||
ತರುಣಿ ಮನೋಜನ | ಕರಿಣಿ ಕಲೆಯ ಪು | ಸ್ಮರಣಿ ವಿಶಾಸದ ಸರಣಿ ಮಿಗೆ |
ಪುರುಳಹಿಯದ ಬಾ | ಹಿರನೊಳಗಿರಲದು | ಮರುಳನ ಕೈಮಾಣಿಕದಂತೆ ||

ನಾರಾಯಣಕವಿ. ಸು. 1450

ಈತನು ಭಾಗವತಸಂಹಿತಾರ್ಥವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕವಿ; ತನ್ನ ಗುರುಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ—ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯಯೋಗಿ, ಶಿಷ್ಯ ಆತ್ಮಾರಾಮಯೋಗಿ, ಶಿಷ್ಯ ನರಸಿಂಹ, ಶಿಷ್ಯ ನಾರಾಯಣಕವಿ. ರಾಮಚಂದ್ರಚರಣಾರವಿಂದ ಮಕರಂದಾಸ್ವಾಧಿಪತ್ಯಮರವರ, ಹರಿಧಾಸೋತ್ತಮ ಎಂದು ತನ್ನನ್ನು ವಿಶೇಷಿಸಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಹೇಳುವ ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯಯೋಗಿ 1386 ರಲ್ಲಿ ಗತಿಸಿದ ಶೃಂಗೇರಿಯ ಮಠದ ಸ್ವಾಮಿಯಾಗಿದ್ದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1450 ಆಗಬಹುದು.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಭಾಗವತಸಂಹಿತಾರ್ಥ

ಇದು ಗದ್ಯರೂಪವಾಗಿದೆ; ಭಾಗವತಮಹಾಪುರಾಣದ ತಾತ್ಪರ್ಯವನ್ನು ನಿರೂಪಿಸುತ್ತದೆ. ನಮಗೆ ದೊರೆತ ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ 4 ಸ್ಕಂಧಗಳ್ಳಿ ಮಾತ್ರ ಇವೆ.

ವಿದ್ಯಾನಂದ. 1455

ಈತನು ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವೆಂಬ ಸ್ವರಚಿತಸಂಸ್ಕೃತಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ಕನ್ನಡ ಟೀಕೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಜೈನಕವಿ; ಬ್ರಹ್ಮಸೂರಿಯ ಅಥವಾ ಬೊಮ್ಮರಸೋಪಾಧ್ಯಾಯನ ಮಗನು. ಅಕಲಂಕ, ಚಂದ್ರಪ್ರಭ, ವಿದ್ಯಾನಂದ ಇವರುಗಳನ್ನು ತನಗೆ ವ್ರತಗುರುವಿದ್ಯಾಗುರುತ್ರಯ ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಅಲ್ಲದೆ ವಿಜಯಕೀರ್ತಿ ಎಂಬ ಗುರು ಬಾಲ್ಯದಿಂದ ಉಪದೇಶ ಮಾಡಿ ಪಾಲಿಸಿದನು ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಮೂಲದ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ವಿಜಯಜಿನಸ್ತುತಿಯಿದೆ. ಈ ವಿಜಯಜಿನನು ಕನಕಗಿರಿಯೆಂಬ ನಾವಾಂತರವುಳ್ಳ ಮಲೆಯೂರ ದೇವರು. ಕವಿ ಅಪ್ರಾಂತದವನಾಗಿರಬಹುದು. ಯವಸಂವತ್ಸರದಲ್ಲಿ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದಂತೆ ಹೇಳಿದೆ. ಇದು ಕ್ರಿ.ಶ್ಚ 1455 ಆಗಿರಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಇವನ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವು ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಹಳಗನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಬರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಕಂದಗಳೂ ವೃತ್ತಗಳೂ ಉದಾಹೃತವಾಗಿವೆ. ಇವುಗಳನ್ನು ಗ್ರಂಥಾಂತರದಿಂದ ಅನುವಾದಮಾಡಿದಂತೆ ತೋರುವುದಿಲ್ಲ; ಇವು ಕವಿಕೃತವೆಂದೇ ತೋರುತ್ತದೆ. ಈ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವನ್ನು ಕೆಳಗೆ ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ—

ಸತ್ಪುರುಷರು

ಎನಿತೆನಿತು ದೋಷತತಿಯೊಳ | ವನಿತಂ ಪ್ರಕಟಿಸದೆ ಸುಗುಣಮೊಂದನೆ ಕೊಳ್ಳಾವ್ವ |
ಮನುಜನೆ ಧಾರ್ಮಿಕನುತ್ತಮ | ನನೂನಗುಣಮಣಿಕರಂಡಹೃದಯಂ ಸದಯಂ ||
ಇನಿತೆಲ್ಲಂ ಪುಣ್ಯದ ಫಲ | ಮನಿತಂ ಸತ್ಪಾತ್ರತತಿಗೆ ದಣಿಯಿಸಿ ತನಗೊಂ |
ದಿನಿಸನೆ ಸೇವಿಸ ಮನುಜನ | ಘನಪುಣ್ಯವ್ರಜದ ಬೆಳೆಯ ಕಡೆಗಾಣ್ಯವರಾರ್ ||

ಕರ್ಮ

ಸಿರಿವಂತರಡಿಯೊಳಿರಿಸುವ | ಪಿರಿದುಂ ದುರ್ದೀನಹೀನಮಂ ನುಡಿಯಿಸುವಾ |
ದರಿಸದೆ ನಿರ್ದಾಟಿಸೆ ಪ | ಲ್ಲಿರಿಯಿಸುವಾ ಕರ್ಮದಲ್ಲಿ ಕೋಪಿಸು ಜೀವಾ ||

ಗುರುದಕ್ಷಿಣೆ

ಮಕ್ಕಳನೋದಲಿಟ್ಟು ಬಿಡದೋದಿಸುವರ್ಗೇ ಮನೀಷಿತಾರ್ಥಮಂ |
ದೊಕ್ಕನೆ ಕೊಟ್ಟು ಮನ್ನಿಸದೆ ಬೇಡಿದೊಡೀಯದೆ ವಂಚನೋಕ್ತಿಯಿಂ ||
ಕಕ್ಕಸಮಾಗಿ ಕಾಲಮನೆ ನೂಂಕಿ ಕುಡಲ' ಮನಮಿಲ್ಲದಿದರಾ |
ಮಕ್ಕಳ ಬುದ್ಧಿ ಕೆಟ್ಟು ಜಡರಪ್ಪರವರ್ಗ್ಗಳುಮುತ್ತರೋತ್ತರಂ ||

ಗಂಗಾಧರಾಚಾರ್ಯ. ಸು. 1470

ಈತನು ಆರಾಧ್ಯಚಾರಿತ್ರವನ್ನು ಬರೆದ ನೀಲಕಂಠಾಚಾರ್ಯನ (ಸು. 1485) ಗುರು. ಇವನನ್ನು ನೀಲಕಂಠಾಚಾರ್ಯನು ತನ್ನ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಕರ್ಣಾಟಸಂಸ್ಕೃತಭಾಷಾಪ್ರವೀಣನೆಂದೂ ಶಿವಾಗಮಬೋಧಕನೆಂದೂ ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ--

ಮಿನುಪ ಕರ್ಣಾಟಸಂಸ್ಕೃತಶಬ್ದಶಾಸ್ತ್ರದಿಂ |

ಕನದಮಲಮಾದ ಸವನುಡಿಪಸರದೆಸಕದಿಂ |

ಜನವಿತಾನದ ಕಿವಿಗೆ ಮಾರಣ್ಕೈ ಖಚಿತನೂತಾ ಭರಣಮಂ ರಚಿಸುತೆ ||

ಮನಸಿಜಾಂತಕನಾಗಮಂಗಳಂ ಭಕ್ತಗೀ |

ಮನಮೊಸೆದು ಬೋಧಿಸುತ್ತನಗೆಸದ್ವಿದ್ಯೆಯಂ |

ವನಯದಿಂದಿತ್ತ ಗಂಗಾಧರಾಚಾರ್ಯಂಗೆ ವಂದಿವೆಂ ಭಕ್ತಿಯಿಂದೆ ||

ಈತನು ಕವಿ ಎಂಬುದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ. ಅವ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆಯೋ ತಿಳಿಯದು.

ತೋಂಟದಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ. ಸು. 1470

ಈತನು ಷಟ್ಪಲಜ್ಞಾನಸಾರಾಮೃತವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ. ಇವನಿಗೆ ತೋಂಟದಸಿದ್ಧಲಿಂಗಯತಿ ಎಂಬ ಹೆಸರೂ ಉಂಟು. ಇವನು ಹರದನಹಳ್ಳಿ ಗೋಸಲಚೆನ್ನಬಸವೇಶ್ವರನ ಶಿಷ್ಯನು. ಕಗ್ಗರೆಯ ಸವಿಾಪದಲ್ಲಿರುವ ನಾಗಿಣೀನದಿಯ ತೀರದಲ್ಲಿ ತೋಂಟದೊಳಗೆ ಬಹಳಕಾಲ ಶಿವಯೋಗದಲ್ಲಿ ಇದ್ದುದರಿಂದ ಈತನಿಗೆ "ತೋಂಟದ" ಎಂಬ ವಿಶೇಷಣವು ರೂಢಿಯಾಗಿ ಬಂದಿದೆ. ಇವನು ಕುಣಿಗಲಿಗೆ ಸವಿಾಪದಲ್ಲಿರುವ ಎಡೆಯೂರಲ್ಲಿ ಸವಾಧಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದನು. ಆ ಊರಲ್ಲಿ ಈತನ ಜ್ಞಾಪಕಾರ್ಥವಾಗಿ ಕಟ್ಟಿಸಿದ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗೇಶ್ವರವೆಂಬ ಬಂದು ದೇವಸ್ಥಾನವು ಈಗಲೂ ಇದೆ. ಈತನು ವೀರಶೈವರಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾದ ಗುರು. ಈತನ ಚರಿತೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ಹಲವು ಗ್ರಂಥಗಳು ಹುಟ್ಟಿವೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಈತನು "ನಿರಂಜನಗಣೇಶ್ವರನ ಅಪರಾವತಾರ" ವೆಂದು ಹೇಳಿದೆ. ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗೇಶ್ವರದೇವಸ್ಥಾನದ ಪ್ರಾಕಾರದಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು 1500 ರಲ್ಲಿ ಬರೆದ

ಬಂದು ಶಿಲಾಶಾಸನವಿದೆ.¹ ಇದರಲ್ಲಿ ಈತನ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಕೊಂಡಾಡಿ ಈತನ ಶಿಷ್ಯರಲ್ಲಿ ಕೆಲವರ ಹೆಸರನ್ನು ಹೇಳಿ ಈತನಿಗೋಸ್ಕರ ಕೆಲರು ಭಕ್ತರು ಎಡೆಯೂರಲ್ಲಿ ಬಂದು ಕಲ್ಲುಮಠವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿದಂತೆ ಹೇಳಿದೆ. ಇದರಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪಭಾಗವನ್ನು ತೆಗೆದು ಕೆಳಗೆ ಬರೆಯು ತ್ತೇನೆ—

ಇಂತಪ್ಪ ಅನಾದಿಜಂಗಮವೇ ಜಗದ್ಧಿತಾರ್ಥವಾಗಿ ಜರಿಸಿದ ಕ್ರಮವೆಂತೆಂದಡೆ— ಜ್ಞಾನಕ್ರಿಯಾಸ್ವರೂಪನುಂ, ಸರ್ವಾಂಗಲಿಂಗಿ ಷಟ್ಸ್ಥಲಜ್ಞಾನಿ ಸರ್ವಾಚಾರಸಂಪನ್ನ ಪಾದೋದಕಪ್ರಸಾದಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪಾರ್ಯನುಂ, ಅಷ್ಟಾವರಣಾಲಂಕರಣ ದ್ವೈತಾದ್ವೈತತತಿ ಮಿರಮಾರ್ತಂಡನುಂ, ಇಂತಪ್ಪ ದಿವ್ಯಶಿವಯೋಗಿ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗೇಶ್ವರಂಗೆ ಸಮ್ಯಗ್ ಜ್ಞಾನೋದಯವಾಗಿ ಸಂಸಾರಹೇಯಮಂ ಮಾಡಿ ಶರಣುಹೊಕ್ಕ ಶಿಷ್ಯಜನಗಳ ನಾಮಪರಿಕ್ರಮಂಗಳೆಂತೆಂದಡೆ— ಸವೈದೇವರು, ಉಪ್ಪಿನಹಳ್ಳಿಯ ಸ್ವಾಮಿ ಸಿದ್ಧದೇವರು, ನಂಜಿದೇವರು, ಬೋಳಬಸವರಾಜದೇವರು, ಗುಮ್ಮಳಾಪುರದ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗದೇವರು, ಪಟಣದೇವರು, ರೇವಣಸಿದ್ಧದೇವರು, ಸೀಲವಂತದೇವರು, ಚಿಟ್ಟಿಗದೇವರು ಇಂತೆ ಇವರು ಮುಖ್ಯವಾದ ಭಕ್ತಮಾಹೇಶ್ವರಗ್ಗೆ ಷಟ್ಸ್ಥಲಜ್ಞಾನಲಿಂಗಾಂಗಸಂಬಂಧಸಮರಸೈಕಾರ್ಥಮಂ ಬೋಧಿಸಿ ಮುಕ್ತರಂ ಮಾಡಿ ಷಟ್ಸ್ಥಲೈಕಾರ್ಥವಾಗಿ ಮಾಡುವ ಕ್ರಿಯೆಗಳೆಲ್ಲ ನಿಷ್ಪತ್ತಿಯಾಗಿ ಎಡೆಯೂರಲ್ಲಿ ತಮಗೆ ಕಟ್ಟಿಸಿದ ಮಠದಲ್ಲಿ ಶಿವಯೋಗಸಮಾಧಿಸನ್ನದ್ಧರಾದರು. ತೋಂಟದಸ್ವಾಮಿಯ ಪಾದಪದ್ಮಾರಾಧಕರಾದ ದಾನಿನಾಸನಿವಾಸಿಗಳಾದ ಚೆನ್ನರಾಯಒಡೆಯರು ಚೆನ್ನರಾಯಒಡೆಯರ ಮಕ್ಕಳು ಲಿಂಗಪ್ಪಒಡೆಯರು ಲಿಂಗಪ್ಪಒಡೆಯರ ಮಕ್ಕಳು ಪಾದೋದಕಪ್ರಸಾದಸಂಪನ್ನರಾದ ಚೆನ್ನವೀರಪ್ಪಒಡೆಯರು ಚೆನ್ನವೀರಪ್ಪಒಡೆಯರ ಸತಿ ಪರ್ವತಮ್ಮ ದಂಪತಿಗಳು ತಮ್ಮ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ತೋಂಟದ ಸ್ವಾಮಿಗೆ ಕಲ್ಲುಮಠವ ಕಟ್ಟಬೀಕೆಂದು ಚಿಟ್ಟಿಗದೇವರಿಗೆ ಪದಾರ್ಥಮಂ ಕೊಟ್ಟು ನಮಸ್ಕಾರಮಂ ಮಾಡಲಾಗಿ ಭಕ್ತಿಪದಾರ್ಥಮಂ ಕೈಕೊಂಡು ಎಡೆಯೂರಿಗೆ ಬಿಜಯಂಗೆಯ್ದು ತೋಂಟದಸ್ವಾಮಿಗೆ ಕಲ್ಲುಮಠವನು ಎಂಟು ಜಡೆಯ ಬಗೆಯ ಹಿರಿಯರು ಚಿಟ್ಟಿಗದೇವರು ಕಟ್ಟಿಸಿದರು.

ಈತನು ವಿಜಯನಗರದ ರಾಜನಾದ ವಿರೂಪಾಕ್ಷನ (1467-1478) ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೆ ವಿರೂಪಾಕ್ಷಪಂಡಿತನ (1584) ಚೆನ್ನಬಸವಪುರಾಣದಿಂದ²

1. Kunigal 49. 2. ಸಂಧಿ 63, ಪದ್ಯಗಳು 39-40.

ಊಹಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1470 ಆಗಬಹುದು. ಚೆನ್ನಬಸವಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಈತನ ವಿಷಯವಾಗಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದೆ—

ಈಶಂ ನಿರಂಜನಗಣೇಶನೊಡನೆ ||

ವರಗಣೇಶ್ವರನೇಒಡ್ಡುವರಂ ಕೂಡಿಕೊಂ | ಡಿರದೆ ಭೂಮಿಯೊಳುದಿಸಿ ಜಂಗಮ
ಸ್ಥಲವಾಂತು |

ಪರಮಷಟ್ಫಲವನುದ್ಧರಿಸೆಂದು ಕಳುಹಲವರೊಡಗೂಡಿ ಭೂಮಿಗಿಟ್ಟಿದು ||

ಪರಮಗೋಪಲಚೆನ್ನಬಸವೇಶ್ವರನ ಹಸ್ತ | ಸರಸಿರುಹವಿಂದಾ ನಿರಂಜನಗಣೇಶ್ವರಂ |
ಹರುಷದಿಂದೊಗೆದು ಸಿದ್ಧೇಶನಾಮವನಾಂತು ಕಗ್ಗೆರೆಯ ತೋಟಕ್ಕೈದಿ ||

ಇರೆ ನಂಬಿಯಣ್ಣನೆಂಬಾತನತಿಭಕ್ತಿಯಿಂ | ಶರಣೆಂದು ಭಿಕ್ಷುಕ್ಕೆ ಬಿನ್ನವಿಸಿಕೊಂಡೀಗ |
ತಿರುಗಿ ಬಂದಾನೆ ಕರಕೊಂಡು ಪೋದಪೆನೆಂದು ಕಗ್ಗೆರೆಗೆ ಪೋಗಲಾಗ ||

ಜಗಲದಿಂದೂರೊಡೆದುಪೋಗಿ ಕೆಲದಿವಸಕ್ಕೆ | ಮಗುಱೆ ಬಪ್ಪನ್ನೆಗೆ ತೋಟದೊ
ಳಗೇನುವಂ |

ಬಗೆಯದೆ ಶಿವಧ್ಯಾನದಿಂದೆ ಪರವಶವನ್ನೆದಿರೆ ಗೆದಲೆ ಹುತ್ತವಿಕ್ಕೆ ||

ಜಗವೆಲ್ಲವತಿಚೋದ್ಯದಿಂ ನೋಡಿ ಹುತ್ತಮಂ ಬಗಿದು ಕಂಡಾಗ ತೋಟದ
ಸಿದ್ಧಲಿಂಗನೆಂ |

ಬಗಣಿತಮಹಾವುರುಷನೆಂದು ವೂಚಿಸುವರೆಲೆ ಸಿದ್ಧರಾಮೇಶ ಕೇಳು ||

ಚೆನ್ನಬಸವಪುರಾಣದಲ್ಲಿಯೂ ವಿರಕ್ತತೋಟದಾರ್ಯನ (ಸು. 1560)

ಸಿದ್ಧೇಶ್ವರಪುರಾಣದಲ್ಲಿಯೂ ಈತನ ಶಿಷ್ಯಮಂಡಲಿಯಲ್ಲಿ ಮೇಲೆಹೇಳಿದ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಉಕ್ತವಾದ ಹೆಸರುಗಳಜತೆಗೆ ಇನ್ನೂ ಕೆಲವು ಹೆಸರುಗಳುಹೇಳಿವೆ.¹

1 ಚೆನ್ನಬಸವಪುರಾಣ—ಸಿದ್ಧಲಿಂಗೇಶ್ವರ, ಕಂಬಳಿಯದೇವ, ಸಿದ್ಧನಂಜೇಶ್ವರ, ಚೆನ್ನದೇವ, ದೊಡ್ಡಸಿದ್ಧಲಿಂಗೇಶ್ವರ, ಕಂಕಣದದೇವ, ಲಂಬಕರ್ಣದದೇವ, ಸಿದ್ಧಮಲ್ಲೇಶ್ವರ, ಗುಮ್ಮಳಾಪುರದ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗೇಶ್ವರ, ಎಡತೊಲೆಯ ಗುರುಸಿದ್ಧವೀರಣ್ಣದೇವ, ಘನಲಿಂಗದೇವ, ಚಿಕ್ಕಮಲ್ಲೇಶ, ಮರುಳಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ, ಚಂದ್ರಕೇಶವರ, ಸುರಿಗಿಯಾರ್ಯ, ಶಾಂತಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನದೇವ, ಬೆಡಗಿನವರ್ವತೇಶ್ವರ, ಪಟ್ಟಣದದೇವ, ಜಿಗುನಿಯಮರುಳದೇವ, ಮಳಯದೇವ, ಬತ್ತಲೆಯದೇವ, ಸಂಪಗೆಯ ರಾಜವಟ್ಟದೇವ, ಸಪ್ತೆಯಾರ್ಯ, ಉಪ್ಪಿನಹಳೆಯಾರ್ಯ, ಶೀಲವಂತಾರ್ಯ, ಕೊಡಗಿಯಹಳ್ಳಿಯಾರ್ಯ, ಜೋಲಿಯಬಸವೇಶ್ವರ, ರಾಜವಟ್ಟಕೋರಿಯ ಸಿದ್ಧಬಸವೇಶ್ವರ, ಹಿರಣ್ಯಾರ್ಯ, ಶಿವಪೂಜೆಯಾರ್ಯ, ಅಥವಾ ಬೋಳಬಸವೇಶ, ಕಿತ್ತಾವರದ ಚೆನ್ನಮಲ್ಲೇಶ್ವರ. ಸಿದ್ಧೇಶ್ವರಪುರಾಣ—ಪಟ್ಟಣದದೇವ, ಬೋಳಬಸವ, ಸಪ್ತೆಯಯತಿ, ಸಿದ್ಧಮಲ್ಲೇಶ, ಘಟ್ಟಸಿದ್ಧಯ್ಯ, ಉಪ್ಪಿನಹಳ್ಳಿಯಯ್ಯ, ರಾಜೋಟಿಯದೇವ, ಚಿಟ್ಟಗಯತೀಶ್ವರ, ಚಂದ್ರಕೇಶವರ, ಕಟ್ಟಿಯಪುರದ ನಂಜದೇವ, ಘನಲಿಂಗದೇವ, ಗುಮ್ಮಳಾಪುರದ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗೇಶ, ಶೀಲವಂತೇಶ್ವರ, ಹುಚ್ಚುಪರ್ವತದೇವ, ಕಂಕಣದದೇವ, ದೊಡ್ಡಸಿದ್ಧಯ್ಯ.

ಇವನ ವಿಷಯವಾಗಿ ವಿರಕ್ತತೋಂಟದಾರ್ಯನ ಸಿದ್ಧೀಶ್ವರಪುರಾಣ, ಶಾಂ ತೇಶನ (1561) ತೋಂಟದಸಿದ್ಧೀಶ್ವರಪುರಾಣ ಮೊದಲಾದ ಗ್ರಂಥಗಳು ಹುಟ್ಟಿವೆ. ವ್ರಾಯಿಕವಾಗಿ ಈತನ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಈಚೆಯ ವೀರಶೈವಕವಿಗಳೆಲ್ಲ ಈತನನ್ನು ತಮ್ಮ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಷಟ್ಸ್ಥಲಜ್ಞಾನಸಾರಾಮೃತ.

ಇದು ವಚನರೂಪವಾಗಿದೆ; ವಚನ 701, ವೃತ್ತ 7; ಪ್ರತಿವಚನವೂ 'ಮಹಾಲಿಂಗಗುರುಶಿವಸಿದ್ಧೀಶ್ವರಪ್ರಭುವೆ' ಎಂದು ಮುಗಿಯುತ್ತದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಷಟ್ಸ್ಥಲದ ವಿಚಾರವು ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ನಿರೂಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಇದರಿಂದ ಕೆಲವು ವಚನಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

(1) ಉದಯಕಾಲದೊಳೆದ್ದು ಹೂಪತ್ರಗಳ ಕೊಯ್ಯೆಂದು ಹೊಣಿ ಉಪಚಾರ ಮಾಡುವುದೆಲ್ಲ ಬಹಿಯ ಭಾವದ ಬಹಿಲಿಕೆ ನೋಡಾ. ಅಹಿಲದೆ ಬಹಿಲದೆ ಆಯಾ ಸಬಡದೆ ಒಳಗಣ ಜ್ಯೋತಿಯ ಬೆಳಗಿನ ಕಳೆಯ ಕಮಲವ ವೂಜಿಸಬಲ್ಲ ಶರಣೆಗೆ ಬೆಳಗಾಗಿ ಎದ್ದು ವೂಜಿಸೆನೆಂಬ ಕಳವಳವೇನು ಹೇಣಾ ಮಹಾಲಿಂಗಗುರುಶಿವಸಿದ್ಧೀಶ್ವರ ಪ್ರಭುವೇ.

(2) ಸಿತ್ಯತ್ಯಪ್ತಂಗೆ ಹಸಿವಿನ ಭಯವುಂಟೆ? ಸತ್ಯಜ್ಞಾನಿಗೆ ಅಜ್ಞಾನದ ಭಯವುಂಟೆ? ವಾತಸಿತ್ತಶ್ಲೇಷ್ಮ ನಷ್ಟವಾದಾತಂಗೆ ತಾಪತ್ರಯಾದಿಗಳ ಭಯವುಂಟೆ? ಸ್ವಯಂಜ್ಯೋತಿಪ್ರಕಾಶವುಳ್ಳಾತನು ಜಂದ್ರಸೂರ್ಯಾದಿಗಳನಾಶ್ರಯಿಸುವನೆ? ನಿಜದಿಂದ ತನ್ನ ತಾನೊಂದು ತಾನೇ ತಾನಾದಾತನು ಮಾಯೆಯ ಗಜಬಜೆಯ ಹುಸಿಗೆ ಬೆದಲುವನೆ ಮಹಾಶರಣನು? ಮಹಾಲಿಂಗಗುರುಶಿವಸಿದ್ಧೀಶ್ವರಪ್ರಭುವೇ.

(3) ತಾನೊಬ್ಬನು ಕೊಲುವರು ಹಲಬರು. ಹಲವು ದಿಕ್ಕಿನ ಕಿಚ್ಚೆದ್ದು ಸುಡುವಲ್ಲಿ ನೆಲನ ಮಹಿಷೋಗಲು ಜಲಮಯವಾಯಿತ್ತು ನೋಡಾ. ಜಲದೊಳಗಾಣುವನೆ ಜಲಂಧರರಕ್ಕನ ಭಕ್ಷಿಸುತ್ತಿರಲು ಅಕಟಕಟಾ ಶಿವನೆ ಎನಲು ಮುಕ್ಕಣ್ಣ ತೆಣಿದನು; ರಕ್ಕನ ನೊಕ್ಕು ಮುಣಿಯಿತ್ತು, ಕೊಲುವರು ಹಲಬರು ನೆಲನ ಬಿಟ್ಟೋಡಿರರು, ಹಲವು ದಿಕ್ಕಿನ ಕಿಚ್ಚು ಕೆಟ್ಟಿತ್ತು, ನೆಲ ಕರಗಿತ್ತು, ಜಲವಹಿತಿತ್ತು, ಜಲಧಿಯ ಸಾಗರವ ದಾಂಟೆ ಅಮೃತಸಾಗರವ ಬೆರಸಿ ಅನುಪಮಸುಖಿಯಾನಯ್ಯ ಮಹಾಲಿಂಗಗುರುಶಿವಸಿದ್ಧೀಶ್ವರಪ್ರಭುವೇ.

ಗುಬ್ಬಿಯ ಮಲ್ಲಣ್ಣ. ಸು. 1475

ಇವನು ಗಣಭಾಷ್ಯರತ್ನಮಾಲೆ, ವಾತುಲತಂತ್ರಟೀಕೆ ಇವುಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಈತನು ವೀರಶೈವಕವಿ; ಭಾವಚಿಂತಾರತ್ನವನ್ನೂ (1513) ವೀರಶೈವಾಮೃತಪುರಾಣವನ್ನೂ (1530) ಬರೆದ ಬಸವಪುರಾಣದ ಮಲ್ಲಣಾರ್ಯನ ಪಿತಾಮಹನು. ಇವನ ಸ್ಥಳ ಗುಬ್ಬಿ. ವೀರಶೈವಾಮೃತಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಇವನ ಪರಂಪರೆ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದೆ:—ಅಮರಗುಂಡದ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ; ಇವನ ಶಿಷ್ಯ ಶೂಲವೇರಿದ ಮಹತ್ವವುಳ್ಳ ಗುರುಭಕ್ತ; ಇವನ ಮಗ ದೇಶಿಕಪಟ್ಟವರ್ಧನನಾದ ಸೌಂದರ್ಯಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಪಂಡಿತ; ಇವನ ಮಗ ನಾಗನಾಥಾರ್ಯ; ಇವನ ಮಗ ಅಮರಗುಂಡಾರ್ಯ; ಇವನ ವಂಶೋದ್ಭೂತ ಕವಿ ಗುಬ್ಬಿಯಮಲ್ಲಣ್ಣ. ಕವಿ ಹರಶರಣರಣುಗ, ಹರಶರಣರ ಕಾರುಣದಶಿಶು ಎಂದು ತನ್ನನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಇವನ ಪ್ರವೃತ್ತಿನಾದ ಶಾಂತೇಶನ (1561) ಸಿದ್ಧೇಶ್ವರಪುರಾಣದಿಂದ ಈತನು ತೋರಿತದ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗಯತಿಯ (ಸು. 1470) ಶಿಷ್ಯನಾಗಿದ್ದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1475 ಆಗಬಹುದು.

ಈತನ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ

1. ಗಣಭಾಷ್ಯರತ್ನಮಾಲೆ

ಇದು ವಚನಗ್ರಂಥ. ಇದಕ್ಕೆ ಗಣಭಾಷಿತರತ್ನಮಾಲೆ ಎಂಬ ಹೆಸರೂ ಉಂಟು.

ಇದರಲ್ಲಿ ಕವಿ ಅಂಗಸ್ಥಲ 44, ಅಂಗಸ್ಥಲ 57 ಈ 101 ಸ್ಥಲಗಳಲ್ಲಿ ವೀರಶೈವರು ಆಚರಿಸಬೇಕಾದ ಆಚರಣೆಗಳನ್ನು ಅನುಭವಾದಿಸದ್ಧಕ್ತಮಹಿಮಾಂತವಾದ 101 ಸ್ಥಲಗಳೆಂದು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ವೇದಾಗಮಪುರಾಣೇತಿಹಾಸಾದಿಗ್ರಂಥಗಳಿಂದ ಪ್ರಮಾಣಗಳನ್ನೂ ಪುರಾತನರ ಕನ್ನಡವಚನಗಳನ್ನೂ ಉದಾಹರಿಸಿ ವಿವರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಅಂಗಸ್ಥಲಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಗ್ರಂಥ 237, ವಚನ 227, ಅಂಗಸ್ಥಲಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಗ್ರಂಥ 246, ವಚನ 264. ಒಟ್ಟು ಗ್ರಂಥವಚನಗಳು 974. ಈ ಗ್ರಂಥದ ವಿಷಯವಾಗಿ ಕವಿ ಹೀಗೆ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ—

ಇದು ಪರಮವೀರಶೈವಸಿದ್ಧಾಂತತತ್ವಜ್ಞಾನ, ಇದು ವೀರಶೈವಪ್ರತಿಷ್ಠಾಸ್ಥಾಪನಾಚಾರ್ಯ, ಇದು ದಿವ್ಯವೇದಾಂತಶಿರೋಮಣಿ, ಇದು ಸಮಸ್ತಶಾಸ್ತ್ರಮುಖ್ಯಮುಖದರ್ಪಣ, ಇದು ಮಹಾಜ್ಞಾನಪ್ರವರ್ಧನಪರಮಾನುಭಾವಸಂಚೋದಿ, ಇದು ಸರ್ವಾ

ಚಾರಸಂಪನ್ನರ ಸಮಾರೂಢ್ಯವಂಗ್ರಹ, ಇದು ಪರಮರಾಜಯೋಗಸಾಧ್ಯಸನ್ನಿಧಾನ, ಇದು ರಸಾಮೃತಪ್ರಸನ್ನಪ್ರಸಾದ, ಇದು ಅಜ್ಞಾನತಿಮಿರಾಂಜನವಸ್ತು ಮಹಾಪ್ರಸಂಗ. ಬಸವರಾಜದೇವರು, ಚೆನ್ನಬಸವದೇವರು, ಪ್ರಭುದೇವರು ಮುಖ್ಯವಾದ ಆಸಂಖ್ಯಾತ ಮಹಾಗಣಗಳು ನೂಱೊಂದಿಲ್ಲ ನಡೆದು ನುಡಿದ ವಚನಗಳು ಸ್ಥಲಭಿನ್ನವಾಗಿ ದೋಡೆ ಚಂದವಲ್ಲೆಂದು ಕಂಠಮಾಲೆಯ ಕೋಡು ಹಣೆಗೆಯೊಡು ಸೇರಿಸಿದನು ನಿಮ್ಮ ಕಾರುಣ್ಯದ ಶಿಶು ಗುಬ್ಬಿಯಮಲ್ಲಣ್ಣ ಗಳು; ಶಿವಗಣಗಳ ಶಿವಾನುಭಾವಸ್ತೋತ್ರಮಂ ಮಾಡಿ ಶಿವಗಣಗಳ ಮುಖಕ್ಕೆ ನಿರ್ಮಲದರ್ಪಣಮೆನೆ ಸಮರ್ಪಿಸಿದನು.

ಇದು ಶ್ರೀಮದನಿರ್ವಾಚ್ಯಸ್ವರೂಪನಪ್ಪ ಪರಶಿವನ ಸಾಕಾರಸ್ವರೂಪರಾದ ಆಸಂಖ್ಯಾತಮಹಾಗಣಂಗಳ್ ಪರಮಕಲ್ಯಾಣವುರದೊಳ್ ವಿರಚಿಸಿ ಹರಭಕ್ತಿಮಾರ್ಗಮಂ ಸ್ಥಲವಿಟ್ಟು ನುಡಿದ ವಚನಂಗಳಂ ವರಗುರುನಾಥನಾಚ್ಚೆಯಿಂ ಧರೆಯ ನೂತನಗಣಂಗಳೊಯಲೊರೆವನು ಭಾವಾನಂದಸುಖಾಂಭೋರಾಶಿಪರಮಷಟ್ಪಲ್ಲಮಾರ್ಗದ ಕರುವನು ಪರಮಲಿಂಗಾಂಗಸಂಒಂಧದ ಸಿರಿ ಹರನೊಳಿರವೊಡಿದಿವುರದಕೆ ಪರಮಚಾರಿತ್ರವೆನಿಸುವ ಭಾಷ್ಯರತ್ನ ಮಾಲೆಯಂ ವರವೇದಶಾಸ್ತ್ರಪುರಾಣಾಗಮೇತಿಹಾಸಾದಿನಾ ನಾಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರೋಕ್ತಗ್ರಂಥಂಗಳೆಂ ಆದ್ಯರ ವಚನಂಗಳೆಂ ನೂಱೊಂದುಸ್ಥಲ ಮಾಗೆ ಸೇರಿಸಿದಂ ಹರಶರಣರಣುಗಂ ಗುಬ್ಬಿಯಮಲ್ಲಣ್ಣ ಗಳು.

1. ಪತಿಯೊಂದಕ್ಕೊ ಸ್ಥಲ ಎಂಬ ಶಬ್ದವನ್ನು ಸೇರಿಸಿ ಓವಬೇಕು.

ಅಂಗಸ್ಥಲ 44 (1) ಅನುಭವ (2) ಶರಣಸಂಗವಿಯೋಗಾವಸ್ಥಾ (3) ಶರೀರನಿರಸನ (4) ವಾನೋನಿರಸನ (5) ಇಂದ್ರಿಯನಿರಸನ (6) ಸಂಸಾರನಿರಸನ (7) ಸಂಸಾರವ್ಯಾಪ್ತಿನಿರಸನ (8) ನಿಧ್ರಾನಿರಸನ (9) ಆಶಾನಿರಸನ (10) ದ್ವಂದ್ವಕರ್ಮನಿರಸನ (11) ತ್ರಿಬಂಧನಿರಸನ (12) ಮಾಯಾವಿಲಾಸನಿಧಿ (13) ಜನನಭಯ (14) ಜ್ಞಾನಪರಾವರಿಕೆಯ (15) ಕಿವಕಾರಾಣ್ಯಾಹ್ವಾನ (16) ದೃಷ್ಟನಷ್ಟ (17) ವೈರಾಗ್ಯ (18) ಅನರ್ಥಜೀವಿತನಿರಸನ (19) ಅನ್ಯದೈವನಿರಸನ (20) ಅನ್ಯದೇವತಾಭಜನನಿರಸನ (21) ಕಿವಲಿಂಗಾರ್ಚನಪ್ರತಿಷ್ಠಾ (22) ವಾಗದ್ವೈತನಿರಸನ (23) ಕೂನ್ಯ (24) ಸ್ವಯಂಭುಲಿಂಗಉಮಾಪತಿ (25) ವಿಶ್ವೋತ್ಪತ್ತಿ (26) ದೇಹದೇಹಿಗಳುತ್ತತ್ತಿ (27) ಅಷ್ಟಮೂರ್ತಿನಿರಸನ (28) ಸರ್ವಗತನಿರಸನ (29) ವಿದ್ಯಾವಾದನಿರಸನ (30) ಕರ್ಮವಾದನಿರಸನ (31) ಕರ್ಮಯೋಗನಿರಸನ (32) ಊರ್ಧ್ವಪುಂಡ್ರನಿರಸನ (33) ಅದೀಕ್ಷಾಲಿಂಗಾರ್ಚನನಿರಸನ (34) ಶೈವದೀಕ್ಷಾನಿರಸನ (35) ಪುನರ್ದೀಕ್ಷಾಪ್ರತಿಷ್ಠಾ (36) ಭವಿಸಂಗನಿರಸನ (37) ಭವಿಪಾಕನಿರಸನ (38) ಪರದಾರನಿರಸನ (39) ಕಳವುನಿರಸನ (40) ಹುಸಿನಿರಸನ (41) ಹಿಂಸಾನಿರಸನ (42) ತಾಮಸಭಕ್ತಸಂಗನಿರಸನ (43) ತಾಮಸದೀಕ್ಷಾನಿರಸನ (44) ಸಹಜದೀಕ್ಷಾ

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಈ ಪದ್ಯವಿದೆ—

ಶ್ರೀಗುರುವೆ ಪರಮಗುರುವೆ ಮ|ಹಾಗುರುವೇ ಸಿಮ್ಮ ಕೃಷೆಯೊಳಂ ಪರಮಾಮೃತ|
ಸಾಗರವೆಂಬಂತಿಡನು | ದ್ಯೋಗಿಸಿದೆಂ ಶಾಸ್ತ್ರವಚನಸಮ್ಮತದಿಂದಂ ||

ಸ್ಥಲಗಳ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ—ಇತಿ ಶ್ರೀಮದಸಂಖ್ಯಾತಪುರಾತನಗಣಭಾ
ಷಿತರತ್ನವಾಲಾಯಾಂ-ಎಂದಿದೆ. ಪ್ರತಿಸ್ಥಲದ ಆರಂಭದಲ್ಲಿಯೂ ಕನ್ನಡ
ದಲ್ಲಿ ಅವತರಣಿಕೆ ಇದೆ. ಆಮೇಲೆ ಕವಿ ಸಂಸ್ಕೃತಶ್ಲೋಕಗಳನ್ನು ಉ
ದಾಹರಿಸಿ “ಇಂತೀ ಪುರಾಣವಾಕ್ಯಂಗಳನು ಶ್ರೀಗುರು ಪುರಾತನರಿಗೆ ಉಪ
ದೇಶವಿತ್ತ ರಾವು” ಎಂದು ಮುಗಿಸಿ, ಅನಂತರ “ಇನ್ನು ಆ ಪುರಾತನರು
ಗುರುವಾಕ್ಯ ತಪ್ಪದೆ ನಡೆದು ನುಡಿದ ವಚನಂಗಳು” ಎಂದು ಪುರಾತನರ
ಕನ್ನಡವಚನಗಳನ್ನು ಉದಾಹರಿಸಿ ಆಯಾಸ್ಥಲವನ್ನು ಮುಗಿಸುತ್ತಾನೆ. ಈ
ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಒಂದು ಸ್ಥಲವನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ—

ಕಳವುನಿರಸನಸ್ಥಲ

ಇಂತೀ ಪ್ರಕಾರದಿಂ ಶಿವಭಕ್ತರು ತಮ್ಮ ಸ್ವಸ್ತ್ರೀಯರ ಸಂಗವಲ್ಲದೆ ಅನ್ಯಸ್ತ್ರೀ

ಲಿಂಗಸ್ಥಲ 57 (1) ದೀಕ್ಷಾನಿಧಿಕ್ರಮ (2) ಗುರುಚಿಷ್ಯಪ್ರವೇಶ (3) ಗುರುವಾಹಾತ್ಯಾ
(4) ವಿಭೂತಿವಾಹಾತ್ಯಾ (5) ರುದ್ರಾಕ್ಷಮಾಹಾತ್ಯಾ (6) ಪಂಚಾಕ್ಷರೀಮಾಹಾತ್ಯಾ (7)
ಲಿಂಗಧಾರಣಮಾಹಾತ್ಯಾ (8) ಏವಲಿಂಗಾರ್ಚನ (9) ಲಿಂಗಾರ್ಪಿತ (10) ಪಾದೋದಕಮಾ
ಹಾತ್ಯಾ (11) ಪ್ರಸಾದಮಾಹಾತ್ಯಾ (12) ಸದ್ಭಕ್ತಪರ್ವಾಧಿಕ್ಯ (13) ಪೂರ್ವಾಶ್ರಯನಿರ
ಸನ (14) ಗುರುಭಕ್ತಿಶುಶ್ರೂಷಾ (15) ಪಾತ್ರಾಪಾತ್ರವಿವರಣ (16) ತಾಮಸಭಕ್ತನಿರಸನ
(17) ತಾಮಸಮಾಹೇಶನಿರಸನ (18) ತಾಮಸಪ್ರಸಾದಿನಿರಸನ (19) ತಾಮಸಪ್ರಾಣಲಿಂ
ಗಿನಿರಸನ (20) ತಾಮಸಶರಣನಿರಸನ (21) ತಾಮಸೈಕ್ಯನಿರಸನ (22) ಸ್ಥಾನವರಲಿಂಗಪೂ
ಜಾನಿರಸನ (23) ಉಪವಾಸನಿರಸನ (24) ಏವಲಿಂಗಾರ್ಚನಾನಿಧಿಕ್ರಮ (25) ಏವಲಿಂಗಪೂ
ಜಾಶ್ರದ್ಧಾ (26) ಅಭಿನ್ನಲಿಂಗ (27) ಜಂಗಮಲಿಂಗಶ್ರದ್ಧಾ (28) ಜಂಗಮಲಿಂಗಾರ್ಪಿತ (29)
ತೀರ್ಥಪ್ರಸಾದಲಿಂಗಾರ್ಪಿತ (30) ತಾಮಸಲೀಲನಿರಸನ (31) ತಾಮಸಸಹಭೋಜನ
ನಿರಸನ (32) ವಾಗ್ದೈವ್ಯತನಿರಸನ (33) ತಾಮಸಸುಭಾವನಿರಸನ (34) ದಾಸೋಹಪ್ರ
ತಿಪ್ಪಾ (35) ಕಾಮ್ಯಪ್ರತಿಪ್ಪಾ (36) ಕಾಮ್ಯನಿರಸನ (37) ಸದ್ಭಕ್ತಚಾರಿತ್ರ (38) ಪಟ್ಟ
ಲನಿರಸನ (39) ಏವಭಕ್ತಪರೀಕ್ಷಾ (40) ಅನ್ಯೈಕನಿರಸನ (41) ಸದ್ಭಕ್ತನೈಕೈಕಾ
(42) ವೀರದಾಸತ್ವನಿಪ್ಪಾ (43) ವಿಶ್ವಾಸಪ್ರತಿಪ್ಪಾ (44) ಏವಲಿಂಗವಿಕಳಾವಸ್ಥಾ (45) ಏವ
ಲಿಂಗಕೂಟಾತರ (46) ಏವಲಿಂಗಯೋಗಾನಂದ (47) ಬಾಹ್ಯಾಭ್ಯಂತರಲಿಂಗಸಂಯೋಗ
(48) ಭಿನ್ನಭಾಜನನಿರಸನ (49) ಸಾವಧಾನಾರ್ಪಿತ (50) ಭಕ್ತದೇಹಿಕಲಿಂಗ (51) ಅನಾ
ಗಮ (52) ಶರಣಚಾರಿತ್ರ (53) ಸ್ಮೃತಿನಿಂದಾನಿರಸನ (54) ನಿರಹಂಭಾವ (55) ಸದ್ಭಕ್ತ
ಶುಶ್ರೂಷಾ (56) ಸದ್ಭಕ್ತನಮಸ್ಕಾರ (57) ಸದ್ಭಕ್ತಮಾಹಾತ್ಯಾ. ಒಟ್ಟು 101 ಸ್ಥಲಗಳು.

ಯರ ಸಂಗವ ಮಾಡಲಾಗದೆಂಬುದಂ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಯಂ ಮಾಡಿ ನುಡಿವರ್ ಮಹಾವುರಾ ತನರ್. ಇಂತಾ ಪರದಾರಮಂ ಬಿಟ್ಟು ಲಿಂಗಸಾಹಿತ್ಯವಾದೇನೆಂಬಾತಂಗೆ ಕಳವು ಶೌಚಮಂ ಕೆಡಿಸುವುದೆಂಬುದನೆಯಿದು ಇನ್ನು ಕಳವ ಶಿವಭಕ್ತರು ಬಿಡಬೇಕೆಂಬುದಂ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಯಂ ಮಾಡಿ ನುಡಿದ ವಚನಂಗಳಿಂ ಮುಂದೆ ಕಳವುನಿರಸನಸ್ಥಲವಾದುದು.

ಶಿವಧರ್ಮೇ—ತ್ಯಣಂ ವಾ ಯದಿ ವಾಕಾಶಂ ಮೃದಂ ವಾ ಜಲಮೇವ ಚ |

ಪರಸ್ಥಾಪಹರೇಜ್ಜಂತುನಾರಕಂ ಚ ಪ್ರಪದ್ಯತೇ ||

ಟೀಕೆ—ಹುಲ್ಲುಕಡ್ಡಿಯಷ್ಟಾದೊಡಂ ಆಕಾಶದಷ್ಟಾದೊಡಂ ಒಪ್ಪಿಡಿಮಣ್ಣಾದೊಡಂ ಒಕ್ಕುಡಿತೆಯುದಕವಾದೊಡಂ ಲೋಗರ ಸೊಮ್ಮ ಕಾಣಲೀಯದೆ ಬಲುಹಿಂದೆ ಕೊಂಡವಂಗೆ ಎಂದೂ ಕೇಡಿಲ್ಲದ ನರಕವಹುದು. (ಹೀಗೆಯೇ ಇನ್ನೂ 3 ಶ್ಲೋಕ ಗಳನ್ನು ಟೀಕೆಯೊಡನೆ ಹೇಳಿದವೇಲಿ), ಇಂತೀ ಪುರಾಣವಾಕ್ಯಂಗಳನು ಶ್ರೀಗುರು ಪು ರಾತನರಿಗೆ ಉಪದೇಶವಿತ್ತ ತಾವು.

ಇನ್ನು ಆ ಪುರಾತನರು ಗುರುವಾಕ್ಯತಪ್ಪದೆ ನಡೆದು ನುಡಿದ ವಚನಂಗಳು.

(1) ಕುಳಿತು ಲಿಂಗವ ಪೂಜಿಸಿ ಅಲ್ಲದಾಟವನಾಡುವರಯ್ಯಾ. ಬೆಳ್ಳೆತ್ತಿನ ಮಣಿಯಲ್ಲಿ ಹುಲ್ಲೆಗಂಬ ತೊಡಜುವಂತೆ ಲೋಗರಥವ ಕಳುವ ಕಳರಕೈಯ ಪೂಜೆ ಯನೊಲ್ಲ ನೋಡಾ ನಮ್ಮ ಕೊಡಲಸಂಗಮದೇವ.

(2) ತೊಣಿಯ ಮಿವಣ್ಣಗಳಿರಾ ತೊಣಿಯಿರೆ ಪರಧನವ. ಪರದ್ರವ್ಯವ ಬಿಡದೆ ಹೋಗಿ ತೊಣಿಯಲ್ಲಿ ಮಿಂದರೆ ಆತೊಣಿಯೆಲ್ಲಾ ಬಳಿದೊಣಿಕಾಣಿರಯ್ಯಾ. ಕಳವ ತೊಣಿದು ತೊಣಿಯ ಮಿಂದರೆ ಬಲಿದುಕೊಡಿಕೊಂಬ ನಮ್ಮ ಕೊಡಲಸಂಗಮ ದೇವ.

(3) ಬಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಹೊನ್ನು ವಸ್ತ್ರ ಬಿದ್ದಿದ್ದರೆ ನಾನು ಕೈಮುಟ್ಟಿಯೆತ್ತಿದನಾ ದರೆ ನಿಮ್ಮಾಣೆ, ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಮಥರಾಣೆ. ಅದೇನು ಕಾರಣವೆಂದರೆ—ನೀವಿಕ್ಕಿದ ಭಿಕ್ಷು ದಲ್ಲಿಪ್ಪನಾಗಿ ಇಂತಲ್ಲದೆ ನಾನು ಅಳಿ ಮನವನಾಡಿ ಪರದ್ರವ್ಯಕ್ಕೆ ಆಶೆಮಾಡಿದನಾದರೆ ನೀನಾಗಲೇ ಎನ್ನ ನರಕದಲ್ಲಿ ಅದ್ದಿ ನೀನೆದ್ದು ಹೋಗಾ ಶಂಭುಜಕ್ಕೇಶ್ವರ.

2. ವಾತುಲತಂತ್ರಟೀಕೆ

ಇದು ವಾತುಲತಂತ್ರ ಎಂಬ ಶೈವಾಗಮಕ್ಕೆ ಕನ್ನಡವ್ಯಾಖ್ಯಾನವು. ಅರಂಭದಲ್ಲಿ ಈ ಶ್ಲೋಕವಿದೆ--

ಶ್ರೀಮಜ್ಞುದ್ಧಾಖ್ಯತಂತ್ರೇಸ್ತ್ರೀಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಧೀಮತಾ |

ಕರ್ಣಾಟಭಾಷಯಾ ಟೀಕಾ ಕ್ರಿಯತೇದ್ಯ ಮಯಾ ಸ್ಫುಟಂ ||

ವಚನಕಾರರು. ಸು. 1150-1475

ಕಲ್ಲಮಠದಪ್ರಭುದೇವನ (ಸು. 1430) ಲಿಂಗಲೀಲಾವಿಲಾಸಚಾರಿತ್ರ, ಜಿಕ್ಕಣಾರ್ಯನ (ಸು. 1430) ಮೂರೊಂದುಸ್ಥಲ, ಗುಬ್ಬಿಯ ಮಲ್ಲಣ್ಣ (ಸು. 1430) ಗಣಭಾಷ್ಯರತ್ನನಾಲೆ ಈ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಅನೇಕಪುರಾತನ ವಚನಗಳ ಉದಾಹರಣೆಗಳಾಗಿವೆ. ಈ ವಚನಕಾರರಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ಮಾತ್ರ ತಮ್ಮ ಹೆಸರನ್ನು ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಉಳಿದವರೆಲ್ಲಾ ತಮ್ಮ ಇಷ್ಟದೈವದ ಅಂಕಿತದಲ್ಲಿ ವಚನಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಕೆಲವರ ಇಷ್ಟದೈವವು ಇಂಥದೆಂದು ತಿಳಿದಿರುವುದರಿಂದ ಅವರು ಇಂಥ ಕವಿಗಳೆಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಬಹುದು. ಮಿಕ್ಕವರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಇದು ಸಾಧ್ಯವಲ್ಲ.

ಈ ಪುರಾತನರಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ಸ್ವಲ್ಪಕೆಚ್ಚು ಕಡಮೆ ಬಸವನ ಸಮಕಾಲದವರಾಗಿಯೂ ಕೆಲವರು ಈಚೆಯವರಾಗಿಯೂ ಇದ್ದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಅಂತು ಎಲ್ಲರೂ ಸುಮಾರು 1475 ಕ್ಕೆ ಹಿಂದೆ ಇದ್ದ ಕನ್ನಡಕವಿಗಳಾದುದರಿಂದ ಇವರ ವಿಷಯವನ್ನು ತಿಳಿದಮಟ್ಟಿಗೆ ಒಂದೇಕಡೆ ಹೇಳಿ ತತ್ಕೃತವಾದ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದೆರಡನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆವುದು ಯುಕ್ತವಾಗಿ ತೋರುತ್ತದೆ. ಈ ಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವರ ಚರಿತವು ಪ್ರಥಮಸಂಪುಟದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ.¹ ಆದರೂ ಎಲ್ಲರೂ ವಚನಕಾರರಾದುದರಿಂದ ಅವರನ್ನೂ ಮಿಕ್ಕವರೊಡನೆ ಒಂದೇಕಡೆ ಸೇರಿಸಿ ತತ್ಕೃತವಾದ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದೆರಡನ್ನು ಅನುವಾದಮಾಡಿ ತೋರಿಸುವುದು ಪ್ರಯೋಜನಕಾರಿಯಾಗದೆ ಇರಲಾರದು.

ಸಕಲೇಶಮಾದರಸ. ಸು. 1150

ಸಕಲೇಶ್ವರ ಎಂಬ ಅಂಕಿತವುಳ್ಳ ಕೆಲವು ವಚನಗಳಿವೆ. ಇವು ಕೆರೆಯಪದ್ಮರಸನ (ಸು. 1165) ಪಿತಾಮಹನಾದ ಸಕಲೇಶಮಾದರಸನಿಂದ² ರಚಿತವಾದುವೋ ಏನೋ ತಿಳಿಯದು.

ವಚನ

ಬಲೀಂದ್ರನ ಸಿರಿಯಿಂದಲಧಿಕರ ನಾನಾರನೂ ಕಾಣೆ; ಅಂತಹ ಸಂಪತ್ತು ಮೂಡಿಗೈದದೆ ಹೋಯಿತ್ತು. ಕೆಡುವಂತಿದ್ದಿತ್ತೇ ಕೌರವನ ರಾಜ್ಯ ? ಮಡಿವಂತಿದ್ದಿತ್ತೇ ರಾವಳನ ಬರಾಳಿಕೆ ? ಪರಸ್ತ್ರೀಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಗೊಲಿದು ಒಂದುನಿಮಿಷದಲ್ಲಿ ಮಡಿದ. ಇದು ಸತ್ಯ. ಇದು ಸತ್ಯ. ಸಿರಿವೌಕರ್ಯವೆಂಬುದು ಆಕಾಶದ ರಜನೆ. ಇದನಣುದು

1. Vol. 1, 142-161. 2. *Ibid.*, 189.

ದೇಹದಿಚ್ಛೆಯನತಿಗಳೆದು ನಮ್ಮ ಸಕಲೇಶ್ವರದೇವಂಗೋತು ನೀನೆಂಬ ಭ್ರಮೆಯೂ
ಯಾ ಮರುಳೆ.

2 ಬಸವ 1

ಈತನು ತನ್ನ ಇಷ್ಟದೈವವಾದ ಕೂಡಲಸಂಗಮದೇವರ ಅಂಕಿತ
ದಲ್ಲಿ ವಚನಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ.

ವಚನಗಳು.

(1) ಹಾಲತೋಷಿಗೆ ಬಿಲ್ಲದಂತಹ ಕೆಸಲು, ಸಕ್ಕರೆಯಂತಹ ಮೆಟಿಲು,
ತವರಾಜನಂತಹ ನೊರೆತೆರೆಗಳು. ಇಂತವು ಆದ್ಯರ ವಚನವಿರಲು ಬೇಡಿ ಬಾವಿಯು
ತೋಡಿ ಉಪ್ಪುನೀರ ಸವಿದಂತಾಯಿತ್ತಯ್ಯಾ ಎನ್ನಯುಕ್ತಿ. ನಿಮ್ಮ ವಚನಗಳ ಕೇಳದೆ
ಅನ್ಯಪುರಾಣಗಳ ಕೇಳಿ ಕೆಟ್ಟನಯ್ಯಾ ಕೂಡಲಸಂಗಮದೇವ.

(2) ಇನ್ನೇನೆನ್ನೇನೆನಯ್ಯಾ ಎನ್ನ ಮನವೆಂಬ ಮರ್ಕಟನ ದಾಟಿ ಘನ
ವಾಯಿತು; ಎನ್ನ ನಿಂದಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಲೀಯದು; ಎನ್ನ ಕುಳಿತಲ್ಲಿ ಕುಳ್ಳಿರಲೀಯದು; ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ
ಪಾತಾಳಕ್ಕೈದುತ್ತಿದೆ ; ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಆಕಾಶಕ್ಕೈದುತ್ತಿದೆ ; ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ದಿಗ್ಗಿಸೆಗೈದುತ್ತಿದೆ ;
ಕೂಡಲಸಂಗಮದೇವ ಈ ಮನವೆಂಬ ಮರ್ಕಟನ ದಾಟಿಯನೆಂದಿಗೆ ನೀಗಿ ಎಂದು ನಿಮ್ಮ
ನೋಡಗೂಡುವೆನಯ್ಯಾ.

(3) ಹೊನ್ನ ಹಾವುಗೆಯ ಮೆಟ್ಟಿದಾತನ, ಮಿಡಿಮುಟ್ಟಿದ ಕೆಂಜೆಡೆಯವನ,
ಮೈಯಲ್ಲಿ ವಿಭೂತಿಯ ಪೂಸಿದವನ, ಕರದಲ್ಲಿ ಕಪಾಲವ ಹಿಡಿದವನ, ಶರೀರದಲರ್ಧವ
ಸತಿಗೆ ಕೊಟ್ಟವನ, ಬಾಣನ ಬಾಗಿಲ ಕಾದವನ, ನಂಬಿಗೆ ಕುಂಟೆಣಿಯಾದವನ, ಜೋ
ಳಂಗೆ ಹೊನ್ನಮುಖಿಯ ಕಣ್ಣಿದವನ, ಮಾಡಿದ ಪೂಜೆಯ ಕೊಂಬವನ, ಸದ್ಭಕ್ತರ
ಹೃದಯಲ್ಲಿಪ್ಪವನ, ಕೊಂಡುಬಾರಲೆವ್ವಾ ಕೂಡಲಸಂಗಯ್ಯನೆಂಬವನ.

3 ಚಿನ್ನಬಸವ. 2

ಈತನ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಕೂಡಲಚೆನ್ನಸಂಗಮದೇವರ ಅಂಕಿತವಿದೆ.

ವಚನಗಳು.

(1) ಪರರಾಶಿಯೆಂಬ ಜ್ವರ ಹತ್ತಿ ನಾನು ಕಳವಳಿಸಿ ನುಡಿವೆನಯ್ಯಾ. ಹೊ
ನ್ನುಹೆಣ್ಣು ಮಣ್ಣು ಬಯಸಿ ವಿಕಳತೆಗೊಂಡಂತೆ ಪ್ರಲಾಪಿಸುತ್ತ ನುಡಿವೆನಯ್ಯಾ. ಈ

ಕಳವಳವ ನಿಲಿಸಿ ನಿಮ್ಮ ಕರುಣಾಮೃತವೆಂಬ ಕನಾಯವನಿಹಿದು ಪರರಾಶಿಯೆಂಬ ಜ್ವರವ ಮಾಣಸು ಬಸವಸ್ತ್ರಿಯ ಕೂಡಲಚೆನ್ನ ಸಂಗಮದೇವ.

(2) ಆನೆಯನೇಹಿಡ ಮಾವತಿಗ ಚಕ್ರೇಶ್ವರನಾಗಬಲ್ಲನೆ ? ಅಯ್ಯಾ. ವೇದ ಶಾಸ್ತ್ರಾಗಮಪುರಾಣಂಗಳನೋದಿ ಕೇಳಿ ಹೇಟುವರೆಲ್ಲರೂ ನಡೆನುಡಿವೂರಾಯವಾದ ಪುರಾತನರಾಗಬಲ್ಲರೆ ? ಅಯ್ಯಾ. ತೊತ್ತುಲಕ್ಷ್ಮಣವಿರಲು ನಾಣ್ಯವ ನುಡಿಸಿ ನವರತ್ನ ದಾಭರಣಂಗಳಂ ತೊಡಿಸಿ ದಂಡಿಗೆಯ ನೇಣಿಸಲು 'ಶಂಕರಸ್ಯ ಯಥಾ ಗೌರಿ' ಎನಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲಕೆ? ಅಯ್ಯಾ. ಖ್ಯಾತಿಯಾಗಿ ನಿಜತತ್ವಂಗಳನೋದಿ ಕೇಳಿ ಹೇಟುದೇನು? ಅದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಅಹಿವು ಆಚಾರವು ನಡೆನುಡಿಯಲ್ಲಿ ನಿರ್ಣಯವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಕುಂಭೀಪಾಕನಾಯಕ ನರಕ ತಪ್ಪದು ಕೂಡಲಚೆನ್ನ ಸಂಗಮದೇವ.

4 ಪ್ರಭುದೇವ. ¹

ಈತನ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಗುಹೇಶ್ವರ ಎಂಬ ಅಂಕಿತವಿದೆ.

ವಚನಗಳು.

(1) ಸುತ್ತಿ ಸುತ್ತಿ ಬಂದಡಿಲ್ಲ; ಲಕ್ಷ್ಯಗಂಗೆಯ ಮಿಂದಡಿಲ್ಲ; ತುಟ್ಟತುದಿಯು ಮೇರುಗಿರಿಯ ಮೆಟ್ಟಿ ಕೂಗಿದಡಿಲ್ಲ; ನಿತ್ಯನೇಮದಿಂದ ತನುಮುಟ್ಟಿಕೊಂಡಡಿಲ್ಲ; ನಿಜಕ್ಕೆ ಮನವನಂದಂದಿಗೆ ಅತ್ತಿತ್ತ ಹರಿಯಲೀಯದೆ ಚಿತ್ತದಲ್ಲಿ ಧರಿಸಬಲ್ಲಡೆ ಬಜ್ಜಬಣಿಯ ಬೆಳಗು ಗುಹೇಶ್ವರಲಿಂಗವು.

(2) ಕರಿ ಸ್ಪರ್ಶನೇಂದ್ರಿಯದಿಂದ ಬಂಧನವಡೆದೊಯಿತ್ತು; ಪತಂಗನು ರೂಪೇಂದ್ರಿಯದಿಂದ ಬಂಧನವಡೆದೊಯಿತ್ತು; ಕುರಂಗನು ಶ್ರೋತ್ರೇಂದ್ರಿಯದಿಂದ ಬಂಧನವಡೆದೊಯಿತ್ತು; ಮತ್ಸ್ಯವು ಜಿಹ್ವೇಂದ್ರಿಯದಿಂದ ಬಂಧನವಡೆದೊಯಿತ್ತು; ಇಂತೀಯೊಂದೊಂದು ಇಂದ್ರಿಯೋದ್ರೇಕದಿಂದ ಒಂದೊಂದುಪ್ರಾಣಿ ಪ್ರಳಯವಾಯಿತ್ತು; ಪಂಜೇಂದ್ರಿಯಂಗಳ ಒಂದುಘಟದಲ್ಲಿ ತಾಳಿಹ ಮನುಷ್ಯಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆ ಮಹಿಮೆಯೆಡೆಗೊಂಡು ದೇಹಮೋಹಭ್ರಾಂತು ಮುಸುಕಿ ಮಾಯೆಯ ಬಾಯ ತುತ್ತ ಹುದು ಚೋದ್ಯವೇನು ಹೇಟೊ ಗುಹೇಶ್ವರ.

5 ಸೊಡ್ಡಳ ಬಾಚರಸ. ²

ಈತನ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಸೊಡ್ಡಳ ಎಂಬ ಹೆಸರು ಸಿಕ್ಕುತ್ತದೆ.

ವಚನಗಳು.

(1) ಗಂಡನುಳ್ಳ ಹೆಂಡಿರ ಕಂಡು ಅಟುಪದಿರಾ ಮನವೇ! ಬಂದ ಬಸುಹನು ಉಂಡ ಮೊಲೆಯನು ಕಂಡು ಮಱುಗದಿರಾ ಮನವೇ ! ಉದ್ದಂಡತನದಲಿ ನಡೆದ ಭಂಡ

ರನು ಹುಣುಗೊಂಡದಲ್ಲಿಕ್ಕೆದೆ ಬಿಡುವನೆ ನಮ್ಮ ದೇವರಾಯ ಸೊಡ್ಡಳ.

(2) ಗಂಗಾನದಿಯಲ್ಲಿ ಮಿಂದು ಗಂಜಳದಲ್ಲಿ ಹೊರಳುವರೆ ? ಜಂದನವಿದ್ದಂತೆ ದುರ್ಗಂಧವ ಮೈಯಲ್ಲಿ ಪೂಸುವರೆ ? ಸುರಭಿ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕಣ್ಣಿಯುತ್ತಿರೆ ಹರವರೆ ಸೊಣಗನ ಹಾಲಿಗೆ ? ಬಯಸಿದವ್ಯತವಿದ್ದಂತೆ ಅಂಬಿಲವನೆಹುದುಂಬ ಭ್ರಮಿತಮಾನವ ನೀನು ಕೇಳಾ ! ಪರಮಪದವಿಯನೀವ ಚೆನ್ನಸೊಡ್ಡಳನಿದ್ದಂತೆ ಸಾವ ದೈವವ ನೋಂ ತಡೆ ಕಾವುದೇ ನಿನ್ನ ?

6 ಸಿದ್ಧರಾಮ. ¹

ಈತನ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಕಪಿಲಸಿದ್ಧ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನದೇವರ ಅಂಕಿತವಿದೆ.
ವಚನಗಳು.

(1) ಸಂಸಾರವೆಂಬ ಸರ್ಪನ ಅಣತೊಳಗಿಹೆನಯ್ಯಾ. ಆವಾಗ ನುಂಗಿತೆಂ ದಹಿಯೆ ; ಆವಾಗ ಉಗುಟ್ಟಿಂತೆಂದಹಿಯೆನಯ್ಯಾ. ಅದಹಿ ಬಾಯಿಂದೆನ್ನ ತೆಗೆದು ಕಾಯಯ್ಯಾ ಕಪಿಲಸಿದ್ಧ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ.

(2) ಧರೆಯ ದೆಸೆವಳಯವೆಲ್ಲಾ ತನಗಾದಡಂ ನಿಲ್ಲಳು ; ಎನಿತು ತ್ರಿಭುವನ ರಾಜ್ಯಪದಂಗಳು ತನಗಾದಡಂ ನಿಲ್ಲಳು ; ಅನಿತಹೊಳಂ ತೃಪ್ತಿವಡಿಯಳು. ಈಯಾಶೆಯೆಂಬವಳಿಂದಲೆ ನಿಮ್ಮೆಡೆಗಾಣಿಸೆರ್. ಈಯಾಶೆಯೆಂಬ ವಾತಕಿಯನೆಂದಿಗೆ ನೀಗಿ ನಿಮ್ಮನೊಡಗೂಡಿ ಬೇರೊಗದೆಂದಿಪೆನೋ ಕಪಿಲಸಿದ್ಧ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ.

7 ಮಹಾದೇವಿಯಕ್ಕ. ²

ಈಕೆ ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನದೇವರ ಅಂಕಿತದಲ್ಲಿ ವಚನಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದಾಳೆ.

ವಚನಗಳು.

(1) ಅನೇಧ್ಯದ ಹಡಿಕೆ ; ಮೂತ್ರದ ಕುಡಿಕೆ ; ಎಲುವಿವ ತಡಿಕೆ ; ಕೀವಿನ ಹಡಿಕೆ ; ಸುಡಲಿ ದೇಹವ. ಒಡಲುವಿಡಿದು ಕೆಡದಿರು, ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನನಣಿವರುಳೆ.

(2) ಒಮ್ಮೆ ಕಾಮನ ಕಾಲ ಹಿಡಿವೆ ; ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಚಂದ್ರಮಂಗೆ ಸೆರೆ ಗೊಡ್ಡಿ ಬೇಡುವೆ. ಸುಡಲಿ ವಿರಹವ. ನಾನಾರಿಗೆ ಧೃತಿಗೆಡುವೆ ? ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನದೇವನನ್ನ ನೊಲ್ಲದಕಾರಣ ಎಲ್ಲರಿಗೆ ಹಂಗುಗಿತ್ತಿಯಾಪೆನವ್ಯಾ.

(3) ಬೆಟ್ಟದಮೇಲೊಂದುಮನೆಯ ಮಾಡಿ ಮೃಗಗಳಿಗೆಗಂಜಿದಡೆಂತಯ್ಯಾ ? ಸಮುದ್ರದ ತಡಿಯಲ್ಲಿ ಮನೆಯ ಮಾಡಿ ನೊರೆತೆರೆಗಳಿಗೆಗಂಜಿದಡೆಂತಯ್ಯಾ ? ಸಂತೆಯೊಳಗೊಂದುಮನೆಯ ಮಾಡಿ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ನಾಚಿದಂತೆಂತಯ್ಯಾ ? ಚೆನ್ನಪುಲ್ಲಿಕಾಜುನದೇವ ಕೇಳಯ್ಯಾ. ಲೋಕಮೊಳಗೆ ಹುಟ್ಟಿದಬಲಿಕ ಸ್ತುತಿಸಂದೆಗಳು ಬಂದಡೆ ಮನಸಲ್ಲಿ ಕೋಪವ ತಾಳದೆ ಸಮಾಧಾನಿಯಾಗಿರಬೇಕು.

8 ವಡಿವಳಮಾಚಯ್ಯ. 1

ಈತನು ಕಲಿದೇವರ ಅಂಕಿತದಲ್ಲಿ ವಚನಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ.

ವಚನ

(1) ಹುಟ್ಟಿದ ಬೀಜವಿದ್ದಡೇನಯ್ಯಾ ಧರೆಯೊಳಗೆ; ಅಟ್ಟುಣಬಾರದ ಮಡ ಕೆಯಿದ್ದಡೇನಯ್ಯಾ ಮನೆಯೊಳಗೆ; ಶಿವ ನಿಮ್ಮ ಮುಟ್ಟದ ಮನವಿದ್ದಡೇನಯ್ಯಾ ತನು ಎನೊಳಗೆ. ಕೆಚ್ಚಲ ಕಚ್ಚಿದ ಉಣ್ಣೆ ಬಲ್ಲವೇ ಕ್ಷೀರದ ರುಚಿಯನು ? ಬಚ್ಚಲೊಳಗಣ ಬಾಲಹುಟು ಬಲ್ಲದೇ ನಿಚ್ಚಳದ ನೀರ ಸುಖವನು? ನಿಚ್ಚನಿಚ್ಚ ಲೋಡುವ ಗಿಳಿ ಬಲ್ಲವೇ ತನಗೆ ಬಹ ಬೆಕ್ಕಿನ ಬಾಧೆಯನು? ಹುಚ್ಚುಗೊಂಡ ನಾಯಿ ಬಲ್ಲವೇ ಸಾಕಿದೊಡೆಯನನು? ಇದುಕಾರಣ ಒಡಲ ಪಡೆದಡೇನು ? ಮಡದಿಯರ ನೆರವಿದಡೇನು ? ಒಡವೆಯ ಗೂಟ ಸಿದಡೇನು ? ಶಿವನೇ ನಿಮ್ಮನಣಿಯದ ಮನುಜನ ಒಡಲೆಂಬುದು ಹೊಲೆಜೋಗಿಯ ಕೈಯ ಒಡೆದ ಸೊರೆಯಂತೆ ಕಾಣಾ ಕಲಿದೇವರದೇವ

(2) ತನುನಷ್ಟ ಮನನಷ್ಟ ನೆನಸುನಷ್ಟ ಭಾವನಷ್ಟ ಜ್ಞಾನನಷ್ಟ; ಇಂತೀ ಪಂಚನಷ್ಟದೊಳಗೆ ನಾನು ನಷ್ಟವಾದೆನು; ಆನಷ್ಟದೊಳಗೆ ನೀನು ನಷ್ಟವಾದೆ; ಕಲಿದೇವರದೇವಾ ಎಂಬ ನುಡಿ ನಿಶ್ಯಬ್ದಬ್ರಹ್ಮಮುಚ್ಚತೇ ಎನುತಿತ್ತು.

9 ಮೋಳಿಗಯ್ಯ.

ಈತನ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ನಿಷ್ಕಳಂಕಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಎಂಬ ಅಂಕಿತವಿರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ.

ವಚನ

ಬೀಜ ವೃಕ್ಷವ ನುಂಗಿತೊ ವೃಕ್ಷ ಬೀಜವ ನುಂಗಿತೊ ಎಂದೂದಾಗಲೇ ಭಕ್ತಿಸ್ಥಲ. ಮುತ್ತ ಜಲವ ನುಂಗಿತೊ ಜಲವು ಮುತ್ತ ನುಂಗಿತೊ ಎಂಬುದ ನಣಿದಾಗಲೇ ಮಾಪೇಶ್ವರಸ್ಥಲ. ಪ್ರಭೆ ಪಾಪಾಣವ ನುಂಗಿತೊ ಪಾಪಾಣವು

ಪ್ರಭೆಯ ನುಂಗಿತ್ತೊ ಎಂಬುದನಣಿದಾಗಲೇ ಪ್ರಸಾದಿಸ್ಥಲ. ವಹ್ನಿ ಕಾಷ್ಠವ ನುಂ
ಗಿತ್ತೊ ಕಾಷ್ಠವು ವಹ್ನಿಯ ನುಂಗಿತ್ತೊ ಎಂಬುದನಣಿದಾಗಲೇ ಪ್ರಾಣಲಿಂಗಿಸ್ಥಲ.
ಸಾರ ಬಲಿದು ಶರಧಿಯ ಕೂಡಿದಾಗಲೇ ಶರಣಸ್ಥಲ. ವಾರಿ ಬಲಿದು ವಾರಿಧಿಯ
ಕೂಡಿದಾಗಲೇ ಐಕ್ಯಸ್ಥಲ. ಇಂತಲ್ಲಡೆ ಷಟ್ಪದಿಬ್ರಹ್ಮಿಗಳಂತಾದೀರಣ್ಣಾ ? ಕಣಿ
ಯದ ಪಶುವಿಗೆ ಕೃಣವ ಗಣಿಸುವಂತೆ, ಒಲ್ಲದ ಸತಿಗೆ ರತಿಕೂಟವ ಬೆಳಸುವಂತೆ, ಗೆಲ್ಲ
ಸೋಲಕ್ಕೆ ಹೋರುವನಲ್ಲಿ ಬಲ್ಲತನವನಣಿಸುವಂತೆ, ಕೊಲ್ಲಿಯಾವಿನಲ್ಲಿ ಸಲ್ಲಿಲೆಯನಣಿಸು
ವಂತೆ, ಬಲಿದ ವಂಶದಲ್ಲಿ ಕಣಿಲೆಯನಣಿಸುವಂತೆ, ಬಣುಮಾತಿಗೆಡೆಯಾದು
ದುಂಟೆ ? ಬಯಲುಗೊಂಡ ಘನಕ್ಕೆ ಅವಧಿಗೊಡಲಿಲ್ಲ. ಉರಿಗೊಂಡ ಕರ್ನೂರಕ್ಕೆ
ರೂಪಿಗೆಡೆಯಿಲ್ಲ. ಬಯಲ ಬಡಿದವಂಗೆ ಕೈಗೆ ಮೆತ್ತಗಿಲ್ಲ. ಮನವು ಮಹದಲ್ಲಿ
ನಿಂದವಂಗೆ ಆಣನೆಗೆಸಲಿಲ್ಲ, ಮೂಱ ಮುಟ್ಟಲಿಲ್ಲ. ಮೂಱ ತೋಱಿದ ಘನ
ವದು ತನ್ನಲ್ಲಿಯೇ ನಿರ್ಲೇಪ ನಿಷ್ಕಳಂಕಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ.

10 ಅಂಬಿಗರ ಚೌಡಯ್ಯ.¹

ಈತನ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಇವನ ಹೆಸರು ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿ ಹೇಳಿದೆ.

ವಚನ

ಶುಕ್ಲ ಶೋಣಿತಪಿಂಡೈಕೈನ ಚಿತ್ತವಾಯು ಆಱುದಳದ ಪದ್ಮದಲ್ಲಿಹುದು. ಮೊ
ಲೆ ಮೂಡಿ ಬಂದಡೆ ಆ ಪಿಂಡವನು ಹೆಣ್ಣೆಂಬರು. ಗಡ್ಡಮಾಸೆಗಳು ಬಂದಡೆ ಆ ಪಿಂಡವನು
ಗಂಡೆಂಬರು. ಆಯಿಬ್ಬರನಡುವೆ ಸುಖವ ಆತ್ಮನು ಹೆಣ್ಣೂ ಅಲ್ಲ ಗಂಡೂ ಅಲ್ಲ ನೋಡಾ.
ಇವಂಟುವ ತಿಳಿದು ನೋಡಿಹೆನೆಂದಡೆ ಶ್ರುತಿಗಗೋಚರವೆಂದಾತನಂಬಿಗರಚೌಡಯ್ಯ.

11 ಅಜಗಣ್ಣ.

ಈತನ ವಚನಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಇವನ ಹೆಸರು ದೊರೆಯುತ್ತದೆ.

ವಚನ

ಉಟ್ಟುದ ತೋಱಿದವಂಗೆ ಊರೇನು ಕಾಡೇನು ? ನಷ್ಟಸಂತಾನಕ್ಕೆ ಕುಲ
ವೇನು ಜಲವೇನು ? ಹುಟ್ಟುಗೆಟ್ಟಾತಂಗೆ ಪುಣ್ಯವೇನು ಪಾಪವೇನು ? ಅದು ಕೆಟ್ಟುದು
ಕೆಟ್ಟುದು; ತನ್ನ ತಾನಣಿಯದೆ ಬಟ್ಟಬಯಲಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದ ಅಜಗಣ್ಣ ತಂದೆ.

12 ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಪಂಡಿತ.²

ಅಮರಗುಂಡದ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಎಂಬ ಅಂಕಿತವುಳ್ಳ ಕೆಲವು ವಚನ
ಗಳಿವೆ. ಇವು ಅಮರಗುಂಡದ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಪಂಡಿತನಿಂದ ರಚಿತವಾ
ದುವೋ ಏನೋ ತಿಳಿಯದು.

ವಚನ

ನೆನಿವ ಮನಕ್ಕೆ ಮಣ್ಣಿನೆ ತೋಡಿದೆ; ನೋಡುವ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಹೆಣ್ಣಿನೆ ತೋಡಿದೆ; ವೂಡಿಸುವ ಕೈಗೆ ಹೊನ್ನನೆ ತೋಡಿದೆ. ಈ ತ್ರಿವಿಧವನೆ ತೋಡಿಕೊಟ್ಟು ಮಹಿಮನಿ ಕೈದೆಯಯ್ಯಾ ಅಮರಗುಂಡದ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ. ನೀ ಮಾಡಿದ ದಿನ್ನಾಣಕ್ಕಾನು ಬೆಲಿ ಗಾದೆನು.

13 ಅಮುಗಿದೇವಯ್ಯಾ

ಕೆಲವು ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಅಮುಗೇಶ್ವರಲಿಂಗ ಎಂಬ ಅಂಕಿತವಿದೆ. ಇವುಗಳನ್ನು ಈತನು ರಚಿಸಿರಬಹುದು.

ವಚನ

ವಿಶ್ವಮಯರೂಪಾಗಿ ಬಂದೆಯಯ್ಯಾ. ಭಕ್ತಿಗೆ ಎನ್ನ ಮನಕ್ಕೆ ಸಲೆ ಸಂದ ನಿಲವು ಅಮುಗೇಶ್ವರಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಮಾಟವಾಯಿತ್ತು.

14 ಗದೇಶಮಸಣಯ್ಯಾ

ಮಸಣಯ್ಯಾ ಪ್ರಿಯಗಜೇಶ್ವರ ಎಂಬ ಅಂಕಿತವುಳ್ಳ ಕೆಲವು ವಚನಗಳು ದೊರೆಯುತ್ತವೆ ಇವುಗಳನ್ನು ಈತನು ಬರೆದಿರಬಹುದು.

ವಚನ

ತಿವನೆ ನೀನು ಗುರುವಾದೆ, ಲಿಂಗವಾದೆ, ಜಂಗಮವಾದೆ, ಭಕ್ತನಾದೆ. ಗುರುವಾಗಿದ್ದು ಭಕ್ತನೊಳಗಿದೆ; ಲಿಂಗವಾಗಿದ್ದು ಭಕ್ತನೊಳಗಿದೆ; ಜಂಗಮವಾಗಿದ್ದು ಭಕ್ತನೊಳಗಿದೆ. ಇಂತಡಗುವರೇ ಹಿರಿಯರು, ಇಂತಡಗುವರೇ ಗರುವರು, ಇಂತಡಗುವರೇ ಮಹಿಮರು; ಇವರಿಗೆ ಭಾಜನವೊಂದೆ, ಭೋಜನವೊಂದೆ. ಈ ನಾಲ್ಕು ಒಂದಾದ ಘನಕ್ಕೆ ಪರಿವಾಣ ಬೀಡಿಯ ಶಾಸ್ತ್ರದ ಸೂತ್ರಗಳನೆನೆಗೆ ತೋಡಿದಿರಾ ಮಸಣಯ್ಯಾ ಪ್ರಿಯಗಜೇಶ್ವರ.

15 ನಿಜಗುಣದೇವ.

ಈತನ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಇವನ ಹೆಸರು ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿ ಹೇಳಿದೆ.

ವಚನ

ಆನುಳ್ಳನಕ ನೀನುಂಟಲೆಮಾಯೆ, ಆನಿಲ್ಲದಿದಡೆ ನೀನಿಲ್ಲ. ಆ ನೀನೆಂಬು ಭಯವಣಿಯಲು ಆನಂದನಿಜಗುಣಯೋಗ.

16 ಚಿಕ್ಕಯ್ಯ

ಚಿಕ್ಕಯ್ಯಪ್ರಿಯಸಿದ್ಧಲಿಂಗ ಎಂಬ ಅಂಕಿತವು ಕೆಲವು ವಚನಗಳಲ್ಲಿದೆ. ಬಸವನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬುಬ್ಬು ಚೋರಚಿಕ್ಕಯ್ಯನೆಂಬವನು ಇದ್ದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಈ ವಚನಗಳು ತತ್ಪ್ರತೀಕವೋ ಏನೋ ತಿಳಿಯದು.

ವಚನ

ಉದಯದಲ್ಲಿ ಕುಟ್ಟಿದ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆ ಅಸ್ತಮಾನದಲ್ಲಿ ನಿಜ್ಜನಿಜ್ಜ ಮರಣವಾಯಿತ್ತಲ್ಲ. ಇದಂತುವ ತಿಳಿಯಲೊಲ್ಲದೆ ಅಜ್ಞಾನಿಗಳಾಗಿ ಹೋದರಲ್ಲ ಎಲ್ಲರು. ಚಿಕ್ಕಯ್ಯಪ್ರಿಯಸಿದ್ಧಲಿಂಗ ಇಲ್ಲ ಇಲ್ಲ ನಿಲ್ಲ ಮಾಣು.

17 ಸಿಮ್ಮಲಿಗೆಯ ಚೆನ್ನಯ್ಯ

ಸಿಮ್ಮಲಿಗೆಯಚೆನ್ನರಾಮ ಎಂಬ ಅಂಕಿತವುಳ್ಳ ಕೆಲವು ವಚನಗಳಿವೆ. ಇವು ಏತತ್ಪ್ರತಿವಿಕ್ರತವಾಗಿರಬಹುದು.

ವಚನಗಳು.

(1) ಎಲುವಿನ ಪಂಜರ, ನರವಿನ ಚಾಳಿಗೆ, ಅಮೇಧ್ಯದ ಪುತ್ರ, ಮೂತ್ರದ ಬಾವಿ, ಶ್ಲೇಷ್ಮದ ಕೆಸಲು, ಕೀವಿನ ಸೋನೆ, ನೆತ್ತರ ಮಡು, ನಾಡಿಗಳ ಸುತ್ತವಳ್ಳಿ, ಪ್ರಾಣನೇಜಂತ್ರ, ಮಾಂಸದ ಗಟ್ಟಿಯ ತೆಪ್ಪ, ಕಿಸುಕುಳದ ಹೇಸಿಕೆ, ಅತಿಹೇಯದ ಮಲಿನದ ರೋಮತೊಗಲಪಾಕುಳಕ್ರಿಯೆಯ ಸಂಕುಲ, ಬಲದ ಪರರೇತೋರಜಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಜನಿಸುವ ಉತ್ಪತ್ತಿಸ್ಥಿತಿಯದ ಬೀಜ, ಅಧಿಪ್ಯಾಧಿಯ ತವರುಮನೆ, ಮೋಹದ ಬಲೆ, ವಿಷಯದ ಭವದುಃಖವಾಗರ—ತೋಷಿ ಕೆಡುವ ತನು. ಇದು ನಿನ್ನದೆಂದು ಮಾಡಬಾರದ ಪಾಪಂಗಳಂ ಮಾಡಿ ಬಾರದ ಭವಂಗಳಲ್ಲಿ ಬಂದು ದೇಹದಿಚ್ಚಿಗೆ ನಡೆದು ಹುಸಿ ಮೆತ್ತಿ ಹೊದಿಸಿದ ಈ ದೇಹದಂತುವ ಕಂಡು ಮಱುಗುವೆ ಮರುಳುಮಾನವ. ಅಘೋರನರಕದಲ್ಲಿ ಕೆಡುವಾಗ ಅಡ್ಡಬವ್ವವರಾರು ಹೇಟಾ. ನಾಹಂನುಮತೆಯೆಂಬ ದೇದಿಚ್ಚೆಯಂ ಬಟ್ಟು ಸೋಹಂಬ್ರಹ್ಮಾಸ್ತಿ ಎಂದು ಕೇಡಿಲ್ಲದ ಪದವ ಮಾಡಿಕೋ ಮರುಳೆ. ಮೋಹ ಬೇಡ ಕೆಡುವೆ. ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ನೀನೇ ತಿಳಿದುನೋಡಾ ಸಿಮ್ಮಲಿಗೆಯಚೆನ್ನರಾಮ.

(2) ಬಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಹೋಗುತ್ತಿಪ್ಪ ಮನುಜನೊಬ್ಬನನು ಹುಲಿ ಕಾಡುಗಿಜ್ಜು ರಕ್ಕಸಿ ಕಾಡಾನೆಗಳು ನಾಲ್ಕುದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಆಟ್ಟಿ ಬರುತ್ತಿರಲು, ಅವಂ ಕಂಡು ಭಯದಿಂದ ಹೋಗಲು ದಿಕ್ಕುತೋಡಿದೆ ಹಾಟುಬಾಂವಿಯಂ ಕಂಡು ತಲೆಯೊಡೆ ಬೀಟುವಲ್ಲಿ ಹಾವ ಕಂಡು ಬೀಟಲಮ್ಮದೆ ಇಲಿ ಕಡಿದ ಬಳ್ಳಿಯಂ ಓಡಿದು ನಿಲ್ಲಲು, ಜೀನ ಹುಟು

ಮೈನೂಱುವಾಗ ಮೂಗಿನ ತುದಿಯಲೊಂದು ಹನಿ ಮಧುಬಿಂದು ಬೀಲಲಾಗಿ ಆ ಮಧುವಂ ಕಂಡು ಪಿರಿಸಪ್ಪ ದುಃಖಬನ್ನೆವ ಸ್ಮರಿಸಿ ನಾಲಗೆಯಲ್ಲಿ ಆ ಮಧುವ ಸೇವಿಸುವನಂತೆ ಈ ಸಂಸಾರಸುಖವ ವಿಚಾರಿಸಿ ನೋಡಿದಡೆ ದುಃಖವಾಗರವು. ಇದನಹಿದು ಸಕಲವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿಯ ಸುಖವಿಂತುಟೆಂದು ನಿರ್ವಿಘನೆಯಾಗಿ ನಿಂದ ನಿಲವು ನೀನೆ ಸಿಮ್ಮ ಲಿಗೇಯಚೆನ್ನ ರಾಮ.

18 ರೇಕಣ್ಣ

ರೇಕಣ್ಣಪ್ರಿಯ ನಾಗಿನಾಥ ಎಂಬ ಅಂಕಿತವುಳ್ಳ ಕೆಲವು ವಚನಗಳಿವೆ. ಈರೇಕಣ್ಣನಾರೋ ತಿಳಿಯದು.

ವಚನಗಳು

(1) ಕಳ್ಳನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಒಳ್ಳೆಯ ರತ್ನವ ಕಂಡಡೆ ಎಲ್ಲರೂ ಬಂದು ತಲೆವಿಡಿದರಯ್ಯಾ. ಆರತ್ನವ ರತ್ನದ ವ್ಯವಹಾರ ಕೊಂಡಡೆ ಆರೂ ಬಾಯೆತ್ತಲ ಮ್ಮರು. ಶೈವಗುರುವಿನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಸಾಪ್ತಿಕವಾದ ಲಿಂಗವನು ವೀರಶೈವಗುರುವಿನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟು ಮರಳಿ ಕೊಂಡಡೆ ಆತ ಇಹಲೋಕವೂಜ್ಯನು, ಪರಲೋಕವೂ ಜ್ಯನು; ನಿಮ್ಮಾಣೆ ಸಿಮ್ಮ ಪ್ರಮಥರಾಣೆ ತಪ್ಪದು ರೇಕಣ್ಣಪ್ರಿಯನಾಗಿನಾಥ.

(2) ಕೈಮಹಿದು ಕಾದುವ ಅಂಕವದೇಕೋ ? ಭಾವಮಹಿದು ನೋಡುವ ನೋಟವದೇಕೋ ? ಭಯವ ಮಹಿದು ಮಾಡುವ ಭಕ್ತಿಯದೇಕೋ ? ಏಕಾಂತದ ಸುಖಕ್ಕೆ ಲೋಕಾಂತವೇಕೋ ? ರೇಕಣ್ಣಪ್ರಿಯನಾಗಿನಾಥನಲ್ಲಿ ಗುರುವ ಮಹಿದು ಲಿಂಗವನೊಲಿಪೆನೆಂಬುದೇಕೋ ?

19 ಉರಿಲಿಂಗದೇವ. ಸು. 1170

ಉರಿಲಿಂಗದೇವ ಎಂಬ ಅಂಕಿತವುಳ್ಳ ಕೆಲವು ವಚನಗಳು ದೊರೆಯುತ್ತವೆ. ಇವು ಶಿವಲಿಂಗಮಂಜಣ್ಣನ (ಸು.1160) ಮಗನೂ ಉರಿಲಿಂಗವೆದ್ದಿಯ (ಸು. 1180) ಗುರುವೂ ಆದ ಉರಿಲಿಂಗದೇವನಿಂದ¹ ರಚಿತವಾಗಿ ರಬಹುದು.

ವಚನ

ಇಂದಿನ ಜುಂಬನವಮೃತಾಪಾರ; ಆಲಿಂಗನವೆ ಆಭರಣ; ಸೋಂಕೆ ಸುವಸ್ತ್ರ; ನೋಟವೆ ಕೂಟ; ಒಡನಾಟವೆ ಅಷ್ಟಭೋಗ; ಎನೆಗೆ ಉರಿಲಿಂಗದೇವನ ಕೂಟ ಪರಾತ್ಪರವಾಚ್ಯನೋತೀತಪರಮಸುಖವು.

1. Vol. I, 215.

20 ಉರಿಲಿಂಗವೆದ್ದಿ

ಈತನ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಉರಿಲಿಂಗವೆದ್ದಿಪ್ರಿಯ ವಿಶ್ವೇಶ್ವರ ಎಂಬ ಅಂಕಿತವಿದೆ.

ವಚನ

ಜ್ಯೋತಿಯ ಸಂಗದಿಂದ ಕರ್ಪೂರವು ಜ್ಯೋತಿಯವೃತ್ತೆ, ಅಪ್ಪುವಿನ ಸಂಗದಿಂದ ಲವಣವು ಅಪ್ಪುವವೃತ್ತೆ, ಶ್ರೀಗುರುವಿನ ಸಂಗದಿಂದ ತಿಷ್ಯನು ಶ್ರೀಗುರುವಪ್ಪುದು ತಪ್ಪುದು. “ ಯಥಾ ಬೀಜಂ ತಥಾಂಕುರಂ ” ಎಂಬುದು ತಪ್ಪುದು ದಿಟ ದಿಟ ನೋಡಾ. ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷದ ಬೀಜದಿಂದಾದ ಸಸಿ ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷವಪ್ಪುದು ತಪ್ಪುದು ನೋಡಾ. ಕಾಮಧೇನುವಿನ ಶಿಶು ಕಾಮಧೇನುವಪ್ಪುದು ತಪ್ಪುದು ದಿಟ ದಿಟ ನೋಡಾ. ಸದ್ಗುರುವಿಂದಾದ ತಿಷ್ಯನು ಸದ್ಗುರುವಪ್ಪುದು ತಪ್ಪುದು ದಿಟ ದಿಟ ನೋಡಾ. ಶಿವ ಬಲ್ಲನು ಉರಿಲಿಂಗವೆದ್ದಿ ಪ್ರಿಯವಿಶ್ವೇಶ್ವರ.

21. ರಾಮನಾಥ.

ರಾಮನಾಥ ಎಂಬ ಅಂಕಿತವು ಕೆಲವು ವಚನಗಳಲ್ಲಿದೆ. ಒಬ್ಬ ರಾಮನಾಥಾಚಾರ್ಯನು ಏಕೋರಾಮಿತಂದೆಯ ಶಿಷ್ಯನಾಗಿದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಸದಾಶಿವಯೋಗಿ (1554) ಒಬ್ಬ ರಾಮನಾಥಾಚಾರ್ಯನ ಚರಿತವನ್ನು ರಾಮನಾಥವಿಲಾಸ ಎಂಬ ಹೆಸರಿಂದ ಚಂಪೂರೂಪವಾಗಿ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಈ ರಾಮನಾಥಾಚಾರ್ಯನು ಹೊಯ್ಸಳದೇಶದ ಮುದ್ರಾಪುರದಲ್ಲಿ ರಾಮೇಶ್ವರ ಲಿಂಗಮೂರ್ತಿಯಿಂದ ವೀರಶೈವದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಪಡೆದು ಅದನ್ನು ಹುಸಿಯೆಂದು ತಿಳಿದು ಶಂಕೆವಾಡಿದ ಶೈವರಿಗೆ ಆ ರಾಮೇಶ್ವರಲಿಂಗದಿಂದಲೇ ಸಾಕ್ಷಿಯನ್ನು ನುಡಿಯಿಸಿ ಮೆರೆದು ವೀರಶೈವಮತವೇ ಉತ್ತಮಮತವೆಂಬುದನ್ನು ಪ್ರಚುರವಾಡಿದನೆಂದು ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಏಕೋರಾಮಿತಂದೆಯ ಶಿಷ್ಯನೂ ರಾಮನಾಥವಿಲಾಸದ ಕಥಾನಾಯಕನೂ ಒಬ್ಬನೇ ಎಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ವಚನಗಳು ಏತತ್ಕೃತವಾಗಿರಬಹುದು.

ವಚನಗಳು

(1) ಕಡೆಗೀಲಿಲ್ಲದ ಬಂಡಿ ಜೊಡಗೆಡೆವುದಂ ಮಾಣ್ವದೆ ? ಕಡೆಗೀಲು ಬಂಡಿ ಗಾಧಾರ. ಕಡುದರ್ಪವೇಷುದ ಒಡಲೆಂಬ ಬಂಡಿಗೆ ಮೃಡಶರಣರ ನುಡಿಗಡಣವೇ ಕಡೆಗೀಲು ಕಾಣಾ ರಾಮನಾಥ.

(2) ಆಡಗ ತಿಂಬರು ಕಣಕದಡಿಗೈಯಿರಲೈ ; ಸುರೆಯ ಕುಡಿವರು ಹಾಲಿ ರಲೈ ; ಮುಕ್ಕುವರು ಬಂಗಿಯ ಸಕ್ಕರೆಯಿರಲೈ ; ಸ್ತಸ್ತ್ರೀಯಿದ್ದಂತೆ ಪರಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ಅಱುವವರು ; ಸತ್ತ ನಾಯ ಭಕ್ಕಿಸುವ ಹಡಿಕಿಗರನೇನೆಂಬೆನಯ್ಯಾ ರಾಮನಾಥ.

(3) ಮರದೊಳಗೆ ಮಂದಾಗ್ನಿಯನುರಿಯದಂತಿಸಿದೆ ; ನೋರೆವಾಲೊಳಗೆ ತುಪ್ಪವ ಕಂಪಿಲ್ಲದಂತಿಸಿದೆ ; ಶರೀರದೊಳಗಾತ್ಮನನಾರುಂ ಕಾಣದಂತಿಸಿದೆ ; ನೀ ಬೆರಸಿಹ ಭೇದಕ್ಕೆ ಬೆಟಗಾದೆನಯ್ಯಾ ರಾಮನಾಥ.

(4) ಹರ ತನ್ನ ಭಕ್ತರ ತಿವಂತೆ ಮಾಡುವ; ಒರೆದು ನೋಡುವ ಸುನರ್ಣದ ಚಿನ್ನದಂತೆ ; ಅರೆದು ನೋಡುವ ಇಂದನದಂತೆ ; ಅರೆದು ನೋಡುವ ಕಬ್ಬಿನ ಕೋಲಿ ನಂತೆ ; ಬೆದಹದೆ ಬೆಡ್ಡದೆ ಇದ್ದಡೆ ಕರಗಿಡಿದಿತ್ತಿಕೊಂಬ ನಮ್ಮ ರಾಮನಾಥನು.

22. ಸಂಗಯ್ಯ.

ಕೆಲವು ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಗಯ್ಯಪ್ರಿಯಬಂಕೇಶ್ವರ ಎಂಬ ಅಂಕಿತವಿದೆ. ಪಾಲ್ಕುರಿಕೆನೋಮನಿಗೆ (ಸು. 1195) ಸಂಗಯ್ಯನೆಂಬ ಒಬ್ಬ ಶಿಷ್ಯನಿದ್ದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಈ ವಚನಗಳನ್ನು ಇವನು ರಚಿಸಿರಬಹುದೋ ಏನೋ ತಿಳಿಯದು.

ವಚನ

ಅಡಿಗಡಿಗೆ ಬಂದು ಅಡರುತ್ತಿವೆ ಕಡುಜಲ ನಿನಗೆ ಬೇಡ ಕಂಡೆಯಾ. ಮೃಡನೆ ಎನ್ನೊಡನೆ ತೊಡರಿ ನೀನು ಸಸಿನೆ ಹೋಗಲರಿಯೆ. ಅದು ಹೇಗೆಂದಡೆ ನಾನು ನಿನಗಂಜುವನಲ್ಲ. ಗಾಸಿಯಾಗಬೇಡ ಕಂಡೆಯಾ. ಹರಹರಾ! ಶಂಕರಾ! ಎನ್ನ ನೇಮಕ್ಕೆ ಅಡ್ಡಬಾರದಿರು. ಒಡವೆ ಸವೆದಡೆ ಒಡಲನೊಡ್ಡುವೆ. ಕಡಗಿ ನೋಡುವಡೊಮ್ಮೆ ಹಟಿಜು. ಬಂದು ಬಡವನಕ್ಕೆಯ ಕಡುಹ ನೋಡೆನ್ನೊಡೆಯ ಸಂಗಯ್ಯಪ್ರಿಯ ಬಂಕೇಶ್ವರ.

ಇದುವರೆಗೂ ಹೇಳಿದ ಕವಿಗಳು ಬಸವನ ಸಮಕಾಲದವರೂ ಅವನಿಗಿಂತ ಸ್ವಲ್ಪ ಈಚೆಯವರೂ ಆಗಿದ್ದಾರೆ.

ಹೆಸರುಗೊತ್ತಿಲ್ಲದ ವಚನಕಾರರು.

ಇನ್ನುಕೆಲವು ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಅಂಕಿತಗಳು ದೊರೆಯುತ್ತವೆ—

ಮಹಾಲಿಂಗಕಲ್ಲೇಶ್ವರ, ಮಹಾಲಿಂಗಗಜೇಶ್ವರ, ಮಹಾಲಿಂಗತ್ರಿಪುರಾಂತಕ ದೇವ, ಮಹಾಲಿಂಗಜೆನ್ನ ರಾಮ, ರಾಮೇಶ್ವರಲಿಂಗ, ಸದಾಶಿವಮೂರ್ತಿಲಿಂಗ, ಸಿದ್ಧ

ಸೋಮೇಶ್ವರಲಿಂಗ, ಹುಲಿಗಿರೆಯಸೋಮೇಶ್ವರ, ಉಳಿಯುಮೇಶ್ವರ, ಶಂಭುಜಕ್ಕೇಶ್ವರ, ಶಾಂತಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಯ್ಯ, ಕಾಮಭೀಮಜೀವದನದೊಡೆಯ, ಗುರುಸಿದ್ದಮಲ್ಲ, ನಾರಾಯಣಪ್ರಿಯರಾಮನಾಥ, ಮಾರೇಶ್ವರ, ಕಾಮಧೂಮಧೂಕೇಶ್ವರ, ಪುಣ್ಯಾರಣ್ಯದಹನಭೀಮೇಶ್ವರಲಿಂಗನಿರಂಗಸಂಗ, ಅಕೇಶ್ವರಲಿಂಗ, ಅಲೆಕನಾಥ, ಚಂಡೇಶ್ವರಲಿಂಗ, ಸೌರಾಷ್ಟ್ರಸೋಮೇಶ್ವರ, ಗಜೇಶ್ವರ, ಮಧುಕೇಶ್ವರ, ಚೆನ್ನಬಸವಣ್ಣಪ್ರಿಯ ಘೋಗಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ, ಈಶಾನ್ಯಮೂರ್ತಿಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಲಿಂಗ, ನಂದಗೋಪಿಯಕಂದಪ್ರಿಯ ನಿಷ್ಕಂಗಲಿಂಗರಾಮನಾಥ, ನಿಜಗುರುಶಾಂತೇಶ್ವರ, ಏಣಾಂಕಧರಸೋಮೇಶ್ವರಲಿಂಗ, ಭೌಂಭೇಶ್ವರ, ನಾಸ್ತಿನಾಥ, ಸದ್ಯೋಜಾತಲಿಂಗ, ಸಂಗಮೇಶ್ವರಲಿಂಗ, ಗೋಪತಿನಾಥವಿಶ್ವೇಶ್ವರ, ಅಭಿನವಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ, ಶಂಭುಸೋಮನಾಥಲಿಂಗ, ಸಿದ್ದಸೋಮೇಶ, ಪುರದಮಲ್ಲಯ್ಯ, ಸದ್ಗುರುಶಂಭುಸೋಮೇಶ್ವರ, ಸಂಗಪ್ರಭು, ಹಂಪಿಯವಿರುಪಯ್ಯ, ಹುಲಿಗಿರೆಯವರದಸೋಮೇಶ, ರೇಕನಾಥಯ್ಯ, ಘನಗುರುಪ್ರಿಯಸೋಮನಾಥ.

ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಅವ ಅಂಕಿತವನ್ನು ಅವ ವಚನಕಾರನು ಉಪಯೋಗಿಸಿರುವನೋ ತಿಳಿಯದು. ಆದರೂ ಅಂಕಿತಗಳನ್ನೇ ಹೇಳಿ ಕೆಲವು ವಚನಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಉದಾಹರಿಸುವುದು ಯುಕ್ತವೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಗ್ರಂಥಾಂತರಗಳಿಂದ ಮುಂದೆ ಈ ಅಂಕಿತಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿರುವ ಕವಿಗಳ ಹೆಸರುಗಳು ಗೊತ್ತಾದರೂ ಅಗಬಹುದು. ಈ ಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ಬಸವನ ಸಮಕಾಲದವರೂ ಆಗಿರಬಹುದು. ಏನಂಚ ಇವರೆಲ್ಲರೂ 1475ಕ್ಕೆ ಹಿಂದೆ ಇದ್ದವರು.

ವಚನಗಳು

23 ಮಹಾಲಿಂಗಕಲ್ಮೇಶ್ವರ

(1) ಹಗಲು ಹಸಿವಿಗೆ ಕುದಿದು ಇರುಳು ನಿದ್ರೆಗೆ ಮುಳುಗಿ ಉಣಿದಾದ ಹೊತ್ತೆಲ್ಲ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಬೆಂದು ನಾ ನಿಮ್ಮ ದೆಸೆಯೆಯದ ಪಾಪಿ ನೋಡಯ್ಯಾ. ನಾ ನಿಮ್ಮ ದೆಸೆಯೆಯದ ಕರ್ಮ ನೋಡಯ್ಯಾ. ಮಹಾಲಿಂಗಕಲ್ಮೇಶ್ವರ! ಅನಗ ನೀರಡಸಿ ಸಾವತೆನಂತೆ ಎನ್ನ ಯುಕ್ತಿ.

(2) ಒಲಿದು ಒಲಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಒಲಿದಲ್ಲದೆ ಇಲ್ಲ. ಹಲವುಕೊಂಬಿಗೆ ಹಾಳಿದಿರು ಮರುಳೆ. ಅಟ್ಟಿ ನೋಡುವ; ಮುಟ್ಟಿ ನೋಡುವ; ತಟ್ಟಿ ನೋಡುವ; ಒತ್ತಿ

ನೋಡುವ. ಅಟ್ಟಿದಡೆ ಮುಟ್ಟಿದಡೆ ತಟ್ಟಿದಡೆ ಒತ್ತಿದಡೆ ನಿಷ್ಠೆಯ ಬಿಡದಿದಡೆ ತನ್ನನೀವ ಮಹಾಲಿಂಗಕಲ್ಪೇಶ್ವರ.

24 ಮಹಾಲಿಂಗಗಜೇಶ್ವರ.

ಒಲಿದವರ ಕೊಲುವಡೆ ಮಸೆದ ಕೂರಲಗೇಕೆ? ಅವರನೊಲ್ಲೆನೆಂದಡೆ ಸಾಲದೆ? ಮಹಾಲಿಂಗಗಜೇಶ್ವರನ ಶರಣರನಗಲಿದಡೆ ತುಪ್ಪದಲ್ಲ ಕಿಚ್ಚ ನಂದಿಸಿದಂವಾದನವ್ವಾ.

25 ಮಹಾಲಿಂಗತ್ರಿಪುರಾಂತಕದೇವ.

ನಿನ್ನ ಹರೆಯದ ರೂಪಿನ ಜೆಲುವಿನ ನುಡಿಯ ಜಾಣನೆ ಸಿರಿಯ ಸಂತೋಷದ ಕರಿತುರಗರಥಪದಾತಿಯ ನೆರವಿಯ ಸತಿಸುತರ ಬಂಧುಗಳ ಸಮೂಹದ ನಿನ್ನ ಕುಲದಭಿಮಾನದ ಗರ್ವವ ಬಿಡು. ಮರುಳಾಗದಿರು. ಅಕಟಕಟ ! ರೋಮಜನಿಂದ ಹಿರಿಯನೆ ? ಮದನನಿಂ ಜೆಲುವನೆ ? ಸುರಪತಿಯಿಂದ ಸಂಪನ್ನನೆ ! ವಾಮದೇವವಸಿಸ್ತರಿಂದ ಕುಲಜನೆ ? ಅಂತಕನ ದೂತರು ಬಂದು ಕೈವಿಡಿನಿಂತೆದೊಯ್ಯಾಗ ನುಡಿ ತಡವಿಲ್ಲ ಕೇಳೊ ನರನೆ. ಎನ್ನ ಮಹಾಲಿಂಗತ್ರಿಪುರಾಂತಕದೇವರ ವ್ರಾಜಿಸಿದೆಯಾದಡೆ ಕೇಡಿಲ್ಲದ ಪದ ದೊರೆಕೊಂಬುದು ಮರುಳೆ.

26 ಸದಾಶಿವಮೂರ್ತಿಲಿಂಗ.

ಅಂಗದಾಪ್ಯಾಯನವ ಆತ್ಮನಅವಂತೆ, ಆತ್ಮನ ಸುಖದುಃಖವ ಅಂಗ ತಾಳುವಂತೆ, ಅಂಗಕ್ಕು ಆತ್ಮಕ್ಕು ಅನ್ಯಭಿನ್ನವಿಲ್ಲ. ವ್ರಾಜಿಸುವ ಭಕ್ತನು ವ್ರಾಜಿಸಿಕೊಂಬಾವಸ್ತು ಈ ಉಭಯವು ಸದಾಶಿವಮೂರ್ತಿಲಿಂಗವು ತಾನೆ ತಾನೆ.

27 ಸಿದ್ಧಸೋಮೇಶ್ವರಲಿಂಗ.

ಶಿವನ ನೆನೆದಡೆ ಭವಹರವಹುದೆಂಬ ವಿವರಗೇಡಿಗಳ ಮಾತ ಕೇಳಲಾಗದು. ಅದೇನುಕಾರಣವೆಂದಡೆ—ಜ್ಯೋತಿಯ ನೆನೆದಡೆ ಕತ್ತಲೆ ಹರೆವುದೆ ? ಮೃತ್ಯುನ್ನವ ನೆನೆದಡೆ ಹೊಟ್ಟೆ ತುಂಬುವುದೆ ? ರಂಭೆಯ ನೆನೆದಡೆ ಕಾಮದ ಕಳವಳವು ಹಿಂಗುವುದೆ ? ನೆನೆದಡಾಗದು. ನಿರ್ಧರಿಸಿ ದ್ವಯಕುಳವೊಂದು ಬೆರಸಬಲ್ಲಡೆ ಸದ್ಗುರು ಸಿದ್ಧಸೋಮೇಶ್ವರಲಿಂಗವು ತಾನೆ.

28 ಉಳಿಯುಮೇಶ್ವರ.

(1) ಅಸ್ಥಿಜರ್ಮಮಾಂಸರಕ್ತಖಂಡದ ಚೀಲ ಲೆಕ್ಕಕ್ಕೆ ಬರುವುದೆ ? ತುರುಳ್ಳಿ ಸಂಸಾರ. ಎಂದಿಗೆ ನಾನೀ ಹೊತ್ತ ಹೊಣೆಯನಿಱುಹುವೆನೋ ? ಎಂದಿಗೆ

ನಾನಿದ ಬಳಸಿ ಕಳೆವೆನಯ್ಯಾ. ಎಡಹಿ ಕೊಡನುದಕವ ನಡನೀರಲ್ಲೊಡೆಂತೆ ಎನ್ನೊಡಲೊಡೆದು ನಿಮ್ಮನೆಂದಿಗೆ ಬೆರಸುವೆನು ಉಳಿಯುಮೇಶ್ವರ.

- (2) ಭವಪಾಶಬಂಧದಿಂ ಬಿಗಿದು ಕವಿಲೆಯ ಹುಲಿಯು |
 ಗವಿಯೊಳಗೆ ಕಟ್ಟಿದಂತಾದೆ ಸಂಸಾರವೆಂ |
 ಬವಿಚಾರಸರ್ಪ ಸರ್ಪಗ್ರಾಸಗೊಂಡುದಿನೊಮ್ಮೆ ಪರಿಹರಿಸಿ ನಿಮ್ಮ ||
 ಆವಿರಳಶ್ರೀಪಾದದೊಳು ಮಗ್ನನಾಗಿ ಮು |
 ತ್ತುವಿಕಲ್ಪಸಮಸುಖಾನಂದದೊಳಗಿಂದಿಹೆನೊ |
 ಭವರಹಿತ ಪರಮೇಶ ಪಾಲಿಸ್ತೆ ನಿಮ್ಮಿರುವೆ ಉಳಿಯುಮೇಶ್ವರಲಿಂಗವೇ ||

29 ಶಂಭುಜಕ್ಕೇಶ್ವರ.

(1) ಏಕೆನ್ನ ಬಾರದ ಭವಂಗಳಲ್ಲಿ ಬುಸಿದೆ ? ಏಕೆನ್ನ ಘೋರಸಂಸಾರದಲ್ಲಿದಿಸಿದೆ? ಏಕೆನಗೆ ಕರುಣಿಸಲೊಲ್ಲದೆ ಕಾಡಿದ ಕೇಳಾ. ಹೇಡತಾ ಎನ್ನ ಲಿಂಗವೆ ನಾ ಮಾಡಿದ ತಪ್ಪೇನು. ಸಾಕಲಾದುದೆಂದು ಅತ್ತೊತ್ತಿ ನುಡಿದಡೆ ಏಕೆ ನಾ ನಿಮ್ಮ ಬಿಡುವೆ ಶಂಭುಜಕ್ಕೇಶ್ವರ.

(2) ಇನಿಯಂಗೆ ತವಕವಿಲ್ಲ ಎನಗೆ ಸ್ಮರಣೆಯಿಲ್ಲ ಮನದಿಚ್ಚೆಯನಣಿವಸಬಿಯರಿಲ್ಲ. ಮನ್ಮಥವೈರಿಯನುಭಾವದಲ್ಲಿ ಮನ ಸಿಲುಕಿ ಬಿಡದು. ಇನ್ನೇವೆನಿನ್ನೇವೆ. ದಿನ ವೃಥಾ ಹೋಯಿತು. ಯವ್ವನ ಬೀಸರವೋಗದಮುನ್ನ ಪಿನಾಕಿಯ ತಂದು ನೆರಹವ್ವಾ ಶಂಭುಜಕ್ಕೇಶ್ವರನ.

30 ಕಾಮಭೀಮಜೀವದನದೊಡೆಯ.

ದೊಡ್ಡವೆರಡು ಕಂಬದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಚಿಕ್ಕವೆರಡು ಕಂಬ ; ಇಂತೀನಾಲ್ಕು ಮಧ್ಯದ ಮನೆ, ಅಸ್ಥಿಯಗಲು, ನರದ ಕಟ್ಟು, ಮಜ್ಜೆಯ ಸಾರ, ಮಾಂಸದ ಗೋಡೆ, ಜರ್ಮದ ಹೊದಿಕೆ, ಶೋಣಿತದ ಸಾರಣೆ, ಶುಕ್ಲದ ಕಂಬದಿಂದಲಿವ್ವು ದೊಂದು ಚಿತ್ರದ ಮನೆ ನೋಡಾ. ಆ ಮನೆಗೆ ಒಂಬತ್ತು ಬಾಗಿಲು, ಈಡೆಸಿಂಗಳೆಯೆಂಬ ಗಾಳಿಯ ಬಾದಳ, ಮೃದುಕರಿನನೆಂಬೆರಡಗುಣಿಯ ಭೇದವು ನೋಡಾ. ಇತ್ತಲೆಯ ಮೇಲಿಸ್ತು ಸುಷುಮ್ನನಾಳವ ಮುಚ್ಚಿ ದಿವಾರಾತ್ರವೆಂಬ ಮಹಿವಣ್ಣಿನ ಉಭಯದ ಕದ ಕೆತ್ತು ಮನೆ ನಷ್ಟವಾಗಿ ಹೋದಡೆಯೊ ಮನೆಯೊಡೆಯ ಮತ್ತೊಂದು ಮನೆಗೆ ಹೋಹುದು ತಪ್ಪದು ನೋಡಾ. ಇಂತೀ ಮನೆಗೆ ಮರಳಿ ಬಾರದಂತೆ ಮಾಡಯ್ಯಾ! ಕಾಮಭೀಮಜೀವದನದೊಡೆಯ ನಿಮ್ಮ ಧರ್ಮ ನಿಮ್ಮ ಧರ್ಮ.

31 ಗುರುಸಿದ್ಧಮಲ್ಲ.

ಇಲ್ಲದ ಕುತ್ತವ ಕೊಂಡು ಬಲ್ಲವರ ಬಾಯೆ ಹೊಗಹೋದರೆ ಬಲ್ಲಬಲ್ಲರೆಲ್ಲಾ ಅಲ್ಲತ್ತತ್ತಗೊಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಇದೆಲ್ಲಿಯ ಕುತ್ತವೆಂದು ತಿಳಿದು ವಿಚಾರಿಸಲು ಅದಲ್ಲಿಯೆ ಬಯಲಾಯಿತ್ತು ಗುರುಸಿದ್ಧಮಲ್ಲ.

32 ನಾರಾಯಣಪ್ರಿಯರಾಮನಾಥ.

(1) ತನ್ನ ಮಹಿದೊಡೆ ಜಗವೆಲ್ಲವು ತನ್ನ ಸುತ್ತಿದ ಮಾಯೆ; ತನ್ನನಹು ದೊಡೆ ತನ್ನಯ ಅನ್ಯಭಿನ್ನವಿಲ್ಲ; ಪ್ರತಿಬಿಂಬದ ಹಾಜೆ ನಾರಾಯಣಪ್ರಿಯರಾಮ ನಾಥ.

(2) ಡಂಬಕದ ವೂಜೆ ಹೋತ ಹೊತ್ತಿನ ಕೇಡು; ಆಡಂಬರದ ವೂಜೆ ತಾ ಮ್ರದ ಮೇಲಣ ಸುವಣಾಚ್ಚಾಯೆ; ಇಂತೀಪೂಜೆಗೆ ಹಾಸೊಪ್ಪವನಿಕ್ಕಿ ಮನಹೂಸಿ ಮಾಡುವ ವೂಜೆ ಬೇರು ನೆನೆಯದ ನೀರು, ಆಯವಿಲ್ಲದ ಘಾಯ, ಭಾವವಿಲ್ಲದ ಘಟೆ ವಾಯುವೆಂದೆ ನಾರಾಯಣಪ್ರಿಯರಾಮನಾಥ.

33 ಮಾರೇಶ್ವರ.

ವೇದವ ಕಲಿತಲ್ಲ ಪಾಠಕನಲ್ಲದೆ ಜ್ಞಾನಿಯಲ್ಲ; ಶಾಸ್ತ್ರಪುರಾಣವನೋದಿದಲ್ಲಿ ಪಂಡಿತನಲ್ಲದೆ ಜ್ಞಾನಿಯಲ್ಲ ; ವ್ರತನೇಮಕೃತ್ಯಪೂಜಕನಾದಜೇನು ? ದಿವ್ಯಜ್ಞಾನದ ತಾವನಹುಯಬೇಕು. ಈ ಭೇದಂಗಳನಹುದು ತಿಳಿದಲ್ಲಿ ಮನ ಸಂದಿತ್ತು ಮಾರೇ ಶ್ವರ.

34 ಕಾಮಧೂಮಧೂಳೇಶ್ವರ.

(1) ಕುಂಭಘಟಕ್ಕೆ ಬಳಗೂ ಒಯಲು ಹೊಣಿಗೂ ಬಯಲು; ಮಿಾಣು ತಾ ನೋಡುವಲ್ಲಿಯೂ ಬಯಲು. ಕ ಕ್ಲ ಶೋಣಿತದಿಂದಾದ ಘಟೆಕ್ಕೆ ಬಯಲೆಂಬುದಕೆ ತೆಹಿಸಿಲ್ಲ ಜೇತನಕೊಳಗಾಗಿದ್ದುದು. ಗ. ಪುಟ್ಟಿ ಪುಟ್ಟಿಯ ಕೂಡುವನ್ನೆವರ, ಅಪ್ಪ ಅಪ್ಪುವ ಕೂಡುವನ್ನೆವರ, ತೇಜ ತೇಜವ ಕೂಡುವನ್ನೆವರ, ವಾಯು ವಾಯುವ ಕೂಡುವನ್ನೆವರ, ಆಕಾಶವಾಕಾಶವ ಕೂಡುವನ್ನೆವರ, ಸಂಚಿತತ್ವಂಗಳೂ ತತ್ವವ ನೈದಿದಲ್ಲಿ, ಆತ್ಮಂಗೆ ಬಂಧಮೋಕ್ಷವೆಂಬ ಅಂದವಾವುದೂ ಇಲ್ಲ. ಉಂಟೆಂಬುದೂ ತನ್ನಿಂದ, ಇಲ್ಲೆಂಬುದೂ ತನ್ನಿಂದ; ಅನ್ಯನಾಗಿ ತೋಟಿವ ತೋಟಿಕೆ ಇಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಣು ಜೋರಕನಂತೆ, ರಜ್ಜು ಸರ್ಪನಂತೆ, ತಿಳಿದು ನೋಡಲಿಕೆ ಮತ್ತೇನೂ ಇಲ್ಲ ಕಾವ್ಯ ಧೂಮಧೂಳೇಶ್ವರ.

(2) ಪೂಜೆ ಪುಣ್ಯಕ್ಕೊಡಲು, ಜ್ಞಾನ ಶೂನ್ಯಕ್ಕೊಡಲು, ಉಂಟು ಇಲ್ಲ ಎಂಬುದು ಸಂದೇಹಕ್ಕೊಡಲು; ಇಂತೀಬಡಲೂರು ಕೊಡುವ ಕೊಂಬೆಡೆಯಾಟ ನಿಂದು ಶೂನ್ಯವೆಂಬ ಸುಟುಕು ಸತ್ತ ಚಿಬ್ಬೆಂಬ ಜಿಗುಟು ಹಱುದು ಮತ್ತಾವ ಕಲೆ ದೋಹಿಡಿ ನಿಂದ ನಿಜಾತ್ಮನು ತಾನು ತಾನೆ ಕಾಮಧೂಮಧೂಳಿಶ್ವರ.

35 ಪುಣ್ಯಾರಣ್ಯದಹನ ಭೀಮೇಶ್ವರಲಿಂಗ ನಿರಂಗಸಂಗ.

ಪೃಥ್ವಿ ಪೃಥ್ವಿಯ ಕೂಡಿದಲ್ಲಿ ಅಪ್ಪು ಅಪ್ಪುವ ಕೂಡಿದಲ್ಲಿ ತೇಜ ತೇಜವ ಕೂಡಿದಲ್ಲಿ ವಾಯು ವಾಯುವ ಕೂಡಿದಲ್ಲಿ ಆಕಾಶವಾಕಾಶವ ಕೂಡಿದಲ್ಲಿ ಜೀವನ ಪುಣ್ಯಪಾಪವಾವುದು ಹೇಳಿರಣ್ಣಾ; ಜೀವಸರಮರ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ನಿಂದು ಆರೈಕೆಗೊಂಬವರಾರು ಹೇಳಿರಣ್ಣಾ; ಜೀವಕ್ಕೆ ಭವ ಕಾಯಕ್ಕೆ ಮರಣವೆಂಬರು ಕಾಯಜೀವದ ಬಿಸುಗೆಯಾವುದು ಹೇಳಿರಣ್ಣಾ; ಒಡಹೆಂಜ ಹೊಯ್ದರೆ ಧ್ವನಿ ಭಿನ್ನವಾದಂತೆ ಅದಲಿಂದ ಉಭಯಭಿನ್ನವಾವುದು ಹೇಳಿರಣ್ಣಾ; ಅದು ಭಿನ್ನಕಾಯದಿಂದಲೋ ನಾದಪ್ರಕೃತಿಯಿಂದಲೋ. ವಾಗದ್ವೈತಸಂಬಂಧವಲ್ಲ. ಸ್ವಯದ ನಿಲುವ ನಿನ್ನ ನೀನಲಿ ಪುಣ್ಯಾರಣ್ಯದಹನ ಭೀಮೇಶ್ವರಲಿಂಗ ನಿರಂಗಸಂಗ.

36 ಅರ್ಕೇಶ್ವರಲಿಂಗ.

(1) ನೆನಕು ನಿಜದಲ್ಲಿ ನಿಂದಲ್ಲಿ ಸುರುಳಿನ ತೊಡಕುಗಟ್ಟುಂಜೆ ? ಅಂಬರವ ನಡದಿವನಗೆ ಬೇಟೊಂದು ಇಂಬುಮಾಡಲುಂಟೆ ? ವಸ್ತುವಿನ ಅಂಗದಲ್ಲಿ ಸರ್ವವು ಹಿಂಗಿದಲ್ಲಿ ಅರ್ಕೇಶ್ವರಲಿಂಗವ ಕಟ್ಟುವುದಕ್ಕೆ ತಾವುಂಜೆ ?

(2) ಉಂಟೆಂದೊಡೆ ಉಂಟು ಇಲ್ಲ ಎಂದೊಡೆ ಇಲ್ಲ ಎಂಬುದು ಅದು ತನ್ನ ಮನದ ಸಂದೇಹ. ತನಗೆ ಅನ್ಯಭಿನ್ನವಿಲ್ಲ ಅರ್ಕೇಶ್ವರಲಿಂಗವು ತಾನಾದಕಾರಣ.

37 ಅಲೆಕನಾಥ.

ಆತ್ಮ ನಿಷ್ಕಂತ್ವದ ಇರವು. ಪೃಥ್ವಿ ಅಪ್ಪು ತೋಜೋವಾಯುವಾಕಾಶವೆಂಬ ಪಂಚತತ್ವದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಪುದಿದಿರ್ಪ ಆತ್ಮನ ಬಿಡಯವನಲಿವಾಗ ಪೃಥ್ವಿ ಪೃಥ್ವಿಯಂ ಕೂಡಿತ್ತು ಅಪ್ಪು ಅಪ್ಪುವಂ ಕೂಡಿತ್ತು ತೇಜ ತೇಜವಂ ಕೂಡಿತ್ತು ವಾಯು ವಾಯುವಂ ಕೂಡಿತ್ತು ಆಕಾಶ ಆಕಾಶವ ಕೂಡಿದಲ್ಲಿ ಆತ್ಮನ ಪಾಸಪುಣ್ಯವಾವುದು ? ಬೇಟೆ ಒಂದು ತಾವಿನಲ್ಲಿ ನಿಂದು ಅಲಿವ ತೆಲಿನಾವುದು ? ಅದಲಿ ಕುಟುಹ ಕೇಳಿಹರೆಂದು ಅಲೆಕನಾಥ ಶೂನ್ಯ ಕಲ್ಲಿನೊಳಗಾದೆಯಲ್ಲ.

38 ಚಂಡೇಶ್ವರಲಿಂಗ.

(1) ಲಿಂಗ ಹೋಯಿತ್ತೆಂಬ ಸಂದೇಹವುಂಟಾಯಿತ್ತಾದೊಡೆ ಅಂಗ ಉಣ್ಣಿಯಬಲ್ಲದೆ ? ಆತ್ಮ ಹೋದಲ್ಲಿ ಘಟ ಎಷ್ಟು ದಿನ ಉಣ್ಣಿದುದು ? ಚಂಡೇಶ್ವರಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಸಂದಿಲ್ಲ ಮಡಿವಾಳಯ್ಯ.

(2) ಹಿಂದಣ ಭವಸಾಗರವನು ದಾಂಟಿದೆ; ಮುಂದಣ ಮುಕ್ತಿಪಥಕ್ಕೆ ಜ್ಞಾನವಂಕುರಿಸಿತ್ತು; ಇನ್ನಂಜೆನಂಜೆನಯ್ಯ. ಎನ್ನ ಮನೋಮೂರುತಿಯಪ್ಪ ಚಂಡೇಶ್ವರನ ಕಾರುಣ್ಯವಾಯಿತ್ತು. ಗೆದ್ದೆ ಗೆದ್ದೆ ಮಹಾವಾಯೆಯ.

39 ಸೌರಾಷ್ಟ್ರಸೋಮೇಶ್ವರ.

ತಾನೆ ಶಿವನೆಂದು ಕುಣುಕುಕೊಂಟವಹಾಂಗೆ ಸುಣ್ಣಿದನಲ್ಲದೆ ಕುಣುಕುಂಟಿ ಶರಣಂಗೆ ? ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಅಣ್ಣವುಮಣವೆಯುಂಟಿ ಶರಣಂಗೆ? ಬಿಚ್ಚಿ ಬೇಣ್ಣದ ಬೆರೆಸಿ ಬಂದಲ್ಲದ ದ್ವಂದ್ವರಹಿತ ಸೌರಾಷ್ಟ್ರಸೋಮೇಶ್ವರ ನಿಮ್ಮ ಶರಣ.

40 ಗಜೇಶ್ವರ.

ದೇವರ ನೆನೆದು ಮುಕ್ತರಾದೆನೆಂದೆಂಬ ಯುಕ್ತಿಶೂನ್ಯರ ಮಾತು ಕೇಳಲಾಗದು. ಅದೇನು ಕಾರಣವೆಂದೊಡೆ ದೇವರ ನೆನೆವವರಿಗೆ ದೇವರುಂಟಿ ? ದೂರದಲ್ಲಿದ್ದವರ ನೆನೆವ ರಲ್ಲದೆ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿದ್ದವರ ನೆನೆವರಿಲ್ಲ. ಇದನುಣ್ಣಿದು ನಿನ್ನೊಳಡಗಿದೆ ನಿನ್ನ ನೆನೆಯ ಲಿಲ್ಲ, ನೀನೆನಗೆ ಮುಕ್ತಿಯನೀಯಲಿಲ್ಲ, ನೀನಾನೆಂದೆನಲಿಲ್ಲ ಗಜೇಶ್ವರ.

41 ಮಧುಕೇಶ್ವರ.

ಅಡುವ ಮಡಕೆಯ ತೋಣ್ಣಿಸಿ ಶಿಶುವಿನ ಹಸಿವನಡಗಿಸುವಂತೆ ಬಹಿಡೆ ಗುಮ್ಮನಿದೆಯೆಂದು ಮೊಟನ ಬಿಡಹಿಂಸಿ ಹಸುಳೆಯನಡಗಿಸುವಂತೆ ಎನ್ನ ಗಸಣಿಗಾಣಿದೆ ಗುರು ಚರವೆಂಬ ಬಹಿಯ ಇರವ ತೋಣಿ ನೀನು ಎಲ್ಲಿ ಅಡಗಿದೆ ? ನಿನ್ನ ಕುಣುಕು ತ್ರಿವಿಧ ದಲ್ಲಿಯೂ ಕಾಣೆ. ಅದು ನಿನ್ನ ಘನವೊ ವಿಶ್ವಾಸದ ಹೀನವೊ ಉಭಯವು ನಿನ್ನ ಕೇಡು. ಆಳಿನಪಮಾನ ಆಳಿದಂಗೆ ತಪ್ಪದು. ನೀ ಕೆಡುವೆ ನಿನ್ನೊಳಗೆ ಮುನ್ನವೆ ನಾ ಕೆಡುವೆ ಶಂಭುಗಿಂದೆತ್ತ ಸ್ವಯಂಭುವಿಂಗತ್ತ ಅತಿಬಳ ನೋಡಾ ಮಾತುಗಳಂಗೆ ಮಧು ಕೇಶ್ವರನು.

42 ಚೆನ್ನಬಸವಣ್ಣಪ್ರಿಯ ಭೋಗಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ

ಘಟಾಕಾಶಮಠಾಕಾಶದಲ್ಲಿ ತೋಣ್ಣುವ ಬೆಳಗು ಘಟವರವೆಂಬ ಉಭಯವಿರಾ ತ್ತಿರಲಿಕೆ ರೂಪುಗೊಂಡಿತ್ತು ಬಯಲು. ಘಟವೆಂಬ ಭೇದಂಗಳಣಿಯಲಾಗಿ ಆಕಾಶ

ತತ್ವದಲ್ಲಿ ನಿಶ್ಚಿಂತವನ್ನೈದಿ ಮಹದಾಕಾಶದಲ್ಲಿ ಲೀಯವಾದುದು ವ್ಯತಿರಿಕ್ತವೆಂಬುದು. ನಾವಶೂನ್ಯವಿಕ್ಯನ ಅರ್ಪಿತಫಲ ಜೆನ್ನ ಬಸವಣ್ಣಪ್ರಿಯ ಭೋಗಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ.

43 ಈಶಾನ್ಯಮೂರ್ತಿಮಲ್ಲಕಾರ್ಜುನಲಿಂಗ

ತಾರಕ ಮುಟ್ಟಿ ಗುರುವಿನಕ್ಕೆಗೆ ಬಂದುದಲ್ಲ. ಅಱುತಱುಹಿಸಿಕೊಂಬುದಲ್ಲ. ಪರುಷರಸದಂತೆ ಮಾಟಕ್ಕೊಕ್ಕಲ್ಲ. ಅಧು ಮುಟ್ಟಿ ಲೋಹ ಶುದ್ಧವಲ್ಲದೆ ಪುನರಪಿ ಶುದ್ಧವಾದುದಿಲ್ಲ. ಇಂತೀ ಭೇದಂಗಳಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮ ನಿಶ್ಚಯವಾದುದು ಜೀವನ್ಮುಕ್ತಿ ಲಿಂಗವದು ಈಶಾನ್ಯಮೂರ್ತಿಮಲ್ಲಕಾರ್ಜುನಲಿಂಗವು ಏಕಮೂರ್ತಿಸ್ವಯಂಭು.

44 ನಂದಗೋಪಿಯಕಂದಪ್ರಿಯ ನಿಸ್ಸಂಗಲಿಂಗರಾಮನಾಥ

ವಾದ್ಯದೊಳಗಣ ನಾದದವೊಲು ಪಾಪಾಣದೊಳಗಣ ಪಾವಕನವೊಲು ಕಿಸಲ ಯದೊಳಗಣ ರಸದವೊಲು ಅಸಿಯ ವೊನೆಯಲ್ಲಿ ತೋಱುವ ನಯಕುಸುಲವೊಲು ಮುಸುಕಿನೊಳಗೆ ತೋಱುವ ಆಕಾಶದ ಪ್ರತಿರೂಪಿನವೊಲು ಗಜಗತಿಯಂತೆ ಮಯೂ ರನಂತೆ ಉಲುವಡೆಗಿದ ವೃಕ್ಷ ಬಯಲೊಳಡೆಗಿದ ನಾದದಂತೆ ಹೊಡೆಹೊಮ್ಮದ ಏಕ್ಯ ಇಂತಿವಹಿಂದದಲ್ಲಿ ಸಂದ ಶರಣಂಗೆ ಸಂದೇಹಪರವಿಲ್ಲ ನಂದಗೋಪಿಯಕಂದಪ್ರಿಯ ನಿಸ್ಸಂಗಲಿಂಗರಾಮನಾಥ.

45 ನಿಜಗುರುಶಾಂತೇಶ್ವರ.

ಪರಿಪೂರ್ಣನಲ್ಲ ಪ್ರಾದೇಶಿಕನಲ್ಲ ನಿರುಶಯದೊಳತಿಶಯ ತಾ ಮುನ್ನಲ್ಲ. ಶರಣನೈಕ್ಯನಲ್ಲ ಪರಮನಲ್ಲ ಜೀವನಲ್ಲ ನಿರವಯನಲ್ಲ ಸಾವಯ ಬಱುಕಲ್ಲ ಪರವಿಹವೆಂಬು ಭಯದೊಳಗಲ್ಲದನುವನು ನಿಜಾಲಯ ನಿಜಗುರುಶಾಂತೇಶ್ವರನ ಶರಣನ ನಿಲುವು ಉಪಮೆಗೆ ತಾನನುಪಮ

46 ಏಣಾಂಕಧರ ಸೋಮೇಶ್ವರಲಿಂಗ

ಚಿತ್ತವಸ್ತುವಿನಲ್ಲಿ ನಿಂದು ತನ್ನಯ ಗುಣದ ಬಿತ್ತಿಯನಹಿಯಬೇಕೆಂಬವರು ಅಱುದು ಹೊಡೆಗಾದುವ ಬೇಣ ಮತ್ತೆ ಕುಱುಕಿಡಲೇಕೆ? ಅಱುದು ನಿಶ್ಚಯವಾದ ವಂಗೆ ಬೇಣಿಯೊಂದೆಡೆಯುಂಟೆ ? ಏಣಾಂಕಧರಸೋಮೇಶ್ವರಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಪಡಿಮಜ್ಜುವುಂಟೆ ?

47 ಭೌಂಭೇಶ್ವರ.

ಆರುವಿನ ಪ್ರಸಂಗಕೆ ಮಜ್ಜರವೇಕೆ ? ಮಹಾನುಭಾವಿಗೆ ಮನ್ನಣೆಯ ಮಾಡ

ರೆಂಬ ತೇಜದ ಶಿಷ್ಯತೆಯೇಕೆ ? ತಾನು ತಾನಾದಮತ್ತೆ ತನಗೇನೂ ಅನ್ಯವಿಲ್ಲಾ ಎಂದ ಭೌಂಭೇಶ್ವರ.

48 ನಾಸ್ತಿನಾಥ

ಅನಲನು ಕೊಂಡ ಭೋಗಕ್ಕೆ ಪರಿಪ್ರಕಾರವುಂಟೆ ? ಶರಧಿ ಕೊಂಡ ಸಾಗರಕ್ಕೆ ಕುಣುಹಿನ ತಲೆಯುಂಟೆ ? ಲಿಂಗವು ಮುಟ್ಟಿದ ಅಂಗಕ್ಕೆ ಪುಣ್ಯವೆಂಬುದು ಹುಸಿ ನಾಸ್ತಿನಾಥ.

49 ಗೋಪತಿನಾಥವಿಶ್ವೇಶ್ವರ.

ಜೀವಕುಳವಱಿಯಿತ್ತು; ಜ್ಞಾನಕುಳವಱಿಯಿತ್ತು; ಭವಪಾಶಹಱಿಯಿತ್ತು; ಅಜ್ಞಾನ ಹಿಂಗಿತ್ತು; ಎಲೆಗೋಪತಿನಾಥವಿಶ್ವೇಶ್ವರಲಿಂಗ ನಿಮ್ಮತ್ತ ಮನವಾಯಿತ್ತೆನಗೆ; ಕೃಪೆಯ ಮಾಡು ಕೃಪೆಯ ಮಾಡು ಶಿವದೋ ಶಿವದೋ.

50 ಅಭಿನವಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ.

ನೆನೆಯಲಱಿಯೆ ನಿರ್ಧರಿಸಲಱಿಯೆ ಮನವಿಲ್ಲಾಗಿ, ಭಾವಿಸಲಱಿಯೆ ಬೆರಸಲಱಿಯೆ ಭಾವನಿರ್ಭಾವವಾಯಿತ್ತಾಗಿ, ಧ್ಯಾನಮಾನವನಱಿಯೆ ಧ್ಯಾನಮಾನಾತೀತ ತಾನೆಯಾಯಿತ್ತಾಗಿ, ಜ್ಞಾತೃಜ್ಞಾನಕ್ಷೀಯಂಗಳೆಲ್ಲವ ವಾಱಿ ಅಭಿನವಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನಲ್ಲಿ ಪರಮಸುಖಿಯಾಗಿದೆ.

51 ಶಂಭುಸೋಮನಾಥಲಿಂಗ.

ಎನ್ನ ತ್ರಿವಿಧಾತ್ಮ ನಿಮ್ಮ ಹೆಂಡಿರು. ಸತ್ವರಜಸ್ತಮಂಗಳು ನಿಮ್ಮ ಭೃತ್ಯರಯ್ಯಾ. ಅಂತಃಕರಣಚತುಷ್ಟಯಂಗಳು ನಿಮ್ಮ ಬಾಣಸಿಗರಯ್ಯಾ. ಅಷ್ಟಮದಂಗಳು ನಿಮ್ಮ ದಳವಾಯಿಗಳು. ನವರಸಂಗಳು ನಿಮ್ಮ ಭಂಡಾರಿಗಳಯ್ಯಾ. ದಶವಾಯುಗಳು ನಿಮ್ಮ ಛತ್ರಚಾಮರಸೀಗುರಿಗಳು. ಶಂಭುಸೋಮನಾಥಲಿಂಗ ನಿಮಗೆನ್ನ ಕಾಯ ಮುಂತಾಗಿ ಬಾಹ್ಯಾಂತರಡಿಂಗರಿಗರಯ್ಯಾ.

52 ಸಿದ್ಧ ಸೋಮೇಶ.

ಉರಿ ಕಪ್ಪುರವ ಸೋಂಕಿದಂತೆನ್ನೊಳು ಬೆರಸಿರ್ಪ ಮಹಾಘನವನು ತೋಱು ಪರಮಸುಖದೊಳಗಿರಿಸಿದ ಸಿದ್ಧ ಸೋಮೇಶ ಕರುಣಾವ್ಯತಗುರುವೆ ಶರಣು.

53 ಪುರದಮಲ್ಲಯ್ಯ.

ಒಳಗನಣುಹಿಸಿ ತಿಳುಹ | ಹೊಣಿಗೆ ಬೋಧಿಸಿ ನಿಲಿಸಿ |

ಒಳಗು ಹೊಣಿಗೆಂದೆಯಿವೆರಡೆ ಕೆಡಿಸಿ ||

ಕಳೆಯ ಲಿಂಗದೊಳೊಡ್ಡ | ತವನೊಪ್ಪುಗೊಳಿಸಿದಾ |
ಕರುಣಿ ಗುರು ಪುರದಮಲ್ಲಯ್ಯಗುರುವೇ ||

54 ಸದ್ಗುರು ಶಂಭುಸೋಮೇಶ್ವರ.

ಶಿವನಿ ಅಧಿಕನು ಶಿವಭಕ್ತನೆ ಕುಲಜನು ಶಿವನ ಪ್ರಸಾದದಿಂದಧಿಕವಾವುದಿಲ್ಲೆಂ
ದುದು ಶ್ರುತಿ. ಇದನಂತು ಸದ್ಗುರುಶಂಭುಸೋಮೇಶ್ವರನ ಭಜಿಸಿ ಪ್ರಸಾದವ
ಸೇವನೆಯ ಮಾಡದಿರಲು ಅಘೋರನರಕ ತಪ್ಪದು.

55 ಸಂಗಪ್ರಭು.

ಬಡೆಯರಿಗೊಡವೆಯನೊಪ್ಪಿಸಿ ಶುದ್ಧನು | ಎಡೆಯೊಳಗಾಮಾಡಿದುದಿಲ್ಲೆಂದಂತೆ |
ದೊಡಲವಗುಣವಡಗಿಸಿ ನಿರಹಂಭಾವದೊಳಗೆ ಸಲೆ ಸಂದು ||
ಮೃಡಶರಣರುಗಳ ಕಂಡವರಡಿಗಳ | ಸಿಡಿದು ಸದಾಸುಖಿಯಾಗಿರ್ಪರ ಮೆ |
ಲ್ಲಡಿಗಳೊಳಗೆ ಹಾವುಗೆಯಾಗಿರಿಸೆನ್ನನು ಸಂಗಪ್ರಭುವೇ ||

56 ಹಂಪೆಯ ವಿರುಪಯ್ಯ.

ದಶದಿಕ್ಯು ಸರ್ವರಾಜರದೊಳಗೆಲ್ಲ ವಿವರಿಸಿ ನೋಡಲು ತನ್ಮಯ. ಆಪರಾಪರ
ಹಂಪೆಯವಿರುಪಯ್ಯನಲ್ಲದಿಲ್ಲವೆಂದು ಶ್ರುತಿ ಸಾಱುತಿವೆ.

57 ಹುಲಿಗೆರೆಯ ವರದಸೋಮೇಶ

ಮಾಯಾಸಂಗ್ರಹಮಲವ ತೊಳೆದು ನಿರ್ಮಾಯಸ್ವರೂಪವನೆಯ್ಲಿಸಿ ಕಾವುದು
ಹುಲಿಗೆಣಿಯ ವರದಸೋಮೇಶನ ಅಕ್ಷಯಾನಂದಸಾದೋದಕ.

58 ರೇಕನಾಥಯ್ಯ.

ಸತ್ತು ಸಂಯೋಗದಿಂದ ಭಕ್ತಿರತಿಯ ಕೂಡಲು ಸಮತೆಯೆಂಬ ಬಸುಣಾಗಲ
ಪರಿಣಾಮವೆಂಬ ಮಗ ಹುಟ್ಟಲು ರೇಕನಾಥಯ್ಯನೆಂದು ಹೆಸರಿಟ್ಟರು.

59 ಘನಗುರುಪ್ರಿಯಸೋಮನಾಥ.

ದಶವಾಯುಗಳ ತಮ್ಮ ವಶಕೆ ಹರಿಯಲೀಯದೆ ಊರದವಶಕೆ ಬಪ್ಪ ಪ್ರಣ
ಮವಶನಾಗಿರಾ. ವಿಷಮತೋಚನಘನಗುರುಪ್ರಿಯಸೋಮನಾಥ ಎಸಳಿನಾ ದಳದೊ
ಳಗೆ ಬೆಳಗುತಿಹನು.

ಸ್ವತಂತ್ರಸಿದ್ಧಲಿಂಗೇಶ್ವರ. ಸು. 1480

ಈತನು ಸ್ವತಂತ್ರಸಿದ್ಧಲಿಂಗೇಶ್ವರವಚನ, ಮುಕ್ತೈಂಗನೆಯಕಂಠ ಮಾಲೆ ಇವುಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ. ವಿರೂಪಾಕ್ಷ ಪಂಡಿತನ (1584) ಚೆನ್ನಬಸವಪುರಾಣದಿಂದ¹ ತೋರಿಸಿದ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗ ಯತಿಗೆ(ಸು 1470) ಸಿದ್ಧಲಿಂಗೇಶ್ವರ, ದೊಡ್ಡಲಿಂಗೇಶ್ವರ ಎಂಬ ಇಬ್ಬರೂ ಶಿಷ್ಯರು ಇದ್ದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಕವಿ ಇವರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನಾಗಿರಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಹಾಗಿದ್ದ ವಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1480 ಆಗಬಹುದು.

ಜಂಗಮರಗಳೆ ಎಂಬ ಗ್ರಂಥದ ಕೊನೆಯ ಕಂದದ "ಇಂತೀಜಂಗ ಮದಿರವಂ ಸಂತಸದಿಂ ಪೇಟೈ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗೇಶ್ವರಂ" ಎಂಬ ಭಾಗದಿಂದ ಆ ಗ್ರಂಥವು ಸಿದ್ಧಲಿಂಗೇಶ್ವರಕೃತವೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಏತಕ್ಕುವಿಕ್ಕೃತ ವಾಗಿದ್ದರೂ ಇರಬಹುದು.

ಇವನ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ

1 ಸ್ವತಂತ್ರಸಿದ್ಧಲಿಂಗೇಶ್ವರ ವಚನ

ಇದು ವೀರಶೈವಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ಬೋಧಿಸುತ್ತದೆ; ವಚನ 430. ಪ್ರತಿವಚನದಲ್ಲಿಯೂ "ನಿಜಗುರುಸ್ವತಂತ್ರಸಿದ್ಧಲಿಂಗೇಶ್ವರ" ಎಂದು ಬರುತ್ತದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ವಚನಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

(1) ಕಣ್ಣು ಕಾಲು ಎರಡುಳ್ಳವನು ದೂರವೆಯ್ದುವನಲ್ಲದೆ ಕಣ್ಣು ಕಾಲು ಎರಡುಳ್ಳವನೊಂದಿಲ್ಲದವನು ದೂರವೆಯ್ದಲರಿಯನೆಂಬಂತೆ ಜ್ಞಾನರಹಿತವಾಗಿ ಕ್ರಿಯೆಯನೆಷ್ಟು ಮಾಡಿದಡೇನು ? ಅದು ಕಣ್ಣಿಲ್ಲದವನ ನಡೆಯಂತೆ; ಕ್ರಿಯೆರಹಿತವಾಗಿ ಜ್ಞಾನಿಯಾದಡೇನು ? ಅದು ಕಾಲಿಲ್ಲದವನ ಇರವಿನಂತೆ; ನಿಜಗುರುಸ್ವತಂತ್ರಸಿದ್ಧಲಿಂಗೇಶ್ವರನ ನಿಜವ ಬೆರಸುವೊಡೆ ಜ್ಞಾನವೂ ಕ್ರಿಯೆಯೂ ಎರಡೂ ಬೇಕು.

(2) ಹಾವನಿಗಿ ಹಾವನಾಡಿಸುವಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಕಾದುಕೊಂಡು ಹಾವನಾಡಿಸುವ ನವನಂತೆ ಅವ ಮೂತನಾಡಿದಡೂ ತನ್ನ ಕಾದು ಆಡಬೇಕು. ಅದೆಂತೆಂದರೆ ತನ್ನ ವಚನವೆ ತನಗೆ ಹಗೆಯಹುದಾಗಿ ಅನ್ನಿಗಿಂದ ಬಂದಿತ್ತೆನಬೇಡ; ಆಱಿವುದುಱುವುದು ತನ್ನ ವಚನದಲ್ಲಿಯೆ ಅದೆ. ನಿಜಗುರುಸ್ವತಂತ್ರಸಿದ್ಧಲಿಂಗೇಶ್ವರಾ ಹಗೆಯೂ ಕೆಳೆಯೂ ತನ್ನ ವಚನವೇ ಬೇಱಿಲ್ಲ.

(3) ವೇಷವ ಧರಿಸಿ ಭಾಷೆಯ ಕಲಿತು ದೇಶವ ಸುತ್ತಿ ಬಲಬಲಬೇಡ; ಜಗ ದೀಶನ ಪಾದವನೊಲಿದು ಪೂಜಿಸಿರಣ್ಣಾ. ಸವಿಯೊಟದಾಸಗೆ ಮನವೆಳಸಬೇಡ; ಪರ ಮೇಶನ ಪಾದವ ನೆನೆದು ಸುಖಿಸಿರಣ್ಣಾ. ತರ್ಕಶಾಸ್ತ್ರಾಗಮಜಾಲದ ಹೋರಬೆಯ ಹೊಗೆದೆ ಮೂಲಮಂತ್ರವ ಮಹಿಯದೆ ಸ್ಮರಿಸಿರಣ್ಣಾ. ಸಂಸಾರಿಗಳ ಸಂಗಮೊಳಗಿರ ಬೇಡ; ಸದ್ಭಾವರ ಸಂಗಮೊಳಿದ್ದು ನಿತ್ಯವ ಸಾಧಿಸಿಕೊಳ್ಳಿರಣ್ಣಾ. ಪರರ ಯಾಚಿಸಿ ತನುವ ಹೊರೆಯಬೇಡ; ಶಿವನಿಕ್ಕಿದ ಭಿಕ್ಷೆಯೊಳಗಿದ್ದು ನಿಜಗುರುಸ್ವತಂತ್ರಸಿದ್ಧಲಿಂಗೇಶ್ವರನನೊಲಿಸಿರಣ್ಣಾ.

(4) ಆಸೆಯೆಂಬ ಸ್ತ್ರೀಗೆ ಮನಸೋತವೆಲ್ಲಾ ಕೆಟ್ಟ ಕೇಡನೇನೆಂಬಿನಯ್ಯಾ. ಯತಿಗಳಾಗಲಿ ವೇದಾಧ್ಯಾಯಿಗಳಾಗಲಿ ವ್ರತಿಗಳಾಗಲಿ ಸರ್ವವಿದ್ಯಾಕಲಾವಂತರಾಗಲಿ ನರರೊಳಗಾಗಲಿ ಸುರರೊಳಗಾಗಲಿ ಇವರೆಲ್ಲರ ಧನವುಳ್ಳವರ ಬಾಗಿಲ ಕಾಯಿಸಿದಳು ನೋಡಾ. ಇವಳೆಗಾರಾರು ಮರುಳಾಗರು ? ನಿಜಗುರುಸ್ವತಂತ್ರಸಿದ್ಧಲಿಂಗೇಶ್ವರನ ಶರಣರಲ್ಲದವರ ಕಿವಿಯ ಹಿಡಿದು ಕುಣಿಸಿದಳು ನೋಡಾ.

2 ಮುಕ್ತ್ಯಂಗನೆಯ ಕಂಠಮಾಲೆ

ಇದೂ ವಚನರೂಪವಾಗಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಒಂದು ಕನ್ನಡವ್ಯಾಖ್ಯಾನವಿದೆ. ವ್ಯಾಖ್ಯಾಕಾರನು ಈ ಗ್ರಂಥದ ವಿಷಯವಾಗಿಯೂ ತನ್ನ ವ್ಯಾಖ್ಯೆಯ ವಿಷಯವಾಗಿಯೂ ಹೀಗೆ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ---

ಸ್ವತಂತ್ರಸಿದ್ಧಲಿಂಗೇಶ್ವರನು ತಮ್ಮ ವಂಶೀಭೂತರಾದ ಗಣಂಗಳೊಡನೆಂದಿ ಸಲು ತಮ್ಮ ನಿಜಾನುಭಾವದ ವಚನಾನ್ಯತಶರಧಿಯೊಳಗೆ ಅನರ್ಘ್ಯರತ್ನಂಗಳನೆ ತೆಗೆದು ಸರಂಗೆೊಳಿಸಿ ಮುಕ್ತ್ಯಂಗನೆಯ ಕಂಠಮಾಲೆಯನೊಪ್ಪುವ ವಚನಂಗಳೊಳಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಗೋಪ್ಯವಾದ ವಚನಂಗಳನೆ ತೆಗೆದು ಮುಮುಕ್ಷುಜನಂಗಳ ಹೃದಯಾಂತರಾಳವನೆ ತೊಳಗಿ ಬಿಳಗಲೆಂದು ಕನ್ನಡಿಸಿ ಪೇಚ್ಚೆಂ.

ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಒಂದು ವಚನವನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ---

ಹುಸಿಯಿಲ್ಲದ ಶಿಷ್ಯನು ಮಹಿಹಿಲ್ಲದೆ ಗುರುವಿನ ಪಾದವ ಪಿಡಿದಡೆ ಕುಣುಹಿಲ್ಲದ ಲಿಂಗವ ಕೊಡಲಿಕ್ಕಾಗಿ ತೆಹಿಹಿಲ್ಲದಪ್ಪಲೊಡನೆ ಬಣ್ಣದಾದುವು ತನುಮನಪ್ರಾಣಂಗಳೆಲ್ಲವು. ಈ ಬೆಡಗಿನ ಉಪದೇಶವ ಪಡೆದ ಶಿಷ್ಯನಲ್ಲಿ ಗುರುವಡಗಿ ಗುರು ಶಿಷ್ಯನಾಗಿಯೆರಡು ಒಂದಾದ ಪುಯನೇನೆಂದುಪಮಿಸುವೆನಯ್ಯ ನಿಜಗುರುಸ್ವತಂತ್ರಸಿದ್ಧಲಿಂಗೇಶ್ವರನಲ್ಲಿ ಒಂದಾದ ಗುರುಶಿಷ್ಯನು.

3 ಜಂಗವರಗಳೆ

ಇದರಲ್ಲಿ 108 ನುಡಿಗಳಿವೆ. ಒಂದೆರಡನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಆದಿಮಧ್ಯಾಂತವರ್ಷತವೆನಿಸ ಜಂಗಮಂ |

ನಿತ್ಯನಿರ್ಮಲನಿರಘನಿಶ್ಚಿಂತಜಂಗಮಂ |

ಗುಮ್ಮಳಾಪುರದ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗೇಶ್ವರ. ಸು. 1480

ಈತನು ಪಟ್ಟಲದಲಿಂಗಾಂಗಸಂಬಂಧದ ನಿರ್ವಚನವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ. ವಿರೂಪಾಕ್ಷಪಂಡಿತನ (1584) ಚೆನ್ನಬಸವಪುರಾಣದ 63 ನೆಯ ಸಂಧಿಯ 47 ನೆಯ ಪದ್ಯದಿಂದ ಕವಿ ತೋಂಟದ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗಯತಿಯ (ಸು. 1470) ಶಿಷ್ಯನಾಗಿದ್ದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಅದೇ ಯತಿಯ ಶಿಷ್ಯನಾದ ಬೋಳಬಸವನನ್ನು ತನ್ನ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿವಚನದಲ್ಲಿಯೂ ಸ್ತುತಿಸಿರುವುದರಿಂದ ಬೋಳಬಸವನು ಈತನಿಗೆ ವಿದ್ಯಾಗುರುವಾಗಿದ್ದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಬೋಳಬಸವನ ಮೂಲಕವಾಗಿ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗಯತಿಯ ಅನುಗ್ರಹವು ತನಗೆ ಉಂಟಾಯಿತು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಈತನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1480 ಆಗಬಹುದು.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ—

ಷಟ್ಟಲದಲಿಂಗಾಂಗಸಂಬಂಧದ ನಿರ್ವಚನ.

ಇದು ವೀರಶೈವಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ಬೋಧಿಸುತ್ತದೆ; ವಚನ 15. ಬಸವ ಮುಂತಾದ ಪುರಾತನರ ಸ್ತುತಿಯೂ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತದೆ. ಪ್ರತಿವಚನವೂ ಪ್ರಾಯಶಃಕವಾಗಿ ಬೋಳಬಸವೇಶ್ವರನ ನಿಮ್ಮ ಧರ್ಮ ನಿಮ್ಮ ಧರ್ಮ ಎಂದು ಮುಗಿಯುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ಒಂದುವಚನವನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ:

ಆಣವಮಲ ಮಾಯಾಮಲ ಕಾರ್ಮಿಕಮಲವೆಂಬ ಮಲತ್ರಯಗಳ ಕಳೆದು ಎನ್ನಂತರಂಗಬಹಿರಂಗಶುದ್ಧಾತ್ಮನ ಮಾಡಿದ ಮಡಿವಾಳಯ್ಯ. ಸಾಕಾರ ಮೂಱುಮೂಱುಹದಿನೆಂಟುಪ್ರಕಾರವನೊಳಕೊಂಡು ಎನ್ನ ಬಹಿರಂಗದಲ್ಲಿ ಆಯತವಾದನಯ್ಯ ಬಸವಣ್ಣ. ಎನ್ನ ನಿರಾಕಾರಮೂಱುಮೂಱುಹದಿನೆಂಟುಪ್ರಕಾರವನೊಳಕೊಂಡು ಎನ್ನಂತರಂಗದಲಿ ಸ್ವಾಯತವಾದನಯ್ಯ ಚೆನ್ನಬಸವಣ್ಣ. ನಿರಾಳನಿರ್ಮಾಯನಿಶ್ಯೂನ್ಯ ಬ್ರಹ್ಮವೇ ಉಭಯಸಂಗದಲ್ಲಿ ಸನ್ನಹಿತವಾದನಯ್ಯ ಪ್ರಭುದೇವರು. ಇಂತೀ ಅಂತ

ರಂಗಬಹಿರಂಗಆತ್ಮ ಸಂಗವನಉಹಿ ಬೋಳಬಸವೇಶ್ವರನು ಸಿದ್ಧೇಶ್ವರನ ನಿಜಪದವನೊ ರೆದೊರೆದು ತೋಡಿದಕಾರಣ ಎನ್ನ ತನು ಬಯಲಾಯಿತ್ತು, ಮನ ಬಯಲಾಯಿತ್ತು, ಪ್ರಾಣ ಬಯಲಾಯಿತ್ತು, ಇಂದ್ರಿಯ ಬಯಲಾಯಿತ್ತು, ವಿಷಯ ಬಯಲಾಯಿತ್ತು. ಇಂತಿವಣಿಯೊಗೆ ನಾನು ಬಯಲಾದೆನು. ಪರಂಜ್ಯೋತಿಮಹಾಲಿಂಗಗುರುಸಿದ್ಧಲಿಂಗ ಪ್ರಭುವಿನಲ್ಲಿ ಹಿಂದುಮುಂದು ಎಡಬಲ ಅಡಿಆಕಾಶವೆಂಬ ಭೇದವನೆಯದೆ ಮುಟ್ಟುಗಿ ನಿಶ್ಯಬ್ದಬ್ರಹ್ಮ ಮುಜ್ಯತೇ ಎಂಬ ನುಡಿ ಅಡಗಿತ್ತಯ್ಯಾ ನಿಮ್ಮ ಧರ್ಮ ನಿಮ್ಮ ಧರ್ಮ.

ಸಾವಂದ ಶಿವಯೋಗಿ. ಸು. 1480.

ಈತನು ವೀರವಾಹೇಶ್ವರಾಚಾರಸಾರೋದ್ಧರಕ್ಕೆ ಟೀಕೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ. “ಮೂಱುಸಾವಿರದ ತೋಂಟ ದಸಿದ್ಧೇಶ್ವರನ ಅಂತರ್ಭಾವಮನಃಕರಕಮಲದಲ್ಲಿ ಶಿವಲಿಂಗವ್ರಾಣಿ ಶಿವ ಮಂತ್ರಶರೀರಿಯಾಗಿ ಅವತರಿಸಿದ ಶ್ರೀಮತ್ಸಾನಂದಶಿವಯೋಗಿಮಂತ್ರಮೂರ್ತಿ” ಎಂಬ ಗದ್ಯಭಾಗದಿಂದ ಇವನು ತೋಂಟದಸಿದ್ಧೇಶ್ವರನ(ಸು. 1470) ಶಿಷ್ಯನೆಂದು ಊಹಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶವಿದೆ. ಹಾಗಿದ್ದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1480 ಆಗಬಹುದು.

ತೆರಕಣಾಂಬಿ ಬೊಮ್ಮರನ ಸು. 1485

ಈತನು ಸನತ್ತುವಾರಚರಿತೆ, ಜೀವಂಧರಸಾಂಗತ್ಯ ಇವುಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಜೈನಕವಿ; ತೆರಕಣಾಂಬಿಯವನು; ವಾದೀಭಸಿಂಹ ನೇಮಿಚಂದ್ರಾರ್ಯನ ಪ್ರವೌತ್ರನು; ಬೊಮ್ಮರಸೋಪಾಧ್ಯಾಯನ ಮಗನು. “ತೆರಕಣಾಂಬಿನಿವಾಸ ವಾರ್ಷ್ವಜಿನೇಂದ್ರಚಂದ್ರಮನ ಚರಣಕಮಲಭ್ರಮರ” ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ತನ್ನ ಪ್ರಪಿತಾಮಹನಾದ ನೇಮಿಚಂದ್ರನು ವ್ರೌಢರಾಯನ (1419-1446) ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ವಿದ್ವಾಂಸರನ್ನು ವಾದದಲ್ಲಿ ಜಯಿಸಿ ಜಯಪತ್ರವನ್ನು ಪಡೆದಂತೆ

ಮಂಡಲೇಶ್ವರವ್ರೌಢರಾಯನ | ಕಂಡು ತನ್ನಭಿಯಲ್ಲಿ ರಂಜಿಪ |

ತಂಡತಂಡದ ವಾದಿದಿದ್ವಾನುಗಳ ಮದದುೞುದು ||

ಕೊಂಡು ಜಯಪತ್ರವನು ಭೂಗೆ ಪ್ರ | ಜಂಡತಾಕಿ ಕರತ್ನ ಸದ್ಗುಣ |
 ಮಂಡನಾಂಗಗೆ ನೇಮಿಜಂದ್ರಗೆ ತಿರವ ಮೊಗ್ಗಿ ಪೆನು ||
 ಸ್ರಾಧರಾಯನ ಮೆಚ್ಚಿಸಿ ಜಯಪತ್ರವ | ಗಾಡಿಯಿಂ ತಂದಿಳಿಯೊಳಗೆ |
 ರೂಢಿವಡೆದ ನೇಮಿಜಂದ್ರನ ಕುಲದೀಪ | ಮಾಡಿದ ಕೃತಿ ರಾಜಿಸದೇ ||

ಎಂಬ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಆದುದರಿಂದ ಕವಿಯ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1485 ಆಗಬಹುದು. ಸನತ್ಕುಮಾರಚರಿತೆಯ ಒಂದು ಪ್ರತಿಯು ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಈತನ ವಿಷಯವಾಗಿ ಈ ಗದ್ಯವು ದೊರೆಯುತ್ತದೆ—

ಶ್ರೀಮದಮರನರೋರಗೇಂದ್ರಪ್ರಮುಖ ಸಕಲಸುರನಮಿತಮಾಳಿಕೀಲಿತಮಾಣಿ
 ಕೈಮಯೂಖವುಂಜರಂಜಿತಸಾದಾಂಭೋಜವಿರಾಜಿತ ಶ್ರೀಮತ್ಪಾರ್ಶ್ವಜಿನೇಂದ್ರಚರಣ
 ಕಮಲಮತ್ತಮಧುಕರನುಂ, ಸುಕವಿನಿಕರಮಾನಸೋದ್ಯಾನಪರವಸಂತನುಂ, ಕುಕವಿ
 ಗವರ್ಪವರ್ತತೂರ್ಣೀಕೃತವಜ್ರನುಂ, ಜಿನಮತಾಹ್ಲಾದಿತನಯನೀತಿಸದ್ವಿನಯಭರಿತ
 ಸುಚರಿತ್ರನುಂ, ಇತ್ಯಾದ್ಯನೇಕಗುಣಗಣಾಲಂಕೃತನಪ್ಪ ನೇಮಿಜಂವ್ರಾನ್ವಯಗಗನ
 ಪ್ರಕಾಶಿತಬಾಲದಿನಕರ ಬೊಮ್ಮರಸೋಪಾಧ್ಯಾಯಸುಕುಮಾರ ಬೊಮ್ಮರಸವಿರಚಿತನನ
 ತ್ಕುಮಾರಪ್ರಬಂಧದೊಳ್.

ಈತನ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ

1. ಸನತ್ಕುಮಾರಚರಿತೆ

ಇದು ಭಾಮಿನೀಪಟ್ಟದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಸಂಧಿ 17, ಪದ್ಯ 870, ಗ್ರಂಥಪ್ರಮಾಣ 2175. ಇದರಲ್ಲಿ ಹಸ್ತಿನಾಪುರದ ರಾಜನಾದ ವಿಶ್ವಸೇನನ ಮಗ ಸನತ್ಕುಮಾರರಾಜನ ಕಥೆ ಹೇಳಿದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಕವಿ ಈ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ—

ಸೊಗಸುವಾತಿನ ಸೋನೆ ಸದ್ಭಾ | ವಗಳ ಸರಿ ಚಿತ್ರಾರ್ಥಪದಬಂ |
 ಧಗಳ ಮಣಿ ನವರಸಗಳೊಸರುವ ಸಾರ ಬಿನ್ನಣದ ||
 ಸುಗಮದಡಿ.ಡಲನಿಯಮಪ್ರಾ | ಸುಗಳ ಧಾರಾವೃಷ್ಟಿ ಕಾವ್ಯದೊ |
 ಳೊಗೆಯೆ ಭೂಮಿಗೆ ವೇಸತೆನಲು ರಂಜಿಪುದು ಮತ್ಕೃತಿಯ ||
 ಇಂದುಕಿರಣದ ಸಂದಣಿಯೊ ಮಿಗೆ | ಮಂದಮರುತನ ಸೋಂಕೊಪಾಡುತ |
 ಚಂದದಿಂ ನರ್ತಿಸುವ ಕೋರಿಯಪಾಂಗಕಾಂತಿಯಿದೋ ||
 ಚಂದನದ ಘನಸಾರಕತ್ತರಿ | ಯೊಂದುಗೂಡಿದ ಪರಿಮಳದ ಸೊಗ
 ಸಿಂದ ವೆಗ್ಗಳವಿನಿದುಬಲ್ಲರಿಗೀಕೃತಿಯ ರಚನೆ ||

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಪಾರ್ಶ್ವಜಿನಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಸಿದ್ಧಾದಿ ಗಳು, ಸರಸ್ವತಿ, ವದ್ಧಾವತಿ ಇವರುಗಳನ್ನು ಹೊಗಳಿ ಅನಂತರ ಜಿನಧರ್ಮತಾಸ್ಮೀದ್ಯಾರರಾದ ಗುಣಭದ್ರಾಕಲಂಕವೀರಸೇನಪೂಜ್ಯಪಾದರನ್ನೂ ತನ್ನ ಪ್ರಪಿತಾಮಹನಾದ ವಾದೀಭಸಿಂಹನೇಮಿಚಂದ್ರಾರ್ಯನನ್ನೂ ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಸೂರ್ಯಾಸ್ತ

ಬಗೆಯೆ ಸಂಧ್ಯಾರಾಗ ಕೊರಗುತ | ಮುಗಿಯೆ ಸರಸಿಜಷಂಡ ದುಗುಡವ |
ತೆಗೆಯೆ ನೈದಿಲ ಬಳಗ ಸುಗಿಯೆ ರಥಾಂಗಪಕ್ಕಿಗಳು ||
ನೆಗೆಯೆ ತಾರಾವಳಿ ಮಹಾತಮ | ಮೊಗೆಯೆ ಭುವನವ ಮದನ ಬಿಲ್ಲನು |
ಬಿಗಿಯೆ ಸಾರಿದನಪರಶೈಲವನಾ ದಿವಾಕರನು ||

ವನ

ಆರಗಿಗಳೊಡುವ ಮಟವೊ ನು | ಣ್ಣರದ ಪಿಕಗಳ ಗಾನಶಾಲೆಯೊ |
ಪಿರಿದು ನಟಿಸುವ ನವಿಲ ನಾಟಕಮಂಟಪವೊ ಬಿಡದೆ ||
ಜರಿಸುವಂಚೆಗಳಾಡುವಂಗಳ | ಮೊರೆವ ಮಧುಪದ ಪ್ರೇಮದಾಲಯ |
ವರವನಂತನ ರಾಜಗೃಹಮೆನೆ ವನವು ರಾಜಿಸಿತು ||

ಲೂಟ

ಬಟ್ಟವೆಣೆಯೋ ಮಂಜಿನೊಬ್ಬಳಿ | ಬಟ್ಟಿತಾದುದೊ ಅಮೃತರಸವಳ |
ವಟ್ಟು ವೃತ್ತದ ಪಿಂಡವಾದುದೊ ಜಂದ್ರಿಕೆಯೆ ಬಂದು ||
ಘಟ್ಟಿಗೊಂಡಿತೊ ಎನಲು ನೋಲ್ವಿರ | ದಿಟ್ಟಿಗೊಲವನು ಮನಕೆ ಹಕುಷವ |
ಪುಟ್ಟಿಪುದ್ದಿನ ಕಡುಬ ಸವಿದರು ಸೃಪರು ಮನ ನಲಿಯೆ ||
ತಿಲದ ಮಾಸಾಡ್ಯಲಿಲಚೂರ್ಣಂ | ಗಳನು ತೆಂಗಿನಕಾಯ ತುರಿಯನು |
ಲಲನೆಯರು ಕರಿಬೀವಿನೆಲೆಯೆಲಕ್ಕಿಗಳ ಬೆರಸಿ ||
ಹಿಟೆದು ಜಂಬೀರೋದಕವ ಹದ | ಗೊಳಿಸಿ ಲವದಿಂ ಕಪ್ಪುರದಿ ಪರಿ |
ಮಳಿಪ ಬದಣೆಯಕಾಯ ಬಜ್ಜಿಯ ತಂದು ಬಡಿಸಿದರು ||
ಸುಣ್ಣಿದು ಹುಳಿಮೇಲೊಲಗರವ ಜ | ಪ್ಪರಿದುಮುಪ್ಪಿನಕಾಯ ಕೈಯಲಿ |
ಮುಣ್ಣಿದು ಹಪ್ಪಳಗಳನು ಮೆಲುತೊಲವಿಂದ ಪಜ್ಜಡಿಯು ||

ನೆಣಿ ಸವಿಯುತಾ ತಾಳಿದಂಗಳ | ತೆಣುನಣಿದು ಸಾಧಿಸುತಲಾ ನೆಲ |
 ದೆಣಿಯರುಟವ ಮಾಡುತಿದರರು ಜೆಪ್ಪೆ ದಣಿವಂತೆ ||

2. ಜೀವಂಧರಸಾಂಗತ್ಯ

ಇದರಲ್ಲಿ 20 ಸಂಧಿಗಳೂ 1449 ಪದ್ಯಗಳೂ ಇವೆ. ರಾಜಪುರಿಯ ಸತ್ಯಂಧರರಾಜನ ಮಗನಾದ ಜೀವಂಧರರಾಜನ ಕಥೆ ಇದರಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ. ಕಥಾಗರ್ಭವನ್ನು ಕವಿ ಈ ಪದ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿ ಸೂಚಿಸಿದ್ದಾನೆ—

ಸ್ಥಿರವಲ್ಲ ಸಂಸಾರಸುಖವೆಂದು ಜಿನದೀಕ್ಷೆ | ವೆರಸಿ ಸಕಲಕರ್ಮಗಳ |
 ಭರದಿಂದ ಹೇಸಿ ಮುಕ್ತಿಯನೆಯಿಂದ ಜೀವಂ | ಧರನ ಕೃತಿ.

ಈ ಗ್ರಂಥದ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ—

ಬುಧಜನಮುಕುರ ರಸಿಕಕರ್ಣಭೂಷಣ | ಮೃದುನುಡಿಗಳ ನೆಲೆವನೆಯು |
 ಸಾರಹೃದಯರ ಸೌಭಾಗ್ಯದ ಸದನವು | ವೀರರ ವಿಜಯದ ನೆಲೆಯು |
 ಸುಗುಣರ ಕರ್ಣಾಮೃತ ರಸಿಕರ ಪೊಸ | ಬಗೆ ಜಾಣರ ಮನದಜ್ಜು |

ನಮಗೆ ದೊರೆತ ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ಅದಿಭಾಗವು ಹೋಗಿದೆ. ಈ ಗಂಥ ದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಚಂದ್ರಾಸ್ತ

ಗಿರಿಯನಡರಿ ತಪವಿದ್ದಲ್ಲದೆ ಮುನ್ನ | ನೆರಸಿಕೊಂಡಿದರ್ ಕಲಂಕು |
 ಪರಿಹರಿಸದು ಎಂದು ಹೋಹಂತೆ ಪಡುವತಿ | ಖರಿಗೆಯಿಂದ ಶಶಧರನು ||
 ಮಿತ್ರನೆ ಹಗೆಯಾದನು ರೋಹಿಣಿಯೆಂ | ಬುತ್ತಮಸತಿಯಗಲಿದನು |
 ಮತ್ತೆ ಕಲಂಕುದಳಿದನೆಂದು ಸಸಿ ಲಜ್ಜೆ | ವೆತ್ತು ಬಿದ್ದನು ಶರಧಿಯಲಿ ||

ಸೂರ್ಯಾಸ್ತ

ಮೂಡದಿಗಂಗೆನೆಯಪರದಿಗೈಣ್ಣಿಗೆ | ನೋಡ ಕಳುಹಿದ ಮಾಣಿಕದ |
 ಗಾಡಿವಡೆದ ಕೈಪಿಡಿಯನೆಯತಿಗೆಂಪು | ಗೂಡಿ ನೇಸಅಬಟ್ಟಿಸೆಯಿತು ||

ನರ್ತನ

ಚಲಿಸುವ ಹೇಮಲತೆಯೊ ಕುಣಿದಾಡುವ | ಪೊಳವ ಮಿಸುನಿಯ ಪುತ್ರಳೆಯೋ |
 ಸುಱುಡು ಸುಱುಡು ತೋಱುವ ಬಳ್ಳಿಮಿಂಚೆನ | ಲೆಳವೆಣ್ಣೊ ನಟಿಸಿದಳದನೆದು ||

ಮಾಲೆಗಾರ್ತಿ

ಭಾವಕಿಯೊರ್ವಳು ಪೂಮಾಲೆಯನಾಂತ | ಭಾವಮೊಪ್ಪಿದುದು ನೋಟ್ರರಿಗೆ |
 ಕಾವದೇವನ ಜಾನಿಪ ಯೋಗಿಣಿಯ ಕೈಯು | ಪಾವನಜಪಸರದಂತೆ ||

ಗರ್ಭಿಣಿ

ಬಿಳುಪೇಣ್ಣುತು ಮೊಗ ತೆಳುಪೇಣ್ಣುತು ಕೆನ್ನೆ | ಯೊಳಪೇಣ್ಣುತು ಕುಡಿನೋಟ |
ಕಳೆಯೇಣ್ಣುತು ಕೋಮಲಕಾಯ ಕುಂತಳ | ಬೆಳೆಯೇಣ್ಣುತು ನೀಣ್ಣಿಯೊಳು ||

ನೀತಿ

ವರತತ್ತ್ವವೆಂಬ ಸಲಿದೊಳು ಹೃದಯದೊ | ಳಿರುವ ಕಲ್ಮಷವ ತೊಳೆಯದೆ |
ಹವ ನದಿಯ ಸ್ನಾನದಿಂ ಮೈಯ ಮಲಿನವ | ಪರಪರಿಸಲು ಫಲವೇನು |

ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಕವಿ. ಸು. 1485

ಈತನು ಶ್ವೇತನಸಾಂಗತ್ಯವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ. “ಶ್ರೀಗುರುಭಕ್ತಾಗ್ರಣೀಶ್ವರನನ್ವಯಸಾಗರಚಂದ್ರಮನಿಸಿಪ ಮಲ್ಲಣಾರ್ಯನ ಕೃಪೆಯಿಂದ” ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದುದಾಗಿ ಹೇಳುವುದರಿಂದಲೂ, “ಮಲ್ಲಣಾರ್ಯರ ಕೃಪೆಯಿಂದ ಲೌಲ್ಯವೆನಿಸಿದನು ಭಕ್ತರ ಮಧ್ಯದಿ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಕವಿರಾಜ” ಎಂಬುದರಿಂದಲೂ ಈತನು ಗುಬ್ಬಿಯಮಲ್ಲಣನ (ಸು. 1475) ಶಿಷ್ಯನೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1485 ಆಗಿರಬಹುದು.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಶ್ವೇತನಸಾಂಗತ್ಯ

ನಮಗೆ ದೊರೆತ ಈ ಗ್ರಂಥದ ಪ್ರತಿ ಅಸಮಗ್ರವಾದುದರಿಂದ ಸಂಧಿ, ಪದ್ಯ ಇವುಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ಹೇಳಲಾರವು. ಈ ಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧಸಾಂಗತ್ಯ ಎಂಬ ಹೆಸರೂ ಇರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಶ್ವೇತನಿಗಾಗಿ “ಪ್ರೇತಪತಿಯ ಸೊಕ್ಕನು ಮುಹಿದ ಭೂತನಾಥನ ಲೀಲೆ” ಹೇಳಿದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ನಂಜೇಶ್ವರನು

ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಕವಿವಲ್ಲಭ ಸಂಸ್ಕೃತ | ದಲ್ಲಿ ಸಮರ್ಥನು ನೀನು |

ಇಲ್ಲಿ ಸಕಲಭಕ್ತಜನರು ಕೇಳ್ದಂದದೆ | ಸೊಲ್ಲಿಸು ಕನ್ನಡಭಾಷೆಯಲಿ ||

ಎಂದು ಹೇಳಲು ಕವಿ ಬರೆದಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಶಿವ, ಬಸವ ಇವರ ಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಗೂಳೂರಸಿಂಹಾಸನಾಗ್ರಣಿ ಗುರುಶಾಂತೇಶ್ವರದೇವನ ಅನುಗ್ರಹವನ್ನು ಬೇಡಿ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ನೀಲಕಂಠಾಚಾರ್ಯ. ಸು. 1485

ಈತನು ಆರಾಧ್ಯಚಾರಿತ್ರವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರಶೈವ ಕವಿ. ತನ್ನ ವಂಶಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ—

ಸೋಮಶಂಭುದೇಶಿಕ; ಇವನ ಮಗ “ಕಾಮಿಕಾದ್ಯಪಿಳಶಿವಕಥಿತಂತ್ರಾವಳಿಗೆ ಪ್ರೇಮದಿಂ ವೃತ್ತಿದೀಪಿಕೆಗಳಂ ಬಿತ್ತರಿಸಿ ಸೋಮಧರಸಮಯಮಂ ಧರಣಿಯೊಳ್ ನಿಱಿಸಿದ” ಸಕಲಾಗಮಾಚಾರ್ಯ; ಮಗ “ವಿಶ್ವನಾಥಂಗೆ ಶಿಂಕತ್ವದಿಂದೆನಿವ” ಶಿವಲಿಂಕಮಂಚಣ್ಣಪಂಡಿತ; ಮಗ ಉರಿಲಿಂಗದೇವದೇಶಿಕ; ಮಗ ಉರಿಲಿಂಗಪೆದ್ದಿ; ಮಗ ವಿಶ್ವೇಶ್ವರಪೆದ್ದಣಾರ್ಯ; ಮಗ “ವಿಭೂತಿಯ ಮಹಿಮೆಯಂ ಲೋಕದೊಳಗೆ ಪಸರಿಸಿದ” ವಿಭೂತಿಸಿದ್ಧಾಚಾರ್ಯ; ಮಗ ಸೋಮನಾಥಾರ್ಯ; ಮಗ ಅನಂತಪೆದ್ದಣ್ಣದೇಶಿಕ; ಮಗ ವಾರಾಣಸಿಯ ಬಲ್ಲಣಾರ್ಯ; ಮಗ ನಾಗನಾಥಾರ್ಯ; (ಮಗ) ನೀಲಕಂಠಾಚಾರ್ಯ; ಮಗ ವಿಶ್ವನಾಥಾರ್ಯ; ಇವನ ಸಂತತಿಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದವನು ಮಧುವೇಶ್ವರ; ಮಗ ನೀಲಕಂಠಾಚಾರ್ಯ, “ಮತ್ಕೃತಿಯಂತರಾಯಮಂ ತವಿಸುಗೆ” ಎಂದು ಕವಿ ಈತನನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತಾನೆ; ಮಗ “ಶಿವೋಕ್ತತಂತ್ರೈಕಕರ್ತಾರ” ನಾದ ವಿಶ್ವನಾಥದೇಶಿಕ; ಮಗ ಕವಿ ನೀಲಕಂಠಾಚಾರ್ಯ.

ಇವನ ಗುರು ಕರ್ಣಾಟಸಂಸ್ಕೃತಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರವೀಣನಾಗಿ ಶಿವಾಗಮಗಳನ್ನು ಭಕ್ತರ್ಗೇ ಬೋಧಿಸಿದ ಗಂಗಾಧರಾಚಾರ್ಯ. ಕವಿ ತಾನು ಈಶ್ವರಭಕ್ತನಾದ ಗಜವೇಂಟೆಕಾರ ವೀರನಂಜೇಂದ್ರನಿಂದ ಪೂಜಿತನಾಗಿದ್ದಂತೆ ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ—

ಅರಿಯಾಗವ ಪರ್ವತದಳನಬಿರುದನುರು | ತರವಿಪಕ್ಷಪ್ರಬಲಸೇನಾಬ್ಧಿಬಾಡಬಂ |
ಪರಭೂಮಿಪಾಲಜೀವಪ್ರಬಂಜನಭೋಗಿ ಯಾಚಕಾಮರಭೂಜನು ||

ಕರಮೆಸೆವಗಜವೇಂಟೆಕಾಣಿಶ್ಚರಪಾದ | ಸರಸಿರುಹಸೇವಕಂ ವೀರನಂಜೇಂದ್ರನಿಂ |
ಪರಿಪೂಜಿತಂ ನೀಲಕಂಠದೇಶಿಕನುಸಿದ ನೀಕೃತಿಯನಪ್ತಿಯಿಂದೆ ||

ಈ ವೀರನಂಜೇಂದ್ರನು 1482 ರಿಂದ 1494 ರವರೆಗೆ ಆಳಿದ ಉಮ್ಮತ್ತೂರು ದೊರೆಯಾದ ಮಹಾಮಂಡಳೇಶ್ವರ ಗಜಬೇಟೆಕಾರ ಇಮ್ಮಡಿ ರಾಯಬಡೆಯರ ಕುವಾರ ವೀರನಂಜರಾಯಬಡೆಯರಾಗಿರಬೇಕು. ಈತನ ಆಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಗುಂಡಲುಪೇಟೆ 9ನೆಯ ಶಾಸನ (1489), ನಂಜನಗೂಡು 102 (1492), 118 (1491); ತಿರುಮುಕೂಡಲನರಸೀಪುರ 67 (1494)

ಈ ಶಾಸನಗಳು ಹುಟ್ಟಿವೆ. ಈ ರಾಜನಿಂದ ಪೂಜಿತನಾದ ಕವಿಯ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1485 ಆಗಬಹುದು.

“ವಿತತಕರ್ಣಾಟಲಕ್ಷ್ಮಣಕಮಲಭವನೆನಿವ ಚತುರವರ ನೀಲಕಂಠಾ ಚಾರ್ಯ” ಎಂದು ಕವಿ ತನ್ನನ್ನು ವಿಶೇಷಿಸಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ.

ಪೂರ್ವಕವಿಗಳಲ್ಲಿ

ಕಂಪಮದರ್ ಚಂದನದ ಪಂಕಜೋಳ ಪರಮಳಂ |

ಸೆಂಪುವಡೆದಂತೆ ರಸಭರಿತಪ್ರಬಂಧದೊಳೆ |

ಸೊಂಪುದೋಡುವ ಶಬ್ದಸಂದರ್ಭವೊಪ್ಪುತಿರೆ ಪೊಸತಪ್ಪ ಯುಕ್ತಿಯಿಂದಂ ||

ಇಂಪಾಗಿ ಶಿವಗಣಪ್ರಕರಮಂ ಕೊಂಡಾಡಿ |

ಪಂಪೆಯೊಳು ಪಂಪಾವಿರೂಪಾಕ್ಷನೊಳಗವಿದ |

ಪಂಪೆಯ ಹರೀಶ್ವರಂ; ಪಾಲ್ಕುರಿಕೆಸೋಮೇಶ್ವರ

ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

(ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯನ) ಅರಾಧ್ಯಚಾರಿತ್ರ

ಇದು ವಾರ್ಧಕಪಟ್ಟದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಪ್ರಕರಣ 5, ಸಂಧಿ 65, ಪದ್ಯ 3069. ಇದರಲ್ಲಿ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯನ ಚರಿತೆ ಹೇಳಿದೆ. ಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯನಿಗೆ ಬಸವನಲ್ಲಿದ್ದ ವಿಶ್ವಾಸದ ವಿಷಯವಾಗಿಯೂ ಆತನ ಸಂತತಿಯ ವಿಷಯವಾಗಿಯೂ ಕವಿ ಹೀಗೆ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ—

ಪಂಡಿತೇಶ್ವರನು ಬಸವನ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯವನ್ನು ಸ್ಮರಿಸುತ್ತ ಬಸವನ ಹಸ್ತದಿಂದ ಬಂದ ವಿಭೂತಿಯನ್ನು ಧರಿಸಿಕೊಂಡಕೂಡಲೆ ಅವನಿಗೆ ಕರ್ಣಾಟಭಾಷೆ ಬಂದಿತು.¹ ಅದರಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟಲಿಂಗಸ್ತೋತ್ರವನ್ನೂ ಬಸವಮಾಹಾತ್ಮ್ಯಗೀತಗಳನ್ನೂ ಮಾಡಿ ಹಾಡುತ್ತ ಬಸವನನ್ನು ಎಂದಿಗೆ ನೋಡುವೆನು ಎಂದು ಉತ್ಸುಕನಾಗಿದ್ದನು. ಪಂಡಿತೇಶ್ವರನ ಮಗ ಕೇದಾರಾಧ್ಯನಿಗೆ ಜಗದಾರಾಧ್ಯಪಟ್ಟವಾಯಿತು. ಪಂಡಿತೇಶ್ವರನ ಕರಜಾತನಾದ ದೋನಮಾರ್ಯನಿಗೆ ಭಕ್ತಿರಾಜ್ಯದ ಪಟ್ಟವಾಯಿತು. ಕೇದಾರದೇಶಿಕನ ಮಕ್ಕಳು (1) ಮನುಪಂಡಿತ (2) ಚನ್ನವಿಭು (3) ಮಹಾದೇವ (4) ಭೀಮನಪಂಡಿತ. ಈ ಸಂತತಿಯಲ್ಲಿ ಯವ್ವಟೂರ ಗುರು ಸೋಮನಾಥನು ಹುಟ್ಟಿದನು. ಇವನ ಮಕ್ಕಳು (1) ವಿಶ್ವನಾಥ (2) ಸೂರೇಶ್ವರ (3) ಸಿಂಗಣ್ಣ ಮಂಚಾರ್ಯ.

ಶ್ರೀಗಿರಿಯಲ್ಲಿಯ ಶಿವಭಕ್ತರು ವಾಲ್ಮೀಕಿಯಸೋಮೇಶ್ವರನನ್ನು ಕರೆ ದು ಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯಚರಿತನನ್ನು ಬರೆಯೆನಲು ಆತನು ಆಂಧ್ರಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಂತೆಯೂ ಅದನ್ನು ತಾನು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ರಚಿಸಿದಂತೆಯೂ ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಶಿವಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ನಂದಿ, ಭೃಂಗಿ, ವೀರಭದ್ರ, ಅಲ್ಲಮ, ಬಸವ, ಚೆನ್ನಬಸವ, ಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯ, ದಕ್ಷಿಣಾ ಮೂರ್ತಿಗುರು, ವಿಶ್ವನಾಥಾರ್ಯ, ಸ್ವಗುರು ಗಂಗಾಧರಾಚಾರ್ಯ ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಸಂಧಿಗಳ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಈ ಪದ್ಯವಿದೆ—

ಸದಮಲಪ್ರಚುರವಿಶ್ರುತಪರಮಭಕ್ತಗಣ |
 ಪದಸರೋರುಹಸಾಂದ್ರಮಕರಂದಪಾನಸಂ |
 ಮುದಿತಚಂಚಚ್ಚಂಚರೀಕನನವರತಪಂಚಾಕ್ಷರೀಪ್ರಸಿತಹೃದಯಂ ||
 ವಿದಿತಮಂಜುಳನೀಲಕಂಠಾಹ್ವಯಂ ಮನೋ |
 ಮುದದೆ ಪೇಟ್ಟು ರುತರಾರಾಧ್ಯಚಾರಿತ್ರದೊಳಂ.

ಇವನ ಬಂಧವು ಲಲಿತವಾಗಿದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಶಿವಸ್ತುತಿ

ಸುರನಿಕರವರಮಕುಟಮಣಿಕಿರಣಲಹರಿತತಿ |
 ಪರಿಕಲಿತಪರಚರಣಸರಸಿರುಹಭಜಕಕುಲ |
 ದುರಿತಸಮುದಯರುಚಿರಮದಕರಬಿದಳನಪಟುಹರಿಸದ್ಯಶನತನುರಹಿತಂ ||
 ಕರಲಪನಸಿತನಮಲಶತತರಣಿಘೃಣಿವಿಸರ |
 ಪರಿಭವವಿಲಸಿತತನು ಘಣಿಪಕರಕಟಕನುರು |
 ತರಗರಳಸರಳಗಳನನವರತವನಿಯಂ ಪೊರೆಗೆ ಗುರುನೀಲಕಂಠಂ ||

ಗುರುಸ್ತುತಿ

ಚರವೆ ಚಿರಲಿಂಗಯುತಶಿರವೆ ಹರಭಕ್ತಗೋ |
 ಚರವೆ ಚರಿತವ್ರತೋತ್ಕರವೆ ಕರುಣಾಂಬುಸಾ |
 ಗರವೆ ಗುರುತರಗುಣನಿಕರವೆ ಸುರುಚಿರಕಳೀವರವೆ ಪರಮದ ಮುಕುರವೇ ||
 ವರವೆ ನಿರವಧಿಪುಣ್ಯವುರವೆ ಸಠಸೋಕ್ತಿವಿ |
 ಸ್ತರವೆ ದುರಿತಾಬ್ಜಕುಂಜರವೆ ಪರಮಾರ್ಥಮಂ |
 ದಿರವೆ ನಿರುಪಮಾಶಾಂತಿಕರವೆ ಪುರರಿಪುಚಿದಾಕರವೆ ಕರುಣಿಪುದು ಗುರುವೇ ||

ಜಗದನಾದಿತ್ವನಿರಸನ

ಭರದಿನೀಜಗವೆಲ್ಲನಾದಿಯೆಂಬೀನುಡಿಯೆ |
 ಪುರುಳಲ್ಲದೆಂತೆನಲ್ ಕಾರ್ಯತ್ವದಿಂದೆ ಭಾ |
 ಸುರಕಾರ್ಯಮಾದುದದು ಘಟದಂತನಿತ್ಯತೆಯೊಳೊಂದಿ ತೋಱುಗುಮನಿಶವೂ ||
 ಪಿರಿದುಮದು ಕಾರ್ಯತ್ವಮೆಂತಪ್ಪುದೆಂಬೊಡದು |
 ಕರಮೆ ಸಾವಯತ್ವದಿಂದೆ ಸಾವಯವತ್ವ |
 ವಿರುತಿರ್ಕುವಾವುದಱೊಳಿದು ಭಾವಿಸಲ್ ಕಾರ್ಯಮೆಂಬುದಿದು ಸಿದ್ಧಾಂತವು ||

ಚಾರ್ವಾಕಮತಖಂಡನ

ಆತಿಶಯಂ ದೇಹಮೇ ಆತ್ಮನಾದೊಡೆ ವೇಷಂ |
 ಮೃತಶರೀರಂ ದೃಷ್ಟಮಾಗಿರಲ್ ಭೂಸಲಿಲ |
 ಹುತವಹಶ್ವಸನಂಗಳಿಂ ತೋರ್ಪ ದೇಹಜೈತನ್ಯಮಂ ಕಾಣ್ಬಿಲ್ಲ ||
 ಮತಿವಿಕಳಚಾರ್ವಾಕ ಬಹಿರ್ದೆ ಬಕ್ಕುಡಿಗುಟ್ಟು |
 ತತಿವಾದಿಪೈ ಜನನಮರಣಾದಿಗಳ್ ನೋಡೆ |
 ಸತತನೂತ್ಮನ ಧರ್ಮವದಹಿಂದೆ ದೇಹದಿಂ ಬೇಱೊರ್ವನಾತ್ಮನುಂಟು ||
 ಪಿರಿದವಸ್ಥಾತ್ರಯಂಗಳ್ಗೆ ಕಾರಣಮಪ್ಪು |
 ಸುರುಚಿರಸ್ಥೂಲಾದಿತನುಗಳೊಳ್ ವ್ಯಾಪಿಸು |
 ತ್ತುರುವಿಶ್ವತೈಜಸಪ್ರಾಜ್ಞರೆಂಬಭಿಧಾನದಿಂದೊರ್ವನೇ ಆತ್ಮನು ||
 ನಿರುತದಿಂ ದೇಹದೊಳ್ ತೋಱಿ ತದ್ವೇದಹಮದು |
 ಭರದಿಂದೆ ಜೇತನತ್ವದೊಳೊಂದಿ ತೋಱುಗುಂ |
 ಕರಮವಂ ತೊಲಗೆ ಮೃತದೇಹವೆನಿಸುಗುಮದಱೊನೀ ದೇಹಮಾತ್ಮನಲ್ಲು ||
 ಮಿಸುಪ ಚಕ್ರಮನೊತ್ತಿ ಪಿಡಿದಿದರ್ ದಂಡದಿಂ |
 ದೊಸೆದು ತಿರುಪಲ್ ಚಕ್ರ ಚಕ್ರಮದು ತಿರುಗುವಂ |
 ತನವಸಂ ದೇಹಮಾತ್ಮಪ್ರೇರಣೆಯನುಟದೆ ಚಲಿಸುತಿರ್ಕುಂ ಭಾವಿಸೆ ||
 ನಿಸದಮಾತ್ಮಂ ದೇಹದಿಂ ತೊಲಗೆ ಪೋಗೆ ಮ |
 ತ್ತನುಗಳೈದಿದ ಶರೀರಂ ಶುದ್ಧಮಲ್ಲೆಂದು |
 ವಸುಧಾಜನಂ ಮುಟ್ಟದದಱೊಂದೆ ತನುವಿಲ್ಕುಣನಾತ್ಮನುಂಟು ಸತತಂ ||

ಕವಿಲಿಂಗ. ಸು. 1490

ಈತನು ಕವಿಲಿಂಗನ ಪದ ಎಂಬ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿಯೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ; ಕಾಮಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೀಣನಾಗಿದ್ದಂತೆಯೂ ಗುಂಡರಾಜನ ಮಗನಾದ ಷಾಳುವನರಸಿಂಗರಾಜನ (1487-1493) ಆಸ್ಥಾನಕವಿಯಾಗಿದ್ದಂತೆಯೂ

ಇಂಗಿತವನಱಿಯಲೆಂದೀನಾರಿಯರಿಗಿತ್ತ | ಮಂಗಳಾಲಂಕಾರಸಮವಾಗಿರೆ |
 ಅಂಗಜಕಲಾಸಿಪುಣ ಗಂಡಭೇರುಂಡಕವಿ | ಲಿಂಗ ಸುಡಿಜಾಣಕವಿ ಸಾಳ್ವಗೆ ||
 ಮಲೆವ ರಿಪುರಾಯಗಿರಿವಜ್ರವನದಾವಾ | ನಲ ವೈರಿವಾರ್ಧಿವಡಬ ಸಾಳ್ವ |
 ಕುಲರತ್ನ ಗುಂಡಭೂವರನರಸಿಂಗಗೆ | ತಲೆಪೊಡ್ಡಿ ಬಾಲ್ವಿ ಭೂಭುಜರುಂಬಿ ||

ಎಂಬ ಪದಗಳಿಂದ ತಿಳಿಯಬಹುದಾಗಿದೆ. ಈ ನರಸಿಂಗನನ್ನು ಕವಿ ಬಹಳಕಡೆ ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಒಬ್ಬ “ಕನ್ನಡಜಾಣ ಎಳಚ್ಚ”ನ ಹೆಸರು ಹೇಳಿದೆ. ಈತನಾರೋ ತಿಳಿಯದು. ಕವಿಯು ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1490 ಆಗಬಹುದು.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಕವಿಲಿಂಗನ ಪದ

ಇವು ಪ್ರಾಯಿಕವಾಗಿ ಶೃಂಗಾರರಸಪ್ರಧಾನವಾದ ಹಾಡುಗಳು. ಪದವನ್ನು ಹೇಳಿ ಬಳಿಕ “ಈ ಪದಕ್ಕೆ ಸೂತ್ರ” ಎಂದು ಪದ್ಯಗಳು ಬರೆದಿವೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ—

ಆಳಿಗುರುಳ್ಳಿ ಪೂ ತಿಲಕಮಿಂದುನಿಭಾಸನೆಗೆಂ | ಲತಾಂಗಿಗಂ |
 ಮಲಯಜನೂಫರಂ ಕಲಮರಾಳಸುಯಾನೆಗೆ ಮುತ್ತಿನೊಜ್ಜರಂ |
 ನಳಿನಿಭಾಸ್ಯೆಗಂ ಪದಕ ಮೋಹಫಾನಸ್ತನಿಗಂ ಸುರತ್ನ ಕಂ |
 ಗೊಳಿಸುವ ಕಂಕಣಂ ಪವಳಬಾಯೆ ಆಯಿಳ್ಳಿ ನಿತಂಬಸೂತ್ರಮಂ |
 ಸೆಳೆನಡುವೊಪ್ಪುವೆಳ್ಳೊಲಿದು ನಾಯಕನಿತ್ತನದೇಂ ಮನುಷ್ಯಿಯಾ ||
 ಎಲ್ಲಿಯು? ಸಾರಪಂ ಚದುರಿದೆಲ್ಲಿಯದಿಂತು ವಿವೇಕದೊಳ್ಳು ತಾ |
 ನೆಲ್ಲಿಯದಾಕೆಯಾಳ್ಳಿಹಳು ದಂಭವದಾದಿಯೊಳಾ ಶಿಶುತ್ವದೊಳ್ |
 ನಿಲ್ಲದೆ ಪಾಲನೀಂಟುವನೊಲುಂ ಜನನಾಂತ್ಯದವೊಲು ನಲ್ಲನೊಳ್ |
 ತಲ್ಲಿಲವಾಗಿ ತೋಱಿಸಿತನೆಂಬಳು ಬೊಮ್ಮನ ಕೂಟವೆಚ್ಚೆಯಾಂ |
 ಸೊಲ್ಲಿಸಲೆಂದು ವ್ವಟ್ಟುವುದೊ ಮೂಸಸದೊಶ್ಚೆಯನೆಂದು ಕಾಣ್ಪುದೋ ||

(ಇವು ಪಂಚಪಾದವೃತ್ತಗಳು)

ಪುಟ್ಟುವ ಬಾಲಕರೊಳ ನೆಣಿ | ಪುಟ್ಟಿದ ಕಡೆಯವರತೆಂದಿ ಬೆಳೆವವರೊಲ ತಾಂ |
ಪಟ್ಟುಹುದಲ್ಲದೆ ಸಲ್ಲನ | ನೆಟ್ಟನೆ ತನಗಪ್ಪನೆಂಬುದಂತೆಲೆ ರಮಣೀ ||

ಚತುರ್ಮುಖ ಬೊಮ್ಮರಸ. ಸು. 1500

ಇವನು ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರಪುರಾಣವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಈತನು ವೀರಶೈವಕವಿ; ಮಾಯಾಣನ ಮಗನು, ಕಾಶ್ಯಪಗೋತ್ರದವನು, ಬೋಧಾಯನಸೂತ್ರದವನು, ಯಜುರ್ವೇದಿ. ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರನ ವಂಶೋದ್ಭವನಾದ ಒಬ್ಬ ಬಾಲಸಿದ್ಧೇಶ್ವರನನ್ನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಕವಿಯ ಗುರುವಾಗಿದ್ದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಇವನ ಅಜ್ಞಾನುಸಾರವಾಗಿ ಕವಿ ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಸರಸಗೀರ್ವಾಣಭಾಷಾಯುಕ್ತ ಕರ್ಣಾಟವರವಚ್ಛ್ರೀಲಸಿತವದನತಾಮರಸ, ಶೈವಾಗಮಜ್ಞ, ವರ್ಣಕ ಕವೀಂದ್ರಚತುರಾಸ್ಯ, ಕವಿಸಭಾವಾಣಿಕೈದೀಪ ಎಂದು ತನ್ನನ್ನು ವಿಕೀಟಿಸಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಪೂರ್ವಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಮಗ್ಗಿಯಮಾಯಿದೇವವನ್ನು (ಸು. 1430) ಸ್ತುತಿಸುವುದರಿಂದ ಅವನ ಕಾಲಕ್ಕಿಂತ ಈಚೆಯವನೆಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಶಾಂತಮಲ್ಲೇಶ್ವರನ ಅಂಕಿತದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಯದ್ಯಪಿ ಈ ಗ್ರಂಥಕ್ಕೂ ಸೌಂದರಪುರಾಣಕ್ಕೂ ಅದಿಭಾಗದಲ್ಲಿ ಬಹಳಮಟ್ಟಿಗೆ ಹೋಲಿಕೆಯಿದ್ದರೂ ಗುರು, ಅಂಕಿತ ಈಯಂಶಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿರುವುದರಿಂದ ಈ ಬೊಮ್ಮರಸನು ಆ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದ ಬೊಮ್ಮರಸನಿಗಿಂತ ಬೇರೆಯವನೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕಾಗಿದೆ. ಈ ಹೋಲಿಕೆಯನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಇವರಿಬ್ಬರೂ ಸಮೀಪಸಂಬಂಧಿಗಳಾಗಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಈ ಕವಿ ಆ ಕವಿಯ ಮೊಮ್ಮಗನಾಗಿದ್ದರೂ ಇರಬಹುದು. ಹಾಗಿದ್ದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1500 ಆಗಬಹುದು.

ಪೂರ್ವಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಭಾರವಿ, ಮಲಹಣ, ಕಾಳಿದಾಸ, ಬಾಣ, ಮಯೂರ ಈ ಸಂಸ್ಕೃತಕವಿಗಳನ್ನೂ ಹರೀಶ್ವರ, ಮಗ್ಗಿಯಮಾಯಿದೇವ, ಕೆರೆಯಪದ್ಮರಸ, ಪಾಲ್ಕುರಿಕೆಸೋಮನಾಥ ಈ ಕನ್ನಡ ಕವಿಗಳನ್ನೂ ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ರಾಘವಾಂಕ ನೊದಲಾಪ ಕವಿಗಳನ್ನನುಸರಿಸಿ ಶಷ್ಪರಣಿಲಲಗ
ಳನ್ನು ಪ್ರಾಸಕ್ಕೆ ಸೇರಿಸಿದಂತೆ ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ—

ಓರಂತೆ ಶಷ್ಪರಣಿಲಲಮಿವಂ ಪ್ರಾಸಕ್ಕೆ |

ಸೇರಿಸಿದನೀಕಾವ್ಯದೊಳಗೆ ವರ್ಣಕಕವಿ |

ಶ್ರೀರಾಘವಾಂಕಪಂಡಿತನಾದಿಯಾದ ಕಬ್ಬಿಗರು ನಿಜಕೃತಿಯೊಳೊರೆದಾ ||

ಕಾರಣಂ ನಾಗವರ್ಮಂ ವಿನಿರ್ಮಿಸಿದ ಲರ |

ಡೈರೇವ ಲಲಿಲಾಃ ಪ್ರಯತ್ನಾಶ್ರಯಾತನಿಪ |

ಚಾರುಕರ್ಣಾಟಕವ್ಯಾಕರಣಸೂತ್ರ ಮೊದಲಾದುವುಂಟದುನಿಮಿತ್ತಂ ||

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ರೇವಣಸಿದ್ಧೀಶ್ವರವುರಾಣ

ಇದು ವಾರ್ಧಕಪಟ್ಟದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಸಂಧಿ 13, ಪದ್ಯ 565.
ಇದರಲ್ಲಿ ರೇವಣಸಿದ್ಧೀಶ್ವರನ ಚರಿತವು ಹೇಳಿದೆ. ಕಥಾಸಾರವನ್ನು ಕವಿ
ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಸೂಚಿಸಿದ್ದಾನೆ:—

ಶ್ರೀಶನನು ಕಾಂಚಿಯೊಳು ನುಡಿಸಿ ಜೋಳಂಗೆ ಕ |

ನ್ಯಾಸಮೂಹದ ಬಂಧನವ ಬಿಡಿಸಿ ಬಿಜ್ಜಳಮ |

ಹೀಶನಿಂ ಪೂಡೆಗೊಂಡಾದಿಶೈವಾಚಾರ್ಯನಾಗಿ ಲಂಕಾವುರದೊಳು ||

ಈಶಕೋಟಿತ್ರಯದ ಹದಿಬೆಗೆಯೊಲ್ಲವಿಂ ವಿ |

ಭೀಷಣನ ವಾಲಿಸಿದ ವೀರಶೈವಪ್ರಥಮ |

ದೇಶಿಕಂ ರೇವಣಾಸಿದ್ಧೀಶನಮಗೀಗೆ ಭಾಸುರಸದಾನಂದವ ||

ರೇವಣಸಿದ್ಧಿ ಚರಿತವನ್ನು ಈಶಾನ್ಯಶಿವಗುರು ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿಯೂ
ಹರೀಶ್ವರನು ರಗಳೆಯರೂಪವಾಗಿ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿಯೂ ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ; ಈ ಉ
ಭಯಮತವನ್ನರಿದು ತಾನು ಈ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಬರೆದಂತೆ ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.
ಈ ಕಾವ್ಯದ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಈ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ—

ಕನ್ನಡಂ ಸಕ್ಕದದೊಳೊಂದಿ ಪುಟವಿಟ್ಟು ಚೆಂ |

ಬೊನ್ನೊಳೊಂದಿದ ತರಂಗಿಸುವ ಕಡುರಂಗಿಡಿದ |

ರನ್ನದಂತಿರಲೆಸೆವ ಪದಬಂಧವಚ್ಚ ಸಿರಪಚ್ಚ ಗಪ್ಪುರವೆರಸಿದ ||

ಉನ್ನತಿಯ ಸವಿಗಂಪ ಸಾಲಿಡುವ ಜಾತಿಬಾ |

ವನ್ನದಂತಿರೆ ವೇಣ್ವನೀಕಾವ್ಯಮಂ ಬೆಡಂ |

ಗಿಂ ನಿಖಿಲವಿದ್ವಜ್ಜನಂ ಮುಚ್ಚೆ ಶಿವಶರಣಕರ್ಣಮಂಡನವೆನಿಸಲು ||

ಪರಿಪಕ್ವಬಂಧುರದ್ರಾಕ್ಷಾಫಲಸ್ತುಬಕ |

ದಿರವಿನಂದದಿ ರಸಂ ಬಹಿರಂತರಂಗಮೋಳ |

ಪರಿವಡೆಯೆ ಭಾವವೆಸಕಂ ವೋಹಕೊಳಗಾದ ಮುಗ್ಧೆ ನೋಡುವನೋಟದ||

ಸರಿಸಮಾಗಿರಲು ಪೇಚ್ಚಿಂ.

ಕೃತಿರಸಂ ಜೇನೆಯ್ಯೊ ಹೂರದಂತಮದುರ್ಗಾ

ಲುವೆಯಂತೆ ರಸದಾಳರಸದ ಪೆಬೋನಲಂತೆ |

ಕಿವಿಗುಡಿತೆಯಿಂದೀಂಟೆಬಲ್ಲ ರಸಿಕರ್ಗಿ ಕಡುಸವಿಯೆನಿಸಿದುದು.

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ವಾರ್ವತಿ, ರೇವಣಸಿದ್ಧಿಲೇಶ, ಮರುಳಸಿದ್ಧಿಲೇಶ, ಏಕೋರಾಮ, ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯ, ನಂದಿ, ಭೃಂಗಿ, ವೀರಭದ್ರ, ತಿರುಚ್ಚಾನಸಂಬಂಧಿನಾಮವನ್ನು ಪಡೆದ ಪಣ್ಣುಲ, ವಾಗಲೇಶ ಇವರುಗಳನ್ನು ಕ್ರಮವಾಗಿ ಸ್ತುತಿ, ಸಿದ್ಧಾನೆ. ಈಶ್ವರನ ಜ್ಞಾನಕಲೆ, ಲಾವಣ್ಯಕಲೆ, ವೀರಕಲೆ, ಆನಂದಕಲೆ, ಧರ್ಮಕಲೆ, ಇವು ರೇಣುಕ (ರೇವಣ), ಸೌಂದರಲೇಶ, ವೀರಭದ್ರ, ಪಣ್ಣುಲ, ವೃಷಭೇಂದ್ರ ಈರೂಪವಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದುವು; ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾದ ಜ್ಞಾನಕಲೆಯ ಲೀಲಾಕಥನವನ್ನು ಬರೆವುದಾಗಿ ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಈಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ:—

ಭತ್ತದ ಗಡ್ಡೆ

ಕೊನೆದೆನೆಯನಡದುರ್ ಚಂಚುವಿನಿಂ ಕದುಂಕಿ ಭೋಂ |

ಕನೆ ಪೊದಚ್ಚೊ ಷಿವ ಪಾಲ್ವನಿಗಳಂ ಸವಿದು ಸು |

ಮ್ಹನದಿನಿಕ್ಕೈಲದೊಳಂ ನೆಗೆದ ಗಿಳವಿಂಡು ಗಗನಶ್ರೀಯ ನುಣ್ಣೊರಲೊಳು ||

ಮಿನುಗುವಂಬುಜರಾಗರತ್ನ ವೆಡೆವಡೆದ ನೂ |

ತನಹರಿನ್ಮಾಣಿಕ್ಕೈಮಾಲೆಯೆಂಬಂದಮಂ |

ನೆನೆಯಿಸಲು ಪಸುವುಡೆದು ಬೆಳೆದ ಕಮ್ಮಂಗಲಿವೆ ಕಣ್ಣೊಳಿಸುತಿರ್ಪುದಲ್ಲಿ||

ಸ್ತ್ರೀಯರು

ಜಡಿವ ನಿಡುನೋಮುರ್ಡಿಗೆಡುಗುಂಡು ನುಣ್ಣೆಡಿಡ |

ಕುಡುವುರ್ಬು ಪದವಿಲ್ಲ ಮಿಸುಪ ತೆಳ್ಳಸುಱಿಮೇ |

ಲಡರ್ಡ ಕೊನೆವಾಸ ಕೂರಿಟ್ಟೆ ಸುಕ್ಕುಂಗುರುಳ ಪಪ್ಪಿಗಳುರುಳ್ಳಳಾಗಿ ||

ದೃಢವುಳ್ಳ ಚಿತ್ತದಗ್ಗಲದ ನಯಮುಮ್ಯಗದ |
 ಗಡಣಮಂ ಬೇಂಟಿಯಾಡ ವ ಕಂತುರ್ಧೀವರಂ |
 ಪಿಡಿದ ಸಾಧನದಿಕ್ಕೈಯೆನಿಜ್ಜೊಡಲ ಗರುವೆಮರು ನಡೆತಂದರೀಶನೇಕೆಗೆ ||

ಬೆಳದಿಂಗಳು

ಕೋಗಿಲೆಗಳರಸಂಜೆವಿಂಡಿನಂತಿರಲೀತರ |
 ಸಾಗರಂ ಪಾಲ್ಗಡಲವೋಲಿರೆ ಮನೋಜ್ಞ ಕೈ |
 ಪ್ನಾಗರೂರಸಂ ಜಂದನಕ್ಕೆೋದದಂತಿರೆ ಮುಪೇಂದ್ರನೀಲೋಪಲತತಿ ||
 ಭೋಗಿಸದ ಪೊಚ್ಚ ಪೊಸಮುತ್ತಿನಂತಿರೆ ಬೆಡಂ |
 ಗಾಗೆ ಚಂದ್ರಾತಪಂ ಧಾರಿಣಿಯಗೇಣ್ಡೆಸೆಯ |
 ನಾಗಸಮನಾವರಿಸಿ ತೀವಿತು ಪಳಜ್ಜನೆ ವಿಕಾಸವೆಯ್ವಲು ನೆಯ್ವಲು ||

ವಸಂತ

ಮಡುಗಳೊಳು ಗಿಡುಗಳೊಳು ಮರಗಳೊಳು ಬಳ್ಳಿಗಳೊ |
 ಕಿಡಿಕ್ಕಿಱ್ಱವ ಮೆಲ್ಲರಲೊಡಬೆಯಂ ಮುಸುಕಿದಾ |
 ಱಿಡಿಗಡಣ ಪಸರಿಸಿದ ತೆಳ್ಳ ಱುಗಲಿಂದ್ರವನೇ ತೆತ್ತಿಸಿದ ಪೊಂದೊಡುಗೆಯಂ ||
 ಪೊಡವಿಯೆನಿಸುವ ಜೆಲ್ವ ಮಡದಿ ತೊಟ್ಟಂತಿರಲು |
 ಬೆಡಗುವಡೆದಿದುದು ವಸಂತಕಾಲ ನಿತಾಂತ |
 ಮುಡುಪತಿಯ ಬಿಂಬದೊಳಗಮೃತಕಳೆ ತುಳ್ಳಲು ವಿಯೋಗಿಸಂಕುಳವಳ್ಳಲು ||

ಸಾಹಿತ್ಯಜ್ಞರ ಅಪೂರ್ವತೆ

ಕೆಲ್ಲು ಕರಗುವುದುಗ್ರಘಣಿ ಸೋಲ್ವುದೋಣಮರಂ |
 ಪಲ್ಲವಿವುದೆರಲೆ ಸಿಲುಕುವುದು ಪಶು ಮೋಹಿವುದು |
 ನಿಲ್ಲದಲುನೆಳವಸುಳೆ ಸಂತಸಮನೆಯ್ವುದು ಮುಗಿಲೊಸರ್ದು ವಾಣಿಗಣಿವುದು||
 ಸಲ್ಲಲಿತಸಂಗೀತರಸಕೆ ಸಾಹಿತ್ಯಮಂ |
 ಬಲ್ಲನೊರ್ವನಪೂರ್ವವೀಧರಿತ್ತೀವಳಯ |
 ದಲ್ಲಿ ರಸಭಾವಾರ್ಥ ಚಿತ್ರವಣಿವುದು ಸುಲಭವಲ್ಲ ಸಕಲಗ್ಗದಾಗಿ||

ಕುಮಾರವಾಲ್ಮೀಕಿ. ಸು. 1500

ಈತನು ರಾಮಾಯಣವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ; ಮೈರಾವಣನ ಕಾಳಗವನ್ನು ಬರೆದಿರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ; ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಹೆಸರನ್ನು

ನರಹರಿ ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಕುಮಾರವಾಲ್ಮೀಕಿ ಎಂಬುದು ಬಿರು ದೇಹೋರತು ಹೆಸರಲ್ಲ. ಇವನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕವಿ. ಇವನ ಸ್ಥಳ ಸೋಲಾಪುರದ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿರುವ ತೊರವೆಯೆಂಬ ಗ್ರಾಮ. ಅಲ್ಲಿಯ ದೇವರಾದ ನರಸಿಂಹನ ಅಂಕಿತದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಈ ರಾವಣ ಯಣಕ್ಕೆ ಕವಿಯು ಗ್ರಾಮದಿಂದ ತೊರವೆಯ ರಾವಣಯಣ ಎಂಬ ಹೆಸರು ರೂಢಿಯಾಗಿದೆ. ಇವನಿಗೆ ಕವಿರಾಜಹಂಸ ಎಂಬ ಬಿರುದಿದ್ದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ವರ್ಣಕಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಕುಮಾರವ್ಯಾಸನೊಬ್ಬ ತಾನೊಬ್ಬ ಈ ಇಬ್ಬರೇ ಗಣ್ಯರು ಎಂಬ ಭಾವವನ್ನು “ಸರಸವರ್ಣಕಕವಿಗಳೊಳು ಭಾ | ಸುರ ಕುಮಾರವ್ಯಾಸನೊಬ್ಬನು | ಪರಿಕಿಸುವೊಡಾನೊಬ್ಬ ಮಿಕ್ಕಿನ | ಬರಡುಕವಿಗಳ ಲೆಕ್ಕಿಸುವನೆ ಕುಮಾರವಾಲ್ಮೀಕಿ” ಎಂಬ ಪದ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಹೀಗೆ ಕುಮಾರವ್ಯಾಸನನ್ನು (ಸು. 1430) ಹೊಗಳುವುದರಿಂದ ಅವನಿಗಿಂತ ಈಚೆಯವನು ಎಂಬುದಂತೂ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಎಷ್ಟುಕಾಲ ಈಚೆಯವನು ಎಂಬುದನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸುವುದು ಕಷ್ಟವಾಗಿದೆ. ಸುಮಾರು 1500 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸುತ್ತೇವೆ. ಈ ಕವಿಯನ್ನು ಬೊಬ್ಬರ ರಂಗನೇ (ಸು. 1760) ಮೊದಲಾದ ಕವಿಗಳು ತಮ್ಮ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ತನ್ನ ಕವಿತಾಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ-

ಪರರ ಬಗೆ ಪರರುಕ್ತಿ ಪರರು | ತ್ಕರುಷ ಪರರುನ್ನತಿಯ ಕೃತಿಯಪ |
ಹರಣಿ ಪರರುಪಮಾನ ಪರರೊಡ್ಡವದ ಪರುಲವದ ||
ಹರಹು ಹೊಗದಗ್ಗಲಿಕೆ ಪದಸಂ | ಚರಣಿಯಲಿ ಲಿಸಿ ತಿರುಗಿ ನೋಡದ |
ಬಿರುದು ಬೇಣಿ ಕುಮಾರವಾಲ್ಮೀಕಿಯ ವಚೋಲಹರಿ ||

ಇವನ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ

1. ತೊರವೆಯರಾಮಾಯಣ

ಇದು ಭಾಮಿನೀವಟ್ಟದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಸಂಧಿ 112, ಪದ್ಯ 5079. ಇದರ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಕವಿ ಈ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ—
ಶುಕಕವಿಯು ಸುಮ್ಮಾನ ಸೂರಿ | ಪ್ರಕರದಮಲಜ್ಞಾನ ಮುನಿಕರ |
ಮುಕುರ ಗುಣಿಗಳ ಗೂಢನಿಧಿ ರಸಿಕರ ಸುಧಾಜಲಧಿ ||
ಅಕುಟಿಲರ ಮನಮೆಚ್ಚು ಸಿರಿಹರಿ | ಭಕುತರುಮ್ಮಹದಚ್ಚು ಸಿವನೇ |
ವಕರ ಮೆಚ್ಚು ಕುಮಾರವಾಲ್ಮೀಕಿಯ ಪ್ರಬಂಧಕೃತಿ ||

ಪ್ರಿಯರಿಗಪ್ರಿಯರಿಗೆ ವಿವೇಕಾ | ತ್ರಯರಿಗತಿಮೂರ್ಖರಿಗೆ ವಿಜ್ಞಾ |
 ನಿಯರಿಗತಿಜಾಣರಿಗೆ ಜಡರಿಗಸೂಯಭಾವರಿಗೆ ||
 ನಯವಿದರಿಗಜ್ಞರಿಗೆ ಹರುಷೋದಯದ ಪೆಂಪು ಕುಮಾರವಾಲ್ಮೀ |
 ಕಿಯ ಪ್ರಬಂಧಪ್ರೌಢತರಕವಿತಾಜಮತ್ಕಾರ ||

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ತೊರವೆಯ ನರಸಿಂಹದೇವರ ಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಶಿವ, ಲಕ್ಷ್ಮಿ, ವಾರ್ವತಿ, ಬ್ರಹ್ಮ, ಸರಸ್ವತಿ, ಗಣೇಶ, ಅಂಜನೇಯ, ಭಾರದ್ವಾಜಗುರು, ವಾಲ್ಮೀಕಿ ಇವರುಗಳನ್ನು ಪರಿವಿಡಿಯಿಂದ ಹೊಗಳಿದ್ದಾನೆ. ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕವಿಗಳು ಬರೆದ ರಾಮಾಯಣಗಳಲ್ಲಿ ಇದೇ ಮೊದಲನೆಯದು. ಇದರಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ—

ನೀತೆಯ ಸೌಂದರ್ಯ

ಚರಣಕಾಂತಿಗಳಿಂದ ನೂಪುರ | ಗುರುನಿತಂಬದಿ ಕಾಂಚಿ ಕೋಮಲ |
 ಕರವಿ ಕಂಕಣ ಬಿರಳಿನಿಂದುಂಗುರವು ಕೊರಳಿಂದ ||
 ಸರವ ಮುತ್ತುಗಳೋಲೆ ಕದಪಿಂ | ದಿರದೆ ಮೆಚ್ಚಿದುವು ಸ್ಮರಕರಾಗ್ರ |
 ಸ್ಫುರಿತಚಾಪಕಲಾಸಶರದಭಿಮಾನದೇವತೆಯ ||
 ಹೊಳೆಹೊಳೆವ ತನುಕಾಂತಿಯಲಿ ಗಜ | ಗಲಿಸಿದುವು ಹೊಂದೊಡವುಗಳು ಥಳ |
 ಥಳಿಸಿದುವು ಮುತ್ತುಗಳು ದಂತಪ್ರಭೆಯ ಲಹರಿಯಲಿ ||
 ಸುಲಲಿತಾಧರರಾಗದಿಂದು | ಜ್ವಲಿಸಿದುವು ಮಾಣಿಕ್ಯಜಯವಾ |
 ರಳವು ಕೊಗಟಿವಡಬುಜಗಂಧಿಯ ವಿವುಳವಿಭ್ರಮವ ||

ಸಮುದ್ರಕ್ಕೆ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದ ರಾಮಬಾಣ

೯೭೦ ಮದುರಿ ಬಂದಂಬುನಿಧಿಯೊಡ | ಲೋಳಗೆ ತೆರೆತೆರೆಹಳೆಯ ಬಗಿಬಗಿ |
 ೯೮೦ ದಡಲಿದುದು ಛೇಟಛೇಟತ್ಯತಿಗಳ ಛೇಡಾಳದಲಿ ||
 ತುಳುಕುತೂಳುವ ತುಂತುರಿನ ಕಿಡಿ | ಹಣಿಚಿದುವು ಹೊದರೆದ್ದ ವಡಬಾ |
 ನಳನನೊದೆದುದು ತಾಮಭದ್ರನ ಛೇಮಬಾಣಾಗಿ ||

ರಾವಣನ ಸೈನ್ಯ

ತೇಜಿಗಳ ತೆರಿವಾಲಿಗಳ ರಥ | ರಾಜಿಗಳ ನೆಗೞಿಗಳ ನಾಗನ |
 ಮಾಜಗಳ ನೀರೇಭಗಳ ಪನಃಸರರ ಜಲಚರರ ||
 ರಾಜಿಸುವ ನಾನಾಯುಧಂಗಳ | ತೇಜದ್ವಾರ್ವಾನಳನ ಬಗೆಯಲಿ |
 ರಾಜರಾಜತನುಜನ ಬಲಜಲರಾಸಿ ರಂಜಿಸಿತು ||

ರಾಮನ ವಿರಹ

ವನಜವನು ಕಂಡರಸ ವನಜಾ | ಸನೆಯ ಕಂಡಿರೆಯೆಂದು ಕೈರವ |
 ವನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿ ಕೈರವಾಕ್ಷಿಯ ಕಾಣಿರೆಲೆ ಎನುತ ||
 ವಿನುತಕೋಕವ ಕಂಡು ಕೋಕ | ಸ್ತನಿಯು ಕಂಡಿರೆಯೆನುತ ಬೆಸಗೊಂ |
 ಡನು ಮದಾಳಿಯ ಕಂಡು ಕೇಳಿದನಳಿಕುಳಾಳಕಿಯ ||
 ಕಂಡು ಹಂಸೆಯ ಹಂಸಗಮನೆಯ | ಕಂಡುದುಂಜೀ ಎಂದು ಕೋಗಿಲೆ |
 ಗಂಡು ಕೋಕಿಲಲಲಿತನಿನದೆಯ ಕಾಣಿರೆಲೆ ಎಂದು ||
 ಮಂಡಲಿಯ ಮಧುರಧ್ವನಿಯ ಗಿಳಿ | ವಿಂಡಿನಲಿ ಕಲಕೀರವಜನದ |
 ಹೆಂಡತಿಯ ನೀಂ ಕಾಣಿರೆಲೆ ಎಂದರಸ ಬೆಸಗೊಂಡ ||

2 ಮೈರಾವಣನ ಕಾಳಿಗ

ಇದೂ ಭಾಮಿನೀಪಟ್ಟದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಸಂಧಿ 4, ಪದ್ಯ 296.

ರಾವಣನು ರಾಮನನ್ನು ಸೋಲಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಪಾತಾಳಲಂಕೆಯಲ್ಲಿರುವ ಮೈರಾವಣನ ಸಹಾಯವನ್ನು ಬೇಡಲು ಅವನು ನಿವ್ರವಾಡುತ್ತಿದ್ದ ರಾಮಲಕ್ಷ್ಮಣರನ್ನು ಪಾತಾಳಲಂಕೆಗೆ ಒಯ್ದು ಕಂಕಣಾದೀವಿಯ ಗುಡಿಯಲ್ಲಿ ಸೆರೆಯಿಟ್ಟನು. ಈ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಹನುಮಂತನು ವಿಭೀಷಣನಿಂದ ತಿಳಿದು ಪಾತಾಳಲಂಕೆಗೆ ಹೋಗಿ ಮೈರಾವಣನನ್ನು ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಕೊಂದು ನೀಲಮೇಘನಿಗೆ ಪಟ್ಟವನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ರಾಮಲಕ್ಷ್ಮಣರನ್ನು ಬಿಳಗಾವುವುದರೊಳಗೆ ಪಾಳಿಯಕ್ಕೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಂದನು—
 ಎಂಬುದೇ ಇದರ ಕಥಾಗರ್ಭ.

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ರಾಮಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಶಿವ, ಬ್ರಹ್ಮ, ಗಣೇಶ, ಸರಸ್ವತಿ, ಪರಮಹಂಸವಿದ್ಯಾಶಂಕರಗುರು, ವಾಲ್ಮೀಕಿ ಇವರುಗಳನ್ನು ಹೊಗಳಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಚಂದ್ರೋದಯ

ಓಡಿದುದು ರವಿಕಿರಣಸುಗಲಕೆ | ಝುಂಡಿಸಿತ ಬಲುತಿಮಿರ ತಾರಗೆ |
 ಮೂಡಿದುವು ಗಗನದಲಿ ಮೊಗಗುಂಡಿವು ಕಮಲಗಳು ||
 ಜೊಡೊಡೆಯೆ ರವಿವಕ್ಕಿ ಖಗಕುಲ | ಗೂಡ ಸಾರಲು ಚಂದ್ರಮನ ಗಿಣಿ |
 ಮೂಡೆ ನಕ್ಕುವು ಕುಮುದ ವಾರಿಧಿ ಹಗ್ಗೆ ಕರುಷದಲಿ ||

I ಈ ಗುರು ಶೃಂಗೇರಿಯವನಾದ ಚಕ್ರವರ್ತಿ ಇವನ ಕಾಲವು 14ನೆಯ ಶತಮಾನದ ಕುಡ್ಯಭಾಗವಾಗುತ್ತದೆ. ಕವಿ ಆಕಾಲದವನು ಎಂದು ಕೆಲವರು ಭಾವಿಸಬಹುದು. ಆದರೆ ಕುವಾರವ್ಯಾಸನನ್ನು ಸ್ಮರಿಸುವುದರಿಂದ ಅವನು ಹಿಂದಣವನಲ್ಲ ಎಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕಾಗಿದೆ.

ಕಂಕಣಾದೇವಿಯ ಗುಡಿ

ಕೊಂಡದೋಕುಳಿಯಾಡುವರನುರಿ | ಗೆಂಡದೊಳು ಹೊರಳುವರ ಮಿಗೆ ತರಿ |
 ಗೆಂಡದೊಳು ಮಿಯುಪರನುರಿಯೊಳು ಹೊಕ್ಕು ಹೊಱಿಡುವರ ||
 ಕಂಡಗಳ ಕೊಯ್ದಿಡುವ ಕರುಳಿನ | ದಂಡೆಗಳ ತೆಗೆತೆಗೆದು ಮುಡಿಮುವ |
 ಗಂಡುಗಲಿದಾನವರ ನೆರಿಯ ನೋಡುತೈತಂದ ||

ರಣರಂಗ

ಹರಿವ ರಕುತದ ಸುರಿವ ಕರುಳಿನ | ದುರುದುರಿವ ಕಂಡಗಳ ಮುಂದಲೆ |
 ಬಿರಿದ ಗಾಯದ ಮುಱಿವುಗಳ ನೆಣವನೆಯ ತೊರಳಿಗಳ ||
 ತೆರಳಿ ಜೋಲುವ ತೊವಲ ಜಿಗಿಯೊಳು | ಹೊರಳುವರೆಜೀವದ ಭಟಾಳಿಯು |
 ನರಳುವತಿವೇದನೆಯೊಳೊಪ್ಪಿತು ರೌದ್ರರಣರಂಗ ||

ಕೋಟೀಶ್ವರ. ಸು. 1500

ಈತನು ಜೀವಂಧರಪಟ್ಟದಿಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಜೈನ ಕವಿ; ಇವನ ತಂದೆ ತುಳುದೇಶದ ಬಯದೂರ ಸೇನಾಪತಿಯಾದ ತಮ್ಮಣ ಸೆಟ್ಟೆ, ತಾಯಿ ರಾಮಕ್ಕ, ಅಣ್ಣ ಸೋಮೇಶ, ತಮ್ಮ ದುರ್ಗ. ತಾನು ಸಂಗೀತಪುರದಾಸ್ಥಾನರಾಜಶ್ರೇಷ್ಠಿಯಾದ ಕಾಮಣಸೆಟ್ಟೆಯ ಅಳಿಯನೆಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಇವನ ಗುರು ಬೆಳುಗುಳದ ಪಂಡಿತಯೋಗಿಯ ಶಿಷ್ಯನಾದ ಪ್ರಭಾಚಂದ್ರ; ದೇವರು ಸಂಗೀತಪುರದ ನೇಮಿಜಿನೇಶ; ಸ್ವಾಮಿ “ ಗಂಡುಗಲಿಗಳ ಗಂಡ ಮಂಡಳೇಶ್ವರ ಹೈವನ್ಯಪಸುತ ” ಸಂಗೀತಪುರದ ದೊರೆ ಸಂಗಮ. ಈ ಸಂಗಮನ ಅಜ್ಞಾನುಸಾರವಾಗಿ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ರಚಿಸಿದಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಈಕವಿ ಸ್ತುತಿಸುವ ಗುರುಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ಕೊನೆಯವನು ವಿಜಯಕೀರ್ತಿಯ ಶಿಷ್ಯನಾದ ಶ್ರುತಕೀರ್ತಿ. ಮದರಾಸ್ ಪ್ರಾಚ್ಯಕೋಶಾಲಯದಲ್ಲಿರುವ ಬಿಳಿಗಿಯತಾಲ್ಲೂಕಿನ ಒಂದು ಶಾಸನದಿಂದ ಈ ಶ್ರುತಕೀರ್ತಿ ಸಂಗಮನಿಗೆ ಗುರುವಾಗಿದ್ದನೆಂದೂ ಇವನ ಶಿಷ್ಯ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ 5 ನೆಯವನು ಕರ್ಣಾಟಕಶಬ್ದಾನುಶಾಸನಕಾರನಾದ ಭಟ್ಟಾಕಳಂಕನು (1604) ಎಂದೂ ತಿಳಿವುದರಿಂದ ಈ ಶ್ರುತಕೀರ್ತಿಯ ಸಮಕಾಲದವನಾದ ಕೋಟೀಶ್ವರನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1500 ಅಗಬಹುದು.

ಈಕವಿ ಹಿಂದಣ ಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಜನ್ಮ, ನೇಮಿಚಂದ್ರ, ಹೊನ್ನ, ಹಂಪರಸ, ಅಗ್ಗಳ, ರನ್ನ, ಗುಣವರ್ಮ, ನಾಗವರ್ಮ ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ಮರಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಜೀವಂಧರಷಟ್ಪದಿ

ಇದು ಭಾಮಿನೀಷಟ್ಪದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ನಮಗೆ ದೊರೆತ ಅಸಮಗ್ರ ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ 9 ಸಂಧಗಳೂ 10ನೆಯ ಸಂಧಿಯಲ್ಲಿ 118 ಪದ್ಯಗಳೂ ಇವೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಜೀವಂಧರನ ಕಥೆ ಹೇಳಿದೆ. ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಜಿನಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಸಿದ್ಧಾಂತಿಗಳು, ರತ್ನತ್ರಯ, ಸರಸ್ವತಿ, ಯಕ್ಷಯಕ್ಷಿಯರು ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿ, ಅನಂತರ ಕೊಂಡಕುಂಡ, ಸಮಂತಭದ್ರ, ಪಂಡಿತಮುನಿ, ಧರ್ಮಭೂಷಣ, ಭಟ್ಟಾಕಳಂಕ, ದೇವಕೀರ್ತಿ, ಮುನಿಭದ್ರ, ಲಲಿತಕೀರ್ತಿ, ವಿಜಯಕೀರ್ತಿ, ಶ್ರುತಕೀರ್ತಿ ಈ ಗುರುಗಳನ್ನು ಹೊಗಳಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕವಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಒಂದು ಪದ್ಯವನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ತುಳುವಹಾವೇಶವೊಳು ಬಯಸೂ | ರೊಳಗೆ ಸೇನಾಸತಿಯ ದಾಸಿಯ |
ಇಳಿಗೆ ಸೇವ್ಯನೊಪ್ಪ ತಮ್ಮಣಸಟ್ಟಿಯಂಗನೆಯು ||
ಜಳಜಮುನಿರಾಮಕ್ಕಗಾದರ | ಕುಳತೀಕಸೋಮೇಶ ಕವಿಜನ |
ನಿಳಯಕೋಟೀಶ್ವರನು ಸದ್ಗುಣದುರ್ಗಸೆಂಬನು ||

ಅನಂದಬಸವಲಿಂಗಶಿವಯೋಗಿ. ಸು. 1500

ಈತನು ಮಾಚಿದೇವಮನೋವಿಲಾಸವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ. ತೋಟದಸಿದ್ಧಲಿಂಗನನ್ನೂ (ಸು. 1470) ಅವನ ಶಿಷ್ಯ ಬೋಳಬಸವನನ್ನೂ ಸ್ತುತಿಸಿ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಅರಂಭಿಸಿರುವುದರಿಂದ ಕವಿ ಬೋಳಬಸವನ ಶಿಷ್ಯನಾಗಿರಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಹಾಗಿದ್ದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಕವಿಯ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1500 ಆಗಬಹುದು.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಮಾಚಿದೇವಮನೋವಿಲಾಸ

ಇದು ಗದ್ಯರೂಪವಾಗಿದೆ; ಪ್ರಕರಣ 34. ಇದರಲ್ಲಿ ಮಡಿವಳಮಾಚಿದೇವನ ಮನೋಭಾವವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ವೀರಶೈವಸಿದ್ಧಾಂತವು ನಿರೂಪಿಸಿ

ತವಾಗಿದೆ. ಕವಿ ಅನೇಕಸಂಸ್ಕೃತಶ್ಲೋಕಗಳನ್ನು ಉದಾಹರಿಸಿ ಅವುಗಳಿಗೆ ಟೀಕೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಬಸವಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಶಿವ, ವೀರಭದ್ರಾಪರಾವತಾರವಾದ ವಾಚಿದೇವ, ತೋಂಟದಸಿದ್ಧಲಿಂಗ, ಬೋಳಬಸವ ಇವರುಗಳನ್ನುಸ್ತುತಿಸಿ

ಶ್ರೀಮದಮಂವಾನಂದಸಂವೋಹಸುಂದರಸುಂದರಾಕೃತಿಗಂಗಳವಿವಿಮುಫ
 ಕ್ಷೋ ಲಿಂಗಾಂಗಿಜಂಗಮಸ್ಮಿಯನಿಬಾನಂದಬಸವಲಿಂಗಾಭಿಸಂಜ್ಞಿಕೋ ಮಹಾನಿದಂ
 ಕೃತವಾಃ ಬುಧಭೂಷಣಂ ವಾಚಿದೇವಮನೋವಿಲಾಸಂ
 ಎಂದು ತನ್ನ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಹೇಳಿ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಪ್ರಕರಣಗಳ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಗದ್ಯವಿದೆ--

ಇತಿ ಶ್ರೀವೇದವೇದಾಂತಶಿವಾಗಮಸ್ಮೃತಿಪುರಾಣೇತಿಹಾಸಸಾರಭೂತ ವೀರಶೈ
 ವಾಚಾರಸಾರೋದ್ಧಾರೇ ಶ್ರೀಮದಾನಂದಬಸವಲಿಂಗಶಿವಯೋಗಿವಿರಚಿತೇ ಶಿವಾಧಿಕೃತ
 ಧನೇ ವಾಚಿದೇವಮನೋವಿಲಾಸೇ.

ವಿರತಮಹಲಿಂಗದೇವ. ಸು. 1500

ಈತನು ಗುರುಬೋಧಾವೃತವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ. ನಮಗೆ ದೊರೆತ ಈ ಗ್ರಂಥದ ಪ್ರತಿ ಶಕ 1557ನೆಯ ಭಾವವರ್ಷದಲ್ಲಿ (1634) ಪ್ರತಿವಾಡಲ್ಪಟ್ಟಂತೆ ತಿಳಿವುದರಿಂದ ಗ್ರಂಥವು ಆ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಹಿಂದೆ ಹುಟ್ಟಿರಬೇಕು. ಕವಿಯ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1500 ಆಗಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಗುರುಬೋಧಾವೃತ

ಇದು ತ್ರಿಪದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಕೆಲವು ಕಂದವೃತ್ತವಚನಗಳೂ ಇವೆ; ಬುಟ್ಟು 1021 ; ಸ್ಥಲ 5. ಈಗ್ರಂಥವು ಗುರುಶಿಷ್ಯಸಂವಾದರೂಪವಾಗಿ ವೈರಾಗ್ಯವನ್ನು ಬೋಧಿಸುತ್ತದೆ. ಆದಿಯಲ್ಲಿ ಶಿವಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಇದರಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ--

ಮಧುವಿನೊಳು ನೋಣ ಬಿದ್ದು | ಒದೆದುಕೊಂಬಂದದಲಿ |

ಉದಯಾಸ್ತಮಾನ ಕುದಿದು ಕೋಟಲೆಗೊಂಬ |

ಅಧಮಗೆಲ್ಲಿಯದು ನಿಜಸುಖ ||

ಬಿಂದುಮಾತ್ರದ ಸುಖಕೆ | ಮುಂದೆ ಪರ್ವತದಷ್ಟು |
 ದಂದುಗವ ಹೊತ್ತು ತೊಲಿತೊಲಿ ಭವಭವದೊ |
 ಳೊಂದಿ ಸಾವವಗೆ ಸುಖವುಂಟೇ ||
 ತಲೆಮುಟುತ ನಾಯಂತೆ | ಲಲನೆಯರ ಮೋಹಕ್ಕೆ |
 ಸಲೆ ಮಚ್ಚಿ ಕೊಂಡು ಇಹಪರವನಹಿಯದಿಹ |
 ಮಲಧಾರಿಗೆತ್ತಣದು ನಿತ್ಯ ||
 ಒಲ್ಲೆನೆನೆ ಒಲಿಸುವುದು | ಬಲ್ಲೆನೆಂಬರ ಮಹಿವೆ |
 ಯಲ್ಲಿ ಕಡಹುವುದು ಮನವಿದುಂ ನೂಹಿಂತೆ |
 ರೆಲ್ಲರಂ ತಲೆಯನರಿವುದು ||
 ನಾಯ ಮೊಲೆನಾಲು ತಾ | ನಾಯಕುನ್ನಿಗೆ ಯೋಗ್ಯ |
 ಪಾಯಸಕೆ ಯೋಗ್ಯವಹುದೆ ಲೋಭಿಯ ಧನವು |
 ನಾಯ ಮೊಲೆವಾಲತೆಹಿನಂತೆ ||

— — —
 ಸಿಂಗಿರಾಜ. ಸು 1500

ಈತನು ಮಲಬಸವರಾಜಚಾರಿತ್ರವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು
 ವೀರಶೈವಕವಿ; ಇವನ ಗುರು ದೇವಿ ದೇವ. ಮಹಾದೇವಿಯಕ್ಕನ ಪುರಾಣ
 ವನ್ನು ಬರೆದ ಚಿನ್ನಬಸವಾಂಕಮ (ಸು. 1550) ಇವನ ಹೆಸರನ್ನು ಹೇಳುವು
 ದರಿಂದ ಇವನು ಅವನಿಗಿಂತ ಹಿಂದೆ ಇದ್ದಿರಬೇಕೆಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿದೆ.
 ಆದರೆ ಎಷ್ಟು ಹಿಂದೆ ಇದ್ದನೋ ತಿಳಿಯದು. ಸುಮಾರು 1500 ರಲ್ಲಿ
 ಇದ್ದಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸುತ್ತೇನೆ. ಇವನ ಹೆಸರು ಕೃಂಗಿರಾಜ ಎಂದೂ
 ದೊರೆಯುತ್ತದೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಮಲಬಸವರಾಜಚಾರಿತ್ರ

ಇದು ವಾರ್ಧಕಪಟ್ಟದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಇತರಪಟ್ಟದಿ
 ಗಳೂ ಇವೆ; ಸಂಧಿ 48, ಪದ್ಯ 1907. ಇದಕ್ಕೆ ಸಿಂಗಿರಾಜಪುರಾಣ ಎಂಬ
 ಹೆಸರೂ ಉಂಟು. ಇದರಲ್ಲಿ ಬಸವನ 88 ಪವಾಡಗಳು ವರ್ಣಿತವಾಗಿವೆ.
 ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿನಾದಮುಖದಿಂ ನೆಗಳ್ಳ ಪವಾಡಗಳು 64, ಭಕ್ತಿಚಾರಿತ್ರ
 ಭಾವನಿಷ್ಠಾ ಪವಾಡಗಳು 24 ಎಂದು ಹೇಳಿದೆ. ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಕಾಶೀ
 ವಿಶ್ವನಾಥ, ವೀರೇಶ ಇವರುಗಳ ಸ್ತುತಿ ಇದೆ.

ಬಸವನ ಸಮಕಾಲದವನಾದ ಅನಿಮಿಷೇಂದ್ರನ ವಿಷಯವನ್ನು ಹೇಳುವಾಗ ಕವಿ ಅನಿಮಿಷೇಂದ್ರನು ಪಟ್ಟದಕಲ್ಲು ದೊರೆಯಾದ ತ್ರೈಲೋಕ್ಯಜೂಡೇಶನ ಮತ್ತು ಮಹರ್ಲೇಖಿಯ ಮಗನೆಂದು ಹೇಳಿ ಪಟ್ಟದಕ್ಕಿಗೆ ಆಸರು ಬರಲು ಕಾರಣವನ್ನು ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ—ಮಲಪ್ರಹಾರಿಯ ತಟದಲ್ಲಿ ನೃಪಕುಲಾಸ್ತಯವು, ಎಂದರೆ, ನಂದರು 9 ಪಟ್ಟವನ್ನೂ ಗುಪ್ತರು 10 ಪಟ್ಟವನ್ನೂ ನೊರೆಯರು 21 ಪಟ್ಟವನ್ನೂ ಕಾದಂಬರು 27 ಪಟ್ಟವನ್ನೂ ಚಾಳುಕ್ಯರು 28 ಪಟ್ಟವನ್ನೂ ಆ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಪಡೆಮದ ರಿಂದ ಅದಕ್ಕೆ ಪಟ್ಟದಕಲ್ಲು ಎಂಬ ನಾಮಧೇಯವಾಯಿತು. ಬಸವನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬಿಜ್ಜಳನ ಆಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ದಾಮೋದರನೇ ಮೊದಲಾದ ಕೆಲವರು ಕೊಂಡೆಯರು (ತಾಡಿ ಕೋರರು) ಇದ್ದರೆಂದು ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಇವರು ಬಸವನಿಗೆ ವಿರೋಧಿಗಳಾಗಿ ದ್ವಿರಬಹುದು.

ಇವನ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ:

ಅರಮನೆ.

ಛೋಗದಾಗರವೊ ಸೊಬಗಿನ ಸೀಮೆಯೋ ಸುಖದ |
 ಸಾಗರವೊ ಸಿಯ ನೆಲೆವನೆಯೊ ಮಿಗ ಸೌಭಾಗ್ಯ |
 ದಾಗಿನೊಬ್ಬಳಿಯೊ ಚದುರಿನ ಬೀಡೊ ಮನ್ಮಥನ ಗರುಡಿಯೋ ಸುದತಿರತ್ನ ||
 ಪೂಗ ತೀವಿದ ಕರಂಡಗೆಯೊ ವಾಗ್ದೇವಿಯನು |
 ರಾಗದಾಶ್ರಯವೊ ಭಾವಿಸಿ ಪೊಗಟ್ಟಿಡತಿ ಜೋಡ್ಯ |
 ಮಾಗಿ ಪೆಂಪೇಱು ಸೊಂಪಂ ಬೀಱುತಾರಾಜಸದನ ಕಣ್ಣೆದಿದುರ್ದು ||

ಆನೆ

ಪಟ್ಟಮದಗಜವ ತರಿಸೆಂದೊಡಾ ಯಂತ್ರಗಳ |
 ಬಿಟ್ಟು ಚರಣದ ನಿಗಳಮಂ ಮದವನೇಱುಸಿಯೆ |
 ಕಟ್ಟಿ ವಜ್ರಾಂಗಿಪಕ್ಕರಿಕೆಗಳನಳವಡಿಸಿ ಕೊಟ್ಟು ಬಿಟ್ಟುಕೈಗಲಗನು ||

1. ದಾಮೋದರ, ಪದ್ಮಿ ಭಟ್ಟ, ಅಜಕುಂಡಲವ ನೇಮಿ, ರಾಘವ, ಕಿರಾಸೂತ್ರದವ್ವರಸ, ಅಣ್ಣಪ್ಪುಪಾಧ್ಯಾಯ, ಸಾಮವೇದಿ ಅಪ್ಪಣ್ಣ, ಜನ್ನಪಂಡಿತ, ಸೋವೋಪಾಧ್ಯಾಯ, ಚತುರ್ವೇದಿ ಕೃಷ್ಣ, ರಸಕನಿರಾಮ, ಎಗ್ಗದ ಸಂಗಿಭಟ್ಟ, ಕೂಚಿಭಟ್ಟ, ಕಾಳಿಮರಸ, ಕೇಶವ, ದುಪ್ಪನಾಚಿರಾಜ, ಖಚಪ, ಬಾಚರಸ, ಹೆಮ್ಮಾಡಿ ಕರಿಯವಾಧವ, ಚೋಳಿಮಾಂಕ, ಹರಿ ಭಟ್ಟ, ಪೋಚರಸ, ಗೊಳವೆದ್ದಿ ಮೇಳಿ, ಮೂರ್ಖರಾಚರಸ, ಧೂರ್ತಬಿಟ್ಟರಸ. ಇವಳುಗಳೆಲ್ಲಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ.

ಹೆಟ್ಟ ದಂತಕ್ಕೆ ಸೂಸಂಗಿಗಳ ನೆಡೆವಿಡೆ |

ಕಟ್ಟಿ ಮೊಗರಂಬಬಾಸಿಗತಿಲಕಮೊರಜಿಗಳ |

ಲಿಟ್ಟು ಹೊರಜೆಯ ಬಲಿದು ಸುಂಟಿಜಮರಿಗಳಿಟ್ಟು ನಿಂದ ಮದಗಜನೊಪ್ಪಿತು ||

ಕೊಂಡೆಯರ ಪರಿಭವ.

ಕೊಂಡೆಯದ ಕೋಂಟಿ ನಿಂದಕದಗಲಿ ನೆಡೆಗೆಡೆಗೆ |

ತೊಂಡಿನಟ್ಟಳಿ ಕುಚಿತ್ತದ ಕೊತ್ತಳಂ ಸಚೆಯೊ |

ಳಂಡಿದಾಳ್ಳಿಲರಿ ಕುಹಕದ ತನೆಗಳಟಮಟದ ಡೆಂಕನೆಗೆಂದೊಪ್ಪುವ ||

ಲೆಂಡದುಮಾರ್ಗಗದುಗವ ಬಸವರಾಜೇಂದ್ರ |

ಕೊಂಡು ಖಳರಾಜನಂ ಕೊಲಲವನ ಹೇಡಿಸತಿ |

ಮುಂದೆಮುಸುಕಿಕ್ಕಿ ಗೂಳಿಯನೆತ್ತಿದಂತೆ ಕೊಂಡೆಯರ ಮುಖರಸವಣಿತುದು ||

ಕುಲದೆದೆ ಬಿರಿಯಿತು ಕುಗ್ಗಿದುವೆತ್ತಿದ |

ತಲೆಗಳು ನಿಂದೆಯ ಮಂದಿರ ಬೆಂದುವು |

ಜಲದೊಡಲೊಡೆದುವು ತರ್ಕದ ಬಾಯ್ಗೆಳಿಕ್ಕಿದುವಗ. ಊಗಳು ||

ಒಳಗೊಡೆದುವು ಕರ್ಮದ ಕರು ಬಲೈಗ |

ಳಱಿದುವು ಕೊಂಡೆಯರಂಡಲೆಗರ್ಭಗ |

ಳಿಟಿದುವು ಬಸವನ ಭಕ್ತಿಯ ಭಾವದ ಭಾಸುರತೆಯ ಕಂಡು ||

ಈಶ್ವರಕವಿ! ಸು 1500

ಈತನು ಕವಿಜಿಹ್ವಾಬಂಧನವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕವಿಯೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಇವನ ತಂದೆ ಕಚ್ಚುಟೇಶ ಇವನಿಗೆ ಅಭಿನವಕೇಶಿರಾಜ ಅಥವಾ ಅಭಿನವಕೇಶವ ಎಂಬ ಬಿರುದಿದ್ದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

ನವಬಸರ ಕುಚಿತು ಛಂದೋ | ಣವದೋಳ್ ಕನ್ನಡದ ಪ್ರಾಸುವಡಿಭೇದಗಳಂ |

ವಿವರವಿಡಿದಷ್ಟು ಭಾಸಾ | ಕವಿವರಬಾಣಾಖ್ಯನೊಲಿದು ಪೇಟ್ಟಂ ಮುದದಿಂ ||

ಶ್ರೀಕಾರಗಳಿಲ್ಲದ ಪದ | ಲೋಕದೊಳಂ ಸಲ್ಲದೆಂದ ಕವಿಘನವರ್ಮಂ |

1. ನಮಗೆ ಇವನ ಗ್ರಂಥವು ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ದೊರೆಯಲಿಲ್ಲ. 2ನೆಯ ಪರಿಚ್ಛೇದವು ಮಾತ್ರ ದೊರೆಯಿತು. ಇವರಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ವಿಷಯಗಳು ಹೊರತು ಉಳಿದ ಅಂಶಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಮೆ|| ಕಿಟ್ಟಿಲ್ ನಾಗವರ್ಮನ ಛಂದೋಂಬುಧಿಗೆ ಬರೆದಿರುವ ಉಪೋದ್ಯತದಿಂದ (ಪುಟ 61) ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿದೆ.

ಎಂಬ ಪದ್ಯಗಳಿಂದಲೂ, “ ಇತಿ ಬಾಣಕವಿವಿನಿರ್ಮಿತಮಪ್ಪ ಛಂದೋಂ ಬುರಾಶಿಪ್ರಥಮಸರಿಚ್ಛೇದಸ್ಸವಾಪ್ತಃ ” ಎಂಬ ಗದ್ಯದಿಂದಲೂ ಕವಿಗೆ ಬಾಣ, ಘಣಿವರ್ಮ ಎಂಬ ನಾಮಾಂತರಗಳೂ ಅಷ್ಟಭಾಷಾಕವಿವರ ಎಂಬ ಬಿರುದೂ ಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ಛಂದೋಂಬುಧಿ ಎಂಬ ಹೆಸರೂ ಇದ್ದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಈಯಂಶಗಳನ್ನು ಮೆ|| ಕಿಟ್ಟಲ ಹೇಳಿಲ್ಲ. ಅಭಿನವಕೇಶಿ ರಾಜ ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿರುವುದರಿಂದ ಈತನು ಕೇಶಿರಾಜನಿಗಿಂತ (ಸು. 1260) ಈಚೆಯವನೆಂಬುದಂತೂ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿಯೇ ಇದೆ. ಆಂಧ್ರಕವಿಗಳೂ ಉಪಯೋಗಿಸುವ ವಡಿಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸುವುದರಿಂದ ಅಪ್ಪಕವಿಯು (ಸು.1450) ಕಾಲಕ್ಕೆ ಈಚೆಯವನೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಸುಮಾರು 1500 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದು. ಕನಕದಾಸನು (ಸು. 1550) ಪ್ರಾಸುವಡಿಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿ ತನ್ನ ಮೋಹನತರಂಗಿಣಿಯನ್ನು ಬರವಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ.

ಕವಿಜಿಹ್ವಾಬಂಧನ.

ಇದು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಛಂದಸ್ಸನ್ನು ಬೋಧಿಸುವ ಗ್ರಂಥ ; ಕಂದವೈತ್ತಗಳಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ : ಪರಿಚ್ಛೇದ 4.

1ನೆಯ ಪುಚ್ಛೇದದಲ್ಲಿ ಗಣಗಳೂ ಅವುಗಳ ವರ್ಣವಾಹನಮೈತ್ರೀವೈರಕುಲದೇವತಾಫಲಾಹಗಳೂ ಹೇಳಿವೆ. 2ನೆಯದರಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಸುವಡಿಗಳು ನಿರೂಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ಪ್ರಾಸುಗಳಲ್ಲಿ ಸಿಂಹ, ಗಜ, ವೃಷಭ, ಶರಭ, ವಾಸವಾಕ್ಷಿ, ಮಿತ್ರ, ಮಹಾವ್ರಾಣ ಮೊದಲಾದ 28 ಭೇದಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ವಡಿಗಳಲ್ಲಿ ಪದ್ಮ, ಗರುಡ, ಸಾರಂಗ, ಹಂಸ, ಪರಮಾರ್ಥ, ಕಾಕ ಎಂಬ 6 ಭೇದಗಳನ್ನೂ ಮತ್ತು ಸ್ವರ, ಸರಸ, ಏಕವರ್ಣ, ನಂಯುಕ್ತಾಕ್ಷರ, ಮರ್ಗ ಎಂಬ 5 ಭೇದಗಳನ್ನೂ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. 3ನೆಯದರಲ್ಲಿ ಅಕ್ಷರಗಳೂ, ಅವುಗಳ ಕುಲ, ಅಭಿಧೇಜತೆ ಮೊದಲಾದ ವಿಷಯಗಳೂ ಹೇಳಿವೆ. 4ನೆಯದರ ಭಾವ, ಅಲಂಕಾರ, ಕಂದಪಟ್ಟಿಗಳ ಲಕ್ಷಣ ಮುಂತಾದ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಹೇಳಿವೆ.

ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಸಂಬೋಧಿಸಿ ಕವಿ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದಿರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ಒಂದೆರಡು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದಾಹರಿಸುತ್ತೇವೆ:

ಉಸಿರೂ ದ ತನುವವೇಲಿ ಭಾವಿಸಲುಂ ಪ್ರಾಸಿಲ್ಲದಿವಳ ಪದಪದ್ಯಂಗಳ್ |
 ಒಸಿದದನು ಹೇಲಿ ಕೇಲದ | ರಸಿಕಗಾರಯುಷ್ಯಮಾನಪಾನಿಗಳಕ್ಕುಂ ||

ಅಧಿಕತರೂಪಸಂಯುತೆ | ಮಧುರಾಂಕಿತವಚನರಚನೆ ನೀನಣ್ಣಿವುದಿದಂ |
ಸುಧೆಗಡಲ ಪಱಿಸ ಗುಣಯುತೆ | ವಿಧುಮುಖಿ ಲಲಿತಾಂಗಿ ವಾಸವಾಕ್ಷಿ ಪ್ರಾಸಂ ||

ಶ್ರೀಪಾದರಾಯ. ಸು. 1500

ಈತನು ಕೀರ್ತನೆಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಮಾಧ್ವಕವಿ; ಮುಳುಬಾಗಿಲಲ್ಲಿರುವ ಪದ್ಮನಾಭತೀರ್ಥಮಠಕ್ಕೆ ಸ್ವಾಮಿಯಾಗಿದ್ದನು. ಈತನ ಬೃಂದಾವನವೂ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಇದೆ. ಈತನು ವಿಜಯನಗರದ ದೊರೆಯಾದ ಷಾಳುವ ನರಸಿಂಗರಾಜನ (1487-1493) ವಿಶ್ವಾಸಕ್ಕೆ ವಾತ್ರನಾಗಿದ್ದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ.¹ ವಿಜಯನಗರದ ಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯನ (1509-1529) ಕಾಲದಲ್ಲಿದ್ದ ವ್ಯಾಸರಾಯನೆಂಬ ಮಾಧ್ವಗುರುವಿಗೆ ಈತನು ವಿದ್ಯಾಗುರು. ಈತನ ಕೀರ್ತನೆಗಳಲ್ಲಿ ರಂಗವಿಠಲ ಎಂಬ ಅಂಕಿತವಿದೆ. ಓಂದನ್ನು ಉದಾಹರಿಸುತ್ತೇನೆ —

ರಾಗ ಮುಖಾರು. ಚಾವುತಾಳ.

ಪಲ್ಲವಿ|| ಕಾಳೆಬೆಳದಿಂಗಳು ಈಸಂಸಾರ ಕೆತ್ತಲೆ ಬೆಳದಿಂಗಳು ||

ಉಂಟಾದ ಕಾಲಕ್ಕೆ ನೆಂಟರು ಇಷ್ಟರು | ಬಂಟರಾಗಿ ಬಾಗಿಲ ಕಾವರು |

ಉಂಟಾದ ದಿನ ತಪ್ಪಿ ಬಡತನ ಬಂದರೆ | ಒಂಟೆವಾಂಗೆ ಮೋರೆದಿರುಗುವರಯ್ಯೆ ||¹

ಹೆಡಗೆಯ ಭಕ್ತ್ಯೆಕ್ಕೆ ಗಡಿಗೆಯ ತುಪ್ಪಕ್ಕೆ | ಸಡಗರದಿಂದುಂಬ ಸುನಂಟರು |

ಸಡಗರದಿನ ತಪ್ಪಿ ಬಡತನ ಬಂದರೆ | ಸಿಡಿಮಿಡಿಮಾಡುತ್ತ ನಡೆನಡೆಯೆಂಬರು ||2||

ಏಱುದಂಶಿಗೆ ನೂಱುಱುಸಾವಿರ | ಮೂಱುದಿನದ ಭಾಗ್ಯಝಣಝಣವು |

ಒಱುಱುಸಾವಿರದಂಡನ ಕೊಟ್ಟರೆ | ರಂಗವಿಠಲನನೆ ಸಯೆಂಬರಯ್ಯೆ ||3||

ಶ್ರೀನಾಥ. ಸು 1500

ಸೌಂದರವಿಳಾಸವನ್ನು ಬರೆದ ಅಣ್ಣಾಜಿ (ಸು. 1600) “ ಜೋಣಿ ಯೊಳು ಕವಿರಾಜಮಕುಟಮಣಿ ಶ್ರೀನಾಥ ” ಎಂದು ಈತನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿ ದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಅವ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆಯೋ ತಿಳಿಯದು. ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1500 ಆಗಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸುತ್ತೇವೆ.

1. ಶ್ರೀಪಾದರಾಯಾಪ್ಪಕೆ:—

ಶ್ರೀಮದ್ವೀರನೃಸಿಂಗರಾಜನೃಪತೇರ್ಥೋ ವೇವಹತ್ಯಾವ್ಯಥಾಂ |

ದೂರಿ ಕೃತ್ಯ ತದರ್ಪಿತೋಜ್ಜಲಮಹಾಸಿಂಹಾಸನೇ ಸಂಸ್ಥಿತಃ||

ನಿಜಗುಣಶಿವಯೋಗಿ. ಸು. 1500

ಈತನು ಅನುಭವಸಾರ, ಅರುವತ್ತುಮೂವರ ತ್ರಿಪದಿ, ಕೈವಲ್ಯವದ್ಧತಿ, ಪರಮಾನುಭವಬೋಧೆ, ಪರಮಾರ್ಥಗೀತೆ, ಪರಮಾರ್ಥಪ್ರಕಾಶಿಕೆ, ವಿವೇಕಚಿಂತಾಮಣಿ ಈ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ.

ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ. ಇವನಿಗೆ ನಿಜಗುಣಾರಾಧ್ಯ ಎಂಬ ಹೆಸರೂ ಉಂಟು. ಶಂಭುಲಿಂಗನ ಬೆಟ್ಟದ ಸುತ್ತಮುತ್ತಿನ ನಾಡಿಗೆ ಅರಸಾಗಿದ್ದು ಬಳಕೆ ವಿರಕ್ತನಾಗಿ ಆ ಬೆಟ್ಟದಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಶಿವಯೋಗತತ್ವರನಾಗಿದ್ದನೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಇವನ ಗ್ರಂಥಗಳೆಲ್ಲಾ ಶಂಭುಲಿಂಗನ ಅಂಕಿತವು ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಈತನ ವಿವೇಕಚಿಂತಾಮಣಿಯಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಮಿಮಾಂಸೆಯ ವಿಚಾರವನ್ನು ಹೇಳುವಾಗ ಸುಮಾರು 1250 ರಲ್ಲಿದ್ದ ಅಮಲಾನಂದನಿಂದ ರಚಿತವಾದ ಕಲ್ಪತರುವೆಂಬ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನದ ಹೆಸರನ್ನು ಹೇಳುವುದರಿಂದ ಕವಿ ಆ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಈಚೆಯವನು ಎಂಬುದು ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ಬಸವನ (ಸು. 1160) ಕಾಲದಲ್ಲಿದ್ದ ನಿಜಗುಣನೇ ಈತನು ಎಂಬ ಹೇಳಿಕೆ ನಿರಾಧಾರವಾದುದೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. 1655 ರಲ್ಲಿ ರಾಜ ಶೇಖರವಿಳಾಸವನ್ನು ಬರೆದ ಕ್ಷುಡಕ್ಷರದೇವನು ಈತನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸುವುದರಿಂದ ಇವನು ಆ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಹಿಂದೆ ಇದ್ದಿರಬೇಕು. ಎಷ್ಟುಹಿಂದೆ ಇದ್ದಿರಬಹುದೋ ತಿಳಿಯದು. ಇವನು ಚೆನ್ನಸದಾಶಿವಯೋಗಿಯ ಶಿವಯೋಗ ಪ್ರದೀಪಿಕೆಗೆ ಪರಮಾರ್ಥಪ್ರಕಾಶಿಕೆ ಎಂಬ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಚೆನ್ನಸದಾಶಿವಯೋಗಿಯ ಕಾಲವಾವುದೋ ತಿಳಿಯದು. ಇದು ತಿಳಿದಿದ್ದರೆ ಕವಿಯ ಕಾಲವನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಸಹಕಾರಿಯಾಗುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1500 ಆಗಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಇವನನ್ನು ಅನೇಕವೀರಶೈವಕವಿಗಳು ತಮ್ಮ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ

1 ಅನುಭವಸಾರ.

ಇದು ತ್ರಿಪದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಸಂಧಿ 8, ಸೂತ್ರ 46, ಪದ್ಯ 535.

ಇದರಲ್ಲಿ “ ಸಕಲವೇದಾಂತಸಾರವನೆ ತಿಳಿವಂತೆ ಸಾಧಕರಿಗೆ ಒರೆವೆನು ” ಎಂದು ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಗ್ರಂಥದ ಸ್ವರೂಪವನ್ನೂ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯನ್ನೂ ಈ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ-

ಇದು ವೇದಶಿರದರ್ಭ|ವಿದು ಸಕಲಶಾಸ್ತ್ರೋಕ್ತ |

ವಿದು ಪುರಾತನರ ಮತವಿದು ಗುರೂಕ್ತಿ ಮ | ತ್ವಿದು ತತ್ತ್ವವಿದರ ನಿಜಮಾರ್ಗ ||
ರನ್ನ ಗನ್ನ ಡಿಯ.ಲ್ಲಿ|ತನ್ನ ಮೊಗದಂದಮಂ |

ಜೆನ್ನಾಗಿ ಕಾಣ್ಬೆತೆನಂತೆ ನಿಜವಿದಱೊ | ಳಂ ನಾಡೆ ತೋರ್ಪುದಖಿಳರ್ಗಿ ||

ಇದು ಗುರುಶಿಷ್ಯ ಸಂವಾದರೂಪವಾಗಿದೆ. ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಶಂಭು ಲಿಂಗನ ಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ವಾರ್ವತಿ, ಗಣಪತಿ, ಷಣ್ಮುಖ, ವೀರಭದ್ರ, ನಂದೀಶ್ವರ, ಗಣಗಳು ಇವರುಗಳನ್ನು ಕವಿ ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥ ದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಎಂತು ನಿರ್ಮಳಮುಕುರ|ದಂತರಾಳದೊಳು ಜಗ |

ವೆಂತು ತರು ಸರಸಿಯೊಳು ವೊಳೆದು ತೋಱುತಿಹು|ದಂತೆಲ್ಲವಾತ್ಮನೊಳುತೋರ್ಕು||
ಸರಮಾತ್ಮನೆಂಬರ್ಕ ನಿರೆ|ಪ್ರಕೃತಿವಣಿಯಲ್ಲಿ|

ಸ್ಫುರಿಸುತಿಹುವಖಿಳತತ್ತ್ವವನಲನಂ | ತಿರಲು ಸರ್ವೇಶನವಿಕಾರಿ ||

ಪಳಿಕೆನೊಳು ತೋರ್ಪ ಕೆಂ|ಬೆಳಗು ಪುಸಿದಾಸಣವೆ |

ತಿಳಿಯೆ ದಿಟವಂತುಪಾಧಿಯೆ ನಿಜವಾತ್ಮ | ನೊಳು ಜಲನೆ ಮಿಥ್ಯೆಯನೆ ಕೇಳು ||
ಪಾರಮಾರ್ಥಿಕವಲ್ಲ|ದಾರಕ್ತತೆಯನೆ ತಾಂ |

ಕಾರಣಂಬಡೆದ ಕೆಂಬೆಳಗೆನಿಪ್ಪ ವ್ಯವ | ಹಾರಮುಂ ಮಿಥ್ಯೆಯಹುದಂತೆ ||

ಪುಸಿಯಾದ ಗಮನದಿಂದೆನೆವಖಿಳಭೋಗಮಂ |

ಪುಸಿಯೆಂಬುದಾಯ್ತು ನೀನೆ ತದ್ಗಮನಮಂ | ಪುಸಿಯೆಂಬೆಯಾದ ಕತದಿಂದ ||

ಇಂತುಪಾಧಿಗೆ ಸತ್ಯ|ವೆಂತು ಘಟಿಸುವುದು ವೇ |

ದಾಂತಮತದಲ್ಲಿ ವೇಲ್ಲಂತೆ ಸರ್ವಮಂ | ಭ್ರಾಂತಿಮಯನೆಂದು ತಿಳಿ ಪುತ್ರ ||

2 ಕೈವಲ್ಯಪದ್ಧತಿ.

ಇದು ಹಾಡುಗಳ ರೂಪವಾಗಿದೆ; ಸ್ಥಲ 5, ವಚನಂಗಳ ಜೋಡು 174, ಪದಗಳು 648. ಇದನ್ನು ಕವಿ ಆಬಾಲಯವ್ವನವೃದ್ಧರಿಗಾಯಾಸನಿನಿತಿ ಲ್ಲದಂತೆ ಸಮ್ಯಗ್‌ಜ್ಞಾನಿಗಳೊಡಂಬಡುವಂತೆ ಸಕಲವೇದವೇದಾಂತಾಗಮಸ್ಮೃತಿಪುರಾ

ಣೀತಿಹಾಸನೂತ್ರಾದಿಶಾಸ್ತ್ರಸಮ್ಮತದಿಂ ಪುರಾತನಗೀತಾನುಗುಣ್ಯವೆನಿಸಿ ಮೃದುಮಧುರ
ಲಕ್ಷ್ಮಣಯುಕ್ತವಾಗಿ ರಚಿಸಿರುವಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಒಂದೊಂದು ಹಾಡಿನಲ್ಲಿ
ಯೂ ಶಂಭುಲಿಂಗನ ಅಂಕಿತವಿದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಒಂದು ಹಾಡನ್ನು
ತೆಗೆದುಬರೆಯುತ್ತೇವೆ-

ರಾಗ ವಾಳವ.

ಪಲ್ಲವಿ|| ಯೋಗಿಗೆ ಸಕಲಸಂಸಾರಸಂಗವದಿಲ್ಲ |
ವಾಗಿ ತಿಳಿವರದು ವುಸಿ ನೋಡು ರಮಣಿ ||
ಸರನಿದ್ಯೆಯೇಂಬ ಕುಲವನಿಶೆಯುಂಟಗಲದ |
ಸರಿತೋಷವೆಂಬ ಮೋಹದಣುಗನುಂಟು |
ವರತಿಯೆಂಬನುಕೂಲಜನಮುಂಟು ಕ್ಷಮೆಯೆಂಬ |
ಚರನುಂಟು ಶಾಂತಿಯೆಂಬ ಸಖನ ಸರಸಮುಂಟು ||1||
ನುತಭಕ್ತಿಯೆಂಬ ಮಾತೆಯುಂಟುಸುಜಿತ್ರವೆಂಬ |
ಪಿತನುಂಟು ಸತ್ಯವೆಂಬ ಕುವರಿಯುಂಟು |
ಹಿತವಾದ ನಂಬುಗೆಯೆಂಬಾತ್ಮ ಒನರಸಿಯುಂಟು |
ಮತಿಯೆಂಬ ದೇಹಮುಂಟು ವಿಚಾರಮೆಂಬ ಕ್ಷೇತ್ರಮುಂಟು ||2||
ದಾಸಿಯುಂಟುಹಿಂಸೆಯೆಂಬ ದಾಸನುಂಟುಸ್ತ್ರೀಯವೆಂಬ |
ಲೀಸನೀವ ಧರ್ಮವೆಂಬ ವಾಹನಮುಂಟು |
ಭಾಸುರಮೈತ್ರಾಪ್ಯದಿಯೆಂಬ ಪೌತ್ರರುಂಟು |
ಮುಕ್ತಿಯೆಂಬ ದೇಶಮುಂಟು ಶಂಭುಲಿಂಗವೆಂಬ ಗುರು ತನಗುಂಟು ||3||

3 ಪರಮಾರ್ಥಗೀತೆ.

ಇದು ಪ್ರಾಯಿಕವಾಗಿ ಲಲಿತರಗಳೆಯಲ್ಲಿದೆ ; ಕೆಲವು ಕಂದಗಳೂ
ಇವೆ;ಗತಿ 11, ಕಂದ 32, ನಿರೂಪಣೆ 121, ಚರಣ 1496. ಗ್ರಂಥವು
ಗುರುಶಿಷ್ಯಸಂವಾದರೂಪವಾಗಿದೆ. “ ಶ್ರುತಿಪುರಾಣೇತಿಹಾಸಸ್ಮೃತಿಯು
ರ್ಥವನಿಂತು ಕನ್ನಡಿಸಿದೆಂ ” ಎಂದು ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ
ಈ ಗದ್ಯವಿದೆ—

ಸ್ವಸ್ತಿ ಸಮಸ್ತಸುರವಿಸರಮಕುಟಮಣಿಗಣಕಿರಣಪ್ರಚುರಪ್ರವಾಹತರಂಗಿಣೀ
ತಟವಿರಾಜಿತಪದರಾಜೀವಯುಗಳಶ್ರೀಶಂಭುಸತ್ಕೃಪಾಕಟಾಕ್ಷಸಾಂದ್ರಚಂದ್ರಕಾಸಂ

ಕ್ರಾಂತಿನಿರಸ್ತನಿಖಿಲಸಂಸಾರಶ್ರಮವಿಸ್ವಾರಿತನಿಜಾನಂದಾಸ್ವಾದನಾಸಕ್ತಚಿತ್ತೋಪೇತ
ನಿಜಗುಣಾಹ್ವಯೇನ ಶಿವಯೋಗಿನಾ ವಿರಶಿತಮಪ್ಪ ಪರಮಾರ್ಥಗೀತನಾಮಪ್ರಕರಣಂ.

ಪದಲಕ್ಷಣವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಈ ಗ್ರಂಥವು ವಿಶೇಷವಾದ ಅರ್ಥವನ್ನು
ಒಳಕೊಂಡಿರುವುದರಿಂದ ಸೇವ್ಯವೆಂದು ಕವಿ ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ-
ಪದಲಕ್ಷಣಮಿಲ್ಲದೊಡಿಂ | ತಿದು ಸೇವ್ಯಂ ಜಗದೊಳರ್ಥಮುಳ್ಳುದಱುಂದಂ |
ವಿದಿತಂ ಪೊನ್ನುಳ್ಳಂ ಗುಣ | ದೊದವಾವುದುಮಿಲ್ಲದಿದೊಡಂ ಗುಣೆಯಲ್ಲೇ ||

ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಒಂದೆರಡು ಗೀತಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ-
ವರತನುಜನೆ ವಾಕ್ಯದು ನಾಲ್ಕಕ್ಕು | ಪರೆಪಶ್ಯಂತ್ಯಾದಿಗಳೆನಿಸಿಕ್ಕು |
ನುಡಿವಾತನ ತನುವಾಡ್ಯದೊಳೆಂದು | ಬಿಡದಿಹ ನಾದವೆ ತಿಳಿ ಪರೆಯೆಂದು |
ನಾಭಿಯೊಳದು ನಿಷ್ಕಲವರ್ಣತೆಯು | ಶೋಭೆವಡೆಯೆ ಪಶ್ಯಂತಿಯೆ ತಿಳಿಯು |
ಹೃದಯದೊಳದು ನುಡಿವಿಡ್ಡೆಯೊಳೊಂದೆ | ಒದವಿದ ಮಧ್ಯಮೆಯವ್ವುದು ಮುಂದೆ |
ಅದು ಕೇಳಸುವಿದುರ ಮೊದಲಾಗಿ | ಪದವೆಂಟೊಳಕ್ಷರರೂಪಾಗಿ |
ಪುಟ್ಟುವ ವಚನವೆ ವೈಖರಿಯಕ್ಕು | ನೆಟ್ಟನೆ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗದು ಮೊದಲಕ್ಕು ||
ಬಱುಕಿಂತೀವಿಷಯಂಗಳು ನೋಡೆ | ಘಱುಲನೆ ಮೋಹಿಸಿ ಕೆಡುವುವು ಕೂಡೆ |
ಮುಗಿಲೊಡ್ಡಣೆ ಮಿಂಚಿನ ಕಳೆಯಂತೆ | ಮೃಗಶೃಣ್ಣೆಯ ಕನಸಿನ ಸಿರಿಯಂತೆ |
ಸುರಧನುಬೊಬ್ಬುಳಿಕೆಯ ಬಗೆಯಂತೆ | ತೆರೆದೀಪಜ್ವಾಲೆಯ ತೆಪನಂತೆ |
ಸುಱುಗಾಳಿಯ ಮಂಜಿನ ಪರಿಯಂತೆ | ಮಱುಗೆಲ್ಲಿನ ನೆಲಲಂಚೆಗಳಂತೆ |
ಯುವತಿಯ ಚಿತ್ತದ ಕಾಹುರದಂತೆ | ವಿವಿಧವಿಷಯವೆಲ್ಲವು ತಾವಂತೆ |
ಅದಱುಂ ದೃಢಮತಿಯವಱುಳು ಸಲ್ಲ | ಮುದವಣುಮಾತ್ರದನಿತುಮಲ್ಲಿಲ್ಲ ||

4 ಪರಮಾನುಭವಬೋಧೆ.

ಇದು ಸಾಂಗತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ ; ಸಂಧಿ 6,
ಸೂತ್ರ 122, ಪದ 985. ಇದರಲ್ಲಿ “ಅದ್ವೈತತತ್ವವನು ಪ್ರಕಟಿಸುವೆನು
ಬೋಧಗತಿಯಿಂದ” ಎಂದು ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಗ್ರಂಥವು ಯಾಜ್ಞವಲ್ಕ್ಯ
ಮೈತ್ರೇಯಿಗಳ ಸಂವಾದರೂಪವಾಗಿದೆ. ಇದರ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯನ್ನು
ಕವಿ ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ--

ಇದು ವೇದವೇದಾಂತದೊಳು ಗೋಪ್ಯವಾದರ್ಥವಿದು ಪುರಾಣಾಗಮಸ್ಮೃತಿಸಾರ |
ಇದು ಪರಮಾರ್ಥದ ತಿರುಳು ತತ್ತರಹಸ್ಯವಿದು ಪ್ರಾಕೃತವೆ ಎಲ್ಲರಱುಯಲ್ಲೆ ||

ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಶಂಭುಲಿಂಗಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ವಾರ್ವತಿ, ಗಣಪತಿ, ಗಣಗಳು, ನಿರಾಭಾರಿಗುರು, ಶುಕ, ವಾಮದೇವ ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಪರಮಾರ್ಥಗೀತೆಯ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ಗದ್ಯವೇ ಇದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ—

ಕಾದ ಕಬ್ಬಿನದೊಂದು ಗಟ್ಟಿಯೊಳಗಣಿತ | ವಾದ ಕಿಡಿಗಳುದಯಿಸುವಂತೆ |
 ಭೇದರೂಪಿನ ಜಗಜ್ಜೀವರಕಲ್ಪಿತ | ನಾದೊರ್ವನಲ್ಲಿ ಮಸಗಿ ತೋರ್ಕು ||
 ಕೊಡನೀಗ ಮೃತ್ತಿಕೆಯೊಡನೇಕವಹುದೆಂಬ | ನುಡಿಯಂತೆ ತನಗೆ ಪರಮನೊಳು |
 ಬಿಡದೊಂದುತನವೆಂಬುದಿದು ಕಾರ್ಯಕಾರಣ | ವಿಡಿದುದಲ್ಲೆಂದು ಕಾಣಲಬೇಕು |
 ಹವಣಿಸೆ ನೀಲೋತ್ಪಲವಿದೆಂಬ ವಚನದಂ | ತವಿರಳಸೌಖ್ಯವಾರಿಧಿಯನು |
 ತವೆ ತನ್ನ ನಿಜವೆಂಬುದಿದು ತನುಗುಣ ಗುಣಿ | ತ್ವನನುಂಟುವಾಡವೆಂದೆನುವುದು ||
 ಜರೆಮೃತಿಯೊಡಲಿಗೆ ಹರಣಕ್ಕೆ ಕ್ಷುಧೆತ್ಯಷ್ಟೆ | ಪರಿಶೋಕಮೋಹವಾಬುದ್ಧಿಗೆ |
 ಅವರ್ಗವಾಮನಸಿಗೆ ನಿಸ್ತರಂಗಜಿ | ಜ್ಞರಧಿಯೊಳವು ತೋಱುಂವುವೇ ||
 ತನು ರುಜಿಯಾಗರವತಿದುಃಖಸಾಗರ | ತನು ತಾಪಕ್ಲೇಶಾದಿಗಳ ಗೊತ್ತು |
 ತನು ಮೂಲವದಱುಂದವಿಳದುಃಖವೆಲ್ಲಕ್ಕೆ | ತನುಭಾವವು ಯೆ ದುಃಖದ ಕೇಡು ||

5 ಅರುವತ್ತುಮೂವರ ತ್ರಿಪದಿ.

ಇದಕ್ಕೆ ಪುರಾತನರ ತ್ರಿವಿಧಿ ಎಂಬ ಹೆಸರೂ ಉಂಟು ; 77 ಪದ್ಯಗಳಿವೆ. ಗ್ರಂಥವು ಶಿವಭಕ್ತರಾದ ಅರುವತ್ತುಮೂವರ ಸ್ತುತಿರೂಪವಾಗಿದೆ. ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಶಂಭುಲಿಂಗ, ವಾರ್ವತಿ, ಗಣಗಳು ಇವರುಗಳ ಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಇದರಿಂದ ಒಂದೆರಡು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ—

ವಾರ್ವತಿ.

ಇಂಗಡಲೊಳಿಂವು ಬೆಳುದಿಂಗಳೊಳು ತಂಪು ಕುಸು |
 ಮಂಗಳೊಳು ಕಂಪು ಬೆರೆದಂತೆ ಪರಮನೊಳು | ಪಿಂಗದಗಸುತೆಗೆ ನತನಪ್ಪೆ ||

ಪುರಾತನರು.

ಕೊರಳ ವಿಷಮಂ ಕಂಡು|ಮರಣವಹುದೆಂದು ಭವ |
 ಹರನನಾರಯ್ಯುತಿಹ ರುದ್ರಪಶುಪತಿಗೆ | ಶರಣೆಂದು ಸಿದ್ಧಿವಡವೆನು ||
 ಮೃಡನ ದೃಷ್ಟಿಯೊಳು ರುಜಿಯಡರಿತೆಂದತಿಭೀತಿ |
 ನಿಡಿದು ನಿಜಲೋಹನವನಿತ್ತ ಕಣ್ಣಪ್ಪ | ನಡಿಗಳಂ ಪೊತ್ತು ಬಿಡದಿವೆ ||

6 ವಿವೇಕಚಿಂತಾಮಣಿ.

ಇದು ಗದ್ಯಗ್ರಂಥ; ಪ್ರಕರಣ 10, ವಿಷಯಗಳು 765, ಗ್ರಂಥಸಂಖ್ಯೆ 6000. ಇದರಲ್ಲಿ ಆಗಮಾಮ್ನಾಯಸಮ್ಮತದಿಂ ಸ್ಮೃತಿಪುರಾಣೇತಿಹಾಸಪುರಾತನೋಕ್ತಿಗಳನುಸಾರದಿಂದನುಭವಿಗಳಹುದೆಂಬಂತೆ ಸ್ವಕವೋಲಕಲ್ಪಿತಮಲ್ಲದ ಸಾರತರಮಾದ ಸತ್ಯಾರ್ಥಗಳನೆ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಮುನ್ನುಳ್ಳ ಮಣಿಪುಂಜವಂ ರಂಜನೆಗೆಯ್ದು ತರವಣ್ಣಿತು ಸರಂಗೋಳಿಸಿ ನವೀನಕಂಠಾಭರಣವೆನಿಸುವಂತೆ ಮುಮುಕ್ಷು ಜನಗಳೇ ಜಗತ್ತಿನ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗಳಾವ ಪ್ರಕಾರದಿಂದಿರುವೆಂದೆನಿಸಿ ಬಲಿಲದಭಿವ್ಯಕ್ತಮಾಗಿಲ್ಲೆಯೆ ಸಲ್ಲಿಲೆಯಿಂದಣ್ಣಿತು ಕೃತಾರ್ಥರಾಗಲೆಂದು ಬೆಳಗನ್ನಡಮಾದ ವಚನರಚನೆಗಳೆಂ ಕವಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಇದರ ಪ್ರಯೋಜನವನ್ನು

ಶ್ರೀಮದನಂತಸೂರಿಜನಸಮ್ಮತದಿಂದೆವೀವಿವೇಕಚಿಂ |

ತಾಮಣಿಯೆಂಬ ಸತ್ಯುತಿಯನಾಲಿಸಿದಗ್ಗೇಡೆಗೊಂಡ ಸಂಶಯ |

ಸ್ತೋಮವಡಂಗಿ ಬೇಣಿ ಬಹುಶಾಸ್ತ್ರವನೋದುವ ಬಾಧೆ ಪಿಂಗಿ ಸ |

ಶ್ರೀಮದೊಳಕ್ಕುಮಿಷ್ಟಫಲಸಿದ್ಧಿಸಮುನ್ನತಿ ಶಂಭುಲಿಂಗದಿಂ ||

ಎಂಬ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಕವಿ ಸೂಚಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಗ್ರಂಥಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಪರಮಾನುಭವಬೋಧೆ, ಪರಮಾರ್ಥಗೀತೆ ಇವುಗಳ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿರುವ ಗದ್ಯವೇ ಇದೆ.

ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ತಿಳಿಯಬೇಕಾದ ಅನೇಕವಿಷಯಗಳನ್ನು ಹಲವು ಗ್ರಂಥಗಳಿಂದ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಬರೆದಿರುವುದರಿಂದ ಇದು ಬಹಳ ಉಪಕಾರಕವಾಗಿದೆ. ಇದರಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪಭಾಗವನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ—

ವೇದಾಂತ ಶಾಸ್ತ್ರ.

ಬಲಿಲಕೆರಡನೆಯ ಭಾಗವೆ ಬ್ರಹ್ಮಾರ್ಥಪ್ರತಿವಾದಕತ್ವದಿಂದುತ್ತರಮೊಮಾಂಸೆಯೆನಿಸಿಕೊಂಡು ವ್ಯಾಸಸೂತ್ರರೂಪದಿಂದೆಂಟಧ್ಯಾಯವಾಗಿರುವದೊಳಗೆ ಪೂರ್ವದ ನಾಲ್ಕುಧ್ಯಾಯವೆ ದೇವಕಾಂಡವೆನಿಸಿಕೊಂಬುದದಲ್ಲ ಮಂತ್ರವಾದದಂತೆ ದೇವತಾದಿ ಲಕ್ಷಣವೆ ಬಲಭದ್ರರಾಮನಿಂ ಪ್ರತಿವಾದಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಬಲಿಲಕುತ್ತರಮಾದ ನಾಲ್ಕುಧ್ಯಾಯವೆ ಬ್ರಹ್ಮಕಾಂಡವೆನಿಸಿಕೊಂಬುದಾಸೂತ್ರಕ್ಕೆ ವ್ಯಾಸತಾತ್ಪರ್ಯಾನುಸಾರ ಬ್ರಹ್ಮಾತ್ಮೈಕ್ಯಕೃತಿವಾದಕವಾಗಿ ಶಂಕರಗುರುಭಗವತ್ಪಾದಾಚಾರ್ಯರಿಂದಧ್ಯಾಸಭಾಗವೂರ್ವಕವಾಗಿ ವೇದಾಂತಭಾಷ್ಯಂ ಗೈಯಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಬಲಿಲಕಾಭಾಷ್ಯಕ್ಕೆ ಟೀಕಾರೂಪವಾಗಿ ನಿವರಣಾಚಾರ್ಯರಿಂ ನಿವರಣಂ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಮತ್ತಮೂ

ಶಂಕರಭಾಷ್ಯಕ್ಕೆ ವೃತ್ತಿ—ಸಂಚಪಾದಿಕೆ, ರಾಮಾನಂದೀಯ, ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯಾಭರಣ ಮುಂತಾದ ಅನೇಕವ್ಯಾಖ್ಯಾನಗಳ ತಪ್ಪಿಷ್ಕರಿಂ ರಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟವು ಆ ಶಂಕರಭಾಷ್ಯಕ್ಕೆ ತಾತ್ಪರ್ಯಬೋಧಕವಾಗಿ ವಾಚಸ್ಪತಿಮಿಶ್ರರಿಂ ಭಾಮತಿಯೆಂಬ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಂ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿತದಕೆ ಕಲ್ಪತರುವೆಂಬ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವದಕೆ ಕೌಸ್ತುಭವೆಂಬ ಟೀಕೆ ಇಂತು ಸಿದ್ಧಾಂತಿತಮಾದ ಗ್ರಂಥಜಾತವೆ ವೇದಾಂತಶಾಸ್ತ್ರವೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳತಿಕುಂ

ವಿಘ್ನತ್ರಯ ಪರಿಹಾರ.

ಅಂತಾಮುಕ್ತಿಗೆ ಪ್ರತಿಬಂಧಗಳಾದ ಮೂಱು ವಿಘ್ನಂಗಳನೆಂತು ನಿವಾರಿಸಲ ಕ್ಯುಮೆನೆ—ಶ್ರವಣಮನನನಿಧಿಧ್ಯಾಸನಂಗಳೆಂಬ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತರೂಪಮಾದ ಮಂಗಳಂ ಗಳಿಂ ಕ್ರಮವಾಗಿ ವಿಘ್ನತ್ರಯವೆಲೆವುದು. ಆಪ್ತವಚನದಿಂದಾಶೌಚಶ್ರವಣವಾಗಲು ತಾನು ಸೂತಕಿಯೆಂದು ದೃಢತರವಾಗಿ ನಂಬುವಂತೆ ಪ್ರತ್ಯಗಾತ್ಮಬ್ರಹ್ಮಗೃಹ್ಯತತ್ಪರ್ಯವನವಧರಿಸುವುದೆ ಶ್ರವಣವೆನಿಸುವುದಾಗಿ ಇದಱುಂ ಸಂಭಾವನೆ ನಿರಾಕೃತ ಮಕ್ಕುಂ. ಅಂತು ಶ್ರುತಮಾದ ವೇದಾಂತಾರ್ಥಮಂ ಸದ್ಯುಕ್ತಿಸತ್ತರ್ಕಂಗಳಿಂ ಚಿಂತ ನಂಗೈವುದೆ ಮನನವೆನಿಸುವುದು. ಇದಱುಂ ಸಂಶಯಭಾವನೆ ನಿವೃತ್ತಮಕ್ಕುಂ. ಆ ಶ್ರವಣಮನನಂಗಳ ದೆಸೆಯಿಂದೆ ದೃಢತರವಾಗಿ ನಿಶ್ಚಿತಮಾದರ್ಥಮಂ ನಿಶ್ಚಲಚಿತ್ತ ದಿಂದಸುಸಂಧಾನಂಗೆಱುಂ ಬ್ರಹ್ಮಾಕಾರಾಂತೇಕರಣನಾಗಿರ್ಪುದೆ ನಿಧಿಧ್ಯಾಸನವೆನಿಸುವುದು. ಇದಱುಂ ವಿಪುಲತಭಾವನೆಯೆಂಬ ವಿಘ್ನಂ ಪರಿಹಾರಮಕ್ಕುಂ.

ಅಜಹಲ್ಲಕ್ಷಣೆ.

ಕುಂತಾಃ ಪ್ರವಿಶಂತಿ ಎಂಬಲ್ಲಿ ಅಜೇತನಂಗಳಾದ ಕುಂತಾಯುಧಂಗಳ್ ಜೇತನ ಸಂಬಂಧಮಿಲ್ಲದೆ ಪ್ರವೇಶಿಸುವುದನುಪಪನ್ನವಾಗಿ ಕುಂತಶಬ್ದಂ ತನಗೆ ವಾಚ್ಯಾರ್ಥಮಾದ ಕುಂತಾಯುಧಂಗಳಂ ಬಿಡದೆ ಕುಂತಧಾರಿಗಳಂ ಲಕ್ಷ್ಯವುದೆ ಅಜಹಲ್ಲಕ್ಷ್ಯಾರ್ಥ ಮೆನಿಸುವುದು.

7 ಪರವಾರ್ಥಪ್ರಕಾಶಿಕೆ.

ಇದು ಚೆನ್ನಸದಾಶಿವಯೋಗಿಕೃತ ಶಿವಯೋಗಪ್ರದೀಪಿಕೆಗೆ ಕನ್ನಡ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ; ಪರಿಚ್ಛೇದ 5. ಸಂಸ್ಕೃತಜ್ಞಾನವಿಲ್ಲದ ಮೋಕ್ಷಾಪೇಕ್ಷಿಗಳಿಗೆ ಸು ಲಭವಾಗಿ ತಿಳಿವಂತೆ ಈ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವನ್ನು ಬರೆದುದಾಗಿ ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

ಸುರಂಗಕವಿ. ಸು. 1500

ಈತನು ತ್ರಿವಿಷ್ಣು ಪುರಾತನರ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ ; ಇವನ ತಂದೆ ಸಂಗಮವಿಭು, ತಾಯಿ ಮಹದೇವಿ. “ ಪುಲಿಗೆರೆಯ ಪುರಾಧಿಪ ಶ್ರೀಸೋಮನಾಥಭಕ್ತಿಯುಕ್ತ ” ಎಂಬುದರಿಂದ ಇವನ ಸ್ಥಳವು ಪುಲಿಗೆರೆಯಾಗಿರಬಹುದು. ಈ ಸೋಮನಾಥದೇವರ ಅಂಕಿತದಲ್ಲಿ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನಿಗೆ ಕರ್ಣಾಟಕಕವಿಚಕ್ರವರ್ತಿ ಎಂಬ ಬಿರುದಿದ್ದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. “ ಮನುಜಸ್ತುತಿಯಂ ಬಿಟ್ಟು ಸುರಂಗಕವಿ ನಾಲಗೆಯಂ ಗಿರಿಶಂಗೆ ಮಾಝಿದಂ ” ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ.

ಇವನ ಕಾಲವನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಆವ ಆಧಾರವೂ ಇಲ್ಲ. ಇವನು ಹಿಂದಣ ಕನ್ನಡಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಆರ ಹೆಸರನ್ನೂ ಹೇಳಿಲ್ಲ ; ಇವನ ಹೆಸರೂ ಕೂಡ ಮತ್ತಾವ ಕವಿಯಿಂದಲೂ ಉಕ್ತವಾಗಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಬಸವ, ಚೆನ್ನಬಸವ, ಪ್ರಭುದೇವ ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ ; ಅಲ್ಲದೆ 1 ನೆಯ ಆಶ್ವಾಸದ 28 ನೆಯ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ “ ಪಾಲುಂಡು ಮೇಲುಂಬುದೆ ” ಎಂಬ ವಾಕ್ಯವನ್ನು ಸೇರಿಸಿದ್ದಾನೆ ; ಈ ವಾಕ್ಯವು ಪಾಲ್ಕುರಿಕ ಸೋಮನಾಥನ (ಸು. 1195) ಸೋಮೇಶ್ವರಶತಕದಲ್ಲಿ ದೊರೆವುದರಿಂದ ಆಕವಿಯ ಕಾಲಕ್ಕಿಂತ ಇವನು ಈಜೆಯವನಾಗಿರಬಹುದು ; ಎಷ್ಟು ಈಜೆಯವನೋ ಹೇಳಲು ಸಾಧ್ಯವಲ್ಲ. ಸುಮಾರು 1500ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಹೀಗೆಯೇನು ಎಂದು ಖಂಡಿತವಾಗಿ ಹೇಳಲಾರೆವು. ಷಡಕ್ಷರಿಗೂ (1655) ಇವನಿಗೂ ಹಲವುಕಡೆ ಹೋಲಿಕೆಗಳು ದೊರೆಯುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಷಡಕ್ಷರಿಗಿಂತ ಈಜೆಯವನೆಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಿ ಹೇಳುವುದಕ್ಕಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಹಿಂದಣ ಸಂಸ್ಕೃತಕವಿಗಳನ್ನು ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದಾನೆ:—

ಭಲ್ಲಟನೋಜಿ ಬಾಣನ ಜಸಂ ಭವಭೂತಿಯ ಸಂದ ದಿನ್ನಣಂ |
ಬಿಲ್ಲಣನುಕ್ತಿ ಭಾರವಿಯ ರೀತಿ ಮಯೂರನ ಬಂಧಗೌರವಂ |
ಮಲ್ಲಣನಚ್ಚಭಕ್ತಿ ವರಮಾಘನ ಜಾಣ್ಣುಡಿ ದಂಡಿಯೊಳ್ಳು ವಾ |
ಗ್ವಲ್ಲಭಕಾಳಿದಾಸನ ರಸಂ ನೆಲಸಿರ್ಕೆ ಮದೀಯಕಾವ್ಯದೊಳ್ ||

ತನ್ನ ಕವಿತಾಚಾತುರಿಯನ್ನೂ ಗುಣಾದಿಗಳನ್ನೂ ಈ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ—

ವರ್ಣಕವಸ್ತುಕಕವಿಜನ | ಕರ್ಣಾಭರಣಂ ಶಿವೈಕಸಮುದಯಸೀಯೂ |

ಪಾರ್ಣವಚಂದ್ರನೈನಿಪ್ಪಂ | ಕರ್ಣಾಟಕವೀಂದ್ರನಮಮ ಸುಕವಿಸುರಂಗಂ ||
 ಧರಣೀಶರ ಮೆಚ್ಚೆ ನಾನಾಚತುರಕಲೆಗಳಂ ತೋಣು ವಿಭ್ರಾಚಿಪಂ ಸ |
 ದ್ಗುರುಸಾದಾಂಭೋಜಭೃಂಗಂ ನವರಸಕವಿತಾನರ್ತಕೀನೃತ್ಯರಂಗಂ ||
 ಸರಸವ್ರಾತಾಂತರಂಗಂ ವಿಬುಧವಿನುತನಿಶ್ಯೇಷವಿದ್ಯಾಪ್ರಸಂಗಂ |
 ಭರತಾಂಗಂ ಶೈವತುಂಗಂ ಪ್ರತಿಭಟಕವಿವೇಶ್ಯಾಭುಜಂಗಂ ಸುರಂಗಂ ||
 ಬಿದಿ ಜಗಮಂ ನಿರ್ಮಿಸಿ ಸುಖ | ದೊದವೈದದೆ ಜೈತ್ರನಂ ಸುಧಾಕರನಂ ನೀ |
 ರದಮಂ ಸುರಂಗಕವಿಯಂ | ಪದಸಿಂದಂ ಪಡೆದು ಪರಮಸುಖಮಂ ಪಡೆದಂ ||

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ತ್ರಿಷಷ್ಟಿಪುರಾತನರ ಚರಿತ್ರೆ.

ಇದು ಚಂಪೂರೂಪವಾಗಿದೆ; ಆಶ್ವಾಸ 63. ಇದರಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ರಾದ 63 ಶಿವಭಕ್ತರ ಚರಿತ್ರವು ಹೇಳಿದೆ. ಉಪಮನ್ಯುಮುನಿ ಕಣಾದನಿಗೆ ಹೇಳಿದ ಈಚರಿತವನ್ನು ಲೈಂಗ್ಯಪುರಾಣದಲ್ಲಿದ್ದಂತೆ ತಾನು ಬರೆದುದಾಗಿ ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ತನ್ನ ಕಾವ್ಯದ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಈಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಿದ್ದಾನೆ—

ಅರ್ಗಗಳ ಕಂಸಿನಂತೆ ಮಿಳಿದಾರ್ಡುವ ತುಂಬಿಯ ಬಂಬಲಂತೆ ತಂ |
 ಬೆಲರಿನ ಪೆರ್ಮೆಯಂತೆ ತನಿವಣ್ಣಳಿನೊಪ್ಪುವ ಮಾವಿನಂತೆ ಪಂ |
 ಬಲಿಸುತೆ ಕಳ್ಳು ನೋಡುವೆಳವೆಂಡಿರ ಕಣ್ಣಲರಂತೆ ಬಲ್ಲರಂ |
 ನಲವಿನೊಳೆಯ್ದು ಸೋಲಿವುದು ಕಬ್ಬಿಗರಾಳ್ವನ ಕಬ್ಬದೆತ್ತಿರಂ ||
 ಶಿವಪದಭಕ್ತಿಯ ತಾಯ್ಯನೆ | ನವರಸದಿಡೆ ಲಕ್ಷ್ಮ್ಯಲಕ್ಷ್ಮಣಗಳ ನೆಲೆಯಾ |
 ಯ್ತವನಿಗೆ ಸುರಂಗಕವಿಯು | ತ್ಸವದಿಂದಂ ಪೇಟ್ಟಿ ಕಾವ್ಯಸಾರೋದ್ಧಾರಂ ||
 ಕಂದಂಗಳ ವಾಗ್ವಿನಿತೆಯ | ಕಂದಂಗಳ ಸಭ್ಯನವ್ಯಕಾವ್ಯಲಸನ್ಮಾ |
 ಕಂದಂಗಳ ನವರಸದು | ಕ್ಕಂದಂಗಳಿನಲೈ ಕವಿಸುರಂಗಂ ಪೇಟ್ಟಿಂ ||

ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಕಾವ್ಯಾಂಗಗಳು 18ನ್ನೂ ವರ್ಣಿಸುವಂತೆ ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಸೋಮನಾಥಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಬಸವ, ಚಿನ್ನಬಸವ, ಪ್ರಭುದೇವ, ಗಣೇಶ, ಸರಸ್ವತಿ ಇವರುಗಳನ್ನು ಕ್ರಮವಾಗಿ ಹೊಗಳಿದ್ದಾನೆ. ಆಶ್ವಾಸಗಳ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಈ ಗದ್ಯವಿದೆ:—

ಇದು ಸಕಲಸುರನಿಕರಮಕುಟಮೂಣಿಕ್ಕೈಮಾಲಾಮರೀಚಿಪುಂಜರಂಜಿತಪಾದಪಂ
ಕಜಶ್ರೀಮತ್ತುಲಿಗೈಯುಪುರಾಧಪಶ್ರೀಸೋಮನಾಥಭಕ್ತಿಯುಕ್ತ ಕರ್ಣಾಟಕಕವಿಚಕ್ರ
ವರ್ತಿವಿರಚಿತಮಪ್ಪ ತ್ರಿಷಷ್ಟಿಪುರಾತನರ ಚಾರಿತ್ರದೊಳ್.

ಈತನ ಬಂಧವು ಲಲಿತವಾಗಿಯೂ ಹೃದಯಂಗಮವಾಗಿಯೂ ಇದೆ.
ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ:---

ಸಮುದ್ರ

ಹರಿಯ ನೆಲೆ ಸಿರಿಯ ತಾಯ್ತನೆ | ಸುರಕುಜದೊಡೆ ಪಪಳದೇಹ್ನಿ ಮುತ್ತಿನ ತಾಣಂ |
ವರಶಂಖದಿಕೆ ರತ್ನದ | ಹರವರಿಯೆಸಿಸಿತ್ತು ಬಹುಳವಾರಾವಾರಂ ||

ಕಾವೇರಿ

ಪರಿಕಿಪೊಡಿಸಿಂ ಗುಣೈಂ | ಪರಮಪುತ್ರತೆಯನೀವ ಷೆಂಪಿಂ ತಂಪಿಂ |
ತರುಗಳ ಸೊಂಪಿಂ ಕಂಪಿಂ | ಪರಕಾವೇರೀನಮಾಖ್ಯನದಿಯೆಸೆದಿಕುಂ ||

ಆರಾಮ

ಅಲದಲಗೊಳಿಂಜಲಿಂ ಮೆಹ್ನಿವ ಸಂಪಗೆ ತಲ್ಲಡಿವಿದದ ಪಣ್ಣೆಂ |
ದೊಲೆಯುತುಮಿಸರ್ ಮಾಮರನಲಂಪಿನೊಳಿಂಜರಮಾವ ಗಂಡುಗೋ |
ಗಿಲೆ ಪೊಸಗಂಪಿನೊಳ್ ಪೊರೆದು ತೀಡುವ ತೆಂಜಿಲರುಕುಳಸೊಕಿನಿಂ |
ನಲಿವೆಳದುಂಬಿವಿಂಜು ಪೊಟಿಲಾರವೆಯೊಳ್ ಪಿರಿದೊಪ್ಪಿ ತೋಱುಗುಂ ||

ವಾಗಿ

ಕಡುಚಳಿಗಾಳಿದೆ ನದಿಗಳಮಡುವಿಂ ಪೊಳಮಟ್ಟು ತಡಿಯ ಪಾಸಹೆಯೊಳ್ ಮೆ |
ಯ್ನಡುಗುತೆ ವೊಸಳಿಗಳೇಜು | ಕಡಿಗಳವೋಲ ಬಿಟ್ಟು ಪೊರಕುತಿರ್ದವು
ಬಿಸಿಲೊಳ್ ||

ಮಳೆಗಾಲ

ಒಡಿಗೆ ತನ ವುಡಗೆ ಕಾಲ್ಗಳ | ನಡುಗೆ ಮೊಗಂ ತಗ್ಗೆ ಕೋಡನೊಡ್ಡಿ ಬಿಗುತೊಳ |
ಳ್ಳೊಡೆಯೊಳ್ ಬಾಲನ ಸಿಟ್ಟಡಿ | ಯಿಜಲಾಳಿವೆ ಮೇಪುದೊಹ್ನಿದು ನಿಂದುವು
ಪಶುಗಳ್ ||

ವೃದ್ಧತಾಪನ

ಉಜುಗಿದುರಸ್ಥಲಂ ತೆರೆಗಳುಣ್ಣೆದ ಮೆಯ್ ಮಿಗೆ ಬೊಲವು ಪುರ್ಬು ಬಿ |
ಳ್ಳಡಿದ ಒರಜ್ಜಿಲಾಳಿ ನೆಹ್ನಿ ಬಾಗದ ಬಿನ್ನು ಹ್ನಿ ತೂಗುವಾನನಂ |
ಪಿಡಿದ ಕರಾಂತೆಯಿಟ್ಟಿ ಪಿರಿದೊಪ್ಪಿರೆ ಪಲ್ಲಹ್ನಿಗುಟ್ಟುತಂದು ಮು |
ಪ್ಪಡಸಿದ ತಾಸಸಾಕೃತಿಯನಾಂತು ಶಿವಂ ನಡೆತಂದನೊತ್ತಿಯಿಂ ||

ಚಂದ್ರ

ವಿನುತನನಂತನ ಬೆಳ್ಳಿಡೆ | ಬಿನದದೆ ರತಿ ಸಿಡಿದ ಮೌಕ್ತಿಕರ ಸೆಡಸಮಾ |
 ಸ್ತ್ರನ ಕರದ ಕುಸುಮಖೇಟಕ | ಮೆನರೆಸೆದುದು ಬೆಳ್ಳಿಸಿಂ ಸುಧಾಕರಬಿಂಬಂ ||
 ಸರಭಸದಿಂ ರತಿ ಬಂವೈ | ಸರಳನ ಕರತಳಕೆ ನಲಿದು ನೀಡುವ ಪೊಸಕೆ |
 ತ್ತುರಿಯಂ ತುಂಬಿದ ಪಳಕಿನ | ಕರಡಿಗಿಯೆನಿಸಿತ್ತು ಬಹುಗುಂ ಶಶಿಬಿಂಬಂ ||

ಮಾವು

ವರಫಲವಿತರಣಶೀಲಂ | ಧರಣಿಪರ್ಷೋಗಾನುಕೂಲಮುರುಶುಕಲೀಲಂ |
 ಪರಭೃತಪಾಲಂ ಮೆಚ್ಚಿದುದು | ಪುಗಾಯದ್ಧೃಂಗುಲಮಾವೃತರಸಾಲಂ ||

ಮಹೇಶ

ವರಮುಖನುಂಡನಕ್ಕೆ ಮುಡಗಂಸಿಗೆ ಕೆಲ್ವಿಗೆ ಭೋಗವೇಚ್ಚೆಗೆಂ |
 ಸುಪಡಿಪಾಟಿಪಾಸಟಿಗಾಗದೆ ತದ್ಬಿಧು ವಾಯು ಕಂಠ ಬಂ |
 ಧರಮಧು ಕುಂದಿದಂ ಕರಮೆ ಇಂಚಳಾದನನಂಗನಾದನಾ |
 ಸುರವನವಾಸಿಯಾದನೆನುತಂಗನೆ ಬಣ್ಣಿಸಿದಳ್ ಮಹೇಶನಂ ||

ಎರಡನೆಯ ಚೆನ್ನಬಸವ. ಸು. 1500.

ಈತನು ಚೆನ್ನಬಸವನ ಪದಮಂತ್ರಗೋಪ್ಯಕ್ಕೆ ವಿವರಣವನ್ನು ಬರೆದಿರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ. ಇವನ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಈಚೆ ಇವನ ವಿವರಣದ ಸಮ್ಮತಿಯಿಂದ ಇದೇ ಪದಮಂತ್ರಗೋಪ್ಯಕ್ಕೆ ಬೇರೆ ಒಂದು ಟೀಕೆಯನ್ನು ಬರೆದ ಒಬ್ಬ ಕವಿ (ಇವನು ತನ್ನ ಹೆಸರನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿಲ್ಲ) ತನ್ನ ಟೀಕೆಯ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ---

.....ಲಿಂಗಾಗಸಂಯೋಗಸಮರಸವೆಂಬ ನಿರ್ವಯಲ ನಿಜಸಮಾಧಿಯ ಸ್ವರೂಪಾರ್ಥಗಳನು ಪರಶಿವಯೋಗಿರಾಜ ಸಿದ್ಧರಾಮೇಶ್ವರನ ನೆವದಿಂದ ತಮ್ಮಂತೀರ್ಥಾತರಪ್ಪ ಮರ್ತ್ಯಲೋಕದ ಮಹಾಗಣಗಳು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ನಿಜಲಿಂಗೈಕ್ಯರಾಗಲೆಂದು ತಮ್ಮ ಸ್ವಾನುಭಾವಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಪರಮಾಮೃತವಾಕ್ಯಗಳಿಂದ ಪದವಿಟ್ಟು ನಿರೂಪಿಸಿದ ಮಂತ್ರಗೋಪ್ಯವೆಂಬ ಶಿವಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಸಂಪೂರ್ಣ ಮಾಗಿರ್ಪ ಶಿವಾನುಭಾವಾರ್ಥಗಳೊಳಗೆ ಆಸುಜ್ಞಾನಗುರು ಚೆನ್ನಬಸವಣ್ಣ ಕರಣಿಸಿದಷ್ಟು ಅರ್ಥವನುಂಟು ಎರಡನೆಯ ಚೆನ್ನ

ಬಸವಣ್ಣನಾದ ಷಟ್ಸ್ಥಲಾಸುಭಾವಜ್ಞರು ಪೇಟೆ ಪ್ರಸಾದವಾಕ್ಯಗಳ ಸಮ್ಮತಿಯಿಂದ ನಾನು ಬಲ್ಲಂತೆ ಕನ್ನಡಿಸಿದ ನುಡಿಗಳೊಳಗೆ ಇತ್ಯಾದಿ.

ವಿವರಣಾಕಾರನು ಸುಮಾರು 1500ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದು ಎಂದು ಊಹಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಮಾಧವ. ಸು. 1500

ಈತನು ಮಾಧವಾಲಂಕಾರವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕವಿ. ತನ್ನ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ:—ಕುಂತಳ ದೇಶದ ಹರಗಟನಾಡ ಹಿರಿಯೂರಪ್ರಭುವಾದ “ ವಾಜಿಕುಲತೀಲಕ ಕೌಂಡಿ ನ್ಯಗೋತ್ತೋದ್ಭವ ಪ್ರಭುಲಲಾಮ ಆಹವಭೀಮ ಹರವಾದಾಂಬುಜಭೃಂಗ” ಅದಿರಾಜ ; ಇವನ ಮಗ ದೇವರಸ; ಇವನ ಮಗ “ಶಿವವಾದಾಂಬುಜಚಂಚರೀಕ ವಿದ್ಯಾನಟೇನೃತ್ಯಮಂದಿರ ರಿಪುಸ್ಯನೃಶೈಲಸುರಪ ದ್ವಿಜಕುಳಾಕಲ್ಪ ಸಕಲವಿದ್ಯಾಮಾಧವೀಮಾಧವ ” ಹಿರಿಯೂರಪ್ರಭು ಮಾಧವ. ಇವನೇ ಕವಿ. ಮೇಲಣ ವಿಶೇಷಣಗಳಿಂದ ಇವನು ಅಧಿಕಾರಿಯಾಗಿಯೂ ಶೂರನಾಗಿಯೂ ಇದ್ದಂತೆಯೂ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಅಶ್ವಾಸಾಂತ್ಯಗದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ತಾನು ಮೇಲುಗೋಟೆಯ ನಾರಾಯಣಸ್ವಾಮಿಯ ಭಕ್ತನೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1500 ಆಗಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸುತ್ತೇವೆ. ತನ್ನ ಪಾಂಡಿತ್ಯವನ್ನೂ ಗುಣಾದಿಗಳನ್ನೂ ಈ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ:—

ಭರತಂ ಛಂದಮಳಂಕೃತಂ ಮದನಶಾಸ್ತ್ರಂ ಗಾರುಡಂ ಚಾಪವಿ |

ದೈ . ಸ . ಪಾ . ನಿಘಂಟು ಕಲ್ಪಿತಲಿಸಿ ಪ್ರಖ್ಯಾತಶಿಲ್ಪಿಕ್ರಮಂ ||

ಕರಣಂ ವ್ಯಾಕರಣಂ ಸಮಸ್ತಶಕುನಂ ನಾನಾವಧಾನಂಗಳೇ |

ಹಿರಿಯೂರಪ್ರಭು ಮಾಧವಾಂಕನೊಳೆ ತೋರ್ಕುಂ ನೋಡೆ ಭೂಭಾಗದೊಳ್ ||

ವಿವಿಧಾಲಂಕಾರಮೊಳ್ಳುಂ ಪಡೆಯೆ ಸರಸರೇಖಾವಿಳಾಸಂ ಬೆಡಂಗಾ |

ನೆ ವಿಷೂತಾನೇಕಭಾವಂ ನೆಗಟ್ಟೆಸೆಯೆ ಪದನ್ಯಾಸಮಿಂಬಾಗಿ ವಾಚ್ಮಾ ||

ದರ್ವವತ್ಯಾನಂದವಂ ಮುಂದಿಡೆ ವರಕವಿತಾಕಾಂತೆಯಂ ಸತ್ಕಳಾಸೌ |

ಷ್ಮವದಿದುತ್ಸಾಹಮಂ ಪುಟ್ಟಿಸಿ ತನಗೆ ವಶಂಮಾಡಿದಂ ಮಾಧವಾಂಕಂ ||

ಸರಸತೆಯಿಂ ನಾನಾಲಂ | ಕರಣಾಭಿಜ್ಞಾನದಿಂದೆ ಕರ್ಣಾಟಕಳಾ |

ಪರಿಣತಿಯಿಂ ಮಾಧವನೀ | ಧರಣಿಯೊಳವದಾತಕೀರ್ತಿವಧುವಂ ಪಡೆದಂ ||
 ವನಿತಾಲಾವಣ್ಯರತ್ನಾಕರಕುಮುದಸಖಂ ನಿರ್ದೇಶಾನಂಗರೂಪಂ |
 ಘನತೇಜೋಮಂದಿರಂ ದುರ್ಧರವಿಪುಘನಸಂದೋಹತೇವ್ರಾನಿಳಂ ಸ ||
 ಜ್ಜನಲೋಕೋತ್ಸಾಹಪಂಕೇರುಹದಿವಸಕರಂ ಸತ್ಕಳಾವಲ್ಲಭಂ ಭೋ |
 ಗನಿವಾಸಂ ತಾನಳಂಕಾರಮನುಸಿದ್ಧನಿದಂ ಶಾರದಾಕರ್ಣವೂರಂ ||

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಮಾಧವಾಲಂಕಾರ

ಇದು ದಂಡಿಯ ಕಾವ್ಯಾರ್ಥದ ಭಾಷಾಂತರ ; 3 ಆಶ್ವಾಸಗಳಾಗಿ ಭಾಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಈಶ್ವರಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಗಣೇಶ, ಸರಸ್ವತಿ ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಆಶ್ವಾಸಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಈ ಗದ್ಯವಿದೆ—

ಇದು ನಮದಮರಕಲ್ಪಕುಜಮಕುಟಕೋಟಿಘಟಿತನವಾರುಣಮಣಿಕಿರಣಕಿಸಲ ಯೋಪಕವಮಳನಖಕಾಂತಿಕುಸುಮಮಂಜರೀರಂಜಿತ ಶ್ರೀಯದುಗಿರಿಸದನಾರಾಯಣ ಚರಣಕಮಲಭ್ರಮರಾಯಮಾಣ ಸುಕವಿಮಾಧವಪ್ರಣೀತಾಲಂಕಾರನಿದಾನದೊಳ*.

ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ನುತವೂರ್ವರಾಜಕೀರ್ತಿ | ಪ್ರತಿಬಿಂಬಂ ಶಬ್ದಮುಕುರದೊಳ ನೆಲೆಗೊಂಡಾ |
 ಕ್ಷಿತಿಪಾಲರಣಿಯೊಡೇಂ ಕೇಡತಿಶಯದಿಂ ಕೀರ್ತಿಬಿಂಬಮಾಕಲ್ಪಾಂತಂ ||
 ಮತಿ ಮಿಗೆ ವೂರ್ವವಾಸನೆಯ ಸದ್ಗುಣಮಂ ಬಣ್ಣಿಸಂದು ತೋರ್ಪವ |
 ದ್ಭುತತರಮಪ್ಪ ಸತ್ಪ್ರತಿಭೆಯಿಲ್ಲದವಂ ನೆಗಟ್ಟಿಂ ಪ್ರಯತ್ನದಿಂ ||
 ಶ್ರುತಮನನಾರತಂ ಬಿಡದೆ ಸೇವಿಸಲೈತರೆ ದೇವಿ ಕೂರ್ತು ನಿ |
 ಶ್ಚಿತದೆ ನವೀನವೆಂದೆನಿಸನುಗ್ರಹಮಂ ನೆಣಿ ಮಾಲ್ಪಳರ್ಥಿಯಿಂ ||
 ನಿರುಪಮಕಾಂಕ್ಷಾಶರೀರ | ಕ್ಕುರುತರಶೋಭಾಕರಂಗಳೆನಿಸುವ ಧರ್ಮೋ |
 ತ್ಕರಮೆಲ್ಲವಳಂಕೃತಿಪರಿ | ಕರಮೆನಿಸುಗೆ ಸಕಳವಿಮುಧಜನಮತದಿಂದಂ ||
 ಸಮರೂಪಶಬ್ದವಾಚ್ಯತೆ | ಸಮನಿಸೆ ಪೆಸರಿಂದದಕ್ಕುಮೆಯ್ದೆ ಸಮಾನೋ |
 ಪಮೆಯೆಂಕೆನಲುದ್ಯಾನಂ | ರಮಣೀಮುಖದಂತೆ ಸಾಳಕಾನನರಮ್ಯಂ ||

ಶ್ರೀಧರದೇವ. ಸು. 1500.

ಈತನು ವೈದ್ಯಾವೃತ್ತವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಜೈನಕವಿ; ಜಗದೇಕಮಹಾಮಂತ್ರವಾದಿ ಎಂದು ತನ್ನನ್ನು ವಿಶೇಷಿಸಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಮುನಿಚಂದ್ರದೇವನ ಇಷ್ಟಾನುಸಾರವಾಗಿ ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ರಚಿಸಿದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಕವಿಯ ವಿಷಯವಾಗಿ ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಇನ್ನೇನೂ ತಿಳಿವುದಿಲ್ಲ. ಇವನು ಸುಮಾರು 1500 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ವೈದ್ಯಾವೃತ್ತ.

ಇದು ಚಂಪೂರೂಪವಾಗಿದೆ; ಗದ್ಯಭಾಗವೇ ಹೇಚ್ಚು, ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಒಂದೊಂದು ಕಂದವೂ ಇದೆ; 24 ಅಧಿಕಾರಗಳಾಗಿ ಭಾಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಹಲವುಕಡೆ ಚಿಕಿತ್ಸಾವಿಧಾನದಲ್ಲಿ ಮಂತ್ರಗಳೂ ಹೇಳಿವೆ. ಗ್ರಂಥಾದಿಯಲ್ಲಿ ಈ ವದ್ಯವಿದೆ —

ಶ್ರೀಧರದೇವಂ ಕರುಣದಿ | ನೀಧರೆಯೋ ಮೂನಿಗೇ ಸುಖಮುಷ್ಟಿನೆಗಂ |

ವ್ಯಾಧಿಹರನುಷ್ಪ ತೇಜಂ | ಸಾವಿಸಿ ಸೇವ್ಯನನೊಂದು ವೈದ್ಯಾವೃತ್ತಮಂ ||

ಕೆಲವು ಅಧಿಕರಣಗಳ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಗದ್ಯವಿದೆ—

ಇದು ಜಗದೇಕಮಹಾಮಂತ್ರವಾದಿ ಶ್ರೀಧರದೇವನಿರಚಿತಮುಷ್ಪ ವೈದ್ಯಾವೃತ್ತದೊಳ್.

ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪ ಗದ್ಯಭಾಗವನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ:

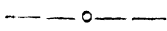
ಪಂಚಗುಲ್ಮಅತಿಚಾರ.

ಸೂರಣ, ಮಂಗರವಳ್ಳಿ, ಚಿತ್ರಮೂಲ, ಕುಸ್ತುಂಬರಿ ಇನಿತುಮಂ ಅಳಿಯ ಲಾಗಲಿ ಅಂಬಿಬದಲಾಗಲಿ ಅಸ್ವಾವಶೇಷಂಮಾಡಿ ಕೊಳಬೊಡಂ ಪಂಚಗುಲ್ಮಅತಿಚಾರಂ ಕೆಡುಗು.

ಮೂಲವ್ಯಾಧಿ.

ವಿಷಮವಾದ ಕಠಿನಾಸನದಿಂದ ಮಲನಿರೋಧದಿಂದ ಮಂಠಾಗ್ನಿಯಮೇಲೆ ಭೋಜನವ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲದಿಂದ ಮೂಲವ್ಯಾಧಿ ಪುಟ್ಟುಗುಂ. ಅದು ಆಘ್ರಪ್ರಕಾರನುಕ್ಯು: ಇದ್ದೆನೆಯ ರಕ್ತಂ ಅಸಾನಕ್ತಿ ಣಿದು ಬದ್ಧವಾಗಿ ಸ...ಅಂತರ್ವಳಯಮೆಂ ಬೆರಡುಪ್ರಕಾರನುಕ್ಯು. ರಕ್ತವೊಡೆಯದೆ ದೇಹದೊಳಗೆ ಗಂಟಾಗಿ ಅಂತರ್ವಳಯನುಕ್ಯು

ಕಠಿನಾಸನದಿಂದ ಮಲ ಶುದ್ಧವಾಗಿ ಪೋಷಾಂಗಳ ರಕ್ತವೋಡೆದು ನೋಳಿಗಳ ಪೋಷಿ
ಮಡುಗು. ಗ.... ಬಹಿರ್ವಳಯಮಕ್ಕು. ಅದಕ್ಕೆ ಅರೋಚಕಮಕ್ಕು . ವಿಷವಾಗ್ನಿಯುಂ
ಬೆನ್ನು ಬೇನೆಗೆಯ್ದುದುಂ ಕರುಳುಂ ಪುರುದುಂ ಹುಳಿದೇಗುಮಡಿ ಗಡಿಗೆ ಬರ್ಕುಂ. ಭದಿರ್
ಯೆತ್ತುವುದುಂ ನಿಶ್ಯಕ್ತಿಯುಂ ಮಲಂ ಹಿಕ್ಕೆಯಂ... ದುಂ ಗುದದಲ್ಲಿ ನೋಳಿಯಪ್ಪುದುಂ
ದೇಹದಲ್ಲಿ ಶೂಲೆ ಪಿರಿದಪ್ಪುದುಂ ಇದು ವಾತಲಕ್ಷಣಂ. ಉರಿವುದುಂ ಕೆಜ್ಜನಪ್ಪುದುಂ
ನೀರ ತೃಷೆಯುಂ ಉರಿಮೂತ್ರಮುಮಡಿಗಡಿಗೆ ಬರ್ಕುಂ; ಇದು ಪಿತ್ತಲಕ್ಷಣಂ. ವೊ...
ಗಪ್ಪುದುಂ ಗುದಂ ತಿಂಬುದುಂ ಆಸುನೆರೆಸಿ ಮಲಂ ಪೋಷುದುಂ ಅತಿಜಡನಪ್ಪುದುಂ ಇದು
ಶ್ಲೇಷ್ಮಲಕ್ಷಣಂ. ಬಂದೆರಡುಮೂಳುನೋಳಿಯಕ್ಕುಂ, ಗುದವಳಯ ಯೋಷಿಗೊಳಗೆ ತಿಮಿ
ರವಕ್ಕುಂ, ತೀವ್ರಬೇನೆಯಕ್ಕುಂ.... ಉ ಸುಟ್ಟು ಕೆಯಂಮಾಡಿ ತಾಮ್ರಭಾಜನದಲಿಕ್ಕಿ
ನಿಂಬೆಯ ಹುಳಿಯುಂ ಭಾವನೆಯುಂ ಕೊಟ್ಟು ಕಲ್ಪಂಮಾಡಿ ವಿಸರ್ಪನಗುಣಂ ಬೆರೆಯ
ಲೊಳಿಸಿ ಪೂಸಲು ಎಲ್ಲಾ ವಿಸರ್ಪಂ ಕೆಡುಗು. ಅರಿಸಿನಮಂ ಜೂರ್ಣಂಮಾಡಿ ಕಳ್ಳಿಯ
ಹಾಲಲು ಕಲಸಿ ಎಣ್ಣೆಯಂ ಪೂಸಿ ಪೂಸಗೆ ವೊಳೆ ಕರಗುವುವು. ತ್ರಿಕಟುಕ ಸ್ಯಂಧವ
ಕಾಳುಪೀರೆಯ ಎಲೆ ಇವನರೆದು ಗುದದಲೇಳುಸುಗೆ. ಅಂತರ್ವಳಯಂ ಕೆಡುಗು.

ಗುರುನಂಜ. ಸು. 1500.

ಈತನು ಭಟ್ಟಭಾಸ್ಕರಕೃತ ಯಜುರ್ವೇದಭಾಷ್ಯಕ್ಕೆ ಕನ್ನಡಟೀ
ಕೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ ; ಗಿಡ್ಡಲಿಂಗನ ಶಿಷ್ಯನು,
ನಾಸಾಪುರ (ಮೂಗೂರು) ಮಠನಿವಾಸಿ. “ ಶ್ರೀಮದನಂತಮುಕ್ತಿನೀಮಂ
ತಿನೀನೀಮಂತಸರಣಿವಿಹಾರಲೋಲಯೋಗೀಂದ್ರ, ಪರಮಶಿ ವಾನನ್ಯಯೋ
ಗಯೋಜಕ, ಸ್ಮೃತಿಪುರಾಣಶಾಸ್ತ್ರಾರ್ಥದರ್ಶನನಿರಂಜನಸಿದ್ಧ ” ಎಂದು
ತನ್ನನ್ನು ವಿಶೇಷಿಸಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಇವನ ಟೀಕೆ ಪ್ರೌಢವಾಗಿದೆ.
ಇದಕ್ಕೆ ರುದ್ರಭಾಷ್ಯ ಎಂಬ ಹೆಸರಿರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ಸತಾ
ವರಶಾಂತಯೋಗಿಯ ಇಷ್ಟಾನುಸಾರವಾಗಿ ಬರೆದಂತೆ ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.
ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1500 ಆಗಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಗುರುನಂಜಿಷ್ಟಾವಿಗಳು ಸೇರಿಸಿದ ಉಮಾಶ್ಲೋತ್ರಪಟ್ಟದ ಅಥವಾ
ತ್ರಿಪುರಸುಂದರೀಶ್ಲೋತ್ರ, ಅಷ್ಟಾವರಣಶ್ಲೋತ್ರಪಟ್ಟದ ಎಂಬ ಎರಡು
ಗ್ರಂಥಗಳು ದೊರೆಯುತ್ತವೆ. ಇವು ಈ ಕವಿಯಿಂದಲೇ ಸಂಕಲಿತವಾಗಿ

ರಬಹುದೋ ಏನೋ ತಿಳಿಯದು. ಇವುಗಳಿಂದ ಒಂದೆರಡು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ—

ಉವಾಸ್ತೋತ್ರಷಟ್ಪದ (ಪದ್ಯ 109)

ಕುಳರ್ವೆಟ್ಟಿಣಿಯನ ಕುವರಿಯನೈವೊಗ|ನೊಲವೆನಿಪಂಬುಜಕೆ||ಗುವ ಬಮರಿಯ|
ನಲರ್ಗಣ್ಣಂ ನೂಜಿಪ ಚರಣದ ರವಿಶತಕಿರಣದ ಸೊಂಪಂ ||

ಪಱಿವೊಡಲಬಲೆಯನನುಪಮವಿಭವೆಯ | ಬಲವಂದಭಿನಮಿಪೆಂ ಬಗೆಯೊಳು ನೆಲೆ|
ಗೊಳೆ ಮಾಹೇಶ್ವರಿಯನು ಶಂಕರಿಯನು ಶಿವತತ್ವದ ಸಿರಿಯ ||

ಕೆಂಬಾಯ್ದೆಣಿಯ ಕೆಂಕಮಂ ಕಣ್ಣಿಬೆಳರ್ವಣ್ಣ | ಮಂ ಬನರಿದಲೆಯ ಕರ್ಪಂ
ಶಂಕರನ ಜಡೆದು |

ಉಂಬಿಂಗೆ ತನುಲತೆಗೆ ಕಂಬುಕಂಧರಕೆ ರಾಗಂಬಡೆದು ಬಿಡದೆ ಕಡನಾ ||

ಇಂಬಿನಿದೀವಂತೆಳಸುವಗಜೆ ಸಲಹುಗನಿ|ಶಂ ಬೆಂಬಿಡದೆ ಗಿರೀಶಾಂಬಕಾಂಬುಜಕೆ ರೋ
ಲಂಬೆ ಯುಗಸಪ್ತಜಗದಂಬೆ ತತಸದ್ಗುಣಕದಂಬೆ ಕರಣಾವಲಂಬೆ ||

ಅಷ್ಟಾವರಣಸ್ತೋತ್ರಷಟ್ಪದ (ಪದ್ಯ 113)

ಶಿವಗೆ ನೆಲ ಜಲ ಮರುತ್ವ ಗಗನ ಶಿಖಿ ಶಶಿಯಾತ್ಮ | ರವಿಯೆಂಬಿನೆಂಟಂಗಳಹುವು
ಭಕ್ತಂಗೆ ಗುರು |

ಭವವಿವೋಚನಲಿಂಗ ಚರ ಭೂತಿ ರುದ್ರಾಕ್ಷಿ ಶಿವಮಂತ್ರ ಪಾದೋದಕ ||

ತವೆ ಸುಪ್ರಸಾದವಷ್ಟಾವರಣವಷ್ಟಾಂಗ | ವಿವಣ್ಣಂ ಪ್ರಪಂಚಮಂ ಪೆರ್ಚಿಸುವ
ನಾಶಿವಂ |

ಶಿವನ ಭಕ್ತಂ ಪ್ರಪಂಚಾವಹನಹಂ ಭಕ್ತನಧಿಕಂ ಮಹೇಶನಿಂದ ||

-----o-----

ನೀಲಕಂಠಾರಾಧ್ಯ. ಸು. 1500

ಈತನು ಪರವಾದಿಗಜಾಂಕುಶತಾರಾವಳಿಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ. ಗ್ರಂಥಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ಇದು ಸಮಸ್ತಹರಿಸುರವಿಸರವಿರಾಜನ್ಯಸ್ತಕನ್ಯಸ್ತನೊತ್ತರತ್ನಗಭಸ್ತಿವಿಸ್ತುತನರಃಪದ್ಮಾಯಮಾನಪನ್ನಗಜಾವಲ್ಲಭವಾದ ಪಂಕಜಲಸದ್ರೋಲಂಬನಪ್ಪ ಹರಗುರುಚರಚರಣಸೇವಾಧುರಂಧರನಪ್ಪ ಪರಮತವೇ ಶ್ಯಾಭುಜಂಗಬರುದಾಂಕನಾದ ಸತ್ಕವಿನೀಲಕಂಠಾರಾಧ್ಯದೇವ ಎಂಬ ಗದ್ಯಭಾಗದಿಂದ ಇವನಿಗೆ ಪರಮತವೇಶ್ಯಾಭುಜಂಗ ಎಂಬ ಬಿರುದಿದ್ದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1500 ಆಗಿರಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಪರವಾದಿಗಜಾಂಕುಶತಾರಾವಳಿ

ಈ ಗದ್ಯಗ್ರಂಥವನ್ನು ಸಕಲವೇದಶಾಸ್ತ್ರೋಪನಿಷದರ್ಥಮಂ ಗರ್ಭೀ ಕರಿಸಿ ಜೈನಚಾರ್ವಾಕನಾಯಾವಾದಿವೈಷ್ಣವರೆಂಬ ಮದಗಳಕ್ಕೆ ಅಂಕುಶವಾಗಿ ರಚಿಸಿದಂತೆ ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಗ್ರಂಥಾದಿಯಲ್ಲಿ

ಶ್ರೀಗಿರಿಜಾಕುಚಕುಂಕುಮ | ರಾಗಾಂಕಿತವಕ್ಷನಕ್ಷಯಂ ಸರ್ವೇಶಂ |

ಯೋಗಿಜನಪ್ಪನ್ನಿವಾಸಂ | ಭೋಗೀಂದ್ರಾಭರಣನೊಲ್ಲ ಸುಹಲಿ ಜಗಮಂ ||

ಎಂಬ ಪದ್ಯವೂ ಗ್ರಂಥಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ

ಪರವಾದಿಗಜಾಂಕುಶಮೇಂ | ಬುರುತಾರಾವಳಿಯ ನೀಲಕಂಠಾರಾಧ್ಯಂ |

ಎರಚಿಸಿದನೋದುವುದಿದಂ | ಪರಿಭವಮಿಲ್ಲನುಮ ನೋಡಲಿದುವೆ ಯಥಾರ್ಥಂ ||

ಎಂಬ ಪದ್ಯವೂ ಇವೆ.

ಚೆನ್ನವೀರ. ಸು. 1500

ಈತನು ಸಾರಸ್ವತವ್ಯಾಕರಣ, ಪುರುಷಸೂಕ್ತ, ನಮಕಚಮುಕ ಇವುಗಳಿಗೆ ಕನ್ನಡಟೀಕೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ; ಯಾಗಂಟಕರಭಲಿಂಗಭಕ್ತನು, ತೈತ್ತೀರೀಯಯಜುಶಾಖಾಧ್ಯಾಯ, ಅತ್ರಿಗೋತ್ರದವನು, ವೀರವಾಹೇಶ್ವರತಂತ್ರಸೂತ್ರದವನು, ಶಿವಲಿಂಕಮಂಚಣ ಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯವಂಶೋದ್ಭವನು ; ಇವನ ತಂದೆ ಕೋಕಿಲಾಕುಂಡ ಸಂಗನ ಗುರುಲಿಂಗ, ತಾಯಿ ನಂದ್ಯಂಬೆ, ಗುರು ಪಿತೃವ್ಯಸಂಬಣ್ಣ, ಸ್ಥಳ ಸಹ್ಯಾದ್ರಿಯ ತಪ್ಪಲಲ್ಲಿರುವ ಕುಂಟಕಾಪುರ. ಇವನಿಗೆ ಕಾಶೀಕಾಂಡಚೆನ್ನವೀರಕವಿ ಎಂದೂ ಹೆಸರಿರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1500 ಆಗಿರಬದು. ಈ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಗಳನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಈತನು ದೊಡ್ಡಪಂಡಿತನು ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಅಡ್ಡಿಯಿಲ್ಲ. ಇವನ ಸಾರಸ್ವತವ್ಯಾಕರಣಟೀಕೆಗೆ ಶಬ್ದಮಣಿ ಎಂದು ಹೆಸರು.

ಗುಮ್ಮಟಾರ್ಯ. ಸು. 1500.

ಈತನು ಅರ್ಥೇಂದುಮೌಳಿಕತಕವನ್ನು ಬರೆದಂತೆ ಆ ಕತಕದ ಬಂದು ಪ್ರತಿಯ ಕೊನೆಯ ಪದ್ಯದ

ಸೌರಾಷ್ಟ್ರಂ ಸೋಮನಾಥಂ ಪ್ರಭು ಗಿರಿಶಪದಕ್ಷೇಪಿತಂ ಚಿತ್ತಭಕ್ತಿ |

ಶ್ರೀರಾಮಂ ಗುಮ್ಮಟಾರ್ಯಂ ವಿರಚಿತವೆನಿಸರ್ಥೇಂದುಮೌಳಿಸ್ತವಾಖ್ಯಂ ||

ಎಂಬ ಅಶುದ್ಧವಾದ ಭಾಗದಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ಕವಿ ಸೌರಾಷ್ಟ್ರದ ಸೋಮನಾಥನ ಭಕ್ತನೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಗುಮ್ಮಟಾರ್ಯ ಎಂಬ ಹೆಸರಿದ್ದರೂ ಜೈನಕವಿಯಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿಯಬಹುದಾಗಿದೆ. ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1500 ಆಗಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಅರ್ಥೇಂದುಮೌಳಿಶತಕ

ಇದು 108 ವೃತ್ತಗಳನ್ನು ಒಳಕೊಂಡಿದೆ ; ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳು ಅರ್ಥೇಂದುಮೌಳಿ ಎಂದೂ ಕೆಲವು ಅತ್ಯಂತಶುದ್ಧ ಎಂದೂ ಮುಗಿಯುತ್ತವೆ. ಗ್ರಂಥವು ಭಕ್ತಿವೈರಾಗ್ಯಗಳನ್ನು ಬೋಧಿಸುತ್ತದೆ ; ಶೈವಾಗಮೋಕ್ತಂ, ಶಮದಮನಿಯತಾರ್ಥಪ್ರದಂ ಎಂದು ಕವಿ ಇದನ್ನು ವಿಶೇಷಿಸಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಇದರಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಮಸಿಯಂ ಪಾಲಿಂದೆ ಕರ್ಜಲ್ ಬಿಳಿದೆನಿಕುವೆ ಕಲ್ ನೀರೊಳಂತಿದೊಡಂ ಮೆ |

ಲ್ಪ ಸಮಂತೇನಕ್ಕುಮೇ ಕಂಬಿಯೊಳವಸಿ ಚಿರಂ ಕಟ್ಟಿರಲ್ ನಾಯ ಒಲಂ ||

ಸಸಿನಂ ತಾನಕ್ಕುಮೇ ದುರ್ಗುಣದೊಳನುದಿನಂ ಮೆಚ್ಚು ವಟ್ಟಿದನಂ ಮಾ |

ಣಿಸಲೆನ್ನಂ ಬರ್ಕುಮೇ ಸದ್ವಚನಶತದೊಳಂ ನೋಱ್ತೊಡತ್ಯಂತಶುದ್ಧಾ ||

ಆಸತ್ತುಂ ನಿದ್ರೆಗೆಯ್ದುಂ ಪಸಿದುಮಲಸಿಯುಂ ದುಃಖದೊಳ್ ಚಿಂತಿಸುತ್ತುಂ |

ಬೇಸತ್ತುಂ ಸರ್ವರೋಗಗ್ರಹಭಯಚಕಿತಾವಸ್ಥೆಯೊಳ್ ಕೂಡಿದಂದುಂ ||

ಕೂಸಾಗದಂದು ಮಾಯಾವ್ಯಸನಭರದೊಳಂ ಮುತ್ತೊಡಂ ನಿಮ್ಮ ತತ್ವಾ |

ಭ್ಯಾಸಂ ಮಚ್ಚಿತ್ತದೊಳ್ ಸಂಕ್ರಮಿಸುಗೆಯನಗೆಂದೆಂದುಮರ್ಥೇಂದುಮೌಳೀ ||

ಆನಾಗೇನಪೆನೆಲ್ಲಿದೊಗೆದಿನೆನಗೆ ನಂಟರ್ಕಳಾರೆನ್ನ ವೋಪ |

ಸ್ಥಾನಂ ತಾನಾವುದೆನ್ನಂ ಪಿಡಿದು ತಿರಿವುತಿರ್ವಪ್ಪರಾರೆನ್ನ ಜನ್ಮಂ ||

ತಾನೇತಕ್ಕಾದುದೆಂದಿಂತಿದಲ ಮೊದಲ ನೀರಾವುದೇನೆಂದು ತನ್ನಂ |

ತಾನೇ ನಿಶ್ಚೈಸಿ ತನ್ನಂ ತಿಳಿಯೆ ನಿಜಪದಂ ತೋರ್ಪುದತ್ಯಂತಶುದ್ಧಾ ||

ಆಳಿಪಾರಾರಾಯುಮಂ ಕಂದಿಸದು ಕದಡದಾರಾರ ಗುಣುಳ್ಳ ಧೈರ್ಯಂ |

ಗಳನಾರಾರೊಳ್ವನಕ್ಕೈಸದು ಮಸುಳಿಸದಾರಾರ ಪೆರ್ಚಿದರ್ ತೇಜಂ ||

ಗಳನಾರಾರುಕನಲ್ಲಾಡಿಸದು ಕೆಡಿಸದಾರಾರ ಬೀರಂಗಳಂ ಮಾ |
 ಯ್ಲಿವೆನ್ನಂ ಪೂರ್ವದತ್ತತ್ತಲೆ ತಳಗಿನಿಸಂ ಬೇಟ್ಟಿನರ್ಥೇಂದುಮಾಳೇ ||
 ಸಿರಿಯುಳ್ಳಂದೇಳಿವೆಂ ಪೂಜಿವೆನೆಡರಿನೊಳತ್ಯರ್ಥದಿಂ ಪ್ರಾಯದೊಳೆ ಮಾಂ |
 ಕರಿವೆಂ ಮುಪ್ಪುಗಲಾಗಳ ನೆನೆಯಲೊಡರಿವೆಂ ಸಂತಮಿದಳಂದು ಕಾಣೆಂ ||
 ಶರಣೆಂಬೆಂ ನೋವುಸಾವಾದೆಡೆಯೊಳದಹಿನಾನೆಲ್ಲಿಯುಂ ಧಾಳನ್ನೆ ಶಂ |
 ಕರ ಕೈಕೊಂಡೆನ್ನಮಂ ಪಾಲಿಪುದು ಕರವೆ ನಿವಾಣ್ಯಜಮರ್ಥೇಂದುಮಾಳೇ ||

ಬಾಚರಸ ಸು. 1500

ಈತನು ಅಶ್ವವೈದ್ಯವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಜೈನಕವಿ ಎಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಇವನ ತಂದೆ ಚೌಂಡರಾಜ. ಇವನಿಗೆ ಸುಜನ್ಯಕಬಾಂಧವ ಎಂಬ ಬಿರುದಿದ್ದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1500 ಆಗಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಅಶ್ವವೈದ್ಯ

ಇದರಲ್ಲಿ 35 ವೃತ್ತಗಳೂ ಕುದುರೆಗಳ ವರ್ಣ, ಸೆಲೆ ಮುಂತಾದ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಹೇಳುವ ಸ್ವಲ್ಪ ಗದ್ಯಭಾಗವೂ ಇವೆ. ತನ್ನ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿವಾದಿತವಾದ ಅಂಶಗಳೇಮುಂತಾದ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ—

ಸುಶ್ರುತಶಾಲಿಹೋತ್ರನಳವಾಕ್ಯದೊಳಂ ಹಯಜೇಷ್ಟೈ ರೂಪು ದಂ |
 ತ ಶ್ರವಣಾಕ್ಷಿ ವರ್ಣ ಸುಷು ನಾಲಗೆ ಗಂಧಶುಭಾಶುಭಂಗಳಂ ||
 ನಿಶ್ರುತಮೂವತೈದೆನಿಸ ವೃತ್ತನೊಳಂ ನೆಹಿ ಪೇಟ್ಟಿನಾಗಮೈ |
 ಕಾಶ್ರಯಚೌಂಡರಾಜಸುತಬಾಚರಸಂ ಸುಜನ್ಯಕಬಾಂಧವಂ ||

ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಒಂದುಪದ್ಯವನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಪೇರುರಮಾಗಿ ಮಾಂಸಲತೆವೆತ್ತು ಮಯೂರನ ಕಂಠದಂದದಿಂ |
 ದೋರಣಮಾಗಿಯುಂ ನಿಡುಗೊರಲೆ ಕಡುಸಣ್ಣಮೆ ಗಂಡಮಂಡಲಂ ||
 ಚಾರುಕವೋಲಮುಂ ತೆಳುವುವೆತ್ತೆಸೆಯಲ್ ಕಿವಿ ಸಣ್ಣಮಾಗಿಯುಂ |
 ನೇರಿದಮಾಗಿ ನುಣ್ಣುನಯಮಂ ಪಡೆಯಲ್ವಿದು ರಾಜವಾಹನಂ ||

ಕಲ್ಯಾಣದಸ್ವಾಮಿ. ಸು 1500.

ಈತನು ಕಾರಣಾಗಮದ ವಾರ್ಧಕವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವಿರಶೈನಕವಿ ; ಸುಮಾರು 1500ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಕಾರಣಾಗಮದವಾರ್ಧಕ

ಇದು ವಾರ್ಧಕಪಟ್ಟಿದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಪದ್ಯ 25. ಇದರಲ್ಲಿ ಶೈವಾಗಮಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾದ ಕಾರಣಾಗಮದ ವಿಷಯಗಳು ಸಂಗ್ರಹವಾಗಿ ಹೇಳಿವೆ.

ಯಶಃಕೀರ್ತಿ. ಸು. 1500

ಈತನು ಧರ್ಮಶರ್ಮಾಭ್ಯುದಯಕ್ಕೆ ಟೀಕೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಜೈನಕವಿ; ಲಲಿತಕೀರ್ತಿಯ ಶಿಷ್ಯನು. ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1500 ಅಗಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸುತ್ತೇವೆ. ಇವನ ಟೀಕೆಗೆ ಸಂದೇಹ ಧ್ವಾಂತದೀಪಿಕೆ ಎಂದು ಹೆಸರು. ಟೀಕೆಯ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಗದ್ಯವಿದೆ:

ಇತಿ ಶ್ರೀಮನ್ಮಂಡಲಾಚಾರ್ಯಲಲಿತಕೀರ್ತಿಶಿಷ್ಯಶ್ರೀಯಶಃಕೀರ್ತಿರಚಿತಾಯಾಂ ಸಂದೇಹಧ್ವಾಂತದೀಪಿಕಾಯಾಂ

ಶುಭಚಂದ್ರ. ಸು. 1500

ಈತನು ನರಪಿಂಗಳಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಜೈನಕವಿ ; ಸುಮಾರು 1500ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ನರಪಿಂಗಳಿ

ಇದು ಕಂದದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ ; ಪದ್ಯ 167. ಇದರಲ್ಲಿ ಜ್ಯೋತಿಷ ಸಂಬಂಧವಾದ ಕೆಲವು ವಿಷಯಗಳು ಹೇಳಿವೆ. ಗ್ರಂಥಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ—ಇದು ಶುಭಚಂದ್ರಸಿದ್ಧಾಂತಯೋಗೀಂದ್ರವಿರಚಿತಮಪ್ಪ ನರಪಿಂಗಳಿ—ಎಂದಿದೆ.

ಲಕ್ಷ್ಮಣಾಂಕ. ಸು. 1500

ಈತನು ಶಕಾನಸಾರವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕವಿ; ಕಮ್ಮವಂಕದವನು. ಇವನ ತಂದೆ ಮಲ್ಲಿನಾಥ. ಇವನು ಸುಮಾರು 1500ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಶಕುನಸಾರ

ಇದು ವೃತ್ತದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ ; ಅಧಿಕಾರ 8, ಪದ್ಯ 312. ನಮಗೆ ದೊರೆತ ಪ್ರತಿ ಬಹಳ ಅಶುದ್ಧವಾದುದು. ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಶಿವಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಸಾದಿತವಾದ ವಿಷಯಗಳು ರಾಜ್ಯ, ಓಲಗೆ, ಯಾತ್ರೆ, ಲಾಭ, ಮಳೆ, ಫಲಾರ್ಥ, ವಿನಾಹ, ಗರ್ಭ, ಪುತ್ರೋತ್ಪತ್ತಿ, ಜಯ, ಆಕಸ್ಮಿಕಕಾಲ ಇತ್ಯಾದಿ.

ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಒಂದು ಪದ್ಯವನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—
 ಎಡದೊಳೆ ಪಿಂಗಲಿ ಸುಸ್ವರಂಗಳಸಮಂಗಳಮಾಡೆ ಮೇಣಾವಗಂ |
 ಕೊಡೆ ದುಶ್ಯಬ್ಧಮುಮಂ ಸಮಂಗಳವಣಿಂ ಪೋಗಲೈ ತನ್ನಿಷ್ಟಮಂ ||
 ಪಡೆಗಂತಲ್ಲದೆ ಸುಸ್ವರಂ ? ಎಟಸಮಂಗಳ್ಯಾಗಿ ಬಾಯೊಂಚೊಡಾ |
 ನುಡಿಗೇಳುತ್ತಮೆ ಪೋದವಂಗೆ ಪಿರಿದುಂ ಕೈಗೊಡದೊಳ್ಪಾವಗಂ ||

ಚಾಕರಾಜ. ಸು. 1500

ಈತನು ಶಕುನಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಕವಿ ಎಂದು ತೋರುತ್ತದೆ ; ಇವನ ತಂದೆ ಲಕ್ಷ್ಮರಾಜ. ನಮಗೆ ದೊರೆತ ಈತನ ಗ್ರಂಥದ ಪ್ರತಿ 1714ರಲ್ಲಿ ಬರೆದುದು. ಕವಿಯ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1500 ಆಗಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸುತ್ತೇವೆ. ಹಿಂದೆ ಶಕುನಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಬರೆದವರಲ್ಲಿ ವಸಿಷ್ಠ, ಗಾರ್ಗ್ಯ, ಲಾಕುಳನಾಥ, ವಸಂತರಾಜ ಇವರುಗಳ ಹೆಸರನ್ನು ಕವಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಶಕುನಪ್ರಪಂಚ

ಇದು ಕಂದವೃತ್ತಗಳಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ ; ಅಧ್ಯಾಯ 25, ಪದ್ಯ 620. ಇದಕ್ಕೆ ಪಿಂಗಲಿಯಶಾಸ್ತ್ರ, ಪಿಂಗಲಿಯಶಕುನ ಎಂಬ ಹೆಸರುಗಳೂ ಉಂಟು. ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಪಂವಾವಿರೂವಾಹ್ನಸ್ತುತಿಯಿದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಗಣೇಶ, ಸರಸ್ವತಿ, ಚಾಮುಂಡಿ, ದಿಕ್ಪಾಲರು ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿ “ ಪಿಂಗಲಿಯ ಶಾಸ್ತ್ರಾನೀಕಸಾರಂಗಳಂ ಪೇಚ್ಚೆಂ ” ಎಂದು ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಇದರಲ್ಲಿರುವ ವಿಷಯಗಳು ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಸೂಚಿಸಿವೆ:

ಸ್ವರವಾಕಸ್ಮೀಕಚೇಷ್ಟಾಗತಿಸಮುದಯಮುಂ ರಾಜ್ಯಮುಂ ಸೇವೆಯುಂ ಬಂ |
 ಧುರವೃಷ್ಟ್ಯಘಂ ವಿನಾಹಂ ಬೆಳೆ ರುಜೆ ಗಮನಂ ಗರ್ಭಮುಂ ದ್ಯೂತನಷ್ಟಂ ||
 ವರಚೋರಂ ಬಂಧನಂ ಭೋಜನಮತಿಶಯನಿಕ್ಷೇಪಮೆಂದೆಂಬ ನಾನಾ |
 ಪರಿಯಿಂ ಸರ್ವಾಧಿಕಾರಂಗಳನೆ ಶಕುನದಿಂ ಪೆಟ್ಟಿನೀಚಾಕರಾಜಂ ||

ಗ್ರಂಥಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಈ ಗದ್ಯವಿದೆ—

ಇದು ಸಕಲಜನಮನೋರಂಜನಂ ಪಿಂಗಲಿಶಾಸ್ತ್ರಸಮುದಿತತ್ರಿಕಾಲಜ್ಞಾನೋದ
 ಯಂ ಶ್ರೀಚಾಕರಾಜವಿರಚಿತಮಪ್ಪ ಶಕುನಪ್ರಪಂಚದೊಳೆ

ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ —

ಕಳಸಂ ಕನ್ನಡಿ ವಿಪ್ರಸಂಕುಳಮುಂ..ದ್ಯಾನಮುಂ ಗೀತಮಂ |
 ಗಳಸದ್ವಾಕ್ಯ ಪತಾಕೆ ತೋರಣ ಗಜಂ ಮೇಣಶ್ಚ ಸಾಗಂಧಮು ||
 ಜ್ವಳಸತ್ತುಷ್ಟಫಲಾಳಿಯುಂ ಮೊಸರು ಪಾಲುಂ ತುಪ್ಪಮಿಂತೆಲ್ಲಮುಂ |
 ತಿಳಿಯಲೊಳ್ಳಿದುವೆಂದು ಪೇಟಿನೊಲವಿಂ ಶ್ರೀಲಕ್ಶ್ಮರಾಜಾತ್ಮಜಂ ||
 ಮದುವೆಯ ಗೃಹದೊಳೆಪಕ್ಕಿಯು | ಮುದದಿಂ ಶಿಖಿರವದಿನಂತರಾಳದಿ ಕೂಗಲ್ |
 ಮದುವೆಯುಮಕ್ಕುಂ ಕಡೆಯೊಳೆ | ಮದವಳಿಗೆಯು ಬೇಡೊರ್ವಗಂ ವಧುವಪ್ಪಳೆ ||
 ಸಲೆ ಮಧ್ಯಾಹ್ನಂಬರಂ ಸೇವೆಗಳು ಸಮಮುವಾಗಲೈ ಮೇಣ್ ಬೈಗುಮುಟ್ಟಂ |
 ಬಳವೆಂತುಂ ತೋಟಲಾಗಳೆ ಸಮಮನೊಡನೆ ಬಾಯೊಳ್ಳೊಡಂ ಮತ್ತೆ ಗೀತಂ ||
 ಗಳುಮೆಂತುಂ ಭಾವಿಸಲ್ಪಾ ವಿಷಮವೆನಿಪೊಡಂ ಪ್ರಾಜ್ಯಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಮಕ್ಕುಂ |
 ತಿಳಿ ನೀನೆಂದೈದೆ ನೋಟುಗುಸಿರಿದನೊಲವಿಂ ಕೂರ್ತು ತಾಂ ಚಾಕರಾಜಂ ||

ರೇಚುಗ, ಕುಂತಿ, ಚವುಂಡಿ. ಸು. 1500

ಮುದ್ರಿತವಾಗಿರುವ ನೀತಿಸಾರವೆಂಬ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿಯೆ
 ವರರುಜಿ ಕಾಳಿದಾಸ ಸುಕುಮಾರಕುಮಾರಕವ್ಯಾಸ ಬಾಣನುಂ |
 ಹರಿಹರಸಾರ್ವಭೌಮಕವಿ ರನ್ನನು ರೇಚುಗ ದುರ್ಗಸಿಂಹನುಂ ||
 ವರಕವಿಬತ್ತಲೇಶ್ವರನು ರಾಘವನಗ್ಗುಳುದ್ರಭಟ್ಟನುಂ |
 ತುರಗಮಯೂರಹಂಪುಗನು ಕುಂತಿಚವುಂಡಿಯರೇ ಕವೀಂದ್ರರು ||

ಎಂಬ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ರೇಚುಗ, ಕುಂತಿ, ಚವುಂಡಿ ಎಂಬವರನ್ನು ಕವಿ
 ಗಳ ಗೋಷ್ಠಿಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿದೆ. ಇವರು ಅವ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದಾ

ರೆಯೋ ತಿಳಿಯದು. ಇವರ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1500 ಅಗಿರಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ.

ಹದಿನಾರನೆಯ ಶತಮಾನದ ಕವಿಗಳ ಚರಿತವನ್ನು ಬರೆವುದಕ್ಕೆ ಮುಂದೆ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ದೊರೆತ ಕವಿಗಳ ಬಿರುದುಗಳ ವಿಷಯವಾಗಿ ಒಂದೆರಡು ಮಾತುಗಳನ್ನು ಹೇಳುವುದು ಅವಶ್ಯಕವೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ.

ಬಿರುದುಗಳು. ಸು. 1500

ಈ ಕೆಳಗೆ ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಬಿರುದುಗಳು ಕೆಲವು ನೀತಿಬೋಧಕವಾದ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುತ್ತವೆ. ಇವು ಅವ ಕವಿಗಳಿಗೆ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತವೆಯೋ ತಿಳಿಯದು. ಕವಿಗಳು ಸ್ವಕೃತಪದ್ಯಗಳ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಹೆಸರುಬಿರುದುಗಳನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವ ಸಂಪ್ರದಾಯವಿರುವುದರಿಂದ ಈ ಬಿರುದುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವಾದರೂ ಕವಿಗಳಿಗೆ ಅನ್ವಯಿಸಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಕವಿಗಳು ಇಂಥವರು, ಈಕಾಲದವರು ಎಂದು ನಿರ್ಣಯಿಸುವುದು ಸಾಧ್ಯವಲ್ಲ. ಸುಮಾರು 1500 ಎಂದು ಸ್ಥೂಲವಾಗಿ ಕಾಲವನ್ನು ಮೇಲೆ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದೇವೆ. ಈ ಬಿರುದುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಕವಿಗೆ ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲದೆ ಶ್ರೋತೃವಿಗೆ ಅನ್ವಯಿಸಬಹುದು.

ಬಿರುದುಗಳು

ಕನ್ನಡಜಾಣ, ಕವಿಸಂಚಮಾಗಣ, ಗುಣರತ್ನ, ಚಂದನತಿಲಕ, ಚೂಡಾರತ್ನ, ಜಿನಮುನಿಸಾದ, ಬಲ್ಲನರಸ, ಬುಧಜನಮಿತ್ರ, ಭೂಭುಜರತ್ನ, ಭೂಸುರತಿಲಕ, ಮದನಾಂಗನಾಶನ, ವರಕವಿಚಂದ್ರ, ವಾಣೀಮುಕುರ, ವಿದಗ್ಧಚೂಡಾರತ್ನ, ವಿದಗ್ಧಲಲಾಮ, ವಿವೇಕಚೂಡಾರತ್ನ, ವೈರಾಗ್ಯನಿಧಿ, ಸರಸ್ವತೀಮಣಿಹಾರ, ಸರಸ್ವತೀಮುಖತಿಲಕ, ಸುಕವಿಕಂಠಾಭರಣ, ಸುಕವಿಚೂಡಾರತ್ನ, ಸುಕವಿನಿಕರನಿಳಿಪ, ಸುಗುಣಕಂಠಾಭರಣ, ಸುಗುಣಕರಂಡ, ಸುಗುಣರತ್ನಕರಂಡ, ಸುಗುಣಾಭರಣ, ಸುಜನಮನೋಜ, ಸುಜನಮುಖಮಣಿಮುಕುರ, ಸುಜನ್ಮಕಬಾಂಧವ.

ಈ ಬಿರುದುಗಳು ಬರುವ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಕೆಳಗೆ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಕನ್ನಡಜಾಣ

ಪೊಸಕಾಲದ ನವಿಲಾಟಂ | ಸಿಸುಗಳ ಮುದ್ದಾಟ ಹರಿಣಹರಿಣಿಯ ನೋಟಂ |
ರಸಕವಿಗಳ ಕರ್ಣಾಟಂ | ಶಶಿಮುಖಿಯೊಡಗೂಟದಂತೆ ಕನ್ನಡಜಾಣಾ ||

ಕಟ್ಟಿದೆ ಪಂಚೇಂದ್ರಿಯಮಂ | ಮುಟ್ಟಿದೆ ಪರತತ್ವದಲ್ಲಿ ಮನವದು ಯೋಗದ |
 ವಟ್ಟವನುಯದೆ ಸಗ್ಗದ | ಬಟ್ಟಿಯನೆಂತಣ್ಣವರಣ್ಣ ಕನ್ನಡಜಾಣಾ ||
 ಎಡಹಿಡೆ ತಡೆಯದೆ ತಲೆಯಂ | ಕೊಡಹದೆ ಕಡುವಹಿಲಜಾಡ್ಯವೆನಿಸದೆ ರಸಮಂ |
 ಕಡಿಸದೆ ಸರ್ವರ ಚಿತ್ತ | ಕೊಡಬಡಲೋಡುವನೆ ಗಮಕಿ ಕನ್ನಡಜಾಣಾ ||

ಗುಣರತ್ನ

ಗುರು ದೈವಂ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗೆ | ತರುಣಿಗೆ ಪತಿ ದೈವಮುದುಲಿ ಮನುಜರ್ಗಿಲ್ಲಂ |
 ಪೊರೆವನೆ ದೈವಂ ಧರೆಯೊಳ | ಗರಸಂಗಂ ಪ್ರಜೆಯೆ ದೈವಮೆಲೆಗುಣರತ್ನಾ ||
 ಧರ್ಮಕೆ ಕರ್ಮಕೃತಿಥಿಗೆ | ಪರ್ಮೆಯ ಪಿತ್ಯುಗಳ್ಗೆ ದೇವಕಾರ್ಯಕ್ಕೆಂದುಂ |
 ನಿರ್ಮಳಸಂತತಿಗಳ್ಗೆಂ | ಕೂರ್ಮೆಯ ಕುಲವಧುವೆ ಮುಖ್ಯಮೆಲೆಗುಣರತ್ನಾ ||
 ರಾಗಿಸದಿಮ್ಮೆನ್ನದೆ ನೆಹಿ | ಬೇಗಂ ಕೇಳ್ದಾಗಳಲ್ಲಿ ಸುಖಿಸದೆ ತಲೆಯಂ |
 ತೂಗದೆ ಹಾರೈಸದ ದು | ವೇಗಿಗೆ ಪೇಟುವರೆ ನೀತಿಯಂ ಗುಣರತ್ನಾ ||

ಚೂಡಾರತ್ನ

ಓದಿನೊಳಲ್ಲದೆಯಿಹಪರ | ಸಾಧನಸಂಪತ್ತುಮಾಗದದುಕಾರಣದಿಂ |
 ಓದುವುದು ಸಕಲಶ್ರುತಮಂ | ಭೇದಿಸಲಳವಪ್ಪುದಲ್ಲೆ ಚೂಡಾರತ್ನಾ ||
 ಓರಂತಿದಿರನ ಹೃದಯದ | ಸಾರಾಸಾರತೆಯನುಳಿದು ನುಡಿಯಂಗಳಿಯೊಳ |
 ಕೂರದರಾರ್ ಮೆಚ್ಚದರಾ | ರಾರಾಧಿಸದಿರ್ಪರಾರೊ ಚೂಡಾರತ್ನಾ ||
 ಸಿರಿ ತನಗೊಲ್ಲಲ್ಲಿಯೆ ಕರೆ | ಕರೆದೀವುದು ಬಂಧುಜನಕಮಾಶ್ರಿತಜನಕಂ |
 ಕರೆದೀಯದಿದೇಯಾದೊಡೆ | ಸಿರಿ ಸಂತೆಯ ನೆರವಿಯಂತೆ ಚೂಡಾರತ್ನಾ ||
 ಎಲ್ಲಿ ಸುಶೀಲಂ ಸದ್ಗುಣ | ಮೆಲ್ಲಿ ದಯಾಧರ್ಮಮೆಸೆವ ಸತ್ಯಂ ನೆಲೆಗೊಂ |
 ಡಲ್ಲಿಯೆ ಆಯುಂ ಸಿರಿಯುಂ | ಸಲ್ಲಿಲೆಯೊಳಿವುಳವಲ್ಲೆ ಚೂಡಾರತ್ನಾ ||
 ಶರಣೆನೆ ಕಾವುದು ಬೇಡಿದೊಡಿದಿರದೀವುದು ತೊಡರೆ ಸೆಡೆಯದಿರುವುದು ಪುಸಿಯೊಳ |
 ಬೆರೆಯದೆ ನಡೆವುದು ನಡೆಯದೊ | ಡರಸಂ ಕಡಬರಸನಲ್ಲೆ ಚೂಡಾರತ್ನಾ ||
 ಓಡಿಸಿದಂ ಹರಿಯಂ ತಿರಿ | ದೂಡಿಸಿದಂ ಹರನನಜನ ತಲೆಗಳನರಿದೀ |
 ಡಾಡಿಸಿದನೆಂದೊಡುಲಿದರ | ನೋಡಾಡಿಸಿ ಕಾಡದಿಹನೆ ಚೂಡಾರತ್ನಾ ||
 ಪೂತೊಳ್ಳಿತು ಕಾತೊಳ್ಳಿತು | ಬೀತೊಳ್ಳಿತು ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷಮೆಲವದಮರನುಂ |
 ಪೂತೇವುದೊ ಕಾತೇವುದೊ | ಬೀತೇವುದೊ ಧಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಚೂಡಾರತ್ನಾ ||
 ಮೊಗಮೆಂಬ ತಂಬಟಂ ನಾ | ಲಗೆಯೆಂಬಾಕುಡುಹಿನಿಂ ದರಿದ್ರದ ಭಯದಿಂ |
 ಮಿಗೆ ಹುಯ್ಯಲಿಡುವ ವಂದಿಯ | ಬಗೆಯದನೇ ಪಾಸಿಯಲ್ಲೆ ಚೂಡಾರತ್ನಾ ||

ಕ್ಷಿ ತಿಯೊಳ್ ಕರ್ಣಾಟಂ ಸಂ | ಸ್ತೃತಕಥಿಕಮದೆಂತೆನಲ್ಯೆ ಯವ್ವನೆಯಪ್ಪಾ |
ಸತಿಯ ಸುರೂಪಂ ಜಾಣು | ನ್ನತಿ ರತಿಯೇನವೈಗುಂಟೆ ಚೂಡಾರತ್ನಾ ||

ಬಲ್ಲವರರಸ

ಪರವಧುವಿಂಗಳಿಸಿದೊಡಿಕ|ಪರ ಕೆಡುಗುಂ ನೈಪತಿ ಮುಳಿಗು ಗಂಡರ್ ಕೊಲ್ವರ್ |
ಪುರದೊಳಗೆ ಹೊಲಿಯಕೆಚ್ಚಿವರ್ | ಪರವಧುವಿನ ಸಂಗ ಬೇಡ ಬಲ್ಲವರರಸಾ ||

ಬುಧಜನಮಿತ್ರ

ಕುತ್ತದ ಹರವರಿ ಪಾಪದ | ಬಿತ್ತು ಪರಾಭವದ ಬೆಳಸು ಪಸಿದ ಕೃತಾಂತಂ |
ಗೆತ್ತಿದ ಬೋನಂ ತನುವಿದ | ನಿತ್ಯಂ ತಾನೆಂದು ತಿಳಿಗೆ ಬುಧಜನಮಿತ್ರಾ ||

ಭೂಭುಜರತ್ನ

ಬಡವೆಯನಿತ್ತುಂ ಸಂತತ | ಮೊಡನುಂಡುಂ ಕೂಸುಗೊಟ್ಟು ಮೆಂದುದನೆಂದುಂ |
ಕಡುಗೂರ್ತುಮಪಿತಬಲನುಂ | ಕಿಡಿಸುವುದುಚಿತಂ ನೈಪಂಗೆ ಭೂಭುಜರತ್ನಾ ||

ವಿದಗ್ಧಲಲಾಮಾ

ನಡೆನೆಡೆಯೊಳ್ ನುಡಿನೆಡೆಯೊಳ್ | ಕುಡುವೆಡೆಯೊಳ್ ತನಗೆ ಸಿಂಧಿ ಪೊರ್ದ ದತೆಹದಿಂ |
ನಡೆವುದು ನುಡಿವುದು ಕುಡುವುದು | ಪಡೆವುದು ಸತ್ಕೀರ್ತಿಯಂ ವಿದಗ್ಧಲಲಾಮಾ ||
ಬಲ್ಲವರಿವರಣಿಯದರಿವ | ಶೊಲ್ಲದರಿವೊಲ್ವರಿವರದೆನ್ನದೆ ಸಲೆ ಸಂ |
ದೊಲ್ಲರ ಚಿತ್ತಕ್ಕಂ ಸಲೆ | ಬಲ್ಲೊಡವಂ ಬಲ್ಲವಂ ವಿದಗ್ಧಲಲಾಮಾ ||

ವಿವೇಕಚೂಡಾರತ್ನ

ಪಟುವಾವುದು ಕುಲಭಂಗಂ | ತಿಳಿವಾವುದು ಸಮತೆ ಬಂಧವಾವುದು ಮೋಹಂ |
ಕಳವಾವುದನೈತವೆಡರಿಂ | ದುಟುವಾವುದು ಧೃತಿ ವಿವೇಕಚೂಡಾರತ್ನಾ ||

ಒಂದನೆಯ ಮಂಗರಾಜನ (ಸು. 1360) ಖಗೇಂದ್ರಮಣಿದರ್ಪಣಾ
ದಲ್ಲಿ ವಿವೇಕಚೂಡಾರತ್ನ, ವಿದಗ್ಧಚೂಡಾರತ್ನ, ಬುಧಮಿತ್ರ ಎಂದು ಮುಗಿ
ವ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳು ದೊರೆಯುತ್ತವೆ.¹

ಮೈರಾಗ್ಯನಿಧಿ

ಮುಚ್ಚಿದ ಹಟಹುಣ್ಣಂ ಕೊಳೆ|ಬಜ್ಜಲ ಕುಳಿ' ಕೀವಿನೊಳತೆಯಿವನಂಗೆನೆಯರ್ |
ಮುಚ್ಚಿ ಮುಸುಕಿಟ್ಟು ಲೋಕ | ಕೃಚ್ಚುಗಮಂ ಮಾಟ್ರಿಪೈ ಮೈರಾಗ್ಯನಿಧೀ ||

ಸರಸ್ವತೀಮುಖತಿಲಕ

ರೋಗಿಯದಾವಂ ಋಣಿ ಸುಖ | ದಾಗರನಾವಂ ಜಿತೇಂದ್ರಿಯಂ ಗುರುಪದಸಂ |
ಯೋಗಿಯದಾವಂ ಭಕ್ತೋ | ದ್ಯೋಗದೋಳಿಪಂ ಸರಸ್ವತೀಮುಖತಿಲಕಾ ||

ಪರವಾಗಮಸಾರವನ್ನು ಬರೆದ ಚಂದ್ರಕೀರ್ತಿಗೆ (ಸು. 1400) ಈ
ಬಿರುದಿದ್ದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ.

ಸುಕವಿಕಂತಾಭರಣ

ಅವರವರಿನಪ್ಪ ಕಾರ್ಯಮನವರವರಿಂ ಮಾಡು ಬೇಂಪಿವೋವೋಡೆ ನಾಯಂ |
ತವೆ ತಟ್ಟಿ ನಡೆವರಲ್ಲದೆ | ಕವಿಲೆಯನುಯ್ದು ಪರೆ ಸುಕವಿಕಂತಾಭರಣಾ ||
ಹಾಡಿಂಗೋದಿಂಗಳಿಯದ | ಪೀಡೆಗಳಂ ಬೇಡಿಬೇಡಿ ಬೇಗವ್ವುದಯಂ |
ಬೇಡುವುದು ಕುಡುವನಂ ಕೊಂ | ಡಾಡುವನಂ ಕೂಡೆ ಸುಕವಿಕಂತಾಭರಣಾ ||

ಸುಕವಿನಿಕರನಿಳಿಂಪ

ಬಾರೋ ಎನಲಯ್ಯಯ್ಯಾ|ಸಾರೋ ಎನಲಯ್ಯ ಆರೊ ಎನಲಯ್ಯಯ್ಯಾ |
ತೀರದ ಸೇವೆಯ ದುಃಖವ | ನಾರುಪಮಿಸಬಹುದು ಸುಕವಿನಿಕರನಿಳಿಂಪಾ ||

ಸುಗುಣಕಂತಾಭರಣ

ಕೆಟ್ಟ ವಚನದೊಳೆ ಹಿರಿಯರ | ದಟ್ಟಿಸಿ ಶರಣೆಂದೊಡವರ ನೋವಯಿದವುದೇ |
ನುಟ್ಟುರೆ ಬಾವನ್ನವ ತೇ | ದಿಟ್ಟೊಡೆ ಕಂಪುಂಪಿ ಸುಗುಣಕಂತಾಭರಣಾ ||

ಸುಗುಣಕರಂಡ

ಹಿಂದೆ ಗತಿಸಿದುದು ವೋದುದು|ಮುಂದಕ್ಕಿನ್ನೇವೆನೆಂದು ಚಿಂತಿಸಲೇಕೈ |
ಅಂದಂದು ಸೇದುಬಾವಿಗೆ|ತಂದುದಕವನೆಹೊದರುಂಪಿ ಸುಗುಣಕರಂಡಾ ||
ತಕ್ಕರ' ಬರಲುಚಿತಾಸನ|ವಿಕ್ಕಿ ಕೆಲಕ್ಕೆಟ್ಟು ಬನ್ನಿಮೆಂದೊಡೆ ಬಾಯೀಂ |
ಮುಕ್ಕುಹುದೆ ಅವನ ಸಿರಿ ತಾಂ|ಜಕ್ಕನೆ ವೋದವುದೆ ಸಹಜಸುಗುಣಕರಂಡಾ ||

ಸುಗುಣರತ್ನಕರಂಡ

ಕುಡಲುಂ ಭೋಗಿಸಲುಂ ಸಿರಿ|ಕಿಡುವುದೆ ಕೆಟ್ಟೊಟ್ಟಿ ತೋಡೆ ತವನಿಧಿಯಕ್ಕುಂ |
ಕುಡದನ ಭೋಗಿಸದನ ಸಿರಿ|ಪಡಿಗದ ನೀರಂತೆ ಸುಗುಣರತ್ನಕರಂಡಾ ||
ಹುಡಿಯೊಳಗೆ ಕೆಡೆಪಿ ತುಪ್ಪವ|ನುಡುಗುವ ವೆರ್ಮರುಳನಂತೆ ಮಾನ್ಯರ ಮನಮಂ |
ಕೆಡೆ ನುಡಿದು ಚರಣವಿಡಿದೊಡೆ|ಬಿಡುವುದೆ ಮನದೇಯಿ ಸುಗುಣರತ್ನಕರಂಡಾ ||
ಸಾವಾವುದು ಯಾತನೆಯಹಿ|ವಾವಾವುದು ಜಾರವನಿತೆ ಮಾನ್ಯರ ಮನದೇ |
ಘ್ರಾವುದಮನ್ನಣೆ ಪಾತಕ |ವಾವುದು ಪರನಿಂದೆ ಸುಗುಣರತ್ನಕರಂಡಾ ||

ಹದಿನಾರನೆಯ ಶತಮಾನದ ಕವಿಗಳು.

ಮಂಗರಸ! III 1508.

ಈತನು ಜಯನೃಪಕಾವ್ಯ, ಪ್ರಭಂಜನಚರಿತೆ, ಶ್ರೀವಾಲಚರಿತೆ, ನೇಮಿಜಿನೇಶಸಂಗತಿ, ಸಂಯಕ್ತ್ವಕೌಮುದಿ, ಸೂಪತಾಸ್ತ್ರ ಈ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ.

ಇವನು ಜೈನಕವಿ; ಇವನ ಪಿತಾಮಹನು ನಾಥನ; ತಂದೆ ಯದುವಂಶದ ಮಹಾಮಂಡಲೇಶ್ವರ ಚಿಂಗಾಳ್ವನೃಪರ ಸಚಿವಕುಲೋದ್ಭವನಾದ, ಉದ್ಧವಕುಲಚೂಡಾಮಣಿ ಶಾರ್ದೂಲಾಂಕನೆನಿಸಿದ, ಹೊಯ್ಸಳದೇಶದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ಹೊಸವೃತ್ತಿಯನಾಡ ಮಹಾಪ್ರಭು ಕಲ್ಲಹಳ್ಳಿಯ ವಿಜಯಭೂವಾಲ; ತಾಯಿ ದೇವಿಲೆ; ಗುರು ಚಿಕ್ಕಪ್ರಭೇಂದರು. ಈತನಿಗೆ ಪ್ರಭುರಾಜ, ಪ್ರಭುಕುಲರತ್ನದೀಪ ಎಂಬ ಬಿರುದುಗಳಿದ್ದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ವಿಜಯಭೂವಾಲನು “ಚಿಂಗಾಳ್ವನೃಪರ ಪಂಡನಾಥಕುಲತಿಲಕಂ” ಎಂದೂ “ರಣಕಭಿನವವಿಜಯಂ” ಎಂದೂ ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದ ಆತನು ಯುದ್ಧವೀರನಾಗಿದ್ದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಸಂಯಕ್ತ್ವಕೌಮುದಿಯನ್ನು ಶಕ 1431ರಲ್ಲಿ, ಎಂದರೆ 1508ರಲ್ಲಿ ಬರೆದಂತೆ ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

ಪೂರ್ವಕವಿಗಳನ್ನು ತತ್ಕೃತಕಾವ್ಯನಾಮದೊಡನೆ ನೇಮಿಜಿನೇಶಸಂಗತಿಯ ಈ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ಮರಿಸುತ್ತಾನೆ—

ಪುರುಜಿನಪತಿಯ ಪುರಾಣಮನುಸಿರಿದ|ವರಕವಿಪಂಪರಾಜನನು |
 ದುರಿತವಿದೂರಾಚಿತಚರಿತೆಯ ಪೇಟ್ಟ|ಗರುವರನ್ನನ ಸ್ತುತಿಸುವೆನು ||
 ದೇವಚಂದ್ರಪ್ರಭರನು ಕೊಂಡಾಡಿದ|ಶ್ರೀವಿಜಯರ ಪುಷ್ಪದಂತ |
 ಭಾವಜಾರಿಯು ಪೊಗಟಿ|ದ ಗುಣವರ್ಮನ|ಭಾವಶುದ್ಧಿಯೊಳು ನೆನೆವೆನು ||
 ಪದಿನಾಲ್ಕನೆಯ ತೀರ್ಥಕರ ಚರಿತ್ರವ|ನೊದವಿ ಪೇಟಿ|ದ ಜನ್ನುಗನ |
 ಮುದದಿಂದ ಧರ್ಮಚರಿತ್ರವನುಸಿರಿದ|ಜದುರಮಧುರನ ಸ್ತುತಿಸೆನು ||
 ಶಾಂತೀಶನ ಪೊಗಟಿ|ದ ಪೊನ್ನನ ರಘು|ಕಾಂತನ ಮಲ್ಲಿತೀರ್ಥಕರ |
 ಸಂತನದಿಂ ಪೊಗಟಿ|ದ ನಾಗಚಂದ್ರನ|ಸಂತತಮುಭಿವಂದಿಸುವೆನು ||

ಅಂಗಜರಿವುನೇಮಿವೀರೇಶಚರಿತವ | ಪೊಂಗಿ ಪೊಗಟ್ಟು ಕಣ್ಣವನ |
 ಶೃಂಗಾರಕಾವ್ಯಲೀಲಾವತಿಯನು ಪೇ|ಪ್ಪಾಂಗಿಕನೇಮಿಯ ನೆನೆವೆ ||
 ಬಂಧುರಭರತಯಾದವವಂತವನು ಕೃತಿ|ಬಂಧದೊಳಗೆ ಸೇರಿಸಿದ |
 ಬಂಧುವರ್ಮನ ನೆನೆದು ನೇಮಿಚರಿತಪ್ರ | ಬಂಧವನಿರದುಸಿರುವೆನು ||

ಇತರಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಸುಜನೋತ್ತಮ, ಅಗ್ಗಳ ಇವರನ್ನೂ ಸಹ ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ತನ್ನ ಕವಿತಾಚಾರುತುರಿಯನ್ನು ಈ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ:
 ತಕ್ಕರ ಗೋಪ್ತಿ ತನೂದರಿಯರ ಪೊಸ|ತಕ್ಕ ತೊಡಂಬೆಯಲರ್ ಪೊಸ ಜೇನೆಯ |
 ಸಕ್ಕರೆ ತೀವಿದ ತನಿವಾಲೂದುವ ಕೆಂಕಣ ತೆಳ್ಳಿರು ||
 ಮಕ್ಕಳ ಮುದ್ದುವೆರೆದ ನುಡಿ ಮದುರಿತು|ಜೊಕ್ಕಳೆಕೆಯ ನವಜಂದ್ರಿಕೆಯೆನೆ ಹೃದ|
 ಯಕ್ಕೆ ವಿಲಾಸಮನೀವುದು ಸತ್ಪ್ರಭುರಾಜನ ಸವಿವಾತು ||
 ರಸದಾಳಿಯಂತೆ ರಮಣಿಯರ ಚೆಂದುಟಿಯಂತೆ|ಪೊಸ ಜೇನ ಕೊಡದಂತೆ ಪೊಣ್ಣು
 ವೆಳಜವ್ವನೆಯ |
 ರೊಸದೀವ ತಾಂಬೂಲದಂತೆ ಕಾದಿಱಿಸಿಯಾಱಿಸಿದ ಬಟ್ಟವಾಲಿಸಂತೆ ||
 ಅಸಿಯಳೊಡನಾಟದಂತರಮಾನಿಸಿನವಣ್ಣ | ರಸದಂತೆಯಮೃತದಂತತಿರುಚಿಯ ಪಡೆ
 ದುದತಿ |

ರಸಿಕನತಿಸಿಪುಣಮಂಗರಸನೊಪ್ಪುವ ವಾಕ್ಪ್ರಗುಂಘನಂ ಭಾವಿಸುವೊಡೆ ||

ಇವನ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ

1. ಜಯನೃಪಕಾವ್ಯ

ಇದು ಪರಿವರ್ಧಿನೀಪಟ್ಟದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಸಂಧಿ 16, ಪದ್ಯ 1037. ಇದರಲ್ಲಿ ಕುರುಜಾಂಗಣವಿಷಯದ ರಾಜನಾದ ರಾಜಪ್ರಭುದೇವನ ಮಗ ಜಯನೃಪನ ಕಥೆ ಹೇಳಿದೆ. ಈ ಚರಿತೆಯನ್ನು ಹಿಂದೆ ಜಿನಸೇನನು ರಚಿಸಿದ್ದಂತೆಯೂ ಅದನ್ನು ತಾನು “ವಾಲೊಳಗಯಿದಾರೆಯ ಸಕ್ಕರೆಯಂ ಬಡವೆ ರಸುವ ತೆಹದಿಂ ಸಕ್ಕದದೊಳು ಕನ್ನಡವಾತಂ ಬೆರಸಿ” ರಚಿಸಿದಂತೆಯೂ ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಜಿನಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಅನಂತರ ಕವಿ ಸಿದ್ಧಾದಿಗಳು, ಯೋಗಿಗಳು, ಸರಸ್ವತಿ ಇವರನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿ ಬಳಿಕ ಗುಣ ಭದ್ರನಿಂದ ಶ್ರುತಮುನಿಯವರೆಗೆ¹ ಗುರುಗಳನ್ನು ಹೊಗಳಿದ್ದಾನೆ.

1. ಗುಣಭದ್ರ, ಕವಿಪರಮೇಷ್ಠಿ, ಬಾಹುಬಲಿ, ಅಕಳಂಕ, ಜಿನಸೇನ, ಪೂಜ್ಯ ಪಾದ, ಪಭೇಂದು, ತತ್ಪುತ್ರ ಶ್ರುತಮುನಿ.

ಇವನ ಬಂಧವು ಲಲಿತವಾಗಿದೆ ; ಸ್ವಭಾವೋಕ್ತಿ ಹೃದಯಂಗಮವಾಗಿದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ—
ವಸಂತ

ಮೊತ್ತಮೊದಲ ಮೊಗಗಡಿಸಿದ ಹಿಮರುಜಿಯೊತ್ತಂಬವನಹಿ ಸುತಂ ಮೆಯ್ಯೊಳ |
ಪತ್ತಿದ ದದುರಮಂ ಪಹಿವಡಿಸುತ್ತುದಿದೇಲೆದಲೆಗಳೊಳು ||
ಮತ್ತೆ ಚಿಗುರನಿರದೊದವಿಸುತೊದುವಮೆತ್ತನೆಲರನುದೋತ್ತಿ ವನೌಷಧಿ |
ಗುತ್ತಮವೈದ್ಯಂ ಬರ್ಪಂದದಿ ಬಂದೆಸೆದುದು ನವಚೈತ್ರಂ ||

ಚಂದ್ರೋದಯ

ಸ್ಮರಮೋಹನಶಸ್ತ್ರಮಾಡಲ ಸುರವರನೆಂಬೊವಜನುದಯರಾಗದ ಕೇ |
ಸುರಿಯಿಂ ಕಾಸಿ ಬಹಿ ಕ ಸಂಧ್ಯಾಸಂದಂಶದೆ ಪಿಡಿವೆತ್ತಿ ||
ಭರದಿನುದಯಗಿರಿಯೆಂಬಜೆಗಲ್ಲೊಳಗಿರಿಸಿ ಪೊಳಿವ ಪೊಸಲೋಹದುರುಳಿಯಂ |
ಪಿರಿದುಂ ಪೋಲ್ತುದು ಮುಂದೆಸೆಯೊಳ ಮೂಡುವ ಹಿಮಕರಬಿಂಬಂ ||

ಕಾಡು

ಎರಲೆಯ ಬೀಡೆಕ್ಕಲನ ಕೊಟಾರಂ | ಕರಡಿಯ ಹಟ್ಟಿ ಕಡವೆಯೂರ್ ಜಮರಿಯ |
ಹುರಮೆಂಟಡಿಯ ಪೊಟಲ್ ಕಾಟಿಯ ಕೊಟ್ಟಂ ಖಣ್ಣಿಯ ಪಳ್ಳಿ ||
ಅರಸುಮಿಗದ ಪಟ್ಟಣಮಾನೆಯ ಮಟ | ಮೆರಲುಣಿಗಳ ನೆಲೆವನೆಯನಲತಿಬಂ |
ಧುರಮಾದುದು ಭೀಮಾರಣ್ಯಮಗಣ್ಯಮೃಗಾಳಿಶರಣ್ಯಂ ||

ಕೊಲೆ

ಕೊಲೆಯಿಂ ಸಾವೆಡೆಯೊಳಗಾಜೀವಕೆ | ಸಲೆ ದುಃಖಂ ಜನಿಯಿವುದಾದುಃಖದ |
ಫಲಮಾಕೊಂದವನಂ ನರಕಾವನಿಯೊಳಗುದಯಿಸಿ ಬಜುಕೆ ||
ಪಲವಗಲಪ್ಪನ್ನೆವರಂ ದುಃಖದ | ಜಲನಿಧಿಯೊಳ ತೇಂಕಾಡಿವುದದಣ್ಣಂ |
ಕೊಲೆಯಂ ಮಣಿವುದು ಸದ್ಧರ್ಮ ಕಣಾ ಭವ್ಯಜನೋತ್ತಂಸಾ ||

2 ಶ್ರೀವಾಲಚರಿತೆ

ಇದು ಸಾಂಗತ್ಯರೂಪವಾಗಿದೆ ; ಸಂಧಿ 14, ಪದ್ಯ 1527. ಇದ ರಲ್ಲಿ ಪುಂಡರೀಕೀಪುರದ ದೊರೆಯಾದ ಗುಣವಾಲನ ಮಗ ಶ್ರೀವಾಲನ ಕಥೆ ವರ್ಣಿತವಾಗಿದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಕವಿ ಈ ಪದ್ಯ ಳ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ—

ಇದು ಭಾವಕಜನಕರ್ಣವಿಭೂಷಣ | ಮಿದು ರಸಿಕರ ಚಿತ್ತದೇಹಿಕ |
ಇದು ವಾಣೀಮುಖಮಾಣಿಕ್ಯಮುಕುರ ಮ | ತ್ತಿದು ಶೃಂಗಾರಸುಧಾಬ್ಧಿ ||

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಕವಿ ವೀರನಾಥನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಬಳಿಕ ಸಿದ್ಧಾಧಿಗಳು, ನವಕೋಟಿತಪಸಿಗಳು, ಸರಸ್ವತಿ ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿ ಅನಂತರ ಸುಭದ್ರ ಪೂಜ್ಯವಾದ ಭದ್ರಬಾಹು ಬಾಹುಬಲಿ ಗೌತಮ ಗುಣಭದ್ರ ಕವಿಪರಮೇಷ್ಠಿಗಳನ್ನು ಹೊಗಳಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಗದ್ದೆ

ಕಠಿಮೆಯ ಕದಿರ ಮೀಸಲು ಕಂಪನುಣಲೆಂ | ದಳಿಸುಗಳು ಕೊನೆಯೇಹಿ |
ಪೊಳೆದುವು ಪೂಗಣೆಯನ ಪಸುರ್ಗಾವಿನ | ತೊಳಪ ನೀಲದ ಮಿಂಟಿಯಂತೆ ||

ಚಂದ್ರಗ್ರಹಣ

ನವಮುಕುರವನೊಳಗಿಟ್ಟ ಕರ್ವಟ್ಟಿಯ | ಗವಸಣಿಗೆಯೊ ಎಂಬಂತೆ |
ತವಕಡೊಳೆಂದುಬಿಂಬವ ರಾಹುಮಂಡಲ | ತವೆ ನುಂಗಿ ಕಣ್ಗೆ ರಾಜಿಸಿತು ||

ಚಂದ್ರಾಸ್ತ

ಚರಿಸಿದೆನಿರುಳು ರಕ್ತಸನಂತೆ ದೋಷಾ | ಕರನಾದೆನೀಸಾಪವನು |
ಪರಿಹರಿಸುವೆನೆಂದಸ್ತಾದ್ರಿಯೇಹಿ ಕ | ಮ್ಮರಿಬೀಳ್ತಿವೊಲು ಬಿದ್ದನಿಂದು ||

ಕತ್ತಲೆ

ಪೊಡವಿವೆಣ್ಣಾದಿತ್ಯಮಂಡಲವೆಂದೆಂಬ | ಸೊಡಗುಡಿಯಿಂ ಕಜ್ಜಳವನು |
ಹಿಡಿದ ಹಂಚಿನ ತೆಹನೆಂದೆನೆ ಕಾವಳ | ವಡಸಿ ಕವ್ವಾದುದಾಗಸವು ||

ಸ್ತ್ರೀವರ್ಣನೆ

ಜಲಜದ ಸಿರಿ ಕುರುವಿಂದದ ಕಡುಗೆಂಪು | ತಳಿರ ಮಾರ್ದವವಲತಿಗೆಯ |
ತಿಳಿರಸದೊಬ್ಬುಳೆಗೊಂಡಂದೊಳು ಪ | ಜ್ಜಳಿಸಿದುವವಳ ಪಜ್ಜಿಗಳು||
ಕುರುಳಿಂದ್ರನೀಲ ಕುಲಿತ ದಂತ ಚೆಂದುಟಿ | ಕುರುವಿಂದ ಮೈ ಪುಷ್ಯರಾಗ |
ಚರಣ ಎದ್ರಮ ನಖ ವೈಡೂರ್ಯಮೆನೆ ರನ್ನ | ಗರುವಿನಂತೆಸೆದಳಾರಮಣಿ ||

ಕೊಳ

ಅಳಿಯೊಟಕೆ ವನದೊಡತಿ ಹೇಮಾಂಬುಜ | ದಲರ್ಗಳ ಕೆಲದಟ್ಟಿಸಹಿತ |
ಒಲಿದಿಟ್ಟ ಬೆಳ್ಳಿಯ ಪರಿಯಾಣದಂತೆ ಪ | ಜ್ಜಳಿಸಿದುದಾಕಾಸಾರ ||

ಪೊಳೆವುದೋಲುವ ಪೊಡೆಮಗುಚುವ ಸುಖಗೊಂಡು | ಸುಖವ ತೇಲ್ವ..ಮಡುಗೆ |
ಇಲುವ ಮೇಲಕೆ ಪುಟನೆಗೆವ ಹಲವು ಮೀಂ | ಗಳಿನೊಪ್ಪಿತಾತಿಗಳೊಳನು ||

ಯವ್ವನಮದ

ಗಾವೆಣ್ಣಿಧರ್ಮಗಳೆಲ್ಲ ಮೊಲಗಟ್ಟಿಲೆಯಲ್ಲ | ದಹಿವೆಂಬುದೊಂದಿನಿತಿಲ್ಲ ||
ದುಡುದುಂಬಿತನವಲ್ಲದೆ ಜವ್ವನದೊಳ | ಗಣನೆಂಬುದೆಳ್ಳನಿತಿಲ್ಲ ||

ವೈರಾಗ್ಯ

ಮಕ್ಕಳ ನೆರವಿ ಮಂಜಿನ ಪುಂಜವಾಹೆ | ಮ್ಮಕ್ಕಳೆಲ್ಲರು ನುಡಿಲೇರಿ !
ಮಿಕ್ಕ ನಂಟರು ಮುಗಿಲೊಡ್ಡು ವೈಭವ ಶಬ | ಕಿಕ್ಕಿದ ಸಕಲಶೃಂಗಾರ ||

3 ಪ್ರಭಂಜನ ಚರಿತೆ

ಇದೂ ಸಾಂಗತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ನಮಗೆ ದೊರೆತ ಪ್ರತಿ ಅಸಮಗ್ರ. ಇದರಲ್ಲಿ ಶುಂಭದೇಶದ ಭಂಭಾಪುರದ ರಾಜನಾದ ದೇವಸೇನನ ಮಗ ಪ್ರಭಂಜನನ ಕಥೆ ಹೇಳಿದೆ. ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಜಿನಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಮಧ್ಯಮಗುರು, ಉಪಾಧ್ಯಾಯರು, ಸಾಧುಗಳು, ಸರಸ್ವತಿ, ಯಕ್ಷರು, ನವಕೋಟಿಮುನಿಗಳು, ಸ್ವಗುರು ಚಿಕ್ಕಪ್ರಭೀಂದು ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಇದರಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ-

ಮೇರು

ಅಂಬರವೆಸರ ಸುದತಿ ನರಲೋಕವೆಂ | ದೆಂಬ ಹಂಚಿನೊಳಂಜನವನು |
ಇಂಬಿನೊಳೆಡಲೆಂದಿಟ್ಟ ಹೆಜ್ಜೊಡರೆಂ | ದೆಂಬಂತೆ ಮೇರುವೊಪ್ಪಿದುದು ||

ದೇಶವರ್ಣನೆ

ಸಿರಿಯಿಕ್ಕಿದಾಣ ಸಿಂಗರಕೆ ತವರ್ಮನೆ | ಸುರಭಿಶರನ ಬೀಡುದಾಣ |
ಗರುವಿಕೆಯೆಂಬ ಗಾಡಿಯ ಭಂಡಾಗಾರ | ದಿರವಾದುದಾಜನಪದವು ||
ಜಂಡಾಳಿಗಳ ಚೆಲ್ಲಾ ಟದೇಱ್ಗೆ ಖರ | ದಂಡಜಡಾಶ್ರಯದೇಱ್ಗೆ |
ಬಂಡೆಂಬುದಾನಾಡ ಕಾಸಾರಮಧ್ಯದ | ಪುಂಡರೀಕದೊಳಲ್ಲದಿಲ್ಲ ||

ದುರ್ಜನ

ಉಂಟಾಗಿ ನೀರೆಣ್ಣಿದೋವಿದವರ ಕಾಲ | ಕುಂಟುಮಾಡುವ ಬೇಲದಂತೆ |
ಕಂಟಕವನು ಕಾಣಿಸರು ಕೆಲಂಬರು | ನಂಟುಮಾಡುವ ಮಾನ್ಯರಿಗೆ ||

ಸ್ತ್ರೀಗರ್ಹಣ

ಮೊಲದ ಮಂಡೆಯಮೇಲೆ ಮೊಳೆಯಿಸುವರು ಕೊಂಬ|ನಲರನಾಗಸದೊಳಾಗಿಪರು |
ಹುಲಿಯ ಮೊಲೆಯ ಹಿಡಿದಾಹಾಲ ಕಣ್ಣಿವರು | ಲಲನಾಜನಕದು ಸಹಜ ||

4 ಸೂಪಶಾಸ್ತ್ರ

ಇದು ವಾರ್ಧಕಪಟ್ಟದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಅಧ್ಯಾಯ 6 ; ಪದ್ಯ 356.
ಇದರಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿವಾದಿತವಾದ ಅಂಶಗಳು—ಪಿಷ್ಟವಾಕ, ವಾನಕ, ಕಳಮಾ
ನ್ನವಾಕ, ಶಾಕಪಾಕ ಇತ್ಯಾದಿ. ಕವಿ “ ಸ್ವಡ್ರಸವಿವಾಕಭೇದಮನೆನ್ನ ಬಲ್ಲಂ
ದದಿಂ ಪೇಚ್ಚಿನು, ಸಂಸ್ಕೃತಸೂಪಶಾಸ್ತ್ರದೊಳು ಎನಗೆ ಅಣಿವನಿತ ತೆಗೆ
ದು ಕನ್ನಡದಿ ಬರೆದೆನು, ನಳಭೀಮಗೌರಿಮತದೊಳು ಪೇಚ್ಚಿನು” ಎನ್ನು
ತ್ತಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥರಚನೆಗೆ ಕಾರಣವನ್ನು ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ---

ವಸುಧಾವಲಯದ ಜೀವಿಗಳ ತನುರಕ್ಷಣೆಗೆ|ರಸರೂಪಗಂಧಶಬ್ದಸ್ವರ್ಶೋಗಂಗೆ |

ಳಿಸಕವೇ ಮುಖ್ಯಮಾಪಂಜವಿಧವಿಷಯಗಳ ಭೋಗೋಪಭೋಗದೊಳಗೆ ||

ರಸನೇಂದ್ರಿಯಂ ತುಷ್ಟಿವಡೆಯಲಿಹಪರಸೌಖ್ಯ | ಮುಸುಕುವುದು ನಿಜಮದಣಿ

ನಾಭೋಚ್ಯವಸ್ತುವಂ |

ಹಸನಾಗಿ ಪಾಕಮಂ ಮಾಠಿ ಎವರದ ಶಾಸ್ತ್ರಮಂ ಮನಂಗೊಂಡು ಪೇಚ್ಚೆಂದೆ ||

ಈ ಗ್ರಂಥದ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಿದ್ದಾನೆ-
ಇದು ಹರುಷದಿಂದ ಲಾಲಿಸಿ ಕೇಳಿನೆಂದೆಂಬ |

ಸುದತಿಯರ ಕಿವಿಗೆ ನವಮಾಣಕದ ಮಿಂಚೋಲೆ |

ಯಿದು ಕಲಿವೆನೆಂದೋದುವಬಲೆಯರ ಬಾಯ್ದಿಂಗೆಗೆ ನವಸುಧಾರಸದ ಪಿಂಡ ||

ಇದು ಪಾಕವಂ ಮಾಚ್ಚಿನೆಂದುಚ್ಚುಗಂಮಾಠಿಂ ||

ಚದುರೆಯರ ಕೈಗೆ ನವರತ್ನ ಮುದ್ರಿಕೆಯೆನಿಸಿತು |

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಜಿನಸ್ತುತಿಯೂ ಸರಸ್ವತೀಸ್ತುತಿಯೂ ಇವೆ.
ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಫರಿವಿಳಂಗಾಯಿ

ಹುರಿದ ತೆಂಗಾಯಿ ನಸುಬಿಂದ ಬೇಳಿಯ ಹೆಸರು |

ಹುರಿದು ಬೇಯಿಸಿದ ನೊಜ್ಜಿಗಿಯವನು ಕೂಡಿಸ |

ಕೈರೆಯಿಕ್ಕಿ ಕರ್ಪೂರವನು ತಳಿದು ಪಿಂಡಮಂ ಮಾಡಿಯೇ ಸಣ್ಣನಾಗಿ ||

ಅರೆದಕ್ಕಿಯೊಳಗದ್ದಿ ಹೊಜ್ಜೆ ಹೊಸತುಪ್ಪದೊಳು |
ಹಿರಿದು ಹಸನಾಗಿ ಬೇಯಿಸಿ ತೆಗೆದು ತುಪ್ಪವಿಡೆ |
ಘರಿವಿಳಂಗಾಯೆಂದು ಪೆಸರ್ವಡೆದು ನಾಲಗೆಯಕೊನೆಗೆ ನೀಯೂಷವಾಯ್ತು ||

ಹಾಲಗಾರಿಗೆ

ಉತ್ತಮದ ಸೊಜ್ಜೆಗೆಯ ನೆನಹಿ ನೀರಂ ಹಿಂಡಿ |
ಮತ್ತದಳೆ ಬಟ್ಟವಾಲ್ತಿಯದುವುಮಂ ತಳಿದು |
ಮೆತ್ತನಪ್ಪಂತು ಮಿದಿರಿಸಿಯದಹಿರ್ಧಹಾಲೊಳಗುಕ್ಕುರಿಸಿದಕ್ಕಿಯ ||
ಬತ್ತಿ ಹಾಲಿಂದೆಣ್ಣೆದು ಸವೆದ ಕಣಿಕದೊಳು ಬೆರೆ |
ಸುತ್ತ ಸಕ್ಕರೆಯ ಪಾಕದೊಳೆಕ್ಕಿ ಪರಿಮಳವ |
ನೊತ್ತರಿಸಿ ತುಪ್ಪದೊಳು ಬೇಯಿಸಿದ ಹಾಲಗಾರಿಗೆ ಪಿರಿದು ಸವಿದೋಣದೇ ||

ಸವಡುರೊಟ್ಟಿ

ಸವನೀತಮಂ ಕನೆಯುಮುಂ ಬೆರಸಿ ಕಣಿಕಮಂ |
ಸವೆವಂತೆ ಕುಟ್ಟಿ ಬಟ್ಟಲಮಾಡಿ ಹಪ್ಪಳದ |
ಸಮನಾಗಿಯೊತ್ತಿಯಿಮ್ಮೈಗೆ ಬೆಣ್ಣೆಯ ತೊಡೆದು ನಾಲ್ಕೈದುಕಲ್ಲಡುಕಿ ಕಲ್ಲ ||
ಅವಣ್ಣೆರಡುಮೈಗೆ ಪಿಟ್ಟಿಯ ಬಟ್ಟಲಂ ಕವಿಸಿ |
ಹವಣ್ಣೆದು ಹಂಚಿನೊಳು ಸುಟ್ಟು ಪಿಟ್ಟಿಯನು ತೆಗೆ |
ದವಕೆ ತುಪ್ಪವನಿಕ್ಕಲವು ಸವಡುರೊಟ್ಟಿವೆಸರಂ ಪಡೆದು ರಂಜಿಸುವುವು ||

ಹಿವಾಂಬುಪಾನಕ

ಉದಕದೊಳಗರ್ಧ ಸಕ್ಕರೆಯಿಕ್ಕಿ ಕರಗಿಸುವ |
ಹದನಣ್ಣೆದು ದಾಳಿಂಬಮಾದಲದ ಹುಳಿಯಿಕ್ಕಿ |
ಸದಕಿಡಿ (?) ಅಕ್ಕಿ ಹಸಿಯಲ್ಲಮಂ ಪಾಕಿ ಬೆಂಕೆಯ ಬೇರಿಂದ ತಿರುಹಿ ||
ಕದಡಿ ಪನ್ನೀರ ಸೇವಂತಿಗೆಯ ಹೂವಿಕ್ಕಿ |
ಯದನು ಸೇವಂತಿಯಂ ಪೊರೆದ ಮಡಕೆಯೊಳಿರಿಸಿ |
ಚದುರರಂತದಕೆ ಸಲೆ ಸೊಗಯಿಪ ಹಿವಾಂಬುಪಾನಕವೆಂದು ಹೆಸರಿಡುವುದು ||

5. ನೇಮಿಜಿನೇಶಸಂಗತಿ

ಇದು ಸಾಂಗತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ ; ಸಂಧಿ 35, ಪದ್ಯ 1538. ಇದರಲ್ಲಿ 22ನೆಯ ತೀರ್ಥಕರನಾದ ನೇಮಿನಾಥನ ಚರಿತವು ವರ್ಣಿತವಾಗಿದೆ. " ನೇಮಿತೀರ್ಥಕರರ ಕಥನವ ಪಾಡುಗಬ್ಬದೊಳನುಗೆಯ್ಯೆನು " ಎಂದೂ

ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ನೇಮಿನಾಥಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಸಿದ್ಧರು, ಸೂರಿಗಳು, ಉಪದೇಶಕರು, ಸಾಧುಗಳು, ಸರಸ್ವತಿ, ಸರ್ವಾಕ್ಷಯಕ್ಷ, ಯಕ್ಷೇಶ್ವರಿ, ಗಣಧರರು ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿ ಅಮೇಲೆ ಗೃಧ್ರಪಿಂಭಾಚಾರ್ಯನಿಂದ ವಿಮಲಕೀರ್ತಿಯವರೆಗೆ ಗುರುಗಳನ್ನು¹ ಹೊಗಳಿದ್ದಾನೆ. ಅನಂತರ ಪೂರ್ವಕವಿಗಳನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿ ತನ್ನ ವಂತಾ ವಳಿಯನ್ನು ಹೇಳಿ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಅರಂಭಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ದೇಶ

ಶ್ರುತಿಶೂನ್ಯವೆಂಬುದಕ್ರಮವೆಂಬುದು ವಕ್ರ | ಗತಿಯೆಂಬುದು ಭಾವಿಸಲು |
ನುತಮಾಗಿಯಾದೇಶದಹಿಯೊಳ್ಳದೆ ಜನ | ತತಿಯೊಳಗೊಂದಿನಿಲ್ಲ ||

ತ್ರಿವಿಕ್ರವಾವತಾರ

ಉಡಿಯಮೇಲಿಟ್ಟ ಮೇಖಲೆಯ ಕಿಂಕಿಣಿಗಳ | ಪಡಿಯಾಗಿ ಮಿಗೆ ರಂಜಿಸಿದುವು |
ಉಡುನಿಕುರುಂಬವಂಬರತಲವ ಮುಟ್ಟಿ | ಕಡುಬೆಳಿದಾತ್ರಿವಿಕ್ರಮನ ||
ಕಡಲ ಮಧ್ಯ ಭೂಮಿಯನೆಲ್ಲವನೊಂ | ದಡಿಮಾಡಿಯಾಗಸವೆಂಬ |
ಕೊಡೆಗೆ ಮತ್ತೊಂದುಕಾಲನು ಕಾವುಮಾಡುತ | ನಡುಗಿಸಿದನು ಭೂತಳವ ||
ಗಗನಮೆಂಬ ಗೂಡಾರಕಿಕ್ಕಿದ ಕಂಭ | ಮುಗಿಲೆಂಬ ಭೂಮಂಡಲವ |
ನೆಗಸಿದ ಪಂಚಭಣಾಶೇಷನವೊಲು | ಸೊಗಯಿಸಿತಾವಿಷ್ಟು ಪಾದ |

6 ಸಂಯಕ್ತ್ವಕೌಮುದಿ

ಇದು ಉದ್ದಂಡಷಟ್ಪದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ ; ಸಂಧಿ 12, ಪದ್ಯ 792¹ ಉದಿತೋದಯನೆಂಬ ರಾಜನು ಅರ್ಹದ್ದೂಸನೆಂಬ ವೈಶ್ಯವಿಭುವಿನ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಹೇಳಿದ ಕಥೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಸಂಯಕ್ತ್ವವನ್ನು ಧರಿಸಿ ದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ವಹಿಸಿ ಸ್ವರ್ಗಲೋಕವನ್ನು ಪಡೆದನು—ಎಂಬುದೇ ಕಥಾಗರ್ಭ. ಈ

1 ತತ್ಪಾರ್ಥಕೆ ವೃತ್ತಿಯನುಪರಿಸುತ ಮಹಿಮೆವಡೆದ ಗೃಧ್ರಪಿಂಭಾಚಾರ್ಯ, ಚವ್ವೀಸತೀರ್ಥೇಶ್ವರಕಥನವನೊರೆದ ಕವಿಪರಮೇಷ್ಟಿ, ಗುಣಭದ್ರ, ಕಲಿಯುಗಗಣಧರರಾದ ಮಾಘಾಂಡಿ, ಭಂದೋಲಂಕಾರಶಬ್ದಶಾಸ್ತ್ರಗಳೆಲ್ಲ ಮೂರ್ತಿವಡೆದು ನಿಂದಂತಿರುವ ದೇವನಂದಿ, ಬಾಡ್ಧರನು ಗೆಲಿದ ಆಕಲಂಕ, ಸ್ವಗುರುಪ್ರಭೇಂದು, ತಚ್ಚಿಷ್ಯ ಕೃತಮುನಿ, ಇವನ ಸಹೋದರ ವಿಮಲಕೀರ್ತಿ 2. 179ನೆಯ ಪುಟವನ್ನೂ ನೋಡಿ.

ಕಥಾನಾಯಕನು ಕಾರ್ತಿಕನಾಸದಲ್ಲಿ ಮಾಡುವ ಕೌಮುದಿಯ ಉತ್ಸವ ದಿಂದ ಸಂಯಕ್ತ್ಯವನ್ನು ಪಡೆದನಾದುದರಿಂದ ಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ಈ ಹೆಸರು ಬಂದಿದೆ. “ಅತಿಕಠಿನವಾಕವಲ್ಲದೆ ಸುಗಮವೆಂದೆನಿಸ ಪಟ್ಟದೊಳು ಸಕ್ಕದ ಗನ್ನಡವ ಬೆರಸಿ ಮೃದುವಾಕವಪ್ಪಂದದಿಂ ವಿರಚಿಸಿದೆಂ ” ಎಂದು ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಗ್ರಂಥದ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ:-

ತರುಣಿಯರ ಬಿಂಬಾಧರಂ ಇಂದುರುಚಿ ಪೂವಿನತೊಡಂಬೆ ಸೀಯೂಷಪಿಂಡಂ ಜೇ ನ ಸೋನೆ ಪೊಸಸುಗ್ಗಿ ಕೆಂಬರಲ ತೊಡವು ಚಂದಣದಣ್ಣುಕೋಗಿಲೆಯ ನುಣ್ಣರಂ ಪ್ರಭು ರಾಜಮಂಗಳಸನೊರೆದ ಕೌಮುದಿಯ ಮಾತು.

ಗ್ರಂಥಾನವತಾರದಲ್ಲಿ ವಿರಚಿಸುತ್ತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಚತುರ್ವಿಂಶತಿತೀರ್ಥಕರರು, ಸಿದ್ಧಾದಿಗಳು, ಸರಸ್ವತಿ ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿ ಅನಂತರ ಗೌತಮನಿಂದ ಪ್ರಭೇಂದುವಿನವರೆಗೆ ಗುರುಗಳನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ:-

ಶರತ್ಕಾಲ

ಆಲ್ಲಲಿ ಗಿಣ್ಣೆ ಕ್ಕುವಲ್ಲಲಿ ಕುಱುಹನಿಡು |
 ವಲ್ಲಲಿ ಕದಿರುಗಡೆವಲ್ಲಲಿ ಪೂದುಂಬು |
 ವಲ್ಲಲಿ ಪಾಲ್ದೀವುವಲ್ಲಲಿ ಕಾಯಾಗುವಲ್ಲಲಿ ಪಣ್ಣಾಗುವ ||
 ಆಲ್ಲಲಿಯಕ್ಕಿಮುಱುವಲ್ಲಲಿ ಕೆಂಪಾಗು |
 ವಲ್ಲಲಿ ಕುಯ್ಯಲಾಗುವ ಪಲವು ಪೆಸರ್ವಡೆದ |
 ನೆಲ್ಲ ಗದ್ದೆಗಳತಿಮುದಂಬಡಿಸಿದುವು ತಮ್ಮನೋವಿದ ಕುಟುಂಬಿಗಳ್ಳ ||
 ನಳನಳಿಸಿ ಬೆಳೆದ ನವಗಂಧಶಾಲಿಯ ವನಕೆ |
 ತಳಿಗಳಂ ಹೆಣೆವ ಕವ್ವಂ ತೋಡುವೆಸಕದ |
 ಟ್ಪಳಿಯುಕ್ಕುವ ಬೆಣ್ಣುಗಳನಿರದೆ ನೆಡುವ ಗುಡಿಲಂ ಹೊದಿಸಿ ಹಸಮಾಡುವ ||
 ಕಳನ ಕೆತ್ತುವ ಮೇಟಿಯಂ ನೆಡುವ ಕುಡುಗೋಲ |
 ನುಟಿಯದೇ ಮಸೆಯಿಸುವ ಗೊಂದಣಂ ಗುಡಿಯರುಗ |
 ಳೊಳಗೊಪ್ಪುವಡೆದುದಾಬಂದು ಬಂಧುರತೆಯಂ ನೆಣಿ ಪಡೆದ ಕಾರ್ತಿಕದೊಳು ||

I ಗೌತಮ, ದೇವನಂದಿ, ಗುಣಭದ್ರ, ಜಿನಸೇನ, ರಾವುಳ ಕೊಂಡಕುಂದ, ಭುಜ ಬಲಿ, ಹೇಮದೇವ, ಮುನಿಚಂಪ್ರ, ಪದ್ಮಪ್ರಭ, ಮಯೂರಪಿಂಞ, ನಂದಿಮಿತ್ರ, ಸಮಂ ತಭದ್ರ, ಕೇಶವ, ಮಾಘನಂದಿ, ಅಕಳಂಕ, ಭದ್ರಬಾಹು, ಕುಮುದೇಂದು, ಪ್ರಭೇಂದು.

ಚಂದ್ರ

ವಿರಹಿಜನದೇರ್ಡೆಯ ಲಗ್ನೆಯನಿಡುವ ಮನಸಿಜನ |
 ಕರತಳದ ಮೌಕ್ತಿಕದ ಸೆಂಡೋ ಏಯೋಗಿಗಳ |
 ಸಿರವ ಹರಿಯಿಡುವ ಕಾವನ ಕೈಯ ಚಕ್ರಮೋ ಓಪರನಗಲ್ಲವರನು ||
 ಭರದಿನಿಸುವಂಗಜನ ಕುಂಡಲಿತಕಾಮುಕವೋ |
 ಹರನೊಡನೆ ಸೂಡ ಕಾದುವೆನೆಂದು ಪಲ್ಲಡಿಸು |
 ವರಲಸರನೆಡಗೈಯ ವಜ್ರತೇಟಕವೊ ಧಳಧಳಪ ಸಂಪೂರ್ಣಶತಿಯೋ ||

ಭೋಜನ

ದೊನ್ನೆಯಂ ಹರಹಿ ಬಾಚಿಲೆಹಾಳೆಯಂ ಹಾಕಿ |
 ಬಿನ್ನಣದೆ ವಾಡಿವಾಚೌಕದೆಡೆಗಳಮುಂದೆ |
 ಜನ್ನಿವಾರವ ಮೇಲಕೆತ್ತಿ ಕಿಱುಸುತ್ತುಮಂ ತೆಗೆದು ಸಡಿಲಿಸಿ ಧೋತ್ರಮಂ ||
 ಚೆನ್ನಾಗಿಯಾವೋಶನಮನೆತ್ತಿ ಕುಳ್ಳಿದುರ್ |
 ಭಿನ್ನರುಚಿವಾಡಿ ಹರಿಸದೆ ಗಡ್ಡಮಿಸೆಗಳು |
 ಮಂ ನೀವಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೆ ಭೋಜನವನಿಂತು ಮಾಡುತ್ತಿದರ್ ರಾಪಾವರರು ||
 ಓಗರವ ತಾ ತೋಗೆಯನಿಕ್ಕು ಹಸನಾಯ್ತು ಮೇ |
 ಲೋಗರವ ಬಡಿಸು ದೊನ್ನೆಗಳು ಹಿಡಿವಂತೆಯುಂ |
 ಟಾಗಿ ಹೆರೆದುಪ್ಪವೆಣೆಯಾಪಳಿದ್ಯಮನಟ್ಟು ಕಲಸುವೋಗರವ ತೋಱಾ ||
 ಬೇಗದಿಂದೆಡೆಮಾಡಿಡೆಡೆ ಲಿಗೆದೋಸೆಗಳ |
 ಮೇಗೆ ಸಕ್ಕರೆಬಟ್ಟವಾಲ ಹೊಯ್ಯೆನುತಮಾ |
 ರೋಗಣೆಯನಾವೊಬ್ಬಿಯೊಡೆವ ಮಯಾರದೆಯೊಳಗುಂಡು ತೇಗುತ್ತಿದರ್ರು ||
 ವಾಯಸದ ಪರಿಗಳಂ ನೋಡಿ ಪಂಡಿತರೆ ಸವಿ |
 ಯಾಯಿತೇಯಾಯ್ತುಪಾಧ್ಯಾಯರೇ ಕರಜೆಗೆಯ |
 ಕಾಯ ದೋಸೆಗಳ ಹಸನಂ ಪುರೋಹಿತರೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಸವಿಸವಿದು ನೋಡಿ ||
 ಈಯೆಣ್ಣೆಯೂರಿಗೆಯ ಮೃದುತರಕೆ ಸರಿಯುಂಟಿ |
 ಜೋಯಿಸರೆ ಕೇಳಿ ಸಕ್ಕರೆಬುರುಡೆಗಳ್ ನಮ್ಮ |
 ಬಾಯ ಬಣಿನಂ ಬಿಡಿಸುತಿವೆ ದೀಕ್ಷಿತರೆ ಎಂದು ಕೊಂಡಾಡುತ್ತಿದರ್ ರಾಗ ||

ತಿಮ್ಮಣ್ಣ ಕವಿ. ಸು. 1510

ಈತನು ಭಾರತದ ಉತ್ತರಭಾಗವನ್ನು, ಎಂದರೆ ಶಾಂತಿಪರ್ವಮೊದಲುಗೊಂಡು 7 ಪರ್ವಗಳನ್ನು, ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕವಿ ; ಭಾರದ್ವಾಜಗೋತ್ರದವನು ; ಇವನ ತಂದೆ ಪದವಾಕೃಪ್ರಮಾಣಜ್ಞನಾದ ಭಾನುಕವಿ ಅಥವಾ ಭಾಸ್ಕರಕವಿ ; ವಿಜಯನಗರದ ರಾಜನಾದ ಕೃಷ್ಣರಾಯನ (1509-1519) ಆಜ್ಞಾನುಸಾರವಾಗಿ ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ರಚಿಸಿದಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

ಈ ದೊರೆಯ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ:—ತುಳುವವಂಶದಲ್ಲಿ ತಿಮ್ಮಣ್ಣನು ; ಮಗ ಈಶ್ವರಕ್ಷಿತಿನಾಥ ; ಮಗ ನರಸಕ್ಷಮಾಧಿಪ. ಇವನು “ ಸಕಲವಸುಧಾಚಾನಿಗಳ ನಿಜಭೃತ್ಯವರ್ಗದೊಳ್ಳಿದೆ ನಿಲಿಸಿದನು ; ಷೋಡಶಮಹಾದಾನಗಳ ವಿರಚಿಸಿದನು ; ಆತ ಕೊಳ್ಳದ ದುರ್ಗವೊಂದಿ | ಲ್ಲಾತನಾಳದ ರಾಜ್ಯವೊಂದಿ | ಲ್ಲಾತಮಾಡದ ದಾನಧರ್ಮವಳಿಗಳೊಂದಿಲ್ಲ || ಆತನೊಡೆಯದ ವಿದ್ಯೆಯೊಂದಿ | ಲ್ಲಾತನುಪಿಸದ ಭೋಗವೊಂದಿಲ್ಲೇತೆಂದಿ ಭುಜಶಕ್ತಿಯಿಂದಾಳಿದನು ಭೂತಳವ. ” ಇವನ ಹೆಂಡತಿ ನಾಗಲಾಂಬಿಕೆ ; ಮಗ ವಿದ್ಯಾನಗರಿಯಲಿ ಭುಜಬಲದಿ ಪಟ್ಟವ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡ ವಿಳಕರ್ಣಾಟಾಧಿಪತಿಯಾಗಿಳಿಯನಾಳದ ಕೃಷ್ಣರಾಯ.

ಈ ಕೃಷ್ಣರಾಯನು ಒಡ್ಡೊಲಗದೊಳಿದುರ್ ಭಾರತಕಥೆಯ ಕೇಳಿ ಕವಿಜನನ ನೋಡಿ ತಿಮ್ಮಣನ ಕರೆದು ವಸ್ತ್ರಭೂಷಾಪ್ರಾತವನು ಕೊಟ್ಟು ಮನ್ನಿಸಿ—ಲೇಸೆನಿಸಿ ಮೊದಲಾಕುಮಾರವ್ಯಾಸ ದಶಪರ್ವಗಳ ಹೇಳಿದ ಭಾರತದ ಉತ್ತರದ ಪರ್ವಗಳ ನೀ ಸಕಲಜನ ಮೆಚ್ಚುವಂತೆ ಪೇಳಿ ; ಸುರನದಿಯ ಯಮುನಾತರಂಗಿನಿ | ಬೆರಸಿ ಹರಿವಂದದಲಿ ಕವಿಕುಂ | ಬರಕುಮಾರವ್ಯಾಸನುರುವಾಗ ಹರಿಯೊಡನಿಗ || ಸರಿಯೆನಿಸಿ ನೀ ಕೂಡಿಸೈ ಸುರು | ಚಿರಭವತ್ಕವಿತಾಪ್ರವಾಹವ | ಪರಮಪುಣ್ಯನಿಧಾನವಹುದು—ಎನ್ನಲು, ಹಸಾದವೆನುತ್ತ ಕೈಕೊಂಡು ಭಾರತಕಥೆಯ ಕಡವೆಯ ಕೃಷ್ಣರಾಯನಿಗಂಕಿತವ ಮಾಡಿ ತಿಮ್ಮಣನು ಹೇಳಿದನು.

ಸಂಧಿಗಳ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ವೆಂಕಟೇಶದೇವರ ಮತ್ತು ಕೃಷ್ಣರಾಯನ ಅಂಕಿತಗಳಿವೆ. ಗ್ರಂಥಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ—ನರಸನೈವಸುತಕೃಷ್ಣರಾಯಗೆ ವರಯತವು ನಿಲುವಂತೆ ಪೇಟ್ಟ ಭಾರತವು—ಎಂದು ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1510 ಆಗಬಹುದು. ಇವನಿಗೆ ಕರ್ಣಾಟಕಕವಿಕುಲಸಾರ್ವಭೌಮ ಎಂಬ ಬಿರುದಿದ್ದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಭಾರತ

ಇದು ಭಾಮಿನೀಷಟ್ಪದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಸಂಧಿ 40, ಪದ್ಯ 3736. ಇದರಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿಪರ್ವದಿಂದ ಕೊನೆಯವರೆಗೆ 7 ಪರ್ವಗಳಿವೆ. ಗ್ರಂಥಕೆ ಕೃಷ್ಣರಾಜಭಾರತ ಎಂದು ಹೆಸರು. ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ವೆಂಕಟೇಶಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಪಂಪಾವಿರೂಪಾಕ್ಷ, ಬ್ರಹ್ಮ, ಲಕ್ಷ್ಮಿ, ಗಣೇಶ, ಸರಸ್ವತಿ ಇವರುಗಳನ್ನು ಕ್ರಮವಾಗಿ ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಪರ್ವಗಳ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಗದ್ಯವಿದೆ—

ಇತಿ ಶ್ರೀಮದಚಿಂತ್ಯಮಹಿಮವೆಂಕಟಪತಿಚರಣಾರವಿಂದಮಕರಂದಮಧುಪಾನ
ವುಷ್ಪವಚಷ್ಪಟ್ಟದೀನಿಕಾಯ ಶ್ರೀಮತ್ಕರ್ಣಾಟಕಕವಿಕುಲಸಾರ್ವಭೌಮ ತಿಮ್ಮಣ್ಣಕ
ವೀಂದ್ರವಿರಚಿತಮಪ್ಪ ಕರ್ಣಾಟಕೃಷ್ಣರಾಯಭಾರತಕಥಾಮಂಜರಿಯೊಳ.

ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ—

ಸೂರೈಯೊಡಯ

ಕುಕ್ಕುಟದ ಕೂಗಾಟ ಮೂಡಣ | ದಿಕ್ಕಿನೆಲರೆಡೆಯಾಟ ಮರದುದಿ |
ವಕ್ಕಿಗಳ ಪರಿಪರಿಯ ಚಿಲಿಪಿಲಿರವದ ಚೀತಾಟ ||
ಜಕ್ಕವಕ್ಕಿಯ ಕೂಟ ಕಮಲದ | ಸೊಕ್ಕುದುಂಬಿಯ ಬೇಟವೆಣ್ಣೆನೆ |
ಮಿಕ್ಕ ಕತ್ತಲೆಯೊಟವೆನೆದುದು ರವಿಯ ಬರವಿನಲಿ ||

ಚಂದ್ರೋದಯ

ವರನಿಶಾಕರನುದಯಧರಣೀ | ಧರದ ಶಿಖರದ ಬಟಿಯ ಜೀನಿನ |
ಹರೆಯವೋಲಿರುಳೆಂಬ ಬೇಡನು ತೆಗೆಯುತಿರಲದನು ||
ಸುರವ ಮಧುವಿನತೊಡೊಳೆನೆದುವು | ಸರಸಿಜಾರಿಯ ಕಿರಣಗಳು ಬೆಂ |
ಬರವ ಮಧುಮಕ್ಕುಗಳೆನಲುವುಡುನಿಕರವೊಪ್ಪಿದುವು ||

ವಸಂತ

ಕವಿದು ತೆಂಕಣಗಾಳಿಯೆಂದೆನಿ | ಸುವ ಮಹಾತಸ್ಕರನು ವರವನ |
ಯುವತಿಯಂಗದ ಕಂಠಭೂಷಾವಳಿಯ ಕೀಟುತಿರಿ ||
ಅವನಿಗುದಿಂದ ಹೊನ್ನ ತಾಳಿಗ | ಇವೊಲು ಹಣ್ಣೆಲೆಗಳು ಎರಾಜಿಸಿ |
ದುವು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿಯವನು ಕೋಗಿಲೆಯಾಗ ಕೂಗಿದುದು ||

ವಜ್ರದತ್ತನ ಆನೆ

ಮಿಾಣುತೋ ಗಜವೈರಿಬಲವನು | ತೋಣುತೋ ರಿವ್ರಭೂಭುಜಾಳಗೆ |
ಹೇಣಿ'ತೋ ಭಂಗವನು ಮಲೆತಾಂತರಿಭಟಾವಳಿಯ ||
ಮಾಣಿ'ತೋ ಸುರಕಾಮಿನಿಯರಿಗೆ | ತೋಣಿ'ತೋ ನಿಜಬಲಕೆ ಜಯವನು |
ಪಾಣಿ'ತೋ ರಿಪ್ರವೀರಸಿರಿಯೆನೆ ಕರಿ ವಿಜೃಂಭಿಸಿತು ||

ರಾಜನೀತಿ

ಒಲಿದು ವನಪಾಲಕನು ತೋಟವ | ಬೆಳಸಿ ವನದಲಿ ಕುಸುಮಫಲತತಿ |
ಗಳನು ಕೊಯ್ದಂದದಲಿ ಪ್ರಜೆಗಳ ಸಲಹಿ ತೆಣಿ'ಗೆಯನು ||
ಕೊಳಲುಬೇಹುದು ಕಡಿದು ಬಹುತರು | ಗಳನುರುಹಿ ಕೆಂಡವನು ಕೊಂಡಂ |
ತಿಳಿಯ ಜನಗಳ ಬಾಧಿಪುದು ತಾನುಚಿತವಲ್ಲೆಂದ ||

ಕೃಷ್ಣ ರಾಯನ ಕೀರ್ತಿ

ಶಿವನು ನಾರೀಕವಚಿ ಕೀರ್ತಿ | ದವನು ಪನ್ನಗರಾಜ ಶರದ |
ಭ್ರವನದೇತಕ್ಕಣಿಸಲದು ಜೀವನವ ಬಿಟ್ಟಿಹುದು ||
ಸವನೆನಗದಾರೆನುತಲತ್ಯು | ತ್ಲವದಿ ನರಸಯಕೃಷ್ಣ ರಾಯನ |
ಧವಳಕೀರ್ತಿಸುಧಾಂಶು ಗರ್ವಿಸುತಿರ್ಪು ದನವರತ ||

ಕೃಷ್ಣ ರಾಯನ ಪ್ರತಾಪ

ಹೆಟವನೆಣಿಯದೆ ಬೆಳಗಲಾಪುದೆ | ನಳನಮಿತ್ರನ ತೇಜವನಿಲನು |
ಸುಲಿದು ಹೆಚ್ಚಿ ಸದಿದೊಡುಂಟೀ ವಹ್ನಿಯಾಟೋಪ ||
ತಿಳಿಯೆ ತಾನಸಹಾಯಿಯಾಗು | ಜ್ವಳಿಸಿ ನರಸಯಕೃಷ್ಣ ರಾಯನ |
ಲಲಿತಭುಜತೇಜಕೃಶಾನುಪ್ರಭೆ ವಿಜೃಂಭಿಸಿತು ||

ಗುಬ್ಬಿಯಮಲ್ಲಣಾರ್ಯ. ಸು. 1513

ಈತನು ಭಾವಚಿಂತಾರತ್ನ, ವೀರಶೈವಾಮೃತಪುರಾಣ ಇವುಗಳನ್ನೂ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಪುರಾತನರಗಳೆ ಎಂಬ ಗ್ರಂಥವನ್ನೂ ಬರೆದಿರುವುದಾಗಿ ಪ್ರತೀತಿಯಿದೆ. ಇದು ನಮಗೆ ದೊರೆತ್ತಿಲ್ಲ

ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ. ಇವನ ಸ್ಥಳ ಗುಬ್ಬಿ. ವೀರಶೈವಾಮೃತಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ—

ಅಮರಗುಂಡದ ಮಲ್ಲೇಶ್ವರಾಚಾರ್ಯನು ; ಅವನ ಶಿಷ್ಯ ಶೂಲವೇರಿದ ಮಹತ್ವ
ವುಳ್ಳ ಗುರುಭಕ್ತನು ; ಅವನ ಮಗ ದೇಶಿಕಪಟ್ಟವರ್ಧನ ಸೌಂದರ್ಯಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಪಂ
ತ ; ಅವನ ಮಗ ನಾಗನಾಥಾರ್ಯ ; ಅವನ ಮಗ ಅಹಿಯಂ ಲಿಂಗಕೆ ಭಕ್ತಮಂ
ಮಾಡಿದ ಅಮರಗುಂಡಾರ್ಯ ; ಇವನ ವಂಶದೊಳು ಗುಬ್ಬಿಯಮಲ್ಲಣ್ಣನು ಹುಟ್ಟಿ ಅನು
ಭವಯೋಗಷಟ್ಕೃಲಖ್ಯಾತಮಂ ಗಣಭಾಷ್ಯರತ್ನಮಾಲೆಯಂ ಮಾಡಿ ವಾತೂಲಕ್ಕೆ
ಟಿಪ್ಪಣವನೆಸಗಿದಂ. ಅವನ ಮಗ ಗುರುಭಕ್ತ ; ಇವನ ಹೆಂಡತಿ ಸಪ್ತೆಯಮ್ಮ ;
ಇವರ ಮಗ ಕವಿ ಗುಬ್ಬಿಯಮಲ್ಲಣಾರ್ಯ.

ಇವನ ಗುರು ಸಿದ್ಧಮಲ್ಲೇಶ ; ಶಿವಗಂಗೆಯ ಮೇಲಣಗವಿಯ ಸಿಂ
ಹಾಸನಾಧೀಶ್ವರನಾದ ಶಾಂತನಂಜೇಶ್ವರನೂ ಇವನಿಗೆ ಗುರುವಾಗಿದ್ದಂತೆ
ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಸಪ್ತೆಯಲಿಂಗಣಾಚಾರ್ಯನು ತನಗೆ ವಿದ್ಯವನಿತ್ತು
ಪೊರಂದನು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ' ಕರ್ಣಾಟಸಂಸ್ಕೃತೋಭಯಕವಿತ್ವಂ
ಗಳಂ ಪೂರ್ಣಲಕ್ಷಣಚಮತ್ಕಾರದಿಂದಂ ಮಾಘನಿರ್ಣಯಕೆ ನೀನೆಯಗ್ಗಳ
ವಲಾ ಬಸವವೌರಾಣಾರ್ಥವಂ ಪೇಚ್ಚೊಡೆ ಅರ್ಣವಪ್ರಾಂತದ ಭೂವಿ
ಯೊಳು ಪೆಸರಾಗಿದೆ' ಎಂದು ಈತನನ್ನು ಇತರರು ಸ್ತುತಿಸಿದಂತೆ ಹೇಳಿ
ರುವುದರಿಂದ ಇವನು ಉಭಯಭಾಷಾಕವಿಯೆಂದೂ ಬಸವಪುರಾಣದ ಅರ್ಥ
ವನ್ನು ಹೇಳುವುದರಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧನೆಂದೂ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಇವನಿಗೆ ಬಸವವೌ
ರಾಣದಮಲ್ಲಣಾರ್ಯ ಎಂಬ ಹೆಸರೂ ಉಂಟು. ಚೇರಮನು (1526) ತನ್ನ
ಚೇರಮಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ " ವೇದಾಂತಸಿದ್ಧಾಂತಲಕ್ಷಣವೈದ್ಯಭರತಸಾಮುದ್ರಿಕ
ಜ್ಯೋತಿಷಾಲಂಕಾರಸರಸಗೀತಂ | ವಾದ್ಯಶಕುನಸಬ್ಬಾಕರಣಸೂಪರತಿಶಾ
ಸ್ತ್ರದೊಳಗೆ ಪರಿಣತನು ಎಂದು ಇವನನ್ನು ಹೊಗಳಿರುವುದರಿಂದ ಇವನು
ಈ ಇತರಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಪಂಡಿತನಾಗಿದ್ದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಭಾವಚಿಂ
ತಾರತ್ನವನ್ನು ಶಕ 1435 ಶ್ರೀಮುಖದಲ್ಲಿ—ಎಂದರೆ 1513ರಲ್ಲಿಯೂ ವೀರ
ಶೈವಾಮೃತಪುರಾಣವನ್ನು ಶಕ 145 ವಿಕೃತಿಯಲ್ಲಿ—ಎಂದರೆ 1530ರಲ್ಲಿ
ಯೂ ಬರೆದಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

ಪೂರೈಕವಿಗಳನ್ನು ಈ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದಾನೆ—

ಕಾಮಿತಾರ್ಥಾಮೃತರಸಾದಿಪಕ್ಷಣಸೌಮ್ಯ |

ರಾಮಣೀಯಕಪದಾಲಂಕಾರಗಳ್ಗೆ ನಿಜ |

ಸೀಮೆಯನಿಸುವ ಸೈವನೀಕೃತಿಗೆ ಕುಡುವ ಚಿಂತಾರತ್ನಮೆನಿಸ ಪುಣ್ಯ ||

ನಾಮನಂ ಸದ್ಗುಣಸೋಮನಂ ಬುಧಸಾರ್ವ |
 ಭಾಮನಂ ಸಚ್ಚನಪ್ರೇಮನಂತೀಲಸು |
 ಶ್ರಾನುನಂ ಪಾಲ್ಕುಕಿಸೋಮನಂ ಪೃತ್ಯುನುದಧಾಮದೋಳ ಮಿಗೆ ಜಾಸಿಸೆಂ ||
 ಪರಮಸುಖವಾಸನಂ ವರಕಾಳಿದಾಸನಂ | ಕರವಾಸಿಜಾಣನಂ ಶರಣನಹ ಬಾಣನಂ |
 ನಿರುಪಮವಿಚಾರನಂ ಗರುವವಾಯೂರನಂ ಪದ್ಮರಸನಂ ಸುರಸನಂ ||
 ಹರಿಹರಕವೀಶನಂ ಗುರುಭಕ್ತಿ ಕೋಶನಂ | ಹರನ ಕಣ್ ಕೈಮೈಗಳಾಗಿ ತನುಮನವಿತ್ತ |
 ಪರಿಣತರ ನೆನೆದು ಕೃತಿವೇಚ್ಛಿಸು.

ಈತನನ್ನು ಚೇರಮ (156), ಸಿದ್ಧನಂಜೇಶ (ಸು. 1650), ಷಡ ಕ್ಷರದೇವ (1655) ಮೊದಲಾದ ಅನೇಕವೀರಶೈವಕವಿಗಳು ತಮ್ಮ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ

1 ಭಾವಚಿಂತಾರತ್ನ

ಇದು ವಾರ್ಧಕಪಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ ; ಸಂಧಿ 9, ಪದ್ಯ 371. ಈ ಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ಸತ್ಯೇಂದ್ರಚೋಳಕಥೆ ಎಂಬ ಹೆಸರೂ ಉಂಟು ಇದಕ್ಕೆ ಭಾವಚಿಂತಾರತ್ನ ಎಂಬ ಹೆಸರನ್ನಿಡಲು ಕಾರಣವನ್ನು ಕವಿ ' ಕೃತಿಯ ಪಲ್ಲವತೊಡಗಿ ಪೂರ್ಣವಸ್ತುನ್ನವಿಣ | ಕೃತಿಯೊಳಾತ್ಮೈಕ್ಷೆಯಿಲ್ಲದುದೊಂದು ಪದಸಿಲ್ಲ | ಕೃತಿಗದುನಿಮಿತ್ತದಿಂ ಭಾವಚಿಂತಾರತ್ನವೆಂಬ ಪೆಸರು' ಎಂಬ ಪದ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ' ತಿರುಜ್ಞಾನಸಂಬಂಧೀಶನು ಜಿನಮತ ವಿದಾರಣಂಗೈದು ತಿರುಪಾಟುಪದಿನಾರುಸಾವಿರವನೊರೆಯುತ ಕುಲಚ್ಚರೆಯಗೆ ಪ್ರಣವಪಂಚಾಕ್ಷರಿಯ ಮಹಿಮೆಯಂ ತಿಳುಪೆ ಸತ್ಯೇಂದ್ರಚೋಳಭೂಪನ ಕಥೆಯಂ ದ್ರಾವಿಡದೊಳೊರೆದುದಂ ' ತಾನು ಕನ್ನಡಿಸಿದಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಇದರ ಕಥಾಗರ್ಭವು ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ—

ತರುಣಿ ಪೂರಿದಣುಗನಶ್ವದ ಖುರದ ಹತಿಯಿಂದ |
 ಪರಭಕ್ತನೊಳಿಯಲದ ಕೇಳು ಕೊಲೆಯಂದಮಂ |
 ಪರಿಕಸಿ ಸಿಜಾತ್ಮಜಂ ಮೊದಲೊಟ್ಟುಗೆಂದ ನುಡಿಗಾಮುದ್ಧಮಗನ ತಲೆಯ ||
 ಅರಿಸುನೆಡೆಯೊಳ ಮತ್ತೆ ಭಕ್ತನಧೆಯೆಂದು ನಿಜ |
 ತಿರದೊಡನೆ ತರುವೆಂಟುತಲೆಗಳಂ ಪಡೆದು ಶಂ |
 ಕರನೂಗೇ ವೋದ ಸತ್ಯೇಂದ್ರಚೋಳನ ಕಥೆಯನಿದ ಬೆಳಸಿ ಕೃತಿಮಾಚ್ಛಿಸು |

ಈ ಗ್ರಂಥವು ಪಂಚಾಕ್ಷರಿಯ ಮಹತ್ವದ ಬೋಧೆ ಎಂದು ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಇದನ್ನು 'ಕಲ್ಯಾಣದಾದಿಬಸವೇಶ್ವರಮಹತ್ವಮಂ ಕಲ್ಯಾಣವಾಗಿ ಶರಣಗರ್ಘಪುವ, ಶಿವನ ಕಲ್ಯಾಣದುತ್ಸವದ ನಾಗವಲ್ಲಿಯ ಮೆ ಊವ' ಶಿವಪೂಜೆಯಾರ್ಯಯತಿಯ ಅಜ್ಞಾನಸಾರವಾಗಿ ರಚಿಸಿದಂತೆಯೂ ನಾಗಲಿಂಗಯ್ಯನ ಪಾತ್ರನೂ ಲಿಂಗಪ್ಪನ¹ ಪುತ್ರನೂ ಆದ ತನ್ನ ಭಕ್ತ ಚೇರಮಾಂಕನಿಗೆ ಹೇಳಿದಂತೆಯೂ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಭೋಗಮಲ್ಲೇಶನ ಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಅಮರಗುಂಡದ ಶರ್ವ, ಸಿದ್ಧಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಗುರು, ಭೃಂಗಿ, ನಂದಿ, ವೀರ ಭದ್ರ, ಅಲ್ಲಮ, ಬಸವ, ಚಿನ್ನಬಸವ, ಶಿವಲಿಂಗಮಂಚಣ್ಣ ಶ್ರೀಸತೀಶ್ವರ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಪಂಡಿತರೆಂಬ ಪಂಡಿತತ್ರಯ, ಸಿದ್ಧರಾಮ, ಗೂಳಾರಶಾಂ ತದೇವ. ಗುಮ್ಮಳಾಪುರದಶಾಂತೇಶ, ಶಿವಪೂಜೆಯಾರ್ಯ, ಚಿಕ್ಕಬಸವಾಂಕ ಇವರುಗಳನ್ನು ಪರಿವಿಡಿಯಿಂದ ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಇವನ ಬಂಧವು ಪ್ರೌಢವಾಗಿದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ:-

ಮುನಿಗಳು

ಪೂವಿಲ್ಲ ಗಡ ತನಗೆ ಕುಸುಮಶರನೆಂಬ ಪೆಸ |
 ರಾವಕಾರಣವಾದುದಳಿವೆದೆಯನಾಗಿ ಲೋ |
 ಕಾವಳಿಯ ಗೆಲ್ಲ ಬಗೆಯೆಂತು ಪೆಣ್ಣುಕ್ಕಳಂ ಕೊಂದುಕೂಗಿಡುವ ತನಗೆ ||
 ಕಾವನೆಂದೆಂಬ ಪೆಸರೇ ಮೈಯೆಱಿಯಬಾರ |
 ದಾವಿಗಡನವಿಚಾರದಿಂ ಲಜ್ಜೆಗೆಟ್ಟವಂ |
 ಗಾವಳಿವೆಂದು ಮಾರನ ಜಙ್ಘೆದು ತಪವಿದರಲ್ಲಿ ವರಸನ್ನುನಿಗಳು ||

ಭತ್ತದಮಡಿ

ಮೂಡೆಗಟ್ಟಂ ಕಟ್ಟಿ ಹುಡುಕುನೀರೂಳ್ ಮೆಟ್ಟಿ |
 ಕಾಡುತಿಹ ಪಾಮರರ ಕೈವಿಡಿತಿಗೊಳಗಾಗಿ |
 ನಾಡೆ ಪಂಕಂಜೊಗುತ್ತೆದೇಯೊಡೆದು ಪುಲ್ಲರ್ಚಿ ಕಂಟಕಂಬಡೆವಿನ್ನು ||
 ರೂಢಿಸಿದ ಕಾವೇರಿಯಿಕ್ಕೈಲನೊಳಿದುರ್ ಶಶಿ |
 ಜೂಡಂಗೆ ಸಲ್ವ ಪೇರೊಲೈಯಂ ಪಡೆದವರ |
 ಕೂಡೆ ಬಾಯ್ವಿಡಿಸದಿರೆವೆಂದು ರಾಗಿರುವ ಕಳಮೆಯ ಮಡಿಯ ಸಾಲ್ ಮೆಱಿದುವು||

1 ಚೇರಮಾಂಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಗಂಗೆಪ್ಪ, ಎಂದಿದೆ.

ಕಾವೇರಿ

ಸೂರಿಜನಹರ್ಷವಿಸ್ತಾರಿ ಸುಖಸಂಕಥಾ |
 ಕಾರಿ ಬಹಿನೆರ್ದೆಗಂ ಕಠಾರಿ ಬೆಳೆಸಿರಿಯ: ಭರ |
 ಭಾರಿ ಕುಶ್ರಮಸಂಗವೈರಿ ಜಲಜರಸದಾಧಾರಿ ಕಾಲಾರಿಶಿವನ ||
 ನಾರಿಗಂಗಾಂಬಾವತಾರಿ ದುರ್ನೋಷಸಂ |
 ಹಾರಿಯೆಂದೊದಹುತಿಹ ಭೇರಿಯಾರ್ಭಟವೀಚಿ |
 ವಾರಿ ಬಹುಮಾರ್ಗಪ್ರಚಾರಿಯಾನಾಡ ಕಾವೇರಿ ಭೋರ್ಗರೆದೆಸೆದುದು ||

ಶರಚ್ಚಂದ್ರ

ಕಾಲರಜಕಂ ಮಲಿನದಿವಸಾಂಬರವನಾವಿ |
 ಶಾಲಸಾತಿಯ ಮಹಿಯೊಳೊಗೆದು ದಕ್ಷಿಂಗೀಯ |
 ಲಾಲೋಕಿಸುತ್ತೈದೆ ಬೆಳೆಗಳಂ ಸಲಹಿದಳಿಯಂಗೆ ಧವಳಾಂಬರವನು ||
 ಮೂಲವೈರಂ ಪೋಗಿ ದೀವಳಿಗೊಳೊ ಕರೆದು |
 ವೇಲಿದಂ ಪೊದಿಸಿ ಪರಸುತ್ತೈತೆಯನಿಟ್ಟ |
 ಪೋಲೊಪ್ಪಿದಂ ಶರನೈಘೋಷಂ ಚಂದ್ರಮಂ ತಾರಕಾನಿಕರವಿದೆ ||

ಅನ್ಯತವತಿಯ ಪುತ್ರೇಚ್ಚಿ

ಚೆಲ್ಲೆ ಗಂಗಳ ಮಿನುಗುವರಳೆಲೆಯ ಪಾಂಗಾಯ್ಗೆ |
 ಳುಲ್ಲಾಸದಿಂ ಮಿಱುಗುವೆನಗೆಯ ಮೊಳೆವಲ್ಲ |
 ಗಲ್ಲದೆಡೆಯೊಳಗೊಸರ್ವ ಲಾಲಾಬಲಾಮೃತದೊಳಬ್ಬೆಂಬ ಸುತನ ತೊದಲ ||
 ಸೊಲ್ಲನಾಲಿಸಿ ನೋಡಿ ತೆಗೆದು ಮೂರ್ಧ್ನಿಘ್ರಾಣ |
 ದಲ್ಲಿ ತಟ್ಟೈಸಿ ಬಾಯೊಳ ಬಾಯನಿಟ್ಟಟ್ಟಿ |
 ಱಲ್ಲಿ ಮುಂಡಾಡುವೆಂ ಪಾಡುವೆಂ ಮುದ್ದುಗಳ ಬೇಡುವೆನುಕ್ಕೆ ನಲಿದಳ ||

ವೀರಶೈವಾನ್ಯತಪುರಾಣ

ಇದೂ ವಾರ್ಧಕಪಟ್ಟದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ ; ಕಾಂಡ 8, ಸಂಧಿ 136, ಪದ್ಯ 7099. ಇದರಲ್ಲಿ ವೀರಶೈವಸಿದ್ಧಾಂತವು ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಪ್ರತಿವಾದಿ ಸಲ್ಲುತ್ತಿದೆ. ವೇದಾಗಮಪುರಾಣೇತಿಹಾಸಸ್ಮೃತಿಗಳಿಂದ ವಾಕ್ಯಗಳು ' ಸಾಕ್ಷಿ ' ಎಂದು ಅನುವಾದಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟವೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಶಿವನ 25 ಲೀಲೆಗಳು, ಪುರಾತನನೂತನಶರಣರ ಕಥೆಗಳು ಮುಂತಾದ ಅನೇಕವಿಷಯ

ಗಳು ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಉಕ್ತವಾಗಿವೆ. ಶಿಲವಂತಾರ್ಯನ ಕರಜಾತನಾದ ಹಲಗೆಯಾರ್ಯನು ತನ್ನ ಶಿಷ್ಯ ಕೆಂಚವೀರನಿಗೆ ಬೋಧಿಸಿದ ಉಪದೇಶವನ್ನು ವದ್ಯರೂಪವಾಗಿ ರಚಿಸಿ ಎಂದು ಹೇಳಲು ತಾನು ಅವನ ಆಜ್ಞಾನುಸಾರವಾಗಿ ಈ ಕೃತಿಯನ್ನು ಬರೆದಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. “ ಭೂಲೋಕವಾವನಕಕುದ್ಗಿರಿಸುದಾಕ್ಷಿಣ್ಯಕೈಲಾಸವರಮೇಲಣಗವಿಯು ಸಿಂಹಾಸನಾಲಂಕೃತದ ಶಾಂತನಂಜೇಶ್ವರಾಂಭ್ರಪಂಕಜಭೃಂಗ” ಎಂಬುದರಿಂದ ಶಿವಗಂಗೆಯ ಮೇಲಣಗವಿಯ ಸಿಂಹಾಸನದ ಶಾಂತನಂಜೇಶನು ಈತನ ಗುರು ಎಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

ಈಶಾಂತನಂಜೇಶನ ಗುರುಪರಂಪರೆ ಪೀಗೆ ಹೇಳಿದೆ—ಮಲೆಯಶಾಂತೇಶ ; ಶಿಷ್ಯ ಶಂಭುಗುರು ; ಶಿಷ್ಯ ಮಲೆಯವೀರೇಶ ; ಶಿಷ್ಯ ಸಿದ್ಧರಾಮೇಶ ; ಶಿಷ್ಯ ಶಾಂತನಂಜೇಶ. ಇವನ ಶಿಷ್ಯ ಚಿಕ್ಕ ಶಾಂತೇಶ್ವರನು ಯುವರಾಜಪಟ್ಟವನ್ನು ಕೊಂದಿರುವಂತೆ ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಹಲಗೆಯಾರ್ಯನು ಜ್ಯೋತಿಯಮ್ಮನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕಲ್ಲೇಶ್ವರ, ಸೃಂಧವದಶಾಂತದೇವ, ಕಲ್ಯಾಣಮಲ್ಲೇಶ್ವರ, ನಂಜಯ್ಯ, ಸಪ್ತೆಯಮಲ್ಲಕಾರ್ಜುನವಿಭು, ಸಮಾಧಿಸಿದ್ಧಮ್ಮ, ಸಪ್ತೆಯಮ್ಮ ಈ ವಿವೇಕಿಗಳಮಧ್ಯೇ ಕೆಂಚವೀರನಿಗೆ ಉಪದೇಶಿಸಿದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಲಕ್ಕಣ್ಣ ದಣ್ಣಾಯಕರು, ಭಂಡಾರಿಚಕ್ಕಪ್ಪ, ಕಲ್ಲೆಹದಕೇತಿಸಟ್ಟ ಇವರುಗಳು ಲಕ್ಷನಂಖ್ಯೆಯ ವಿತ್ತಮಂ ವೆಚ್ಚಿಸುತ್ತ ಮಾಡಿದರೆಂಬುದು ಹೆಚ್ಚಲ್ಲ ; ನಿಸ್ಪೃಹನಾಗಿ ಈ ಕಾವ್ಯಮಂ ಮಾಡಿ ಸಕಲಮಾಹೇಶ್ವರರ ಕೃಪೆಗೆ ಪಾತ್ರನಾದ ಮಲ್ಲಣಾರ್ಯನ ಭಾಗ್ಯಕ್ಕೆ ಎಣಿಯುಂಟೇ—ಎಂದು ಶರಣರು ಕವಿಯನ್ನು ಹೊಗಳಿದಂತೆ ಹೇಳಿದೆ.

ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಕವಿ ಹಿಂದೆ ತಾನು ಸತ್ಯೇಂದ್ರಚೋಳಕಥೆಯನ್ನು ರಚಿಸಿದಂತೆಯೂ ಲಕ್ಕಣ್ಣ ದಣ್ಣಾಯಕರ (1428) ಶಿವತತ್ವಚಿಂತಾಮಣಿಯಿಂದ ನೂತನಶರಣರ ವಿಷಯವಾದ ಕಥೆಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದಂತೆಯೂ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಇದರಿಂದ ಕೆಲವು ವಿಷಯಗಳನ್ನು ತಾನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದಂತೆ ಸಿದ್ಧನಂಜೇಶನು (ಸು. 1650) ತನ್ನ ಗುರುರಾಜಚಾರಿತ್ರದ ಈ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ—

ವಿಮಲಸತ್ಯವಿಮಲ್ಲಣಾರ್ಯರಿಂದುದಿತ್ತ್ರೀವೀರಶೈವಾಪ್ಯುತವುರಾಣದೊಳು ನೂತನವುರಾತನರ ಪುರಾಣದೊಳಗೊರೆದ ವಿಸ್ತಾರವಾದ ನೂತನವುರಾತನವಾದ ಸತ್ಯಭಗಳಂ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಹೇಳಿಸ್ತೆಂ.

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಬಿಟ್ಟಮಂಡೆಯಪ್ರಭು, ಸ್ವಗುರು ಶಾಂತನಂಜೇಶ, ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ:

ಶಿವಸ್ತುತಿ

ಶರದ ಮಗನೇ ಸೂತನವನ ಬಾಯೊಳಗಾದ |
 ತುರಗವಾಸಿಜನೇತ್ರವೆರಡು ಗಾಲಿಗಳಜೆ |
 ಯರಸ ನೀಂ ನೊಗನ ತುದಿಯೊಳ ಕುಳಿತೆ ತಿರುವಿನಗ್ರದೊಳು ರಥವದಲಿ ನಡುವೆ||
 ಪರಮಶೂಣೀರವಾಮಧ್ಯದೊಳು ಬಿಲ್ಲಂಬು |
 ನಿರುತ್ಯೈಕವದಕೆ ಗುಣಿ ಮೂಳೊಂದೆನಿಸ್ಪ ಮು |
 ಪ್ಪುರಮಂ ಗೆಲಿದ ಚಿತ್ರತರಶಾಂತಮಲ್ಲೇಶಮೂರ್ತಿ ದಿಗ್ಗೃತಕೀರ್ತಿ ||

ಅರ್ಧನಾರೀಶ್ವರ

ಪಾಣಿಗಣ್ಣು ಕತ್ತುರಿಯ ಜೊಟ್ಟು ಶಶಿರವಿನಯನ |
 ವಣೆಯರದ ಚೆಲ್ಲೆ ಗಂಗಳು ಗೇಯರಸವಾಂತ |
 ಫಣಿಕುಂಡಲದ ರತ್ನ ಕಿರಣದಾಪ್ತೋನ್ನೋಲೆ ಸುಲಿಸಲ್ಲ ಕಂಬಲ್ಲುಳು |
 ಅಣೆಯರದ ಕರಿಗೊರಲು ರನ್ನದಾಳಿಯ ಜೆಳ್ಳು |
 ಪೆಣನಾಂತ ಶೂಲಾದಿಗಳು ಬಲಕ ಲಿಲಾಬ್ಜ |
 ಗಣನಾತಿಶಯನವ್ಯಗುಣಗಣನೆಯಳವಟ್ಟ ಮೂರ್ತಿ ರಾಜಿಸುತಿದುರ್ದು ||

ಅನುರಾವತಿಯ ವರ್ಣನೆ

ಅಕ್ಕಿ ಬೆಟ್ಟನನೇಣಿ ನೀರೊಳಗೆ ಪೊಕ್ಕು ನೆಣೆ |
 ಕಾಟುಕ್ಕಿಯ ಪುಲ್ಲಚ್ಚಿ ತಿವೆಂಜಲಂ ಭಂಗ |
 ದೊಳೊಡಿದೆಮ್ಮ ನೀವುರದ ಬೀದಿಯೊಳಕಟ ಕಟ್ಟಿ ತೂಗುತ್ತಿಪರು ||
 ಕೊಳ್ಳಯ್ಯ ದೇನ ಎಂದುಣೆ ದೂಟುತಿಪೊಂದು |
 ಮಾಟೈಯಿಂ ಮಾಡಿಕಂ ಮುತ್ತ ನೀಲಂ ಪಡ್ಡೆ |
 ಗಳ್ಳಿರಿಯಂಗಡಿಯೊಳಸೆಯೆ ಬರುತಿರ್ದನೀರೇಣ್ಣಿಗದ ಜನದೊಡೆಯನು ||

ಸ್ತ್ರೀಯರು

ಇವರ ನುಡಿ ಯತಿವರರ ಬಾಯ ಹುಡಿ ಭಾವಿಸ |
 ಲ್ಲಿವರ ಬಾಯುಗಳು ಸಜ್ಜನರ ಬೇಹುಗಳು ಬಲಿ |
 ಕಿವರ ಚೆಲ್ಲಿನ ತುಂಬು ಸುಜ್ಞಾನಿಗಳ ಸದಾಚಾರಿಗಳ ಮನದ ಬಿಂಬು ||

ಇವರ ನಲ್ವಿನ ದೇಹವುತ್ರಮರ ದಾಹವಿಂ |
 ತಿವರ ನಡೆಯನಫರಸುಗಳಿಗಿವೇ ಕಡೆಯೆಂಬ |
 ಯುವತಿಯರು ಬಂದರಾದೇವವೇವೇಶನಂ ನೋಡೆ ತನುತಮಗೆ ಕೂಡೆ ||

ಸಾವು

ನೇಲದಲಿದಾತನಾಮಂಚನುಂ ಬಯಸುವಂ |
 ಸಲೆ ಖಟ್ಟದಿಂದಿಯನೇಳಸುವಂ ಪುದಿದಿದರ್ |
 ಮಲಮೂತ್ರದಿಂ ವಿನಸ್ತದೆ ಲಜ್ಜೆಯಂ ತೋಱೆನುತೆದೇಕೊರಲ್ಕುಳುವೊಣಗುತ ||
 ಸಲಿಲನುಂ ಬಯಸುತ್ತಲಂತವ್ವ ಜಾಧೆಯೊಳು |
 ಸಲೆ ಗಣಿಸಿದರ್ಥಮಂ ನೆನೆನೆದು ದುಃಖದಿಂ |
 ಮಲಮಲಂಮುಱುಗುತಜ್ಞಾನನುಂ ತನ್ನ ಗೃಹರಕ್ಷಣೆಗೆ ಚಿಂತಿಸುವನು ||

ವಿರುಪರಾಜ. 1519

ಈತನು ತ್ರಿಭುವನತಿಲಕವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರಶೈವ ಕವಿ ; ರಾಜವಂಶಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವನು. ತನ್ನ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ —

ಏಱುಬೀಡಿನ ಗೋಪ ಚೋಳರಭೀಮ ಚೋಳನಾರಾಯಣ ಹನ್ನೊಂದುಬೀಡಿನಮಂಡಲಿಕರಗಂಡ ಹೊನ್ನೊರೆಬಿರುವಾಂಕ ಶ್ರೀಕಂಠವಂಶಾಬ್ಧಿಹಿಮಕರನಾದ ಚಿಕ್ಕವಿರೂಪಾಕ್ಷ ; ಮಗ ಸಂಗರಭೀಮ ಹೊನ್ನೊರೆಕಾವ ಏಱುಬೀಡಿನಗೋಪವೆಸರನು ತಾಳೆ ಕಾಮ ; ಇವನ ಹೆಂಡತಿ ವೀರಾಂಬಿ ; ಮಗ ನಾನಾಕಲಾರಾಮ ಚೋಳರಭೀಮ ಭೋಗನನುಜ ವಿರುಪರಾಜ (ಕವಿ).

ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಶಕ 1441 ಪ್ರವಾಳಿಯಲ್ಲಿ, ಎಂಟರೆ 1519ರಲ್ಲಿ, ಶಚಿಸಿದಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

ಪೂರ್ವಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಕೆರೆಯಪದ್ಮರಸ, ಹರಿದೇವ, ಪಾಲ್ಕುರಿಕೆಯಾ ರಾಧ್ಯ, ವಾಯಿದೇವಪ್ರಭು, ಬಾಣ, ಮಯೂರ, ಕಾಳಿದಾಸ, ರಾಘವಾಂಕ ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ತ್ರಿಭುವನತಿಲಕ

ಇದು ಸಾಂಗತ್ಯದಲ್ಲಿದೆ ; ಸಂಧಿ 27, ಪದ್ಯ 1525. ಇದರಲ್ಲಿ 63

ಶಿವಭಕ್ತರೊಳಗೆ ಬಬ್ಬನಾದ ಚೇರವಾಂಕನೈವನ ಕಥೆ ಹೇಳಿದೆ. ಇದನ್ನು ಕವಿ ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿಗೆ ಹೇಳಿದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದವಿಷಯ ವಾಗಿ ಕವಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ—

ಈಕಬ್ಬ ರಸಿಕಜನಗಳ ಕಿವಿಯ ಹಬ್ಬ, ಈಕಥೆಯಿಹಪರಸರ್ವಸೌಖ್ಯದ ಲತೆ.
 ಚತುರಚಕೋರ ಜೀನಿಸೆ ಸೂರಿನೀಲಾಬ್ಜ | ಏತತಿಗಿಂಬಾಗೆ ರಾಗೋತ್ಕರ |
 ಕ್ಷಿ ತಿನಾಥ ಹೂನೊಂವಿರುಸರಾಜೇಂದ್ರನ | ಕೃತಿಜಂದ್ರ ಬೆಳಗುಗೆ ಭುವನವ |
 ನೆಗಲ್ಪುದು ವಿರುಪಕ್ಷ್ಮಾಪನಿಂ ಸತ್ಕಲಾಕೋವಿದರಾಯೋ ಎಂದೆನಲ್ಕೀತ್ರಿಭುವನ
 ತಿಲಕಂ ಸವ್ಯಮಾಜಂದ್ರಸೇನ್ಯಂ.

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಸ್ತುತಿ ಇರು. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಪಾ ವರ್ತನಿ, ನಂದಿವೃಣ್ಣುಖರು, ಬಸವಮಡಿವಾಳ ಚೆನ್ನಬಸವರು, ಗಣೇಶ, ಸರಸ್ವತಿ ಇವರುಗಳನ್ನು ಹೊಗಳಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಮಲ್ಲಿಗೆ

ಸರಿಭವವಡೆದಂತನುಗೆವಾಂದಳಿಗಳಳು | ಮರನೇಣಿ ಬಾಲ್ಯವಂಬುವ ಪೊಕ್ಕು |
 ಸರಸಿಜಕುಮುದ ಜೀನಿಪುವೆಂದು ನಗುವವೊ | ಲರಲ್ಪ ಮಲ್ಲಿಗೆಗಳೊಪ್ಪಿದುವಲ್ಲಿ ||

ಬೇಡಸ್ತೀಯೆರು

ಕಡೆಗಣ್ಣು ಕಾಂತಿಗೋರಗೆಯಾದ ಪಲ್ಲದಿ | ರಡಿಗೊಪ ಮಿಾಣುದಧರಕಾಂತಿ |
 ಮುಡಿಗಪ್ಪ ಕೀಟಾಚುವ ಮೈಯ ಪೊಗರಂದಿನಡೆದುದು ಬಿಂದುವೆಣ್ಣುಳ ತಂಡ ||

ಸಮುದ್ರ

ತೆರಿಗೆಳ ಸೀಗುರಿಯಿಂದೆ ತುಷಾರಾಚಾ | ಮರದಿಂದೆ ಜಲಜಾತಪತ್ರದಿ |
 ಸುರುಚಿರಮಣಿವಿಷ್ಣುರದಿಂದೆ ಸಿಂಧು ಭೂ | ವರನಂತೆ ಕಣ್ಣೆ ರಾಜಿಸುವುದು ||

ದೇಹಾನಿತ್ಯತೆ

ನೀರ ಜೊಬ್ಬುಳಿಕೆಯ ಕಾರ್ಜೊನ್ನೊಳೆ ಕಟ್ಟಿ | ಯಾರೈಕೆಗೈದ ಮರುಳರಂತೆ |
 ಶಾಲೀರಸೌಖ್ಯವ ನಿಜವೆಂದು ತಿಳವುದು | ಪರಮಾರ್ಥವೇನು ಬಲ್ಲವರಿಗೆ ||

ಶಾಂತಿಕೀರ್ತಿಮುನಿ. 1519

ಈತನು ಶಾಂತಿನಾಥಚರಿತೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಜೈನ ಕವಿ. ತುಳುವೇಶದೊಳಗಣ ವೇಣುಪುರದ ವ್ಯಸಭಜಿನಾಲಯದಲ್ಲಿ ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಶಕ1440 ಪ್ರವಾಧಿಯಲ್ಲಿ—ಎಂದರೆ 1519ರಲ್ಲಿ, ರಚಿಸಿದಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ ಎಂದು ಮೈ|| ರೈಸ್ ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಶಾಂತಿನಾಥಚರಿತೆ

ಇದು ಸಾಂಗತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ ; ಸಂಧ 23 ಇದರಲ್ಲಿ 16ನೆಯ ತೀರ್ಥಂಕರನಾದ ಶಾಂತಿನಾಥನ ಕಥೆ ಹೇಳಿದೆ.

ಪ್ರಭುಗ. ಸು. 150

ಈತನು ಚೂಡನಾಸ್ಥಾನ, ವೈಭೋಗರಾಜಾಸ್ಥಾನ ಎಂಬ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ. ಗುಮ್ಮಳಾಪುರದಶಾಂತೇಶನ ದಾಹಿತ್ರನು ; ಚಿಕ್ಕಾರ್ಯನ ಮಗನು.

ವೈಭೋಗರಾಜಾಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ' ಮೊಲೆಗೊಯ್ದ ಪವಿತ್ರನಾರಿಗಾಕಂತುಹರಾ ಜ್ಞಿಯಿಂ ಮೊಲೆಯನಿತ್ತ ' ವಿರಕ್ತತೀರೋಮಣಿಶಾಂತನ ಮಕ್ಕಳು ಚೆನ್ನ ಬಸವಗಣಸಾರ್ಯರನ್ನೂ, ' ಕವೀಶ್ವರಪ್ರಸರವಾ ಎಂಬಂತೆ ಸತ್ಯೇಂದ್ರನಾಕೃತಿಯಂ ಪೇಟ್ಟು ನಿರಂತರಂ ಶಿವಕಥಾಸಂನೋಹಸೌಖ್ಯಂಗಳಂ ಕ್ಷಿತಿಯೊಳ್ ಬೋಧಿಸಿ ಎಸೆವ ' ಮಲ್ಲಣಾರ್ಯನನ್ನೂ ಹೇಳಿ, ಇಂತಪ್ಪ ರಸಿಕಕವೀಶ್ವರರ ಪ್ರಭುಕವೀಶ್ವರನೇ ಬರೆಂದು ಮನ್ನಿಸಿ ಚಿಕ್ಕವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ಸಂಸ್ಕೃತಕನ್ನಡಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಾವೀಣ್ಯವು ನಿನಗೆ ಉಂಟಾಗಿದೆ, ಹಿಂದೆ ಗುರುರಾಯನ ಆಜ್ಞೆಯಿಂದ ಚಂದ್ರಕವಿ ವಿರೂಪಾಕ್ಷಾಸ್ಥಾನವನ್ನು ರಚಿಸಿದಂತೆ ನೀನು ನಾನಾಬಂಧುಚಿತ್ರಭಾವರಸಗಳಿಂದ ; ವೈಭೋಗರಾಜಾಸ್ಥಾನವನ್ನು ರಚಿಸಬೇಕೆಂದೆ ಹೇಳಲು ಆ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ರಚಿಸಿದಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

ಇದರಿಂದ ಈತನು ಸತ್ಯೇಂದ್ರಚೋಳಕಥೆಯನ್ನು 1513ರಲ್ಲಿ ಬರೆದ ಗುಬ್ಬಿಯ ಮಲ್ಲಣಾರ್ಯನ ಸಮಕಾಲದವನೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ ; ಸುವಾರಾ 1520ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದು.

ತನ್ನ ಕವಿತಾಚಾರತುರಿಯನ್ನು ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ—

ರಸದ ಪೊಡವು ಮೈಸಿರಿಯ ನೇವು ಷಿ ಮೈಮೆಯ ತೋವು ಶಾಸ್ತ್ರದೊಂ |
 ದೆಸಕದ ಸೊಂವು ಭಾವತತಿಯಿಂವು ವಿರಾಜೆಪ ಪೆಂವು ಕೀರ್ತಿಯ ||
 ಪ್ರಸರದ ಗಾಡಿ ಚಾಣ್ಣಡಿಯ ಮೋಡಿ ಕವಿತ್ವದ ರೂಢಿಯಾಗಳೊಂ |
 ದೆಸೆವುವು ಸತ್ಯವಿಪ್ರಭುಗನಲ್ಲೆನೆ ತದ್ಜ್ಞರೆ ಪೇಱ್ಱಿನಿಂತಿದಂ ||

ಇವನ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ

1. ಚೂಡನಾಸ್ಥಾನ

ಇದು ಚೂಡೆಯಲಿಂಗ, ಶೌಂಡನಾಥ ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುವ ಈಶ್ವರನ ಆಸ್ಥಾನದ ವರ್ಣನಾರೂಪವಾದ ಚಂಪೂಗ್ರಂಥ ; ಪದ್ಯ 101, ಇದರ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಕವಿ ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ—

ಪುರುಳ ತಸಮಾನೆ ಸೊಗಸುನ | ಕರು ಸಕ್ಕದಗನ್ನಡಂಗಳಕ್ಕಿಕ್ಕಿನಿಗಡಲೊ |
 ಗ್ಗರ ತೊಂಡುನುಡಿಯ ತಾಣಂ | ಸರಸತಿಯರನೆಲೆಯಿದಾಯ್ತು ಚೆಲ್ವಿನ ಕಬ್ಬಂ ||

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಶೌಂಡೇಶ್ವರನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿ, ಬಳಿಕ ಪಾರ್ವತಿಯನ್ನೂ ಗಣಪತಿಯನ್ನೂ ಹೊಗಳಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಈಶ್ವರ

ಇಂಪಿಗಿದಿಂವು ಪೊಂಪುಱುಗೆ ಪೊಂಪುಱು ತನ್ನೆಗೆ ತಣ್ಣು ನುಣ್ಣೆಗೊ |
 ಳ್ನುಣ್ಣುಸಿ...ಸೊಗಸಿಗೊಳ್ಳೊಗಸಾರ್ಪಿಗಿಯಾರ್ಪು ಕಂಪಿಗೊ ||
 ಳ್ಲಂವು ಸೊಗಕ್ಕೆಯೊಳ್ಳೊಗಮಸಾರಕಪಾರಮನಾದಿಗಾದಿಯೆಂ |
 ದುಂ ಪೊಗಱುತ್ತುಮಿರ್ಪುದು ಸಭಾಜನಮಾವಗಮಲ್ಲಿ ಶಂಭುವಂ ||

ಮಲಪ್ರಹಾರಿನದಿ

ಪರಿವಿಡಿದುಣ್ಣಿ ಪೊಣ್ಣಿ ಕಡೆಗಣ್ಣುತೆ ಬಿರುಡು ಧುಡುಮ್ನೆಟ್ಟು ತೆ |
 ಳ್ಳಿರೆಗಳನೆತ್ತಿ ಪತ್ತುವಿಡೆ ಬಿತ್ತರಿಸುತ್ತು ಷಿ ಸುತ್ತಿಮುತ್ತಿದಾ ||
 ತರುಗಳನೆತ್ತಿ ಕಿಟ್ಟು ಮಿಗೆ ನಿರ್ಭರದಾರ್ಭಟೆ ಪರ್ಬ ಕೊರ್ಬಿ ಭೋ |
 ಗಾರೆಯೆ ಘುಮುಪ್ರಘುಮ್ನು ಘುಮುಘುಮ್ನುನುತೊವ್ವುಗುಮಾನದೀದ್ವಯಂ ||

2. ವೈಭೋಗರಾಜಾಸ್ಥಾನ

ಇದು ವೈಭೋಗರಾಜ ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುವ ಈಶ್ವರನ ಆಸ್ಥಾನ ವರ್ಣನಾರೂಪವಾದ ಚಂಪೂಗ್ರಂಥ ; ಪದ್ಯ 101. ಇದು ಹುಟ್ಟುವುದಕ್ಕೆ

ಕಾರಣವನ್ನು ಹಿಂದೆಯೇ ತಿಳಿಸಿದ್ದೇವೆ. ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಕವಿ ವೈಭೋ
ಗರಾಯನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿ ಬಳಿಕ ವಾರ್ವತಿ, ಗಣಪತಿ ಇವರುಗಳನ್ನು ಜೊಗ
ಳಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಒಂದೆರಡು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯು
ತ್ತೇವೆ—

ಗಣಪತಿ

ಮುಂಬನಿಸೊರ್ಕನುಂಬ ಮುಳುದುಂಬಿಯ ಬಂಬಲಿನುಣ್ಣುವಿಂಚರಂ |
ತುಂಬಿರೆ ಗರ್ಭಭೋಗಿ ಸಿರವೆತ್ತಿ ಫಣಾಮಣಿರೋಚಿ ದೇಹಮಂ ||
ತಾಂ ಬಳಸೊಪ್ಪೆ ರಕ್ತಪಟಮಂ ತಳಿದಂತಿರೆ ರಾಜಿಸಿರ್ಪ ಹೇ |
ರಂಬನುಮೇಶಸೂನು ಮಿಗ ಮಾಡುಗೆ ಮತ್ಯುತಿಗೊಲ್ಲವಿಘ್ನಮಂ ||

ಸ್ತ್ರೀಯರು

ತಳಿರ ಬೆಡಂಗು ನುಣ್ಣೊಡೆಯ ರಂಗಳವಾಚಿಯ ಪೊಂಗು ಚೆಲ್ವ ತ |
ಣ್ಣುಲ ಪೂಡರ್ಪು ಸಣ್ಣಲತೆಯಿರ್ಪ ಮಳವ್ವಕ್ಕಿಯ ನೇರ್ಪು ಬಳ್ಳಿಯೊಳ್ ||
ಬಳಸಿಕೆಗೊಂಬ ಕಂಬು ಸಲೆ ಕೋಗಿಲೆಯಿಂಬುಣಿ ಮಾವಿನಂಬು ಕ |
ಣ್ಣುಕುಳದೋರ್ಪು ಸೋಗಗಳ ನೀಳ್ವಿರೆ ಬಂದರದಂದುಕಾಂತೆಯರ್ ||

ನಂಜುಂಡ. ಸು. 1525

ಈತನು ಕುಮಾರರಾಮಕಥೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರ
ಶೈವಕವಿಯೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ.

ಇವನ ಪಿತಾಮಹನು ಯದುಕುಲಾಮಾತ್ಮವಂಶೋದ್ಭೂತನಾದ ಪ್ರಭುಕುಲಾ
ಗ್ರಗಣ್ಯವಿಜಯಸ್ಥವಾಲ ; ತಂದೆ “ ಅಂಡದಜಲ್ಲಿಯನಾನೆಯ ನಿಗಳಕೆ ಕಂಡರಿಸಿದ
ಮಾವಣ್ಣದ ಬೊಂಬೆಯ ಕಂಡು ಮನದೊಳುಣಿ ಮಚ್ಚರಿಸುವ ವಾಣಿಂತ ರಾವು
ತರ ಗಂಡನಿಸಿವ ” ಮಾಧವ ; ಹಿರಿಯಯ್ಯನು ತುರಗದಂಡಕೆ ಬಲುಜಲ್ಲಿಯ ಕಟ್ಟಿದ
ಬಿರುದುಳ್ಳ ರಾವುತ; ಕಿರಿಯ ತಂದೆ ವಿಜಯ : ಈ ವಿಜಯನು

ಧರಣಿಯಿಹಿಯೆ ಧರದೊಳಗೆ

ರಾಯದಟವ ಕಾಣುತ ತನ್ನ ಪತಿ ನಂಜ | ರಾಯನ ಮುಂದೆ ಕುದುರೆಯ |

ರಾಯರಾ ವುತರಮೇಲೇಣಿ ತಿವಿದು ಸುರ | ರಾಯನಗರಿಗೈದಿದನು ||

ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. “ ಜೆಂಗಳನಾಡ ನಾಲ್ವತ್ತುನಾಯಕಗಜಸಿಂಗವೆನಿಸಿವ ಮಾಧವನ ಅಂ
ಗೋದ್ಭವ ನಂಜುಂಡ, ಯದುಕುಲಾಮಾತ್ಮರೆಂದೆಂಬ ಕುಲಾಗತವಿದಿತದಿರುದನಾಂತೆ

ಸೇವೆ ಚದುರಮಾಧವನಾತ್ಮಜ ನಂಜುಂಡ, ಅಂಡದಜಲ್ಲಿಯಾನೆಯ ನಿಗಳಕ್ಕೆ ಮಾರ್ಕೋಂ
ಡು ಮಲೆವ ರಾವುತರ ಹಿಂಡಿನ ಗಂಡ ಮಾಧವನಾತ್ಮಜ ನಂಜುಂಡ, ವಾಗ್ವೈಖರೀವ
ಲ್ಲಭ ಕವಿತಾವನಿತಾವಶೀಕರಣವಶ್ಯಮಂತ್ರಸಿದ್ಧ ಪ್ರಭುಕುಲಾಗ್ರಗಣ್ಯವಿಜಯನೃಪಾಲ
ವುತ್ರಮಾಧವಾತ್ಮಜನಂಜುಂಡ ” ಎಂದು ತನ್ನನ್ನು ವಿಶೇಷಿಸಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ.
ಇದರಿಂದ ಈತನು ಜಯನೃಪಕಾವ್ಯವೇ ವೊದಲಾದ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದ ಮಂಗರಸನ
(1508) ಸಹೋದರನ ಮಗನೆಂದು ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಮಂಗರಸನು ಶುದ್ಧಜೈನ
ನಾಗಿದ್ದು ಅವನ ಸಹೋದರನ ಮಗನಾದ ಈತನು ಶೈವಮತದಲ್ಲಿ ಪಕ್ಷಪಾತವನ್ನು
ತೋರ್ಪಡಿಸಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಜೈನಮತವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಶೈವಮತವನ್ನು ಅವಲಂ
ಬಿಸಿರಬಹುದು ಎಂಬ ಊಹೆ ಹುಟ್ಟುತ್ತದೆ. ಜೈನಕಥೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಕುಮಾರರಾಮ
ಕಥೆಯನ್ನು ಬರೆದಿರುವುದು ಈ ಊಹೆಗೆ ಉಪಷ್ಟಂಭಕವಾಗುತ್ತದೆ. ಇವನ ಚಿಕ್ಕಪ್ಪ
ನಾದ ವಿಜಯನು ತನ್ನ ಪತಿ ನಂಜರಾಯನಸಮಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಮಡಿದಂತೆ ಹಿಂದೆ
ಹೇಳಿದೆ. ಈ ನಂಜರಾಜನು 1502ರಿಂದ 1533ರ ವರೆಗೆ ಆಳಿದ ಚಿಂಗಾಪ್ಪನಂಜ
ರಾಜನಾಗಿರಬೇಕು.

ಈ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ಕವಿಯ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1525 ಆಗಬಹುದು.
“ಕನ್ನಡಸಂಸ್ಕೃತವೆಂಬಿವೆಊಳ್ ತೊಡಕೆಳ್ಳನಿತಿಲ್ಲದೆ ನಾಂ ಪೇಟಾ
ದೆನು ” ಎಂದು ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

ಪೂರ್ವಕವಿಗಳನ್ನು ಈ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ಮರಿಸುತ್ತಾನೆ—

ಕವಿತಾವನಿತೆಯ ಸಂಗಕೆ ಪೆಣ್ಣಿನ | ಸನಿಯುಲ್ಲವೆಂದಾವಾಣೆ |
ತವಕದಿಂ ಗಂಡುರೂಪಾಂತಳೆಂಬಂತಿದರ್ | ಕವಿಕಾಳಿದಾಸಗೆಱಗುವೆ ||
ಕೋಣಿಯ ತಲೆದೂಗಿಸುವ ಕವಿತೆಯ ಪೇಟು | ಮಾಣದೆ ಬಲ್ಲವರಿಂದ |
ಬಾಣೋಚ್ಚಿಷ್ಟಂ ಜಗತ್ರಯಮೆಸಿಸಿದ | ಬಾಣನ ಬಲಗೊಂಬೆನೊಲಿದು ||
ಕನ್ನಡಕವಿತೆಗೆ ಮೊದಲಿಗನೆಂದೆಂ | ಬುನ್ನತಕೀರ್ತಿಕಾಮಿನಿಯ |
ಬೆನ್ನ ಬಿಡದೆ ತೊಟಿಲುವ ಪಂಪರಾಜನ | ಜೆನ್ನಡಿಗಳೆಗೆಱಗುವೆನು ||
ಕಾದಂಬರಿಯ ಸುಡಿಸಿ ಲೀಲಾವತಿ | ಗಾದರದಿಂ ಕಪ್ಪನಿಟ್ಟು |
ಮೇದಿನಿಸುನು ಮೆಚ್ಚಿಸಿದ ನೇಮಿಚಂದ್ರನ | ಪಾದಗಳನು ಬಲಗೊಂಬೆ ||
ಬಲಿದ ಕರ್ಣಾಟಕವಿಗಳೆಲ್ಲರ ಗೆಲ್ಲು | ಬಲ್ಲಾಳಭೂವಿಾತ್ತರನ |

ನಿಲ್ಲದೆ ಮೆಚ್ಚಿಸಿಕೊಂಡ ಜನ್ನನ ಪದ | ಪಲ್ಲವಗಳಿಗೊಗುವೆನು ||
 ಇಂಪುವಡೆದ ಕವಿತಾರಸಲಹರಿಯ | ಸೊಂಪಿನಿಂ ವಾದಿಗಳೆದಿಗೆ |
 ಕಂಪನವನು ಪುಟ್ಟಿಸುವ ಗುಣನಂದಿಯ | ನಾಂ ಪೊಗಟುವೆ ಬಲಗೊಂಬೆ ||
 ಗಜಗನ ಗುಣವರ್ಮನ ನಾಗಚಂದ್ರನ | ಸುಜನೋತ್ತಂಸನಸಗನ |
 ಸುಜನರನ್ನನ ಶಾಂತಿವರ್ಮನ ಪದಸರ | ಸಿಜಗಳಿಗೊಲಿದೊಗುವೆನು ||
 ರಗಳೆಯಕವಿಯೆಂದು ತೆಗಳೆ ವಾದಿಗಳುಂಟೆ | ಸೊಗಸೊಗುವಂತೆ ವಸ್ತುಕವ |
 ನೆಗೊಡ ಹಂಪೆಯ ಹರಿಯಣ್ಣನ ಪದ | ಯುಗಳಕೆಕುಗುವೆನೊತ್ತಿಯೊಳು ||
 ಹಿಂದಣವರ ಸವಿವಾತುಗಳಿಗೆ ಸರಿ | ಬಂದಿದೆ ಮೆಲ್ಲುಡಿ ನಿನ್ನ |
 ಎಂದು ಕೊಂಡಾಡಿಸಿಕೊಂಡ ಮಧುರನನಾ | ನಂದದಿಂ ಬಲಗೊಂಬೆನೊಲಿದು ||

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಕುಮಾರರಾಮವಕಥೆ

ಇದು ಸಾಂಗತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ ; ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಪಟ್ಟದಿಗಳೂ ಇವೆ
 ಆತ್ಮಾನ 12, ಸಂಧಿ 47, ಪದ್ಯ 5807. ಇದರಲ್ಲಿ ಕರ್ಣಾಟದೇಶಾಧೀಶ್ವ
 ರನಾದ ಕಂಪನಪತಿಯ ಕುಮಾರ ಕುಮಾರರಾಮನ ಚರಿತವು ವರ್ಣಿತ
 ವಾಗಿದೆ.

ಚೆಂಡಾಟವಾಡುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಚೆಂಡು ಅರಮನೆಗೆ ಹೋಗಿಬೀಳಲು ಕುಮಾರರಾ
 ಮನು ಅದನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಹೋದಾಗ ಅವನ ಮಲತಾಯಿಯಾದ ರತ್ನಾ
 ಜಿ ಅವನನ್ನು ಕೆಟ್ಟಮನದಿಂದ ಹಿಡಿದಳು. ಅವನು ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡುಹೋಗಲು ರತ್ನಾಜಿ
 ಗಂಡನೊಡನೆ ಇಲ್ಲದ ಚಾಡಿಯನ್ನು ಹೇಳಿ ಅವನನ್ನು ಕೊಲ್ಲಿಸಬೇಕೆಂದಾಗ ದೊರೆ ಮಂ
 ತ್ರಿಗೆ ಆಜ್ಞಾಪಿಸಲು ಅವನು ರಾಜಕುಮಾರನನ್ನು ನೆಲಮಾಳಿಗೆಯಲ್ಲಿರಿಸಿ ಕೊಂದೆನೆಂದು
 ಹೇಳಿಬಿಟ್ಟನು. ಈ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ ತುರುಕರು ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಮುತ್ತಲು ಕುಮಾ
 ರರಾಮನು ಬಹಳಸರಾಕ್ರಮದಿಂದ ಅವರೊಡನೆ ಏಕಾಕಿಯಾಗಿ ಕಾದಿ ಮಡಿದನು.

ಎಂಬುದೇ ಕಥಾಗರ್ಭ. ಇದನ್ನು

ರಸದಿಂದ ಪುಟ್ಟಿಸಿ ಭಾವದಿಂದ ಬಲಿಯಿಸಿ | ಪೊಸಬಗೆವೆತ್ತಲಂಕೃತಿಯ |

ಎನಕದಿಂದ ಬಳಿಯಿಸಿ ಕೃತಿಯೆನಿಸುವೆನಿ | ರಸಕರು ಮೆಚ್ಚುವಂದದಲಿ ||

ಎಂದು ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ನಮಗೆ ದೊರೆತ ಪ್ರತಿಗಳಲ್ಲಿ ಮೊದಲು ಸ್ವ
 ಲ್ಪಭಾಗವಿಲ್ಲ. ಆಮೇಲೆ ಶಿವ, ಸರಸ್ವತಿ, ಗಣೇಶ ಇವರುಗಳ ಸ್ತುತಿ
 ಯಿದೆ. ಆತ್ಮಸಾಂಗತ್ಯದಲ್ಲಿ

ಇದು ಯದುಕುಲಾ ಮಾತ್ಯ ವಂಶದೊಳಗುದಯಿಸಿದ |
 ಸದಮಲಯಶೋವಿರಾಜಿತವಿಜಯನ್ಯಪತನುಜ |
 ವಿದಿತವಿತರಣವಿನಯವಿಕ್ರಮವಿಭಾಸಿಯೆಂದೆನಿಸ ಮಾಧವನಾಸನ ||
 ಉದರಾಬ್ಧಿಭವಚಂದ್ರ ನಂಜುಂಡನೊಲಿದೊರೆದ |
 ಕದನಕಲಿಕಾಲಕಸಿಕೇತು ಕಲಿಶುಚಿರಾಮ |
 ನುದಿತಕೃತಿಬಂಧದೊಳ ಮೃದುಪದನ್ಯಾಸದೊಳ.

ಎಂಬ ಪದ್ಯವೂ ಗ್ರಂಥಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ

ಇದುಸಮಸ್ತಸುರಾಸುರಮೌಲಿಮಾಲಾಕೀಲಿತನೊತ್ತ ರತ್ನಸ್ರಭಾಪುಂಜರಂಜಿತಜಂ
 ದ್ರಚೂಡಚರಣಾರವಿಂದಮಧೂಳೀಮಧುಕರಾಯಮಾನ ಮಾಧವನೊನು ಕವಿತಾವಿಶಾರ
 ದನಂಜುಂಡವಿರಚಿತಮುಪ್ಪ ಕುಮಾರರಾಮಮಹಾಪ್ರಬಂಧದೊಳ

ಎಂಬ ಗದ್ಯವೂ ಇವೆ.

ಇವನ ಬಂಧವು ಲಲಿತವಾಗಿದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ---

ಸಮುದ್ರ

ಅರಣ್ಯಪ್ರವಾಳನಿಕರದಿನುತ್ಕಳಿಕಾ | ಭರದಿಂದ ಕುಶಚಯದಿಂದ |
 ತಿರುಗುವ ವನಚರತತಿಯಿಂದಾಕಡ | ಲಿರದೆಸೆವುದು ವನದಂತೆ ||

ಕರ್ಣಾಟದೇಶ

ಕಾವೇರಿಯಿಂದ ಗೋದಾವರಿವರೆಗಮಿ | ದಾವಸುಧಾತಳವಳಯ |
 ಭಾವಿಸೆ ಕರ್ಣಾಟಕಜನಪದವದ | ನಾವನೊಲಿದು ಬಣ್ಣಿಸುವನು ||
 ನಡೆವಂಚೆ ನುಡಿವರಗಳಿ ನಲಿದಾಡುವ | ಬೆಡಗಿನ ನವಿಲು ಕೂಗಿಡುವ |
 ಪಡಿಯುಪಿವಕ್ಕಿ ಮೊರೆವ ಪರಮೆಗಳೆದೇ | ಗೆಡಿವು ವು ಪಥಿಕರನಲ್ಲಿ ||
 ಮಡಿಯೆಂಬ ಮಾತು ಸಂಖ್ಯಾವಾಚಿಗಳ ಕಟ್ಟ | ಕಡೆಯೊಳು ಶಾಕವಾಟಿಯೊಳು |
 ತಡೆಯದಾರಜಕೊಳಿಲ್ಲದಾಜನಪದ | ದೆಡೆಯೊಳಿಲ್ಲಲ್ಲಿ ನೋಡಿದಡಂ ||

ತುಂಗಭದ್ರೆ

ಮಡುವಿಂದ ಬಾನ್ಸು ಉ ನೆಗೆವೆಳವಿಾನಗಳ | ಗಡಣದಿಂದಾನದಿಯೆಂಬ |
 ಮಡದಿ ಮುದನೊಳಾಡುವಣ್ಣೆ ಕಲ್ಲಂತೆ ಕ | ಕೊಡನೆಸೆದುದು ನೋಟಿಕರ ||

ಕೊಳ

ಕೊಳವರ್ಕ್ಕಿಗಳ ಕೊಟ್ಟ ತುಂಬಿಯ ತುಱುಪಟ್ಟಿ | ಕಳಹಂಸೆಗಳ ಕಾಳೆಗದ |
ಕಳನೆಣೆವಕ್ಕಿಗಳೆಡೆಯನಲಾಪೂ | ಗೊಳನೆಸೆದುದು ಕಣ್ಣೆಗೆ ||

ಚಂದ್ರ

ಬೆಳುದಿಂಗಳೆಂದೆಂಬ ವಾಲ್ಮಡಲಿಂ ಬಾಂ | ಬೊಣ್ಣೆಗೆ ಜಲಕ್ರೀಡೆಗೆಂದು |
ತಳುವದೆಯ್ದವ ಕಳಹಂಸನಂತಿಂದುಮಂ | ಡಳವೆಸೆದುದು ಗಗನದೊಳು ||

ಅಡಕೆಯಮರ

ಅಲರ್ವಿಲ್ಲನ ಪಸುವರ್ವರಲ ಮಿಂಚೆಗಳ ಜಂ | ಗುಳಿಯಂತೆ ಮೆಣ್ಣೆವ ಬಿಣ್ಣೊನೆಯ |
ತಳೆದಿರ್ಪಡಕೆಯಮರದ ಸಾಲಲ್ಲಿ ಕ | ಣ್ಣೊಸಿದುವೇನ ಬಣ್ಣೆವೆನು ||

ವ್ಯಾಸರಾಯ. ಸು. '1525

ಈತನು ಕೀರ್ತನೆಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಮಾಧ್ವಕವಿ; ಸೋಸಲೆಯಲ್ಲಿರುವ ವ್ಯಾಸರಾಯಮಠಕ್ಕೆ ಸ್ವಾಮಿಯಾಗಿದ್ದನು. ಈತನ ಗುರು ಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯತೀರ್ಥ, ವಿದ್ಯಾಗುರು ಶ್ರೀಪಾದರಾಯ. ವಿಜಯನಗರದ ಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯನ (1509-1529) ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಈತನು ಇದ್ದಂತೆ ಕೆಲವು ಶಾಸನಗಳಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಕುಹುಯೋಗವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾದಾಗ ರಾಜನ ವ್ರಾಥನಾನುಸಾರವಾಗಿ ಈತನು ವಿಜಯನಗರದ ಸಿಂಹಾಸನದಮೇಲೆ ಕುಳಿತು ಅಯೋಗವು ಮುಗಿವವರೆಗೆ ಆಳಿದಂತೆ ಪ್ರತೀತಿಯಿದೆ. ತಿರುಪತಿಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀನಿವಾಸದೇವರಿಗೆ 12ವರುಷ ಅರ್ಚಕನಾಗಿದ್ದಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಈತನ ಹಾಡುಗಳಲ್ಲಿ ಕೃಷ್ಣ ಎಂಬ ಅಂಕಿತವಿದೆ. ಒಂದು ಹಾಡನ್ನು ಉದಾಹರಿಸುತ್ತೇನೆ—

ರಾಗ ಮುಖಾರಿ. ಅದಿತಾಳ.

ಪಲ್ಲವಿ|| ನರನಾದಮೇಲೆ ಹರಿನಾಮ ಜಿಹ್ವೆಯಲಿರಬೇಕು ||
ಭೂತದಯಾಪರನಾಗಿರಬೇಕು | ಪಾತಕವೆಲ್ಲಾ ಕಳೆಯಲಿಬೇಕು |
ಮಾತುಮಾತಿಗೆ ಹರಿಯೆನಬೇಕು ||1||
ಶಾಂತಿಕ್ಷಮೆದಮೆಹಿಡಿಯಲಿಬೇಕು | ಭ್ರಾಂತಿಕೋಧವ ಕಳೆಯಲಿಬೇಕು |
ಸಂತತ ಸನ್ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಇರಬೇಕು ||2||

ಕಾಮಕ್ರೋಧವ ತಾ ಬಿಡಬೇಕು | ಮಮತಾಹಂಕಾರವ ಕಳಿಯಲಿಬೇಕು |

ಸೌಮ್ಯರಾ ಸಂಗದೊಳಿರಬೇಕು ||3||

ವೇದಶಾಸ್ತ್ರವನೋದಲಿಬೇಕು | ಜೋಧತತ್ವವ ತಿಳಿಯಲಿಬೇಕು |

ಮಾಧವನ ಸ್ಮರಣೆಯ ಮಾಡಲಿಬೇಕು ||4||

ತಂದೆಕೃಷ್ಣನ ಒಯವಿರಬೇಕು | ಬಂದುದುಂಡು ಸುಖಬಡಬೇಕು |

ಜೆಂದಾಗಿ ಜಗದೊಳಿರಬೇಕು ||5||

ಓದುವಗಿರಿಯ. ಸು. 1525.

ಈತನು ಸಾನಂದಗಣೇಶಸಾಂಗತ್ಯ, ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರಸಾಂಗತ್ಯ ಇವುಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ ; “ ಪುರಾಣದ ವಿರೂಪಾಕ್ಷನ ವರಗರ್ಭಶರಧಿಚಂದ್ರಮನ ಪರಮವಾವನಮೂರ್ತಿ ಕಂತೆಯದೇ ವರ ಚರಣವ ನಾ ಬಲಗೊಂಬೆ ” ಎಂಬುದರಿಂದ ಈ ಕಂತೆಯದೇವನು ಇವನ ಗುರುವಾಗಿರಬಹುದು. ಇವನ ತಂದೆ ಕರಿಯಸೋಮಪ್ಪ. ಶ್ರೀಗಿರಿಯಮಲ್ಲೇಶನ ಚರಣಕಮಲಮಧುಕರನು, ವರಕವಿಕರಧಿಚಂದ್ರಮನು ಎಂದು ತನ್ನನ್ನು ವಿಶೇಷಿಸಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಹರಿಣಪುರಸಿಂಹಾಸನಾಧೀಶ್ವರ ಗುರುಕೆಂಪನಂಜೇಶ್ವರನುದರಜಾತ ನಂಜಯ್ಯನು ಈ ಎರಡುಗ್ರಂಥಗಳನ್ನೂ ತನ್ನಿಂದ ಬರೆಸಿದಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಛಂದವಲಂಕಾರವೊಂದಿದ ವಡಿ ಪ್ರಾಸು ಬಿಂದುವೆಂಬೀಗಣನೆಯನೊಂದುವನುತವನಲ್ಲ ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಇವನ ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರಸಾಂಗತ್ಯವು ಶಕ 1498 ಈಶ್ವರವರ್ಷದಲ್ಲಿ—ಎಂದರೆ 1577ರಲ್ಲಿ—ಪ್ರತಿನಾಡಲ್ಪಟ್ಟಂತೆ ತಿಳಿವುದರಿಂದ ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1525 ಆಗಿರಬಹುದು.

ಪೂರ್ವಕವಿಗಳನ್ನು ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದಾನೆ—

ಬಾಣಮಯೂರನುದ್ಧಟಕಾಳಿದಾಸನು | ಜಾಣಹಂಪೆಯಹರೀಶ್ವರನ |

ಮಾಣದೆ ಮುಖಣೇಶ್ವರರಾಘವಾಂಕನ | ಕೇಣವಿಲ್ಲದೆ ಬಲಗೊಂಬೆ ||

ಇವನ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ

1. ಸಾನಂದಗಣೇಶಸಾಂಗತ್ಯ

ಸಂಧಿ 6, ಪದ್ಯ 440. ಇದರ ಕಥಾಗರ್ಭವನ್ನು ಕವಿ “ ನಿರ

1 ಇನ್ನೊಂದು ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ 478 ಎಂದಿದೆ

ಯಾಧಿಪತಿಯ ಪಟ್ಟಣವ ಕೋಳ್ಕೊಂಡು ಕೈಲಾಸಕ್ಕೆ ಕೊಂಡೊಯ್ದು ಯತಿ ಸಾನಂದಚರಿತೆ”¹ ಎಂಬ ಪದ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿ ಸೂಚಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಗಿರಿಯಮಲ್ಲೇಶನ ಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಗಣೇಶ, ಕಂತೆ ಯದೇವ ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಒಂದೆರಡು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ---

ವನ

ನೆಲಲ ತಂಪಿನ ಕೊಳ ತಳರ ಮಂಟಪ ಸಣ್ಣ | ಮುಖಲುವಟ್ಟಿಯ ರನ್ನ ಜಗಲಿ |
ಸುಖಿಗಾಳಿ ಸುತ್ತ ಪರ್ಬದ ಲತೆ ಪೂಡೋಟಿ | ನಳವಟ್ಟು ಮೆಣಿದುವಾವನದಿ||

ನರಕ

ಕಡಿದು ಕಚ್ಚಿ ಪೀರಿ ಹಾಟುವ ಜಿಗುಳಿಯು | ಬಿಡದೆ ಕಡಿವ ವಜ್ರದುಂಬಿ |
ಮಡಲಿಣ್ಣಿದಕ ಮರಗೆಂಬುಗ ದಾರಿಯೊ | ಳೆಡೆಡಿಪಿಲ್ಲ ನೋಡಿದರೆ ||
ವಿಷದ ಕಾರ್ಮಡು ಕೆಂಡದ ತೊಣಿ ದಕ್ಕುಂ|ಮುಸುಕಿ ಹರಿವ ವೆದೊಣಿಯು |
ಬಿಸಿನೀರ ಭಾವಿ ಹಾವಸೆಗಲ್ಲುಸೋಪಾನ | ಹೊಸಪರಿಯಲ್ಲಿ ನೋಡಿದರೆ ||

2. ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರಸಾಂಗತ್ಯ

ಸಂಧಿ 6, ಪದ್ಯ 441. ಇದರಲ್ಲಿ ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರನ ಕಥೆ ಹೇಳಿದೆ.

ಚೇರಮಾಂಕ. 1526

ಈತನು ಚೇರಮಕಾವ್ಯವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರಶೈವ ಕವಿ ; ಇವನ ಪಿತಾಮಹನು ಆದ್ಯುಪಿರಿಯಾಳನನ್ವಯೋದ್ದಾನನೂ ಚಿಕ್ಕವೀರೇಶಕರಜಾತನೂ ಆದ ನಾಗಲಿಂಗಸೆಟ್ಟಿ ; ತಂದೆ ರಾಜಪೂಜ್ಯ ನಾದ ಗಂಗಪ್ಪಸೆಟ್ಟಿ ; ಗುರು ಚೆನ್ನವೀರೇಶ. ಗುಬ್ಬಿಯಮಲ್ಲಣಾರ್ಯವ(1513) ಕೃಪೆಯಿಂದ ತನ್ನ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥ ನಿರ್ಮಾಣಕಾಲವು ಶಕ 1448ನೆಯ ವ್ಯಯಸಂವತ್ಸರ—ಎಂದರೆ 1526—ಎಂದು ಹೇಳಿದೆ.

ಪೂರ್ವಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ವಾಲ್ಮೀಕಿ, ಮಯೂರ, ಹಲಾಯುಧ, ವಾಲ್ಮುಕಿ ರಿಕೆಸೋಮ, ಭೋಜ, ಬಾಣ ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿ

ಅರಸನರ್ಥವನಿತ್ತು ಶರಣಗೈಯಾಕೆಣಿಯ |
 ಮರುಳಿಂದ ಕಟ್ಟಿಸುತ್ತ ಬಯಲಾದ ಹಿರಿಯ ಪ |
 ದ್ಮರಸರವರಣುಗನುಣಿ ರಾಮಾನುಜನ ಶಿಷ್ಯನಂ ಭಂಗಿಸುತ್ತಾತನ ||
 ಮೊರೆದನಂ ವೀರಬಲ್ಲಳನ ಸಭೆಯೊಳಗಿದುರ್ |
 ಕರಮದರ್ನಂಗೈದ ಮಹಿಮೆಗವನಿಸನಿಜಗೆ |

ಬರುತ ಹಂಪೆಯೊಳೇಶಭಕ್ತರಂ ನುತಿಸಿದ ಹರೀಶನಂ ಬಲಗೊಂಬೆನು ||

ಎಂಬ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಕೇರೆಯಪದ್ಮರಸ, ಕುವಾರಪದ್ಮರಸ, ಹರೀಶ್ವರ ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ಮರಿಸುತ್ತಾನೆ. “ನವರಸಭಾವಲಕ್ಷಣಾಲಂಕಾರನಿಪುಣ” ಎಂದು ತನ್ನನ್ನು ವಿಶೇಷಿಸಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಚೇರಮಾಂಕವ್ಯ

ಇದು ವಾರ್ಧಕಪಟ್ಟಿದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ ; ಸಂಧಿ 11, ಪದ್ಯ 555.

ಇದರ ಕಥಾಗರ್ಭವು ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ—

ನಾರದನ ಬಿನ್ನಸಕೆ ಭಸಿತಕಾಯನ ಶಿವಂ |
 ಧಾರಣೆಗೆ ಕಳುಪೆ ಚೇರಮನೆನಿಸಿ ರಕ್ಷಾವಿ |
 ಚಾರಮಂ ಪರಕಲಿಸಿ ಭವನನುಜ್ಜೆಯ ಭದ್ರಗಾಯಕಂಗಿಷ್ಟವಿತ್ತು ||
 ಆರುಚಿರನಂಬ್ಯಣ್ಣನೊಡನಿದುರ್ ಒಲಿದಕವಂ |
 ಮಾರಾರಿಯೂರ್ಗೈಯ್ದೆ ಪಿದೆ ಧಾಃಯವೋಗಿ |
 ಚಾರುಕಾವ್ಯವನಲ್ಲಿ ಕೇಳಿಸಿದನೆಂಬಕಥೆ.

ಇದರ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಕವಿ

ಬಿಟ್ಟಕಣ್ಣವರೂರ ಸುಧೆಯ ಸವಿ ಮನವಲದುರ್ |
 ನಟ್ಟು ಕೂಡುವ ಲತಾಂಗಿಯ ಸೋಂಕು ಪುಳಕವಳ |
 ವಟ್ಟು ಹಾಡುವ ಗಾನರಸದಿಂಪು ಜಾಜಿಯೊಳ್ಳರಲ ಕಂಪುಗಳ ಸೊಂಪು ||
 ಕಟ್ಟಿಟ್ಟುಣನ ಸುತನ ರೂಪು ನಲ್ಲಿನ ಸೈವು |
 ಮುಟ್ಟಿ ಪಂಚೇಂದ್ರಿಯಂ ನಲಿವನೋಲ್ ಗಂಗೆವು |
 ಸೆಟ್ಟಿಯಾತ್ಮ ಜಚೇರಮಂ ಪೇಡ್ಡಿ ರಸಕಾವ್ಯವೆಸೆವುದವಿಳಿಗೆ ಸೇವ್ಯ ||
 ರಸಿಕರಾಹಾ ಎನಲು ಭಾವಕರು ತಲೆದೂಗೆ |

ಪೊಸಬಗೆಯಿದೆಂದು ಕೊಂಡಾಡೆ ಲಾಕ್ಷಣಿಕರಾ |

ಲಸಲು ವಿದ್ವಜ್ಜನಂ ಪೇಟೆದೀಕಾವ್ಯ

ಎಂಬ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು

ವೇನಾಂತಸಿದ್ಧಾಂತಲಕ್ಷಣವೈದ್ಯಭರತಸಾಮುದ್ರಿಕಜ್ಯೋತಿಷಾಲಂಕಾರಸರಸ
ಗೀತಂ ವಾದ್ಯಶಕಾನಸದ್ವ್ಯಾಕರಣಸೂಪರತಿಶಾಸ್ತ್ರದೊಳಗೆ ಪರಿಣತನೆನಿಸ್ಪ ಸತ್ಕವಿಮಲ್ಲ
ಣಾರ್ಯಗುರುವರನ ಕೃಪೆಯಂ ಪಡೆದು

ಬರೆದಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಭೋಗಮಲ್ಲೇಶ್ವರಸ್ತುತಿ
ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ವಾರ್ವತಿ, ಗಣೇಶ, ಷಣ್ಮುಖ, ನಂದಿ, ಭೃಂಗಿ,
ವೀರಭದ್ರ ಇವರುಗಳನ್ನು ಹೊಗಳಿ ಆಮೇಲೆ ತನ್ನ ಗುರು ಚೆನ್ನವೀ
ರೇಶ, “ ಗುಬ್ಬಿಯಮಲ್ಲಣಾರ್ಯಪೌತ್ರ, ಸಂಸ್ಕೃತಕರ್ಣಾಟಕಕವಿತಾ
ವಿತಾರದ, ಬಸವೇಶ್ವರಪುರಾಣಾರ್ಥಭೋಗಿ ” ಯಾದ ಮಲ್ಲಣಾರ್ಯ, ಸೋ
ಲೂರಚಿಕ್ಕಬಸವ ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ತುತಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಇವನ ಬಂಧವು ಪ್ರೌಢವಾಗಿದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ---

ಸಮುದ್ರ

ಕರಿಯ ವನವೋ ಹರಿಯ ತಲ್ಪವೋ ಭಾವಿಸಲ್ |

ಸಿರಿವೆಣ್ಣು ಸೂತಿಕಾಗೇಹವೋ ರನ್ನಂಗ |

ಳಿರಿಸಿದ ಕರಂಡವೋ ಮಕರಮಿನಾಳಕರ್ಣಾಟಕಗಳ ರಾಸಿಯ ||

ಸುರಿದ ಕಳನೋ ವಾಡಬಂ ಪೊರೆವ ಕೊಯಿಗುಣಿಯೊ |

ಸುರಸಗಾಣೋಡಿದಹಿತರು ಬಲಿದ ಜಲದುರ್ಗ |

ದಿರವೊ ಪೇಟೆನೆ ಮೆಹುದುದರರೆ ಬಹುಬಂಧು ಭೂಪರಿವೃತ್ತವಾದ ಸಿಂಧು ||

ಮಳೆ

ಬೇಸಗೆಯ ಬಿಸಿಲುಗೆ ಬಾಯಾಣಿ ಮೇಘವಂ |

ದಾಸಮುದ್ರೋದಕವನತಿತ್ಯಷ್ಟೆಯಿಂ ಕೊಂಡು |

ದೋಸದೆ ಜಲೋದರದರೋಗವಾಗಲೊಂದು ಮೊಲಗೆಂಬ ಮೊರೆಯನಿಡಲು ||

ಆಸುರದೆ ಕಾರಂಬ ವೈದ್ಯನಾಮಿಂಜೆಂಬ |

ಭಾಸುರದ ಶಸ್ತ್ರಮುಮನಲ್ಲಲ್ಲಿಗಿಡೆ ಪೊಳೆದು |

ಸೂಸುತಿಹ ರಕ್ತಕಣವೊಗುವ ನೀರೆನಲಿದ್ರೋಪದೊಳ್ಳು ಕಣಿವೆ ||

ಮಾವಿನಹಣ್ಣು

ಚಂದಿರಗದಿದರ್ಶನವನಬಲಾರುಣಾಧರದ |
 ಮಂದರಾಗದ ರುಚಿಯನೆಳವೆಣ್ಣು ನಲಗುಟ್ಟ |
 ದಿಂದಾದ ಸೊಗಸನಾಸತ್ಯವೀಶ್ವರರ ವಾಕ್ಯಾಮೃತದ ಮಾಧುರ್ಯದ ||
 ಚಂದದಮರರ ಧೇನುವಿನ ಸುಧೆಯ ಸವಿಯನಿವ |
 ನೊಂದುಗೂಡುತ ಜೈತ್ರನೆಂಬ ಪರಮೇಷ್ಟಿ ಸಿರಿ |
 ಗಂದಗಿಂದೀಯುಪವನದೊಳಟ್ಟನೆನೆ ರಸಾಲದ ಪಕ್ವಫಲಮೆಸೆದುವು ||

ಹಲಸಿವಹಣ್ಣು

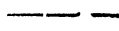
ಮಿಸುನಿದಗಡುಗಳ ಮಿಗೆ ಸುರುಳ್ಳು ನ್ಯುದುಮಧುರತೆಯ |
 ನೊನೆದಿತ್ತು ಕಂಪೂಡಿಯದೊಳಗೆ ನೆಹಿಯಮೃತ |
 ರಸಮನೊಯ್ಯನೆ ತೀವಿ ಸಲೆ ಜೈತ್ರನೆಂಬಜಂ ಪೊಸಪಟ್ಟಸಾಲೆಯೊಳಗೆ ||
 ಮಸಗದಂತವನಿಡುತ್ತವಹಿ ಮೀಲ್ಪುಳಸಿನೊಳ್ |
 ಪಸುಮೂಗುಳ್ಳಜ್ಜಿಗಳ ಮದನನೈಪಗೆಂದು ಸೇ |
 ರಿಸಿ ಬೈತ ಬೋನಗುಡಿಕೆಯತೊಡೆ ಸಾಲ್ವಿಡಿದ ಪನಸಫಲತತಿ ಮೆಹಿದುವು ||

ಮುತ್ತಗ

ಧರೆ ಬಿರಿಯಲರಗನ ಘಣಾವಣಿಯ ದೀಪ್ತಿ ವಿ |
 ಸ್ಫುರಿಸಿದವುದೋ ಬೇಸಗೆಯ ಬಿಸಿಲ ಬೇಗೆಗಾ |
 ಧರೆ ಬೆಂದು ನಿಂದುರಿದವುದೊ ಮೇಣು ಧರೆ ರತ್ನ ಗರ್ಭೆಯೆಂದೆಂಬ ಪೆಸರ ||
 ಪಿರಿದಾಗಿ ಕನ್ನಡಿಸಿದವುದೊ ಕಾಷ್ಠದೊಳಗ್ಗೆ |
 ಪರಿಜುವೆತ್ತದೊ ಪಸಿಯ ಕಾಹ್ನಿಜ್ಜೊ ಎಂದೆನಲ್ |
 ದೊರೆವೆತ್ತು ರಂಜಿಸುವುದಾವನಾಂತರದೊಳಗೆ ಪೂತ ಮುತ್ತಗದ ವೃಕ್ಷಂ ||

ದುಂಬಿ

ಉತ್ತಮದ ಮಿಸುಪಿಂದ್ರನೀಲದ ಹೊಳೆವ ಮಣಿಗೆ |
 ಕತ್ತುರಿಯುರುಳಿಗಳ್ಗೆ ಮುನ್ನವೀಜಗಮುಮಂ |
 ಪೆತ್ತಜಂ ನಾಸಿಕಮನಾಡಿಡಿಯನೊಳ್ಗೆ ಊಗಳತ್ತನಲ್ಲದೊಡಂತಹ ||
 ಚಿತ್ತರದ ಕಾಂತಿ ಪೊಸಕಂಸಿನೊಂದೇಹಿಯಂ |
 ಮತ್ತವೇಂ ಪಡೆವುವೇ ತಾವೆಂಬಮಾಘ್ನಿಯಿಂ |
 ಪೊತ್ತುಪರಿಮಳವನಾವನದೊಳಗೆ ಬಿಡದೆ ಸುಖಿಯು ತಿವುರ್ವರಸುದುಂಬಿ ||

ಪದ್ಯಕವಿ. 1528.

ಇವನು ವರ್ಧಮಾನಚರಿತೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಈತನು ಜೈನ ಕವಿ ; ನಾಗಯ್ಯನ ಮಗನು. ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಶಕ 1450 ಸರ್ವಧಾರಿಯಲ್ಲಿ, ಎಂದರೆ 1528ರಲ್ಲಿ ಬರೆದಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ವರ್ಧಮಾನಚರಿತೆ

ಇದು ಸಾಂಗತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ ; ಸಂಧಿ 12. ಇದರಲ್ಲಿ 24ನೆಯ ತೀರ್ಥಂಕರನಾದ ವರ್ಧಮಾನನ ಅಥವಾ ಮಹಾವೀರನ ಕಥೆ ಹೇಳಿದೆ

ಮುರಿಗೆಯಶಾಂತವೀರ. ಸು. 1530

ಈತನು ಪ್ರಭುಲಿಂಗದಕಂದ, ವೈರಾಗ್ಯಪಟ್ಟದಿ, ಏಕೋನವಿಂಶತಿಪ್ರಬಂಧ ಇವುಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ ; ಮುರಿಗೆಮಠದ ಸ್ವಾಮಿಯಾಗಿದ್ದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಸಿದ್ಧಲಿಂಗನ ಕರುಣಾಶೇಷಂ ಸಿದ್ಧಿಸಿದ ನಿಜಬೋಳಬಸವನ ಪ್ರಸಾದಸೇವನೆಯಿಂದ ಬೆಳೆದಿದರ್, ಉದ್ದವಾದಾಗುವಿನಿಂ ಸಲೆ ಸಿದ್ಧಕಟ್ಟೆಗೆಹಳ್ಳಿದೇವನ ಶುದ್ಧಜ್ಞಾನದಿ ಬೆಳೆದ, ಮುರಿಗೆಯಶಾಂತವೀರದೇವ ಎಂಬ ಈತನ ಸ್ತುತಿರೂಪವಾದ ಪದ್ಯಭಾಗದಿಂದ ಇವನು ತೋಂಟದ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗನ (ಸು. 1470) ಶಿಷ್ಯನಾದ ಬೋಳಬಸವನ ಅನುಗ್ರಹಕ್ಕೆ ವಾತ್ರನಾಗಿದ್ದಂತೆಯೂ ಕಟ್ಟೆಗೆಹಳ್ಳಿದೇವನಿಂದ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪಡೆದಂತೆಯೂ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ತೋಂಟದ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗದೇವನ ಪ್ರಶಿಷ್ಯನಾದುದರಿಂದ ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1530 ಆಗಬಹುದು. ಈತನ ಸ್ತುತಿರೂಪವಾದ ಒಂದು ಪಟ್ಟದೀಗ್ರಂಥವಿದೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ

I. ಪ್ರಭುಲಿಂಗದಕಂದ

ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ 53 ಕಂದಗಳಿವೆ. ಇವು ಪ್ರಾಯಶಃಕವಾಗಿ ರಾಜಲಿಂಗ ಪ್ರಭುವೇ ಎಂದು ಮುಗಿಯುತ್ತವೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಯೋಗಶಾಸ್ತ್ರಕ್ರಮದಿಂದ ಶಿವಪೂಜೆ ನಿರೂಪಿತವಾಗಿದೆ. ಇದರಿಂದ ಒಂದೆರಡು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ—

ಬಳಹೊಜಿಗಿಡಬಲದೊಳವೇಣ್ | ಕಳಗಂ ಮೇಲೆಸೆನ ಮುಂದೆ ಪಿಂದೆಲ್ಲೆಡೆಯೊಳ |
 ದಳಕುಳಕರಣಕದಂಬ | ಸ್ಥಳದೊಳ್ ಧಳಧಳಪ ರಾಜಲಿಂಗಪ್ರಭುವೇ ||
 ರವಿಗಂಗಾಸಿಂಗಲೆಯಾ | ಸವಿಗದಿರನ ಜಗುನೆಯಿಡೆಯನಲಕಸತಿಯ |
 ಗವಸಿಸುಸುಮ್ಮೆಯ ಸಂಗಮ | ದವಗಡದುರುಗಿರಿಯ ರಾಜಲಿಂಗಪ್ರಭುವೇ ||
 ಈ ಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ಪರ್ವತಶಿವಯೋಗಿ (ಸು. 1650) ಬಂದು ವಾಖ್ಯಾನ
 ವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ.

2. ವೈರಾಗ್ಯಷಟ್ಪದಿ

ಇದರಲ್ಲಿ ನೀತಿವೇದಾಂತಬೋಧಕವಾದ 101 ವಾರ್ಧಕಷಟ್ಪದಿಗಳಿವೆ. ಇದರಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ವಿರತಿಯಂಕುರದೋಣು ಸುಜ್ಞಾನ ಮದವೇಣು |
 ಸ್ಥಿರಚಿತ್ತ ಕಳಪೇಣು ಸತ್ಯಗುಣಗಳ ಬೀಣಿ |
 ದುರಿತಪಂಕವು ತಾಣಿ ಸಂಶಯಂಗಳು ಹಾಣಿ ಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಮನವ ಮಾಣಿ ||
 ದುರುಳವಾಯೆಯ ವಾಣಿ ತನುವಿನೊಳ್ ಕ್ರಿಯೆಯೊಣಿ |
 ಸರಜರಿತೆಗಳ ಸಾಣಿ ಮುಕ್ತಿಗಂ ಬಾಯಾಣಿ |
 ಧರೆಗೆ ಭಕ್ತಿಯ ತೋಣಿ ಕುಟಿಲಸಟಿಯಂ ತೂಣಿ ಜರಿಸ ಸುಜನೋಪಕಾರಿ ||
 ನಿಂದ್ಯದನ್ನವನುಂಡು ಹಾಸ್ಯರಸವೀಂಟುತ್ತ |
 ಹಿಂದದಜ್ಞಾನವಸನವ ವೇದ್ವು ತ್ರಿಗುಣಂಗ |
 ಳೊಂದುಗೂಡಿದ ವೀಳ್ಯಮಂ ಮೆದ್ದು ವ್ಯಸನಸಪ್ತಕದ ನೀರ್ಮುಕ್ಯುಳಿಸುತ ||
 ಮುಂದೆ ಮುಮ್ಮಲವೆಂಬ ಸುರೆಯಸತಿಹೊಟ್ಟಿಯೊಡೆ |
 ವಂದದಿಂದೀಂಟಿ ವಾಪದ ಶಿಲಾಸ್ತಂಭಕ್ಕೆ |
 ಯೊಂದಿದಕ್ಕರಗಳಾಗುತ ಭವವನಾಳುವರ ಮೇಳಮಂ ಬಿಡು ಗಡಣುಗಾ ||
 ಮಾಧವಗೆ ಹರಿನಾಮವೆನಗೆಯುಂ ಹರಿನಾಮ |
 ಮಾಧವಗೆ ಜಲಶಯನವೆನಗೆಯುಂ ಜಲಶಯನ |
 ಮಾಧವನ ಪಿರಿದೆನು ಎನ್ನ ಕಿಣ್ಣಿಬೇನೆನುತ ಕಪ್ಪೆ ವಿಷ್ಣುವ ಒಣಿವೊಲು ||
 ಬಾಧಕರು ಹಸಿವು ತೃಣೆ ನಿದ್ರೆ ಜನನಂ ಮರಣ |
 ವೀಧರಿತ್ರಿಯೊಳಿಮಗೆ ನಿಮಗೆ ಸರಿಯದಱುಗಿಂ |
 ದಾದುದೇಂ ನಿಮಗೆ ದೇವತ್ವವೆಂದೆನುತ ಪೊಳೆವಾತುಗಳ ಸೊಣಿಹುತಿಹರು ||

3 ಏಕೋನವಿಂಕತಿಪ್ರಬಂಧ

ಇದರಲ್ಲಿ 19 ಪದ್ಯವಿರುವುದರಿಂದ ಈ ಹೆಸರು ಬಂದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಇದು ವೇದಾಂತಬೋಧಕವಾದ ಗ್ರಂಥ. ಇದರಿಂದ ಒಂದು ಪದ್ಯವನ್ನು ಉದಾಹರಿಸುತ್ತೇವೆ—

ಶ್ರವಣ ಕೀರ್ತನ ನಿಜಸ್ಮರಣ ಪದಸೇವನಂ |

ವಿವಿಧಾರ್ಜನಂ ವಂದನಂ ದಾಸ್ಯಮನುವಿನಿಂ |

ತವೆ ಸಖ್ಯವಾತ್ಮವಿನಿವೇದನಂ ಶಂಭುವಿನ ಭಕ್ತಿಯೊಂಬತ್ತುತೆನು ||

ವಿವರಿಸಲ್ ಮಂಡೆಮನಕಣ್ಣೊಂದೆದೆಯಿಂದೆ |

ಸವವಾತಿನಿಂ ಪಾದಕರಬಾಹುಯುಗಳದಿಂ |

ದವತರಿಕುವಿವು ನಮಸ್ಕಾರಾಂಗಮೆಂಟಾಗಿ ಸದ್ಭಕ್ತಿಸಂಪನ್ನರ ||

ಈ ಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ಒಂದು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವೂ ಇದೆ.

ಸಂಪಾದನೆಯ ಚೆನ್ನಂಚೆದೇವ. ಸು. 1530.

ಈತನು ಆಚರಣೆಯ ಸಂಬಂಧದ ವಚನ, ಬಸವಸೋತ್ರದ ವಚನ, ಮಿಶ್ರಸೋತ್ರದ ವಚನ ಇವುಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಿದುದಾಗಿ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಎಂದರೆ ಈ ಗ್ರಂಥಗಳು ಏತತ್ಯುತವಲ್ಲ; ಇತರರ ಗ್ರಂಥಗಳಿಂದ ಆರಿಸಿ ಜೋಡಿಸಿದ ವಚನಗಳನ್ನು ಒಳಕೊಂಡಿವೆ.

ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ. ಸಂಪಾದನೆಯ ಗುರುಲಿಂಗದೇವನ ಶೀಲವಂತಯ್ಯನ ತ್ರಿವಿಧಿಯ ಟೀಕೆಯಿಂದ ಈತನು ತೋಂಟದಸಿದ್ಧಲಿಂಗವ (ಸು. 1470) ಶಿಷ್ಯನಾದ ಬೋಳಬಸವನ ಶಿಷ್ಯನೆಂದು ತಿಳಿವುದರಿಂದ ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1530 ಆಗಬಹುದು.

ಇವನಿಂದ ಸಂಕಲಿತವಾದ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಆಚರಣೆಯಸಂಬಂಧದ ವಚನವು 261 ವಚನಗಳನ್ನೂ ಬಸವಸೋತ್ರದ ವಚನವು 123 ವಚನಗಳನ್ನೂ ಮಿಶ್ರಸೋತ್ರದವಚನವು 108 ವಚನಗಳನ್ನೂ ಒಳಕೊಂಡಿವೆ.

ಇವನು ಸೇರಿಸಿರುವ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದನ್ನು ಉದಾಹರಿಸುತ್ತೇವೆ—

ಜನ ಮೆಚ್ಚೆ ಶುದ್ಧನಲ್ಲದೆ ಮನ ಮೆಚ್ಚೆ ಶುದ್ಧನಲ್ಲವಯ್ಯಾ; ನುಡಿಯಲ್ಲಿ ಜಾಣನಲ್ಲದೆ ನಡೆಯಲ್ಲಿ ಜಾಣನಲ್ಲವಯ್ಯಾ; ವೇಷದಲ್ಲಿ ಅಧಿಕನಲ್ಲದೆ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಅಧಿಕನಲ್ಲ

ವಯ್ಯಾ; ಧನ ದೊರಕದೆ ನಿಸ್ಪೃಹನೆಲ್ಲದೆ ಧನ ದೊರಕಿ ನಿಸ್ಪೃಹನೆಲ್ಲವಯ್ಯಾ; ಏಕಾಂತದ್ರೋಹಿ ಗುಪ್ತವಾತಕಿ ಯುಕ್ತಶೂನ್ಯಂಗೆ ಸಕಳೇಶ್ವರದೇವ ಒಲಿ ಒಲಿ ಎಂದೊಡೆ ಎಂತೊಲಿವನಯ್ಯಾ.

ಲಿಂಗಮಂತ್ರಿ. ಸು. 1530

ಈತನು ಕಬ್ಬಿಗರ ಕೈಪಿಡಿಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರ ಶೈವಕವಿ; ನಿರೂಪಾಕ್ಷನ ಮಗನು, ನುಗ್ಗೆಹಳ್ಳಿಯ ರಾಯಭೂವರನ ಪ್ರಧಾನಿ. ಸಂಗೀತನಿಪುಣ, ಬಹುಲಿಸಿಂಹ ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ.

ಹಾಸನದ 117ನೆಯ ಶಾಸನದಿಂದ (1573) ವಿಜಯನಗರದ ರಾಜನಾದ ವೀರಪ್ರತಾಪಶಾಹದೇವಮಹಾರಾಯನ (1419-1446) ಅಳಿಯನಾದ ಆತ್ರೇಯ ಗೋತ್ರದ ಆಪವ್ತಂಬಸೂತ್ರದ ಶಾವಾಶ್ವಪ್ರವರದ ಯಜುಶಾಖೆಯ ಸೋಮವಂಶದ ತಿರುಮಲರಾಜನಿಗೆ ನುಗ್ಗೆಹಳ್ಳಿಯ ರಾಯೊಡೆಯನೆಂಬ ಮಗನಿದ್ದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಮತ್ತೊಂದು ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ನುಗ್ಗೆಹಳ್ಳಿಯ ರಾಯಣರಾಜನು ವಿಜಯನಗರದ ಅಚ್ಯುತ ರಾಯನ (1530-1542) ಸಾಮಂತನಾಗಿದ್ದನೆಂದು ಹೇಳಿದೆ. ಈತನೇ ಕವಿ ಹೇಳುವ ನುಗ್ಗೆಹಳ್ಳಿಯ ರಾಯಭೂವರನು. ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1530 ಆಗಬಹುದು. ಕವಿಯಕಾಲವೂ ಅದೇ.

ಕವಿ ತನ್ನ ಗುಣಾದಿಗಳನ್ನು ಈ ಪದ್ಯಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ—

ಶಿವಚರಣಯುಗಸಮಾಕಲಿತಾಂತರಂಗ ಶಿವ|

ಕವಿನಿಕರವಾದಪಂಕೇಜಾತಭೃಂಗ ಸ|

ದ್ವಿವಿಧಮೃದುಶಬ್ದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸೀಯೂಪಾಬ್ಧಿ ಲಲಿತಲಹರೀತರಂಗ ||

ಅವಿರಳಾನಂದಯೋಗಿವ್ರಾತಸಂಗ ದು|ಷ್ಕವಿನಿಜಯಹೃದಯಾಂಧಕಾರದೂರಪತಂಗ|
ನವಮದನರೂಪ ನಿರೂಪಾಲಿಂಗ.

ಧುರಧೀರನುಗ್ಗೆ ಹಳ್ಳಿಯರಾಯಭೂವರನ| ಪರಮಪ್ರಧಾನಸುಕಲಾಪ್ರವೀಣಂಕೀರ್ತಿ|
ಭರಿತದಿಗ್ವಿಳಯಂ ನಿರೂಪಾಕ್ಷಸಾಧಾರವಿಂದಮಕರಂದಭೃಂಗಂ ||

ಸರಸಸಂಗೀತನಿಪುಣಂ ಬಹುಲಿಸಿಂಹ ಭೂ |

ಸುರವರನಿರೂಪಾಕ್ಷಸುತ ಲಿಂಗಮಂತ್ರಿಪಂ.

ಭಿಕ್ಷಾ ಟನಚರಿತೆಯನ್ನು ಬರೆದಿರುವ ಗುರುಲಿಂಗವಿಭು ಇವನೇ ಆಗಿರಬಹುದೋ ಎಂಬ ಸಂಶಯವುಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಮಂತ್ರಿಯಾದುದರಿಂದ ವಿಭು ಎಂಬ ವಿಶೇಷಣವು ಯುಕ್ತವಾಗಿ ತೋರಬಹುದು. ಆದರೆ ಗುರು ಎಂಬ ಉಪಪದವಿಲ್ಲದಿರುವುದರಿಂದಲೂ ಭಿಕ್ಷಾ ಟನಚರಿತೆಯಲ್ಲಿ ಕವಿಯ ವಿಷಯವಾಗಿ ಆನ ಅಂಶಗಳೂ ಹೇಳಿಲ್ಲವಾದುದರಿಂದಲೂ ಆ ಕವಿ ಬೇರೊಬ್ಬನಾಗಿರಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಕಬ್ಬಿಗರಕೈಪಿಡಿ

ಇದು ವಾರ್ಧಕಪಟ್ಟದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಪದ್ಯ 100. ಇದರಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಹಳಗನ್ನಡಪದಗಳ ಅರ್ಥವು ಹೇಳಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿವಾದಿತವಾದ ವಿಷಯವನ್ನು ಕವಿ ಈ ಪದ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ—

ಮಿಸುಪ ಗೂಢಪದಪ್ರಯೋಗದೊಳ್ಳಂ ರಸಮ |
 ನೊಸರ್ವಜ್ಞಗನ್ನಡದ ಜಿಲ್ಲುಮಂ ತದ್ಭವದ |
 ಬೆಸುಗೆಯಂ ದೇಶ್ಯಕ್ಕೆ ಮದ್ದರ್ ಸೊಂಪಂ ತೊಳಪ ತತ್ಸಮದ ಬಿನ್ನಣವನು ||
 ಉಸಿರೆಂದು ಕೋವಿದರ ಬೆಸಲಾನಿದಕೆ ಶೋ |
 ಭಿಸುವ ಕಬ್ಬಿಗರಕೈಪಿಡಿಯೆಂದು ವೆಸರನಿ |
 ತ್ತೊಸೆದು ಪೇಱ್ಡಿಪೆನು.

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಪಂಪಾವಿರೂಪಾಕ್ಷಸ್ತುತಿಯಿದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಬಂದೆರಡು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ವಂಚನೆಗೆ ಮಾಜೆಂದು ವೆಸರಕ್ಕು ವಂಶಮಂ |
 ಬಂಚಮೆನಲಕ್ಕು ಗಾಂವಿನೆಂದು ಗ್ರಾಮಣಿ ಪ |
 ಳಂಚೆಂದು ತಾಗೆಂದು ಸಂಘಟ್ಟನಾರ್ಥ ಪಾಗದಮೆನಲ್ ಪ್ರಾಕೃತಾಖ್ಯಂ ||
 ಉಂಚಮೆಂದುದ್ದಮವ್ಪುದು ಮೇಣವೂರ್ವಮಂ |
 ಪಂಚಮೆಂಬುದು ಅವನೆಯೆನಲಮಾವಾಸ್ಯೆ ಗುಳ |
 ವಂಚಿತಂ ಗುಡ ಪಕ್ಕರಕ್ಕೆ ಯವ್ಪುದು ನಾಡಿ ನಾಱಿಯೆನೆ ಗಱಿಗಿಯುಕ್ಕುಂ ||
 ತುಱಿಲೆಂದು ಮೊಱ್ಗೊಂದು ಕುಂಬೆಂದುಮೆಱಿಗೊಂದು |
 ಬಱಿಕ ಮಣಿಯೆನೆ ನಮಸ್ಕಾರಕ್ಕೆ ವೆಸರಕ್ಕು |
 ಮಿಳಿಯ ಪಿರಿಯರ್ ನೇರಿದರ್ ದಿಮ್ಮಿದರ್ ಗನಹರುಱಿ ಸೈದರೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳುಂ ||

ತಳೆದಿರ್ಪರಾದ್ವಿಜರ್ ನೆಲದಮದ್ದುಣಿವೆಸರ |
 ನುಣುದರಸುಮಗನರಮಗಂಗೆ ಪೆಸರಾಸುಸುಬೆ |
 ವಳನೆಂದು ವೈಶ್ಯನುಂ ಕುಡಿಯೆನಲೊಕ್ಕಲಿಗನೆಂದಿಳಿಗೆ ಸಿದ್ಧಾಂತವು ||

ವೀರಭದ್ರರಾಜ. ಸು. 1530

ಈತನು ವೀರಭದ್ರವಿಜಯವನ್ನೂ, ವಾರ್ವತೀವಲ್ಲಭಶತಕ, ಉಮಾ ಮಹೇಶ್ವರಶತಕ, ಪ್ರಾಣನಾಥಶತಕ, ಶ್ರೀಕಂಠಸೋಮೇಶ್ವರಶತಕ, ಕಂದ ಕತಕ ಎಂಬ 5 ಶತಕಗಳನ್ನೂ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ.

ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ; ರಾಜವಂಶಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವನು. ತನ್ನ ವಂಶಾವಳಿಯನ್ನು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ:—ಶ್ರೀಕಂಠವಂಶವಾರಿಧಿಚಂದ್ರನಾದ ಚಿಕ್ಕವಿರುಪರಾಜ; ಮಗ ಕಾಮನೃಪ, ಇವನ ಹೆಂಡತಿ ವೀರವಾಂಬೆ; ಅವರ ಮಗ ವಿರೂಪಾಕ್ಷನೃಪ; ಮಗ ಕವಿ ವೀರಭದ್ರರಾಜ. ಈತನ ತಂದೆಯಾದ ವಿರುಪರಾಜನು 1519 ರಲ್ಲಿ ತ್ರಿಭುವನತೀಲಕವನ್ನು ಬರೆದುದಾಗಿ ಆ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ತಿಳಿವುದರಿಂದ ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1530 ಆಗಬಹುದು.

ಪೂರ್ವಕವಿಗಳನ್ನು

ಬಾಣನ ಬೆಡಂಗು ಕನ್ನಡ|ಜಾಣಂ ಹಂಪೆಯಹರೀಶ್ವರನ ಒಗೆ ಸುಕವಿ |
 ಪ್ರಾಣಂ ಮಯೂರನೊಳ್ಳುಡಿ | ಮಾಣದೆ ನೆಲಸಿಕೆ ಮತ್ಕೃತಿಯೊಳೊಳ್ಳಿಂದಂ||
 ಘನಕವಿಕಾಳಿದಾಸನಡಿಗಳ್ಗೆ ಹಲಾಯುಧನಂಘ್ರಗಳ್ಗೆ ಭೋ |
 ಜನ ಜರಣಕ್ಕೆ ಮಲ್ಲಣನ ಪಾದಪಯೋಜಕೆ ನಾಡೆ ಕೇಶಿರಾ |
 ಜವ ಜರಣಕ್ಕೆ ಯುದ್ಧಟಮಹೀರಮಣಕ್ರಮಕೆಯ್ದೆ ಸಂತತಂ |
 ವಿನಮಿತನಾಗಿ ಪೇಟ್ಟಿನೊಲವಿಂ ಬುಧಸೇವ್ಯಮೆನಿಪ್ಪ ಕಾವ್ಯಮಂ ||

ಎಂಬ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ಮರಿಸುತ್ತಾನೆ. ತನ್ನ ಗುಣಗಳನ್ನು ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ—

ಮನಸಿಜಮಾನಭಂಜನಪದಾಂಬುಜವಲ್ಲದೆ ಮಿಕ್ಕ ದೇವರಂ !
 ನೆನೆದಣಿಯಂ ಸಮಂತು ಪರಕಾಮಿನಿಯರ್ಕಳ ಸಂಗಮಂ ವಲಂ ||

1. 199ನೆಯ ಪುಟವನ್ನು ನೋಡಿ

ಕನಸಿನೊಳಾದೊಡಂ ಮಜ್ಜಿದು ಕಂಡೊಯಂ ಎರುಪೇಂದ್ರಸೂನುವೆಂ |
ದೆನಿಸುವ ವೀರಭದ್ರನೆನುತುವರೆಯೆಯ್ದೆ ಪೊಗಟ್ಟುದಾತನಂ ||

ಇವನ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ

1 ವೀರಭದ್ರವಿಜಯ

ಇದು ಚಂಪೂಗ್ರಂಥ, ಇದರಲ್ಲಿ ವಿರೇಶನ ಚರಿತವು ಹೇಳಿದೆ: ವರ್ಣ
ನಾಭಾಗವೇ ಹೆಚ್ಚಾಗಿದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಕವಿ ಈ
ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ—

ಘನರಸದಿಂ ವಿಚಿತ್ರಪದದಿಂದೆ ನಭೋಂಗಣದಂತೆ ನಾಡೆ ರಂ |
ಜನೆವಡೆದಿರ್ಪ ಲಕ್ಷ್ಮಣದಿನ್ನು ತನತ್ಯಳೆಯಿಂದೆ ಪೂರ್ಣಚಂ ||
ದ್ರನ ಸಿರಿಯಂತನಂತಪರಿರಾಜದಲಂಕೃತಿಯಿಂ ಗುಣಂಗಳೆಂ |
ಮನಸಿಜವೈರಿಯಂತೆಸೆವುದೀಕೃತಿ ಬಿತ್ತೆಗರೊಲ್ಲ ಭಾವಿಸಲ್ ||
ಗುರುಪದವಿಭಕ್ತಿಯಿಂ ಬಂ | ಧುರಲಿಂಗತ್ರಯದೆ ಸತ್ಕಿಯಾನಿತ್ತದಿಂದಂ |
ವರೋತಿಭಾವದಿಂ ಶಂ | ಕರಭಕ್ತರತೆಂದಿನೆವುದೀಸತ್ಯಾವ್ಯಂ ||
ಇದು ಲಕ್ಷ್ಮಣದಾಡುಂಬೊಲ | ನಿದು ಸಕ್ಕದದೇಚ್ಚೆ ಗಾಡಿ ನೆಲಸಿದ ನಾಡಿಂ |
ತಿದು ದೇಶೀಯದ ಬೀಡೆನಿ | ಪುದು ನವರಸಭರಿತನವ್ಯಕಾಂಕ್ಷಂ ದಿವ್ಯಂ ||

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವನಾಥಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಪಾರ್ವತಿ,
ವೀರಭದ್ರ, ನಂದಿ, ಭೃಂಗಿ, ಗಣೇಶ, ಪಣ್ಮುಖ, ಸರಸ್ವತಿ ಇವರುಗಳ
ನ್ನು ಕ್ರಮವಾಗಿ ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಅತ್ಯಾಸಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಈ ಗದ್ಯವಿದೆ—

ಇದು ಸಮಸ್ತಬ್ರಹ್ಮಾಂಡಸಾರ್ವಭೌಮ ಸಕಲಸುರಮಕುಟಮಣಿವಿರಾಜಿತ
ಪಾದಪದ್ಮ ಶ್ರೀಕಾಶೀಪುರಾಧೀಶ್ವರವಿಶ್ವನಾಥಪಾದಪಂಕೇಜಮಕರಂದಮಧುಕರಾಯ
ಮಾನ ಶ್ರೀಕಂಠವಂಶಾರಣವಪೂರ್ಣಚಂದ್ರನೆನಿಪ ಸತ್ಕವೀಶ್ವರ ವೀರಭದ್ರನೃಪಾಲವಿ
ರಚಿತಮಪ್ಪ ಶ್ರೀವೀರಭದ್ರವಿಜಯಮಹಾಪ್ರಬಂಧದೊಳ್

ಇವನ ಬಂಧವು ಲಲಿತವಾಗಿಯೂ ಹೃದಯಂಗಮವಾಗಿಯೂ ಇದೆ.
ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಸಮುದ್ರ

ಅನಿಮಿಷವೃಂದದಿಂ ಸುರನಿವಾಸದವೋಲ್ ಸಲೆ ಎದ್ದುಮಂಗಳೆಂ |
ವನದವೈಲಾಸರಸ್ವತಿಯ ಮೇಳದಿನಬ್ಬ ಜನಂತೆ ಸಂತತಂ ||

ಜನನುತಮಾಗಿ ತೋರ್ಪ ಕಮಲಾಸ್ವದದಿಂ ವನಜಾಕ್ಷನಂತೆವೋಲೆ |
ವನನಿಧಿ ತಾಂ ಮನಂಗೊಳಿಸಿ ಕಣ್ಗೆಸೆದಿದುರ್ದಿಳಾತಳಾಗ್ರದೊಳೆ ||

ಗಂಗೆ

ಬಗೆಯಲೊಟಿಲ್ಲ ಧೋಗತಿಗೆ ತಾನೆಡೆಯಾಗುತೆ ಸೇವಿಪರ್ಗಿಯೊ |
ಧ್ವರ್ಗತಿಯನೀಯುತುಂ ಬಹುಲಭಂಗಳೆ ತಾನೊಡಲಾಗಿ ತನ್ನ ಪೊ ||
ದುರ್ಗವಿಡಿಡಿರ್ಪ ಮಾನವರ್ಗಭಂಗತೆಯಂ ನೆಹಿ ಮಾಡುತಿಂತು ಪೆ |
ಮೇಗೆ ನೆಲೆಯಾಗಿ ಕಾತಿಗೆಣೆಯಾಗೆಸೆದಿರ್ಪಳೆದೇಂ ವಿಚಿತ್ರವೋ ||

ಮುತ್ತಿನ ಅಂಗಡಿ

ಗಗನಮದಾವಗಂ ಬಿಡದೆ ದೋಷದೊಳಾಚರಿಸಿರ್ಪ ಸೋಮನಿಂ |
ದಗಲದೆ ರಂಜಿಸಿರ್ಪುದದು ದೋಷವಿವರ್ಜಿತಸೋಮನಿಂದಮೋ ||
ನಗರಿಯದೆಯೆ ರಂಜಿಪುದದಿಂತಿದೆ ಸುಸ್ಥಳಮೆಂದು ತಾರೆಗಳೆ |
ಮಿಗೆ ನೆಲಸಿರ್ಪ ಪಾಂಗೊ ಎನೆ ಮೌಕ್ತಿಕಪಣ್ಯಮನಂತಮೊಪ್ಪುಗುಂ ||

ಕಿರಾತಸ್ತ್ರೀಯರು

ನಡೆಗರಸಂಜೆಯಂ ಸರಕೆ ಕೋಕಿಲಮುಂ ಬಗೆವೆತ್ತು ತೋರ್ಪ ಮೆ |
ಲ್ಲುಡಿಗೆ ಶುಕಂಗಳಂ ಕುಚಯುಗಂಗಳ ಪೆರ್ಮೆಗೆ ಜಕ್ಕವಕ್ಕಿಯಂ ||
ಮುಡಿಗೆ ನವಿಲ್ಲಳಂದವನೆ ಪೋಲ್ಲು ಕಿರಾತನಿತಂಬಿನೀಜನಂ |
ಬಿಡದೆ ವಿಜಾತಿಯೆಂಬುದದು ಸಾರ್ಥಕವಾಗೆಸೆದಿರ್ಪದಾವಗಂ ||

ಕರ್ಣಿಕಾರ

ಮಿಸುನಿಯ ತನಿವಿತ್ತುಗಳಂ | ಕುಸುಮಶರಂ ಬಿತ್ತಿ ಬೆಳೆದು ರಂಜಿಸುತಿರ್ವಾ |
ಪೊಸಬೆಳೆಗಳವೆಂಬಿನೆಗಂ | ಕೊಸಗಿನ ಕಮ್ಮರಲ್ಲಳೆಸೆದುವಾನಂನನದೊಳೆ ||

ಶಿವಸ್ತುತಿ

ಕುಲಗೋತ್ರಜಮರ್ಥಂಗಳಂ | ಕುಲಗೋತ್ರವಿಹೀನಮಾಗಿಯುತಿ'ದರ್ಥಂಗಳಂ |
ನೆಲಿಸತ್ತಾವಂಗಾವು | ಸ್ಕಲರೂಪಂ ಕರುಣದಿಂದೆ ರಕ್ಷಿಪುದೆಮ್ಮಂ ||

ಇವನ 5 ಶತಕಗಳು ಶಿವಸ್ತುತಿರೂಪವಾಗಿಯೂ ವೀರಶೈವಸಿದ್ಧಾಂ
ತಬೋಧಕವಾಗಿಯೂ ನೀತಿವೈರಾಗ್ಯಪ್ರತಿಪಾದಕವಾಗಿಯೂ ಇವೆ. ಇವು
ಗಳಲ್ಲಿ

2 ವಾರ್ವತೀವಲ್ಲಭಶತಕ

ಇದರಲ್ಲಿ 101 ವೃತ್ತಗಳಿವೆ ; ಪ್ರತಿವೃತ್ತವೂ ಶ್ರೀವಾರ್ವತೀವಲ್ಲಭಾ

ಎಂದು ಮುಗಿಯುತ್ತದೆ. ಈ ಶತಕದ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಕವಿ ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ-

ಪಿರಿದುಂ ವೃತ್ತರಸಾಮೃತಂಗಳನೊಲಿಲ್ದಾಂತಿದುರ್ ಸಲ್ಲಕ್ಷಣೋ |
 ದರಮಾಗಿದುರ್ ಕಲಾಪ್ರವೃಣ್ಣತೆಯನಾದಂ ತಾಳ್ಳು ಚಂದ್ರಂಬೊಲಾ ||
 ದರದಿಂದೀಶತಕಂ ವಿರಾಜಿಪುದೊಂದೊರಂತೆ ನಿನ್ನುತ್ತಮಾ |
 ಭರಣಾಧಿಕೈಮದಾಗದಿವುರ್ದೆ ಸದಾ ಶ್ರೀಪಾರ್ವತೀವಲ್ಲಭಾ ||

ಇದರಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ತನು ಮೇಘಾಕೃತಿ ಯೌವನಂ ಮಿಳಿವರ್ ಎದ್ದುಲ್ಲೆಚಿ ಪುತ್ರಕೃಳಿಂ |
 ದ್ರನ ಜಾಪಂ ಸಿರಿ ಮಂಜು ಬಂಧುನಿಜಯಂ ನೀರಕ್ಕರಂ ನಾಡೆ ಸ ||
 ಜ್ಜನಮಾಕಾಶದರಲ್ ನಿಜಾಯು ಕನಸೆಂದಾವೊಂ ವಿಚಾರಿಪನಾ |
 ತನೆ ಮುಕ್ತ್ಯಂಗನೆಯಾಣ್ಣನಪ್ಪನೊಲವಿಂ ಶ್ರೀಪಾರ್ವತೀವಲ್ಲಭಾ ||
 ಬಗೆಯೊಳ್ ನಿನ್ನ ಪದಾಬ್ಜಭಕ್ತಿವಧು ಬಂದಪ್ಪಲ್ ಮನುಷ್ಯಗೆ ವೋ |
 ಹಗುಣಂ ಪೋದುದು ಕಾಮಮಟ್ಟುದು ಮಹಾಸಂಸಾರಮಟ್ಟಿತ್ತು ನೆ ||
 ಟ್ಟಗೆ ರಾಗಂ ಬಿಡದೋಡಿದತ್ತು ವಿಪರೀತಂಬಿತ್ತು ಲೋಕಂಗಳೊಳ್ |
 ಸೊಗಸಿತ್ತೂರ್ಜಿತವೇದಸನ್ನು ತಪದ ಶ್ರೀಪಾರ್ವತೀವಲ್ಲಭಾ ||
 ಪಿರಿದುಂ ತನ್ನ ಕುಟುಂಬಚಿಂತೆಯೊಳಜಸ್ರಂ ಮಗ್ನರಾಗಿರ್ಪ ಮ |
 ತ್ಯರ ಶಾಸ್ತ್ರಶ್ರವಣಂ ವಿವೇಕಮಧಿಕಾಚಾರಂ ವಿರಾಗಂ ಗುಣಂ ||
 ಪರಮಜ್ಞಾನಮಿವೆಯ್ಗೆ ರಂಧ್ರಘಟದೊಳ್ ತುಂಬಿದರ್ ತೋಯಂಬೊಲ |
 ಸ್ಥಿರಮಾಗಿರ್ಕುಮಜೇಯಮನ್ಮಥಹರ ಶ್ರೀಪಾರ್ವತೀವಲ್ಲಭಾ ||
 ನಯಮಂ ನೀತಿಯನುನ್ನ ತಾಚರಣೆಯಂ ಸುಜ್ಞಾನಮಂ ಶಾಂತಿಯಂ |
 ದಯೆಯಂ ದಾಂತಿಯನೆಯ್ಗೆ ದಾನಗುಣಮಂ ಸದ್ಭಕ್ತಿಯಂ ಸೂಕ್ತಿಸಂ ||
 ಜಯಮಂ ವಿದ್ಯೆಯನೊಲ್ಲಮಂ ಪಡೆವೋಡೀಲೋಕಂಗಳೊಳ್ ಸಜ್ಜನಾ |
 ಳಿಯ ಸಂಗಂ ದೊರೆಕೊಳ್ಳದವುದೆ ಸದಾ ಶ್ರೀಪಾರ್ವತೀವಲ್ಲಭಾ ||

3 ಉಮಾಮಹೇಶ್ವರಶತಕ

ಇದರಲ್ಲಿ 101 ವೃತ್ತಗಳಿವೆ ; ಪ್ರತಿವೃತ್ತವೂ ಉಮಾಮಹೇಶ್ವರಾ ಎಂದು ಮುಗಿಯುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಕುಲವಿದು ಗೋತ್ರವಿಂತಿದು ಜರಿತ್ರವಿದೆಂಬುದನ್ನೆಗೆಂ ರಸಾ |
 ತಲದಿವಧಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ನೆಣಿ ಕಂಡವರಲ್ಲೆಲೆದೇವ ನಿನ್ನ ನೀ ||
 ಕುಲಯುತೆ ಗೋತ್ರಜಾತೆ ಮಿಗೆ ಕೈವಿಡಿದಿದು ದಣಿಯೆಂದೆ ನೀಂ ಮಹಾ |
 ಕುಲಪತಿಯೆಂಬುದಿಂದಣಿಯೆಬಂದುದಿದೀಗಳುಮಾಮಹೇಶ್ವರಾ ||
 ಲಲಿತವ್ಯುದೂಕ್ತಿಯಿಂದೆ ಗಿಳಿಯಂ ಮುಡಿಯಿಂದೆ ಮಯೂರನಂ ಜಲ |
 ದ್ವಿಲಸಿತನೇತ್ರದಿಂದೆ ಮೃಗಿಯಂ ಮಧುರಸ್ಸನದಿಂದೆ ಮತ್ತಕೋ ||
 ಕಿಲಮನದಾವಗಂ ಬಿಡದೆ ಪೋಲ್ತುಗರಾಜಕುಮಾರ ನಿನ್ನ ತೋ |
 ಳ್ವಲೆಗುಣಿ ಸಿಲ್ಕಿ ರಂಜಿವುದು ಜೋಡ್ಯಮೆ ನೋಡೆಯುಮಾಮಹೇಶ್ವರಾ ||
 ಸುರುಚಿರವುಣ್ಯದೊಬ್ಬಳಿಯನಾಶ್ರಯಿಸಿರ್ಪನುರಕ್ತಿಯೇಣ್ಣಿಯೋ |
 ಸುರಕುಜಮಂ ಸಮಂತಡರ್ಪ ಪರ್ವದ ವಿದ್ರುಮವಲ್ಲಿಯೋ ಎನಲ್ ||
 ಕರಮೆಸೆದತ್ತು ನಿನ್ನ ಧವಳಾಂಗಸುಸಂಗದೊಳೊಪ್ಪುತಿರ್ಪ ಶಾಂ |
 ಕರಿಯ ಶರೀರರಾಗರುಚಿ ಕಣ್ಣಿನಿದೀಯುತುಮಾಮಹೇಶ್ವರಾ ||

4. ಪ್ರಾಣನಾಥಶತಕ

ಇದರಲ್ಲಿ 101 ವೃತ್ತಗಳಿವೆ; ಪ್ರತಿವೃತ್ತವೂ ಸಾರ್ವತೀಪ್ರಾಣನಾಥಾ
 ಎಂದು ಮುಗಿಯುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆ
 ಯುತ್ತೇನೆ—

ಸೊದೆಯಂ ತ್ವದ್ಧ್ಯಾನಸೀಯೂಷಮನಜನೊಲವಿಂ ತೂಗಲಾಧ್ಯಾನಸೀಯೂ |
 ಷದ ಪೆರ್ಚಂ ಕಾಣ್ಬುದೆಲ್ಲಾ ಮುನಿತತಿಯಮರ್ಧಂ ಸೇವಿಪಂಗಳ್ಕುಮೇಗಂ ||
 ತ್ರಿದಶಾಂಗಂ ಧ್ಯಾನಸೀಯೂಷಮನುಣಿ ಸವಿವಂಗಳ್ಕುಮಷ್ಟಾಂಗಮೆಯ್ದಂ |
 ತಿದು ಚಿತ್ರಂ ಪೆಂವುದಾಳ್ವರ್ವದನಣಿತಿವಣ್ಣೊಳ್ ಸಾರ್ವತೀಪ್ರಾಣನಾಥಾ ||
 ತನುಗಾಪತ್ತಾಗೆ ಸರ್ವೇಂದ್ರಿಯಮವು ಪಟುವಂ ನೀಗೆ ಮುನ್ನ ಜೆರ್ಪಿದರ್ |
 ಥನಿಕಾಯಂ ಪೋಗೆ ದೇಹಂ ವಲಿತಪಲಿತಕಿಂಬಾಗಿ ಬೆನ್ನೊಪ್ಪದಿಂದಂ ||
 ಧನುನೋಲ್ ಮುಂ ಬಾಗಿ ನೋಡಲ್ ಶಿರಮದು ಭರದಿಂ ತೂಗೆ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ನಿಮ್ಮ |
 ಚರ್ಣೆಗಿಂಬುಂಜೇ ಮನುಷ್ಯರ್ಗಘಹರ ಗಿರಶಾ ಸಾರ್ವತೀಪ್ರಾಣನಾಥಾ ||

5. ಶ್ರೀಕಂಠಸೋಮೇಶ್ವರಶತಕ

ಇದರಲ್ಲಿ 101 ವೃತ್ತಗಳಿವೆ; ಪ್ರತಿವೃತ್ತವೂ ಶ್ರೀಕಂಠಸೋಮೇ
 ಶ್ವರಾ ಎಂದು ಮುಗಿಯುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ಒಂದೆರಡು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆ
 ದು ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ—

ಕನಕಾಪೇಕ್ಷೆಯಿನೊಲ್ಲು ಎಷ್ಟು ವೊದೆದಂ ಪೀತಾಂಬರಕ್ಕೆಯ್ದೆ ತ |
 ತ್ತನಕಾಪೇಕ್ಷೆಯಿನಂತು ವೊಂಬಸಿಹಿನಾದಂ ಬ್ರಹ್ಮನೆಂದಿಂತು ನೀಂ ||
 ಕನಕಾಪೇಕ್ಷೆಯನಾಂತು ಧೂತಳಕುಸುಮಕ್ಕೆಲ್ಲೆ ಬಲಿಹಿಕ್ಕುಕ್ಕಟಾ |
 ನಿನಗೆಂದು ಮರುಳಾಟವೇ ಬಿಡದಲಾ ಶ್ರೀಕಂಠಸೋಮೇಶ್ವರಾ ||
 ತಲೆ ನೀಡುಂ ಜಡಯುಕ್ತಮಾಗಿದೆ ಶರೀರಂ ನೋಡೆ ವಾತಕ್ಕೆ ತಾಂ |
 ನೆಲೆಗೊಂಡಿದಳಬಲಾಂಗಮಾಯ್ತು ಪಸಿವಿಲ್ಲೆಂದುಂ ಜಲಾಪೇಕ್ಷೆಯು ||
 ಜ್ವಲಿಸುತ್ತಿದಳವುದಾವಗಂ ನಿನಗೆ ನಿನ್ನಂ ಜಾನಿಸುತ್ತಿಪರೀ |
 ನೆಲದೊಳ ನಿರ್ಗದರಪ್ಪರಿಂತರಿದಲಾ ಶ್ರೀಕಂಠಸೋಮೇಶ್ವರಾ ||

6 ಕಂದಶತಕ.

ಇದರಲ್ಲಿ 115 ಕಂದಗಳಿವೆ ; ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕಂದವೂ ಅಂಬಿಕೆಯ ರಸಾ ಎಂದು ಮುಗಿಯುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಭವದೀಯಶರಕ್ಯಾತ್ಮೋ | ಧ್ವವನ ಶರಂ ಕಣ್ಣಿದಾಗಿ ಸೊಗಸುತ್ತಿದೆ ಮ |
 ತ್ತವನಂ ನೀಂ ಗೆಲ್ಲಂದಂ | ಭುವನದೊಳಿದು ಚಿತ್ರಮಲ್ಲೆಯಂಬಿಕೆಯರಸಾ ||
 ಮಡದಿಗೆ ಮೆಚ್ಚಿದವರಂ ಪೊಂ | ದೊಡವಂ ರತ್ನಂಗಳಂ ನನೀನಾಂಬರಮಂ |
 ಕೊಡುವಂ ನಿನ್ನಂದದೊಳರೆ | ಯೊಡಲಂ ಕೊಟ್ಟವರ ಕಾಣೆನಂಬಿಕೆಯರಸಾ ||
 ಪಸುಪತಿಪಟ್ಟವನುಣಿ ಕ | ಟ್ಟಿಸಿಕೊಂಡಬಲಿಹಿಕ್ಕು ಪಸುವೆನಿಪ್ಪೆನ್ನಂ ರ |
 ಕ್ಷಿಸದೊಡೆ ನಿನ್ನಾನಾಮಂ | ನುಸುಳ್ಳುದಲಾ ಭವಭಯಾರಿಯಂಬಿಕೆಯರಸಾ ||

ಚಾಟುವಿಠಲನಾಥ. ಸು 1530.

ಈತನು ಭಾಗವತ, ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪಭಾಗ ಇವುಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕವಿ. “ ಇದು ಸದಾನಂದಾಖ್ಯಾಯೋಗಿಯ ತೊಡಲುನುಡಿ, ” “ ಗೋಪಿನಾಥನು ಮಂಗಳವನೀವನು ಸದಾನಂದಾಖ್ಯಾಯಿ ಮುನಿವರಗೆ ”, “ ಯೋಗೀಂದ್ರನಖಿಳೋದಿತಸದಾನಂದ ಮುದದೊಳಭಿವರ್ಣಿಸಿದಂ ” ಎಂಬ ಪದ್ಯಭಾಗಗಳಿಂದ ಕವಿಯ ನಿಜವಾದ ಹೆಸರು ಸದಾನಂದಯೋಗಿ ಎಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಇವನ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ನಿತ್ಯಾತ್ಮ ಎಂಬ ಅಂಕಿತವು ಉಪಯೋಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಇವನ ಗುರು ಅಚ್ಯುತಾರಣ್ಯಯತಿ. ಈ ಗುರುವಿನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಭಾಗವತವನ್ನು ಬರೆದಂತೆ ಕವಿ ಈ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಸೂಚಿಸಿದ್ದಾನೆ—

ಸದಮಳಾಚ್ಯುತಕೃಷ್ಣರಾಯನ | ಹೃದಯವೆನಿಸುವ ಭಾಗವತಶಾ |
 ಸ್ತ್ರದ ಮಹಾಸಕ್ತೀರ್ತಿಲಕ್ಷ್ಮಿಯ ವಿಜಯಮಂದಿರವ ||
 ತುದಿಯ ಕಲಶಸ್ಥಾನವೆನಲೊ | ಪ್ಪಿದನು ವಾಲಿಸುತೊಲಿದು ತನ್ನಯ |
 ಪದವಿತೊಲುವೆಯೊಳಚ್ಯುತಾರಣ್ಯಾಖ್ಯಾಯತಿರಾಯ ||
 ನಿರುಪಮಾಚ್ಯುತಕೃಷ್ಣರಾಯನ | ಪರಮತೇಜಃಪುಂಜವೇ ಚೇ |
 ತರಿಸಿ ಗುರುರೂಪಾಗಿ ಭಾಗವತಾಂತರಂಗವನು ||
 ಧರೆಗೆ ಕನ್ನಡವಾಗಿ ತೆಗೆದು | ದ್ಧರಿಸಿ ಕಡೆಗಾಣಿಸಿದನತ್ಯಾ |
 ಶ್ವರಿಯವೆನಲು ಸದಾಚ್ಯುತಾರಣ್ಯಾಖ್ಯಾಯತಿರಾಯ ||

ಕುವಾರವ್ಯಾಸನ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಹೇಳಿರುವ ಕೆಲವು ಅಂಶಗಳನ್ನು ಈತನು ಅಸ್ತೀಕ ವೌಲೋಮಪರ್ವಗಳಾಗಿ ವಿಸ್ತರಿಸಿ ಬರೆದಿರುವುದರಿಂದ ಅವನ ಕಾಲಕ್ಕಿಂತ (ಸು. 1430) ಈಚೆಯವನು ಎಂದು ತಿಳಿಯಬಹುದಾಗಿದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಮೇಲಣ ಪದ್ಯಗಳಿಂದ ಈ ಕವಿ ವಿಜಯನಗರದ (ವಿಜಯಮಂದಿರ) ಕೃಷ್ಣರಾಯ (1509-1529), ಅಚ್ಯುತರಾಯ (1530-1542) ಇವರುಗಳ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಭಾಗವತವನ್ನು ಬರೆದಿರಬಹುದು ಎಂದು ಊಹಿಸಲು ಅವಕಾಶವಿದೆ. ಈ ಊಹೆಯ ಪ್ರಕಾರ ಕವಿಯ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1530 ಆಗಬಹುದು. ಇವನಿಗೆ ನಿತ್ಯಾತ್ಮಕುಕಯೋಗಿ ಎಂಬ ಬಿರುದುಂಟು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ

1. ಭಾಗವತ

ಇದು ಭಾಮಿನೀಷಟ್ಪದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಸಂದಿ 280, ಪದ್ಯ 12235. ಇದರಲ್ಲಿ

ಭಾಗವತದರ್ಥವನು ಸಂಗ್ರಹ | ವಾಗಿ ಬಲ್ಲಂದದಲಿ ವಿಷಯವಿ |
 ಭಾಗವನು ತತ್ಪ್ರಯೋಜನಜನಿತಸಿದ್ಧಿಯನು ||
 ರಾಗದಿಂದಱುವುವೆನು.

ಎಂದು ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ವರ್ಣನೀಯಾಂಶಗಳನ್ನು ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ—

ಹರಿಗುಣಸ್ತುತಿ ಹರಿಪದಾಂಬುಜ | ತರಣಜನಸಂಕೀರ್ತನಸ್ತುತಿ |
 ಹರಿಪದಾನತಭಕ್ತಿ ತತ್ಪ್ರಾಧನದ ವಿಸ್ತಾರ ||

ಹರಿನಿಜಜ್ಞಾನೋಪಲಾಲಿತ | ಪರತರಾನಂದಾನುಭವವಿವಿ |

ತರದೆ ಎಸ್ತರವೆನಲು ವರ್ಣಿಸತಕ್ಕುದಿದೊಳಗೆ ||

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಗಣೇಶಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಸರಸ್ವತಿ, ವೇದವ್ಯಾಸ, ವಿಷ್ಣು, ಶಿವ, ವಾಲ್ಮೀಕಿ, ಶುಕಯೋಗಿ ಇವರುಗಳನ್ನು ಹೊಗಳಿದ್ದಾನೆ. ದಶಮಸ್ಕಂಧದ ಆದಿಯಲ್ಲಿ ವಿಷ್ಣು ಶಿವ ಗಣೇಶ ಸರಸ್ವತಿಗಳ ಸ್ತುತಿಯೂ ಏಕಾದಶಸ್ಕಂಧದ ಆದಿಯಲ್ಲಿ ಗೋಪೀನಾಥ ಶಿವ ಬ್ರಹ್ಮಗಣೇಶ ಸರಸ್ವತಿಗಳ ಸ್ತುತಿಯೂ ಇವೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ---

ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಲಕ್ಷ್ಮಿ

ಹೊಳೆವ ಕಣ್ಣಳ ಕಾಂತಿಗಳ ಮಂ | ಗಳಕಟಾಕ್ಷೆಚ್ಚವಿಯ ಘನಪರಿ |

ಮಳದ ನಾಸಾವುಟದ ರೇಖಾವಳಿಯ ನುಣ್ಣೊರಳ ||

ಲಲಿತಹಾರದ ಪೀನಕುಚಯುಗ | ಕಲಶಭಾರದ ಬಡನೆಡುವಿನು |

ಜ್ವಲಸುನಾಭಿಯ ಕಾಂತಿಯಲಿ ಕಣ್ಣೊಳಿಸಿದಳು ತರಳ ||

ಚಾಣೂರ ಕೃಷ್ಣರ ಮಲ್ಲಯುದ

ತಳವ ತಳದಲಿ ಹೊಯ್ದು ಭುಜಮಂ | ಡಲವನಾಸ್ಥೋಟಿಸಿ ಪರಸ್ಪರ |

ಕಲಿತಕರಜಾನೂರುಪಾದದ್ವಿತಯಬದ್ಧದಲಿ ||

ತಳಿಸಿ ತೊಡರುವ ಬೀಸಿ ಬಿಸುಡುವ | ನಿಲುವ ನಿಂದಡಿಯಿಂದ ಬಲಿಸುವ |

ಹಲವುಪರಿಯಲಿ ಹಳಚಿ ತಿವಿದಾಡಿದರ, ಪಟುಭಟರು ||

ವನವಿಹಾರ

ನರಸಿಜದ ಪವಿಮಳವನಂಗದ | ಪರಿಮಳದೊಳುತ್ತಲದ ಕಾಂತಿಯ |

ನರಳುಗಂಗಳ ಕಾಂತಿಯಲಿ ಭೃಂಗಾವಳಪ್ರತಿಯ ||

ಕುರುಳುಗಳ ಕಾಂತಿಯಲಿ ಮೃದುತರ | ಚರಣಬಿಂಬಾಧರದ ರುಚಿಯಲಿ |

ಹರಿಸಿದರು ಕೆಂದಳಿರ ಸಿರಿಯನು ಕಾಂತಿಯರು ಬನದ ||

ಕೃಷ್ಣಸ್ತ್ರೀಯರ ವಿರಹ

ಕಂಡೆಯೋ ನೀನೆಲೆನವಿಲೆ ನೀ | ಗೊಂಡ ಮುಗಿಲಂದದ ಮುಕುಂದನ |

ಖಂಡಸುಖಮಯಮೂರ್ತಿಯನು ನಿನ್ನೆಸೆವ ತಾಂಡವವ ||

ಕಂಡು ಮನ್ನಿಸಿದನೆ ಮನೋಜ್ಞಾ | ಖಂಡಕಾರುಣ್ಯೇಕ್ಷಣದಲು |

ದ್ವಂಡ ಮಹಿಮಂಗಾರು ಮರುಳಾಗದವರವನಿಯಲಿ ||

ಹಗೆಯೆ ನೀನೆಲೆನುಂದಮಾರುತ | ಬಗೆಗೆ ಬಹಳವ್ಯಥೆಯೆ ಮಾಡುವೆ |
 ಮಗಮಗಿಸುವಂಗದಲಿ ಮೇಣೀದೇವಕೀಸುತನ ||
 ಸೊಗಯಿಸುವ ದಿವ್ಯಾಂಘ್ರಿಯನು ಮಹಿ|ವೊಗುವ ಮನದರ್ಥಿಯಲಿ ಗುಹೆಯನು|
 ಹೊಗುವೆಯೋ ತಮ್ಮಂತೆಯೆಂದರು ಕಮಲವದನೆಯರು ||

ಸನ್ಯಾಸಿ

ಕಡುಗುವರಿಗಳನಣುವರನು ದರಿ | ಗೆಡೆದು ಒಂಡಿಸಿ ಕಾಯಕರ್ಮದ |
 ದಡವಲೆಯನಖಿಳೇಂದ್ರಿಯಂಗಳ ಕಾಲುಕಣ್ಣಿಗಳ ||
 ತೊಡಕುವಲೆಯನು ಹಱುದು ಭವನೆಂ| ಬಡವಿಯನು ಹೊಣಿವಂಟು ಮಾಯೆಯ |
 ಕಡಲ ಕಱಿದ ಮಹಾತ್ಮನೇ ಸನ್ಯಾಸಿ ಕೇಳೆಂದ ||

ತತ್ವಜ್ಞಾನ

ಇನನು ನಾನಾಪಾತ್ರೆಯಲಿ ಬಹು | ತನುವ ಪಡೆದಂದದಲಿ ಸಾಕ್ಷಾ !
 ಜ್ಞಿಸುಮಯನು ಬಹುಬುದ್ಧಿಸಂಗದೊಳೇಕತೆಯ ಮಹಿಸಿ ||
 ಘನಜಗನ್ಮಯನಾದುದನು ತಾ | ಮನದೊಳಗೆ ಭಾವಿಸುತ ತನ್ನಯ |
 ತನುನಿಗೋಸುಗ ಸರರ ದ್ವೇಷಿಸದಿಹುದು ವರಯೋಗಿ ||

2. ಭಾರತ

ಇದು ಭಾಮಿನೀಷಟ್ಪದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ. ನಮಗೆ ತಿಳಿದಮಟ್ಟಿಗೆ ಈತನು ಭಾರತದ ಆದಿಪರ್ವಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಪೌಲೋಮ, ಅಸ್ತೀಕ ಎಂಬ ಪರ್ವಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇತರಭಾಗಗಳನ್ನೂ ಬರೆದಿರಬಹುದು. ಪೌಲೋಮಪರ್ವ, ಸಂಧಿ 4, ಪದ್ಯ 145; ಅಸ್ತೀಕಪರ್ವ, ಸಂಧಿ 14, ಪದ್ಯ 660. ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ವಿಷ್ಣುಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ--

ನಾಗಾಲಯ

ಘೃತಕುಸುಮಿತಪ್ಲವಿತತರು | ಗಳಲಿ ಪುಷ್ಪಮೋದರಮ್ಯಾ |
 ನಿಲನಿರಂತರವಿಜರಿತೋದ್ಯಾನದಲಿ ಸಾಗರದ ||
 ಲಲಿತವೀಚೀವಿತತಿ. ಮೃದೂ | ಜ್ವಲಿತಜಲಜರನಿಕರಪರಿಮಂ |
 ಡಲಿತಪಾವನಭವನ ತಲೆದೂಗಿಸಿತು ಖಗಪತಿಯ ||

ಗರುಡನ ಯುದ್ಧ

ಕೈದುನಿನ ಮಣಿಗಳನು ಪಕ್ಷದೊ | ಕೈದೆ ಹೊಣಿಬೀಸಿದನು ನಬದಲಿ |

ಕೊಯ್ದು ಬೀಸಾಡಿಸನು ಗಜರಥತುರಗಪವ್ತಿಗಳ ||

ಭೇದಿಸಿದನತಿಬಲರ ತುಂಡದೊ | ಕೂದಿದನು ಕೆಲಬಲದ ಸುಭಟರ |

ಕಾದಿಯಲಿ ಹರಹಿದನು ನೆರಹಿದನಂತಕನವುರದಿ ||

ನಿತ್ಯಾತ್ಮ ಎಂಬ ಅಂಕಿತವುಳ್ಳ ಕೆಲವು ಹಾಡುಗಳಿವೆ. ಇವು ಏತ ಕೃವಿಕೃತವಾಗಿರಬಹುದೋ ಏನೋ ತಿಳಿಯದು.

ಇಮ್ಮಡಿ ತೋಟದಯ್ಯ. ಸು. 1530

ಈತನು ವಜ್ರಬಾಹುಚರಿತೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರ ಕೈವಕವಿ; ಇವನ ತಂದೆ ತೋಟದ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗಯತಿಯ ಭಕ್ತನಾದ ತೋಟಭೂವಾಲನು; ತಾಯಿ ಸಂಗವಾಂಬೆ. ತಾನು ಚಿಟ್ಟನಪುರಿಗೆ ಪ್ರಭು ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ತನ್ನ ತಂದೆ ತೋಟದಸಿದ್ಧಲಿಂಗಯತಿಯ (ಸು. 1470) ಭಕ್ತನೆಂದು ಹೇಳುವುದರಿಂದ ಅವನು ಆ ಯತಿಯ ಶಿಷ್ಯನಾಗಿರಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಹಾಗಿದ್ದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಕವಿಯ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1530 ಆಗಬಹುದು.

ಪೂರ್ವಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಮಲ್ಲಣ, ಹರಿಹರ, ಪದ್ಮಪುರಾಣಕರ್ತೃವಾದ ಕೆರೆಯಪದ್ಮರಸ, “ಭಸಿತರುದ್ರಾಕ್ಷಿಗಳ ಮಹಾಮಹಿಮೆಯಂ ವಿರಚಿಸಿದ” ಸಿದ್ಧಲಿಂಗೇಶ್ವರ, “ವೀರಕೈವಾಗಮರಹಸ್ಯಮಂ ವಿರಚಿಸಿದ” ಮುತ್ತಿನಕಂಠೆಯಾರ್ಯ ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ವಜ್ರಬಾಹುಚರಿತೆ

ಇದಕ್ಕೆ ತೋಟದಯ್ಯನ ಕಾವ್ಯ ಎಂಬ ಹೆಸರೂ ಇರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಇದು ವಾರ್ಧಕಸಪ್ತಿದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ನಮಗೆ ದೊರತ ಅಸಮಗ್ರಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ 5 ಸಂಧಿಗಳಿವೆ. ಈ ಗ್ರಂಥವು ‘ವೀರಕೈವಸಂಸ್ಥಾಪನಾಚಾರ್ಯನೆಸಿಸಿದ ಚಂದ್ರಸೇನಸುತ ವಜ್ರಬಾಹುವಿನ ಸದಮಲಾನಂದ ಸಚ್ಚಾರಿತ್ರಂ’ ಎಂದು ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಈ ಕಾವ್ಯದ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ—

ಅನುವಿನಿಂ ವ್ಯಾಕರಣಮೆಂಬ ದುಗ್ಧಾಬ್ಧಿಯಂ |
 ಮನಮೆಂಬ ಮಂತಿನಿಂ ಮುಢಿಸಲೊಡನದೊಂದೆ |
 ಜನಿಸಿದ ಮದೀಯಸತ್ಕಾನ್ಯಚಿಂತಾರತ್ನಮದು ಸಕಲವಿಬುಧತತಿಗೆ ||
 ಅನಿಶಮುಂ ಮನದೆ ಭಾವಿತವಾದ ಸಕಲಾರ್ಥ |
 ದನುಮಿತದ ಸಂಪದಂಗಳನೀಯುತಾದರದೆ |
 ಘನಮಹಿಮಶಾಲಿ ಸುವನೋಲೋಕದೊಳ ತೊಳಗಿ ಬೆಳಗುತಿಹುದಜ್ಜ ರಿಯೆನೆ ||
 ಇನಿಯ ಮಾಂಬಣ್ಣ ವೋಸರಸದಂತೆ ಶೋಭಿಸುವ |
 ತನಿಗಂಪನಿಡಿದ ಮಲ್ಲಿಗೆಯ ವೂಜೊಂಪದಂ |
 ತನುವಿನಿಂ ಹಿಳ್ಗೆ ತೊಟ್ಟಿಡುವ ಜೇಂಗೊಡದಂತೆ ಚಂದನದ ತಣ್ಪಿನಂತೆ |
 ಮನಮೊಸೆದು ತಟ್ಟಿಯೆ ಕೊಡುವಂಗನೆಯ ಸ |
 ದ್ವಿನಯಮೊಂದಿದ ದೈನ್ಯದೊಳ್ಳುಡಿಗಳೆಂಪಿನಂ |
 ತನುಗೊಳಿಸಿ ತೋರ್ಪುದೆನ್ನಯ ಕಾವ್ಯರಸವಿಳಿಯ ವಿಬುಧಸಂತತಿಗಾವಗಂ ||

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ¹ ಅವಿರಳಲಿಂಗಸ್ತುತಿ ಇದೆ.

ಅಭಿನವವಾದಿವಿದ್ಯಾನಂದ. 1533

ಕಾವ್ಯಸಾರವೆಂಬ ಗ್ರಂಥದ ಒಂದು ಪ್ರತಿಯು ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ 'ವಿಜಯ ಸಂವತ್ಸರದ ಭಾಸ್ವರಪದಬಹುಳ 3 ರಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮದಭಿನವವಾದಿ ವಿದ್ಯಾನಂದ

1. ಈ ಗ್ರಂಥವ ಒಂದು ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ 2 ನೆಯ ಸಂಧಿಯ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಮೈಸೂರು ರಾಜನಾದ ದೇವರಾಜನ ಮಗನಾದ ದೇವರಾಜನಿಗೆ ದಕ್ಷಿಣಭಾಜನೆನಿಸಿದ ಕಳೆಲೆಯ ಮಲ್ಲರಾಜನಿಗೆ ಐವರು ಮಕ್ಕಳು ಇದ್ದಂತೆಯೂ ಇವರಲ್ಲಿ ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕ ರೂಪವೆತ್ತಂತೆ ಹುಟ್ಟಿದ ಕೊವಾರರಾಜನು ದೇವರಾಜನಿಗೆ ಸೇನಾನಿಯಾಗಿ ರಾಜ್ಯಗಳನ್ನು ಸಾಧಿಸಿಕೊಟ್ಟಂತೆಯೂ ಬಹುಸ್ತ್ರೀಯನ್ನು ಸಂಬೋಧಿಸಿ ಹೇಳಿದೆ. ಈ ಭಾಗವು ವಾರ್ಧಕಪಟ್ಟದಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಬರೆದಿದೆ. ಇಮ್ಮಡಿ ತೋಂಟದಯ್ಯನಿಗೆ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿರುವ ಕಾಲಕ್ಕೂ ಮೈಸೂರು ದೇವರಾಜನ (1659-1672) ಕಾಲಕ್ಕೂ ಹೊಂದುವುದಿಲ್ಲವಾದುದರಿಂದ ಈ ಭಾಗವು ಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ಸೇರಿದುದೋ ಅಲ್ಲವೋ ಎಂಬ ಸಂದೇಹವುಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಒಂದುವೇಳೆ ಬೇರೆಗ್ರಂಥದ ಭಾಗವಾಗಿದ್ದರೂ ಇರಬಹುದು. ಹಾಗಿಲ್ಲದೆ ಇದೇ ಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ಸೇರಿದುದೆಂದು ನಿಸ್ಸಂದೇಹವಾಗಿ ತಿಳಿದಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಕನಿಯ [ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1660 ಎಂದು ಹೇಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಸ್ವಾಮಿಗಳು ಭಲ್ಲಾತಕೀಪುರವರಾಧೀಶ್ವರ ಬೈರಾಗಿಗೆ² ಬರಸಿಕೊಟ್ಟ ಕಾವ್ಯ ಸಾರಕ್ಕೆ ಮಂಗಳಮಹಾಶ್ರೀ' ಎಂದಿರುವುದರಿಂದ ಈ ಗ್ರಂಥವು ಅಭಿನವ ವಾದಿ ವಿದ್ಯಾನಂದನಿಂದ ಸಂಕಲಿತವಾಗಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಈತನು ಜೈನಕವಿ. ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರಶೇಖರನ (ಸು. 1430) ಗುರುಮೂರ್ತಿಶಂಕರಶತಕದಿಂದ ಪದ್ಯವನ್ನು ಅನುವಾದಮಾಡಿರುವುದರಿಂದ ಕವಿ 1430ಕ್ಕಿಂತ ಈಚೆಯವನಾಗಿರಬೇಕು. ನಗರದ ತಾಲ್ಲೂಕಿನ 46ನೆಯ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ (ಸು. 1580) ಒಬ್ಬವಾದಿವಿದ್ಯಾನಂದನನ್ನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಸ್ತುತಿಸಿದೆ. ಈತನು ಉಪನ್ಯಾಸವನ್ನು ಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿಯೂ ವಾದಿಗಳನ್ನು ಜಯಿಸುವುದರಲ್ಲಿಯೂ ಬಹಳಚತುರನೆಂದೂ; ನಂಜರಾಯಪಟ್ಟಣದ ನಂದಿವರಾಜ, ಸಾತನೇಂದ್ರರಾಜನಾದ ಕೇಸರಿ ವಿಕ್ರಮ, ಸಾಲ್ವಮಲ್ಲಿರಾಯ, ಗುರುನೃಪಾಲ, ಸಾಳುವದೇವರಾಯ, ನಗರಿರಾಜ್ಯದ ರಾಜರು, ಬಿಳಿಗೈಯ ನರಸಿಂಹರಾಜ, ಕಾರಕಳದ ಭೈರವರಾಜ, ನರಸಿಂಹಕುಮಾರ ಕೃಷ್ಣರಾಜ, ಇವರುಗಳ ಆಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿಯೂ, ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣ, ಬಿದಿರೆ, ಕೊಪಣ, ಬೆಳುಗುಳ, ಗೇರಸೊಪ್ಪೆ ಈ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿಯೂ ವಾದಿಗಳನ್ನು ಜಯಿಸಿ ಸ್ವಮತಸ್ಥಾಪನವನ್ನು ಮಾಡಿದನೆಂದೂ ಮೇಲೆಹೇಳಿದ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಧರ್ಮಕೆಲಸಗಳನ್ನೂ ಮಾಡಿದನೆಂದೂ ಆಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ. ಈ ರಾಜರುಗಳಲ್ಲಿ 1509ರಿಂದ 1529 ರವರೆಗೆ ಆಳಿದ ನರಸಿಂಹಕುಮಾರನಾದ ವಿಜಯನಗರದ ಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯನನ್ನು ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದ ಈ ವಿದ್ಯಾನಂದನು ಆ ರಾಜನ ಸಮಕಾಲದವನು ಎಂಬುದು ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿದೆ. ಇವನೇ ಕವಿಯಾಗಿರಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಹಾಗಿದ್ದಲ್ಲಿ ಗ್ರಂಥಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟಿರುವ ವಿಜಯಸಂವತ್ಸರವು 1533 ಆಗಬೇಕು. ಗೇರಸೊಪ್ಪೆಗೆ ಭಲ್ಲಾತಕೀಪುರವೆಂಬ ನಾಮಾಂತರವುಂಟು. ಕವಿ ಆ ಸ್ಥಳದವನಾಗಿರಬಹುದು. ಮೇಲಣ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಇವನ ವಿಷಯವಾಗಿ ಈ ಅಂಶಗೂ ತಿಳಿಯುತ್ತವೆ—ದೇವರಾಯನ ಸೋದರದಳೆಯನೂ ಪದ್ಮಾಂಬಾಪುತ್ರನೂ ಆದ ಸಾಳುವಕೃಷ್ಣದೇವನು ಇವನನ್ನು ಗೌರವಿಸಿದನು. ಇವನ ಮಗ ವಿಶಾಲಕೀರ್ತಿ. ಅವನ ಮಗ ದೇವೇಂದ್ರಕೀರ್ತಿ; ಈತನು ಭೈರವೇಂದ್ರವಂಶದ ಪಾಂಡ್ಯನೃಪನಿಂದ ಪೂಜಿತನಾಗಿದ್ದನು. ಇವನ ಮಗ ವರ್ಧಮಾನ. ಇದೂ ಅಲ್ಲದೆ ಆ ಶಾಸನದ

2. ಇಲ್ಲಿ ಏನೋ ತಪ್ಪು ಬಿದ್ದಿರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ.

ಅಣಿ ವವೇಷ್ಟಿತವಸುಧಾ | ಕರ್ಣೋಪಮಗುರುನೃಪಾಲನಾಸ್ಥಾನದೊಳೇಂ |
ಕರ್ಣಾಟದಕ್ಷ ಕೃತಿಯಂ | ವರ್ಣಿಸಿ ಜಸವಡೆದೆ ವಾದಿವಿದ್ಯಾನಂದಾ ||

ಎಂಬ ಪದ್ಯದಿಂದ ಈ ಕವಿ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಇದು ಕಾವ್ಯಸಾರವೇ ಆಗಿರಲಾರದು, ಬೇರೆ ಗ್ರಂಥವಾಗಿರಬೇಕು. ಹಿಂದೆ ವಿದ್ಯಾನಂದ ಎಂಬ ಹೆಸರುಳ್ಳ ಕೆಲರು ಜೈನಗುರುಗಳು ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾಗಿದ್ದರು. ಆದುದರಿಂದ ಅಭಿನವವಾದಿವಿದ್ಯಾನಂದ ಎಂದು ಈ ಕವಿ ಹೆಸರಿಟ್ಟುಕೊಂಡಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಕಾವ್ಯಸಾರ

ಇದರಲ್ಲಿ ಕಾವ್ಯಗಳೊಳಗೆ ವರ್ಣಿಸುವ ಎಲ್ಲಾ ವಿಷಯಗಳಗೂ ಉದಾಹರಣವಾಗಿ ಪೂರ್ವಕವಿಗಳ ಗ್ರಂಥಗಳಿಂದ ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಒಂದೊಂದು ವಿಷಯವನ್ನು ಒಂದೊಂದು ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ನಿರೂಪಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಒಟ್ಟು ಅಧ್ಯಾಯ 45, ಪದ್ಯ 1143.

ಈ ಗ್ರಂಥವು ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನ (ಸು. 1245) ಸೂಕ್ತಿಸುಧಾರ್ಣವವನ್ನು¹ ಬಹಳಮಟ್ಟಿಗೆ ಹೋಲುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಅದರಲ್ಲಿ ಕವಿಗಳ ಅಥವಾ ಗ್ರಂಥಗಳ ಹೆಸರು ಹೇಳಿಲ್ಲ; ಇದರೊಳಗೆ ಗ್ರಂಥಗಳ ಹೆಸರು ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದ ಅಭಿನವವಾದಿವಿದ್ಯಾನಂದನ ಹಿಂದೆ ಇದ್ದ ಕವಿಗಳನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಇದು ಬಹಳ ಉಪಕಾರಕವಾಗಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಗುಣವರ್ಮ I (ಸು. 900), ಅದಿಪಂಪ(941), ನಾಗವರ್ಮ I (ಸು. 990), ರನ್ನ(993), ನಾಗಚಂದ್ರ(ಸು. 1100), ಉದಯಾದಿತ್ಯ (ಸು. 1150), ಹರೀಶ್ವರ (ಸು. 1165), ನೇಮಿಚಂದ್ರ(ಸು. 1170), ರುದ್ರಭಟ್ಟ (ಸು. 1180), ಅಗ್ಗಳ (1189), ವಾಣೀವಲ್ಲಭ (ಸು. 1195), ಪಾರ್ಶ್ವಪಂಡಿತ (1205), ಜನ್ನ (1209), ಆಂಡಯ್ಯ (ಸು. 1235), ಕಮಲಭವ(ಸು. 1235), ಗುಣವರ್ಮ II (ಸು. 1235), ಮಧುರ (ಸು. 1385), ಚಂದ್ರಶೇಖರ (ಸು. 1430), ಈ ಕವಿಗಳ ಗ್ರಂಥಗಳಿಂದ ಪದ್ಯಗಳು ಅನುವಾದಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಕೆಲವು ಚಾಟುಪದ್ಯಗಳೂ ಮುಕ್ತಕಗಳೂ ಇವೆ.

ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ:—

ರಾಜವರ್ಣನೆ

ತಿಣ್ಣಕಲ್ಲಾ ಡುವಳಷ್ಟಶೈಲಕುಲಮಂ ದಿಗ್ಧಂತಿದಂತಂಗಳೊಳ |

ನೆಣೆ ಕೈಯಿಂ ತೊನೆದಾಡುವಳ್ ಮುಗಿಲ ಪೂವಂ ಸೂಡುವಳ್ ತಾರೆಯಂ ||
 ತಿಣಿವಳ್ ಮುತ್ತುಗಳೆಂದು ಚಂದ್ರರವಿಯಂ ಕಂಠೋಲೆಯೆಂದಿಕ್ಕುವಳ್ |
 ನಿಣಿಯಂ ಸುತ್ತುವಳೇಲುವಾರ್ಧಿಜಯಮಂ ಶ್ರೀಕೀರ್ತಿ ರೇಚಾಂಕನಾ ||

ಚಾಟು

ಪುರುಷ ವಿರಹವರ್ಣನೆ

ಅದನ್ನೇವೊಗಟ್ಟೆಂ ಎನೋದಭವನಂ ಚಾತುರ್ಯಜನ್ಮಸ್ಥಳಂ |
 ಮೃದುಮಾಧುರ್ಯವಚಸ್ಸುಧಾಂಬುಧಿಗೆ ಪೆರ್ಚಂ ಮಾಲ್ಪಿ ಚಂದ್ರೋದಯಂ ||
 ಮದನಂ ಪೂಜಿಪ ಮಂತ್ರದೇವತೆಯೆನಿಪ್ಪಾನಲ್ಲಳಂ ಬಿಟ್ಟು ಹಾ |
 ಬಿದಿರಂ ಕಬ್ಬಿನ ಪೋಲ್ಕೆಗೆಂದು ಸವಿವಂತಾಯ್ತೆನ್ನ ಪುಣ್ಯೋದಯಂ ||

ಮುಕ್ತಕ.

ಸಮುದ್ರವರ್ಣನೆ

ಪವಳದ ಕೆಯ್ ಮುಗಿಲ್ಲಳವಿಟ್ಟಿಗೆ ನೀರ್ಗಳ ಸುತ್ತು ಮುತ್ತು ಪು |
 ಟ್ಪುವ ಕನೆ ಬಿಟ್ಟವಕ್ಕಿಗಳ ಗೂಡೆಳನೆ ಸಹಿ ತೊಟ್ಟಿಲುಗ್ರದಾ ||
 ನವರೆಹವಿಟ್ಟು ಲಕ್ಷ್ಮಿಯ ತವರ್ಮನೆ ತಿಂಗಳ ಪೆತ್ತ ತಂದೆ ಬಾ |
 ಡವಶಿಖಿಗಂ ನಿವಾಸಮಸುರಾರಿಯ ಸೆಜ್ಜೆ ವಲಂ ಮಹಾರ್ಣವಂ ||

ಕೌರ್ಮವರ್ಣನೆ

ಗರುಡನ ಮೂಗು ಕೊಂಕಿದೊಡೆ ತಿರ್ದಿದುದಿಲ್ಲ ಮುರಾರಿ ಚಂದ್ರನೊಳ್ |
 ಪೊರೆದ ಕಳಂಕಮಂ ಕಳೆದುಗಿಲ್ಲ ಮಹೇಶ್ವರನರ್ಕನಲ್ಪಿಣಿ ||
 ದರುಣನ ಕಾಲ್ಗಳಂ ಪಡೆದನಿಲ್ಲಮದೆಂತೆನೆ ಪುಣ್ಯಹೀನನೇ |
 ದೊರೆಗಳನಾಸೆಗೆಯ್ದೊಡಮಗಲ್ಪದೆ ಪೂರ್ವದ ಕರ್ಮಬಂಧನಂ ||

ತಪೋವನವರ್ಣನೆ

ಪೊಕ್ಕು ಕುಟೀರಮಂ ಕೆದಣಿ ಪುಸ್ತಕಮಂ ಮಸಿಯಕ್ಕರಂಗಳಂ |
 ನೆಕ್ಕಿ ಬಿಸುಟ್ಟು ಬೊಕ್ಕಣದ ಬೂದಿಯನುಪಿಸುತೂದಿ ಮೂಗಿನೊಳ್ ||
 ಪೊಕ್ಕೊಡೆ ನೀಂತು ಮಾಣ್ಡೆರದೆ ಪಾಯ್ದವಲಂಬಿಪ ಕೊಂಬನೇಣು ಪು |
 ಬಿಕ್ಕುವ ಮಕ್ಕಳಟಂ ನಗದ ತಾಪಸರಂ ನಗಿಸಿತ್ತರಣ್ಯದೊಳ್ ||

ವೈರಾಗ್ಯವರ್ಣನೆ

ನೆರಿವುದಗಲ್ಪುದರ್ಕೆ ಜನನಂ ಮರಣಕ್ಕೆ ಎನೂತಯಾವನಂ |
 ಜರಿಗೆ ಧನಂ ದರಿದ್ರತೆಗೆ ನಲೈ ಎರಾಗಪಥಕ್ಕೆ ಸತ್ಸುಖೋ ||

ತ್ಯರಮಸುಖಕ್ಕೆ ಕಾರಣಮಿದೆಂದಣಿದುಂ ಭವಸಿದ್ಧ ಪಂಜರೋ |
ದರಗತರೇಕೆ ಚಿಂತಿಸುವರೇಕೆ ಪಲುಂಬುವರೇಕೆ ನೋವರೋ! ||

ಬೊಂಬೆಯಲಕ್ಕ. 1538

ಇವನು ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರಸಾಂಗತ್ಯವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಈತನು ವೀರ ಶೈವಕವಿಯೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಕಕ 1460 ನೆಯ ವಿಳಂಬಿಯಲ್ಲಿ ಎಂದರೆ 1538ರಲ್ಲಿ ರಚಿಸಿದಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರಸಾಂಗತ್ಯ

ಸ್ಥಲ 5, ಪದ್ಯ 570. ಇದರಲ್ಲಿ ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರನ ಕಥೆ ಹೇಳಿದೆ. ಈ ಕಥೆ "ಸತ್ಯದ ನೆಲೆ ಮುಕ್ತಿಯ ಬೀಡು ಪುಣ್ಯದ ಕೀರ್ತಿಯ ತಲೆವನೆ" ಎಂದು ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ವಿರೂಪಾಕ್ಷಸ್ತುತಿಯೂ ಬಳಿಕ ಗಣೇಶ ಸರಸ್ವತಿಯರ ಸ್ತುತಿಯೂ ಇವೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ:—

ಚಂದ್ರಮತಿ

ಅಡಕೆಗೆ ಹರಣವ ತೊಣುವರು ಸತಿಯರು | ನುಡಿವರು ಸಕಲಜೋಧೆಗಳ |
ಬಿಡದೆ ಲೋಭಗಳನು ಮೆಣುವರು ಅವಗುಣ | ಕಡೆಗಿನಿಲ್ಲ ಚಂದ್ರಮತಿಗೆ ||

ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರನ ಉಕ್ತಿ

ಹೆತ್ತ ತಾಯನು ಮಾಣು ತೊತ್ತ ಕೊಂಬವನಂತೆ | ಮತ್ತಾದೇವವೂಜಿಯನು |
ಇತ್ತು ನಾಯನು ಕೊಂಬ ಗಾದೆಯಂದದಿ ಜೀಯ | ಸತ್ಯವ ಬಿಡಲೊಲ್ಲನೆಂದ ||
ವೊಡವಿ ನುಂಗುವರೆ ಬಯಲು ಬಡಿವರೆ ಎ | ನೊಡಲೊಳಗುಂಬತನವು |
ಬಿಡದೆ ನಂಜಾಗಿ ಮುನಿಯ ಇನ್ನು ಲೋಕದಿ | ತಡೆವವರಾರು ಹೇಳಿಂ ||
ಬಚ್ಚಲುಡಕ ತಿಳಿದಿರಲು ಮಜ್ಜನವುಂಟೆ | ಅಚ್ಚರಿನಾಯ ಹಾಲುಗಳು |
ಸಿತ್ತಯವಾದ ಊಟಕೆ ನಿಮ್ಮ ಯಾವನ | ಮಚ್ಚೇನು ಇನಕುಲಜರಿಗೆ ||

1. ಈ ನಾಲ್ಕು ಪದ್ಯಗಳಿಗೂ ಅಕರ ಹೇಳಿಲ್ಲ.

ರಾಮರಸವಿರೂಪಾಕ್ಷ. 1538

ಈತನು ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರಸಾಂಗತ್ಯವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕವಿ. ತನ್ನ ವಿಷಯವನ್ನು ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಿದ್ದಾನೆ—

ವಸುಮತಿಯೊಳು ಪಂಚಾರುಷಯಪ್ರಥಮಶಾಖೆ | ಪೆಸರುಳ್ಳು ಶ್ರೀವತ್ಸಗೋತ್ರ |
ಹಸನಾಗಿ ದ್ವಿಬ ರಾಮರಸವಿರೂಪಾಕ್ಷ | ನೆಸಗಿದೀಕೃತಿಯ ಲಾಲಿವುದು ||

ತನ್ನ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಶಕ 1460ರಲ್ಲಿ ಬರೆದಂತೆ ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ:—

ಶಾಲಿವಾಹನ ಬಂದು ಬಂಜಿರಕಲಿಯೊಳ | ಗಾಳಿದ ಶಕವರ್ಷಗಳು |
ಏಟಿಱ ಇಮ್ಮಡಿಶಾಕದ ಶತಕದ | ನೇಲಾದ ಅಱುವತ್ತುವರೂಷ ||

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರಸಾಂಗತ್ಯ

ಬಂದುಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ಸಂಧಿ 13, ಪದ್ಯ 609 ಎಂದಿದೆ; ಮತ್ತೊಂದು ಅಸಮಗ್ರಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ 429 ಪದ್ಯವುಳ್ಳ 2 ಅಷ್ಟಾಸಗಳೂ 3ನೆಯ ಅಷ್ಟಾಸದಲ್ಲಿ 171 ಪದ್ಯಗಳೂ ಇವೆ. ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಹಂಪೆಯ ವಿರೂಪಾಕ್ಷ ಸ್ತುತಿ ಇದೆ.

ಪುರಂದರದಾಸ. ಸು. 1540

ಈತನು ಕೀರ್ತನೆಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕವಿ; ಇವನ ಸ್ಥಳ ಪುರಂದರಗಡ. ಮೊದಲು ಐಕ್ಯರೈವಂತನಾಗಿಯೂ ಪರಮ ಲೋಭಿಯಾಗಿಯೂ ಇದ್ದು ಜಿಜ್ಞಾಸೋದಯವಾದಮೇಲೆ ಹಣವನ್ನೆಲ್ಲ ದಾನ ಮಾಡಿ ಹಾಡುಗಳಿಂದ ದೇವರನ್ನು ಸ್ತುತಿಸುತ್ತ ಪಂಡರಿಪುರದಲ್ಲಿ ಭಿಕ್ಷುಬೇಡಿ ಕೊಂಡು ಕಾಲವನ್ನು ಕಳೆದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಮೊದಲು ಸ್ಮಾರ್ತಬ್ರಾಹ್ಮಣನಾಗಿದ್ದು ಅಮೇಲೆ ವಾಧ್ವನಾದನೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಇವನ ಕೆಲವು ಕೀರ್ತನೆಗಳಿಂದ ಈತನು 1538ರಲ್ಲಿ ವಿಜಯನಗರದಲ್ಲಿದ್ದಂತೆಯೂ 1564 ರಲ್ಲಿ ಸತ್ತಂತೆಯೂ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ ಎಂದು ಮೆ|| ಕಿಟ್ಟಲ' ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ವ್ಯಾಸರಾಯನಿಂದ (ಸು. 1525) ಈತನು ಉಪದೇಶವನ್ನು ಪಡೆ

ದಂತೆ ಪ್ರತಿತಿಯೂ ಇದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1540 ಆಗಬಹುದು.

ಈತನ ಕೀರ್ತನೆಗಳು ವಿಷ್ಣುಸ್ತುತಿರೂಪವಾಗಿಯೂ ವೇದಾಂತ ಬೋಧಕವಾಗಿಯೂ ಇವೆ. ಇವು ಪ್ರಾಯಿಕವಾಗಿ ಕನ್ನಡನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಚಾರದಲ್ಲಿವೆ. ಈತನ ಹಾಡುಗಳಿಗೆ ಪುರಂದರವಿಠಲ ಎಂಬ ಅಂಕಿತವು ಗುರುತಾಗಿದೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದೆರಡನ್ನು ಉದಾಹರಿಸುತ್ತೇವೆ—

ರಾಗ ಪಂತುವರಾಳಿ—ಆದಿತಾಳ

ಪಲ್ಲವಿ|| ಮುತ್ತುಕೊಳ್ಳಿರೋ ಜನರು ಮುತ್ತುಕೊಳ್ಳಿರೋ ||
 ಅನುಪಲ್ಲವಿ|| ಮುತ್ತು ಬಂದಿದೆ ಸಜ್ಜಿದಾನಂದಸ್ವರೂಪದಿವ್ಯಮುತ್ತು ||
 ಜ್ಞಾನವೆಂಬ ದಾರದಲ್ಲಿ | ಪೋಣಿಸಿದ ದಿವ್ಯಮುತ್ತು |
 ಧನವ ಕೊಟ್ಟು ಕೊಂಬುದಿದನು | ಘನವಾದ ಭಕ್ತಜನರು ||1||
 ಕಟ್ಟಬಾರದು ಮೂಗಿಲಿ | ಇಟ್ಟು ಮೆಣ್ಣಿಯಬಾರದು |
 ಕಷ್ಟವಿಲ್ಲದೆ ಸೃಷ್ಟಿಗೊಡೆಯ | ಕೃಷ್ಣನೆಂಬ ಆನೆಮುತ್ತು ||೨||
 ಹಿಡಿಯಲಿಕ್ಕೆ ಸಿಲುಕದು | ಬೆಲೆಯಕಡೆಯ ಕಾಣದು |
 ಹಿಡಿಯಬಲ್ಲ ಪುರಂದರವಿಠಲ | ಒಡೆಯನೆಂಬ ದಿವ್ಯಮುತ್ತು ||೩||

ರಾಗ ಮಧ್ಯಮಾವತಿ—ಆಟತಾಳ

ಪಲ್ಲವಿ|| ತನುವ ನೀರೊಳಗದ್ದಿ ಫಲವೇನು |
 ಮನದಲ್ಲಿ ದೃಢಭಕ್ತಿಯಿಲ್ಲದ ಮನುಜಗೆ ||
 ದಾನಧರ್ಮಗಳನು ಮಾಡುವುದೆ ಸ್ನಾನ | ಜ್ಞಾನತತ್ತ್ವಗಳ ತಿಳಿವುದೇ ಸ್ನಾನ |
 ಹೀನಪಾಶಂಗಳ ಬಿಡುವುದೇ ಸ್ನಾನ | ಧ್ಯಾನದಿ ಮಾಡವನ ನಂಬುವುದೆ ಸ್ನಾನ||1||
 ಗುರುಗಳ ಶ್ರೀಪಾದತೀರ್ಥವೇ ಸ್ನಾನ | ಹಿರಿಯರ ದರ್ಶನವ ಮಾಡುವುದೆ ಸ್ನಾನ |
 ಕರೆದು ಅನ್ನವನಿಕ್ಕುವುದೊಂದು ಸ್ನಾನ | ಸಿರಿಹರಿಯ ಚರಣವ ನಂಬುವುದೆ ಸ್ನಾನ||2||
 ದುಷ್ಟರ ಸಂಗವ ಬಿಡುವುದೊಂದು ಸ್ನಾನ | ಕಷ್ಟವಾಪಂಗಳನು ಹಣಿವುದೆ ಸ್ನಾನ |
 ಸೃಷ್ಟಿಯೊಳಗೆ ಸಿರಿಪುರಂದರವಿಠಲನ | ಮುಟ್ಟಿ ಭಜಿಸಿ ಪುಣ್ಯಪಡೆವುದೇ ಸ್ನಾನ||೩||

ಎಮ್ಮೆಬಸವ. 1543

ಈತನು ಕಾಲಜ್ಞಾನವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ. ಜಂಬುನಾಥದೇವರ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಇವನು ತ್ರಿಕಾಲಜ್ಞಾನಿಯಾದನೆಂದೂ

ವೀರಶೈವಾಗಮಜ್ಞನೆಂದೂ ಇವನಿಗೆ ಸಲಕರಾಜನ ಮಗನಾದ ತಿರುಮಲ ರಾಯನೆಂಬ ಪ್ರಭು 1543ರಲ್ಲಿ ಕೊಮರಕೆರೆ ಎಂಬ ಗ್ರಾಮವನ್ನು ಕೊಟ್ಟ ನೆಂದೂ ಈಚೆಗೆ ದೊರೆತ ಒಂದು ತಾಮ್ರತಾಸನದಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ¹. ಹಂಪೆಯಬಳ ಇರುವ ಜಂಬುನಾಥಕೊಂಡ ಎಂಬ ಬೆಟ್ಟದಲ್ಲಿಯ ಜಂಬು ನಾಥನು ಈತನ ಉವಾಸ್ಯದೇವತೆ ಎಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಹಂಪೆಯೇ ಇವನ ಸ್ಥಳವಾಗಿರಬೇಕು.

ಈತನ ಕಾಲಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿ ಇವನು 'ನರಸಿಂಗರಾಯನ ಹಿರಿಯಕುಮಾರನು ಹೊಯ್ಸೊ ಡಂಗುರವ | ಅಯ್ಯ ಅರಸುತನಕಿನ್ನು ಕಡೆಗಾಲವಾದೀತು ಹೊಯ್ಸೊ ಡಂಗು ರವ' ಎಂದು ಸಾರುತ್ತ ಬರಲು ಊರನಾಳುವ ಕೃಷ್ಣರಾಯನು ಹಿಡಿತರಿಸಿ ಪಟ್ಟದಾ ನೆಯ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಇವನನ್ನು ನೂಕಿಸಿ ಪಟ್ಟದಾನೆ ಶರಣೆಂದು ಮಸ್ತಕದಮೇಲಿರಿಸಿ ಕೊಂಡು ಮೂಡಲರಾಜಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಬಂದುದು; ಮನೆಯಲ್ಲಿರಿಸಿ ಬೀಗಮುದ್ರೆಯನ್ನು ಹಾಕಿದರೂ ಇವನು ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದುದು ಇವೇ ವೊದರಾದ ಇವನ ಮಹಿಮೆ ಗಳೂ ಹೇಳಿವೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಕಾಲಜ್ಞಾನ

ಇದು ಹೊಯ್ಸೊ ಡಂಗುರವ, ಹಾಕೆಲೊ ಮುಂಡಿಗೆಯ, ಕಣಿಯಕೇಳಿರೊ, ಎಚ್ಚರಿಕೆ ಎಚ್ಚರಿಕೆ, ಹೇಗೆವಾಡಿತೊ, ದಿಮ್ಮೆಸಾಲ, ಕುಕ್ಕುಕ್ಕೂ, ವ್ಯಾ ರನ್ನದಕೋಲೆ ಎಂದು ಮುಗಿವ ಹಾಡುಗಳ ರೂಪವಾಗಿ ಮುಂದೆ ಬರುವ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸುವ ಗ್ರಂಥವಾಗಿದೆ.

ಚೆನ್ನಬಸವಾಂಕ. ಸು. 1550

ಇತನು ಮಹಾದೇವಿಯಕ್ಕನ ಪುರಾಣವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ; ಇವನ ಪಿತಾಮಹನು ಬಸವಾಂಕ, ಪಿತಾಮಹಿ ಗಂ ಗಾಂಬೆ; ತಂದೆ ರುದ್ರಕವಿ ನಾಗಭೂಷಣಾಚಾರ್ಯ; ಗುರು ವ್ಯಾಘ್ರಾಜಿನಾಂ ಬರದ ಕಂಠಿಯಚಿದಾನಂದಯತಿಪ್ರಬಸವರಾಜ. ಪ್ರೌಢದೇವನಿಗೆ ಹೇ ಮಕೂಟದ ವಿರಕ್ತರ ಗುಣವನರಿಪಿದ ಕರಸಲದ ನಾಗಿದೇವನನ್ನೂ (ಸು. 1430), ಮಲಬಸವಪುರಾಣಕರ್ತೃವಾದ ಕೃಂಗಿರಾಜನನ್ನೂ (ಸು. 1500) ಸ್ಮರಿಸುವುದರಿಂದ ಕವಿಯ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1550 ಆಗಿರಬ ಹುದೆಂದು ಊಹಿಸುತ್ತೇವೆ.

1. Mysore Archaeological Report for 1917, para 121. ಜಾಂಬೂನದಾರಿ ಕೊಂ ಡಂಡಜಂಬುನಾಥಪ.ಬಾವತೆ; | ಪಾಪ.ಕಾಲತ.ಯೋದಂತಪರಿಜಾ ನಾಯಿ ದೀವಾತೇ ||

ಪೂರ್ವಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಹರಿಯರಸ, ರಾಘವ, ಶೃಂಗಿರಾಜ, ಕೆರೆಯಪದ್ಮ ರಸ, ಕೇಶಿರಾಜ, ಭೀಮರಸ, ಕರಸ್ಥಲದ ನಾಗಿದೇವ ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಮಹಾದೇವಿಯಕ್ಕನ ಪುರಾಣ

ಇದು ನಾನಾವಿಧದಿಗಳಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಕೆಲವು ಸಾಂಗತ್ಯಗಳೂ ಇವೆ; ಸ್ಥಲ 33, ಪದ್ಯ 1604. ಇದರಲ್ಲಿ ವೀರಶೈವಪುರಾತನರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬಳಾದ ಮಹಾದೇವಿಯಕ್ಕನ¹ ಚೇತನು ಹೇಳಿದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಕವಿ ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ—

ಶಿವಮಹತ್ವದ ವೆಚ್ಚ | ಶಿವನ ನಿಸ್ವಯ ಕೆಚ್ಚ |

ಶಿವನ ಸದ್ಭಕ್ತಿಸಾರಾಯದಚ್ಚ ||

ಶಿವದೂಷ್ಯರೆದೆಗಿಚ್ಚ | ಶಿವಯೋಗಿಗಳ ನಚ್ಚ |

ಶಿವಕಾವ್ಯವಿದು ಶರಣಜನದ ಮಚ್ಚ ||

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಶಿವಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ನಂದಿ, ಭೃಂಗಿ, ವೀರಭದ್ರ ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿ ಸಿದ್ಧರಾಮನೇ ಮೊದಲಾದ ಪುರಾತನರನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ತನ್ನ ಗುರು ಬಸವರಾಜನು—ಮಹಾದೇವಿಯಕ್ಕನ ಚರಿತೆಯನ್ನು ಹರೀಶ್ವರನು ರಘಲಾರೂಪದಿಂದ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ; ನೀನು ಅದನ್ನು ವೃತ್ತದಿಯಾಗಿ ಬರೆ—ಎಂದು ಆಜ್ಞಾಪಿಸಲು ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದಂತೆ ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

ಇವನ ಬಂಧವು ಹೃದಯಂಗಮವಾಗಿದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಸೂರೈಯದಯ

ಬಿತ್ತು ಮೊಳಿತುದೊ ನೇಸಪಿನ ಪಗಲ್ದೀವಿಗಿಯ |

1 Vol. I, 154.

2 ಸಿದ್ಧರಾಮ, ಅಲ್ಲಯ್ಯ, ಬಿಬ್ಬಿಬಾಚರಸ, ಬಾಚರಸ, ಗುಪ್ತಮಂಚರಸ, ಕಾಳಿಮರಸ, ಚಿನ್ನಬಸವ, ಬಸವ, ನಾಗಕ್ಕ, ಸತ್ಯಕ್ಕ, ಚೋಳಿಯಕ್ಕ, ವೈಜಕ್ಕ, ಮಹಾದೇವಿಯಕ್ಕ, ನಿಂಬಿಯಕ್ಕ, ಕೋಳೂರಚಿನ್ನಕ್ಕ, ಅಜಗಣ್ಣಯ್ಯನ ಅಕ್ಕಮುಕ್ತಾಯಕ್ಕ.

ನೆತ್ತಿಸಿದನೋ ಸೂರ್ಯ ಶಾರ್ಙ್ಗಕ್ಕೆ ಮೂಗುತಿಯ |
 ಮುತ್ತೊ ಪೂರ್ವಾಂಗನೆಯ ಬೆಳಗೆಂಬ ಬಳ್ಳಿ ಜೆಂದಳಿರಿದಿದು ಬೆಳ್ಳರಲನು ||
 ಪೆತ್ತಿರವೊ ಗಗನಗಣಪನ ದಂತವೋ ಭಾನು |
 ಕತ್ತಲೆಯ ನೆತ್ತಿಯಂ ಕುತ್ತಲೆಂದೆತ್ತಿದರಿ |
 ಗತ್ತಿಯೊಪ್ಪುವ ಬಜ್ಜರದ ಗಾಜೆಯೋ ಎನಲ್ ರನಿಯುದಯ ಕಣ್ಗೆ ಸೆಡುದು ||

ವನ

ಜೆಲುವಿಕೆಯ ಜೇತನ ಸುನಾದದ | ನಿಲಯ ಕಂಪಿನ ತಾನ ಕಂತಿನ |
 ಕಲೆ ಸನಿಯ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ ವೋಹಿಗಳಹಿ ಕೆಯಾಸ್ಥಾನ ||
 ಅಲರುಸರನಾಡುಂಜೊಲಂ ಖಗ | ಕುಲದ ಕಡವರ ಸುಖದ ಸುಧೆ ತಂ |
 ಬಿಲರ ತವರೆಂದೆನಿಸಿ ರಾರಾಜಿಸುವುವಾನವು ||
 ಪರವುಟ್ಟಂಗಳ ಬಳಗಂ ಜೊತಾಂ | ಕುರಶಾಖೆಯೊಳಿಟ್ಟಣಿಸಿಹುವಳಿಗಳ |
 ನೆರವಿ ಸುವುಷ್ಟಿತಶಾಖೆಯೊಳೊತ್ತರಿಸಿಹುವರಗಳಿಹುವು ||
 ಪರಿಸಕ್ತಿತಫಳಶಾಖೆಯೊಳಂ ಕಿ | ಕೈಹಿಗಿಹಿದಾಡುತ್ತಿವು ವೆನಲೈ ||
 ಸಿರಸ್ಮರಣೆಯುಳ್ಳರನಾಶ್ರಯಿಸಿರಾರೀಧಾತ್ರಿಯಲಿ ||

ನೀತಿ

ಆವನಲ್ಲಿ ವಿಷಯವಿಕಳ | ವಾವನಲ್ಲಿ ಕೋಪತಾಪ |
 ವಾವನಲ್ಲಿ ಲೋಭಲಾಭ ಮಮತೆಯಂಡಲೆ ||
 ಆವನಲ್ಲಿ ಮದದ ಮಸಕ | ವಾವನಲ್ಲಿ ಮಜ್ಜರಂಗ |
 ಳಾವರಿಸುವುದಿಲ್ಲವಲ್ಲಿ ಸುಗತಿ ಭೂಪತಿ ||

ಮಹಾದೇವಿಯಕ್ಕನ ಸೌಂದರ್ಯ

ಇಂದೀವರಾಕ್ಷಿ ಚಂಪಕನಾಸಿಕದ ಚದುರೆ |
 ಕುಂದಕುಟ್ಟಲರದನೆ ಕುಮುದಕೋರಕಸುಕುಜೆ |
 ಮಾಂದಳಿದುರಟಿಯ ಮಾನಿನಿ ಮಲ್ಲಿಕಾಸ್ಥಿತೆ ತಿರೀಷಸ್ರಗ್ವಾಹುಯುಗಳೆ ||
 ಅಂದವಟ್ಟಿಹ ಕೇತಕೀನಖಮಯೂಖೆಯರ |
 ವಿಂದಮುಖಿ ವಃಹವೇವಿಯೊಪ್ಪಿದಳ ಧಾತ್ರಿಯೊಳ |
 ಕಂದರ್ಪನಂಬುಗಳೆನಂಬುರುಹಭವ ಜೆಬ್ಬಪೆಣ್ಣೆ ದನೆಂಬಂದದಿ ||
 ನವಕಾಂತಿ ರನ ಮಂದಹಾಸ ಬೆಳ್ಳೊರೆ ಲಸ |

ತ್ರಿವಳಿ ಕಲ್ಲೋಲ ಸುಖಂ ನಾಭಿ ಕಂಧರ ಕಂಬು |
 ಜವಳವೊಲೆಗಳ್ ಸಲಿಲಕುಂಭಿಕುಂಭಿಗಳು ಜೆನ್ನುಡಿಲದಿಂಜಿ ಘನಜಘನ ||
 ಕುವಲಯಾಂಬಕಿಯೆಸೆವ ಕಣ್ಣಳಿಳವಿಾಣ್ ಮಿಱುಪ |
 ಪವಳ ಜೆಂದುಟಿ ಜರಣ ಕೂಮ್ ರದನಂ ರತ್ನ |
 ನಿವಹಮೆಂದೆನೆ ಮಹಂದೇವಿ ರಾಜಿಸಿದಳತಿಶ್ಯಂಗಾರಶರಧಿಯಂತೆ ||
 ಆತ್ತಿತ್ತ ಜಲಿಸುವ ಜನರ ದಿಟ್ಟಿಗಳ ತ | ನ್ನತ್ತಲೆಱೆನ ಮಿಂಚಿನಂತೆ |
 ತತ್ತರುಣಿಯ ದಿಟ್ಟಿವೆಳಗಿಱೆವತ್ತು ತ | ನ್ನತ್ತೆಲ್ಲ ಜನರ ದಿಟ್ಟಿಗಳ ||
 ಶಾಲಿವನ

ಬಿತ್ತುವಂಕುರನೋರ್ಪ ಪಜ್ಜೆಲೆ | ಗುತ್ತುಱುನ ಗಾತಿ ಮಿಳಿವ ಬಿಱುವಡೆ |
 ಯೊತ್ತೆಸೆವ ಪೂದೋಱುವಿನಿವಾಬ್ಬುಂಬುವಲಪ್ಪ ||
 ಬಿತ್ತುಬಲಿವರಿವಜೆವ ನಿಡುನಿಧಿ | ಯೊತ್ತರಿಪ ಸಾಳಿಯ ಪೊಲಂಗಳ |
 ಬಿತ್ತರಂಬಡೆದಿರುವು ಬಿತ್ತದ ಬೀಱ್ಪೊಲಗಳೆಲ್ಲ ||

ಕನಕದಾಸ. ಸು. 1550

ಈತನು ಮೋಹನತರಂಗಿಣಿ, ರಾಮಧಾನ್ಯಚರಿತ್ರೆ, ನಳಚರಿತ್ರೆ, ಹರಿಭಕ್ತಿಸಾರ ಈ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಅಲ್ಲದೆ ವಿಷ್ಣುಸ್ತುತಿರೂಪವಾದ ಹಲವು ಹಾಡುಗಳನ್ನೂ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ನೃಸಿಂಹಸ್ತವ ಎಂಬ ಒಂದು ಸಣ್ಣ ಸಾಂಗತ್ಯ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ (97 ಪದ್ಯ) ಮೊದಲು ಕಾಗಿನೆಲೆಯ ರಂಗನಮೇಲೆ ಮಂಗಳವೂ ಅನಂತರ ರಾಮಾನುಜಸ್ತುತಿಯೂ ಇರುವುದರಿಂದ ಇದೂ ಏತತ್ಯುತವಾಗಿರಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ.

ಇವನು ಪ್ರಾಯಿಕವಾಗಿ ಕಾಗಿನೆಲೆಯ ಆದಿಕೇಶವದೇವರ ಅಂಕಿತದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದಿರುವುದರಿಂದ ಧಾರ್ವಾಡಜಿಲ್ಲೆಯ ಕಾಗಿನೆಲೆ ಈತನ ಸ್ಥಳವೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಇವನು ಬೇಡರವನೆಂದೂ ಧಾರ್ವಾಡಜಿಲ್ಲೆಯ ಕೋಡತಾಲ್ಲೂಕು ಬಾಡ ಎಂಬ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ ಕಾಗಿನೆಲೆಯ ಆದಿಕೇಶವದೇವಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಸತ್ತನೆಂದೂ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ರಾಮಾನುಜಗುರುವನ್ನೂ ತಾತಾಚಾರ್ಯನನ್ನೂ ಸ್ತುತಿಸಿರುವುದರಿಂದ ಶ್ರೀವೈಷ್ಣವರ ಶಿಷ್ಯನಾಗಿದ್ದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. 'ವಾಲ್ಮೀಕಿವ್ಯಾಸಪುರಾಣಂಗಳೆ ಕನ್ನಡಿಸಿದ ಕವಿವರರ'

ಸ್ತುತಿಸಿರುವುದರಿಂದ ಕುವಾರವ್ಯಾಸ (ಸು. 1430) ಕುವಾರವಾಲ್ಮೀಕಿ (ಸು. 1500) ಇವರುಗಳ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಈಚೆಯವನು ಎಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿದೆ; ಕುವಾರು 1550 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದು. ಈತನು ಅಂಡೆ ಕುರುಬ ಜಾತಿಯವನೆಂದೂ ವ್ಯಾಸರಾಯನ (ಸು. 1525) ಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಜ್ಞಾನಿಯಾದನೆಂದೂ ಕೆಲವರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ

1. ಮೋಹನತರಂಗಿಣಿ

ಇದು ಸಾಂಗತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಸಂಧಿ 42, ಪದ್ಯ 2705. ಇದಕ್ಕೆ ಕೃಷ್ಣ ಚರಿತೆ ಎಂಬ ಹೆಸರೂ ಉಂಟು. ಇದರಲ್ಲಿ ಮನ್ಮಥದಹನ, ಕಾಮೋತ್ಪತ್ತಿ, ಶಂಬರಾಸುರವಧೆ, ಅನಿರುದ್ಧನ ಲೀಲೆ, ಬಾಣಾಸುರವಿಜಯ ಮುಂತಾದ ವಿಷಯಗಳು ಹೇಳಿವೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಕವಿ ಈ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ—

ರಸಿಕರ ಕರ್ಣಯುಗ್ಮವ ವೋಕ್ಯ ಮುದದಿ ಪು | ದ್ವಿಪಜನನಲರಿಚಿ ಮೈಗೆ |
ಎನೆವ ಪುಳಕದೊಸಗೆಯನಿತ್ತು ತಿವನ ತೂ | ಗಿಸುವುದೀವಚನಾರಚನ ||
ಹರಿಶರಣರ ಪೆಜು ಬುಧಜನರಿಗೆ ಮೆಜ್ಜು | ದುರಿತಾಟವಿಗೆ ಕಾಲ್ಯಾಜ್ಜು |
ವರಹಿಗಳಿಗೆ ಮಜ್ಜು ವೀರಗೆ ಪುಜ್ಜು ಕೇ | ಕ್ಷುರಿಗಿದು ತನಿಬೆಲ್ಲದಜ್ಜು ||

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ರಾಮಾನುಜಸ್ತುತಿಯೂ, ತಾತಾಚಾರ್ಯಸ್ತುತಿಯೂ ಇವೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಶಿವ, ಬ್ರಹ್ಮ, ಕಾಗಿನಲೆಯರಂಗ, ಕೃಷ್ಣ, ಲಕ್ಷ್ಮಿ, ಕಾಶೀವಿಶ್ವನಾಥ, ವಾರ್ವತಿ, ಸರಸ್ವತಿ, ಗಣೇಶ, ಅಂಜನೇಯ, ಗರುಡ, ಆದಿಶೇಷ, ಅಷ್ಟದಿಕ್ಪಾಲಕಮನುಮುನಿಜನರು ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿ ಅನಂತರ ಬಲಿಪ್ರಹ್ಲಾದನಾರದವಿಭೀಷಣಧ್ರುವಪಾರ್ಥವಿದುರಾಕ್ರೂರಭೀಷ್ಮಕುಕೌಸಲಕಪುಂಡರೀಕಾದ್ಯರನ್ನೂ ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ದ್ವಾರಕೆ

ದಂಡ ಸನ್ಯಾಸಿವರ್ಗದಲುಂಟು ಪುನರಪಿ | ದಂಡ ಗೋಪಾಲರಲುಂಟು |
ದಂಡ ಪುಂತ್ರೇಕ್ಷು ವಾಟಿಯಲುಂಟು ಮಿಕ್ಕಿನ | ದಂಡ ದೇಶಂಗಳಲ್ಲಿ ||

ಸೂರ್ಯಾಸ್ತ

ಅಣ್ಣಿಯುಟ್ಟಿ ಖಳರ ಖಂಡಿಸಿ ರಕುತವ ಕೆಂ | ದೊಣ್ಣಿಯೊಳು ತೊಳೆದು ಚಕ್ರವನು

ಒಂಟಿಯೊಳು ಕೃಷ್ಣ ಬೈಚೆಡುವಂತೆ ಪಡುವೆಟ್ಟ|ನುಂಟಿಯೊಳು ರವಿ ಮುಟುಗಿದನು||

ಹಿಮವತ್ಸರ್ವತ

ಜಡರಾವಣನಿಂದ ಲಘುವಾದುದಲ್ಲ ಪೆ | ಗಡೆಗೋಲಾಗಿದುರ್ದಲ್ಲ |
ಮೃಡಕಾಮುರ್ದಕವಾದುದಲ್ಲವೆಂದೆನೆ ರಮ್ಯು | ವಡೆದಿದುರ್ದದಾಕುಳಿವೆಟ್ಟ ||

ಬಾಣನ ಶಿವಪೂಜೆ

ಪಡೆದ ತಾಯಿಲ್ಲ ತಾಯುಳ್ಳರೆ ತಲೆ ಹೀಗೆ | ಜಡೆಗಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಮಾಸಿಹುದೇ ||
ಮಡದಿಯಿರಿಲ್ಲ ಮಂಡೆಯ ಸಿಕ್ಕ ನೋಡುವ ರೋಡೆಯ ಕೋ ಎನುತ ನೀರೊಂದೆ||

2. ರಾಮಧಾನ್ಯಚರಿತ್ರೆ

ಇದು ಭಾಮಿನೀಪಟ್ಟದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಪದ್ಯ 156. ಇದರಲ್ಲಿ ಕವಿ ರಾಮಧಾನ್ಯದ ಎಂದರೆ ರಾಗಿಯ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಬಹಳ ಚಮತ್ಕಾರವಾಗಿ ನಿರೂಪಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಧಾನ್ಯಕ್ಕೆ ನರೆದಲೆಗ ಎಂಬ ಹೆಸರೆಂದೂ ಇದಕ್ಕೆ ರಾಮದೇವರು ರಾಘವ ಎಂಬ ತಮ್ಮ ಹೆಸರನ್ನು ಇಟ್ಟುದರಿಂದ ರಾಗಿ ಎಂಬ ಹೆಸರು ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಗೆ ಬಂದಿತೆಂದೂ ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

ಕಥಾಸಾರ—ಶಾಂಡಿಲ್ಯಮುನಿ ಯುಧಿಷ್ಠಿರನಿಗೆ ರಾಮಕಥೆಯನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ರಾಮನವಧಾನಂತರ ಶ್ರೀರಾಮನು ಋಷಿಗಳ ಆಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಬಂದು ಅವರು ಕೊಟ್ಟ ಭಕ್ಷ್ಯಗಳ ರುಚಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ಅವರು ಉಪಯೋಗಿಸಿದ ಧಾನ್ಯಗಳನ್ನು ತರಿಸುವಂತೆ ಹೇಳಲು, ನರೆದಲೆಗ, ನೆಲ್ಲು, ಹಾರಕ, ಬರಗು, ಜೋಳ, ಕಂಬು, ಸಾಮೆ, ನವಣೆ, ಗೋಧಿ ಈ ನವಧಾನ್ಯಗಳನ್ನು ತಂದು ಸುರಿದರು. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಆವುದು ಶ್ರೇಷ್ಠವೆಂದು ಕೇಳಲು ಒಜ್ಜಿಬ್ಬರು ಬಂದೊಂದನ್ನು ಹೋಗಲುತ್ತಾರೆ. ಆಗ ನರೆದಲೆಗನಿಗೂ ವ್ರೀಹಿಗೂ ವಾಗ್ವಾದವಾಗುತ್ತದೆ. ಶ್ರೀರಾಮನು ಅಯೋಧ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಕರೆಯಿಸಿ ಇವುಗಳ ವಿಚಾರಣೆಯನ್ನು ಮಾಡುವಂತೆ ಹೇಳಿ ಎರಡನ್ನೂ 6 ತಿಂಗಳು ಸರೆಯಲ್ಲಿಡಿಸಿ ಹೊರಟುಹೋದನು. ಬಳಿಕ ಗೌತಮನು ಅವುಗಳನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ರಾಮಾಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಹೋಗಲು ಇಂದ್ರನು ವಿಮರ್ಶೆಮಾಡಿ ನರೆದಲೆಗ ಸಾರಜ್ವದಯವೆಂದೂ ವ್ರೀಹಿ ನಿಸ್ಸಾರವೆಂದೂ ಹೇಳಿದನು. ಆಗ ಎಲ್ಲರೂ ನರೆದಲೆಗನಿಗೆ ಬಿರುದುಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟರು. ಶ್ರೀರಾಮನು ಅದನ್ನು ಕರೆದು ರಾಘವ ಎಂಬ ಹೆಸರನ್ನು ಕೊಡಲು ವ್ರೀಹಿ ನಾಚಿಕೊಂಡು ಶಿರವ ಬಾಗಿತ್ತು.

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಚೆನ್ನಿಗರಾಯನ ಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ನೆರೆದಲೆಗನಿಗೂ ವ್ರೀಹಿಗೂ ನಡೆದ ವಾಗ್ವಾದರೂಪವಾದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ವ್ರೀಹಿಯ ಮಾತು

ಕ್ಷಿತಿಮರರುಪನಯನದಲಿ ಸು | ವ್ರತಸುಭೋಜನಗಳಲಿ ಮಂತ್ರಾ |
 ಕ್ಷತೆಗಳಲಿ ಶುಭಶೋಭನದಲಾರತಿಯ ಬೆಳಗುವಲಿ ||
 ಕ್ರತುಗಳೆಡೆಯೊಳಗರಮನೆಗಳಲಿ | ಪ್ರತಿದಿನವು ರಂಜಿಸುತ ದೇವರಿ |
 ಗತಿಶಯದ ನೈವೇದ್ಯವಾಗಿಹನೆಂದನಾೞ್ಚಿಗ ||
 ಜನಪರಿಗೆ ಶಿಶುಗಳಿಗೆ ಜಾಂಧವ | ಜನರೆಡೆಗೆ ಬ್ರಾಹ್ಮರ ಸಮಾಂ |
 ಧನೆಗೆ ವಿದ್ಯಾರಂಭಕಲಿಸುವ ಸಕಲಭೂಸುರರ ||
 ಮನೆಗಳಲಿ ಹರಿದಿವಸದೌಪಾ | ಸನಗಳಲಿ ತಾ ಯೋಗ್ಯನಹುದೆಂ |
 ದಿನಿಸಿಕೊಂಬೆನು ನೀನಯೋಗ್ಯನು ಭ್ರಷ್ಟ ಕೊಲಗೆಂದ ||
 ಹೊಸಮನೆಯ ಪುಣ್ಯಾರ್ಚನೆಗೆ . | ... ಹಸುಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಸೇಸೆಗೆ |
 ವಸುಮತೀಶರ ಗರುಡಿಯಲಿ ಶಸ್ತ್ರಾಸ್ತ್ರದರ್ಚನೆಗೆ ||
 ಎಸೆವ ಎಪ್ರರ ಫಾಲದಲಿ ರಂ | ಚಿಸುತ ಗಂಧಾಕ್ಷತೆಯಹೆನು ಭಾ |
 ಎಸಲಾ ಲೋಕದೊಳಾರು ಸರಿ ತನಗೆಂದನಾೞ್ಚಿಗ ||

ನೆರೆದಲೆಗನ ಮಾತು

ಸತ್ವಹೀನರ ಬಡವರನು ಕ | ಣ್ಣೆತ್ತಿ ನೋಡಿ ಧನಾಧ್ಯರನು ಬೆಂ |
 ಬತ್ತಿ ನಡವೆಯುಪೇಕ್ಷೆ ನಿನ್ನನು ಪೇಱಲೀನದನು ||
 ಹೆತ್ತ ಬಾಣತಿಯರಿಗೆ ರೋಗಿಗೆ | ಪಧ್ಯಪಾನದಿ ಹಣದ ಬಾಯಿಗೆ |
 ತುತ್ತು ನೀನಪೆ ನಿನ್ನ ಜನ್ಮ ನಿರರ್ಥಕರವೆಂದ ||
 ಮಚ್ಚೆದಗೆದು ಬೆಳೆಯಡೆಗೆ ಕ್ಷಾಮದ | ಎಳಯಕಾಲದೊಳನ್ನ ವಿಲ್ಲದೆ |
 ಯುಷು ವ ಪ್ರಾಣಿಗಳಾದರಿಸಿ ಸಲಹುವೆನು ಜಗವುಷುಯೆ ||
 ಎಲವೊ ನೀನೆಲ್ಲಿಹೆಯೊ ನಿನ್ನಯ | ಬಳಗವದು ತಾನೆಲ್ಲಿಹುದೊ ಈ |
 ಹಲವುಧಾನ್ಯಗಳೆನೆಗೆ ಸರಿಯಲ್ಲೆಂದ ನೆರೆದಲೆಗ ||
 ಸತ್ತವರ ಪ್ರತಿಬಿಂಬರೂಪನು | ಎಸ್ತರಿಸಿ ಪಿತ್ಯನಾಮಗಳ ನಿನ |
 ಗಿತ್ತು ಮೂವರ ವೆಸರಿನಲಿ ಕರೆಕರೆದು ದರ್ಭೆಯಲಿ ||

ನೆತ್ತಿನೆತ್ತಿಯ ಬಡಿದು ಕಡೆಯಲಿ | ತುತ್ತನಿಡುವರು ಶಿಶುಗಳಿಗೆ ನೀ |
ನೆತ್ತಿದೆಯಲಾ ತನುವ ಸುಡಬೇಕೆಂದ ನರೆದಲೆಗೆ ||

3 ನಳಚರಿತ್ರೆ

ಇದು ಭಾಮಿನೀಸಟ್ಟದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಸಂಧಿ 9, ಪದ್ಯ 481. ಯದ್ಯಪಿ ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಕನಕದಾಸನ ಹೆಸರಿಲ್ಲವಾದರೂ, ಆತನ ಇತರ ಗ್ರಂಥಗಳಂತೆ ಅರಂಭದಲ್ಲಿ ಚೆನ್ನಿಗರಾಯಸ್ತುತಿಯೂ ಚೆನ್ನಿಗರಾಯನ ಅಂಕಿತವೂ ಇರುವುದರಿಂದ ತತ್ಕೃತವೆಂದೇ ತೋರುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಜನಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿೀತಿಯೂ ಇದೆ. ಲೋಮಶಮುನಿ ಧರ್ಮರಾಯನಿಗೆ ಹೇಳಿದ ನಳಮಹಾರಾಯನ ಚರಿತೆಯನ್ನು ಕವಿ ಕನ್ನಡಿಸಿದಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಚೆನ್ನಿಗರಾಯ, ಗಣೇಶ, ಸರಸ್ವತಿ ಇವರುಗಳ ಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವುಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ದಮಯಂತಿ

ನುಡಿಗೆ ಶುಕಪಿಕ ನಲಿಯ ಮಿಗೆ ಸೆಳೆ | ನಡು ಒಳುಕೆ ವೃತ್ತಸ್ತನಕೆ ಸೋ |
ಮುಂಡಿಯ ಭಾರಕೆ ಕೊರಳು ಕೊಂಕಲು ಮೆಲ್ಲಡಿಯನಿಡುತ ||
ಕುಡಿತೆಗಂಗಳ ನೋಟ ಕಾಮುಗ | ಲೊಡೆದು ಮಿಂಚುವ ಮಿಂಚಿನಂದದಿ |
ನಸಗರದಿ ಬರುತಿರ್ದಳಂಗೆನೆ ಹೊಲಿ ಬೀದಿಯಲಿ ||

ಕಾಕೋಟಕನು ಕಚ್ಚಿ ದಮೇಲೆ ನಳನ ರೂಪ.

ದೊಡ್ಡ ಹೊಟ್ಟೆಯ ಕೂನುಜಿನ್ನಿನ | ಅಡ್ಡ ಮೋರೆಯ ಗಂಟುಮೂಗಿನ |
ಮೊಂಡುಕೈಕಾಲುಗಳ ಉದುರಿದ ರೋಮಮೊಸೆಗಳ ||
ಜೆಡ್ಡು ದೇಹದ ಗುಚ್ಚು ಗೂರಲಿನ | ಗಿಡ್ಡು ರೂಪಿನ ಹಹಿಕುಗಡ್ಡದ |
ಹೆಡ್ಡುನಾದ ಕುರೂಪಿತನದಲಿ ನೃಪತಿ ವಿಷದಿಂದ ||

ಸ್ತ್ರೀಗರ್ಹಣ

ಕಪಟವನು ಬಿಡರಾತ್ಮ ಬುದ್ಧಿಯೊ | ಳುಸಮೆಗಾಣೆ ನುಡಿದು ಹೊಳೆವರು |
ಜಪಲಚಿತ್ತದಿ ಮನವ ವಂಚಿಸಿ ವಾತನಾಡುವರು ||
ಗುಪಿತಕಳವಡರಾಪ್ತರೊಡವೆಯ | ನಪಹರಿಸಿ ಸಾಹಸದಿ ಮೆಚುವರು |
ನಿಪುಣೆಯರಿಗಿದು ಸಹಜಗುಣವಸುರೇಂದ್ರ ಕೇಳಿಂದ ||

ಸಾವಿಗೇನಿಸರು ಮನದಿ ಸತ್ಯವ | ಭಾವಿಸರು ಹುಸಿಯೊಲುಮೆದೋಯವ |
 ರಾವಪರಿಯಲಿ ಹೃದಯಗೊಡರನ್ಯತಗಳನಾಡುವರು ||
 ನಾವವತಳನವಿಲ್ಲ ಸತ್ಯಕೆ | ಪಾವಕನ ಮುಟ್ಟುವರು ಸತಿಯರ |
 ನಾವಪರಿಯಲಿ ನಂಬಬಹುದೈಯೆನುತ ಹೊಡವಟ ||

4 ಹರಿಭಕ್ತಿಸಾರ

ಇದು ಭಾಮಿನೀಸಟ್ಟದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಪದ್ಯ 110. ಪ್ರತಿಪದ್ಯವೂ ರಕ್ಷಿಸು ನಮ್ಮನನವರತ' ಎಂದು ಮುಗಿಯುತ್ತದೆ. ಇದು ನೀತಿ, ಭಕ್ತಿ, ವೈರಾಗ್ಯ ಇವುಗಳನ್ನು ಬೋಧಿಸುವ ಗ್ರಂಥ. ಬಾಲ್ಯವಾತಕ್ಕೆ ಇದನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುವ ವಾಡಿಕೆ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಪೂರ್ವದಿಂದಲೂ ಇದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥ ವನ್ನು ಶ್ರೀಪುರದ ಅಧಿಕೇಶವಮೂರ್ತಿಗೆ ಅಂಕಿತವಾಗಿ ಕವಿ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಸುರಪುರನಿಲಯ ಚೆನ್ನಿಗರಾಯನ ಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ದೀನ ನಾನು ಸಮಸ್ತಲೋಕಕೆ | ದಾನಿ ನೀನು ವಿಚಾರಿಸಲು ಮತಿ |

ಹೀನ ನಾನು ಮಹಾಮಹಿಮ ಕೈವಲ್ಯಪತಿ ನೀನು ||

ಏನ ಬಲ್ಲೆನು ನಾನು ನೆಣಿಸು | ಜ್ಞಾನಮೂರುತಿ ನೀನು ನಿನ್ನ ಸ |

ಮಾಸರುಂಟೇ ದೇವ ರಕ್ಷಿಸು ನಮ್ಮನನವರತ ||

ಪೇಟಿಲೆನ್ನ ಕವಲವೀಯಮ | ನಾಳುಗಳು ನೆಣಿಯಂಗದೇಶವ |

ಧಾಟಿಯಾಡುವರಕಟಕಟ ನೆಣಿಸೂಟಿಗಳ ಓಡಿದು ||

ಕಾಟುವಾಡುವರನ್ನು ತನುವಿದು | ಬಾಟಲರಿಯದು ಕೋಟಿಯವರಿಗೆ |

ಕೋಟುವೋಗದಮುನ್ನ ರಕ್ಷಿಸು ನಮ್ಮನನವರತ ||

ಎತ್ತಿದೆನು ನಾನಾಶರೀರವ | ಹೊತ್ತುಹೊತ್ತಲಸಿದೆನು ಸಲೆ ಬೇ |

ಸತ್ತು ನಿನ್ನಯ ಪದವ ಕಾಣದೆ ತೊಟಲಿ ಬಟಲಿದೆನು ||

ಸತ್ತು ಹುಟ್ಟುವ ಹುಟ್ಟಿ ಹಿಂಗುವ | ಸುತ್ತುತ್ತೊಡಕನು ಮಾಣಿಸಲೆ ವುರು |

ಷೋತ್ತಮನೆ ಮನವೊಲಿದು ರಕ್ಷಿಸು ನಮ್ಮನನವರತ ||

ಎಂಜಲೆಂಜಲು ಎಂಬರಾನುಡಿ | ಎಂಜಲಲ್ಲವೆ ವಾರಿ ಚಲಚರ |

ದೆಂಜಲಲ್ಲವೆ ಹಾಲು ಕಱುವಿನ ಎಂಜಲೆನಿಸಿದೇ ||

ಎಂಜಲೆಲ್ಲೆಯದ್ದೆಲ್ಲೆಯುಂ ಪರ | ರೆಂಜಲಲ್ಲದೆ ಬೇಣಿ ಭಾವಿಸ |

ಲಿಂಜಲುಂಟೇ ದೇವ ರಕ್ಷಿಸು ನಮ್ಮ ನನವರತ ||

5 ಹಾಡುಗಳು

ಈತನ ಹಾಡುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದೆರಡನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಪಲ್ಲವಿ|| ನಾರಾಯಣ ನಿಮ್ಮ ನಾಮಂಗಳಿರುತಿರೆ|ಬೇಡೊಂದುನಾಮವಿನ್ನೇಕಯ್ಯ||

ನೆಟ್ಟನೆ ದಾರಿಯು ಬಟ್ಟಿಯೊಳಿರುತಿರೆ | ಬೆಟ್ಟವ ಬಳಸುವುದೇಕಯ್ಯ |

ಅಷ್ಟೆ ಶ್ವರೈವು ಅಮೃತಾನ್ನವಿರುತಿರೆ | ಬಿಟ್ಟಕೂಟನೆ ತಿನಲೇಕಯ್ಯ ||1||

ಪರಸದ ಪಾಳಂಗಳಿರುತಿರೆ ಬೀದಿಯ | ಜರಗನು ತೊಳೆಯಲಿನ್ನೇಕಯ್ಯ

ಹರುವಾಣದಲ್ಲಿ ಅಮೃತಾನ್ನವಿರುತಿರೆ | ತಿರುಪಗೂಡಿ ತಿನಲೇಕಯ್ಯ ||2||

ಬೆಲ್ಲವು ಕರದೊಳಗಿರುತಿರೆ ಕಾಡು | ಗಲ್ಲನು ಕಡಿಯಲಿನ್ನೇಕಯ್ಯ |

ಬಲ್ಲಿದ ಬಿಡದಾದಿಕೇಶವನಿರುತಿರೆ | ಎಲ್ಲದೈವದ ಹಂಬಲೇಕಯ್ಯ ||3||

ಪಲ್ಲವಿ|| ನಾನು ನೀನು ಎನ್ನದಿರೊ ಹೀನಮಾನವ ನಿನ್ನ |

ಸ್ಥಾನಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ನೀನು ತಿಳಿದು ನೋಡೆಲೋ ||

ಅನ್ನದಿಂದಬಂದ ಕಾಮು ನಿನ್ನದೇನೆಲೋ|ಕರ್ಣದಲ್ಲಿವೋಪ ಪ್ರಾಣ ನಿನ್ನದೇನೆಲೋ||

ಹೊನ್ನು ಹೆಣ್ಣು ಮಣ್ಣು ಮೂಱು ನಿನ್ನದೇನೆಲೋ | ಬಣ್ಣು ಗೆಟ್ಟು ಬಾಲ್ಟು ಜೀವ

ನಿನ್ನದೇನೆಲೋ ||2||

ಕೀಲುಜಿಗಿದ ನರದ ಬೊಂಬೆ ನಿನ್ನದೇನೆಲೋ | ಬಾಲ ಆದಿಕೇಶವರಾಯನ ಭಕ್ತ

ನಾಗೆಲೋ ||3||

ಸಾಳ್ವ. ಸು. 1550

ಈತನು ಭಾರತ, ರಸರತ್ನಾಕರ, ವೈದ್ಯಸಾಂಗತ್ಯ ಇವುಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಶಾರದಾವಿಲಾಸವೂ ಏತತ್ಕೃತವೆಂದೇ ತೋರುತ್ತದೆ.

ಇವನು ಜೈನಕವಿ; ಇವನ ತಂದೆ ಧರ್ಮಚಂದ್ರ, ಗುರು ದೇಶಿಗ ಣದ ವಿಜಯಕೀರ್ತಿಯ ಮಗ ಶ್ರುತಕೀರ್ತಿ. ಇವನ ಭಾರತದಿಂದ ಇವನ ಪೋಷಕನ ವಿಷಯವಾಗಿ ಈ ಅಂಶಗಳು ತಿಳಿಯುತ್ತವೆ—

ತೌಳವಹೈವಕೊಂಕಣದೇಶದಧಿನಾಥನೂ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯ ಪುತ್ರನೂ ಅಭಿನವನಿಂ ಬನೂ ಆದ ಮಕಾಸುಂಡಲೇಶ್ವರಭೈರವರಾಯನು ನಗರನಗರದಲ್ಲಿ ಆಳುತ್ತಿದ್ದನು. ಇವನ ಮಹಿಷಿ ನಾಗಲಾಂಬಿಕೆ, ಮಗ ಸಂಗಸ್ಯಪ. ಭೈರವರಾಜನ ಕಾಲವಾದ

ಮೇಲೆ ಅವನ ತಮ್ಮ ಚಿಕ್ಕ ಭೈರವರಾಯನು ಆಳಿದನು. ಇವನ ಚಿಕ್ಕಮ್ಮನಾದ ಶಂಕರಾಂಬಿಕೆಗೂ ಚಂದ್ರವಂಶದ ಬೈಯನೈಪನಿಗೂ ಮಲಿದೇವಿ ಎಂಬ ಮಗಳೂ ವಸು ದಾನಮೇರು ಎಂಬ ಮಗನೂ ಹುಟ್ಟಿದರು. ವಸುದಾನಮೇರು ಸಾಳ್ವಮಲ್ಲ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಆಳಿದನು. ಇವನಿಗೆ ಕವಿಸರೋವರರಾಜಹಂಸ, ಜಿನಧರ್ಮಾಧ್ಯಕ್ಷ, ತ್ರಿಭು ವನಕಠಾತ್ರಿಣಯನ, ಸಂಯಕ್ತಚೂಡಾಮಣಿ, ಜಿನದೇವರಥಯಾತ್ರಾಪ್ರಭಾವಕ ಎಂಬ ಬಿರುದುಗಳಿದ್ದುವು. ಇವನೇ ಕವಿಸಾಳ್ವನ ಪೋಷಕನು. ಇವನಲ್ಲಿ ಸಾಳ್ವನು ಪಟ್ಟದ ಕವಿಯಾಗಿದ್ದನು. ಸಾಳ್ವಮಲ್ಲನ ಸಹೋದರಿಯಾದ ಮಲಿದೇವಿಗೂ ಮುಕ್ತ ಣ್ಣಕಾದಂಬಕನೆಂಬ ಬಿರುದುಳ್ಳ ಶಾಂತದಂಡಾಧೀಶನಿಗೂ ಹುಟ್ಟಿದ ಸಾಳ್ವದೇವನು ಬಳಿಕ ಪಟ್ಟಕ್ಕೆ ಬಂದನು. ಸಾಳ್ವಮಲ್ಲ, ಸಾಳ್ವದೇವ ಇವರಿಬ್ಬರ ಇಷ್ಟಾನುಸಾರ ವಾಗಿಯೂ ಕವಿ ಭಾರತವನ್ನು ಭಾಮಿನೀಷಟ್ಪದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದನು.

ಸುವಾರು 1560 ರಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಸಾಗರದ 55ನೆಯ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ದೊರೆಗಳ ವಿಸಯವು ಹೇಳಿದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಕವಿಯ ಕಾಲವು 16ನೆಯ ಶತಮಾನದ ಮಧ್ಯಭಾಗವಾಗಿರಬಹುದೆಂದು ತೋ ರುತ್ತದೆ.¹

ಇವನಿಗೆ ಸಾಜಕವಿ, ಕರ್ಣಾಟಲಕ್ಷಣದೋಜ ಎಂಬ ಬಿರುದುಗಳು ಇದ್ದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಪೂರ್ವಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ರುದ್ರಭಟ್ಟ, ನಾಗವರ್ಮ, ಕವಿಕಾಮ ಇವರುಗಳನ್ನು ನ್ಮರಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ

1 ಭಾರತ

ಇದು ಸಾಳ್ವಭಾರತ ಎಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ; ಭಾಮಿನೀಷಟ್ಪದಿ ಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಪರ್ವಗಳು 16 ². ಈ ಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ನೇಮಿಾಶ್ವರಚರಿತೆ

1. ಮೈಸೂರು ಶಾಸನದ ಇಲಾಖೆಯ 1916 ನೆಯ ವರ್ಷದ ರಿಪೋರ್ಟಿನ 69 ನೆಯ ಪುಟದಲ್ಲಿ 1522ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದ ಒಬ್ಬ ತಾಳವದೇಶದ ದೇವರಾಯನ ಹೆಸರು ಹೇಳಿದೆ.

2. (1) ಆದಿಪರ್ವ, (2) ಅಸ್ತಯಪರ್ವ, (3) ವಸುದೇವಪರ್ವ, (4) ಕೃಷ್ಣೋದಯಪರ್ವ, (5) ಕಂಸಮರ್ದನಪರ್ವ, (6) ಅಭ್ಯುದಯಪರ್ವ: ಈ ಪರ್ವವು ಉದ್ದಂಡಷಟ್ಪದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ, (7) ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನಪರ್ವ, (8) ಇಂದ್ರಪರ್ವ, (9) ಕಲ್ಯಾಣಪರ್ವ, (10) ಆರಣ್ಯಪರ್ವ, (11) ಉದ್ಯೋಗಪರ್ವ, (12) ಯುದ್ಧಪರ್ವ, (13) ಚಕ್ರಪರ್ವ, (14) ದೀಕ್ಷಾ ಪರ್ವ, (15) ಸಭಾಪರ್ವ, (16) ನಿರ್ವಾಣಪರ್ವ.

ಎಂಬ ಹೆಸರೂ ಉಂಟು. ಇದರಲ್ಲಿ ಹರಿವಂಶ, ಕುರುವಂಶ ಇವುಗಳ ಚರಿತ್ರವು ಹೇಳಿದೆ. ದೋಷಯುಕ್ತವಾದ ಇತರಭಾರತಕಥೆಯನ್ನು ಕೇಳದೆ ಈ ಜಿನವಾವನಚರಿತ್ರವನ್ನು ಕೇಳಬೇಕೆಂದು ಕವಿ ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ—

ಕೊಲಿಸಿದಾತನೆ ದೇವ ಕೊಂದಗ್ಗಿಕೆಯಿಂದವೆ ಪುಣ್ಯಪುರುಷರು |
ಪಲವು ಮಾತೇನೈವಮೊಡಹುಟ್ಟಿದರು ಸನ್ನುತರು ||
ಲಲನೆಯೊರ್ವನಾಳ್ವರೆಂಬೀವೊಲೆನುಡಿಗಿ ಕಿವಿಗುಡದೆ ಸಜ್ಜನ |
ರೊಲಿದು ಚಿತ್ತೈಸುವುದು ಜಿನವಾವನಚರಿತ್ರವನು ||

ಈ ಗ್ರಂಥದ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯನ್ನು—

ನವರಸದ ನೆಲೆ ಮಧುರಭಾವದ | ತವದಲಂಕಾರಂಗಳೆಂದೊ |
ಫುವ ವಿಮಲಲಲಿತಾಂಗವ್ಯದುಪದರಜನೆ ನೆಹಿ ವೆ.ಹಿವ ||
ವಿವಿಧಗುಣಗಣನೆಯೆ ಸೊಬಗಿನ | ಸವಿಯ ಸೈವಹಿಗಣಿವ ಮತ್ಕೃತಿ |
ಯುವತಿ ಜದುರರ ಮನವನಿರ್ಕುಟುಗೊಳ್ಳುದಜ್ಜಲಿಯೇ ||

ಎಂಬ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿ, ಇದು 'ಪಾಡುಗವಿತೆ' ಯಾದುದರಿಂದ ಇದರಲ್ಲಿ ಹಿರಿಕುಳಪ್ರಾಸ, ಶಿಥಿಲತ್ವ ಮುಂತಾದ ಕೊರತೆಯನ್ನು ದೋಷವಾಗಿ ಭಾವಿಸಿಕೊಡದೆಂದು ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ—

ಹಿರಿಕುಳಪ್ರಾಸಲತ್ವರೇಪೋ | ಜ್ವಲಹಿ ಕಾರಪ್ರಾಸಭೇದಂ |
ಗಳ ಸ್ವರವ್ಯಂಜನವಿಭಕ್ತಿಸಮಾಸಶಿಥಿಲಗಳ ||
ಪಠಿಯನೇನುಂ ಪಾಡುಗವಿತೆಗ | ಳೊಳು ವಿಚಾರಿಸಲ್ಲದೆಂಬ |
ಗ್ಗಳದ ಪುಟಗಜ್ಜಿಗರ ಪೇಱ್ಕೆಯತೆಹದಿ ವಿರಚಿಸಿದೆ ||

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ನೇಮಿನಾಥಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಸಿದ್ಧಾದಿಗಳು, ಗಣಧರರು, ಜಿನಧರ್ಮ, ಕೂಷ್ಮಾಂಡಿನಿ, ಸರ್ವಾಹ್ಲಯಕ್ಷ, ಸರಸ್ವತಿ, ಕೇವಲಿಗಳು ಅನುಬದ್ಧಕೇವಲಿಗಳು, ಶ್ರುತಕೇವಲಿಗಳು, ದಶಪೂರ್ವಧಾರಿಗಳು, ಏಕಾಡತಾಂಗಧಾರಿಗಳು, ಪ್ರಥಮಾಂಗಧಾರಿಗಳು ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿ ಅನಂತರ ಗೃಧ್ರಪಿಂಞನು ಮೊದಲುಗೊಂಡು ವಾಲಕೀರ್ತಿ

ಯವರೆಗೆ ಗುರುಗಳನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ.¹ ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಅಭಯಸೂರಿಗಳ ಮಕ್ಕಳು, ಆಗಮತ್ರಯವೇದಿ ಪ್ರತಿನಾಡಿಗಜಕಂಠೇರವ ಗುಮ್ಮಟಾರ್ಯರು ಅವಧಾರಿಸಿದರು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

ಇದರಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ—
ವಸಂತ

ನಿಱಿದುದು ತಂಬಿರಲು ಹಿಮ ಪೋಷಿ | ಮಾಱಿದುದು ಕಾಸಾರದೊಳು ಕಾ |
ಲೂಱಿದುವು ರಾಯಂಜೆ ಪದುಮಿನಿ ನೆಗೆನೊಗದ ಮಧುವ ||
ತೂಱಿದುವು ಸರವುಟ್ಟಿ ಗಳು ಸರ | ದೋಱಿದುವು ದರ್ಪಕಗೆ ದರ್ಪವು |
ಪೋಱಿದುದು ಜಾಱಿದುದು ಜಾತಿಯ ವೂತ ಸೌಭಾಗ್ಯ ||
ಬಂದುವಾಮಾಮರನೆನುತ ನಲ | ವಿಂದ ರಾಗೀತಸುಕೆಯಸುಕೆಯ |
ದೊಂದುರಾಗಕೆ ವುಳಕವಾಂತುಡು ಸುರಯಿ ಸುರಯಿಗಳು ||
ಇಂದು ವುಳಕವನಾಂತುವೆಂದೊಲ | ವಿಂದ ವಿಜಕಿಲವಲದುರ್ವೆನಲಾ |
ನಂದಮಂದಿರವಾಯ್ತು ನಂದನ ಕುಸುಮಸಮಯದಲಿ ||
ಗಿಳಿಗೆ ಭೋಜನಶಾಲೆ ಕೋಗಿಲೆ | ಗಳಿಗೆ ಜೀವಣಶಾಲೆ ಮಧುಪಾ |
ವಳಿಗೆ ಸನ್ನಧುಪಾನಗೋಷ್ಠಿಶಾಲೆ ಮನಸಿಜಗೆ ||
ತೋಳಗುವಾಯುಧಶಾಲೆ ಮಂದಾ | ಸಿಳಿಗೆ ನಾಟಕಶಾಲೆಯೆನೆ ಕಂ |
ಗೊಳಿಸಿದುದು ಮಧುಮಾಸದೋಲಗಶಾಲೆಯೆನೆ ಬನವು ||

ವರ್ಷಾಕಾಲ

ವೀಱು ಮುಗಿಲಿದಿರೇಱು ತಿಬಿ ಹರುಷವೇಱು ನನೆ |
ಯೇಱು ಕುಂದವ್ರಜಕೆ ಕಡದಲರ ಸಿರಿಯ ಸೊಂ |

1. ಗೃಧ್ರಪಿಂಛ, ಮಯೂರಪಿಂಛ, ಅರ್ಕದ್ವಲಿ, ಪುಷ್ಪದಂತ, ಭೂತಬಲಿ, ಜಿನಚಂದ್ರ, ಕುಂಡಕುಂದಾಚಾರ್ಯ, ತತ್ವಾರ್ಥಸೂತ್ರಕಾರ ಉಮಾಸ್ವಾತಿ, ಸಮಂತ ಭದ್ರ, ಕವಿಪರಮೇಷ್ಟಿ, ಪೂಜ್ಯಪಾದ, ವೀರಸೇನ, ಜಿನಸೇನ, ನೇಮಿಚಂದ್ರ, ರಾಮ ಸೇನ, ಅಕಳಂಕದೇವ, ಆನಂತವೀರ್ಯ, ವಿದ್ಯಾನಂದ, ಮಾಣಿಕ್ಯನಂದಿ, ಪ್ರಭೇಂದು, ರಾಮಚಂದ್ರ, ವಾಸವೇಂದ್ರ, ಗುಣಭದ್ರ, ಮಾಘನಂದಿ, ಚಾರುಕೀರ್ತಿ, ವಿಶಾಲ ಕೀರ್ತಿ, ವಿಜಯಕೀರ್ತಿ ಸುತಸ್ವಗುರು ಶ್ರುತಕೀರ್ತಿ, ಮಹಿಭೂಷಣ, ಪೋಲಾದಿ ದೇವ, ಮೇರುನಂದಿ, ಸಮಂತಭದ್ರ, ಪಾಲಕೀರ್ತಿ.

ಪೇಷೆ ರವಿರುಚಿ ತಣ್ಣಸೇಷೆ ಕೇತಕಿವನಂ ಸುಖಯೇಷೆ ಭಯವಂಚಿಗೆ ||
 ಎಷೆ ಗೆಲವೆಣ್ಣೆಂಗಭವನ ಸಿಡುದೋಳ್ಳಲೆಯ |
 ನೇಷೆ ವಿರಪಿವ್ರಾತಕಟಲೇಷೆ ಪೊಲನೆ ಪಸು |
 ರೇಷೆ ಸುರಹೊನ್ನೆ ಮಲ್ಲಿಗೆ ಸುರಯಿ ಬೀತ ಸಿರಯೇಷೆ ಕಾರ್ಮುಕವೇಷುತ್ಯೈ ||

ರುಕ್ಕಿಣಿ

ಆಳಿ ತುಟಿಯದಂಭೋಜವೆಲರಲೆಯದೆಳವಳ್ಳಿ |
 ಕಳಿ ನೆಷೆನ ಸಸಿಲೇಖಿ ಕಟಿಯದಿನಿವಣ್ಣೆನಿಸು |
 ಬಳನೆ ಕೈಗುತ್ತದಿನಿದಾರುಮಾಸ್ವಾದಿಸದ ಸೊದೆಯ ತೀವಿದ ಪೊಂಗೊಡ||
 ಪೊಳಿವ ಕೀಲಡೆಗೊಳಿಸದುರುಮಾಣಿಕಂ ಎಂದ |
 ಗಳೆಯದೊಳ್ಳುತ್ತ ಮದನನ ಮೀಸಲಟಿಯವಾ |
 ಬೆಳಸೆನಿಸಿ ಸೊಗಯಿಸಳು ನವಯವನದ ಸೊಂಪುಪೆಂಪಿನಿಂದಾಸುದತಿಯೈ ||
 ಅವಳ ವೊಗದೊಳು ಸಸಿಯನವಳ ಕಡೆಗಂಗಳೊಳು |
 ನನಕುಸುಮಶರತತಿಯನವಳ ಪುವಿನೊಳೆ ಸ |
 ಬ್ಬವಡಿಕ್ಕುಧನುವನವಳಕಡೊಳ್ ಭ್ರಮರಸಂಕುಳವನವಳೊಳ್ಳುಡಿಯೊಳು ||
 ಸವಿವೀಳು ಗಲಿಪುವರಗಿಳಿಯನಾಚದುಂನಿಂ |
 ದವಳಿಂಚರದೊಳುಲಿವ ಕೋಗಿಲೆಯನಿಸಿ ತಾ |
 ನವಳಂಗಳಲ್ಲಿ ನೆಲೆವನೆಗೆಟ್ಟಿ ಬಾಟುತಿಪನನುದಿನಂ ಕಂದರ್ಪನೈ ||

ಶಿಶುವಾಲಕೃತಕೃಷ್ಣ ಸಿಂಧೆ

ಶಿಶುವೆಂದು ಮೊಲೆಯೊಡಬಂದ ಪೂತನೆಯೊಡಲ |
 ಬಿಸುನೆತ್ತರಂ ಪೀರ್ದ ಸಾತಕನೆ ಬಂದ ವಾ |
 ಯನದ ಕೊರಳೊತ್ತಿದೊಡೆ ಕತ್ತೆಯಂ ಪೊಯ್ದೊಡೈತಹ ಭಂಡಿಯನುಮುಣಿದೊಡೆ||
 ಹೊಸಹಯವನೊಂದುಪೆಟ್ಟಂ ತಿವಿದು ಮೆಲ್ಲನು |
 ಬ್ಬಸಗೊಳಿಸಿದೊಡೆ ಕಾಡ ಕೋಣನಂದದಲಿ ಸೊ |
 ಕ್ಕಸಿಯ ಮುಳುಮುತ್ತಿಗಳನೊಪಿಸಿದೊಡೆ ಸಂಗರಕೆ ವೀರನೇ ನೀನೆಂದನೈ ||

ಬೇಡಿತಿಯರು

ಕಾರಿರುಳ ಕತ್ತಲೆಯ ತಿರುಳಿಂ | ವಾರಿರುಹಭವನೊಲಿದು ನಿರ್ಮಿಸಿ |
 ನಾರಿಯರ ರೂಪುಗಳನಂಜನರಜದಿ ಪುಟವಿಟ್ಟು ||

ಕಾರ ಮಿಂಚುಮನವರ ಕಣ್ಣೊಳು | ಸೇರಿಸಿದನೆನೆ ಗಾಡಿಯರು ಕಾಂ |

ತಾರಚರಿಯರು ಮೆಚ್ಚಿದರಲ್ಲ ಪುಳಿಂದರೊಗ್ಗಿನಲಿ ||

ದೇಹಾನಿತ್ಯತೆ

ಎನಿತು ಘನವಾದಡೆಯು ತನುಗಪ | ಘನವೆಸರನಿಟ್ಟಜನೆ ಸುಜನನು |

ಜನಿತದೋಷದ ಗೊತ್ತು ಕುತ್ತದ ಜಿತ್ತು ಭಯದೊತ್ತು ||

ನೆನೆಯಬಾರದ ಹೇಸಿಕೆಗೆ ತಾ | ಯ್ವನೆ ವಿಚಾರಿಸೆ ಜೀವಗದೆ ಸೆಚ್ಚಿ |

ವನೆಯದನೆ ಬಿಟ್ಟವನೆ ಸುಪಿ ನಿಜಜನಕ ಕೇಳೆಂದ ||

2 ರಸರತ್ನಾಕರ

ಇದು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ರಸಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತದೆ; ಶೃಂಗಾರಪ್ರಪಂಚ, ರಸವಿವರಣೆ, ನಾಯಕನಾಯಿಕಾವಿವರಣೆ, ಭಾವಾಧಿಕರಣ ಎಂದು 4 ಅತ್ಯಾಸಗಳಾಗಿ ಭಾಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಪಂಪ, ರನ್ನ, ನೇಮಿಚಂದ್ರ ಮೊದಲಾದ ಕವಿಗಳ ಗ್ರಂಥಗಳಿಂದ ಪದ್ಯಗಳು ಉದಾಹರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ತಾನು ಅವಲಂಬಿಸಿದ ಪೂರ್ವಶಾಸ್ತ್ರಕಾರರನ್ನು ಕವಿ ಈ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ—

ಆನಾರ್ಯಂದಿ ತಿಳಿದಮೃ | ತಾನಂದಿಯ ರುದ್ರಭಟ್ಟನಾತೆಹಿದಿಂ ವಿ |

ದ್ಯಾನಾಥಹೇಮಚಂದ್ರ | ಭೂನುತಮಾಗಾರ್ಧಿಯಂದಮಂ ವಿರಚಿಸಿದೆಂ ||

ಇಂತು ನಾಗವರ್ಮಕವಿಕಾಮಾದಿಗಳ ಮಾರ್ಗದಿಂದ ರಸಭಾವಾದಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ವಿದ್ವತ್ಪರಿಗಮುಭಯಭಾಷೆಗಮಿಷ್ಟಮಪ್ಪಂತು ಕನ್ನಡಿಸಿದೆಂ.

ತನಗೆ ಹಿಂದೆ ಆರೂ ಹೀಗೆ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಿರಲಿಲ್ಲ ಎಂಬಂಶವನ್ನು ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸುತ್ತಾನೆ—

ಇಂದುವರಮಾರುವಾತೆಹಿ | ದಿಂದಂ ಕನ್ನಡದೊಳಾರ್ಯರಾ ಎಂಬನಮೊ |

ಳ್ಳಿಂದೆ ವಿವರಿಸಿದುದಿಲ್ಲನೆ | ಜಂದದೆ ಬಿಜ್ಜಳಿಯೆ ರಚಿಸಿದಂ ಕವಿಸಾಕ್ಷಂ ||

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಜಿನಸ್ತುತಿಯೂ ಸರಸ್ವತೀಸ್ತುತಿಯೂ ಇವೆ ಆತ್ಮಾಸಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಈ ಗದ್ಯವಿದೆ--

ಇದು ಶತೇಂದ್ರಮುನೀಂದ್ರವಂದಿತಾರ್ಹತ್ವರಮೇಶ್ವರ ಪಾದಾರವಿಂದಾಮಂದಮಕರಂದಾನಂದಿತ್ಯಂಭಂಗಾಯಮಾನ ಕವಿಸಾಕ್ಷವಿರಚಿತಮಪ್ಪ ರಸರತ್ನಾಕರದೊಳೆ.

ಈ ಗ್ರಂಥನಾಮವನ್ನು ಹೀಗೆ ವಿವರಿಸುತ್ತಾನೆ--

ಈಕೃತಿ ಕವಿಕೃತನುತಕವಿ | ತಾಕಾಂತಿಗೆ ತಾನೆ ನವರಸಂ ಸಲೆ ರಸರ |
ತಾ ಕರಂ.

ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಭಾಗಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ--
ಚಕ್ಷುಃಪ್ರೀತಿಯದಿನಿಯನ | ನೀಕ್ಷಿಪುದುಱಿ ನೆನೆವುದೇ ಮನಸ್ಸಂಗಂ ಲೋ |
ಲಾಕ್ಷಿ ಮನದಲ್ಲಿ ಸಂಕ | ಲಾಕ್ಷೀಪದೆ ನೆನೆವುದದುವೆ ಸಂಕಲ್ಪಾಖ್ಯಂ ||
ನೆನೆದೊಱಗದದುವೆ ಜಾಗರ | ಮಿನಿಯನನುಱಿ ಬಯಸಿ ಬಜಬಡಾಗಿರೆ ಕಾರ್ಯಂ |
ವನಿತೆ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಮೈಗುಡ | ದನುವರತಿಯೆ ಲಜ್ಜೆ ವಿರಹವಱುದುದೆ ಮಾನಂ ||
ಮೈನವಿರುದ್ಧಿದುದೆ ಪುಳಕಂ; ಕಣ್ವನಿ ತೋಱುದುದೆ ಅಶ್ರು; ಬೆಮತುಡದೆ ಸ್ವೇದಂ;
ಮರವಟ್ಟುದೆ ಸ್ತಂಭಂ; ಮೈಮಱಿದುದೆ ಲಯಂ; ಧ್ವನಿಪಲ್ಲಟಮೆ ಸ್ವರಭೇದಂ; ನಡು
ಗುವುದೆ ಕಂಪಂ; ಮತ್ತೊಂದುಬಣ್ಣಮಾದುದೆ ಮೈವರ್ಣ್ಯಂ.

ಭಯದೆ ಭಯಾನಕರಸಮಾ | ರಯೆ ರಿಪುಸಪಾದಿ ಪೆಂಪಿನಾಲಂಬನಮಾ |

ಭಯಹೇತು ಗರ್ಜೆ ತಾದಿಯೆ | ನಯನೋದ್ವೀಪನವಿಭಾವಮಾರಸಕಕ್ಕುಂ ||

ಎರಡುಂ ವಿರುದ್ಧರಸವೊಡ | ವೆರಸಿರೆ ತದನಂತರಸ್ಥಮೆಂದನೈರಸಂ |

ಪರಿಪುಷ್ಟಮಾಗೆಯುಂ ವ್ಯಥಿ | ಕರಣದೆ ಮೇಣ್ ಸಮಮುಮಾಗೆಯುಂದೊಡೇಷಂ ||

3 ತಾರದಾವಿಲಾಸ

ಇದು ಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ ಜೀವನೆಂದು ಹೇಳುವ ಧ್ವನಿಯನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತದೆ. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಧ್ವನಿವಿಷಯಕವಾದ ಗ್ರಂಥವು ನಮಗೆ ತಿಳಿದಮಟ್ಟಿಗೆ ಇದೊಂದೇ ಎಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದ ಧ್ವನಿವ್ಯಂಗ್ಯವಿವರಣೆ ವೆಂಬ 2 ನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವು ಮಾತ್ರ ನಮಗೆ ದೊರೆತಿದೆ. ಈ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಉದಾಹೃತವಾದ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ “ಸಾಳ್ವಮಲ್ಲಭೂವರವರಕೀರ್ತಿಯಂ ಪದೆದು ಪಾಡುವ”, “ನಿರುಪಮಸಾಳುವಮಲ್ಲನ ವರಗುಣಮಂ ಪೊಗಟ್ಟಿನೆಂಬ ನಾವಂ”, “ವರಸಾಳ್ವಮಲ್ಲನಿಂ ಸಂಗರದೊಳ್ ಜಯಲಕ್ಷ್ಮಿ ಚಾರತರ ವಚದಿಂ ಸ್ವೀಕರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಳ”, “ಸಾಳುವಮಲ್ಲಕರಸ್ಥಿತಂ ನಿಶಿತಕರಾಳಬದ್ಧ ವೆಸೆದತ್ತವೀರರ ಕಣ್ಣೆಯುದ್ದದೋಳ್ ಮುಪ್ಪೊಟ್ಟೆ ಮುಳಿದೀಶನ ಕೇಕರ ಕಾಂತಿ ನೀಳ್ವಪೋಲ್” ಎಂದು ದೊರೆವುದರಿಂದ ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಸಾಳ್ವ ಕವಿ ತನ್ನ ಪೋಷಕನಾದ ಸಾಳ್ವಮಲ್ಲರಾಜನ ಖ್ಯಾತಿಗೋಸ್ಕರ ಬರೆದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಪ್ರಥಮಾಶ್ವಾಸವು ದೊರೆತಿದ್ದರೆ ಕವಿಯ ವಿಷಯವೂ ಅವನ

ಪೋಷಕನ ವಿಷಯವೂ ಸ್ವಸ್ವವಾಗುತ್ತಿದ್ದುವು. ಹಿಂದಣ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಕಾವ್ಯಪ್ರಕಾಶಿಕೆ, ಸಾಹಿತ್ಯಸುಧಾರಣವ ಇವುಗಳ ಹೆಸರನ್ನು ಕವಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಭಾಗವನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ—

ವಾಚಕ ಲಕ್ಷಕ ವ್ಯಂಜಕಮೆಂದು ಶಬ್ದಂ ಮೂದೆಱಂ. ಅವರ್ಕ ವಿಷಯಮೂ ದರ್ಥಂ ವಾಚ್ಯ ಲಕ್ಷ್ಯ ವ್ಯಂಗ್ಯಮೆಂದು ತ್ರಿವಿಧಂ. ಮಱಿಯಿಲ್ಲದೆ ಸಂಕೇತದಿಂದರ್ಥ ವನಱುವುದು ವಾಚಕಂ. ಮುಖ್ಯಾರ್ಥಬಾಧೆಯಾಗೆ ತಡ್ಡೋಗಮುಂಟಾಗೆ ರೂಢಿ. ಪ್ರಯೋಜನದತ್ತಣೆಂದರ್ಥಾಂತರಮಂ ತೋರ್ಪುದು ಲಕ್ಷಮೆನಿಕ್ಕುಂ; ವ್ಯಂಗ್ಯ ಸಹಿತಮಾದುದು ಪ್ರಯೋಜನಮೆನಿಕ್ಕುಂ. ರೂಢಿಗುದಾಹರಣೆ—ಪ್ರವೀಣನೆಂದು ಒಳ್ಳೆಯ ವೀಣೆಯುಳ್ಳವನ ಪೆಸರ್; ಆದಂ ಬಾಧಿಸಿ ಒಳ್ಳೆಯ ಪ್ರೌಢಂಗೆ ನಾಮ ವಾದುದು.

ಉಪಾದಾನಲಕ್ಷಣೆ: -ತನ್ನ ಪ್ರಸಿದ್ಧನಿಮಿತ್ತಂ ತನ್ನಪಾದಾನದತ್ತಣೆಂ ಪರಾ ಕ್ಷೇಪಮಂ ಮಾಡುವುದು ಉಪಾದಾನಲಕ್ಷಣೆಯೆನಿಕ್ಕುಂ. ಅದೆಂತೆಂದೊಡೆ—ಲಕ್ಷ ಸ ಬಳಂ ಬಂದುದೆಂಬಲ್ಲಿ ಆಜೇತನಮಪ್ಪ ಸಬಳಂಗಳ್ಗೆ ಗಮನವಿಲ್ಲಾಗಿ ಮುಖ್ಯಾರ್ಥ ಬಾಧೆಯಾಗೆ ಸಬಳಮಂ ಪಿಡಿದ ವೀರಭಟರ್ ಬಂದರೆಂಬುದರ್ಥಂ. ವ್ಯಂಜಕಮೆಂತೆಂ ದೊಡೆ—ಅನೇಕಾರ್ಥಮನುಳ್ಳ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಸಂಯೋಗಾದಿಕಂಗಳಿಂದೇಕಾರ್ಥದೊಳ ನಿಯಮಮುಂಟಾಗೆ ಅರ್ಥಾಂತರಮಂ ತೋರ್ಪುದು ಶಬ್ದವೂಲವ್ಯಂಜಕಮೆನಿಕ್ಕುಂ. ಶಂಖಜಕ್ರಾಂತಿತಹರಿಬಂದನೆಂಬಲ್ಲಿ ಹರಿಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಸಿಂಹಾದ್ಯನೇಕಾರ್ಥಂಗಳುಂಟಾ ದೊಡಂ ಶಂಖಜಕ್ರಶಬ್ದಸಂಯೋಗದಿಂ ಕೃಷ್ಣನೆಂಬರ್ಥಮಾದುದು.

ಸುತಶೋಕವಪ್ಪಿದಗೋ | ನ್ನ ತಕಾಯಂ ಬಾಹ್ಯಕುಂಡಸಂಸ್ಥಿತಪಿ ತಾ |
 ನತಿಶೈತ್ಯವೆಂದು ನಿಲ್ಲದೆ | ದ್ರುತಗತಿಯಿನಗಾಧಮಪ್ಪ ನದಿಯೊಳ್ ಬಿಟ್ಟಿಂ ||

ಇಲ್ಲಿ ವಸಿಷ್ಠಂ ಪುತ್ರಶೋಕದಿಂ ಬೆಂದು ಅಗ್ನಿಯಂ ಪೊಕ್ಕೊಡೆ ಬೇಯನೆಂಬ ವಾಕ್ಯಾರ್ಥರೂಪಮಪ್ಪ ವಸ್ತುಸ್ವಭಾವಮಂ ಶೋಕಂ ಬಾಹ್ಯಾಗ್ನಿಯಿಂದಧಿಕಮೆಂದಾ ವ್ಯತಿರೇಕಾಲಂಕಾರಮಂ ಧ್ವನಿಸಿತ್ತು.

4. ವೈದ್ಯಸಾಂಗತ್ಯ

ಈ ಗ್ರಂಥದೊಳಗೆ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಪದ್ಯಗಳು 'ವರಕವಿಸಾಳ್ವನ ಮತದಿ' ಎಂದು ಮುಗಿಯುತ್ತವೆ. ಇದರಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ—

ಆನಂದಭೈರವೀರನ

ವರಜಾಯಿಕಾಯಿ ಸೈಂಧವಮಿಂಗಿಲಿಕ ಶುಂಠಿ | ಮರಿಚ ಲವಂಗವು ನಾಭಿ |
ಉಣುವ ಕನಕಬೀಜ ಹಿಪ್ಪಲಿ ಸಮಭಾಗ | ಕರಿಯ ದುತ್ತೂರದ ರಸದಿ ||
ಆರೆವುದು ಮೂರುದಿವಸ ಗುಂಜೆಗಾತ್ರಕ್ಕೆ | ನೆಣಿ ಗುಳಿಗೆಯನು ಕಟ್ಟುವುದು |
ಸರಿವಿಡಿಯಿಂದೆಯಾನಂದಭೈರವಿಯೆಂಬ || ಉಣುವ ಪೆಸರ ಪಡೆದಿಹುದು ||

ಇದರ್ಕೆ ಅನುವಾನಂ

ಇಂತು ಕಂಗೊಳಿಸುವಾನಂದಭೈರವಿಯನು ! ಸಂತಸದಿಂದ ತ್ರಿಕಟುಕದಿ |
ಚಿಂತೆಯ ಬಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಲು ವಾತವೆಂಭತ್ತು | ಭ್ರಾಂತುವೆತ್ತಿರದೋಡುವುವು ||
ಸಲೆ ಮೂಲಸಹಿತ ಹೂಲಿಯರಸದಿಂ ಕೊಳ್ಳಿ | ತೊಲಗುಗುಂ ಶ್ಲೇಷ್ಮದೋಷಗಳು |
ನೆಲೆಗೊಂಡ ಶೂಲೆಗೆ ಗದುಗಿನ ತಿರುಳಿಂದ | ಸಲೆ ಕೊಳ್ಳಿ ಕೆಟ್ಟು ಹೋಗುವುದು ||
ಎಲವದ ಹಗಿನದೊಳಜವೋದದಿಂದ ಕೊಳ್ಳಿ | ನೆಲೆಗೆಡುವುವು ಗ್ರಹಣಿಗಳು |
ಸಲೆ ಜಾಯಿಕಾಯಿಜೇರಗೆದಧಿಯಿಂದ ಕೊಳ್ಳಿ | ಯಳವುಗೆಡುವುದತಿಸಾರ ||

ದೊಡ್ಡಯ್ಯ. ಸು. 1550

ಈತನು ಚಂದ್ರಪ್ರಭಚರಿತೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಜೈನ ಕವಿ; ಆಶ್ರೇಯಗೋತ್ರದವನು; ಇವನ ಗುರು ಪಂಡಿತಮುನಿ; ತಂದೆ ಹೊಯ್ಸಳದೇಶದ ಚಂಗನಾಡೊಳಗಣ ಪಿರಿಯರಾಜಪುರ (ಪಿರಿಯಪಟ್ಟಣ) ವೆಂಬ ರಾಜಧಾನಿಯಲ್ಲಿ ಆಳುತ್ತಿದ್ದ ಯದುಕುಲತೀಲಕ ವಿರುಪರಾಜೇಂದ್ರನ ಕರಣಿಕತೀಲಕನೂ ಜಿನಪುರಾಣಕಥಾಗಮನಿಪುಣನೂ ಆದ ದೇವಪ್ಪ. ಈ ದೊರೆಯನ್ನು ಕವಿ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ; ಜೈನಬ್ರಾಹ್ಮಣನಾದ ಪಂಡಿತಸಚಿವೇಂದ್ರನ ಮಗ ಬೊಮ್ಮರಸನು ಇವನಲ್ಲಿ ಪ್ರಧಾನಿಯಾಗಿದ್ದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಪೂರ್ವಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಮಧುರನನ್ನು (ಸು. 1385) ಸ್ಮರಿಸಿರುವುದರಿಂದ ಕವಿ ಅವನಿಗಿಂತ ಈಚೆಯವನೆಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿದೆ; ಸುಮಾರು 1550 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಪೂರ್ವಕವಿಗಳನ್ನೂ ತತ್ಪ್ರೌಢಗ್ರಂಥಗಳನ್ನೂ ಈ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಿದ್ದಾನೆ—

ಪ್ರಥಮದಿನೇಂದ್ರಪುರಾಣವನುಸಿರಿದ | ಪೃಥುಕವಿ ಪಂಪರಾಜನನು |
ಪೃಥಿಯೊಳಜೆತವನರ ಚರಿತವ ಪೇಱ್ಱ | ಪ್ರಥಿತರನ್ನನ ನುತಿಸುವೆನು ||

ಚಂದ್ರಪ್ರಭಪುರಾಣವ ವೇಟ್ಟಿ ವಿಜಯಕ | ವೀಂದ್ರನ ನವಮತೀರ್ಥಕರ |
 ರುಂದ್ರಕಥೆಯನುಸಿರಿದ ಗುಣವರ್ಮಕ | ವೀಂದ್ರನನೊಲಿದು ನುತಿವೆನು ||
 ಶ್ರೀಮದನಂತತೀರ್ಥಕರ ಪುರಾಣವ | ಪ್ರೇಮದಿಂದುಸಿದರ್ ಜನ್ಮಗನ |
 ರಾಮಣೀಯಕಥರ್ಮನಾಥಚರಿತವ ವೇ | ಟ್ತೊ ಮಧುರನ ಬಲಗೊಂಬೆ ||
 ಪುಲ್ಲಸರೋಜಶೋಚನರಾಘವೇಂದ್ರನ | ಮಲ್ಲಿನಾಥನ ಚರಿತವನು |
 ಸೊಲ್ಲಿಸಿದಭಿನವಪಂಪಕವೀಂದ್ರನ | ಸಲ್ಲಿಲೆಯಿಂ ನುತಿಸುವೆನು ||
 ವರಶಾಂತಿನಾಥನ ಪೊಗಟಿದ ಹೊನ್ನನ ಸ್ಮರಹರನೇಮಿಚರಿತವ |
 ದುರಿತಾರಿವೀರೇಶನ ಚರಿತವ ವೇಟ್ಟಿ | ಗರುವ ಕಣ್ಣಿಪನ ನುತಿವೆನು ||
 ಬಾಣ ವೇಟಿದ ಕಾದಂಬರೀಕಾವ್ಯವ | ಕ್ಷೋಣಿಯಿಂಕೆಯೊಳು ಸುಡಿಸಿ |
 ಮಾಣದಿ ಲೀಲಾವತಿಗೆ ಕಪ್ಪಿಡಿಸಿದ | ಜಾಣನೇಮಿಯ ಬಲಗೊಂಬೆ ||
 ಭದತಯಾದವವಂಶಾಳಿಯ ಕೃತಿಯೊಳು | ವಿರಚಿಸಿ ಬಲುಕೀರ್ತಿವಡೆದ |
 ವರಕವಿ ಬಂಧುವರ್ಮನ ನೆನೆದೀಸ | ಜ್ಞರಿತವ ನಾನುಸಿರುವೆನು ||

ತನ್ನ ಗುಣಾದಿಗಳನ್ನೂ ಕವಿತಾಚಾತುರಿಯನ್ನೂ ಈ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ.—

ಲಲನೆಯರ ಮೊಗದ ಮೂಗುತಿಯಾಣಿಮಣಿಯಂತೆ |
 ಸುಲಲಿತಾಂಗಿಯರ ನುಣ್ಣೊರಲ ಕಂಠಿಕೆಯಂತೆ |
 ಜಲಜನೇತ್ರಿಯರು ಸುಪ್ರೇಮದಿಂ ತಳಿಗೈಯೊಳಿರದಾಂತು ಸಲೆ ನೋಡುವ ||
 ಪೊಳೆವ ಕನ್ನಡಿಯಂತೆ ಕಣ್ಣೊಳಿಪ ದೊಡ್ಡಯ್ಯ |
 ನೊಲವಿಸಿಂದಮೃತಲಕ್ಷ್ಮೀಕಾಂತಜಿನಪತಿಯ |
 ಚಲನಪಂಕಜಭೃಂಗನೆನಿಸಿಯೊಪ್ಪಿದನು ಸದ್ವಿಪ್ರಕುಲರತ್ನದೀಪಂ ||
 ರಸದಾಳಿಯ ರಸದಂತೆ ಮಿಸುಪ ರಸ | ಮೊಸರ್ವ ಮಾವನ ಪಣ್ಣಿನಂತೆ |
 ಅಸಿಯಳ ನಳಿಶೋಳ ತಕ್ಕೆಯಂದದೊಳು ವೋ | ಹಿಸುವುದೆನ್ನೀಸವನುಡಿಯು ||

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಚಂದ್ರಪ್ರಭಚರಿತೆ

ಇದು ಸಾಂಗತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಸಂಧಿ 28, ಪದ್ಯ 4475; ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ವೃತ್ತಗಳೂ ಪಟ್ಟದಿಗಳೂ ಸಹ ಇವೆ. ಇದರಲ್ಲಿ 8 ನೆಯ ತೀರ್ಥ ಕರನಾದ ಚಂದ್ರಪ್ರಭನ ಕಥೆ ಹೇಳಿದೆ. ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಕವಿಪರಮೇಷಿ,

ಯೂ ಗುಣಭದ್ರನೂ ಹೇಳಿರುವ ಕಥೆಯನ್ನು ತಾನು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸುವುದಾಗಿ ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಿದ್ದಾನೆ—

ಇದು ಪಂಡಿತಯತಿಹೃದಯಪಂಕಜಮಿತ್ರ | ಮಿದು ಭಾರತಿಯ ಭಾಳನೇತ್ರ |
ಇದು ಭವ್ಯಚೇತೋರೋಂಬಶತಪತ್ರ | ಮಿದು ಚಂದ್ರಜಿನರ ಜರುತ್ರ ||

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರನಾಥಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಸಿದ್ಧಾಧಿಗಳನ್ನು ಹೊಗಳಿ ಸಮಂತಭದ್ರನಿಂದ ದೇವಕೀರ್ತಿಯವರೆಗೆ ಗುರುಗಳನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ—

ಮೇರು

ಜಲಜಜನಾಗಸಮೆಂಬ ಬಲ್ಲಾವರೆ | ಯಲರನಿಳಿಗೆ ಮಗುಚಿಡಲು |
ನಲಸೋಂಕಿ ಕಂಗೊಳಿಸುವ ಕರ್ಣಿಕೆಯಂತೆ | ಕಲಧಾತಗಿರಿ ಕಣ್ಣಿಸೆದುದು ||

ಕನಕಪ್ರಭೆಯೆಂಬ ಪಟ್ಟಣ

ಅರಸನ ಪಗೆವರುಪ್ಪರಿಗೆಯ ತುದಿಯೊಳು | ಪರಿಡಾಡುವ ಪಾವುಗಳು |
ಭರದಿ ಪೊಕ್ಕೆ ಪುವು ತನ್ನಯ ಪುತ್ತನೆಂದಿಂದು | ಜರಿಸುವನೆರಡುಮಾರ್ಗದೊಳು ||
ಮೇಘ

ಸಿಡಿಲ್ಲಿ ಚ್ಚಿನ ಧೂಮವೋ ಸುರಗಂಗೆಯ | ತಡಿಯ ತಮಾಲಕಾನನವೋ |

1. ಸಿದ್ಧರು, ಆಚಾರ್ಯರು, ಉಪಾಧ್ಯಾಯರು, ಸಾಧುಗಳು; ರತ್ನತ್ರಯ, ಸರಸ್ವತಿ, ಗಣಧರರು, ಜ್ವಾಲಾಮಾಲಿನಿ, ವಿಜಯಯಕ್ಷ, ಪಿರಿಯಪಟ್ಟಣದ ಅನಂತಜಿನನ ಜರಣಕಮಲಭಂಗ ಮಹಿಷೀಕುಂಭಾಪುರಾಣೀಶ್ವರಬ್ರಹ್ಮದೇವ; ಗಂಧಸ್ತಿಮಹಾಭಾಷ್ಯಕರ್ತೃ ಸಮಂತಭದ್ರ; ನಿರುಪಮಹತುವಿಂಶತಿಜಿನರೊಡ್ಡೊಬ್ಬರ ಪುರಾಣವನೊಂದೊಂದ | ಭರದಿ ಸಪಾದಲಕ್ಷ್ಮದಿ ಪೇಱಿಯ ಕವಿಪರಮೇಷ್ಟಿ; ಕಾಳಿದಾಸನ ಮೇಘ ಸಂದೇಶಕಾವ್ಯವ | ಸೋಲಿಸಿ ನೇಮಿದೂತಿಯನು | ಪೇಱಿಯ ಮತ್ತು ಪುರುಜಿನರಾಜನ ಪೂರ್ವಪುರಾಣವನುಸುರ ಸರ್ವಜ್ಞನೆನಿಸಿದ ಜಿನಸೇನ; ಇಪ್ಪತ್ತು ಮೂರುತಿರ್ಥಕರಪುರಾಣವ | ನೊಪ್ಪದಿ ಪೇಱಿಯ ಲೋಕದೊಳು | ಒಪ್ಪುವ ಗುಣಭದ್ರ; ವೀರಸೇನ; ಸದಮಲತತ್ವಾಷಠಶಬ್ದಶಾಸ್ತ್ರವಿ | ಹೃದಯಶರೀರವಾಕ್ಯಗಳ | ವುದಿದ ಮಲವ ತೊಲಗಿಸಿ ಭವ್ಯರಸಲ | ಹಿದ ಪೂಜ್ಯವಾದ; ಶ್ರುತಕೇವಲಿಗಳೆನಿಸ ಗೋವರ್ಧನನಂದಿವಿಷ್ಣು ಭೂತಲಿಪುಷ್ಪದಂತಾಪರಾಜಿತರು; ಪಂಡಿತಾತ್ಮ, ಅಕಲಂಕ, ವಾದಿ ವಿದ್ಯಾನಂದ, ದೇವಕೀರ್ತಿ.

ಜಡದಲಕ್ಷ್ಮಿಯ ಪೀಲಿದುಡಿಯೋ ಎಂದೆನೆ | ಕಡುರಯ್ಯಮಬ್ಬ ಸಂದೋಹ ||
 ಪೊಗೆಕಿಡ್ಡುನೀರುಗಾಳಿಗಳಿಂದ ಜನಿಸಿದ | ಮುಗಿಲ್ಲದಿರೆ ಬಿರಯಿಗಳ್ಗೆ |
 ಬಗೆವ ಕಂಬನಿ ತಾಪ ವುಳಕ ಕಾಮಾಗ್ನಿಯೇ | ಟುಗೆಯುಂಟು ಮುಗಿಲ್ಲನೀಕ್ಷಿಸಲು||

ಸ್ತ್ರೀಸೌಂದರ್ಯ

ಗಿರಿವಜ್ರಮಧುಪಚಂಪಕಶಶಿಪನ್ನಗ | ಸರಸಿಜಚಂದ್ರಾತ್ರವು |
 ಕೌಕದಳಿಗಳೆರವಿಲ್ಲದೆ ಸತಿಯ ಸೌಂ | ದರಶನುವಿನೊಳನೆದಿಹುವು ||
 ಚಿತ್ತಜರಾಯನ ಕೀರ್ತಿಲತೆಯ ಪೊಸ | ಬಿತ್ತುಗಳೋ ಧಳಧಳಪ |
 ಮುತ್ತಗಳೋ ಮೇಣೆನೆ ಸುಲಿಪಲ್ಲಳು | ವೃತ್ತಕುಚೆಗೆ ಮೆಣೆದಿಹುವು ||
 ವರಚಂದನಹಿಮಶಿಶಿರವಚನೆ ರವ್ಯ | ಶರದಿಂದುಸನ್ನಿಭವದನೆ |
 ನಿರುಪಮಶೃಂಗಾರರಸವರ್ಷಾಕರ | ತರುಣಿ ಋತುಗಳಂತಿಹಳು ||

ಸಂಸಾರ

ತನು ಮುಗಿಲೊಡ್ಡು ಮೈವೆಳಗೆಳಮಿಂಚು ಜ | ವ್ಯನ ಲಲಿತೇಂದ್ರಕಾರ್ಮುಕವು |
 ಘನಸತ್ವ ಮೆಣೆಯಾಗಿ ಕಣಿದು ಕರಗೆ ಕಂಡು | ಮನಮಿಕ್ಕದಾತನೆ ಚತುರ ||

ಸತ್ಪುರುಷರು

ಕರಗಿಸೆ ಕಾಸೆಯೊರೆಯೆ ತೇಯೆ ನವನೀತ | ವರದುಗ್ಧ ಕನಕ ಮಲಯಜ |
 ಕರಮೆಸೆವಂತೆ ದುರ್ಜನರ ಬಾಧೆಗೆ ಸ | ತ್ಪುರುಷರು ಗುಣವ ಮೆಣೆವರು ||

ಕುವಾರ ಚೆನ್ನ ಬಸವ. ಸು. 1550

ಈತನು ಬಸವಪುರಾಣದ ಪುರಾತನರ ಚರಿತೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಸಾಸಲಭೈರವೇಂದ್ರಚರಿತೆ, ಶಂಭುಪೂಜಾವಿಧಿ, ವಿಭೂತಿಮಹಿಮೆ ಇವುಗಳನ್ನೂ ಬರೆದಿರುವುದಾಗಿ

ಇಂತು ಬಸವೇಶ್ವರಪುರಾಣದೊಳು ಸೂಚಿಸಿದ |

ಕಂತುಹರಶರಣಚರಿತೆಯ ಪದಂಗೆೊಳಿಸಿಯ |

ತ್ಯಂತವಾಕ್ಯವಿಲಾಸದಿಂದೆ ಸಾಸಲಭೈರವೇಂದ್ರಚಾರಿತ್ರವುಸುರಿ ||

ಸಂತಸದಿ ವೀರಮಾಹೇಶಸಂಗ್ರಹದಲ್ಲಿ ಗ್ರಂಥರೂಪಾಗಿದರ್ ಶಂಭುಪೂಜಾವಿಧಿಯ|

ಸಂತಲ್ಲಿ ಭೂತಿಯಧ್ಯಾಯಾದಿಯಂ ಕುಮಾರೇಶ್ವರಂ ಕನ್ನಡಿಸಿದಂ ||

ಎಂಬ ಪದ್ಯದಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ; “ಮುಕ್ತಿಮುನಿಸಿಂಹಾಸನಾಧಿಪತಿಯಸಮು
ಸುಚರಿತ್ರಾಪ್ಪಶಿಖಿಯಬಸವೇಶನ” ಕರಜಿತನು. ಮುಕ್ತಿಮುನಿನಾಥವಂ
ಶಾಂಬರಾದಿತ್ಯ, ಪ್ರತಾಪಕೀರ್ತಿವಿರಾಜಿತ, ಶಿವಭಕ್ತಕಲ್ಪದ್ರುಮ ಎಂದು ಹೇಳಿ
ಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಇವನ ವಿಷಯವಾಗಿ ಚೆನ್ನಬಸವಪುರಾಣದಿಂದ (1584)
ಈ ಅಂಶಗಳು ತಿಳಿಯುತ್ತವೆ—

ರುದ್ರಮುನಿಯ ಮಗನಾದ ಮುಕ್ತಿಮುನಿ ಸಿರಿಗಿರಿಯ ಸಿಂಹಾಸನಾಧಿಪತಿಯಾ
ಗಿದ್ದನು. ವಾಲೆರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಜೈನರು ವೀರೇಶನನ್ನು ಕಿತ್ತು ಬಿಸಾಡಿದರು ಎಂದು
ಕೇಳಿ ಆವರಣಾದಿಗಳನ್ನು ಸಂಹರಿಸಲು ತನ್ನ ಶಿಷ್ಯನಾದ ದಿಗಂಬರಮುಕ್ತಿಮುನಿಯನ್ನು
ಕಳುಹಲು ಆತನು ವೀರೇಶನನ್ನು ಪುನಃಪ್ರತಿಸ್ಥಾಪಿಸಿ ಬಾಳೆಯಹಳ್ಳಿಯ ಸಿಂಹಾಸ
ನಾಧಿಪತಿಯಾಗಿದ್ದನು. ಅವನ ಕಾಲವಾದಮೇಲೆ ಕುಮಾರಚೆನ್ನಬಸವೇಶ್ವರನು
ಪಟ್ಟಕ್ಕೆ ಬಂದು ಶರಣಸಂಕುಲವನ್ನು ಸಾಲಿಸುತ್ತ ದುಷ್ಟಪರವಾದಿಗಳನ್ನು ಸಂಹರ
ಿಸುತ್ತ ಇದ್ದನು.

ಈತನ ಕಾಲವು ಬಸವಪುರಾಣದ ಕಾಲಕ್ಕೂ (1369) ಚೆನ್ನಬಸವ
ಪುರಾಣದ ಕಾಲಕ್ಕೂ (1584) ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿರಬೇಕು; ಸುಮಾರು 1550
ಆಗಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಪೂರ್ವಕವಿಗಳನ್ನು ಈ ಪದ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿ ಸ್ಮರಿಸುತ್ತಾನೆ—ಕವಿಪಂ
ಗವರೆನಿಪ್ಪ ಬಾಣೋದ ಟಮಳಯರಾಜಶೃಂಗಾರಕವಿಹರಿಶ್ಚೈರಪದ್ಮರಾಜ
ಸೋಮೇತಾದಿಗಳಿಗಾನೆಱಗುವೆಂ. ತನ್ನ ಗುಣಾದಿಗಳನ್ನು ಈ ಪದ್ಯಗ
ಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ—

ಇದು ಮುಕ್ತಿಮುನಿನಾಥವಂಶಾಂಬರಾದಿತ್ಯ |
ನಧಿಕೀರ್ತಿಪ್ರತಾಪಂ ಶಂಭುನಿಂದಕಸ |
ಮುದಯಸಮಿದಗ್ನಿ ಶಿವಭಕ್ತಕಲ್ಪದ್ರುಮ ಕುಮಾರಚೆನ್ನಬಸವೇಶ್ವರಂ ||
ಶಶಿಧರಾರ್ಚಕಜನಕೆ ಬಸವೇಶನಂದದೆ ಗಿ |
ರಿಶನಿಂದಕಗ್ನಿ ವೀರೇಶನೆಂಬಂದದಿಂ |
ವಸುಧೆಯೊಳಗಿರ್ಪ ಶಿವಭಕ್ತನಿಜಯಕ್ಕದ್ವಿತೀಯಶಂಕರನಂದದಿಂ ||
ರಸವದ್ವಜೋಯುಕ್ತಕೋವಿದಸಮೂಹಕ್ಕೆ |
ಜಸವೆತ್ತ ದಕ್ಷಿಣಾಮೂರ್ತಿಯಂದದೆ ವಿರಾ |

ಜಿಸುತಂ ಕುಮಾರಜನಬಸವೇಶ್ವರಂ ದಿಗಂತಗಳೊಳು ಕೀರ್ತಿವೆತ್ತಂ ||

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಬಸವಪುರಾಣದ ಪುರಾತನರ ಚರಿತೆ

ಇದು ವಾರ್ಧಕಪಟ್ಟದಿಯಲ್ಲಿದೆ; ಸಂಧಿ 9, ಪದ್ಯ 350. ಇದರೊಳಗೆ ಬಸವಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಸಂಗ್ರಹವಾಗಿ ಸೂಚಿಸಿರುವ ಪುರಾತನರ ಚರಿತ್ರವು ಉಪಕಥೆಗಳೊಡನೆ ವಿಸ್ತರಿಸಿ ಹೇಳಿದೆ. ಗ್ರಂಥಾದಿಯಲ್ಲಿ ಈಶ್ವರಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ನಂದಿ ಭೃಂಗಿ ವೀರೇಶ್ವರಗಣಾಧಿಪಷಣ್ಮುಖರಿಗೆ ನಮಿಸುತ್ತಾನೆ. ಈಗ್ರಂಥದಿಂದ ಒಂದೆರಡು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ—

ಶಿವಸ್ತುತಿ

ಸಿರಿಮುಡಿಯೊಳಾಗಸದೊಡೆಯ ತೆರೆಗಳುಕ್ಕುತಿರ |
 ಲುರಿಗಣ್ಣದೊಡೆತೊ ಪಣೆಯೊಳು ರಾಜಿವುದು ದೇವ |
 ಸರಸರವದಿಂ ಕಿವಿಗಳೊಳು ಫಣಿಗಳುಲಿಯುತಿರೆ ಪೆಣ್ಣಿ ಶಿರದೊಳೆಂತಿವುದು ||
 ಸ್ಮರದಹನಭಸ್ಮಾರ್ಥದಂಗಡೊಳಗೆಮ್ಮವೈ |
 ಹರುಷದಿಂದೆಂತಿರ್ಪಳಯ್ಯ ಎಂದಿಂತು ರುಚಿ|
 ಕರವಚನಯುತಬಾಲಪಷಣ್ಮುಖನ ಜಾಣ್ಮಾತಿಗೊಲಿದ ತಿವನೊಲ್ವನೆನಗಂ ||

ಕೈಲಾಸ

ವೊಳೆವ ಕೆಂಜಡೆಮುಡಿಯ ಬಳಿಯ ಮೈಕಾಂತಿಯಂ |
 ಕೆಳೆಗೊಂಡ ಶಿವಮೂರ್ತಿ ಬಡಬಾಗ್ನಿಯಂ ಮೇಲೆ |
 ತಳೆದು ಜಗವೆಲ್ಲಮಂ ತುಂಬಿದರ್ ಪಾಲ್ಕಡಲೆನಿವ್ವಂತೆ ನಾಸಿರಪೆಡೆ ||
 ಗಳ ರತ್ನ ಕಾಂತಿಯಂ ಸೂಸುತಿಳೆಯಂ ನೋಡ|
 ಲೆಳಸಿ ಬಂದಿರ್ಪ ಶೇಷನ ನಿಲವೊ ಎಂಬಂತೆ |
 ತಳೆರೊತ್ತಿದುಪವನವನುಳ್ಳ ರಜತಾದ್ರಿಯೋ ಎನಲೆನ್ನ ಮನದೊಳೆಸೆಗುಂ ||
 ಇವನ ಇತರ ಗ್ರಂಥಗಳು ನಮಗೆ ದೊರೆತಿಲ್ಲ.

ಲಿಂಗ. ಸು. 1550

ಈತನು ಚೋಳರಾಜಸಾಂಗತ್ಯವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ; ತಿಮ್ಮಣ್ಣಮಂತ್ರಿಯ ಮಗನು; ಕನ್ನಡದೇಶದೊಳೊಪ್ಪುವ ಕವಿಗಳಿಗುನ್ನತಗುಣಮಣಿ, ಹರಕವಿಗಳ ಪದಕಮಲಭ್ರಮರ ಎಂದು ಹೇ

ಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ನಮಗೆ ದೊರೆತ ಇವನ ಗ್ರಂಥದ ಪ್ರತಿ 1604ರಲ್ಲಿ ಬರೆದುದಾದುದರಿಂದ ಕವಿಯ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1550 ಆಗಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಚೋಳರಾಜಸಾಂಗತ್ಯ

ಸಂಧಿ 3, ಪದ್ಯ 561. ಇದರ ಕಥಾಗರ್ಭವು ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ:
 ಜಡೆದಲೆಯನು ಕಂಡು ಮುಡಿವಲೆಯನು ಕೊಟ್ಟ | ಕಡುಗಲಿ ಚೋಳನೃಪಾಲ |
 ಮೃಡಪದವಿಯ ನೆಹು ಪಡೆದ ಕಥೆಯನು | ಪೊಡವಿಯಣಿಯಲುಸಿರುವೆನು ||

ತನ್ನ ಗ್ರಂಥದ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ—
 ತಂಗಾಳಿಯ ತಂಪಿನವೊಲು ವೋಹನ | ಸಿಂಗಾರವೆಣ್ಣಿನಂದದಲಿ |
 ಲಿಂಗನ ಕೃತಿ ರಂಜಿಸುವುದು.
 ಸವಿಸುಡಿಗಳ ಸೊಂಪು ನವರಸಗಳ ಗುಂಪು | ಶಿವಕವಿಗಳ ಮನದೀಪು |
 ಭುವನಜನರ ಹೆಂಪು ಲಿಂಗನ ಕೃತಿ.

ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಒಂದು ಪದ್ಯವನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—
 ನದಿ
 ಕುಡಿತೆಗೆ ಬಂದುದು ಮುನಿಯ ಕರಕೆ ಪೊಗ | ಲುಡೆವರಮಾದುದಸುರಗೆ |
 ತೊಡವಾದುದು ರಾಮನ ಸರಕೆನುತುಹು | ಕಡಲ ನಗುವುದಾನದಿಯು ||

ಸಿರಿನಾಮಧೇಯ ಸು. 1550

ಈತನು ಮಲ್ಲೇಶ್ವರಶತಕವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ ; ತೋರಟದಸಿದ್ಧಲಿಂಗನನ್ನು (ಸು. 1470) ಸ್ತುತಿಸುವುದರಿಂದ ಆತನಿಗಿಂತ ಈಜೆಯವನು ಎಂಬುದು ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿದೆ; ಸುಮಾರು 1550 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದು. ಗ್ರಂಥಾಂತ್ಯಗದ್ಯದಲ್ಲಿ “ಸಿರಿನಾಮಧೇಯ ವೀರವಾಹೇಶ್ವರ” ಎಂದು ತನ್ನನ್ನು ವಿಶೇಷಿಸಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಮಲ್ಲೇಶ್ವರಶತಕ.

ಇದರಲ್ಲಿ 111 ವೃತ್ತಗಳಿವೆ. ಇವು ಪ್ರಾಯಿಕವಾಗಿ ಶ್ರೀಶೈಲಮಲ್ಲೇ

ಶ್ವರಾ ಎಂದು ಮುಗಿಯುತ್ತವೆ; ಕೆಲವು ವಾಕ್ಯ ಗಿರಿಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಾ ಎಂದು ಮುಗಿಯುತ್ತವೆ ಈ ಗ್ರಂಥವು ಈಶ್ವರಸ್ತುತಿರೂಪವಾಗಿಯೂ ವೀರ ಶೈವಸಿದ್ಧಾಂತಬೋಧಕವಾಗಿಯೂ ಇದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಗುರು, ಲಿಂಗ, ಜಂಗಮ, ಪಾದೋದಕ, ವಿಭೂತಿ, ರುದ್ರಾಕ್ಷಿ, ಪಂಚಾಕ್ಷರಿ, ಪ್ರಸಾದ ಇವುಗಳ ಮಹಿಮೆ ವರ್ಣಿತವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಇದಕ್ಕೆ ಅಷ್ಟಾವರಣಸ್ತವ ಎಂಬ ಹೆಸರೂ ಇರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ ಇದರ ವಿಷಯವಾಗಿ ಕವಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ—

ಇಂತಷ್ಟಾವರಣಸ್ತವಾಂಕಮನಿದಂ ಶ್ರೀಶೈಲಮಲ್ಲೇಶನಾ |

ಮಂ ತಕ್ಷೊಪ್ಪುವ ಪಾಂಗಿನಿಂ ಸದಮಳಾರ್ಥಂ ರಂಜಿಸಂತೊಲ್ಲು ಪೇ ||

ಛಿಂ ತತ್ತಾಧ್ಯವಿದಂ ಶಿವೈಕ್ಯಪದಪಂಕೇಜಾತಘಂಗೆೋಪಮ |

ಸ್ವಾಂತಂ ತಾಂ ಸಿನಾಮಧೇಯನನಘಂ ಸದ್ಭಕ್ತಿಯಿಂ ಯುಕ್ತಿಯಿಂ ||

ಗ್ರಂಥಾನಂತಾರದಲ್ಲಿ ಈಶ್ವರಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಬಸವ, ಪ್ರಭುದೇವ, ಚೆನ್ನಬಸವ “ಚರಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಪಡಂಗಲಿಂಗದಿರವಂ ಪಿಂಡಾಹ ಶೂನ್ಯಾಂತಮೆಂದೊರೆದ” ತೋರಿಸಿದ್ದ, ನೀಲಲೋಚನೆ ಇವರುಗಳನ್ನು ಹೊಗಳಿದ್ದಾನೆ. ಗ್ರಂಥಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಈ ಗದ್ಯವಿದೆ—

ಇತಿ ಶ್ರೀಮತ್ಪರಮಶಿವಶರಣಚರಣಚಾಮಾಕರಾರವಿಂದನಿಷ್ಯಂದಮಾನಮಕರಂದರ ಸಲಲಾಮಲಲಾಟತಟವಿರಾಜಿತ್ಶ್ರೀಮತ್ಸರಿನಾಮಧೇಯವೀರಮಾಹೇಶ್ವರವಿರಚಿತಮಪ್ಪ ಶ್ರೀಶೈಲಮಲ್ಲೇಶ್ವರಾಂಕಿತ ವಿಲಸದಷ್ಟಾವರಣಸ್ತೋತ್ರಕತಕಂ.

ಇದರಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ.—

ಜಗ.ಱಿಲ್ ಒವ್ವನಮ್ಮದಿ ನಾಂ ತನುಜಾತೋದ್ವಾಹಕಲ್ಲಂದದಿಂ |

ಬಗೆಗಾಣೆಂ ನಿಲಯಕ್ಕೆ ಬೀಯಮಿನಿತಿಲ್ಲಂ ನೋಸಿ ನಾಳೈದುಗುಂ ||

ಜಗದೊಳ್ ನಿಮ್ಮನನೇಕಮಾಗಿ ನುಡಿವಂ ನಾಣಿಲ್ಲವೆಂಬಾಗಳೆಂ |

ತಗಜೇಶಾ ತಿಳಿವುಂಟೆ ನಿಮ್ಮ ನೆನೆಯಲ್ ಶ್ರೀಶೈಲಮಲ್ಲೇಶ್ವರಾ ||

ಶಿರದೊಳ್ ಬೆಳ್ಳವಿರುವೆ ಸುರ್ಕಿರೆ ಮೊಗಂ ಬೆ ಬಾಗಿ ದಂತಂ ಕಱಿ |

ಲ್ದಿರೆ ಶೈಥಿಲ್ಯಮನಾನೆ ಮೈ ನಡುಗೆ ಕೈ ಸರ್ವೇಂದ್ರಿಯಂ ಶಕ್ತಿಗುಂ||

ದಿರೆ ದೋಷಂ ಬಿಡದೊತ್ತೆ ವೃದ್ಧತೆಯನಾಂತಿರ್ಪಲ್ಲಿ ನಿನ್ನಂಘ್ರಪಂ |

ಕರುಹಧ್ಯಾನಮದುಂಟೆ ಪೇಟೆನೆಗೆ ನೀಂ ಶ್ರೀಶೈಲಮಲ್ಲೇಶ್ವರಾ ||

ಬಿಡುವೆನೆ ದೇವ ನಿಮ್ಮ ಪದಮಂ ತಣಿಯಲ್ ಕೊಣೆಯಲ್ ಸಮಂತು ಕೇಳೆ |
 ನುಡಿ ಜಡಿ ತಿಂದುತೇಗು ಪತಿ ನೀಂ ಸತಿಯಾಂ ಪೆಣಿತುಂಟೆ ಶಂಭು ನೀಂ ||
 ಪಿಡಿ ಬಿಡು ಕೊಲ್ ಕರಂ ಪೂರೆ ವಲಂ ಜಲದಿಂ ಬಲದಿಂದೆ ನಿನ್ನನಾ !
 ನೆಡೆವಿಡದೀಗಳೆನ್ನ ಮನದೊಳ್ ನೆರೆವೆಂ ಗಿರಿಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಾ || 1

ಉಜ್ಜೈನೀಶ- ಸು. 1550

ಈತನು ವೀರಶೈವಸಿದ್ಧಾಂತಶಿಖಾಮಣಿಗೂ ಮಗ್ಗೆಯವಾಯಿದೇವನ ವಿಶೇಷಾರ್ಥಪ್ರಕಾಶಿಕೆಗೂ ಕನ್ನಡಟೀಕೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ, ಗೊರಕೋಡ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಾಚಾರ್ಯನ ಶಿಷ್ಯನು. ಶ್ರೀಮದಭಿನ್ನ ಶಾಂತೇಶ್ವರಪ್ರಸಾದಪ್ರಾಪ್ತಪ್ರಸನ್ನ ಸ್ವಾಂತ, ಪಟ್ಟಲಬ್ರಹ್ಮ ಜ್ಞಾನ ಶಿವಸಿದ್ಧಾಂತಶಿಕ್ಷಾಚಾರ್ಯ, ಶ್ರೀಮದಭಿನ್ನಪ್ರಸನ್ನ ಶಾಂತೇಶ್ವರಪರಾವತಾರ ಶ್ರೀಮದ್ಗೋರಕೋಡಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಾಚಾರ್ಯಪ್ರಾಪ್ತಪ್ರಸಾದ ಎಂದು ತನ್ನನ್ನು ವಿಶೇಷಿಸಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಮಗ್ಗೆಯ ವಾಯಿದೇವನ(ಸು. 1430) ಕಾಲಕ್ಕೆ ಈಚೆಯವನು ಎಂಬುದಂತೂ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿಯೇ ಇದೆ; ಸುಮಾರು 1550 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದು.

ಶ್ರೀಧರಾಂಕ- ಸು. 1550.

ಈತನು ನೀಲಕಂಠನಾಗನಾಥಾಚಾರ್ಯನ ವೀರಮಾಹೇಶ್ವರಾಚಾರ ಸಂಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಕನ್ನಡಟೀಕೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ. “ ಪದವಾಕ್ಯಪ್ರವಾಣಜ್ಞ, ವಿಬುಧಜನಕರ್ಣಾಮೃತಸ್ಯಂದಿ ” ಎಂದು ತನ್ನನ್ನು ವಿಶೇಷಿಸಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಈಟೀಕೆಯನ್ನು “ಪಟ್ಟಲಬ್ರಹ್ಮ ವಾದಿ ವೀರಶೈವಾಗಮಸುಧಾರ್ಣವಪೂರ್ಣಚಂದ್ರ ಕರ್ಣಾಟದೇಶಜನಾ ಜ್ಞಾನನಿರ್ಹರಣಾರಾಧ್ಯವರ್ಯ ಗೊರಕೋಡಪುರವರಾಧೀಶ್ವರ ಬೊಪ್ಪಣದೇಶಿ ಕೇಂದ್ರತನೂಭವ” ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಾಚಾರ್ಯನ ಆಜ್ಞಾನುಸಾರವಾಗಿ ರಚಿಸಿದಂತೆ ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ವೀರಶೈವಸಿದ್ಧಾಂತಶಿಖಾಮಣಿವ್ಯಾಖ್ಯಾಕಾರನಾದ ಉಜ್ಜೈನೀಶನು (ಸು. 1550) ಈ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಾಚಾರ್ಯನ ಸಮಕಾಲದವನೆಂದು ತಿಳಿವುದರಿಂದ ಈ ಕವಿಯ ಕಾಲವೂ ಸುಮಾರು 1550 ಆಗಬಹುದು.

1 ಗುಬ್ಬಿ 29ನೆಯ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ (1470) ಶ್ರೀಗಿರಿಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಾ ಎಂದು ಮುಗಿದ 3 ಪದ್ಯಗಳು ಉಕ್ತವಾಗಿವೆ, ಅವು ಈ ಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ಸೇರಿರುವಲ್ಲ.

ತನ್ನ ಟೀಕೆಯ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ—
 ಇದು ಶಿವಭಕ್ತಚಾತಕಜಯಕ್ಕೆ ಮಹಾಭ್ರ ಶಿವೈಕ್ಯಚಂದ್ರಕಾಂ |
 ತದ ಶಿವಹಕ್ಕೆ ಚಂದ್ರಿಕೆ ಮನೋಹರಭಾಕ್ತಿಕಪದ್ಮವೃಂದಸಂ ||
 ಪದಕೆ ಖರಾಂಶು ಸಜ್ಜನಸುಚಿತ್ತವನಕ್ಕೆ ವಸಂತ ನಾಡೆ ಸೊಂ |
 ಪೊದವಿದ ವೀರಶೈವಘನತಂತ್ರದ ದೀಪಿಕೆ ಭೂತಲಾಗ್ರದೊಳ್ ||

ರಾಮಚಂದ್ರಗುರುಶಿಷ್ಯ ಸು. 1550

ಇವನು ಆದಿತ್ಯಪುರಾಣವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಈತನು ತನ್ನ ಹೆಸರನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿಲ್ಲ. ಶೃಂಗೇರಿಯ ರಾಮಚಂದ್ರಗುರುವನ್ನು ಸ್ತುತಿ ಸಿರುವುದರಿಂದ ಆತನ ಶಿಷ್ಯನಾಗಿರಬಹುದೋ ಎಂದು ಇವನ ಹೆಸರನ್ನು ಹಾಗೆ ಮೇಲೆ ಬರೆದಿದ್ದೇವೆ. ಪೂರ್ವಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಕುವಾರವ್ಯಾಸನನ್ನು (ಸು. 1430) ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಶೃಂಗೇರಿಯ ರಾಮಚಂದ್ರಭಾರತಿ 1508 ರಿಂದ 1560 ರ ವರೆಗೆ ಪಟ್ಟದಲ್ಲಿದ್ದಂತೆ ತಿಳಿವುದರಿಂದ ಕವಿಯ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1550 ಆಗಿರಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ.

ಪೂರ್ವಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಹರೀಶ್ವರ,¹ ಉದ್ಭಟ, ಬಾಣ, ವ್ಯಾಸ, ಮಲುಹಣ, ಶುಕ, ಕಾಳಿದಾಸ, ಕುವಾರವ್ಯಾಸ ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಆದಿತ್ಯಪುರಾಣ.

ಇದು ಭಾಮಿನೀಪಟ್ಟದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಸಂಧಿ 48, ಪದ್ಯ 2668 ಇದು “ಶಿವಕಥಾಮೃತವೆಂಬ ಶಿವಕಾವ್ಯ” ವೆಂದೂ ಈ ಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ಕಾಶಿ ವಿಶ್ವನಾಥನೇ ನಾಯಕನೆಂದೂ ಮೊದಲು ಸೂರ್ಯನು ವೈವಸ್ವತನಿಗೂ ಆಮೆಲೆ ಸೂತನು ಋಷಿಗಳಿಗೂ ಹೇಳಿದ ಈಪುರಾಣವನ್ನು ತಾನು ಕನ್ನಡಿಸಿದನೆಂದೂ ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಶಬ್ದಮಣಿ ಮೊದಲಾದ ಶಾಸ್ತ್ರವು ಹೊದ್ದಿ

¹ ಹರವಿರೂಪಾಕ್ಷನನು ನಾಮವ | ಬರೆದು ಬಲ್ಲಾಳಿಗೆ ಲೆಕ್ಕವ |
 ನೊರೆದು ಭಾನುವ ನಿಲಿಸಿ ಧರೆಯನು ಸುಡುವ ಪಾವಕನ ||

ಒಟಿಸಿ ಪೌರಾತನಚರಿತ್ರವ |ನಟುಹಿ ಜನ ಕಾಣ್ಣಂತೆ ಲಿಂಗವ |
 ಬೆರಸಿದಗೆ ಹಂಪೆಯ ಹರೀಶ್ವರದೇವಗೆಹಿಗುವೆನು ||

ಕೆಯ ಸಾಹಿತ್ಯಕಲ್ಪದೆ ಹೃದ್ಯಪಟ್ಟದಿಹಾಡುಗಬ್ಬಗಳಂಗೆ ಬೇಡೆಂದು ಬರೆವೆ
ಬೆಳ್ಳುಡಿಯ ಬೆರಕೆಯಲಿ—ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ತನ್ನ ಕಾವ್ಯದ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆ
ಯನ್ನು ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ—

ಅಋಕಾಲುಗಳೆಂದ ನಡೆವಳು | ಮೂಋಹಜ್ಜಿಗಳೆಂದ ರಂಜಿಸಿ |

ಸಾಋ ಡಂಗುರಹೊಯ್ಸಿ ಕವಿಗಳಿಗಾನೆ ನೆರವೆಂದು ||

ತೋಋದುಕ್ತಿಯನಧಿಕವೇಗದಿ | ತೋಋ ಸೊಗಸನು ಬೀಋ ಸುಖವನು |

ಸೂಋಗೊಟ್ಟಳು ಕೇಳಿದವರಿಗೆ ಭಾರತೀರನ್ನೆ ||

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಶಿವಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಅನೇಕದೇವ

ತೆಗಳೂ, ಋಷಿಗಳೂ ಮುಂತಾದವರನ್ನು ಹೊಗಳಿದ್ದಾನೆ.

ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಒಂದು ಪದ್ಯವನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ತನ್ನನಋವಡೆ ತಾನೆ ಸಾಧನ | ಎನ್ನು ಬೇಋಡೊಂದಿಲ್ಲ ತಾನೇ |

ವೂರ್ಣತೇಜಃಪುಂಜವಿಂತಂತೆಂಬ ಕುಋಹಿಲ್ಲ ||

ತನ್ನ ತಾನೇ ಬೆಳಗಿ ತನ್ನೊಳು | ತನ್ನ ತಾನೇ ಧಳಧಳಿಸೆ ಹೊಳೆ |

ವುನ್ನ ತಜ್ಜ್ಯೋತಿಸ್ವರೂಪವದೆಂದನಾದಿನಪ ||

ಬಸವಾಂಕ. ಸು. 1550

ಈತನು ಉದ್ಭಟದೇವಚರಿತೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರ

1 ವರದಕರಿನಾಥ, ಶಂಕರನಾರಾಯಣ, ಧುಂಡಿರಾಜನೆಂಬ ಗಣಪತಿ, ಸರಸ್ವತಿ, ಕೃಂಗಪುರಗುರುವರ ರಾಮಚಂದ್ರ, ವಿಷ್ಣು, ಆದಿಬ್ರಹ್ಮ, ವೀರೇಶ, ಷಣ್ಮುಖ, ನಂದಿ, ಭೃಂಗಿ, ರೇಣುಕ, ವೀರೇಶವಲ್ಲಭೆ, ಅನ್ನವೂರ್ಣಭವಾನಿ, ಕಾಶೀದೇವಿ, ಕಾಲಭೈರವ, ಕಾಶೀಲಿಂಗಗಳು, ಮಣಿಕರ್ಣಿಕಾದಿತಿರ್ಥಗಳು, ಗಣಕೋಟಿಗಳು, ಸನತ್ಕುಮಾರನಾರದಾದಿಮುನಿಗಳು, ವಾಲಖಿಲ್ಯರು, 18 ಪುರಾಣಗಳು (ಶಿವನ ಪೊಗಳೆದ 10, ವಿಷ್ಣುವ ಪೊಗಳೆದ 4, ಬ್ರಹ್ಮನ ಪೊಗಳೆದ 2, ಅರ್ಕನ ಪೊಗಳೆದ 1, ಅಗ್ನಿಯ ಪೊಗಳೆದ 1), ನವಗ್ರಹಗಳು, ಪಿತೃಗಳು, ವಿಶ್ವೇದೇವರು, ವಸುಗಳು, ಪುರಾತನನೂ ತನಶಿವಶರಣರು, ಬಾದರಾಯಣ, ಸೂತಪೌರಾಣಿಕ, ಶಿವಕಥೆಯನಾದಿತ್ಯ ಪುರಾಣವ ಪೇಳ್ಳ ಸೂರ್ಯ, ಅವನ ಮಗ ವೈವಸ್ವತ.

ಶೈವಕವಿ; ಪೌರಾಣಾರ್ಥನ ಮಗನು; ಸುಮಾರು 1550 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದು.

ಪೂರ್ವಕವಿಗಳನ್ನು ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಸ್ಮರಿಸುತ್ತಾನೆ-

ಮಧುರೋಕ್ತಿಯೊಳಕ್ಕೊಣ ಬಾಣನ | ಬುಧತತಿಗಮರೋರ್ವೀಜನ ಭೋಜನ |
ವಿಧುಸಿಭಕೀರ್ತಿವಧೂದಿಕ್ಕುರೈಟನನ ಕವಿಭಲ್ಲಟನ ||

ವಿಧಿಯಿಂ ಧೀರನ ಚಾತುರ್ಯ.. | ...ಮಯೂರನ ಒಲವಂದೆರೆವೆಂ |
ಸುಧೆಯಂ ಸೂಸುವ ವಾಗ್ಗ ಹರಿಯನೆನ್ನೀಕೃತಿಗೀಗೆಂದುಂ ||

ಹರಿಶ್ಚರನು ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದ ಈ ಕಥೆಯನ್ನು ತಾನು ಬರೆಯಲು ಯತ್ನಿಸಿದಂತೆ ಈ ಪದ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ—

ಹಂಪೆಯ ಹರಿದೇವಾರ್ಯಂ ಜದುರಿಡಿ | ದಿಂಪಿಂದೊರೆದುದ್ಭಟದೇವನ ಕೃತಿ |
ಯಂ ಪೇಟ್ಟಿವೆನೆಂದುಜ್ಜುಗಿಸಿದೆಂ.

ಸಂಪಗೆಯಲಜೋಪದ ಮುಂದಾವಲ್ಲಂಪಂ ಬೀಱುವವೋಲ್.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಉದ್ಭಟದೇವಚರಿತೆ

ಇದು ವಾರ್ಧಕ, ಪರಿವರ್ಧಿನಿ ಈ ಪಟ್ಟದಿಗಳಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಸಂಧಿ 7, ಪದ್ಯ 354. ಇದರಲ್ಲಿ ಗೂರ್ಜರದೇವನ ಅಥವಾ ಉದ್ಭಟನ ಕಥೆ ಹೇಳಿದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದಲಂದು ಪದ್ಯವನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ-

ಪಟ್ಟಣದ ಅಗಳು

ಎಣಕೆಯನಾಂತುದು ತಳ್ಳಂಕಂಬಿಡ | ದಣಿಯರಮೊವ್ಪುವ ನೋತ್ರಾವಳಿಯು |
ಲ್ಪಣಮಂ ಮಸುಳ್ಳತ್ತಂತ್ಲದೆ ದೋಷಿಗಿಯಿದಿರಿವಿರ್ದರ್ ? ||

ಮಣವುದು ರಿಂಗಣಗುಣಿವುದು ತನ್ನೊಳ | ಗಣತಂ ಭಂಗಮನುತೆ ಜಲಧಿಯನ |
ತೈಣಕಂಗೆಯ್ದಾ....ವೂರಿನ ಹೇರಗಚಿಸೆದಿಕ್ಕುಂ ||

ಗುರಾಲಿಂಗವಿಭು. ಸು. 1550

ಈತನು ಭಿಕ್ಷಾಟನಚರಿತೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರಶೈವ

ಕವಿ. “ ಕವಿರಾಯ ” ಎಂದೂ “ ಆಶುಮಧುರಂಚಿತ್ರವಿಸ್ತಾರವೆಂದೆಂಬ ನಾಲ್ಕು ಬಗೆಯ ವಿರಚಿಸಲುಬಲ್ಲ ವಸ್ತುಕವೀಂದ್ರರ ವರ್ಣಕವೀಶ್ವರರ ಕರ್ಣಾಭರಣ ” ಎಂದೂ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿರುವುದರಿಂದ ಈತನು ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಕವಿಯಾಗಿದ್ದಿರಬೇಕು. ಇವನು ಸುಮಾರು 1550 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ.¹

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಭಿಕ್ಷಾಟನಚರಿತೆ

ಇದು ವಾರ್ಧಕಷಟ್ಟದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ ; ಸಂಧಿ 3, ಪದ್ಯ 155. ಶಿವನು ದ್ವಾರಾವತಿಗೆ ಹೋಗಿ ಭಿಕ್ಷಾಟನವನ್ನು ಮಾಡಿ ಭಿಕ್ಷಾವಾತ್ರೆಯಾದ ಅಜಕವಾಲವನ್ನು ತುಂಬುವಂತೆ ಕೃಷ್ಣನಿಗೆ ಹೇಳಲು ಆತನು ತನ್ನ ತಲೆಯ ರಕ್ತದಿಂದ ಅದನ್ನು ತುಂಬಲಾರದೆ ಭಾರತಯುದ್ಧವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿ ಅಲ್ಲಿಯ ರಕ್ತಪ್ರವಾಹದಿಂದ ತುಂಬಿದನು--ಎಂಬುದೇ ಇದರ ಕಥಾಗರ್ಭ. ಈ ಕಥೆ ಹಿಂದೆ ಸೂತನು ನೈಮಿತಾರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಸನಕಾದಿಮುನಿಗಳಿಗೆ ಹೇಳಿದುದು ಎಂದು ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಹೀಗೆಹೇಳಿದ್ದಾನೆ--

ಎಸೆದಿಹ ಸುರೇಖೆಯಿಂದಂ ಭಾವದಿಂ ರೂಪಿ |

ನೆಸಕದಿಂ ಕಂಗೊಳಿಪ ಪೊಸದೇಸಿಯಿಂದೆ ರಂ |

ಜಿಸುವಲಂಕಾರದಿಂ ಲಕ್ಷಣೋಚಿತಮಾದ ಸುಶಿರದಿಂ ಶುದ್ಧಾಂಗದಿಂ ||

ರಸರಚನವಿಭ್ರಮವಿಲಾಸದಿಂದಂ ಕೇಳ್ವ |

ರಸಿಕರ ಹೃದಯವೆಂಬ ರಂಗಮಧ್ಯದೊಳು ನ|

ತಿಫಸುವ ನಚ್ಚಣಿಯಂತೆ ಶಿವನ ಭಿಕ್ಷಾಟನದ ಕೃತಿ ಮೋಹನವನೀವುದು ||

ಈಮೋಹಕೃತಿ ರಸಿಕರಾಭರಣ ಭಾವುಕರ ಕೋವಿದರ ಮನವನೊಳಕೊಂ

ಡತಿಸೊಬಗ ಬೀಣುತಿಹುದು.

ಹೆಸರು ಹಾಲಯ್ಯನೆಂದು ಣ್ಣುದಂಬಿಲವೆಂದುವುಸಿರುವರ ಗಾಡಿಯಂತಲ್ಲವನ್ನೀ

ಕೃತಿಯ ಹೆಸರು.

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಕವಿ ನಂದಿಗಿರೀಶನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿ ಬಳಿಕ ಬಸವ, ಚೆನ್ನಬಸವ, ಅಲ್ಲಮ, ರೇವಣಾರ್ಯ, ಮಡಿವಳಮಾಚ, ಸಿದ್ಧರಾಮ, ಮಾದಿ ಧಾಜ ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ಒಂದು ಕನ್ನಡ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವಿದೆ. ಇವನ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ-

ಶಂಖ

ಹುಟ್ಟಿದೆಯೇನಲ್ಪವೇ ಶರಧಿ ತನ್ನೊಡನೆ |
ಹುಟ್ಟಿದವಳೇಂ ಬಡವೆಯೇ ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಭಾವನಂ |
ನಿಟ್ಟಿಸುವೊಡೇಂ ಜಾವಳನೆ ಲೋಕರಕ್ಷಿ ಮಾಧವನೆಂಬುದಣಿದೆನ್ನನು ||
ದಿಟ್ಟತನದಿಂದೀಶ್ವರಾಲಯಂಗಳ ಮುಂದೆ |
ದುಷ್ಟತಮ್ಮಡಿ ಕಚ್ಚ ಕೊಲುತಿರ್ಪನೆಂದು ಮೊರೆ |
ಯಿಟ್ಟು ಕೂಗುವವೊಲಾಮುಂಜಾವದೊಳು ಪುರದೊಳೊದಣಿದುವು ಶಂಖಂಗಳು ||

ಶಿವನಿಗೆ ಭಿಕ್ಷವ ನೀಡಿದ ಸ್ತ್ರೀಯರು

ನಕ್ಷತ್ರಮಂಟಪದೊಳೊರ್ವ ಗೋಪಾಲನತಿ |
ನಕ್ಷತ್ರರಮಣನನುಜನ ತೊಡೆಯ ಮೇಲಿದುರ್ |
ನಕ್ಷತ್ರಮಂ ಪಿಡಿದು ನಕ್ಷತ್ರದಿಂ ಹಿಮವ ತುಂಬುತಿರಲಾಕ್ಷಣದೊಳು ||
ನಕ್ಷತ್ರರಿಪುಜನಕ ದನಿದೋಣಿ ಬಾಗಿಲೊಳು |
ನಕ್ಷತ್ರದಿಂ ಕೇಳುತೆದ್ದು ಭಿಕ್ಷವ ನೀಡಿ |
ನಕ್ಷತ್ರಪತಿಧರಗೆ ವಂದಿಸಿ ಮರಳಿ ಮನೆಯ ನಕ್ಷತ್ರಮಂ ಸಾರ್ದಳು ||
ಕರಿಯ ತಲೆನೋರಣ್ಣೆಗಂಟು ಬಿನ್ನೊಳ ನಲಿಯೆ |
ಕರಿಸಾಲೆಯೂ ಮಡಿಯನುಟ್ಟು ಸಾಕಿಯದೊಂದು |
ಕರಿಯ ಕತ್ತುರಿಬೊಟ್ಟಿನಿಟ್ಟು ಮಿಂಚುವ ಕಣ್ಣೆ ಕರಿಯ ಕಾಡಿಗೆಯನೆಚ್ಚೆ ||
ಕರಿಯನೇಣಿಲಹಣ್ಣೆ ವೋಲ್ವ ಮೈವೆಳಗಚ್ಚ |
ಕರಿಯ ಮುಗಿಲಂ ಜಙ್ಘೆಯೆ ಕರಿಯಗೋವಳತಿ ಮದ |
ಕರಿದನುಜಹರಗೆ ಭಿಕ್ಷವ ನೀಡಿ ಮುಂಗಾರ ಸಿರಿಯಂತೆ ಕಣ್ಣೆಸೆದಳು ||

ಧರ್ಮೋಪದೇಶ

ಕೊಲ್ಲದಿಹುದೇ ಧರ್ಮ ಪರಧನ ಪರಸ್ತ್ರೀಯ |

ನೊಲ್ಲದಿಹುದೇ ಶೀಲವಧ್ಯಾತ್ಮವಿಷಯಮಂ |
 ಬಲ್ಲುದೇ ಜ್ಞಾನವೀಶನೆ ಗೇವನೆಂದಣಿವುದೇ ಸಕಲಶಾಸ್ತ್ರಂಗಳ ||
 ಬಲ್ಲವಿಕೆ ಸತ್ಯವೆ ಜರಾಜರಕೆ ಮಾತೆ ತಾ |
 ನಲ್ಲದಿಲ್ಲೆಂದು ನಡೆವುದೆ ಮಾರ್ಗ ಹಲವು ಮಾ |
 ತೆಲ್ಲವೇಕೆಂದು ಶ್ರೀಗುರು ಶಿಷ್ಯನಂ ಬೋಧಿಸುತ್ತಿದನೊಂದೆಡೆಯೊಳು ||

ಶಿಕ್ಷೇರಿಯಾರಾಧ್ಯ ನಂಜುಂಡ ಸು. 1550

ಈತನು ಭೈರವೇಶ್ವರಕಾವ್ಯವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರ ಶೈವಕವಿ ; ಇವನ ಸ್ಥಳ ಶಿಕ್ಷೇರಿ. ಇವನ ಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ವಿವರಣರೂಪವಾಗಿ ಶಾಂತಲಿಂಗದೇಶಿಕನು 1672 ರಲ್ಲಿ ಭೈರವೇಶ್ವರಕಾವ್ಯಕಥಾಸೂತ್ರ ರತ್ನಾಕರ ಎಂಬ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಕವಿಯ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1550 ಆಗಿರಬಹುದು. ಪೂರ್ವಕವಿಗಳನ್ನು ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಸ್ಮರಿಸುತ್ತಾನೆ-
 ಬಾಣಮಯೂರನ ಜಾಣಗುಜ್ಜರನ ಬಿ | ನ್ನಾಣ ಮಲ್ಲಣಸುಬುರ್ ಮಲಯ |
 ಕ್ಷೋಣೇಶನೇಷ್ಣಿ ಕಟ್ಟಾಣಿಹರೀಶನುಕ್ತಿ | ಕಾಣಿಪುದೀಕೃತಿಯೊಳಗೆ ||
 ಮತ್ತೊಂದುಕಡೆ ವಾಲ್ಮುಕಿಕೇಸೋಮನ ಹೆಸರನ್ನೂ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಭೈರವೇಶ್ವರಕಾವ್ಯ

ಇದು ಸಾಂಗತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ ; ಸಂಧಿ 5 ಪದ್ಯ 127. ಇದರಲ್ಲಿ
 “ ಸಾಸಲಪುರದ ಸೋಮೇಶನುನ್ನತಭೈರವೇಶನಿಗೊಲಿದು ಕೈಲಾಸಾವಾಸ ಕೊಯ್ದು ಕಥೆ ” ಹೇಳಿದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದ ವಿಷಯವಾಗಿಯೂ ಕಥಾನಾಯಕನ ವಿಷಯವಾಗಿಯೂ ಭೈರವೇಶ್ವರಕಾವ್ಯಕಥಾಸೂತ್ರರತ್ನಾಕರದಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದೆ—

ಬಸವಾದಿಗಳು 777 ಪುರಾತನರಾಗಿ ಮರ್ತ್ಯಕೃತರಿಸಿ ವೀರಶೈವಾಚಾರದಿಂದ ಅಷ್ಟಾವರಣಮೊದಲಾದ ಶಿವಾಚಾರವನುದ್ಧರಿಸಿ ಮರ್ತ್ಯದಲ್ಲಿ ನಿತ್ಯಾನಂದನಿಜಲಿಂ ಗೈಕೈರಾಗಿರುತ್ತೂ ಮರ್ತ್ಯಲೋಕದ ಮಣಿಹವಂ ಪೂರೈಸಿ ಕೈಲಾಸಕ್ಕೆ ವಿದಿದರ್. ಬಹುಕ ಖಿಲನಾದ ವೀರಶೈವಾಚಾರವನುದ್ಧರಿಸಲು ಶಿವನು ಕಾಲಸಂಹಾರನೆಂಬ ಗಣೇ

ಶ್ವರನನು ಆಂಧ್ರನೇಶದಲ್ಲಿ ಮೋವೂರೆಂಬ ಪಟ್ಟಣದ ಅರಸನು ಸಂಗಮರಾಜ ಹೆಂಡತಿ ಹೈಮಾವತಿ ಇವರಿಗೆ ಭೈರವರಾಜನೆಂಬ ಮಗನಾಗಿ ಹುಟ್ಟುವಂತೆ ನೇಮಿಸಿದನು. ಭೈರವರಾಜನು ಪ್ರಭುಡಾಚಾರ್ಯನೆಂಬ ಪೌರಾಣಿಕನಲ್ಲಿ ಪೂರ್ವಕಥೆಗಳನ್ನು ಕೇಳುತ್ತ ಶಿವಭಕ್ತಿನಿಷ್ಠಾಪರರಾರೆಂದು ಕೇಳಲು—ಮನುಮುನಿಯುಕ್ತರಾಕ್ಷಸರುಂ ಅಱ್ಱಿ ಪತ್ತುಮೂಱು ಪುರಾತನರುಂ ಶೈವದಲ್ಲಿ ಮುಕ್ತಿಯಂ ಪಡೆದರ್; ದಶಗಣ, ತೇರಸಗಣ, ಷೋಡಶಗಣ, ಪ್ರಮಥಗಣ, ರುದ್ರಗಣ, ಅಮರಗಣ, ಭಕ್ತಗಣ ಮೊದಲಾದ 777 ಪುರಾತನರುಂ ನೂತನಪುರಾತನರುಂ 101 ವಿರಕ್ತರುಂ ವಿರಶೈವದಲ್ಲಿ ಶಿವನ ಕೃಪಾಪ್ರಸನ್ನತ್ವಮಂ ಪಡೆದರ್—ಎಂದುದಂ ಕೇಳ್ದು ಗಂಡಹೆಂಡಿರು ಭಕ್ತಿಯುಕ್ತರಾಗಿರಲು ಶಿವನು ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿ ಬಂದು 'ನೀನು ಹೆಂಡತಿಯೊಡನೆ ಮಲ್ಲಿಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಪೋಗಿ ಅಲ್ಲಿ ಗುರುಕರುಣಮಂ ಪಡೆದು ಸಾಸಲಿಗೆ ಪೋಗಿ ಜಂಗಮಾರ್ಜನೆಯ ಮಾಡು; ನಿನಗೆ ನಿತ್ಯಾನಂದಸುಖವನೀವೆನು, ಎನ್ನ ಪೆಸರು ಸಾಸಲ ಸೋಮೇಶ್ವರ' ಎಂದನು. ಅದೇ ಮೇರೆಗೆ ಭೈರವರಾಜನು ಮಲ್ಲಿಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಪೋಗಿ ಅಲ್ಲಿಯ ದೊರೆಯಾದ ರಾಮರಾಜನಿಂ ಮನ್ನಣೆವಡೆದು ಹಾಲಸೋಮೇಶಗುರುವಿನ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಬಂದ ಸಾಸಲಸೋಮೇಶನಿಂದ ದೀಕ್ಷೆವಡೆದು ಅನೇಕಪವಾಡಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಕೊನೆಗೆ ಶಿವನಿಂದ ಕೈಲಾಸಕ್ಕೆ ಬಯ್ಯಲ್ಪಟ್ಟನು. ಚಿಕ್ಕಣಾರ್ಯ, ಸಾಸಲಶಂಭುನೃಪತಿ, ಕಿಕ್ಕೇರಿಯ ಮಲ್ಲಣಾರ್ಯ ಇವರು ಭೈರವರಾಜನ ಸಮಕಾಲದವರು. ಈ ಕಥೆಯನ್ನು ಕಿಕ್ಕೇರಿಯಾರಾಧ್ಯನಂಜುಂಡೇಶನೆಂಬ ಶಿವಕವಿಶ್ವರನು ವಸ್ತುಕರ್ವಣಕದಿಂದ ನವರಸಾರ್ಥ 18 ಶೃಂಗಾರಯುಕ್ತಮಾದ ಕರ್ಣಾಟಕಕಾವ್ಯಪ್ರಬಂಧವಾಗಿ ಪೇಟೆದನು.

ಈ ಗ್ರಂಥದ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಕವಿ ಈ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ—
 ಭಕ್ತಿಯ ತಾಣ ಸನ್ಮುಕ್ತಿಯ ಸದನ ವಿ | ರಕ್ತಿಯ ಸೀಮೆ ಮೋಹನದ |
 ಸೂಕ್ತಿಯ ಸಿಂಹ ಸರಸೋಕ್ತಿಯ ನೆಲೆಯಾಗಿ | ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿರ್ಪು ದೀಕಾವ್ಯ ||
 ಜದುರರ ಮಜ್ಜು ಮೇಣ್ ಬುಧರಜ್ಜು ಸತ್ಕಲಾ | ವಿಧರ ವಿಲಾಸದ ಪೆರ್ಚು |
 ಮುದದೊಳೊಡುವರ ಭಾವದ ಕೆಜ್ಜು ನಂಜ ಪೇಟಿಯಿದ ಕಾವ್ಯವಘಾರಣ್ಯಗಿಜ್ಜು ||

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಶಿವಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಪಾರ್ವತಿ, ವಿರಭದ್ರ, ಗಣೇಶ, ಸರಸ್ವತಿ, ನಂದಿ, ಭೃಂಗಿ, ಸ್ಕಂದ ಇವರುಗಳನ್ನು ಹೊಗಳಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಒರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಶಾಲಿನನ

ಪಸುರಾಗಿ ವೊಡೆಯಾಗಿ ಕುಸಿದು ಬಳ್ಳುತ ರಾಗ | ರಸದೀವಿ ಮೆಚುವ ಶಾಲಿಗಳ |

ಮುಸುಳು ಪಾಲ್ದೆನೆಗಳ ಪೊಸರಸವೀಟಿ ರಾ | ಗಿಸುವ ಶುಕಾಳಿ ರಾಜಿವುದು ||

ಉದ್ಯಾನವನ

ಪೂಗಂಪನುಂಡುಂಡು ರಾಗಿಪ ಭ್ರಮರಂಗಳ | ಕೇಗುವ ಸೋಗೆ ಸೊಕ್ಕೇಣಿ |
ಕೂಗುವ ಪಿಕ ಮಂದವೇಗದಂಜೆಗಳಿನಿಂ | ಬಾಗಿ ಕೇಳೇವನಮಿಹುದು ||

ಸಮುದ್ರ

ನೊರೆ ನರೆ ತೆರೆಗಳೆ ತೆರೆ ಕಂಪ ಕಂಪ ಸೀ | ಕರ ಬಾಯಿತುಂತುರಾವರ್ತ |
ದರಿಗಣ್ಣು ಡುಗಿದಡಿ ಸರ ಘೋಷ ತನು ಮೆತ್ತ | ನಿರೆ ವ್ಯದ್ಧನಂತಿರಂಭೋಧಿ ||

ಸುಕುಮಾರಭಾರತಿ ಸು- 1550

ಈತನು ಭಾರತವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ ; ಇದಕ್ಕೆ ಚಾಯಣ ಭಾರತ ಎಂಬ ಹೆಸರಿರುವಂತೆ ತೋರುವುದರಿಂದ ಇವನ ಹೆಸರು ಚಾಯಣ ಎಂದಿರಬಹುದು ; ಸುಕುಮಾರಭಾರತಿ ಎಂಬುದು ಬಿರುದಾಗಿರಬಹುದು. ಇವನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕವಿ ; ಔಬಳದ ನರಸಿಂಹನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸುವುದರಿಂದ ಆ ಪ್ರಾಂತದವನಾಗಿದ್ದರೂ ಇರಬಹುದು. ನಮಗೆ ದೊರೆತ ಪ್ರತಿ ಅಸಮಗ್ರವಾದುದರಿಂದ ಕವಿಯ ವಿಷಯವಾಗಿ ಇನ್ನೇನೂ ಹೇಳಲಾರೆವು. ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1550 ಆಗಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಭಾರತ

ಇದು ವಾರ್ಧಕಷಟ್ಪದಿಯಲ್ಲಿದೆ ; ನಮಗೆ ದೊರೆತ ಅಸಮಗ್ರಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ 2 ಅಷ್ಟಾಸಗಳು ಮಾತ್ರ ಇವೆ. ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಔಬಳನರ ಸಿಂಹಸ್ತುತಿ ಇವೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಗಣೇಶನನ್ನೂ ವ್ಯಾಸನನ್ನೂ ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ--

ವಿಷ್ಣುಸ್ತುತಿ

ಶ್ರೀಯನನವರತ ವಕ್ಷೋಭಾಗದೊಳ ವಚ |

ಶ್ರೀಯನೆಂದುಂ ವದನವಾರಿರುಹದೊಳ ಜಯ |

ಶ್ರೀಯನಾಗಳು ಭುಜದೊಳೊಪ್ಪೆ ಧರಿಸಿರ್ವ.. ದೌಬಳದ ನರಸಿಂಹನು ||

ಶ್ರೀಯುಮಂ ವರವಚಶ್ರೀಯುಮಂ ನುತಜಯ !

ಶ್ರೀಯುಮಂ ಕೊಟ್ಟಿಬಿಳಲೋಕಧವಳತಯಶ |
 ಶ್ರೀಯುಮಂ ಪಾಂಡವಗ್ನಿತ್ತವೋಲಿತ್ತು ಸಲಹುಗೆ ಸಕಲಸಜ್ಜನರನು ||
 ಭಾರತಮಹಿಮೆ
 ಶ್ರೀಮದಾಗಮಪಯೋರಾಶಿಯಂ ವ್ಯಾಸಂ ಮ |
 ನೋಮಂದರದೆ ಕಡೆದು ಪಡೆದಿದ ಭಾರತಕ |
 ಧಾಮ್ಯತವನೀವಿಮಲವಾಕ್ಯಕಲಶದೊಳು ಸುಕುನಾರಭಾರತಿ ತೀವಿದ ||
 ಈಮಹಾಸುಧೆಯನೀಂಟಿದ ಪತಿತನಾದೊಡಂ |
 ಧೀಮಾನುಗಳಿಗೆ ಮುರಹರಚರಣತತ್ಪರ |
 ಶ್ರೀಮಾನುಗಳಿಗೆ ಸರಿಯಪ್ಪನದುಕಾರಣದಿನೊರೆವೆನಾಸತ್ಕೃತಿಯನು |

ರಾಮೇಂದ್ರ ಸು- 1550

ಈತನು ಸೌಂದರ್ಯಕಥಾರತ್ನವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ರಾಜ ವಂಶಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವನಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಾನೆ ; ಇವನ ಪಿತಾಮಹನು ಚೆನ್ನಪ ನೃಪ, ತಂದೆ ರಾಮಭೂಪತಿ. ಕಾಕೊಳಲಧಿಪ ಎಂಬುದರಿಂದ ಇವನು ಆವೂರಿಗೆ ದೊರೆಯಾಗಿದ್ದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಕಾಕೊಳಲ ಸೋಮೇಶ್ವರನ ಭೃತ್ಯ ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. “ರಾಘವಾಂಕಾದಿಗಳು ಪ್ರಾಸ ತೆಗಿಟ್ಟ ಹಿರಳಲಗಳು ದುಷ್ಟ” ಎಂಬ ಪದ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿ ರಾಘವಾಂಕನ ಹೆಸರನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1550 ಆಗಿರಬಹುದು.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಸೌಂದರ್ಯಕಥಾರತ್ನ

ಇದು ತ್ರಿಪದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ ; ನಮಗೆ ದೊರೆತ ಅಸಮಗ್ರಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ 34 ಸಂಧಿಗಳೂ 1932 ಪದ್ಯಗಳೂ ಇವೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಬತ್ತೀಸಪುತ್ರಳೆಯ ಕಥೆ ಹೇಳಿದೆ. ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಕಂದವೃತ್ತಗಳೂ ಇವೆ. ಕ್ಷೇಮೇಂದ್ರನು ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ ಕಥೆಯನ್ನು ತಾನು ಕನ್ನಡಿಸಿದಂತೆ ಕ್ಷೇಮೇಂದ್ರ, ಪೇಟದ ಪೂರ್ವಕಥೆಯ | ಪ್ರೇಮದಿಂ ಕಾಕೊಳಲಧಿಪ |

ಪ್ರೇಮದಿಂ ಕಾಕೊಳಲಧಿಪ ರಾಮೇಂದ್ರ |

ಭೂಮಿಾಶ್ವರನೊರೆದನು ||

ಎಂಬ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಕಾಕೊಳಲ ಸೋಮೇಶ್ವರ ದೇವರ ಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಒಂದು ಪದ್ಯವನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ—

ಕಾಕೊಳಲ ಸೋಮನಾಥಸ್ತುತಿ

ಶ್ರೀಮದಶೇಷಪಂಕಜಭವಾಂಡಗಳೆಲ್ಲಕೆ ಸೌಖ್ಯಗರ್ಭವೇ |

ದಾಮಮೆಸಲೈ ಕಲ್ಪಿಸಿದೆ ವಿಷ್ಣುಸಿತಾಮಹಶಕ್ರವಂದ್ಯ ಚಿ ||

ನ್ನಾಮವಿಶೇಷ ಕಾಕೊಳಲದಿವ್ಯನಿವಾಸದ ಸೋಮನಾಥ ನೀಂ |

ರಾಮನೃಪಾಲನಿಷ್ಠ ವೆನಿಪೀಕೃತಿಗೀವುದು ಯುಕ್ತಯೇಷ್ಯಯಂ ||

ಬಸವ. ಸು- 1550

ಈತನು ಚಿಕ್ಕಯ್ಯನ ಸಾಂಗತ್ಯವನ್ನು ಬರೆದಾನೆ. ಇವನು ವೀರ ಶೈವಕವಿ. ಇವನಿಗೆ ಚೆನ್ನಬಸವ ಎಂಬ ಹೆಸರೂ ಇದ್ದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಇವನ ಗುರು ಕುಪ್ಪಸಗಂತೆಯ ಗಂಗಾಧರಪ್ರಭು. ಕವಿಯ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1550 ಆಗಿರಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಚಿಕ್ಕಯ್ಯನ ಸಾಂಗತ್ಯ

ಸಂಧಿ 4, ಪದ್ಯ 830. ಇದಕ್ಕೆ ಭಕ್ತಿಮೋಹನಸಾರ ಎಂಬ ಹೆಸರೂ ಉಂಟು. ಇದರ ಕಥಾಗರ್ಭವನ್ನು ಕವಿ ಈ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಸೂಚಿಸಿದ್ದಾನೆ—

ಈಕೃತಿ ಜೋರಚಿಕ್ಕಯ್ಯನು ಬಸವನ | ತಾ ಕೊಲ್ಪಿಸೆಂದೈತಂದು |

ವ್ಯಾಕುಲರಹಿತನಾಗಿಯೆ ಮುಕುತಿಯ ಪಡೆ | ದಾಕಥೆಯನು ಬಣ್ಣಿವುದು ||

ಪೃಥ್ವಿಗುತ್ತರದಲ್ಲಿ ಜೋರಚಿಕ್ಕಯ್ಯನು | ಶಿತಿಕಂಠನ ಭಕ್ತನಾಗಿ |

ಸತಿಯ ಕಣ್ಣೀಟಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕದೆ ಸಿರವಿತ್ತ | ಕಥೆಯಸಜ್ಜನರು ಲಾಶವುದು ||

ಈ ಗ್ರಂಥದ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಕವಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ—

ಬಲ್ಲಂಗೀಕೃತಿ ಬಿಲ್ಲದ ಮೂಲೆಯ | ನೆಲ್ಲಿ ಸವಯೆ ಮಧುರವು |

ವಸುಧೆಯೊಳ ಕವಿ ಚೆನ್ನಬಸವನ ಕೃತಿ ಬಲ್ಲ | ರಸಿಕರ ಕರ್ಣಾಮೃತವ ||

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಶಿವಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಪಾರ್ವತಿ, ಗಣೇಶ, ವೀರಭದ್ರ, ಸರಸ್ವತಿ ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಒಂದೆರಡು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಸ್ತ್ರೀವರ್ಣನೆ

ನಳಿನಜಂಪಕವಟ್ಟು ಪಲಬಾಣಿಬಾವನ್ನ | ವೆಳಲತೆಕುಮುದಕೇತಕಿಯು |

ಅಳಿಸಿಕಕೊಳಹಂಸೆ ತಳಿತಿರ್ಪವನದಂತೆ | ಎಳೆಯಳೊರ್ವಳು ರಾಜಿಸಿದಳು ||

ಅಂಬರಗತ್ತಲೆ ತುಂದಿದ ಸಸಿಕಳೆ | ಬಿಂಬಕೆ ಕುಮುದಗಳರಳೆ |

ಅಂಬುಜ ಮುಗಿದು ರಂಜಿಸುವಿರುಳಂದದಿ | ಸಂಭ್ರಮಿಸಿದಳೊರ್ವ ತರುಣಿ ||

ಗಂಗಾಧರ ಸು. 1550

ಇವನು ರಟ್ಟನ ಜಾತಕವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಈತನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಕವಿ; ಶ್ರೀವತ್ಸಗೋತ್ರದವನು ; ಕೊಮ್ಮಣಾರ್ಯನ ಮಗನು ; ನರಸಿಂಹನ ತಮ್ಮನು. ಇವನಿಗೆ ಕವಿತಾಮನೋಹರ ಎಂಬ ಬಿರುದು ಇದ್ದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಕೆಲವುಕಡೆ ಉಭಯಕವಿತಾರತ್ನ, ಉಭಯಕವಿತಾಭರಣ, ಉಭಯಕವಿತಾರಮಣ ಎಂದು ತನ್ನನ್ನು ವಿಶೇಷಿಸಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಸುಮಾರು 1550ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ರಟ್ಟನ ಜಾತಕ

ಇದು ಜ್ಯೋತಿಷಗ್ರಂಥ; ಕಂದವೃತ್ತಗಳಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; 120 ಪದ್ಯಗಳಿವೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಪ್ರಶ್ನಭಾಗ, ಗ್ರಹಗಳಿಗೆ ಪದ್ಯಲ, ಜಾರಪುತ್ರಲಕ್ಷಣ ಆಯುರ್ದಾಯ ಮುಂತಾದ ವಿಷಯಗಳು ಹೇಳಿವೆ. ಅರಂಭದಲ್ಲಿ ದೇವತಾಸ್ತುತಿ ಏನೂ ಇಲ್ಲ. ವೈದ್ಯ ಜ್ಯೋತಿಷಗ್ರಂಥಗಳೊಳಗೆ ಅಪಶಬ್ದಗಳನ್ನು ನೋಡಕೂಡದು ಎಂದು--

ಪುನರುಕ್ತಮಿದಪಶಬ್ದಮಿ | ದೆನಲಾಗದು ವೈದ್ಯಜೋಯಿಸಂಗಳೊಳೆತ್ತಂ |

ಜನಕತಿಹಿತಮಂ ಪ್ರತಿಬೋ | ಧನೆಯಂ ಕೈಕೊಳ್ಳುದೆಂದರಾಮುನಿಮುಖ್ಯರ ||
ಎಂಬ ಅದಿಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ತನ್ನ ಗ್ರಂಥದ ವಿಷಯವಾಗಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ--

ಮೃದುಮಧುರಂ ಗಂಭೀರಂ | ಸದಳಂಕಾರಪ್ರಸಂಗದಿಂ ಸುಭಗಾರ್ಥಂ |

ಸದಮಳವಿಾಕೃತಿಯೆಂದತಿ | ವಿದಗ್ಧದೈವಜ್ಞರಹಿದು ಪೆರ್ಚರೆ ಮನವೊಳ್ ||

ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ—

ಗುರುಭೃಗುಜರ್ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಂ | ಬುರುಹಪ್ರಿಯಭೌಮರರಸುಮಕ್ಕಳ್ ಚಂದ್ರಂ |

ಪರದಂ ಬುಧನೊಕ್ಕಲಿಗಂ | ಸರಸಿಜಹಿತಸೂನು ಮಿಶ್ರಜಾತಿಯನಾಳ್ಗಂ ||

ಧರಣಿಜಶಶಾಂಕರವಿಸುತ | ರಿರುಳೊಳ್ ದಿನವೇಂದ್ರಮಂತ್ರಿಶುಕ್ರಂ ಪಗಲೊಳ್ |

ನಿರುತಂ ಬಲ್ಲಿದರಿಂದುಜ | ನಿರುಳುಂ ಪಗಲುಂ ಸಮಂತು ಬಲ್ಲಿದನೆಂಬರ್ ||

ನರಶುಕ್ಲಮಧಿಕಮಾದೊಡೆ | ಪುರುಷಂ ಸ್ತ್ರೀಯರುಣಮಧಿಕಮಾದೊಡೆ ಪೆಣ್ಣಂ |

ಎರಡುಂ ಸಮವಾಗಿಯೆ ತಾಂ | ಬೆರಸಲೊಡಂ ಪೆಂಡಿ ಗರ್ಭದೊಳ್ ಸಂಭವಿಕುಂ ||

ದುರಿತಯುತೇಂದು ಮೇಣ್ ಗ್ರಹಣಕಾಲದ ಚಂದ್ರನಕೂಡೆ ಲಗ್ನದೊಳ್ |

ಧರಣಿಜನಷ್ಟಮಾಲಯದೊಳೊಡೊಡೆ ಪುಟ್ಟಿದ ಕೂಸು ತನ್ನ ತಾ ||

ಯ್ವರಸಱುಗುಂ ದಿನಾಧಿಪತಿ ತದ್ವಿಧಧಂತಿರೆ ಕೂಸು ತಂದೆಯುಂ |

ಬೆರಸಿರೆ ಶಸ್ತ್ರದಿಂ....ದುಡಿಗುಂ ಕವಿತಾಮನೋಹರಾ ||

ಸದಾಶಿವಯೋಗಿ 1554

ಈತನು ರಾಮನಾಥವಿಲಾಸವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರ ಶೈವಕವಿ; ಇವನ ಪ್ರಪಿತಾಮಹನು ಶೃಂಗಾರದ ಸೋಮಣಾರ್ಯ, ಪಿತಾಮಹನು ಗಂಗಾಧರ, ತಂದೆ ಸಾಮವೇದಿಗುರು. ಸಾಮವೇದಿಗುರುಹ ಸ್ತಾಂಭೋಜಸಂಭೂತನೆಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿರುವುದರಿಂದ ತಂದೆಯೇ ಇವನಿಗೆ ಗುರುವಾಗಿದ್ದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಶಾಂತನೃಪಾಖ್ಯಶೈವಕವಿರಾಜನ ಭ್ಯೋನ್ನತನಾಗಿದ್ದಂತೆ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ; ಈ ಶಾಂತನೃಪನಾರೇಣ ತಿಳಿಯದು. ಕಥಾನಾಯಕನಾದ ರಾಮನಾಥನ ಅಥವಾ ರಾಮಣಾರ್ಯನ ವಂಶೋದ್ಭವನಾದ ಪ್ರಭುದೇಶಿಕನು ಕವಿಯ ಸಮಕಾಲದವನಾಗಿದ್ದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಆತನ ವಂಶಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ:—

ರಾಮಣಾರ್ಯ; ತದ್ವಂಶೋದ್ಭವ ಪರ್ವತಾಚಾರ್ಯ; ಅವನ ಮಗ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಾಚಾರ್ಯ; ಅವನ ಮಗ ಲಿಂಗಣಾರ್ಯ; ಅವನ ಮಗ “ ಕ್ರಿಯಾದಿಚರ್ಮ್ಯಕ್ರಮತ್ರಿಲಿಂಗಾರ್ಥಪ್ರಕಾಶಿಕೆಯೆಂಬುತ್ತಮಸಂಗ್ರಹದತಿಪ್ಪಾರಮಂ ತ್ರಿಜರಲ್ಲಿಂಗವೂಜಾ

ಶ್ಯಾಮಯಮಂ ಶಿವಯೋಗಕಲ್ಪತರುವಂ ಯಥಾರ್ಥವಿಜ್ಞಾನಮೆಂಬ ಸಂಗ್ರಹಮಂ ಮೋಕ್ಷದರ್ಶನಮಂ ತತ್ಸಂಗ್ರಹೋತ್ಕರಮಂ ಪಂಚನಿಧತ್ವದಿಂ ಶ್ರೀಸಾರಸಿದ್ಧಾಂತಮಂ” ರಚಿಸಿದ ಆದಿಶಿವಾಗಮಾರ್ಥಸಂದೇಶಿಕನೆಂದು ಕೀರ್ತಿಸಿದ ಪ್ರಭುದೇಶಿಕ.

ಈ ವರ್ಣನೆಯಿಂದ ಪ್ರಭುದೇಶಿಕನು ದೊಡ್ಡ ಪಂಡಿತನಾಗಿದ್ದಂತೆ ತಿಳಿಯಬಹುದಾಗಿದೆ. ಇವನೂ ಕವಿಯ ಗುರುವಾಗಿದ್ದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ತನ್ನ ಗ್ರಂಥವನ್ನು (ರಸಾದ್ರ್ಯಬಿಂಧು) ಶಕವರ್ಷ 1455 ನೆಯ ಅನಂದ ಸಂವತ್ಸರದಲ್ಲಿ—ಎಂದರೆ 1514 ರಲ್ಲಿ ರಚಿಸಿದಂತೆ ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಇವನಿಗೆ ನವಲಾಣಕವಿ, ವಿಚಿತ್ರವಿದ್ವತ್ಕವಿಕುಲಸಾರ್ವಭೌಮ ಎಂಬ ಬಿರುದುಗಳಿದ್ದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ.

ಪೂರ್ವಕವಿಗಳನ್ನು ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದಾನೆ—

ಸೋಮೇಶ್ವರಂ ಸಕಳದೇವಬುಧಂ ಹರೀಶಂ |

ಭೀಮಂ ಹಲಾಯುಧನನಾಮಯಕಾಳಿದಾಸಂ ||

ಕ್ಷೇಮೇಂದ್ರನೀಶಕವಿರಾಘವಪಂಡಿತಾದಿ |

ಶ್ರೀಮನ್ಮಹಾಕವಿಗಳೊಬ್ಬನಗೊಳ್ಪನೀವರ್ ||

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ರಾಮನಾಥವಿಲಾಸ.

ಇದಕ್ಕೆ ರಾಮನಾಥಗುರುಚರಿತೆ ಎಂಬ ಹೆಸರೂ ಉಂಟು. ಇದ ಚಂಪೂರೂಪವಾಗಿದೆ; ಉಲ್ಲಾಸ 16. ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಪಟ್ಟದಿಗಳೂ ಇವೆ. ಗ್ರಂಥ ಸಂಖ್ಯೆ 4300 ಇದರಲ್ಲಿ

ಹೊಯಿಸಳದೇಶದೊಳ್ ಮುದ್ರಾಪುರದೊಳ್ ಶ್ರೀರಾಮೇಶ್ವರಲಿಂಗಮೂರ್ತಿಯಿಂ ವೀರಶೈವದೀಕ್ಷೆಯಂ ಪಡೆದು ಆದಂ ಪುಸಿಯೆಂದು ತಿಳಿದು ಶಂಕೆಯಂ ಮಾಡಿದ ಶೈವರ್ಗೆ ಆ ರಾಮೇಶ್ವರಲಿಂಗಮಂ ಸಾಕ್ಷಿಯಂ ನುಡಿಯಿಸಿ ಮೆಚ್ಚಿದು ಭೂಲೋಕದೊಳ್ ವೀರಶೈವಮತಮೆ ವೇದಾಂಗಮಶಾಸ್ತ್ರಪುರಾಣಂಗಳೊಳ್ ಉತ್ತರ ಮೆಂಬುದಂ ಪ್ರಾಚುರ್ಧ್ಯಂಗೆಯ್ದು ರಾಮನಾಥಾಚಾರ್ಯರ ಚರಿತ್ರವು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ.

ಈ ಗ್ರಂಥದ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಕವಿ ಈ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ನಿರೂಪಿಸಿದ್ದಾನೆ—

ನವಭಾವಂ ನವರೀತಿಗಳ್ ಗುಣಗಣಂ ಗಾಂಭೀರೈಸಾರಾರ್ಥಗೌ |
 ರನಮಾಧುರೈಸದಪ್ರಯೋಗಫಣಿತಿವ್ಯಂಗ್ಯಂ ಕಲಾವೃತ್ತಿಮಾ ||
 ದ್ ವತತ್ಸಂಧಿಸಮಾಸಚಿತ್ರರಚನಾಸೌಕರ್ಯಸುದರ್ಭಸೌ |
 ಷ್ವವಚಾತುರೈಷಮತ್ಕೃತಿಪ್ರಥಿತಮಾತೃವ್ಯಮುದ್ಯದ್ಯಶಂ ||
 ಗತಿಶೀಲಾವತಿ ಸುಪ್ರಯೋಗತರವೃತ್ತಿನ್ಯಾಸೆ ಯುಕ್ತಾರ್ಥಸಂ |
 ಗತಿಸಂಪನ್ನಕುಮಾರಸಂಭವೆ ಲಸತ್ಸಂಗೀತರತ್ನಾಕರೆ ||
 ಸ್ತುತಿಚಿಂತಾಮಣಿವರ್ಧಮಾನಕಿರಣಾವಲ್ಯುಲ್ಲಸತ್ತಂದಳೇ |
 ಶ್ರುತನಾನಾಕೃತಿ ಮತ್ಕೃತಿ ಪ್ರಥಿತಮಾಯೈವಗ್ಲೆಸೆಂ ಧಾತ್ರಿಯೋ |
 ಇಂದುಜ್ಯೋತ್ಸಾರವಿಂದಸ್ಥಿತಿಶುಚಿಯಶಃಸ್ಥಂದನಂ ವ್ಯಂಗ್ಯತುಂದಂ |
 ಛಂದಸ್ಪಂದಾತ್ಯಮಂದಪ್ರಕೃತಿಕೃತಿಮಹಾಮಂದಮಾಲಾಮರಂದಂ ||
 ಒಂದುಂ ಕುಂದಿಲ್ಲದಂದಂದಳಿದ ಕೃತಿ ಮನೋನಂದನಂ ಸ್ವರ್ಧವೃಂದಂ |
 ಕಂಪಂ ಮದ್ವಲ್ಲಿಕಂಪಂ ಮೇಯಿದುವನಿಯೋಕ್ ವಂದಿಕೇಕೀಂದ್ರಕಂದಂ ||

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಕವಿ ರಾಮಣಾಚಾರ್ಯನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಬಳಿಕ ಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯರನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿ ರಾಮಣಾಚಾರ್ಯವಿಂಶೋದ್ಭವನಾದ ಪ್ರಭುದೇಶಿಕನನ್ನು ಹೊಗಳಿದ್ದಾನೆ. ರಾಮನಾಥಾಚಾರ್ಯನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕೀರ್ತಿ ಚಂದ್ರರಾಜ ಎಂಬ ಒಬ್ಬ ದೊರೆ ಇದ್ದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಉಲ್ಲಾಸಗಳ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಗದ್ಯವಿದೆ-

ಇದು ಶ್ರೀಮದಪಿಳಭುವನಭವನಾಂತರ್ಗತಾನಂತವಿಮಲತರನಿಚಿತ್ರವಿದ್ಯತ್ಯವಿ ಕುಲಸಾರ್ವಭೌಮ ಸರ್ವಜ್ಞ ಸದಾಶಿವಯೋಗೀಶ್ವರವಿರಚಿತಮಾದ ರಾಮನಾಥವಿಲಾಸ ಮೆಂಬ ಮಹಾಪ್ರಬಂಧದೊಳ್.¹

ಈಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ-
 ಚಂಪಕ

ರಸಹೀನಂ ಕಠಿನಂ ಸುಗಂಧರಹಿತಂ ಸಂತಪ್ತರೂಪಂ ಪರೀ |
 ಕ್ಷಿಪಲೇತುಂ ಬಹುವರ್ಣಸಂಕರನಿಜವ್ಯಾಪಾರಿಯೆಂದುವಿಯೊಳ್ ||

1 ನಮಗೆ ದೊರೆತ ಪ್ರತಿಯ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಗ್ರಂಥವು ಹುಟ್ಟಿದ ಮಾರನೆಯ ವರ್ಷದಲ್ಲಿಯೇ, ಎಂದರೆ 1556ರಲ್ಲಿ, ಅದನ್ನು ಬ್ರಹ್ಮ ಎಂಬವನು ಪ್ರತಿಮಾಡಿದಂತೆ ಹೇಳಿದೆ.

ರಸಯುಕ್ತಂ ವೃದುಳಂ ಸುಗಂಧನಿಧಿ ತಾಪಾನ್ಯಂ ಸ್ವಕೀಯೈಕವಃ |
ಣಾಸಮುದ್ಭಾಸಿತಜಂಪಕಃ ಪಱಿಯವಾವೊನ್ನಂ ತದುದ್ಯಾನದೋಳ್ ||

ಕರಡಿ

ತಲೆವಾಗುತ್ತಡಿಯಿಟ್ಟು ತೂಂಕಡಿಸುತುಂ ತೂಗುತ್ತೆ ತೇಗುತ್ತಮಿ |
ಕಳಲನಂ ನೋಡುತೆ ಜೇನ್ನಳಿವೆಡೆಗಳಂ ಕಾಣುತ್ತವಂ ಕೊಂಪು ಬಂ ||
ದೊಲವಿಂದಂ ಬೆಳವಣ್ಣೊಳೊಳ್ ಕಲಸುತಿಪ್ಪಾವೂತೀ ಯಪ್ಪನ್ನೆಗೆಂ |
ಮೆಲುತಾನಂವಸುತಿರ್ಪ ಪೆಗೇ ರಡಿವಿಂಡಿದರ್ಪತ್ತು ತನ್ನಿಚ್ಚೆಯಿಂ ||

ಕೋಡಗ

ಬಲ್ಲೊನೆಯೊಂದನೆ ಆಱು ಕುಳಿತಳ್ಳದೆ ನಟ್ಟಿದಿರಲ್ಲಿ ಪೆಣ್ಣಳಂ |
ಪಲ್ಲಿದೀಡಿಸುತ್ತೆ ಕಿಱುಕಿಱುಮೆತುಂ ಬರಿಯಂ ಒರುಂಟಿ ಪು ||
ಬಳ್ಳಿಸಿ ಕಣ್ಣಳಂ ಮುಗಿದು ರ್ಘಮ್ನುಸಲರ್ಪತೆ ಪೆಣ್ಣೊಟ್ಟು ಕಿ |
ಗರ್ಬುಳನೊಂದಿನಿತ್ತೊಲೆದು ತಪ್ಪುತ್ತೆ ಕಾಡಿದುದೊಂದು ಕೋಡಗಂ ||

ಸೌಂದರ್ಯ

ನಳನಳಿಕೆಯ ಗರಗುರಿಕೆಯ | ಕಳಕಳಿಕೆಯ ಗರುನಿಕೆಯ ವಿಡಾಯದ ಗಮಕದ |
ಜಳಬಳಿಕೆಯ ಜೆವ್ವಿಕೆಯೊ | ಬ್ಬುಳಿಯೆಳೆಯುಳ ಸೊಬಗು ನೋಡಲತ್ಯಾಶ್ಚರ್ಯಂ ||

ರತ್ನಾಕರವರ್ಣಿ- 1557-

ಈತನು ತ್ರಿಲೋಕಶತಕ, ಅಪರಾಜಿತೇಶ್ವರಶತಕ, ಭರತೇಶ್ವರಶತಕಿ, ಹಾಡುಗಳು ಇವುಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ರತ್ನಾಕರಾಧೀಶ್ವರಶತಕವನ್ನೂ ಈತನೇ ಬರೆದನೆಂದು ಪ್ರತೀತಿಯಿದೆ. ಆದರೆ ಅಶತಕವು ಹಂಸರಾಜನೆಂಬ ಬೇರೆ ಒಬ್ಬ ಕವಿಯಿಂದ ರಚಿತವಾದಂತೆ ಆಗ್ರಂಥದಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ರತ್ನಾಕರವರ್ಣಿಯ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ದೊರೆವ ಅಪರಾಜಿತೇಶ್ವರಮಂದರಸ್ವಾಮಿಗಳ ಸ್ತುತಿಯೂ ಚಿದಂಬರಪುರಾಸ, ನಿರಂಜನಸಿದ್ಧ ಎಂಬ ಅಂಕಿತಗಳೂ ಅಶತಕದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲವಾದುದರಿಂದ ಅದು ಅನ್ಯಕವಿಕೃತವೆಂಬುದು ಧೃಢವಾಗುತ್ತದೆ.

ಇವನು ಜೈನಕವಿ. ಇವನಿಗೆ ರತ್ನಾಕರಸಿದ್ಧ, ರತ್ನಾಕರ ಅಣ್ಣಗಳು ಎಂಬ ಹೆಸರೂ ನಿರಂಜನಸಿದ್ಧ ಎಂಬ ಬಿರುದೂ ಇದ್ದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

ತನ್ನನ್ನು 'ಹುತ್ರಿಯವಂಶಜನೆಂದು ಕರ್ಣಾಟಕಕ್ಷೇತ್ರಗಳಣ್ಣುಗಳೆಂದು ಧಾತ್ರಿಯನುಡಿವುದು' ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. 'ಜನನಮರಣವುಳ್ಳ ಜನಕರ ನಾಮವ ಪೇಟ್ಟಿರುವಿಯೋಳು; ಶ್ರೀಮಂದರಸ್ವಾಮಿ ನನ್ನಯ್ಯನೆಂದಾನು ಸುಖವಡೆದಿಹೆನು' ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಇವನ ಸ್ಥಳ ವೇಣುಪುರ (ಮೂಡ ಬಿದಿರೆ), ದೀಕ್ಷಾಗುರು ದೇಶಿಗಣಾಗ್ರಣಿ ಚಾರುಕೀರ್ತಿಯೋಗಿ, ಮೋಕ್ಷ ಗುರು ಹಂಪನಾಥ. ಈ ಹಂಪನಾಥನ ಆಜ್ಞೆಯಿಂದ ಭರತೇಶ್ವರಚರಿತೆಯನ್ನು ಬರೆದಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದುದಕ್ಕಾಗಿ ಅನೇಕರು ಸಂತೋಷಿಸಿದರು; ಆದರೆ ನಾ ಲೈಂಟುವಂದಿ ಪೋಕರು ಬಿಡು ಹೊಸಲಿವಿತೆಯನು ಎಂದು ಜರೆಮು ಹೊಟ್ಟೆಗಿಚ್ಚಿನಿಂದ ಹಿಂಸಿಸಿದರು; ಮಯ್ಯೊಳಗಿದ್ದಾತ್ಮನ ಬತ್ತಲೆಮಾಡಿ ನಾ | ನೋಯ್ಯನೀಕ್ಷಿಸಿದರೆ ತಾವು| ಮಯ್ಯ ಬತ್ತಲೆಮಾಡಿ ಮನವ ಕತ್ತಲೆಮಾಡಿ| ಮಯ್ಯಲಿಡುತ ಸುತ್ತುತಲಿಹರು; ಏನೇ ನುಹೇಳಿದರೂ ಕೇಳದೆ ತಮಗೆ ಕೀರ್ತಿಪಾಸಿಯಾಯ್ತೆಂದು ಬೈದರು; ನಾನು ಸುಮ್ಮ ನಿದ್ದೆನು; ಬುಧರು ರಾಜರುಗಳೇ ಅವರನ್ನು ನೊಕ್ಕಿಸಿದರು—ಎಂದು ಅಸೂಯಾಪರ ರಿಂದ ತನಗುಟಾದ ಕಷ್ಟವನ್ನು ತಿಳಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಶ್ರೀಲೋಕಶತಕವನ್ನು 'ಮಣಿಶೈಲಂಗತಿಯೆಂದುಶಾಲಿಕಕಾಲಂ ಸಂದಿರಲ' ತೌಳವಾಂಗಣದೊಳ್ ವೇಣುಪುರಾಂಕದೊಳ್ ಸೃಜಿಸಿದಂ ರತ್ನಾಕರಾರ್ಯಂ' ಎಂಬುದರಿಂದ ಆ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಶಕ 1479 ರಲ್ಲಿ, ಎಂ ದರೆ 1557 ರಲ್ಲಿ, ಬರೆದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಭರತೇಶ್ವರಚರಿತೆಯ ಕೊನೆ ಯಲ್ಲಿ ಗ್ರಂಥವು ಪೂರ್ತಿಯಾದಮೇಲೆ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಅವನೋ ಒಬ್ಬನು ಶಕ 1582 ಶಾರ್ವರಿಯಲ್ಲಿ-ಎಂದರೆ 1660 ರಲ್ಲಿ-ಪ್ರತಿನಿವಾಡಿ ದಂತೆ (ಲಿಖಿಯಿಸಿದಂ) ಹೇಳಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿ ಇದೇ ಗ್ರಂಥರಚನಾಕಾಲವೆಂದು ಕೆಲವರು ಭ್ರಮಿಸಿರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಸುಮಾರು 10,000 ಪದ್ಯಗಳಳ್ಳು ಈ ದೊಡ್ಡ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಕವಿ 9 ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ರಚಿಸಿದಂತೆ "ವೃಷಭವಾಸದಿಶೋಡಗಿತು ಕುಂಭವಾಸದಿ ಕೃತಿ ಪೂರ್ಣವಾಯ್ತು" ಎಂಬ ಪದ್ಯಭಾಗದಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಕವಿ ವರ್ಷದ ಹೆಸರನ್ನು ಹೇಳಿ ಲ್ಲವಾದುದರಿಂದ ಗ್ರಂಥರಚನಾಕಾಲವು ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ದೇವಚಂದ್ರನ ರಾಜಾವಳಿ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ (1838) ಈ ಕವಿಯ ವಿಷಯವಾಗಿ ಹೀಗೆ ಬರೆದಿದೆ:—

ತುಳುವದೇಶದ ಮೂಡಬಿದರೆಯೊಳ ಸೂರ್ಯವಂಶದರಸುಗಳನ್ನಯದೊಳೆ ದೇವ
 ರಾಜನ ವುತ್ರಂಗೆ ಕಡಲಾದಿಪರಮೇಶನ ಪೆಸರಿಡೆ ಬಾಲಕಾಲಮೊಳೆ ಕಾವ್ಯಾಲಂ
 ಕಾರಲಕ್ಷ್ಮಣಶಾಸ್ತ್ರದೊಳತಿನಿವುಣನಾಗಿ ಸಾಂತ್ರಯಕ್ಕೆ ಕೇಶವನರೈರು ರಚಿಸಿದ ವ್ಯಾ
 ಖ್ಯಾಸಂಗಗಳಂ ಕುಂದಕುಂದಾರೋಕ್ತ ಅಧ್ಯಾತ್ಮಸಿದ್ಧಾಂತಕ್ಕೆ ಪ್ರಭೇಂದುಗಳು ಮಾ
 ಡಿದ ಟೀಕಂ ಸಮಾಧಿಶತಕ ಏಕಸಪ್ತತಿ ಸ್ವರೂಪಸಂಘೋಧನೆ ಮೊದಲಾದನೇಕಪರಮಾ
 ಗಮಂಗಳಂ ಹೃದ್ಗತವಾಗೆ ತಿಳಿದು ಕವೀಶ್ವರನಾಗಿ ಆ ದೇಶದರಸು ಸೋಮವಂಶದ
 ಭೈರಸ ಒಡೆಯರ ಸಭೆಯೊಳೆ ಶೃಂಗಾರಕವಿಯೆಂಬ ಪೆಸರಾಂತು ವಿದ್ವಾಂಸಗಳಧಿಕ
 ನಾಗಿ ಯೋಗರತ್ನಾಕರಶಾಸ್ತ್ರಭ್ಯಾಸದಿಂದ ದಶವಾಯುಗಳಂ ಸಾಧಿಸಿದು ರತ್ನಾಕರ
 ನೆಂಬಧಿಧಾನದಿಂದ ಪೂರ್ವವಯಸ್ಸಿನೊಳೆ ಭೈರಸಒಡೆಯರ ಪುತ್ರಿ ಮೋಹಿನಿ ಸಾಧಾಗ್ರ
 ಮನೇಣಿ ವಾಯುಧಾರಣೆಯಂ ಮಾಡಿ ದಶವಾಯುಗಳಂ ಸಾಧಿಸಿ ಯೋಗಾಭ್ಯಾಸ
 ದೊಳೆ ಪ್ರಾಚನಾಗಿದುಂಟಾದಾಕೆಯೊಳತ್ಯಾಸಕ್ತನಾಗಿ ಆಕೆಯಂ ಕೂಡಲು ಸಾಧಾ
 ಗ್ರದ ಮೇಖಲೆಯನೇಣಿ ವಾಯುಧಾರಣೆಯಂ ಗವಾಕ್ಷ ಗಿಂದೈದುತ್ತೆ ಅವಳೊಳೆನೇಪಂ
 ಮಾಡುತ್ತಿರಲೆ ಆರಸನೊಂದು ಪಿಡಿಯಲುದ್ಯೋಗಿಸಲ್ ಆ ರಾತ್ರಿಯೊಳೆ ಪೋಗಿ
 ನಿಜಗುರುವಪ್ಪ ಮಹೇಂದ್ರಕೀರ್ತಿಗಳಿಂದ ಅಣುವ್ರತದೀಕ್ಷೆಗೊಂಡು ಆಗಮಂಗಳೊಳತಿ
 ನಿವುಣನಾಗಿ ಅಧ್ಯಾತ್ಮದೊಳಹರ್ನಿಶಂ ಕೂಡಿರೆ, ವಿಜಯಕೀರ್ತಿಗಳೆಂಬ ಪಟ್ಟಾಚಾ
 ರ್ಯರ ಶಿಷ್ಯರಾದ ವಿಜಯಣ್ಣಿಗಳು ದ್ವಾದಶಾನುಪ್ರೇಕ್ಷೆಗಳಂ ಕನ್ನಡದಿಂದ ಸಂಗೀತವಾಗಿ
 ವೃತ್ತವಚನದಿಂದ ಮಾಡಿ ಆನೆಯಮೇಲೆ ಪ್ರಭಾವನೆಯಂ ಮಾಡಿಸಲೀರತ್ನಾಕರಾರ್ಯಂ
 ಭರತೇಶ್ವರಚರಿತಮಂ 84 ಸಂಧಿಯಂ ಮಾಡಿ ಮಾತಂಗಮನೇಣಿಸಿ ಮೆಣಿಯಿಸವೇ
 ಷೈಂಬುದುಂ ಪಟ್ಟಾಚಾರ್ಯರು ಇದೊಳೆರಡುಮೂರುಕಾಂಕಂ ಪುರಾಣಕ್ಕೆ ವಿನೋ
 ಧಮಿವುರ್ದದೊಂವಾಗದೆಂಬುದುಂ ಅದೆ ಸಂವಾದವಾಗಿ ಚರ್ಚಿಸಿದೊಡೆ ತನ್ನ ತಿರಸ್ಕ
 ರಿಸಿ 700 ಶ್ರಾವಕರ ಗೃಹದೊಳೆ ಚರಿಗೆಯಂ ಮಾಡದಿರಲು ನಿಜಾನುಜೆಯಿಂದಾಹಂ
 ರಮಂ ಕೊಳ್ಳುತ್ತೆ ಕೋಪಮುದಯಿಸಿ ಆತ್ಮಜ್ಞಾನಿಗೆ ಜಾತಿಕುಲಮಾವುದಾಡೊಡಂ
 ಸಮಮೆಂದು ಲಿಂಗಮಂ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ವೀರಶೈವಶಾಸ್ತ್ರಂಗಳಂ ಬಸವಪುರಾಣಂ ಮೊ
 ದಲಾಗೆ ಮಾಡಿ ಕೆಲವು ದಿನದಿಂದ ಮೇಲೆ ಉಪಶಮವಂ ತಾಳ್ಳು ಸನ್ಮಾರ್ಗದೊಳೆ
 ನಂಬಿ ನಡೆದಂ. ರತ್ನಾಕರಶತಕಂ, ಅಪರಾವಿಶತಶತಕಂ, ತ್ರಿಲೋಕಶತಕಂ, ಅಧ್ಯಾ
 ತ್ಮಗೀತಂಗಳೆ 2000 ಗ್ರಂಥದಷ್ಟು ಪೇಣಿದಂ. ಶಕವರಸು 1479 ನಂದಿದು.

ರಾಜಒಡೆಯರ ಕಾಲವಾದಮೇಲೆ ಚಾಮರಾಜನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ರತ್ನಾ
 ಕರಾರ್ಯವಿರಚಿತ ಭರತೇಶ್ವರಚರಿತೆ 84 ಸಂಧಿಯನೋದಿದರು.

ಇವನ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ

1. ತ್ರಿಲೋಕಶತಕ

ಇದು ಕಂದದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ನಮಗೆ ದೊರೆತ ಎರಡು ಪ್ರತಿಗಳಲ್ಲಿ ಪದ್ಯಸಂಖ್ಯೆ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಾಗಿದೆ, ಒಂದರಲ್ಲಿ 113, ಮತ್ತೊಂದರಲ್ಲಿ 128; ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ 'ಸಪಾದಶತಕಸ್ಯ ಭದ್ರಂಭೂಯಾತ್' ಎಂಬ ವಾಕ್ಯವಿರುವುದರಿಂದ ಎರಡನೆಯ ಸಂಖ್ಯೆಯೇ ಸರಿ ಎಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಜೈನಮತಾನುಸಾರವಾಗಿ ಪ್ರಪಂಚದ ಸ್ಥಿತಿ ಹೇಳಿದೆ. ಗ್ರಂಥವು ನರಕ, ಭವನಲೋಕ, ನರಲೋಕ, ವ್ಯಂತರಲೋಕ, ಜ್ಯೋತಿರ್ಲೋಕ, ಸ್ವರ್ಗಲೋಕ, ಭೋಗಭೂಮಿ, ನಿಗೋದ, ಸಿದ್ಧಲೋಕ ಇತ್ಯಾದಿ ವಿಭಾಗಗಳನ್ನು ಒಳಕೊಂಡಿದೆ. ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಅಪರಾಜಿತೇಶ್ವರಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಲೋಕದ ಆಕಾರ

ಅಡಿ ಚಕ್ರಳವೆಂಬಂದಂ | ನಡು ರ್ಘುಲಿಯಂತೆ ಮೇಲೆ ಮದ್ದಳಿಯಂ ನೇ |

ವರ್ಷಾಡಿಸಿರಿಸಿದಂತೆ ಮೊದಲಿಂ | ಕಡೆಮುಟ್ಟಲ್ ನೋಡೆ ಲೋಕದಾಕೃತಿಯೆಸಗುಂ||

ನರಕ

ಲೋಹದ ಪೆಣ್ಣುತ್ತಳಿಯಂ | ಕಾಹೇಱಿಸಿ ಕಾಸಿ ತಂದು ಪರಸತಿಯಿವಳಿಂಗಳ್ |
 ಮೋಹಿಸುತವ್ವೆನುತುಂ ಪಿಡಿ | ದಾಹಾದರದಱಿಳಿಯವರ್ಗೆ ತಂದಪ್ಪಿಸುವರ್ ||
 ಮೊರೆಯಿಡುವರ್ ಗೋಳಿಡುವರ್ | ದರದರನೆಱಿಯಲೈ ಹಲ್ಲ ಕಿರಿವರ್ ಮೊರೆವರ್ |
 ಕಿಱಿ ಕಿಱಿದಾಗಿರೆ ಮೆಯ್ಯಂ | ಕೊಱುವಾಗಳ್ ಪುಯ್ಯಲಿಡುವರ್ ಲ್ವೆರ್ ಜಿಱ್ವೆರ್ ||

ಹಿಂದಂಬರವುರುವರು

ತುಂಬಿದ ಚಿದ್ಗುಣಮಂಬರ | ಮೆಂಬಂದದ ಒಯಲ ರೂವು ಪುರುಷಾಕಾರಮು |
 ಮೆಂಬಿವು ಮೂಱುಂಟವರ್ಗೆ ಚಿ | ದಂಬರವುರುಷರ್ಕಳೆಂದು ಸಾರ್ಥಕನಾಮಂ||

ಪಲ್ಯ

ಸಾಗರಮಂ ಸುಜ್ಞಾನದಿ | ಭಾಗಿಸಿ ದಶಕೋಟಿಬಾರಿ ಕೋಟಿಯನಿಟ್ಟಾ |
 ಭಾಗೆಗಳಿಱಿಱೊಳೊಂದೇ | ಭಾಗೆಯ ಕೈ ಕೊಂಡೊಡೊಂದುಪಲ್ಯಮೆನಿಕ್ಕುಂ ||

2 ಅಪರಾಜಿತೇಶ್ವರಶತಕ.

ಇದು ವೃತ್ತದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; 127 ಪದ್ಯಗಳಿವೆ; ಪ್ರತಿಪದ್ಯವೂ ಅವ

ರಾಜಿತೇಶ್ವರಾ ಎಂದು ಮುಗಿಯುತ್ತದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ನೀತಿ, ವೈರಾಗ್ಯ, ಆತ್ಮ ವಿಚಾರ ಈಯಂಶಗಳು ಪ್ರತಿಪಾದಿತವಾಗಿವೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ:—

ನುಡಿ ಕಿಱುಂದಪ್ಪುದೊಟವೊಳರೋಚಕಮಪ್ಪುದು ಪಾಪ್ಯಗೋಷ್ಠಿಯೊಳ |
 ಸಿಡಿಮಿಡಿಯಪ್ಪುದಂತೆ ಬಹಿರಂಗವ ನೋಟಕೆ ಕಣ್ಣೊಡ್ಡುವಾ ||
 ಕಡುಸಿನ ಕಾಲ್ಗಳಾಟವಡಕಕ್ಕೊಳಗಪ್ಪುದು ಬುದ್ಧಿ ಮುಕ್ತಿಯಂ |
 ತುಡುಕುತುಮಿರ್ಪುದಲ್ಲೆ ಪರಮಾತ್ಮರತಂಗದರಾಜಿತೇಶ್ವರಾ ||
 ಸೊರ್ಕಿ ಶರೀರನಾಂಧನವೆನ್ನವಿವೆಂದನಹಲ್ಲಿ ಕಣ್ಣಂ |
 ಸಿರ್ಕಿ ಎವೇಕಿಗಳ ನುಡಿದ ಧರ್ಮಮನೊಲ್ಲದೆ ಕೂಳಿ ಕೊಬಿಣನೊಳ ||
 ಕರ್ಕಶವೃತ್ತಿಯೊಳ ನಡೆವ ಕಾಮುಕರಂತಕನೊಯ್ಯ ಕಾಲದೊಳ |
 ಮರ್ಕಟನಂತೆ ಪಶ್ಚಿರಿಸರೇತಹ ಬಾಟುಪರಾಜಿತೇಶ್ವರಾ ||
 ನೋಡುವ ನೋಡಿ ಅಲಿಸುವ ಅಲಿಸುತಾತ್ಮಸುಖಕ್ಕೆ ನಿಷ್ಕಯಂ |
 ಮಾಡುವ ಮಾಡಿ ಮೆಚ್ಚುವ ನಿಜಾತ್ಮನೊಳಗಳೆ ಮೆಚ್ಚುತ್ತೈಕ್ಕದಿಂ ||
 ಕೂಡುವ ಕೂಡಿ ಮೆಯ್ಯಿಹನೆನು ತನ್ಮಯನಾಗುತೆ ತಾನೆ ತನ್ನೊಳೋ |
 ಅಡುವ ಯೋಗಿಯೇ ಅವ್ಯತಭಾಗಿಯಲಾ ಅಪರಾಜಿತೇಶ್ವರಾ ||
 ಇಂಗಡಲೊಳ ಮುಟುಂಗಿದವೊಲಿರ್ಪುದು ಮೇಘವತಂಗಿದಜ್ಜವೆ |
 ಳ್ಲಿಂಗಳ ಕಾಂತಿಯೊಳ ಬೆರಸಿದಂತೆವೊಲಿರ್ಪುದು ಸಿದ್ಧರಾತಿಯೊಳ ||
 ಸಂಗತವಾದವೊಲ್ ಮೆಹೆವುದೂತ್ಮನೊಳಾತ್ಮನವಾತ್ಮನಿಂದೆ ಕಂ |
 ಚಂಗಣಿವಂದದಿಂ ನುಡಿಯಲೆನ್ನಳವೇ ಅಪರಾಜಿತೇಶ್ವರಾ ||

3. ಭರತೇಶ್ವರಚರಿತೆ

ಇದು ಸಾಂಗತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಸಂಧಿ 80, ಪದ್ಯ 9969. ಇದಕ್ಕೆ ಭರತೇಶವೈಭವ, ಭರತೇಶಸಂಗತಿ ಎಂಬ ಹೆಸರುಗಳೂ ಉಂಟು. ಇದ ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಥಮತೀರ್ಥಂಕರನಾದ ಪುರುಪರಮೇಶ್ವರನ ಹಿರಿಯಕುವಾರ ಭರತನು 'ಗಣನೆಯಿಲ್ಲದ ರಾಜ್ಯಸುಖದೊಳೋಲಾಡಿ ಧಾ | ರಿಣಿ ಮೆಚ್ಚಿ ಜಿನಯೋಗಿಯಾಗಿ | ಹ್ಲಣಕೆ ಕರ್ಮವ ಸುಟ್ಟು ಜಿನನಾದ' ವೈಭವವು ಹೇಳಿದೆ. ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಅದಿನಾಥನ ಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ನವ ಕೋಟೆ ಮುನಿಗಳು, ಹಂಸನಾಥಗುರು, ಸರಸ್ವತಿ ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ತುತಿ

ಓದಾನೆ. ಸಂಧಿಗಳ ಆದಿಯಲ್ಲಿ ನಿರಂಜನಸಿದ್ಧ ಎಂಬ ಅಂಕಿತವೂ ಅಂತಃ ಸಲ್ಲಿ ಅಪರಂಜಿತೇಶ್ವರನುಂಡರಸ್ವಾಮಿಗಳ ಸ್ತುತಿಯೂ ಚಿದಂಬರಪುರುಷ ಎಂಬ ಅಂಕಿತವೂ ಇವೆ.

ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಓದುಗಬ್ಬ, ಹಾಡುಗಬ್ಬ ಎಂದು ಎರಡು ಬಗೆ, ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಡುಗಬ್ಬಕ್ಕೆ ಆಟಕುಳ ಮುಂತಾದ ನಿಯಮಗಳು ಬೇಕಿಲ್ಲವೆಂದೂ,

ಶೃಂಗಾರಕಾಗಿ ಕಷ್ಟರ ಕಥೆಗೇಳ್ತು ಜ | ನಂಗಳು ಕೆಡಬೇಡವೆಂದು |

ಅಂಗಸುಖಿಯ ವೋಕ್ಷು ಸುಖಿಯ ಕಾವ್ಯವನಿಷ್ಟು | ಶೃಂಗಾರದಲ್ಲಿ ಹೇಳಬೇಡೆನು || ಎಂದೂ ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ತತ್ಪೋಷಣೀಪದೇಶದ ಪ್ರಸ್ತಾವದಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಜೈನಗ್ರಂಥಗಳ ಹೆಸರುಗಳು ಹೇಳಿವೆ. ಇವೆಲ್ಲಾ ಪ್ರಾಯಿಕವಾಗಿ ತಿಳಿದುವುಗಳೇ.

ಈ ಗ್ರಂಥವು ಬಹಳದೊಡ್ಡದು; 9 ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಇದನ್ನು ಪೂರೈಸಿದ ಕವಿಯ ಶಕ್ತಿ ಶ್ಲಾಘಿಸತಕ್ಕದ್ದಾಗಿದೆ. ಇದರಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ನರ್ತನ

ನೋಟದೊಳಗೆ ಕೊಂದರೊಮ್ಮೆ ನೋಟಕರನು | ನಾಟಿಸಿ ನಸುನಗೆಯಿಂದ |
 ಲೂಟಿಮಾಡಿದರು ಮೈಯೊಲಿದಾಟದಿಂದೆ | ಗೋಟಿಯ ಕೊಂಡರೇನೆಂಬೆ ||
 ಸುಖದು ಸುತ್ತುವಳು ನಾಟ್ಯದೊಳು ಸಮ್ಮೋಹನ | ಜಳಧಿಯು ಸುಖಿಯೊ ಎಂಬಂತೆ |
 ಬಲಕೆಡಕೊಲೆದು ಹರಿವಳಿವಿಸಿಲಲ್ಲಿ | ಯೆಳನಾಗ ಹರಿವಂತೆ ಮುಖನು ||

ಸಂಗೀತ

ಒಳಗುಣೈದಾನಂದರಸ ತನ್ನ ತನುತುಂಬಿ | ತುಳುಕಿ ಹೊಣಿಗೆ ಸೂಸುವಂತೆ |
 ತೆಳುವನುಹಿಂದೆ ಬಾಯ್ಬಿಟ್ಟುಕೊಳು ಸುಸ್ವರ | ಮೊಳೆದು ಮೋಹಿಸುತ್ತಿದ್ದುದಾಗೆ ||

1. ಕುಂಡಕುಂದಾಚಾರ್ಯಕೃತ ಪ್ರಾಚ್ಯತ, ಅನುಪೇಕ್ಷೆ; ಅಮೃತಚಂದ್ರಸೂರಿ ಕೃತ ನಮಯಸಾರಾಂಕನಾಟಕ; ಪ್ರಭಾಕರಭಟ್ಟಕೃತ ಕಥೆ; ಪದ್ಮನಂದಿಕೃತ ಸ್ವರೂಪ ಸಂದೋಧನೆ; ಪೂಜ್ಯಪಾದಕೃತಸಮಾಧಿಶತಕ; ಜ್ಞಾನವರ್ಣನೆ, ಯೋಗರತ್ನಾಕರ, ಸುಕಲಾನಿಧಿ, ರತ್ನಪರೀಕ್ಷೆ, ಆರಾಧನಸಾರ, ಸಿದ್ಧಾಂತಸಾರ, ಇಷ್ಟೋಪದೇಶ, ಅಧ್ಯಾತ್ಮನಾಟಕ, ಅಷ್ಟಸಹಸ್ರಿ, ನಿಯಮಸಾರ, ಅಧ್ಯಾತ್ಮಸಾರ. ಅಲ್ಲದೆ-ನೆರಪಿ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಗಳ ಹೊಳಿಗೆಟ್ಟಿ ಭವನೇನ | ಗುರುಗಳಂತವರಾಡುತಿಹರು | ಎಂಬ ಪದ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿ ಸುಮ್ಮನೆ ವಸ್ತುಕಗಳನ್ನು ಶೇಖರಿಸಿದ್ದ ಒಬ್ಬ ಭವನೇನಗುರುವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

ಸುಖನಾಭಿಯೊಳುಹುಟ್ಟಿ ಮೆಲ್ಲೆ ದೆಯೊಳುಬೆಳೆ | ದೊಳುಗೊರಲೊಳುಪ್ರಾಯವಡೆದು |
 ಎಳೆಯಳ ಬ್ರಹ್ಮರಂಧ್ರವನೇಳು ಬಯ್ಯೆಣ್ಣೆ | 71೨೨ದು ವೋಹಿಸಿದುದಾಳಾಪ ||
 ಉಕ್ಕಂದವಾಗಿ ತುಂಬಿದ ಗಾನರಸವನು | ದಿಕ್ಕುದಿಕ್ಕಿಗೆ ಚಿಮ್ಮುವಂತೆ |
 ಯೊಕ್ಕಯೊಕ್ಕನೆ ತಾನಗಳ ತಂದು ಕೊರಳಲಿ | ಜಕ್ಕುಲಿಸಿದರು ಜಾಣೆಯರು ||
 ಚೇತಿದೆ ಬತ್ತದೆ ಜಾತಿಯ ಕಟ್ಟಣೆ | ಜಾಹಿವೆಯೊಡಲ ದಂಡಿಸದೆ |
 ದಿವಿಲಿಲಿಯಲಹುದಹುದು ಲೇಸೆನೆ ಸವಿ | ದೋಣಿ ಹಾಡಿದರು ಗಾಯಕರು ||

ತತ್ಪೋಪದೇಶ

ಹೆಣ್ಣು ಸೋಂಕದಮುನ್ನ ಪುಟವೇಣುತಿಹುದದು | ಹೆಣ್ಣು ತೋಪ್ಪಲಿಗೆ ಬಿಪ್ಪಾಗ |
 ಪೊಣ್ಣು ಪೊಣ್ಣುನೆ ಹಾಟುವೆರೆಗೆ ವೋಸದಿ ಕಾಲು | ಕಣ್ಣಿಗೆ ಸಿಲುಕಿದಂತಿಹುದು ||
 ಹೆಣ್ಣು ಹಿಡಿದಮೇಲೆ ಮಣ್ಣು ಹಿಡಿಯಬೇಕು | ಹೊನ್ನ ಹಿಡಿಯಬೇಕು ಸಹಜ |
 ಹೆಣ್ಣು ಹೊನ್ನ ಮಣ್ಣು ವಿಡಿವಾತ್ತ ರಿಲ್ಲರು | ಮಣ್ಣು ಹಿಡಿದ ಲೋಹದಂತೆ ||
 ತರ್ಕಶಾಸ್ತ್ರವನೋಡಿ ತಗರು ತಗುನಂತೆ | ಮಾಕೊಂಡು ಹೊಡೆದಾಡಬಹುದು |
 ಅರ್ಕನಂತೆಸವಾತ್ತಯೋಗವಂತಿಹುದೆಂದು | ಬೇರ್ಕೆಯ್ದು ವಚನಿಸಲುದು ||
 ನಳಿಶೋಳನೆ ತೆಕ್ಕೆಯಾದಂತೆ ಪೋಗೊಡ | ವೊಲೆಯೆಂದೆವೆನೋಕಿದಂತೆ |
 ತಳಿದು ಟಿಯನಲು ಜುಂಬಿಸಿದಂತೆ ನಲಿವರುಂ | ಟಿಳಿವರಾರಧ್ಯಾತ್ಮರಸಕೆ ||
 ನಟಗಬ್ಬಿನೊಳಗಣ ರಸವ ಕಾಣದೆ ಪರು | ಹೊಣಿಗಣೆಯ ಸುವಂತೆ |
 ಅಪಿದೊಳಗಾತ್ಮಸುಖವನುಣ್ಣಲಿಯದೆ | ಹೊಣಿಗಳಸುವರಂಗಸುಖಕೆ ||
 ಪಸುರೆಲೆಗಳ ಬಿಟ್ಟು ತನಿಗೈನೊಳಗಣ | ರಸವ ಕೊಂಬಾನೆಗಳಂತೆ |
 ಹಸಗೆಟ್ಟು ತನುಸುಖಕೊಲಿಯದೆ ಕೆಲರು ಭೇ | ದಿಸಿ ನಿಜಸುಖವ ಭೋಗಿಪರು ||

4 ಹಾಡುಗಳು

ಇವು ಅಣ್ಣಗಳ ಪದಗಳು ಅಥವಾ ರತ್ನಾಕರಣ್ಣಗಳ ಪದಜಾತಿ
 ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿವೆ; ನೀತಿಯನ್ನೂ ತತ್ವವನ್ನೂ ಯೋಧಿಸು
 ತ್ತವೆ. ಒಂದು ಹಾಡನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ—

ಭೈರವಿರಾಗ

ತಾನುಣ್ಣದೆ ಪರಗೀಕ್ಕದೆ ಹೊನ್ನ ಕಾದಿದಳ | ದೀನನ ಸಿರಿಯಿದ್ದು ಫಲವೇನು ||
 ಸ್ನಾನಕ್ಕೆ ಪಾನಕ್ಕೆ ಸಲ್ಲದ ಕೊಳೆನೀರು | ಕಾನನತುಂಬಿದು ಫಲವೇನು ||
 ಏನೆಂದು ತನ್ನ ಶುದ್ಧಾತ್ಮನನೆಯದೆ | ನಾನಾಶಾಸ್ತ್ರವನೋದಿ ಫಲವೇನು |
 ಫೀನನಧಿಯ ಕಾಣದಡವಿಯೊಳಗೆದಗೆ | ದಾನೋವನುಂಡಲ್ಲಿ ಫಲವೇನು ||

ನೇಮಣ್ಣ. 1559

ಇವನು ಜ್ಞಾನಭಾಸ್ವರಚರಿತೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಈತನು ಜೈನ ಕವಿ; ಸಮಡೊಳ್ಳಿಪುರದ ಆದಿಜಿನಾಲಯದ ಗುರುವೆನಿಸಿದ ಜಿನಸೇನನ ಶಿಷ್ಯನಾದ ಶೀಲಾಬ್ಧಿಯ ಶಿಷ್ಯನು; ತುಳುರಾಜ್ಯದೊಳಗಣ ಬಿಜುರೆಯ ಹಿರಿಯ ಬಸ್ತಿಯನುಡ್ಧರಿಸಿದ ಶ್ರಾವಣಕರೊಳು ಜಿನದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಧರಿಸಿದಂತೆ ಹೇಳು ತ್ತಾನೆ. ಗ್ರಂಥನಿರ್ವಾಣಕಾಲವು ಶಕ 1482 ಸಿದ್ಧಾರ್ಥ-ಎಂದರೆ 1550-ಎಂದು ಗ್ರಂಥದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಉಕ್ತವಾಗಿದೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಜ್ಞಾನಭಾಸ್ವರಚರಿತೆ.

ಇದು ಸಾಂಗತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಪದ್ಯ 133. ಇದರಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಾತ್ಮ ಶಾಸ್ತ್ರಪಠನವೂ ಧ್ಯಾನವೂ ಮೋಕ್ಷಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯಸಾಧನಗಳೆಂದೂ ಕಾಯಕ್ಕೆ ಶವೂ ಬಾಹ್ಯವೇಷವೂ ಅಷ್ಟು ಪ್ರಯೋಜನಕಾರಿಯಲ್ಲವೆಂದೂ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದೆ. ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಸಿಜಾತ್ಮನ ವಂದನೆಯೂ ಗುಣಸ್ತೋತ್ರವೂ ಇವೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ದುರಿತವೆಂದೆಂಬ ಮಹಾಂಧಕಾರಕೆ ಜ್ಞಾನ | ದುರುರವಿಕರಣದುದಯವು |
 ಪರಮಾತ್ಮನೆಂಬುದಯಾದ್ರಿಯೊಳುದಯಿಸೆ | ನಿರುಪಮಸುಖವಕುವಾಗ ||
 ತನುವೆಂಬ ಕೆಂಪೊಳು ಶೋಕವ ಬೆಳಗುವ | ಜನ್ಮಯರತ್ನವುಂಟದನು |
 ತನುವ ಬತ್ತಿಸಿಯಾರತ್ನವ ತೆಗೆವಂತೆ | ವಿನಮಾಗದ ತಪಶ್ಚರಣ ||
 ಬಳಗೆ ಕತ್ತಲೆ ಮತ್ತೆ ಮೊಳಿಗೆ ಬತ್ತಲೆಯವ | ರಿಣಿಗೆ ಗುರುಗಳು ಜಡರಿಗೆ ||
 ಬಳಗೆ ಸಂಯಕ್ತವೊಡನೆ ಭೋಗವಿದ್ದರು | ಒಲಿದ ಗುರು ಜ್ಞಾನಿಗಳಿಗೆ ||
 ಹದಿನಾಲ್ಕುಸೊನ್ನೆಯ ಬರೆದೊಂದನಿಕ್ಕಿದ | ಜದು ಕೋಟಿಕೋಟಿಗಳಕುದು |
 ಅದೊಳಿಗೇನುಲೆಕ್ಕಗಳಲ್ಲದಿದ್ದರೆ | ಯದುನಿರಕ್ಷರಿಕೆಗೇ ಜಂದ ||
 ವ್ರತಗುಣಶೀಲತಪಸು ಶಾಸ್ತ್ರಗಳೆಲ್ಲ | ಕ್ಷಿತಿವೊಳು ಸೊನ್ನೆಗಳಂತೆ |
 ಅತಿಶಯದಾತ್ಮಭಾವನೆ ಲೆಕ್ಕದಂತೆಯೆಂ | ದತಿಸುಜ್ಞಾನಿಗಳು ಪೇಟುವರ ||

ವಿರಕ್ತತೋಟದಾರ್ಯ, ಸು. 1560

ಈತನು ಸಿದ್ಧೇಶ್ವರಪುರಾಣ, ಪಾಲ್ಕುರಿಕೆಸೋಮೇಶ್ವರಪುರಾಣ, ಕರ್ಣಾಟಕಶಬ್ದಮಂಜರಿ, ಮನೋವಿಜಯತಾತ್ಪರ್ಯ, ಮಗ್ಗಯವಾಯಿದೇವ

ಕತಕತ್ರಯಟೀಕೆ ಈ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ತನ್ನ ವಾಲ್ಮುಕಿಕೆ ಸೋಮೇಶ್ವರಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಚಿದಾನಂದಸಿಂಧು ಎಂಬ ಚಂಪೂಗ್ರಂಥವನ್ನೂ ಬರೆದಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಇದು ನಮಗೆ ದೊರೆತಿಲ್ಲ. ಈತನು ಸಿದ್ಧಲಿಂಗೇಶ್ವರ ಕತಕ, ವಾಲ್ಮುಕಿಕೆಸೋಮನಾಥನ ಪಂಚಕದ್ಯಗಳ ಟೀಕೆ ಇವುಗಳನ್ನೂ ಬರೆದಿರುವುದಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ; ಬಿಜ್ಜಾವರಪುರಾಧೀಶ ತೋಂಟದಸಿದ್ಧಲಿಂಗ ಭೂಪಾಲಕನಿಂ ಪೂಜಿತನಾದ ಕಾವೇರೀಹೇವಾವತಿಗಳ ಮಧ್ಯದೇಶದೊಳಗಿರುವ ನಂದಿಯಪುರದ ಸಿಂಹಾಸನಾಧಿಪ ಚೆನ್ನನಂಜೇಶನ ಕರಜಾತನಾದ ಪರ್ವತೇಂದ್ರನ ಕರಜಾತನು; ಷಟ್ಸ್ಥಲಾಚಾರ್ಯನೆಂದೆನಿಸಿದ ಬೋಳಬಸವೇಶ್ವರನ ಕರುಣದಿಂದ ಪಟ್ಟಲಬ್ರಹ್ಮಮಂ ತಿಳಿದ ಗುಳೂರ ಸಿದ್ಧವೀರೇಶ್ವರನ ದಯಾವಾತ್ರನು. “ಗುರುನಿರಂಜನಲಿಂಗಪದಕಮಲ ಸೌರಭಾಸಕ್ತಷಟ್ಪದ, ಷಟ್ಸ್ಥಲಾಚಾರಸಂಪನ್ನ, ಶೈವಪಂಚಾಕ್ಷರೀಮಂತ್ರಹೃದಯ, ಅಖಿಲಶಾಸ್ತ್ರಾರ್ಥಕೋವಿದ” ಎಂದು ತನ್ನನ್ನು ವಿಶೇಷಿಸಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಈತನಿಗೆ ತೋಂಟದಸಿದ್ಧಲಿಂಗದೇಶಿಕ ಎಂಬ ಹೆಸರೂ ಉಂಟು. ಇವನ ಗುರುವಿನ ಗುರುವಾದ ಬೋಳಬಸವನು ತೋಂಟದ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗನ (ಸು. 1470) ಶಿಷ್ಯನೆಂದು ತಿಳಿವುದರಿಂದ ಕವಿಯ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1560 ಆಗಬಹುದು. ಇವನ ಎಲ್ಲ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿಯೂ ನಿರಂಜನಲಿಂಗ ಎಂಬ ಅಂಕಿತವು ಉಪಯೋಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ.

ಪೂರ್ವಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ವಾಲ್ಮುಕಿಕೆ ಸೋಮ, ಪದ್ಮರಸ, ಹರಿದೇವ, ಮಗ್ಗೆಯವನಾಯಿದೇವ, ಬಾಣ, ಕಾಳಿದಾಸ, ಮಳಯರಾಜ, ಭೋಜ ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದಾನೆ

ಇವನ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ

1 ಸಿದ್ಧೇಶ್ವರಪುರಾಣ

ಇದು ವಾರ್ಧಕವೆಟ್ಟದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಸಂಧಿ 25, ಪದ್ಯ 1535. ಇದರಲ್ಲಿ “ನಿರಂಜನಗಣೇಶ್ವರನ ಅಪರಾವತಾರವಾದ” ತೋಂಟದಸಿದ್ಧಲಿಂಗಯತಿಯ ಚರಿತವು ವರ್ಣಿತವಾಗಿದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಕವಿ ಹೀಗೆ ನಿರೂಪಿಸಿದಾನೆ—

ಮಲ್ಲಿಗೆಯರಲ್ಲೊಂಗಳುಂ ತಳತುಳ ಚಿಗುತಳ ಕಂ |
 ಕೆಲ್ಲಿ ತಾವರೆಗೊಳಂ ಮಾವನೆಳಗೊಂಬೇಯಿ |
 ಪಲ್ಲವವ ಕರ್ದುಕಿ ತನೆಗೊಂಡು ನಲವಿಂ ಕೂಗುತಿರ್ಪ ಪೆಣ್ಣೊಗಿಲೆಗಳ ||
 ಮೆಲ್ಲುಲಿ ಸುಗಾನರಸದಿಂಪು ಪೊಸಜವ್ವನದ |
 ಚೆಲ್ಲೆ ಗಂಗಳ ಕಾಂತೆಯರ ಲಲ್ಲೆವಾತುಗಳೆ |
 ವೆಲ್ಲ ಸರಿಯಲ್ಲೆಂದು ಸೋಲಿಸಿ ವಿರಾಜಿಸುತ್ತಿರ್ಪುದೀಕಾವ್ಯದ ರಸಂ ||
 ಲಿಂಗತ್ರಯದೊಳೆ ಕಾಲಂಗಳಂ ಮೂಱಿನಯಿ |
 ದಂಗೆವಿಸಿ ಸಕಲಕ್ರಿಯಾವಿಭಕ್ತಿಗಳೆಂದೆ |
 ಸಾಂಗವಹ ಶಿವನಾಮಸಂಹಿತಾಭಾವದಿಂ ಸದ್ಗುಣಾಲಂಕಾರದಿಂ ||
 ಸಿಂಗದಾನಂದರಸದಿಂದುಕ್ಕಿಯವ್ಯಯಪ |
 ದಂಗಳಿಂದಿರ್ಪಮಲವೀರಮಾಸೇಶ್ವರನ |
 ಪಾಂಗುವಡೆದೀಕ್ಯತಿ ವಿರಾಜಿಸುತ್ತಿರ್ಪುದು ಜಗಂಗಳೊಳೆ ಚಿಲ್ವಿಸಿದೆ ||

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ನಿರಂಜನಲಿಂಗಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ವಾ
 ವರ್ತಿ, ವೀರಭದ್ರ, ಪುಷ್ಪಾಬಿ, ಗಣೇಶ ಇವರನ್ನು ಹೊಗಳ ಆನಂತರ
 ಬಸವನಿಂದ ಗೂಳೂರಸಿದ್ಧವೀರೇಶನವರೆಗೆ ಗುರುಗಳನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದಾನೆ.
 ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಸದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಕೈಲಾಸ

ಅದೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಶಂಕರನ ಬೆಳ್ಳಗೆ ಪರ್ವ |
 ದುದೊ ಶರತ್ಕಾಲದಿಂದುವಿನ ರುಚಿಯೊಟ್ಟೈಸಿ |
 ದುರೊ ವಿಯನ್ನದಿಯಂಬು ಗಟ್ಟಿಯಾದುದೊ ಪಾರಿಜಾತದ್ರುಮಂ ಪೂತುದೋ ||
 ಸುಧೆ ಬಲಿದು ಹೆಪ್ಪಾದುದೋ ಹಿಮಂ ರಾಶಿಯಾ |
 ದುದೊ ಎಸಲ್ ಪ್ರಜ್ವಲಿಸಿ ತೋಯಿತಿರ್ದುದು ಪಂಜ |
 ವದನನ ನಿವಾಸ ಪುಣ್ಯದ ಕೋಶವೆನಿಸ ಕೈಲಾಸಂ ಕಲಾವಿಲಾಸಂ ||

1. 97ನೆಯ ಪುಟವನ್ನು ನೋಡಿ. 2 ಬಸವ, ಜೆನ್ನಬಸವ, ಅಲ್ಲಮ, ಸಿದ್ಧ
 ರಾಮ, ಘಟ್ಟವಾಳ, ಮಹಾದೇವಿ, ದಸರ, ಮೋಳೆಗೆಯಮಾರ, ಮುಸುಟಿಯಜ
 ವುಂಡ, ಸವೈಯಯತೀಶ, ತೋಂಟದಾರ್ಯರ ಶಿಷ್ಯ ಬೋಳಬಸವ, ಗುಳೂರಸಿದ್ಧ ವಿರೇಶ.

ಬಾಳೆ

ತನುವಿನೊಳ ಪೊರೆಯೇಱಿ ಸಂತಸಂಗೊಂಡುಜ್ಜಿ |
ಯನವರತ ತಲೆವಾಗಿ ಸತ್ಯಲಂಗಳನೆ ಸ |
ಜ್ಜನವಿತತಿಗೀವುವಕ್ಕೆ ರಂಭಾಪ್ಪಯಂ ಸಲ್ವುದಲ್ಲದೆ ಭಾವಿಸೆ ||
ಕನಸುಗಾಣದರ ಪುರಮಂ ಪೊಕ್ಕು ವೇಸಿಯೆಂ |
ದೆನಿಸಿಯವ್ಯತಾಂಗಿ ತಾನೆಂದು ಗರ್ವಿಸುತಿರ್ಪ |
ವನಿತೆಗೇಕೀಪೆಸರೆನುತ್ತೆಲ್ಲರಾಡೆ ಬಾಳೆಗಳು ಕಣ್ಣೆಸೆದಿದುವು ||

ಚಾತಕ

ನಲಿದು ಮೇಲಕೆ ನೆಗೆದಮದ್ದು ನೇಹದೆ ನೋಡಿ |
ಸಲೆ ಪಕ್ಕದಿಂ ಪೊಯ್ದು ಜರಣತಳದಿಂದೊಡೆದು |
ತಲೆಯೆತ್ತಿ ಪೊಳೆದು ಪಾಠುತ್ತೆ ಬೆನ್ನೊಳು ಬೀಟುವಂಬುಧಾರೆಗಳ ಕೊಡಪಿ ||
ಗೆಲವಾಂತು ಚಂಚುಪುಟದಿಂ ಕೆದಣು ಬಾಯಿಟ್ಟು |
ಜಲಕಣಂಗಳ ನುಂಗಿ ಕೊರಲ ಸಸಿನಂಗೈಯ್ಯು |
ತೊಲವಿನಿಂದೀಂಟೆ ಬಲ್ಲ ರಿಯೊಳೆಸೆದುದು ಚಾತಕಮದೊಂದತಿಪ್ರೀತಿಯಿಂ ||

ವಂಚಕರು

ನಿರುತದಿಂ ಕಳ್ಳಹೊನ್ನಿಗೆ ದೊಡ್ಡ ಮುದ್ರೆಯಂ |
ಎರಚಿಸಲದಂ ಸರ್ವರೊಲ್ಲೆ ವೆಂದೆಂಬರಾ |
ಪರಿಯಂತೆ ಹುಸಿ ಕಳವು ಕಕ್ಕು ಕೊಱಿಚಾಟಮತಿಮಿಥ್ಯಾವಿಕಾರವೆಪ ||
ಪರಿಪರಿಯ ದುರ್ಗುಣಂಗಳ ತನ್ನೊಳೆಟ್ಟು ಬಂ |
ಧರಭಸಿತರುದ್ರಾಕ್ಷಿಯಂ ಧರಿಸಿಕೊಂಡು ತಿವ |
ಶರಣರೆಡೆಗೈದಲಾತನ ಮುಖವ ನೋಡರಾತಂ ಸಲ್ಲನವರೊಂದಿಗೆ ||

ತೋರಂಟದ ಸಿಧ್ಧಲಿಂಗಯತಿಗೆ ಉಪ್ಪವಡಗೀತ ಅಥವಾ ಸುಪ್ರಭಾತ
ದುರಿತಮೆಂದೆಂಬ ಕುಮುದಂ ಕೊಱಿಗಿ ಮೋಹಮೆಂ |
ಬುರುತಮಂ ಪರೆದು ಮಾಯೆಯನಿಪ್ಪ ಜಾರೆಯೋ |
ಸರಿಸಿ ಕಡೆಗಂ ಜಾಣು ದುರ್ವಿಷಯವೆನಿಸುವ ಜಕೋಲಿಗಿ ಬದಣು ಹೃದಯ||
ಸರಸಿಜವರಲಿ ಪ್ರಣವಕುಕ್ಕುಟಂ ದಸಿದೋಣು |

ವರಭಕ್ತಿ ರಾಗವೆಂದೆಂಬ ಮೂಡಣಕೆಂಪು |

ಕರನುಸೆಯೆ ಚಿತ್ತೂರೈನುದಿಸಿದಂ ಪರಮಸದ್ಗುರುನೆ ನೀನುಪ್ಪವಡಿಸಾ ||

2 ವಾಲ್ಮುಕಿಕೆ ಸೋಮೇಶ್ವರನುರಾಣ

ಇದೂ ವಾರ್ಧಕಪಟ್ಟದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಸಂಧಿ 15, ಪದ್ಯ 1456. ಇದರಲ್ಲಿ ಭೃಂಗಿಯ ಅಪರಾವತಾರವಾದ ವಾಲ್ಮುಕಿಕೆ ಸೋಮೇಶ್ವರನ ಚರಿತವು¹ ವರ್ಣಿಸಿದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಗೂಳೂರಸಿದ್ದವೀರೇಶ್ವರನ ಆಜ್ಞಾನುಸಾರವಾಗಿ ಬರೆದಂತೆ ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ನಿರಂಜನಲಿಂಗಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ವಾರ್ವತಿ, ವೀರಭದ್ರ ಇವರನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿ ಅನಂತರ ಬಸವನಿಂದ ಗೂಳೂರಸಿದ್ದವೀರೇಶ್ವರನವರೆಗೆ² ಗುರುಗಳನ್ನು ಹೊಗಳಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ ರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ತೆಂಗು

ಪಿಂಗದೆ ವಿಬುಧರೆಸಿಸಿ ಗುರುಪತ್ನಿಗಳುಸಿ ಲೋ |

ಕಂಗಳೊಳ್ ಕ್ಷಯರೋಗಿಯಾಜನಂಗದ ರುಚಿಯು !

ನಂಗವಿಪರೇ ನಿರ್ಜಾರತ್ನವೆಂತಪ್ಪುದೆಂದವನಿಸತಿ ತಾನೊಲವಿಸಿ ||

ಕಂಗೊಳಪ ದಿವ್ಯರುಚಿಯಮೃತಮಂ ಪೊನ್ನಕಳ |

ಸಂಗೊಳ ತುಂಬಿ ಪಲಕೈಗಳೆಂ ಸುರಗೆಳೆಯು |

ತ್ತುಂಗತರದಿಂದೆತ್ತಿಕೊಡುತಿರ್ದ ಪಳೊ ನನಲ್ ತೆಂಗುಗಳ್ತೋಭಿಸಿದುವು ||

ಕೌಂಗು

ದಿಸೆದಿಸೆಗೆ ಪೊಸಕಂಪು ಪಸರಿಸಲ್ಮಕರಂದ |

ರಸವೊಸರುತಿರೆ ನಾಡೆ ನಸುವಿದೊಡೆದು ಪೊಜ್ಜ |

ಪೊಸತಲದ ಪೋಲಾಳೆ ಮೀನಂತಿರೆಸೆಯೆ ನಳನಳಿಸುತಾಗಸಮನೆಯ್ದೆ ||

ಏಸೆದಳ್ಳಿಱಿಯುತುಂ ಬೆಳೆದಮರಂ ಕಣೆಯಂತೆ |

1. Vol. I, 229.

2 ಬಸವ, ಚೆನ್ನಬಸವ, ಪ್ರಭುದೇವ, ಮಹಾದೇವಿಯಕ್ಕ, ಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯ, ಶಿವಲಿಂಕಮಂಜಣ್ಣ, ಶ್ರೀಪತಿಪಂಡಿತ, ಮಗ್ಗೆಯ ಮಾಯಿದೇವ, ಸವೈಯಾರ್ಯ, ತೋಂಟದಸಿದ್ದಲಿಂಗದೇಶಿಕನ ಶಿಷ್ಯ ಬೋಳಬಸವಾರ್ಯ, ಗೂಳೂರ ಸಿದ್ದವೀರಾಚಾರ್ಯ.

ನಿಸದದಿಂದೊಪ್ಪೆ ಮದನಂಗೆ ವನದೇವಿ ಸಂ |

ತನದಿಂ ಪಿಡಿದ ವಿನಾಸಬೆಕ್ಕಯದ ಪಾಂಗಿನಿಂ ಕೌಂಗುಗಳ್ ಕಣ್ಗೆ ಸೆದುವು ||

ವಾದ

ಸಡಗರದೆ ಕರ್ಮದಿಂ ದೇಹಮಂ ತೊಟ್ಟಿನೆಂ |

ಬೊಡೆ ನಿಜದಿನಾಕರ್ಮಮಂ ನೀನದೇತಪ್ಪಿಂ |

ದೊಡಪಿಸಿದೆಯಾಕರ್ಮಮಂ ದೇಹದಿಂದೆ ಮಾಡಿದನೆನಲ್ಪಾದೇಹಮಂ ||

ಪಡೆವುದಕ್ಕಾವ ದೇಹದೆ ಕರ್ಮಮಂ ವೊದಲ್ |

ತೊಡದೂ ಮಾಡಿದೆ ಬಗೆಯೆ ಬೀಜವೃಕ್ಷನ್ಯಾಯ |

ದೇಡೆಯಾದುದುಸಿರಲಳವಲ್ಪು ಬೀಜಂ ತನ್ನ ತಾಂ ಬಿತ್ತಿಕೊಳುತಿಪ್ಪುದೇ ||

(ಜಗದಿದು) ನಿರುತದಿಂ ಕಾರ್ಯವಾದುದುಂ ದದಕೇಯಿಾ |

ಶ್ವರನೆ ಕಾರಣಮೆಂದು ಪೇಟ್ಟುಂ ಜ್ವಲನನೆಯ್ದೆ |

ಪಿರಿದುಮಿದೇಡೆಯೊಳಲ್ಲದೆ ಧೂಮವಿರದು ಮತ್ತಾಧೂಮಮುಂಟಾಗಿಹ ||

ಉರುತರಸ್ಥಾನದೊಳ್ ಶಿಖಿಯುಂಟೆನಿಪ್ಪುದೇ |

ಪರಮಸಮ್ಮತಮೆನಿಸುಗುಂ ಜಗಮದುಂಟಾದ |

ತೆಹಿದಿನೀಶ್ವರನುಂಟೆನಿಪ್ಪುದೇ ಸಿದ್ಧಮೆಲೆಸಾದಿ ಕೇಳನುರಾಗದಿಂ ||

3 ಕರ್ಣಾಟಕಶಬ್ದಮಂಜರಿ

ಇದು ವಾರ್ಧಕಪಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಪದ್ಯ 120. ಹಳಗನ್ನಡಪದಗಳಿಗೆ ಅರ್ಥವನ್ನು ತಿಳಿಸುವ ನಿಘಂಟುರೂಪವಾದ ಗ್ರಂಥವು. “ಅಚ್ಚಗನ್ನಡ ಗೂಢಪದ ತತ್ವಮಂ ತಥ್ಯವಗಳೆಂಬ ಶಬ್ದನಾಮಗಳನೋರಂತೆ ವಿರಚಿಸಿದನೆಲ್ಲಾ ಕವೀಶ್ವರರುದಾಹರಣಸನ್ಮಾರ್ಗವಿಡಿದು” ಎಂದು ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ನಿರಂಜನಲಿಂಗಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಒಂದು ಪದ್ಯವನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ—

ತುಣುವಳರ್ ಗೋವರ್ಕಳನೆ ಗೊಲ್ಲರಕ್ಕುಮಾ |

ತುಣುವತ್ತಿಯರು ಗೊಲ್ಲತಿಯರೆನಲ್ ಗೋಪಿಯರು |

ತುಣುವಿಂಡು ತುಣುಮುಂದೆಯಕ್ಕು ಗೋಸಮುದಾಯವಾಕಳಿಂದಕ್ಕು ಕಂಡು ||

ಕಣುವಕ್ಕು ವತ್ತದೊಳು ಹೋರಿಯಡೆಯೆಂದೆನ |

ಲ್ಕಣು ಗೋಮಯವದೆಂದು ಯರಣವೆಸರದು ನೋಡೆ |

ಕಱುವಿನ ಸಗಣಮಕ್ಕುಮಾಂಗೊಳಲಿನಲ್ವಿಯಾವಿನ ಕೊಳಗು ತಾನೆಸಿಕ್ಕುಂ ||

4 ಮನೋವಿಜಯತಾತ್ಪರ್ಯ

ಇದು ಗುರುಬಸವನ (ಸು. 1430) ಮನೋವಿಜಯಕಾವ್ಯದ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವು. ಇದಕ್ಕೆ ಚಂದ್ರಿಕೆ ಎಂದು ಹೆಸರು.

5 ಮಗ್ಗೆಯಮಾಯಿದೇವತಕತ್ರಯಟೇಕೆ

ಇದು ಮಗ್ಗೆಯಮಾಯಿದೇವನಿಂದ (ಸು. 1430) ರಚಿತವಾದ ಐಪುರೀಶ್ವರಶತಕ, ಶಿವಾಧವಶತಕ, ಶಿವಾವಲ್ಲಭಶತಕ ಎಂಬ ಮೂರು ಶತಕಗಳ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವು. ಗ್ರಂಥಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಕವಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ—
ತೋಂಟದಸಿದ್ದಲಿಂಗದೇವನನಾಂ ಮಗ್ಗೆಯಮಾಯಿದೇವಪ್ರಭುಃಸಿನಿಂ ನಿರ್ಮಿತಮಪ್ಪ ವೀರಶೈವಮಾರ್ಗಪ್ರತಿಸಾದಕವಪ್ಪ ಶತಕತ್ರಯಮಹಾಪ್ರಬಂಧಮಂ ಸಮಸ್ತಶಿವಗಣಂಗಳಱುದಾಜರಿಸಿ ಸಿಕ್ಕೈಮುಕ್ತರಾಗಲೆಂದು ಶಬ್ದಾರ್ಥಂಗಳನೆಲ್ಲರವಂಱುತಿ ಕನ್ನಡಿಸಿ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಮಂ ಮಾಡಿದಸೆಂ.

ಗ್ರಂಥಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಈ ಗದ್ಯವಿದೆ—

ಇದು ಸಮಸ್ತಶಿವಯೋಗೀಜನಮನೋಸಿಲಯಶ್ರೀಮನ್ನಿರಂಜನಲಿಂಗಜರಣ ಸರಸಿರುಹಸೌರಭಾಸಕ್ತಮತ್ತಮಧುಕರಾಯಮಾನ ಷಟ್ಸ್ಥಲ ಲಿಂಗಾಂಗಸಂಯೋಗ ಸನ್ಮಾರ್ಗಸಿದ್ಧಾಂತಸ್ಥಾಪನಾಚಾರ್ಯ ಪರಮಸುಜ್ಞಾನಸತ್ವಿಯಾಯುಕ್ತ ಭಕ್ತಿಭರಿತಾಂತರಂಗ ಪ್ರಣವಪೂರ್ವಕಪಂಚಾಕ್ಷರೀಮಂತೋಚ್ಚಾರಿತಮಂಜುಳಭಾಷಾವಿಲಾಸನಪ್ಪ ತೋಂಟದಸಿದ್ದಲಿಂಗದೇವತಿಕನಿಂ ವಿರಚಿತಮಪ್ಪ ಶ್ರೀಮದ್ವೀರಶೈವಾಚಾರಣಾರೋದ್ಧಾರಪ್ರತಿಸಾದಕಶತಕತ್ರಯಮಹಾವ್ಯಾಖ್ಯಾನದೋಳ್

ಬಾಹುಬಲಿ- ಸು. 1560

ಈತನು ನಾಗಕುಮಾರಕಥೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಜೈನ ಕವಿ; ಇವನವಿಷಯವಾಗಿ ಈ ಗ್ರಂಥವಿಂದ ಈ ಅಂಶಗಳು ತಿಳಿಯುತ್ತವೆ—
ಕರ್ನಾಟದೇಶದಲ್ಲಿ ಕುಂದಾದ್ರಿಗೆ ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿರುವ ದಕ್ಷಿಣವಾರಾಣಸಿಯೆಂಬ ಶೃಂಗೇರಿ ಇವನ ಸ್ಥಳ. ಇವನ ತಂದೆ ವಣಿಜಶಿರೋಮಣಿ ಸಣ್ಣಣ್ಣ; ತಾಯಿ ಬೊಮ್ಮಲದೇವಿ. ಶೃಂಗೇರಿಯ ಅಧಿಪತಿ ಶಾರದಾಮೂರ್ತಿ ನರಸಿಂಹಯತಿರಾಯನು ಸರ್ವತೋಭದ್ರವೆಂಬ ದೇಗುಲವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಿ ಅಲ್ಲಿ ಇದ್ದನು. ಆ ನರಸಿಂಹಭ

ರತಿಯ ಧ್ಯಾನಕ್ಕೆ ರಕ್ಷಕನೆನಿಸಿ ಕೆಲವನೆಸಿಂಹಾಸನದೊಳು ಅರಿರಾಯರಗಂಡರದಾವಣಿ ತೆಂಕಣರಾಯ ಜಿನಭಕ್ತ ಭೈರವೇಂದ್ರನು ಆಳುತ್ತಿದ್ದನು. ರಾಜನ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಲತೀತ ಕೀರ್ತಿ ಪುರಾಣದ ಕಥೆಯನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಿರುವಾಗ ಶ್ರೀಪಂಚಮೀಕಥೆಯ ಪ್ರಸ್ತಾವ ಬರಲು ಕವಿಯ ಮೊಗವನ್ನು ನೋಡಿ ಇದನ್ನು ಜರಿತೆನುಮಾಡು ಎನಲು ಕವಿ ಆರ ಸನ ಮತ್ತು ಲಲಿತಕೀರ್ತಿಯ ಆಜ್ಞಾನುಸಾರವಾಗಿ ಶ್ರೀಪಂಚಮೀಕಥೆಯನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸಿ ಹೇಳಿದನು.

ಬಾಹುಬಲಿ ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ಬರೆಯಲಿಲ್ಲ. ಗ್ರಂಥ ಪೂರ್ತಿಯಾಗುವುದರೊಳಗೆ ಅವನು ಮೃತನಾಗಲು ಮತ್ತೊಬ್ಬಕವಿ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಪೂರೈಸಿದಂತೆ ಗ್ರಂಥಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿರುವ

ಧರಣಿಯೊಳೇಕೈತಿಯ ದೋರ್ಬಲಿಕವಿ ತಾನು | ನಿರಚಿಸಿ ತುದಿಯೊಳಂತರಿಸೆ |

ತರಳನಹುದು ನಾನು ನಾಯಕಾತಿಶಯಬಿ | ತ್ರರಿಸಿದೆನಿದು ಪೂರ್ತಿಯಾಗೆ ||

ಇದು ಪುಣ್ಯಕಥೆಯಂತರಿಸಿತೆಂದಾನು ಪೆಂಚದನು

ಎಂಬ ಭಾಗದಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಆಶ್ವಾಸಗಳ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿರುವ ಗದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಬಾಹುಬಲಿ ಕೃತ ಎಂದಿದೆ; ಗ್ರಂಥಾಂತ್ಯದ ಗದ್ಯದಲ್ಲಿಮಾತ್ರ ವರ್ಧಮಾನಕೃತ ಎಂದಿದೆ. ಮೇಲೆ ಉದಾಹರಿಸಿರುವ ಭಾಗದಿಂದಲೂ ಗ್ರಂಥಾಂತ್ಯಗದ್ಯದಿಂದಲೂ ಗ್ರಂಥಪೂರ್ತಿಮಾಡಿದವನು ವರ್ಧಮಾನನೆಂದೂ ಇದನು ಬಹುಶಃ ಬಾಹುಬಲಿಯ ಮಗನಾಗಿರಬಹುದೆಂದೂ ಇವನು ಬರೆದ ಭಾಗವು ನಾಯಕಾತಿಶಯವೆಂದೂ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

ಮೇ|| ಪಾಠಕರು! ನಾಗಕುಮಾರಕಥೆಯನ್ನು ಬಾಹುಬಲಿ ಶಕ 1507 ತಾರಣದಲ್ಲಿ—ಎಂದರೆ 1584 ರಲ್ಲಿ ಮುಗಿಸಿದನು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಅವರು ಆವು ದೋ ಒಂದು ಓಲೆಯಪ್ರತಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿರಬಹುದು. ಗ್ರಂಥಪೂರ್ತಿ ವರ್ಧಮಾನನಿಂದ ಆಗಿರುವುದರಿಂದ ಈ ಕಾಲವು ವರ್ಧಮಾನನದಾಗಬಹುದು. ಬಾಹುಬಲಿ ಈ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸ್ವಲ್ಪಹಿಂದೆ ಇದ್ದಿರಬೇಕು; ಸುಮಾರು 1560 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದು. ಇವನು ಹೇಳುವ ಶೃಂಗೇರಿಯ ನರಸಿಂಹಭಾರತಿ 1557 ರಿಂದ 1573 ರ ವರೆಗೆ ಪಟ್ಟದಲ್ಲಿದ್ದ ಸ್ವಾಮಿಯಾಗಿರಬೇಕು

ಇವನಿಗೆ ಕವಿರಾಜಹಂಸ, ಸಂಗೀತಸುಧಾಬ್ಧಿಚಂಪ್ರಮ ಎಂಬ

ಬಿರುದುಗಳಿದ್ದಂತೆ ಆಳಯುತ್ತದೆ. ಪೂರ್ವಕವಿಗಳನ್ನು ಈ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ—

ಭೇದಿಸಿ ಸತ್ಕಥೆಯನು ಕನ್ನಡಕೆ ತಾ | ನಾದಿಗನೆನಿಸಿ ಲೋಕದೊಳು |
 ಆದಿತಿರ್ಭೇಷಕಥೆಯ ವಿತ್ತಾರವ ಮಾಡಿ | ದಾದಿಹಂಪನ ಪೊಗಟುವೆನು ||
 ವಿಬುಧಜನಸ್ತುತಶ್ರೀವೀರದೋರನ | ಸಭೆಗೆ ಮಂಗಳಲಕ್ಷ್ಮಿಯೆನಿಸ ||
 ಶುಭಗುಣಜರಿತೆ ಕಂತಿಕೆಯರ ಪೊಗಟ್ಟೆ ನಾ | ನಭಿನವವಾಗ್ವೀವಿಯರ ||
 ಜಂದ್ರಜಿನನ ಕಥಾರಸವಾರ್ಥವರ್ಧನ | ಜಂದ್ರನೆನಿಸಿದಗ್ಗನ |
 ರಂದ್ರಕಲೆಗಳೆನ್ನೊಳು ತೋರ್ಕೆ ನಿಜಯಶ | ಶ್ವಂದ್ರಿಕೆ ಪಸರಿಸೆ ಜಗವ |
 ಸುಡಿಸಿ ಕಾದಂಬರಿಯನು ಲೀಲಾವತಿ | ಗಿಡಿಸಿ ಕಸ್ತೂರಿ ಕೀರ್ತಿ ಜಗವ |
 ಎಚ್ಚಿಗೊಂಡ ನೇಮಿಚಂದ್ರನ ಜಮತ್ಕೃತಿ ಬಂದೆವೆಗೊಳ್ಳುವೆನ್ನ ಚಿತ್ತದೊಳು ||
 ಜನ್ನನೊದವು ಗುಣವರ್ವನ ಚಾತುರ್ಯ | ರನ್ನನ ಗುಣ ಪೊನ್ನನಿಂಪು |
 ಎನ್ನಯ ಮತಿಮಣಿದರ್ಪಣವನು ಪ್ರ | ಸನ್ನಾಕೃತಿಯುಯೈದಿಸುಗೆ |
 ಬ್ಯೋತಿಷವಿದ್ಯೆಗೆ ನೊದಲಿಗ ಸಲೆ ವಾದಿ ! ವ್ರಾತಧಯಂಕರನೆನಿಸ |
 ಬ್ಯಾತಿಗೆ ನೆಲೆಯಾದ ಶ್ರೀಧರಾಚಾರ್ಯರ | ಪ್ರೀತಿ ಮಿಗೆ ಬಲಗೊಂಬೆ ||

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ನಾಗಕುಮಾರಕಥೆ.

ಇದು ಸಾಂಗತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ ; ಆತ್ಮಾಸ 8, ಸಂಧಿ 32, ಪದ್ಯ 3600, ಗ್ರಂಥಪ್ರಮಾಣ 6000. ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ವಚನಗಳೂ ಇವೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಹಣ ಹೊನ್ನು ತೃಣವೆಂದು ಬಗೆದು ಕರ್ಮವ ಕೆಡಿಸಿ ಒಂದುಪವಾಸಫಲ ದಿಂದ ಮೋಕ್ಷಸಂಪದವ ಪಡೆದ ಮಹಾತ್ಮನಾದ ನಾಗಕುಮಾರನ ಕಥೆ ಹೇಳಿದೆ. ಇದರ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಕವಿ ಈ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ—

ಇದು ಮಹಾಪುಣ್ಯಪುರುಷನ ಜರಿತ್ರ ಮ | ತ್ರಿದು ಭವವಾರ್ಥಿಗೆ ಭೈತ್ರ |
 ಇದು ಪುಣ್ಯಸಸ್ಯಂಗಳಿಗೆ ಸುಕ್ಷೇತ್ರ ತಾ | ನಿದಃ ಕರ್ಮಭೂಜಲವಿತ್ರ ||
 ಪೊಸದೇಸಿಯ ನೆಲೆವೀಡು ರಸಿಕರ ಕರ್ಣರಸಾಯನ

ಗ್ರಂಥಾದಿಯಲ್ಲಿ ನೇಮಿಜಿನಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಸಿದ್ಧಾದಿಗಳು, ಪರಮಪುರಾಣಕಥೆಗಳ ವಿಸ್ತರಿಸಿದ ಎರಡನೆಯ ಗಣಧರನೆನಿಸಿ ಕವಿಪರ, ಮೇಷ್ಠಿ, ಕುಮುದೇಂದು, ಶ್ರೀಧರಾಚಾರ್ಯ, ಅಕಳಂಕ, ಪೂಜ್ಯವಾದ

ತನ್ನ ಪರಮಗುರು ಲಲಿತಕೀರ್ತಿ, ಗುರು ಶಾಂತಕೀರ್ತಿ, ಸರಸ್ವತಿ, ಪದ್ಮಾ ವತಿ, ಕೂಷ್ಮಾಂಡಿನಿ, ಸರ್ವಾಕ್ಷಯಕ್ಷ ಇವರುಗಳನ್ನು ಕ್ರಮವಾಗಿ ಸ್ಮರಿಸಿ ದ್ದಾನೆ. ಅಶ್ವಾಸಗಳ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ---

ಇದು ವಿದಿತವಿಧಪ್ರಬಂಧವನವಿಹಾರಪರಿಣತ ಜಿನವದನಕುಲಶೈಲೋಚ್ಚಯೋ ದೂತಪ್ರವಚನಗಂಗಾತಟೋಪರಂಜತ್ಪಂಜಾಯಮಾಸಾನಾನಪುಣ್ಯಸೈಕತಪ್ರಿಯ ವಿ ಬುಧಜನಸ್ತುತ್ಯಸತ್ಕೂಜಿತಪ್ರಕರ ಕವಿರಾಜಹಂಸಬಾಹುಬಲಿಕವಿವಿರಚಿತನುಪ್ಪ ನಾಗಕೌ ಮಾರಚರಿತಪುರಾಣದೊಳ'

ಎಂಬ ಗದ್ಯವಿದೆ. ಗ್ರಂಥಾಂತ್ಯಗದ್ಯದಲ್ಲಿವಾತ್ರ ಬಾಹುಬಲಿಕವಿ ಎಂಬ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ವರ್ಧಮಾನಕವಿ ಎಂದಿದೆ.

ಕರ್ಣಾಟದೇಶದಲ್ಲಿ ಕುಂವಾದ್ರಿಯಬಳಿ ಇರುವ ಸರೋವರದ ದಕ್ಷಿಣತೀರದ ಪಾರ್ಶ್ವಜಿನವಸ್ತಿಯ ಮುಂದಣ ಕಂಛದಮೇಲಿರುವ ಬ್ರಹ್ಮದೇವನು ಈ ಕೃತಿಗೆ ನಿರ್ವಿ ಘ್ನದಾಯಕನು ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ.

ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ--
ಕವಿ

ಚಿಪ್ಪಿನೊಳಿಹ ಮುತ್ತು ವಸ್ತುಕ ವರ್ಣಕ | ಚಿಪ್ಪ ಕಳೆದು ಸರಗೆಯ್ದು |
ಸುಖ್ಯಾಣಿಮುತ್ತಿನ ಹಾರವೆಂದೆನಿವೊಂ | ದೊಪ್ಪದೋಱಿದೊಡವ ಕವಿಯೇ ||

ಸ್ತ್ರೀವರ್ಣನೆ

ಚಿತ್ತ ಜರತಿದೇವಿಯರಾಡುವ ವೊನ್ನ | ನೆತ್ತದ ಹಲಗೆಯೊ ಮೇಣು |
ಎತ್ತಿ ಬಿಚ್ಚಿದ ಬೀಸಣಿಗೆಯೊ ತಾನೆನಿ | ಸಿತ್ತು ನುಣ್ಣೆನ್ನು ಮಾನಿನಿಯ ||
ಉಡದೆ ತೊಡದೆ ಸೋಲಿವ ಕಡುಜೆಲ್ವನು | ಮಡಗಿದ ಬಿದಿ ತನ್ನೊಳೆಂದು |
ಮಡದಿಮಣಿಯ ನುಣ್ಣೆನ್ನು ಲೌದವಯವ | ದೊಡನೆ ಸೇನಿಸಿ ಮಲೆತಿಹುದು ||
ವೊಗಜಂದರನಿಗೊಪ್ಪಂಜೆತ್ತ ವಟಫಲ | ಮೊಗಲಕ್ಷ್ಮಿಗೆ ರನ್ನದೊಡವು |
ವೊಗರಸವಾರ್ಥಿಗೆ ವಿದ್ಯಮಲತೆಯೆನೆ | ಸೊಗಯಿವುದವಳೆ ಚೆಂದುಟಿಯು ||
ಜಂದಿರ ಪಾಲ್ಗಡಲೆಂ ಬರ್ಪಂದೊಡ | ವಂದ ಮುತ್ತುಗಳೊ ಮೇಣಮೃತ |
ಬಿಂದುಗಳ್ ಕತಿನವಾಂತುವೊ ತಾವೆನಿಸಿಹು | ನಿಂದುಮುಖಿಯ ರದನಗಳು ||
ವೊಗದಾವರೆಗೆ ಮೋಹಿಸಿ ಬಂದು ಸಂಪಗೆ | ಮುಗುಳೆಂಬವಳ ನಾಸಿಕವ |
ಮಿಗೆ ಕಂಡು ಪೆಣಿಸಾರ್ದ ಮಱುದುಂಬಿಗಳೆನೆ | ಸೊಗಯಿಸಿಹುವು ಪಜ್ಜಿಗುರುಳು ||

ಮುರಿಗೆದೇಶಿಕೇಂದ್ರ ಸು. 1560

ಈತನು ರಾಜೇಂದ್ರವಿಜಯವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರ ಶೈವಕವಿ; ಮುರಿಗೆಯಮಠದ ಸ್ವಾಮಿಯಾಗಿದ್ದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಈತನು ತನ್ನ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಹೆಸರನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿಲ್ಲ. ರಾಜೇಂದ್ರವಿಜಯಂ “ಪ್ರ ಭುರಾಜಂ ಮುರಿಗೆದೇಶಿಕೇಂದ್ರನಾಗಿ ಬಂದು ನಿರೂಪಿಸಿದುದು” ಎಂಬ ಒಂದು ಹಳೆಯ ಓಲೆಯ ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿರುವ ಲೇಖಕನ ಉಕ್ತಿಯಿಂದ ಈತನ ಹೆಸರು ಗೊತ್ತಾಯಿತು. ಇವನು ಪ್ರಭುಲಿಂಗದಕಂಡ ಮಠದ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದಿರುವ ಮುರಿಗೆಯಶಾಂತವೀರನೇ (ಸು. 1530) ಅಗಿರಬ ಹುದೋ ಎಂಬ ಸಂದೇಹವುಂಟಾಗಬಹುದು. ಆದರೆ ಹಾಗೆ ನಾಮನಿರ್ದೇಶವಿಲ್ಲದೆ ಇರುವುದರಿಂದ ಕವಿ ಅವನಿಗಿಂತ ಈಚೆಯವನಾಗಿ ಸುಮಾರು 1560 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ರಾಜೇಂದ್ರವಿಜಯ

ಇದು ಚಂಪೂರೂಪವಾಗಿದೆ ; ಪ್ರಕರಣ 9, ಪದ್ಯ 753. ಇದಕ್ಕೆ ಹವ್ಯಾಕಾಂಕ್ಷಾ, ಮನುರಾಜನ ಕಾವ್ಯ ಎಂಬ ಹೆಸರುಗಳೂ ಉಂಟು. ಇದರಲ್ಲಿ ಮಲಪ್ರಹಾರಿಯ ತೀರದಲ್ಲಿರುವ ಹವ್ಯಾಕಾಂಕ್ಷರ ಅಥವಾ ಪಟ್ಟಶಿಲಾ ಪುರ (ಪಟ್ಟದಕಲ್ಲು) ಎಂಬ ನಗರಕ್ಕೆ ದೊರೆಯಾದ ತ್ರೈಲೋಕ್ಯಚೂಡಾ ಮಣಿಯ ಮಗ ಹವ್ಯಾಕರನ ಚರಿತವು ಹೇಳಿದೆ. ಕಥಾನಾಯಕನಿಗೆ ರಾಜೇಂದ್ರ, ಮನುರಾಜ, ಅನಿಮಿಷೇಂದ್ರ ಎಂಬ ಹೆಸರುಗಳೂ ಉಂಟು. ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಚೆನ್ನಬಸವನು ಶರಣರಿಗೂ, ಪ್ರಭುರಾಜನು ಗೊಗ್ಗಯ್ಯ, ಸಿದ್ಧರಾಮ, ಬಸವ ಇವರುಗಳಿಗೂ ಹೇಳಿದ ಈ ಕಥೆಯನ್ನು ಕಾವ್ಯವಾಗಿ ಬರೆದಂತೆ ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಕಥಾನಾಯಕನ ಮತ್ತು ಬಿಜ್ಜಳನ ಪರಂಪರೆ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದೆ—

ನವನಂದರುಂ ದಶಗುಪ್ತರುಂ ವಿಂಶತಿಮೌರಿಗಳುಂ ಸಪ್ತವಿಂಶತಿರಾಜೇಂದ್ರರುಂ
 ವಿಂಶತಿಚಾಳೋಕ್ಯಚಕ್ರವರ್ತಿಗಳವರನ್ನಯೋದ್ಧರಣ ತ್ರೈಲೋಕ್ಯಚೂಡಾಮಣಿರಾಜ
 ಸಂತಾನಮನುರಾಜಂ.

ಗೋಪಿಲರಾಜನಣುಗಂ ವೀರಬಿಜ್ಜಳಂ ತತ್ಕುಮಾರಕಂ ಕೆಮ್ಮಡಿರಾಯಂ ತದಾ
 ತ್ವಜಂ ಪೆರ್ನುಡಿರಾಯಂ ತನ್ನಂದನಂ ಚಾಳೋಕ್ಯಂ ತತ್ಪುತ್ರಂ ಬಿಜ್ಜಳಂ.

ತನ್ನ ಗ್ರಂಥದ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಕವಿಹೀಗೆ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದಾನೆ:
 ರಸಭಾವಚಿತ್ರವರ್ಣಿತ | ದಸಮಾಯತತಂತ್ರದೃಷ್ಟಿನೀತಿವಿಶಾಲೋ |
 ಲ್ಲಸದುತ್ಪ್ರೇಕ್ಷಾರ್ಥಂಗಳ | ಪಸರಂ ಹಮ್ಮಾರವೀರಕಾವ್ಯಂ ಭವ್ಯಂ ||
 ಪದಿನೆಂಟುದೋಷದೂರಂ | ಪದಿನೆಂಟುಂ ವರ್ಣಮಿತಿವರಸಭರತಂ |
 ಸದಮಕಯುಕ್ತಿಗೆ ಯತ್ನಂ | ಪದಬಂಧದ ಮಂತ್ರಶಕ್ತಿ ಕೃತಿರತಿರತ್ನಂ ||

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಶಿಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ವೈಷೇಂದ್ರ, ಭೃಂಗಿ, ವೀರಭದ್ರ, ಪುಣ್ಣುಲು, ಬಸವ, ಜೆನ್ನಬಸವ, ಪ್ರಭುದೇವ, ನೀ ಲಾಂಬಿಕೆ ಇವರುಗಳನ್ನು ಹೊಗಳಿದ್ದಾನೆ. ಪ್ರಕರಣಗಳ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಗದ್ಯವಿದೆ—

ಇದು ಮಧುಭಂಜನಾರ್ಜುನೋದರಪುರಂದರಪುರೋಗಮನಾನಾಸುರೋರಗನಿಕರ ನವೀನಸುರುಚಿರಪ್ರಚಾರಾಸರ್ಪುಣಮಣಿಗಣಬಿಚಿತರಜನೋತ್ತುಂಗಶೃಂಗಾರಸಾರಕೋಟಿ ಕೋಟೀರಸ್ಥಾರರುಚಿಕದಂಬಪ್ರತಿಬಿಂಬಿತವಿಮಳವಿಳಸಿತನಖಮುಕುರರಾಜಿರಾಜಿತಸ್ಥುರ ಣಚರಣಾರವಿಂದಚಂದ್ರಶೇಖರಸರಮಶಿವಶರಣ ರಾಜೇಂದ್ರಹಮ್ಮಾರವಿಕ್ರಮಾತುಳಪ್ರ ಬಂಧದೊಳೆ.

ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—
 ಸಮುದ್ರ

ವರನಿಧಿಪಂಚಕಮಂ ಸು | ಸ್ಥಿರದಿಂದಂ ತಳೆದುಮುಖಿದ ನಾಲ್ಕುಂ ಬಯಸೀ |
 ಶ್ವರಸಃ ಸೂರ್ಗಂ ದಾಟಿಯ | ನಿರದೆಯ್ದು ವತೆಡಿದೊಳೆಬ್ಬಿ ವೊರೆದುದು ಪೆಂಪಿಂ ||

ನಾಡು

ಓಜೆಂಬುದು ಬೇಜೆಂಬುದು | ಕಾಜೆಂಬುದು ಭಾಂಡಶಕಲಪಕ್ವಣದವದೊಳೆ |
 ಕೂಡಿದ ನುಡಿಯಲ್ಲದೆಯಾ | ನಾಡೊಳಿಲ್ಲದಿಹಿ ಸೊಬಗು ಕಡುಜೋಡ್ಡತರಂ ||

ವಕ್ಷತ್ರ

ಗಗನಾರವಿಂದವ್ಯಂದಮೊ | ಮಿಗೆ ಗಗನದ ಬಹುಳಲೋಚನಾಘಮೊ ಗಗನಾ |
 ಪಗೆಯ ಜಲಕಣಕದಂಬಮೊ | ಮುಗುಳಾದುದೊ ಗಗನಮೆಂಬ ಕಡಬದ ಮರನೇಂ ||

ಶ್ರೀವೈಷ್ಣವರು

ಅಣಿಯರದ ತೊಳಚಿಗೊರಸಿನ | ಮಣಿದೊಡವಿನ ಹೆಡಗಿಸಾಗುದಡಿದೋತ್ರದರು |
 ಕ್ಷಣಿಯೆ ಣಿಯಗುಣಿಸಿನಗ್ಗದ | ಪಣೆಗೋಡಿನ ಹಂಡಹುಂಡಮಟ್ಟಿಗರೆಸಿದರ್ ||

ಶಂಖ

ಪಲಬರ್ಗಂ ಸೆಱ್ಪಿವೋದರೆನ್ನ ಕುಲದೊಳ್ ಪುಟ್ಟಿದವರ್ ಬಿಟ್ಟು ತಾಯ್ |
 ನೆಲೆಗೆಟ್ಟಳ್ ಕಡುಸುಟ್ಟು ಕೆಟ್ಟನಳಿಯಂ ಬಾಯಿಕ್ಕೆ ಕೂಗಿಕ್ಕು ವಾ |
 ತಲೆಮೂಗಿಲ್ಲದ ಬಂಧುಪಂತನುಱಿ ವೈಕುಂಠಂಗೆ ಸಂಟಾಗಿಯಂ |
 ಸಲೆ ಕೆಟ್ಟಂ ಪೊರೆ ಶಂಭು ಎಂಬ ತೆಱಿದಿಂ ಶಂಭಾರವಂ ರಾಯಿಕುಂ ||

ಹಮ್ಮೀರ

ನತರಾಗದಹಿತರಾಜ | ಗರ್ತಿಭೇಕರವುಂಡಲೀಕನಿಕರನುನೀವಂ |
 ನತರಾಗದ ಹಿತರಾಜ | ಗರ್ತಿಭಾಸುರವುಂಡಲೀಕನಿಕರನುನೀವಂ ||
 ರಾಜಕಳಾಲಂಕಾರಂ | ನೈಬೇಂದ್ರಿಯಸರಸಧವಳವರ್ಣಿತವೋಹಂ |
 ಭ್ರಾಜಿತನುತಿಹಿತಪದಸಂ | ಯೋಜಿತಸಿದ್ಧಾಂತಸಾರಕಾಮುರಗಾಗಂ ||

ಕತುವಿಧಾರ್ಥಂ ||

ಪಿಶುವ

ಪೊಗರಿಂಪುನುಣ್ಪುಸೆಂಪಿನ | ಸೊಗಸಿನ ರವಭಾವಚಿತ್ರಸದಲಂಕಾರಾ |
 ದಿಗೆ ಸಲ್ವ ಚಲ್ವ ಕಾವ್ಯದ | ಬಗೆಯುಣುಯದ ಪುಚ್ಚುಗುನ್ನಿ ಕೂಗಿದೊಡಕ್ಕೇ ||

ಮಹಾಂತಸ್ವಾಮಿ ಸು 1560.

ಈತನು ಮುರಿಗೆಯ ಶಾಂತವೀರನ (ಸು. 1530) ಸ್ತುತಿರೂಪವಾದ ಒಂದು ಪಟ್ಟದೀಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇದಕ್ಕೆ ನಾಂದ್ಯ ಎಂಬ ಹೆಸರು ಹೇಳಿದೆ. ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ ; ಇವನಿಗೆ ಮಹಾಂತಯ್ಯ, ಮುರಿಗೆಯಸ್ವಾಮಿ ಎಂಬ ಹೆಸರುಗಳೂ ಹೇಳಿವೆ. ಇವನು ಮುರಿಗೆಯಶಾಂತವೀರನ ಕಾಲವಾದಮೇಲೆ ಆ ಮಠಕ್ಕೆ ಸ್ವಾಮಿಯಾಗಿದ್ದಂತೆ ತೋರುವುದರಿಂದ ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1560 ಆಗಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಈತನ ನಾಂದ್ಯವು ಬಾಮಿನೀಪಟ್ಟದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ ; ಪದ್ಯ 25. ಇವು ಸಂಧಿಗಳ ಮೊದಲನೆಯ ನಾಂದೀಪದ್ಯಗಳಾಗಿರಬಹುದೋ ಏನೋ ತಿಳಿಯದು. ಒಂದು ಪದ್ಯವನ್ನು ಉದಾಹರಿಸುತ್ತೇವೆ—

ಸಿದ್ಧಲಿಂಗನ ಕರುಣಶೇಷಂ | ಸಿದ್ಧಿಸಿದ ನಿಜಬೋಧನವನ |

ಶುದ್ಧಮಾದ ಪ್ರಸಾದಸೇವನೆಯಿಂದ ಬೆಳೆದಿದರ್ ||

ಉದ್ಭವಾದಾಗುರುವಿನಿಂ ಸಲೆ | ಸಿದ್ಧಕಟ್ಟಿಗ್ಹಳ್ಳಿದೇವನ |

ಶುದ್ಧಜ್ಞಾನದಿ ಬೆಳೆದ ಮುರಿಗೆಯದೇವ ಪಾಲಿವುದು ||

“ ಮುರಿಗೆಯ ಸ್ವಾಮಿಗಳು ನಿರೂಪಿಸಿದ ನಾಂದ್ಯ ” ಎಂದು ನಾನಾ ಪಟ್ಟದಿಗಳಲ್ಲಿ ಬರೆದಿರುವ ಶಿವಸ್ತುತಿರೂಪವಾದ 24 ಪದ್ಯಗಳುಳ್ಳ ಒಂದು ಗ್ರಂಥವಿದೆ. ಇದೂ ಏತತ್ಯವಿಕೃತವಾಗಿರಬಹುದು. ಇದರಿಂದ ಒಂದು ಪದ್ಯವನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ—

ಬೊಮ್ಮಂ ತಿಮ್ಮಂ ಹಮ್ಮಿ ಸರ್ವೇವಂ | ತಮ್ಮಂ ಪುಟ್ಟಿಸದಭವನ ಬರವಂ |
 ಗಮ್ಮನೆ ಪಡೆಮತೆ ಪುಟ್ಟಂ ಪೊರೆಯಂ ಕೇಡಂ ಮಾಡುವರಾ ||
 ಬೊಮ್ಮಂ ತಿಮ್ಮಂ ದಮ್ಮಂ ದಕ್ಷಂ | ಕಮ್ಮಂಗಳೆಯಂ ನೊದಲಾದುಗ್ಗಡ |
 ಹೆಮ್ಮೆಯದೇವರ್ ಬಿಮ್ಮಿ ಉದಲಿದರ್ ನಿಮ್ಮಿಂದಸಮಾಕ್ಯಾ ||

ಕಂಪಿ ನಂಜಯ್ಯ. ಸು. 1560

ಈತನು ಮುರಿಗೆಯಾಂತವೀರನ (ಸು 1530) ಸ್ತುತಿರೂಪವಾದ ನಾಂದ್ಯವೆಂಬ ಒಂದು ಪಟ್ಟದಿಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇದು ವಾರ್ಧಕ ಪಟ್ಟದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಪದ್ಯ 24. ಇದಕ್ಕೆ ಮುರಿಗೆಯಸ್ವಾಮಿಗಳ ಸ್ತೋತ್ರದ ನಾಂದ್ಯ ಎಂಬ ಹೆಸರು ಹೇಳಿದೆ. ಈತನು ವೀರಶೈವಕವಿ; ಮುರಿಗೆಯಾಂತವೀರನ ಶಿಷ್ಯನಾಗಿದ್ದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ,

ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ. ಸು 1560

ಈತನು ಶಿವನುಹಿವಾಶತಕ, ಗುರುಸ್ತೋತ್ರದ ಟೀಕೆ ಇವುಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ. “ಶ್ರೀವೀರವಾಹೇಶ್ವರಾಂಘ್ರಸರೋಜಾತಮರಂದಪಾನಮುದಿತೇಂದಿಂದಿರ, ವಿದ್ವತ್ಕವಿ, ಸ್ವಯಶೋಚಿತಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ, ಪರಿಹೃತಪರಮತ” ಎಂದು ತನ್ನನ್ನು ವಿಶೇಷಿಸಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಇವನ ಗುರು ಶಾಂತಲಿಂಗ. ಇವನು ಸುಮಾರು 1560 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ

1 ಶಿವನುಹಿವಾಶತಕ

ಇದರಲ್ಲಿ 113 ವೃತ್ತಗಳೂ 2 ಕಂದಗಳೂ ಇವೆ; ಪ್ರತಿವೃತ್ತವೂ ಶ್ರೀಚೆನ್ನಮಲ್ಲೇಶ್ವರ ಎಂದು ಮುಗಿಯುತ್ತದೆ. ಇದು ಶಿವವಾರಮ್ಯವನ್ನು

ಪ್ರತಿವಾದಿಸುವ ಗ್ರಂಥ. ಇದಕ್ಕೆ ಚೆನ್ನ ಮಲ್ಲೇಶ್ವರಶತಕ ಎಂಬ ಹೆಸರೂ ಉಂಟು. ಇದು ಶ್ರುತಿಸೂಕ್ತಿರತ್ನವಾಲಾಸ್ತುತಿ, ವೇದಾಂತಸಾರಾರ್ಥದಿಂದೆನಿಸಿದ ಕತಕಂ ಎಂದು ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಇದರ ವಿಷಯವಾಗಿ ಹೀಗೆ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ--

ಶಿವಮಹಿಮಾಶತಕಂ ವೈ | ಸ್ಥವವಾಗದ್ವೈತಿಕರ್ಮಿಗಳ ಪುಚ್ಚಲಯಂ |

ಪ್ರವರಶಿವಭಕ್ತಪುಷ | ದ್ವವನದೊಳಿದು ಬೆಳವ ರತ್ನದೀಪಿಕೆಯನಿಕುಂ ||

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಶಿವಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಈ ಶತಕದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ--

ಹರಿಯಂ ಕಞ್ಜನೇ ಕಂದಿಸುತ್ತೆ ವಿಧಿಯಂ ನಿತ್ರಾಣಿಯಂ ಮಾಡಿ ದಿ |

ಗ್ವರರಂ ಬೆಂಬಿಡದಟ್ಟಿ ಮುಟ್ಟಿ ಸುಡುತುಂ ಚಂದ್ರಾರ್ಕಮುಖ್ಯಾಮರಾ |

ಸುರರಂ ತುತ್ತುತೆ ಬರ್ಪ ಘೋರನಿಷಮಂ ಕಂಠಾಗ್ರದೊಳ ತಾಳ್ಪ ಶಂ |

ಕರ ನೀನೊಪ್ಪಿರೆ ಬೇಱಿದೇವರೊಳರೇ ಶ್ರೀಚೆನ್ನ ಮಲ್ಲೇಶ್ವರಾ ||

ಕೆಲಬರ ಕರ್ಮವೆ ಕರ್ತೃನೊಂದು ನುಡಿವರ ಕಲ್ಮಿಪ ಕಳ್ಳಂಗೆ ಸಂ |

ಕಲೆಯಂ ಬಂಧಿಸುತಿರ್ಪದೇಂ ಕಳವೊ ಆಶ್ಲಾಕರ್ತೃ ಬೇಱೊವರ್ನೋ ||

ಫಲಮಂ ಕರ್ಮಿಗೆ ಜಾಡ್ಯಕರ್ಮಮದು ತಾನೇನೀವುದೇ ದೇವ ನಿ |

ನೊಲವಿಂದಲ್ಲದೆ ತತ್ಕಲಂ ಲಭಿಪುದೇ ಶ್ರೀಚೆನ್ನ ಮಲ್ಲೇಶ್ವರಾ ||

ಆನಲಂ ತಮ್ಮಯ ದೇವರೆಂದು ಭಜಿಸರ್ ನಿಜ್ಜಂ ದ್ವಿಜರ್ಕಳ್ ನಿಕೇ |

ತನಮಂ ತಾನದು ದಳ್ಳಿಸುತ್ತೆ ಸುಡಲಯ್ಯೋ ಕೆಟ್ಟಿವೆಂದಂತದಂ ||

ಕನಲುತ್ತಾಗಳೆ ಕೂಡ ನಂದಿಸುತೆ ದೈವದ್ರೋಹಮಂ ಮಾಟ್ಟರಾ |

ಬಿಸುಗ್ಗೇ ತ್ತಣ ಭಕ್ತಿಭಾವನಿಯಮಂ ಶ್ರೀಚೆನ್ನ ಮಲ್ಲೇಶ್ವರಾ ||

2 ಗುರುಸ್ತೋತ್ರದ ಟೀಕೆ

ಮೂಲಗ್ರಂಥವಾದ ಗುರುಸ್ತೋತ್ರವು ಶೀಲವಂತಯ್ಯನಿಂದ (ಸು. 1160) ರಚಿತವಾದುದು. ಇದಕ್ಕೆ ಆತ್ಮಲಿಂಗಪ್ರಾಣವಸಂಯೋಗಸ್ಥಲದ ತಿವಿಧಿ ಎಂದೂ ಹೆಸರುಂಟು.¹ ಈ ಟೀಕೆಯನ್ನು “ಗುರುಶಾಂತಲಿಂಗನಡಿ ದಾವರೆಯ ಶಿರಸಾವಹಿಸಿಯುನಿರ್ದೆಂ” ಎಂದು ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಈ ಶಾಂತಲಿಂಗನನ್ನು ಹೀಗೆ ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ--

ಅದಿನ ಹರಗುರುವಾಕ್ಯದೆ | ಹೊಂದಿದ ಶಿವಯೋಗಸಾರವಾತುಲತಂತ್ರಂ |
ಕಂದಸದಗ್ರಂಥಶ್ರುತಿವ್ಯ | ತ್ತಂಗಳ ಗುರುಶಾಂತಲಿಂಗ ತಾನಹಿದಿಕುಂ ||

ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಈ ತ್ರಿಸದಿ ಇದೆ--

ಎಲ್ಲಾ ಪುರಾತನರ ಮೆಲ್ಲಡಿಯ ನಿಜವ್ಯದಯ |
ದಲ್ಲಿ ತಳಿದಗಲದಿರು ಮಗನೆ ಎಂದು ಜೆನ್ನ |
ಮಲ್ಲನನು ಸಲಹಿದಿ ಗುರುವೆ ||

ಶಾಂತೇಶ. 1561

ಈತನು ತೋಂಟದಸಿದ್ಧೇಶ್ವರನ ಪುರಾಣವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ; ಅಮರಗುಂಡದ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನಾಜ್ಞೆಯಿಂದ ಶೂಲಮನೆಡರಿಂದ ಗುರುಭಕ್ತನನ್ವಯದ ಹುಟ್ಟು ವಾತೂಲಕ್ಕೆ ಟೀಕೆಂ ಬರೆದು ಗಣಭಾಷ್ಯರತ್ನವಾಲೆಯಂ ರಚಿಸಿದ ಗುಬ್ಬಿಯ ಮಲ್ಲಣ್ಣನ(ಸು. 1475) ವೌತ್ರನಾದ ಸಂಸ್ಕೃತಕರ್ಣಾಟಾಭಿಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞನಾದ ಬಸವವೌರಾಣದ ಮಲ್ಲಣ್ಣಾರ್ಯನ (1513) ಮಗನು. ಈ ಮಲ್ಲಣ್ಣನು “ವಿಮಲಗುರು ತೋಂಟದಾರ್ಯನ (ಸು. 1470) ಪದಕಮಲಪಟ್ಟರಣ” ಎಂದು ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಈ ಮಲ್ಲಣ್ಣನಿಗೆ ಗುರುಭಕ್ತ ಎಂಬ ಮಗನು ಇದ್ದನೆಂದೂ ಇವನ ಮಗನೇ ಬಸವವೌರಾಣದ ಮಲ್ಲಣ್ಣಾರ್ಯನೆಂದೂ ವೀರಶೈವಾಮೃತಪುರಾಣದಿಂದ (1530) ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಶಾಂತೇಶನಿಗೆ ಶಾಂತೇಶಿಕ ಎಂಬ ಹೆಸರೂ ಉಂಟು. ಇವನ ಗುರು ಗಣೇಶ್ವರ. ತನ್ನ ಗ್ರಂಥವನ್ನು “ಪಚ್ಚೆಯಕಂತೆಯಾರ್ಯನ ಕರಕಮಲದೊಳ ಜನಿಸಿ ತೋಂಟದಸಿದ್ಧಲಿಂಗನಂಫ್ರಿಯನರ್ಚಿಸುತ್ತಂ” ಉಪದೇಶವನ್ನು ಪಡೆದ ಚಂದ್ರಶೇಖರಗುರುವಿನ ಇಷ್ಟಾನುಸಾರವಾಗಿ, ಗುಮ್ಮಳಾಪುರದ ಶಾಂತೇಶನಂಫ್ರಿಯನ್ನು ನೆನೆದು, ಶಕ 1483 ರಾದ್ರಿಯಲ್ಲಿ-- ಎಂದರೆ 1561 ರಲ್ಲಿ--ಬರೆದಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

ಪೂರ್ವಕವಿಗಳಲ್ಲಿ “ ನಿರುತದಿಂ ಚೌಪ್ಪಿಶೀಲದಿ ತಾನಾಚರಿಸಿ ಬಸವೇಶ್ವರನ ಕೊಂಡಾಡಿ ಶಿವನಂ ಸ್ತುತಿಸಿದ ” ಪಾಲ್ಕುರಿಕೆಸೋಮನನ್ನು ಹೊಗಳಿದ್ದಾನೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ತೋಂಟದ ಸಿದ್ಧೇಶ್ವರನ ಪುರಾಣ

ಇದು ಭಾಮಿನೀಪಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಸಂಧಿ 7, ಪದ್ಯ 000. ಇದರಲ್ಲಿ ತೋಂಟದ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗಯತಿಯ ಚರಿತವು ಹೇಳಿದೆ. ಈ ಯತಿ ಹರದನಹಳ್ಳಿಯ ಗೋಸಲಚೆನ್ನಬಸವೇಶ್ವರನ ಶಿಷ್ಯನು; ಶಿವಗಂಗೆಗೆ ಬಂದು ಕಗ್ಗರೆಯ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿರುವ ನಾಗಿಣೀನದಿಯ ತೀರದಲ್ಲಿ ತೋಂಟದೊಳಗೆ ಶಿವಯೋಗದಲ್ಲಿದ್ದನು; ಶಿಷ್ಯನಾದ ಚಂದ್ರಶೇಖರನಿಗೆ ಭುವನಕೋಶ ಧರ್ಮಾಧರ್ಮವಿಚಾರ, ಶಿವನ ಪಂಚವಿಂಶತಿಲೀಲೆಗಳು, ಪಟ್ಟಲಕ್ರಮ, ಮುಂತಾದ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಬೋಧಿಸಿದನು. ಚಂದ್ರಶೇಖರನು ತಾನು ಕೇಳಿದ ಬೋಧೆಯನ್ನು ಸಾಂಗವಾಗಿ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಬೇಕೆಂದು ಬೆಸಸಲು ಕವಿ ಅದೇನೋರೆಗೆ ಬರೆದಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ “ಶಂಕರಗುರುಕುಲಾಂಬುಧಿಪೂರ್ಣಸಿಮಕರ” ನಾದ ಸಿದ್ಧೇಶನ ಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಶಿವ, ವಾರ್ವತಿ, ಪ್ರಭುದೇವ, ಬಸವ, ಚೆನ್ನಬಸವ, ಪುಣ್ಯಪು, ವೀರಭದ್ರ, ಭೃಂಗಿ ಇವರುಗಳನ್ನು ಪರಿವಿಡಿಯಿಂದ ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ವಸಂತ

ಶುಕ್ಲಕಾಳಿಯ ರಾವ ಕರ್ಣಕ | ಸುಕರದಿಂ ತಂಗಾಳಿ ಗಾತ್ರಕೆ |
ಸಕಲಮಂಜುಳದಾಮ್ರಪಲ್ಲವರಾಗ ನೇತ್ರಕ್ಕೆ ||
ಪ್ರಕಟಫಲರುಚಿ ಜಿಹ್ವೆಗಂ ನಾ | ಸಿಕಕೆ ಕುಸುಮಾವೋದವೆಸೆಯಲ್ |
ಮಕರಕೇತನಸಖನೆನಿಪ್ಪ ವಸಂತನೆಯ್ದಂದಂ ||

ವನ

ತಿಳಿಗೊಳಂಗಳ ನಡುವೆ ಮೂಡಿದ | ನಳಿನಕೈರವಕೆಹಗಿ ಝಂಕರಿ |
ಪಳಿಗಳಿಂದ ಜಕ್ಕಪಕ್ಕೆಯ ತೆಕ್ಕೆಯಿಂ ಮತ್ತೆ ||
ಬಳಸಿ ತೋಡುವ ಮಾಮರಂಗಳೊ | ಳೆಳಸಿ ಕೂಗುವ ಪಿಕನಿಕರದಿಂ |
ಗಿಳಿಯ ಸವಿನುಡಿಯಿಂದ ವನವಂತ್ತಲ್ಲಿ ರಾಜಿವುದು ||

ಕೈಲಾಸ

ನೆಟ್ಟನಘಮಂ ಸುಟ್ಟ ಶರಣರ | ಕೊಟ್ಟ ದುರಿತಘರಟ್ಟ ಪುಣ್ಯದ |
ದಟ್ಟ ಸುಖಮಂ ಬಿಟ್ಟ ಸುಜನ | ಗಟ್ಟ ಕರುವಿಟ್ಟ ||

ಳಿದುವುಗಳ ವಚನಸಂಖ್ಯೆ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿ ಹೇಳಿಲ್ಲ. ಅಪ್ಪಾವರಣನೋತ್ರದ ವಚನದಲ್ಲಿ ಗುರು, ಲಿಂಗ, ಜಂಗನು, ವಿಭೂತಿ, ರುದ್ರಾಕ್ಷಿ, ಮಂತ್ರ, ವಾದೋದಕ, ಪ್ರಸಾದ ಇವುಗಳ ಮಹತ್ತ್ವವು ನಿರೂಪಿತವಾಗಿದೆ.

ಶ್ರುತಕೀರ್ತಿ 1567

ಈತನು ವಿಜಯಕುಮಾರಿಯ ಚರಿತೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಜೈನಕವಿ; ಇವನ ಪಿತಾಮಹನು ಕನಕಗಿರಿಯ ವಿಜಯಕೀರ್ತಿ, ತಂದೆ ಅಕಲಂಕ. ಇವನಿಗೆ ಶ್ರುತಕೀರ್ತಿಯೆಂಬ ಹೆಸರಲ್ಲದೆ ರಾಮಚಂದ್ರ, ಚಂದನವರ್ಣಿ ಎಂಬ ಹೆಸರುಗಳೂ ಇದ್ದಂತೆ ಈ ಕೆಳಗಣ ಪದ್ಯದಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.—

ಸಂದ ಸಂಸಾರದೊಳಗೆ ರಾಮಚಂದ್ರನು | ಚಂದನವರ್ಣಿ ಮಧ್ಯದೊಳು |
 ಸಂದುದು ಕಡೆಯೊಳು ಶ್ರುತಕೀರ್ತಿದೇವರಿ | ನ್ನಂದೆಂಬ ನಾನು ಲೋಕದೊಳು ||
 ಈತೆಯೊಳು ಮೂಝನಾನುವ ತಳಿದ ಮ | ತ್ತಾತನೊಲಿದು ಕೇಳಿದನು |

ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಶಕ 1488 ಪ್ರಭವದಲ್ಲಿ ಆರಂಭಿಸಿ ವಿಭವದಲ್ಲಿ (1567) ಮುಗಿಸಿದಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ವಿಜಯಕುಮಾರಿಯ ಚರಿತೆ

ಇದು ಸಾಂಗತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಪದ್ಯ 1312. ಇದರಲ್ಲಿ “ವಿಜಿತೇಂದ್ರಿಯಳಾಗಿ ಕಾಮನ ಗೆಲಿದ” ವಿಜಯಕುಮಾರಿಯ ಕಥೆ ಹೇಳಿದೆ. ಅರೈಭಾಸೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಈ ಕಥೆಯನ್ನು ಕನ್ನಡಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಬರೆ ಎಂದು ಜೈನೋತ್ತಮರು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಲು ಬರೆದಂತೆ ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಜಿನಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಸಿದ್ಧಾದಿಗಳು, ಸರಸ್ವತಿ, ಗಣಧರರು ಇವರುಗಳನ್ನು ಹೊಗಳಿ ಅನಂತರ ಭದ್ರಬಾಹುವಿನಿಂದ ಶ್ರುತಕೀರ್ತಿಯವರಗೆ¹ ಜೈನಗುರುಗಳನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಪೂಜ್ಯವಾದ ಸ್ತುತಿರೂಪವಾದ ಒಂದು ಪದ್ಯವನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ—

1 ಭದ್ರಬಾಹು, ಗುಣಭದ್ರ, ಸಮಂತಭದ್ರ, ಇಂದ್ರನಂದಿ, ಮಹಾನಂದಿ, ಸಿಂಹನಂದಿ, ವೀರನಂದಿ, ವೀರಸೇನ, ನಯಸೇನ, ವೀರಾಚಾರ್ಯ, ಚಂದ್ರಪ್ರಭ, ಶುಭಚಂದ್ರ, ನೇಮಿಚಂದ್ರ, ಪೂಜ್ಯವಾದ, ಕೊಂಡಕುಂದ, ಕವಿಸರಮೇಷ್ಟ್ರಿ, ಚಾರುಕೀರ್ತಿ ಪಂಡಿತ, ಅಕಲಂಕ, ಚಂದ್ರಪ್ರಭ, ವಿದ್ಯಾನಂದ, ಪ್ರಭೇಂದು, ಶ್ರುತಕೀರ್ತಿ.

ತನುದೋಷಕೆ ಮೈದ್ಯ ವಚನದೋಷಕೆ ಶಬ್ದ | ಮನದೋಷಕೆ ತತ್ವವನು |
 ಜನಕಉಹಿದ ಶ್ರೀವೂಜ್ಯಪಾದರ ಪಾದ | ವನಜಕ್ಕೆ ನಾನೆಣಿಗುವೆನು ||

ರಂಗಾಚಾರ್ಯ ಸು. 1570.

ಈತನು ಶ್ರೀರಂಗಮಾಹಾತ್ಮ್ಯವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಶ್ರೀವೈಷ್ಣವಕವಿ ; ಕೌಂಡಿನ್ಯಗೋತ್ರದವನು ; ಹೊಮ್ಮಗ್ರಾಮನಿವಾಸಿ ; ಕಂದಾಡೆಯಾಚಾರ್ಯನ ಶಿಷ್ಯನು ; ತಿರುಮಲಾಚಾರ್ಯನ ತಮ್ಮ; ಅಪ್ರಮೇಯದೀವರಭಕ್ತ. ನಮಗೆ ದೊರೆತ ಈ ಗ್ರಂಥದ ಪ್ರತಿ 1663ರಲ್ಲಿ ಬರೆದುದಾದುದರಿಂದ ಕವಿ ಸುಮಾರು 1570ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಶ್ರೀರಂಗಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ

ಇದು ಗದ್ಯರೂಪವಾಗಿದೆ ; ಪರಿಚ್ಛೇದ 10. ಗ್ರಂಥಾರಂಭದಲ್ಲಿ-- ಸಕಲಪುರಾಣಸಾರಭೂತವಾದ ಮಹೇಶ್ವರನಾರದಸಂವಾದವಾದ ಪನ್ನೆರಡುಸಾವಿರಸಂಹಿತೆಗಳುಳ್ಳ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ದಶಾಧ್ಯಾಯಪರಿಮಿತವಾದ ಶ್ರೀರಂಗಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ--ಎಂದಿದೆ. ಇದನ್ನು ಕವಿ " ಸರ್ವಜನರ್ಗ ಸುಲಭವಾಗಿ ತಿಳಿವಂತೆ ಕರ್ಣಾಟಕಭಾಷಾರಚನೆಯಿಂ " ನಿರೂಪಿಸಿದನು. ಗ್ರಂಥಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಈ ಗದ್ಯವಿದೆ--

ಸ್ವಸ್ತಿ ಸಮಸ್ತವಿಬುಧನಿವಹಮೌಳಿರಚಿತನಾನಾವಿಧೋಪಲಪ್ರಭಾವ್ರಾತ್ರರಂಜಿತ ಪದಕಮಲನಿಹಿತಾಂತಕರಣೇನ ಅಪ್ರಮೇಯಕೃಪಾಕಟಾಕ್ಷವೀಕ್ಷಣ....ರಂಗನಾಮುಕೇನ ವಿರಚಿತಶ್ರೀರಂಗಮಾಹಾತ್ಮ್ಯಂ ಸಂಪೂರ್ಣಂ.

ಚಿನ್ನರಾಜ ಸು. 1570

ಇವನು ವೈದ್ಯಸಾರಸಂಗ್ರಹವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಈತನು ಎಳಂದೂರು (ಬಾಲಚಂದ್ರಪುರದ) ದೊರೆ; ಹದಿನಾಡುರಾಜರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನು. ಇವನ ಕುಲದೈವವು ಎಳಂದೂರುಗೌರೀಶ್ವರ. ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1570 ಆಗುತ್ತದೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ವೈದ್ಯಸಾರಸಂಗ್ರಹ

ಇದರಲ್ಲಿ ಹಲವು ವಿಧವಾದ ಚಿಕಿತ್ಸೆಗಳು ಹೇಳಿವೆ; ಪ್ರಕರಣ 12. ಸಂಸ್ಕೃತಶ್ಲೋಕಗಳನ್ನು ಉದಾಹರಿಸಿ ಅವುಗಳಿಗೆ ಟೀಕೆಯನ್ನು ಬರೆದು

ಕವಿ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಪ್ರಕರಣಗಳ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಈ ಗದ್ಯವಿದೆ—

ಇತಿ ಶ್ರೀಮತ್ಕರ್ಣಾಟದೇಶಾಂತರ್ಗತಪೋಸಣದೇಶಮಧ್ಯೋಲ್ಲಸತ್ಯಾವೇರೀದಕ್ಷಿಣಭಾಗಸ್ಥಿತಬಾಲಚಂದ್ರಪುರಸ್ತ್ರಿಗೌರೀಶ್ವರಕೃಪಾಲಬ್ಧನಿಭವ ಬಾಲಚಂದ್ರಪುರಾಧೀಶ್ವರ ಚೆನ್ನರಾಜಭೂಪಾಲವಿರಚಿತಮಪ್ಪ ಸರ್ವಲೋಕೋಪಕಾರಕ ಕರ್ಣಾಟಭಾಷಾವಿಶದೀಕೃತ ವೈದ್ಯಸಾರಸಂಗ್ರಹೇ.

ಈ ಗ್ರಂಥದ ಮತ್ತೊಂದು ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ—

ಇತಿ ಶ್ರೀಕರ್ಣಾಟಕದೇಶಮಧ್ಯೋಲ್ಲಸತ್ಪ್ರವರ್ಣನದೀತೀರವಿಲಸಿತಬಾಲಚಂದ್ರಪುರಸ್ಥಿತ ಸರ್ವವಿದ್ಯಾವಿಶಾರದ ನಾರಸಿಂಹಶಾಸ್ತ್ರೀವಿರಚಿತ ಸರ್ವಲೋಕೋಪಕಾರಕ ಕರ್ಣಾಟಕಭಾಷಾವಿಶದೀಕೃತ ವೈದ್ಯಸಾರಸಂಗ್ರಹೇ ಎಂಬ ಗದ್ಯವಿರುವುದರಿಂದ ನಾರಸಿಂಹಶಾಸ್ತ್ರೀ ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದುದನ್ನು ಪೋಷಕನಾದ ಚೆನ್ನರಾಜನ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿರಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಈಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ನಾರಸಿಂಹಭಟ್ಟರಸಂಹಿತೆ ಎಂಬ ಹೆಸರೂ ಉಂಟು.

ವಾದಿರಾಜ ಸು. 1570

ಈತನು ವೈಕುಂಠವರ್ಣನೆ, ಸ್ವಪ್ನಗದ್ಯ, ಲಕ್ಷ್ಮೀಯ ಶೋಭಾನೆ, ಕೀರ್ತನೆಗಳು, ಭಾರತತಾತ್ಪರ್ಯನಿರ್ಣಯಟೀಕೆ ಇವುಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ.

ಇವನು ಮಾಧ್ವಕವಿ; ಉಡುಪಿಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಸೋದಿಮಠದ ಸ್ವಾಮಿಯಾಗಿದ್ದನು. ಸೋದಿಯಲ್ಲಿ ಈತನ ಬೃಂದಾವನವಿದೆ. ಇವನು ವ್ಯಾಸರಾಯನಲ್ಲಿ(ಸು. 1525) ಓದಿದಂತೆಯೂ 1607ರಲ್ಲಿ ಗತಿಸಿದಂತೆಯೂ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಅನೇಕವಾದಿಗಳನ್ನು ವಾದದಲ್ಲಿ ಜಯಿಸಿದುದರಿಂದ ಈತನಿಗೆ ಈಹೆಸರು ಬಂದಂತೆ ಪ್ರತೀತಿಯಿದೆ. ಈತನ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಹಯವದನ ಎಂಬ ಅಂಕಿತವು ಉಪಯೋಗಿಸಿದೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ

1. ವೈಕುಂಠವರ್ಣನೆ

ಇದು ಸಾಂಗತ್ಯ, ಹಾಡು ಇವುಗಳನ್ನು ಒಳಕೊಂಡಿದೆ; ಸಂಧಿ 4. ಇದಕ್ಕೆ ತತ್ವಸಾರದ ಸೊಬಗಿನಸೋನೆ ಎಂಬ ಹೆಸರೂ ಉಂಟು. ಇದರಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಸಾಧಿತವಾದ ವಿಷಯವು ಈಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ—

ತತ್ಪ್ರಸಾರದ ಸೊಬಗು ಭರೆಯೊಳು | ವಿಸ್ತರಿಸಬೇಕೆಂದು ಮುನಿಕುಲ |
 ರತ್ನ ಶ್ರೀಗುರುಸಾದಿರಾಜನು ಶ್ರುತಿಪುರಾಣಗಳ ||
 ಮೊತ್ತವನು ನೆಹನೆ ಮಧಿಸಿ ಮೇಲಣ | ಮುಕ್ತಿಸೃಷ್ಟಿಸ್ಥಿತಿಯಂಗಳ |
 ನರ್ಥಿಯಲಿ ಬಣ್ಣಿಸಿದ ಕಥೆಯನು ಕೇಳಿ ಸಜ್ಜನರು ||
 ಕನ್ನಡಿಯೊಳು ತೋರ್ಪಂತೆ ಪೂರ್ಣಪ್ರಜ್ಞರ ಮತ | ದುನ್ನತದ ತತ್ಪ್ರಸಾರವನು |
 ಕನ್ನಡದಿ ಬಣ್ಣಿಸಿದ ವಾದಿರಾಜನುನಿ ||

ಅರಂಭದಲ್ಲಿ ವಿಷ್ಣು, ವೇದವ್ಯಾಸ, ಸರಸ್ವತಿ, ಅನಂದತೀರ್ಥ ಇವರು
 ಗಳ ಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಕೃತಶ್ಲೋಕಗಳನ್ನು ಉದಾಹರಿಸಿ ಅವುಗಳ
 ಅರ್ಥವು ಹಾಡಿನರೂಪವಾಗಿ ಹೇಳಿದೆ. ಈಗ್ರಂಥದಿಂದ ವಿಷ್ಣುಸ್ತುತಿರೂಪ
 ವಾದ ಸ್ವಲ್ಪಭಾಗವನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ—

ಇಂದ್ರನ ರಾಜ್ಯವ ತಂದನ ಶುಭಗುಣ | ಸಾಂದ್ರನ ಸುರಸಭಾಚಂದ್ರನ |
 ನಂದನ ಕಂದನ ವಂದ್ಯನ ನಿತ್ಯಾ | ನಂದನ ತುತಿಸೆ ಮುಕುಂದನ ||
 ಶಾರಿಯ ನೆನೆವೆನುಸಾರಿಯ ಕುಜನರ | ವೈರಿಯ ಮಂದರೋದ್ಧಾರಿಯ |
 ಹರಿಯ ದುರಿತನಿವಾರಿಯ ಸುಜನೋಪ | ಕಾರಿಯ ಮುಕುತಿಗೆ ದಾರಿಯ ||
 ಇಷ್ಟನ ದುರಿತಫುರಟ್ಟನ ಜಗಕತಿ | ದಿಟ್ಟನ ಸತತಸಂತುಷ್ಟನ |
 ಶಿಷ್ಯನ ಶುಭಗುಣಪುಷ್ಪನ ತುತಿವೆನು | ಕೃಷ್ಣನ ಶ್ರುತಿಗಿಂಬ ಕೊಟ್ಟನ ||

2. ಸ್ವಪ್ನಗದ್ಯ

ಇದಕ್ಕೆ ಗದ್ಯ ಎಂಬ ಹೆಸರಿದ್ದರೂ ಇದರಲ್ಲಿ 45 ಭಾಮಿನೀಪಟ್ಟದಿಗ
 ಳಿವೆ. ಇವುಗಳನ್ನು 9 ಹಾಡುಗಳಾಗಿ ಭಾಗಿಸಿರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ.
 “ಇಂತು ಸ್ವಪ್ನಾವಸ್ಥೆಯಲಿ ನೂಕಾಂತ ಗುರುವಾದಿರಾಜಗೆ ನಿಂತು ವೆ
 ಷುಡ ಪದಗಳಿವು” ಎಂಬುದರಿಂದ ಇದನ್ನು ದೇವರು ಕವಿಗೆ ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿ
 ಹೇಳಿದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ಒಂದೆರಡು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ
 ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ—

ಇಷ್ಟದೇವರ ಮಧ್ಯಲಿ ಮನ | ಮುಟ್ಟಿ ನನ್ನನೆ ಭಜಿಸು ದಿವಿಜರು |
 ಶಿಷ್ಯಜನಗೆ ಗುರುಗಳೆಂದವರಂಘ್ರಿಗಭಿನಮಿಸು ||
 ನಷ್ಟವಾಗದವೋಲು ನಿನ್ನನು | ಘಟ್ಟಿಯಾಗಿಯೆ ರಕ್ಷಿಸುವೆ ನಾ |
 ದೃಷ್ಟಿಗೋಚರನಹೆನು ಮುಕ್ತಿಯ ಕೊಟ್ಟು ಸಲಹುವೆನು ||
 ನಾನು ಸುಜ್ಞನು ಜೀವನಜ್ಞನು | ನಾನು ಮುಕ್ತನು ಜೀವ ಬದ್ಧನು |

ನಾನು ಪಾತಕಪೀನ ಜೀವನು ಪಾಪಭರಿತನಶ್ಯೈ ||
 ನಾನು ಜನ್ಮವಿದೂರ ನಾನಾ | ಯೋನಿಯಲಿ ಜನಿಸುವನು ಜೀವನು |
 ಮಾಣು ಜಲವನು ನಿನ್ನ ಜನಕನ ಹೆಸರ ಹೇಳಿನ್ನು ||

3: ಲಕ್ಷ್ಮಿಯ ಶೋಭಾನೆ.

ಇದರಲ್ಲಿ 112 ಪದಗಳಿವೆ; ಒಂದೆರಡನ್ನು ಉದಾಹರಿಸುತ್ತೇವೆ--
 ಪೊಳೆವ ಕಾಂಚೀದಾಮ ಉಲಿವ ಕಿಂಕಿಣಿಗಳು | ನಲಿವ ಕಾಲಂದಿಗೆ ಗಲುಕೆವಲು |
 ನಳನಳಿಸುವ ಮುದ್ದುಮುಖದ ಚಲವ ಲಕ್ಷ್ಮಿ | ಸುಹುಲಿ ನಮ್ಮ ವಧೂನರರ ||
 ಆನೆಯ ಮಾನದಲಿ ಅಡಗಿಸಿಕೊಂಬರುಂಟೆ | ಅನೇಕಕೋಟಿಯಜಾಂಡವ |
 ಅಣುರೋಮಕೂಪದಲಿ ಆಳೆವ ಶ್ರೀಹರಿಯು | ಜನನೀಜತರವು ಒಳಗೊಂಬುದೇ ||

4. ಭಾರತತಾತ್ಪರ್ಯನಿರ್ಣಯಟೀಕೆ

ಇದು ಮಧ್ಯಗುರುರಚಿತವಾದ ಭಾರತತಾತ್ಪರ್ಯನಿರ್ಣಯಕ್ಕೆ ಕನ್ನಡ
 ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ.

5. ಕೀರ್ತನೆಗಳ

ಇವು ವಿಷ್ಣುಸ್ತುತಿರೂಪವಾಗಿಯೂ ವೇದಾಂತಬೋಧಕವಾಗಿಯೂ
 ಇವೆ. ಒಂದನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ--

ರಾಗ ಮೋಹನ, ಚಾಪುತಾಳ.

ಪಲ್ಲವಿ || ಹಣವೇ ನಿನ್ನಯ ಗುಣ ಏನು ಬಣ್ಣಿಪೆನೋ ||
 ಅನುಪಲ್ಲವಿ || ಹಣವಿಲ್ಲದವನೊಬ್ಬ ಹಣವೆ ಸರಿ ಕಂಡೆಯಾ ||
 ಬಿಲೆಯಾಗದನೆಲ್ಲ ಬಿಲೆಯ ಮಾಡಿಸುವೆ |
 ಎಲ್ಲಾ ವಸ್ತುಗಳನ್ನಿದ್ದಲ್ಲೆ ತರಿಸುವೆ |
 ಕುಲಕೆಟ್ಟವರ ಸತ್ಕುಲಕೆಸೇರಿಸುವೆ | ಯೂಲೆಯನಾದರುತಂದು ಒಳಗೆ ಕೂರಿಸುವೆ ||1||
 ಅಂಗನೆಯರ ಸಂಗತಿಯ ಮಾಡಿಸುವೆ |
 ಶೃಂಗಾರಾಭರಣಗಳ ಬೇಗ ತರಿಸುವೆ |
 ಮಂಗನಾದರು ಅನಂಗನೆಂದೆನಿಸುವೆ | ಕಂಗಳಿಲ್ಲದವನಿಗೆ ಮಗಳ ಕೊಡಿಸುವೆ ||2||
 ಜರಣಕ್ಕೆ ಬಂದಂಥ ದುರಿತಬಿಡಿಸುವೆ |
 ಸರ್ವರಿಗೆ ಶ್ರೇಷ್ಠ ನರನ ಮಾಡಿಸುವೆ |
 ಅಃ ಯದ ಶುಂಠನ ಅಘೃತನೆನಿಸುವೆ | ಸಿರಿಹಯವದನನ ಸ್ಮರಣೆಮಱಿಸುವೆ ||3||

ದೊಡ್ಡಣಾಂಕ. 1578

ಈತನು ಚಂದ್ರಪ್ರಭಸಟ್ಟಿದಿಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಜೈನ
 ಕವಿ; ಹೊಯಿಸಳದೇಶದಲ್ಲಿಯ ನಿಟ್ಟೂರ ಅದಿಸೆಟ್ಟಿಯ ಮಗನಾದ ಬೆಟ್ಟದ

ಗುಮ್ಮಿಸೆಟ್ಟೆಯ ಮಗನು. ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಶಕ 1500 ನೆಯ ಬಹುಧಾ ನೈಸಂವತ್ಸರದಲ್ಲಿ—ಎಂದರೆ 1578 ರಲ್ಲಿ ಬರೆದಂತೆ

ಅದವಚೆದ ಶಕಾಬ್ದ ಸಾವಿರ | ದಿಂದ ಮುಂದೈನೂಜನೆಯ ಸಲೆ |

ಸಂದ ಬಹುಧಾನ್ಯಾಖ್ಯವತ್ಸರಭಾದ್ರಪಗಮಾಸ ||

ನಿಂದ ಶುದ್ಧ ಚತುರ್ದಶಿಯೊಳಾ | ಚಂದ್ರನಾಥನ ಕಥೆ ಸಮಾಪ್ತಿಗೆ |

ಬಂದುದಿನಲಾಪುಣ್ಯದಿಂದ ನಿರಂತರವುಮಾಗೆ ||

ಎಂಬ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಚಂದ್ರಪ್ರಭಷಟ್ಟದಿ

ಇದು ಭಾಮಿನೀಷಟ್ಟದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ 8 ನೆಯ ತೀರ್ಥಂ ಕರನಾದ ಚಂದ್ರಪ್ರಭನ ಚರಿತವು ಹೇಳಿದೆ

ಪರ್ವತದೇವ. 1578

ಇವನು ನನ್ನಯ್ಯಗಳ ಚಾರಿತ್ರವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಈತನು ವೀ ರಶೈವಕವಿ; ಉತ್ತರದೇಶದ ದಿವ್ಯನಗರದಲ್ಲಿರುವ ಒಂಟೆತ್ತಿನಮಠದ ಸ್ವಾಮಿಯಾದ ವಿರೂವಾಕ್ಷನ ಶಿಷ್ಯನು. ತನ್ನ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಶಕ 1499ನೆಯ ಈಶ್ವರಸಂವತ್ಸರದ ಫಾಲ್ಗುಣದಲ್ಲಿ, ಎಂದರೆ 1578 ರಲ್ಲಿ, ಬರೆದಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ನನ್ನಯ್ಯಗಳ ಚಾರಿತ್ರ

ಇದು ಸಾಂಗತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಸಂಧಿ 13 ಪದ್ಯ 1550. ಇದರಲ್ಲಿ ಬಸವನ ಸಮಕಾಲದವನಾದ ನನ್ನಯ್ಯನೆಂಬ ಶಿವಭಕ್ತನ ಚರಿತವು ಹೇಳಿದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥವು ಭಕ್ತಿಯಾಗರ, ಕೈಲಾಸಸೋಪಾನ, ಪುಣ್ಯಜ್ಞಾನದು ದಯ, ಮುಕ್ತಿಯ ಪದ ಎಂದು ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ನಮಗೆ ದೊರೆತ ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ಮೊದಲೋಲೆ ಇರಲಿಲ್ಲ; 2 ನೆಯ ಓಲೆಯ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಗಣಪತಿ, ವೀರಭದ್ರ, ಪಾರ್ವತಿ, ಸರಸ್ವತಿ ಇವರುಗಳ ಸ್ತುತಿ ಇದೆ ಈ ಗ್ರಂಥ ದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ---

ಸಮುದ್ರ

ನೆಲೆಯ ನೋಡುವರಿಗಸಾಧ್ಯದ ಗುಣದಿಂದ | ಕುಲವ ನೋಡಲು ಕಾಣಗೊಡದೆ |
ಬಲವಿದಲ್ಪಿಯ ಾ ದಂಸಿದಕಾರಣ | ಸಲೆಶಿವನನು ಪೋಲ್ತೆನೆಂದು ||

ಹರಗೆವೆಚ್ಚಿಯ ದೈತ್ಯರಿಗೆ ಸಿರಿಬಲವ | ಸುರುಗೆ ಸುಧೆಯಿಸಿಂದ್ರಂಗೆ |
 ಪರಮೈಶ್ವರೈವನಿತ್ತುವುದಾರಿಗ | ಛರಸನಂತೊಪ್ಪಿತು ಕಡಲು ||

ಉದ್ಯಾನ

ನುಡಿವರಗಳಿ ಕೂಗುವ ಸೊಕ್ಕುಕೋಗಿಲೆ | ಬಿಡದೆ ನಲಿವ ಸೋಗೆನವಿಲು |
 ಒತನೊಡನುಲಿವ ವರಸಮ್ಯಗದಿಂದಲಿ | ಕಡುಚೆಲುವೆಸೆದುದು ಬನದ ||

ಸಂಗೀತ

ಹೆಂಗಳನಗಲಿದನಗೆ ವಿರಪದಿಂದ | ಲಂಗಜಗೀಡಾದವಗೆ |
 ಸಂಗಡವಾಗಿ ದುಖುವ ಮಾಣಿಸುವುದೊಂದು | ಸಂಗೀತರಸಕೆಣಿಯುಂಟೀ ||

ವೈರಾಗ್ಯ

ಜಲದೊಳಗಣ ವಿನಾಸು ಬಾಯ ಸವಿಗೆ ಹೋಗಿ | ಬಲೆಗಾಳಿನ ಗಾಣದಲ್ಲಿ |
 ಸಿಲುಕಿದಂದದಿ ಹೊನ್ನುಹೆಣ್ಣುಮಣ್ಣಿಗೆ ಸಿಲುಕಿ | ಬಲುಕೇಡಕೆಡುವರು ನರರು||

ಅದೃಶ್ಯಕವಿ ಸು. 1580.

ಈತನು ಪ್ರೌಢರಾಯನಕಾವ್ಯವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರ ಶೈವಕವಿ ; ತನ್ನ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ—ಮಳೆಯ ಮಲ್ಲೇಶ; ಅವನ ಶಿಷ್ಯ ಬಿಜಾಪುರದಪ್ರಾಂತದಲ್ಲಿ ತೊರೆಸಾಲಪರಗಣೆಯ ಕೊಲ್ಲಾಪುರಕೆ ದೇಶಾಯಿ ನಾಡೆರೆಯ ಹಕ್ಕುರಿಯಕುಲದಗ್ರಹವೆಸಿಪ ಶಂಕರ ; ಮಗ ಅಣ್ಣೇಂದ್ರ; ಮಗ ಅದೃಶ್ಯಕವಿ. ಗುಬ್ಬಿಯಮಲ್ಲಣಾರ್ಯನ ವೀರಶೈವಾಮೃತಪುರಾಣದಿಂದ(1530) ಮಳೆಯಮಲ್ಲೇಶನು ಮಲ್ಲಣಾರ್ಯನಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಹಿಂದೆ ಇದ್ದ ಹಾಗೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1500 ಆಗಬಹುದು. ಇವನಿಂದ 3ನೆಯ ತಲೆಯವನಾದ ಕವಿಯ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1580 ಆಗಬಹುದು. ಕವಿಗೆ ಅದ್ವೀಶಪ್ಪ ಎಂಬ ಹೆಸರೂ ಇದ್ದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಪ್ರೌಢರಾಯನಕಾವ್ಯ.

ಇದು ವಾರ್ಧಕಷಟ್ಪದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ ; ಸಂಧಿ 21, ಪದ್ಯ 1113. ವಿದ್ಯಾನಗರದಲ್ಲಿ ಆಳುತ್ತಿದ್ದ ಪ್ರೌಢರಾಯನಿಗೆ(1419-1446)ಅವನಮಂತ್ರಿಯಾದ ಜಕ್ಕಣಾಚಾರ್ಯನು ಹೇಳಿದ ಶಿವಶರಣರ ಕಥೆಯ ಸಾರವನ್ನು ತಾನು ಈಗ್ರಂಥರೂಪವಾಗಿ ಬರೆದಂತೆ ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಪ್ರೌಢರಾಯನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಡೆದುದಾಗಿ ಕವಿ ಹೇಳುವ ಕೆಲವು ಅಂಶಗಳನ್ನು ಕೆಳಗೆ ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ:

ಪ್ರೌಢರಾಯನ ಒಳ ಕಂದಾಳಪದ್ಧಿಯಾಚಾರ್ಯನೆಂಬವನು ಭಾರತವನ್ನು ಓದಿ ಮೆರೆವಣಿಗೆಯ ಮಾಡಿಸಿದನು. ಅದ ನೋಡಿ ಜಕ್ಕಣಾಚಾರ್ಯನು ಕುಮಾರಬಂಕನಾಥಗುರುವಿನ ಪಾದುಕೆಯನ್ನು ನೆಲೆಗೊಳಿಸಿ ಪ್ರಭುದೇವರ ವಚನಗಳಿಗೆ ಏಕೋತ್ತರಶತಸ್ಥಲದ ಸೂತ್ರಗಳ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತ 101 ವಿರಕ್ತರು ಕರತಲದನಾಗಯ್ಯ, ಕಲ್ಮ ಠದಪ್ರಭುದೇವ, ವೀರಣ್ಣೋಡಿಯ, ಚಾಮರಸ ಮುಂತಾದವರು ಸೇರಿ ಏಕೋತ್ತರ ಶತಸ್ಥಲವನು ರಾತ್ರಿ ಮೆರೆಯಿಸಿದರು. ಮುಕುಂದವೆದ್ದಿಗೂ ಜಕ್ಕಣನಿಗೂ ವಾಗ್ವಾದವಾಗಿ ಚಾಮರಸನು ದಿನಕ್ಕೆ 11 ಪದ್ಯದಂತೆ ಪ್ರಭುಲಿಂಗಲೇಯನ್ನು ಬರೆದು ರಾಜನಲ್ಲಿ ಓದಲು ಅದಕ್ಕೆ ಜಕ್ಕಣಾಚಾರ್ಯನು ಅರ್ಥವನ್ನು ಹೇಳಲು ದೊರೆ ಸಂತೋಷಿಸಿ ಅವನಿಗೆ ಆಭರಣಾದಿಗಳನ್ನೂ 5 ಗ್ರಾಮಗಳನ್ನೂ ಉಮ್ಮಳಿಯ ಕೊಟ್ಟನು. ಹಾಗೆಯೇ ಚಾಮರಸನಿಗೆ ಮರ್ಯಾದೆಮಾಡಿಸಿ ಅವನನ್ನೇ ಮಂತ್ರಿಯಾಗಿ ಮಾಡಿಸಿ ಜಕ್ಕಣಾರ್ಯನು ಬಯಲಾದನು.

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಶಿವಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಪಾರ್ವತಿ, ಗಂಗೆ, ಗಣೇಶ, ವೇಣುಖ, ವೀರಭದ್ರ ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿ ಪ್ರಭುದೇವನಿಂದ ಸತ್ಯಣ್ಣನವರಗೆ ಪುರಾತನರನ್ನು¹ ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಆಮೇಲೆ ಸರಸ್ವತಿಯನ್ನು ಹೊಗಳಿ ಕಥೆಯನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಸಮುದ್ರ

ಕುಂಭಜನ ತುತ್ತಿಗೊಳಗಾಡೆಂ ಪರಶುರಾಮ |

ನಂಬಿಗೆ ಗುಣಿಯಾದೆ ಭಂಗವಾಯಿತ್ತೆನ್ನ |

ತಂಬುಧಿಯಿರುವಂತೆ ಸಿಡಿನ ಹನಿ ಕಂಬನಿಯು ನವತೆರೆಯು ಒಡಲ ದುಃಖ ||

ಅಂಬುಜಾಂಬಕನಳಿಯನಂಬುಜಜ ನೊಮ್ಮಗನು |

ಅಂಬುಜಾರಿಯುಮಣುಗನೆಂಬ ಉಲ್ಲಾಸತೆರೆ |

ಮುಂಬರಿಯೆ ಹರ್ಷರಸದಿಂದ ನಗುವಂತೆ ತಾನಿರ್ವಗೆಯೊಳೊಪ್ಪುತಿಹುದು ||

1. ಪ್ರಭುದೇವ, ಬಸವ, ಸಂಗಮನಾಥ, ಮಳೆಯಮಲ್ಲೇಶ, ಚೆನ್ನ ಬಸವ, ಮಡಿವಾಳದೇವಯ್ಯ, ಮಂಜಣ್ಣ, ಮನುದಾರಿ, ಹೊಡೆಹುಲ್ಲ ಬಂಕಯ್ಯ, ವೋಳಿಗೇಯವಾರಯ್ಯ, ಕೋಲಶಾಂತಯ್ಯ, ರೇಚಯ್ಯ, ಅಪ್ಪಣ್ಣ, ಸತ್ಯಣ್ಣ.

ಯುದ್ಧ

ಇತ್ತರದ ಬಲವು ಬಲಗ್ಗುತ್ತಿಗಳ ಕಿತ್ತು ಭಟ |
 ರೊತ್ತಿ ಜಡಿಯುತ್ತಲಗನೆತ್ತಿ ನೆತ್ತಿಗೆ ಹೊಯ್ದು |
 ಮತ್ತೆ ಹೊಸನೆತ್ತರೊಸರುತ್ತೆರಡುಸೈನ್ಯದೊಳು ಕತ್ತರಿಸಿ ಕೆಳುಹುತ್ತಲಿ ||
 ಮುತ್ತಿ ಮೂದಲಿಸುತ್ತ ಮುನಿಮುನಿದು ಓಡುತ್ತ |
 ತತ್ತರಿಸಿ ಬೀಟುತ್ತ ಮೊತ್ತು ತ್ಯೂಣಸಾಪಾಣ |
 ಪುತ್ತವನು ಪತ್ತುತ್ತ ಪಲ್ಲಿರಿದು ಚೀಟುತ್ತಲಿತ್ತಂಕನೀತೆಜಿನೊಳು ||

ಸೂಳೆಗೇರಿ

ಸಿಂಗರದ ತಾಣ ಸೊಬಗಿನ ಸಂತೆಯತಿಕುಟಿಲು |
 ದಂಗಡಿ ದಶಾವಸ್ಥೆಗಳ ನೆಂದಿನಾಗರವು |
 ಕಂಗಳತಿಹಬ್ಬ ಕಾವನ ಸುಗ್ಗಿಯಾಪೊಲಂ ಭಂಗಿಭಾವನೊಳೆ ಬೆಳೆವಾ ||
 ಇಂಗಿತದ ಬೀಡು ಬೇಟೆದ ತೋಟ ಮೋಹದ ತ |
 ರಂಗ ತವಕದ ಗೊತ್ತು ಬೆಡಗಿನುದ್ಧವಭೂಮಿ |
 ಯಂಗಳನ ಅವಸರಸರಂಗಳಂತಿಹ ಸೂಳೆವೆಂಗಳಾಕೇರಿಯೆಸೆಗು ||

ಸ್ತ್ರೀಯರು

ಅರೆಬಿರಿದ ಸಂಪಗೆಯಲನಾರಾಸಿಕದ ಬೆದ | ನೇರಳೆಗಂಗಳನಂಗಳ್ಳರ್ಮದಂತಿಹ ಪುರ್ಬ |
 ಮುಱುಂಜಿಗುರುಳ ಮಣಿಖಚಿತಕನ್ನಡಿ ಕಡವು ಕಳೆಕುಲಿತವದನರದದ ||
 ತಃಱುಗೆವೆಯ ತೆಳ್ಳುಟಿಯ ಅರ್ಥೇಂದುನಿಟಲ ಬಹು |
 ಸಿರಿಕರ್ಣ ಕಂಬುಗಳ ಕಲಶಕುಚ ನಳಿಶೋಳು |
 ಹರಿಮಧ್ಯೆ ಗಿರಿಜಘನ ಬಾಹುನೊಡೆ ಬಡವಾಸೆಯೆಳೆವೊಳೆನಿದಿದರು ||

ವಿರೂಪಾಕ್ಷಪಂಡಿತ 1584

ಈತನು ಚೆನ್ನಬಸವಪುರಾಣವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರ ಶೈವಕವಿ. ತನ್ನ ಗುರುಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ:-

ಶಿವನೇ ಮಲ್ಲೇಶನೆಂಬ ಅಧಿಧಾನದಿಂದ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಅವತರಿಸಿದನು. ಇವನು ಸಕಲದೇವಗಳನ್ನೂ ಸಂಹರಿಸಿ 700 ಖಲಿಂದರರಿಗೆ ಗುರುವಾಗಿ ಮುಖ್ಯಕ್ಕೆ (ಮೆಕ್ಕ) ಘೋರಿ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ತೋರಿ ತುರುಕಾಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿದ್ದ ಅನಾಚ್ಯಷ್ಟಿ

ಯನ್ನು ಪವಾಡದಿಂದ ನಿನಾರಣೆಮಾಡಿ ಸುರಿತಾಳನಿಂದ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಕೈಕೊಂಡು ಘನತರವಾದ ಕೀರ್ತಿಯನ್ನೂ ಮಳೆಯಮಲ್ಲೇಶ ಎಂಬ ಹೆಸರನ್ನೂ ಪಡೆದನು. ಇವನ ಸಂಪ್ರದಾಯದಲ್ಲಿ ಪಟ್ಟಲಾಬ್ಧಿವರ್ಧನವುರ್ಣಿಸೋಮನಾದ ಸಿದ್ಧವೀರೇಶನು ಪ್ರಖ್ಯಾತನಾಗಿ ವಿದ್ಯಾನಗರಿಯ ಹಿರಿಯಮಠದಲ್ಲಿ ಗುರುವಾಗಿದ್ದನು. ಇವನ ಶಿಷ್ಯ ಕವಿ ವಿರೂಪಾಕ್ಷ ಪಂಡಿತ.

ಸಕಲಾಗಮಪುರಾಣಕೋವಿದಂ, ಸರಸಕರ್ಣಾಟಾದಿಭಾಷಾವಿಶಾರದಂ, ವರಕವಿಪ್ರಕರಮಾನಸರಾಜಹಂಸಂ, ಅಸುಹೃತ್ಯವಿಪ್ರತತಿ ವಾರ್ಧಿವ ಡಬಂ, ವರಕವಿಯ ನಾಲಗೆಕಿವಿಮನಂಗಳಂ ಸೆಳೆವವಂ ಎಂದು ತನ್ನನ್ನು ವಿಶೇಷಿಸಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ತನ್ನ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಶಕ 1507_ನೆಯ ತಾರಣವರ್ಷದಲ್ಲಿ-ಎಂದರೆ 1584 ರಲ್ಲಿ-ಬರೆದಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

ಪೂರ್ವಕವಿಗಳನ್ನು ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದಾನೆ:-

ಸರಸಕವಿ ಬಾಣನು ಮಯೂರ ಭವಭೂತಿ ಸ |

ದ್ವರಕಾಳಿದಾಸ ಮಲುಹಣ ಮಳೆಯರಾಜನತಿ |

ಬಿರುದಂಕ ಕವಿರಾಘವಾಂಕ ಹಂಪೆಯಕುರೀಶ್ವರ ಹಲಾಯುಧನುದ್ಧಟ ||

ಗುರುಪಂಡಿತೇಶ ಪಾಲ್ಕುರಿಕೆಯಾರಾಧ್ಯ ಭೀ |

ಮರಸ ಮಗ್ಗೆಯಮಾಯಿದೇವ ಚಾಮರಸ ಶಂ |

ಕರ ಕೆಱಿಯಪದ್ಮರಸರಾದಿವಕವಿಗಳಂ ಬಲಗೊಂಡು ಕೃತಿವೇಂಪಿಸು ||

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಚೆನ್ನಬಸವಪುರಾಣ

ಇದು ವಾರ್ಧಕಪಟ್ಟದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಕಾಂಡ 5, ಸಂಧಿ 63, ಪದ್ಯ 2898. ಇದರಲ್ಲಿ ಬಸವನ ಸೋದರಿ ನಾಗಲಾಂಬಿಕೆಯ ಪುತ್ರನಾದ ಚೆನ್ನಬಸವನ ಚರಿತೆ! ವರ್ಣಿತವಾಗಿದೆ; ಅಲ್ಲದೆ ಶಿವನ ಲೀಲೆಗಳು, ಸೋಮಸೂರ್ಯಾನ್ವಯ, ಹರಶರಣರ ಚರಿತೆ, ದೀಕ್ಷಾವಿಧಾನ, ಪಟ್ಟಲ, ಕಾಲಚ್ಛಾನ ಈ ವಿಷಯಗಳೂ ನಿರೂಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ.

“ಕರ್ಣಾಟಕವ್ಯಾಕರಣ ಭಂದಸ್ಸಲಂಕಾರಶಬ್ದಂಗಳ ಅನುಗೊಳಿಸಿ ವರ್ಣಕಕ್ಕಿಲ್ಲ ಲಕ್ಷಣಮೆಂಬ ಜನರ ನಾಣ್ಣುಡಿಯನಲ್ಲೆನಿಸಿ ಪೇಚ್ಚೆಂ ವಿನೂ

ತನಕಾವ್ಯಮಂ ಜಗತ್ಸೇವ್ಯಮಂ” ಎಂದು ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಇದರಿಂದ ಇವನ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಹಿಂದೆಯೇ ಪಟ್ಟದೀರೂಪವಾದ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಅವನಿಬ್ಬಂಧವೂ ಇಲ್ಲದೆ ಲಕ್ಷಣವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ತನ್ನ ಕಾವ್ಯದ ವಿಷಯವಾಗಿ

ಕಳದೇಪೋದೊಡೊಂದಯನಿನಿಸಾದೊಡಂ |

ಕೇಳಿದೊಡೆ ಸಾಕವರ ಕಿವಿಯುಮಂ ಮನನುಮಂ |

ಕೋಳಿಹಿಡಿದೊಡನೆ ನಿರ್ಮಲನವರಸಮಹಾದುಗ್ಧ ಪಾರಾಶಿಯೊಳಗೆ ||

ಎಂದೂ ಆಯಸದೆ ಬಿಡದೆನ್ನ ಕೃತಿ |

ನುತಿವಡೆದ ಪದಿನೆಂಟುವರ್ಣನೆಗಳೆಂ ಸಮಾ |

ಶ್ರೀತನವರಸಾದ್ಯಲಂಕಾರಂಗಳೆಂ ವಿಬುಧ |

ತತಿ ಬಣ್ಣಿಪಂತುಸಿರುವೀಕಾವ್ಯಮತಿಸೇವ್ಯಮಾದುದು ||

ಎಂದೂ ಹೇಳಿದಾನೆ

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಪಂಪಾವಿರೂಪಾಕ್ಷಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ನಂದಿ ಭೃಂಗಿ ವೀರಭದ್ರ ಪಣ್ಣುಖ ಇವರುಗಳನ್ನು ಹೊಗಳಿ ಅನಂತರ ಪ್ರಭುದೇವರಿಂದ ಕಿನ್ನರಿಯಬೊಮ್ಮಯ್ಯನವರೆಗೆ ಪುರಾತನರನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಈ ಗ್ರಂಥವು ಕವಿಯ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಹಿಂದೆ ಇದ್ದ ವೀರಶೈವಪುರಾತನರ ಮತ್ತು ಕವಿಗಳ ಕಾಲವನ್ನು ನಿರ್ಣಯಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಬಹಳಮಟ್ಟಿಗೆ ಉಪಕಾರಕವಾಗಿದೆ ಅಲ್ಲದೆ ಚರಿತ್ರೆಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಕೆಲವಂಶಗಳೂ ಇದರಲ್ಲಿ ಹೇಳಿವೆ:-

ಶಕ 800 ನೆಯ ವಿಳಂಬಯಲ್ಲಿ (878) ಹೊಯ್ಸಳನಿಗೆ ಪಟ್ಟವಾಯಿತು. ಕುಮ್ಮಟದ ಕಂಠಿಲನೂ ಅವನ ಮಗ ರಾಮನಾಥನೂ ತುರುಕರೊಂದಿಗೆ ಕಾದಿ ಮಡಿ

1. ಪ್ರಭುದೇವ, ಬಸವ, ಚೆನ್ನಬಸವ, ಸಿದ್ಧರಾಮ, ಮಹದೇವಿಯಕ್ಕ, ಮಡಿವಳಮಾಜ, ಮರುಳುಶಂಕರದೇವ, ಶಂಕರವಾಸುನಯ್ಯ, ಸಕಲೇಶಮಾದಿ ರಾಜ, ಸಾನಂದಮುನಿ, ಕೇಶಿರಾಜ, ಮುನಿರಾಜ, ಕರಿಕಾಲಜೋಳ, ಕಾಳಿರಾಜ, ಕರುಳಕೇಶಯ, ಕಾಚಿರಾಜ, ಕಿನ್ನರಿಯ ಬೊಮ್ಮಯ್ಯ.

ದರು. ಶಕ 1258ನೆಯ ಧಾತುವಿನಲ್ಲಿ (1336) ಹರಿಹರನಿಗೆ ಪಟ್ಟವಾಯಿತು; ಇವನ ವಂಶದವರು 13ತಲೆಯವರೆಗೆ 155 ವರ್ಷ ಆಳಿದರು. ಹರಿಹರಬುಕ್ಕರ ಅಂಶದಿಂದ ಇಂದ್ರನು ಪ್ರೌಢದೇವನಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದನು; ಅವನ ಒತೆಯಲ್ಲಿ 101 ಗಣೇಶ್ವರರು ವಿರಕ್ತರಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದರು. ಕರಸ್ಥಳದ ವೀರಣ್ಣೋಡೆಯನು ಪ್ರೌಢದೇವರಾಯನ ಅಳಿಯನಾದನು. ಪ್ರೌಢದೇವನ ಅಂಶದಿಂದ ವಿರೂಪಾಕ್ಷನು ಆಳಿದನು; ಅವನನೆಬ್ಬಟ್ಟ ನರಸಣರಾಯನು ಆ ನಗರಿಯಂ ಗೆಲವಿನಿಂ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಅವನ ಸುತನಾಳ್ತಂ; ಆ ಪಟ್ಟಕೆ ಅಚ್ಚುತನೆ ಕಡೆ; ಬಳಿಕ ಅವರ ಅಳಿಯಂದಿರು ಅಳಿದರು. ಇವರು ತುರುಕರೊಡನೆ ಕಾದಿ ಮಡಿಯಲು ತುರುಕರು ದೇವಸ್ಥಾನಗಳನ್ನೂ ವಿಗ್ರಹಗಳನ್ನೂ ಒಡೆದು ಹಾಳುಮಾಡಿದರು. ಅಳಿಯ ರಾಮರಾಯನ ಅನುಜನು ಬೇರೆಕಡೆ ಹೋಗಿ ನೆಲಸಿದನು. ಕಲಿ 4683 ನೆಯ ಸ್ವಭಾನುವಿನಲ್ಲಿ (1584) ವೀರವಸಂತರಾಯನು ಕರ್ಣಾಟದೇಶಕ್ಕೆ ಬಂದು ಆಳುವನು. ವೀರಶೈವಮತಕ್ಕೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಕರಾಗಿದ್ದ ಕೆಲವರು ಪ್ರಭುಗಳು—ನಂಜರಾಯ, ಕೆಂಚಸೋಮಣ್ಣನಾಯಕ, ಎಳಂದೂರರಸ ಚೆನ್ನೋಡೆಯ, ಬರಗಿಯ ದೇವನಾಯಕ, ಬುಕ್ಕಣ್ಣೋಡೆಯ, ಸಿದ್ದಮಲಿನಾಯಕ, ಸಂಕಣ್ಣನಾಯಕ, ಜಂಬೂರದಾನಿವಾಸದ ದೊರೆಗಳು, ಕೇತನಾಗರದ ಚಿಕ್ಕಣ್ಣಸೆಟ್ಟಿ, ಬಿಚ್ಚಾವರದ ಪ್ರಭು ಚಿಕ್ಕಣಗೌಡ, ಸುಕುಟೂರ ತಮ್ಮಣ್ಣಗೌಡ, ತಗಡೂರ ಪ್ರಭು, ತಳಿಕಾಡ ಚಂದ್ರಶೇಖರ, ಭೋಗವಾಡಿಯ ಲಿಂಗರಾಯ, ಉಡುವಂಕನಾಡ ಪ್ರಭು.

ಇವನ ಬಂಧವು ಲಲಿತವಾಗಿಯೂ ಹೃದಯಂಗಮವಾಗಿಯೂ ಇದೆ ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಋರೆಯುತ್ತೇನೆ:—

ವಸಂತ

ಸಲೆ ಸುಜಾತಿಯ ಸಿರಿಯಡಂಗಿತು ವಿಜಾತಿಗತಿ |

ನಲವಾದುದುನ್ನ ಧುಪಕುಲಕೆ ಸುಮನೇಕುಲದ |

ಕಳೆಯಾದುದಂಗಳವನೇ ತನ್ನ ತಾಯ್ತನೆಗೆ ಕೇಡನೆಣಿಸುವನೆದೆಯೊಳು ||

ನೆಲೆಗೆ ಸಂದುದು ಪಾದರೇವಿಭವಮಾದುದಾ |

ಗಳೆ ತವೋಹೀನತೆಯದೆಲ್ಲಿಯುಂ ಚಿತ್ರಮಿದು |

ಕಲಿಕಾಲಮೋ ಚೈತ್ರಕಾಲಮೋ ಪೇಷಿಸಲು ಸುರಭಿಸಮಯಂ ಬಂದುದು ||

ಮಲ್ಲಿಗೆ

ತಂಬೆಲರ ಕೊಬ್ಬು ಬನಬನದ ಸೌಭಾಗ್ಯಮೆಳ |
 ದುಂಬಿಗಳ ಸಂಗೀತಶಾಲೆ ಜೈತ್ರನ ಜನದ |
 ಮುಂಜಳಸು ಮೆಚ್ಚಿದರ ಮನಮೆಚ್ಚ ಗಲ್ವರೆದೆಗಿಡ್ಜು ರತಿದೇವಿಯೊಲವು ||
 ಶಂಬರಾರಿಯ ಸರಳ ಸಂತಾನಮರಲ ಕುಲ |
 ಕಂ ಬೈತಲೆಯ ಚೊಕ್ಕ ಮುತ್ತಿನಿಪ ಮಲ್ಲಿಗೆಗೆ |
 ಳೀಂ ಬಿರುದುವೇ ವರಹಿಯೆದೆ ಬಿರಿವವಾ ಷ್ಠೈಯಿಂದಾವಸಂತದ ಮೊದಲೊಳು ||

ಕಬ್ಬು

ತುಂಡುತುಂಡಾಗಿ ಕತ್ತರಿಸಿ ಗಾಣದೊಳರದು |
 ಹಿಂಶಿ ರಸಮಂ ತೆಗೆದು ಕಾಸಿ ಕಾಲ್ದು ಷ್ಠಿತದಿಂ |
 ಖಂಡಶರ್ಕರೆಯಾದೆವೇಗೈದೊಡಂ ಸುಗುಣಮಂ ಬಿಡದ ಸುಜನರಂತೆ ||
 ದಿಂಡುರುಳ್ಳಿದೆವಾಳ್ವಗಿಡಿರಾದರಂ ಸುಕೋ |
 ದಂಡರೂಸಿಂ ಸ್ವಾಮಿಹಿತಕಿನ್ನು ತನ್ನೊಳು |
 ದ್ಧಂಡತೆಯ ಬಿರುದೆತ್ತಿತೆನೆ ಸೋಗೆವಸುರಕಬ್ಬಿನ ಕೊಬ್ಬು ಕನ್ನೆಸೆದುದು ||

ಕತ್ತಲೆ

ಧರೆಯೊಳಗೆ ಕರಿದು ಕೃಷ್ಣಂ ಕೃಷ್ಣನಿಂ ಕಾಳಿ |
 ಕರಿದು ತತ್ಕೃಷ್ಣನಿಂ ಕಾಳಿಯಿಂ ನೀಲಗಿರಿ |
 ಕರಿದು ತತ್ಕೃಷ್ಣನಿಂ ಕಾಳಿಯಿಂ ನೀಲಗಿರಿಯಿಂ ಕರಿದು ಕಾಳವೇಘಂ ||
 ಪರಿಕಿಸಲ' ಕೃಷ್ಣನಿಂ ಕಾಳಿಯಿಂದಂ ನೀಲ |
 ಗಿರಿಯಿಸಾಕಾಳವೇಘದಿನಂಧಕಾರಮೇ |
 ಕರಿದೆನಿಸಿ ಪಿರಿದೆನಿಸಿ ಪಸುಸಿದುದೆಲ್ಲಿಯುಂ ತಿಪಿರಮತಿಬಿಡಮಾಗೆ ||

ಸೂರ್ಯಾಸ್ತ

ದಿಸಪನವರಾಂಗನಾಸಂಗಿಯಾದಂದಮಂ |
 ನೆನೆದು ಪದ್ಮಿನಿಯುದರಮುಗಿದು ಕಪ್ಪಾಯೊ ಮೇಣ |
 ಮನಸಿಜಂ ಎಟರನಿಡೆ ಕತ್ತುರಿಯ ಗುಂಡನಬ್ಬದ ಕೋವಿಯೊಳ್ ಜಡದನೋ ||
 ದಿನಲಕ್ಷ್ಮಿ ವಿಧುಗಂಜಿಯಂಬುಜಕರಂಡದೊಳ್ |
 ತನಗುಳ್ಳ ನೀಲಮಂ ಬೈತು ಪೋದಳೊ ಎನಲ |
 ವನಜಗಳು ಮುಗಿಯೆ ಗರ್ಭದಿ ಸಿಶ್ಯದಿಂದಿಂದಿರಂ ಕರಂ ಜಿಲ್ವಾದುದು ||

ಸ್ತ್ರೀಯರು

ನುಡಿವ ಕನ್ನಡಿ ನೋಡುವುತ್ಪಲಂ ವೂಗಳಂ |
 ಮುಡಿವ ಕಾಳಾಪಿ ಚಲಿಸದೆ ನಿಂದ ಮಱಿದುಂಬಿ |
 ನಡೆವ ಪೊಂಬಾಚಿಯರಲದ ಮೊಗ್ಗೆ ತಳರದೊಳ್ಳೆರೆ ಪರಿಯದಿಳಿಯ ಪಾವು ||
 ಕುಡಿವರಿಯದಿರ್ಪ ಲತೆ ಕಾಯದ ಸುಮಂ ಸಿಹ |
 ಕಡಗದಾನೆಯ ಕುಂಭಮೆಂಬಿವನಯವಮಾಗೆ |
 ಬಿಡದೆ ಮೂಲೋಕಮೋಹಿಸಿಯರಾಗುತ್ತನುಜೆಯೆಡಬಲದುಂಳೆಟ್ಟೆಣಿಸಿದರ್ ||

ಹುಚ್ಚಣ್ಣ 1587

ಇವನು ಗುಬ್ಬಿಯಮಲ್ಲಣ್ಣನ (ಸು. 1475) ಗಣಭಾಷ್ಯರತ್ನವಾಲೆ
 ಯನ್ನೂ ಕಕ 1509 ನೆಯ ವ್ಯಯಸಂವತ್ಸರದಲ್ಲಿ (1587) ಪ್ರತಿಮಾಡಿದಂತೆ
 ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ —

ಧರಣಿಯೊಳು ಶಾಲಿವಾಹನಶಕಾಬ್ದಂ ಶೂನ್ಯ |
 ಸುರಸರಣಿಬಾಣಶಶಿಸಂಖ್ಯಾಗತಂ ಸಂದ |
 ಕರಮೆಸೆವ ವ್ಯಯವತ್ಸರದ ಮಾಘಶುದ್ಧದ್ವಾದಶಿಭಾನುವಾರದಲ್ಲಿ ||
 ಗೆರೆಗೊಡನಹಳ್ಳಿಯುದ್ದಂಡಯ್ಯನಾಮಗಂ |
 ಸುರುಚಿರದ ಗಣಭಾಷ್ಯರತ್ನಮಾಲೆಯನೊಲಿದು |
 ಗುರುಭಕ್ತ ಹುಚ್ಚಣ್ಣ ಬರೆದನು.

ಅಲ್ಲದೆ ತಾನು ಗುರುಶಾಂತನ ಉಪನೇಶದಿಂದ ಸುಜ್ಞಾನಿಯಾದಂತೆ
 ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ--

ಕ್ಷಿಪಿಯೊಳಗೆ ಪರುಷಮಂ ಲೋಕ ಸೋಂಕಲಾ ಸ್ವರ್ಣ |
 ಮತಿಶಯದೊಳವ್ವುದಲ್ಲದೆ ಪರುಷಮಾಗದ |
 ಪ್ರತಿಮಗುರು ಸುಜ್ಞಾನಮೂರ್ತಿದೇವರ ಹಸ್ತಕಮಲ ಪರುಷಂ ಸೋಂಕಲು ||
 ಏತತಸುಜ್ಞಾನಿಯಾಗುತ್ತೆ ಶಿವಶರಣಸಂ |
 ತತಿಗೆ ಬೇಡಿತನಿತ್ತು ಶಿವಶಾಸ್ತ್ರಗೋಷ್ಠಿಯೊಳ್ |
 ಸತತಪರಮಾನಂದದಿಂದಿರ್ಪ ಗುರುಶಾಂತಶಿಷ್ಯನೇಂ ಕೃತವುಣ್ಯನೋ ||

ಈತನು ವೀರಶೈವನು; ಗರಗೊಡನಹಳ್ಳಿಯ ಉದ್ದಂಡಯ್ಯನ ಮಗನು; ಗುರುಶಾಂತದೇವರ ಶಿಷ್ಯನು; ಐಶ್ವರ್ಯವಂತನಾಗಿಯೂ ಶಿವಶಾಸ್ತ್ರ ಗೋಷ್ಠಿ ಪ್ರವಣನಾಗಿಯೂ ಇದ್ದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಮೇಗಣ ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಇವನು ಕವಿಯಾಗಿದ್ದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಅವ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆಯೋ ತಿಳಿಯದು.

ಇಮ್ಮಡಿಮುರಿಗೆಯಸ್ವಾಮಿ ಸು. 1590

ಈತನು ಶಿವಲಿಂಗನಾಂದ್ಯವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರಶೈವ ಕವಿ; ಮಹಾಂತಸ್ವಾಮಿಯ (ಸು. 1560) ಕಾಲವಾದಮೇಲೆ ಮುರಿಗೆಯ ಮಠದ ಪಟ್ಟಕ್ಕೆ ಬಂದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1590 ಆಗಬಹುದು.

ಇವನ ನಾಂದ್ಯದಲ್ಲಿ 25 ಪದ್ಯಗಳಿವೆ; ಭಾಮಿನೀಪಟ್ಟದಿ 11, ವಾರ್ಧಕ 14. ಇವು ಸಂಧಿಗಳ ಆದಿಯ ನಾಂದೀಪದ್ಯಗಳಾಗಿರಬಹುದು. ಬಂದೆರಡನ್ನು ಉದಾಹರಿಸುತ್ತೇವೆ—

ಮುಡಿಯ ಗಂಗೆಯ ಮಡುವಿನರುಗಿನ | ಕಡುಜಲವಸೆಣೆಯನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿ |
ಯೊಡನೆ ತಾವರೆಯಂಕುರವದೆಂದಿರದೆ ಒಣ್ಣುಕೈಯು ||
ಕಡುತನಕದಿಂ ನೀಡಿಯದೊಳೊಳ | ಗಡಗಿದಾಮೊಲನೋಡಿಯಾಲದ |
ಬುಡದೊಳೆ ಕಂಡಂಜುವಣುಗನ | ನಗುವ ಮೃಡನೆ ಒಯಾ ||
ಮುಡಿಯೊಳಿರ್ವವಳಾರು ಪೇಣನೆ | ಮಡದಿ ಜಲ ಮೊಗವೇನು ತಾವರೆ |
ಕುಡಿತೆಂಗಳೆವೇನು ಮೀಂಗಳು ಪುರ್ಬುಗಳೆವೇನು ||
ತಡೆಯದುಸಿರೈ ತೆರೆಗಳಾ ಬಲು | ಮುಡಿಯದೇನಳಿವಿಂಡು ಮೊಲೆಗಳ |
ಪೊಡರದೇನೆನೆವಕ್ಕಿಯೆಂದಗಸುತೆಯ ನೆರೆದಭವಾ ||

ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಕವಿ, 1593

ಇವನು ಶಂಕರಕವಿಕೃತ ಬಸವಪುರಾಣ. ಗುರುರಾಜಕೃತಪಂಡಿತಾ ರಾಧ್ಯಚಾರಿತ್ರ ಇವಕ್ಕೆ ಕನ್ನಡವ್ಯಾಖ್ಯಾನವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಈತನ

ವೀರಶೈವಕವಿ. ಚಿಕ್ಕಭೂವಾಲನ ಮಗನಾದ ಬಿಜ್ಜವರಪುರಾಧೀಶ್ವರ ಇಮ್ಮಡಿ ಚಿಕ್ಕಭೂವಾಲನು ತನಗೆ ಪೋಷಕನೆಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಇಮ್ಮಡಿ ಚಿಕ್ಕಭೂವಾಲನಿಗೆ ವಂಕಣಿನಾರಾಯಣ, ಸಮರನಿಶ್ಯಂಕ, ನೂತನಭೋಜರಾಜ, ತಲಾಘರಾಯರಾವುತವೇಶ್ಯಾಭುಜಂಗ ಎಂಬ ಬಿರುದುಗಳು ಹೇಳಿವೆ. ಮದ್ದಗಿರಿ 21ನೆಯ ಶಾಸನದಿಂದ ಇವನ ಕಾಲವು 1593 ಎಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಕವಿಯ ಕಾಲವು ಇದೇ ಆಗಿರಬೇಕು. ಕವಿ ಜನಕುಮುದಶಶಂಕ ಎಂದು ಕವಿ ತನ್ನನ್ನು ವಿಶೇಷಿಸಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ.

ಗುರುರಾಜಕೃತ ಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯಚಾರಿತ್ರಕ್ಕೆ ಕನ್ನಡವ್ಯಾಖ್ಯಾನ

ಇದು ಗುರುರಾಜನಿಂದ (ಸು. 1430) ರಚಿತವಾದ ಸಂಸ್ಕೃತಪಂಢಿತಾರಾಧ್ಯಚಾರಿತ್ರಕ್ಕೆ ಕನ್ನಡಟೇಕೆ. ಗ್ರಂಥದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಗದ್ಯವಿದೆ--

ಇದು ಶ್ರೀಮದಮೃತೇಶ್ವರಕರುಣಾಕಟಾಕ್ಷವೀಕ್ಷಣವ್ರಸಾದಲಬ್ಧ ಸಾರಸಾರ ಸ್ವತಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಸಂಪೂಜ್ಯ ಸಕಲಕಲಾಕಲಾಪ ನೂತನಭೋಜರಾಜ... ಜೋಳಂಭೇರಮಂಡಲಿಕರಗಂಡ ಗಂಡಭೇರುಡ ತಲಾಘರಾಯರಾವುತವೇಶ್ಯಾಭುಜಂಗ ಬಿಜ್ಜವರಪುರವರಾಧೀಶ್ವರ ಚಿಕ್ಕಭೂರಮಣಗರ್ಭಕಲಶಾಂಬುರಾಶಿರಾಕಾಸಿಶಾನಾಯಕ ಸೋಮಾಂಬಿಕಾಹೃದಯನಂದನವನಹರಿಚಂದನ ಶ್ರೀಮದಿರ್ಮಡಿಚಿಕ್ಕಭೂವಾಲಕೃಪಾಲಾಲಿತ ಕವಿಜನಕುಮುದಶಶಂಕ ಶ್ರೀವತ್ಸಾಲಂಕೃತಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಕವೀಶ್ವರವಿರಚಿತಂ.

ಶಂಕರಕವಿಕೃತ ಬಸವಪುರಾಣಕ್ಕೆ ಕನ್ನಡವ್ಯಾಖ್ಯಾನ

ಇದು ಶಂಕರಾರಾಧ್ಯ ರಚಿತವಾದ ಸಂಸ್ಕೃತಬಸವಪುರಾಣಕ್ಕೆ ಕನ್ನಡ ಟೇಕೆ. ಗ್ರಂಥಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಈ ಗದ್ಯವಿದೆ--

ಇದು ಶ್ರೀಮದಮೃತೇಶ್ವರಚರಣಾರವಿಂದಮಕರಂದಾಸ್ವಾದಾಮಂದನಂದದಿಂದಿಂದಿರಾಯಮಾಣನಿಶುದ್ಧಾಂತಃಕರಣ ವಂಕಣಿನಾರಾಯಣಾಂಕ ಸಮರನಿಶ್ಯಂಕ ಚಿಕ್ಕಭೂವಾಲಗರ್ಭಾಬಿಜ್ಜಂಪ್ರೋದಯ ಸೋಮಾಂಬಿಕಾಗರ್ಭಶುಕ್ತಿಮುಕ್ತಾಫಲಸತತ ಸಂತರ್ಪಿತನಿರವಧಿಕವೀರಮಾಹೇಶ್ವರವಾಂಛಿತಾರ್ಥಸಾರ್ಥ ಶ್ರೀಮದ್ವಿಜ್ಜವರಪುರವರಾಧೀಶ್ವರ ಶ್ರೀಮದಿಮ್ಮಡಿಚಿಕ್ಕಭೂವಾಲಕೃಪಾಲಾಲಿತ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಕವೀಶ್ವರವಿರಚಿತಂ.

ಪದ್ಮರಸ. 1599

ಈತನು ಕೃಂಗಾರಕಥೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಜೈನಕವಿ ತನ್ನ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ--ಅಖಿಲಶಾಸ್ತ್ರ ವಿಶಾರದ

ಮಹಾವಾದಿಮದೇಭವ್ಯಗೇಂದ್ರ ತರ್ಕಶಬ್ದಾಗಮಜ್ಞ ಜೈನಸಂಹಿತಾಕರ್ತೃ ವಾದ ಶ್ರೀವತ್ಸಗೋತ್ರದ ಬ್ರಹ್ಮಸೂರಿಪಂಡಿತನು ರಾಜಪೂಜಿತನಾಗಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿ ಪಡೆದಿದ್ದನು. ಅವನ ಸಂತತಿಯಲ್ಲಿ ವೈದ್ಯಮಂತ್ರದೈವಜ್ಞಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಕೋವಿದನಾದ ಪಡ್ಮಣೋಪಾಧ್ಯಾಯನು ಜನಿಸಿದನು. ಇವನ ಮಗನೇ ಕವಿ ಪದ್ಮರಸ. ಇವನ ಗುರು ಭಟ್ಟಾಕಲಂಕ. ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಕೆಲ ಸೂರ ಚಂದ್ರನಾಥಬನ್ವಿಯಲ್ಲಿ ಮುಗಿಸಿ ಶಕ 1521 ನೆಯ ವಿಳಂಬಿಸಂವತ್ಸರದಲ್ಲಿ, ಎಂದರೆ 1599 ರಲ್ಲಿ, ಲಿಖಿಸಿದಂತೆ ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಕೆಲ ಸೂರಿಗೆ ಭತ್ತ್ರತ್ರಯಪುರ ಎಂಬ ಹೆಸರನ್ನೂ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಇದು ಕವಿಯ ಸ್ಥಳವಾಗಿರಬಹುದು.

ಕವಿ ಜೈನನಾಗಿದ್ದರೂ ಗ್ರಂಥಾದಿಯಲ್ಲಿ ಶಿವಸ್ತುತಿಮಾಡಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಅನ್ಯರಿಗೋಸ್ಕರ ಬರೆದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಈ ಕೃತಿಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ

ಆಸಱು ಪುಹಾರವಾಗೆ ಪೇಱಿಸಿ ಪಾಪ | ನಾಶವೆಂದುಸಿರಿತಿಲ್ಲಿದನು ||

ಇದು ಪುಣ್ಯಸಾರಸತ್ಯಥೆಯಲ್ಲವದಱುಂದಾರೈದು ಪೇಱುದಿಲ್ಲ ||

ನೆನೆದರೆ ಭಾವ ಬಾರದೆ ಬಿಟ್ಟುದಿಲ್ಲ ರ | ಸನೆಗೆ ವಚನಗಳೊದಗದೆ |

ಅನುಮಾನಿಸಿದುದಿಲ್ಲ ಸತ್ಯಾವ್ಯವಲ್ಲೆಂದು | ಮನಮೊಲ್ಲ ಸಂಪೂರ್ಣವೆಂದೆ ||
ಎರಡು ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಲಕ್ಷಣಬದ್ಧವಾಗಿರಬೇಕೆಂಬ ನಿಯಮವು ವಸ್ತುಕಗ್ರಂಥಗಳಿಗೆ ಅನ್ವಯಿಸುವಂತೆ ವರ್ಣಕಗ್ರಂಥಗಳಿಗೆ ಅನ್ವಯಿಸುವುದಿಲ್ಲ ಎಂಬಂಶವನ್ನು

ವಸ್ತುಕದೊಳಗೆ ಲಕ್ಷಣಲಕ್ಷಿ ತಗಳ ಎ | ನೈಸ್ತವಲ್ಲದೆ ಸೆಱಿತಿಲ್ಲ |

ಶಸ್ತವಾಗಿರಲಿಯವು ವರ್ಣಕದೊಳು ದೋ | ಷಸ್ತೋಮಗಳ ನೋಡಬೇಡ ||
ಎಂಬ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಪೂರ್ವಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಮದನತಿಲಕ, ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನಿಜಯ, ಭರತೇಶ್ವರಚರಿತೆ, ಕುಮಾರರಾಮನಕಥೆ ಇವುಗಳ ಹೆಸರನ್ನೂ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಶೃಂಗಾರಕಥೆ.

ಇದು ಸಾಂಗತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಸಂಧಿ 5, ಪದ್ಯ 533. ಇದರಲ್ಲಿ ಕರ್ಣಾಟದೇಶದ ಸುಖನಿಲಯಪುರದ ದೊರೆ ರತ್ನಭೂಷಣನಿಗೂ ಗುಣ

ಭೂಷಣಿಗೂ ಹುಟ್ಟಿದ ಸುಕುಮಾರನ ಕಥೆ ಹೇಳಿದೆ. ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಕಥಾ ಭಾಗವು ಬಹಳಕಡಮೆ; ಶೃಂಗಾರರಸಪ್ರಧಾನವಾದ ವರ್ಣನೆಯೇ ವಿಶೇಷವಾಗಿದೆ. ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಸದಾಶಿವಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಸರಸ್ವತಿ, ಗಣೇಶ ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಸಮುದ್ರ

ಸುಖಿ ನಾಭಿ ಝಷ ನೇತ್ರ ತೆರೆ ಪುರ್ಬುರಗ ಬಾಸೆ | ಗಳ ಶಂಖ ಕೂರ್ಮ
ಮೇಗಾಲು ||

ಪುಳಿನದೆೊಟ್ಟಲೆ ಪೊಣವಾಣಿಗೆ ಸಾಂನಾನ್ಯ | ಲಲನೆಯಂತೆನೆದುನಾನಾನ್ಯ ||

ಸ್ತ್ರೀವರ್ಣನೆ

ಕುಂಭಕುಚದ ಕಂಬುಕಂಠದ ಕೇಕಿದು | ಊಂಬಿನಂಭೋಜಾತಮುಖದ |

ಪೊಂಬಾಣಿಸೊಡೆಯ ಕಾಸಂಬಗತಿಯ ಪಕ್ವ | ಬಿಂಬಾಧರೆಯುರುತಿಹರು ||

ಲೋಕದೊಳಗೆ ಹಲಿಸಿಯುಂಟವಣವ | ಊಕಾರವೆಲ್ಲ ವಿಕಾರ |

ಈಕರ್ಣಾಟ್ರೀಕಾರದಿರವ ಪೋ | ಲ್ತಾಕೆಯ ಕರ್ಣವೆಸೆದುದು ||

ವಿರಹ

ಮಲಯಜಲೇಪ ಮನ್ಮಥಶಾಪ ತಾನರೆ | ಯೆಳೆಯ ವೀಜನ ಮಹಾಜ್ವಲನ |

ತಳಿವ ಪರಾಗ ಜೀವನತ್ಯಾಗ ವೀಣೆಯ | ಲಲಿತಸುಸ್ವರ ಬಹುವೈರ ||

ಮರುಗ ಮಹೋರಗ ಕತ್ತೂರಿ ದಳ್ಳೂರಿ | ಸುರಗಿ ಸುರಗಿ ವಾಲ ವ್ಯಾಲ |

ಸರಸಿಜ ವಿಷರಜ ತಾಂಬೂಲವೆದೆಶೂಲ | ದಿರನಾದುವಾವಿರಹದೊಳು ||

ಸೂಳೆಗೆರೆ

ಪಾಪದ ಗಡಿ ದುಃಖದ ಸೀಮೆ ಬಹುವಿಧ | ದಾಪತ್ತಿನ ಪುರ ತೇಜ |

ಪೋಪ ಮಹಾಲಯವೆಂಬಪಕೀರ್ತಿಯ ತಾ | ಪೊತ್ತು ಮೆಣುವುದಾಕೇರಿ ||

ಗದಕಿನಾಲಯ ರಕ್ಕಿನ ಬೀಡನೃತದ | ಸದನ ವೈಸಿಕದ ಭವನವು |

ಚದುರನ ಪೇಜಿ ವ್ಯಾಧಿಯ ತವರ್ಮನೆಯೆಂ | ದೆದೆಗೊಂಡುದಾಸೂಳೆಗೆರಿ ||

ವರ್ಧಮಾನ. ಸು. 1600

ಈತನು ನಗರದ 46 ನೆಯ ಶಾಸನವನ್ನು ಬರೆದಂತೆ ಆ ಶಾಸನದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿರುವ

ದೇವೇಂದ್ರಕೀರ್ತಿಮುನಿರಾಜತನೂಭವೇನ ಶ್ರೀವರ್ಧಮಾನಸುಖಿನಾ ಗದಿತಾನಿ

ಭಾಂತಿ |

ಪದ್ಯಾನಿ ಸದ್ಗುಣಯುತಾನಿ ಮಹೋಜ್ವಲಾನಿ ವಿದ್ವತ್ಕವೀಂದ್ರಗಲಕರ್ಣವಿ

ಭೂಷಣಾನಿ ||

ಎಂಬ ಪದ್ಯದಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಈ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ, ಸಂಸ್ಕೃತ ಈ ಎರಡು ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಪದ್ಯಗಳಿವೆ. ಅವು ಅಭಿನವವಾದಿವಿದ್ಯಾನಂದನನ್ನು (1533) 1 ಸ್ತುತಿಸಿ ಅವನ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಹೇಳುತ್ತವೆ. ಕವಿತನ್ನ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ:—ವಿಜಯನಗರದ ಕೃಷ್ಣದೇವರಾಜನ (1509-1529) ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ವಾದಿಗಳನ್ನು ಜಯಿಸಿದ (ಅಭಿನವ) ವಾದಿವಿದ್ಯಾನಂದ; ಮಗ ವಿಶಾಲಕೀರ್ತಿ; ಮಗ ಭೈರವೇಂದ್ರವಂಶದ ಪಾಂಡ್ಯನೃಪನಿಂದ ಪೂಜಿತನಾದ ದೇವೇಂದ್ರಕೀರ್ತಿ; ಮಗ ಕವಿವರ್ಧಮಾನ. ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1600 ಆಗಬಹುದು. ಶಾಸನದ ಕಾಲವೂ ಅದೇ. ಇದರಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಬರೆಯುತ್ತೇವೆ:—

ವಿದ್ಯಾನಂದಸ್ತುತಿ

ವಿದ್ಯಾನಂದಸ್ವಾಮ್ಯನ | ವದ್ಯೋಪನ್ಯಾಸಮುದೈ ಕವಿಗಳ ಮನದೊಳ |

ಸದ್ಯಸ್ಸುಖಕರಬಾಣನ | ಗದ್ಯಾತ್ಮಕಕಾವ್ಯದಂತೆ ರಂಜಿಸಿ ತೋರ್ಕುಂ ||

ನಗರೀರಾಜ್ಯದ ರಾಜರ | ಮಿಗಿಲೆನಿಸುವ ಸಭೆಗಳಲ್ಲಿ ವಿಬುಧಪ್ರಾತ |

ಕ್ವಗಣಿತವಾಕ್ಯಾಮೃತಮಂ | ಸೊಗಸಿಂದೀಂಟಿಸಿದೆ ವಾದಿವಿದ್ಯಾನಂದಾ ||

ಕಾರಕಳನಗರದಾಣ್ಣನ | ಭೈರವಭೂಪಾಲಮೌಲಿಯಾಸ್ಥಾನದೊಳೇಂ |

ಸಾರತರಜೈನಧರ್ಮಮ | ನೋರಂತಿರೆ ಬೆಳಗಿ ಮೆಹುದೆ ವಿದ್ಯಾನಂದಾ ||

ನರಪತಿಮಣಿಮಕುಟಾಚೀತ | ನರಸಿಂಹಕುಮಾರಕೃಷ್ಣರಾಯನ ಸಭೆಯೊಳ |

ಪರಮತದ ವಾದಿವೃಂದಮ | ನೊಹಿಸಿದೆ ವಾಗ್ಬಲದೆ ವಾದಿವಿದ್ಯಾನಂದಾ ||

ತಿರುಮಲಭಟ್ಟ ಸು. 1600

ಈತನು ಶಿವಗೀತೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕವಿ; ಉಭಯಸತ್ಯವಿಶಿರೋವರಮಣಿ ಎಂದು ತನ್ನನ್ನು ವಿಶೇಷಿಸಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿ

1 Page 227. 2. ಮೆ|| ರೈಸು* ಸುಮಾರು 1530 ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. *

ದ್ದಾನೆ. ಇವನ ತಂದೆ ವಿಷ್ಣುಸೂರಿ; ಪೋಷಕ ಕೆಳದಿಯ ದೊರೆಯಾದ ವೆಂಕಟಪ್ಪನಾಯಕ. ಈತನ ಆಜ್ಞಾನುಸಾರವಾಗಿ ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. 1 ಈ ರಾಜನು 1582 ರಿಂದ 1629ರ ವರೆಗೆ ಆಳಿದಂತೆ ತಿಳಿವುದರಿಂದ ಕವಿಯ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1600 ಆಗಬಹುದು. 2

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಶಿವಗೀತೆ

ಇದು ವಾರ್ಧಕಷಟ್ಟದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಸಂಧಿ 16, ಪದ್ಯ 377. ಈ ಗ್ರಂಥವು ಪದ್ಮಪುರಾಣದ ಉತ್ತರಖಂಡದಲ್ಲಿರುವ ಶಿವಗೀತೆಯ ಭಾಷಾಂತರವು. ಇದನ್ನು “ಸಕಲವಿದ್ವತ್ತಿಲಕ ಹರಿಹರಾರಾಧ್ಯವರವಾಚಪೇಯಾಂಧ್ರಕೃತ ಸರಸಶಿವಗೀತಾನುರಂಜಕವೆನಿಪ್ಪ ಟೀಕೆಗಳ ನೆಹಿನೋಡಿ ಪೇಪ್ಪಿಂ” ಎಂದು ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ತನ್ನ ರಚನಾಕ್ರಮವನ್ನು

ಬಳಗವ್ಯತದಂತೆ ರಸತಿರುಳಿದೋಡಂ ಶುಕಾ |

ವಳಿ ಹೊಣಿಗೆ ಬಿಡುಸಾದ ಕರಟವುಂ ಸಿಂಪೆಯುಂ |

ಬಳಸಿದ ತೆಂಗಾಯ ಮುಟ್ಟಲೊಲ್ಲದೆ ಮಿಕ್ಕ ಫಲತತಿಯನಣಿಸುವಂತೆ ||

ವಿಳಸದರ್ಥ ಗಳಿದೋಡಂ ಕವಿನವಾದ ಕೃತಿ |

ಗಳ ನೋಡರತಿರಸಿಕರದೊಂದ ವ್ಯದುಪದಂ |

ಗಳನಿಟ್ಟು ಪುಜುಮಾರ್ಗದಿಂ ಸಕಲರಣಿವಂತೆ ವಿರಚಿಸುವೆನೀಕೃತಿಯನು ||

ಎಂಬ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಿ ಪಿಶುನರನ್ನು

ಕಂಡಸಕ್ಕರೆಯ ಸೋದಿಸಿ ಬಾಯೊಳಿಕ್ಕಲದ |

ನುಂಡು ಸವಿಯಣಿಯದರು ಕೆಲರು ಕೆಲಶಣಿತೊಡಂ |

1. ಕೆಳದಿನ್ಯಪವಿಷಯದಲ್ಲಿ — ವೆಂಕಟಪ್ಪನಾಯಕನು ಕವಿ ತಿರುಮಲಭಟ್ಟರಿಂದ ಪದ್ಮಪುರಾಣದ ಉತ್ತರಖಂಡದೊಳ್ ಪದಿನೆಂಟಧ್ಯಾಯಮನುಳ್ಳ ಶಿವಗೀತೆಯಂ ವಾರ್ಧಕಷಟ್ಟದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆಯಿಸಿದಂ— ಎಂದು ಹೇಳಿದೆ. 2. 1631ರಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಸಾಗರದ 41 ನೆಯ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ವೆಂಕಟಪ್ಪನಾಯಕನ ಮಮ್ಮಗನಾದ ವೀರಭದ್ರನಾಯಕನು ತಿರುಮಲಭಟ್ಟನ ಮಗನಾದ ಶಂಭುಲಿಂಗಭಟ್ಟನಿಗೆ ಭೂದಾನವಾಡಿದಂತೆ ಹೇಳಿದೆ. ಈ ತಿರುಮಲಭಟ್ಟನು ಶಿವಗೀತಾಕರ್ತೃವಾಗಿರಬಹುದು.

ಕೊಂಡಾಡರಕಟ ಕೇಣದಿ ಕೆಲುದುಪ್ಪಂದು ಮಂಡೆಯಂ ಕೊಡಸುತಿಹರು ||
 ಎಂಬ ಪದ್ಯಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ದೂಷಿಸಿ ಈ ಗ್ರಂಥವು ಭಗವದ್ಗೀತೆಗಿಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠ
 ವೆಂದು ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ—

ದ್ವಾಪರಾಂತ್ಯದೊಳಖಿಕಬಂಧುಗುರುಸೋದರರ |
 ಕೋಪದಿಂ ಕೊಲ್ಲಬೇಕೆಂದು ಸಂಗರನ ಪೋ |
 ಕ್ಯಾಪಾರ್ಥಗವನ ಕುದುರೆಗಳ ಪೂಡಲ್ ಬಂದ ನಂದಗೋಪನ ತನಯನು ||
 ತಾ ಪೇಱ್ಡನೊಲಿದು ಭಗವದ್ಗೀತೆಯಂ ದಿಟಮು |
 ದೀಪರಮತಿವ ಪುಣ್ಯದೇಶಕಾಲದೊಳು ಭುವ |
 ನೋಪಕಾರಕ್ಕೆ ನರನಾದ ಹರಿಗೊರೆದ ಶಿವಗೀತೆಗೇಂ ದೊರೆಯೆ ಸರಿಯೇ ||
 ಕವಿ ತನ್ನ ಪೋಷಕನ ವಿಷಯವಾಗಿ ಹೀಗೆ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ—

ಕೆಳದಿರಾಜರ ರಾಜಧಾನಿಯಾದ ಇಕ್ಕೇರಿಯಲ್ಲಿ ಸದಾಶಿವರಾಯನಾಯಕನು
 ಆಳಿದನು. ಅವನ ಮಗ ಸಂಕಭೂಪ; ಅವನ ಮಗ ವೆಂಕಟನೃಪ. ಇವನು ವಿಜ
 ಯಾಪುರದ ಪಾತುಖಾನನನ್ನು ಸೋಲಿಸಿದನು; ತುಳುವದೊರೆಗಳನು ಕಿಂಕರರೆನಿಸಿದನು.
 ಗೀತೆಗೋವಿಂದದಿಂ ನಾಲ್ಕು ಒಯಿಸಿವ ಗೀತಗೌರೀವರವನೆನ್ನಿಂದ ಪೇಱಿಸಿದನು. ಅಘೋ
 ರೇಶ್ವರನ ಮುಂದಣ ಮಹಾಮಂಟಪದ್ವಯವ ರಥಾದಿಗಳ ಮಾಡಿಸಿದನು. ಶೃಂಗೇರಿ
 ಚಿರಕಾಲದಿಂ ನಿರ್ನಾಮವಾಗಿರಲು ಅದಂ ಮೊದಲಿಂದ ನೂರ್ಮಡಿಯ ಭಾಗ್ಯದಿಂ
 ಬಾಱಿಸಿದನು. ಇವನ ಮಗ ಯುವರಾಜಭದ್ರಭೂಪ. ವೆಂಕಟನೃಪಂ ಶಿವಗೀತೆಯ
 ಧರ್ಮನುದ್ಧಂಡಷಟ್ಪದಿಗಳಿಂ ಕನ್ನಡಿಸಬೇಕೆಂದು ನೇಮಿಸಿದನು.

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ವಿಷ್ಣುಸ್ತುತಿಯಿದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಈಶ್ವರ, ಸರ
 ಸ್ವತಿ, ವೆಂಕಟಾದ್ರಿನಾಯಕ ಇವರುಗಳನ್ನು ಹೊಗಳಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥ
 ದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ—

ನಂದಿ

ಎಳೆವ ರನ್ನಗಳ ಪಲ್ಲಣದಿಂದ ಮೆಚುವನಂ |
 ಸಸಿಯ ಕದಿರುಗಳ ತೊಂಗಲುಗಳಿವೆ ಎಂಬಂತೆ |
 ಪಸರಿಸಿದ ನೀಳ್ಧ ಸಮಕಟ್ಟುಗಳ ಝಲ್ಲಿಗಳ ತಂಡದೆ ಮನಂಗೊಳಿಪನಂ ||
 ಮಿಸುಪಕಿಜುಗೆಜ್ಜೆಗಳ ಬಲ್ಲುಲಿಗಳಿಂ ಪತ್ತು |

ದೇಸೆಗಳಂ ತೀವಿ ನಲಿದೆಸೆವನಂ ಬಸವನಂ |

ಮಸಕದಿಂದೇಣಿ ಕೊಂಡಿದರ್ ತಿಸುಳಿಯ ಕಂಡನಂದು ನೆಲಪಣುಗಿಯರಸಂ ||

ಜನನ

ನಿಟ್ಟೆಲುಗಳೆಟ್ಟೆಗಳ ಘಟ್ಟಣೆಗೆ ಹಿಟ್ಟಾಗಿ |

ಪೊಟ್ಟೆಯೊಳವಟ್ಟೆಯಂ ಬಿಟ್ಟು ಪೊಣಮಟ್ಟು ನು |

ಣ್ಣೆಟ್ಟ ನೆಣನಾತೆಹಿ ದಿಟ್ಟಿಯಂ ಕಟ್ಟಿ ಮುಸುಕಿಟ್ಟೆಹ ಜರಾಯುವಿಂದಂ ||

ಕಟ್ಟುಗ್ರಶೋಕವಳವಟ್ಟು ಕಂಗೆಟ್ಟು ಮತಿ !

ಗೆಟ್ಟಧೋಮುಖನಾಗಿ ನೆಟ್ಟನೆ ನೆಲಕೆ ಬೀಟ್ಟು |

ಕಟ್ಟಳೆಯನೇನೆಯೆ ನಟ್ಟ ಸುಜ್ಞಾನದಿಂ ಪುಟ್ಟನಣಿವವನೆ ಜದುರಂ ||

ಆತ್ಮ

ಘಟಮನೆಲೆ ಲ್ಲಿಗಂ ಕೊಂಡೊಯ್ಯುಲದಿಟ್ಟು |

ಘಟಿಸಿದಾಕಾಶಮಾವಗಮಿರ್ಪ ಕಾರಣದೆ |

ಘಟದೊಡನೆ ಪೂರ್ವಪ್ರದೊಶದಾಕಾಶವೇ ಪೋಯ್ತೆಂದು ತಿಳವತೆಹಿಂದಿಂ ||

ಪಟುಕರ್ಮವಶದಿಸೇಲಿಂಗದೇಹಂ ಮಹೋ |

ತ್ಕುಲದೇಹಮಂ ಬಿಟ್ಟು ಲೋಕಾಂತರಕೆ ಪೋಗ |

ಲಟನಿಲ್ಲದ ಪೂರ್ಣನಾದಾತ್ಮನುಂ ಪೋದನೆಂಬುದುಪಚಾರಮಾತ್ರಂ ||

ತಿಮ್ಮ. ಸು. 1600

ಈತನು ನವರಸಾಲಂಕಾರವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಕವಿಯೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ; ರಾಯಣನ ಮಗನು. ಇವನಿಗೆ ಕವಿಕುಲ ಚಕ್ರವರ್ತಿ, ಕವಿಭಾಳಲೋಚನ, ರಸಿಕಬ್ರಹ್ಮ, ಉಭಯಕವಿಕರಭಭೇ ರುಂಡ ಎಂಬ ಬಿರುದುಗಳಿದ್ದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಸಾಳ್ಯನ (ಸು. 1550) ರಸರತ್ನಾಕರದಿಂದ ಸೂತ್ರಗಳನ್ನೂ ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನೂ ಉದಾಹರಿಸುವುದ ರಿಂದ ಈತನು ಅವನ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಈಚೆಯವನು ಎಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿದೆ; ಸುಮಾರು 1600 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದು. ತನಗೆ ಹಿಂದೆ ಇದ್ದ ಲಕ್ಷಣಕಾರ ರಲ್ಲಿ ಕವಿಕಾಮ, ನಾಗವರ್ಮ, ಸಾಳ್ಯವಿದ್ಯಾನಾಥ, ಹೇಮಚಂದ್ರ, ಅಮ್ಮ

ತಾನನ್ನಿ ಇವರುಗಳನ್ನು ತನ್ನ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಅನುಸರಿಸಿರುವಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.
ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ನವರಸಾಲಂಕಾರ.

ಇದು ಚಂಪೂರೂಪವಾಗಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ರಸಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ಪ್ರತಿವಾದಿತವಾಗಿದೆ; ನಾಯಕನಾಯಿಕಾಲಕ್ಷಣವೂ ವ್ಯಭಿಚಾರಿಭಾವಾದಿಗಳೂ ಹೇಳಿವೆ. ಕವಿಕಾನುನ ಮತ, ನಾಗವರ್ಮನ ಮತ ಎಂದು ಆ ಕವಿಗಳ ಗ್ರಂಥಗಳಿಂದಲೂ, ಸಾಳ್ವನ ರಸರತ್ನಾಕರದಿಂದಲೂ ಸೂತ್ರಗಳು ಅನುವಾದವಾದಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ಉದಾಹರಣಪದ್ಯಗಳೆಲ್ಲಾ ಪಂಪ, ಪೊನ್ನ, ನಾಗಚಂದ್ರ, ನೇಮಿಚಂದ್ರ ಮೊದಲಾದ ಪೂರ್ವಕವಿಗಳ ಗ್ರಂಥಗಳಿಂದ ತೆಗೆದಿವೆ.

ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವುಭಾಗಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ---

ಒದವಿದಳ ಚಿತ್ತದಿಂದ ತೋ | ಪುರು ಭಾವಂ ಭಾವದಿಂದೆ ರಸಮುದಯಿಸುಗುಂ |

ವದನಮದಂ ಪ್ರಕಟಿಪುತಾ | ವದನದೆ ರಸಮಿಂತಿವೆಂದು ತಿಳಿಗೆ ರಸಜ್ಞರ ||

ಇನಿಯನ ವಾತೇಗಳಂ ತಾ | ನಿನಿ ಸೆಱರಿಂ ಕೇಳ್ದುಕೇಳ್ದು ತವ್ವಾವನೆಯಂ |

ತನಗಾಸಿಕೊಂಡಿಪೋಡಿ | ಜನವಿಂ ಮೊಟ್ಟಾಯಿತಾಭಿಧಾನಮನಾಳ್ಕುಂ ||

ಪರಿಪಾಸವಿವಿಧಕೇಳೇ | ಪರಿಚಿತಮತಿ ವಿಪ್ರವಂಶಸಂಭೂತಂ ನೋ |

ಡೆ ರನಾದ್ರವಾನೆ ಸಾಧು | ಸ್ವರೂಪನೆನಿಪಂ ವಿಡೂಷಕಾಚ್ಚೆಯನಾಳ್ಕುಂ ||

ವಿಭಾವಾನುಭಾವಸಂಚಾರಿಸಾತ್ವಿಕಂಗಳಿಂ ಉತ್ಸಾಹಸ್ಥಾಯಿ ಪುಷ್ಪವಾಗೆ ವೀರರಸಂ; ಆ ವೀರರಸದಲ್ಲಿ ದಾನವೀರವೆಂದು, ದಯಾವೀರವೆಂದು, ಯುದ್ಧವೀರವೆಂದು ಮೂರುಭೇದಂ; ಆ ವೀರದೊಂದೊಂದೊಳಗೆ ವಾಗ್ವೀರವೆಂದು, ರೂಪವೀರವೆಂದು, ಕ್ರಿಯಾವೀರವೆಂದು ತ್ರಿವಿಧಂ; ಅಂತು ವೀರರಸವೊಂಬತ್ತುತೆಂ.

ಉತ್ತರದೇಶದ ಬಸವಲಿಂಗದೇವ ಸು. 1600

ಈತನು ಬಸವೇಶ್ವರಪುರಾಣದ ಕಥಾಸಾಗರ, ಭೈರವೇಶ್ವರಕಾವ್ಯದ ಕಥಾಸಾಗರ, ಉಚಿತಕಥೆಗಳು ಇವುಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ; ಪಟ್ಟಣಲಚಕ್ರವರ್ತಿ ಚೆನ್ನಬಸವೇಶ್ವರದೇವರ ಕಾರುಣ್ಯದಶಿಕು ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಇವನ ಕಾಲವು ಭೈರವೇಶ್ವರಕಾವ್ಯವನ್ನು ಬರೆದ ಕಿಕ್ಕೇರಿಯಾರಾಧ್ಯನಂಜುಂಡನ(ಸು.1550) ಕಾಲಕ್ಕಿಂತ ಈಚೆ

ಎಂಬುದು ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿಯೇ ಇದೆ. ಸುಮಾರು 1600 ರಲ್ಲಿ ಇವನು ಇದ್ದಿ ರಬಹುದು.

ಇವನ ಬಸವೇಶ್ವರಪುರಾಣವ ಕಥಾಸಾಗರದಲ್ಲಿ 464 ಕಥೆಗಳಿವೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದ ವಿಷಯವಾಗಿ ಕವಿ ಹೀಗೆ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ—

ಬಸವೇಶ್ವರಪುರಾಣದ ಕಥೆಗಳನ್ನು ಭಕ್ತಮಾಹೇಶ್ವರರು ಸುಲಭದಲ್ಲಿ ತಿಳಿವಂತೆ ಕಲ್ಪಿತಕಥೆಗಳಲ್ಲದೆ ಸಕಲಶಿವಪುರಾಣಸಮ್ಮತವಾಗಿ ಕಥಾಸಾಗರವೆಂಬ ಪೆಸರಿಟ್ಟು ಬಸ ವಾಡಿಪ್ರಮಥರ ಕರುಣದಿಂದ ಮಾಡಿದೆವು.

ಅಲ್ಲದೆ ಅಷ್ಟಾದಶಪುರಾಣಗಳು, ಭಾರತ, ರಾಮಾಯಣ, ವೀರಶೈವಾಮೃತ ಪುರಾಣ (1530), ಆರಾಧ್ಯಚರಿತ್ರ, ಗಣಾಡಂಬರ, ಸಿಂಗಿರಾಜನಕೃತಿ, ಶಿವತತ್ವಚಿಂ ತಾಮಣಿ, ಹರೀಶ್ವರದೇವರ ರಗಳೆ, ಸಿದ್ಧರಾಮೇಶ್ವರಚರಿತ್ರ, ಶೂನ್ಯಸಂಸಾದನೆ ಮುಂತಾದ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ಈ ಕಥೆಗಳನ್ನು ಬರೆದಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

ಭೈರವೇಶ್ವರಕಾವ್ಯದ ಕಥಾಸಾಗರದಲ್ಲಿ 316 ಕಥೆಗಳಿವೆ. ಉಚಿತ ಕಥೆಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ 74.

ಸಿದ್ಧಲಿಂಗಶಿವಯೋಗಿ ಸು. 1600

ಈತನು ಭೈರವೇಶ್ವರಪುರಾಣವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರ ಶೈವಕವಿ; ಇವನ ಗುರು ಚೆನ್ನವೈಷೇಂದ್ರ. ಹಿಂದೆ ನಂಜಯನು ವರ್ಣಕ ವಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದ ಈ ಕಥೆಯನ್ನು ತಾನು ವಸ್ತುಕವಾಗಿ ರಚಿಸಿದಂತೆ ಹೇಳ ತ್ತಾನೆ. ಇವನು ಹೇಳುವ ನಂಜಯನು ಭೈರವೇಶ್ವರಕಾವ್ಯವನ್ನು ಸುಮಾರು 1550ರಲ್ಲಿ ಸಾಂಗತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿರುವ ಕಿಕ್ಕೇರಿಯಾರಾಧ್ಯನಂಜುಂ ಡನಾಗಿರಬೇಕು. ಆದುದರಿಂದ ಕವಿ ಅವನ ಕಾಲಕ್ಕಿಂತ ಈಚೆಯವನು; ಸುಮಾರು 1600ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿ ರಬಹುದು.

ಪೂರ್ವಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಹರಿಹರ, ರಾಘವಾಂಕ, ಶಂಕರ, ಮಾಯಿದೇವ, ಮಯೂರ, ಬಾಣ, ಮಲಯರಾಜ, ಭೀಮಕವಿ ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ನರರನ್ನೂ ಸುರರನ್ನೂ ಸ್ತುತಿಸಿ ನರಕಭಾಷನನಾಗುವುದಿಲ್ಲ, ಗಣಂಗಳನ್ನು ನಾಲಗೆ ದಣಿವಂತೆ ಕೀರ್ತಿಸುವೆನು ಎಂದು ಈವದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇ ಳುತ್ತಾನೆ—

ಗಣಂಗಳೇಷ್ಣಿಯಂ

ರಸನೆ ದಣಿವಂತೆ ಕೀರ್ತಿಸಿ | ಯೊಸೆದವರ ಕೃಪಾಬ್ಜಿಯಲ್ಲಿ ಮುಡಿಗುವೆನಲ್ಲವೆ |
ಪಶುಸರರ ಸುರರ ಕೀರ್ತಿಸಿ || ವಸವಲ್ಲದ ನಿರಯದಲ್ಲಿ ಮುಡಿಗಲ್ಪಾಣಿಂ ||

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಭೈರವೇಶ್ವರಪುರಾಣ

ಇದಕ್ಕೆ ರಾಜೇಂದ್ರವಿಜಯಪುರಾಣ ಎಂಬ ನಾವನಂತರವೂ ಉಂಟು. ಇದು ಚಂಪೂರೂಪವಾಗಿದೆ. ನಮಗೆ ದೊರೆತ ಆಸಮಗ್ರಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ 20 ಅತ್ಯಾಸಗಳೂ (ಪದ್ಯ 1350) 21ನೆಯ ಅತ್ಯಾಸದಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪಭಾಗವೂ ಇವೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಭೈರವರಾಜನೆಂಬ ಶಿವಭಕ್ತನ ಕಥೆ ಹೇಳಿದೆ. ಗ್ರಂಥಾನುಷ್ಠಾನದಲ್ಲಿ ಶಿವಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ವಾರ್ನತಿ, ಗಣೇಶ, ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯ, ವಿರಭದ್ರ, ಬಸವ, ಚೆನ್ನಬಸವ, ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭು, ಸಿದ್ಧಲಿಂಗ, ಮುರಿಗಾಚಾರ್ಯ, ಸ್ವಗುರುಚೆನ್ನವೈಷ್ಣೇಂದ್ರ, ಮಹದೇವಿಯಕ್ಕ, ನೀಲಾಂಬಿಕೆ ಇವರುಗಳನ್ನು ಕ್ರಮವಾಗಿ ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಅತ್ಯಾಸಗಳ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಈ ಗದ್ಯವಿದೆ—

ಇದು ವಿಧುಪಂಕಜೋದ್ಭವಸುರೇಶ್ವರಮುಖ್ಯಸುರನೋರಗಶೃಂಗಾರಾತಿ ಶಯಾಕೇಕಮಕುಟತಟಘಟಿತನಿತ್ಯನಿರ್ಘೋಷ ನಿರ್ವಿಕಲ್ಪಸತ್ಯಸ್ವಯಂಪ್ರಕಾಶಾದ್ವಿತೀಯ ಪರಮೇಷ್ಠಿ ಲಿಂಗಚರಣಾವಂದದ್ವಂದ್ವಶಿರಶೈಲಿಖರ ಸಮ್ಯಗ್‌ಜ್ಞಾನಸಂಪನ್ನ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗ ಶಿವಯೋಗಿವಿರಚಿತ ಶ್ರೀಮದ್ರಾಜೇಂದ್ರವಿಜಯಮಹಾಪುರಾಣದೊಳೆ

ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ-

ಮೇರು

ನುಣಿದುಮ ರತ್ನಸಾಸು ರಜತಾಹಲರೋಹಣಶೈಲಮಧ್ಯದೊಳೆ |
ಸುರನದಿಗಿಟ್ಟ ಪಾವಟಿಗೆಯೋ ಹನಿನಾಲೊಮ್ಮಿ ಗರೋಳೆ ವಿಘಾತಮಂ ||
ಪರಿಹರಿಸಲ್ತೆ ಮೂಡಿದುರುಲಿಂಗತೊಂದೆನೆ ಸತ್ಪ್ರಕಾಶದಿಂ |
ಪರಮತಪೋಧನರ ನೆಗಟ್ಟ ಸತ್ತಪದಿಂ ಸುರಸಿದ್ಧರೇಷ್ಣಿಯಿಂ ||

ಬೇಡಮ

ಶರ ಮಿಂಚು ಗುಡುಗೆ ರಾವಂ | ಕುರಿ ಜಡದಮದಾಗಿ ನೂತ್ರಿಕಂ ಕರಕಂಗಳೆ |

ಸುವಾಕ್ನೀಲರ್ ಸರಿಯಾ | ಗಿರೆ ಶಬರಂ ಚಂಡನಾರುತಂಗಿಣಿಯಾವಂ ||

ಶಂಖ

ತಾಯಂ ಕುಂಭೋದ್ಭವಂ ತಾಂ ಕುಡಿದನಱಿಬಾವಾರ್ಭಕಂ ಪಾಣ್ವೈಯಕ್ಕಂ |
ಕಾಯಂ ಬೆಳ್ಪಾಯ್ತು ಮತ್ತೋದರನು ರುಜೆಯುತಂ ಗಂಡರಿಲ್ಲಾ ದರೇವೆಂ ||
ಬಾಯಂ ಕಚ್ಚುತ್ತಿವಂ ತಮ್ಮಡಿ ಪರವಧುವಂ ಬಾಧಿಪಂ ಭಾಳನೇತ್ರಾ |
ಸಾಯಲ್ಯಾಱಂ ಕೃನಾಸಾಗರನೆ ಮೊರೆಯೊ ಎಂಬಂತೆ ಕೂಗಿತ್ತು ಶಂಖಂ ||

ಜೈನವೀರಶೈವವಾದ

ಜಱಿವುದು ಮತಮೇ ದೈವವ | ಧರೇಗೀಜಿನನಿಂದಲಧಿಕದೈವಗಳೊಳವೇ |
ಹರನಾದೊಡೆ ಸಂಸಾರಿಯೆ | ಅರುಹಂ ಸಂಸಾರರಹಿತನಿವಗವ ಸರಿಯೆ ||
ಎನೆ ಕೋಪ ಕೊನರೆ ಕೇಳಲೊ | ಜಿನ ಪಣ್ಣಾಱಿದನಿತಕಾಯ್ತೆ ದೇವತ್ತಂ ಭೀ |
ಷ್ಮನುಕನುಮರುಱಿಯರೇ ವಧು | ವನು ಶಿವಗವರೇಣಿಯೆ ಮರುಳೆ ತಿಳಿಯದೆ
ನುಡಿವೈ ||

ಗೆಲ್ಲಂ ನಮಗೆಲ್ಲಂ ಜಿನ | ನಲ್ಲದೆ ಶಿವನಿಲ್ಲವೆಂದು ವಾದಿಸೆ ಜೈನರ್ !
ಕಲ್ಲಯನೆಂಬಾಶರಣಂ | ಹಲ್ಲಂ ಮುಱುವಲ್ಲಿ ಜಿನ್ನೆನಿಲ್ಲರ್ವನೊ ಪೇಱ್ ||

ಸಂಪಾದನೆಯಸಿದ ವೀರಣಾಚಾರ್ಯ ಸು. 1600

ಈತನು ಆಚರಣೆಯಸಂಬಂಧದ ವಚನ, ಲಿಂಗಸ್ತೋತ್ರದ ವಚನ, ಮಿತ್ರಸ್ತೋತ್ರ, ಸರ್ವಜ್ಞಮೂರ್ತಿಯ ತ್ರಿವಿಧಿ, ವಾದಸ್ತೋತ್ರ ಇವುಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಿದುದಾಗಿ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ: ಎಂದರೆ ಈ ಗ್ರಂಥಗಳು ಏತಕ್ಕೈತವಲ್ಲ; ಇತರಗ್ರಂಥಗಳಿಂದ ಆರಿಸಿ ಜೋಡಿಸಿದ ವಚನಗಳನ್ನೂ ಪದಗಳನ್ನೂ ಒಳಕೊಂಡಿವೆ.

ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ; ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಈತನು ಬರೆದಿರುವ ಅನಾದಿ ವೀರಶೈವಾಚಾರಸಂಗ್ರಹದಲ್ಲಿ ಇವನಿಗೆ ವೀರವಾಹೇಶ್ವರಾಚಾರ್ಯವರ್ಮ, ವೀ

1 “ಪ್ರಸನ್ನಶಂಕರಲಿಂಗ” ಎಂದು ಮ.ಗಿವ 120 ಕಂದಗಳುಳ್ಳ ಒಂದು ಗ್ರಂಥವು ಏತಕ್ಕೈತವೆಂದು ಕೆಲವರು ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆವ ಆಧಾರದಿಂದಲೋ ತಿಳಿಯದು. ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಈ ಕವಿಯ ಹೆಸರು ಹೇಳಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲದೆ ನಾವುನೋಡಿದ ಈ ಗ್ರಂಥದ ಓಲೆಯ ಪ್ರತಿಗಳಲ್ಲಿ ಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ಶಂಕರದೇವರ ಕಂದ ಎಂಬ ಹೆಸರು ಹೇಳಿದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಈ ಗ್ರಂಥವು ಶಂಕರಶತಕವನ್ನು ಬರೆದ ಶಂಕರದೇವನಿಂದ ರಚಿತವಾಗಿರಬಹುದೆಂದು ನಮಗೆ ತೋರುತ್ತದೆ.

ರಶ್ಮಿವಪ್ಪಟ್ಟಲಮಾರ್ಗಸ್ಥಾನಾಗ್ರಗಣ್ಯ ಎಂಬ ವಿಶೇಷಣಗಳು ಹೇಳಿವೆ. ಇವನು ಎಳಮಲೆಯಗುರುಶಾಂತದೇವನ(ಸು. 1565) ಶಿಷ್ಯನೆಂದು ತಿಳಿವುದರಿಂದ ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1600 ಆಗಬಹುದು. ಸಂಪಾದನೆಯ ಪರ್ವತೇಶ್ವರನ ಚತುರಾಚಾರ್ಯಪುರಾಣದಲ್ಲಿ (1698) ಈತನು “ಜಙ್ಗಮ ಶೈವವ ವೀರಶೈವವಂ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದಂ” ಎಂದು ಹೇಳಿದೆ

ಇವನಿಂದ ಸಂಕಲಿತವಾದ ಗ್ರಂಥಗಳೊಳಗೆ ಅಚರಣೆಯಸಂಬಂಧದ ವಚನವು 275 ವಚನಗಳನ್ನೂ ಲಿಂಗಸ್ತೋತ್ರದ ವಚನವು 108 ವಚನಗಳನ್ನೂ ಬಳಕೊಂಡಿವೆ, ಮಿಶ್ರಸ್ತೋತ್ರದಲ್ಲಿ ಸಾಂಗತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರೆದ 111 ಪದ್ಯಗಳಿವೆ. ಸರ್ವಜ್ಞಮೂರ್ತಿಯ ತ್ರಿವಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಆ ಕವಿಯ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ತ್ರಿಪದಿಗಳು ಅರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ಈ ಸರ್ವಜ್ಞಮೂರ್ತಿ ಅಂಬಲೂರಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಸರ್ವಜ್ಞನೇ ಆಗಿದ್ದರೂ ಇರಬಹುದು. ಈತನ ವಾದಸ್ತೋತ್ರವು ನಮಗೆ ದೊರೆತಿಲ್ಲ. ಮಿಶ್ರಸ್ತೋತ್ರದ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಈ ಪದ್ಯವಿದೆ—

ನಂದಿಕೇಶ್ವರಪುಂಗಿ ಸ್ವಂದಮುಖ್ಯಾಮರರು | ಬಂದೆನ್ನಪ್ಪತ್ಯ ಮಲದೊಳು |

ನಿಂದು ನಿಮ್ಮಯ ಭೃತ್ಯನೆಂದು ಕೃತಿಯೊಳು ತ | ಪ್ಪೊಂದಿಲ್ಲವೆನೆ ನಡಸುವುದು ||

ಸಂಗನಬಸವೇಶ್ವರ ಸು 1600

ಈತನು ರಘೋದ್ಧರಣೆವಾಚ್ಯವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವಿಲರಶ್ಮಿವಕವಿ. ತನಗೆ ಹಿಂದೆ ಈ ಅಗ ಮಗಳನ್ನು ಜಕ್ಕುಣಾಚಾರ್ಯ, ಮಾಯಿದೇವಪ್ರಭು, ಕೆರೆಯಪದ್ಮರಸ, ಗುಬ್ಬಿಯಮಲ್ಲಣಾರ್ಯ, ವಾಲ್ಮುಕಿಕೆಸೋಮ, ಸೋಮಶಂಭು ಮೊದಲಾದವರು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದರು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಇದರಿಂದ ಕವಿ ಗುಬ್ಬಿಯಮಲ್ಲಣಾರ್ಯನ (1530) ಕಾಲಕ್ಕಿಂತ ಈಚೆಯವನು ಎಂಬುದು ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ; ಸುಮಾರು 1600ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದು.

ತನ್ನ ಗ್ರಂಥದವಿಷಯವಾಗಿ ಹೀಗೆ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ—

ಪೂರ್ವಪುರಾತನರ ಪ್ರಸಾದವಾಕ್ಯದಿಂದಾದ ಉದ್ಧರಣೆಪಟಲವನು ರಘೋದ್ಧರಣೆವಾಚ್ಯವನು ಶ್ರುತಿಸ್ಮೃತ್ಯುಪನಿಷದಾಗಮಪುರಾಣವಚನಾರ್ಥಂಗಳಿಂ ವ್ಯತ್ನಂಗಳಿಂ ಪಾರ್ಥಿವಕದಿಂ ಕೆಲವು ಗ್ರಂಥಂಗಳಿಂ ನಿರೂಪಿಸಿದೆವು.

ಈ ಗ್ರಂಥವು ವೇದಾಂತಭೋಧಕವಾಗಿದೆ. ದೇಹವನ್ನು ರಥಕ್ಕೆ ಹೋಲಿಸಿರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪಭಾಗವನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಪಲ್ಲವಿ|| ಗುರುರಾಯನೊಲಿದಮೇಲಮ್ಮ |
 ಎನ್ನ ಶರೀರದಯಾತ್ರೆಯ ಮಾಡುವೆನಮ್ಮ ||
 ಗಾಲಿನಾಲ್ಕು ತೇರಿಗಮ್ಮ | ಮೇಲೆ ಕೀಲಕುಂಠಲಿಯೆಂಬ ಕೀಲಿಬ್ಬಿನಮ್ಮ |
 ಮೇಲೇಱುನೆಲೆಗಳಮ್ಮ | ಅದಕೆ ಬಾಲಸರ್ಪವೂರ್ಧ್ವಮಿಣಿಯು ಕಾಣಮ್ಮ ||

ಪ್ರಧಾನಿ ತಿರುಮಲಾರ್ಯ ಸು. 1600

ಈತನು ಕರ್ಣವೃತ್ತಾಂತಕಥೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಶ್ರೀ ವೈಷ್ಣವಕವಿ. ಮೈಸೂರುದೊರೆಯಾದ ರಾಜಬಡೆಯರಲ್ಲಿ(1578-1617) ಪ್ರಧಾನಿಯಾಗಿದ್ದನೆಂದೂ ಇವನ ಮಗನ ದೌಹಿತ್ರನೇ ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಜನಲ್ಲಿ (1672-1704) ಮಂತ್ರಿಯಾಗಿದ್ದ ತಿರುಮಲಾರ್ಯನೆಂದೂ ಕೆಲವರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಇದು ನಿಜವಾಗಿದ್ದಲ್ಲಿ ಈತನ ಕಾಲವು ಸವಾರು 1600 ಆಗಬಹುದು.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಕರ್ಣವೃತ್ತಾಂತಕಥೆ

ಇದು ಸಾಂಗತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಸಂಧಿ 4 ಎಂದು ಮೆ|| ರೈಸ್ ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ; ಅಚ್ಚಾಗುವ ಅಸಮಗ್ರಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ 11 ಸಂಧಿಗಳೂ(366 ಪದ್ಯಗಳೂ) 12 ನೆಯ ಸಂಧಿಯಲ್ಲಿ 14 ಪದ್ಯಗಳೂ ಇವೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಮಹಾಭಾರತ ಶಾಂತಿಪರ್ವದ ಅದಿಭಾಗದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಕರ್ಣವೃತ್ತಾಂತವು ನಿರೂಪಿಸಿದೆ.

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಪಶ್ಚಿಮರಂಗನಾಥಸ್ತುತಿಯೂ ಲಕ್ಷ್ಮೀ ಸ್ತುತಿಯೂ ಇವೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ:—

ವಿಷ್ಣು ಸ್ತುತಿ

ಜಳಧಿಸುತೆಯ ಮೆಯ್ಯು ಪೊಗರ ಕುಂದಣದೊಂದು | ಕಳೆಯೊಳಿವನ ನೀಲಮಣಿಯ |
 ಪಹಿಸುಡಿವೆಂಡಿರ ತೊಂಡಿಲನೆನ್ನೆದೆ | ಪಳಿಕುಭರಣಿಯೊಳಿಡುವೆನು ||
 ಪೊಳಿವ ಪಣಿಯ ಪೊಗರುಗುವ ನುಣ್ಣಲ್ಲದ | ವೊಳಿವ ನಗೆಯವೊನೆವಲ್ಲ |
 ತಳಿರುದುಟಿಯ ತಾವರೆಗಣ್ಣಿನ ವೊಣಗ | ಕೆಳಸಿ ಮುಂಬರಿದು ಮುದ್ದಿವೆನು ||

ಅಡಿಯ ಕಂಪಿಗೆ ನುಣ್ಣೊಡೆಯ ಬಣ್ಣಿಗೆ ಪೊ | ನ್ನುಡೆಸು ಪಂಪಿಗೆ ಪೂದಳಿದ |
ಪೊಡೆಯತಣ್ಣಿಗೆ ಮೊಗದೆಡೆಯ ಸೊಂಪಿಗೆ ಸಿರಿ|ಮುಡಿಯ ಕಂಪಿಗೆ ಮೋಹಿಸುವೆನು||

ಧರ್ಮರಾಜನ ಉಕ್ತಿ

ಕಡೆನುಡಿನೆನೆಹುಗಳೊಳು ಪರಹಿಂಸೆಯ | ನೊಡಬಡದಿರವಿಗೀಡುಂಟೇ |
ಅಡೆದಾಸತ್ತಿನೊಳಾದರು ವುಸಿವಾತ | ನುಡಿಯದುಡಕೆ ಸುಯುಂಟೇ ||
ಪುಟ್ಟುಪೊಂದುಗಳ ಪೋರಬಿ ಪೊದ್ದದು ಪಾಪ| ಮುಟ್ಟಿದು ಮೋಹ ಮುಸುಕದು|
ನೆಟ್ಟನೆ ವೈರಾಗ್ಯಮಿರೆಯಿಹಪರಸೌಖ್ಯ | ಬೆಟ್ಟಿತವ್ವದು ತಪ್ಪದಿದು ||

ಅರ್ಜುನನ ಉಕ್ತಿ

ಧನವಿಲ್ಲದಿರೆ ಧೈರ್ಯಕೆಚ್ಚು ತಲ್ಲಣ ಹುಟ್ಟಿ|ಮನಕುಂದಿ ಮತಿ ಮಸುಳುವುದು|
ತನಿವೇಸಗೆಯೊಳು ತೊಣ್ಣಿನೀರಂತೆ ನಿ | ಧನನರ ಗೆಯ್ಯೆಗಳಡಗುವುವು ||

ಭೀಮನ ಉಕ್ತಿ

ಪರಿಕಿಸೆ ಸನ್ಯಾಸವೆಂಬುದು ಜಗದೊಳು | ಪರಿಪರಿಯೊಳು ಭಂಗವಡೆದು |
ಪುರುಳುಗೆಟ್ಟೊಡಲ ಪೊರೆಯಲಣಿಯದನರ | ಪರಮನಾಸ್ತಿಕವಾದವೈಸೆ ||

ಸೋಮನಾಥಕವಿ ಸು 1600.

ಈತನು ಅಕ್ಬರಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಕವಿ. ಪೂರ್ವಕವಿಗಳಲ್ಲಿಕುವಾರವ್ಯಾಸನನ್ನು (ಸು 1430) ಸ್ತುತಿಸಿರುವುದರಿಂದ ಇವನಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1600 ಆಗಿರಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಅಕ್ಬರಚರಿತ್ರೆ

ಇದು ಭಾಮಿನೀಪಟ್ಟದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಸಂಧಿ 9, ಪದ್ಯ 501. ಇದರಲ್ಲಿ ಕ್ರಿಯರಸನು ಅಕ್ಬರನಿಗೆ ತನ್ನ ನಿಜವನ್ನು ತೋರಿಸಿದ ಕಥೆ ಹೇಳಿದೆ. ಇದರಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ---

ಗೊಲ್ಲರು

ಕಗಡುಗಣ್ಣಿಯ ಮುರಿವ ಕಡೆಗೋ | ಲುಗಳ ತಿದ್ದುವ ದಾವಣಿಯ ಗೊಂ |
ಲೆಗಳ ಕೆತ್ತುವ ಮೂಗುನೇಣಿನ ಹುರಿಯ ವಿಡಿದುಡಿಸ ||
ಮೊಗವಡವ ಮಾಡುವ ಮನೆಯ ಹ | ಟ್ಟಿಗಳ ಕುಣಿತವರುಗಳ ತಿದ್ದುವ |
ಬಗೆಯಲೊಪ್ಪುವ ಗೋವಳರನಕ್ಬರನೀಕ್ಷಿಸಿದ ||

ಕೋತಿ

ಮರಮರಕೆ ಲಂಘಿಸುವ ಬೆರಳಲಿ | ತಲೆಯ ತುಣಿಸುತ್ತ ಕಳವಳಿಸಿ ಪ |
 ಲ್ಪಿದುದು ಮಣಿಗಳನೆತ್ತಿ ಮುದ್ದಿಸಿ ಪರಸಿ ತೂಪಿರಿವ |
 ತರಾಣೆಯರನೇಡಿಸುವ ಪಣ್ಣಳ | ತಣ್ಣಿದು ದೆನೆದೆಸಿಗಡುವ ಕಪಿಗಳ |
 ನೆರವಿಯಂ ನೆಣೆ ಕಂಡು ದನುಜಾರಾತಿ ನಗುತಿದಳ ||

ಸ್ತ್ರೀವರ್ಣನೆ

ನುಡಿಗೆ ಬೆದಿರುವ ಅಧರ ವೇಣಿಗೆ | ನಡುಗುತಿಹ ಮುಖ ಮುಖಕೆ ಪದತಳ |
 ನಡೆಗೆ ತೊಡೆ ನಡುವಿಗೆ ದಂತಿ ರವಕ್ಕೆ ಕುಜಯುಗ್ಮ ||
 ಇಡಿದ ತೋಳಿಗೆ ನಯನ ನಾಸಿಕ | ದೆಡೆಗೆ ಕುಂತಳ ನಖಕೆ ತನು ನಡು |
 ನಡುಗುತಿಹ ಭೀತಿಯಲಿ ಬಂದಳು ಹರಿದು ಹರಿಯೆಡೆಗೆ ||

ನೀತಿ

ಸಿರಿಗೆ ಹಿಗ್ಗದೆ ಬಡತನಕೆ ಜ | ಝರಿತನಾಗದೆ ಪರರು ಕೀರ್ತಿಸೆ |
 ಬೆಣೆತಿರದೆ ನಿಂದಿಸಿದವರನುಣೆ ಮರಳಿ ನಿಂದಿಸದೆ ||
 ಹಿರಿಯರಲಿ ಗರ್ವಿಸದೆ ತನುವನು ಪಿರಿದು ವಿಶ್ವಾಸಿಸದೆ ಸತ್ಯವ |
 ತೊಣೆಯದಿಹ ಸತ್ಪುರುಷನೆನ್ನವನಾತ ಕೇಳೆಂದ ||
 ಹಗೆ ಹಸುಳೆಯೆಂದು ಉಹಲಾಗದು | ಹಗೆ ಶರಣುಹೊಗೆ ನಂಬಲಾಗದು |
 ಹಗೆ ಹಿತವನನುಕರಿಸಿ ಮನ್ನಿಸೆ ಹಿಗ್ಗಿ ಮೈನುಣಿಸೆ ||
 ಹಗೆಯೆಲೆಜ್ಜಿ ಉಗುಂದಲಾಗದು | ಹಗೆಯ ಹಿತವರ ನುಡಿಸಲಾಗದು |
 ಹಗೆ ತನಗೆ ಮರಣಾಂತವೆಲೆಯುಕ್ತರ ಕೇಳೆಂದ ||
 ಹಗೆಯನುರಗನ ಜಾರವನಿತಿಯ | ನಗಡುಮಕ್ಕಳ ನಲಿವ ಲೋಗವ |
 ಜಗಳವಾಡುವ ನೆರೆಯ ಮನ್ನಿಸಲಣಿಯದವನಿಪರ ||
 ತಗರ ನೆರವಿಯು ಸೋರುತಿಹ ಮಾ | ಕೆಗೆಯ ನಂಬಿದ ಮೂಢನಿಕರಕೆ |
 ವಿಗಡ ತಪ್ಪದು ಕೆಲವುದಿನಕಕ್ಕೂರ ಕೇಳೆಂದ ||

ಶೃಂಗಾರಕವಿ ಹಂಸರಾಜ ಸು. 160)

ಈತನು ರತ್ನಾಕರಾಧೀಶ್ವರತತಕವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಜೈನಕವಿ. ಶೃಂಗಾರಕವಿ ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವುದರಿಂದ ಮೈರಾಗ್ಯಪ್ರಧಾನ ನಾದ ಈ ಗ್ರಂಥವಲ್ಲದೆ ಬೇರೆ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನೂ ಬರೆದಿರಬಹುದು. ಪೂರ್ವ

ಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಮಧುರನನ್ನು¹(ಸು. 1385) ಸ್ಮರಿಸುವುದರಿಂದ ಕವಿ 1385 ಕ್ಕಿಂತ ಈಚೆಯವನೆಂಬುದು ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿದೆ. ತನ್ನ ಗುರು ದೇವೇಂದ್ರಕೀರ್ತಿ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಶ್ರವಣಬೆಳ್ತೂಳದ ಜೈನಮಠದಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರಮೇಯ ಕಮಲನಾರ್ತಂಡದ ಬಂದುಪ್ರತಿಯ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಆಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಕಕ 1538 ಆನಂದವರ್ಷದಲ್ಲಿ-ಎಂದರೆ 1614ರಲ್ಲಿ-ಬರೆದಂತೆಯೂ ಆಕಾಲದಲ್ಲಿ “ಶ್ರೀಮೂಲಸಂಘಸರಸ್ವತೀಗಚ್ಛಕುಂದಕುಂದಾನ್ವಯ ಶ್ರೀಮದ್ರಾಯರಾಜ ಗುರುವಸುಂಧರಾಚಾರ್ಯ ಮಹಾವಾದವಾದೀಶ್ವರ ರಾಯವಾದಿಪಿತಾಮಹ ಸಕಲವಿದ್ಯಾಸಾರ್ವಭೌವಾದ್ಯನೇಕಾಸ್ವರ್ಥಬಿರುದಾವಲೀವಿರಾಜಮಾನ” ನಾದ ಬಬ್ಬ ದೇವೇಂದ್ರಕೀರ್ತಿ ಇದ್ದಂತೆ ಹೇಳಿದೆ. ಇವನೇ ಕವಿಯ ಗುರುವಾಗಿದ್ದಿರಬಹುದು. ಹಾಗಿದ್ದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಕವಿಯ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1600 ಆಗಬಹುದು. ಈ ಶತಕವನ್ನು ರತ್ನಾಕರವರ್ಣಿ² ಬರೆದುದಾಗಿ ಪ್ರತೀತಿಯಿದೆ. ಆದರೆ ಇವನ ಗುರು ಚಾರುಕೀರ್ತಿಯೆಂದೂ ಹಂಸರಾಜನ ಗುರು ದೇವೇಂದ್ರಕೀರ್ತಿಯೆಂದೂ ತಿಳಿವುದರಿಂದ ಈ ಶತಕವು ತತ್ಯವಿಕೃತವಲ್ಲವೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ.

ಪೂರ್ವಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಅಗ್ಗಳ, ನೇಮಿಚಂದ್ರ, ರನ್ನ, ಕುಮುದೇಂದು, ವ.ಧ.ರ, ಜಿನಾಚಾರ್ಯ ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ರತ್ನಾಕರಾಧೀಶ್ವರಶತಕ

ಇದರಲ್ಲಿ 125 ವೃತ್ತಗಳಿವೆ. ಪ್ರತಿಪದ್ಯವೂ ರತ್ನಾಕರಾಧೀಶ್ವರ ಎಂದು ಮುಗಿಯುತ್ತದೆ. ಕೊನೆಯಲ್ಲಿರುವ

ಮೈರಾಗ್ಯನೀತಿಯಾತ್ಮವಿ | ಚಾರಂ ತಾಂ ಬಗೆದು ನೋಡೆ ರಾಜೆನುಗುಂ ಶೃಂ |
 ಗಾರಕವಿಹಂಸರಾಜಂ | ಪೂರಿಸಿದ ಸವಾದಶತಕರತ್ನಾಕರದೇಹ್ ||

ಎಂಬ ಕಂದದಲ್ಲಿ ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಸಾದಿತವಾದ ವಿಷಯಗಳು ಹೇಳಿವೆ. ಗ್ರಂಥಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಈ ಗದ್ಯವಿದೆ---

ಶ್ರೀಮದ್ದೇವೇಂದ್ರಕೀರ್ತಿಯೋಗೀಶ್ವರಪಾದಾಂಘ್ರೋಚ್ಚಂಭಾಯಮಾನ ಶೃಂ
 ಗಾರಕವಿಹಂಸರಾಜವಿರಚಿತಮಪ್ಪ ರತ್ನಾಕರಾಧೀಶ್ವರಸವಾದಶತಕಂ ಸಂಪೂರ್ಣಂ.

1. ಈಗ ಅಚ್ಚಾಗಿರುವ ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಮಧುರನ ಹೆಸರು ದೊರೆವುದಿಲ್ಲ. ನಾವು ನೋಡಿದ ಕೆಲವು ಓಲೆಯ ಪ್ರತಿಗಳಲ್ಲಿ ಆ ಹೆಸರು ಹೇಳಿದೆ.

2. 274 ನೆಯ ಪುಟವನ್ನು ನೋಡಿ.

ಇದರಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—
 ಶಾಸ್ತ್ರಂ ಬಂದೊಡೆ ಶಾಂತಿ ಸೈರಣೆ ನಿರ್ಗಮಂ ನೀತಿ ಮೆಲ್ವಾತು ಮು |
 ಕ್ಷಿಸ್ತ್ರೀಚಿಂತೆ ನಿಜಾತ್ಮ ಚಿಂತೆ ನಿಲವೇಳ್ವಿಂತಲ್ಲದಾಶಾಸ್ತ್ರದಿಂ ||
 ದುಸ್ತ್ರೀಚಿಂತನೆ ದುರ್ಮುಖಂ ಕಲಹಮುದ್ಧವಂ ಮನಂಗೊಂಡೊಡಾ |
 ಶಾಸ್ತ್ರಂ ಶಸ್ತ್ರಮೆ ಶಾಸ್ತ್ರ ಶಸ್ತ್ರಕನಲಾ ರತ್ನಾಕರಾಧೀಶ್ವರಾ ||
 ಪುಣ್ಯಂಗೈಯ್ಯದೆ ವೂರ್ವದೊಳ್ ಒಳುದೆ ತಾನೀಗಳ್ ಮನಂ ನೋಯೆ ಲಾ |
 ವಣ್ಯಕ್ಯಾಭರಣಕ್ಕೆ ಭೋಗಕೆನಸುಂ ರಾಗಕ್ಕೆ ಚಾಗಕ್ಕೆ ಕಾ ||
 ರುಣ್ಯಕ್ಕಗ್ಗದ ಲಕ್ಷ್ಮಿಗಂ ಬಯಸಿ ಬಾಯಂ ಬಿಟ್ಟು ಕಾಂಕ್ಷಾಮಹಾ |
 ರಣ್ಯಾಬೊಕ್ಕ ಕಬೇಕೆ ಚಿಂತಿಸುವದೋ ರತ್ನಾಕರಾಧೀಶ್ವರಾ ||
 ಅಱವಂದೀಕ್ಷಿಸಲಕ್ಕು ಮಾತ್ಮನಿರವಂ ದೇಹಂಬೊಲೀಕಣೆ ತಾಂ |
 ಗುಱಿಯಾಗಂ ಶಿಲೆಯೊಳ್ ಸುವರ್ಣಮರತೊಳ್ ಸೌರಭ್ಯವಾಕ್ಸೀರದೊಳ್ ||
 ನಱಿನೆಯೆ ಕಾಷ್ಟದೊಳಗ್ಗಿಯಿರ್ಪತೆಡಿಂದೀಮೆಯೊಳೊಂದಿರ್ಪನೆಂ |
 ದಱಂದಭ್ಯಾಸೆ ಕಾಣ್ಕುಮೆಂಱುಸಿದೈ ರತ್ನಾಕರಾಧೀಶ್ವರಾ ||
 ನರತೊಳ್ ಪುಟ್ಟಿ ನರೇಂದ್ರನಾದ ದಿನದೊಳ್ ಸದ್ಧರ್ಮಮಂ ಸನ್ಮನೀ |
 ಶ್ವರಂ ಭವ್ಯರನೂಲ್ದು ಮನ್ನಿಸಿಯನಾಥಗ್ಗಾಂಶ್ರೀತ್ರ್ಗೀಯುತುಂ ||
 ಪರಿವಾರಪ್ರಜೆಗಳ್ಗೆ ತಾಯತೆಡಿಂದೋವುತ್ತುಮಿರ್ಪಂ ಧರಾ |
 ವರನಿಂದಾಬದಿಲಕ್ಕೆ ನಾಳಿನವನೈ ರತ್ನಾಕರಾಧೀಶ್ವರಾ ||

ದೇವೋತ್ತಮ. ಸು. 1600

ಈತನು ನಾನಾರ್ಥರತ್ನಾಕರವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಜೈನ ಕವಿ; ದ್ವಿಜವಂಶಾರ್ಣವಪೂರ್ಣಚಂದ್ರನೆನಿಸಿದೇವೋತ್ತಮಂ ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ತನಗೆ ಹಿಂದೆ ಇದ್ದ ನಿಘಂಟುಕಾರರನ್ನು ಈ ಪದ್ಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ--

ನಿಜಗೋಪಾಲಧನಂಜಯಾಭಿನವಮಾಚಂ ಭಾಗುರೀನಾಗವ |
 ಮರ್ಜಯಂತಾಮರಶಬ್ದಮಂಜರಿಬಲಾದ್ಯುಕ್ತಾಭಿಧಾನಾರ್ಥಮಂ ||

ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಶಬ್ದಮಂಜರಿಯೆಂಬುದು ವಿರಕ್ತತೋಂಟದಾರ್ಯ ನಿಂದ (ಸು. 1560) ರಚಿತವಾದ ಕರ್ಣಾಟಕಶಬ್ದಮಂಜರಿಯಾಗಿರಬಹುದು

ದೋ ಏನೋ ತಿಳಿಯದು. ಕವಿಯ ಕಾಲವು ಸವಾರು 1600) ಆಗಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ನಾನಾರ್ಥರತ್ನಾಕರ

ಇದರಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಕೃತಶಬ್ದಗಳ ನಾನಾರ್ಥಗಳು ಹೇಳಿವೆ; 169 ವೃತ್ತಗಳಿವೆ. ಇದರ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಕವಿ ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ--

ಜಗದೊಳ್ ಜಾಣರ ಮೆಚ್ಚು ಸತ್ಯವಿಸಮೂಹಕ್ಕೆ ದೆ ತಾಯ್ವಾಡು ವಾ |

ಗ್ಮಿಗಳಾನಂವರನಾಧಿವಾಸ ಗಮಕಿಸೋಮಕ್ಕೆ ಸುಪ್ರೀತಿ ವಾ ||

ದಿಗಳಾವಾಸನಿಧಾನ ದುರ್ಜನಮನೋಂಭೋಜಾತಶುಭ್ರಾಂಶುವೆಂ |

ಬ ಗುಣವ್ರಾತದೆ ಪೆಂಪುವೆತ್ತು ಮೆಱುಗುಂ ನಾನಾರ್ಥರತ್ನಾಕರಂ ||

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಜಿನಸ್ತುತಿಯೂ ಸರಸ್ವತೀಸ್ತುತಿಯೂ ಇವೆ. ಇದರಿಂದ ಒಂದೆರಡು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಬರೆಯುತ್ತೇನೆ--

ಕಾಲದೊಳಂಬುಜಾಸನೊಳುತ್ತಮನೊಳ್ ಕವಿಯೊಳ್ ವಿಧಾನದೊಳ್ |

ಮೇಳದೊಳಂ ವಿಚಕ್ಷಣನೊಳಂ ಶ್ರುತಿಯೊಳ್ ವಿಧಿಶಬ್ದಮಕ್ಕು ಶುಂ ||

ಡಾಲಕರಾಗ್ರದೊಳ ಶ್ರವಣಕುಂಡಲದೊಳ ವನಜಾತಮಧ್ಯದೊಳ್ |

ಬಾಲೆಯೊಳಾಹವಂಗಳೊಳಿ ತೀರ್ಥದೊಳಂ ನಿಜಕರ್ಣಕಾಪ್ತಯಂ ||

ನೋವುಂ ಬಲ್ಲತನಂ ವಿಚಾರಿಸುವುದಿಂತುಂ ವೇದನಾವಾಚಕಂ |

ಸಾವುಂ ನಿಂದಿಭಿಗಂಗಳೆಂಬಿನಿತು ಸಂಬಾಧಾಹ್ವಯಂ ಮೋಹಮೂ ||

ಛಾರ್ವೇಗಂ ಕಡುಮೂರ್ಖನಜ್ಞತೆಗಳುಂ ದುರ್ಮೋಹಮಕ್ಕುಂ ಧನಂ |

ಜೀವಂ ಶಬ್ದನಿರೂಪಣಂ ವಿಮಲಯೋಗಂ ತಾವಿವರ್ಥಾಂಕಿತಂ ||

ಕವಿವಿಟ್ಟಲ ಸು. 1600

ಈತನು ಅಮರಕೋಶಕ್ಕೆ ಕನ್ನಡವ್ಯಾಖ್ಯಾನವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕವಿ; ವಾದಿಮೃಗೇಂದ್ರನಾದ ರಾಮಭಟ್ಟನ ಪೌತ್ರನು; ಸಾಹಿತ್ಯವನಚೈತ್ರನಾದ ದೇವರನ ಪುತ್ರನು. ಇವನನ್ನು ಅಮರಸಿಂಹನ

1 ಪಾತ್ರೋ ವಾದಿಮೃಗೇಂದ್ರಸ್ಯ ರಾಮಭಟ್ಟವಿಪಶ್ಚಿತಃ |

ಸಾಹಿತ್ಯವನಚೈತ್ರಸ್ಯ ದೇವರಸ್ಯ ತನೂಭವಃ || ಕವಿವಿಟ್ಟಲನಾವೂಹಂ

ಮತ್ತು ಸರಸ್ವತಿಯ ಅಪರಾವತಾರವೆಂದು ಸ್ತುತಿಸಿರುವುದರಿಂದ ಇವನು ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಕವಿಯಾಗಿದ್ದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಇನ್ನಾವ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆಯೋ ತಿಳಿಯದು.

ಈತನ ಅಮರಕೋಶಟೀಕೆಯನ್ನು ಶಾಲ್ಯದ ಕೃಷ್ಣ ರಾಜನು (1769) 1775 ರಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿನಾಡಿದಂತೆ ಆ ಟೀಕೆಯ ಒಂದು ಪ್ರತಿಯು ಕೊನೆಯಲ್ಲಿರುವ

ವಿಟ್ಠಲವಿದ್ಯನ್ನಿರ್ಮಿತಟೀಕಾ ಲಿಖಿತಾಮರಾಖ್ಯಕೋಶಸ್ಯ |

ಕೃಷ್ಣಕ್ಷಿತಿಪತಿನೇಯಂ ಮನ್ಮಥಸಂವತ್ಸರೇ ತಿವಂ ನಭಸಿ ||

ಎಂಬ ಪದ್ಯದಿಂದ ತಿಳಿವುದರಿಂದ ಇವನು ಶಾಲ್ಯದ ಕೃಷ್ಣ ರಾಜನಿಗಿಂತ ಹಿಂದೆ ಇದ್ದವನೆಂಬುದು ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ; ಸುಮಾರು 1600ರಲ್ಲಿ ಇದಿ ರಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ.

ಪಾಯಣವ್ರತಿ. ಸು. 1600

ಇವನು ಸಂಯಕ್ತವ್ಯಾಕೌಮುದಿಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಈತನು ಜೈನಕವಿ; ಇವನ ಸ್ಥಳ ಪೆನಗೊಂಡೇಶದಲ್ಲಿಯ ನಂದಿಯಪುರ, ತಂದೆ ಗುಣಮಣಮ್ಮ ಬಣಜಿಗಸೆಟ್ಟ, ತಾಯಿ ಕೆಂಚಮ. ಇವನು ಭವ್ಯರಿಗೆ ಧರ್ಮಕಥೆಯನ್ನು ಓದಿ ಹೇಳುವ ಉಪಾಧ್ಯಾಯನಾಗಿದ್ದನು. ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ ಭಾರತಿಯ ವರದಿಂದ ಕವಿಯಾಗಿ ಹೆಂಗಳ ಮೋಹದ ಜಾಲಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕದೆ 55 ವರ್ಷವಿದ್ದು ಆ ಮೇಲೆ ಸೇನಗಣದ ಲಕ್ಷ್ಮೀಸೇನಮುನಿಯಿಂದ ದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಪಡೆದಂತೆಯೂ ವಾರ್ಷನಾಥನ ಬಂದಿಯಲ್ಲಿ ದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಪಡೆದುದರಿಂದ ವಾರ್ಷವರ್ಣಿ ಎಂಬ ಹೆಸರಾದಂತೆಯೂ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಈತನಿಗೆ ಪಾಯಣವ್ರತಿ ಎಂಬ ಹೆಸರೂ ಉಂಟು. ಒಬ್ಬ ಪಾಯಣಮುನಿ ಸನತ್ಕುಮಾರಚರಿತೆಯನ್ನು 1606 ರಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಅದರ ಅನುವು ಶ್ರೀರಂಗ

I ಜಿಹ್ವಾಪಲ್ಲವಸಂಸ್ತರೇಷು ಸುಧಿಯಾಂ ದಂತಪ್ರಭಾಜಂದನೈಃ |

ಬಿಂಬೋಷ್ಯ ವ್ಯಜನೇನ ಚೋಪಚರಿತೋ ಯದ್ವಿಪ್ರಲಂಭಜ್ವರಃ ||

ಜಾನೀಮೋಮರಸಿಂಹಮೇವ ತಮಿಮಂ ? ಸಂಯಾಂಜತೀ ಸಾಂಪ್ರತಂ |

ವಾಣೀ ನಂದತಿ ವಿಟ್ಠಲಸ್ಯ ವಪುಷಾ ಭೂಯೋವತೀರ್ಣಾ ಭುವಿ ||

ಪಟ್ಟಣದವನೆಂದು ತಿಳಿವುದರಿಂದ ಏತತ್ಯವಿಭಿನ್ನನೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1600 ಆಗಿರಬಹುದು-

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಸಂಯಕ್ತ್ವಕೌಮುದಿ

ಇದು ಸಾಂಗತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಸಂಧಿ 18. ಪದ್ಯ 1989. ದಾನ, ಪೂಜೆ, ಶಿಲ, ಉಪವಾಸ, ಈ ನಾಲ್ಕೂ ಮುಕ್ತಿಪಥ; ಇವೇ ಸಂಯಕ್ತ್ವ; ಈ ಸಂಯಕ್ತ್ವದಿಂದ ಸದ್ಗತಿಯನ್ನು ಪಡೆದವರ ಕಥೆಗಳನ್ನು ಕವಿ ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದ ವಿಷಯವಾಗಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ--

ಇದು ಭವ್ಯಜನಚಿತ್ತಕುವಲಯಚಂದ್ರಮ | ಎದು ಸಜ್ಜನರ ಕರ್ಣಾಭರಣ |
 ಇದು ಮುಕ್ತಿಸತಿಯ ಠಾವೆನಿಸುವ ಎತರಣ | ಎದು ಕೇಳ್ದರ ಪಾಪಹರಣ ||
 ನಾರಿಕೇಳದ ಫಲದಂತೆ ಈಕವಿತೆಯು | ತೋಷದು ರಮ್ಯ ಕೆಲರಿಗೆ |
 ಸಾರಕದಳಪಣ್ಣಿನಂತೆ ಗೂಢಾರ್ಥವು | ತೋಷಿ ತೋಷಿದೆಯಿರಬೇಕು ||

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಸುಪಾರ್ತ್ಯಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಸಿದ್ಧಾಧಿಗಳು, ಭುಜಬಲಿ, ಗಣಧರರು, ಸರಸ್ವತಿ, ಶಾಸನದೇವಿಯರು ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಸ್ತ್ರೀಯರು

ನಡು ಸಿಂಹ ಧನು ಪುರ್ಬ ಕುಚ ಕುಂಭ ವಿನಾಶಕ್ಕೆ | ಮಡದಿ ಮಕರಪತ್ರದಿಂದ |
 ಸಡಗರದಿಂ ನಿಡುಹಸ್ತದಿಂದಲಿ ಕನ್ನೆ | ಬೆಡಗಿಂದೊಪ್ಪಿದಳ್ ರಾಸಿಯಂತೆ ||
 ಹರಿಯ ಅಂಗವು ಕಪ್ಪು ಹರನ ಕೊರಳು ಕಪ್ಪು | ಉರಗನ ಹೆಡೆಯೊಳು ಕಪ್ಪು |
 ವರವಾಣಿಹಸ್ತದ ವೀಣೆ ತಾ ಕಡುಕಪ್ಪು | ಕಪ್ಪಿಂದ ಕೊಹಿತೆಯೇನಮ್ಮ ||
 ಹೆಣ್ಣಿಗಾಗಿ ಔರಿ ತುಣುಗಳ ಕಾದನು | ಹೆಣ್ಣಿನಿಂದಜನು ಕೆಟ್ಟ |
 ಹೆಣ್ಣಿನ ಮೋಹದಿ ಹರನರೆಹೆಣ್ಣಾದ | ಹೆಣ್ಣಿಗಾದನು ಕೋಷಿ ಸುರಪ ||

ನೀತಿ

ಮಕ್ಕಳನ್ನೋದಿಸಿ ಚಿಕ್ಕಂದು ಪರದರು | ಗಕ್ಕನೆ ಕುಲವಿದ್ಯೆಗಳನು |
 ಅಕ್ಕಣಂ ಕಲಿಸದೆ ಮುದ್ದಿಸಿದರೆ ಮುಂದೆ | ಸೊಕ್ಕಿಯಾತೆಹದಿ ಕೆಡುವರು ||
 ಸಿರಿ ಸಂಜಿಗಿಂಪು ಸೋದರರೆಲ್ಲ ಮಂಜಿನ | ನೆರವಿ ಸ್ತ್ರೀಯರು ದೇಶಕೋಶ |
 ಧರುತನಿದಿರದೀವ ಯವ್ವನ ಸುರಧನು | ಮಿಂಚು ಭಾವಿಸಲು ಬಂಧುಗಳು ||

ಅಣ್ಣಾಜಿ. ಸು. 1600

ಈತನು ಸೌಂದರವಿಳಾಸವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರಶೈವ ಕವಿ; ಇವನ ಪಿತಾಮಹನು ವೀರೇಂದ್ರನು, ತಂದೆ ಅಯ್ಯಣ್ಣಪ್ಪನು. “ಅಣ್ಣಾಜಿರಾಜೇಂದ್ರನು” ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿರುವುದರಿಂದಲೂ ತಂದೆಯ ಹೆಸರಿನಿಂದಲೂ ಈತನು ಅವುದೋ ಒಂದು ರಾಜವಂಶಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವನೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಶಂಕರೇಶನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದಲೂ ಅಜ್ಜಿಯಿಂದಲೂ ತನ್ನ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದುಕೊಂಡು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಈ ಶಂಕರೇಶನು ಆರೋತಿಳಿಯದು. ಪೂರ್ವಕವಿಗಳ ಗೋಷ್ಠಿಯಲ್ಲಿ ಇವನು ವಾಲ್ಮೀಕಿಸೋಮನ ಜತೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಮಲಹಣನು ಗುಬ್ಬಿಯ ಮಲ್ಲಣಾರ್ಯ (1530) ನಾಗಿ ರಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಹಾಗಿದ್ದವಕ್ಷದಲ್ಲ ಈತನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1600 ಆಗಬಹುದು.

ಪೂರ್ವಕವಿಗಳನ್ನು ಈ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದಾನೆ—
 ಕಣಿಯಪದ್ಮರಸ ಹಂಪೆಯ ಹರೀಶ್ವರನು ಪಾ |
 ಲ್ಕುಣಿ ಕನೋಮಾರಾಧ್ಯ ಮಲಹಣನು ಮೊದಲಾಗಿ |
 ಹರನ ಕವಿತಾಸ್ತೋತ್ರಸೂತ್ರದಿಂ ನಟಿಯಾನಂದಿಸಿದ ಶಂಕರೇಶ ||
 ಹರುಷದಿಂದೆನೆಗೆ ತಮ್ಮಯ ಕರುಣಶರಧಿಯೊಳು |
 ತೆರೆ ಮನಗೆ ಸಿಡಿದ ಸೀಕರಬಿಂದುವಂಶದಗ |
 ಧರಿಸೆನಲು ಶಿರದೊಳಾಂತಾನದಹಿ ಮಹಿಮೆಯಿಂದೀಕೃತಿಯನೊಲಿದು ಪೇಟೆಂ ||
 ಬಾಣ ಮಾಯೂರ ಭವಭೂತಿ ಶ್ರೀಹರ್ಷ ಕ |
 ಟ್ಪಾಣಿ ಕವಿಯಾಧನಂಜಯ ದಂಡಿ ಶಾರದೆಯ |
 ಪ್ರಾಣಕವಿ ಕಾಳಿದಾಸನು ರುದ್ರಭಟ್ಟನಗ್ಗಳ ನೇಮಿಚಂದ್ರ ಕಂತಿ ||
 ಕ್ಷೋಣಿಯೊಳು ಕವಿರಾಜಮುಕುಟಮಣಿ ಶ್ರೀನಾಥ |
 ಮಾಣದಿವರೆಲ್ಲರಂ ಬಲನಂದು ಕೃತಿವೇಟೆಂ.

ತನ್ನ ಗುಣಾದಿಗಳನ್ನು ಈ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ.—
 ಧೀರನತ್ಯಧಿಕವಿಶರಣಗುಣದಿ ಮೆಹಿವ ಮಂ |
 ದಾರ ಮದವಿಯರ ಮುಖೇಂದುಮಂಡಲದಮೃತ |
 ಚಾರುಕರಣದ ರುಚಿಯ ಸೇವಿಸ ಚಕೋರ ಲಲನಾಜನಕವೋಲಮುಗದಿ ||
 ಸಾರತರಮಾದ ಮೃಗಮದದ ಮಕರಿಕೆ ಚಿತ್ರ |

ವಾರಣದ ಕುಂಭದಂತಿಡಿಕಿಣ್ಣಿದ ಕುಚದ ಮಣಿ |
 ಹಾರ ಪೊಸಜವ್ವನೆಯ ನೊಸಲೊಳೊಪ್ಪುವ ತಿಲಕನಣ್ಣಾಜಿರಾಜೇಂದ್ರನು ||
 ಪೊಸದೇಸಿವಡೆದು ನವರಸ ತುಂಬಿ ತುಳುಕಿ ರಂ |
 ಜಿಸುವ ಕೈತಿಯೆನಿಸಿಪ ಸುರಕುಜಕುಸುಮಸಾರಭವ |
 ಹಸಿದುಂಬ ಮಧುಕರಂ ಕುಕವಿನೆರವಿಯ ತಮನ ಕಡಿದು ಕಲಕುವ ಭಾಸ್ಕರಂ||
 ಕುಸುಮಸರನೆಯೆ ಕಂದುವಳೆಂದು ಕೈಗಾಯ್ದ |
 ಪೊಸಜವ್ವನದ ಕೋಮಲಾಂಗಿಯಳ ಪ್ರಾಣೇಶ |
 ರಸಿಕರಾಜೇಂದ್ರನಣ್ಣಾಜಿಯಹುದೆಂದೆನ್ನ ಸುಕವೀಂದ್ರರೆಂಬರಂತೆ ||

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಸೌಂದರವಿಳಾಸ

ಇದು ವಾರ್ಧಕಪಟ್ಟದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಅರುವತ್ತುಮೂವರೊಳಗೆ ಒಬ್ಬನಾದ ಸೌಂದರೇಶ ಅಥವಾನಂಬಿಯಣ್ಣ ಎಂಬ ಶಿವಭಕ್ತನ ಚರಿತವು ಹೇಳಿದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥರಚನೆಗೆ ಕಾರಣವನ್ನೂ ಗ್ರಂಥದ ಉತ್ಪತ್ತಿ ಸ್ವತೆಯನ್ನೂ ಕವಿ ಈ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ:—

ವೀರೇಂದ್ರನಣ್ಣಾಗನಯ್ಯಣಭೂಪನವನ ಸುಕು |
 ಮಾರನಣ್ಣಾಜಿ ಸೌಂದರವಿಳಾಸವನು ಶೃಂ |
 ಗಾರ ಮೊದಲಾದ ನವರಸದುಪಮೆಯುತ್ಪ್ರೇಕ್ಷೆ ಚಿತ್ರಾರ್ಥಭಾವದಿಂದೆ ||
 ಸೇರಿಸುವುದೆಂದು ಶಂಕರನಿರೂಪಣೆಯಾಗೆ |
 ಸಾರತರವಾದ ಮಧುರೋಕ್ತಿಮೃದುಪದದ ಗಂ |
 ಭೀರವಚನಾರಚನೆಯಿಂದೆ ವಿಸ್ತರಿಸಿದೆನು ಸುಕವೀಂದ್ರರಹುದೆನ್ನಲು ||
 ಸಿರಿಯ ನೆಲೆವನೆ ಕುಸುಮಶರನು ರತಿ ನೆಲಿಸಿ ಪುರ |
 ಹರನೊಡನೆ ಸೇನಸುವಂಕದ ಕಣನು ಭಾರತಿಯು |
 ಸರಸಕವಿತೆಯ ವಿಲಾಸದ ತಾಣ ಚಕ್ರಿಯಾವಾಸ ಮೋಹದ ಸುಗ್ಗಿಯು ||
 ಹರನ ಗಿರಿಜೆಯ ಭೋಗಮಂಟಪವು ಸುರಪತಿಯು |
 ವರವಿಭವಸಾಲೆ ಶಂಕರ ಭೋಗಮೋಕ್ಷಗಳ |
 ಕರೆದೀವ ಠಾವಿದೆಂಬುದ ತಿಳಿದು ಲಾಲಿಸುವುದೀ ಸೌಂದರವಿಳಾಸವ ||

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಈಶ್ವರ, ಪಾರ್ವತಿ ಇವರುಗಳ ಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಸಮುದ್ರ

ಘುಳುಘುಳಿಸುತ್ತೇವೆ ಬೊಬ್ಬುಗಳೆಂ ಸುಣುಗಳೆಂ |
 ನಳನಳಿಸಿ ರಾಜಿಸುವ ಕಮಲದಿಂ ಕುಮುದದಿಂ |
 ತಳತಳಿಸಿ ಹೊಳೆಯುತ್ತಿಹ ತೆರೆಗಳೆಂ ನೊರೆಗಳೆಂ ಕಮಲಶೈವಾಲದಿಂ ||
 ತುಳುಕಿ ಪರಿದೊಲೆದೊಲೆದು ಸಂಚರಿಸ ವಾಂಗಳೆಂ |
 ಬಳಸಿ ಪರ್ವದ ಪವಳಲತೆಗಳೆಂ ಶಂಖದಿಂ |
 ದೆಳಲತೆಯ ಕುಡಿಗವಲ ಸೊಂಪಿನಿಂ ಗುಂಪಿನಿಂ ಕಡಲು ಕಣ್ಗೆ ಸೆದಿದುರ್ವದು ||

ಪರವೆಯ ಸೌಂದರ್ಯ

ನನೆಯ ಸೂಡಿದ ಕಲ್ಪಲತೆಯೊ ಮಧುಕರನೊಗಿ |
 ಜಿನುಗಿ ಸವಿಯದ ಪರಾಗದ ಪುತ್ಥಳಿಯೊ ಮೇಣು |
 ಮುನಿ ಕುಡಿಯದಿಹ ಸಾಗರವೊ ಚಕೋರನ ಚಂಚು ಸೋಂಕದಿಹ ಪೂರ್ಣಶತಿಯೋ ||
 ಪನಸಿಜನ ಪೂಸಮಸೆಯ ಖಂಡೆಯವೊ ಕಂತುವಿನ |
 ಘನಪ್ರತಾಪದ ಜಸವೊ ಸ್ತ್ರೀರತ್ನವೋ ಎನಿಸಿ |
 ವನಿತೆಯಿದಳು ಪರವೆ ಬಿಂದುಗಳೆಯದಿಹಾಣೆಮುತ್ತಿನಲು ಧಳಧಳಿಸುತೆ ||

ಚಿನವರದರು (ಸೆರಾಫರು)

ನಂದಿಯುಂಡಿಗೆ ರಾಮಟೆಂಕೆ ಶಿವರಾಯ ತಾ |
 ನೊಂದೆಸೆಯ ಸಣ್ಣಗೆರೆಯಕ್ಕೇರಿ ಮಾಸಮೊಳೆ |
 ಚಂದಿರನಹಣ ಜಳಕೆ ಮುಂಬೆಟ್ಟು ಅಜ್ಯುತನ ಹೊನ್ನ ರಾಸಿಗಳ ತಮ್ಮ ||
 ಮುಂದಿಟ್ಟು ಮಜ್ಜಗಳ ಪಿಡಿದೊರೆದು ಬಣ್ಣಗಳ |
 ಬಂಧಿಸುವ ನಿಲುಕಡೆಗೆ ಮೇಣದುಂಡೆಯೊಳೊತ್ತಿ |
 ಸಂದ ಕ್ರಯವಿಷ್ಟೆಂದು ನೋಡಿ ತೂಕವ್ವಮಾಲ್ಯ ಚಿನವರದರೊಪ್ಪಿದಳರು ||

ಮಿಠಾಯಿಯಂಗೆಡಿ

ಕರಜಿಗೆಯಕಾಯಿಯತಿರಸವುದ್ದಿನೊಡೆಯು ಹಿಮ |
 ಕರನಂತೆ ರಾಜಿಸುವ ಇಡ್ಡಲಿಗೆಯೆಳ್ಳುಂಡೆ |
 ತರಣೆಮಂಡಲದಂತೆಯೆಸೆವ ಒಬ್ಬಟ್ಟು ಗಾರಗೆಯ ಚಕ್ಕುಲಿ ಸೇವಗೆ ||
 ಹೊರೆಯಪೇಣಿಯು ಮನೋಹರದುಂಡೆಯರಗುಸ |
 ಕ್ಕುರೆಯರುಡೆ ಹಾಲುಂಡಲಿಗೆಯು ಸ್ವಾದಿಸಲವ್ಯುತ |
 ಸರಳಿನಿಂ ನಿರ್ಮಿಸಿದ ಲತೆಯಂತೆ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಅಂಗಡಿಗಳೆದಿದುರ್ವವು ||

ಊಟ

ಕಟ್ಟೋಗರಗಳು ಕಲಸೋಗರವು ವಾಯಸವು |
 ನಿಟ್ಟಿಸಲು ಗೋಮೇಧಿಕದ ಸಾರವೆಂದೆನಿಸಿ |
 ಬಟ್ಟಬಟ್ಟಲೊಳು ತುಂಬಿಸೆವ ಸದ್ಯೋಫೃತವು ಹೆರೆದುಪ್ಪವಕ್ಕುದುಪ್ಪ ||
 ಮುಟ್ಟಿ ಬೊಟ್ಟಿಡುವಂತೆ ಕಾಸಿದ್ ಚಿನಿಪಾಲು |
 ತೊಟ್ಟಿನೊಳೆ ಪಸುರಡಗದಿದ್ ಉಪ್ಪಿನಕಾಯು |
 ಕಟ್ಟಳೆಯ ಲವಣಾವ್ಲದಿಂದಾದ ಶಾಕ ಮುಂತಾದ ಊಟವ ತಂದರು ||

ಡೊಂಬರು

ಗಣೆಯ ತುದಿಯಲ್ಲಿ ಶಸ್ತ್ರವನಿಟ್ಟು ಪಂಗುಲದ |
 ಕೊನೆಯೂ ಪುಟವೆದ್ದು ಲಾಗುಲವಣೆಯ ಕೊಂಡು |
 ಮಿಣಿಯ ಹುರಿಗಳಮೇಲೆ ಮರಗಾಲ ಕಟ್ಟಿ ದುವ್ಯಾಳಿಸುತ ಡೊಂಬಿತಿಯರು ||
 ಮಣಿದು ಹಂಗರಣಮನೆ ಕೊಂಡುವೈ ಷೆಯುಗಿದಲಗ |
 ಪಣೆಯಲ್ಲಿ ಗುಂಪಿಯುಗ್ರದೊಳಟ್ಟು ಪೋಯನುತೆ |
 ತ್ರಿಣಯನಾಪರರೂಪನೇ ನೋಡು ನೋಡೆಂದು ದೋಳ ಬಡಿದರು ಡೊಂಬರು ||

ವಾರತೆಸೋಮಣ್ಣ ಸು. 1600

ಈತನು ಪಂಚೀಕರಣದ ಪದಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರ ಕೈವಕವಿ. ಒಂದು ಹಾಡಿನ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿರುವ “ಲೋಕದೊಳಧಿಕ ಭಾಗುಳಿಯ ಸೋಮಶೇಖರಭೂಪನ ಭಕ್ತಿಯ ಸವಿಯು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಕಂಪುಗಂಬಳಿಯ ಪಿನಾಕಿ ಬಸವಲಿಂಗನೆಸಗಿದ ಪರಿಯ ನೋಡನೋಡಲು ಬಯಲಾಯ್ತು” ಎಂಬ ನುಡಿಯಲ್ಲಿ ಭಾಗುಳಿಯ ಸೋಮಶೇಖರಭೂಪ, ಕಂಪುಗಂಬಳಿಯ ಬಸವಲಿಂಗ ಇವರುಗಳ ಹೆಸರುಗಳು ಹೇಳಿವೆ. ಇವರು ಕವಿಯ ಸಮಕಾಲದವರಾಗಿರಬಹುದೋ ಏನೋ ತಿಳಿಯದು. ಕವಿಯ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1600 ಆಗಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಪಂಚೀಕರಣದ ಪದಗಳು

ಇವು ಕೆಲವು ಪಟ್ಟದಿಗಳನ್ನೂ ಹಾಡುಗಳನ್ನೂ ಬಳಕೊಂಡಿವೆ; ಪಂ

ಚಕ್ರಭೂತಗಳ ಸೇರುವೆಯನ್ನು ನಿರೂಪಿಸುತ್ತವೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಒಂದೆರಡು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದಾಹರಿಸುತ್ತೇನೆ—

ತವೆ ನಭವೇ ತಾಂ ಜ್ಞಾನಾಸ್ವದವಾ | ಪವನನೊಳೆಯ್ದಲ್ ಮನವಾಯ್ತುಗ್ನಿಯ |
ನವಗಾಹಿಸಿ ಬುದ್ಧಿಯದಾಯ್ತುಂಬುವನೊಂದಲ್ ಚಿತ್ತವದು ||

ಅವನಿಯ ಬೆರಸಲಹಂಕೈತಿಯಾಯ್ತುಂ | ತಿವು ತಾಂ ಜ್ಞಾನಾದ್ಯಂತಃಕರಣಂ |
ವಿಸಂಸಲಂಬರದಂತದಿನುದಿಸಿಪುನು ಸಿಶ್ಚಯದಿಂದ ||

ಮರುತಾಂಶಂ ನಭಕೆಯ್ತೆ ಸಮಾನಂ | ಮರುತಂ ತಾಂ ವ್ಯಾಸಂ ಮರುತಾಂಶಂ |
ಬೆರಸಿರೆ ಶಿಖಿಯೊಳುದಾನಂ ಜಲದೊಳ್ ಕೂಡಲಪಾನವದು ||

ಧರೆಯೊಳಗೊಂದಲ್ ಪ್ರಾಣಂ ಜನಿತಂ | ಮರುತಾಂಶದ ಮಾರುತಪುಷಕಗಳು |
ಪುಕಿಸಲುದಿಸಿದುವೆಮುಸಿರುವರಧ್ಯಾತ್ಮಿಗಳನವರತಂ ||

ಈ ಪದಗಳಿಗೆ ಒಂದು ಕನ್ನಡವ್ಯಾಖ್ಯಾನವೂ ಇದೆ.

ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನರಾಯ ಸು. 1600

ಇವನು ಚೋರಕಥೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಈತನು ವೀರಶೈವಕವಿ. ಪೂರ್ವಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಮಲುಹಣ, ಮಯೂರ, ಕಾಳಿದಾಸ, ಹಂಪೆಯಹರೀಶ, ರಾಘವಾಂಕ ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1600 ಆಗಿರಬಹುದು.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಚೋರಕಥೆ

ಇದು ತ್ರಿಪದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಸಂಧಿ 6, ಪದ್ಯ 770. ಇದರಲ್ಲಿ ರತ್ನಾಪುರಿಯನ್ನು ಆಳುತ್ತಿದ್ದ ವಜ್ರಮಕುಟರಾಯನ ಇಬ್ಬರು ಮಕ್ಕಳು ಚೋರರಾದ ಕಥೆ ಹೇಳಿದೆ. ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಈಶ್ವರಸ್ತುತಿಯೂ ಕೃಷ್ಣಸ್ತುತಿಯೂ ಇವೆ.

ಶೃಂಗಾರಕವಿ ಸು. 1600

ಈತನು ಕರ್ಣಾಟಕಸಂಜೀವನವೆಂಬ ನಿಘಂಟುವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಜೈನಕವಿ; ರಸಿವಾಳಿಗೆ ಪ್ರಭುವಾಡ ಬೊಮ್ಮರಸನಾಯ

ಕನ ಮಗನು. “ಕಳೆಯಾಣ್ಣು ಶೃಂಗಾರಕವಿಗೆ ಪೆರರುಕ್ರಿಯೆಂ ಕಳಲೊಲ್ಲ ದುರ್ನಿರ್ವ ಚಲಂ” ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಇವನ ಹೆಸರನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಈತನು ಈ ನಿಘಂಟುವಲ್ಲದೆ ಕಾವ್ಯಗಳನ್ನೂ ಬರೆದಿರಬೇಕೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ರತ್ನಾಕರಾಧೀಶ್ವರಶತಕವನ್ನು ಬರೆದಿರುವ ಹಂಸರಾಜನಿಗೆ ಶೃಂಗಾರಕವಿ ಎಂಬ ಬಿರುದುಂಟು. ಅವನೂ ಜೈನಕವಿ. ಅವನೇ ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನೂ ಬರೆದಿರಬಹುದೋ ಎಂಬ ಸಂದೇಹವು ಹುಟ್ಟಬಹುದು. ಆದರೆ ಪ್ರಕೃತಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಹಂಸರಾಜ ಎಂಬ ಹೆಸರು ಉಕ್ತವಾಗಿಲ್ಲ. ಕವಿ ಸುಮಾರು 1600 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸುತ್ತೇವೆ. ಕೇಶಿರಾಜನು ಶಬ್ದಮಣಿದರ್ಪಣದಲ್ಲಿ ಹೇಳುವಂತೆ ಈ ಕವಿ ಟಿಟ ಕುಳಕ್ಷುಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ವ್ರಾಸನಿಯವನನ್ನು ಅನುಸರಿಸಬೇಕು; ಅವುಗಳನ್ನು ಬೆರಸಲಾಗದು; ಇದು ಪಂಪರಾಜಾದಿಕರ್ಣಾಟಕಕವಿರಾಯರ ಮತ ಎಂದು

ಆದೇಶಮೆಂದು ಸಪಜತೆಯೆಂದು ಟಿಟಕುಳದ |
 ಭೇದನೆರೆಡಕ್ಕುವಾಕ್ಷುಳನೆಂದೆಬಗೆಯಿಂತು |
 ಮೂದೆಟಿ ಕರ್ಣಾಟಕಾವ್ಯಕೆ ಳಕಾರ ಮೂಱುಪಟ್ಟಿ ಟಿಟಿ ಟಿಟಿನೇ||
 ಪಾದನೂದೊಡೆ ಕುಳಂಕ್ಷುಳನೆಡು ಬೆರಸೆ ನಾ |
 ಖ್ಯೋದಯೆಂ ಕ್ಷುಳಕುಳನ ನಿಯಮಕ್ಕೆ ಟಿಟಿನ ಸಂ |
 ಪಾದಿದೊಡತುಭವಿದು ಪಂಪರಾಜಾದಿಕರ್ಣಾಟಕವಿರಾಯರ ಮತಂ ||

ಎಂಬ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಕರ್ಣಾಟಕಸಂಜೀವನ

ಇದು ಕನ್ನಡನಿಘಂಟು; ವಾರ್ಧಕಷಟ್ಪದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; 35 ಪದ್ಯಗಳಿವೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಟಿಟಕುಳಕ್ಷುಗಳನ್ನುಳ್ಳ ಕನ್ನಡನುಡಿಗಳೂ ಅವುಗಳ ಅರ್ಥವೂ ಹೇಳಿವೆ. “ಕನ್ನಡದೊಳೊರೆವೊಡಿದು ಲಕ್ಷಣಕೆ ಜೀವನಂ” ಅದು ದರಿಂದ ಕವಿ ಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ಈ ಹೆಸರನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ.

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಜಿನಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಒಂದೆರಡು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಬರೆಯುತ್ತೇನೆ-

ಆವರ್ತಗಮನಾಂಕುರದೊಳೆ ಸುಖಿಯೆನಿಸುಗುಂ |

ಜೀವಿಸ ಬಿಡಬ್ಬಡುವುದಕೆ ಬಲಿಯುಂಕುನೆಸ |

ರಾವುಚದ ಮುಟ್ಟಿನೊಳ್ ಅಳವಿಂಡಿಗೈಯೊಳಂ ಬಲ್ಲರಿಂದಗುಣಿಯುಕ್ಕುಂ ||
 ಸೇವಕಂ ದಾಸಿಯುಂ ತೊಟ್ಟಿಕ್ಕುಮಾಣಿಯೆನ |
 ಲಾವಂಚನೆಯೊಳಮೇಕಗ್ರಾಹಿಕದೊಳಕ್ಕು |
 ಮಾವಳೆಯೊಳಂ ಸಖಿಯೊಳಂ ಕ್ಷುಳನೆನಿವ್ವುದದು ನೆಲೆಶಿಸಲ್ ಛಾಯೆ ಬಿಂಬಂ ||
 ಬಾಚಿನಲ್ ಬಾಟ್ಟಿಲ್ಲಿ ಹಿಡಿನಾಯುಧಂಗಳಂ |
 ಪೇಟೆ ಕುಳನಗುಣಿಯೊಳ್ ಸೂರಣದದಂಟಿನೊಳ್ |
 ತಾಲಮರದಲ್ಲಿ ತಾಣಿನೆ ಹಿಡಂ ತಾಳ್ವಲ್ಲಿ ಕುಳನಗುಟ್ಟಿದೆಂಬರ್ಥದೊಳ್ ||
 ಆಟೆಂದು ಬರೆ ಹಿಡಂ ಭಟರ ಪೆಸರೊಳ್ ಕುಳಂ |
 ಕೇಳೊ ಪಜ್ಜಿಗೆ ಹಿಡಂ ಕ್ರೀಡೆಯೊಳ್ ಕ್ಷುಳ ಹಿಡಿಕೆ |
 ನಾಲ ನುಡಿ ತುಂಬುಕಳ್ಳನೊಳುಂಟು ನಾಲವಾಸಗೆ ಕುಳಂ ಲತೆಯೊಳ್ ಕ್ಷುಳಂ ||

ಶಾಂತರಸ. ಸು. 1600

ಈತನು ಯೋಗರತ್ನಾಕರವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಜೈನಕವಿ; ಇವನ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಇವನ ವಿಷಯವಾಗಿ ಇನ್ನೇನೂ ತಿಳಿವುದಿಲ್ಲ. ಇವನು ಸುಮಾರು 1600 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಯೋಗಾರತ್ನಾಕರ

ಇದು ಕಂದದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; 8 ಅಂಗಳಾಗಿ ಭಾಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಇದ ರಲ್ಲಿ ಜೈನಮತಾನುಸಾರವಾಗಿ ಯಮ, ನಿಯಮ ಮುಂತಾದ 8 ಯೋ ಗಾಂಗಳೂ ವಿವರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ಅಷ್ಟಾಂಗವೆಂಬ ನಾಮಾಂತರವೂ ಇರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಎಲ್ಲರಿಗೂ ತಿಳಿವುದಕ್ಕಾಗಿ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಈ ಗ್ರಂಥ ವನ್ನು ರಚಿಸಿದಂತೆ ಕವಿ ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ—

ಜನಮತಮನಬಿಳಮುನಿಜನ | ವಿಸುತಮನಧ್ಯಾತ್ಮಗ್ರಂಥಮಂ ಕನ್ನಡದಿಂ |

ಜನಕೆಲ್ಲಮಣಿಯೆ ಪೇಟೆಂ | ಮನಕೀರ್ಷಿತಮೆನಿಪ ಯೋಗರತ್ನಾಕರಮಂ ||

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ನೇಮಿಜಿನಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಸಿದ್ಧಾಧಿ ಗಳನ್ನೂ ಸರಸ್ವತಿಯನ್ನೂ ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಗ್ರಂಥಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಈ ಪದ್ಯವಿದೆ: ಯಮನಿಯಮಾದಿಯನಂತೀ | ಕ್ರಮದಿಂದಂ ತಿಳಿಯೆ ಪೇಟೆನಪ್ಪಾಂಗಮುಮಂ | ಸಮಸಂದು ತಿಳಿದು ನೆಗಟಲ್ | ಭ್ರಮೆವೋಕುಂ ಯೋಗ ನಿಟ್ಟು ಮತಿ ಪಿರಿದಕ್ಕುಂ ||

ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಮುನಿಯದೆ ಮುನಿಯಿಸದಾರುಮ | ನಿನಿಸುಂ ಸಮತೆಯೊಳಿ ನಡೆಯುತಿರೆ ಮುನಿ
ಯನಿಕುಂ |

ಮುನಿವ ಮುನಿಯಿಸುವಸಮತೆಯು | ಮಿನಿಸಿಲ್ಲದೊಡಾಗದಂತು ಯೋಗಮಮೋಘಂ ||
ಮನಮಿರೆ ನೊಸಲೊಳ್ ಕಣ್ಣಿಳ | ವನಸುಂ ನಾಸಾಗ್ರದಲ್ಲಿ ಕಿವಿ ಕೇಳವೆನಲ |
ತನು ತೊನೆಯದೆ ನೆಟ್ಟಂತಿರ | ಲೆನಸುಂ ನಿಂದಂದು ಸಹಜಯೋಗಮದಕ್ಕುಂ ||
ಧ್ಯಾನಮದು ನೆನೆದ ನೆನಿಯೆ | ತಾನದು ದೃಢಮಾಗಿ ಧಾರಣಂ ಧಾರಣೆಯಿಂ |
ತಾನೆ ನಿಜಮಾಗಿ ನಿಂದೆ | ಯೇನದುವೆ ಸಮಾಧಿಯೆಂಬ ವೆಸರಂ ಪಡೆಗುಂ ||
ವರವಜ್ರಾಸನದಿಂದಂ | ನಿರತಂ ಪೆರಿಗಿರಿಸಿ ಕೈಗಳಂ ಮುಗಿದನಿಸಂ |
ಗರುಡನವೊಲಿದು ಬಸಿಂ | ತಿರಿಪಲ್ ಗುಲ್ಮಾದಿದೋಷವಂ ಪರಿಹರಿಕುಂ ||

ಬ್ರಹ್ಮಕವಿ. ಸು. 1600

ಈತನು ವಜ್ರಕುಮಾರಚರಿತೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಜೈನ ಕವಿ; ಇವನ ಸ್ಥಳ ಪಾಂಡ್ಯವಂಶದ ವಿರುಪನೃಪನ ಮಗ ಚೆನ್ನನೃಪನು ಆಳುತ್ತಿದ್ದ ಕುಂತಳದೇಶದೊಳಗಣ ಪುರಹರಕ್ಷೇತ್ರಪುರ; ತಂದೆ ನೇಮಣ್ಣ; ತಾಯಿ ಬೊಮ್ಮರಸಿ; ಗುರು ಗುಣಭದ್ರಾಚಾರ್ಯ; ಕುಲದೈವ ಶಾಂತಿಜಿನೇಶ್ವರ; ಮಗ ಗುಮ್ಮಣ್ಣ. ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1600 ಅಗಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಪೂರ್ವಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ನಯಸೇನ, ಅಭಿನವಪಂಪ, ಗುಣವರ್ಮ, ಪೊನ್ನ, ಜನ್ನ ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ವಜ್ರಕುಮಾರಚರಿತೆ.

ಇದು ಸಾಂಗತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಕಂದವೃತ್ತಗಳೂ ಇವೆ. ನನುಗೆ ದೊರೆತ ಅಸನುಗ್ರಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ 3 ಸಂಧಿಗಳಿವೆ.

ಕಥಾಸಾರ—ರಾಜಪುರೋಹಿತನಾದ ಸೋಮದತ್ತನೆಂಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ವೈರಾಗ್ಯದಿಂದ ಜಿನದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿ ಸನ್ಯಾಸವನ್ನು ಪರಿಗ್ರಹಿಸಲು, ಈ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ತಿಳಿದು ಅವನ ಪತ್ನಿ ಯಜ್ಞಗುಪ್ತೆ ವುತ್ರಸಹಿತೆಯಾಗಿ ಬಂದು ಪತಿಯನು

ವುಸಃ ಗೃಹಸ್ಥನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿ ಸಾಧ್ಯವಾಗದಿರಲು ಬಾಲನಾದ ಪುತ್ರನನ್ನು ಪತಿಯಬಳಿ ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಟುಹೋದಳು. ಅಂತರಿಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಒಬ್ಬ ಖಚರನು ಈ ಬಾಲನನ್ನು ವಿವಾಹದಲ್ಲಿ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ತನ್ನ ಪ್ರಭುವಾದ ಭಾಸ್ಕರನಿಗೆ ಕೊಡಲು, ಆತನೂ ಅವನ ಹೆಂಡತಿ ಮಣಿಮಾಲೆಯ ಒಬ್ಬ ಬಾಲನನ್ನು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಸಲಹಿ ಅವನಿಗೆ ಸಂಪ್ರಮದೊಡನೆ ವಿವಾಹವನ್ನು ಬೆಳೆಯಿಸಿದರು. ಇವನೇ ವಜ್ರಕುಮಾರನು.

ಧರ್ಮಾಮೃತದ¹ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಈ ಕಥೆಯನ್ನು ತನ್ನ ಮಗ ಗುಮ್ಮಣ್ಣನಿಗೋಸ್ಕರ ಬರೆದಂತೆ ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿಜಿನಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಸಿದ್ಧಾದಿಗಳು, ಸರಸ್ವತಿ, ವ್ಯವಭಸೇನಾದಿಗಣಧರರು ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿ ತರುವಾಯ ಕೊಂಡಕುಂದನು ಮೊದಲಾಗಿ ಶಾಂತಿಕೀರ್ತಿಯವರೆಗೆ² ಗುರುಗಳನ್ನು ಕ್ರಮವಾಗಿ ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ---

ಚಂದ್ರ

ತಾರಾಗಣದ ತೊತ್ತು ಚೋರಜಾರರ ಮಿತ್ತು | ನೀರಜತತಿಗೆ ಏಪತ್ತು |
ವಾರಧಿಷಯದೊತ್ತು ಕೊಮ್ಮದಿಗಳ ಬಿತ್ತು | ಧಾರಣಿಗಿಂದುದಯಿಸಿತು ||

ಬೇಡಿತ್ತಿಯರು

ಕರಿಯರು ಕಾಯದಶೋಕದಳರನುಟ್ಟು | ಗುರುಗಂಜಿಸರ ಕೊಗಲೊಳಗೆ |
ಕರಿನೇಣುಮುತ್ತ ಮುಡಿಗೆ ಕಟ್ಟಿ ಸಂಜೆಯ | ಸಿರಿಯಂತಿಹರು ಶಬರಿಯರು ||

ಹಿಮಗಾಲ

ಕರೆಸುವು ತಾವರೆ ತುಂಬಿದೊಡೆದುವು | ಕೊರಗಿ ನುತಿಯವು ಪಿಕಾಳೆ ||
ಸ್ಮರನ ಬಾಣಗಳ ಖಂಡಿಸಿದನು ಹಿಮನೃಪ | ಸುರದು ತುಷಾರಮಾರ್ಗಣನಿ ||

ಅಹಿಚ್ಛತ್ರಪುರ

ಪತ್ತನದೊಳಗಣ ಪರದರು ಧನದನ | ವಿತ್ತನ ಜಙ್ಘಿದು ನಗುವರು |
ಮಿತ್ರನುಮಾಪತಿ ತಿರುಣ್ಣ ಸಂಪತ್ತಿ | ಯೊತ್ತಿನಲ್ಲಿರ್ದೇನುಫಲವು ||

I Vol. I, 97. 2 ಪೃಥ್ವಿಯು ಮೆಟ್ಟಿದೆ ನಡೆವ ಚತುರಂಗುಲಚಾರಣ ಕೊಂಡ ಕುಂದ, ಸ್ವಗುರು ಗುಣಭದ್ರ, ಚಾರುಕೀರ್ತಿ ಪಂಡಿತ, ವಿದ್ಯಾನಂದ, ಲಕ್ಷ್ಮೀಸೇನೆಯತಿ, ಕಾಣೂರ್ಗಣದ ಭಾನುಮುನಿ, ಪಾಲ್ಕುಕೀರ್ತಿ, ಶಾಂತಿಕೀರ್ತಿ.

ಪಾಂಚಾಲದೇಶ

ಹೊಡೆಯೆಂಬ ಮಾತಿಲ್ಲ ತಡೆಯೆಂಬ ನುಡಿಯಿಲ್ಲ | ಕಡಿಯೆಂಬ ದಿಲ್ಲ ನಾಡೊಳಗೆ |
ಕಡಿತ ಕಬ್ಬಿನೊಳುಂಟು ತಡೆ ಸದಟ್ಟಡಿಯೊಳು | ಹೊಡೆಯುಂಟು ಹೊಂಬಾಣಿಯಲಿ ||

ವೀರಭದ್ರರಾಜ ಸು. 1600

ಈತನು ಪಾಲಕಾಪ್ಯಕೃತಹಸ್ತ್ಯಾಯುರ್ವೇದಕ್ಕೆ ಕನ್ನಡಟೀಕೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ರಾಜವಂಶಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವನು. ಇವನ ತಂದೆ ನೃಸಿಂಹರಾಜ, ತಾಯಿ ವೀರಾಂಬೆ. 1 ನಮಗೆ ದೊರೆತ ಪ್ರತಿ ಅಸಮಗ್ರ. ಇದರಿಂದ ಕವಿಯವಿಷಯವಾಗಿ ಇನ್ನೇನೂ ತಿಳಿವುದಿಲ್ಲ. ಈತನು ಸುಮಾರು 1600 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದು.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಪಾಲಕಾಪ್ಯಕೃತಹಸ್ತ್ಯಾಯುರ್ವೇದಟೀಕೆ

ಮೂಲಗ್ರಂಥವು ಅಂಗದೇಶಕ್ಕೆ ಅಧಿಪತಿಯಾಗಿ ಚಂಪಾಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿದೊ ರೋಮವಾದರಾಯನಿಗೆ ಪಾಲಕಾಪ್ಯಮುಪಿ ಹೇಳಿದುದು. ಟೀಕಾಕಾರನ ಬಂಧವನ್ನು ತೋರಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಭಾಗವನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ —

ಆರು ಕೆಲವರು ಚಿಕಿತ್ಸೆಮಾತ್ರವನೆ ಪಠಿಸಿ ಅನುವಾಸನನಿರೂಹ ಉತ್ತರವಸ್ತಿ ಸ್ನೇಹವಿಧಿ ವಿರೇಕವಿಧಿರೋವಿರೇಚನ ಉಪಚಾರಂಗಳನಱಿಯದೆ ವೈದ್ಯಮಂ ಮಾಡುವವರು ಹೇಡಿ ಹುಯ್ಯಲ ಹೊಕ್ಕಂತೆ. ವಾತದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ವ್ಯಾಧಿಗಳೆವು, ಸಿತ್ತಸಂಬಂಧ ವ್ಯಾಧಿಗಳೆವು, ಶ್ಲೇಷ್ಮಸಂಬಂಧವ್ಯಾಧಿಗಳೆವು, ರಕ್ತಸಂಬಂಧವ್ಯಾಧಿಗಳೆವು, ಸಂಕರದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ವ್ಯಾಧಿಗಳೆವು, ಎಂಬ ಭೇದಗಳನಱಿಯದೆ ಮಾಡುವ ವೈದ್ಯ ಭ್ರಷ್ಟ ಹುದು. ಉತ್ತರಸ್ಥಾನವನಱಿಯದು ಪಠಿಸದೆ ಇದ್ದ ವೈದ್ಯನ ಕೈಯು ಔಷಧವಂ ಮಾಡಿಸಬಾರದು. ನಾಲ್ಕು ಸ್ಥಾನವನು ಬಲ್ಲತನಿಂದ ಚಿಕಿತ್ಸೆಯಂ ಮಾಡಿಸುವುದು.

1 ತತ್ರಾಭೂತಂ ಕ್ಷಿತಿಪಾಲಮಸ್ತಕಮಣಿಭೂವೋ ನೃಸಿಂಹಾಭಿಧಃ ||
ತಸ್ಯಾಸೀನ್ಮಹಿಷೀ. ....ವೀರಾಭಿಧಃ ಪ್ರೇಯಸೀ || ತದ್ವೈದ್ಯಪ್ರಭವೋ ರಾಜಾ ವೀರ
ಭದ್ರಃ ಪ್ರತಾಪವಾಕ್ | ಅಕಾರ್ಷೀದ್ಗುಶಾಸ್ತ್ರಸ್ಯ ಟೀಕಾಂ ಲೌಕಿಕಭಾಷಯಾ ||

ಚಿಕಿತ್ಸೆಯನ್ನು ಪಠಿಸದೆ ಪರಿಚಾರವ ಪಠಿಸಿದವರು ಯೋಗ್ಯರಲ್ಲ. ಇನ್ನಾರು ಕೆಲವರು ಪರಿಚಾರವನ್ನು ಪಠಿಸದೆ ಇದ್ದವರು ಆನೆಗಳ ಸಾಧ್ಯಾಸಾಧ್ಯವನೆಯರು. ರೋಗಗಳ ನೆಯದಿ ಔಷಧವಂ ಮಾಡಿದಡೆ ಆನೆಗಳಿಗೆ ವ್ಯಾಧಿ ಹೆಚ್ಚುವುದು. ಪರಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಕೌಶಲನಾಗಿ ಚಿಕಿತ್ಸಾಪರನಾಗಿ ಕರ್ಮಜ್ಞನಾಗಿ ಕುಲೀನನಾಗಿದ್ದ ವೈದ್ಯನು ಪೂಜ್ಯನು. ನಾನಾಪ್ರಕಾರದಲ್ಲ ನಾಲ್ಕುಸ್ಥಾನವನ್ನು ಅಣಿತ್ತು ಆಲಸ್ಯವಿಲ್ಲದೆ ವೈದ್ಯಕಂ ಮಾಡುವಾತನು ಉತ್ತಮೋತ್ತಮನೆಂದು ಪಾಲಕಾಪ್ಯನು ಅಂಗರಾಯಂಗೆ ಹೇಳುವನು.

ಬಸವೇಶ ಸು. 1600

ಈತನು ಪದ್ಯೈಕೋತ್ತರಕತಸ್ಥಲವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ; ಸುಮಾರು 1600 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಪದ್ಯೈಕೋತ್ತರಕತಸ್ಥಲ

ಇದು ವಾರ್ಧಕಪಟ್ಟದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಪದ್ಯ 112. ಪದ್ಯರೂಪವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ಪದ ಎಂಬ ಉಪಪದವು ಸೇರಿದೆ. ಈ ಏಕೋತ್ತರಕತಸ್ಥಲವನ್ನು ಮೊದಲು ಶಿವನು ಪಾರ್ವತಿಗೂ ಬಳಿಕ ಬಸವನು ಚೆನ್ನಬಸವಾದಿಗಳಿಗೂ ಹೇಳಿದಂತೆಯೂ ಅದನ್ನೇ ಕವಿ ಸದ್ಭಕ್ತಜನಕರಿವಂತೆ ನಿರೂಪಿಸುವಂತೆಯೂ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿತವಾದ ವಿಷಯವು ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಸೂಚಿಸಿದೆ--

ವೀರಶೈವಾಂಬುರಾಶಿಯೊಳೊಗೆದ ಪ್ರತನಿಯಮ |

ಸಾರರತ್ನಂಗಳೊಳನರ್ಘ್ಯಮಣಿನೂಷ್ಣಿಯಿಂದ |

ನಾರೈದು ತೆಗೆದು ಪರಿವಿಡಿದೋರಣಂಗೆೊಳಿಸಿ ಸಾರದನುಭವಸೂತ್ರದಿಂ ||

ಹಾರಂನಿ ಹರುಷದಿಂದ ಪವಣಿಸಿದ ಹಾರವ ವಿ |

ಕಾರವಣಿದಿದರ್ ಶರಣರ್ಗೇ ತೊಡಲಿತ್ತನುವು |

ದಾರಬಸವೇಶ ನಂಬಿದ ಶರಣಸಹವಾಸರಾರೈದು ಚಿತ್ತವಿವುದು ||

ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಬಂದು ಪದ್ಯವನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ--

ಕ್ಷಮೆದಮೆಗಳನನರತ ದೇಹದೊಳಗಾವರಿಸಿ |

ಭ್ರಮೆಯಡಗಿ ಹಮ್ಮಡುಗಿ ಮೃಡನ ಶರಣಾಳಿಯೊಳು |

ನಮಿತ್ಯಭಯರಸರೂಪು ಎದ್ದೂ ಪುವೆಂಬುಭಯಸಂದುಸಂದಲೂದು ನಿಂದು ||
 ಅಮರಪದನೊದಲಾದ ಧರ್ಮಕಾಮ್ಯಾಥಿಗಳ |
 ಕ್ರಮವ ಬಯಸದೆ ಹರನ ಶರಣಜನಕನವರತ |
 ಸುಮನತರದಿಂ ಸೇವೆಗೆಯ್ಯಲದು ನಿರುಪಾಧಿಸ್ಥಲಕೆ ಮಾಟಮದೆನಿಸಿತು ||

ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ, ಸು. 1600

ಇವನು ಸಹಸ್ರಗುಣನಾಮವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಈತನು ವೀರ ಶೈವಕವಿ. ಹಿಂದೆ ವಾಲ್ಮುಕಿಕೆ ಸೋಮನು ವಿರಚಿಸಿದ ಸಹಸ್ರಗುಣ ನಾಮವನ್ನು | ತಾನು ವಿಸ್ತರಿಸಿದಂತೆ ಈ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ—

ಶ್ರೀಮತ್ಪಾಲ್ಕುಕೆ ಸೋಮನಾಥ ಪ್ರಭುದೇವೇಶ್ವರಭಕ್ತವಾಲ |
 ಸಹಸ್ರಗುಣನಾಮವ ವಿರಚಿಸಿದ ಸತ್ಯಶೀಲ ||

ಶ್ರೀಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಾರ್ಯಂ | ಧೀಮಂತಂ ಪಾಪರಹಿತಗುಣಸಂಕುಳಮಂ |
 ಪ್ರೇಮದಿ ತುತಿಸೆಂ ಸಾವಿರ | ನಾಮದ ಜಪನೆಂದು ವೋಗಟ್ಟಿ ವಿಸ್ತರಿಸಿದಪೆಂ ||
 ಇವನಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1600 ಆಗಬಹುದು.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಸಹಸ್ರಗುಣನಾಮ

ಇದರಲ್ಲಿ ಪ್ರನುಭಗಣ, ರುದ್ರಗಣ, ಭಕ್ತಗಣ, ಯೋಗಾಚಾರ್ಯರು, ತ್ರಿಪಿಪ್ಪಿಗಣ, ತೇರಸಗಣ, ಅಮರಗಣ, ದಶಗಣ ಇವರ ನಾಮಗಳೂ ಹೇಳಿವೆ.

ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಜಪ ಎಂಬ ಬಂದು ಗ್ರಂಥವಿದೆ. ಇದೂ ಏತತ್ಯವಿ ಕೃತವಾಗಿರಬಹುದೋ ಏನೋ ತಿಳಿಯದು. ಈ ಗ್ರಂಥವು ಗಡ್ಯರೂಪವಾಗಿ; ಜಪನಾಡುವ ಕ್ರಮವನ್ನು ಬೋಧಿಸುತ್ತದೆ; ಶ್ರೀಗುರುವೆ ಪರಂ ಜ್ಯೋತಿಸ್ವರೂಪನೆ ಎಂದು ಆರಂಭಿಸುತ್ತದೆ. ಬಸವ, ಪ್ರಭುದೇವ, ಬಿಜ್ಜಳರಾಯ, ಚೋರ ಚಿಕ್ಕಯ್ಯ ಇವರುಗಳ ಹೆಸರುಗಳು ಹೇಳಿವೆ. ಇದರಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪಭಾಗವನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ—

ಜಪನೆಂಬುದು—ಸೂಲದಮೇಲಣ ಅನ್ನ ಮೆಟ್ಟಿಯಾರಲಿಬಹುದು (?); ಗಗನವ ಮುಟ್ಟಿ ಹಿಡಿಯಲಿಬಹುದು; ವಾಯುವ ಕಟ್ಟಿದೆ ಕಟ್ಟುಗ್ರದ ಅಲಗ ನುಂಗಿ ಧಂ

ಸಲಿಬಹುದು; ನೀರಿನೊಳು ಜರಿಸುವ ಹಡಗನು ಭೂಮಿಯಮೇಲೆ ಜರಿಸುವ ಅಂದವನು
ಮಾಡಲಿಬಹುದು; ಅಂತರದಲಿ ಜುಸುಗ ಸೂರ್ಯನು ಭೂಮಿಯಮೇಲೆ ಜರಿಸುವ ಅಂ
ದನನು ಕಾಣಲಿಬಹುದು; ಅಸಧೂನ್ರುಪುಷ್ಪವನು ಆಹಿಸಿ ಕಾಣಬಹುದು; ಜೀವ
ನಿಲ್ಲದ ಹೇವ ಮಾತನಾಡಿಬಹುದು; ಬಸವ ನಾಡುವುದು ಮಹಾಕಷ್ಟಪ್ರಣಾ
ಗುಸೇಶ್ವರಾ.

ಬಸವಮಾಡಿಬಲಿಪೀಠ ಹುಸಿಯದಿಬೇಕು; ಕಳವು ಕನ್ನವ ಬಿಡಬೇಕು; ಪರ
ಸ್ತ್ರೀಯರ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷೆ ಮಾತೃಸ್ಥಾನನೆನ್ನಬೇಕು; ಕುಟಿಲಕುಹಕಅಟಮಟಿಗ್ಯಾಪಾರಂ
ಗಳ ಬಿಡಬೇಕು; ಮೂಲ್ಯವ ಹೇಳಿ ಲಾಭಕ್ಕೆ ತಪ್ಪದಿರಬೇಕು.

ಗಣದಾಸಿವೀರಣ್ಣ ಸು. 1600

ಈತನು ವಚನಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ.
ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1600 ಆಗಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸುತ್ತೇವೆ.
ಇವನ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಶಾಂತಕೂಡಲಸಂಗಮದೇವ ಎಂಬ ಅಂಕಿತ
ವಿದೆ. ಒಂದು ವಚನದ ಭಾಗವನ್ನು ಉದಾಹರಿಸುತ್ತೇವೆ---

ತನುಂಧಕಾರತೊಡವಿಲ್ಲದ ಸಿಮಲದ ಆಕಾಶದಂತೆ ಎಲೆಯಿಲ್ಲದ ವೃಕ್ಷದಂತೆ
ಹಿಕ್ಕೆಯಿಲ್ಲದ ಪಕ್ಷಿಯಂತೆ ಗಾಳಿಯಿಲ್ಲದ ದೀಪದಂತೆ ನೂರೆತೆರೆಬುದ್ಧುದಾಕಾರವಿಲ್ಲದ
ನಮುದ್ರದಂತೆ ಸಹಜಜ್ಞಾನವು ಇದೆಂದು ಎನ್ನೊಳಗೆ ತೋರಿಸಿದ ನಮ್ಮ ಶಾಂತ
ಕೂಡಲಸಂಗಮದೇವ.

ಚಿನ್ನಕವಿ ಸು. 1600

ಈತನು ನಾನಾರ್ಥಕಂದವನ್ನು¹ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ
ಕವಿ; ಭಾರದ್ವಾಜಗೋತ್ರದವನು; ದ್ರಾವಿಡನು. ಈತನು ಸುಮಾರು
1600 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ.

1. ಅಚ್ಚಾಗಿರುವ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ "ರಾಮಚರಿತ್ರಂಗಳನೀಧಾರಿಣಿಗೆ ತೋರ್ಪ" ಎಂದಿರುವುದರಿಂದ ಈ ಕವಿ ಒಂದು ರಾಮಚರಿತೆಯನ್ನು ಬರೆದಿರುವಂತೆ ತೋರಿಬಹುದು. ಆದರೆ ನಾವು ನೋಡಿದ ಓಲೆಯ ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ "ನಾಮಚಾರಿತ್ರ" ಎಂಬ ವಾಕ್ಯವೂ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನದಲ್ಲಿ 'ನಾಮ' ಎಂಬುದಕ್ಕೆ 'ಶಬ್ದ' ಎಂಬ ಅರ್ಥವೂ ಇವೆ. ಇದೇ ಸರಿ ಎಂದು ತೋರುತ್ತದೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ನಾನಾರ್ಥಕಂಡ

ಇದು ಸಂಸ್ಕೃತಶಬ್ದಗಳ ನಾನಾರ್ಥಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸುವ ನಿಘಂಟು; ಇದರಲ್ಲಿ 160 ಕಂಡಗಳಿವೆ. ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಚೆನ್ನಿಗರಾಯನ ಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಗಣೇಶ, ಬ್ರಹ್ಮ, ಈಶ್ವರ, ಸರಸ್ವತಿ ಇವರುಗಳನ್ನು ಹೊಗಳಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಒಂದೆರಡು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ—

ನ.ತ್ತಗಜಂ ಮರ ಸರ್ವಂ | ಕತ್ತಲೆಯುದಕಾಗ್ನಿ ಸೀಸಮುಚ್ಚಂ ಶಂಖಂ |
ಬಿತ್ತರಮಾಗಿಶ ಪೆಸುತೊಂ | ಬತ್ತಂ ನಾಗಾಭಿಧಾನನೊನಿಕುಂ ಜಗದೊಳ್ ||
ಆರಗ್ನಿ ಕೀಲು ಗಿರಿ ವ | ತ್ತರವೈದುಂ ಕೀಲಕಾಖ್ಯು ಗಜದಂತಾತ್ರಂ |
ವರಪುತ್ತಳಿ ಮುಕುರ ಮನೋ | ಹರ ನಾಲ್ಕಾಭಿಧಾನ ಜಗಕೆ ಪ್ರತಿಮಾಶಬ್ದಂ ||
ಈ ಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ಒಂದು ಪುರಾತನವ್ಯಾಖ್ಯಾನವೂ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ.

ವಿರೂಪಾಕ್ಷ ಸು. 1609

ಈತನು ಲಿಂಗಾರ್ಚನರಗಳೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರ ಶೈವಕವಿ; ಸುವಾರು 160 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದು.

ಇವನ ಗ್ರಂಥವು ಲಲಿತರಗಳೆಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ. ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಈ ವೃತ್ತವಿದೆ—

..... |
.....ನಿಶರಣಂ ನಿಜದೈಕ್ಯದ ಸದ್ಗುಣಾದಿಭೇ ||
ದಂಗಳ ಲಿಂಗಷಡ್ವಿಧಕ್ರಮಂಗಳ ನಿಶ್ಚಯವೇಕವಸ್ತು ಮಾ |
ಗಣಂಗಳನೆಮ ಸದ್ಗುರುನೆ ಲಿಂ..... ಸೂಕ್ತಂ ||

17ನೆಯ ಶತಮಾನದ ಕವಿಗಳು

ಭಟ್ಟಾಕಳಂಕದೇವ. 1604

ಈತನು ಕರ್ಣಾಟಕಶಬ್ದಾನುಶಾಸನವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಜೈನಕವಿ; ಇವನ ಗುರು

ಮೂಲಸಂಘ ದೇಶೀಯಗಣ ಪುಸ್ತಕಗಜ್ಜ ಕುಂಡಕುಂದಾನ್ವಯವಿಣಾಃಮಾನ ಶ್ರೀಮದ್ರಾಯರಾಚಗುರುಮಂಡಲಾಚಾರ್ಯ ಮಹಾವಾದವಾದೀಶ್ವರ ರಾಯವಾದಿ ಪಿತಾಮಹ ಸಕಲವಿದ್ವಜ್ಜನಚಕ್ರವರ್ತಿ ಬಲ್ಲಾಳರಾಯಜೀವರಕ್ತಾಪಾಲಕೇತ್ಯಾದ್ಯನೇ ಕಾನವೃಥಬಿರುದಾವಲೀವಿರಾಜಮಾನ ಶ್ರೀಮಚ್ಚಾರುಕೀರ್ತಿಪಂಡಿತದೇವಾಚಾರ್ಯ ಶಿಷ್ಯಪರಂಪರಾಯಾತಶ್ರೀಸಂಗೀತಪುರಸಿಂಹಾಸನಪಟ್ಟಾಚಾರ್ಯಶ್ರೀಮದಕಲಂಕದೇವನು.

ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಕಕ 1526 ನೆಯ ಶೋಭಕೃತ್ಸಂವತ್ಸರದಲ್ಲಿ, ಎಂ ದರೆ 1604ರಲ್ಲಿ ಬರೆದಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಮದರಾಸು ಪ್ರಾಚ್ಯಕೋಶಾಲ ಯದಲ್ಲಿರುವ ಬಿಳಿಗಿಯತ್ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ಒಂದು ಕಾಸನದ (1592) ಪ್ರತಿಯಿಂದ ಈತನ ಗುರುವರಂಪರೆಯೇ ಮುಂತಾದ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಈಯಂ ಕಗಳು ತಿಳಿಯುತ್ತವೆ:—

ಕರ್ಣಾಟಸಿಂಹಾಸನಾಧೀಶ್ವರ ಬಲ್ಲಾಳರಾಯಜೀವರಕ್ತಾಪಾಲಕನಾದ ಚಾರು ಕೀರ್ತಿಪಂಡಿತನು ಹೀಗೆ ಕೀರ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆದನು—

ತಿಂಬೆಂ ರಾಯನನೆಂದು ನೆ | ಲಂ ಬಾಯಿವ್ವಡೆ ತನ್ನ ಮಂತ್ರಜಪವಿಧಿಯಿನದಂ |

ಕುಂಬಳಕಾಯಿಂ ಪೂಟ್ಟು ಯ | ಶಂಬಡೆದೆಸಕಕ್ಕೆ ಪಂಡಿತಾರ್ಯನೆ ನೋಂತಂ||
ಇವನ ಶಿಷ್ಯಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ಶ್ರುತಕೀರ್ತಿ ತನ್ನ ಶಿಷ್ಯನಾದ ಅಗ್ನಿಳನಿಂದ ಚಂದ್ರಪ್ರಭ ಪುರಾಣವನ್ನು ಹೇಳಿಸಿದನು. ಶ್ರುತಕೀರ್ತಿಯ ಶಿಷ್ಯನಾದ ವಿಜಯಕೀರ್ತಿ ವೈದಿಕ ಮತದವನಾಗಿದ್ದ ಅಭಯಚಂದ್ರಸೂರಿಯನ್ನು ಜೈನನನ್ನಾಗಿಮಾಡಿದನು; ಸಂಗೀತಪು

1. ಎಷ್ಟು ವರ್ಧನನು ವೈಷ್ಣವನಾದಮೇಲೆ ಜೈನರಿಗೆ ಹಿಂಸೆಯನ್ನು ಉಂಟು ಮಾಡಲು ನೆಲವು ದೊಡ್ಡದಾಗಿ ಬಾಯಿಬಿಟ್ಟು ಊರುಗಳೂ ಪ್ರಾಣಿಗಳೂ ನಾಶವಾಗುತ್ತಿರಲು ಉವಾಯಾಂತರವಿಲ್ಲದೆ ದೊರೆ ಬಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಚಾರುಕೀರ್ತಿಪಂಡಿತನು ಕುಂಬಳಕಾಯಿಗಳನ್ನು ಮಂತ್ರಿಸಿಹಾಕಿ ಆ ಬಿಲವನ್ನು ಮುಚ್ಚಿದನು—ಎಂದು ಜೈನರಲ್ಲಿ ಇತಿಹಾಸವಿದೆ.

ರಾಧಿಪನಾದ ಇಂದ್ರಭೂಪಾಲನಿಗೆ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಪ್ರದನಾದನು. ಇವನ ಶಿಷ್ಯ ಶ್ರುತ ಕೀರ್ತಿ ತನ್ನ ಶಿಷ್ಯನಾದ ಸಂಗಮಭೂಪನನ್ನು ಪ್ರತಿಷ್ಠಿಸಿದನು. ಇವನ ಶಿಷ್ಯ ವಿಜಯಕೀರ್ತಿ ತನ್ನ ಶಿಷ್ಯನಾದ ದೇವರಾಯಭೂಪಾಲನಿಗೆ ಪತ್ತಿಮಸಮುದ್ರನಿಕಟದೊಳೆ ಭಟಕಳಮೆಂಬ ಪಟ್ಟಣವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿದನು. ಇವನ ಶಿಷ್ಯರಾದ ಅಕಳಂಕಚಂದ್ರ ಪ್ರಭರು ಶ್ವೇತಪುರದೊಳೆ ತಿಮ್ಮಭೂಪಾಲ ನರಸಭೂಪಾಲರೆಂಬ ಶಿಷ್ಯರಿಗೆ ಪರಮಧರ್ಮ ರಹಸ್ಯೋಪದೇಶವನ್ನು ಮಾಡಿದರು. ಅಕಳಂಕನ ಶಿಷ್ಯ ವಿಜಯಕೀರ್ತಿ. ಇವನ ಶಿಷ್ಯ ಅಕಳಂಕದೇವ. ಇವನ ಶಿಷ್ಯ ಭಟ್ಟಾಕಲಂಕ. ಇವನು ಉದ್ಧಾಮಪಂಡಿತನಾಗಿ ವಿಜಯನಗರದ ಶ್ರೀರಂಗರಾಜನ (1573-1584) ಕಾಲದಲ್ಲಿದ್ದಂತೆ ಈ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ—

ಆತನ ಶಿಷ್ಯಂ ಸಕಲಕ | ಲಾತತವೈದುಷ್ಯನಖಿಲಗುಣಿಗಣಭೂಷ್ಯಂ |
 ಸಾತಿಶಯಚರಿತವೋಷ್ಯ | ಖ್ಯಾತಂ ಭಟ್ಟಾಕಲಂಕನನುಪಮಭಾಷ್ಯಂ ||
 ಶ್ರೀರಂಗರಾಜಪತಿ | ಪ್ರೇರಣೆಯಿಂ ವಿಜಯಮುನಿಪನುಪದೇಶನದಿಂ |
 ಸಾರತ್ರಿತಯಮುಮನಲಂ | ಕಾರತ್ರಿತಯಮುಮನೋದಿ ಜಸಮಂ ಪಡೆದಂ ||
 ವರಶಬ್ದುಗಮತಕನಾಟಕಮಹಾಲಂಕಾರಸತ್ಸಂಹಿತಾ |
 ಭರತಜ್ಯೋತಿಷಮಂತ್ರತಂತ್ರವಿಧಿಶಿಲ್ಪನೃತ್ಯಯವೇದಸ್ಯ ಏತಿ ||
 ಸ್ಫುರದಧ್ಯಾತ್ಮವುರಾಣನೈದ್ಯಗಣಿತಧ್ಯಾನಾವಿಶಾಸ್ತ್ರಾದ್ಭಿಜಂ |
 ದಿರನೆಂದುವರ್ಣಿ ಕೂರ್ತು ಕೀರ್ತಿಸುವದಿ ಭಟ್ಟಾಕಲಂಕಾರ್ಯನಂ ||

ಇವನ ಸನುಕಾಲದವರು ಘಂಪೇಂದ್ರ, ಅಕಲಂಕದೇವ; ಶಿಷ್ಯ ಭಟ್ಟಾಕಲಂಕ ಈ ಭಟ್ಟಾಕಲಂಕನು ಘಂಪೇಂದ್ರಸಂಪೂಜಿತಪದಕಮಲನಾಗಿ ಪೆನಗೊಂಡೆಯನೆಂಕಟಪತಿ ರಾಯನ (1586-1615) ಆಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಇದ್ದನು. ಇವನೇ ಕವಿ. ಮೇಲಣ ಶಾಸನ ವನ್ನು ಶಕ 1515ನೆಯ ನಂದನದಲ್ಲಿ (1592) ಇವನೇ ಬರೆಯಿಸಿದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

ದೇವಚಂದ್ರನ ರಾಜಾವಳಿಕಥೆಯಲ್ಲಿ (1838) ಇವನ ವಿಷಯವಾಗಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದೆ—

ಸುಧಾಪುರದೊಳೆ ಭಟ್ಟಾಕಲಂಕಸ್ವಾಮಿಗಳೆ ಶಾಸ್ತ್ರಂಗಳೆಲ್ಲಮಂ ಕಲ್ಪು
 ಮಹಾವಿನ್ಯಾಂಸರನಿಂ ಪ್ರಾಕೃತ, ಸಂಸ್ಕೃತ, ಮಾಗಧಿ ನೊದಲಾದ ಷಡ್ಭಾಷಾಕವಿ
 ಗಳಾಗಿ ಕರ್ಣಾಟಕವ್ಯಾಕರಣಮಂ ರಚಿಸಿ ಕೀರ್ತಿಯಂ ಪಡೆದರ್.

ತನ್ನ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಪಂಪ, ಪೊನ್ನ, ರನ, ನಾಗಚಂದ್ರ, ನೇಮಿ

ಚಂದ್ರ, ರುದ್ರಭಟ್ಟ, ಅಗ್ಗಳ, ಅಂಡಯ್ಯ, ಮಧುರ ಮುಂತಾದ ಕವಿಗಳ ಕಾವ್ಯಗಳಿಂದ ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದಾಹರಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ತಾನು ಕನ್ನಡ ಸಂಸ್ಕೃತ ಈ ಎರಡುಭಾಷೆಗಳ ವ್ಯಾಕರಣದ ಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರವೀಣನೆಂದೂ ರಾಜರ ಸಭೆಗಳಲ್ಲಿ ಜೈನಮತವನ್ನು ಹಲವುಬಾರಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದನೆಂದೂ ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ-

ಯೋ ನಾನಾಮತತರ್ಕಕರ್ತನುತಿವ್ಯಾಖ್ಯಾನಮುದ್ರಾಪಟುಃ |
ಯಃ ಪ್ರಾಭಾವಯದಾರ್ಹತಂ ನಿಜಮತಂ ಭೂಭೃತ್ಸಭೇನೇಕಧಾ |
ಯಃ ಕರ್ಣಾಟಕಸಂಸ್ಕೃತೋಧಯವಿಧಂ ಶಬ್ದಾಭಿಮುಕ್ತೀರ್ಣವಾಕ್ |
ಸೋಯಂ ಸಾಧುಜನಪ್ರಿಯೋ ವಿಜಯಶೇ ಭಟ್ಟಾಕಲಂಕೋ ಭುವಿ ||

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಕರ್ಣಾಟಕಶಬ್ದಾನುಶಾಸನ

ಇದು ಕನ್ನಡಭಾಷೆಯ ವ್ಯಾಕರಣಗ್ರಂಥವು. ಇದರಲ್ಲಿ 4 ಪಾದಗಳಿವೆ; ಸೂತ್ರಗಳು 592 ಈ ಸೂತ್ರಗಳಿಗೆ ಭಾಷಾನುಂಜರಿಯೆಂಬ ವೃತ್ತಿಯೂ ಮಂಜರೀನುಕರಂದವೆಂಬ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವೂ ಇವೆ. ಸೂತ್ರ, ವೃತ್ತಿ, ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಈ ಮೂರೂ ಸಂಸ್ಕೃತಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿವೆ. ಪೂರ್ವಕವಿಗಳ ಕನ್ನಡ ಗ್ರಂಥಗಳಿಂದ ಉದಾಹರಣೆಗಳು ಕೊಟ್ಟಿವೆ. ಇದು ನಾಗವರ್ಮನ ಕರ್ಣಾಟಕಭಾಷಾಭೂಷಣಕ್ಕಿಂತಲೂ ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿಯೂ ಪ್ರೌಢವ್ಯಾಖ್ಯಾನಸಮೇತವಾಗಿಯೂ ಇದೆ; ಶಬ್ದಮಣಿದರ್ಪಣಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚು ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಒಳಕೊಂಡಿದೆ. ಕನ್ನಡಭಾಷೆಗೆ ಇದು ಅತ್ಯುತ್ತಮವ್ಯಾಕರಣಗ್ರಂಥವೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು.

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ವರ್ಧಮಾನಸ್ತುತಿರೂಪವಾದ ಈ ಶ್ಲೋಕವಿದೆ:
ನಮಃ ಶ್ರೀವರ್ಧಮಾಸಾಯ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾವಭಾಸಿನೇ |

ಸರ್ವಭಾಷಾಸುಖಾ ಭಾಷಾ ಪ್ರವೃತ್ತಾ ಯಸ್ಮುತುಾಬುಜಾತ್ ||

ಮಂಜರೀನುಕರಂದದಿಂದ ಕನ್ನಡಭಾಷೆಯ ಪ್ರಕಂಸಾರೂಪವಾದ ಸ್ವಲ್ಪಭಾಗವನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ—

ನಜೈನಾ ಭಾಷಾ ಶಾಸ್ತ್ರಾನುಪಯೋಗಿನೀಃ ತತ್ಪ್ರಾರ್ಥಮಹಾಶಾಸ್ತ್ರವ್ಯಾಖ್ಯಾನಸ್ಯ
ಷಣ್ಣವತಿಸಹಸ್ರಪ್ರಮಿತಗ್ರಂಥಸಂದರ್ಭಾರೂಪಸ್ಯ ಜೂಡಾಮಣ್ಯಭಿಧಾನಸ್ಯ ಮಹಾ

ಶಾಸ್ತ್ರಸ್ಯ, ಅನ್ವೇಷಾಂ ಚ ಶಬ್ದಾಗಮಯುಕ್ತ್ಯಾಗಮಪರಮಾಗಮವಿಷಯಾಣಾಂ ತಥಾ ಕಾವ್ಯನಾಟಕಾಲಂಕಾರಕಲಾಶಾಸ್ತ್ರವಿಷಯಾಣಾಂ ಚ ಮಹಾನಾಂ ಪ್ರಧಾನಾ ಮಪಿ ಭಾಷಾಕೃತಾನಾಂ ಉಪಲಭ್ಯಮಾನತ್ವಾತ್. ಆತ ಏವ ಮಹಾಜನಪರಿಗ್ರಹಾ, ಏತದ್ಗ್ರಂಥಕರ್ತೃಣಾಮೇವ ಮಹಾಜನತ್ವಾತ್. 1

ಹರೀಶ್ವರ. 1606

ಈತನು ಪ್ರಭುದೇವರಪುರಾಣವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ; ತನ್ನ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ.—ಯ ಳಂದೂರು ಸಿಂಹಾಸನಾಧೀಶ್ವರನಾದ ಹರೀಶ್ವರದೇವ; ಮಗ ಪ್ರಭುದೇವ; ಮಗ ತೋಂಟದಾಚಾರ್ಯ; ಮಗ ಕವಿ ಹರೀಶ್ವರ. ಇವನಿಗೆ ಹರಿದೇವ ಎಂಬ ಹೆಸರೂ ಉಂಟು. ಇವನ ಗುರು ಆಗಮಜ್ಞನಾದ ವೈಷಭಪುರದ ಸಿದ್ಧವೀರ. ಪೂರ್ವಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಗುಬ್ಬಿಯಮಲ್ಲಣನನ್ನು ಸ್ಮರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಈತನು ಗಣಭಾಷ್ಯರತ್ನಮಾಲಾಕರ್ತೃವೋ (ಸು. 1475) ಅಥವಾ ವೀರಶೈವಾಮೃತಪುರಾಣಕರ್ತೃವೋ (1530) ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವುದಿಲ್ಲ ಕವಿ ಅವರಿಬ್ಬರ ಕಾಲಕ್ಕೂ ಈಚೆಯವನಾಗಿರಬಹುದು. ತನ್ನ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ವಿಶ್ವಾಸವು ಜ್ಯೇಷ್ಠ ಶುಭ್ರವಾಡ್ಯದಲ್ಲಿ ಆರಂಭಿಸಿ ಪರಾಭವ ಜ್ಯೇಷ್ಠ ಉಹುಳ ದಕವಿ ಯಲ್ಲಿ ಮುಗಿಸಿದಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಈ ಪರಾಭವವು ಕ್ರಿ.ಶ.ಕ.1606 ಆಗಿರಬಹುದೆಂದು ನಮಗೆ ತೋರುತ್ತದೆ.

ಪೂರ್ವಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಕೆರೆಯಪಡ್ಕರಸ, ವಾಲ್ಮುಕಿಕೆಸೋಮೇಶ್ವರ, ಪಂಡಿತದೇವ, ಗುಬ್ಬಿಯಮಲ್ಲಣ, ಜಕ್ಕಣಾರ್ಯ, ಚಾಮರಸ, ಭೀಮ, ನೀಲಕಂಠಾಚಾರ್ಯ, ಉದ್ಭಟರಾಜ, ಭೋಜ, ಬಾಣ, ಮಯೂರ, ಭಲ್ಲಟ, ಭವಭೂತಿ, ಮಲ್ಲಣ, ಬಿಲ್ಲಣ, ಹಂಪೆಯಹರಿದೇವ ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಪ್ರಭುದೇವರಪುರಾಣ

ಇದು ನಾನಾಪಟ್ಟದಿಗಳಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ. ಸಂಧಿ 9, ಪದ್ಯ 1479. ಇದ

1 ಪ್ರಥಮ ಸಂಪುಟದ ಅನಂತರಾಂಕೆಯನ್ನು ನೋಡಿ.

ರಲ್ಲಿ ಕಬ್ಬು ಚಿತ್ರವು ವಿಶೇಷವಾಗಿದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಸರತ್ನಾಕರ ಎಂಬ ಹೆಸರೂ ಉಂಟು. ಇದರಲ್ಲಿ ಪ್ರಭುದೇವನ ಅಥವಾ ಅಲ್ಲಮನ ಚರಿತವು ಹೇಳಿದೆ. ಇದನ್ನು ತನ್ನ ಗುರು ಸಿದ್ಧವೀರನ ಅಜ್ಞಾನುಸಾರವಾಗಿ ಬರೆದಂತೆ ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಶಿವಸ್ತುತಿಯಿದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ವಾರ್ವತಿ, ಗಣೇಶ, ಪಣ್ಡುಖ, ನಂದಿ, ಭೃಂಗಿ, ವೀರಭದ್ರ, ಬಸವ, ಸಿದ್ಧರಾಮ, ತೋಟದಸಿದ್ಧ, ಕೊಟ್ಟೂರುಬಸವ, ಸ್ವಗುರು ಸಿದ್ಧವೀರ ಇವರುಗಳನ್ನು ಹೊಗಳಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ—

ಬೆಳುವಲನಾಡು

ಮಡಿಯೆಂಬ ನುಡಿ ವ್ರೇಹಿಲಲಿತಕ್ಷೇತ್ರಗಳೊಳು |
ಜಡಿಯೆಂಬ ನುಡಿ ಮೇಘದುತ್ಪಾತವರ್ಷದೊಳ್ |
ಪೊಡೆಯೆಂಬ ನುಡಿ ಕಱುತತೆನೆಯೊಳಂ ಕಡಿಯೆಂಬ ನುಡಿ ತುಂದದೊಳಭಾವಿಸೆ ||
ಪಿಡಿಯೆಂಬ ನುಡಿ ತಳೋದರಿಯರುರುಮಧ್ಯದೊಳು |
ಮುಡಿ ಯೆಂಬ ನುಡಿ ಮೋಹನಾಂಗಿಯರ ಧಮ್ಮಿಲ್ಲ |
ದೆಡೆಯೊಳಲ್ಲದೆ ಮತ್ತೆ ಕಡೆನುಡಿಗಳೆಲ್ಲ ಬೆಳುವಲನಾಡನೇವೊಗಣ್ವಿಸು ||

ಕೊಳ

ರಾಜಹಂಸೆಗಳು ಮಹಿಗಳ ಪಕ್ಕದೊಳಗಿಟ್ಟು |
ನೈಜದಿಂ ಕಾಸಾರಕೊಯ್ದು ನಾಳಿಕತಂತು |
ವೋಜಿಯಿಂ ಸರಪಣಿಯಹೂಡಿ ಸರಸಿರಾಕಸತ್ರವ ತೊಟ್ಟಿಲಾಗಿ ರಚಿಸಿ ||
ತೇಜದಿಂದೆಸೆವ ಶಿಶುಗಳನಲ್ಲಿ ಪಟ್ಟಿರಿಸಿ |
ರಾಜಕರಗಳು ಸೋಂಕುವಂತೆ ನಸುಮುನುಕಿಟ್ಟು |
ಭ್ರಾಜಿಸುವಸಲ್ಲಾ ಪದಿಂದ ಜೋಜೋ ಎದುತೂಗಿ ತೊನೆವುವು ವನದೊಳು ||

ಕವಿಯ ಗುರು ಸಿದ್ಧವೀರನ ಕೀರ್ತಿ.

ಆತನ ಸುಕೀರ್ತ್ಯಂಗನೆಯು ಬಿಳಿದನುಟ್ಟುವಿ |
ಖ್ಯಾತಪಾರಂ ಹೀರತೊಡಿಗಿಗಳ ತೊಟ್ಟುಸಿತ |
ಜಾತಿಮಲ್ಲಿಗೆ ಕುಂದಕುಸುಮಗಳ ತುಂಬಿ ಬಿಳಾವರೆಯ ಕರದಿ ಪಿಡಿದು ||
ಶಾತಗೋದರನ ವಾಹನೈರಾವಾಡ |

ವೂತಗಮನವ ಚರಣದೊಳ್ ತೋಱು ನಸುನಗುತ |
ಪಾತಾಳಸ್ವರ್ಗೇಂದುವುಡುಲೋಕದಿಗ್ಗೆ ಸೆಗಳೊಳಗೆ ಚರಿಸುವಳೇಗಳು ||

ಪಾಯಣಮುನಿ. 1606

ಈತನು ಸನತ್ಕುಮಾರಚರಿತೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಜೈನ ಕವಿ. ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣದ ಅದಿಜಿನೇಶನ ಚರಣಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಶಕ 1528 ಪರಾಭವದಲ್ಲಿ-ಎಂದರೆ 1606 ರಲ್ಲಿ-ಮುಗಿಸಿದಂತೆ ಹೇಳುವುದರಿಂದ ಈತನ ಸ್ಥಳ ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣವೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಸನತ್ಕುಮಾರಚರಿತೆ

ಇದು ಸಾಂಗತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ.

ಬಸವಲಿಂಗ. 1611

ಈತನು ಶಿವಾಧಿಕೃಪುರಾಣವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ. ಇವನ ಗುರು "ಸಾರಂಗಸಿಂಹಾ ಸನಕೆ ಬಂದು ಘನಲಿಂಗಪದವನಂ ಗವಿಸಿ ನಿಂದು ಮಂಗಳವಾಡರಾಪ್ಪದೊಳು ಮೂಱುಸಿಂಹಾಸನದ ಡಾಮ ರವನೆಬ್ಬಟ್ಟ ಭೂರಿವೃಷ್ಟಿಯ ಕಾಡಿದು ಬಗೆವೆತ್ತ" ಚಿನ್ನಮಲ್ಲೇಶ. ಶಾಂತ ದೇಶಿಗರ ಕರುಣದಿಂ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಚಿನ್ನವೀರೇಶದೇಶಿಕರು ಕೃತಿಯನುಸುರನೆ ನಿರೂಪವ ಕೊಂಡು ಬರೆದನು ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ.

ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಶಕ "ದ್ರುತಿಪಂಚಶತವತ್ಸರದಮೇಲೆ ಅಷ್ಟಾದಶವರುಷವೆನೆ ವಿಖೋಧಿಕೃತುವೆಂಬ ಸಂವತ್ಸರ"ದಲ್ಲಿ ಒರೆದಂತೆ ಹೇಳಿದೆ. ಆದರೆ ವಿರೋಧಿಕೃತು ಶಕ 1518 ಆಗುವುದಿಲ್ಲ, ಶಕ 1533 ಆಗುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಏನಾದರೂ ತಪ್ಪು ಬಿದ್ದಿರಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಶಕ 1533 ರನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡರೆ ಗ್ರಂಥದ ಕಾಲವು 1611 ಆಗುತ್ತದೆ.

పూర్వకవిగళల్లి శివలీంకమంజణ్ణ, మలుహణ, మల్లికా
జునపండిత, కేరీరాజయ్య, శ్రీపతిశ్వర, బాణ, మయూర, ఓపిల,
ఘట్టదేవ, పాల్కురికీ సోమేశ్వర, పద్మరాజ, మాయీదేవ ఇవ
రుగళన్ను స్మరిసిద్దానీ.

ఇవన గ్రంథ

శివాధిక్యపూరాణ

ఇదు వాధకపట్టిదియల్లి బరేదిదే; సంధి 11, పద్య 965;
కీలవు కందవృత్తవచనగళూ ఇవే; ఒట్టు 1400; ఇన్నోందు ప్రతి
యల్లి 1621 ఎందిదే. ఇదక్కే బళ్ళిగావిమాహాత్మ్య, సమయాతార
మఠద పౌరాణ ఎంబ దేసరుగళూ లుంటు.

కథాగర్భ—పఱువలదేశద బళ్ళిగావిపురదల్లి అరాయశరభద్రే
రుండ ఎంబ బిరుదుళ్ళ భుజంగరాయనేంబ అరసనిద్దను. అవన రాణి నాగ
పద్మలదేవి. అదే లూరల్లి శివభక్తశంభుభట్టనిగూ సోమలంబికీగూ పుత్ర
నాద విశ్వాచార్యనేంబ శివభక్తనిద్దను. ఈతసు యోలీయనాద శివదేవన
మనేగి యోగి లూటమాడిదనేంబు విప్రవాదిగళు ఆక్షేపిసలు విశ్వాచార్యను
అవరన్ను వాదదల్లి భంగిసి బ్రహ్మవిష్ణాద్విగళన్ను త్యణీకరిసిదను. అవరు
అరసిగి మోరీయిడలు అరసు క్షోపేద్రేకదింద విశ్వాచార్యనన్ను కరసలు
ఆతను సభీయల్లి వేదాగమపురాణశాస్త్రశ్రుతిస్మృతిహాసాద్యుపనిషద్వాక్యగ
ళింద దరియన్ను త్యణీకరిసి శివాధిక్యవన్ను స్థాపిసి దోరీయన్ను శివభక్తన
న్నాగి మాడికొండను. ఒశనే శంభు ప్రసన్ననాగలు దోరీ సహిత తాను
తన్న తండతాయిగళు ఎల్లరూ పుష్పకవన్నేలి కృలంకకే యోదరు.

ఈ గ్రంథద లుత్కృష్టతేయన్ను కవి హిగే దేళిద్దానీ--

పరమభక్తర పేజూ పరవాదిగిదీగిజ్జు శరణక్షట్టలబ్రహ్మిగళ మేజ్జు
పరశివన మహిమేయజ్జు.

గ్రంథావతారదల్లి శివస్తుతి ఇదే. బళిక కవి వావతి, నంది
భృంగి, విరభద్ర, స్కంద, గణేశ ఇవరుగళన్ను స్తుతీసి బసవనింద

ಶಿವದಾಸಮ್ಮನವರೆಗೆ¹ ಪುರಾತನರನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ
ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಸಮುದ್ರ

ಉಮೆವರನ ಮಸ್ತಕದೊಳನವರತ ನೆಲಸಿರ್ಪ |
ಹಿಮಕರನು ತನ್ನ ತನುಜನು ವಿಶ್ವವಣಿಯಲ್ಲೆ |
ರಮೆ ಕುವರಿ ರಾಜಿವಾಂಬಕನೆನ್ನ ಸುತೀಶ್ವರನುಮರನುಮುನಿದನುಜರ ||
ಕ್ರಮಗಿಡಿಸಿ ಕಂಜಬಾಣಗಳಿಂದ ವಿರಹದಲಿ |
ಭ್ರಮೆಗೊಳಿಸಿ ಭಂಗಬಡಿಸುವ ಮಾರ ವೊಮ್ಮಗನು |
ನಮಗಿಂದಲಧಿಕರಾರೆಂದು ಗಹಗಹಿಸುತ್ತ ಶರಧಿ ಸಲೆ ನಲಿಯುತ್ತಿಹುದು ||

ಸೋಮಲಾಂಬಿಕೆಯ ಪುತ್ರಾಪೇಕ್ಷೆ²

ಹಸುಗಣುವ ಮುಟಿಸಿ ಕಣ್ಣಿದೆನೊ ಪಾಲುನೆಣ್ಣೆಯನು |
ಶಿಶುಬಾಲರಿಗೆ ಬೇಡಲಿಲ್ಲೆಂದು ಕಳುಹಿದೆನೊ |
ಅಸಮಾಕ್ಷ್ಯದೈವವನು ಭಜಿಸಲೊಲ್ಲದೆ ನುಗ್ಗುನುಸಿಗಳಿಗೆ ತಿರಮಣಿದೆನೋ ||
ಅಸನವೆಸನಕೆ ಹರಿದು ಕುದಿಯುತ್ತಿದೇನೊ ಮುನ್ನ |
ಹಸಿದೆನೆಂಬವರಿಗನ್ನವ ನೀಡದಾದೆನೋ |
ಪಸುಗ್ರಾಸವನು ಕಳೆದ ಪಾತಕಿಯು ತಾನೆಂದು ಬೆಸಸಿದಳು ರಮಣನೊಡನೆ ||

ರಾತ್ರಿ

ರಮಣನಗಲಿದನೆಂದು ರೋದನಿಸಿ ಮುಖ ಬಟಲಿ |
ಕಮಲ ನೆಣ್ಣೆ ನೊಂದು ಜೀವಿಸಲಾಡಿಂತಿಹುವು |
ಕುಮುದಿನಿಯು ಹಾಸ್ಯಗೈಯುತ್ತ ಗಹಗಹಿಸುತ್ತ ವಿಕಸನವಮೈದುತಿಹುವು ||
ಹಿಮಕರನು ರಾತ್ರಿವನಿತಿಯ ಮದುವೆಯಾಗೆ ತ |

1 ಬಸವ, ಚೆನ್ನಬಸವ, ಅಲ್ಲಮ, ಸಿದ್ದರಾಮ, ಮಡಿವಳನಾಚ, ನೊಡ್ಡಳ
ಬಾಳ, ಮರುಳುಶಂಕರ, ಬೊಂಬದೇವ, ಅಪ್ಪಣ್ಣ, ರೇವಣಾರ್ಯ, ಮಾದಯ್ಯ, ಮಾ
ರಯ್ಯ, ಮಾಯಿದೇವ, ನಾಗಾಂಬಿಕೆ, ಮಹದೇವಿ, ನಿಜದೇವಿ, ತಿಲಕವೈ, ಜಗದವೈ,
ವೀರಣೋಳವೈ, ಸುಗ್ಗಲವೇವಿ, ಚಂಗುಳಿವಿರಸಂಗವೈ, ಶಿವವೇವಿ, ಲಿಂಗಮ್ಮ,
ಆಕ್ಕಮ್ಮ, ಶಿವದಾಸಮ್ಮ.

ತ್ವನಯದೊಳು ನಿರ್ಜರರು ಕಣ್ವಿದ ಪುಷ್ಪದ ಮಣಿಯು |
 ಕ್ರಮದಂತೆ ಗಗನಮಂಜಲದೊಳಗೆ ತಾವೆಗಳು ತಮತಮಗೆ ರಾಜಿಸಿದುವು ||

ಪಂಚಬಾಣ. 1614

ಈತನು ಭುಜಬಲಿಚರಿತೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ; ಇವನು ಬರೆದ ಕೆಲವು ಹಾಡುಗಳೂ ದೊರೆಯುತ್ತವೆ. ಈತನು ಜೈನಕವಿ; ಇವನ ಸ್ಥಳ ಬೆಳುಗೋಳ; ತಂದೆ ಮತ್ತು ವಿದ್ಯಾಗುರು ಸ್ಥಾನಿಕಚೆನ್ನಪ್ಪಯ್ಯ; ಅಣ್ಣಂದಿರು ಬೊಮ್ಮಪ್ಪ, “ಕನ್ನಡಜಾಣನೆನಿಸಿದ” ದೆಪ್ಪಯ್ಯ. ಗ್ರಂಥದ ಕೊನೆಯ ಸಂಧಿಯಲ್ಲಿ, ಶಾಂತವರ್ಣಿ ಗುಮ್ಮಟೇಶ್ವರನಿಗೆ ಶಕ 1535 ಪರೀಧಾವಿಯಲ್ಲಿ, ಎಂದರೆ 1612 ರಲ್ಲಿ, ಮಸ್ತಕಾಭಿಷೇಕವನ್ನು ಮಾಡಿಸಿದಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಈ ಶಾಂತವರ್ಣಿ ಕವಿಯ ಸಮಕಾಲದವನೆಂದು ಆ ಸಂಧಿಯಿಂದಲೇ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ನಮಗೆ ದೊರೆತ ಈ ಗ್ರಂಥದ ಪ್ರತಿಯ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ “ಅನಂದ ಸಂವತ್ಸರದ ಮಾರ್ಗಶಿರ ಶು|| ೫ ಬುಧವಾರ ಬೆಳುಗುಳದ ಸ್ಥಾನಿಕ ಚೆನ್ನಪ್ಪಯ್ಯನ ಮಗ ಕವಿ ಪಂಚಬಾಣನು ಕವಿತ್ವವ ಹೇಳಿ ತನ್ನ ಸ್ವಹಸ್ತದಲ್ಲಿ ಬರೆದ ಪುಸ್ತಕಕ್ಕೆ ಮಂಗಳಮಹಾಶ್ರೀ” ಎಂದಿದೆ. ಈ ಅನಂದಸಂವತ್ಸರವು 1614 ಆಗಿರಬೇಕು.

ಕವಿ ತನ್ನನ್ನು “ಜಿನಪದಭಕ್ತಕುಲಕಮಲಾದಿತ್ಯ, ಮಚ್ಚರಿಪ ವಾಗ್ಮಿಗಳೆದೆದಲ್ಲಣ, ಚದುರಸತ್ಯವಿ” ಎಂದು ವಿಶೇಷಿಸಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ

I ಭುಜಬಲಿಚರಿತೆ

ಇದು ಸಾಂಗತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಸಂಧಿ 22, ಪದ್ಯ 2815. ಇದಾದ ಮೇಲೆ 109 ಪದ್ಯಗಳುಳ್ಳ ಮತ್ತೊಂದು ಸಂಧಿಯಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಕವಿ ತನ್ನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಶಾಂತವರ್ಣಿ ನಡಸಿದ ಗುಮ್ಮಟೇಶ್ವರನ ಮಸ್ತಕಾಭಿಷೇಕವನ್ನು ವರ್ಣಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಇದರ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಸಂಧಿ 23 ಎಂದು ಹೇಳಿದೆ ಸಂಧಿ 1 ಎಂದಿರುವುದರಿಂದ ಇದು ಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ಸೇರಿದುದಲ್ಲವೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ತನ್ನ ಗ್ರಂಥವನ್ನು “ಎನ್ನೊಡತಿ ಅನಂತಮತಿಯಮ್ಮನ ಕೃಪೆಯಿಂ ಪೇಣದೆನ್ನ

ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಭುಜಬಲಿ ಎಂಬ ನಾವಾಂತರವುಳ್ಳ ಗುಮ್ಮಟೇಶ್ವರನ ಕಥೆ ಹೇಳಿದೆ.

ಕಥಾಸಾರ— ಆದಿತಿರ್ಥಕರನಾದ ಋಷಭನಿಗೆ ಭರತ, ಭುಜಬಲಿ ಎಂಬ ಇಬ್ಬರು ಮಕ್ಕಳು ಹುಟ್ಟಿದರು. ಇವರಲ್ಲಿ ಪರಸ್ಪರ ವೈಮನಸ್ಸುಂಟಾಗಿ ಇಬ್ಬರೂ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ನಿಲ್ಲಲು, ಭುಜಬಲಿ ಅಣ್ಣನಾದ ಭರತನನ್ನು ಜಯಿಸಿ, ಅನಂತರ ಮೈರಾಗ್ಯ ಹುಟ್ಟಿ ದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ವಹಿಸಿದನು. ಬಹಳಕಾಲದಮೇಲೆ ಚಾಮುಂಡರಾಯನು ಬೆಳುಗುಳದಲ್ಲಿ ಗುಮ್ಮಟೇಶ್ವರಬಿಂಬವನ್ನು ಪ್ರತಿಷ್ಠಿಸಿ ಮಸ್ತಕಾಭಿಷೇಕವನ್ನು ಮಾಡಿಸಿ ಬೆಳುಗುಳವೆಂಬ ಪುರವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿ ದೇವರಿಗೆ ಅನೇಕಗ್ರಾಮಗಳನ್ನು ಉಂಬಳಿಯಾಗಿ ಕೊಟ್ಟನು.

ತನ್ನ ಕೃತಿಯ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಕವಿ ಈ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ನಿರೂಪಿಸಿದ್ದಾನೆ---

ತಂಗಾಳಿಯ ತಂಪ ತರುಣಿಯಧರದಿಂಪ | ತಿಂಗಳ ಬೆಳಗಿನ ಸೊಂಪ |
ಕಂಗೆೊಳವುದು ಪಂಚಬಾಣನ ಕೃತಿ ಸುಜ | ನೆಂಗಳೆಗತಿಪರಾಷವನು ||
ಪೆಸರು ಪಾಲೊಡೆಯನು ಎಣ್ಣೆದುಂಬುದಂಬಿಲ | ದೆಸಕವಲ್ಲವು ಪಂಚಬಾಣ |
ನೆಸಗುವ ಕೃತಿ ಪೂಸರದವೊಲಿಡುದು.

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಗುಮ್ಮಟಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಚತುರ್ವಿಂಶತಿ ತೀರ್ಥಕರರು¹, ಸಿದ್ಧಾಧಿಗಳ², ಸರಸ್ವತಿ, ಯಕ್ಷಾಧಿಪ ಬೆಟ್ಟದಬ್ರಹ್ಮ, ವನಾ ವತಿ ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿ ಆಮೇಲೆ ಕೊಂಡಕುಂದ, ಪೂಜ್ಯಪಾದ, ಶ್ರುತಕೀರ್ತಿ, ಚಾರುಕೀರ್ತಿಪಂಡಿತ, ತನ್ನ ಮನೆದೇವಿ ಪಾತಾಳಯಕ್ಷನ

1. (1) ಋಷಭ, (2) ಅಜಿತ, (3) ಶಂಭವ, (4) ಅಭಿನಂದನ, (5) ಸುಮತಿ, (6) ಪದ್ಮಪ್ರಭ, (7) ಸುಪಾಶ್ವರ್, (8) ಚಂದ್ರಪ್ರಭ, (9) ಪುಷ್ಪದಂತ, (10) ಶೀತಲ, (11) ಶ್ರೇಯಾಂಸ, (12) ವಾಸುಪೂಜ್ಯ, (13) ವಿಮಲ, (14) ಅನಂತ, (15) ಧರ್ಮ, (16) ಶಾಂತಿ, (17) ಕುಂಭ, (18) ಅರ, (19) ಮಲ್ಲಿನಾಥ, (20) ಮುನಿಸುನೃತ, (21) ನಿಮಿ, (22) ನೇಮಿ, (23) ! ಪಾಶ್ವರ್, (24) ವರ್ಧಮಾನ ಅಥವಾ ಮಹಾವೀರ.

2. 16ನೆಯ ಪುಟವನ್ನು ನೋಡಿ.

ರಮಣಿ ಅನಂತಮತಿಯನ್ನು ಇವರುಗಳನ್ನು ಕ್ರಮವಾಗಿ ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ.
ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಸರಸ್ಸು

ಜೋಡುವಕ್ಕಿಯ ನಾಡು ಜೊನ್ನವಕ್ಕಿಯ ಬೀಡು | ಆಡುಂಬೊಲವಂಚಿಕೊಂಚೆಗಳ |
ಪಾಡುವಳಿಗಳೆಕ್ಕೆ ಸುಖಗಾಳಿಬಾಳಿಗಳ | ಬೀಡನೆ ಸರಸಿಯೊಪ್ಪಿದುದು ||

ಉದ್ಯಾನ

ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಕನಗೊಳನರಲ್ಲಲ್ಲಿ ನುಣ್ಣಳಿ | ರಲ್ಲಲ್ಲಿ ವೊಗ್ಗೆ ಬಲ್ಲನೆಯು |
ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಬಲುಗಾಯಿ ಪಣ್ಣು ತಣ್ಣುಳನಗ | ಳಿಲ್ಲಿಯು ಬನವೊಳೊಪ್ಪಿದುವು ||

ದೇಹಾನಿತ್ಯತೆ

ಪಾಪದ ಬಿತ್ತು ಪರಾಭವದತಿಬೆಳೆ | ಕೋಪದ ಪೊಣೆ ಕುತ್ತದದ್ರಿ |
ಪಾಸಿಕೃತಾಂತಗೆತ್ತಿದ ತುತ್ತು ತನುವೆಂದು | ಚಾಪಲವಾತಿ ನೆಣೆಯುಣಿಯು ||

ನಕ್ಷತ್ರ

ಹಟಗಾಲದಂಬರವಿಳೆಗೆಯ್ಲಿಯವನಿಯು | ಮುಟುಗಿಪುದೆಂದಂಜಿಯಜನು !
ಎಳಸಿ ಮಾಡಿಸಿ ಬೆಳ್ಳಿಮೊಳೆವೆಟ್ಟಿದನೊ ಎನೆ | ಪೊಳೆದುಪಾಧಗಣವಭ್ರದೊಳು ||

ತಾಳಿದಗಳು

ಜೀರಗೆಯುದ್ದಕ್ಕೆ ಮೆಂತೆಯ ಕರಿಬೇವು | ಕಾರೆಳ್ಳು ಮೆಣಸು ಸಾಸವೆಯಾ |
ಹಾರದಿ ಹುರದ ಸಂಬರವಿಟ್ಟು ಕಾಯೂಡಿ | ಭೋರನೆ ತಳದು ತುಪ್ಪದೊಳು ||
ಒಗ್ಗರಿಯೆ ಅಟ್ಟಬಾಣಿ ಬದಣೆ ತೊಂಡೆ | ಹೆಗ್ಗುಂಬಳ ಪೀರೆ ಹಲಸು |
ನುಗ್ಗೆ ಮಗ್ಗೆಯ ಹಲವು ಬಗೆಯ ತಾಳಿದಗಳ | ಹಿಗ್ಗುತ ಬಡಿಸಿದರಂದು ||

ಚಿನ್ನವರದರು

ತ್ರಾಸ ಪಿಡಿಯದೆ ತೂಕದ ನೆಲೆಯನು ಚಿನ್ನ | ಕೀಸದೆ ಬಣ್ಣಲೆಕ್ಕವನು |
ಲೇಸಾಗಿ ತಿಳಿಯೆ ಪೇಟುವ ಚಿನ್ನವರದರು | ಕೌಶಲತೆಯೊಳೊಪ್ಪಿಹರು ||

ಹೊಯ್ಸಳನಾಡು

ಬೀಡು ಸ್ಮರನ ರನ್ನವೀಡು ಶ್ರೀವೆಣ್ಣಿನ | ಗಾಡಿ ಶೃಂಗಾರದೇಱುಗೆಯು |
ಮೂಡಿಗೆ ಸದ್ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರದ ಹೊಯ್ಸಳ | ನಾಡು ವೋಪಿಸಿತೇನನೆಂಬೆ ||

ಜಡತೆ ಜಲದಿಯಹಿತತ್ವ ಗಾರುಡದಲ್ಲಿ | ಹಿಡಿತ ಚಾಮರಥತ್ರದಲ್ಲಿ |
ಮಡಿ ವಸ್ತ್ರದಿ ಧರ್ಮಜ್ಯೋತಿ ಬಾಣದಿ.... | ನಡುವೆಯೇನಿಲ್ಲ ನಾಡೊಳಗೆ||

2 ಹಾಡಗಳು

ಇವು ಗುಮ್ಮಟೇಶ್ವರ, ತ್ಯಾಗದಬ್ರಹ್ಮ, ಬೆಟ್ಟದಬ್ರಹ್ಮ, ಕಂಬದ
ಯಕ್ಷಿ ಇವರುಗಳ ಸ್ತುತಿರೂಪವಾಗಿವೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ
ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ—

ಪಲ್ಲವಿ|| ಎಂದೆಂದೂ ಪಾಲಿಸೋ ನೀಯೆನ್ನ | ತಂದೆ ಗುಮ್ಮಟನಾಥ ತ್ರಿಷಗವಿನೂತ||
ಮನುಕುಲಾಂಬುಜಮಿತ್ರ ಮಂಗಲವೆತ್ತಸುಗಾತ್ರ | ಮುನಿಜನನನವಸಂತ |
ಚಂದನಸಿತಫನ | ಇಂದುವಿಂದ ಶಾಂತ| ಸಂಸಾರವನಧಿಗಣಿದ ನಿಶ್ಚಿಂತ ||1||
ದುರಿತಗೋಧೂಮಫುರಟ್ಟ ದುರ್ಮಾರ್ಗತ್ರಿಪುರಸುಟ್ಟ | ಪರಮಭವ್ಯರಬಂಧು |
ಶಾಶ್ವತಸೌಖ್ಯವರವೀವಕರಣಾಸಿಂಧು | ನಿರ್ಮಲಬೋಧಧರನೇಸುಮನಸಂದು ||2||
ಭೂತಳಕುನ್ನ ತವೆಂದು | ಬೆಳ್ಳುಳಾದ್ರಿಯಲ್ಲಿ ನಿಂದು | ? ಸಂಶಯಜನವತೊಟ್ಟಾ |
ಪಂಚಬಾಣನಿಗೋತುಮತಿಯನೆಕೊಟ್ಟಾ | ಚಕ್ರಿಯಧರೇಖ್ಯಾತಿಸೆಗೆಲಿದದಿಟ್ಟಾ ||3||

ಚಾಮರಾಜ, 1617-1637

ಈತನು ವಾಲ್ಮೀಕಿರಾವಾಯಣಟೇಕೆಯನ್ನೂ ಬ್ರಹ್ಮೋತ್ತರಖಂಡ
ಟೇಕೆಯನ್ನೂ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಮೈಸೂರುರಾಜರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನು. ಗ್ರಂ
ಥಾಂತ್ಯಗದ್ದಗಳಲ್ಲಿ “ನರಸರಾಜಗರ್ಭದುಗ್ಧಸಿಂಧುಸುಧಾಕರ, ನರಸರಾಜ
ಭೂವರತನೂಭವ” ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿರುವುದರಿಂದ ಈತನು 1617ರಿಂದ
1637 ರ ವರೆಗೆ ಅಳಿದ ಚಾಮರಾಜನೆಂದು ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಈತನ
ತಂದೆಯಾದ ನರಸರಾಜನು ರಾಜನೃಪನ ಮಗನು. ರಾವಾಯಣಟೇಕೆ
ಯಲ್ಲಿ “ತಿಮ್ಮರಾಜತನೂಜ” ಎಂಬ ವಿಶೇಷಣವು ನರಸರಾಜನಿಗೆ ಉಕ್ತ
ವಾಗಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ರಾಜನೃಪನ ನಿಜವಾದ ಹೆಸರು ತಿಮ್ಮರಾಜ
ಎಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ನಮಗೆ ತಿಳಿದಮಟ್ಟಿಗೆ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿಯಾ
ಗಲಿ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿಯಾಗಲಿ ಈ ಹೆಸರು ಹೇಳಿಲ್ಲ.

ಈ ಕವಿಗೆ ಬಿರುದಿಂತೆಂಬರಗಂಡ, ಗಜಬೇಂಟೆಕಾರ, ಚೌಪಟ್ಟಿ
ಕಲಾಪ್ರವೀಣ ಎಂಬ ಬಿರುದುಗಳು ಇದ್ದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ

I ವಾಲ್ಮೀಕಿರಾಮಾಯಣಟೀಕೆ

ಇದು ವಾಲ್ಮೀಕಿರಾಮಾಯಣಕ್ಕೆ ಗದ್ಯರೂಪವಾದ ಕನ್ನಡವ್ಯಾಖ್ಯಾನ. ಇದಕ್ಕೆ ಚಾಮರಾಜೋಕ್ತಿವಿಲಾಸ ಎಂದು ಹೆಸರು. ಗ್ರಂಥಾದಿಯಲ್ಲಿ ವಿಷ್ವಕ್ಸೇನಸ್ತುತಿಯೂ ಗಣೇಶಸ್ತುತಿಯೂ ಇವೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಹೀಗೆ ಆರಂಭಿಸಿದ್ದಾನೆ—

ಶ್ರೀಮದಶರಣ್ಯಶರಣ್ಯನಹ ಆರ್ತತ್ರಾಣವರಾಯಣನಹ ಅಂಬುಕಾಕ್ಷನಹ ಯೋಗಿದ್ವೈಯಸಾವಾರವಿಂದನಹ ಅವಾಜ್ಞಾನಸಗೋಚರನಹ ಶ್ರೀಲಕ್ಷ್ಮೀಕುಜಕಲಶ ಕುಂಕುಮಾಂಕಿತವಕ್ಷಸ್ಥಲನಹ ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣನ ಶ್ರೀಜರಣಾರವಿಂದಗಳಲ್ಲಿ ನಿರತಿ ಶಯಭಕ್ತಿಯುಕ್ತನಾದ ವಾಲ್ಮೀಕಿಮುನೀಶ್ವರನಿಂದ ಪ್ರಣೇತಮಾದ ಶ್ಲೋಕೈಕಶ್ರವಣತಾವನ್ಮಾತ್ರದಿಂದ ಸಮಸ್ತಕಲಿಕಲ್ಪಪಾಪನೋದನಪಟುತರಮಾದ ಧರ್ವಾಧಿಕಾಮ ಮೋಕ್ಷಗಳೆಂಬ ಚತುರ್ವಿಧಪುರುಷಾರ್ಥ ಸಾಧನಮಾದ ಪಂಚಮವೇದವೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಶ್ರೀಮದ್ರಾಮಾಯಣದಲ್ಲಿ ಆದಿಕಾಲಪೃತ್ತಾಂತವದೆಂತೆನೆ.

ಕಾಂಡಗಳ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಈ ಗದ್ಯವಿದೆ--

ಇಂತು ಉತ್ತಮಕ್ಷತ್ರಿಯಕುಲೋದ್ಭವ ಜಿರುದೆಂತೆಂಬರಗಂಡ ಗಜಬೇಂಟಿಕಾಠ ಸಮಸ್ತಶತ್ರುಸಂಘಜೀಮೂತಜಂಯೂಮಾರುತ ಪ್ರತ್ಯರ್ಥಿಪೃಥ್ವೀಪತಿನದಾವಾನಲ ಸಮಸ್ತವಿದ್ವಜ್ಜನಸಮುದಾಯಕಲ್ಪಭೂಜಾತ ಆಶ್ರಿತಜನಸುರಧೇನು ಕ್ರಮಾನೀಜನ ನೂತನಪಂಚಬಾಣ ಚೌಷಷ್ಟಿಕಲಾಪ್ರನೀಣ ಮಹಿಸಾಸುರಪುರವರಾಧೀಶ ಚಾಮರಾಜ ವೆಂಶೊದಾರ್ಥಕ ತಿಮ್ಮರಾಜತನೂಜನರಸರಾಜಗರ್ಭದುಗ್ಧಸಿಂಧುಸುಧಾಕರ ಶ್ರೀಲಕ್ಷ್ಮೀಕಾಂತಪಾದಾರವಿಂದದ್ವಂದ್ವಸಿಷ್ಯಂವಾಮಂದಮಕರಂದಬಿಂದುಸಂದೋಹಾ ಸ್ವಾದನನಿರ್ಮಲೀಕೃತಾಂತಃಕರಣ ತ್ರಿಣಯಣೇಶ್ವರಸದ್ಭಕ್ತಿಯುಕ್ತ ಮಹಾಬಲಾಡಲಾ ವಾಸಶ್ರೀಚಾಮುಂಡಿಕಾಂಬಾಸದ್ಭಕ್ತಿಯೆಂತಿರಾದ ಶ್ರೀಚಾಮರಾಜಜಡೆಯರವರಿಂದ ಲೋಕೋಪಕಾರಾರ್ಥವಾಗಿ ಬುಧಜನಸಮ್ಮತಿಯಿಂದ ಕರ್ಣಾಟಕಭಾಷಾವಚನರಚನೆಯಾದ ಶ್ರೀಚಾಮರಾಜೋಕ್ತಿವಿಲಾಸವೆಂಬ ಕನ್ನಡರಾಮಾಯಣದಲ್ಲಿ.

ಗ್ರಂಥಾರಂಭದಲ್ಲಿರುವ ಕೆಲವು ಶ್ಲೋಕಗಳಿಂದ ಈ ಟೀಕೆಯನ್ನು

- 1 ವಾಲ್ಮೀಕಿಮುನಿನಾ ಪ್ರೋಕ್ತಶ್ರೀಮದ್ರಾಮಾಯಣಸ್ಯ ಚ |
 ಕರ್ಣಾಟಭಾಷಯಾ ಟೀಕಾಂ ಕಾರಯಿಷ್ಯತ್ ಸೃಪೋತ್ತಮಃ ||
 ಲೋಕಾನಾಮುಸಕಾರಾಯ ವಿರೂಪಾಕ್ಷೇಣ ಧೀಮತಾ |
 ವಿದುಸಾ ಕೃತನಾಕ್ ಸಮ್ಯಕ್ ಪ್ರತಿಜ್ಞಾಂ ಚಾಮುಭೂಪತಿಃ ||

ಚಾಮರಾಜನು ತನ್ನ ಅಂಕಿತದಲ್ಲಿ ವಿರೂಪಾಕ್ಷನೆಂಬ ವಿದ್ವಾಂಸನಿಂದ ಬರೆಯಿಸಿದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ.

2 ಬ್ರಹ್ಮೋತ್ತರಖಂಡಟೀಕೆ

ಇದು ಸ್ಯಾಂಡಪುರಾಣದಲ್ಲಿಯೆ ಬ್ರಹ್ಮೋತ್ತರಖಂಡಕ್ಕೆ ಗದ್ಯರೂಪವಾದ ಕನ್ನಡವ್ಯಾಖ್ಯಾನ; ಅಧ್ಯಾಯ ೫೨. ಇದಕ್ಕೆ ಮಣಿಪ್ರಕಾಶ ಎಂದು ಹೆಸರು ಗ್ರಂಥಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಈ ಗದ್ಯವಿದೆ:—

ರಾಜಾಧಿರಾಜ ರಾಜಪರಮೇಶ್ವರ ಶ್ರೀಚಾಮುಂಡೀಶ್ವರೀವರಪ್ರಸಾದನಾದ ಮಹಿಶೂರಪುರನರಾಧೀಶ್ವರನಾದ ಶ್ರೀ ನರಸರಾಜಭೂವರತನೂಭನಾದ ಚಾಮರಾಜ ಭೂವಾಲನಿಂದ ವಿರಚಿತಮುಪ್ಪ ಬ್ರಹ್ಮೋತ್ತರಖಂಡಮಣಿಪ್ರಕಾಶದಲ್ಲಿ.

ಜಕ್ಕಭೂಪಾಲ. ಸು. 1620

ಈತನು ಭಾರತಕಥಾಸಂಗ್ರಹವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ರಾಜವಂಶಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವನು; ಜುಂಜರಾಜನ ಮಗನು. ಇವನಿಗೆ ಜಕ್ಕಣ್ಣನಾಯವೆಂಬ ಹೆಸರೂ ಇದ್ದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1620 ಆಗಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಭಾರತಕಥಾಸಂಗ್ರಹ.

ಇದು ಗದ್ಯರೂಪವಾಗಿದೆ. “ಸರ್ವತ್ರ ಜನಕ್ಕೆ ಸುಲಭವಾಗಿ ತಿಳವಂತೆ ಕರ್ಣಾಟಕವಚನರಚನೆಯಿಂ ಪಂಚಮಶ್ರುತಿಯಾದ ಶ್ರೀಮಹಾಭಾರತವನು” ವಿವರಿಸಿದಂತೆ ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದ ಒಂದು ಪ್ರತಿಯ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ “ಭಾರತಕಥೆಯಷ್ಟೆನು ಸಹ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸಿದ ಜಕಣನಾಯಕನ ಬೊಲ್ಲಿ” ಎಂದಿದೆ.

ಶಂಕರದೇವ. ಸು. 1620

ಇವನು ಶಂಕರಶತಕವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಪ್ರಸನ್ನಶಂಕರಲಿಂಗ ಎಂದು ಮಗುವೆ 120 ಕಂದಗಳುಳ್ಳ ಒಂದು ಗ್ರಂಥವಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ “ಶಂಕರದೇವರ ಕಂದ” ಎಂದು ಹೆಸರು. ಇದೂ ಏತತ್ಯವಿರಚಿತವಾಗಿರಬಹುದು.

ಈತನು ವೀರಶೈವಕವಿ; ಸುಮಾರು 1620 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ

1. ಶಂಕರಶತಕ

ಇದು ವೃತ್ತರೂಪವಾಗಿದೆ; ಪ್ರತಿಪದ್ಯವೂ ಗುರುಶಂಕರೇಶ್ವರ ಎಂದು ಮುಗಿಯುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಗುರುಶಂಕರೇಶ್ವರಶತಕ ಎಂಬ ಹೆಸರೂ ಉಂಟು. ಇದು ವೀರಶೈವವೇದಾಂತವನ್ನು ಬೋಧಿಸುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ--

ಮನದಧಿಕಾರನಾಗಿ ಕೆಲಸಾರಿತು ಭಕ್ತಿವಸಂತಕಾಲ ಸಂ |

ಜನಿಸಿತು ಲಿಂಗವೋಹಲತೆಯಂಕುರಿಸಿತ್ತು ನಿಜಾನುಭಾವಮಾ ||

ವಿಸತರು ಹೂತುಕಾತುದು ಶುಭೋದಯವಾದುದು ಭಾವು ಭಾಗ್ಯವೇ |

ದಿನದಿನಕಂ ಮಹಾಸುದಿಸವಾಯ್ತೆನಗಂ ಗುರುಶಂಕರೇಶ್ವರಾ ||

ಮರದ ವೊಡಲೆ ನಿರೇಣಿವರಲ್ಲದೆ ಶಾಖೆಗೆ ಬೇಣಿ ಕಟ್ಟಿಯಂ |

ವಿರಚಿಸಿ ಮತ್ತೆ ನಿರೇಣಿವರೇ ತನುರೂಪದ ಕೂಪದಿಂ ಚರಾ ||

ಚರಜಗವೆಲ್ಲಮಂ ತಳಿದ ದೇವರ ಪೂಜಿಸುವರ್ಗೇ ಮಿಕ್ಕು ನಿ |

ಜ್ವರರನದೇಕೆ ಪೂಜಿಸುವ ಕೋಟೆಗೆ ಪೇಟೆ ಗುರುಶಂಕರೇಶ್ವರಾ ||

ಕಾಮದ ಗಾಳಿ ಬೀಸಿ ನೆಣಿ ಕೋಪದ ವೋಡ ಮುಸುಂಕಿ ಲಾಭಶೋ |

ಭಾಮಿಷಮಿಂಚು ಸಂಚರಿಸಿ ವೋಹವ ಪೆರ್ಮಾಣಿ ಪೋಯ್ದು ಮಿಷಾ ನಾ |

ನಾಮದಧಾರಕಲ್ಪಣಿಮು ಮತ್ತರಮೇಘರವಂ ತೊಡದ್ದುದ |

ಯ್ಯೋ ಮಿಗೆ ಜೀವಹಂಸಿಗಿರವಿಲ್ಲ ಕಣಾ ಗುರುಶಂಕರೇಶ್ವರಾ ||

2 ಶಂಕರದೇವರ ಕಂಡ

ಇದು ಭಕ್ತಿರಸಪ್ರಧಾನವಾಗಿದೆ. ಪ್ರತಿಪದ್ಯವೂ ಪ್ರಸನ್ನಶಂಕರಲಿಂಗ ಎಂದು ಮುಗಿಯುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ--

ಉಂಟಂತಾದುದು ಸುಖವೆಡೆ | ಗೊಂಡಂತಾದುದು ಮನಕ್ಕೆ ದಿವ್ಯಾಮೃತಮಂ |

ಕೊಂಡಂತಾದುದು ನಿಮ್ಮಂ | ಕಂಡಾಕ್ಷಣದೊಳ ಪ್ರಸನ್ನಶಂಕರಲಿಂಗಾ ||

ತೆಗೆದಪ್ಪುತೆ ಬಿಗಿದಪ್ಪುತೆ | ನೆಗೆದಾಡುತೆ ಕೊಬ್ಬಿ ಕೊನು ಕುಡಿವಂಯುತ್ತುಂ |

ಹೊಣಿತಿ ಹೊಮ್ಮುತೆ ರಮಿಸುವೆ | ನಗಲದೆ ನಿಮ್ಮಂ ಪ್ರಸನ್ನಶಂಕರಲಿಂಗಾ ||

ಪುಳಕದ ಒಳಕದೊಳಂಗಂ|ನುಂಟಿ ಕಿ ಮನಂ ತುಳುಕಿ ತೂಗಿ ತೊನೆವಾಡುತ್ತುಂ |
 ಇಱಿವ ಸುಖಾನಂವಾಶ್ರುವ | ನೆಳಸುವೆ ಸತತಂ ಪ್ರಸನ್ನಶಂಕರಲಿಂಗಾ ||
 ನುಬಿಸಿ ಜುಂಬಿಸಿ ಪದಯುಗ | ನುಂ ಬಿಗಿಬಿಗಿವಸ್ತಿ ನೆಪ್ಪನಿಟ್ಟಂತೆ ವ.ನಂ |
 ತುಂಬಿಸ ತೊಱಿಯವೊಲಿಹ ಸುಖಮಂ ಬಯಸುವೆನಾಂ ಪ್ರಸನ್ನಶಂಕರಲಿಂಗಾ ||

ಷಡಕ್ಷರರಗಳೆ, ಭಕ್ತಿಬಿನ್ನಹದರಗಳೆ, ವೀರಶೈವರಗಳೆ, ಮೈದುನ ರಾಮನರಗಳೆ ಎಂಬ ಗ್ರಂಥಗಳಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಸನ್ನಶಂಕರಲಿಂಗ ಎಂದು ಮುಗಿವ ಕಂದಗಳು ದೊರೆವುದರಿಂದ ಈ ಗ್ರಂಥಗಳೂ ಏತತ್ಯವಿಕ್ಕೃತವಾಗಿ ರಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ.

ಷಡಕ್ಷರರಗಳೆ

ಇದರಲ್ಲಿ 71 ನುಡಿಗಳಿವೆ ; ಒಂದೊಂದೂ ಓಂನಮಶ್ಚಿವಾಯ ಎಂದ ಮುಗಿಯುತ್ತದೆ. ಒಂದೆರಡು ನುಡಿಗಳನ್ನು ಉದಾಹರಿಸುತ್ತೇವೆ:—

ಹುಲಿಗೆ ಹುಲ್ಲೆ ಸಿಲ್ವಿದಂತೆ ಘೋರತರವಿಕಾರವಾರ್ಥಿ |
 ಯೊಳಗೆ ಬಿದ್ದಿನಯ್ಯ ಶಂಕರಾಯ ಓಂನಮಶ್ಚಿವಾಯ ||
 ತನುವಿಕಾರವೆನ್ನ ತಿಂದು ತೇಗಿ ನಿಮ್ಮ ಮುಂದೆ ಕೂಗಿ |
 ತೊನೆಯಲೀಯದಯ್ಯ ಶಂಕರಾಯ ಓಂನಮಶ್ಚಿವಾಯ ||
 ತ್ರಿಶತಾಸದಂತೆ ಕೆಡುವ ಹೊನ್ನ ಹೆಣ್ಣ ಮಣ್ಣ ನಜ್ಜಿ |
 ಮದಡನಾದೆನಯ್ಯ ಶಂಕರಾಯ ಓಂನಮಶ್ಚಿವಾಯ ||

ಭಕ್ತಿಬಿನ್ನಹದರಗಳೆ.

ಇದರಲ್ಲಿ 138 ನುಡಿಗಳಿವೆ. ಎರಡನ್ನು ಉದಾಹರಿಸುತ್ತೇವೆ:—
 ಹೊನ್ನೆಂಬ ಹೊಲೆಹೊದ್ದಿ ಹುಸಿಯ ಹಸರವ ಪರಹಿ |
 ಅನ್ನಿಗರ ಮೆಚ್ಚಿಸುವ ವೇಷವಿದ್ಯವ ಹರಹಿ ||
 ಸುರತರುವ ಕಡಿದು ಎಲವದಮರಕೆ ನೀಲೆಱಿದು |
 ನೊರೆವಾಲ ಜೆಲ್ಲಿ ತಾಟಿಯ ಬಯಸಿ ಬಾಯ್ತೆಱಿದು ||

ವೀರಶೈವರಗಳೆ.

ಇದರಲ್ಲಿಯೂ 138 ನುಡಿಗಳಿವೆ. ಒಂದನ್ನು ಉದಾಹರಿಸುತ್ತೇವೆ:—
 ತನ್ನ ನೆನೆವವಗ್ಗೆ ತನ್ನ ನಿತ್ತು ಪರಮಭಕ್ತಿಸುಖದ |
 ರನ್ನದೊಡಿಗೆಯುಗ ಸಮಂತು ತೊಡಿಸುತಿರ್ಪ ವೀರಶೈವ||

ಮೈದುನರಾಮನರಗಳೆ.

ಇದು ಮೈದುನರಾಮನ! ಚರಿತೆಯನ್ನು ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ 151 ನುಡಿಗಳಿವೆ. ಒಂದನ್ನು ಉದಾಹರಿಸುತ್ತೇನೆ—

ಶ್ರೀಮದುತ್ತುರದೇಶಭಾಗದೊಳಗತಿಶಯದಿ |
ಭೀಮರಥಿಯೆಂಬ ನಗರಂ ಧರೆಗೆ ಮೆಚ್ಚಿವಿಹುದು ||

ವೆಂಕಟಶರ್ಮ 1622.

ರುದ್ರಭಟ್ಟನ(ಸು. 1180)ಜಗನ್ನಾಥವಿಜಯದ ಒಂದುಪ್ರತಿಯಅಂತ್ಯ ದಲ್ಲಿ ಆಪ್ರತಿಯನ್ನು ಈತನು ದುಂದುಭಿವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಬರೆದುದಾಗಿ ಹೇಳುವುದ ಲ್ಲದೆ ತನ್ನ ನಿಪಯವಾಗಿಯೂ ಆ ಗ್ರಂಥದವಿಷಯವಾಗಿಯೂ ಹಲವುಪದ್ಯಗಳ ನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಇವನು ಕವಿಯಾಗಿದ್ದನೆಂದು ಹೇಳಬಹುದಾಗಿದೆ. ಈತನು ಗುಮ್ಮಳಾಪುರದವನು ; ಕೃತ್ಯಗೋತ್ರದವನು; ಆಪಸ್ತಂಬಸೂತ್ರದವನು ; ಬೃಹಚ್ಚರಣ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು. ಇವನು ಹೇಳುವ ದುಂದುಭಿವರ್ಷವು 1622 ಆಗಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸುತ್ತೇನೆ. ಇವನ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ--

ದುಂದುಭಿನವತ್ಸರದೊಳ | ಗಂದಂಬಿತ್ತಿಸೆವ ಮಾರ್ಗತಿರಮಾಸದೊಳಿಂ |
ಪೊಂದಿದ ಶುಕ್ಲದ್ವಾದಶಿ | ಯಂದೀಸುಕರಪ್ರಬಂಧಮಂ ಲಿಖಿಸಿದೆನಾಂ ||
ವರರುದ್ರಭಟ್ಟನಿಂದಂ | ವಿರಚಿತಮಾದೀಪ್ರಬಂಧಮಂ ಸಂತಸದಿಂ |
ಬರೆದಂ ವೆಂಕಟಶರ್ಮಂ | ಧರೆಯೊಳ್ ರಾಜಿಸೆ ಸಮಸ್ತವಿದ್ವಜ್ಜನದಿಂ ||
ಸುಮನೋರಾಜಿವಿರಾಜಿತಂ ಕುವಲಯಾನಂದಪ್ರಭಾಭಾವಿತಂ |
ಕಮಲಾಕ್ಷಪ್ರತಿಪಾದಿತಂ ಕವಿಜನಾನಂದಪ್ರದಂ ಚೋದಿತಂ ||
ಪ್ರಮುದಾಲಂಕರಣೋದಿತಂ ಹರಿಪದ್ಯಕಧ್ಯಾನಸಂಭಾವಿತಂ |
ಕ್ರಮದಿಂದೆನ್ನಯ ಪುಸ್ತಕಂ ಸರಸಿವೋಲೆ ವ್ಯೋಮಂಬೊಲುದ್ಭಾಸಿತಂ ||
ವಿಲಸದ್ಭ್ರಮದ್ಯಮಧ್ಯಾಭ್ರದೊಳೊಗೆದ ತಮಂ ಕಾಣೆಸಲ್ ಕಾಣಿಸಕಾರ್ಕಂ |
ಶುಲಸಚ್ಚಂದ್ರಾತಪಂಗಲ್ ಕುಡೆ ಸುಧೆಯೊಗೆದಾನಂದಮಂ ನಿರ್ಮಳಾಂತ ||
ಸ್ಥಳದೊಳ್ ತೋರ್ಪಾತ್ಮಶೋಭಾಕಲಿತಜನಿತಚಿತ್ಸೆ ಖ್ಯದಿಂ ನಿತ್ಯಯೋಗಂ |
ನೆಲೆಯಾಗಲ್ ಕೌತುಕಂದಾಳಿಸೆದೆ ತವ ಕೃಪಾನುಜ್ಞೆಯಿಂ ದೇಶಿಕಾರ್ಯಾ ||

ಸೋಸಲೆ ರೇವಣಾಚಾರ್ಯ ಸು.1623

ಈತನು ಮಹಿಮ್ನುಸ್ತನ, ವೀರಶೈವಸಿದ್ಧಾಂತಶಿಖಾಮಣಿ, ಶಿವಾಧಿಕ್ಯ ಶಿಖಾಮಣಿ, ಸದ್ಗುರುರಗಳ ಇವುಗಳಿಗೆ ಕನ್ನಡವ್ಯಾಖ್ಯಾನವನ್ನೂ ತಾರೀರ ಪ್ರಕಾಶಿಕೆ, ಅತಃಕರಣಪ್ರಕಾಶಿಕೆ, ಸ್ವಸ್ವರೂಪಪ್ರಕಾಶಿಕೆ, ಪರಮಾತ್ಮಪ್ರಕಾಶಿಕೆ, ನಿಜದೀಪ್ತಿಪ್ರಕಾಶಿಕೆ ಎಂಬ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನೂ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ ; ತನ್ನ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ:-ರೇಣು ಕಾಚಾರ್ಯವಂಶೋದ್ಭವ ವಿಶ್ವನಾಥ ; ಅವನ ಮಗ ವಾರಾಣಸೀಶ; ಅವನ ಮಕ್ಕಳು ವೀರಾರ್ಯ, ಸರ್ವೇಶ್ವರ ; ಸರ್ವೇಶ್ವರನ ಮಗ ವೀರಣ; ಅವನ ಮಗ ರೇವಣಾರ್ಯ ; ಅವನ ಮಗ ಕವಿ ರೇವಣಾಚಾರ್ಯ ಅಥವಾ ರೇಣುಕಾಚಾರ್ಯ. ತನ್ನನ್ನು

ಶ್ರೀಮದ್ವೇದವೇದಶಿಶ್ಯವಾಗನು ಪುಣ್ಯ ಪುರಾಣಪ್ರಭೃತಿ ಪ್ರಭೂತಪ್ರಥಿತಪ್ರಮ ಥಸಂಗೀತಗೀತವಿಧ್ಯಾನವದ್ಯ ಶ್ರೀವೀರಶೈವಷಟ್ಸ್ಥಲ ಶಿವಯೋಗಶಿವಾದ್ಯೈಶ್ಚ ಸತ್ಪದ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪನಾಚಾರ್ಯವರೈಃ ಎಂದು ವಿಶೇಷಿಸಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಮಹಿಮ್ನುಸ್ತವಟೀಕೆಯನ್ನು ಚಿಕನಾಯಕಪುರದ ಅರಸಾದ ಮುದಿನಾಯಕನ ಸಂತೋಷಾರ್ಥವಾಗಿ ಸೋಮ ಶೇಖರಯೋಗಿ ತನ್ನಿಂದ ಮಾಡಿಸಿದಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.¹ ಈ ಮುದಿನಾಯಕನು 1623 ಯಲ್ಲಿ ಇದ್ದಂತೆ ಚಿಕ್ಕನಾಯಕನಹಳ್ಳಿ 1 ನೆಯ ಶಾಸನದಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಕವಿಯ ಕಾಲವೂ ಅದೇ.

ಇವನ ಮಹಿಮ್ನುಸ್ತವಟೀಕೆಗೆ ಮಹಿಮ್ನುಃಪ್ರದೀಪಿಕಾ ಎಂದು ಹೆಸರು ಈ ಟೀಕೆಯ ಅಂತ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿ “ಶಶಿಕಲೆಯೆಂಬ ಸರ್ವಲಭಾವೃತ್ತ” ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಒಂದು ವೃತ್ತವಿದೆ. ಇದು ಟೀಕಾಕಾರನಿಂದ ರಚಿತವಾಗಿರಬಹುದು. ಇದನ್ನು ಇದ್ದಹಾಗೆ ಕೆಳಗೆ ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ--

ಹರಿಹರಹರಿಹರಿಹರಿಹರಿದ್ಯಗನ ಹರಿಸುರವರಹರಿಹರಿಹರಿಹರಣ |
ಹರಿಸುತಹರಹರ ಹರಿವರಕಟಿಕನೆ ನರಹರಿ ಹರಹರಹಂವರಮುಕುಟ ||
ಭವಭವಹರಹರ ಗಣಗಣಪತಿಸಿತ ಪಶುಪಪರಮಶಿವಪದಪದವಚನ |
ವೃಷಭಗಭಗವದನಗುರು ನಿಗಮಗುಹುತಿತಿ ಇಹರಸುರಹರಯಮಹರ ||

1 ಚಿಕ್ಕನಾಯಕಪೂಷ್ಕರ್ತುರ ಮುಂದಿನಾಯಕಭೂಭುಜಃ ! ಮುದೇ ಟೀಕಾ ಕಾರಿತೇಯಂ ಸೋಮಶೇಖರಯೋಗಿನಾ ||

ಇವನು ಬರೆದ ವೀರಶೈವಸಿದ್ಧಾಂತಶಿಖಾಮಣಿಟೀಕೆಗೆ ಸಿದ್ಧಾರ್ಥ ಸಂಬೋಧಿನಿ ಎಂದು ಹೆಸರು. ಇದನ್ನು ಭೋಗಮಲ್ಲೇಶನ ಶಿಷ್ಯನಾದ ಸಿದ್ಧವೃಷೇಶ್ವರನ ಅಜ್ಞಾನುಸಾರವಾಗಿ ಬರೆದಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಶಿವಾಧಿಕೃತ ಶಿಖಾಮಣಿಟೀಕೆಯನ್ನು ಕಳಲೆಕೆಂಪನಂಜಾರ್ಯ, ನಮಸ್ಕಾರಪುರೀಸಿದ್ಧ ನಂಜಾರ್ಯ, ಸುತ್ತೂರುಸಿಂಹಾಸನದ ಗುರುನಂಜಾರ್ಯನ ಶಿಷ್ಯ ಚೆನ್ನಬಸವ ಈ ಮೂವರುಗಳ ಇಷ್ಟಾನುಸಾರವಾಗಿ ಬರೆದಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಮುದಿ ಗೆರೆ ರಘುವಪ್ಪನಾಯಕನೂ ಈ ಗ್ರಂಥರಚನೆಗೆ ಕಾರಣಭೂತನೆಂಬ ಅಂಶವು ಈಗ್ರಂಥದ ಈ ಭಾಗದಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.—

ಮುದಿಗರೆ ರಘುವಪ್ಪನಾಯಕರು ಸೋಸಲೆರೇವಣಾರಾಧ್ಯರನು ಕರೆಯಿಸಿ ಸಭೆ ಯಲ್ಲಿ ನಮಸ್ತವೈಷ್ಣವರೊಡನೆ ಕೂಡಿ ಮಾಡಿದ ಪ್ರಶ್ನೆ:—ವೊದಲು ಪಾಲ್ಕುರಿಕೆ ಸೋಮಾರಾಧ್ಯರು ಚಕ್ರಸಾಣಿರಂಗನಾಥನನು ವಾದದಲ್ಲಿ ಜಯಿಸಿ ಶಂಕಾಪರಿಹಾರ ವಿಲ್ಲದೆ ಶಿವನೇ ಘನವೆಂದು ಸೋಮನಾಥಭಾಷ್ಯವಂ ಮಾಡಿದರು. ಕರೆಯಪದ್ಮರ ಸರು ತ್ರಿಭುವನತಾತನನು ವಾದದಲಿ ಜಯಿಸಿ ಶಂಕಾಪರಿಹಾರವಿಲ್ಲದೆ ಶಿವನೇ ಘನ ವೆಂದು ಸಾನಂದಚರಿತೆಯಂ ಮಾಡಿದರು. ಈಗ ನೀವು ನಮಸ್ತದರ್ಶನದವರೊಡನೆ ಕೂಡಿದ ಎನ್ನ ಶಂಕಾಪರಿಹಾರವನು ಮಾಡಿ ವಾದದಲ್ಲಿ ಜಯಿಸಿ ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನೆಯ ಮಾಡಲಾಗಿ—ಸೋಸಲೆ ರೇವಣಾರಾಧ್ಯರು ಹಿಂಡಿ ನುರುಳನೆನಿಸಿ ಗುಪ್ತಗಣೇಶ್ವರನಾದ ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರನು ವೈಷ್ಣವಜೋಳನನು ಜಯಿಸಿ ವೈಷ್ಣವಕೋಳಾಹಳವೆಂಬ ಹನ್ನೆ ರಡುಸಾವಿರಗ್ರಂಥವನು ಬರೆದರು. ಅದರ ಸಾರವನು ತೆಗೆದು ಶಿವಾಧಿಕೃತಶಿಖಾಮಣಿ ಯನು ಮಾಡುತ್ತೇನೆ ಎಂದರು.

ಬಳಿಕ ಈ ಗ್ರಂಥಗಳ ಹೆಸರುಗಳು ಹೇಳಿವೆ:—ರಾಜಮಹೇಂದ್ರದಲ್ಲಿ ಈಶಾನಗುರುಗಳು ಸಂಸ್ಕೃತಕಾವ್ಯವಾಗಿ ಹೇಳಿದ ಸಿದ್ಧೇಶ್ವರಚಾರಿತ್ರ, ಹರಿ ಹರದೇವರು ಹೇಳಿದ ರೇವಣಸಿದ್ಧೇಶ್ವರರಗಳೆ, ಚತುರ್ಮುಖಬೊಮ್ಮರ ಸರು ಹೇಳಿದ ಸಿದ್ಧೇಶ್ವರಪುರಾಣ.

ತಾರೀರಪ್ರಕಾಶಿಕೆ ಮೊದಲಾದ 5 ಗ್ರಂಥಗಳು ವೀರಶೈವವೇದಾಂತ ವನ್ನು ಬೋಧಿಸುತ್ತವೆ. ಇವು ಬಂದೇ ಗ್ರಂಥದ 5 ಭಾಗಗಳಾಗಿರಬಹುದು. ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಈ ಶ್ಲೋಕವಿದೆ—

ಗುರುಂ ವೀರೇಶ್ವರಂ ನತ್ವಾ ರೇವಣಾಸಿದ್ಧಯೋಗಿನಂ |

ಸ್ತುತ್ವಾ ತನ್ನಾಮತಃ ಕುವೇಲೇ ಶ್ರೀಶಾರೀರಪ್ರಕಾಶಿಕಾಂ ||

ನಿಜದೀಪ್ತಿಪ್ರಕಾಶಿಕೆಯ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಈ ವದ್ಯವಿದೆ—
 ಭ್ರಾಂತಿನಿರಸನವ ಮಾಡಿದ | ಚಿಂತೆಯೊಳೇ ಚಿಂತಿಸುತ್ತಿರುತ್ತಿಹ ಶಾಂತರ್ |
 ಅಂತಿಂತೆನ್ನದೆ ನಿಜಗುರು | ಶಾಂತನ ನೆರೆದಿಲ್ಲ ಪರಮಸುಖಿಯಾಗಿರ್ಪದ್ ||

ಸಿದ್ಧವಂಜಯತಿ 1623

ಈತನು ಚೋಳರೇಣುಕಾಚಾರ್ಯನ ಶಿವಾಧಿಕೃತಿಖಾಮಣಿಗೆ ಕನ್ನಡ ಟೀಕೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ, ನಮಸ್ಕಾರಪುರೀ ಸಿಂಹಾಸನದ ಶಿವನಂಕಾರದೇವನ ಶಿಷ್ಯನು. ಕಳೆಲೆಕೆಂಪನಂಜಾರ್ಯನಪ್ರಾರ್ಥನಾನುಸಾರವಾಗಿ ಈ ಟೀಕೆಯನ್ನು ಬರೆದಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಇವನ ಟೀಕೆಗೆ ವೀರಭದ್ರಿಯೆ ಎಂದು ಹೆಸರು. ಇವನು ಸೋಲೇಸಲೇವಣಾಚಾರ್ಯನ (1623) ಸಮಕಾಲದವನು. ¹

ರಾಮಚಂದ್ರ ಸು. 1625

ಈತನು ಅಶ್ವತಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕವಿಯೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. “ಬಿರುದೆಂತೆಂಬರಗಂಡ ಕಠಾರಿಯಸಾಳ್ವ ವೈರಿ ಗಜಗಂಡಭೇರುಂಡ ಚಾಮುಂಡಿಕಾನರಪ್ರಸಾದನಾದ ಮಹಿಸೂರು ನರಸ ರಾಜೇಂದ್ರನಂದನ ಚಾಮರಾಜಭೂವರನ” ಪ್ರೋತ್ಸಾಹದಿಂದ ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಈ ಚಾಮರಾಜನು 1617 ರಿಂದ 1637 ರ ವರೆಗೆ ಆಳಿದುದಾಗಿ ತಿಳಿವುದರಿಂದ ಕವಿಯ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1625 ಆಗಬಹುದು.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಅಶ್ವತಾಸ್ತ್ರ

ಇದು ಶಾಲಿಹೋತ್ರನ ಅಶ್ವತಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ ವಾಕ್ಯರೂಪವಾದ ಕನ್ನಡ ಭಾಷಾಂತರ; ಅಧ್ಯಾಯ 18. “ಶಾಲಿಹೋತ್ರನು ಹೇಳಿದ ತಾಸ್ತ್ರಕ್ರಮದಿಂದ ಬಾಲಕರಣುವಂತೆ ಸಾಂಗೋವಾಂಗವಾಗಿ ಕನ್ನಡಿಸಿದೆನು” ಎಂದು ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಕುದುರೆಗಳ ವಯಸ್ಸು, ಹಲ್ಲು, ಸುಳಿ, ವ್ಯಾಧಿಗಳಿಗೆ

1. 385ನೆಯ ಪುಟವನ್ನು ನೋಡಿ.

ಬೆಕಿತ್ತೆ ಮುಂತಾದ ವಿಷಯಗಳು ಹೇಳಿವೆ. ಈ ಗ್ರಂಥವು ಲಾಲಿತ್ಯಾದಿಗುಣಗಳಿಂದ ಕೂಡಿ ಚಾನುರಾಜನ ಯಶೋರೂಪವಾಗಿದೆ ಎಂದು ಕವಿ ಈಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ—

ಲೀಲಾವಾತ್ರದೆ ರಾಮಚಂದ್ರಕವಿ ನಾನೀವಾಜಿಶಾಸ್ತ್ರಾರ್ಥಮಂ |
 ಮೇಲಾರ್ಯೈದು ಸುವಾಕ್ಯರೂಪಮನಿರಲ್ಕಾಜಂದ್ರತಾರಾಂಬರಂ ||
 ಲಾಲಿತ್ಯಾನ್ವಿತಸುಪ್ರಯೋಗರಚನಾವ್ಯಾಪಾರಮಾಗೀಜಗ |
 ಜ್ವಲಕ್ಶೈಲ ಹಿತಾರ್ಥಮಾಗುಸಿರಿದೆಂ ಕರ್ಣಾಟಭಾಷೋಕ್ತಿಯಿಂ ||
 ಮೈಶೂರಾಧಿಪಚಾನುರಾಜನ ಯಶಸ್ಸಂಪೂರ್ಣಚಂದ್ರಂ ನೆಗ |
 ಷೂರ್ದೇವಾಕ್ಷಾದ್ಧಯಶಾಸ್ತ್ರರೂಪಮನೆ ತಾಳೆಲ್ಲಾ ಗುಂ ಭೂಮಿಯೊಳ್ ||
 ದೇಶಾಧೀಶಚಕೋರಜಾಲದ ಮನಕ್ಕಾನಂದಮಂ ಕೊಟ್ಟು ಸ |
 ದ್ಧೀಶಾಲಿಸ್ತಕರಕ್ಕೆ ಹರ್ಷಜಯಮಂ ಪ್ರಖ್ಯಾತಮಾಗೊಪ್ಪುಗುಂ ||

ಅಧ್ಯಾಯಗಳ ಆಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಈಗದ್ಯವಿದೆ—

ಇದು ಸಮಸ್ತಬಗದ್ವಿಖ್ಯಾತಮಸ್ತು ಬಿರುದಿಂತೆಂಬರಗಂಡ ಕಟಾರಿಯಕಾಳ್ವ ವೈರಿಗಜಗಂಡಭೇರುಂಡ ಚಾಮುಂಡೀ ವರಪ್ರಸಾದನಾನ ಮೈಶೂರನರಸರಾಜೇಂದ್ರನಂ ದನಚಾನುರಾಜಭೂವರಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿತನಾದ ರಾಮಚಂದ್ರಕವಿರಚಿತಮಸ್ತು ಅಶ್ವಶಾಸ್ತ್ರದೊಳ್.

ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪಭಾಗವನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಐದುವರ್ಷದ ಕುದುರೆಗೆ ಪರಾಕ್ರಮವು ಮಣಿತವು ಸಾಧಿಸಿ ತಿದ್ದಿದ ಕುಣಿತವು ಕಾಲ ಬೇಗವು ಉಂಟುಕುದು. ೧ ಧಾರೆಗೆಂದ ತಿದ್ದುವಡೆವುದು. ೨ ಧಾರೆಗಳು ಆವುವೆಂದಡೆ—ಆಸ್ಕಂದಿತ, ಧಾರಿತಕ, ರೇಚಿತ, ವಲ್ಲಿಕ, ಪುತ. ಕುದುರೆಯ ಕೊರಳನು ಎಡಬಲಕೆ ತಿರುಗಿಸಿ ನಡೆಯಿಸುವುದು ಅಸ್ಕಂದಿತವೆನಿಸಿಕೊಂಬುದು. ಮೇಲಣ ರಾವುತನ ಭಾರವನು ಸಡ್ಡೆಮಾಡದೆ ಇದ್ದ ಸತ್ಯದಿಂದ ಹಾಱುತ ನಡೆಯಲದು ಧಾರಿತ ಕವೆನಿಸಿಕೊಂಬುದು. ನೆಟ್ಟಗೆ ನಿಟ್ಟಿದೆ ಓಡುವುದು ರೇಚಿತವೆನಿಸಿಕೊಂಬುದು. ಅಡ್ಡಲಾಗಿ ಮಣಿತವ ತೋರಿಸುವುದು ವಲ್ಲಿಕವೆನಿಸಿಕೊಂಬುದು. ಕುಪ್ಪಳಿಸಿ ಕುಪ್ಪಳಿಸಿ ಹಾಱು ಯೋಡುವುದು ಪುತವೆನಿಸಿಕೊಂಬುದು.

ಪದ್ಯಣಪಂಡಿತ. 1627

ಈತನು ಹಯಸಾರಸಮುಚ್ಚಯವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಜೈನಕವಿ; ಇವನ ತಂದೆ ಕನಕಪುರದ ದೇವರಸನು; ತಾಯಿ ಗುಮ್ಮಾಂಬೆ.

ಅಧ್ಯಾಯಾಂತ್ಯ ಗದ್ಯಗಳಿಂದ ಈ ಗ್ರಂಥವು ಮೈಸೂರು ದೊರೆಯಾದ ಚಾಮರಾಜನ (1617-1637) ಅಜ್ಞಾನುಸಾರವಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದಂತೆಯೂ ಈ ಕಾರಣದಿಂದ ಇದಕ್ಕೆ ಚಾಮರಾಜೀಯ ಎಂಬ ಹೆಸರು ಬಂದಂತೆಯೂ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಕವಿ ಶಕ 1549 (ನವಜಲಧಿಬಾಣಚಂದ್ರ) ಪ್ರಭವದಲ್ಲಿ-ಎಂದರೆ 1627 ರಲ್ಲಿ-ಮುಗಿಸಿದಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ತನ್ನ ಗುಣಾದಿಗಳನ್ನು ಈ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ-

ವರವಿದ್ಯಜ್ಜನಮಂಡನ | ಕರ ಪದ್ಮಜಪಂಡಿತಾರ್ಯ ವೈದ್ಯಸುಮಶಾಂ |
 ಒರಸೂರ್ಯನಶ್ವಶಾಸ್ತ್ರನು | ನೊರೆದಂ ಕರ್ಣಾಟಕಂದಪದ್ಯಗಳಿಂದಂ ||
 ಆದೇಪರಸಸುತಂ ಸ್ಯಾ | ದ್ವಾದಮಶಾಚಾರನಮಲಗುಣನಿಧಿಯಾಯು |
 ವೇದಬುಧನಮಲಜಿನಪತಿ | ಸಾದಾಚಾರಸಕ್ತಪದ್ಮಣಂ ಭಿಷಗಗ್ರ್ಯಂ ||

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಹಯಸಾರಸಮುಚ್ಚಯ

ಇದು ಕಂದದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಅಧ್ಯಾಯ 20, ಗ್ರಂಥಸಂಖ್ಯೆ 8000 ಇದರಲ್ಲಿ ಕುದುರೆಗಳ ಆಕೃತಿ, ಲಿಂಗ, ಭೇಷಜ ಇವು ನಿರೂಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಜಿನಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಅಧ್ಯಾಯಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಈ ಗದ್ಯವಿದೆ--

ಇದು ಶ್ರೀಮದ್ರಾಜಾಧಿರಾಜ ರಾಜಕುಲತೀಲಕ ರಾಜಶಿಖಾಮಣಿ ಶ್ರೀಮಚ್ಚಾಮರಾಜಭೂಪಾಲಕಾರಿತ ಹಯಸಾರಸಮುಚ್ಚಯಾಭಿಧಾನ ಚಾಮರಾಜೀಯ ಗ್ರಂಥ ಮೆಂಬ ಹಯಶಾಸ್ತ್ರದೊಳ್.

ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಒಂದು ಪದ್ಯವನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ--

ಜಿನಸ್ತುತಿ

ಶ್ರೀಮದ್ಗೀರ್ವಾಣಚಕ್ರೇಶ್ವರಮಕುಟತಟಪ್ರೋಲ್ಲಸತ್ಪದ್ಮರಾಗೋ |
 ದ್ವಾಮಪ್ರೋದ್ಧಾಸಮಾನಾರುಣಚರಣಸರೋಜಂ ಸುನಾಸೀರವೈರಿ ||
 ಸ್ತೋಮಾಬ್ದಕ್ರೂರಜಂಝೂನಿಲನಗಣಿತಸದ್ಭಕ್ತವಾರಾಶಿಚಂದ್ರಂ |
 ಶ್ಯಾಮಾಂಗಜ್ಯೋತಿ ಲಕ್ಷ್ಮೀರಮಣನೆಮಗೆ ಸಂಸಿದ್ಧಿಯಂ ಮಾಚ್ಚೈ ದೇವಂ ||

ಸೂರ್ಯ ಸು 1640

ಇವನು ಕವಿಕಂಠಹಾರವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಈತನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಕವಿ; ಸೂರ್ಯಭಕ್ತನಾದ ಕರಣಿಕತಿಮ್ಮಮಂತ್ರಿಯ ಮಗನು. ಬೇಲೂರು

ದೊರೆಯಾದ ವೆಂಕಟಾದ್ರಿರಾಜನ ಪೌತ್ರನೂ ಧವಳಾಂಕಭೀಮ ಎಂಬ ಬಿರುದುಳ್ಳ ಕೃಷ್ಣರಾಜನ ಪುತ್ರನೂ ಆದ ವೆಂಕಟಾದ್ರಿರಾಜನ ಆಜ್ಞಾನುಸಾರವಾಗಿ ಈಗ್ರಂಥವನ್ನು ರಚಿಸಿದಂತೆ ಹೇಳುವುದರಿಂದ ಕವಿ ಈ ದೊರೆಯ ಆಶ್ರಿತನಾಗಿದ್ದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಈ ದೊರೆ 1626 ರಿಂದ 1643 ರವರೆಗೆ ಆಳಿದಂತೆ ಶಾಸನಗಳಿಂದ ತಿಳಿದುದರಿಂದ ಕವಿಯ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1640 ಆಗಬಹುದು. “ಉಭಯಭಾಷಾಕವಿತಾನೂತನಪದ ರಚನಾನಿಖ್ಯಾತ” ಎಂದು ಕವಿ ತನ್ನನ್ನು ವಿಶೇಷಿಸಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಕವಿಕಂಠಹಾರ

ಇದು ಕನ್ನಡನಿಘಂಟು ; ಇದರಲ್ಲಿ 271 ಕಂದಗಳಿವೆ. ಹಿಂದಣವರು ಹೇಳಿರುವ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಸರಗೊಳಿಸಿ ಈನಿಘಂಟುವನ್ನು ರಚಿಸಿದಂತೆ ಕವಿ ಈಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ—

ಹರುಷಮಿಗೆ ಮುನ್ನ ಮಾಡಿದು | ಲೋರೊಡೊಳ್ಳುಣಾರಾಟಶಬ್ದಮಣಿಸಿಚಯಮುಮಂ |
ಸರಗೊಳಿಸಿ ಪೇಟ್ಟೊಂದು ತಾಂ | ಪರಿಕಿಸೆ ಕವಿಕಂಠಹಾರಮನಿಕುಂ ಪೆಸರಿಂ ||

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಶಿವಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ರಾಮ, ಗಣಪತಿ ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಈಗ್ರಂಥದಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪ ಭಾಗವನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ:-

ಬೇಲೂರು

ನಾಡಿವುರದೊಂದು ಪರಿಕಿಸಿ | ನೋಡಲ್ ಕಾಶ್ಮೀರದೇಶಕಯ್ಯಡಿಯೆನೆ ತಾಂ |
ಗಾಡಿವಡೆದಿಹುದು ಗೀರ್ವಧು | ಗಾಡುಂಬೊಲನೆಸೆ ಸುವೇಶ ಪೊಯ್ಯಳದೇಶಂ ||
ಆದೇಶದೊಳಗೆ ನರಹರಿ | ಯಾದೇಶದಿನೊಪ್ಪತಿವುರದತಿವೈಭವದಿಂ |
ಮೇದಿನಿಗಜ್ಜರಿಯೆಂದೆನೆ | ಸಾಧುಜನಪ್ರವರವಿನುತವೇಲಾನಗರಂ ||

ನಿಘಂಟು

ಕಂದೆಂದುಂ ಕಣಿಯೆಂದುಂ | ಸಂದೆಗಮಿಲ್ಲವು ಕಳಂಕ ಜೊನ್ನಂ ಜ್ಯೋತ್ಸ್ನಂ |
ಸಂದುದು ತಾರಗೆಯುಲೆನ | ಲಿಂದುಡುಸಂತತಿಗೆ ನಾಮವಿವು ಬಾಧರಿಂದಂ ||
ನೆಣಿದುದು ಸಮಗ್ರಮಕ್ಕುಂ | ಕೊಣಿಡೆಂದುಂ ಸ್ಥಾಣುವಕ್ಕು ತವಲಾಯಿಯೆ ಕ |
ಪ್ಪುವಳಕು ಬಗದಿ ವಿಸಟಂ | ಒರಿದುದೆಸಲ್ ಸ್ವೈರಗಮನಮಕ್ಕುಂ ಬುಧರಿಂ ||

ಚಂದ್ರಮ 1646

ಇವನು ಕಾರ್ಕಳದ ಗೊಮ್ಮಟೇಶ್ವರಚರಿತೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಈತನು ಜೈನಕನಿ; ಇವನ ವಿದ್ಯಾಗುರು ಶ್ರುತಸಾಗರ; ವ್ರತಗುರು ಮಹೇಂದ್ರಕೀರ್ತಿ. ಅರಿರಾಯರಗಂಡರದಾವಣಿಯೆಂಬ ಬಿರುದಾಂತ ಭೈರವನೈವನ ಕರುಣಸಹಾಯದಿಂದ ಲಲಿತಕೀರ್ತಿಯ ಅಜ್ಞಾನುಸಾರವಾಗಿ ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದಂತೆ ಹೇಳುವುದರಿಂದ ಕವಿ ತುಳುವದೇಶದವನೆಂದೂ ಭೈರವರಾಯನ ಆಶ್ರಿತನೆಂದೂ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದ ಕೊನೆಯ ಸಂಧಿಯಲ್ಲಿ ಅರಿರಾಯರಗಂಡರದಾವಣಿ ಇಮ್ಮಡಿಭೈರವರಾಯನು ತನ್ನ ತಂದೆ ಭೈರವರಾಯನಿಗೆ ಪುಣ್ಯಖ್ಯಾತಿಗಳಾಗಲೆಂದು ಕುಲಗುರು ಲಲಿತಕೀರ್ತಿಯ ಉಪದೇಶದಿಂದ ಮಹೇಂದ್ರಕೀರ್ತಿಯನ್ನು ಮುಂದಿರಿಸಿಕೊಂಡು ಗೊಮ್ಮಟೇಶ್ವರನಿಗೆ ಶಕ 1568 ವಾರ್ಧವದಲ್ಲ-ಎಂದರೆ 1616ರಲ್ಲಿ-ಅಭಿಷೇಕ ಪೂಜಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಸಿದನೆಂದು ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಇವನೂ ಆಕಾಲದವನೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ತನ್ನ ವಿಸಯವಾಗಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ---

ಜಿನಮತವಾರ್ಧವರ್ಧನ ಚಂದ್ರಮ ಭವ್ಯ | ಹೃತ್ಕುವಲಯುಚಂದ್ರಮನು |
 ಅನುಪಮವಿಬುಧಚಕೋರಚಂದ್ರಮನೆಂದು | ಜನರೊಲ್ಲ ಒಣ್ಣೆ ಸರಸನ ||

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಕಾರ್ಕಳದ ಗೊಮ್ಮಟೇಶ್ವರಚರಿತೆ

ಇದು ಸಾಂಗತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಸಂಧಿ 17, ಪದ್ಯ 2185.¹ ಇದರಲ್ಲಿ ಬಾಹುಬಲಿಯ ಅಥವಾ ಗೊಮ್ಮಟೇಶ್ವರನ ಚರಿತ್ರವೂ ಕಾರ್ಕಳದಲ್ಲಿ ಆತನ ವಿಗ್ರಹವನ್ನು ಪ್ರತಿಷ್ಠೆ ಮಾಡಿದ ವಿಷಯವೂ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ.

ಅರಿರಾಯರಗಂಡರದಾವಣಿ ಎಂಬ ಬಿರುದುಳ್ಳ ಉತ್ತಮಧುರಾನಾಥನಾದ ಪಾಂಡ್ಯನುಪನು ತೌಳವದೇಶದ ಕಾರಕಳದಲ್ಲಿ ಲಲಿತಕೀರ್ತಿಯ ಉಪದೇಶದಿಂದ ಗೊಮ್ಮಟೇಶ್ವರನ ವಿಗ್ರಹವನ್ನು ಮಾಡಿಸಿ ಅದನ್ನು ಇಸ್ವತ್ತುಚಕ್ರಗಳುಳ್ಳ ಭಂಡಿಯ ಮೇಲಿಟ್ಟು ಒಂದು ತಿಂಗಳವರೆಗೂ ಬೆಟ್ಟದಮೇಲಕ್ಕೆ ಎಳೆಯಿಸಿ ಸಾಗಿಸಿ ಶಕ 1353 ವಿರೋಧಿ ಕೃತುವಿನಲ್ಲಿ, ಎಂದರೆ 1431ರಲ್ಲಿ, ಪ್ರತಿಷ್ಠೆ ಮಾಡಿಸಿದನು—ಎಂದು ಹೇಳಿ ತನ್ನ ಪೋಷಕನಾದ ದೊರೆಯವಿಸಯವಾಗಿ ಕವಿ ಹೀಗೆ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ:—

1 ಮತ್ತೊಂದು ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ಪದ್ಯಸಂಖ್ಯೆ 2318 ಎಂದಿದೆ.

ಆ ಪಾಂಡ್ಯರಾಜನ ವಂಶದಲ್ಲಿ ವೀರನರಸಿಂಹಬಂಗರಾಜೇಂದ್ರನು ಹುಟ್ಟಿದನು; ಅವನ ಹೆಂಡತಿ ಗುಮ್ಮಟಾಂಬಿ; ಮಗ ಇಮ್ಮಡಿಭೈರವರಾಯ. ಇವನ ಹೆಂಡತಿ ಮಲ್ಲಿ ದೇವಿ; ಮಕ್ಕಳು ಭುವನೈಕವೀರ ಪಾಂಡ್ಯೇಂದ್ರ, ಚಂದ್ರಶೇಖರ, ಅರಿಯರಗಂಡರ ದಾವಣಿ ಇಮ್ಮಡಿಭೈರವರಾಯ. ಪಟ್ಟಿಪೊಂಬುಚ್ಚ ಪುರವರಾಧೀಶ್ವರನಾವ ಈ ಇಮ್ಮಡಿ ಭೈರವರಾಯನು 1646ರಲ್ಲಿ ಗೊಮ್ಮಟೇಶ್ವರನಿಗೆ ಪುನಃ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆ, ಪೂಜೆ, ಅಭಿಷೇಕ ಮುಂತಾದುವನ್ನು ಮಾಡಿಸಿದನು.

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ನೇಮಿಜಿನಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಬಾಹು ಬಲಿ, ಚಂದ್ರನಾಥ, ಸಿದ್ಧಾದಿಗಳು, ಯಕ್ಷಯಕ್ಷಿಯರು, ಬೆಟ್ಟದಬ್ರಹ್ಮ, ಭೈರವರಾಯನ ಕುಲದೇವತೆಯಾದ ಪೊಂಬುಚ್ಚದಪದ್ಮಾಂಬಿ, ಸರಸ್ವತಿ ಇವರುಗಳನ್ನು ಹೊಗಳಿ ಮಹೇಂದ್ರಕೀರ್ತಿಯಿಂದ ಶ್ರುತಸಾಗರನವರೆಗೆ ಗುರುಗಳನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಸಂಧಿಗಳ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ

ಇದು ಶ್ರುತಸಾಗರಮುನಿರಾಯನ ಶಿಷ್ಯ | ಜದುರಚಂದ್ರಮು ಎರಚಿಸಿದ |
ಮದನಾರಿಗುವು ಟಚರಿತೆಯೊಳ್

ಎಂದಿದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—
ದುರ್ಜನರು

ಗೋಪನ ಮೊಲೆಯ ಪಾಲನು ಬಿಟ್ಟು ರಕ್ತವ | ಸೇವಿಸ ಜಿಗುಳಿಗಳಂತೆ |
ಭಾವರಸವ ಬಿಟ್ಟು ದೋಷವನುಸುವ | ಗಾವಿಲರಿಗೆ ಗತಿಯುಂಟೀ ||

ತೆಂಗು

ಶಲೆಯೊಳಮೃತಕುಂಭಗಳ ಪೊತ್ತು ತಮ್ಮನು | ಸಲಹಿದವರ ಸಂತತಿಯು |
ಸಲಹಬೇಕೆಂದು ಸಜ್ಜನಕುಲವನು ಪೋಲುತ್ತಾ | ನೆಲದೊಳು ತೆಂಗುಗಳೆಹುವು ||

ಊಟ

ತುಪ್ಪದೊಳಗೆ ಹದವಣಿದು ಕಾಳಿಸಿ ಕಮ್ಮ | ನಪ್ಪ ಹಪ್ಪಳಸಂಡೆಗೆಗಳ |
ಒಪ್ಪದೊಳಗೆಯಿಕ್ಕಿ ಪಳಿದ್ಯವ ಒಡಿಸಲು | ಜಪ್ಪರಿದುಣುತಿರ್ವರಾಗ ||

1 ಮಹೇಂದ್ರಕೀರ್ತಿ, ಪನಸೋಗೆಯ ಸಿಂಹಾಸನಾಧೀಶ ದೇವಕೀರ್ತಿ, ಶಿಷ್ಯ ಮಲಧಾರಿಲಲಿತಕೀರ್ತಿ, ತದ್ವಂಶಜ ಅಭಿನವಲಲಿತಕೀರ್ತಿ, ವಿದ್ಯಾನಂದ, ಶ್ರುತ ಸಾಗರ, ಕಾಣೂರ್ಗಣದ ಭಾನುಕೀರ್ತಿ, ಬಲ್ಲಾಳರಾಯದೇವರಕ್ಷಕ ಚಾರುಕೀರ್ತಿ, ವೀರಸೇನ, ಲಲಿತವರ್ಣಿ,

ನೆರ್ತಕಿ

ಮೊಗದೊಳು ಹಾವ ವಿಲಾಸ ನೇತ್ರಂಗಳೊ | ಳೊಗೆದುದು ಭಾವ ಚಿತ್ತದೊಳು |
 ಸೊಗನುವ ಭೂಮ್ರಾಧ್ಯದೊಳಗೆ ಎಭ್ರಮಗಳು | ಮಿಗೆ ರಂಜಿಸಿತು ನರ್ತಕಿಯಾ ||

ಗೊಮ್ಮಟೇಶ್ವರ

ಕುರುಳ್ಳಳು ಮನಸಿಜಮೃಗವ ಪಿಡಿಯಲಿಕ್ಕಿ | ದುರುಳ್ಳಳಿಂಬಂತಾಜಿನನ |
 ಸಿರದೊಳಗೊಪ್ಪಿದುವಾಸಿರಿವೊಗದಾ | ವರೆಗೆಜಗುವ ತಂದಿಯಂತೆ ||

ಭಾರತಿ ನಂಜ. 1648

ಇವನು ಕಂಠೀರವನರಸರಾಜವಿಜಯವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದ ಒಂದು ಪ್ರತಿಯ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿರುವ

ಸ್ವಸ್ತಿಶ್ರೀವಿಜಯಾಭ್ಯುದಯ ಶಾಲಿವಾಹನಶಕ1570ಕಂದ ಸರ್ವಧಾರಿಸಂವತ್ಸರದ ಜ್ಯೇಷ್ಠ ಶುದ್ಧ 11 ಚಂದ್ರವಾರದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮನ್ಮಹಾದೇವದೇವೋತ್ತಮನಾದ ಶ್ರೀ ಲಕ್ಷ್ಮೀನರಸಿಂಹನು ಕಂಠೀರವನರಸರಾಜೇಂದ್ರನಿಗೆ ಆಯುರಾರೋಗೈಶ್ವಶ್ಚರ್ಯಾಭಿವೃದ್ಧಿ ಅಷ್ಟಪುತ್ರಬಹುಧನವನು ಕೊಟ್ಟು ರಕ್ಷಿಸಲಿ ಎಂದು ರಂಗನಾಥಸ್ವಾಮಿಯ ಕೃಪೆಯಿಂದ ಶ್ರೀನಿವಾಸಪಂಡಿತರ ಮಗ ಗೋವಿಂದವೈದ್ಯನು ಕಂಠೀರವನಿಜಯವನು ವಿರಚಿಸಿ ಆಚಂದ್ರಾರ್ಕ ಪರಿಯಂತ ಭೂಮಿಯೊಳಿರಲಿ ಎಂದು ಭಾರತಿನಂಜನ ಮುಖವಾಗಿ ವಾಚಿಸಿ ರಾಚಾಸ್ಥಾನದಲಿ ವಿಸ್ತಾರಪಡಿಸಿದುದು.

ಎಂಬ ಗದ್ಯದಿಂದ ಗ್ರಂಥವು 1648ರಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿತೆಂದೂ ಗ್ರಂಥಕರ್ತನು ಗೋವಿಂದವೈದ್ಯನೆಂದೂ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಮೈಸೂರರಾಜರಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾದ ಕಂಠೀರವನರಸರಾಜನ (1638-1659) ದಿಗ್ವಿಜಯವು ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ವರ್ಣಿತವಾಗಿದೆ. ದಳವಾಯಿ ನಂಜರಾಜೇಂದ್ರನು “ತನ್ನೊಡೆಯನ ಶಾರ್ಙ್ಗದೇಱುಗೆಯ” ಚರಿತೆಯಾಗಿ ರಚಿಸು ಎಂದು ಹೇಳಲು ಅವನ ಇಷ್ಟಾನುಸಾರವಾಗಿ ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ರಚಿಸಿದಂತೆ ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ; “ಛಂದಸ್ಸು ಗಣ ಲಕ್ಷ್ಯಲಕ್ಷಣಗಳ ಮುದದಿಂದ ತಿಳಿದು ಇಂದುಧರನ ಕೃಪೆಯಲಿ ಪೇಟುದೆ” ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ.

ಪೂರ್ವಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ವಾಲ್ಮೀಕಿವ್ಯಾಸರನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಕಂಠೀರವನರಸರಾಜವಿಜಯ

ಇದು ಸಾಂಗತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಸಂಧಿ 26, ಪದ್ಯ 2870. ಇದರಲ್ಲಿ “ತರುಣೀಜನನೇತ್ರೋತ್ಪಲಚಂದ್ರನ ಸರಸವಿದ್ಯಾವಿಶಾರದನ ನರಸರಾಜೇಂದ್ರನ ಚರಿತೆ” ಹೇಳಿದೆ. “ ಈ ಮಹಿಮನ ಸುಚರಿತ್ರಶೌರ್ಯಗಳ ಸುತ್ರಾಮುಖೋಗವ ಧರ್ಮದಿರವ ನೇಮದಿ ವಾಂಗಲೃಕೃತಿಯಾಗಿ ಪೇಚ್ಚುನು” ಎಂದು ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆ ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ:—

ನೊಕ್ಕುಜವ್ವನೆಯ ತಕ್ಕೆಯಸವಿಯಂದದಿ | ಸಕ್ಕರೆಚಿಲುಪಾಲಿನಂತೆ |
ಅಕ್ಕಣುಂದಲಿ ಕೇಳುವರಿಗತಿಹರುಷವ | ಮಿಕ್ಕೆಸಗುವುದೀಕಾವ್ಯ ||

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಪಶ್ಚಿಮರಂಗಧಾಮಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಲಕ್ಷ್ಮೀನರಸಿಂಹ, ಲಕ್ಷ್ಮೀಕಾಂತ, ಮೈಸೂರು ತ್ರಿಣಯನ, ಚೆನ್ನನಂಜುಂಡ, ಗಣೇಶ, ಸರಸ್ವತಿ, ಬೆಟ್ಟದಬಾಳಮುಂಡಿ ಇವರುಗಳನ್ನು ಕ್ರಮವಾಗಿ ಹೊಗಳಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ:—

ಕಬ್ಬು

ಅಲರುವಿಲ್‌ವುಷ್ಟಬಾಣಗಳತಿಮ್ಮದುವವ | ಕಳುಕರು ಜನರೆಂದು ಚಂದ್ರ |
ಅಳಿಯನ ಬಿಲ್ಲೆ ಬೆಳಸಿದಂತೆ ಧವಳೇಕ್ಪ್ಪು | ಗಳ ಗದ್ದೆರಾಜಿಸುತಿಹುವು ||

ತೆಂಗು

ಗಂಗೆಯ ಧರಿಸಿ ಭಸಿತವಿಟ್ಟು ಫಳದೊಳು | ಹಿಂಗದೆ ಮುಕ್ಕಣ್ಣನಾಂತು |
ಅಂಗಜಹರನಂತೆಯಾರಾಮದೊಳಗಾ | ತೆಂಗಿನಮರಗಳೊಪ್ಪಿಹುವು ||

ಅಂಗಡಿ

ಬಿಳಿಮುತ್ತು ಕನ್ನೀರಮುತ್ತು ಕಟ್ಟಣಿಮು | ತ್ರಳವೆಚ್ಚೆ ಮೂಗುತಿಮುತ್ತು |
ತೊಳಗುವ ಕಂಠಮಾಲೆಯ ಶೋರಮುತ್ತಿನ | ಮಜೆಗೆಗಳೆಸೆದುವರ್ಥಿಯಲಿ ||

ಭೋಜನ

ಸಣ್ಣ ಸೇವಗೆ ಹಾಲುಂಡೆ ಜೇನೊಡ ಶುಭ್ರ | ವಣ್ಣುದುದಿಸ ಸವಿಗಡುಬು |
ಬಣ್ಣಿಸೆ ಹೂರಣಗಡುಬು ಭೂಪಗೆ ಮುದ್ದು | ವೆಣ್ಣುಗಳೆಡೆವಾಡಿದರು ||
ಚಿಲುಪಾಲು ತಂಬಾಲು ಕೆನೆವೆಗಸಿದ ಪಾಲು | ಸುಲಲಿತಬಟ್ಟವಾಲುಗಳ |
ಸಲೆ ಕಟ್ಟು ಮೊಸರ್ಗಳ ಘಟ್ಟಮಜ್ಜೆಗೆಗಳ | ಲಲನೆಯರಾಣಬಡಿಸಿದರು ||

ಮೈಸೂರು

ಧರೆಯವೇಲಣ ವೈರಿನೈಕರ ದಂಡಿಸಿ ತಂದ | ಪರವಸ್ತುಚಯವೆಸೆದಿರಲು |
ಮೆಣುವುದು ಮಹಿಸೂರೆಂದೆಂಬ ನಾಮವೊಂ | ದುರುತರಧ್ವನೈರ್ಧವಾಗಿ ||

ಮೈಸೂರು ದೇಶ

ಕಟ್ಟೆಂಬ ನುಡಿ ಮಾಲೆಗಾತಿಯರೊಳು ನೆಣೆ | ಪೆಟ್ಟೆಂಬ ನುಡಿಬೆಂಕಡೊಳಗೆ |
ಕುಟ್ಟೆಂಬ ನುಡಿ ಪ್ರೀತಿಯೊಳಗಲ್ಲದೆ ಬೇಣೆ | ದಿಟ್ಟೆಸಲಾನಾಡೊಳೆಲ್ಲ ||

ಭಾಸ್ಕರ ಸು. 1650

ಈತನು ಬೇಹಾರಗಣಿತವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಕವಿಯೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಇವನ ತಂದೆ ಶ್ರೀವರದೇವ, ತಾಯಿ ಅಕ್ಷ್ಮೀ ದೇವಿ. ಇವನಿಗೆ ಬಾಕಿರಾಜ ಎಂಬ ಹೆಸರೂ ಉಂಟು. “ಸರಸಂ ಸತ್ಕವಿವಲ್ಲಭಂ” ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಲೆಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಪರಿಣತಿಯೂ ಕವಿತಾಶಕ್ತಿಯೂ ತನಗಿರುವುದನ್ನು ತೋರಿಸಲು ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆ ದಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಈತನಿಗೆ ಶಾರದೆಗುವರ, ಗಣಿತವಿಳಾಸ ಎಂಬ ಬಿರು ದುಗಳಿದ್ದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ.

ಉದಾಹರಣಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದುಕಡೆ ರಂಗಪುರವನ್ನು ಹೇಳಿ ಮತ್ತೊಂದುಕಡೆ ಚಾಮರಾಜನು ಶಕ 1559 ರಲ್ಲಿ ಎಂದರೆ 1637ರಲ್ಲಿ ಮೃತನಾದನು ಎಂಬಂತನ್ನು ತಿಳಿಸಿ ಎಳೆಂಟುಕಡೆ ಒಬ್ಬ ನರಸಭೂಪನನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಈ ರಂಗಪುರವು ಶ್ರೀರಂಗ ಪಟ್ಟಣವಾಗಿರಬೇಕು; ಈ ಚಾಮರಾಜನು 1637 ರಲ್ಲಿ ಗತಿಸಿದ ರಾಜಬಡಿಯರ ಮಮ್ಮಗನಾದ ಚಾಮರಾಜನೇ ಆಗಿರಬೇಕು; ನರಸಭೂಪನು ಚಾಮರಾಜನ ತರ್ಪ ವಾಯ ಆಳಿದ ಕಂಠೀರವನರಸೂಜನೇ ಆಗಿರಬೇಕು. ಈ ದೊರೆಯ ಆಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ (1638-1659)ಕವಿ ಇದ್ದಂತೆ ತೋರುವುದರಿಂದ ಅವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1650 ಆಗಬಹುದು. ಇನ್ನು ಕೆಲವುಕಡೆ ಒಬ್ಬ ದೇವರಾಜನ ಹೆಸರು ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಇವನಾರೋ ತಿಳಿಯದು.

ಇವನ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಪದ್ಮನಾಭೋಕ್ತಿಯಿಂ, ಅಜ್ಜನ ಮತದಿಂ, ಪದುಮಂ ಪೇಟಿ ದ್ದಿಂ; ನಾಗರಾಜೋಕ್ತಿಯಿಂದಂ, ಸೌಂದರನಾಗನಿಷ್ಪದಿಂ, ನಾಗನನುಮತದಿಂ ಎಂದು ಹೇಳಿದೆ. ಪದ್ಮ, ನಾಗ ಎಂಬ ಹೆಸರುಗಳು ಪೂರ್ವಗ್ರಂಥಕಾರರುಗಳಿಗೆ ಅನ್ವ ಯಿಸಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ.

ಮುಂದಕ್ಕು ಇದೇ ಮೇರೆಗೆ ಗುಣಿಸಲು ೪೦೯೫|| ಇದೀಗ ತಂದ ವುಷ್ಟು ಸರಿ|| ಈ ಮೇರೆಯಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ದೇವಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಹೇಳಿದರೂ ಈ ನ್ಯಾಯದಮೇಲೆ ಗುಣಿಸಿ ಹೇಳುವುದು ||

ಪತಿ ಸತಿಯು ಮುನಿದು ಪೋಗಲ್ | ಸತತಂ ಗಾವುದವ ಸಪ್ತದಿವಸಾಂತುದಿಂ ||

ಪತಿ ಗಾವುದರೆಯನನುದಿನ| ಗತಿ ನಡೆಯಲ್ ಸತಿಯನೆಂದು ಪತಿಯೈದುಗುಪೋ||
ದಿ ೧೧ಕ್ಕೆಂ ಪತಿ ನಡೆವ ೧ ಮುಂಚಿತ್ತಾಯಿತು ದಿನ ೭ ದಿನ ೧೧ಕ್ಕೆಂ ಪತಿ ನಡೆವ
ಗಾವುದ ಇನ್ನು ಎಷ್ಟು ದಿನಕ್ಕೆ ಕೂಡುವನೆಂದೊಡೆ| ಲಬ್ಧಸಂಯೋಗದ ದಿನ ೧೪
ಸಮಗಾವುದ ೨೧ ೨೧೧೧

||ಟೀಕು|| ದಿ ೭ನೂ ಸಮಗತಿಯ ೧ ಣಿಯ ಗುಣಿಸಲು ೭ಇದನು ಪ್ರತಿಯ

ನಿಟ್ಟು ಗಾವುದಗಳ ೧೩| ಇದನು ಮುಂದಿದರ್ ೭೭ನೂ ಸಮಷ್ಟೇದಂಮಾಡಲು ೨೨

೧೪ |೨| ಈ ೧೪ನೂ ೩೩೦೦ ಭಾಗಿಸಲು ಸಮಾನಯೋಜನಮಕ್ಕುಂ|| ಆ ಸಮಾ

ನಯೋಜನ ೨೧೦೦೦೦ಕ್ಕೆ ೭ ಕಳೆಯಲು ೧೪ ಸಂಯೋಗದದಿನಮಕ್ಕುಂ ||

ಶಾಂತವೀರದೇಶಿಕ ಸು. 1650

ಈತನು ಶಿವಲಿಂಗಚಾರಿತ್ರ, ಶಿವಗಣಚಾರಿತ್ರ ಇವುಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ; ತನ್ನ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ: ಶಿವಲಿಂಗಾರ್ಯ, ಮಗ ವೀರೇಶಾರ್ಯ, ಮಗ ಚೆನ್ನವೀರೇಶ್ವರ. ಮಗ ಕವಿ ಶಾಂತವೀರದೇಶಿಕ. ಪೂರ್ವಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಗುಬ್ಬಿಯಮಲ್ಲಣಾರ್ಯನನ್ನು(1530) ಸ್ಮರಿಸುವುದರಿಂದ ಕವಿ ಅವನ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಈಚೆಯವನೆಂಬುದು ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿದೆ. ತನ್ನ ತಂದೆ ಚಾಮರಾಜೇಂದ್ರನ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ರಾಮದೀಕ್ಷಿತನನ್ನು ವಾದದಲ್ಲಿ ಜಯಿಸಿದಂತೆ

ಚಾಮರಾಜೇಂದ್ರನ ಸಭೆಯೊಳು ತರ್ಕಿಸುವ | ರಾಮದೀಕ್ಷಿತನ ಭಂಜಿಸಿದ |

ಶ್ರೀಮದ್ವೀರಣಾರಾಧ್ಯತನುಜ ಗುಣ | ಧಾಮ ಚೆನ್ನಾರ್ಯ.

ಎಂಬ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಈ ದೊರೆ 1617 ರಿಂದ 1637 ರ ವರೆಗೆ ಆಳಿದ ಮೈಸೂರು ಚಾಮರಾಜನಾಗಿರಬೇಕು. ಅದುದರಿಂದ ಕವಿಯ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1650 ಆಗಬಹುದು. ಕವಿ "ಅನಂದಾಗಮವೇದಕಂಕ ರಪುರಾಣಾರ್ಥಜ್ಞ ಸತ್ಯೋವಿದಂ, ನಾನಾಕಾವ್ಯವಿಚಾರಪೂರಕವಿತಾಕರ್ಣಾ ಟಚಕ್ರೇಶ್ವರಂ" ಎಂದು ತನ್ನನ್ನು ವಿಶೇಷಿಸಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ.

ಪೂರ್ವಕವಿಗಳನ್ನು ಈ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದಾನೆ—

ರಾಘವ ಹಂಪೆಯಶ್ರೀಪರವೇವಂ | ಶ್ರೀಗುರುಗುಬ್ಬಿಯಮಲ್ಲಮಹೇಶಂ |
 ದೀಗುವ ಮಲ್ಲಣಮುಖ್ಯಕವೀಂದ್ರಲ್ | ಈಗೇನಗೀವುದು ಮಂಗಳಮತಿಯಂ ||
 ಮಲ್ಲಣಾರಾಧ್ಯ ಕೃಷಿಯಪದ್ಮರಸ ಭಾವ | ದಲ್ಲಣ ಸೋಮಾರ್ಯಮುಖ್ಯ |
 ಫುಲ್ಲಶರಾರಿಯ ಸತ್ಕವಿಗಳ ಪಾದ | ಪಲ್ಲವಕಾನು ವಂದಿಸೆನು ||

ಇವನ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ

1. ಶಿವಲಿಂಗ ಚಾರಿತ್ರ.

ಇದು ಚಂಪೂಗ್ರಂಥ; ಆತ್ಮನ : , ಪದ್ಯ 124. ಇದರಲ್ಲಿ ಪಂಡಿತಾ ರಾಧ್ಯವಂಶೋದ್ಭವನಾದ ಶಿವಲಿಂಗಾರ್ಯನ ಚರಿತ್ರವು ಹೇಳಿದೆ.

ಇವನು ಕವಿಯ ಪ್ರಸಿತಾಮಹನು ; ಇವನ ಸ್ಥಳ ವೆನುಗೊಂಡೆಯನ್ನೇಶದ ಅಪ್ಪೆಯಕೆರೆ. ಇವನ ಮಗ ವೀರಣಾರಾಧ್ಯನು ಪದಿನಾಡ ಶಿವಪೂಜೆಯನ್ನಪನಿಂದಲೂ ಬೆಂಗಳೂರು ಕೆಂಪೆಗೊಡನಿಂದಲೂ ಮರ್ಯಾದೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದನು. ಇವನ ಮಗ ಚೆನ್ನವೀರಾರ್ಯನು ವೈಸೂರು ರಾಜಮಹೇಂದ್ರನಿಂದ ಪೂಜಿತನಾಗಿ ಹುಲ್ಲಹಳ್ಳಿಯ ಬಸವರಾಜನ ಮಗನಾದ ವೀರನಿಂದಲೂ ಹುಣಿಸನಹಾಳು ನಂಜರಾಜನಿಂದಲೂ ಸನ್ಮಾನಿತನಾಗಿದ್ದನು ; ಕೊಡನಾಲತೂರಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮಠವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿದನು.

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಶಾಂತವೀರೇಶಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ವಾರ್ವತಿ, ವೀರೇಶ, ಗಣೇಶ, ಪನ್ನಾಖ, ನಂದಿ, ಭೃಂಗಿ, ಬಸವ, ವಾಚಯ್ಯ, ಕಿನ್ನರಬೊಮ್ಮಯ್ಯ, ಚೆನ್ನಬಸವ ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಆತ್ಮಸಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ-ಇತಿ ಶ್ರೀ ಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯವಂಶೋದ್ಭೂತನಪ್ಪ ಶಿವಲಿಂಗಾರ್ಯಚಾರಿತ್ರದೊಳ್-ಎಂದಿದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಒಂದೆರಡು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ—

ಹೇಮಾಚಲ

ವಸುಧಾಕಾಮಿನಿ ವಸ್ತುವಂ ಗಳಿಸಿ ತಂದೀಶಾರ್ಪಣಕ್ಕೆಂದು ಸಂ |
 ತಸದಿಂದೊಟ್ಟಿದ ರಾಸಿಯೋ ಧರೆಗಿಡೀ ಸನ್ನದ್ಯವೆಂದಬ್ಬ ಜಂ ||
 ಪೊಸಮಾಣಿಕ್ಯದ ಕಂಭಮಂ ನಿಲಿಸಿದೋಲ್ ಹೇಮಾಚಲಂ ಕಣ್ಣೆ ಬೆ |
 ಕೃಷ್ಣಪಟ್ಟಿಯೊಲವಾಂತುನೊಸ್ತಿಹುದದಂ ಸಂಕೀರ್ತಿಸಲ್ ಶಕ್ಯಮೇ ||

ದೇಶವರ್ಣನೆ

ದೇವನಿಕೇತನ ಹೂವಿನ ತೋಟಂ | ತಾವರೆ ತೀವಿದ ವೂರ್ಣತಟಾಕಂ |
ಆವೆಡೆ ನೋಡಲ್ ಭಕ್ತರ ಕೂಟಂ | ಪಾವನವೆತ್ತಿ ಕುದಾಜಗದಾಟಂ ||

ಕಾಡು

ಧರವೆಣ್ಣು ಬಿಸಿಲುಬೇಗೆಯ | ಪರಿಹರಿವೆನೆನುತ್ತ್ ಕರಗೊಳಾಂಕಿಹ ಕೊಡೆವೋಲ್ |
ಹುಗಿಂಬುಗೊಡವೆ ನಾನಾ | ತರುಗಳ್ ಕಿಷ್ಟಿಂಧವಾಗಿ ರಾರಾಜಿಸುಗುಂ ||

2. ಶಿವಗಣಚಾರಿತ್ರ.

ಇದು ಸಾಂಗತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಸಂಧಿ 42, ಪದ್ಯ 2740. ಇದರಲ್ಲಿ ಶಿವಗಣಗಳ ಮಹಿಮೆ ವರ್ಣಿತವಾಗಿದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಕವಿ ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ—

ಕನ್ನಡಿಯಂತೆ ಕಲ್ಪದ್ರುಮದಂತೆ ಬಾ | ವನ್ನದ ಸರಮಳದಂತೆ |
ಚೆನ್ನಾದುದೀಕಾವ್ಯವೆಂದು ರಸಿಕರಭಿ | ವರ್ಣಿಸುವರು ತವತಮಗೆ ||

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಶಾಂತವೀರೇಶ್ವರಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ತೋಂಟದ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗ, ಹೋಳನಹಂಪೆಯಾರ್ಯ, ಕಟ್ಟಿಗೆಯ ಸಂಗಯ್ಯ, ಕೊಟ್ಟೂರು ಬಸವೇಶ, ಚಾಮರಾಜನ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ರಾಮದೀಕ್ಷಿತನನ್ನು ವಾದದಲ್ಲಿ ಸೋಲಿಸಿದ ತನ್ನ ತಂದೆ ಚೆನ್ನಾರ್ಯ ಇವರುಗಳನ್ನು ಹೊಗಳಿದ್ದಾನೆ.

ದೇವರಾಚಾರ್ಯ. ಸ. 1650

ಈತನು ಚೆಕ್ಕುವಾಧ್ಯಾಯನ (1672) ದೊಡ್ಡಪ್ಪನು. ಇವನನ್ನು ಚೆಕ್ಕುವಾಧ್ಯಾಯನು ತನ್ನ ಶ್ರೀರಂಗವಾಹಾತ್ಯಾದ ಆದಿಭಾಗದಲ್ಲಿ ಕವಿ ಎಂದೂ ಕರ್ಣಾಟಭಾಷಾಚದುರಂ ಎಂದೂ ವಿಶೇಷಿಸಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಆವ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆಯೋ ತಿಳಿಯದು.

ಸಿದ್ಧನಂಜೇಶ. ಸು. 1650

ಈತನು ರಾಘವಾಂಕಚಾರಿತ್ರ, ಗುರುರಾಜಚಾರಿತ್ರ ಇವುಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಅಲ್ಲದೆ ತೋಂಟದ ಸಿದ್ಧದೇಶಿಕನ ಭಾವರತ್ನಾಭರಣ, ಬಸವ

ಕತಕ ಎಂಬ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನೂ ಬರೆದಿರುವಂತೆ ಗುರುರಾಜಚಾರಿತ್ರದಲ್ಲಿಯೆ
ಭೂವಿನುತಕವಿರಾಘವಾಂಕಚಾರಿತ್ರವುಂಪ್ರಾವನಾತ್ಮಕತೋಟವಾಸೀದ್ಯದೇಶಿಕನನು |

ಭಾವತತ್ವಭರಣಮಂ ಬಸವತತಕಗಳ ವಸ್ತುಕದಿ ವರ್ಣಕದೊಳು ||

ಭಾವಜ್ಞ ಸತ್ಕವಿಗಳಹುದೆನಲು ಪೇಟ್ಟು ಬಳು |

ಕೀವಿಮಲಗುರುರಾಜಚಾರಿತ್ರವನ್ನೊರೆದ |

ನಾನೀರವಾಹೇಶ್ವರರ ಬಗೆಗೆ ಬರ್ಪಂತೆ ನಂಜೇಶನೇಂ ಧನ್ಯನೋ ||

ಎಂಬ ಪದ್ಯದಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಈ ಗ್ರಂಥಗಳು ನಮಗೆ ಗೊರತಿಲ್ಲ.

ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ. ತನ್ನ ಗುರುವರಂಸರೆಯನ್ನು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ:-

ನೀಲಗುಂದದ ಸಿಂಹಾಸನಾಧೀಶ ಪಂಚವಣ್ಣಿ ಗೆಯ ಅನ್ನದಾನೇಶ್ವರ; ಅವನ ಶಿಷ್ಯ

ಕುರುನೆತ್ತಿ ಪುರದ ಸಿಂಹಾಸನಾಧೀಶನಂಜೇಶ; ಅವನ ಶಿಷ್ಯ ಹೂಲಿಪೂನಲ್ಲಿಯಪುರದ

ಸಿಂಹಾಸನಾಧೀಶ ಸಿದ್ಧನಂಜೇಶ್ವರ; ಅವನ ಶಿಷ್ಯ ನವನಂದಿಮಂಡಲದ ನಂದ್ಯಾಲಪುರದ

ಸಿಂಹಾಸನಾಧೀಶ ಕವಿ ಸಿದ್ಧನಂಜೇಶ. ಈತನಿಗೆ ಚಿಕ್ಕನಂಜೇಶ ಎಂಬ ಹೆಸರೂ ಇದ್ದಂತೆ

ತೋರುತ್ತದೆ ತನ್ನ ಗುರುವಾದ ಸಿದ್ಧನಂಜೇಶ್ವರನನ್ನು "ಆಚಾರ್ಯರೇವಣಾಸಿದ್ಧೇಶ

ಮರುಳುಸಿದ್ಧಾಚಾರ್ಯ ರಾಮಿದೇವಾಚಾರ್ಯ ಗುರುಪಂಡಿತಾಚಾರ್ಯ ಚೌಕಮಧ್ಯದಿ ನಿಂದ

ಪಾಪವಣ್ಣಿ ಗೆಸಿದ್ಧನಂಜೇಶ್ವರ" ಎಂದು ಚತುರಾಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಸಮಾನನೆಂಬ ಭಾವದಿಂದ

ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಆತನಿಗೆ ಮುತ್ತಿನಕಂತೆಯು ಗುರುಸಿದ್ಧನಂಜೇಶ ಎಂಬ ಹೆಸರೂ

ಇದ್ದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಅವನಿಗೆ ಅನೇಕಜನ ಶಿಷ್ಯರು ಇದ್ದರೆಂದೂ ಅವನನ್ನು

"ಭೂಪತಿಪ್ರಜಯವಡಿಗೇರಿಕ ಪವ ತೆತ್ತು ಓಲೈಸಿದುದು" ಎಂದೂ ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ

ಗುರುರಾಜಚಾರಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಬಸವವೌರಾಣದ ಮಲ್ಲಣಾರ್ಯನಿಂದ ರಚಿ

ತವಾದ ವೀರಶೈವಾಮೃತಪುರಾಣದಿಂದ (1530) ಕೆಲವು ವಿಷಯಗಳನ್ನು

1. ಸಿದ್ಧಭದ್ರೇಶ, ನಂಜಯ್ಯ, ಚೆನ್ನವೀರಯ್ಯ, ವಿಜಯಪುಂದ ನಂಜಯ್ಯ, ಮುಖಜೋಳಸಿದ್ಧರಾಮಯ್ಯ, ಭೂಷಣೋಷ್ಠಿಯ ಮಠದ ಮುತ್ತಿನಕಂತೆಯಯ್ಯ, ಬೀಕಲಿಗಿಸಿದ್ಧರಾಮಯ್ಯ, ಗುರುನಂಜಯ್ಯ, ರಾಯಬಾಗಿಯ ನಂಜಯ್ಯ, ಸೇಡುಬಳದ ನಂಜಯ್ಯ, ಬಾಡದ ನಂಜಯ್ಯ, ಗಡ್ಡದ ರಾಜವಟ್ಟಿಯಯ್ಯ, ಗುಮ್ಮಿಗೊಳದ ನಂಜಯ್ಯ, ಅನ್ನದಾನಯ್ಯ, ಕಲ್ಲೂರಸುಲಭಕಲ್ಲಯ್ಯ, ಗುಂಡಿಕಳ್ಳಿಯ ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ದೇವ, ಮುತ್ತಿನಕಂತೆರಾಜವಟ್ಟಿದೇವ, ಜೈನಾಪುರದ ನಂಜಯ್ಯ, ಪುರಾಣದರಾಜವಟ್ಟಿಯದೇವ, ಪಂಚವಣ್ಣಿ ಗೆವಿರೂನಾಪ್ಪಯ್ಯ, ಮುತ್ತಿನಕಂತೆಸಿದ್ಧಮಲ್ಲಯ್ಯ, ಗಿಡ್ಡಮುತ್ತಿನಕಂತೆಯಯ್ಯ, ಸೊನ್ನಲಾಪುರದ ಅನ್ನದಾನಯ್ಯ. ಇವರೆಲ್ಲಾ ಕವಿಯ ಸಮಕಾಲದವರಾಗಿರಬೇಕು.

ಕವಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದಂತೆ ಹೇಳುವುದರಿಂದ ಇವನು 1530ರಿಂದ ಈಚೆಯ ವನು ಎಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿದೆ. ಸುಮಾರು 1600 ರಲ್ಲಿದ್ದ ಸಂವಾದನೆಯ ಸಿದ್ಧವೀರಾಚಾರ್ಯನ ಹೆಸರನ್ನು ರಾಘವಾಂಕಚಾರಿತ್ರದ ಅಂತ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದ ಅವನ ಕಾಲಕ್ಕೂ ಈಚೆಯವನಾಗಿರಬೇಕು; ಸುಮಾರು 1650 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದು.

ಪೂರ್ವಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಹರಿದೇವ, ಕೆರೆಯ ಪದ್ಮರಸ, ರಾಘವಾಂಕ, ವಾಲ್ಮೀಕಿಸೋಮೇಶ್ವರ, ಭೀಮಕವಿ, ಲಕ್ಕಣ್ಣದಂಡೇಶ, ಜಕ್ಕಣಾಚಾರ್ಯ ಚಾಮರಸ, ಮಗ್ಗೆಯಾಚಾರ್ಯ, ಕಲ್ಲಮಠದಾಚಾರ್ಯ, ಸಿಂಗಿರಾಜ, ಬಸವೆ ಮೌರಾಣದ ಮಲ್ಲಣಾರ್ಯ (1530) ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಅಲ್ಲದೆ ವದ್ಧತಿಯ ಪ್ರಕಾರ ಬಾಣ, ಕಾಳಿದಾಸ, ಮಳಯರಾಜ, ಮಲಹಣ, ಹಲಾಯುಧ, ಗುಜ್ಜರ, ಭೋಜ, ದಂಡಿ, ಮಯೂರ ಇವರುಗಳನ್ನೂ, ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ

1 ರಾಘವಾಂಕಚಾರಿತ್ರ

ಇದು ವಾರ್ಧಕವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಸಂಧಿ 19, ಪದ್ಯ 1521. ಇದರಲ್ಲಿ ರಾಘವಾಂಕಕವಿಯ (ಸು. 1165) ಚರಿತ್ರವು ಹೇಳಿದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥರಚನೆಗೆ, “ಸುಶಾಂತಒಂಧುರ ಸಂಸ್ಕೃತವ್ರಾಕೃತೋಭಯಕವಿತ್ವಾಯಿ ಲರ ಶಿರೋಮಣಿಯೆನಿಪ ನಂದೀಶಕವಿಯ ಕೃಪೆಯಿಂ ಪ್ರಕಟಮಂ ಮಾಡಿದಿಂ” “ಕರ್ಣಾಟಕಕವಿತ್ವಕೋವಿದ ಪಂಚವಣಿ ಗೆಯಸಿದ್ಧನಂಜೀಶಾಂ ಪ್ಪಿಕಮಲಮಧುವ ರಾಜವಟ್ಟಿಯಾರಾಧ್ಯನ ಕೃಪೆಯಿಂ ಗ್ರಂಥ ಪೂರ್ಣವಾಯಿತು” ಎಂಬ ಪದ್ಯಭಾಗಗಳಿಂದ ನಂದೀಶಕವಿಯೂ ರಾಜವಟ್ಟಿಯಾರಾಧ್ಯನೂ ಸಹಾಯಕರಾಗಿದ್ದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಈ ಕಾವ್ಯದ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಕವಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ—

ಇದುವೆ ರಸಿಕರ ರಸಾಯನ ಕಬ್ಬಿಗರ ಕಬ್ಬು |

ಎದು ಪ್ರೇಮದಿಂ ಕೇಳ್ಯ ಜನದ ಕರ್ಣಾಭರಣ |

ಎದುವೆ ಸೊಬಗರ ಸೊಬಗು ಕೋವಿದರ ಕೊರಲ ಹಾರಂ ಗಮಕಿಗಳ ಗಮಕವು||

ಅಮವೆ ಭಾವದ ಪಕ್ಕೆಯಿದುವೆ ನವರಸದಿಕ್ಕೆ |

ಯಿದು ಸದಾಚಾರಸುಖಸದನ ಮೋಹನದ ಧನ |

ಎದನೋದಿ ಕೇಳಿ ಲಾಲಿಸದರಾರ್ ಧರೆಯೊಳಗೆ ದಿವ್ಯಕಾವ್ಯಾಮೃತವನು ||

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ನಂಜೇಶ್ವರಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಭೃಂಗಿ ವೀರಭದ್ರರನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿ ಅನಂತರ ಬಸವನೇ ಮೊದಲಾದ ಪುರಾತನರನ್ನೂ, ಕರತಳದ ನಾಗಿದೇವನೇ ಮೊದಲಾದ ವಿರಕ್ತರನ್ನೂ ಹೊಗಳಿದ್ದಾನೆ. ಕೊನೆಯ ಸಂಧಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಕೆಲವರು ವೀರಶೈವಗುರುಗಳನ್ನೂ ಕವಿಗಳನ್ನೂ ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಇವರೆಲ್ಲಾ ವ್ರಾಯಿಕವಾಗಿ ಕವಿಯ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಹಿಂದೆ ಇದ್ದವರು ಎಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಈ ಹೆಸರುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ:—

ಬಿಗುನಿ ಮರುಳಾರ್ಯ; “ ಬಸವಾದಿಗಳ ವಚನಮಂ ಜಂಗಮಕೆ ಮುದದಿಯಾ ಖ್ಯಾನಮಂ ಪೇಟಿ ” ಗುಮ್ಮಳಾವುರದ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗಾಚಾರ್ಯ; “ ಕಲಿಯುಗದೆರಡನೆಯ ಈಶ್ವರನೆನಿಸಿ ಮೆಣೆದ ” ಕೊಟ್ಟೊಬ್ಬರು ಬಸವಗುರು; ಚರಚಕ್ರವರ್ತಿ ಜಡೆಯ ಶಿವಲಿಂಗದೇವಾರ್ಯ; “ ಶಿವತತ್ವಗಳ ಲೇಖ್ಯಮಂ ಮಾಬ್ಬು ” ಲೇಖ್ಯದ ಕರಿಯ ಸಿದ್ಧ ಬಸವೇಶ; “ ಬಸವಾರಾಧ್ಯನೆರಡನೆಯಮೂರ್ತಿ ಫಲಾಹಾರನಿಯಮವಾಂತುರು ಮಹಿಮನೊಪ್ಪತ್ತೀಶನಹ ” ಜೆನ್ನ ಬಸವೇಶ; “ ವೀರಮಾಹೇಶ್ವರಾವಳಿಗೆ ಗುರುಬಸವ ಮುಖ್ಯ ಪುರಾತನರೊರೆದ ವಚನಗಳ ಬೋಧಿಸುವ ” ಗೂಳೂರು ಸಿದ್ಧವೀರೇಶ್ವರ; “ ತೋಂಟಿದಾರ್ಯರ ಕೃಪೆಯ ಪಡೆದು ಮೆಣೆದ ” ಸಪ್ತೆಯರಾಯಯತಿಪ; ಶಿವಶಂಕರೇಶ; ಆಚಾರ್ಯವರದಹರತಾಳನಂಜೇಶ; ನಿಮಲಾಚಾರ್ಯ; ಸಂಪಾದನೆಯ ಸಿದ್ಧವಿರೇಶ್ವರಾಚಾರ್ಯ; ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನದೇವ; ಸಿಂಗಳದ ಸಿದ್ಧ ಬಸವ; ಜೆನ್ನವೀರೇಶ; ನಂದೀಶ್ವರ; ಓದುವ ಅನ್ನದಾನೀಶ್ವರ; ಪರಮಾನಂದದೇವ; ನಂದೀಶಕವಿ; ರಾಜಪ್ಪಯಾರಾಧ್ಯ.

1. ಬಸವ, ಸಿದ್ಧರಾಮ, ಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯ, ರೇವಣ, ರಾಮಿದೇವ, ಮರುಳುಸಿದ್ಧ, ಮಹಾದೇವಿಯಕ್ಕ, ಮಡಿವಳ, ಕಿನ್ನರ, ಪಡಿಹಾರಿ, ಮುದ್ದಯ್ಯ, ಘಟ್ಟವಾಳ, ಮೋಳೆಗಿಯ್ಯ, ಸಿದ್ಧ, ಬುದ್ಧ, ಸೊಡ್ಡಳ, ನೀಲಲೋಚನೆ. 2. ಕರತಳದನಾಗಿದೇವ, ವೀರಣಾಚಾರ್ಯ, ಮಹಾನಿರ್ವಾಣಿ ಬೋಳೇಶ, ಬತ್ತಲೇಶ್ವರ, ಮಕ್ಕಳಾಟಕ, ಹೇಟಕ, ಮಿಡಿವಿಲ್ಲ, ಶುದ್ಧಪ್ರಸಾದಿಮಹಾದೇವಯ್ಯ, ಶಿವಮಂತ್ರವಾಣಿವೊವಡಿಗ.

ಇವನ ಬಂಧವು ಧಾರಾಳವಾಗಿದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ--

ರಾಘವಾಂಕನ ಸ್ತುತಿ

ಸುರಸಭಾವನಯುತಂ ಕವಿತೆಯೊಳು ಹೃದಯದೊಳು |

ಸುರಸಭಾವನಯುತಂ ಮನನದೊಳು ಯಕ್ಷತನು ||

ಸುರಸಭಾವನಯುತಂ ತಾನಲ್ಲದಿಲ್ಲೆನುತೆ ಸತ್ಪಂಡಿತರು ತುತಿಸಲು ||

ಹರಿಹರಮಹೋದಯಂ ಶುಶ್ರುಷೆಗೆಯ್ದು ನರ |

ಹರಿಹರಮಹೋದಯಂ ಕಾಕತಿಪಸಭೆಯಲ್ಲಿ |

ಹರಿಹರಮಹೋದಯಂ ಶರಣಾಗತಗ್ಗೆನಿಸಿ ಮೆಚ್ಚಿದನಾರಾಘವಾಂಕಂ ||

ಚಂದ್ರೋದಯ

ಕಂದುಗೊರಲಂ ತನ್ನ ಜೆಲುವ ನಿಟ್ಟಿಸುವಡೆ ವು |

ರಂದರಂ ಸಿಡಿದ ವಾಣಿಕಗನ್ನಡಿಯೊ ಪ್ರಾಚಿ |

ಯೆಂದೆಂಬ ಪೆಣ್ಣು ಬೈತಲೆವಣಿಯೊ ಸುರಗಜದ ತಲೆಗೆ ಘೂಸಲು ಕಲಸಿದ ||

ಸಿಂದೂರಪಿಂಡವೋ ಚಕ್ರಯುಗವಿರಹಾಗ್ನಿ |

ಯೊಂದುರುಳಿಯೋ ಸ್ಮರನ ಕೆಂಬರಲ ಜೆಂಡೊ ತಾ ||

ನೆಂದೆಂಬಭಿಪ್ರಾಯಮಂ ಬೀಳಿದುದು ಚಂದ್ರಬಿಂಬವುದಯಾಜಲದೊಳು ||

ಸೂರೈಯೋದಯ

ಪಾಠಿತ್ತು ಭ್ರಮರ ಶತಪತ್ರದಿಂ ವಿರಹಾಗ್ನಿ |

ಯಾಠಿತ್ತು ಚಕ್ರಕ್ಕೆ ಜೊನ್ನವಕ್ಕಿಗೆ ದುಗುಡ |

ಹೇಳಿತ್ತು ಚಂದ್ರಕಳೆ ಜಾಹಿತ್ತು ಕುಮುದಕಳಿಲೋಹಿತ್ತು ತಮಕೆ ಕೇಡು ||

ಸಾರಿತ್ತುವುಡುಕಾಂತಿ ತಾಠಿತ್ತು ಕಮಲದೊಲ |

ವಿಾಹಿತ್ತು ಮುಂಗೋಠಿ ಚೀಹಿತ್ತುವೆಲರ್ ತಂಪ |

ಬೀಹಿತ್ತು ಮಾಡಕೆಂಪೇಹಿತ್ತು ರವಿಯುದಿಸಲುಜ್ಜುಗಂಗೆಯ್ವಾಗಲು ||

ಏಳುಬಗೆಯ ವೃಟ್ಟದಿ (ಒಂದೇ ಅನುವೂರ್ವಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ)

ವಾರ್ಧಕ

ಶರವೇಣುಜನಕಗರಸುರುಚಿರಗರಧರಕೃರ |

ಹರಹರವರದಕರಸುರುಚಿಗನುರಣರು |

ಗರಿಮರುತ್ತರತರಮಣಡಮರುಗಲಲಿತಭಸಿತ ಎಷದನಿಜಲಸದಪಘನ ||
 ಶರಣಜನದಿವಿಜತರುನರಕರಿವರಹರಹರ |
 ಣರುಡುರುತ್ತರಶರಭರಣಿವುರುಧಿರವಿರತ |
 ಪರಿರಸಪರಿಕರಕರಣದುರಿತಚಯಹರಸುಖಿಜಯಮಹಿಮಶರನಿಧಿ || 1 ||

ಶರ

ಶರವಣಜನಕ | ಗರಸುರುಚಿರಗರ |
 ಧರವುರಹರಹರವರದಕರ ||
 ಶರಣಜನದಿವಿಜ | ತರುನರಕರಿವರ |
 ಹರಹರಣರುಡುರುತ್ತರಶರಭೆ || 2 ||

ಕುಸುಮ

ಶರವಣಜನಕಗರ | ಸುರುಚಿರಗರಧರವುರ |
 ಹರಹರವರದಕರರುಷಿರುಜುಗುಚಿಗ ||
 ಶರಣಜನದಿವಿಜತರು | ನರಕರಿವರಹರಹರ |
 ಣರುಡುರುತ್ತರಶರಭರಣಿವುರುಧಿರ || 3 ||

ಭೋಗ

ಶರವಣಜನಕಗರಸುರು | ಚಿರಗರಧರವುರಹರಹರ |
 ವರದಕರರುಷಿರುಜುರುಚಿಗಮರಣರುಗರಿಮ ||
 ಶರಣಜನದಿವಿಜತರುನರ | ಕರಿವರಹರಹರಣರುಡುರು |
 ತರಶರಭರಣಿವುರುಧಿರವಿರತಪರಿರಸ || 4 ||

ಭಾಮಿನಿ.

ಶರವಣಜನಕಗರಸುರುಚಿರ | ಗರಧರವುರಹರಹರವರದಕ |
 ರರುಷಿರುಜುರುಚಿಗಮರಣರುಗರಿಮರುತ್ತರತರಮಣ ||
 ಶರಣಜನದಿವಿಜತರುನರಕರಿ | ವರಹರಹರಣರುಡುರುತ್ತರಶರ |
 ಭರಣಿವುರುಧಿರವಿರತಪರಿರಸಪರಿಕರಕರಣ || 5 ||

ಪರಿವೆರ್ಧಿನಿ.

ಶರವಣಜನಕಗರಸುರುಚಿರಗರ | ಧರವುರಹರಹರವರದಕರುಷಿರು |
 ಜುರುಚಿಗಮರಣರುಗರಿಮರುತ್ತರತರಮಣಡಮರುಗಲಲಿತ ||

ತರಣಜನದಿವಿಜತರನಕರಿವರ | ಹರಹರಣರುಡುತುತರಶರಭರಣಿ |
ಪುರುಧಿರವಿರತಪರಿಶಸಪರಿಕರಕರಣದುತಿಚಯಹರ || 6 ||

ಉದ್ಧಂಡ.

1ನೆಯ ಪದ್ಯದಂತೆಯೇ ಇದೆ.

2 ಗುರುರಾಜಚಾರಿತ್ರ.

ಇದೂ ವಾರ್ಧಕಪಟ್ಟಿದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಸಂಧಿ 16, ಪದ್ಯ 1277. ಇದರಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿವಾದಿತವಾದ ವಿಷಯಗಳು ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿವೆ—

ಬರೆನನಾಚಾರ್ಯರುಧ್ಧವನನಾಪರನುಳಿದ್ಗುರುವಂಶನುಂ ಶಿವನ ಪಂಚವಿಂಶತಿಲೀಲೆ |
ಹರಪೂಜಿಯಂ ಪಂಶಿತಾರಾಧ್ಯರೊರೆದ ಗಣಸಾಹಸ್ರನಾಮಂಗಳಂ ||
ಧರೆಯಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ಶಿವಕೃಪೆವಡೆದ ನೂತನರ | ಹರಪುರಾತನರ ಕಥೆಗಳ ಸಿದ್ಧನಂಜೀಶ |
ಗುರುನಿರೂಪದೊಳೊಲಿದು ಗುರುರಾಜಚಾರಿತ್ರನೊಳು ಬಾಧರ ಬಗೆ ಬಯಸಲು ||

ಈ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ತನ್ನ ಗುರುವಾದ ಪಂಚವಣ್ಣಿಗೇಯಸಿದ್ಧನಂಜೀಶನು ಅವನ ಹೆಂಡತಿ ಚೆನ್ನವೀರಾಂಬೆಗೆ ಹೇಳಿದಂತೆಯೂ, ಅವುಗಳನ್ನೇ ತಾನು ವಿಸ್ತರಿಸಿ ಅವನ ಅಜ್ಞಾನುಸಾರವಾಗಿ ಬರೆದಂತೆಯೂ ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧನಂಜೀಶ, ಬಸವ ಇವರುಗಳ ಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಸಂಧಿಗಳ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಈ ಪದ್ಯವಿದೆ—

ಧಾತ್ರಗುತ್ತಮವೆನಿಸ ಪೂವಲ್ಲಿಪುರಕಧಿಸ | ಚಿತ್ರಗುರುಪಂಚವಣ್ಣಿಗೇಸಿದ್ಧನಂಜೀಶ |
ಪುತ್ರ ಸತ್ಕವಿಕುಲಸ್ತೋತ್ರ ಶ್ರೀಶೈಲನೈರುತ್ಯಭಾಗದೊಳೊಪ್ಪುವ ||
ಕ್ಷೇತ್ರನವನಂದಿಮಂಡಲದಸಿಂಹಾಸನಕೆ | ಛತ್ರ ಶಿವಕವಿಸಿದ್ಧನಂಜೀಶಕೃತದಿವ್ಯ |
ಸ್ತೋತ್ರ ಗುರುರಾಜಚಾರಿತ್ರದೊಳು.

ಈ ಗ್ರಂಥವು ಅನೇಕವೀರಶೈವಗುರುಗಳ ಮತ್ತು ಕವಿಗಳ ಚರಿತ್ರವನ್ನು ಒಳಕೊಂಡಿರುವುದರಿಂದ ನಮಗೆ ಬಹಳಮಟ್ಟಿಗೆ ಸಹಕಾರಿಯಾಯಿತು. ಇದರಿಂದ ಅನೇಕ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಅನುವಾದವೂ ಕವಿಚರಿತೆಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿದ್ದೇವೆ. ಕೆಲವು ಕವಿಗಳ ಕಾಲವನ್ನು ನಿರ್ಣಯಿಸುವುದಕ್ಕೂ ಈ ಗ್ರಂಥವು ಪ್ರಯೋಜನಕಾರಿಯಾಯಿತು. ಇದರಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಪುರಾ

ತನರ¹ ಮತ್ತು ನೂತನರ² ಹೆಸರುಗಳು ಹೇಳಿವೆ. ವೀರಶೈವಪಂಚಾಚಾರ್ಯರಲ್ಲಿ ಕೊನೆಯವನಾದ ವಿಶ್ವೇಶ್ವರಾಚಾರ್ಯನ ಶಿಷ್ಯಪರಂಪರೆಯನ್ನೂ ಅದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಕೆಲವು ವಿಶೇಷ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನೂ ಕವಿ ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ:—

ಈಶ್ವರನೇ ಕಳಶದಾಚಾರ್ಯವಿಶ್ವೇಶ್ವರನಾಗಿ ಧರೆಯಂ ಪಾಲಿಸಿದನು. ಅವನ ಶಿಷ್ಯ ಸದಾಶಿವಾಚಾರ್ಯ; ಇವನಿಗೆ ಪಂಚವಣ್ಣಿಗೈಸ್ವಾಮಿ ಎಂಬ ಹೆಸರೂ ಉಂಟು. ಇವನ ಶಿಷ್ಯ ಬಯಲಪಂಚವಣ್ಣಿಗೈಯಾರ್ಯ. ಇವನ ಶಿಷ್ಯ ಸತ್ಯಶಿವಯೋಗಿ; ಈತನಿಗೆ “ಘೋರತರವಿಷವ ತಂವೆಣ್ಣಿಯುಲದನುಂಪು ತೇಗೆ” ಸಿದ್ಧನಂಜ ಎಂಬ ಹೆಸರು ಬಂದಿತು. ಇವನ ಶಿಷ್ಯ ಸಿದ್ಧಮಲ್ಲೇಶ; ಈತನು ಗಜಪತಿಮಹೇಂದ್ರರಾಜನಿಗೆ ಶೈವೋಪದೇಶನಿತ್ತು ಶಿಷ್ಯನನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡನು, ಗೋಕೇಶ್ವರದಲ್ಲಿ ನೆಲಸಿ ಸಿಂಹಾಸನಾರ್ಥಿಶನಿಸಿವನು ಪೂಜಿಸಿದನುಪುರದಲ್ಲಿ ಆಳುತ್ತಿದ್ದ ಹರಿರಾಯನಂಬ ಮೈಷ್ಣವನರಪತಿ ಮಹೇಂದ್ರರಾಜನ ಮಗಳನ್ನು ಮದುವೆಯಾದನು. ಮಹೇಂದ್ರರಾಜನು ಮಗಳನ್ನು ಹರಿರಾಯನಲ್ಲಿ ಬಿಡುವುದಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗ ತನ್ನ ಗುರು ಸಿದ್ಧಮಲ್ಲೇಶನನ್ನು

1. 382 ನೆಯ ಪುಟದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲದ ಹೆಸರುಗಳು—ಶ್ರೀಪತಿಪಂಡಿತ, ಮಾದಿರಾಯ, ಧೂರ್ಜಟಿಕೇಶಿ, ಚೆನ್ನಬಸವ, ಕೇಶಿರಾಜ, ವೀರನಾಚಾರ್ಯ, ಉದ್ಭಟಯ್ಯ, ಚಾಕಿಡೇವ, ಮಾನದಮಾರಯ್ಯ, ಅಮರಗುಂಡದ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ, ಶಿವನಾಗಮಯ್ಯ, ಗುಂಡಬ್ರಹ್ಮಯ್ಯ, ಉರಿಲಿಂಗವೆದ್ದಯ್ಯ, ಬೆಟ್ಟದೇವರಸ, ಗೋವಿಂದಭಟ್ಟಾರ, ಗೌಳಭಟ್ಟಾರಕ, ವಿಜಯಾಪುರದಸೋಮಿದೇವಯ್ಯ, ವೀರಸಂಗಯ್ಯ, ಸಿಂಗಿಬೊಪ್ಪಯ್ಯ, ಮೈದುನರಾಮ, ಸಾತ್ಯಭ್ರಹ್ಮ, ಹಂಪಿದೇವಯ್ಯ, ವತ್ಸಪುರದ ಶಂಕರದೇವ, ಭಾಸ್ಕರದೇವ, ಕೊಲ್ಲಿಪಾಕಿಯ ಮಾರಿತಂದೆ, ನಿಲವಿಗೆಯ ಶಾಂತಮಲ್ಲಯ್ಯ, ಮೈದ್ಯಸಂಗಯ್ಯ, ಶಿವಲಿಂಕಮಂಜಣ್ಣ, ಹತಪದಅಪ್ಪಣ್ಣ, ಎಡೆಮಠದನಾಗಯ್ಯ, ನನ್ನಯ್ಯ, ಅಗ್ಗಣಿಯಹಂಪಯ್ಯ, ಮಲುಹಣಯ್ಯ, ನಿಜಗುಣಯ್ಯ, ಉರಿಲಿಂಗದೇವಯ್ಯ, ಮುಕ್ತಾಯಕ್ಕ, ಹೇರೂರುಹಣ್ಣು, ಮಲುಹಣಿ, ನಿಂಬಕ್ಕ.

2. ಭಂಡಾರಿಸೋವಣ್ಣ, ವರದಾನಿರಾಮಯ್ಯ, ಸಾಸಲಭೈರನ, ರಾಮಣಯ್ಯ, ನಾಗರಸ, ಸೊಪ್ಪಿನ ಬಸವಣ್ಣ, ಎಕ್ಕೋಬಾಹು, ಬಿಟ್ಟಮಂಚೆಯಪ್ಪಣ್ಣ, ಸೋಲೂರ ಚಿಕ್ಕಬಸವ, ಬಯಲಪ್ರಭುದೇವ, ಎಳಮಲೆಯಸಿದ್ಧನಂಜೇಶ, ರಾಮಗಿರಿ ಪರ್ವತಯ್ಯ, ಚಂದ್ರಗುಂಡದ ವಿರೂಪಾಕ್ಷಯ್ಯ, ಮಾಗಡಿಯ ಕರಿಯಬಸವ, ಲಕ್ಷ್ಮಿಭಕ್ತ, ತೋಟದಸಿದ್ಧಲಿಂಗ, ಎಮ್ಮೆಬಸವರಾಜ, ದೇವಲಾಪುರದ ಸಪ್ತೆಯಯ್ಯ, ಹುಚ್ಚರಾಜಯ್ಯ, ಬಸವಪುರಾಣದ ಸಿದ್ಧಮಲ್ಲೇಶ, ಮಳೆಯಮಲ್ಲೇಶ, ನಿಜವರದ ಘೋಳಬಸವೇಶ, ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣದ ಹೋಳಿನ ದೊಡ್ಡಹಂಪಯ್ಯ ಇತ್ಯಾದಿ.

ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಂದನು. ಆ ಗುರುವನ್ನು ಭೂತಾವಿಷ್ಟವಾದ ಒಂದುಮನೆಯಲ್ಲಿ ಇಳಿಸಿದರು. ಭೂತವು ಅವನಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಓಡಿಹೋಗಲು ಹುರಾಯನು ಸಂತುಷ್ಟನಾಗಿ ಆ ಮನೆಯನ್ನೇ ಮಠವನ್ನು ಮಾಡಿ ಮಾತೃಕಾವಳಿಗಳಿಂದ ತೆತ್ತಿಸಿದ ಕಾತಿಯನ್ನು ಗುರುವಿಗೆ ಹೊದೆಯಿಸಿ ಪಟ್ಟವನ್ನು ಕಟ್ಟಲು ಆತನಿಗೆ ಮುತ್ತಿನಕಂತೆಯದ್ಯೂ ಎಂಬ ಹೆಸರಾಯಿತು. ಇವನ ಶಿಷ್ಯರು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಮಠಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡರು. ಅವರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬಮಾಹೇಶ್ವರನು ಚಿನ್ನದಿಂದ ಸಮೆದ ಕಂತೆಯನ್ನು ಧರಿಸಲು ಅವನ ಶಿಷ್ಯರು ಚಿನ್ನದ ಕಂತೆಯ ಅಂಶವೆಂಬರು. ಹೀಗೆಯೇ ಕಬ್ಬಿನದ ಕಂತೆಯ ವರ್ಗ, ಪಟ್ಟುಗಂತೆಯವರ್ಗ, ಪಚ್ಚೆಯ ಕಂತೆಯ ವರ್ಗ, ಗೋಣಿಯ ಕಂತೆಯ ವರ್ಗ, ಜಾಳಿಗೆಗಂತೆಯ ವರ್ಗ, ಕುವ್ವಸ ಗಂತೆಯ ವರ್ಗ, ಹುಲಿಯಚರ್ವದ ಕಂತೆಯ ವರ್ಗ, ಮುತ್ತಿನಪೆಂಡೆಯದ ವರ್ಗ, ಎಂಬ ಪಂಗಡಗಳಾದುವು. ಶಿವಗಂಗೆಯ ಬಿಟ್ಟದ ಮೇಲಣಗವಿಯಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬಯ್ಯನು ನೆಲಸಲು ಅವನ ಶಿಷ್ಯರು ಮೇಗಾಗವಿಯಬಗೆಯೆಂಬರು. ಆ ಸಂಪ್ರವಾಯದ ಮಾಹೇಶ್ವರನೊಬ್ಬನು ಮುಖ್ಯಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಖಾಜಿಯೊಡನೆ ಜಮರುಂಗನಾಡುತ್ತಿರುವಾಗ ಕೈನೀಡಿ ಎತ್ತಲು, ಇವೇನೆಂದು ಖಾಜಿ ಕೇಳಲು, ಮುಳುಗಿಹೋಗುತ್ತಿದ್ದ ನಿನ್ನ ಹಡಗನ್ನೆತ್ತಿದನೆಂದು ನೆನೆದಿದ್ದ ತನ್ನ ಅಂಗಿಯನ್ನು ತೋರಿಸನು. ಬರಗಾಲದಲ್ಲಿ ಮಳೆಯನ್ನು ಬರಿಸಿದುದರಿಂದ ಇವನಿಗೆ ಮಳೆಯಮಲ್ಲೇಶ ಎಂಬ ಹೆಸರಾಯಿತು. ಇವನ ಶಿಷ್ಯರು ಮಳೆಯಬಗೆಯವರು. ಕಂಬಾಳಮರುಳನು ಕಕದ್ಗಿಯ ಗಂಗಾಧರೇಶ್ವರನ ತೀರ್ಥಕುಂಡಾಗ್ರದಲ್ಲಿ ಪವಾಡವಿದ ಕಲ್ಲಕಂಬವನ್ನು ಬರಿಸಿ ನಿರಿಸಲು ಅವನಿಗೆ ಕಂಬಾಳಮರುಳಸಿದ್ಧೇಶಗುರು ಎಂದು ಹೆಸರಾಯಿತು. ಇವನ ಶಿಷ್ಯರು ಕಂಬಾಳ ಬಗೆಯವರು. ಹೀಗೆ ಹಲವು ಬಗೆಗಳಾದುವು. ವೀರಶೈವರಲ್ಲಿ ಘನಲಿಂಗಚರ, ಅತಿತಿಚರ, ಉದಾಸಿವೈರಾಗ್ಯಚರ, ಷಟ್ಟಿ ಲವಿರಕ್ತಿಮೂರ್ತಿ ಎಂದು ನಾಲ್ಕು ಪಠ್ಯಾಯ.

ಈಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ:—

ಅಂಗಡಿಬೀದಿ

ಸರವ ತಿದ್ದಿಡುವ ಸರವಂದಿಗರ ಗಂದಿಗರ |

ವಿರಿಮ ತೈಲವ ತೆಗೆವ ಗಾಣಿಗರ ಸೇಣಿಗರ |

ಇರದೆ ದವಸವನಳಿವ ಆವಟೆಗೆ ಕೋವಟೆಗೆ ದೀವಟೆಗೆ ಕಲ್ಲಕುಟೆಗೆ ||

ಹರದರಂ ಮಚ್ಚಿಸುವ ನರ್ತಕರ ವರ್ತಕರ |

ಕರಸ್ಥಗಳ ನೆಯ್ವು ಜೇಡರಾ ಅಡರಾ |

ಪರಿಮಳದ ಪೂವಿನಾ ಮಾಲೆಗಾಱಿರ ನೀಲಿಗಾಱಿರಾ ಪಸರವೆಸೆಗುಂ ||

ನೀತಿ

ಒಂದುವಂ ಬಯಸದಿರು ಬಂದುದತಿಗಳೆಯದಿರು |
 ಕುಂದುನಿಂದ್ಯುಕ್ತಳುಕು ಸಂದು ಸುಖದುಃಖ ಬರೆ |
 ಕಂದರ್ಪಹರನಾಜ್ಞೆಯೆಂದು ನಿಶ್ಚೈ ಸೆಡರು ಬಂದೊಡೆದಿಗುಂದದಿಹುದು ||
 ಎಂದೆಂದು ಶಿವನಡಿಯ ನೋಡಿ ಜಾನಿಸು ಭಿಕ್ಷು |
 ವಂದೊಡಲಿನ್ನದಿರು ಮುಂದೆ ವಂದಿಸಿ ಬಲಕ |
 ಹಿಂದೆ ಬಿಟ್ಟಾಡದಿರು ತಂದೆಗುರುದೈವಗಳ ಕಂದಿಸದಿರೆಂದನಾಡ್ಯಂ ||
 ಬೇಡದಿರು ನರರ ಕೊಂಡಾಡದಿರು ಹಿಂಸೆಯಂ |
 ಮಾಡದಿರು ಪಾಪಕಡೆಯಾಡದಿರು ಕುಚಿತರೊಡ |
 ನಾಡದಿರು ಕಾಮದೊಳು ನೋಡದಿರು ಪರಸತಿಯ ಕೂಡದಿರು ಕನಸಿನಲ್ಲಿ ||
 ಕೇಡೆನಿಸದಿರು ಪೆಱರಿಗಾಡದಿರು ನಿಷ್ಕುರವ |
 ಸೀಡಿಸದಿರನ್ನರಂ ರೂಢಿಸದಿರಪಜಯದಿ |
 ಕೂಡಿಸದಿರನ್ಯಾಯದೊಡವೆಯಂ ಸದ್ಗತಿಯು ನಿನಗೊಂದನಾಚಾರ್ಯನು ||
 ಬಿಡು ಪುಸಿಯು ಕಳವು ಪಾರದ್ವಾರಮೆಂಬಿವಂ |
 ಕೊಡು ಯಥಾಶಕ್ತಿಯಿಂ ಸತ್ಪಾತ್ರಗಳನಣಿತು |
 ನಡೆ ಸದಾಚಾರಯುತರೊಪ್ಪುವಂವೊಳು ಗುರುಹಿವಿಯೊಳು ಹದಿರು ಬೇಡ ||
 ಹಿಡಿ ವ್ರತಾಚಾರದೊಳು ಭಿನ್ನದೊಳಿಡೆ ಸುಜನ |
 ರೊಡನಾಡು ಭೂತದಯವಿರಲಿ ವಿಶ್ವಾಸದಿಂ |
 ತೊಡು ಭಸಿತರುದ್ರಾಕ್ಷೆಗಳನಿದೇ ಮೋಕ್ಷಪದವೆಂದನಾಡೆತಿಕೇಂದ್ರ ||

ನಂದೀಶಕವಿ. ಸು. 1650.

ಸಿದ್ಧನಂಜೀಶನು (ಸು. 1650) ತನ್ನ ರಾಘವಾಂಕಚಾರಿತ್ರವನ್ನು ಈತನ ಕೃಪೆಯಿಂದ ಪ್ರಕಟಮಾಡಿದಂತೆ

ರಾಘವಾಂಕನ ಕೃತಿಯನು ಸುಶಾಂತಬಂಧುರಸಂಸ್ಕೃತಪ್ರಾಕೃತೋಘಯಕವಿ ತ್ವಾಯಿಲರ ತಿರೋಮಣಿಯೆನಿಸವ ನಂದೀಶಕವಿಯ ಕೃಪೆಯಿಂದ ಪ್ರಕಟಮಂ ಮಾಡಿದಂ ಎಂಬ ಪದ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಇದರಿಂದ ನಂದೀಶನು ಸಂಸ್ಕೃತ,

ಕನ್ನಡ ಎರಡು ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ದೊಡ್ಡ ಕವಿಯಾಗಿದ್ದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಅವ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆಯೋ ತಿಳಿಯದು.

ರಾಜವಟ್ಟಿಯಾರಾಧ್ಯ. ಸು. 1650.

ಈತನನ್ನು ಸಿದ್ಧನಂಜೇಶನು (ಸು. 1650) ಕರ್ಣಾಟಕಕವಿತ್ವ ಕೋವಿದಎಂದೂ ಇವನ ಕೃಪೆಯಿಂದ ತನ್ನ ರಾಘವಾಂಕಚಾರಿತ್ರವು ಪೂರ್ತಿ ಯಾಯಿತೆಂದೂ ಈ ಪದ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ—

ಕರ್ಣಾಟಕಕವಿತ್ವಕೋವಿದ ಪಂಚವಣ್ಣಿಗೆಯು ಸಿದ್ಧನಂಜೇಶಾಂಘ್ರಿಕಮಲ ಮಧುಪ ರಾಜವಟ್ಟಿಯಾರಾಧ್ಯನ ಕೃಪೆಯಿಂ ಗ್ರಂಥ ಪೂರ್ಣವಾಯಿತು.

ಈತನೂ ಸಿದ್ಧನಂಜೇಶನ ಶಿಷ್ಯನೆಂದು ಇದರಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ, ಅವ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದಿರಬಹುದೋ ತಿಳಿಯದು.

ಸಹಜಾನಂದ. ಸು. 1650.

ಈತನು ಭಕ್ತಿರಸಾಯನವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಕವಿ. ಇವನ ಗುರು ಪರಮಹಂಸಪರಿವ್ರಾಜಕಾಚಾರ್ಯ ಸಚ್ಚಿನಾನಂದ. ಅನುಭವಾಮೃತವನ್ನು ಬರೆದ ರಂಗನಾಥನ ಗುರುವಾದ ಸಹಜಾನಂದನು ಇವನೇ ಎಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಈ ಸಚ್ಚಿದಾನಂದನು ಶೃಂಗೇರಿಯಲ್ಲಿ 1622 ರಿಂದ 1663 ರವರೆಗೆ ಸ್ವಾಮಿಯಾಗಿದ್ದ ಸಚ್ಚಿದಾನಂದಭಾರತಿಯಾಗಿದ್ದರೂ ಇರಬಹುದು. ಹೀಗಿದ್ದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಕವಿಯ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1650 ಆಗಬಹುದು.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಭಕ್ತಿರಸಾಯನ

ಇದು ಭಾಮಿನೀಷಟ್ಪದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಪದ್ಯ 108. ಪ್ರತಿಪದ್ಯವೂ “ರಕ್ಷಿಸು ಭುವನಸಂಕುಲವ” ಎಂದು ಮುಗಿಯುತ್ತದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥವು ಶಿವಸ್ತುತಿರೂಪವಾಗಿಯೂ ನೀತಿಬೋಧಕವಾಗಿಯೂ ಇದೆ. ಗ್ರಂಥಾವ ತಾರದಲ್ಲಿ ಶಿವಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಈಗದ್ಯವಿದೆ:—

ಇತಿ ಶ್ರೀಮತ್ಪರಮಹಂಸಪರಿವ್ರಾಜಕಾಚಾರ್ಯ ಶ್ರೀಸಚ್ಚಿದಾನಂದಗುರುವರೈ
ಚರಣಸಂಕಚ್ಚಮರಾಯಮಾಣ ಸಹಜಾನಂದವಿರಚಿತ ಭಕ್ತಿರಸಾಯನವೆಂಬ ಗ್ರಂಥ
ಅಷ್ಟಶತೋತ್ತರ ಸಂಪೂರ್ಣ.

ಇಂದಿಂನ ಒಂದೆರಡು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ:—
ನಿಂದಿಸುತ ಸರ್ವರನು ತನುತಮ | ಗಿಂದು ಸರಿಯೇ ಎನುತ ಕೊನರುತ |
ಬಂದು ಸುಜನರ ಜಙ್ಗಮ ಕರ್ಕಶಗೊಳುವ ದುರಿತಕ್ಕೆ ||
ಇಂದು ಸತಿಸುತರೊಳಗೆ ಬಾಧೆಯ | ನೊಂದಿ ಕಡೆಯಲಿ ನರಕಕೊಪದೊ |
ಳಂದು ಬೀಟ್ಟಿದೆ ಸಾಕ್ಷಿ ರಕ್ಷಿಸು ಭುವನಸಂಕುಲವ ||
ಕ್ರೋಧದಲಿ ಸರ್ವದೊಳೆ ತರ್ಕಿಸಿ | ಭೇದಗರ್ವವ ಬೆಳಸಿ ದುಃಖಮು |
ಹೋದಧಿಗೆ ಗುಣಿಯಾಯ್ತು ದುರ್ಗುಣದೊಳೆಷರಾಶಿಯೊಳು ||
ಹಾದಿ ತಪ್ಪಿತು ನಿಮ್ಮ ಭಕ್ತಿಗೆ | ಭೇದಬುದ್ಧಿಯ ಕಳೆದು ನಿಜಮಹ |
ದಾದಿಸದ್ಗುಣವಿತ್ತು ರಕ್ಷಿಸು ಭುವನಸಂಕುಲವ ||

ಶಾಂತಮಲ್ಲ. ಸು. 1650.

ಈತನು ಅನುಭವಮುದ್ರೆ, ಗುರುರಗಳೆಯ ಟೀಕೆ ಇವುಗಳನ್ನು
ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ. “ತೋಂಟದಸಿದ್ದಲಿಂಗಪ್ರಭುವಿನ
ಸಾಂಪ್ರದಾಯವಿಡಿದೊಪ್ಪುವ ಅನುಭಾವಿಗಳ ವಾಕ್ಯಾವೃತವ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ
ಶಾಂತಮಲ್ಲಸ್ವಾಮಿಗಳು” ಎಂಬುದರಿಂದ ಈತನು ತೋಂಟದಸಿದ್ದಲಿಂಗನ
(ಸು. 1470) ಕಾಲಕ್ಕೆ ಬಹಳ ಈಚೆಯವನು ಎಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ;
ಸುಮಾರು 1650ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದು.

ಇವನ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ

I ಅನುಭವಮುದ್ರೆ

ಇದು ಸಾಂಗತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಸ್ಥಳ 29. ಇದರಲ್ಲಿ ವೀರಶೈವಸಿದಾಂ
ತವು ನಿರೂಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಇದನ್ನು ನೊದಲು ಪ್ರಭುದೇವನು ತನ್ನ ಶಿಷ್ಯನಾದ
ಪ್ರಭುದೇವನಿಗೆ ಹೇಳಿದಂದೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಆರಂಭದಲ್ಲಿ

ಷಷ್ಟಿಧಲಿಂಗಸ್ವರೂಪನಪ್ಪ ಪ್ರಭುದೇವರು . . . ಷಟ್ಸ್ಥಳವೆಂಬ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವ
ನಾಳುತ್ತ ಸಕಲವೀರಮಾಹೇಶ್ವರಾವೃತವಾದ ಸುಜ್ಞಾನಸಭಾಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ಮೂರ್ತಿ
ಗೊಂಡು ತಮ್ಮ ನಿಜಶಿಷ್ಯರಪ್ಪ ಪ್ರಭುದೇವರಿಗೆ ತಂದೆ ಗಳಿಸಿದ ಧನ ಸುತಗೊಂಬಂತೆ

ತಮ್ಮ ಜ್ಞಾನಭಂಡಾರವೆನಿಸುವ ಅನುಭವಮುದ್ರೆಯ ಪ್ರಸಾದಿಸಿದರು. ಇದು ಬಂದ ವಾರಂಪರಿಯನು ಶಾಂತಮಲ್ಲನು ಬಿನ್ನಹಂಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾನು. ಸಕಲವೀರಮಾಹೇಶ್ವರರು ಅವಧರಿಪುದು

ಎಂದೂ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ

ಶ್ರೀಮತ್ಸಚ್ಚಿದಾನಂದನಿತ್ಯಪರಿಪೂರ್ಣಲಕ್ಷಣಲಕ್ಷ್ಮಿ ತಸ್ವಯಂಪ್ರಕಾಶ ಪರಬ್ರಹ್ಮ ಸ್ವರೂಪನಪ್ಪ ಸದ್ಗುರುಸ್ವಾಮಿ ಪ್ರಭುದೇವರು ತಮ್ಮ ನಿಜತಿಷ್ಠಾರಪ್ಪ ಪ್ರಭುದೇವರಿಗೆ ನಿರೂಪಿಸಿದ ಅನುಭವಮುದ್ರೆಯೊಳ್

ಎಂದೂ ಇದೆ. ಇದರಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ:—

ಗಾಳಿಗೆ ದೀಪವು ಕೆಡುವನೋಲಟವಿಯು | ಜ್ವಾಲೆಯು ಗಾಳಿಗೆ ಕೆಡುವುವೆ |
ಬಾಲಿಶರಜ್ಜರ ಸಂಗದಿ ಕೆಡುವಂತೆ | ಶೂಲಿಯ ಭಕ್ತರು ಕೆಡುವರೆ ||
ಬತ್ತಲೆವೋಪನನಿಗೆ ಜೋರರ ಭಸು | ವೆತ್ತಣದೆಂಬ ದೃಷ್ಟಾಂಕನೆ |
ಚಿತ್ತವ ಜಯಿಸಿದ ಭಕ್ತಗೆ ಸ್ತ್ರೀಸುತ | ವಿತ್ತವ ಗೆಲಲೆನುಜೋದ್ಯವು ||
ಬೆಳಗದ ಕನ್ನಡಿಯೊಳು ಮುಖವಿಂಬವು | ತಿಳಿನೀರೊಳು ಬಾನುಮಂಡಲ |
ಬೆಳಗುವಂತೆ ನಿಶ್ವಾಸಿಯ ವನವೊಳು | ತೊಳಗಿ ಬೆಳಗಿ ತಿವಕಳಿ ತೋರ್ಕು ||

೨ ಗುರುರಗಳೆಯ ಟೀಕೆ

ಇದರ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಕವಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ—

ಷಟ್ಪಲಜ್ಞಾನಸಾರಾಮೃತದಾಯಕ ತೋಂಟದಸಿದ್ಧಲಿಂಗಪ್ರಭುವಿನ ಸಾಂಪ್ರದಾಯವಿಡಿದೊಪ್ಪುವ ಅನುಭಾವಿಗಳ ವಾಕ್ಯಾವೃತವ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ ಶಾಂತಮಲ್ಲಸ್ವಾಮಿಗಳು ತ್ರಿಯಾಸಾಧನಮುಕ್ತಿಸೋಪಾನಮಪ್ಪ ಮುನ್ನುಳ್ಳ ಗುರುಸ್ಥಲವನು ಪವಣಿಸುತ್ತಿರಬೇಂ.

ದೇವರಸ. ಸು. 1650.

ಈತನು ಗುರುಡತ್ತಚರಿತೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಜೈನಕವಿ; ಕರ್ಣಾಟದೇಶದಲ್ಲಿರುವ ಪೂಗತಲಾಕವೆಂಬ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾಗಿದ್ದ ಜೈನಬ್ರಾಹ್ಮಣನಾದ ದೇವರಸನ ಮಗನು ಈ ಪಟ್ಟಣದ ಸವಿವಾಪದಲ್ಲಿರುವ ಪರ್ವತದಲ್ಲಿ ಪಾರ್ಶ್ವಜಿನಾಲಯವಿದೆಯೆಂದೂ ಆ ಪರ್ವತದಲ್ಲಿ ಪೂಜ್ಯ ಪಾಠನು ಸಿದ್ಧರಸನನ್ನು ರಚಿಸಿ ಕೀರ್ತಿವಡೆದನೆಂದೂ ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

ಪೂರ್ವಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಭಟ್ಟಾಕಳಂಕನನ್ನು (1604) ಸ್ಮರಿಸುವುದರಿಂದ ಕವಿ ಅವನಿಗಿಂತ ಈಚೆಯವನೆಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿದೆ. ಎಷ್ಟು ಈಚೆಯವನೋ ತಿಳಿಯದು; ಸುವಾರು 1650 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಪೂರ್ವಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಪೂಜ್ಯವಾದ, ಗುಣಭದ್ರ, ವಿಜಯ, ಅಕಳಂಕ ನಾಗಚಂದ್ರ, ಅಗ್ಗಳ, ಕಾಮ, ಭಟ್ಟಾಕಳಂಕ, ಶಾಂತಿವರ್ಮ ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ¹

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಗುರುದತ್ತಚರಿತೆ.

ಇದು ಸಾಂಗತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಪದ್ಯ 813. ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಕವಿ ಚತುರ್ವಿಂಶತಿಜಿನರನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿ, ಬಳಿಕ ಸಿವ್ವಾದಿಗಳು, ಸರಸ್ವತಿ, ಸರ್ವಾಹ್ಲಯಹ್ಲ, ಕೂಷ್ಮಾಂಡಿನಿ ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿ ಅನಂತರ

ಉತ್ತಂಗಗುಣಗಣಾಭರಣನಿಪ ಗುರು | ದತ್ತನಮಲಚರಿತೆಯನು |

ಚಿತ್ತಶುದ್ಧಿಯೊಳು ಬಿತ್ತರಿಸೆನು.

ಎಂದು ಕಥೆಯನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ದೇಶವರ್ಣನೆ

ಸಿರಿಯರವನೆ ಭಾರತಿಯ ನೆಲೆನೀಡಾರು | ತರಕಾಖ್ಯದ ಜಕ್ಕು ಭೂಮಿ |

ಪರಮಸುಧರ್ಮದ ಪೇಟೆಯೆಂದೆನೆ ಕಣ್ಣೆ | ಕರವೊಪ್ಪಿದುವಾದೇಶ ||

ಶಾಲಿವನ

ಶಾಲಿಯ ತನಿಗಂಪನುಣಲಿಯ್ದದ ಭೃಂಗ | ಜಾಲತಿಶುಗಳಾತನೆಯು |

ಮೇಲೊಪ್ಪಿದುವನಂಗನ ಪಸುರ್ಗಾವಿನ | ನೀಲದ ಮಿಂಟೆಯೆಂಬಂತೆ ||

ಉದ್ಯಾನ

ಅಲರುಣೆಗಳ ಭೋಜನಶಾಲೆ ಗಿಳಿಯೋಡಿದು | ಗಲಿಪ ಮಂಟಪ ಪಿಕತತಿಯು |

ಸಲೆ ಜನ್ಮಭೂಮಿಯೆಂದೆನೆ ಕಣ್ಣೆ ರಂಜನೆ | ದಳೆದೊಪ್ಪಿತಾಹಿವರ್ವನವು ||

ತಂಗೊಳೆಯೊಲಿದಾಡುವಂಗಳ ನವಿಲ್ಲಳ | ಜಂಗುಳಿಗಳ ಸಾಟ್ಯಶಾಲೆ |

ಅಂಗಜಾತನ ವನದುರ್ಗವೆಂದೆನಲಲಿ | ಸಿಂಗದೊಡೊಟವೊಪ್ಪಿದುದು ||

1. ಮತ್ತೊಂದು ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ಹೊನ್ನ, ಪಂಪ, ನೇಮಿ, ಗುಣವರ್ಮ, ಕೊಡುರೆ ಇವರ ಹೆಸರುಗಳೂ ಹೇಳಿವೆ.

ತಿರುವಾಲೆವೈದ್ಯ ಸು. 1650

ಈತನು ಉತ್ತರರಾವಾಯಣವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕವಿ; ಗವಿಯಣನ ಮಗನು. ರಾವಾಯಣದ ಉತ್ತರಕಾಂಡವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಕನ್ನಡಿಸಿರುವುದರಿಂದ ತೊರವೆಯರಾವಾಯಣವನ್ನು ರಚಿಸಿದ ಕುಮಾರವಾಲ್ಮೀಕಿ (ಸು. 1500) ಕನ್ನಡಿಸದೆ ಬಿಟ್ಟು ಈ ಕಾಂಡವನ್ನು ಅವನ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಈಚೆ ಈತನು ಬರೆದಿರಬಹುದು ಎಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1650 ಆಗಿರಬಹುದು. ಪೂರ್ವಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಆದಿಕವಿ ವಾಲ್ಮೀಕಿಯನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಉತ್ತರ ರಾವಾಯಣ

ಇದು ಭಾವಿನೀಷ್ಠಪ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಸಂಧಿ ೨೦, ಪದ್ಯ 1019. ಇದು ವಾಲ್ಮೀಕಿರಾವಾಯಣದ ಉತ್ತರಕಾಂಡದ ಭಾಷಾಂತರವು. ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ರಾಮನ ಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಶಿವ, ಗಣಪತಿ, ಸರಸ್ವತಿ ಇವರುಗಳನ್ನು ಹೊಗಳಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ವಸಂತ

ಸುತ್ತಿ ಮಲಯಾಜಲನಿಲಂಬದೊ | ಛತ್ತಮದ ಚಂದನವನ ಳೆ ನು |
ಗೊತ್ತಿ ಕವ್ವರವಾಣಿಗಳ ಧೂಳಿಗಳ ತನಿಗೆದಣು ||
ಕತ್ತೂರಿಯ ಕೆಪ್ಪಿಡಿದ ಜೋಳೇ | ವೃತ್ತಕುಜಗಳೊಳದ್ದು ಮನಸಿಜ |
ಮತ್ತವಾರಣದಂತೆ ತೆಂಕಣಗಾಳ ತೀಡಿದುದು ||
ಜಾತಿಗಳು ಮಧುಸಪ್ರಸಂಗದ | ಭೀತಿಗೊಲ್ಲದೆ ಬೀತುವಂದು ಕು |
ಜಾತಿಗಳು ಪಲ್ಲವಿಸಿದುವು ಮಧುಸಂಗಸೌಖ್ಯದಲಿ ||
ಪೂತೊಣಗಿದುವು ನಕುಳವಬಲಾ | ಜಾತವೆಂಜಲಿಸಿದ ಮದದ್ರವ |
ಘಾತದಲಿ ಮನಗುಡದ ಮಾನವರಾರು ಹೆಂಗಳಿಗೆ ||

ಚಂದ್ರೋದಯ

ಮತ್ತೆ ಕತ್ತಲೆಯೆಂಬ ದಂತಿಯ | ನೆತ್ತಿಯೊಡನೆೊಡೆದುಜ್ಜಳಿಸ ಪೆ |
ಮುಫತ್ತೊ ತಾಗಾಮೌಕ್ತಿಕವ್ರಜಜನ್ಮ ಶುಕ್ತಿ ಕೆಯೋ ||

ಬಿತ್ತರದ ಕೌಮುದಿಯ ಬೆಳಗಿನ | ಬಿತ್ತೊ ತಾನೆನೆ ವಿವೂರ್ವಪವರ್ತ |
 ದುತ್ತಮಾಂಗವನಡರಿಡನು ವಿಧುವಧಿಕತೇಜದಲಿ ||

ಸುನಾಲಿವಿಷ್ಟು ಯುದ್ಧ

ನೀಲಶೈಲದಮೇಲೆ ಕಣಿಡುದೊ | ನೀಲಘನಘಜಿ ಮಣಿಯನೆನೆ ಹರಿ |
 ನೀಲರುಚಿಸುರುಚಿರುಭಾಂಗನಮೇಲೆ ಮುಸುಕಿದುವು ||
 ಕಾಳರಕ್ಕಸನಚ್ಚ ನಿಶಿತಕ | ರಾಳಕಾಳಾಯಸಶರಾಣಿ ತ |
 ಮಾಲಕೆಣಗುವ ಪಣಮೆವಣಿಗಳ ಸಾಲನನುಕರಿಸಿ ||

ಕುಬೇರನನ್ನು ಕುರಿತು ರಾವಣನ ಉಕ್ತಿ

ಅಂಜುವೆವು ನಿಮಗಾವಕಟ ಮೃ | ತ್ಯಂಜಯನ ಸಖರೆಂದು ನೀತಿಯು |
 ರಂಜಕರು ಗತ ನೀವು ದುರ್ಮಾರ್ಗಿಗಳು ನಾವು ಗಡ ||
 ಭಂಡಿಸರು ಸುರರೆನುತೆಮಗೆ ಮನ | ವಂಜುವುದು ನೀವವರದೆನೆ ದಿಟ |
 ಎಂಜಿರೆಮಗಿನ್ನೆಂದೆನುತ ಖಳಸುಬ್ಬಿ ಬೊಬ್ಬಿಹೊದ ||

ಗೋವಿಂದ ಸು. 1650

ಇವನು ನಂದಿವಾಹಾತ್ಮ್ಯವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಈತನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕವಿ; ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರಗೋತ್ರದವನು; ಭೀಮರಥಿಯ ತೀರದಲ್ಲಿರುವ ಬೇಡ ಬುಯ್ಯರದ ಕರಣಿಕ ಜೋತಿಯ ಮಗನು. ಮದನಗೋಪಾಲನ ಕರುಣ ದಿಂದ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಪೂರ್ವಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಕುವಾರವ್ಯಾಸ (ಶುಕರೂಪ) ನನ್ನು (ಸು. 1430) ಸ್ತುತಿಸಿರುವುದರಿಂದ ಅವನಿಗಿಂತ ಈಚೆಯವನೆಂಬುದು ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿದೆ. ಸುಮಾರು 1650 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸುತ್ತೇವೆ. ಪೂರ್ವಕವಿಗಳನ್ನು ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದಾನೆ--

ಜನಮಿತ್ರಕಾಳಿದಾಸನ ಕಲಾನಿಧಿಮಯೂ |
 ರನ ಮಂಗಳಚರಿತ್ರಮಲುಹಣನ ಸೌಮ್ಯಬಾ |
 ಣನ ಚತುರಸಂಜೇವರತ್ನಭೋಜನ ಕವೀಶ್ವರಕೇಶಿರಾಜನೊಲ್ಲ ||
 ಘನಶಬ್ದಶೌರಂಪನ ಭೋಗಿಭಲ್ಲಟನ | ವಿನುತಸತ್ಯೇತುಕುಕರೂಪನಡಿದಾವರೆಯು |
 ನೆನೆದುಪಕ್ರಮಿಸೆ ಕೃತಿಗವರೇಳೆ ನವಗ್ರಹಂ ಬಲವಂದು ಪೆಂಪೀಯವೇ

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ನಂದಿವಾಹಾತ್ಮ್ಯ

ಇದು ವಾರ್ಧಕಪಟ್ಟದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ. ನಮಗೆ ದೊರೆತ ಅಸಮ್ಯ ಗ್ರಂಥಿಯಲ್ಲಿ 23 ಸಂಧಿಗಳಿವೆ. ಒಟ್ಟು 50 ಸಂಧಿಗಳಿವೆ ಎಂದು ಕಾವ್ಯ ಕಲಾನಿಧಿಯ ಸಂಪಾದಕರು ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ನಂದಿಗೆ ಗಣನಾಥ ನಾದ ಕೂಷ್ಮಾಂಡನು ಶೈವಕ್ಷೇತ್ರಗಳ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ನಿರೂಪಿಸಿದಂ ತೆಯೂ ನಂದಿ ವಾರ್ಧಕಿಗೆ ಸಂದೇಹವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡಿದ ತನ್ನ ಶಿವಸಾ ರೂಪ್ಯವನ್ನು ಶಿವನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ನೀಗಿ ಮುನ್ನಿನಾಕೃತಿಯನ್ನು ಪಡೆ ದಂತೆಯೂ ಹೇಳಿದೆ. ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ನಂದೀಶಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ನಾರಾಯಣ, ಪಾರ್ವತಿ, ವೀರಭದ್ರ, ಪಣ್ಣುಖ, ನಂದಿ, ಭೃಂಗಿ, ಗಣ ಪತಿ, ಸರಸ್ವತಿ ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ತನ್ನ ಕೃತಿಯ ಉತ್ಕೃಷ್ಠ ತೆಯನ್ನು ಈ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ--

ವರಹಂಸೆಯಂತೆ ಮೃದುಪದಗತಿಗಳಿಂದ ಭಾ |
 ಸುರರಾಜಶುಕನಂತೆ ಮಧುರೋಕ್ತಿಯಿಂದ ಭೂ |
 ವರಗೇಹದಂತೆ ಬಹುಭಾವನಾಚಿತ್ರಬಂಧಗಳಿಂದ ಮಧುವಿನಂತೆ ||
 ನಿರತಸುಮನೋಲ್ಲಾಸದಿಂದ ಸತ್ಪಲದಂತೆ |
 ಪರಮನವರಸದಿಂದ ಪ್ರಭುವಿನಂತಧಿಕಾರ್ಥ |
 ಭರಿತದಿಂದೆನ್ನ ಕೃತಿ ಕ್ಷಿತಿಗಲಂಕೃತಿಯಾಗಿ ರಾಜಿವುದು ಸೋಡಿಗಮೆನೆ ||
 ಎಳನೀರೊಳ್ಳೈದೆ ತನರಾಜ ಬೆರೆದಂದದಿಂ |
 ಸುಲಿದ ರಸಗಂಧಿವಾಚಿಯೊಳು ಜೀನ್ದಳದಂತೆ |
 ಲಲಿತಮಾಧುರ್ಯದ್ರಾಕ್ಷಾಫಲಪ್ರಚಯಮಂ ರಸದಾಳಿರಸಮೊಳಿಸದು ||
 ಇಬ್ಬುಹಿಂದಂತೆಲ್ಲು ಚಿನಿವಾಲೆನೆಗೆ ಸದ್ಭೃತಂ |
 ಗಲಸಿದಂದದೊಳೆನ್ನ ಕೃತಿರಸಂ ನಾಡೆ ಸವಿ |
 ಗೊಳಿಸುವುದು ನಿರ್ಮತ್ಸರದೊಳಾಲಿಸುವ ರಸಿಕವೃಂದಕಾನಂದಮಾಗಿ ||

ಇವನ ಬಂಧವು ಪ್ರೌಢವಾಗಿದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯ ಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ--

ಕವಿಗಳ ವಾಹಾತ್ಮ್ಯ

ತನುವಿಲ್ಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣಪ್ರತಿಷ್ಠೆಯ ಕಟ್ಟಿ |
 ಯನುಗೊಳಿಸದಾ ಅರಸಸ್ಥಾಪನೆಯ ಭಿತ್ತಿಯೊಂ |
 ದಿನಿಸಿಲ್ಲದತಿಚಿತ್ರಮಂ ರೂಪುನೋಪದೇಶೆಯೊಳ್ ಪುನಲಂಕಾರಮಂ ||
 ಮನೆಯಿಲ್ಲದರ್ಥಸಂಚಿತವನುಂ ಮೇರೆಯಿರ |
 ದನುಪಮಕ್ರಿಯೆಗಳಂ ನಡೆಯಿಸ ಕವಿಶ್ವರರ |
 ಘನತೆಯಂ ಬಣ್ಣಿಸುವರಾರಾನೆ ಹೋದುದೇ ಬೀದಿಯಿಲ್ಲವೆ ಜಗದೊಳು ||

ಸಮುದ್ರ

ನಿಷ್ಠಾವಿಡಿದು ನಿಮಿರ್ವ ಪೆದೇರೆಗಳಿಂ ನೆಗೆವ ತುಂ |
 ತುಣುಗಳಿಂದೇಟ್ಟಿ ಎಳೆನ್ನರೆಗಳಿಂ ಸೆಳೆದೊಪ್ಪಿವ |
 ಹರಿಗಳಿಂದೊತ್ತರಿಸ ಮುಷ್ಠಿಗಳಿಂ ದವಿದಿದರ್ ಗಿರಿಗಳಿಂ ದಿತ್ತೊಟವೊಳು ||
 ತುಣುಗಿದರ್ ಪವಳದಂಕುರಗಳಿಂದಿಡಿದ ಜಲ |
 ಚರಗಳಿಂ ರತ್ನಪ್ರಕರಗಳಿಂ ಸಂಚರಿಸ |
 ತರಿಗಳಿಂ ಮುಗಿಲ ಮೊಗ್ಗರಗಳಿಂ ನೆರೆವ ಬಲೊಣ್ಣಿಗಳಿಂದೆಸೆದುಡಬುದಿ ||
 ಒಡಲೊಳಡಗಿದ ವಡಬನಸ್ತಮಿಸಿದಿನ ಪವಳ |
 ಗುಡಿ ಸಂಜೆಗೆಂವು ತೆರೆವೊಯ್ಲಿಸಿಂ ಚಿವ್ವೊಡೆದು |
 ಸಿಡಿದ ಮುಕ್ತಾಪ್ರಚಯ ತಾರೆ ಬಳಸಿದ ಘನಸ್ತೋಮ ತಮ ಫೇನಸಿಂಡಂ ||
 ಉಡುರಾಜಮಂಡಲಂ ಶಂಖವರ್ಣಂ ವೋಗ |
 ವಳಡೆದ ಕಾಮುದಿಯಾಗೆ ರಾತ್ರಿಯಿಕ್ಕಿಯ ಭಾವ |
 ಮಡಸಿ ಕಣ್ಣೆಸೆದುದು ಮಹಾರ್ಣವಮದಚ್ಚರಿಯ ವೆಡ್ಡುಗೆಯನೆಚ್ಚುಪ್ಪಿಸುತ||

ಮೇರು

ಪರಮೇಷ್ಠಿಯೆಂಬ ಪೆಗ್ಗಡೆಯಂ ಎಲಾಸದಿಂ |
 ಮಿಞುಪ ಧ್ರುವನೆಂಬ ಕೊಲ್ಲಟಗನೆಲ್ಲಾ ಜಗಂ |
 ಬೆರಸಿಟ್ಟು ನೋಡಲೆದಾರ್ಡಲೆಂದಿರಿಸಿದರ್ ನಿಡುಮಿಸುನಿಗೊಪ್ಪಿಯೊ ತಿಳಿಯೆ ||
 ಸುರರೆಂಬ ಬೊಂಬೆಗಳಜಂ ಕುಣಿಸಲಾಗಿಸಿದ |
 ವರಸುವರ್ಣದ ಕಂಬಸೂತ್ರಮೆನೆ ಚಿತ್ರಮಾ |
 ಯ್ತುರುಮೇರುಗಿರ ಲೋಕದಾಲೋಕನಕ್ಕೆ ಹದವರಿ ನಿರ್ಜರಾಘದ ಸಿರಿ ||

ಕೈಲಾಸ

ತಳತಳಿಸುವೆಳಮುತ್ತುಗಳ ರಾಶಿಯೋ ನಮು |
 ಜ್ವಳಿಸ ಸತ್ತುಲಿಶನೊಟ್ಟಿಲೊ ವಾಙ್ಮಿ ಮಂದೈಸಿ |
 ಬಳಿದು ಬೆಳ್ಳುಳಪ ಬೆಳ್ಳಿಂಗಳೊಬ್ಬಳಿಯೊ ಲೋಕದೊಳು ಪರ್ಬಿದ ವ್ಯೂದ ||
 ಗೆಳಸೊ ಪೀಯೂಷ ಭಾಸ್ಕರಶ್ಚಿಯಿಂದ ಕಾ |
 ಯೊಳುಗಟ್ಟಿಗೊಂಡ ಬಗೆಯೋ ಶಾರದಾಭ್ರಸಂ |
 ಕುಳವನುಣಿ ವಿದಿದು ಮುದ್ದೆಯನಾಗಿಸಿದನಜನನಲ್ ಬೆಳ್ಳಿವೆಟ್ಟಿಸೆದುರು |

ಸ್ತ್ರೀಯರು

ರಸವೆ ರಂಜಿಸುವಂತೆ ಚೆಲ್ವೆ ಜೈತನ್ಯವಾಂ |
 ತೆಸೆವಂತೆ ಚೋದ್ಯಮೇ ಹೃದ್ಯಮಪ್ಪಂತೆ ಭಾ |
 ವಿಸಲಲಂಕಾರಮಾಕಾರಮಾಂತಂತೆ ಕಲರುತಿಯೆ ಮಾತಾಡುವಂತೆ ||
 ಒಸೆದು ಚಾತುರ್ಯಮೇ ಚಾರುತನವೆತ್ತು ಶೋ |
 ಭಿಸುವಂತೆ ಕಲೆಯೆ ಕಾಲ್ಗಳೆದು ನಡೆವಂತೆ ಸವಿ |
 ಯೊಸೆದು ಸಾಲಿಡುವಂತೆ ವನಿತೆಯರ್ ನಡೆತಂದರುಪವನಕೆ ವಹಿದಿಂದ ||

ಪರ್ವತಶಿವಯೋಗಿ. ಸು. 1650

ಈತನು ಬಸವೇಶ್ವರದೇವರ ವಚನಸಾರಾರ್ಥ, ಮುರಿಗೆಯ ಶಾಂತ ವೀರೇಶನ ಪ್ರಭುಲಿಂದಕಂದದ ಟೀಕೆ, ಕರಸ್ಥಲದ ನಾಗಲಿಂಗತ್ರಿಪದಿಯ ಟೀಕೆ, ಗುರುಸೋತ್ರತ್ರಿಪದಿಯ ಟೀಕೆ, ಚೆನ್ನಬಸವನ ಕರಣಹಸುಗೆಯ ಟೀಕೆ, ಚೆನ್ನಬಸವನ ಮಿತ್ರಾರ್ಪಣದ ಟೀಕೆ ಇವುಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ.

ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ; “ಸಿದ್ಧಲಿಂಗಾಖ್ಯಾಸ್ವಾಮಿಗಳ ಜ್ಞಾನೋಪದೇಶ ವಾತ್ರನು, ಬಾಲೇಂದುಪುರದ ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರಶಾಂತವೀರೇಶ್ವರಕರಸರಸಿಜಜಾ ತನು” ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಮುರಿಗೆಯ ಶಾಂತವೀರೇಶನ(ಸು 1530) ಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ಇವನು ಟೀಕೆಯನ್ನು ಬರೆದಿರುವುದರಿಂದ ಅವನ ಕಾಲಕ್ಕಿಂತ ಈಚೆಯವನು ಎಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿದೆ. ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1650 ಆಗಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ.

ಇವನ ಟೀಕೆಗಳೆಲ್ಲ

ಮುರಿಗೆಯಶಾಂತವೀರೇಶವ ಪ್ರಭುಲಿಂಗಕಂದದ ಟೀಕೆ.

ಇದರಿಂದ ಒಂದುಕಂದದ ಟೀಕೆಯನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ---
ರವಿಗಂಗಾಪಿಂಗಲಿಯಾ | ಸವಿಗವಿರನ ಜಗುನೆಯಾಡೆಯನಲಕಸತಿಯ |

ಗ್ಗವನಿಸುಷುಮ್ಮೆಯ ಸಂಗಮದವಗಡದುರುಗಿಯ ರಾಜಲಿಂಗಪ್ರಭುವೇ ||

ಟೀಕೆ|| ರವಿ, ಸೂರ್ಯನು. ಗಂಗಾ, ಗಂಗೆಗಳು ಸಂಬಂಧವಾಗಿದಂಥ. ಪಿಂಗಲಿಯ, ಪಿಂಗಳಾನಾಡಿಯ. ಸವಿಗವಿರನ, ಚಂದ್ರನ ಸಂಬಂಧವಾದ. ಜಗುನೆಯ, ಯಮಾನನದಿಗಳನ್ನುಳ್ಳ. ಈಡೆಯ, ಎಡದನಾಡಿಯ. ಅನಲ, ಅಗ್ನಿ, ಕಸತಿಯರ್ಗೇ, ಸರಸ್ವತಿಯೆಂಬ ನದಿಗಳಿಗೆ. ಅನನಿ, ಇಳಾನವಾದಂಥ ಸುಷುಮ್ಮೆಯ, ಸುಷುಮ್ಮಾನಾಡಿಗಳ. ಸಂಗಮದ, ಕೂಡಲಸಂಗಮವೆಂಬಂಥ. ಅವಗಡದ, ದುರ್ಭಟವಾದಂಥ. ಉದು, ವಿಶಾಲವಾದ. ಗಿಯು, ಕೈಲಾಸಗಿಯನ್ನುಳ್ಳ ಶೃಂಗಾಟಚಕ್ರದಲ್ಲಿ. ಭುಕುಟಿ ಭೂಮ್ರವಧ್ಯ ಕೂರ್ಚ ಶೃಂಗಾಟಕಚತುಃಪಥವೆಂದರೆ, ಪರಶ್ಯುನಾಮಂಗಳು. ರಾಜ, ಪ್ರಕಾಶಿಸುತಿದಂಥ. ಲಿಂಗಪ್ರಭುವೆ, ಎಲೆ ಇಷ್ಟಲಿಂಗದೇವನೆ. ಪಾಲಿವುದ್ಯು ರಕ್ಷಿಸುವುದು.

ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಗದ್ಯವಿದೆ--

ಶ್ರೀಮತ್ಸರ್ವಜ್ಞತ್ವಾದಿಷಟ್ಪಕ್ತಿಷಡಂಗಸಂಯೋಗಷಟ್ಪಲಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನವಾರಂಗತ ವರ್ಣಾಶ್ರಮಾತೀತ ವೀರಮಾಹೇಶ್ವರಾಚಾರ್ಯ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗಾಖ್ಯಾಸ್ವಾಮಿಗಳ ಜ್ಞಾನೋಪದೇಶವಾತ್ರನಾದ ಬಾಲೇಂದುವುರದ ಹರೀಶ್ವರಶಾಂತವೀರೇಶ್ವರಕರಸರಸಿಜಾತ ಶ್ರೀವೀರಮಾಹೇಶ್ವರಸರ್ವತಶಿವಯೋಗಿ ವಿರಚಿತಾ.

ಕರಸ್ಥಲದ ನಾಗಲಿಂಗತ್ರಿಪದಿಯ ಟೀಕೆ.

ಇದರಿಂದ ಒಂದು ತ್ರಿಪದಿಯ ಟೀಕೆಯನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ---
ಎಂಟುಮೊನೆಯಮೇಲೆಯೇಱಿ ದುರ್ಗವ ಮೂಱ |

ದಾಂಟಿ ಅರಣ್ಯವ ಸುಡುತಲಿ | ದಾಂಟಿ ಅರಣ್ಯವ ಸುಡುತಲಿ ನರಿನಾಯ |

ಬೆಂಟಿಯನಾಡಿ ಮೆಣ್ಣೆದುದು ||

ಟೀಕೆ|| ಎಂಟುಮೊನೆಯಮೇಲೆ, ಅಷ್ಟಾವರಣಾಷ್ಟಾವಧಾನದಲ್ಲಿ. ಎಣ್ಣೆ, ಕ್ರಿಯಾಜ್ಞಾನಾಚರಣೆಯಿಂದಾರೋಹಿಸಿ ದುರ್ಗವ ಮೂಱ ದಾಂಟಿ, ತನುತ್ರಯಮಲತ್ರಯಂಗಳೆಂಬ ಗಿರಿಗಡಹಗಳನ್ನು ದೀಕ್ಷಾತ್ರಯಂಗಳೆಂಬ ನಷ್ಟವಮಾಡಿ. ಲಿಂಗತ್ರಯಂಗಳ ಸಂಬಂಧಿಸಿ ತ್ರಿವಿದವದಾರ್ಥವನು ಗುರುಲಿಂಗಜಂಗಮಕ್ಕೆ ಸಮರ್ಪಿಸಿ ಪ್ರಸಾದತ್ರಯವ ಮಾಡಿ ಲಂಘಿಸಿ ಎಂಬುದರ್ಥ. ಅರಣ್ಯವ, ಭವಾಟವಿಯನು. ಸುಡುತಲಿ,

ಸಮರಸಜ್ಞಾನಾಚರಣೆಯಿಂದ ದಹಿಸುತ್ತಲಿ. ನರಿ, ಮನವೆಂಬಸ್ಯಗಾಲನನು. ನಾಯ, ಪಂಚೇಂದ್ರಿಯಂಗಳೆಂಬ ಕುಕ್ಕುರಂಗಳನು. ಬೇಂಟಿಯನಾಡಿ, ಸಂಹರಿಸಿ. ಮೆಣಿಸುಡು, ವಿಡಂಬಿಸಿದುದು.

ಪ್ರಸ್ತುತಿಯೆಂಬುದು ನಿವೃತ್ತಿಯಿಂದ ಶರಣನಾಚರಿಸಿ ವಿನ್ನೋದಿಸುತ್ತಿದ್ದನೆಂಬುದು ತಾತ್ಪರ್ಯ.

ಕೊನೆಯ ಗದ್ಯದಲ್ಲಿ “ಸರ್ವಜ್ಞತ್ವಾದಿಪಟ್ಟಕ್ಕಿ” ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ “ಸೂಲಸೂಕ್ಷ್ಮಕ್ಕೆ ಕಾರಣ” ಎಂದಿದೆ.

ಮರಿರಾಜವಟ್ಟೇಶ. ಸು. 165)

ಈತನು ಪ್ರಭುನಟನತಾರಾವಳಿಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ; ‘ಪ್ರಸನ್ನದೇಶಿಕನ ಕುವಾರ’ ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ‘ಗರುಣಿಯ ಬಸವೇಶಂ ಪ್ರಭು | ಗುರುನುತಿಯಿಂದ ಮಾಚ್ಚುದೆಂದು ಕರೆದ ನಗಪ್ಪಿಪಲ್ || ವಿರಚಿಸಿದೆಂ’ ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಈ ಗರುಣಿ ಬಸವೇಶನಾರೋ ತಿಳಿಯದು. ಸಿದ್ಧನಂಜೇಶನು (ಸು. 1650) ರಾಜವಟ್ಟೇಶನಿಂದ ಬಿಟ್ಟು ಕವಿಯ ಕೃಪೆಯಿಂದ ತನ್ನ ರಾಘವಾಂಕಚಾರಿತ್ರವು ಪೂರ್ತಿಯಾಯಿತು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಈ ಕವಿಗೂ ಅವನಿಗೂ ಸಂಬಂಧವೇನಾದರೂ ಇರಬಹುದೋ ಏನೋ ತಿಳಿಯದು. ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1650 ಆಗಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಪ್ರಭುನಟನತಾರಾವಳಿ.

ಇದು ಹಾಡಿನರೂಪವಾಗಿದೆ; 27 ನುಡಿಗಳಿವೆ; ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ 2 ಕಂದಗಳಿವೆ. ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಕವಿ ‘ಪ್ರಭುದೇವನು ನಟಿಸಿದ ಕೃಂಗಾರದ ನುತಿ’ ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಪ್ರಭುದೇವನು ಬಸವನೆಯ ಮಧುಕೇಶ್ವರನ ಮುಂದೆ ಬಂದು ಮದ್ದಳೆಯನ್ನು ಹೆಗಲೊಳಾಂತು ನರ್ತಿಸಲು ವಾಯೆಗೆ ತಿಳಿದು ಅವನನ್ನು ಕರೆಸಿ ತನ್ನ ಮದ್ದಳೆಗನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಅವನು ಅವಳ ನರ್ತನಕ್ಕೆ ಮದ್ದಳೆಬಾರಿಸಿದಾಗ ಅವಳು ಮೋಹಿತಳಾದ ವಿಷಯವು ಹೇಳಿದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಒಂದು ನುಡಿಯನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ--

ಹರನಾಗ ಪ್ರಭಾವ ಕರೆದೀಮರ್ತ್ಯಲೋಕದಿ | ಕರವೂರ ಸುಜ್ಞಾನಿನಿರಹಂಕಾರ
 ರರು ನಿನ್ನ | ಜರಣಕಮಲಗಳನು ಹಾರಿಕೊಂಡಿವೆವರು | ನಿರುತದಿಂದವರ್ಗ ಪ್ರಸನ್ನ
 ನಾಗುತೆ ನೀನು | ದೊರೆಪಟ್ಟಗಳನಾಳಿ ಮುಕ್ತಿನೂರ್ಗವ ಪೇಷಿ | ಶರಣಜಾಲವ
 ಕೊಡಿ ಮಾಯೆಯನೀಡಾಡಿ | ಪರಮಪಾವನರೂಪಗೊಗ್ಗಯ್ಯನೆಂದೆಂಬ | ಶರಣನು ಕುಸು
 ಮಸೊಪವನು ರಕ್ಷಿಪನಲ್ಲಿ | ಗಿರದೆ ನೀವೋಗಿಯನುಮಿಷನ ಲಿಂಗಾಂಗವ | ಬೆರಸಿ ನಿನ್ನೊ
 ಕೆಗಿಂಬಿಡುತ್ತೆಯಜಗಣ್ಣಿಗೆ | ಹರಭಕ್ತಿಮುಕ್ತಾಯಮ್ಮಗೆ ಮೋಕ್ಷವನು ಕೊಟ್ಟು |
 ಗುರುಸಿದ್ಧರಾಮಗೆ ನಿಜವಿತ್ತು ಕಲ್ಯಾಣ | ಪುರದ ಬಸವಾದಿಗಳ ಗಣವ ಕಾಣುತೆ
 ಬೇಗ | ಗುರುಜೆನ್ನ ಬಸವೇಶನಿಂದಮುಪದೇಶವ | ಸ್ಥಿರವಾಗಿ ಕೊಡಿಸಿ ಬೊಂತಲದೇವಿ
 ಯಕ್ಕಗೆ | ಮರುಳುಶಂಕರದೇವರಿವರನುಸಲಹಿ ಹಿಮು | ಗಿರಿಯ ನೋಡುತ್ತ ಶ್ರೀಶೈಲ
 ಕೈ ವೋಗಿ ನಿನ್ನಿರವನು ಗೋರಕ್ಷಗಱಿಸಿ ಮುನಿತತಿಯು | ಸಬರನ ಸಲಹುತೆ ಬೇಗ |
 ಕಲ್ಯಾಣಕೆಹರುಷದಿಂದಲಿ ನೀ ವೋಗ | ಲೀಕ್ಷಿಸುತೆಯವರ ಬಸವೇಶನಾಗ | ಳದಿವಂ
 ದು ಕರಗಳ ಮುಗಿಯೆ ವೂಗ | ಳಂತಿಕ ಶೂನ್ಯಹುಸೀಶವೆಯೆ ರಾಗ | ವೆರಸಿ ನೀನ
 ಗುರುವಾಗಿ ಮೂರ್ತಿಗೊಳ್ಳನಲೊಪ್ಪಿದ ವಿರಾಗ ||

ರುದ್ರ. ಸು. 1650

ಈತನು ಕರಸ್ಥಲದ ನಾಗಯ್ಯನ ಚರಿತೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ; ಕಥಾನಾಯಕನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 14^{ನೆಯ} ಅನಂತರದ ಕವಿ ಆ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಈಚೆ ಇದ್ದಿರಬೇಕು. ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣವನ್ನು ವರ್ಣಿಸಿರುವುದರಿಂದ ಆ ಸ್ಥಳದವನಾಗಿದ್ದರೂ ಇರಬಹುದು. ನಮಗೆ ದೊರೆತ ಈ ಗ್ರಂಥದ ಪ್ರತಿ 1749 ರಲ್ಲಿ ಬರೆದುದಾದುದರಿಂದ ಕವಿ ಈ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಹಿಂದೆ ಇದ್ದಿರಬೇಕು; ಸುಮಾರು 1650 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಪೂರ್ವಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಬಾಣ, ಹರಿದೇವ, ರಾಘವಾಂಕ, ಕಾಳಿದಾಸ, ಶಂಕರ ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿದಾನೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಕರಸ್ಥಲದ ನಾಗಯ್ಯನಚರಿತೆ

ಇದು ಸಾಂಗತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಪಟ್ಟದಿಗಳೂ ಇವೆ; ಸಂಧಿ 11, ಪದ್ಯ 952. ಇದರಲ್ಲಿ ಕರಸ್ಥಲದ ನಾಗಿದೇವನ ಚರಿತವು

1. 69 ನೆಯ ಪುಟವನ್ನು ನೋಡಿ.

ಹೇಳಿದೆ. I ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಶಿವಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಸರಸ್ವತಿ, ಗಣೇಶ ವಿರಭದ್ರ ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ—

ಸೂರೈದಯ

ಬಿರಿಯಲು ರಾಜೀವ ಹರಿಯಲು ತಾರಗೆ | ವೊರೆಯಲು ಶುಕಪಿಕವಿಂಡು |
ಧರೆಯೊಳು ಧವಳವು ಮೆಣಿಯಲು ವೋಹಿಪ | ಪರಿಯಲಿ ತರಣಿ ತೋಪದನು ||

ಉದ್ಯಾನ

ಧರೆಯೊಳು ದ್ರಾಕ್ಷಿಯು ಸುಯಿಲ್ಲನೆಂದಿರೆ | ನೆರೆದು ಸೋಲಿವಲು ಖಜೂರ |
ಸ್ಥಿರವಾಗಿ ಸ್ವಾದವ ವಿರಚಿಸೆನಲು ಕೇಳಿ | ಹರುಷದಿ ನಗಲು ದಾಳಿಂಬ ||
ಬುಡವನಿಬ್ಬಗಿಪಾಡಿಯೊಡೆದು ಬೆಳಲಕಾಯಿ | ಪೊಡವಿಯೊಳಿದಿಲ್ಲವೆನಲು |
ಸಡಗರ ಸಾಕೆಂದು ನುಡಿದ ಹಿಪ್ಪಲಿ ನಾಚಿ | ಯೊಡಲಿಲ್ಲ ಮುಳ್ಳುದೋಪದುವು ||

ಸ್ತ್ರೀವರ್ಣನೆ

ಪವಳವೊ ಮಧುರಸಕವಳದ ಘಟಿಕೆಯೊ | ಸವಿಸುಧೆರತ್ನಾಧರವೊ |
ನವರತ್ನಚೀಲವೊ ಕವ್ವರದ ಕರಡಿಗೆಯೊ | ಯುವತಿಯ ಬುಂದುಗೆವಾಯೋ ||
ಪಾಶವೊ ಇನಿಯರ್ಗೆ ಬೀಸುವ ಬಲೆಗಳೊ | ವೋಸದ ಲತೆಯ ತೋಳುಗಳೋ |
ಕೀಸದ ಕೇದಗೆ ಭಾಸುರಗಪಿಗಳೊ | ಲೇಸಾದ ನಖವೊ ವ್ಯಗ್ರಗಳೋ ||

ನರಹರಿ, ಸು 1650

ಈತನು ಪ್ರಹ್ಲಾದಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕವಿಯೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಕಾವೇರಿತೀರದಲ್ಲಿರುವ ಬಲ್ಲಳಪುರದ ಪ್ರಭುವೆಂದೂ ವಿರವೈಷ್ಣವಸಂಗಪಗಳ ಕುಮಾರನೆಂದೂ “ ಪೊಸರ ಸಾಲಂಕಾರ ಜಾಣ್ಣುಡಿ | ಯೆಸೆವ ಪದಬಂಧಗಳ ಶಬ್ದದ ಗಸಣಿಯುತವೆ ನೆಲ್ಲ” ಎಂದೂ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ನೀನೇ ನನ್ನ ನಾಲಗೆಯಲ್ಲಿದ್ದು ನುಡಿಸ ಬೇಕೆಂದು ಗರುಡಗಿರಿವಾಸನನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುವುದರಿಂದ ಈತನ ಊರಾದ ಬಲ್ಲಳಪುರಕ್ಕೆ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿಯೇ ಗರುಡಗಿರಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದು. ಇವನು ಸುಮಾರು 1650 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸುತ್ತೇವೆ.

1. ಇವನ ಸ್ಥಳ ಬೊಮ್ಮೂರು ಎಂದು ಹೇಳಿದೆ. ಇದು ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣದ ದಕ್ಷಿಣಕ್ಕೆ ಇರುವ ಬೊಮ್ಮೂರಾಗಿರಬಹುದೋ ಎನ್ನೋ ತಿಳಿಯದು.

ಈತನ ಗ್ರಂಥ

ಪ್ರಹ್ಲಾದಚರಿತೆ.

ಇದು ಭಾಮಿನೀಪಟ್ಟದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಸಂಧಿ 17, ಪದ್ಯ 1111¹. ಇದರಲ್ಲಿ ಕುಕನು ಪರೀಕ್ಷಿತನಿಗೆ ಹೇಳಿದ ಭಾಗವತದೊಳಗಣ ಪ್ರಹ್ಲಾದಚರಿತವು ವರ್ಣಿತವಾಗಿದೆ. ಗ್ರಂಥದ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಕವಿ ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ-

ಹೊಸಕುಸುಮಪರಿಮಳವನಳೆ ಭುಂ | ಜಿಸುವನೊಲು ಜೀಮೂತನಾದಗ |
 ಕೆನೆಯೆ ತಿಖಿ ಕುಣಿವನೊಲು ನೈದಿಲ ಮುಗುಳು ಚಂದ್ರಮನ ||
 ಮುಸುಡನೀಕ್ಷಿಸುವಂತೆ ಬೆಲ್ಲದ | ರಸವ ಡಗೆಕತ್ತಿದವ ಸವಿವನೊ |
 ಲೆನವುದೀಹರಿಭಕ್ತಿಸಾರದ ಮಖವು ಕೇಳರಗೆ ||

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ನರಸಿಂಹಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಗಣಪತಿ, ಸರಸ್ವತಿ, ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣ, ನಂಜುಂಡ ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಗ್ರಂಥಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಪ್ರತಿಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಗದ್ಯವಿದೆ-

ಇದು ವಿನಮದರವಿಂದಭವವುರಂದರಾದಿಬೃಂದಾರಕಬೃಂದಬಂಧುರಮೌಳಿಘಟಿತ ಮಣಿಪ್ರಭಾನೀರಾಜಿಶ್ರೀಮುಕುಂದಚರಣಾರವಿಂದಸೇವಾಪ್ರಭಾವಸಮಾಸಾದಿತಕವಿ ತಾವೈಭವ ಶ್ರೀನರಹರಿಕವಿವಿರಚಿತಕರ್ಣಾಟಕಪ್ರಹ್ಲಾದಚರಿತ್ಯೊಳ್.

ಈಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ-

ಹಿರಣ್ಯಕಶಿಪುಪ್ರಹ್ಲಾದರ ಸಂವಾದ

ಆದೊಡಲೆಪ್ರಹ್ಲಾದ ಕೇಳೈ | ಒಂದಿ ಮುಚ್ಚಿದ ಕೇಡವಾಮಧು |
 ಸೂದನನ ನಂಬದಿರು ತಿಮಿರದ ರವಿಯ ಸಖತನದ ||
 ಗಾದೆಯಹುದಂತ್ಯದಲಿ ನಮ್ಮೊಳು | ವಾದಿಸದೆ ಬಿಡ: ಬೇಗದಲಿ ಲ |
 ಕ್ಷೀಣವನನೆಂದಸುರ ಬೋಧಿಸಿದನು ಕುಮಾರಂಗೆ ||
 ಅಱಸುತಿಹ ಲತೆ ಕಾಲ ತೊಡಕಲು | ಹಱಿದು ಬಿಸುಡುವರುಂಟೆ ಸಿರಿ ೩ರ |
 ಲಱಿದಱಿದು ಪದದೊದೆದು ನೂಕುವರುಂಟೆ ಹಸಿದಿರಲು ||
 ಕರೆದು ಕ್ಷೀರಾನ್ನವನು ಬಡಿಸಲು ಹೊಟಗೆ ಸೂಸುವರುಂಟೆ ಸಿರಿಧರ |
 ಸ್ಮರಣೆ ಬಾಯಿಗೆ ಬರಲು ನಾನದನೆಂತು ಬಿಡಲೆಂದ ||

ಶೈಕವ

ಹಿಡಿದು ಬಿಸಿಬಿಸಿನೀರನೆಣೆಯಲು | ನುಡಿಯಲಷ್ಟ'ಯೆ ತನ್ನೊಳಗೆ ಕಂ |
 ಗೆಡುತ ನಸುನೊಪ್ಪಾಗಿ ಬೀಳುತ ಹಸದಬಲು ವೊಲೆಯ ||
 ಕೊಡದೆ ದೃಷ್ಟಿಯ ಮಂತ್ರಿಸುತ ಕ | ಪ್ಪಿಡುತ ನೆಜ್ಜೆಯ ಮುಟ್ಟುಹಿ ತೊಪಿರಿ |
 ದೊಡನೆ ತೊಟ್ಟೆಲ ತೂಗುತಿಹರೀಮರುಳುನರರೆಂದ ||
 ನಿಜ್ಜ ಮಲದೊಳು ಹೊರಳ ಮಗ್ಗುಲೊ | ಉಜ್ಜೆ ಹೊಯ್ದುರುವೆಗಳ ಬಲುಬಲು |
 ಗೋಚ್ಚೆನಾತವ ಸೈರಿಸದೆ ಕೊಕ್ಕುರಿಸಿ ಕೈಕಾಲ ||
 ಬೆಚ್ಚಿ ಬೆದಲುತ ಹಸಿದು ಚರಣವ | ಕಚ್ಚಿ ಹೀರುತ ಬೇವುದೀಪರಿ |
 ಹುಚ್ಚರೈ ಸಂಸಾರಸುಖವೆಂದೆಂಬರಕಟೆಂದ ||

ಯೌವನ

ಮೇಲೆ ಪ್ರಾಯಕನಾಗಿ ಕೂಸನ | ಕೋಲ ಗಾಯಕೆ ತಲ್ಲಣಿಸಿ ಪರ |
 ರಾಲಯಂಗಳ ಹೊಕ್ಕು ಬವಣೆಗೆ ಬಂದು ನಾರಿಯರ ||
 ವೇಳಗಳನೇ ಕಾದು ಹೊಟ್ಟೆಗೆ | ಕೂಟ ಕಾಣದೆ ಹಸಿದು ಚಿಂತಿಸಿ |
 ಗೋಳಡುತಲಿಪನಿರುಳುಹಗಲೆವ್ವನದೊಳಂತೆಂದ ||

ವಾರ್ಧಕ್ಯ

ಉದುರಿ ಹಲು ಬೆನ್ನುಟ್ಟಾಗಿ ಕೈಕಾ | ಲುಡುಗಿ ಚುಸ್ತಕ ನಡುಗಿ ರೋಗದ |
 ಸದಮದದ ಬಲೆಯೊಳಗೆ ಬಿದ್ದತಿಕೆಮ್ಮಿ ಕೆಕ್ಕುರಿಸಿ ||
 ಎದೆಯೊಡೆದು ಕಂಗೆಟ್ಟು ಗೋಳ | ಟೊದಲುತೀಪರಿ ನರನು ವೃದ್ಧಾ |
 ವ್ಯದೊಳು ಬಿದ್ದಿಹನಕಟೆ ಸುಡುಸುಡು ಬದುಕು ಬೇಡೆಂದ ||

ಅವಸಾನಕಾಲ

ಇತ್ತ ರೋಗದವಸ್ಥೆ ಬಟ್ಟಿಕಿ | ನ್ನತ್ತ ಸಾಲಿಗರುಟ್ಟುಬೆ ಸತಿಸುತ |
 ಮಿತ್ರರುಗಳೇನುಂಟು ಧನ ಹೇಟಿಬ ನಿಷ್ಕುರತೆ ||
 ಎತ್ತಿ ನಾವೇರರುಗಳ ಕುಡಿಸುವ | ರುತ್ತರದ ಬೊಬ್ಬಾಟ ಯಮನವ |
 ರೊತ್ತರದ ಬಲುಭೀತಿ ಮರಣಕೆ ಸಮತೆಗೊಡದೆಂದ ||
 ಬಿದ್ದು ನಾಲಗೆ ಬಾಯ ಬಸಳೆಗ | ಳಿದ್ದು ನಡೆನುಡಿಯಡಗಿ ಮುನೆಯು |
 ಹೊದ್ದಿ ನೆಟ್ಟಿ ಮುಕ್ಕುರಿಕಿ ಕರಚರಣಗಳ ನರ ಸೇದಿ ||

ಬದ್ಧಕೊಂಡತಿವೊರೆದು ಹಲುಗಡಿ | ದದ್ದು ಕಣ್ಣುಗಳುಸಿರು ಭೋರಿ |
 ಟ್ಪುದ್ದ ಕೇಬುತಲಿಹನು ನರನೀಪರಿಯ ಮರಣದಲಿ ||

ಪ್ರಿಯರು

ಮನುಮತನ ಮನೆಗೆಣೆಗಳೋ ಮುನಿ | ಜನದ ಚಿತ್ತಾಂಬುಧಿಯ ಕಲಕಲು |
 ಜನಿಸಿದಾನೆಗಳೋ ವಿಚಾರಿಸಲರಿದು ಯೋಗಿಗಳ ||

ಮನವನೊಡೆಹೊಯ್ದುಸಿಗಳೋ ಸುರ | ವನಿತೆಯರುಗಳೊ ವಿಟರ ಭಾಗ್ಯದ |
 ವನವೊ ವರ್ಣಿಸಬಲ್ಲ ಕವಿಯಾರರನ ಕೇಳೆಂದ ||

ವೆಂಕಕವಿ. ಸು. 1650.

ಈತನು ವೆಂಕಟೇಶ್ವರಪ್ರಬಂಧವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕವಿ; ಸಿಂಗವಭಟ್ಟನ ಮಗನು. “ಹರಿ ಕೋಟೆಬೆಟ್ಟದೊಳೆ ನಿಂದಂ ಕೋಟೆರಾಯಾಖ್ಯೆಯಿಂ” ಎಂದು ಆಶ್ವಾಸಗಳ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿರುವುದರಿಂದಲೂ ಬೆಟ್ಟದಕೋಟೆರಾಯನ ಸ್ತುತಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿರುವುದರಿಂದಲೂ ಕವಿ ಬೆಟ್ಟದಕೋಟೆಯವನೆಂದೂ ಗ್ರಂಥವು ಅಲ್ಲಿಯ ದೇವರವಿಷಯವಾದುದೆಂದೂ ತೋರುತ್ತದೆ. ಗುಂಡಲಪೇಟೆ ತಾಲ್ಲೂಕಿನಲ್ಲಿರುವ ಹಿಮವದ್ದೋ ಪಾಲಸ್ವಾಮಿಬೆಟ್ಟದ ಪ್ರಾಂತಕ್ಕೆ ಬೆಟ್ಟದಕೋಟೆಯೆಂದು ಪೂರ್ವದ ಹೆಸರು. ಕವಿಯ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1650 ಆಗಿರಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ತನ್ನ ಕವಿತೆಯವಿಷಯವಾಗಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ—

ಧೀಮಂತಂ ಕವಿವೆಂಕನಾತನ ವರ್ಣಿಸೌಧಿಪ್ರಭಾವಂ ಮಹಾ |

ಭೂಮಿಾಭ್ಯುತ್ಥಯಲ್ಲಿ ನೂತ್ನ ಕವಿತಾವಿಖ್ಯಾತಿ ವಿದ್ವಾಂಸರಿಂ ||

ಮಾಮಾಸ್ತೋತ್ರತೆವೆತ್ತು ಲೋಕದೆ ನೆಗಟ್ಟತ್ತಾ ಸುಧಾಧಾರೆವೋಲ |

ಈತನ ಗ್ರಂಥ

ವೆಂಕಟೇಶ್ವರಪ್ರಬಂಧ.

ಇದು ಚಂಪೂರೂಪವಾಗಿದೆ; ಬೆಟ್ಟದಕೋಟೆಯ ವೆಂಕಟೇಶ್ವರ ಸ್ವಾಮಿಯ ವಿಷಯವಾದ ಗ್ರಂಥವು. ನಮಗೆ ದೊರೆತ ಪ್ರತಿ ಅಸಮಗ್ರ.

ಈ ಗ್ರಂಥದ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಕವಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ—

ಈಕೃತಿ ಧಾತ್ರಿಗಲಂಕೃತಿ | ಮಾಕವಿಗಳ ಮನದ ಗೆಲವಿನಾಕಾರಂ ತಾಂ |

ಲೋಕದ ಸಂತೋಷಂ ಸುವಿ | ವೇಕಿಗಳಿಷ್ಟಾಥ್ಯ ಸಿದ್ಧಿ ಧರಣೀತಳದೊಳ್ ||

ಅಶ್ವಾಸಗಳ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಗದ್ಯವಿದೆ--

ಇದು ಸಕಲಸುರನಿಕರಮಕುಟಘಟಿತಮಣಿಗಣಕಿರಣಪಟಲದೀಪಿತಚರಣಕಮ
ಲಲಕ್ಷ್ಮೀವಲ್ಲಭಪಾದಭಕ್ತಿಯುಕ್ತ ಸುಕವಿವೆಂಕಕಚಿತನೆಂಕಚೀಶಪ್ರಬಂಧದೊಳ್.

ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ—
ಪಟ್ಟಣ.

ಶ್ರೀಕರಗೋಪುರಮತಿಶೋ | ಭಾಕರಗೋತ್ರಾಂಗನಾಂಘ್ರಿಸೂಪುರಮೆನೆ ಚಾ |
ವಿೂಕರಮಯಕೋಟಾವೃತ | ದಾಕೃತಿಪುರಮೆಸೆದುದಿಂದ್ರಪುರಮಂ ನಗುತುಂ ||

ಉದ್ಯಾನ

ವನಲಕ್ಷ್ಮೀರಮಣೀಯನಾಭಿಯೊ ಸಮಂತುದ್ಯಾನಮೆಂದೆಂಬ ಮಾ |
ನಿನಿ ತಾಂ ನಕ್ಕೊಡೆ ತೋರ್ಪ ಬಾಯೆದ್ದಿಷ್ಟಿಯೊ ಮೇಣಾರಾಮರಾಮಾವಲೋ ||
ಕನಲೀಲಾಸ್ವದಮಾದ ದರ್ಪಣವೂ ಪೇಟಿಂತೆಂದೆಂದಿನಂ ರಾಜಿಕುಂ |
ಘನಕಾಸಾರನುದೂರ್ವಿಪುಷ್ಪಲತಿಕಾಸಾರಂ ಸ್ಪುರಕ್ಕೇಸರಂ ||
ವಿಕಚವನೇರುಹಾವಳಿಗೆ ಹಾವಳಿಗೆಯ್ತಳಿರಾಜಿ ರಾಜಿಸಾ |
ಸುಕಲಿತದಾಡಿವಿೂಫಲಮನುರ್ಬುತೆ ದಾಡೆಗಳುಳ್ಳ ಚಂಡುವಿಂ ||
ಸುಕರಸುಪಕ್ಷವತ್ಸಲದ ಸತ್ಕದಳೇವನಕೈದಿ ಭುಂಜಿಸಾ |
ಶುಕತತಿ ಪಾಡುತುಂ ಗಟವುತುಂ ಮದನಾ ಕಲಿಯಾಗಿರೆಂಬುವೈ ||
ತೊಳಗುವ ವೂಗೊಳಂ ಕೊಳದೊಳಾಡುವ ಹಂಸೆ ಹಂಸೆಯಾ |
ಕಳರುತಿರಂಜನಂ ಜನಮನೋಹರಕೃತ್ಸುಮರಾಜಿ ರಾಜಿಸಿ ||
ರ್ಪಳಿಕುಳುಂಕೃತಂ ಕೃತಕಶೈಲಮಣಿದ್ಯುತಿಶೋಭಿ ಶೋಭನಂ |
ಗಳಮಯಮಾಗಿ ಮಾಗಿದ ಫಲಾಳಿ ವಿಜೃಂಭಿಸೆ ತೋರ್ಪುದಾವನಂ 1 ||

ಕಾಡು.

ಶುಂಡಾದಂಡಮನೆತ್ತಿಯೊರ್ವೆ ಪರಿಯುತ್ತುಂ ಪ್ರೋಚ್ಚಿಲಾತಾಡನೋ |
ದ್ದಂಡಾರಾವಕೆ ಬೆರ್ಜುತುಂ ಸರಸಿಯೊಳ್ ಪೊಕ್ಕಬ್ಬಷಂಡಂಗಳಂ ||

1 ಈ 3 ಪದ್ಯಗಳು ಅಶ್ವಾಸವು ಮುಗಿದಮೇಲೆ ಒಂದು ಬಿಡುಬಿಡಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆ
ದಿವೆ. ಈ ಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ಸೇರಿದುವೋ ಅಲ್ಲವೋ ಎಂದು ಸಂದೇಹವಾಗಿದೆ.

ಕಂಡಾಘ್ರಾಣಿಸಿ ಕಿಲ್ಲು ಕಿಲ್ಲು ಬಿಸುಡುತ್ತುಂ ತಾಯೊಡಲೊಂಕಿನಿಂ |
 ದಿಂಡೆದ್ದಾಡುತೆ ಹಸ್ತಿಪೋತತಿಯಿರ್ಕುಂ ನೋಡೆ ಕಾಂತಾರದೊಳ್ ||
 ಘನರೋಷಾಗ್ನಿಯ ಕೊವುಳ ಪರ್ವೆ ಮುಸುಗುಟ್ಟುತ್ತುಂ ಮಹೀರಂಗನುಂ |
 ಕೊನೆಗಾಲಿಂ ಕೆರೆಯುತ್ತೆ ಕೊಂಬಿಡುತೆ ಕಿಗ್ಗಣ್ಣೆ ಕ್ಕುತುಂ ಶೃಂಗತಾ ||
 ಡನಸಾಶ್ಚರ್ಯ ಖಣತ್ಕೃತಿಧ್ವನಿಯಗುವಾಲ್ ಕೆರಳ್ವದ್ರಿಗಳ್ |
 ಕಿನಿಸಿಂ ತಾಂಗುವನೋಲ್ ಪಳಂಚಿದುವು ಕೋಣಂಗಳ್ ವನೀಮಧ್ಯದೊಳ್ ||

ನಾಗರಸ. ಸು. 1650.

ಈತನು ಭಗವದ್ಗೀತೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕವಿ; ಕಾಶ್ಯಪಗೋತ್ರದವನು; ವಿಶ್ವೇಶ್ವರನ ಮಗನು; ಶಂಕರಗುರುವಿನ ಶಿಷ್ಯನು. 'ಪಂಡರಿವರದವಿಟ್ಟಲರಾಯ ರಕ್ಷಿಪುದು' ಎಂಬುದರಿಂದ ಈತನು ಪಂಡ ರಾಪುರದ ವಿಟ್ಟಲದೇವರ ಭಕ್ತನೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ; ಆ ಪ್ರಾಂತದವನೂ ಗಿದ್ದರೂ ಇರಬಹುದು. ಇವನು ಸುಮಾರು 1650 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಭಗವದ್ಗೀತೆ.

ಇದು ಭಾಮಿನೀಪಟ್ಟದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಅಧ್ಯಾಯ 19, ಪದ್ಯ 737. ಭಗವದ್ಗೀತೆಯ ಪ್ರತಿಶ್ಲೋಕದ ಅರ್ಥವನ್ನೂ ಒಂದೊಂದು ಪಟ್ಟದಿಯಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಿರುವಂತೆ "ಗೀತೆಯರ್ಥವನ್ನೈದೆ ಪದಕೊಂದೊಂದು ಗ್ರಂಥವ ಸಾಧ ಕರು ತಿಳಿವಂತೆ ಕನ್ನಡದಿಂದೆ ರಚಿಸಿದೆನು" ಎಂಬ ಪದ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿ ದ್ದಾನೆ. ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ರಾಮನ ಸ್ತುತಿಯೂ, ಪಂಡರಿವರದವಿಟ್ಟಲ ರಾಯನ ಸ್ತುತಿಯೂ ಇವೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ--

ಹಱಿಯ ವಸ್ತ್ರಂಗಳನುಟಿದು ಹೊಸ | ಕೆಲವುನಸ್ತ್ರಂಗಳನು ಹೊವೆನಂ |

ತಿಳಿಯ ಭೋಗದದೃಷ್ಟಿ ತೀರಲು ಜೀವನೀತನುವ ||

ಕಬಚಿ ಹೊಸತಾದನ್ಯವಕ ತನುಗಳನು ತಂನೈದುತ್ತಿಹನು ನಿಜ |

ತಿಳಿಯೆ ದೇಹಭ್ರಮಣೆ ಕೆಡುವುದು ಪಾರ್ಥ ಕೇಳಿಂದ || 1
 ನಿತ್ಯನಾತ್ಮನು ಸರ್ವಗತನ | ತ್ಕೃತ್ಯಮನು ತಾನಜಲನದಲಿಂ |
 ಸುಸ್ಥಿರನು ತಾನಾದಕಾರಣ ಕಡಿವೊಡಳವಲ್ಲ ||
 ಮತ್ತೆ ಸುಡಲಳವಲ್ಲ ನೀರಿನ | ಲೋತ್ತಿ ನನೆಯಿಸಬಾರದೋಣಗಿಸಿ |
 ಸತ್ವಗುಂದಿಸಬಾರದೈ ಕಲಿಪಾರ್ಥ ಕೇಳಿಂದ || 2
 ಆವುದಾವುದನುತ್ತಮರು ನಿ | ತ್ಯಾವಳಿಯೊಳಾಚರಿಪರದನೇ |
 ತಾವು ಬಿಡದಾಚರಿಸುವರು ಮಾನವರು ಮುದದಿಂದ ||
 ಆವನುತ್ತಮವುರುಷ ತಾ ಬಲಿ | ಕಾವ ಮತದಲಿ ನಡೆಯುತಿಹನದ |
 ಭಾವಿಸುತ ಮನುಜರುಗಳನುವರ್ತಿಸುತಲಿಹರೆಂದ || 3
 ತಂದೆ ನೀನು ಜರಾಚರಂಗಳೆ | ಗಿಂದು ಲೋಕಕೆ ಪೂಜ್ಯಗುರುವರ |
 ಬಂಧು ನೀ ಶ್ರೈಲೋಕ್ಯದೊಳಗಪ್ರತಿಮನಹ ನಿನಗೆ ||
 ಇಂದು ಸಮನಿಲ್ಲಾಗಿನೆಜಿ ನಿ | ನ್ನಿಂದಧಿಕನಿನ್ನಾವನುಂಟು ಮು |
 ಕುಂದ ನಿನ್ನಿಂ ಪಿರಿದು ಮತ್ತೊಂದಿಲ್ಲ ಕೇಳಿಂದ ||

ಹಿರಿಯೂರುರಂಗ. ಸು. 1650

ಈತನು ಪಂಪಾವಿರೂಪಾಕ್ಷಶತಕವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕವಿಯೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. 'ವರದಹಿರಿಯಪುರೀಶಪದತಾಮ ರಸಮಧುಕರ' ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ 'ವರಕವೀಶ್ವರರಂಗನಾತ್ಮ ಜ' ಎಂಬುದರಿಂದ ಇವನ ತಂದೆಯೂ ಕವಿಯಾಗಿದ್ದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಕವಿಯ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1650 ಆಗಿರಬಹುದು. ಇವನು ಅಂಬಿಕಾ

-
- 1 ವಾಸಾಂಸಿ ಜೀರ್ಣಾನಿಯಥಾವಿಹಾಯ ನವಾನಿ ಗೃಹ್ಣಾತಿ ನರೋಪರಾಣಿ | ತಥಾ ಶರೀರಾಣಿ ವಿಹಾಯ ಜೀರ್ಣಾನ್ಯನ್ಯಾನಿ ಸಂಯಾತಿ ನವಾನಿ ದೇಹೀ ||
  - 2 ಅಚ್ಛೇದ್ಯೋಯಮದಾಹ್ಯೋಯಮಕ್ಲೇದ್ಯೋಶೋಷ್ಯ ಏವ ಚ | ನಿತ್ಯಸರ್ವಗತಸ್ಥಾನುರಜಲೋಯಂ ಸನಾತನಃ ||
  - 3 ಯದ್ಯದಾಚರತಿ ಶ್ರೇಷ್ಠಸ್ತತ್ತದೇವೇತರೋ ಜನಃ | ಸ ಯತ್ಕ್ರಮಾಣಂ ಕುರುತೇ ಲೋಕಸ್ತದನುವರ್ತತೇ ||
  - 4 ಪಿತಾಸಿ ಲೋಕಸ್ಯ ಚರಾಚರಸ್ಯ ತ್ವಮಸ್ಯ ಪೂಜ್ಯಶ್ಚ ಗುರುರ್ಗರಿಯಾಣ || ನ ತ್ವತ್ಸಂಪೋಸ್ತ್ಯಭ್ಯಧಿಕಃ ಕುತೋನೋ ಲೋಕತ್ರಯೇಷ್ಯಪ್ರತಿಮಪ್ರಭಾವ ||

ವಿಜಯವನ್ನು ಬರೆದ ಬಬ್ಬೂರುರಂಗನ (ಸು. 1750) ಪೂರ್ವಿಕನಾಗಿ ರಬಹುದೋ ಏನೋ ತಿಳಿಯದು.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಪಂಪಾವಿರೂಪಾಕ್ಷ ಶತಕ

ಇದು ಭಾಮಿನೀಪಟ್ಟದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಪದ್ಯ 108, ಪ್ರತಿಪದ್ಯವೂ ಪಂಪಾವಿರೂಪಾಕ್ಷ ಎಂದು ಮುಗಿಯುತ್ತದೆ; ಪಂಪಾವಿರೂಪಾಕ್ಷಸ್ತುತಿರೂ ಪಭಕ್ತಿಪ್ರಧಾನವಾದ ಗ್ರಂಥ. ಕೊನೆಯ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಅನುಪ್ರಾಸಾದಿಶಬ್ದ ಚಿತ್ರಗಳು ಉಪಯೋಗಿಸಿವೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಕಂಡೆನ್ನೆಯ ಕಲ್ಪತರುವನ | ಖಂಡಿತೈಶ್ವರ್ಯವನು ಸುಧೆಯನು |

ಕಂಡೆ ಪರಮಾನಂದವಾರ್ಧಿಯ ನೆನ್ನ ದೃಷ್ಟಿಯಲಿ ||

ಕಂಡೆ ಚಿಂತಾಮಣಿಯ ಪರಮನ | ಕಂಡೆನಾಭವಭವದ ಪಾಪವ |

ಖಂಡಿಸುವ ಶಿವಕರನಲೆಪಂಪಾವಿರೂಪಾಕ್ಷ ||

ಬಲದ ಭಕ್ತಿಯೊಳಾನು ನಿಮ್ಮನು | ನಲಿದು ಪೂಜಿಸೆನೆಂದೊಡೀಮನ

ಹಲವುಕಡೆಗೆಕಸುತ ದುರಾಶಾಪಾಶದೊಳು ಸಿಲುಕಿ ||

ಕಲಕುತಿದೆ ಮತಿ ನಿಲುಕದಿದೆಯೆನ | ಗೊಲಿದು ನಿಶ್ಚಲಚಿತ್ತವನು ನೆಲೆ |

ಗೋಳಿಸಿ ರಕ್ಷಿಪುದೆನ್ನೆನೆಲೆಪಂಪಾವಿರೂಪಾಕ್ಷ ||

ತಿಮ್ಮರಸ ಸು. 1650

ಈತನು ಮಾರ್ಕಂಡೇಯರಾಮಾಯಣವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕವಿ; ಭಾರದ್ವಾಜಗೋತ್ರದವನು, ಅಶ್ವಲಾಯನಸೂತ್ರದವನು, ಪುಗ್ವೇದಿ, ಕನ್ನಡಿಗವಂಶದವನು; ಇವನ ತಂದೆ ಪಾಲ್ಕುರಿಕೆಯ ಕರಣಕಬುಳ್ಯರಪ್ಪ. ತನ್ನ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಯದುಗಿರಿ (ಮೇಲುಗೋಟೆ) ನಾರಾಯಣದೇವರ ಅಂಕಿತದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. 'ಕವಿಬಾಹರಾಯಣನ ವಾದಾಂಭೋಜಮಕರಂದಭ್ರಮರ' ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಸುಮಾರು 1650 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸುತ್ತೇವೆ.

ತನ್ನ ಕವಿತಾಚಾತುರಿಯನ್ನು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ-
ಭರಿತಲಾವಣ್ಯಾಂಗದಂತೆ ಬಂಧಂ ಸುಧಾ |

ಕರನಂತಿರಮೃತಬಂಧುರಕಲಾಲಕ್ಷಣಂ |

ಸುರುಚಿರಾಲಂಕಾರಗೀರ್ವಾಣಗಾಢದಂತಂಭವನಂತೆ ಭಾವಂ ||

ಪರಿಮಳದಿ ಬರ್ಪ ತಣ್ಣೆಲರ ದಟ್ಟಡಿಯಂತೆ |

ಪರಿಯಾಯಮಾಗಂ ಸುಜನರಂತೆ ಶಬ್ದವಿ |

ಸ್ತರ . . . . . ಶ್ರುತಿಜಮತ್ಕೃತಿ ಧರಾತಳದೊಳು ||

ಕಾಂತೆಯಕ್ಕೃತಿ ನೇಹದಂತೆ ತಂಗಾಳಿಯಂತೆಸೆವ ನೆಪ್ಪೆದಿಂಗಳಂತೆ ಕಾಲೋ ಚಿತದಸಂತುಷ್ಟಿಯಂತೆ ಸಕ್ಕರೆಜೇನುವೆರಸಿದ ಸವಿಸುಂತೆನ್ನ ಮೆಲ್ಲುಡಿಗಳು.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ.

ವಾರ್ಕಂಡೇಯ ರಾಮಾಯಣ.

ಇದು ವಾರ್ಧಕಪಟ್ಟದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ. ನಮಗೆ ದೊರೆತ ಅಸಮ ಗ್ರಂಥಿಯಲ್ಲಿ ಸಂಧಿ 30, ಸುಮಾರು 1500 ಪದ್ಯಗಳು ಇವೆ. ಇದರೊಳಗೆ ಯುಧಿಷ್ಠಿರನಿಗೆ ವಾರ್ಕಂಡೇಯನು ಹೇಳಿದ ರಾಮಾಯಣದ ಕಥೆಯನ್ನು ಕವಿ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಗಣೇಶಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಯದುಗಿರಿನಾರಾಯಣ, ಯದುಗಿರಿನರಸಿಂಹ, ಬ್ರಹ್ಮ, ಸರಸ್ವತಿ, ಈಶ್ವರ, ಅಂಜನೇಯ, ವಾಲ್ಮೀಕಿ ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಯಮಕ, ಪ್ರಾಸ, ವರ್ಣಾವೃತ್ತಿ ಇವುಗಳನ್ನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಇದರಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ-

ಕಾಡು.

ಸೋಮಸಂಚಾರಮಿದುರ್ವಂ ನಭಸ್ಥಳಮಲ್ಲು |

ಸೋಮೋದ್ಯವಸ್ಥಾನಮೆನಿಸಿ ಮಾನಸಮಲ್ಲು |

ಸೋಮಕ್ಷಯಂ ತಾನೆನಿಸಿ ರಾಹುವಲ್ಲು ಭುವನಂ ನೋಡೆ ಭುವನಮಲ್ಲು ||

ಸೋಮಾಶ್ರಯಮದಾಗಿ ಸೋಮಧರನತ್ತೆನಿಸಿ |

ಸೋಮನುಕ್ತಮಶಾಂತಿಗುಣ ತನ್ನೊಳೊಪ್ಪಿರ್ಮು |

ಸೋಮನತ್ತೆಂದೆನಿಸಿ ಸೋಮಾಭಿರಾಮದಿಂ ಕಾನನಂ ಕಣ್ಣೆನೆದುದು ||

ಹಲಸು

ಉಸಿರದೋರಂತೆ ಪುರುಷಾರ್ಥಮಂ ಮಾಡಿ ಸಂ |
 ತಸಗೈವ ಸತ್ತುರುಷರಂತೆ ಬಹಿರಂಗದೊಳ್ |
 ಪಸರಿಸಿದ ಮೃದುಕಂಟಕಂಗಳೆಂ ಹೃದಯದೊಳ್ ತವೆ ತೀವಿ ಕಟ್ಟಿನಿದಿನ ||
 ಮಿಸುನಿಯೊರೆಯುರುಳಿಗಳನಾಂತು ಮಘಮಘಿಸುತೆ |
 ಣ್ಣೆಸೆಗಳಂ ಪಕ್ಕಫಲಭಾರದಿಂ ಚಡಿದು ಶೋ |
 ಭಿಸುವ ಮಂಜುಳಬಕ್ಕೆವಲಸುಗಳ ಸಾಲು ಕಣ್ಣೆಸೆದಿದುರ್ವಾಬನದೊಳು ||

ದಾಳಿಂಬ

ಪೊಡವಧರದಿಂ ಪುಟ್ಟಿದೆವು ಮುನ್ನ ಕಾಶಿನ್ಯ |
 ವಡೆದು ಕಲ್ಲೆ ನಿಸಿಕೊಂಡೆವು ಸಾಣೆಯಿಂದೊಡಲ |
 ಕಸುಶಿಥಿಲಗೈದು ರಂಧ್ರಿಸಿದರೆಂದವನೀರುಹಂಗಳುದರದೊಳು ಜನಿಸಿ ||
 ಕಡುಚೆಲ್ವನಿಂ ಕಾಂತಿವೆತ್ತು ರಸ ತೀವಿ ಕೆಂ |
 ಪಿಡಿದು ಮೃದುವೆನಿಸಿ ಕಟ್ಟಿನಿದಾಗಿಯುಂ ಪಲ್ಲೆ !
 ಪಡಿಗೈವರೆಂದು ಬಾಯ್ವಿಡುವಂತೆ ಪಣ್ಣೆಡಿದ ದಾಡಿಮುಂ ರಂಚಿಸಿದುವು |

ತುಂಗಭದ್ರೆ

ಸುಲಿವ ಸುತ್ತವ ಪತ್ತುವೆತ್ತುವೊತ್ತುವ ಧಳಂ |
 ಧಲರೆನಲು ಪೊಯ್ವ ಮೇಲ್ಪಾಯ್ವ ಸೋಂಕುವ ನೂಂಕು |
 ತೊಳವಂವ ಕೂಡುವಗಲುವ ಸೆಳೆವ ಪೊಳೆವ ತಗುಳುವ ಜಗಟುವಾಟುವೆಲ್ವೆ ||
 ಲಳಿಮಸಗಿ ಪರಿವ ಭೋರ್ಗರೆವ ಘುಳುಘುಳಿಪ ಬೊ |
 ಬ್ಬುಕೆಗಳ ಪೆರ್ದೆರೆಯ ಮಣಿದೆರೆಯ ತುಂತುಣಿಸ |
 ಬೊನೊರೆಯ ಭೀಕರದ ಸೀಕರದ ವರತುಂಗಭದ್ರೆ ಕಣ್ಣೊಳಿಸಿದಳು ||
 ನರೆದಿರೆಗಳೆದುರ್ ಜವ್ವನೆ ಜಡಪ್ರಕೃತಿಯಿ |
 ದುರುತರದ ಸತ್ತಗುಣಸಂಪನ್ನೆ ತನ್ನೊಳೊ |
 ಪ್ಪಿಗೆ ನಿಂತೆ ಭುವನವಿಖ್ಯಾತೆ ಪಾವನೆ ಪರರ ಕೈಬಾಯ್ಗೆ ಬಂದಿಳೆಯೊಳು ||
 ಪರಪೀಡನಂ ತನ್ನೊಳೆದುರ್ ಪಾಪವಿದೂರೆ |
 ಪರಿಕಿಸಲ್ ವಿಷಮೆನಿಸಿಯಮೃತಸ್ವರೂಪೆಯ |
 ಜ್ಞರಿಯೆನೆ ಮನಂಗೊಳಿಸುತಿದರ್ಲನುಪಮತುಂಗಭದ್ರೆ ಮುಕ್ತಿಯ ಸುಮುದ್ರೆ ||

ಋಷ್ಯಮೂಕಪರ್ವತ

ಸಮಚರಣದಿಂ ತ್ರಿಪದಿಯಿಂದೆ ಚೌಪದದಿ ನು |
 ತ್ತಮಷಟ್ಟದಿಗಳಿಂದೆ ಪಲವುದಂಶಕಗಳಿಂ |
 ಸಮುಚಿತಧ್ವನಿಗಳಿಂ ವರಪದಾರ್ಥಗಳಿಂ ಸರಸಕಾವ್ಯಂಗಳಂತೆ ||
 ಸುಮತಿದೂರ್ವಾಸನ. ಋಷಿಶೃಂಗರಮೃದಿಂ |
 ವಿಮಲಶಾಪಸವ್ಯಂದದಂತೆ ನಿರ್ಝರಘೋಷ |
 ದಿ ಮನಂಗೆೊಳಿಸುತಿದುರ್ದಾತ್ರಿವಿಷ್ಟಪದಂತೆ ಋಷ್ಯಮೂಕಾದ್ರಿ ಚೆಲ್ವಿಂ ||

ಕಿಷ್ಕಿಂಧಗಿರಿ

ಹರನಂತೆ ಚಕ್ಷುಶ್ರವಾನೀಕಭೂಷಣಂ | ಹರನಂತೆ ಸಂತತವಾಶೋಭಿತಾಂಗನುಂ |
 ಹರನಂತೆ ನೀಲಕಂಠವಿರಾಜಮಾನನುಂ ಹರನಂತೆ ಸೋಮಧರನುಂ ||
 ಹರನಂತೆ ಗುಹನಂದಿಭೂತಗಣಪರಿವೃತಂ | ಹರನಂತೆ ಗಂಗಾತರಂಗಾವತಂಸನುಂ |
 ಹರನಂತೆ ಶಾಬರಚರಿತ್ರದಿಂ ಕಿಷ್ಕಿಂಧಗಿರಿ ಮನಂಗೆೊಳಿಸಿದು ||

ರಾಮಲಕ್ಷ್ಮಣರು

ಬಿಂಗಸೆಯೊಳಮರಿಚಿದ ಡೊಣೆಗಳಿಂ ಕಣೆಗಳಿಂ |
 ರಂಗುವಡೆದೆಸೆವ ಕಾರ್ಮುಕಗಳಿಂ ಮುಖಗಳಿಂ |
 ಸಂಗಳಿಸಿದಮಳತೇಜಂಗಳಿಂ ಕಂಗಳಿಂ ಪಜ್ಜಳಿಪ ಕಾಂತಿಯಿಂದ ||
 ಮುಂಗೈಯೊಳಿಸೆವ ಬಿಲೊಡೆಗಳಿಂ ಜಡೆಗಳಿಂ |
 ಹಿಂಗದೊಪ್ಪುವ ರಾಜತೇಜದಿಂ ಸಾಜದಿಂ |
 ಪೊಂಗುವುರುತರದ ಲಾವಣ್ಯದಿಂ ಪುಣ್ಯದಿಂ ಕಂಗೆೊಳಿಸಿದರ್ ಕುವರರು ||

ಅಚ್ಯುತದಾಸ. ಸು. 1650

ಈತನು ತುಲನೀವಾಹಾತ್ಮ್ಯವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕವಿ ಎಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ತನ್ನ ಹೆಸರನ್ನು ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿಲ್ಲ. 'ತೋಲಸಿಯ ಖ್ಯಾತಿಯನು ಬಲ್ಲಂತೆ ಹೊಗಳಿದನಚ್ಯುತನದಾಸ' ಎಂದಿರುವುದರಿಂದ ಈ ಹೆಸರನ್ನೇ ಮೇಲೆ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ. "ಶಾಸ್ತ್ರವಣಿಯೆ, ಕಾವ್ಯದ ನೀತಿಯಪ್ಪಿಯೆ, ಅಜ್ಞರಿಗಜ್ಞ" ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1650 ಆಗಿರಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ತುಲಸೀಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ

ಇದು ಭಾಮಿನೀಷಟ್ಪದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ. ನವಗೆ ದೊರೆತ ಅಸಮ ಗ್ರಂಥತಿಯಲ್ಲಿ 66 ಪದ್ಯಗಳಿವೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಒಂದು ಪದ್ಯವನ್ನು ಧರಿಸಿ ಒರೆಯುತ್ತೇವೆ-

ಕೇಳಿದಳು ಬಿನ್ನಹವನಾಸಿರಿ | ಲೋಲಮಾಧವರಾಣಿ ಸಭೆಯಲಿ |
 ಸೂಳುಗಂಕಣಕಡಗಹಸ್ತದಲಭಯವನು ಕೊಡುತ ||
 ಮೇಲೆ ನಾನವತರಿಸಿ ಭಜಿಸುವ | ಲೋಲಮತಿಗಳ ಲೋಚನಾಗ್ರಕೆ |
 ಸಾಲುಗಿಡುವಾಗಹೆಸು ವೂಜಿವುದೆಂದಳಾತುಳಸಿ ||

ಯೋಗೀಂದ್ರ. ಸು. 1650

ಈತನು ಉತ್ತರರಾಮಾಯಣವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕವಿ; ಸುಮಾರು 1650 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಉತ್ತರರಾಮಾಯಣ

ಇದು ಕುಸುಮಷಟ್ಪದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಸಂಧಿ 48. ಇದರಿಂದ ಒಂದು ಪದ್ಯವನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ--

ಉತ್ತಮವೆನಿಪ್ಪುದಿಂ | ತುತ್ತಮಶ್ಲೋಕಚಾ |
 ರಿತ್ರವಿದು ವಾಲ್ಮೀಕಿಮುನಿಪನಿಂದ ||
 ವಿಸ್ತೀರ್ಣವಾಯ್ತದನೆ | ಮತ್ತೆ ಯೋಗೀಂದ್ರಾಪ್ತು |
 ಸುತ್ತಮರು ಮೆಚ್ಚೆ ಕನ್ನಡದಲೊರೆದ ||

ಸೋಮನಾಥ. ಸು. 1650

ಈತನು 'ರುಕ್ಮಾಂಗದಚರಿತೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕವಿ; 'ಮಧ್ಯ ಮುನಿಗೆ ವಂದಿಸುವೆ ; ಎಂಬುದರಿಂದ ಮಾಧ್ವನಾಗಿರಬಹುದು. "ಕನ್ನಡಕವಿಕುಮುದವನಶುಭೋದಯ ಪೂರ್ಣಸೋಮ"

ಎಂದು ತನ್ನನ್ನು ವಿಶೇಷಿಸಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1650 ಆಗಿರಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ.

ರುಕ್ಕಾಂಗದ ಚರಿತೆ.

ಇದು ಸಾಂಗತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಸಂಧಿ 9, ಪದ್ಯ 1154. ಇದರಲ್ಲಿ ಮಾಂಧಾತುವಿಗೆ ವಸಿಷ್ಠನು ಬೋಧಿಸಿದ ಹರಿವಾಸರದ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯವನ್ನು ಕವಿ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಕಥಾಗರ್ಭವನ್ನು ರುಕ್ಕಾಂಗದನು

ಮಾಡುವ ಹರಿದಿನವ್ರತನಿಯಮವು ತಾ | ಖೋಡಿ ಹೊದ್ದದ ಮಾಲ್ಕಿಯಲಿ |
ನಾಡಜಿಯಲು ಪೆತ್ತ ಮಗನ ಶಿರವ ಜೆಂ | ಡಾಡಿದ ಕಥೆಯ ಬಣ್ಣಿಸುವೆ ||

ಎಂಬ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಸೂಚಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಗ್ರಂಥಾರಂಭದಲ್ಲಿ ತೊರವೆಯ ನರಸಿಂಹನ ಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಈಶ್ವರ, ಗಣೇಶ, ಸರಸ್ವತಿ, ರಾಮ, ಬಲರಾಮ, ಕೃಷ್ಣ, ಪರಶುರಾಮ, ವ್ಯಾಸ ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ:--

ಕೊಳ

ಉಲಿವ ಕೋಗಿಲೆಗಳೊಪ್ಪುವ ಗಿಳಿವಿಂಡುಗಳ್ | ಸುಖದಾಡುತಿಹ ಹಂಸೆಗಳು |
ಬಲಿದು ನರ್ತನ ಕೇಕಿ ಜಲಿಸದೊಪ್ಪುವ ಕೋಕ | ಕೊಳನ ಸಂಭ್ರಮವೊಪ್ಪು
ತಿಹುದು ||

ಸೂಳೆಗೇರಿ

ದಾರಿಯೆಡಹುಗಲ್ಲು ನೀರೊಳಗಣ ನಕ್ರ | ವಾರವೆಗಳ ಮುಳ್ಳಿನಂತೆ |
ವಾರಾಂಗನೆಯರ ಕೇರಿಕೇರಿಗಳು ಮ | ಹಾರಭಸದೊಳೊಪ್ಪುತಿಹುವು ||

ಕೈಲಾಸ

ಸಿರದ ಜಡೆಯ ಶೋಭೆ ತರಣೆಸಸಿಯ ತೇಜ | ದರಹಾಸರುಚಿ ದೇಹಕಾಂತಿ |
ಗಿರಿಜೆಯಪಾಂಗದೀಧಿತಿ ಗಿರಿಜೇಶನ | ಗಿರಿಯ ಮುಸುಕಿದಂತಿಹುದು ||

ಊಟ

ನೆಲ್ಲಿಯುಕಾಯಿ ಮೂಗಳಿಬೇರೆಳವಪ್ಪ | ಬಿಲ್ಲವತ್ತದಕಾಯಿ ಕಳುಲಿ |
ಚಳ್ಳಿಯಕಾಯರನೂವಲ ಸಾಪಟಿ | ಯೆಲ್ಲವನು ಬಡಿಸಿದರು ||

ವಿಷಯಾಸಕ್ತಿ

ನರೆ ತುಂಬಿ ದಂತ ಸಡಿಲವಾಗಿ ತನು ತಗ್ಗಿ | ಹಿರಿಯರೆಂದೆನಿಸಿ ಕಾತರಿಸಿ |
ತರುಣಿಯರೊಳು ಸುಖಪಡುವೆನೆಂಬುದು ಲೋಕ | ಪರಿಹಾಸಕಲ್ಲವೆ ದಿಟದಿ ||

ಅದಿಯಪ್ಪ. ಸು. 1650

ಈತನು ಧನ್ಯಕುಮಾರಚರಿತೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಜೈನಕವಿ; ಇವನ ತಂದೆ ಶ್ರುತಯತಿಶಿಷ್ಯನಾದ ಮುನಿಯಣ್ಣ, ತಾಯಿ ದೇವರಸಿ, ಅಣ್ಣಂದಿರು ಬ್ರಹ್ಮ, ಚಂದ್ರ, ವಿಜಯಪ್ಪ. ತುಳುದೇಶದ ಗೇರುಸೊಪ್ಪೆಯ ದೂರೆ ಭೈರವರಾಯನ ಗುರುವಾದ ವೀರಸೇನನ ಆಜ್ಞಾನುಸಾರವಾಗಿ ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಚಂದ್ರಕೀರ್ತಿಯ ಮಗನಾದ ಪ್ರಭೇಂದುಮುನಿ ಕವಿಯ ಗುರುವಾಗಿದ್ದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಈ ಕವಿ ಸುಮಾರು 1650 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದು.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಧನ್ಯಕುಮಾರಚರಿತೆ

ಇದು ಸಾಂಗತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಬಟ್ಟು ಸುಮಾರು 410 ಪದ್ಯಗಳಿವೆ; ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ವೃತ್ತಗಳೂ ಇವೆ.

ಕಥೆಯ ಸಾರಾಂಶ—ಅವಂತಿಯನಾಡಿನ ಭೋಗಾವತಿಯೆಂಬ ಪುರವನ್ನು ಆಳುತ್ತಿದ್ದ ಪಶುಪಾಲನೆಂಬ ದೊರೆಗೂ ಅವನ ಹೆಂಡತಿ ಪದ್ಮಾಕ್ಷಿಗೂ ಅಕೃತಪುಣ್ಯನೆಂಬ ಒಬ್ಬ ಮಗನು ಹುಟ್ಟಿದನು. ಇವನು ಹುಟ್ಟಿದಂದಿನಿಂದ ತಾಯಿತಂದೆಗಳಿಗೆ ಮಹಾದಾಂಡ್ರ್ಯವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿ ತಂದೆ ಸಾಯಲು ಅಕೃತಪುಣ್ಯನು ಭಿಕ್ಷಾಟನಮಾಡಿಕೊಂಡು ಜೀವಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಬಂಧುಗಳ ಅನಾದರಣೆಯನ್ನು ಸಹಿಸಲಾರದೆ ಮತ್ತೊಂದೂರಿಗೆ ಹೋಗಿ ಬಲಭದ್ರನೆಂಬ ವೈಶ್ಯನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಸೇವಕನಾಗಿರಲು, ಆ ವೈಶ್ಯನ ಮಕ್ಕಳು ಇವನಿಗೆ ಅನುಚಿತಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡುವಂತೆ ಹಿಂಸೆಪಡಿಸಿದುದರಿಂದ ಈ ಹಿಂಸೆಯನ್ನು ತಡೆಯಲಾರದೆ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿದ್ದ ಷಷ್ಠಾಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಮುನಿ

ಸೇವಿಸಿರತನಾಗಿದ್ದು ಮೃತನಾದನು. ಬಳಿಕ ಆದೇಬಲಭದ್ರನಿಗೆ ಧನ್ಯಕುಮಾರನೆಂಬ ಮಗನಾಗಿ ಜನಿಸಿ ಆಸಾಧಾರಣವಾದ ಐಶ್ವರ್ಯವನ್ನೂ ಖ್ಯಾತಿಯನ್ನೂ ಪಡೆದು ತನ್ನ ವಂಶವನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿದನು.

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಜಿನಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಸಿದ್ಧಾಧಿಗಳು, ಪಂಡಿತಮುನಿ, ದೇಸಿಯಗಣದ ಚಂದ್ರಕೀರ್ತಿಯ ಮಗನಾದ ಪ್ರಭೇಂದು ಮುನಿ ಇವರುಗಳನ್ನು ಹೊಗಳಿದ್ದಾನೆ.

ಈಗ್ರಂಥದಿಂದ ಒಂದೆರಡುಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ-
ಮೂಕುತಿ

ಆರುಣೋದಯಕೆ ಮೂಕುತಿಮುತ್ತು ಕೆಂಪಾಗಿ | ಅರಲುಗಣ್ಣಾಲಿಕಪ್ಪಿಂದ |
ಕರೆಡೊಂದುಕಡೆಯ ತೋಪು ಮುಗ್ಧಯೋವಳು | ಗುರುಗಂಜಿಯೆಂದು
ಬಿಸುಟಳು||

ಸೂಳೆಗೇರಿ

ವಿನಯವೊಬ್ಬನಕೂಡೆ ನಯನವೊಬ್ಬನಕೂಡೆ | ಮನವೊಬ್ಬನೊಳರುತಿಹುದು |
ಧನವಿತ್ತಡವನೆ ಮನ್ಮಥನೆಂಬೀವೇಶ್ಯಾ | ಬನದ ಕೇರಿಯ ಪೊಪಮುಟ್ಟು ||
ಸಜ್ಜನರು

ಕರಗೆ ಚಿನ್ನದ ಕಾಂತಿಯರೆಯೆ ಚಂದನಗಂಧ | ಪರಿಮಳ ಪಿರಿವಾಗುವಂತೆ |
ಧರೆಯೊಳು ಸುಜನರು ಕೆಲರು ದುಃಖವ ಮಾಡೆ | ವರಗುಣಗಳನು ತಪ್ಪುವರೇ ||

ಮಾಧವದೇವ. ಸು. 1650

ಈತನು ನರಪಿಂಗಲಿಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಜೈನಕವಿ; ಇವನಿಗೆ ಅರ್ಹದ್ವಾಸ ಎಂಬ ಹೆಸರೂ ಇದ್ದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ತನ್ನ ವಿಷಯವನ್ನು ಈ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ.—

ಪರಮಜಿನೇಂದ್ರನ ಪಾಠಾಂ | ಬುರುಹಾಂಕಿತನರ್ಥಿಯಿಂದ ಮಾಧವದೇವಂ |
ಧರೆಗಜಿವಂತುಟು ನರಪಿಂ | ಗಲಿಯಂ ತಾಂ ಪೇಪ್ಪಿ ಪೊಚ್ಚಪೊಸಗನ್ನಡೊಂ ||
ಯಂತ್ರದೊಳಂ ಮಂತ್ರದೊಳಂ | ತಂತ್ರದೊಳಂ ಗೇಯರಸಸಭಾಮಂಡಲದೊಳಂ!
ಸಂತತ ಶಕುನವಿಚಾರಮ | ನೆಂತುಂ ನೆಹಿ ಪೇಪ್ಪಿಲ್ಲ ಮಾಧವದೇವಂ ||

ಇವನು ಸುಮಾರು 1650 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ.

ನರಪಿಂಗಲಿ

ಇದು ಕಂದದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಶಕುನತಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧ ಪಟ್ಟ ವಿಷಯಗಳು ಹೇಳಿವೆ. ಇದರಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ-

ಕಾಗೆಯ ಗೂಗೆಯ ಶಕುನಮ | ನೇಗೆಯ್ದುಂ ನೋಡಬೇಡ ನೋಡಂತರವೋಳ್ |
ಮೂಗಂಬಧಿರಂಗಲಿಯಲ್ | ಬೇಗಂ ಬರ್ಪಂತೆ ಪೇಚ್ಚಿ ನರಪಿಂಗಲಿಯಂ ||
ತಾರತಿಥಿವಾರವೇಳಿಯ | ನೋರಂತಿರೆ ನೋಡಬೇಡ ಕೋಟಲೆಯಿಂದಂ |
ಮಾರುತಗತಿಪದಮೆಂತೆನೆ | ಸಾರಮಿದಂ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಿ ನರಪಿಂಗಲಿಯೋಳ್ ||
ಉತ್ತಮನೆ ಬಂದು ನುಡಿದೊಡೆಯುತ್ತಮ ಮಧ್ಯಮನೆ ಬಂದು ನುಡಿದೊಡೆ ಮಧ್ಯಂ |
ಮತ್ತೆ ಕನಿಷ್ಠಂ ನುಡಿದೊಡೆ | ಮೃತ್ಯುವೆ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ನುಡಿದಂತಕ್ಕುಂ ||

ಗುಣಚಂದ್ರ. ಸು. 650

ಈತನು ಛಂದಸ್ಸಾರವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಜೈನಕವಿ. ಇವನ ವಿಷಯವಾಗಿ ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಇನ್ನಾವ ಅಂಶವೂ ತಿಳಿವುದಿಲ್ಲ. ಕೇದಾರಭಟ್ಟನ ವೃತ್ತರತ್ನಾಕರವನ್ನು ಬಹಳ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಅನುಸರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಸುಮಾರು 1650 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದು.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ.

ಛಂದಸ್ಸಾರ

ಇದು (1) ಸಂಜ್ಞಾ ಪ್ರಕರಣ, (2) ಮಾತ್ರಾಛಂದೋಲಕ್ಷಣ, (3) ಸಮವೃತ್ತ ಪ್ರಕರಣ, (4) ಸಂಕೀರ್ಣ ಪ್ರಕರಣ, (5) ತಾಳವೃತ್ತಾದಿ ಎಂಬ 5 ಅಧ್ಯಾಯಗಳಾಗಿ ಭಾಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಸಂಕೀರ್ಣಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿ ದಂಡಕ, ಪೋಡಕಮಾತ್ರಾದ್ವಿವಾದ, ಪೋಡಕಮಾತ್ರಾಚತುಷ್ಪಾದ, ವಾದ ವಾದಭಿನ್ನಮಾತ್ರಾದ್ವಿವಾದಿ, ಅರ್ಧಸಮವೃತ್ತ, ವಿಷಮವೃತ್ತ, ಪ್ರಸ್ತಾರ, ನಷ್ಟ, ಉದ್ದಿಷ್ಟ, ಲಗತ್ತಿಯೆ, ಸಂಖ್ಯಾನ ಈ ಅಂಶಗಳು ಹೇಳಿವೆ. ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಜಿನಸ್ತುತಿಯಿದೆ. ಅಧ್ಯಾಯಗಳ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಗದ್ಯವಿದೆ—

ಇತಿ ಶ್ರೀಮದನುಪಮನಿತ್ಯನಿರಂಜನಪರಮಾತ್ಮಾರ್ಹದಾರಾಧನಾಪರಮಾನಂದ ಬಂಧುರ ಗುಣಚಂದ್ರವಿರಚಿತಛಂದಸ್ಸಾರದೋಳ್.

ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವುಭಾಗವನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ—

ಜಿನಸ್ತುತಿ

ಸುತ್ತ್ರವಾದಿಸುವರ್ಣರಾಜಮಕುಟೀಕೋಟೀಘಟೀಪ್ರಜ್ವಲ |
 ದ್ರತ್ನಾಂಶೂಜ್ವಯನಿನ್ನಾಗಾಪ್ರನಿಲಸತ್ಪಾದಾಂಬುಜಾತದ್ವಯಂ ||
 ಭೈತ್ರಂ ಸಂಸೃತಿಸಾಗರಪ್ರವಹದೋಳ್ ಭಕ್ತಗೇ ಕಲ್ಪಾಂಘ್ರಪಂ |
 ನೇತ್ರಾಳಿವ್ರಜಕೀಗೆ ಸಾರಸುಖಮಂ ಸಂತಾಪವಿಜ್ಞೇದಕಂ ||

ಯತಿ

ಗಣನಿಯಮದಿಂದ ಯತಿಯಂ | ಗಣಿಸುವರಾಗಣವು ಕೆಡಲು ಯತಿಯುಂ ಕೆಡುಗುಂ ||
 ಗಣಯತಿಯಿಲ್ಲದ ಕವಿತೆಯು | ತಣೆಪುವುನೇ ವಿಬುಧತತಿಯು ನಿಯಮಸ್ಥಳದೋಳ್ ||

ವಿಧ್ಯಾ

ದಳಗಳೊಳಾದ್ಯಂ ಪಾದಂ | ಮೊಳೆಯಲ್ ತ್ರ್ಯಂಶಾಧ್ಯಮಾಗಿ ಪಞ್ಚಾಖ್ಯಂ |
 ಆಳವಟ್ಟಿತರಾಂಘ್ರಗಳೊಳು | ತಿಳಿ ಗಣಗಳ ನಿಯಮವಿಲ್ಲ ಬುಧಮತದಿಂ ||

ತಾಳ

ಧ್ರುವತಾಳ ಮಟ್ಟತಾಳಂ | ತಿವುಡಂ ರೂಪಕಮುಮಷ್ಟ ರ್ಧ್ಯಂಪೆಯುಮೇಕಂ |
 ತೀವುಗುವಿಂತೇಲುನಿಧಂ | ಸೇವಿಸುವರ ವೃತ್ತಬಂಧರಜನೆಗಳಿಂದಂ ||

ತ್ರಿವುಡೆ

ಪ್ರಾಸಗಳು ಮೂಟಾಗಿ ಲೇಸಿನಿಂ ಬರುತಿರಲು |
 ಮಾಸದೇ ಮಾತ್ರಗಳ ತ್ರಿವುಡೆ ತಾನೊಗೆಗುಂ ||

ಧರಣಿಪಂಡಿತ. ಸು. 1650

ಈತನು ವರಾಂಗನೃಪಚರಿತೆ, ಬಿಜ್ಜಳರಾಯಚರಿತೆ ಇವುಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಜೈನಕವಿ; ಭಾರದ್ವಾಜಗೋತ್ರದವನು; ವಿಷ್ಣುವರ್ಧನಪುರದ “ವರಕುಲಾಗತವೈದ್ಯವಿದ್ಯಾವರಿಣತನು ಪರವೈದ್ಯಕರಿಹರಿ” ಯಾದ ಧರಣಿಪಂಡಿತನ ವೌತ್ರನು; ಸದ್ಗುಣಪಂಡಿತನ ಪುತ್ರನು. “ವಿಷುವರ್ಧನಪುರದ ಪಾರ್ಶ್ವಜಿನೇಂದ್ರಚಂದ್ರನ ಚರಣವಾರಿಜಭೃಂಗ” ಎಂಥ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ

ಈತನು ಸುಮಾರು 1650 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿ ರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸುತ್ತೇವೆ. ಪೂರ್ವಕವಿಗಳನ್ನು ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದಾನೆ—

ವಿನುತಕವಿವರನೇಮಿಷಂದ್ರನು | ಘನಕವೀಶ್ವರನೆನಿಸ ಹೊನ್ನನು |
 ಸನುನಯದ ಕವಿ ರನ್ನ ಕರ್ಣಾನಂದರಸಕವಿತಾ ||
 ಧನಿಕ ಹಂಪನು ನಾಗವರ್ಮಾ | ದ್ವನುಪಮಿತಕವಿಗಳನು ನುತಿಸುವೆ |
 ಮನಕೆ ಬಂದಂತೆನೆಗೆ ಕವಿತಾವರವ ಕೊಡಲೆಂದು ||

ಇವನ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ

I. ವರಾಂಗನೃಪ ಚರಿತೆ

ಇದು ಭಾಮಿನೀಷಟ್ಟದಿಯಲ್ಲಿದೆ. ನನುಗೆ ದೊರೆತ ಅಸಮಗ್ರಪ್ರತಿ ಯಲ್ಲಿ 8 ಅಷ್ಟಾಸಗಳಿವೆ. ಪೂರ್ವದ ಮುನೀಶ್ವರರು ಹೇಳಿದ ಈ ಕಥೆಯನ್ನು ತಾನು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ರಚಿಸಿದಂತೆ ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಪಾರ್ಶ್ವಜಿನನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಬಳಿಕ ಸಿದ್ದಾಧಿಗಳು, ಸರಸ್ವತಿ, ಗಣಧರರು, ಪದ್ಮಾವತಿ ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿ ಅನಂತರ ಕೊಂಡಕುಂದ ನಿಂದ ಅಕಲಂಕನವರೆಗೆ 1 ಗುರುಗಳನ್ನು ಹೊಗಳಿದ್ದಾನೆ.

2 ಬಿಜ್ಜಳರಾಯ ಚರಿತೆ

ಇದು ಸಾಂಗತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಸಂಧಿ 12, ಪದ್ಯ 1239². ಇದರಲ್ಲಿ ಕಲ್ಯಾಣಪುರದ ದೊರೆಯಾದ “ ಜೈನಶಾಸನವಾರ್ಧವರ್ಧನಚಂದ್ರಮ ಜೈನವಂಶಾನ್ವಯತಿಲಕ ಜೈನಮಾರ್ಗಾನಂದಪರನೆಂದೆನಿಸುವ ” ಬಿಜ್ಜಳರಾಯನ ಕಥೆ ಹೇಳಿದೆ. ಹಿಂದೆ ವಿಜಯಮ್ಮ ತನ್ನ ತಾಯಿಗೆ ಹೇಳಿದ ಈ ಕಥೆಯನ್ನು ಕವಿ ವಿಸ್ತರಿಸಿ ಬರೆದಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

ಬಸವನ ವಿಷಯವಾಗಿ ಕವಿ ಹೀಗೆ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ:—

ಬಿಜ್ಜಳರಾಯನು ತನ್ನ ಜೋಯಿಸನಾದ ಮಾದಿರಾಜನ ಮಗಳು ಪದ್ಮಿನಿಯನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗಿ ಅವಳ ಅಣ್ಣನಾದ ಬಸವನಿಗೆ ಸೇನಾಪತಿತ್ವವನ್ನು ಕೊಟ್ಟನು. ಅವನು

¹ ಕೊಂಡಕುಂದ, ಕವಿಪರಮೇಷ್ಠಿ, ಕುಮಾರಸೇನ, ಪೂಜ್ಯಪಾದ, ಜಿನ ಸೇನ, ವರ್ಧಮಾನಯತಿ, ವೀರಸೇನ, ಸಮಂತಭದ್ರ, ಅಕಲಂಕ.

2. ಇನ್ನೊಂದು ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ಪದ್ಯಸಂಖ್ಯೆ 1371 ಎಂದಿದೆ.

ಒಂದಾನೊಂದು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇದಿರುಬೀಳಲು ದೊರೆ ಅವನನ್ನು ಸೋಲಿಸಿದಾಗ ಅವನು ಮಡುವಿನಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದನು. ದೊರೆ ಅವನನ್ನು ಹೊರಕ್ಕೆ ತೆಗೆಯಿಸಿ ಅವನ ಅಸರಾಧವನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸಿ ಪುನಃ ಪದವಿಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟನು. ತಾನು ಕಳುಹಿಸಿದ ವಿಷದಮಾವಿನಹಣ್ಣನ್ನು ಮೂಸಿ ಬಿಜ್ಜಳನು ಸಾಯಲು ಬಸವನು ಹೆದರಿ ಓಡಿಹೋಗಿ ಕಡಲತಡಿಯ ವೃಷಭ ಪುರದಲ್ಲಿಯ ಒಂದು ಭಾವಿಯಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿ ಸತ್ತನು. “ ಉಱಿವೆನೆಂದು ಪೊಕ್ಕು ಸತ್ತದಪ್ಪಿಂ” ಆ ಊರಿಗೆ ಉಳಿವೆ ಎಂದು ಹೆಸರಾಯ್ತು¹.

ಈ ಗ್ರಂಥದ ಸರಸರಚನೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ಹೀಗೆ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ—

ಮೊದಲು ಪದವನಿಟ್ಟು ಮುಂದಕೆ ಪ್ರಾಸಿನ | ಹದನ ಕಾಣದೆ ಹುಡುಕಾಡಿ |
ಹೊದಕುಳಿಗೊಂಡು ಪೇಟೊದ ಸಂಗತಿಯಲ್ಲ | ಜದುರರು ಕೇಳಿ ಮುದ್ದಿಪರು ||
ಅಚ್ಚಗನ್ನಡದೆ ಸಿಸುಗಳಣುವಂದದಿ | ಪೊಚ್ಚಮುತ್ತಿನೊಳು ಪವಳವ |
ಮೆಚ್ಚುವಂದದಿ ಸರಗೊಳಿಸಿದೆ ಬಲ್ಲವರು | ನಿಜ್ಜ ಧರಿಸಿಯಿಱಿಕ್ಕೈಯದೆ ||

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಆದಿಜಿನಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಬಿಜ್ಜಳ

ಸತ್ಯದ ಜಲನಿಧಿ ಯುಕ್ತಿಯ ಸುರನಗ | ಬತ್ತೀಸಾಯಾಧವಿದ್ಯಾಚಾರ್ಯ |
ಮತ್ತಗಜತುರಗಸಾಧಕ ಸರ್ವಜ್ಞ | ಚಿತ್ತಜರೂಪ ಬಿಜ್ಜಳನು ||

ನೀರಶೈವಮತಹೇಳನ

ಹೊಲೆಮನೆನಿಸುವಂತೆಯೆಲುವಾಲೆ ಕೊರಲೊಳು| ಹುಲಿದೊಗಲನುಟ್ಟು ಮೈಯೊಳ;

ಬಬರುಂಡಮಾಲೆಯ ಧರಿಸಿದ ಶಿವನನು | ಕುಲಜರು ಪೂಜಿಗೈಯುವರೇ ||
ಸತ್ತ ಹೇಣನ ಮುಟ್ಟಿ ಮನೆಗಳೊಳಗೆ ಹೂಱಿ | ಮತ್ತದಪ್ಪ ಹಡಕೆಯನು |
ನಿತ್ಯದಿ ಕುಡಿದು ಹೇಸದೆ ಕೂಟ ತಿಂಬುದು | ಎತ್ತಲಿವ್ವುದು ಹೊಲಗೆರೆ ||
ಬಡವರ ತಿರುಕನ ನೀಜಕುಲದವರ | ತಡೆಯನೆಯಾಕ್ಷಣ ಕರಸಿ |
ಬಡವೆಗಳನು ಕೊಟ್ಟು ಕೊರಲಿಗೆ ಲಿಂಗವ | ಬಡಜನಗೇಲಾ ಕಟ್ಟಿಸಿದ ||
ಕುಂಟರು ಕುರುಡರು ಗಂಟಿಯಜೋರರು | ಕೊಂಟರು ಕೊನ್ನರು ತುಡುಗರು |
ಗಂಟುಕಳ್ಳರು ಕೂಡಿ ಹಣವಿನಾಸಿಗೆ ತಮ್ಮ | ಕಂಠದಿ ಲಿಂಗಕಟ್ಟಿದರು ||

ಸತ್ತಾಗ ಹೆತ್ತಾಗ ಸೂತಕವಾದಾಗ | ಮತ್ತೆ ಸ್ನಾನವ ಮಾಡಬೇಡಿ |
 ಬತ್ತಿನೊಲೆಯ ಭಸ್ಮವ ಪಣೆಯೊಳಗಿಡಿ ನಿಮಗೆ | ಹತ್ತಿದ ಕರ್ಮ ಹಣುವುದು ||

ಮೊತವಾಗಚಂದ್ರ ಸು. 1650.

ಈತನು ಜಿನಮುನಿತನಯ ಎಂಬ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ ಇವನು ಜೈನಕವಿ. ರಾಮಚಂದ್ರಚರಿತಪುರಾಣ, ಮಲ್ಲಿನಾಥಪುರಾಣ ಇವುಗಳನ್ನು ಬರೆದ ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾದ ನಾಗಚಂದ್ರಕವಿಗೆ ತಾನು ಎರಡನೆಯವನು ಎಂಬ ಭಾವದಿಂದ “ನೂತನಾಗಚಂದ್ರ” ಅಥವಾ “ಅಭಿನವನಾಗಚಂದ್ರ” ಎಂದು ಹೆಸರಿಟ್ಟುಕೊಂಡಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಅಚ್ಚಾಗಿರುವ ಒಂದು ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಕವಿನೂತನಾಗಚಂದ್ರ ಎಂಬುದನ್ನು ಕವಿವಿನುತನಾಗಚಂದ್ರ ಎಂದು ತಿದ್ದಿದ್ದಾರೆ. ಇದರಿಂದ ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾದ ನಾಗಚಂದ್ರನೇ ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದಿರಬಹುದು ಎಂಬ ಭ್ರಮೆಗೆ ಅವಕಾಶವಾಯಿತು. ನಾಗಚಂದ್ರನ ಶೈಲಿಗೂ ಇವನ ಶೈಲಿಗೂ ಸಂಬಂಧವೇ ಇಲ್ಲ. ಇವನು ಆಧುನಿಕಕವಿ; ಸುಮಾರು 1650 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದು.

ಈತನ ಗ್ರಂಥ--

ಜಿನಮುನಿತನಯ

ಇದು ಕಂದದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; 106 ಪದ್ಯಗಳಿವೆ. ಪ್ರತಿಪದ್ಯವೂ ‘ಜಿನಮುನಿತನಯಾ’ ಎಂದು ಮುಗಿವುದರಿಂದ ಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ಈ ಹೆಸರು ಬಂದಿದೆ. ಇದು ಜಿನಧರ್ಮಬೋಧಕವಾಗಿಯೂ ನೀತಿಬೋಧಕವಾಗಿಯೂ ಇದೆ. ಗಂಧಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಜಿನಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಇದರಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ--

ಭಾವಿಸುತಿಪಾರ್ಪಸುವುಳು | ಭಾವನೆಯಿಂ ಕೂಡಿ ತಾನೆ ಕಡದುಱುವಾಯ್ತೆನೆ |
 ಭಾವನೆಯಿಂದವ್ವುದು ಯ | ದ್ವಾವಂ ತದ್ಭವತಿಯಲೈ ಜಿನಮುನಿತನಯಾ ||
 ತನು ಕುಸಿಯದೆ ತಲೆ ಸರೆಯದೆ | ನೆನಸುಱಿಯದೆ ಧೈರ್ಯಶಕ್ತಿ ಕುಂದದಮುನ್ನಂ |
 ಚಿನ್ಮಯನನುಪಮಗುಣಮಂ | ನೆನೆವುದು ತಾಂ ತನ್ನನಜ್ಜಿತು ಜಿನಮುನಿತನಯಾ ||
 ಮತಿಗೆಡಿಸುವ ಗತಿಗೆಡಿಸುವ | ಧೃತಿಗೆಡಿಸುವ ಬಲ್ಪುಗೆಡಿಸುವಂತಹ ಕಳ್ಳಂ |
 ಕ್ಷಿಯೋಕ್ ಕುಡಿವರ್ ಕುಡಿಯ | ಲ್ಪತಿಧನಮಂ ಕಳೆವರೇಕೆ ಜಿನಮುನಿತನಯಾ ||

ಆಳುಂ ಪೆಂಡಿರ್ ಸುತರುಂ | ಮೇಳದವರ್ ನಂಟಿಷ್ಟ್ರೊಡಹುಟ್ಟಿದರುಂ |
 ಕಾಲಾಳುಮಶ್ವಜಯಮುಂ | ಜಾಳಸುವುವೆ ಜವನ ಮುಳಿಸ ಜಿನಮುನಿತನಯಾ ||
 ಕಾಲೊಳ ಮುಳ್ಳಿರವೆನಿತುಂ | ಕೀಲಿಸಿದೊಡೆ ನೊಂದ ನೋವ ತಿಳಿಯುತ್ತುಂ ದು |
 ಶ್ಶೀಲರ್ ನಿರ್ದಯದಿಂದಂ | ಕೊಲುವರ್ ತನ್ಮಂತೆಯುಶ್ಶೆ ಜಿನಮುನಿತನಯಾ ||

ಸಿಂಹರಾಜ. ಸು. 1650

ಈತನು ಚಿನ್ನಯಚಿಂತಾಮಣಿ ಎಂಬ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥವು ಕಲ್ಯಾಣಕೀರ್ತಿಕೃತವೆಂದು ಕೆಲವರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ನಮಗೆ ದೊರೆತ ಒಂದು ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿರುವ 99 ನೆಯದಾದ

ಪರಮಜೀವಾದಭಕ್ತಂ | ನಿರುತಂ ಹುಲಿಗೇಷೆಯ ಸಿಂಹರಾಜಂ ಪೇಟ್ಟಿಂ |

ವರನೀತಿಯನಾದರದಿಂ | ಪರಮಪರಂಜ್ಯೋತಿಗಳ್ಗೆ ಬುದ್ಧಿಯನಿಸಿಸಂ ||

ಎಂಬ ಪದ್ಯದಿಂದ ಗ್ರಂಥಕರ್ತನು ಸಿಂಹರಾಜನೆಂದೂ ಪುಲಿಗೇಯವನೆಂದೂ ಜೈನನೆಂದೂ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1650 ಆಗಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಚಿನ್ನಯಚಿಂತಾಮಣಿ.

ಇದು ಕಂದದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಪದ್ಯ 100. ಇದಕ್ಕೆ ಹರದನೀತಿ ಎಂಬ ಹೆಸರೂ ಉಂಟು. ಚಂಪಕಾಪುರದ ಚಂದ್ರಕೀರ್ತಿ ಎಂಬ ವರ್ತಕನು ಸೂರಸೇನನೆಂಬ ತನ್ನ ಮಗನಿಗೆ ಉಪದೇಶಿಸಿದ ನೀತಿ ಇದರಲ್ಲಿ ಉಕ್ತವಾಗಿದೆ. ಇದರಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ--

ಕರ್ಯಾಪರದವರನೊಲ್ಲದೆ | ಬಯ್ಯವರಂ ಶೂನ್ಯಹೃದಯರಂ ನಿರ್ದಯರಂ |

ಮುಯ್ಯಾಂತು ಕೂಡಿ ನಡೆಯಲ್ | ನಾಯ್ವಾಲಂಬಿಡಿದು ತೊಷಿಯನೀಸುವ
 ಮಾಗಣಂ ||

ಎರಡುಂ ಮೂಱುಂ ಬರಿಸಂ | ಕೆಷಿತುಂಬಿದ ಮಣ್ಣಿನಿಕ್ಕಿ ಬಿಳಿವುದು ಮತ್ತಂ |

ಮರುಳಾಗಿ ಕೈಯ ನೋಡದೆ | ನೆರವಿಯ ನಡುವರ್ವ ಕೈಯ ಬಿಳಿಸಾದವುದೇ ||

ಅಲ್ಲದ ಸತಿಯೊಡನಾಟಂ | ತಲ್ಲಣಿಸುವ ಭಯದ ಬಟ್ಟಿ ಕಳ್ಳರ ಸಂಗಂ |

ಬಲ್ಲಿದರೊಡನೆ ವಿರೋಧಂ | ಕೊಲ್ಲದೆ ಮಾರ್ಣವುದೆ ಸುಕವಿಕರ್ಣಾಭರಣಾ ||

ಚಂದ್ರಮ. ಸು. 1650.

ಇವನು ಲೋಕಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಈತನು ಜೈನಕವಿ; ಚಂದ್ರಕೀರ್ತಿಯೋಗೀಶ್ವರನ ಶಿಷ್ಯನು; ತುಳುಮಧುರೆಯ ಅಳಿಯರವರ ದವನೆಂದು

ತುಳುಮಧುರೆಯೆನಿಸ ದೇಶದೊ | ಕಳೆಯರವರದಲ್ಲಿ ನಿಂದ ವಿಜಯಜಿನೇಂದ್ರಂ |
ಗೊಲಿದೆಷ್ಟಿಗಿ ಪೇಚ್ಚು ಕಂದಗ | ಕೆಳೆಯೊಳ್ ವರ್ತಿಸಲಿ ಮೇರುವಿಪರ್ಣನೈವರಂ ||

ಎಂಬ ಪದ್ಯದಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಇವನು ಗಣಿತಸಾರ ಎಂಬ ಗ್ರಂಥವನ್ನೂ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಇದು ನನುಗೆ ದೊರೆತಿಲ್ಲ. ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1650 ಆಗಬಹುದು.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಲೋಕಸ್ವರೂಪ.

ಇದು ಕಂದರೂಪವಾಗಿದೆ; ಪದ್ಯ 140. ಇದರಲ್ಲಿ ಮೂರುಲೋಕಗಳ ಸ್ಥಿತಿ ವರ್ಣಿತವಾಗಿದೆ. ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿದ್ದುದನ್ನು ಕನ್ನಡಿಸಿದಂತೆ ಕವಿ ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ---

ಇದು ಜನರಾಜನಿರೂಪಿತ | ಸದಮಳಸ್ಯಾದ್ವಾದನೆಯ ಪರಮಾಗಮದಿ |
ದೊದವಿಸಿ ಕನ್ನಡದಿಂದ | ವ್ಯದುಮಾರ್ಗದೇ ಪೇಚ್ಚಿ ಮೂಟುಲೋಕಸ್ಥಿತಿಯಂ ||

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಜಿನಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಇದರಿಂದ ಒಂದೆರಡು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ--

ಅರೆಮುರಜದ ವೇಲೊಂದಂ | ನೆಣಿ ಮುರಜಮನಿರಿಸಿದಂತೆ ತೋರ್ಪುದು

ಲೋಕಂ ||

ಎರಡೇಬುರಜ್ಜು ವೂಧ್ಯೋರ್ಣ | ತ್ತು ರದಕ್ಷಿಣದೇಬುರಜ್ಜು ಘನಗೊಂಡಿಕುಂ ||

ಅರೆಮುರಜಮಧೋಲೋಕಂ | ನೆಣಿ ಮುರಜಮದೂರ್ಧ್ವಲೋಕಮದಪ್ರಾಧಿ

ಯೋಕಂ ||

ಇರುವುದು ಮಧ್ಯಮಲೋಕಂ | ಅರೆಮುರಜದೊಳೆಬುರಜ್ಜುಮಿರಚ್ಚ್ಚ್ಚಂತರಿತಂ |

ಜಂಬೂದ್ವೀಪದ ಮಧ್ಯದಿ|ಕಂಭವ ನಟ್ಟಂತೆ ಮೇರುಗಿರಿಯಿರ್ಪುದದುಂ |

ತೊಂಬತ್ತೊಂಬತುಸಾರ | ದಿಂಬಿನಯೋಜನಗಳಾವ್ವ ಘಾತಸಹಸ್ರಂ ||

ಗಂಗ. ಸು. 1650.

ಇವನು ಕುಮಟರಾಮನಕಥೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಈತನು ಪಾಂಚಾಳದವನು; ಕನ್ನಡಕವಿಜಾಣ, ಚಿನ್ನಭುಜಂಗನ ಭೃತ್ಯ ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ತಗಡೂರುಕಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿರುವ ಗಣೇಶನನ್ನು ಸ್ಮರಿಸುತ್ತಾನೆ; ಅಲ್ಲದೆ ಇವನ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಜಟಂಗಿರಾಮೇಶ್ವರನ ಅಂಕಿತವು ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1650 ಆಗಿರಬಹುದು. ಪೂರ್ವಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಗುರಿ, ಅಗ್ಗಳ, ಹಲಾಯುಧ, ರಾಘವ, ವಾಲ್ಮೀಕಿ, ನಾಗವರ್ಮ ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ತನ್ನ ಕವಿತಾಚಾತುರಿಯನ್ನು ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಿದ್ದಾನೆ—

ಸಕ್ಕರೆ ಸವಿಯಂತೆ ಮಧುರಮಾವಿನಹಣ್ಣೆ | ಉಕ್ಕುವ ತನಿರಸದಂತೆ |
ಮಕ್ಕಳ ನಸುನಗೆಯಂತೆ ಗಂಗನ ಮಾತು | ಸತ್ಕವಿಗಳು ಲಾಲಿಪುದು ||

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಕುಮಟರಾಮನಕಥೆ

ಇದು ಸಾಂಗತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಪದ್ಯ 3128. ಇದರಲ್ಲಿ ಕುಮಾರ ರಾಮನಕಥೆ ಹೇಳಿದೆ. ಕಥಾಗರ್ಭವನ್ನು ಕವಿ ಈಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಸೂಚಿಸಿದ್ದಾನೆ:

ಮುತ್ತಿನ ಜೆಂಡನಾಡಲು ರಾಮನಾಥಗೆ | ಮೃತ್ಯುವಾದಳು ಪಾಪಿ ರತ್ನಿ |
ಮತ್ತೆ ಪ್ರಧಾನಿಗಳಿಹಿಸಿ ಕೊಲ್ಲದೆ ಕಾದ | ಚಿತ್ರದ ಕಥೆಯು ಹೇಳುವೆನು 1 ||

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಗಣೇಶಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಗರಳಪುರದ ನಂಜುಂಡ, ಬ್ರಹ್ಮ, ಸರಸ್ವತಿ, ನಾರದ ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ--

ರತ್ನಿಯನ್ನುಕುರಿತು ಕುಮಾರರಾಮನ ಉಕ್ತಿ

ಅಂಜಿನು ಪುಲಿಸಿಂಹಶಾದೂಲರಣಕೆ ನಾ | ನಂಜಿನು ಹರನ ಕರುಣದಲಿ |
ಅಂಜುವೆನು ಪರಸತಿಯರಿಗೆ ನಾ | ಕುಂಜರಗಮನೆ ಚಿಕ್ಕಮ್ಮಾ ||
ತಂದೆಯ ರಾಣಿ ನಿನಗೆ ನಾನು ಕಂದನು | ಚಂದವಲ್ಲವೆ ನಿನಗಿದು ಗುಣವೆ |
ಬೆಂದ ವಿಷಯಕೊಳಗಾದರೆ ನರಕವು | ಮುಂದೆ ತಪ್ಪದು ಕಾಣಮ್ಮಾ ||

ತುರುಕರ ರಾಜಿಕದಲ್ಲಿ ಜನರು ದೇಶವನ್ನು ಬಿಡುವುದು,
 ನಡವೆ ದಂಡನು ಕಂಪು ಗಡಿಯ ನಾಯಕರೆಲ್ಲಾ | ಮಡಕೆಯನಿಂಬುವಾಡುವರು |
 ಅಡಗಿದ್ದ ತೆಲುಗರು ಗಿಡವ ಹೊಕ್ಕರು ತಾವು | ತಡೆಯದೋಡಿದರು ಕೊಂಕಣರು ||
 ಕುಣಿಯ ಹಿಂಡುಗಳನು ತೆರಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ | ಮಣಿಗಳ ಹುಗಲೊಳು ಹೊತ್ತು |
 ಮಣುಗುತ್ತ ಹೆಂಡಿರ ಕೈಯಲಿ ಹಿಡಿಕೊಂಡು | ಕುಣುಬರ ಗೂಳಿಯ ನಡೆಯೆ ||
 ಓದುವ ಹಲಗೆಕಡಿತಬಳಹದ ಹೊಣೆ | ವೇದವುಪ್ಪಕವೇಟಿಕೆಯ |
 ಓದಿಸುವಣ್ಣಗಳೊಡಗೊಂಡು ಬಂದರು | ಸಾಸಿಸಿ ಗೂಳಿಯ ನಡೆಯೆ ||
 ಅಡೆಗಲ್ಲು ತಿದಿ ಮುಟ್ಟು ಹಿಡಿದ ಇಕ್ಕಲಿ ಕೈಯ | ಬಿಡದೆ ಕೆತ್ತುವ ಬಾಚಿಗಳು |
 ಎಡದಕೈಯಲಿ ಉಳಿಹಿಡಿದ ಪಂಚಾಳರು | ನಡೆದರು ಗೂಳಿಯದೊಳಗೆ ||

ಕುವಾರರಾಮನ ಹೆಂಡತಿಯ ಉಕ್ತಿ

ಗಂಡನೆ ಗತಿ ಮತಿ ಗಂಡನ ಕುಲದೈವ | ಗಂಡನೆ ಪ್ರಾಣಕ್ಕೊಡೆಯ |
 ಗಂಡರಗಂಡ ಉದ್ದಂಡರಾಮನ ಬಿಟ್ಟು | ಮುಂಡೆಗೂಬುಂಬವಲ್ಲ ||

ಗುರುಪ್ರಸಾದ. ಸು. 1650

ಈತನು ಸುಯೋಗಚಾರಿತ್ರವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಕವಿ; ಮಾಧ್ವನೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1650 ಆಗಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಸುಯೋಗಚಾರಿತ್ರ

ಇದು ವಾರ್ಧಕಪಟ್ಟದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಸಂಧಿ 11, ಪದ್ಯ 775. ಇದಕ್ಕೆ ವೈರಾಗ್ಯಪುರಾಣ ಎಂಬ ಹೆಸರೂ ಉಂಟು. ಇದರಲ್ಲಿ ಯೌವನಾಶ್ವ, ಪ್ರಭಾವತಿ ಇವರ ಮಗನಾದ ಸುಯೋಗನಿಗೆ ಭಾರದ್ವಾಜನು ವೈರಾಗ್ಯ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಬೋಧಿಸಿದ ಕಥೆ ಹೇಳಿದೆ. ಅರಂಭದಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವ್ರಾಣದೇವರ ಸ್ತುತಿಯೂ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ತಿರುಪತಿ ಶ್ರೀನಿವಾಸನ ಅಂಕಿತವೂ ಇವೆ. ಗ್ರಂಥಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಈ ಗದ್ಯವಿದೆ—

ಇತಿ ಶ್ರೀವೈರಾಗ್ಯಪುರಾಣೇ ಸೂತಶಾನಕಸಂವಾದೇ ಶ್ರೀಮದ್ಗುರುಪ್ರಸಾದವಿರಚಿತೇ ಸುಯೋಗಚಾರಿತ್ರೇ.

ಈಗ್ರಂಥದಿಂದ ಒಂದೆರಡು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ—

ಸೂರೈಯೋದಯ

ಮೂಡಣದ್ರಿಯ ಕೆಂಪು ತೋಟ ತಾರಗೆ ಪರಿಯೆ |
 ಗೂಢಮಾಗಿದ ಕಮಲಂ ಬಿರಿಯೆಯಳೆ ಸರಿಯೆ |
 ಕೂಡಿಸಿದ ತಂಬಿಲ ಚಳಿ ಮುಱಿಯೆ ತಾಮ್ರಚೂಡಂ ಕರೆಯೆ ರಜನಿ ಪರೆಯೆ ||
 ಗಾಢದಲಿ ಜಕ್ರವಾಕಂ ಮುಱಿಯೆ ಮಿಗೆ ಸಿರಿಯೆ |
 ಕೂಡಿ ದೇಗುಲವಾಡ್ಯ ಮೊರೆಯೆ ಕಿವಿ ಕಿಕ್ಕಿಪ್ಪಿಯೆ |
 ಮೂಡಿದನು ರವಿ ಹಕ್ಕಿಯುಲಿದು ಮುಱಿಯೊಳು ಬೆರೆಯೆ ನೈದಿಲೆಯ ಸೊಂಪು
 ಪಱಿಯೆ||

ದೇವರ ದರ್ಶನ

ದಾರಿದ್ರ್ಯನಿಗೆ ಧನವು ಬಯಸೆ ಬಂದಂತೆ ಬಲು |
 ನೀರಡಸಿದವಗೆ ಗಂಗೋದಕವು ದೊರೆತಂತೆ |
 ಕುರುಡನಿಗೆ ಕಣ್ಣುಳವು ಬಂದತೆಜನಂತೆ ಕುಮತಿಗೆ ಗುರುವು ಸಿಲುಕಿದಂತೆ ||
 ಭರದಿಂದ ಬಿಸಿಲಿನೊಳು ಬಬಲಿದವನಿಗೆ ನೆಚಿಲು |
 ದೊರೆತಂತೆ ಪರಮಪತಿತಗೆ ಮುಕುತಿಯಾದಂತೆ |
 ನೀರೊಳಗೆ ಮುಚುಗಿ ಸಾವನಿಗೆ ನಾವೆಯು ಸಿಲುಕಿದಂತೆನಗೆಯೊಲಿದೆ ಸ್ವಾಮಿ ||

ವೀರಜನಪತಿ. ಸು 1650

ಈತನು ವಿಕ್ರಮವಿಲಾಸವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರಶೈವ ಕವಿ; ಇವನ ತಂದೆ ಬೆಳಗೋಡಹುಚ್ಚ ಭೂವಾಲಚಂದ್ರನ ಕುಲತೀಲಕನಾದ ಹಾಲೇಂದ್ರ, ತಾಯಿ ಮಲ್ಲಾಂಬಿಕೆ. ಇವನು ಸುಮಾರು 1650 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಪೂರ್ವಕವಿಗಳನ್ನು ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದಾನೆ—

ಕವಿಕಾಳದಾಸ ಮಯೂರನುದ್ಧಟೆ ಬಾಣ | ಕವಿಮುಲುಹಣ ಭವಭೂತಿ |
 ಭವನವನುತಗಪ್ಪ ಶಿವಕವಿಗಳ ನೋಂತು | ನಿವರಪೆ ನಾನೀಕೃತಿಯೆ ||

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ವಿಕ್ರಮವಿಲಾಸ

ಇದು ಸಾಂಗತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಸಂಧಿ 23, ಪದ್ಯ [62]. ಇದರಲ್ಲಿ ನೀಲಕಂಠನ ಸದ್ಭಕ್ತನಾದ ಉಜ್ಜಯನೀರಾಜಚಂದ್ರಗುಪ್ತಕುವಾರ ವಿಕ್ರಮನ ಕಥೆ ಹೇಳಿದೆ. ಗ್ರಂಥಾದಿಯಲ್ಲಿ ವಿರೂಪಾಕ್ಷಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ವಾರ್ವತಿ, ಗಣೇಶ, ವೀರೇಶ, ಭದ್ರಕಾಳ, ವಾಣಿ ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಸಂಧಿಗಳ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಬೆಳಗೋಡರಸವೀರಭದ್ರೇಶನ ಅಂಕಿತವಿದೆ. ಈಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿಬರೆಯುತ್ತೇವೆ:

ಚಂದ್ರ

ಗರಕದೊಡನೆ ಹುಟ್ಟಲು ಕಣಿಯಾದುದೊ | ವಿರಹಿಜನದ ನಿಟ್ಟುಸುರ |
 ಉರಿ ತಾಗಿ ಕಂದಿತೊ ಎನಲು ಕಳಂಕ ಗೋ | ಚರಿಸಿತು ಚಂದ್ರನೆಯೊಳು ||
 ಸ್ಮರನಡ್ಡಣವೊ ರತಿಯ ಮುತ್ತಿನ ಬೊಟ್ಟೊ | ಸುರಪನ ವಜ್ರದರ್ಪಣವೋ |
 ವಿರಹಿಗಳೆದಿಗಿಚ್ಚಿಸುರಿಯೊ ಎಂದೆನಲಂ | ಬರವ ಬೆಳಗಿದ ಶಶಾಂಕ ||
 ಮಾರನ ಬೇಳ್ವೆಯ ಬೂದಿಯೊ ಮನ್ಮಥ | ವೀರನು ಬೀಸಿದ ಬಲೆಯೋ ||
 ನೀರಜಶರನ ಕಠಾರಿಯ ಹೊಳಹನೆ | ಬೀಯಿದ ಶಶಿ ಚಂದ್ರಿಕೆಯ ||

ಸಮುದ್ರ

ಬೆಳಗುವ ಚಂದ್ರ ತನ್ನೊಳು ಪುಟ್ಟಿಯೆದೆಗವ್ವು | ದಳಿದಿರಲಂಬುಧಿ ನೋಡಿ |
 ತೊಳೆವೆನೆಂದಾಗಸಕೇಷ್ಯೊಲು ತೆರೆಗಳು | ಜ್ವಳಿಪುವು ಗಗನಮಂಡಲಕೆ ||

ಸಿಂಧುನದಿ

ಸೆಳವು ತಿರುಹು ಮಡು ನೆಲೆಗಾಣದಿಹ ತಾಣ | ಸುಲೂ ಮುಠುಗೆತ್ತುವ ಮಲಹು |
 ಮಲಿಲ ದಿಣ್ಣೆಗಳನ್ನೋಸರಿಸುತ್ತಡಿಗಳ | ನಲೆಯುತ ತಬ್ಬಿ ರಂಜಿಸಿತು ||

ಆರಾಮ

ತನುವೆಂಬ ಕುಲುಮೆ ತಂಬಿಲಿನ ತಿದಿ ಕಂ | ಗೊನರಗ್ನಿಯಲಿ ನನೆಸರಳ |
 ಮೊನೆಮಾಡಿ ಚೈತ್ರಕಾರುಕ ಮದನನಿಗೀವ | ಮನೆಯನಲೊಪ್ಪಿತಾರಾಮ ||

ಸ್ತ್ರೀವರ್ಣನೆ

ತಿಲಕಕುಸುಮವೊ ಚೆಂದುಟಿತೊಂಡವಣ್ಣನು | ಮೆಲಿಲಿಱುವೆಳಗಿಗೊಕ್ಕೋ |
 ಅಳವೆಗೆಡಾಗದ ಸಂಪಗೆಯರೆಬಿರಿ | ದಲರೊ ಕೋಮಲೆಯ ನ ಸಿಕ್ಕೋ ||

ವೆಮ್ಮಿ ಸೆಟ್ಟಿ ಸು. 1659

ಈತನು ಗುರುಭಕ್ತಾಂಡಾರ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ; ಮರುಳುಸಿದ್ಧೇಶನ ಕರಜಾತನು. ಇವನಿಗೆ ಪ್ರಾಸಭೂಷಣ ಎಂಬ ಹೆಸರೂ ಉಂಟು; "ಶಿವಕವಿಗೆ ಪ್ರಾಸವೇ ಭೂಷಣಗಳಾಗಿ ಕೈಕೊಂಡೆನೆನ್ನ ವೆಸರನು" ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಈ ಹೆಸರಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಇವನ ಗ್ರಂಥವು ಪ್ರಾಸದಿಂದ ತುಂಬಿದೆ. ಇವನು ಸುಮಾರು 1651 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದು. ಪೂರ್ವಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಬಾಣ, ಉದ್ಭಟ, ಮಲಹಣ, ಹಲಾಯುಧ, ಕಾಳಿದಾಸ, ಕೇಶಿರಾಜ, ಭೋಜ, ರಾಮಯ್ಯ ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಗುರುಭಕ್ತಾಂಡಾರಚರಿತ್ರೆ.

ಇದು ಉದ್ದಂಡವಟ್ಟದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಸಂಧಿ 3, ಪದ್ಯ 273. ಇದರಲ್ಲಿ ಗುರುಭಕ್ತಾಂಡಾರೆಂಬ ಶಿವಭಕ್ತನ ಚರಿತ್ರವು ಹೇಳಿದೆ. ವಾಲ್ಮುಕಿಕೆ ಸೋಮೇಶ್ವರನು ಅಂಧ್ರಭಾಷೆಯೊಳಗೆ ದ್ವಿಪದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿರುವ ಗುರುಭಕ್ತಾಂಡಾರ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಕನ್ನಡಿಸು ಎಂದು "ಬಸವಣ್ಣ ನೆನಹಿನೊಳೆ ಬಂದು ಭಸಿತವನಿಟ್ಟು ಮತಿಗೊಡಲು" ತಾನು ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಮರುಳುಸಿದ್ಧೇಶನ ಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಗ್ರಂಥಾಂತರದಲ್ಲಿ ಈ ಗದ್ಯವಿದೆ---

ಇದು ಶ್ರೀಮತ್ಪಂಚಾಕ್ಷರೀಪಂಚಮುಖದ ಪಂಚಾಚಾರಪರಿವೂರ್ಣಪರಮಜ್ಞಾನವರಂಜೋತಿಪರಮಪ್ರಕಾಶಪರಮಕಲೆಯ ಪ್ರಣವೋಂಕಾರಸ್ರಾಣಲಿಂಗಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪಾಲಕಪ್ರಸಿದ್ಧಾವತಾರ ಪರಮಯೋಗೀಶ್ವರಪರಮಗುರುಮರುಳುಸಿದ್ಧೇಶ್ವರನ ಕಾರುಣ್ಯಪ್ರಸಾದಿ ಶಿವಕವಿ ವೆಮ್ಮಿ ಸೆಟ್ಟಿಯರು ಶಿವಶರಣರ ಶ್ರೀಪಾದರೇಣುವಂ ಧರಿಸಿದ ಬಲದಿಂದ ಪ್ರಾಸಭೂಷಣನೆಂಬ ವೆಸವೆತ್ತು ಪೇಟ್ಟು ಗುರುಭಕ್ತಾಂಡಾರಚರಿತ್ರೆ.

ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕವಿಯ ವಿಷಯವಾದ ಎರಡು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ---

ಪೊಡವಿಯೊಳ್ ಜಡವ ಗಿರಿ ದಡದಲ್ಲಿ ನುಡುವವರ |

ನೊಡನೊಡನೆ ನುಡಿವಂತೆ ಮೃಡನು ಎನ್ನೊಡನಿದುರ್ |

ನುಡಿಸಿದರೆ ನುಡಿದಿನಾಂ ಬೆಡಗುಗಳ ಗಡಣದಿಂ ಕಡುಸೊಬಗುವಡೆದ ಕೃತಿಯು ||
 ಮೃಡಶರಣರಡಿಗಿಂತಿ ಸಡಗರದೊಳೊಡರಿಸುವೆ |
 ಬಿಡದೆ ತಪ್ಪಡಸಿಬಂದೊಡೆ ಕಲಿಸಿ ನಡೆಗೊಳಿಸಿ |
 ಮೃಡಭಕ್ತಿಗೊಡಲಿತ್ತು ಪಡೆದರ್ಥ ಕೆಡದರ್ಥಕೆಡೆನೆತ್ತ ದೃಢಚಿತ್ತರು ||
 ಶ್ರುತಿಯ ಸೊಬಗುಗಳ ಸಂಗತಿಯ ಸಾರದ ಮಹೋ |
 ನ್ನತಿಯನುಪಮಾನಂದರತಿಯ ರಂಜಕದ ಗಿರಿ |
 ಸುತೆಯ ನಿಜಪತಿಯ ಘನನುತಿಯ ಜದುರತಿಯ ಪದಗತಿಯ ಸತ್ಕೃತಿಯ ಕಥೆಯ ||
 ಕ್ಷಿತಿಯೊಳಗೆ ಮೆಣಿಸಂತುಟತಿಮುದದೊಳೆನ್ನ ಬಡ |
 ಮತಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ನಾಂ ನುತಿಸುವೆನು ನೆಣಿಸಿ ಕೇಳಿ |
 ಸಿತಗಳನ ಕವಿಗಳಪ್ರತಿಯನಿಸುತಿದ್ ವಸುಮತಿಯೊಳಗೆ ಗತಿಗೊಳಿವುದು ||

ದೊಡ್ಡ ಪಡಕ್ಷರಿಸ್ವಾಮಿ ಸು. 650

ಈತನು ವಚನಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ; ನಂಜನಗೂಡು ನಂಜುಂಡೇಶ್ವರನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸುತ್ತಾನೆ; ಆ ಸ್ಥಳದವನಾಗಿರಬಹುದೋ ಏನೋ ತಿಳಿಯದು. ಇವನು ಸುಮಾರು 1650 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ವಚನಗಳು

ವಚನಗಳು ಎಂಬ ಹೆಸರಿಡ್ಬರೂ ಈ ಗ್ರಂಥವು ಹಾಡಿನ ರೂಪವಾಗಿರುವ ಪಟ್ಟದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಪ್ರಾಯಶಃವಾಗಿ ನಂಜನಗೂಡು ನಂಜುಂಡೇಶ್ವರ, ವಾರ್ವತಿ ಇವರುಗಳ ಸ್ತುತಿರೂಪವಾಗಿದೆ. ಕೆಲವು ಪದಗಳು ಶಿವಪೂಜಾಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ವಿವರಿಸುತ್ತವೆ. ಒಂದೆರಡು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದಾಹರಿಸುತ್ತೇನೆ--

ವರಗಿಂಜಾನನಸರಗುರುಹಾಕನಿ | ಕರುಣಾರಸಮಯನಿರುಪಮಹಿಮನೆ |

ನಿರಘಜಾತ್ರನೆ ಕಸಿಲಾಕ್ಷ್ಮೇತ್ರದ ಗರಳವುರಾಧಿಪನೆ ||

ಗರುವನೆ ಘನಗಂಧೀರನೆ ಧೀರನೆ | ತರಣಾಗತಜನಪಾಲನೆ ಲೋಲನೆ |

ನರಸುರವಂದ್ಯನೆ ಪರತರನಂಜುಂಡೇಶ ಕೃಪಾಕರನೆ ||

ತೊಳಗುವ ಭಣಿಕುಂಡಲಮಣಿಕಿರಣದ | ತಳುಗದಪಿನ ನಗೆಮೊಗದತಿಸೊಬಗನೆ |
 ವಿಳಸಿತಚಂಪಕನಾಸಿಕಕುಡಿವುದಿನ ಸೊಗಸೊಪ್ಪುವನೆ ||
 ಥಳಥಳಿಸುವ ಸಿತಭಸಿತಲಾಟನೆ | ಸೆಳೆಮಿಂಚೆನೆ ಮಿಸುಗುವ ಜಡೆಮುಡಿಯೊಳು |
 ವೊಟವೆಣ್ಣಾಳ್ತನೆ ರತಿಪತಿಕೋಟಿಯ ಪಟುವತಿಸಾಂದರನೆ ||
 ಪರಮಪವಿತ್ರಗೆ ನಿರಘಜುತ್ರಗೆ | ಸುರುಪುಶಮನೆಗೆ ಕರಂಪುಗಮನೆಗೆ |
 ಶರಣಾಗತರಕ್ಷೆಗೆ ನಿರಪೇಕ್ಷೆಗೆ ಸರಸಿರುಹಾಂಬಕೆಗೆ ||
 ಪರತರಶಕ್ತಿಗೆ ವರನಿಗಮೋಕ್ತಿಗೆ | ಸುರುಚಿವಿಶಾಲೆಗೆ ಶುಭಗುಣಶೀಲೆಗೆ |
 ತರುಣಾರುಣರುಚಿಕಾಂತೆಗೆ ಶಾಂತೆಗೆ ನಮಿಸುವೆ ಪಾರ್ವತಿಗೆ ||

ಚಿನ್ನವೀರಣ್ಣೋಡೆಯ. ಸು. 1650

ಈತನು ಚೆನ್ನಬಸವನ ಮಿಶ್ರಪಟ್ಟ ಲದವಚನಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಿ
 ದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ; ಸುಮಾರು 1650 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದೆಂದು
 ತೋರುತ್ತದೆ.

ಇವನಿಂದ ಸಂಕಲಿತವಾದ ಗ್ರಂಥ

ಚೆನ್ನಬಸವನ ಮಿಶ್ರಪಟ್ಟ ಲದವಚನ.

ಇದರಲ್ಲಿ 250 ವಚನಗಳಿವೆ; ಒಂದೊಂದೂ ಪ್ರಾಯಶಃಕವಾಗಿ ಕೂಡಲಚೆನ್ನಸಂಗಮದೇವ ಎಂದು ಮುಗಿಯುತ್ತದೆ. ಒಂದು ವಚನವನ್ನು ಉದಾಹರಿಸುತ್ತೇವೆ—

ವೃಕ್ಷಾಶ್ರಮದಲ್ಲಿದ್ದು ಭಿಕ್ಷಾಪರಿಣಾಮಿಯಾಗಿದ್ದರೇನು ? ಉಟ್ಟುದನುಟ್ಟಿದು
 ಬತ್ತಲೆಯಿದ್ದರೇನು ? ಕಾಲರಹಿತನಾದರೇನು ? ಕರ್ಮರಹಿತನಾದರೇನು ? ಕೂಡಲ
 ಚೆನ್ನಸಂಗಮನ ಅನುಭಾವವಷ್ಟಿಯದವರು ಏಸುಕಾಲವಿದ್ದರೇನು ವ್ಯರ್ಥ ಕಾಣೆಂದೋ.

ವೀರಣ್ಣಾರಾಧ್ಯ. ಸು. 650

ಈತನು ದಶಗ್ರಂಥಿಗೆ ಕನ್ನಡವ್ಯಾಖ್ಯಾನವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು
 ವೀರಶೈವಕವಿ; ವಿಶ್ವನಾಥಾಚಾರ್ಯನ ಮಗನು. ಮೂಲವು ಇವನ
 ತಂದೆಯಿಂದ ರಚಿತವಾದುದು. ಇವನ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಕ್ಕೆ ಶಿವಜ್ಞಾನಪ್ರದೀಪಿಕೆ
 ಎಂದು ಹೆಸರು. ಇವನು ಸುಮಾರು 650 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದು. ವ್ಯಾ

ಖ್ಯಾನದ ಪೀಠಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಕಂದಗಳಿವೆ. ಇವು ಏತತ್ಕೃತವಾಗಿರಬಹುದೆಂದು ತೋರತ್ತದೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ--

ತ್ರಿಪದಾರ್ಥಜ್ಞಾನಿ ಶಿವೋ | ಕೃಪರವಾದೀಕ್ಷಾ ದಿಕರ್ಮಕರ್ಮಲನನಘಂ |
 ಸುಪಥನಿಸುವ ಸದಾಚಾ | ರಪರಂ ಶಿವಯೋಗವಿಶ್ವನಾಥಾಚಾರ್ಯಂ ||
 ಸಾಸನೆಯಂ ಕೊಂಪವಿಗ | ಳೈಸಂ ಸಲೆ ತುಂಬುವಂತೆ ಸಕಲಾಗಮದೊಳ |
 ಲೇಸೆನಿಸಿದರ್ಥವೆಲ್ಲವ | ನೋಸರಿಸದೆ ವೇಬ್ಬನೀದಶಗ್ರಂಥಿಕೆಯೊಳ್ |
 ಆಪರಮದಶಗ್ರಂಥಿಗೆ | ದೀಪಿಕೆಯಂ ಬರೆದನಧಿಕಸುಗುಣಂ ಸಕಲೋ |
 ವೀವಾತ್ರಸ್ನೇಷಯುತಂ | ವ್ಯಾಪಿತವೋಹಾರಿ ವಿಶ್ವನಾಥಾಧ್ಯಾಪುತಂ ||

ಹಲಗ. ಸು. 650

ಈತನು ಹರಿಚಂದ್ರಸಾಂಗತ್ಯವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀಂಶೈವಕವಿ; ಇವನ ತಂದೆ ಚಪ್ಪನ್ನದೇಶದೊಳ ಕೈಲಾಸವೆನಿಸಿರ್ಪ ಗುಮ್ಮಳಾಪುರದ ತೋಪಿನ ವೀರಗಣಾಚಾರಿ. ಮತ್ತೊಂದುಕಡೆ “ತೋಪಿನವೀರಣಾತ್ಮಜ ಕವಿ ಹಲಗ” ಎಂದಿದೆ. ಇವನು ಸುಮಾರು 1650 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಪೂರ್ವಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಬಾಣ, ಮಯೂರ, ಕಾಳಿದಾಸ, ಉಡ್ಭಟ, ಹಂಪೆಯಹರಿದೇವ ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಹರಿಚಂದ್ರಸಾಂಗತ್ಯ

ಸಂಧಿ 7, ಪದ್ಯ 1001. “ಬಾನೆಗೆ ತವ್ವದ ಹರಿಚಂದ್ರರಾಯಗೆ ಈ ಕ್ಷರನೊಲಿದ ಕೃತಿಯನು ವೇಬುವೆನು” ಎಂದು ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ವಿರೂಪಾಕ್ಷಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಗಣೇಶ, ಸರಸ್ವತಿ, ಪ್ಷಣ್ಣುಖ, ನಂದಿ ಇವರುಗಳನ್ನು ಹೊಗಳಿ ಬಸವನೇ ಮೊದಲಾದ ಪುರಾತನರನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಇವನ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಒಂದೆರಡು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ--

I ಬಸವ, ಮಡಿವಾಳ, ಚೆನ್ನಬಸವ, ದಸರಿಯದೇವ, ಶಂಕರದಾಸ, ಸುಂಕದಬಂಕಣ್ಣ, ಲಿಂಕಮಂಕಣ್ಣ, ಕಲಕೇತ, ಏಣಾದಿನಾಥ, ಕಕ್ಕಯ್ಯ, ಚಿಕ್ಕಯ್ಯ, ರಕ್ಕಸಬ್ರಹ್ಮಯ್ಯ, ಆದಯ್ಯ, ಚನ್ನಯ್ಯ, ಹೊನ್ನಯ್ಯ, ಕಿನ್ನರಬ್ರಹ್ಮಯ್ಯ, ಸೊನ್ನಲಿಗಿಸಿದ್ದರಾಮ, ಶನ್ನ ತಿವ ಗುರುವಿಗರಿದತ್ತ ನನ್ನಯ್ಯ, ಸಿಂಧುಬಲ್ಲಾಳ, ಸಿಂಯಾಳ, ಮಳೆಯರಾಜ.

ವನ

ವಸುಧೆಗೆ ಹೊಸದಿಲ್ಲು ಎಸೆವೆ ಹೊನ್ನಂಬು | ಮನೆದಲಗಿನ ಈಟಿ ಸುರಗಿ |
ಎಸೆವ ಮುಕ್ಕಣ್ಣು ಡೆಂಕಣಿಯ ಗುಂಡುಗಳೆಂದ | ವೊಸವನ ರಾಜಿಸುತಿಕುದು ||

ಬೇಡರು

ಉಟ್ಟ ಕಾಗಿನ ದಟ್ಟಿ ಮೆಟ್ಟಿದ ಎಕ್ಕಡ | ಇಟ್ಟು ಕೊಲ್ಲುವ ಬಡಿಕೋಲು |
ಇಟ್ಟ ಸಬಳ ಬಿಲ್ಲಂಬು ಸುರಗಿಸಹ | ದಿಟ್ಟಶಬರರೊದಗಿದರು ||

ಹೊಲತಿಯರ ಮಾತು.

ಹೊಲೆಯಿಂದ ಜನಿಸಿದ ಮಾನವರಲ್ಲದೆ | ಹೊಲೆಯಿಲ್ಲದಾರು ಹುಟ್ಟಿದರು |
ಹೊಲಸಿನೊಳಗೆ ನವವಾಸ ಬೆಳೆದು ಬಂದು | ಕುಲಕೆ ಹಾರುವರೆ ಬಲ್ಲವರು ||

— — —
ವಾಲ್ಯ. ಸು. 1650

ಈತನು ಪ್ರಸಾದಸಾಂಗತ್ಯವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರಶೈವ ಕವಿ. ಇವನಿಗೆ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಎಂಬ ಹೆಸರೂ ಉಂಟು. “ಕಡೆ ಮೊದಲಕ್ಷರವಡಿವಾ, ಸುಗಳೆಂಬ ಅಡಿವಜ್ಜಿಯ ಬೆಂಬಬೆಯ ಗೊಡವೆಯನ ಒಯೆ ಬಲ್ಲದ ಮೃಡಕರಣರ ಕರುಣದಿ ವೇಜ್ಜಿ” ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1650 ಆಗಿರಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಪ್ರಸಾದಸಾಂಗತ್ಯ

ನಮಗೆ ದೊರೆತ ಅಸಮಗ್ರಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ 180 ಪದ್ಯಗಳಿವೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ‘ಶರಣರು ಪಿಡಿದ ಪ್ರಸಾದಮಾಹಾತ್ಮ್ಯವ ವಿರಚಿಸುವೆನು’ ಎಂದು ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

ಕಥಾಸಾರ — ಬೆಜವಾಡಿಯಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬಗೌಡನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಶಾಸದಿಂದ ಹಂದಿ ಯಾಗಿದ್ದ ಒಬ್ಬಗಂಧರ್ವನು ಜಂಗಮಪ್ರಸಾದವನ್ನು ತಿಂದುದರಿಂದ ಪೂರ್ವದೇಹ ವನ್ನು ಪಡೆದು ಕೈಲಾಸಕ್ಕೆ ಹೋದನು. ಮತ್ತೊಬ್ಬಗೌಡನ ಮನೆಗೆ ಒಬ್ಬ ಜಂಗ ಮಯ್ಯನು ಬಂದು ಹಿಟ್ಟನ್ನು ಎಂಜಲುಮಾಡಿ ಬಿಟ್ಟುಹೋಗಲು ಗೌಡನ ಹೆಂಡತಿ ರೇಗಿ ಗಂಡನನ್ನು ಬೈದು ಊರಹೆಂಗೆಸರನ್ನೆಲ್ಲಾ ಕರೆದು ರಚ್ಚಿ ಮಾಡುತ್ತಾಳೆ. ಕವಿ ಇದನ್ನೆಲ್ಲಾ ಹಾಸ್ಯ ರಸಪ್ರಧಾನವಾಗಿ ಹಳ್ಳಿಯವರ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ.

ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಕವಿ ಗುರುಲಿಂಗಜಂಗಮಕ್ಕೆ ವಂದಿಸುತ್ತಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ—

ಬಾಹ್ಯಯಕಾಯಂಗೆ ಕೈಯ ಬೆರಳಭಾವ | ಜೋಲುದುಟಿಯ ಮೆಳ್ಳಿಗಣ್ಣು |
ಹೇಳು ಮಾಡಿದಹಾಗೆ ಮೂಗು ಸೊಲಗೆಯಂತೆ | ಜೋಲುವ ವೊಲೆ ಹನಿಗಣ್ಣು ||
ಹೊಣೆಹಲ್ಲು ಉಣುಗುಮುಖವು ಬಾಗಿದ ಬೆನ್ನು | ತಲಟುದಲೆಯು ಮೂಟಗಿ

ವಿಯು |

ಪಣುಹೊಟ್ಟೆ ಮೊಟ್ಟಗಿವಿ ಬಾಯ ಬಾನೆಯ ಚೆಲ್ವೆ | ಒಲಲಿ ಹೇಳುದಳು ಊ
ರೊಳಗೆ ||

ಮತ್ತೊಬ್ಬನ ಕೂಡಿ ಹತ್ತುತಿಂಗಳು ಇದ್ದೆ | ಸತ್ತನು ನನ್ನ ಕಾಟದಲಿ |

ಬತ್ತದೋಗರಹಾಲುದೋಸೆಗಳನು ಮೆದ್ದು | ಅತ್ತತ್ತು ಅವಗೆ ಬೇಸತ್ತೆ ||

ಅಂಬಲಿಯಲ್ಲದೆ ಉಂಬರೆ ಕೂಟಿಲ್ಲ | ಕಂಬಳಿಗಳ ಹೊದ್ದಿಹವು |

ತಿಂಬರೆ ಬಾಯಿಗೊಂದೆಲೆಯಡಕೆಕಾಣವು | ತೊಂಬರೆ ಬದುಕು ಕೇಳೆ ನಮಗೆ ||

ಚೆನ್ನಣ. ಸು. 1650

ಈತನು ವೀರೇಶ್ವರಚರಿತೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರಶೈವ ಕವಿ; ತನ್ನ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ: ವೀರಶೈವಾಚಾರ್ಯ ಮಾಹೇಶವಾದರಸ, ಮಗ ರಾಮೇಶಗುರು, ಮಗ ಸೋಮೇಶ್ವರ, ಮಗ ಚೆನ್ನಣಕವಿ. “ಸುವಿವೇಕಿ ರಸಿಕರದೇವ ಚೆನ್ನಣಸತ್ಯವಿರಾಯ” ಎಂದು ತನ್ನನ್ನು ವಿಶೇಷಿಸಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಸುವಾರು 1650 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದು.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ವೀರೇಶ್ವರಚರಿತೆ.

ಇದು ಸಾಂಗತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ. ನಮಗೆ ದೊರೆತ ಅಸಮಗ್ರಪ್ರತಿ ಯಲ್ಲಿ 3 ಸಂಧಿಗಳಿವೆ. ಕಥಾಗರ್ಭವನ್ನು ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಸೂಚಿಸಿದ್ದಾನೆ—

ಹರವಿರಹಿತಯಾಗವ ಮಾಡೆ ದಕ್ಷನು ! ಪುರಮಥನನು ಕೋಪಿಸಲು;

ವರವೀರಭದ್ರನು ಗೆದ್ದ ಕಥನವ ಎ | ಸ್ಮರಿಸೆನು ಸುಜನರಾಲಿಪುದು ||

ವೀರಣಾರ್ಯ. ಸು. 1650

ಈತನು ಪ್ರಸಾದಚಾರಿತ್ರವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರಶೈವ ಕವಿ; ತನ್ನ ವಂಶವರಂಪರೆಯನ್ನು ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ—ಕೊಲ್ಲಿಪಾಕಿಯ ಸೋಮೇಶ್ವರ, ಮಗ ರೇಣುಕ, ಮಗ ದೇವಣಾರಾಧ್ಯ, ಇವನ ತಮ್ಮ ಶಾಂತೇಶ್ವರ, ಇವನ ಮಗ ಕವಿ ವೀರಣಾರ್ಯ. ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1650 ಆಗಿರಬಹುದು. ಪೂರ್ವಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಹರಿಹರ, ರಾಘವಾಂಕ, ಪದ್ಮರಸ, ಉದ್ಭಟ, ಸೋಮನಾಥ ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಪ್ರಸಾದಚಾರಿತ್ರ

ಇದು ಸಾಂಗತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿವಾದಿತವಾದ ವಿಷಯವನ್ನು ಕವಿ ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಸೂಚಿಸಿದ್ದಾನೆ.—

ಈಮಹಾಕೃತಿಯಾವುದೆನೆ ಚರಲಿಂಗದು | ದ್ವಾಮಪ್ರಸಾದ ಶಂಕರಗೆ |
ಪ್ರೇಮದೆ ಕುಡಬಹುದೆಂದು ವೇದಾಗಮ | ಸ್ತೋಮ ರಾಜಿಪ ಚಾರುಚರಿತಿ ||

ಕವಿಮಾದಣ್ಣ. ಸು. 1650

ಇವನು ನನ್ನಯ್ಯಗಳ ಚಾರಿತ್ರವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಈತನು ವೀರಶೈವಕವಿ; ಭಾರದ್ವಾಜ ಗೋತ್ರದವನು. ಇವನ ಗುರು ರಾಮನಾಥ, ತಂದೆ ಅಲ್ಲಪ, ತಾಯಿ ಮಲ್ಲಿಯಕ್ಕ, ಸ್ಥಳ ವಾಮತಿರಪುರ. ಇವನು ಸುಮಾರು 1650ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ನನ್ನಯ್ಯಗಳ ಚಾರಿತ್ರ

ಇದು ಚಂಪೂರೂಪವಾಗಿದೆ ; ಸಂಧಿ 5. ಇದರಲ್ಲಿ ಬಸವನ ಸಮ ಕಾಲದವನಾದ ನನ್ನಯ್ಯ ಎಂಬ ಶಿವಭಕ್ತನ ಚರಿತವು ಹೇಳಿದೆ.

ಕಥಾಸಾರ—ಒಡ್ಡಿಯದೇಶದ ಕರ್ಣಿಕಾಪುರವಾಸಿಯಾದ ನನ್ನಯ್ಯನು ತನ್ನ ಗುರುವಾದ ಸುಜ್ಞಾನಿಯ ತಲೆ ಹೋಯಿತೆಂದು ಭ್ರಮಿಸಿ ತನ್ನ ತಲೆಯನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿ ಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದಾಗ ಇವನ ಗುರುಭಕ್ತಿಗೆ ಮೆಚ್ಚಿ ತಿವನು ಇವನನ್ನು ಕೈಲಾಸಕ್ಕಿಯೆಸು.

ತನ್ನ ಗ್ರಂಥದವಿಷಯವಾಗಿ ಕವಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ—

ಗುರುಚರಣಭಕ್ತಿ ಸುಸ್ಥಿರ | ಸಿರಿಯಿದು ಗುರುಭಕ್ತಿ ವನಧಿವರ್ಧನರಜನೀ |
 ಕರವಿದು ದುರ್ಗತಿತಮಭಾ | ಸ್ಮರನಿದು ನಿರಯಾದ್ರಿಕಾಲಿತಧರನೀಚರಿತಂ ||
 ಕೊಳನಂ ಹಂಸೆಯ ನೈದಿಲ | ನಳನವ ಶುಕಪಿಕಮಯೂರತತಿಯಂ ಮಂದಾ |
 ನಿಲನಂ ನೆಲನಂ ವರ್ಣಪ | ಗಲಭೆಯ ಕೃತಿಯಲ್ಲವಿಾಶಶರಣಚರಿತ್ರಂ ||

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಸ್ವಗುರುರಾಮನಾಥಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಮುದ್ರಾಪುರದ ಪ್ರಸನ್ನರಾಮೇಶ್ವರ, ಪಾರ್ವತಿ, ಗಣಪತಿ, ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯ, ಸರಸ್ವತಿ ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿ ಅನಂತರ ಬಸವನೇ ಮೊದಲಾದ ಪುರಾತನರನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಸಮುದ್ರ

ಗಿರಿಶಂಗೆಯ್ದು ವಿಭೂಷಣಕ್ಕೆ ಶಶಿಯಂ ದೈತ್ಯಾರಿಗಂ ಪ್ರೇಮದಿಂದಿ |
 ಸಿರಿಯಂ ಕೌಸ್ತುಭಮಂ ಸುರಗೈ ಸುಧೆಯಂ ದೇವೇಂದ್ರಗೈಶ್ವರ್ಯಮಂ ||
 ಹರುಷಂ ಕೈಮಿಗಲಿತ್ತುದೊಂದು ಘನದಿಂ ಮತ್ತಂ ಧರಾಚಕ್ರದೊಂ |
 ದಿರವುಂ ತನ್ನೊಳಗೆಂಬ ತೇಜದೊಪವಿಂದೊಪ್ಪಿತ್ತು ರತ್ನಾಕರಂ ||

ಜೂಜು

ಡಾಳಿಸಿ ಹಾಸಂಗಿಗಳಂ | ಹೇಳಿದ ದಾಯವನೆ ಹಾಯ್ಕಿ ಹೆಚ್ಚಿಸಿ ಗುಣಮಂ |
 ಸೋಲದೆ ಸಮವೆನಲಾಡುವ | ಲಿಲೆಯು ನೆತ್ತದಲಿ ಜೂಜುಗಾಹಂ ಮೆಚ್ಚಿಸಂ ||

ಶರಣಭಕ್ತಿ

ಪುರಮಂ ವನಮಂ ಲತೆಯಂ | ತರುಣಿಯರಂ ಗಿರಿಯ ಕರಿಯ ಶರಧಿಯ ಪೊಗಲು |
 ತ್ತಿರದೆ ಶಿವಶರಣರೈರ | ಚರಣವ ನೆನೆ ಮನವೆ ಬೇಡಿಕೊಂಬೆಂ ನಿನ್ನಂ ||

ಬ್ರಹ್ಮರಾಕ್ಷಸ

ಏಱುವ ರೋಮ ಕಾರಿಯಳ ಕಾಱುವ ಕಾಯವತೀವಧೀತಿಯಂ ||
 ಬೀಱುವ ಕೋರೆದಾಡೆಗಳು ಕೆಂಪಡರ್ಪ ಕ್ಷಿಗಳುಬ್ಬಿದಾನನಂ ||
 ತೋರಿತುವಿಾಸೆ ಜುಂಜುದಲೆಯಂಜಿಸುತಿರ್ಪ ಕರಾಸಿಯುಗ್ರದಾ |
 ಕಾರದ ಬ್ರಹ್ಮರಾಕ್ಷಸನು ಕಾನನದಲ್ಲಿರೆ ಕಂಡೆನುರ್ವಿಪಾ ||

1 ಬಸವ, ಅಲ್ಲಮ, ಆಕ್ಕ, ಮಡಿವಾಳ, ಚೆನ್ನಬಸವ, ಸಿದ್ಧರಾಮ, ಮುಸುಳಿಯಚೌಡ, ಉದ್ಭಟ, ಹಲಾಯುಧ, ಕೇಶಿರಾಜ, ದಾಸ.

ಮಹಾದೇವ. ಸು. 1650

ಈತನು ಹೇರೂರುಹೆಣ್ಣಿನಸಾಂಗತ್ಯವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವಿರಶೈವಕವಿ; ಸುವಾರು 1650ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದು.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಹೇರೂರುಹೆಣ್ಣಿನಸಾಂಗತ್ಯ

ಸಂಧಿ 3, ಪದ್ಯ 456. ಇದರ ಕಥಾಗರ್ಭವನ್ನು ಕವಿ ಈಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಸೂಚಿಸಿದ್ದಾನೆ.—

ಹೇರೂರ ಹೆಣ್ಣು ಜೈನನ ಕಂಡು ಮನಹೇಸಿ | ಮಾರಮದನನಿಳಿಗೈದಿ |
ನಾರಿ ಗಂಡಾಗಿ ಧಾರಣಿಯೊಳು ಮೆಟ್ಟಿದ ವಿ | ಚಾರ ವನೊಲಿದು ಬಣ್ಣಿಸುವೆ ||

ತನ್ನ ಗ್ರಂಥದ ವಿಷಯವಾಗಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ—

ಗುರುತಾಯಿತಂದೆಗೋತ್ರವ ಕೊಂದ ಕಥೆಯಲ್ಲ | ನರರ ಹೊಗಬುವ ಮತವಲ್ಲ |
ಪರಧನಪರಸತಿಗಳೆಂದ ಸುಡಿಯಲ್ಲ | ಹರನ ಸಂಗತಿಯ ಕೇಳುವುದು ||

ಸಿರಿಯಾಳಸೆಟ್ಟಿಯ ಸಾಂಗತ್ಯವೂ ಏತತ್ಯವಿಕ್ಯತವಾಗಿರಬಹುದು. ಇದರಲ್ಲಿ ಸಿರಿಯಾಳನೆಂಬ ಶಿವಭಕ್ತನಕಥೆಹೇಳಿದೆ. ಸಂಧಿ 2, ಪದ್ಯ 354.

ನರಸಿಂಹ. ಸು. 1650

ಈತನು ಮದನಮೋಹಿನಿಯಕಥೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕವಿಯೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. “ಮೇಲುಗೋಟೆಯ ನರಸಿಂಹನ ಕೃಪೆಯಿಂದ ಪೇಟುದೇನೀಕೃತಿಯನು” ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಇವನ ಕಾಲವು ಸುವಾರು 1650 ಆಗಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸುತ್ತೇನೆ. ಪೂರ್ವಕವಿಗಳನ್ನು ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಸ್ಮರಿಸುತ್ತಾನೆ—

ವ್ಯಾಸ ವಾಲ್ಮೀಕಿ ಹುಲಶ ಬಾಣನು ಕಾಳಿ | ದಾಸ ಮಯೂರನು ಮಲುಹಣ |
ಈಶಭಕ್ತನು ರಾಘವಾಂಕನ ಬಲಗೊಂಡು | ಲೇಸಾಗಿ ಪೇಟ್ಟಿನೀಕೃತಿಯನು ||

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಮದನಮೋಹಿನಿಯಕಥೆ

ಇದು ಸಾಂಗತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಸಂಧಿ 11, ಪದ್ಯ 860.

ಕಥಾಗರ್ಭ—ಮಾಳವದೇಶದಲ್ಲಿಯ ಚಂಪಕವುರದ ದೊರೆಯಾದ ಜಂದ್ರಶೇಖರರಾಜನ ಮಗ ಜಯಸೇನನು ತನ್ನ ಚಿಕ್ಕಮ್ಮನ ದ್ವೇಷಕ್ಕೆ ಗುರಿಯಾಗಿ ತಂದೆಯ ಅಪ್ಪ

ಣೆಯಿಂದ ಅನೇಕ ಸಾಹಸ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಮದನವೋಹಿನಿಯನ್ನು ಮದುವೆಯಾದನು.

ಈ ಗ್ರಂಥದ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಕವಿ ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ—
 ಸಕ್ಕರೆಯಂತೆ ಜೇನೋಡದಂತೆ ಚಿಲುಪಾಲು | ಸೊಕ್ಕುಜವ್ವನೆಯ ಸೊಬಗಿನಂತೆ |
 ಚಿಕ್ಕಪ್ರಾಯದಹೆಣ್ಣು ತಕ್ಕೆಯಗಲಿಕೂಡು | ವಕ್ಕುಟಂತಿಹುದು ಈಕೃತಿಯೆಂದ ||

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಈಶ್ವರಸ್ತುತಿಯಿದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ನರಸಿಂಹ, ಬ್ರಹ್ಮ, ಪಾರ್ವತಿ, ಲಕ್ಷ್ಮಿ, ಸರಸ್ವತಿ, ಗಣೇಶ, ನಂಜುಂಡಲಿಂಗ ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಚಂದ್ರೋದಯ

ಹೆಚ್ಚಿತು ತಮ ಚಕ್ರವಾಕದ ಬೆಸುಗೆಯು | ಬಿಚ್ಚಿತು ನೈದಿಲು ನಲವೇಣಿ |
 ಮುಚ್ಚಿತು ಮುಖವ ರಾಜೀವ ಇಂದ್ರಮನಂದು | ಕಿಚ್ಚನಿಕ್ಕಿದ ಎರಹಿಗಳ್ಗೆ ||

ಸ್ತ್ರೀಗರ್ಹಣ

ಕಡಲಡಿಯನು ಕಾಣಬಹುದಾಕಾಶದ | ಎಡೆದೊಡನು ಕಾಣಬಹುದೊಮ್ಮೆ |
 ಪೊಡವಿಯ ಎತ್ತರವನು ಕಾಣಬಹುದೀಗ | ಮಡದಿಯ ಮನ ಕಾಣಬಾರದು ||

ನೀತಿ

ನೋರುವ ಮನೆ ಸೊರಹುವ ಬಂಟ ದುರ್ಜನ | ನಾರಿ ಕಾಳೋರಗನಿಹ ಗೃಹ |
 ಹೋರುವ ನೆರೆ ಹೊಲಬಟ್ಟೆಯದ ದಾರಿಯ | ದೂರದಿಂ ವರ್ಜಿಸಬೇಕೆಂದ ||
 ತಂದೆಯ ಮಾತ ಎಣಿಸಿದ ಮಗ ಗುರುವನು | ನಿಂದಿಷ್ಟು ಶಿಷ್ಯನೊಡೆಯನನು |
 ಹಿಂದೆ ಜಹಿವ ಬಂಟ ಪತಿಯ ಎಣಿಸಿದ ಸತಿ | ಗೆಂದೆಂದು ನರಕತಪ್ಪದು ದೇವ ||
 ಸತ್ಯದೊಳಗೆ ನಡವೆಗೆ ಬರಲರಿಯದು | ಮೃತ್ಯುಭಯವು ಮತ್ಸ್ಯರೊಳಗೆಲ್ಲ |
 ಸತ್ಯವೆ ಜನನಿ ಜನಕ ಬಂಧುಜನವೆಂದು | ಚಿತ್ತದೊಳಗೆ ತಿಳಿದಿಹುದೆಂದ ||

ದೇವತಾಸ್ತುತಿ

ಮಾವನ ಮಗನ ರಾಣಿಯ ಹಿಡಿದೆಲೆದನ | ಮಾವಗೆ ನಿಜವ ತೋಪ್ಪಿಸಿದನ |
 ಮಾವನ ಕೊಂದು ಮಾವಗೆ ಭಾವನಾದನ | ತಾವರೆಯಡಿಗೊಳಗುವೆ ನಾನು ||
 ಶಿವನ ಮೈರಿಯ ಸುತನನು ಕಾದ ದೇವನೆ | ಶಿವನ ಮೇಲುಪ್ಪವಡಿಸಿದನೆ |
 ಶಿವನ ಮೈರಿಯ ಬೆನ್ನಲಿ ಬಹ ವಸ್ತುವೆ | ಶಿವನೆ ನೀ ಸಲಹು ಮೂಜಗವನು ||

ವೆಂಕಯಾರ್ಯ ಸು. 1650

ಈತನು ಕೃಷ್ಣಲೀಲಾಭ್ಯುದಯವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವಾಙ್ಮಯಕವಿ; ಇವನ ಪಿತಾಮಹನು ಜಾಮದಗ್ನ್ಯವತ್ಸಗೋತ್ರದ ಅಳಗಾರ್ಯ, ತಂದೆ ವೆಂಕಾರ್ಯ, ತಾಯಿ ಶೇಷಾಂಬೆ, ಸಹೋದರ ನಾರಾಯಣಾರ್ಯ, ಸ್ಥಳವೆನುಗೊಂಡೆದೇಶದ ಕಡಗತೂರು. ತಾನು ಹರಿದಾಸನೆಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ತನ್ನ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ತಿರುಪತಿವೆಂಕಟರಮಣಸ್ವಾಮಿಯ ಅಂಕಿತದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1650 ಆಗಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಕೃಷ್ಣಲೀಲಾಭ್ಯುದಯ

ಇದು ಭಾಮಿನೀಪಟ್ಟದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ. ಸಂಧಿ 51, ಪದ್ಯ 2543 ಇದರಲ್ಲಿ ಭಾಗವತದಕಮಸ್ಯಂಧದ ಕಥೆ ಹೇಳಿದೆ.

ಸಿದ್ಧಮಲ್ಲೀಶ. ಸು. 1650

ಇವನು ವೀರಸಂಗಯ್ಯನ ಚರಿತೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಈತನು ವೀರಶೈವಕವಿ; ಗುರುವೀರಭದ್ರನ ಕರಜಾತ ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಸುಮಾರು 1650 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದು.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ವೀರಸಂಗಯ್ಯನಚರಿತೆ

ಇದು ಸಾಂಗತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಸಂಧಿ 5, ಪದ್ಯ 487. ಇದರಲ್ಲಿ ವೀರಸಂಗಯ್ಯನೆಂಬ ಶಿವಭಕ್ತನ ಚರಿತೆ ಹೇಳಿದೆ.

ಕಥಾಗರ್ಭ-ಬಿದುರೆಕೋಟಿಯ ಕಾಮಣ್ಣ ಸೋಮಲದೇವಿಯರ ಮಗನಾದ ಇವನಿಗೆ ಮದುವೆಮಾಡಲು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದ್ದ ಚಂದ್ರಣಿಯನ್ನು ಕೊವಾರಪಟ್ಟಣದರಸು ಮಾಧವರಾಯನ ಮಗನಾದ ಭಾಸ್ಕರನು ತನಗೆ ಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಪೀಡಿಸಲು ಅವನನ್ನು ಓಡಿಸಿ ವೀರಸಂಗಯ್ಯನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟರು. ಇವನು ಪತ್ತಿಯೊಡನೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಭಾಸ್ಕರನು ವೀರಶೈವವೇಷದಿಂದ ಬಂದು ಅವನನ್ನು ಇರಿಯಲು, ಇವನು ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಶಿವನನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿಸಿ ಎಲ್ಲರೊಡನೆ ಕೈಲಾಸಕ್ಕೆ ಹೋದನು.

ವಂಜಣಾರ್ಯ. ಸು. 1650

ಈತನು ನೀತಿರತ್ನಾಭರಣವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ; ಹರವಿಹಳ್ಳಿಯ ಗುರು ಚೌಡೇಶ್ವರನ ಮಮ್ಮಗನು. “ ಪರಮ. ಗುರು ಸಿದ್ಧಶಾಂತೇಶ್ವರನು ರಚಿಸೆನೆ ಪೇಜ್ಜಿಂ ” ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1650 ಆಗಿರಬಹುದು.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ನೀತಿರತ್ನಾಭರಣ

ಇದು ಕಂಡದ್ದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಪದ್ಯ 169.

ಶೇಷ ಸು. 1650

ಇವನು ರುಕ್ಮಾಂಗದಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಈತನು ರಾಜ ವಂಶಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವನಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಾನೆ. ತನ್ನ ತಂದೆ ತಿಪ್ಪೇಂದ್ರ, ಅಣ್ಣ ರಾಘವಭೂವರ ಎಂದು ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ—

ತಿಪ್ಪೇಂದ್ರತನಯ ರಾಘವಭೂವರನನು | ನಪ್ರತಿಮವರದ ಶೇಷ |

ಒಪ್ಪುವ ರುಕ್ಮಾಂಗದಚರಿತೆಯ ಲೋಕ | ಕಪ್ರತಿಯೆನೆ ವಿರಚಿಸಿದ ||

ಇವನು ಸುಮಾರು 1650 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ರುಕ್ಮಾಂಗದಚರಿತ್ರೆ

ಇದು ಸಾಂಗತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಸಂಧಿ 7, ಪದ್ಯ 313.

ಮರುಳುಸಿದ್ಧೇಶ ಸು. 1650

ಈತನು ಗುರುಲಿಂಗಜಂಗಮಚಾರಿತ್ರವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ; ‘ಶರಣುಪುರಾಧೀಶ್ವರ ಗುರುಮೂರ್ತಿಯ ಕರಜಾತ’ ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1650 ಆಗಿ ಬಹುದು.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಗುರುಲಿಂಗಜಂಗಮಚಾರಿತ್ರ.

ಇದು ಸಾಂಗತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಸಂಧಿ 5, ಪದ್ಯ 937. ಇದಕ್ಕೆ ಮಹತ್ತಿನಕಾವ್ಯ ಎಂಬ ಹೆಸರೂ ಇರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ.

ನೇಮಿವ್ರತಿ ಸು. 1650

ಈತನು ಸುವಿಚಾರಚರಿತೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಜೈನಕವಿ; ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಯೆಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ; ಸುಮಾರು 1650ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಸುವಿಚಾರಚರಿತೆ

ಇದು ಸಾಂಗತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಸಂಧಿ 10, ಪದ್ಯ 1265. ಇದರಲ್ಲಿ ಚತುರ್ಗತಿಗಳ ದುಃಖಗಳು, ಶ್ರಾವಕರ 11 ನೆಲೆಗಳು, ಮೋಕ್ಷಸ್ವರೂಪ ಈಯಂಶಗಳು ಹೇಳಿವೆ. ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ನೇಮಿಜಿನಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಸಿದ್ಧಾದಿಗಳು, ವ್ಯಸಭಸೇನಾದಿ ಗೌತಮಗಣಧರರು, ಕೊಂಡಕುಂದ, ನೇಮಿಚಂದ್ರ, ಗುಣಭದ್ರ ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ---

ರವಿಯ ಮಂಡಲಕೆ ಜಲಾರ್ಘ್ಯ ಸಂಕ್ರಾಂತಿಯೊ | ಕವಿವೇಶಿಗಳ್ಗೆ ದಾನವನು |
 ರವಿಶಶಿಗಳ ಗ್ರಹಣದೊಳು ಸ್ನಾನವ ಮಾಡು | ವವಿಚಾರವಿವು ಲೋಕಮೂಢ ||
 ತ್ರಾಸುಗಟ್ಟಳೆಮಾಜ್ಜ ಸರಗಳೊಳೊಂದೊಂದು | ವೀಸವೀಸ ಹೆಚ್ಚುಕುಂದು |
 ಲೇಸಹುದೆನಗೆಂದು ಮಾಡಿದಡದು ಮುಂದೆ | ವೋಸ ಒಹುದು ಮೂಲಧನಕೆ ||
 ಅನ್ನಕ್ಕೆ ಬಗೆಯಿಲ್ಲದವನಿಗನ್ನದ ಚಿಂತೆ | ಯನ್ನವಾದದಱಿಂدمೇಲೆ |
 ಹೊನ್ನಿನ ಚಿಂತೆ ಹೊನ್ನುಗಳು ತಾನಾದರೆ | ಕನ್ನಿಕೆಯರ ಚಿಂತೆಯೆಹುದು ||
 ನೆನೆದ ಕನ್ನಿಕೆಯಾದಬುಟ್ಟಿಕೆ ಮಕ್ಕಳ ಚಿಂತೆ | ತನಗವರಾದರವರಿಗೆ |
 ಮನೆಯ ಚಿಂತೆಯು ಮದುವೆಯ ಚಿಂತೆಮೊದಲಾದ | ಘನಚಿಂತೆ ತಾಸತಿಕಾಂಕ್ಷೆ ||
 ವಚನದಿಂದಲೆ ಪುಣ್ಯ ವಚನದಿಂದಲೆ ಪಾಪ | ವಚನದಿಂದಲೆ ಮಿತ್ರ ವೈರಿ |
 ವಚನದಿಂದಲೆ ಸರ್ವಭೋಗಗಳೆಲ್ಲ ಸು | ವಚನದಿಂದಲೆ ಸ್ವರ್ಗ ತನಗೆ ||
 ಹಣತೆಯೊಳುರಿವ ದೀವಿಗೆಯ ಪ್ರಕಾಶದೊಂದು | ದೇಣಿಕೆ ಸಂಸಾರಸುಖಗಳು |
 ಗಣಿತವಿಲ್ಲದ ಲೋಕಗಳ ಬೆಳಗುವುದೊಂದು | ಮಣಿದೀಪದಂತೆ ಮೋಕ್ಷಗಳು

ಚೆನ್ನಪ್ಪ ಸು.1650

ಈತನು ಒಂದು ಕಾಲಜ್ಞಾನವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ; ಸುಮಾರು 1650ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದು.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಕಾಲಜ್ಞಾನ

ಇದರಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು 285 ಹಾಡುಗಳಿವೆ. ಆರಂಭದಲ್ಲಿ

ಮುಂದೆ ಚೆನ್ನಬಸವೇಶ್ವರನು ನಿರೂಪಿಸಿದಂಥ ಕಾಲಜ್ಞಾನದ ಸೂಚನೆಯ ಪೇಟುತಿರ್ದೇನದೆಂತೆನೆ

ಎಂದಿದೆ. ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ

ಭಾನುಕೋಟಿರೂಪಕಾಶ ಪರಶಿವ | ತಾನು ತನ್ನೊಳಗಿವ್ವ ಕಾರಣ |

ದೇವಕವಿ ಚೆನ್ನಪ್ಪ ಪೇಟೆದ ಕಾಲಜ್ಞಾನವನು

ಎಂದಿದೆ.

ಮಂಚಯ್ಯ ಸು. 1650

ಈತನು ಭಕ್ತಿರಸಸೋನೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ. ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1650 ಆಗಿರಬಹುದು.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಭಕ್ತಿರಸಸೋನೆ

ಇದು ಸಾಂಗತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ.

ಅನ್ನದಾನಿವಾಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಾಚಾರ್ಯ ಸು. 1650

ಇವನು ತಾತ್ಪರ್ಯಸಂಗ್ರಹಟೀಕೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಈತನು ವೀರಶೈವಕವಿ; ವಿರೇಶನ ಪೌತ್ರನು. ಸೋಮನಾಥಾಚಾರ್ಯನ ಪುತ್ರನು. ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1650 ಆಗಿರಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಟೀಕೆಯ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಗದ್ಯವಿದೆ—

ಶ್ರೀಮದನವದ್ಯವಿದ್ಯಾವಿದ್ಯೋತಮಾನಾಂತಃಕರಣ ಶ್ರೀಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯವಂಶ ವಾರಿಧಿಸುಧಾಕರ ಶ್ರೀವೀರೇಶಸುತಸೋಮನಾಥಾಚಾರ್ಯತನೂದ್ಭವ ಸಕಲವೀರಶೈವಾ

ಚಾರಸದುಪದೇಶಕೃತಜನೋದಾರ ಗೌರೀಪತಿಪಾದಪಂಕೇರುಕಪಟ್ಟದೀಕೃತಮಾನಸ
ಶ್ರೀಮಚಿ ಲಲವಂತಕೋಪ್ಪಾಧಿನಾಥ ಶ್ರೀಮದನ್ನದಾನಿನಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಾಕಾರ್ಯವರ್ಯ
ವಿರಚಿತೇ ತಾತ್ಪರ್ಯಸಂಗ್ರಹಕರ್ಣಾಟಭಾಷಾವಿವರಣೇ.

ಸಾಸಲಯ್ಯ. 1654

ಈತನು ಯಳಂದೂರು ತಾಲ್ಲೂಕು 1ನೆಯ ಶಾಸನವನ್ನು ಬರೆದು
ದಾಗಿ ಆ ಶಾಸನದಲ್ಲಿಯ

ಬರೆದಂ ಬೊಮ್ಮಣಪಂಡಿತ | ವತನಯಂ ರಸಿಕಸುಂಡಿತಂ ಪೇಜ್ಜನಿದಂ |

ಸರಸಕವಿ ಸಾಸಲಯ್ಯಂ | ಬರೆಯಿಸಿದಂ ಮುದ್ದಭೂಪನೇನೇ ಮೆಚ್ಚದರಾರ್ ||

ಎಂಬ ಪದ್ಯದಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಈ ಶಾಸನವು ಶಕ 1576 ಜಯಸಂವತ್ಸರದಲ್ಲಿ-ಎಂದರೆ 1654ರಲ್ಲಿ ಬರೆದುದು. ಇದರಲ್ಲಿ ಹದಿನಾಡ ದೊರೆಯಾದ ಮುದ್ದರಾಜನು ಯಳಂದೂರು ಗೌರೀಶ್ವರದೇವರಿಗೆ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟಂತೆ ಹೇಳಿದೆ. ಈ ರಾಜನ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಕವಿ ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ: ಪದಿನಾಡದೊರೆ ಸಿಂಗದೇವಭೂಪ; ಇವನ ಮಗ ರಾಮನೃಪ; ಇವನ ತಮ್ಮ ಚೆನ್ನನೃಪ; ಇವನ ಮಕ್ಕಳು ತಿರುಮಲರಾಜ, ನಂಜರಾಜ; ತಿರುಮಲರಾಜನ ಮಗ ಮುದ್ದರಾಜ. ಸಾಸಲಯ್ಯನು ವೀರಶೈವಕವಿಯೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ.

ಈ ಶಾಸನದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ:-

ಶಿವಸ್ತುತಿ

ಶ್ರೀಗೌರೀಕುಚಕುಂಕುಮ | ರಾಗಾಂಕಿತವಕ್ಷನೇಸವ ಗೌರೀನಾಥಂ |

ಈಗೆ ಸುಖೋದಯಮಂ ಕರು | ಣಾಗಾರಂ ಮುದ್ದಭೂಮಿಪಂಗತಿಮುದದಿಂ ||

ಯಳಂದೂರು

ನಳಿನಜನವಿಳವುರಂಗಳ | ನಳವಡೆ ಸೃಜಿಸಲ್ ಕಳಂಕಮಾದುವೆನುತ್ತಂ |

ಇಳಿಯೊಳ್ ಪೊಸತೀವುರವೆಂ | ದೆಳೆಯಿಂದೂರೆಂಬ ಪೆಸರನಾಗಳ್ ಕರೆದಂ ||

ಮುದ್ದರಾಜ

ಎನೆವಾಭೂಪನ ಸೂನು ಸತ್ಯನಿಧಿ ಸದ್ಧರ್ಮಾನ್ವಿತಂ ಸಂತತಂ |

ಕುಸಲಂಬೆತ್ತು ಷಿಯಾಳುತಿರ್ದು ಪದಿನಾಡಾಖ್ಯಾತಭೂಭಾಗಮಂ ||

ಕುಸುಮಾಸ್ತ್ರಾರಿಪದಾಂಬುಜಾತನವಭ್ಯಂಗಂ ಯಾಚಕಾಧಾರನೇಂ |

ವಸುಧಾಚಕ್ರದೊಳೊಲ್ಲು ಗಾಜಿಸಿದನೋ ಮುದ್ದೇಂದ್ರಭೂಪಾಲಕಂ ||

ಷಡಕ್ಷರದೇವ. 1655.

ಈತನು ರಾಜಶೇಖರವಿಲಾಸ, ಬಸವರಾಜವಿಜಯ, ಶಬರತಂಕರ ವಿಲಾಸ ಈ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ವೀರಭದ್ರದಂಡಕವನ್ನೂ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಈತನು ವೀರಶೈವಕವಿ. ಇವನು ಹುಟ್ಟಿದ ಸ್ಥಳ ಮಳವಳ್ಳಿ ತಾಲ್ಲೂಕಿನಲ್ಲಿರುವ ದನುಗೂರು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ತನ್ನ ಗುರುಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ:—ರೇವಣಸಿದ್ಧ; ಮಗ ರುದ್ರಮುನಿ; ಅವನ ವಂಶೋದ್ಭವ ಉದ್ಭವ; ಶಿಷ್ಯ ಅನ್ನದಾನೀಶ; ಶಿಷ್ಯ ರೇವಣಸಿದ-ಈತನು ದನುಗೂರುಮಠದ ಸ್ವಾಮಿಯಾಗಿದ್ದನು; ಶಿಷ್ಯ ಚಿಕವೀರದೇಶಿಕ; ಶಿಷ್ಯ ಕವಿ ಷಡಕ್ಷರದೇವ. ಈತನು ಆಮೇಲೆ ಯಳಂದೂರು ಮಠಕ್ಕೆ ಸ್ವಾಮಿಯಾಗಿ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಸವಾಧಿಯನ್ನು ಪಡೆದನು.

ಹದಿನಾಡ ದೊರೆಯಾದ ಮುದ್ದುರಾಜನು ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯ ತವರುಮನೆಯ ಗುರುವಾಗಿದ್ದ ಈ ಷಡಕ್ಷರದೇವನನ್ನು ಕರಸಿ ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯ ತವರೂರಾದ ಯಳಂದೂರಿನಲ್ಲಿ ಮಠವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿಕೊಟ್ಟು ನಿಲ್ಲಿಸಿದಂತೆ ಕೆಲವರು ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ದೇವಚಂದ್ರನು ತನ್ನ ರಾಜಾವಳಿಕಥೆಯಲ್ಲಿ (1838) ಪ್ರೀತಿಗೆ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ—ಷಡಕ್ಷರ ಚಿಕದೇವರಾಜನ ತಾಯಿಯಾದ ಯಳಂದೂರು ಅಮೃತಾಂಬೆಯ ತವರುಮನೆಗೆ ಗುರುವಾದ ಆರಾಧ್ಯರ ಪುತ್ರನು. ಅಂತಃಪುರಜನಪ್ರೇರಣೆಯಿಂದ ಇವನು ಬರಿಸಿ ಈಶಲೀಲಾವತಿ, ಕಾದಂಬರಿ ಮೊದಲಾದ ಅನೇಕವಸ್ತುಕಕಾವ್ಯದೊಳಗೆ ನಿಪುಣನೆನಿಸಿ ಕವಿ ಶೇಖರನಾದುದಕ್ಕಿಂತ ರಾಜಶೇಖರಮೆಂಬ ಪೊಸತೊಂದುಕೃತಿಯು ಮಾಡಿ ಮೆಚ್ಚಿಸಿ ಕೆಲಕೆಲವು ಮಠಗಳಿಗೆ ಮಾನ್ಯಮಂ ಬಿಡಿಸಿ ಪದ್ಧಪವಾಡಮೆಂದು ಅಮೃತಂಗಳಂ ತೋಹಿಸಿದಂ.

ರಾಜಶೇಖರವಿಲಾಸವನ್ನು ಶಕ 1579 ಜಯಸಂವತ್ಸರದಲ್ಲಿ-ಎಂದರೆ 1655 ರಲ್ಲಿಯೂ, ಬಸವರಾಜವಿಜಯವನ್ನು ಶಕ 1597 ನಳವರ್ಷದಲ್ಲಿ--ಎಂದರೆ 1677 ರಲ್ಲಿಯೂ ಬರೆದಂತೆ ಆ ಗ್ರಂಥಗಳಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಇವನಿಗೆ ಉಭಯಕವಿತಾವಿಶಾರದ ಎಂಬ ಬಿರುದಿದ್ದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ.

1. ಇಲ್ಲಿ ವರ್ಷಸಂಖ್ಯೆ ತಪ್ಪಾಗಿದೆ. ಜಯ ಶಕ 1577 ಆಗುತ್ತದೆ; ನಳ ಶಕ 1599 ಆಗುತ್ತದೆ.

ಹನ್ನೊಂದು ವರುಷದ ಪ್ರಾಯದಲ್ಲಿಯೇ ತನಗೆ ಕವಿತಾಶಕ್ತಿ ಉಂಟಾಯಿತೆಂದೂ “ಸಕ್ಕದಗಬ್ಬಮಂ ಮಿಸುವ ಕನ್ನಡಗಬ್ಬಮನೊಲ್ವ ಕೋವಿದರ್ ಬೆಕ್ಕಸಮುಣ್ಣುನಂತೆ ಪೊಗಟುತ್ತಿರೆ ಮೊಕ್ಕಳವಾಗಿ ಸರ್ವರಸಮೊಪ್ಪಿರೆ ಪೇಣ್ಡಿಂ” ಎಂದೂ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

ಪೂನ=ಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಮಲ್ಲಣ, ಭೋಜ, ಹರೀಶ್ವರ, ರಾಘವಾಂಕ, ಪದ್ಮರಸ, ಕೇಶಿರಾಜ, ಸೋಮನಾಥ, ಭೀಮಕವಿ, ಶಂಕರ, ಮಾಯಿದೇವ, ಜಕ್ಕಣಾರ್ಯ, ನಿಜಗುಣಯೋಗಿ, ತೋಂಟದಸಿದ್ಧಲಿಂಗಯತಿ, ಮಲ್ಲಣಾರ್ಯ ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ತನ್ನ ಕವಿತೆಯನ್ನು ನೋಡಿ ವಿದ್ವಾಂಸರು

ಇಂಗತಲೊತನಾಶಿಯೊ ನೆಹ್ಲಿ | ದಿಂಗಳ ಸೋದರವೊ ಸುದತಿಯುಧರಾಮೃತದಿಂ |

ಪಿಂಗಿದು ಗುರುಪೊ ಸುಧಾರಸ | ಮಂ ಗೆಲ್ಪಂಕನೊ ಭವವೃಷಷಮುದಯನೋ ||

ಎಂದು ಕೊಂಡಾಡಿದರು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಈತನು ಆಧುನಿಕಕವಿಯಾದರೂ ಇವನ ಶೈಲಿ ನಿರರ್ಗಳವಾಗಿಯೂ ಮನೋಹರವಾಗಿಯೂ ಇರ. ವುರಲ್ಲದೆ ಇವನ ವರ್ಣನೆಗಳು ಚಮತ್ಕಾರವಾಗಿಯೂ ಇವೆ. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಇವನ ಕಂದಗಳು ಬಹಳ ರಮಣೀಯವಾಗಿವೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ

1 ರಾಜಶೇಖರವಿಲಾಸ

ಇದು ಚಂಪೂರೂಪವಾಗಿದೆ; ಅತ್ಯಾಸ 14.

ಸಕ್ಶೇಂದ್ರಚೋಳನ ಮಗನಾದ ರಾಜಶೇಖರನ ವಿಧಿವಿಹಾರದಲ್ಲಿ ತಿರುಕೊಳವಿನಾಚಿಯ ಮಗು ಸಾಯಲು ರಾಜನು ಮಗನಿಗೆ ಮರಣಾಂತದಂಡನೆಯನ್ನು ವಿಧಿಸಿ ತಾನೂ ಮೃತಿಯೊಂದಿದನು; ಮಂತ್ರಿ ಮೊದಲಾದವರೂ ಸತ್ತರು; ಶಿವನು ಪ್ರಸನ್ನನಾಗಿ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟನು

ಎಂಬುದೇ ಕಥಾಸಾರ. ತಮಿಳಿನಲ್ಲಿ ಪಿಳ್ಳೈನೈನಾರ್ ಹೇಳಿದ್ದ ಈ ಕಥೆಯನ್ನು ಮಲ್ಲಣಾರ್ಯನು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಭಾವಚಿಂತಾರತ್ನವೆಂಬ ವರ್ಣಕ ಗ್ರಂಥವಾಗಿ ಮಾಡಿದನು; ಅದನ್ನೇ ಹರೀಶ್ವರನ ಕವಿತಾಮಾರ್ಗವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ತಾನು ವಸ್ತುಕರೂಪವಾಗಿ ರಚಿಸಿದಂತೆಯೂ ಒಂದು ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಮುಗಿಸಿದಂತೆಯೂ ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಈ ಕಾವ್ಯದ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಈ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಿದ್ದಾನೆ:—

ನುತರಸಸಂಪದಂ ಪದಮದರ್ಥನಮಸ್ತಿತಮರ್ಥಮಾರ್ಯಸ | |
 ಮ್ಮತಗುಣರಂಜಿತಂ ಗುಣಮುದಾತ್ತನವಸ್ಥಿತೈಶ್ಚೈಶ್ಚಿ ವೃತ್ತಿನಿ ||
 ಮೀತಸರಸಾನುಭಾವಮುರುಭಾವಮುದಂಚಿತೀತಿ ರೀತಿ ವಿ |
 ಶ್ರುತಸದಲಂಕೃತಿ ಸ್ಫುರದಲಂಕೃತಿ ರಂಜಿಪುದೀಪ್ರಬಂಧದೊಳ್ ||
 ವಿತತಪುರಾತನಕವಿಕೃತ | ಕೃತಿಭೂಷಣಭೂಷಿತಾಂಗಿ ಭಾರತಿ ಭುವನ |
 ಸ್ತುತಕಾಂತಿಗುಣಮೀತಮ | ತೃಪ್ತಿನವಸೀಮಂತರತ್ನಮಂ ತಳೆದಿಸೆವಳ್ ||
 ಇದು ಪೊಸತಿಂಪು ನೋಡಿದು ನವೀನಮನೂನಮೃದೂಕ್ತಿಭಾವಮಿಂ |
 ತಿದು ನವಮಿಂತಿದಲೈ ಸದಲಂಕೃತಿ ನವ್ಯಮುದಾತ್ತವೃತ್ತಿ ತಾ ||
 ನಿದು ಮಿಗೆ ನೂತ್ನಮೆಂದವಿಕರಾವ್ಯಕಳಾವಿದರೊಲ್ಲ ಕೇಳ್ತು ಮೆ |
 ಜ್ಞದಿ ನುತಿಗೆಯ್ಯದಿರ್ಪರೆ ಷಡಕ್ಷರದೇವಕೃತಪ್ರಬಂಧನುಂ ||

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಶಿವಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಪಾರ್ವತಿ, ಸ್ವಗುರು ಚಿಕವೀರದೇಶಿಕ, ಗಣೇಶ, ಪಣ್ಮುಖ, ನಂದಿ, ವೀರಭದ್ರ, ಬಸವ, ಚೆನ್ನಬಸವ, ಪ್ರಭುದೇವ, ಸಿದ್ಧಲಿಂಗಯತಿ, ನಿಜಗುಣಯೋಗಿ, ರೇಣುಕ ರಾಮಪಂಡಿತಮರುಳಾರ್ಯರೆಂಬ ಚತುರಾಚಾರ್ಯರು ಇವರುಗಳನ್ನು ಪರಿವಿಡಿಯಿಂದ ಹೊಗಳಿದಾನೆ. ಆತ್ಮಾಸಗಳ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಈ ಗದ್ಯವಿದೆ—

ಇದು ವಿನಮದಮರವರಮಕುಟತಟಘಟಿತಮಾನೆಗೊನುಪಾಪ್ರಭಾಪಟಲಪಂ
 ವೃತಪತತಿವಶ್ರೀಪಾದನಖಚಂದ್ರಸಾಂದ್ರರುಚಿರುಂದ್ರಚಂದ್ರಿಕಾಚಂಚಚ್ಚ ಕೋರಾಯ
 ಮಾನ ಸರಸಜನಮಾನಿತೋಭಯಕವಿತಾವಿಶಾರದ ಶ್ರೀಷಡಕ್ಷರದೇವವಿರಚಿತಮಪ್ಪ
 ರಾಜಶೇಖರವಿಳಾಸವಿಪುಳಪ್ರಬಂಧದೊಳ್.

ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ:--

ಸೂರ್ಯಸ್ತೆ

ನಳಿನದಳಂಗಳಲ್ಲಿ ಪುಳಿನಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಲತಾವಿತಾನದೊಳ್ |
 ತಿಳಿಗೊಳದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಮನದನ್ನಳನೊಲ್ಲ ಅನುಕ್ತೆ ಸುಕ್ತಿ ಕ ||
 ಳೊಳ್ಳಲಿ ಕಟಂಗಿ ಕಂಸಿಸಿ ಪಲಂಬಿ ಬಬಿಲ್ಲ ತೊಟ್ಟಲ್ಲಬಿಲ್ಲ ಮೇಣ್ |
 ಕಳವಳಿಸಿತ್ತು ಕಾಂತೆಯನಗಲ್ಲೆಣೆವಕ್ಕೆ ನಿಶಾಪ್ರವೇಶದೊಳ್ ||

ಬೆಳುದಿಂಗಳು

ಮಿಸುಪ ನಿಶಾನಿತಂಬಿನಿಗೆ ಬೆಳ್ಳುಡೆಗೂಡುದು ಭಾನುರೋಚಿಯಿಂ |

ಬಸವಱುದೀಧರಾಂಗೆನೆಗೆ ಚಂದನಲೇಪನವಾದುದಂಬುಜ ||

ಪ್ರಸರದಗಲ್ತೆಯಿಂ ನೆಗೆದ ತುಂಬಿಗೆ ಮಲ್ಲಿಗೆಮಾಲೆಯಾದುದಾ |

ಪಸಿದ ಚಕೋರಿಗಳ್ಗೆ ಸುಧೆಯಾದುದು ಕಾಂತಿ ಸುಧಾಮಯೂಖನಾ ||

ವಾಗಿ

ಗಜ್ಜಿಗೇದಱ್ಱಿ ಬಿದಿದುರ್ ಕೂಕ್ಕಿಂ | ದಿಱ್ಱಿದಿಱುದೆಳವಿಸಿಲನೆಳಸಿ ಸೇಡುಂಗೆೊಂಡೇಂ |

ತುಱ್ಱುಗಿದುರ್ವೊ ತುದಿಗೋಡೊಳ್ | ಮಱ್ಱಿ ಬಿಱ್ಱಿತಿರೆ ನೋಡಿ ಬಾಡುತುಂ

ವಿಹಗಂಗಳ್ ||

ವರ್ಷಾಕಾಲ

ಅಲದುರ್ದು ಕಾಡಮಲ್ಲಿಗೆ ಮುಗುಳ್ತುದು ಜಾದಿ ಕದಂಬಕುಟ್ಟಿಳಂ |

ಬಲಿದುದು ಪೂದೊಡಂಬೆಯನೊಡಚಿತ್ತು ಕೇತಕಿ ಕೇಕಿ ನನ್ನಿನಿಂ ||

ನಲಿದುದು ಹಂಸೆ ಪಾಱಲನುಗೆಯ್ದುದು ಚಾದಗೆ ರಾಗಮಾಂತುರು |

ಜ್ಜ್ವಲತೆಯನಪ್ಪುಕೆಯ್ದುದು ವಿಯೋಗಿಗಳಂಗೆಡೊಳಂಗೆಜಾನಲಂ ||

ವಸಂತ

ಮಾವಿನೊಳೇಱ್ಱಿ ಮಲ್ಲಿಗೆಗೆ ಪಾಱಿ ನುರಂದದೊಳ್ಪಟ್ಟು ಜಾಱಿ ಕೆಂ |

ದಾವರೆಗೋಡಿ ಕೇಸರದೊಳಾಡಿ ಕರಂ ಮಧುವೀಂಪಿ ಪಾಡಿ ಮೆ ||

ಲಾಗ್ಗ ವರಮೆತ್ತಿ ಮಾಧವಿಯನೊತ್ತಿ ಮುಖೋತ್ಸವದಿಂದೆ ಸುತ್ತಿ ಭೃಂ |

ಗಾವಳಿ ಧೂಳಿಯುಕ್ತಕುಸುಮಾಳಿಯೊಳಾಂತುದು ಚಾರುಕೇಳಿಯಂ ||

ಕೊಳ

ಕುವಳಯಕುಟ್ಟಿಳಾವಳಿಯ ವೆರ್ಗ ಱ್ಱಿಯುಂ ನೆಗೆದೇ ಱ್ಱಿ ಅಾಗಿಸು |

ತ್ತಿ ವನಜವಲ್ಲರಿನಿಜಕಂಟಕಸೂಚಿನಿಬದ್ಧಯಂತ್ರದೊಳ್ ||

ತವೆ ನುಸುಳ್ಳೇಱ್ಱಿ ಪಾಸವಿಳೆಯೊಳ್ ಪಂದಾಡಿ ತರಂಗಸಂಘಾಸಂ |

ಭವರವವಾದ್ಯಕಾಡಿದುದು ಕೂಡೆ ಯುಷಂ ಪೊಸಡೊಂಬನೆಂಬಿನಂ ||

ಶಾಲಿವನ

ತೂಗುತೆ ತೊನೆಯುತೆ ಒಳ್ಳುತೆ | ಬಾಗುತೆ ಕಂಠಿತುತೆ ಕನಕರುಹಿದಾಳುತ್ತುಂ !

ರಾಗಿಸುತೆ ರಂಜಿಸುತೆ ಸೊಂ | ಪಾಗಿದುರ್ವು ಕಣ್ಣೆ ಗಂಧಶಾಲಿವನಂಗಳ್ ||

ದುರ್ಜನನು

ಪರಪರಿವಾದಮಂ ನೆಗಲ್ಪುದೇ ಜಪಮನ್ಯಮನಃಪ್ರಸೂನಮಂ |

ಕೊರಗಿವುದೇ ತಪಂ ಪೆಟರ ಜೀವಿತಮಂ ಪಱಿದಿಕ್ಕುವದಮೇ ||
 ಪರತರಶೀಲಮಾದರಿಸಿ ಲೋಗರಮುರಮನೆಯೆ ಭೇದಿವೊಂ |
 ದಿವನೆ ವೊಪ್ಪ ಜಾನಮೆನೆ ದುರ್ಜನತಾಪನೇಂ ಕೃತಾರ್ಥನೋ ||

೨. ಬಸವರಾಜವಿಜಯ

ಇದೂ ಚಂಪೂಗ್ರಂಥ; ಅಶ್ವಾಸ 4೨. ಇದಕ್ಕೆ ವ್ಯಸಭೇಂದ್ರವಿಜಯ ಎಂಬ ಹೆಸರು ರೂಢಿಯಾಗಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಬಸವನ ಚರಿತ್ರವು ವರ್ಣಿತವಾಗಿದೆ. ಈ ಚರಿತ್ರವನ್ನು ಮೊದಲು ವಾಲ್ಮುಕಿಸೋಮನಾಥನು ತೆಲುಗಿನಲ್ಲಿ ಬರೆದನು; ಅದನ್ನು ಭೀಮಕವಿ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ವರ್ಣಕಗ್ರಂಥವಾಗಿ ಮಾಡಿದನು; ಶಂಕರಕವಿ ಸಂಸ್ಕೃತಕ್ಕೆ ಪರಿವರ್ತಿಸಿದನು; ಆ ಕಥೆಯನ್ನೇ ತಾನು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಚಂಪೂರೂಪವಾಗಿ ರಚಿಸಿದಂತೆ ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಈ ಕಾವ್ಯದ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಿದ್ದಾನೆ:-

ಸರಸತರಂ ಪ್ರಸನ್ನವದನಂ ಬುಧನು ತನು ಸೃಷ್ಟವಿ |
 ಸ್ಫುರಿತನುಮಾತ್ಮಕಾರುಣ್ಯಮಪ್ಪಿಕ್ಕುಕ್ಕು ಕೃಷ್ಣಕುಂಭಾ |
 ನರುಚಿನಿರವ್ತವೋಚನಿಗುರು ಶಿವತಾರು ಮಥ ವಾಯಿ ಬಂ |
 ಧುರಬಸವೇಶನಂ ಸವುಗಾನವಕಾಸ ಮಿಳಾತಳಾತ್ರೂಳ್ |

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಶಿವಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಪಾರ್ವತಿಗಣೇಶ, ಪಣ್ಮುಖ, ವೀರಭದ್ರ ಇವರುಗಳನ್ನು ಹೊಗಳಿ ಅನಂತರ ಬಸವನೇ ಮೊದಲಾದ ಗುರುಗಳನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಅಶ್ವಾಸಗಳ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಗದ್ಯವಿದೆ:-

ಇದು ವಿನಮದಲಿ ಸುರಾಸುರೇಂದ್ರಮಕುಟತಟಘಟಿತಮಣಿಗಣಾಗಣಿತರುಚಿನಿ
 ಜಯತರುಣಾರುಣಾತಪವಲಿಸಿತಪರಮ ಶಿವಲಿಂಗವಾದಾರವಿಂದಪರಾಗಭಸುತಭಾಸುರಲ
 ಲಾಟಪಟ್ಟ ಸರಸಜನಮಾನಿಶೋಭಮಕವಿತಾವಿತಾರದ ಶ್ರೀಷಡಕ್ಷರದೇವಭಕ್ತಿವಿರಚಿತ
 ಶ್ರೀಮದ್ಭವವರಾಜವಿಜಯಮಕೂ ಪುರಾಣದೊಳು.

ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ:-

1. Vol. I, 142.

2 ಬಸವ, ಚೆನ್ನಬಸವ, ಪ್ರಭುದೇವ, ರೇಣುಕ, ಚತುರಾಚಾರ್ಯರು, ಪಂಡಿತತ್ರಯ, ಸಿದ್ಧರಾಮ, ಮಾದೇವಿ, ಭೃಂಗಿ, ತೋಂಟದಗುರು, ಅರವತ್ತುಮೂವರು, ಪುರಾತನರು.

కౌలూస

ససిగదిరం కబల్లి శశికాంతద కాంతియనిఱ్ఱి క్కొండు బి |
 ళ్పనదళమూద శారదీయ మెయ్యిళగం తేగేదింగడల్గి రం ||
 జీసువ సితమ్యుతిప్రసరమం కవదోంద నేమాది బొచ్చునొ |
 ల్దీసగిద త్తీలమోల ఎనిసి పజ్జళిసిదుదు తారభూధరం ||

మావిన మర

అళికుళమింద్రనిఱ్ఱిలమణింఱి పసుమిఱ్ఱి పజ్జి పల్లవా |
 వళి పవళింగళిబుళి మడల్లిళమల్లిగేయజ్జమోగ్గి ప ||
 జ్జళిసువ ముత్తు కేంబొగరనాబ్బి పళం పొసరన్ననూగి మం |
 బుళతగపంఱరత్న గృహమాదుదు కాచన్యపంగి మామరం ||

గంగాంబికే

కుండువ మోల్లీయ ముగుళం ! కుందద ముగుళిందు నుడివ్వుదనుజితమి
 కియోళో |
 కుందద ఱందద దశనం | కుందద ముగుళల్లి తన్మృదుస్మితలతేయా ||

జంద్ర

మిసుగువ సంజిగేంపు తళిరంతిరే తారగే పుష్పదంతే రం |
 జీసే పొసవమబుళ దకేఱి గిదాఱ్ఱిడియంతిరే తారకాఱ్ఱమేం ||
 బసద్యశకృక్షదోళో పవళివణ్ణపనాల్సివణ్ణిదేంబ పం |
 పసదళమోగే తాం క్రమదే కాలిసూతిదుదు జంద్రమండలం ||

సూళి

క్షణరుచి జలలిపి ముగిలొ డ్డణియ నేబిల్ కరకమింద్రజాపం సంధ్యా |
 రుణరుచి చిరమాదొడమి | గణేశాసంస్రేతియోమో చిరమాదవుదీ ||

భక్తి

శరనిధి జానుదఱ్ఱ మురివగ్గి హిమం ఘనమృత్యు తొట్టి భి |
 కరతరమోఘవట్టి కుసుమం గరళం సుధే కమళపాశమం ||
 బురుహగుణం సరీలొజభవదులిఱ్ఱి వాలిఱ్ఱి కాయజం తృణాం |
 కురమణిమాదిసిద్ధి యణువప్పుదు భక్తిరతంగే తొలొకదొలొళో ||

3. ಶಬರಶಂಕರವಿಲಾಸ

ಇದೂ ಚಂಪೂರೂಪವಾಗಿದೆ; ಆತ್ಮನ 5. ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ರಚಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಮುಂದೆ ರಾಜಶೇಖರವಿಲಾಸ ಬಸವರಾಜವಿಜಯಗಳನ್ನು ಕನ್ನಡ ದಲ್ಲಿಯೂ ಕವಿಕರ್ಣರಸಾಯನವನ್ನು ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿಯೂ ಬರೆದಂತೆ ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಶಿವನ 15ನೆಯ ಶೀಲೆಯಾದ ಶಬರಶೀಲೆ ವರ್ಣಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಈ ಕಾವ್ಯದ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಕವಿ ಈ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ:--

ಜೇಂಗೊಡದಂತೆ ಝಂಕುಸ ತುಂಬಿಗಳೆಂಜರದಂತೆ ಪೆಂಪನಾ |
 ಲ್ಲಿಂಗಡಲಂತೆ ಪಣ್ಣೊಸೆನ ವಾಮರದಂತೆ ಪಯೋಜವಂತೆ ಬೆ ||
 ಕ್ಲಿಂಗಳ ಸೊಂಪಿನಂತೆ ಸುಸಿಲಾಸೆಯ ನಲ್ಲಳ ಸೋಟದಂತೆ ಜಿ |
 ತ್ತಂಗೊಳಲಾವುರ್ದೀಕೃತಿ ಷಡಕ್ಷರದೇವಕೃತಂ ರಸಜ್ಞರಾ ||
 ಇದು ಪೋಸರೀತಿ ನೆ ಣಿಡಿದು ನವೀನಮಲಂಕೃತಿ ನವ್ಯಭಾವಮಿಂ |
 ತಿದು ನವವೃತ್ತಿ ಲೇಸಿದು ರಸಸ್ಥಿತಿ ನೂತ್ನಮಿದತ್ತೆ ನೂತನಂ ||
 ಪದರಜನಾವಿಲಾಸಮಿದು ಕಬ್ಬುಮಪೂರ್ವಮಿದೆಂದು ಕಬ್ಬಿಗ್ಗಂ !
 ಪದೆದೊಲವಿದೆ ಕೀರ್ತಿಸೆ ನಿಮಿರ್ಜುವೆನೀಸುಭಗಪ್ರಬಂಧಮಂ ||

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಶಿವಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಪಾರ್ವತಿ, ವೃಷಭೇಶ್ವರ, ಪುರಾತನರು, ಪಣ್ಣುಖ, ವೀರಭದ್ರ, ನಂದಿ, ಭೃಂಗಿ, ರೇಣುಕ, ದಾರುಕ, ಗಣೇಶ, ಚತುರಾಚಾರ್ಯರು ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಆಶಾಸಗಳ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಈ ಗದ್ಯವಿದೆ:--

ಇದು ನಿವಿಳಿಸುರಾಸುರೇಂದ್ರವರದ ನಿವಿಳಭುವನೈಕವಲ್ಲಭ ಕರುಣಾಕರ ಪರಮತಿವಲಿಗತರೂಪತಂಗಸಂಗತಹೃದಯಾರವಿಂದಬಂಧುರ ಸರಸಜನಮಾನಿತೋಭಯಕವಿತಾವಿಚಕ್ಷಣ ಶ್ರೀಷಡಕ್ಷರದೇವವಿರಚಿತಮಾದ ಶಬರಶಂಕರವಿಲಾಸವಿವುಳಪ್ರಬಂಧದೊಳ್.

ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ:--

೧೪

ತನಿವಣ್ಣಂ ಮನವಾಣು ನೋಡಿ ಒಲೆವಂದೊಲ್ಲಪ್ಪಿ ಪಕ್ಕಂಗಳೆಂ |
 ದನಿದೊಣುತೊಲವೆತ್ತು ಚಂಚುವುಟನಿಂದಂ ಮೆಲ್ಲಿನಿಂ ನೀಳ್ಳು ನೀ ||

ಯೆನೆ ಸೋವಾರಸಧಾರೆಯೊ ಸವಿದು ಚೀತ್ಕಾರಸ್ವನಂ ಪೊಣ್ಣೆ ತ |
ನ್ನಿನಿಯಳ್ಗೆಂ ಕರೆದಿತ್ತದಂ ತಣಿಪುಗುಂ ಕೀರಾಳಂ ಮಾಕಂದದೊಳ್ ||

ಕೊಳ

ಸ್ಪುರಿತಶೀಲಮುಖಮುತ್ತುಳ | ಸರಕ್ತಕಂಜಾತಯುತಮುಪಾತ್ತ ಕಬಂಧಂ |
ಶರಭಂಗಾಸ್ವಿತಮಿರದನು | ಕರಿಸಿದುದಾಬನದ ತಿಳಿಗೊಳಂ ಕೊಳುಗುಳಮಂ ||

ಜಿಂಕೆ

ನಡುಗುವ ಕಾಲ್ಗಳುಬ್ಬರಿಸ ಕಿಬ್ಬರಿಗಳ್ ಪೊಡೆವಳ್ಳೆ ಬಾಯ್ಗಳೆಂ |
ಕಡೆಗುಗುತಿರ್ಪ ದೂರ್ವೆ ಬೆದರ್ದೀಕ್ಷಿಪ ನೀಳ್ವಲರ್ಗಣ್ ಪೊವಲ್ಲ ಸುಯ್ ||
ಬಿಡದಿರೆ ನೀಳ್ವ ಕೋಡಲುಗೆ ಬತ್ತಿದ ಬಾಯ್ವರಸಲ್ಲಿ ಭೀತಿ ಕೆ |
ಯ್ಗುಡೆ ಕಡುವೇಗದಿಂದೆ ಕೊಣಕಿಟ್ಟುದು ವನ್ಯಮೃಗೀಕದಂಬಕಂ ||

ಹಂದಿ

ಕುಸಿದ ಸಿರಂ ಕೆಲಕ್ಕೊಲೆದ ಬಲ್ಮುಸುಡುಬೀದ ಮೆಯ್ಯ ರೋಮಮಾ |
ಪೇಸೆವ ಮನಂ ಮರಲ್ದ ಕಿವಿ ಮಿಳ್ಳೆರಿದಾಡುವ ಬಾಲಮುರ್ವಿ ಪೊ ||
ಯ್ವುಸಿರೊಡನೆಬ್ಬ ಬೆಣ್ ಬಲಿದ ಗೋಣ್ ಕಿಡಿಪಾಟುವ ದಾಡೆ ತಳ್ತಗು |
ಎರಸಿ ಮಲೆದುಕೀ ಗರ್ಜಿಸಿ ಕರಂ ಪರಿತಂದುದು ಪಂದಿ ಕಾಯ್ವಿನಿಂ ||

ಶಿವಾರ್ಜುನರ ಯುದ್ಧ

ಪಿಡಿಯೆ ಕರಾಗ್ರಮಂ ಬಿಡಿಸುತ್ತಾಂಕೆ ಬಿಡಿರ್ಪತೆ ತಲ್ಪೈಗೆಯ್ಯೆ ಮೆ |
ಯ್ಲೊಡಸಿ ತೆರಳ್ವ ತವ್ವಳಿಸೆ ಸಿಲ್ವದೆ ಲಂಘಿಪ ಸಂಚಿನಿದೆ ಪೊ ||
ಯ್ಲೊಡೆ ಪೊಳೆವಾರ್ಪಿನಿಂದೆಪಿಗೆ ಚಿಮ್ಮುವ ಬಾಹುಗಳೆಂದೆ ಕಂಠಮಂ |
ತೊಡರೆ ಕುನುಂಗಿ ಪೈಸರಿಪ ಬಿನ್ನಣಮೊಪ್ಪೆ ಕಡಂಗಿ ಕಾದಿದರ್ ||

ನೀಚ

ಪಿರಿದಾಯಾಸದೆ ಗುಣಮಂ | ದೊರೆಕೊಳಿಸಿದೊಡಂ ಖಲಂಗೆ ಗುಣಮಂ ಪಶ್ಚಾ |
ತ್ಕುರಿಸಿ ಗುಣೆಯಂ ವಿಭೇದಿಪ | ಪರಿತೀಕ್ಷಣ ಮುಖಂಗೆ ಸೂಚಿಯಂತಿರೆ ಸಹಜಂ ||

ರಂಗರಾಜ ಸು. 1660.

ಈತನು ಸಾತ್ವಿಕಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯಾವಿಲಾಸವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಶ್ರೀವೈಷ್ಣವಕವಿ ; ಮೈಸೂರು ದೊರೆಯಾದ ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಜನಲ್ಲಿ (1672-

1704) ಮಂತ್ರಿಯಾಗಿದ್ದ ಚಿಕ್ಕವಾಢ್ಯಾಯನ (1672) ತಂದೆ. ಚಿಕ್ಕವಾಢ್ಯಾಯನು ತನ್ನ ಶ್ರೀರಂಗವಾಹಾತ್ಮ್ಯದ ಅಡಿಭಾಗದಲ್ಲಿ ಈತನನ್ನು ಕವಿ ಹ್ಲಾಪಾಲಕ ಎಂದು ಹೂಗಳೆದ್ದಾನೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಸಾತ್ವಿಕಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯಾವಿಲಾಸ

ಇದು ಗದ್ಯರೂಪವಾಗಿದೆ; ವಿಶಿಷ್ಟಾದ್ವೈತಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ಬೂೂಧಿಸುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನೇ ಚಿಕ್ಕವಾಢ್ಯಾಯನು ಚಂಪೂಗ್ರಂಥವಾಗಿ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಈ ಶ್ಲೂೀಕವಿದೆ-

ವ್ಯತನೂೂದ್ರಂಗರೂಜಾರ್ಯಃ ಕುದ್ಯಪ್ಪೀಭಪರಾಂಕುಶಂ |

ಸಾತ್ವಿಕಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯಾದಿವಿಲಾಸಂ ನಾಮ ವಿಶ್ರುತಂ ||

“ಗುರುತತಿಗೆಟಗಿ ಬರೆವೆನು ಕನ್ನಡದಿಂದಂ” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ರಾಯಸದ ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿ. 1662

ರನ್ನನ (993) ಅಜಿತನಾಥಪುರಾಣದ ಒಂದುಪ್ರತಿಯು ಕೂನೆಯಲ್ಲಿ ಆ ಪ್ರತಿಯನ್ನು ಮೈಸೂರು ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಜನಿಗಾಗಿ ಈತನು ಶಕ 1585 ಶೂೂಭಕೃದ್ವರ್ಷದಲ್ಲಿ, ಎಂದರೆ 1662 ರಲ್ಲಿ, ಬರೆದಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಮೂರು ನಾಲ್ಕು ಕಂದಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವುಗಳನ್ನು ನೂೂಡಿದರೆ ಈತನು ಕವಿಯಾಗಿದ್ದಂತೆ ತೂೂರುತ್ತದೆ. ಈ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದನ್ನು ಕೆಳಗೆ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ-

ಕರವೇಗದೂೂಳತಿಚಿಂತಾ | ಭರದಿಂದಾಲಸ್ಯದಿಂದಹಂಕಾರದೂೂಳಂ |

ಬರೆದ ಲಿಪಿಯಲ್ಲಿ ತಪ್ಪಿರ|ಲಱಿ|ದರೂೂತಿರ್ದೂೂವುದು ಕ್ಷಮಿಪುದೆನ್ನವಗುಣಮಂ ||

ಮುವ್ವಡಿ ತಮ್ಮ ಸು. 1665

ಇವನು ಶಂಕರಸಂಹಿತೆಯನ್ನೂ ಒಂದು ಯಜ್ಞಗಾನವನ್ನೂ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಸಂಸ್ಯೂತದಲ್ಲಿಯೂ ತೆಲುಗಿನಲ್ಲಿಯೂ ಕೆಲವು ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದಿರುವಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಈತನು ವೀರಶೈವಕವಿ; ರಾಜವಂಶಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವನು. ತನ್ನ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿಕೂೂಂಡಿದ್ದಾನೆ-

ಸುಜ್ಞಾನವೂೂತಿಹದೇಶಿಕನ ಕರುಣೆಯಿಂದೆಸವ ಸುಗಟೂೂರವಂಶದ ದೇವಯ

ರಾಜನ ಮಗ ತಮ್ಮಪ್ಪರಾಜ ; ಅವನ ಮಗ “ ನಿಡುಜಡೆಯೊಳೊಗೆದು ಪೆನುಗೊಂಡೆ ಗೈತಂದ ವಿಗಡತುರುಕರನಿಹಿ”ದು ಕರ್ಣಾಟಕಾಧಿಪನ ಮೆಚ್ಚಿಸಿ ಅವನಿಂ ಗಂಡಪೆಂಡೆಯವ ಚಿಕ್ಕರಾಯ ಪದ್ಧಿ ವೊದಲಾದ ವಿಖ್ಯಾತವಿರುದುಗಳಂತು ಶಿವಕರುಣದಿಂದಲಂಧಕಗೆ ಕಣ್ಣೆತ್ತ ” ಚಿಕ್ಕತಮ್ಮಂದ್ರ ; ಇವನ ಹೆಂಡತಿ ವೀರಮಾಂಬಿಕೆ ; ಮಗ ಇಮ್ಮಡಿ ತಮ್ಮಭೂಪಾಲ ; ಈತನು ಶತ್ರುರಾಜರನ್ನು ಓಡಿಸಿ ಕಪ್ಪವಾಂತನು, ಕರ್ಣಾಟಕಾಧಿಪತಿಯ ದ್ರೋಹಿಗಳ ಹರಿಸಿ ಪರಮಾಪ್ತನಾದನು, ಕನಕವೃಷವೀರಭದ್ರದ್ವಜಗಳಂ ಪಡೆದನು ; ಇವನ ಹೆಂಡತಿ ವೆಂಕಟಾಂಬೆ ; ಮಗ ಕವಿ ಮುಮ್ಮಡಿತಮ್ಮ.

ತನ್ನ ತಂದೆತಾಯಿಗಳು ಸುಜ್ಞಾನಮೂರ್ತಿಗಳಾದರಾದ್ದೂ ತಾನು ತ್ರಿವಿಧ ಕವೀಶ್ವರನೆಂದೂ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ತನ್ನನ್ನು ನೋಡಿ ಮಾಹೇಶ್ವರರೂ ಬುಧರೂ ಶೈವವರಕವಿಗಳೂ “ ಎಲೆರಾಜನೇ ! ನಿನೊಳು ತ್ರಿವಿಧಲಿಂಗಾಂಗನಮರನತೆ, ಗುರುಲಿಂಗಜಂಗಮಭಜನೆ, ಶಬ್ದತರ್ಕವೇದಾಂತಸಾಂಡಿತ್ಯ, ಕರ್ಣಾಟಕಾಂಧ್ರಸಂಸ್ಕೃತಕವಿತೆ ನೆಲೆಗೊಂಡಿವೆ. ನೀನು ತೆಲುಗಿನಲ್ಲಿ ‘ ಶೈಶವಕ್ರೀಡೆಯೊಳ ’ ರಾಜೇಂದ್ರಚೋಳಚರಿತೆಯನ್ನೂ, ‘ ಮೊಳವಿಸಾಯೊಗೆವಂದು ’ ಕುಮಾರಾಜುನೀಯವನ್ನೂ, ‘ ತುಂಬುಜವ್ವನದೆ ’ ಸಾಂದರೇಶಚರಿತೆಯನ್ನೂ ರಚಿಸಿದೆ. ಬಳಿಕ ‘ ಆಶುವಾಗಿ ’ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಯುಕ್ತಗಾನರೂಪದಿಂದ ನಂ.....ನನ್ನೊ¹ ‘ ವಯೋವಿಶೇಷದೆ ’ ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಕೌಮುದೀವ್ಯಾಖ್ಯಾನ, ರಸಿಕಮನೋರಂಜನ ಇವುಗಳನ್ನೂ ಬರೆದೆ. ಶಿವದರ್ಶನ ಎಂಬ ಮಹಾಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಂದ ಬರಸಿದೆ. ಶಂಕರಸಂಹಿತೆಯನ್ನು ಕರ್ಣಾಟಕಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ರಚಿಸಿ ನಮ್ಮನ್ನು ಆನಂದಪಡಿಸು. ಕಾಳಿದಾಸನ ವಿಭಕ್ತಿ, ವಾಲ್ಮೀಕಿಯ ವಿವರ, ಪಾಲ್ಕುರಿಕೆ ಸೋಮನ.....I ವ್ಯಾಸನ ವಿಸ್ತಾರ, ಹೊನ್ನನ ಸುವರ್ಣರೇಖೆ, ಮಾಯಿದೇವನ ವಿಚಿತ್ರ, ಮಾಘನ ಧ್ವನಿ, ಮಳೆಯರಾಜನ ಧಾರಾಶುದ್ಧಿ, ಮನಸಿಜನ ಅಲಂಕಾರ, ಇಷ್ಟೂ ಈಶನ ಕೃಪೆಯಿಂದ ನಿನ್ನಲ್ಲಿವೆ ” ಎಂದು ಹೇಳಲು ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

ಕವಿಯ ತಾತನಾದ ಚಿಕ್ಕರಾಯ ಎಂಬ ಬಿರುದನ್ನು ಪಡೆದ ಚಿಕ್ಕತಮ್ಮಂದ್ರನು 1632 ರ ವರೆಗೆ ಆಳದಂತೆ ತಿಳಿವುದರಿಂದ ಕವಿಯ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1665 ಆಗಬಹುದು.

1. ಈ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಗ್ರಂಥವು ತ್ರುಟಿತವಾಗಿದೆ.

ಪೂರ್ವಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಸೋಮ, ಭೀಮ, ಶಿವಭದ್ರ, ರುದ್ರ, ಮಲ್ಲಣ, ಬಿಲ್ಲಣ, ಮಯೂರ, ಚೋರ, ಮಳೆಯರಾಜ, ಭೋಜ, ವಲ್ಮೀಕಿಭೂತಿ (ವಾಲ್ಮೀಕಿ), ಭವಭೂತಿ ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಇನ್ನು ಕೆಲವರ ಹೆಸರುಗಳು ಹಿಂದೆಯೇ ಸೂಚಿಸಿವೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ

ಶಂಕರಸಂಹಿತೆ

ಇದು ವಾರ್ಧಕವೃತ್ತದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ. ನನುಗೆ ದೊರೆತ ಅನುಸೂಯ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಂಡ 7, ಸಂಧಿ 80, ಪದ್ಯ 4100 ಇವೆ. "ಆದಿಮಧ್ಯಾಂತವೆಲ್ಲಂ ನೋಡೆ ಶಂಕರನಲ್ಲದನ್ಯವನೇನಿಸದೀನಿಷ್ಯಂಕಶಂಕರಸಂಹಿತೆ" ಎಂದೂ "ಇದಋಷಿ ವರ್ಣನೀಯನಾಗಾರೀಶಸ್ತನಹ ಸ್ಯಂದಂ" ಎಂದೂ ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಕುಮಾರೋತ್ಪತ್ತಿ, ತಾರಕಾದಿವಧ, ದಕ್ಷಾಧ್ವರಧ್ವಂಸ, ಭಿಕ್ಷಾಟನ, ವಿಭೂತಿರುದ್ರಾಕ್ಷಪಂಚಾಕ್ಷರೀಮಹಿಮೆ ಸೋಮವಾರವ್ರತವೇ ಮುಂತಾದ ವ್ರತಗಳ ಮಹಿಮೆ ಇವುಗಳೆಲ್ಲಾ ಪ್ರತಿಪಾದಿತವಾಗಿವೆ. ಕವಿವರರಿಂದ ಕವಿತ್ವವನ್ನು ಗೋಪ್ಯವಾಗಿ ಹೇಳಿಸಿ ನಾನು ಹೇಳಿದನು ಎಂಬವರಂತೆ ಅಲ್ಲ; ನಾನೇ ಸ್ವಂತವಾಗಿ ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ರಚಿಸಿದೆನು- ಎಂದು ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಶಿವಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ವಾರ್ವತಿ, ಗಣೇಶ, ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯ, ವೀರಭದ್ರ, ಸರಸ್ವತಿ ಇವರುಗಳನ್ನು ಹೊಗಳಿದ್ದಾನೆ. ಕಾಂಡಗಳ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ

ಸುಜ್ಞಾನಮೂರ್ತಿಶಕರಜಾತರಾದ ಸುಗಟೂರ ಚಿಕ್ಕತಮ್ಮೇಂದ್ರಪುತ್ರನಿ
ಮೃಡಿತಮ್ಮಗಂ ವೆಂಕಟಾಂಬೆಗೊಗೆದ ಸರಸಂ ತ್ರಿನಿಧಕವೀಶ್ವರನು ಮುಮ್ಮಡಿತಮ್ಮ
ನುರುಭಕ್ತನಾಹೇಶ್ವರರ ಕೃಪೆಯೊಳೊರೆದ ಶಂಕರಸಂಹಿತೆ

ಎಂದಿದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ—

ಸ್ಯಂದನವಿವಾಹ

ಪಿಡಿಯಿಂದ ಲಾಜೆಗಳ್ ಬಿಡದೆ ಚೆಲ್ಲುತ್ತಿರ |

ಲೊಡನೆನೊಡನೆ ಮೌನಿಗಳ್ ಜಡೆ ಜಡಿದು ಸಡಿಲುತ್ತು |

ಲಡಿಗಳೊಳೆ ತೊಡರುತಿರೆ ಪಿಡಿದು ದಂಡಗಳೆತ್ತಿ ನಡುದೋತ್ರಮುಡಿ ಜಾಜಲು ||

ಎಡದ ಕೈಯಿಂದದಂ ನಡಗರದೊಳಮರಿಸುತೆ |

ಮಡಿಸಿದೇಣಾಜನದೆ ಬಡಿದುಕೊಳುತಾಗಳಾ !

ಗಡಣ ಸಂತಸದಿಂದೆ ಮೃಡಸುತಗೆ ಹರಕೆಯಂ ಕೊಡುತೆ ಕುಣಿಕುಣಿದರೊಸದು ||

ಸೂರ್ಯಾಸ್ತ

ಅನಿತಃಶೋಕಿ ರಾಗದೊಡಗೂಡಿ ಪಶ್ಚಿಮಶರಧಿ |

ಗಿನನಿಟದ ಭಾವಮದು ಚಿಲ್ವಾದುದಿಂತೆನಲ |

ಮನವೊಲಿದು ನಭಮೆಂಬ ಗರುಡಿಯೊಳ್ ಕೆಂಧೂಳನನುಗೊಳಿಸಿ ನಲವಿನಿಂದೆ ||

ಘನಸಾಧನೆಯ ಮಾಡಿದಾಬಲಿಶ್ಚೆಯ ಕಳೆಯ |

ಲನುವಿಂದಂಬರವನುಟಿದು ಮಜ್ಜನಗೈವೆ |

ನೆನುತೆ ಪೋದಂತಾದುದಾಸಮಯದೊಳ್ ತಪ್ಪಂ ಮುಸುಕಿತ್ತು ದಿಕ್ತಟಗಳಂ ||

ನಕ್ಷತ್ರ

ಆಕಾಶವೆಂಬಾನೆಯಮರಾವತಿಯೊಳಿದರ್ |

ನೇಕಪಮನಂಡಲೆವುದೆಂದು ಮುನಿಸಂ ತಳೆಯು |

ತಾಕುಲಿಶಧರನದಜ ಮಸ್ತಕೆಂಬೊಯ್ಯೆ ಕೆದಣಿದ ಮುತ್ತುಗಳ ಮೊತ್ತವೋ ||

ಆಕಾಶಕೇಶ ನಾಟ್ಯಮುಮನೆಸಗಲೈ ಗಂ |

ಗಾಕಾಂತೆ ಶಿರದೊಳ್ ತುಳುಂಕೆ ಜಲಬಿಂದುಗಳ |

ನೇಕವಿಧದಿಂ ನೆಗೆದುವೆನೆ ಶಾರಕಾಳೆ ಸೊಗಸಿದುರ್ದಾಗಸದೊಳಿಡಿದು ||

ಶಿವಸ್ತುತಿ

ಕಳೆಯಾಣ್ಣನಂ ಜಡೆಗಳೊಳಗಿಡುತ್ತಲ್ಲಿ ನಿ !

ಮೇಳಗಂಗೆಯಂ ನಲಿದು ತಳೆಯುತುಂ ನಾಡೆ ಶೀ |

ತಳವಾದ ಗಿರಿವರಂಗಳೆಯನೆನಿಸಾತನ ಮಗಳಮದುವೆಯಾಗುತ್ತಲುಂ ||

ಜಳದವ ನಿರಾಕರಿಪ ಗಳದಿಂದೆ ನಿಜಭಕ್ತ |

ಕುಳಕೀಪ್ಸಿತದ ವರಂಗಳನಿತ್ತು ಹರಿನೇತ್ರ |

ಜಳಜಪದನಾಗುತಲನಿಳಭುಕ್ತ ಯಾಭರಣಗಳನಾಂತ ಶಿವನೆ ಶರಣು ||

ಇವನ ಯಕ್ಷಗಾನವು ನಮಗೆ ದೊರೆತಿಲ್ಲ.

ಸಂಪಾದನೆಯ ಗುರುಲಿಂಗದೇವ. ಸು. 1670

ಈತನು ಶೀಲವಂತಯ್ಯನ ತ್ರಿವಿಧಿಗೇ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ.

ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ; ತನ್ನ ಗುರುಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ—

ಶ್ರೀಮತ್ಸಚ್ಚಿದಾನಂದನಿತ್ಯಪರಿಪೂರ್ಣನಿರಂಜನಪರಂಜ್ಯೋತಿಸ್ವರೂಪರಾದ ತೋಂಟದಸಿದ್ಧಲಿಂಗಪ್ರಭುವೆಂಬಾಚಾರ್ಯರು ; ಅವರ ನಿಜದಪ್ಪಿವನಾಚರಣೆಯನುಭವಿಯೆ ಬೋಳಬಸವೇಶ್ವರನು ; ಅವರ ನಿಜದಪ್ಪಿವನಾಚರಣೆಯನುಭವಿಯೆ ಹರತಾಳ ಚೆನ್ನಂಜೆದೇವರು ; ಅವರನುಭವದ ಅಖಂಡತೇಜೋವಿಗ್ರಹವೆ ಎಳಮಲೆಯ ಗುರು ಶಾಂತದೇವರು ; ಅವರ ಭಕ್ತಿಜ್ಞಾನವೈರಾಗ್ಯದ ಸಮರಸಾನಂದಾನುಭಾವಿಯೆ ಸಂಪಾದನೆಯ ಸಿದ್ಧವೀರಣಾಚಾರ್ಯರು; ಅವರಂಗಲಿಂಗದನುಭಾವದಾಚರಣೆಯ ನಿಜದ ನಿಪ್ಪಿಗೆ ಎಡಿದು ಸ್ವಲೀಲಾನಂದದಲ್ಲಾಚರಿಸಿದನರೇ ಸಂಪಾದನೆಯ ಬೋಳಬಸವದೇವರು ; ಅವರ ಲಿಂಗಾಂಗಸಂಗಸಮರಸದಲ್ಲುಹಿನ ಪ್ರಸಾದಪರಿಪೂರಿತತ್ವದಯರಾದ ಸಂಪಾದನೆಯ ಗುರುಲಿಂಗದೇವರು ಲಿಂಗಾಂಗಪ್ರಣವಸಂಯೋಗವೆಂಬ ಶಾಸ್ತ್ರದ ಗರ್ಭಗರ್ಭೇ ಕೃತಮಾಗಿದರ್ ಮಂತ್ರಾರ್ಥವನು ಕರ್ಣಾಟಭಾಷೆಯಿಂದ ಟೀಕಿಸಿದರು.

ಈ ಪರಂಪರೆಯಪ್ರಕಾರ ಕವಿ ತೋಂಟದಸಿದ್ಧಲಿಂಗನಿಂದ (ಸು. 1470) 7ನೆಯವನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1670 ಆಗಬಹುದು. 1698 ರಲ್ಲಿ ಚತುರಾಚಾರ್ಯಪುರಾಣವನ್ನು ಬರೆದ ಸಂಪಾದನೆಯ ಪರ್ವತೇಶ್ವರನೂ ತೋಂಟದಸಿದ್ಧಲಿಂಗನ ಶಿಷ್ಯಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ತಾನು 7ನೆಯವನೆಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ.

ಶಾಂತಲಿಂಗದೇಶಿಕ. 1672

ಈತನು ಭೈರವೇಶ್ವರಕಾವ್ಯದ ಕಥಾಸೂತ್ರರತ್ನಾಕರವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ. “ಭಕ್ತಿಜ್ಞಾನವೈರಾಗ್ಯವೇ ರೂಪುವೆತ್ತ ಪಟ್ಟಲಾಚಾರ್ಯವಿರಕ್ತನಮುಕ್ತಿವಾಯದೇವರೆಂಬ ಸದ್ಗುರುಮೂರ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಅವರ ಮಹಾನುಭಾವವಾಕ್ಯಪ್ರಸನ್ನಪ್ರಸಾದಾಮೃತಮಂ ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ತೃಪ್ತನಾದ ಶಾಂತಲಿಂಗದೇಶಿಕನು” ಎಂಬುದರಿಂದ ಈತನ ಗುರು ವಿರಕ್ತನಮುಕ್ತಿವಾಯದೇವನೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಆತನ ಅಜ್ಞಾನುಸಾರವಾಗಿ ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಕ್ರಿ.ಶ 1594 ಪರೀಧಾವಿಯಲ್ಲಿ-ಎಂದರೆ 1672 ರಲ್ಲಿ-ಬರೆದಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಭೈರವೇಶ್ವರಕಾವ್ಯದ ಕಥಾಸೂತ್ರರತ್ನಾಕರ

ಇದು ಗ್ರಂಥಂಥ; ಇದರಲ್ಲಿ 81 ಕಥೆಗಳೂ 618 ವಾಕ್ಯಗಳೂ ಇವೆ.

ಶಿಕ್ಕೇರಿಯಾರಾಧ್ಯನಂಜುಂಡೇಶನೆಂಬ ಶಿವಕವೀಶ್ವರನು ಪೆಳದ ಭೈರವೇಶ್ವರ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಸೂಚನೆಯಾಗಿದ್ದ ಕಥೆಗಳನ್ನು ವಿಶಾಲವಾಗಿ ಬರೆದು ಸಂಗ್ರಹಿಸು ಎಂದು ವಿರಕ್ತನಮತ್ತಿವಾಯದೇವರು ನಿರೂಪಿಸಿ “ ಅವರ ನಿರೂಪವಿದಿದು... ಲಕ್ಷಣಶುದ್ಧವಾಗಿ ಪೇಟಲಪಟ್ಟ ವಿರಮಾಹೇಶ್ವರಸಿದ್ಧಾಂತ, ವಿರಮಾಹೇಶ್ವರತಂತ್ರ, ವಿರಮಾಹೇಶ್ವರಾಚಾರಸಂಗ್ರಹ, ಸೋಮನಾಥಭಾಷ್ಯ, ವಿವೇಕಚಿಂತಾಮಣಿ, ವಿರಶೈವಸುಧಾರಣವ, ಗಣಭಾಷ್ಯರತ್ನಮಾಲೆ, ಬಸವೇಶ್ವರಪುರಾಣ, ಗಿರಿಜೆಯಕಲ್ಯಾಣ, ವಿರಶೈವಾಮೃತಪುರಾಣ, ಆರಾಧ್ಯಚಾರಿತ್ರ, ನನ್ನಯ್ಯನ ಕಾವ್ಯ, ಬಸವಚಾರಿತ್ರ, ಸಿಂಗಿರಾಜನ ಕೃತಿ, ಸಮಸ್ತಸಾಂಗತ್ಯಚಾರಿತ್ರಕಥೆಗಳಿಗೆ ಮಾತೃಸ್ಥಾನವಾಗಿರ್ಪ ಬಸವಾದಿಪುರಾತನರು ನಿರೂಪಿಸಿದ ಶೂನ್ಯಸಂಪಾದನೆ ಮೊದಲಾದ ವಚನಾಮೃತಸಾರದಲ್ಲಿ ಪೇಟಲಪಟ್ಟ ಕಥೆಗಳಂ ನೋಡಿ ಪುರಾತನರ ವಚನದ ಮೇಲ್ಪಂತಿವಿಡಿದು ಕಾವ್ಯದ ಕಥಾಸಂಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದುವಂ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದನು ” ಎಂದು ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

ಈ ಗ್ರಂಥವು ಯದ್ಯಪಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಭೈರವೇಶ್ವರಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ ವಿವರಣ ರೂಪವಾಗಿದ್ದರೂ ಅನೇಕವಿರಶೈವಕವಿಗಳ ಮತ್ತು ಅವರ ಗ್ರಂಥಗಳ ವಿಷಯವಾದ ಇತಿಹಾಸಗಳನ್ನು ಒಳಕೊಂಡಿರುವುದರಿಂದ ಬಹಳ ಪ್ರಯೋಜನಕಾರಿಯಾಗಿದೆ. ಇವನ ಕಾಲವು ತಿಳಿದಿರುವುದರಿಂದ ಇದರಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಕವಿಗಳ ಮತ್ತು ಗ್ರಂಥಗಳ ಕಾಲವು ಇದಕ್ಕಿಂತ ಹಿಂದಣದು ಎಂದು ಸ್ಥೂಲವಾಗಿ ನಿಶ್ಚಯಿಸಲು ಸಹಕಾರಿಯಾಗಿದೆ. ಕರ್ಣಾಟಕಕವಿಚರಿತೆಯ ಪ್ರಥಮಸಂಪುಟದಲ್ಲಿ ವಿರಶೈವಕವಿಗಳ ಚರಿತನನ್ನು ಬರೆವಾಗ ಹಲವು ಕಡೆ ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಭಾಗಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆದಿದ್ದೇವೆ. ಈ ಸಂಪುಟದಲ್ಲಿಯೂ ಹಾಗೆಯೇ ಮಾಡಿದ್ದೇವೆ.

ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಜ. 1672-1704

ಈತನು ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಜಬಿನ್ನಪ, ಗೀತಗೋವಾಳಿ, ಭಾಗವತ, ಶೇಷಧರ್ಮ, ಭಾರತ ಈ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ.

ಇವನು ಮೈಸೂರು ರಾಜರಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಪ್ರಖ್ಯಾತನಾದ ದೊರೆ; 1672 ರಿಂದ 1704 ರವರೆಗೆ ಅಳಿದನು. ಇವನ ತಂದೆ ದೊಡ್ಡದೇವರಾಜ, ತಾಯಿ

ಅಮೃತಾಂಬೆ. ಇವನು ಬಹಳ ಪರಾಕ್ರಮಶಾಲಿಯಾಗಿಯೂ ವಿದ್ವತ್ಪ್ರಭುವಾಗಿಯೂ ಇದ್ದನು. ಸ್ವತಃ ಹಲವು ಸಂಸ್ಕೃತ ಕರ್ಣಾಟಕ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದಿರುವುದಲ್ಲದೆ ಅನೇಕ ವಿದ್ವಾಂಸರಿಗೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಕನಾಗಿಯೂ ಇದ್ದನು. ಇವನ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹದಿಂದಲೇ ತಿರುಮಲಾರ್ಯ, ಸಿಂಗರಾರ್ಯ, ಚಿಕ್ಕವಾಘ್ಯಯ, ಶೃಂಗಾರಮ್ಮ, ಹೊನ್ನಮ್ಮ, ವೇಣುಗೋಪಾಲವರಪ್ರಸಾದ, ತಿಮ್ಮಕವಿ, ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ, ಚಿದಾನಂದಕವಿ, ಮಲ್ಲರಸ ಮುಂತಾದ ಕವಿಗಳು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಉಭ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದು ಆ ಭಾಷೆಗೆ ಉನ್ನತಿಯನ್ನೊಂಟುವಾಡಿದರು. ಈತನ ಪರಾಕ್ರಮಸೂಚಕವಾದ ಈ ಯಂತ್ರಗಳು ಚಿಕದೇವರಾಜಬಿನ್ನಪದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿವೆ—

ಉತ್ತರದೇಶದೊಳುದ್ವೈತ್ತಚರಿತ್ರನಿಸಿ ಡಿಳ್ಳಿಯನಾಡನನಿತುಮಂ ಜಳ್ಳುಗೆಯ್ದು
ವಿಜಯಾಪುರದರಸಂ ಜಯಿಸಿ ಅವರ ನಾಡುಬೀಡುಗಳಂ ಕೊಂಡು ಗೋಲಕೊಂಡೆಯ
ವನಂ ಬಂಡುಗೆಯ್ದು ಕನ್ನಡನಾಡಂ ಪೊಕ್ಕೆ ಶಿವಾಜಿಯಂ ಆಜಿರಂಗದೊಳೊಜೆಗಿಡಿಸಿ,
ಅವನ ಸೇನಾನಿಗಳೊಳ್ ಜೈತಡಿಕಾಟಕರನಂ ಘೋಟಕಮುರವುಟಂಗಳೆಂ ತೊತ್ತಲಮು
ಲಿಸಿ, ಮತ್ತಮಾದಾದಚಿಕಾಕಡೆಯೆನಿಸನ ಅಣಲಂ ಕೊಯ್ದು ಆಪಂದಲೆಯಂ ಮಂದಿ
ಯೊಳ್ ಮೆಲೆಯಿಸಿ, ಆರಭಸದಿಂ ಶಂಭೋಜಿಯಂ ಭಯಾಣವದೊಳ್ ಮುಲುಂ
ಗಿಸಿ, ಅವಂಗೆ ನೆರವಾಗಿ ಬಂದ ಎಕ್ಕೋಜಿಯ ೩ ನ್ನವಂ ಸಾಕುಮಾಡಿ, ಅವನ ಮಹಾ
ಪ್ರಧಾನನೆನಿಸುವ ಎಸವಂತರಾವುವ ನಾಸಾಚ್ಛೇದನಂಗೆಯ್ದು, ಮತ್ತಮಾಶಂಭೋಜಿಗೆ
ಕಪ್ಪವಿತ್ತು ಪೆಂಪುಗೆಯ್ದು ಗೋಲಕೊಂಡೆವಿಜಯಾಪುರದವರಂ ಕೇಣಂಗೆೊಂಡು,
ಅವರನಂಡಲೆವುದಕೆ ಡಿಳ್ಳಿಯಾಳ್ವ ಮಹಾವಾದುಶಾಹನೆನಿಸುವ ಅವರಂಗಳಾಹನಂ
ಬರಿಸಿ ಅವನಿಂದವರಿವರ ದೇಶಕೋಶಂಗಳಂ ಕವರ್ದು ಕೈಸೆಟಿಗೊಂಡು, ಮತ್ತಮಾ
ಮರಾಟಂರಾಜೊಪಮಂ ನಂಬಿ ಮುಂಬರಿದು ಪೋಣದ ವೊಲಿಸ ತಿಗುಳ ಕೊಡಗ
ಮಲೆಯಾಳನಾಡ ಮನ್ನೆಯರಂ ಬನ್ನಂಬಡಿಸಿ, ಈತೆಡಿದೊಳೆಣ್ಣೆಸೆಯಂ ಗೆಲ್ಲು ಸುಖಸಂ
ಕಥಾವಿನೋದದದಿದಿದಂ.

ಪೂರ್ವ ದಿಗ್ವಿಜಯಯಾತ್ರಾ ವಿತ್ರಾಸಿತ ಚೇದಮಂಗಲೋಪಾಂತಕಾಂತಾರೋಪ
ಗೂಡಪೂರ್ವಧಸೇನಾಭಿಗುಪ್ತಪಾಂಡ್ಯಸೇನಾಧಿಪ ಸಂಗರಕಿರೀಟವೆಂಕಟಕೃಷ್ಣತಿಬಿರ
ಸರಸ್ವತಪ್ರಹರಣಸಮಸಮಯಸವೂಕ್ರಾಂತ ಮಳಲಿಪರಮತ್ತಿಶಾಲೆಯಚೇದವೀಂಗಳ
ಕೊಂಠುಧಾರಾಪುರಾದಿಪಾಂಡ್ಯನೃಪದುರ್ಗಮದುರ್ಗಸೋಮಂ ; ಗಂಭೀರೋದ್ಧತ
ಪರಿಭಾವರಣಭೀಷಣಶತಘ್ನೇಶತಸಂಕುಲಮತ್ತಮಾವಳಿಸೇನಾವಳೀ ವರ್ಮತಧಮರ್

ಪುರಿಪ್ರಸಭಾಕ್ರಮಣತ್ರವಣನಿರ್ಜನೀಕೃತಕೆಂಗೇರಿವಾಮಲೂರುಬೇವುಹಳೆಬೈರನೆತ್ತ
 ಕುನ್ನ ತೂರ್ ಮುಖ್ಯದುರ್ಗವರ್ಗನಿರಾಯಾಸಾಕ್ರಮಣನಿವೃತ್ತನಿಜಸೈನಿಕಸಮೂ
 ಹಂ; ದಕ್ಷಿಣದಿಗ್ವಿಜಯಯಾತ್ರಾವಿತ್ರಾಸಿತಪಲಾಯಿತಪಾಂಡ್ಯಬಲಾನುಧಾವನಶಾಸ್ತ್ರಂ
 ತನಿಜಬಲವಿಶ್ರಾಂತಿಸಾಧನೀಕೃತಜಲಧಿವೇಲಾತಮಾಲಾರಣ್ಯಂ; ಪಶ್ಚಿಮದಿಗ್ವಿಜಯ
 ಪ್ರಸಾಧನಭೇರಿರವಾಕರ್ಣನಸಂಭ್ರಾಂತದುರಾಂತಕುಶಾನಖಾನಸನಾಥಕೆಳದಿನೃಪ
 ಸಮರ್ಪಿತನವಸ್ವನಿರ್ವಾಪಿತಕೋಪಂ; ಉತ್ತರದಿಗ್ವಿಜಯಸಮಯಾಭಿಯಾತಕುತು
 ಪಶಾಹವಾಹಿನೀವಿಮದನಕ್ಷಣಾಕ್ರಾಂತಕಂದಿಕೆರೆಚಿಕ್ಕನಾಯಕನಹಳ್ಳಿಹೊನ್ನವಳ್ಳಿ
 ಸಾರತವಳ್ಳಿತುಱುಗೇಪ್ರಮುಖದುರ್ಗಹಸ್ತಾಕಾರವಾರಂ; ಜಡಕನದುರ್ಗಹತ್ತಾಡ್ಕ
 ಹಣನೇಳಾನಿಖಾತಸುರಂಗಮುಖಾನಲೋತ್ಕ್ರಿಸ್ತಗಂಡೋಪಲಸಾತನಿಧೂಳತಬಿಜ್ಜೆವರ
 ಮದ್ದಗಿರಿಚೆನ್ನರಾಯದುರ್ಗವೀರಣದುರ್ಗಾರ್ಧ್ಯಸಂಖ್ಯದುರ್ಗವರ್ಗಾಕ್ರಮಣಾವನರಾ
 ವನತಸಾಮಂತನೃಪಾಲಮಾಳಿಮಣಿಘೋನೀರಾಜಿತಪದರಾಜೇವಂ; ಸಾಹಜಿಮುಖವು
 ರಾಟನೃಪರಾಜಧಾನೀಕೃತಾಭಂಗುರಬೆಂಗಳೂರ್ಹರಣನಿಷ್ಪಾಣಿತ ಶಂಭುಜಿಸಾಹಜಿ
 ಸಂತಜಿಹರಜಿಪ್ರಮುಖಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರನೃಪಾಲಚಾಲಂ; ಶ್ರೀಮದಪ್ರತಿಮವೀರನರಪತಿ
 ಶ್ರೀಚಿಕದೇವಮಹಾರಾಜಂ.

ರಸಿಕಜನಕರ್ಣರಸಾಯನೀಕೃತಸಂಗೀತವಿಸ್ತರಂ, ಸಾಹಿತ್ಯವಿದ್ಯಾ
 ನಿಕಷಪ್ರಸ್ತರಂ ಎಂಬುದರಿಂದ ಈತನಿಗೆ ಸಂಗೀತ, ಸಾಹಿತ್ಯ ಎರಡರ
 ಲ್ಲಿಯೂ ಪಾಂಡಿತ್ಯವುಂಟೆಂಬುದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಇವನು ಮೇಲುಗೋಟೆ
 ಯ ನಾರಾಯಣಸ್ವಾಮಿಯ ಭಕ್ತನು. ಇವನ ವಿಷಯವಾಗಿ ಚಿಕದೇವ
 ರಾಜವಿಜಯ, ಚಿಕದೇವರಾಜವಂಶಾವಳಿ, ಚಿಕದೇವರಾಜಯಶೋಭೂಷಣ,
 ಚಿಕದೇವರಾಜವಂಶಪ್ರಭಾವ ಮುಂತಾದ ಗ್ರಂಥಗಳು ಹುಟ್ಟಿವೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ

1 ಚಿಕದೇವರಾಜಬಿನ್ನಪ.

ಇದು ಗದ್ಯಗ್ರಂಥ; ಮೇಲುಗೋಟೆಯ ನಾರಾಯಣಸ್ವಾಮಿಯಲ್ಲಿ
 ಕವಿ ಅರಿಕೆನಾಡಿದ 30 ಬಿನ್ನಪಗಳನ್ನು ಒಳಕೊಂಡಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ವಿಶಿ
 ಷ್ಟಾದ್ವೈತಮತದ ಸಾರವು ನಿರೂಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದವಿಷಯವಾಗಿ
 ಕವಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ:—

ಪ್ರಜೆಗಳ್ಳಿ ಪರಗತಿಯಂ ಸೂಸಾದಿಸವೇಱ್ಪುದೆಂದಾರಯ್ಯು

ಮಾಂ ಹಿ ಪಾರ್ಥ ವ್ಯಪಾತ್ರಿತ್ಯ ಯೇಸಿ ಸ್ಯುಃ ಪಾಪಯೋನಯಃ |

ಸ್ತ್ರಿಯೋ ವೈಶ್ಯಾಸ್ತಥಾ ಶೂದ್ರಾಸ್ತ್ರೇಪಿ ಯಾಂತಿ ಪರಾಂ ಗತಿಂ ||

ಎಂದು ಗೀತೆಯೊಳ್ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಂ ತಾನೇ ನಿರೂಪಿಸಿದತೆತ್ತರೊಳ್ ಪಿಂತಣ್ಣೆನಿತಾನುಂ ಪಾಪಿಗಳಾದೊಡಂ ಆವಜಾತಿಯೊಳ್ ಪುಟ್ಟಿದೊಡವಿಗಳುಂ ತತ್ತ್ವಜ್ಞಾನದಿಂ ತನ್ನೊಳ್ ಭಕ್ತಿಗೆಯ್ದು ನಂಬಿದವರ್ಗೆ ಮುಕ್ತಿ ತಪ್ಪದೆಂದೇನಿಸಿ ಅಕ್ಕರಮನಱಿಯದೊಕ್ಕಲಿ ಗರ್ಗಂ ಪೆಣ್ಣಿಳ್ಳಂ ಸಕ್ಕದದಿಂ ತತ್ತ್ವಜ್ಞಾನಮಪ್ಪುದರಿದು ಎಂದು ಎಲ್ಲರಾಮಱಿವಂತೆ ಕನ್ನಡವಾತಿನೊಳಂ ಮೆಲ್ಲುಡಿಗಳೆಂದೆ ಅಖಿಲತತ್ತ್ವಾರ್ಥಂಗಳಂ ಸಂಗತಿಗೊಳಿಸಿ ತಾಂ ತನ್ನ ಕುಲದೇವತೆಯಪ್ಪ ಯಾದವಗಿರಿನಾರಾಯಣನಡಿವಾರೆಗಳ್ಗೆ ಬಿನ್ನಪಂಗೆಯ್ವು ನೆವದೊಳ್ ಮೂವತ್ತು ಬಿನ್ನಪಂಗಳಂ ಪವಣ್ಣೆಯ್ದಂ.

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲೆ ಯದುಗಿರಿನಾರಾಯಣನ ಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಅಮೇಲೆ ಪದ್ಯರೂಪವಾಗಿಯೂ ಗದ್ಯರೂಪವಾಗಿಯೂ ಕವಿಯ ಪರಾಕ್ರಮಾದಿಗಳು ವರ್ಣಿತವಾಗಿವೆ. ಒಂದೊಂದು ಬಿನ್ನಪದ ಆದಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಒಂದೊಂದು ಕಂದವಿದೆ; ಉಳಿದಭಾಗವೆಲ್ಲಾ ಗದ್ಯರೂಪವಾಗಿದೆ. ಗದ್ಯವು ಹಳಗನ್ನಡ ದಲ್ಲಿ ಪ್ರೌಢಶೈಲಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪಭಾಗವನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ:—

1 ಚಿಕದೇವರಾಜ

ಆನಂದೈಕರಸಂ ಸಮಸ್ತಜಗದಾನಂದಂಗೆ ಚಕ್ರಾಯುಧಂ |

ಸೇನಾಚಕ್ರವಿಮದೀ ತಾಹಿತಮಪೀಚಕ್ರಂಗೆ ವೈಕುಂಠನ ||

ನ್ಯೂನೋಪಾಯವಿಕುಂತಿತಾರಿಧರಣೀಭೃದ್ಧುರ್ಗವರ್ಗಂಗೆ ಲ |

ಕ್ಷೀಣಾರಾಯಣನೀವನಕ್ಕೆ ಚಿಕದೇವೇಂದ್ರಂಗೆ ಸಾನ್ಮಾಜ್ಯಮಂ |

ಒಂದುದಸೆಯೊಳ್ ತುರುಕರೊಂದುಕಡೆಯೊಳ್ ವೇಷಸ |

ರೊಂದೆಸೆಯೊಳಾರೆಯರ ಬಿಂಡಮಳವಿಂ ಬೇ ||

ಊೊಂದುಬಲಿಯೊಳ್ ತಿಗುಳರೊಂದಿರವನೊಳ್ ಕೊಡಗ |

ರೊಂದುಕೆಲದೊಳ್ ಮಲೆವರೊಂದುನೆರೆದೆಲ್ಲರ ||

ಸಂದಣಿಸಿ ಕಾಳೆಗಕೆ ಮುಂದುವರಿವನ್ನಮದ |

ಟಿಂದವರ ತಟ್ಟುಗಳ ಪಂದಲೆಗಳಂ ದಿ |

ಗ್ಲೂಂದಬಲಿಯಿತ್ತು ನಲವಿದೆ ಚಿಕದೇವನ್ನಪ |

ನಂದಮಿಗೆ ಪೆರ್ಜಸಮನೊಂದಿ ಸೊಗವಾಟ್ಟುಂ ||

ಒಂಬತ್ತನೆಯ ಬಿನ್ನಪದಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪಭಾಗ

ಸಕಲಲೋಕನಿಯಾಮಕಾ ! ನೀನೀಸಂಸಾರದೊಳೊರೊವನಂಗೆ ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕಾದಿಸುಖಮಂ ಓರೊವನಂಗೆ ತಿರಶ್ಚೀದನಾದಿದುಃಖಮನೆಸಗುವುವುಂ ವಿಷಮನೊಂದುಂ, ಕರ್ಮಾನುಗುಣಮಾದ ಫಲಮನೀವುದೊಂ ಕರ್ಮಕ್ಕೆ ಪರತಂತ್ರನೊಂದುಂ, ಪಾಪಿಗಳ ಪಡುವ ದುಃಖಮಂ ಪಾಪಿಸವೆ ನೋಡುತಿರ್ಪುದೊಂ ನಿರಯನೊಂದುಂ ಸ್ವಲ್ಪಬುದ್ಧಿಗಳ್ಗೆ ತೋರ್ಕುಂ. ಇದೊ ನೆಲೆಯಂ ವಿಚಾರಿಸೆ ನೀನಾಳ್ವನಾದುದೊಂ ನಿನ್ನಾಳ್ವನಿಪ ಜೀವರಬಿಬರೊಳಂ ಸಮಬುದ್ಧಿಯಿಂವೆಲ್ಲರುಂ ನಿನ್ನ ಮಾನಂಬರ್ಪಂತೆ ಉಣ್ಣಿಗಮನೆಸಗಿ ಬದರ್ಪಂಕವೇಟ್ಟುದೆಂದೆನಿಸಿ ಇಂತಿಂತುನಡೆವೆಗೆ ವೋಕ್ಷಮೊಂದುಂ ಇಂತಿಂತು ನಡೆವೆಗೆ ಇಕಪರಸಾಖ್ಯಮೊಂದುಂ ಮಿತಿಮಾಡಿ ಆಮಿತಿಮಾಳಾರಾವತೆದೊಳೊ ನಡೆವೆಗೆ ಅವರವೆಗೆ ಆಮಿತಿಮಾಡಿದ ಫಲಮಂ ತಪ್ಪದೆ ಕೂಡುವುದೊಂ ನೀಂ ಸರ್ವಸಮಂ, ನಿರೋವನೊಳಂ ನೈಷ್ಠಯಿಲ್ಲ. ಇಂತು ಅರವರ ಕರ್ಮಾನುಗುಣಮಾಗಿ ಫಲಂಗಳನಿತ್ತೊಂ ನೀಂ ಸ್ವತಂತ್ರನಲ್ಲವೆ ಪರತಂತ್ರನಲ್ಲ. ಪಾಪಿಗಳ್ಗೆ ಪಾಪಾನುಗುಣಮಾದ ದುಃಖಮನೀಯುತ್ತುಂ ಅಜಾಮಿಳಂ ವೊವರಾದ ಓರೊವನೊಳೊ ಮಿತಿಮಾಡಿ ದಮೆಗೆಯ್ದುದೊಂ ಪರಮದಯಾಳುವೆನಿಸುವೈ.

2. ಭಾಗವತ

ಇದು ಸಂಸ್ಕೃತಭಾಗವತಕ್ಕೆ ಗದ್ಯರೂಪವಾದ ಟೀಕೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಜಸೂಕ್ತಿವಿಲಾಸ ಎಂದು ಹೆಸರು.

3. ಭಾರತ

ಉತ್ತರಪರ್ವಗಳಿಗೆ ವಾತ್ರ, ಎಂದರೆ ಶಾಂತಿಪರ್ವದಿಂದ ಕನ್ನಡ ಟೀಕೆಯನ್ನು ಬರೆದಿರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ.

4. ಶೇಷಧರ್ಮ

ಇದೂ ಸಂಸ್ಕೃತಕ್ಕೆ ಗದ್ಯರೂಪವಾದ ಕನ್ನಡಟೀಕೆ.

5. ಗೀತಗೋವಾಲ

ಇದು ಜಯದೇವನ ಗೀತಗೋವಿಂದದಹಾಗೆ ಕೀರ್ತನೆಗಳನ್ನು ಬಳಕೊಂಡಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಪೂರ್ವಭಾಗ, ಉತ್ತರಭಾಗ ಎಂದು ಎರಡುಭಾಗಗಳಿವೆ. ಪ್ರತಿ ಭಾಗದಲ್ಲಿಯೂ 7 ಖಂಡಗಳೂ ಪ್ರತಿಖಂಡದಲ್ಲಿಯೂ

7 ಪದಗಳೂ ಅಥವಾ ಹಾಡುಗಳೂ ಇವೆ. ಈ ಕಾರಣದಿಂದ ಪ್ರತಿಬಂಧಕ್ಕೂ ಕವಿ ಸಪ್ತಪದಿ ಎಂಬ ಹೆಸರನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ಒಂದೊಂದು ಸಪ್ತಪದಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಹೇಳಿರುವ ವಿಷಯದ ಸಾರಾಂಶವು ಆಯಾಸಪ್ತಪದಿಯ ಅದಿಯಲ್ಲಿ ವಚನರೂಪವಾಗಿ ಕೊಟ್ಟಿದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದೆ—

ಹರಿಸಂಕೀರ್ತನಮೊಂದೇ | ಪರಗತಿಗನುಕೂಲಮೆಂದು ನಿರವಿಸಿ ನೆಗೆಟ್ಟಂ ||

ಸಾಲಂ ಬಯಸಿದ ರೋಗಿಗೆ | ಪಾಲಿಂದೌಷಧಮನಿವ ವೈದ್ಯನತೆಜಿದಿಂ |

ದೀಲೋಗರೋಲ್ವ ಗೀತದ | ಮೂಲದೊಳೇ ಮುಕ್ತಿಗತಿಯ ಮೊಗದೋಷಿಸಿದಂ ||

ಈ ಗ್ರಂಥದ “ ಎರಡುಂಭಾಗದೊಳ್ ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣನ ಗುಣಾನುಭವಮಾದ ನಿತ್ಯಫಲಮಂ ಅವನಡಿದಾವರೆಯೊಳ್ ನಂಬುಗೆ ಯೆಂಬ ತದುಪಾಯಮುಮಂ” ನಿರೂಪಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಚಿಕದೇವರಾಯನ ಪರಾಕ್ರಮಾದಿಗುಣಗಳನ್ನು ವರ್ಣಿಸುವ ಭಾಗವು ಬಿನ್ನವದಲ್ಲಿರುವುದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಇಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೆಚ್ಚಾಗಿದೆ. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ತಿರುಮಲಾರ್ಯನ ಅಪ್ರತಿಮ ವೀರಚರಿತ, ಚಿಕದೇವರಾಜವಿಜಯ ಈ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿಯ ಪದ್ಯಗಳು ಪ್ರಕೃತಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಬಹಳಮಟ್ಟಿಗೆ ದೊರೆವುದರಿಂದ ತಿರುಮಲಾರ್ಯನೇ ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದು ತನ್ನ ಸ್ವಾಮಿಯ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿ ಪಡಿಸಿರಬಹುದು ಎಂಬ ಸಂದೇಹಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶವಿದೆ.

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಗೋಪಾಲಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪ ಭಾಗವನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಚಿಕದೇವರಾಯನ ಸ್ತುತಿ

ಚದುರಂ ಚಾಗಿಯಲಂವುಗಾಱನಿಹಿಯಂ ಸಂಗೀತಸಾಹಿತ್ಯಕೋ |

ಎದನುತ್ತಾಹಿ ವಿವೇಕಶಾಲಿ ನಯಶೀಲಂ ನೇಮಗಾಱಂ ಕಲಾ ||

ಎದನೊಪ್ಪಾತುಗನೋಬೆಗಾಱನುಚಿತ್ತಜ್ಞಂ ಭಾವುಕಂ ಭಾಮಿನೀ |

ಹೃದಯಗ್ರಾಹಿ ದಯಾಪಯೋಧಿ ಚಿಕದೇವೇಂದ್ರಂ ಮಹೀಚಂದ್ರಮಂ ||

ರಾಗ ಖಾದಿ, ರೂಪಕತಾಳ

ಪಲ್ಲವಿ || ನಂಬು ನಂಬು ನಂಬು ನೆಹಿ ನಂಬು |

ನಂಬು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಪದಾಂಬುಜಗಳ | ಹಂಬಲಿಸಿದಿರು ಹಲವನು ||

ಕರಣದೋಷಂಗಳ ಕಳೆವನು | ಕಬ್ಬುಷವನೆಲ್ಲ ತೊಳೆವನು |

ಪಿರಿಯರ ಸಂಗತಿಗಿಹಿವನು | ಪಿತ್ತಿನೆಂದೇಱುಗಿದಳೆವನು || 1 ||
 ಪಿಂತಣ ತಪ್ಪ ಮುಱಿವನು ಬೇಡಿದುದನೆಲ್ಲ ಕಱಿವನು |
 ಅಂತರಂಗದೊಳು ಮೆಱಿವನು | ಅನಂದರಸವನೆಱಿವನು || 2 ||
 ಕರ್ಮದ ಬೇರ ಕಡಿವನು | ಕಾಲನ ಬಾಯ ಒಡಿವನು |
 ನಿರ್ಮಲಮತಿಯ ಕೊಡುವನು | ನೆವಿಲ್ಲದಕ್ಕುಲುವಡುವನು || 3 ||
 ಪುರುಳುಗೊಳಿಸಿ ಪೊರೆವನು | ಪೊಸಪೊಸಬೇಟಿದಿ ಬೆರೆವನು |
 ಎರೆಪೊರೆಯಿಲ್ಲದಿರುವನು | ಎಱಿದ ದಾರಿಗೆ ಬರುವನು || 4 ||
 ಚಿಕದೇವರಾಯನ ದೇವನು | ಸೇವಕಜನರ ಜೀವನು |
 ಸಕಲವಿಧದೊಳು ಕಾವನು | ಸರ್ವಾಭೀಷ್ಟವನೀವನು || 5 ||

ತಿರುಮಲಾರ್ಯ. 1645-1706

ಈತನು ಅಪ್ರತಿಸುವೀರಚರಿತ, ಚಿಕದೇವರಾಜವಿಜಯ, ಜಿಕದೇ
 ವರಾಜವಂಶಾವಳಿ, ಚಿಕದೇವರಾಜಶತಕ ಈ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದಿ
 ದ್ದಾನೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಮೈಸೂರು ದೊರೆಯಾದ ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಜನ (1672-
 1704) ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿರುವ ಗೀತಗೋವಾಲ, ಚಿಕದೇವರಾಜಬಿನ್ನಪ
 ಮುಂತಾದ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನೂ ಈತನೇ ರಚಿಸಿದುದಾಗಿ ಪ್ರತೀತಿಯಿದೆ. ಚಿಕ
 ದೇವರಾಜಶತಕವು ನಮಗೆ ದೊರೆತಿಲ್ಲ.

ಇವನು ಶ್ರೀವೈಷ್ಣವಕವಿ ಕೌಶಿಕಗೋತ್ರದವನು; ಇವನ ತಂದೆ
 ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಜನ ತಂದೆಯಾದ ದೊಡ್ಡದೇವರಾಜನ (1659-1672) ಪೌರಾ
 ಣಿಕನಾದ ಅಳಸಿಂಗರಾರ್ಯನು, ತಾಯಿ ಸಿಂಗಮ್ಮನು. ಈತನು ಶ್ರೀರಂಗ
 ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ 1645 ರಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದನು, 1706 ರಲ್ಲಿ ಮೃತನಾದಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾ
 ರೆ; ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಜನೊಡನೆ ಬೆಳೆದು ಮಿತ್ರನಾಗಿ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸವನ್ನು ಮಾಡಿ
 ಆಸ್ಥಾನಪಂಡಿತನಾಗಿದ್ದು ಕೊನೆಗೆ ಆ ದೊರೆಯ ಮಂತ್ರಿಯಾದನು; ಕೆಲವು
 ಕಾಲ, ಮಧುರೆಯ ನಾಯಕನ ಹೆಂಡತಿ ಮಂಗಳಮ್ಮನ ಬಳಿಯಲ್ಲಿಯೂ
 ಮಂತ್ರಿಯಾಗಿದ್ದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಇವನಿಗೆ ತಿರುಮಲಯ್ಯಂಗಾರ್ ಎಂಬ
 ಹೆಸರೂ ಉಂಟು. "ಅವನೊಳ್ಳೆ ಪುವಾಕೃತಿವೆತ್ತವೊಲೆಸೆವ ಸುಕೃತಿ

ತಿರುಮಲೆಯಾರ್ಯಂ" ಎಂಬುದರಿಂದ ಈತನು ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಜನ ವಿಶೇಷ ಪ್ರೀತಿಗೆ ವಾತ್ರನಾಗಿದ್ದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

ಪೂರ್ವಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ವಾಲ್ಮೀಕಿ, ವ್ಯಾಸ, ಶುಕ ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಇವನ ತಮ್ಮನಾದ ಸಿಂಗರಾರ್ಯನು ತನ್ನ ಮಿತ್ರವಿಂದಾಗೋವಿಂದ ದಲ್ಲಿ ಈತನ ವಾಂಡಿತ್ಯವನ್ನು ಹೀಗೆ ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ—

ಘನಿಪತಿಭಾಷ್ಯದಾಗರುಡಿಯೊಳ್ ಪದಚಾರಿಗಿರೂಢಿಗೈಯ್ದನಂ |

ಕಣಚರಣೋಕ್ತಿಜೈಮಿನಿಯವಾಣಿಗಳೆಂ ಮಿಗೆ ತಾಳ್ವಿಜಾಣ್ಮೆಯಂ ||

ಪ್ರಣುತಿಸಿ ಭಾವುಕರ್ ತಿರುಮಲಾರ್ಯಸರಸ್ವತಿ ಸಾರ್ಚಿ ಚಿತ್ತಮಂ |

ತನೆಯದೆ ರಂಗನಾಥನೊಳೆ ನರ್ತಿಸುಗುಂ ಶ್ರುತಿಮೌಳಿರಂಗದೊಳೆ ||

ಪಿರಿದುಂ ಪ್ರೌಢತ್ವಮಂ ವೆರ್ಕಳಿಕೆ ಕವಿವರರ್ ಕಬ್ಬದೊಳೆ ಶಾಸ್ತ್ರದೊಳೆ ಮೇಣ್ |

ಕರಮಾಸಾಹಿತ್ಯನೊಳೆ ಬಿತ್ತರಿಪೊಡೆ ರಸಮಂ ತಿರ್ಮಲಾರ್ಯಗೇ ಸಲ್ಲಂ ||

ತರನಿದ್ರೋತಂಗಳೇನಾಡವೆ ವಿಭುಮನಿಯೊಳೆ ನೈದಿಶೊಳೆ ಮತ್ತವಂ ತಾಂ |

ಕರಗಿಪ್ಪಂ ಬಿಚಾರವಂ ಚಂದಿರನೆ ಉಟಿದವರ್ಗೇಂತೊಸಗ್ಗುಂ ಮಲಗ್ಗುಂ ||

ದೇವಚಂದ್ರನ ರಾಜಾವಳೀಕಥೆಯಲ್ಲಿ (1838) ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಜ, ಅನನ ಕಾಲದಲ್ಲಿದ್ದ ಕೆಲರು ಪಂಡಿತರು ಇವರುಗಳ ವಿಷಯವಾಗಿ ಹೀಗೆ ಬರೆದಿದೆ—

ಚಿಕದೇವರಾಜರಸಂ ಕೋವಿದತಿಖಾಮಣಿಯೆನಿಸಿದಂ ; ತಿರುಮಲಾರ್ಯಂ ವಿಧ್ಯಾ ವಿಶಾರದನೆನಿಸಿದಂ ; ವಿಶಾಲಾಕ್ಷಂ ಸಾಹಿತ್ಯಭಾರತಿಯೆನಿಸಿದಂ ; ಷಡಕ್ಷರಿ ಕವಿಶೇಖರನೆನಿಸಿದಂ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ

1 ಚಿಕದೇವರಾಜವಿಜಯ

ಇದು ಚಂಪೂರೂಪವಾಗಿದೆ; ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ತ್ರಿಪದಿಗಳೂ ಸಾಂಕತ್ಯಗಳೂ ಹಾಡುಗಳೂ ಇವೆ. ಮುದ್ರಿತವಾಗಿರುವ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ 6 ಅಶ್ವಾಸಗಳಿವೆ. ಗ್ರಂಥ ಅಸಮಗ್ರ. ಇದರಲ್ಲಿ ಮೈಸೂರು ಮಹಾರಾಜರುಗಳ ಚರಿತ್ರವು ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಜನವರೆಗೆ ಹೇಳಿದೆ.

ತನ್ನ ಗ್ರಂಥದ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಕವಿ ಈ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ—

ಸುಖದು ಕುರುಳ್ಳೊಳ್ ತೊಳಗಿ ನುಣ್ಣುಣೆಯೊಳ್ ಕುಡಿಗೊಂಡು ಪುರ್ಬಿನೊಳ್ |
 ಪೊಳಿದೆಸಟ್ಟಿಣ್ಣೊಳ್ ಮುಗುಳ್ಳು ಮೆಲ್ಲಗೆಯೊಳ್ ಪೂಗವೇಣಿ ಗಲ್ಲದೊಳ್ ||
 ಬಳಿದು ಕುಚಂಗಳೊಳ್ ನನೆದು ನಲ್ಲಡುವೊಳ್ ಕಡುರಯ್ಯವಾಗಿ ಕ |
 ಣೊಳ್ಳಪುದು ನಲ್ಲಳಾಕೃತಿಯುವಾಕೃತಿಯುಂ ಪವಣೊಂದಿಸಂದವಿಂ ||
 ಕಂದಂ ಕವಿಕೋಕಿಲಮಾ | ಕಂದಂ ಕೋಮಳವಿಕಾಸಿಕ್ಕತಿಕಲ್ಪಲತಾ |
 ಕಂದಂ ವಿಸ್ತುನುರರಸದು | ಕ್ಕಂದಂ ಚಿಕವೇವರಾಯಾಚಂದನ ಚಂದಂ ||

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ವಿಷ್ಟುಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಕೆ ಕವಿ ಲಕ್ಷ್ಮಿ, ಸುದ
 ಕನ, ವಾಂಚಜನ್ಯ, ಸೂರಿಗಳು, ದಿವ್ಯಸೂರಿಗಳುಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿ,
 ಸತ್ಯವಿಸ್ತುತಿ ದುಷ್ಕವಿನಿಂದೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಆಶ್ವಾಸಗಳ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಈ ಗದ್ಯವಿದೆ —

ಇದು ಯದಗಿರಿಶಿಖರಾರ್ಭರಣಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣಚರಣಪರಿಚರಣಪರಾಯಣ
 ಶರಣಾಗತರಕ್ಷಣವಿಚಕ್ಷಣ ಸಕಲಕಲಾಪ್ರವೀಣ ಬಿರುದೆಂತೆಂಬರಗಂಡ ಲೋಕೈಕವೀರ
 ಭೂರಿತುರುಷ್ಕಶುಷ್ಕವನದಾವಾನಲ ಮರಾಟರುೂಟಮೇಘಚ್ಚಟಾಂಫಟನನಿರಾಘಾಟ
 ಪ್ರಳಯಕಾಲಜಂಝೂನಿಲ ಪಾಂಡ್ಯಮಂಡಲಾಫಿಪವೇತಂದವಿಲುಂಠನಕಂಠೀರವ ಮಲೆಪ
 ನೈಪಮದಮದನ ಶ್ರೀಮನ್ಮಹಾರಾಜಾಧಿರಾಜ ರಾಜಪರಮೇಶ್ವರಪ್ರಾಥಮ್ಯತಾಪನಪ್ರ
 ತಿಮವೀರನರಪತಿ ಶ್ರೀಚಿಕದೇವಮಹಾರಾಜಕೃಪಾಪರಿಪಾಲಿತ ಶ್ರೀತಿರುಮಲೆಯಾರ್ಯವಿರ
 ಚಿತಮಪ್ಪ ಚಿಕದೇವರಾಜವಿಜಯಮಹಾಪ್ರಬಂಧದೊಳ್.

ಈ ಗ್ರಂಥವು ಕಾವ್ಯಸರಣಿಯಲ್ಲಿ ಮೈಸೂರುಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ತಿಳಿಸು
 ವುದರಿಂದ ಮೈಸೂರುಚರಿತ್ರವನ್ನು ಬರೆವವರಿಗೆ ಸಹಾಯಕವಾಗಿದೆ; ಬಂಧ
 ವೂ ಪ್ರಾಥಮ್ಯವಾಗಿದೆ. ಇದರಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆ
 ಯುತ್ತೇನೆ—

ಕವಿಗಳ ಮಹಿಮೆ

ಕಡುಸಿಂ ಕೂರಾನೆ ಕಾಱ್ಕಿಚ್ಚಡವಿಬಟಸಿಡಿಲ್ಪಳ್ಳಿಮಿಂಚೆಂಬಿವೆಲ್ಲಂ |
 ಪಡೆಗುಂ ನೋಟ್ಟುಗೆ ಮೇಣುಚ್ಚೆಗೆದೊದವನವೇ ಮತ್ತಮೊಳ್ಳಬ್ಬದೊಳ್ ಬಂ ||
 ದೊಡನೊಳ್ಳಂ ಪೆತ್ತಮಾಱ್ಕುಂ ಸಹ್ಯದಯಹ್ಯದಯಾಹ್ಲಾದಮಂ ನಾಡೆಯಂತಾ |
 ದೊಡಮಳ್ಳೇಂ ಕಜ್ಜಿಗರ್ ತಾಮಘಟಿತಘಟನಾನೂತನಬ್ರಹ್ಮರತ್ತೇ ||

ಚಂದ್ರ

ಇದು ಕಣ್ಣಾಪುರುಷೋತ್ತಮಂಗಿದು ವತಂಸಂ ವ್ಯೋಮಕೇಶಂಗೆ ತಾ |
 ನಿದು ಜೀವಾತು ಮನೋಭವಂಗಿದು ನಟಾಚಾರ್ಯಂ ಸಮುದ್ರೋಮಿರ್ಗ ||
 ಕ್ಲೆದಿಯಾಪ್ಯಾಯನವಾಸಮಸ್ತಸುರಬೃಂದಕೈಂಬಿನಂ ಕೀರ್ತಿಸಂ |
 ಪದಮಂ ಪತ್ತಿಸದಿಕರ್ವಮಾಯುತಖಿಲಗ್ಗಾಣಂದಮಂ ಚಂದ್ರಮಂ ||
 ಮಿಗೆ ಪರಿವಚ್ಚಪೊಚ್ಚ ಪೊಸಜೊನ್ನದ ಬಲ್ಪರಿ ಹೇಮಗರ್ಭನೊ |
 ಲ್ಲುಗಿಸುವ ಪಾಡ್ಯದೋಜೆಯನೊಡಂಬಡೆ ತಾರೆಗಳರ್ಚಿಪೊಳ್ಳರ ||
 ಲ್ವೊಗರಿದೊವೈ ಚಂದ್ರನೆಸದತ್ತುದಯಾವನಿಭೃತ್ತಿವಿಕ್ರಮಂ |
 ನೆಗಸಿದ ಪಾದದುಂಗುಟದ ಬಟ್ಟು ಗುರಂಬಿನಮಂಬರಾಗ್ರದೊಳ್ ||

ಸಂಜೆಗೆಂಪು

ಅಗಸಮೆಂಬಶೋಕೆ ತಳಿರಾಂತುದೊ ಕೆಂಗುಡಿ ತಳ್ತುದೋ ನಭ |
 ಸ್ನಾಗರದೊಳ್ ವಿಹಾಯಸರವಾಪತಿ ಪೊನ್ನುಡೆಯುಟ್ಟನೋ ವಿಯ ||
 ನ್ನಾಗಮದಭ್ರಗೈರಿಕರಜಂಗಳೊಳಿಟ್ಟುದೊ ತಾನಿದೆಂಬಿನಂ |
 ಬೈಗಿನ ಸಂಜೆಗೆಂಪು ಬಳಿದತ್ತೊಡನೊಂದಿ ಮನೋಜನೋಜದೊಳ್ ||

ದೊಡ್ಡ ದೇವರಾಜ

ಬಿನಯದ ಬಿತ್ತು ಬಿನ್ನಣದ ಪೆವೋಳಿ ಬಿಜ್ಜಿಯ ಬೇರೇ ವಿವೇಕದೊ |
 ಕ್ಲೊನರನುಗೆಯ್ದೊತ್ತರದ ದಾಂಗುಡಿ ನಲೈಯ ಮೆಲ್ಲಳಿರ್ ಜನಾ ||
 ನುನಯದ ಮೊಗ್ಗು ನನ್ನಿಯಲರಾಪಿನ ಕಾಯನುವಾತುವಣ್ಣ ಬಿ |
 ಕ್ಲೊನೆಯೆನೆ ದೊಡ್ಡ ದೇವನೆಸೆದಂ ಗುಣಸಾಂದ್ರನುಪೇಂದ್ರಮೈಭವಂ ||

2 ಚಿಕದೇವರಾಜವಂಶಾವಳಿ

ಇದು ಗದ್ಯರೂಪವಾಗಿದೆ; ಒಂದು ಕಡೆಯಲ್ಲಿ ವಾಕ್ಯ 5 ಕರಡಗಳಿವೆ. ಗ್ರಂಥ ಅಸಮಗ್ರ. ಇದರಲ್ಲಿಯೂ ಮೈಸೂರು ಮಹಾರಾಜರುಗಳ ಚರಿತ್ರವು ಹೇಳಿದೆ. ಇದರ ಖಂಧವು ಪ್ರೌಢವಾಗಿದೆ. ಇದರಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪ ಭಾಗವನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ—

ವಿಷ್ಣು ಸ್ತುತಿ

ಕಡುನೇಹದ ಮೂಜಗಮಂ | ಪ್ರೋಡೆಯೆಡೆಯೋಳ್ ಪೊತ್ತು ಪೊರೆವ ಪೊಸಬಗೆಯೆ
 ಜಿಯಾ |

ತಡೆದಮ್ಮನೇಕುಪೇಕ್ಷಿಸೆ | ಕುಡು ಕೂರ್ಪರ ಕೂರ್ಪ ನಿನ್ನ ಚೆನ್ನಡಿಯೊಲವಂ ||
 ನಿಟ್ಟಿಸದರೆ ನೀಂ ದಯೆಯಿಂ | ಪುಟ್ಟಿದು ಜಗಮೆಂತುಬೆಟ್ಟವೆತ್ತವುದದಲಿಂ |
 ಕಟ್ಟಿಹಕದಿಂದಮಮ್ಮಂ | ದಿಟ್ಟಿಸಿ ಕಾಪಿಟ್ಟು ಮೆಚುವುದೊಡೆತನದಧಟಿಂ ||

ವಿಜಯನಗರದ ಚರಿತ್ರೆ

ಅತ್ತಲುತ್ತರದೇಶದೊಳ್ ತುಂಗಭದ್ರಾ ತೀರದೊಳ್ ವಿದ್ಯಾನಗರಿಯನಾಳ್ ಹರಿಹರಬುಕ್ಕರ ಮೊದಲಾದ ಕುಟುಂಬರಾಯರ ಆನಂತರದೊಳರಸುಗೆಯ್ದು ತುಳವಕುಳದೀಶ್ವರನರಸವೀರನರಸಿಂಗಳೆತ್ತಾಚ್ಚು ತರೆಂಬ ರಾಯರೈವರ ತಟುವಾಯಿಂ ಮುದನೊಳೆಳೆಯಂ ಪೊರೆದ ಸದಾಶಿವರಾಯಂಗೆ ಸೇನಾನಿಯೆನಿಸಿದ ಆಂಧ್ರಕುಲದ ರಾಮರಾಜಂ ನಿಜರಾಜಂಗೆ ದ್ರವಿಡಾಂಧ್ರಕರ್ಣಾಟವಾನ್ರಾಚ್ಯಮಂ ಸಾರ್ಚಿ ಪತಿಕಾರ್ಯದೊಳುಪಿಣತಪ್ರಾಣನೆನಿಸಿ ಬರ್ಮೆಯುತ್ತರದಿಗ್ಗಿಜಯದೊಳುದ್ವೈತ್ತಯವನಸೇನಾಚಕ್ರಮನೊಕ್ಕಲಿಕ್ಕಿ ಯಶಶ್ರೇಷ್ಠನಸ್ಪಿನಂ, ಅವನನುಜಂ ಎಱುವಿಮ್ಮರಾಜಂ ಅಂದಿನಾಜೆಯೊಳಲಿದು ಅೌದರನೊಡಗೊಂಡು ಊರ್ಗೇ ನಡೆತಂಠಾಳ್ತನ ಸಿರಿಗಳೆಳೆಯವನಂಭಂಗಿ ತಾನೆ ರಾಯನೆನಿಸಿದಳ ಅೌಗಜ್ಜ ದಿಂದಾವಿದ್ಯಾನಗರಂ ಕಿಱಿದುಂದಿನಕ್ಕೆ ತುರುಷ್ಕರಿಂದಲಿಯೆ ಲೊಡಂ ಅಲ್ಲಿಂ ಪೆನಗೊಂಡೆಗೆಯ್ತುಂದು ಬಂದೆಚ್ಚಿರಿಸಮಿದು ಪೊಂದಿಪೋಪಾಗಳ್ ತನ್ನ ಮೂವರ್ ಕುವರರೊಳ್ ಮೊದಲಿಗನಾದ ಶ್ರೀರಂಗರಾಜನಂ ಪೆನಗೊಂಡೆಯೊಳೆಟ್ಟಾತಂಗೆ ತೆಲುಂಗನಾಡೊಡೆತನಮಂ ಎರಡನೆಯ ರಾಮರಾಯನಂ ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣದೊಳಿರಿಸಿಯಂಗೆ ಕರ್ಣಾಟದೇಶಾಧಿಪತ್ಯಮಂ ಮೂಱನೆಯ ವೆಂಕಟಪತಿರಾಯನಂ ಜಂದ್ರಗಿಯೊಳೆಟ್ಟು ಆತಂಗೆ ತುಂಡೀರದೊಳಪಾಂಡ್ಯಮಂಡಲೇಶ್ವರ ಮನಿತ್ತಂ.

3 ಅಪ್ರತಿಮವೀರಚರಿತ.

ಇದು ಅಲಂಕಾರಗ್ರಂಥ, 4 ಪ್ರಕರಣಗಳಾಗಿ ಭಾಗಿಸ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಒಂದನೆಯ ಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿ ಕಾವ್ಯಲಕ್ಷಣ, ಶಬ್ದಗುಣ, ಅರ್ಥಗುಣ ಇವುಗಳನ್ನೂ, ಎರಡನೆಯದರಲ್ಲಿ ರೀತಿ, ಶಯ್ಯೆ, ಪಾಕ, ವೃತ್ತಿ, ಅನುವ್ರಾಸವೇ ಮೊದಲಾದ ಶಬ್ದಾಲಂಕಾರ ಇವುಗಳನ್ನೂ, ಮೂರನೆಯದರಲ್ಲಿ ಉಪಮೆಯೇ ಮೊದಲಾದ ನೂರು ಅರ್ಥಾಲಂಕಾರಗಳನ್ನೂ, ನಾಲ್ಕನೆಯದರಲ್ಲಿ ರಸಾಲಂಕಾರಗಳನ್ನೂ ನಿರೂಪಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಚಿಕದೇವರಾಜನ

ಅಜ್ಞಾನುಸಾರವಾಗಿ ಬರೆದಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರಾಲೋಕ, ವಾಮನವೃತ್ತಿ, ಕಾವ್ಯಪ್ರಕಾಶ ಮೊದಲಾದ ಸಂಸ್ಕೃತಗ್ರಂಥಗಳಿಂದ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಅವಕ್ಕೆ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಬರೆದು ಸ್ವನಿರ್ಮಿತವಾದ ಉದಾಹರಣಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಯುದಾ ಹರಣಪದ್ಯಗಳೆಲ್ಲಾ ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಜನ ಸ್ತುತಿರೂಪವಾಗಿವೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಹಲವು ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಜವಿಜಯದಿಂದ ಅನುವಾಡವಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ಅಪ್ರ ತಿಮವೀರ ಎಂಬುದು ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಜನ ಬಿರುದುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು.

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ವಿಷ್ಣುಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ, ಚಂದ್ರವಂ ಶದಲ್ಲಿ ಕೃಷ್ಣನು ಅವತರಿಸಿದನು; ಆ ಕೃಷ್ಣ ವಂಶೋದ್ಭವನಾದ ಗೊಡ್ಡದೇ ವರಾಜನಿಗೆ ಯಾದವಗಿರಿಯ ನಾರಾಯಣಸ್ವಾಮಿಯೇ ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಜನೆಂ ಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಪುತ್ರನಾದನು; ಈ ರಾಜನು, ಗೋಲಕೊಂಡ, ವಿಜಯಾ ಪುರ ಈ ಸಂಸ್ಥಾನಗಳ ಸೇನೆಗಳನ್ನೂ ಮರಾಟರನ್ನೂ ಇತರರಾಜರನ್ನೂ ಜಯಿಸಿ ವಿದ್ವತ್ಪ್ರಹ್ಲಪಾತಿಯಾಗಿ ತನ್ನಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷಾಭಿಮಾನವನ್ನಿಟ್ಟಿದ್ದನೆಂದು ಹೇಳಿ, ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಅರಂಭಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಪ್ರಕರಣಗಳ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಗದ್ಯವಿದೆ—

ಇದು ಶ್ರೀಮನ್ಮಹಾರಾಜಾಧಿರಾಜ ರಾಜಪರಮೇಶ್ವರ ಪ್ರೌಢಪ್ರತಾಪಾಪ್ರತಿ ಮವೀರನದಪತಿ ಶ್ರೀಚಿಕ್ಕದೇವಮಹಾರಾಜಕೃಪಾಸುಸಾಲಿತ ಶ್ರೀತಿರುಮಲಾರ್ಯವಿರಚಿ ತಮಪ್ಪ ಶ್ರೀಮದಪ್ರತಿಮವೀರಚರಿತಮೆಂಬಂಕಾರಗ್ರಂಥವೋ.

ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಭಾಗವನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಭಾರತೀವೃತ್ತಿ. ಅದ್ಭುತರಸ

ವಸುಮತಿ ಪೆತ್ತುದೋ ದಿಸೆಗಳೆಂವುನೊ ನೇನಲುಗುಳ್ಳುದೋ ಕಡಲ |
 ಮಸಗಿ ನೆಗಟ್ಟಿ ತೋ ಮುಗಿಲುದಿರ್ಚಿತೊ ಪೊಟ್ಟು ಪೊದಬ್ಬು ಸಂಚಿತೋ ||
 ಪೊಸಯಿಸಿಯಾಗಸಂ ನೆಲಕುರುಳ್ಳಿತೊ ಪೆರ್ಚಿತು ಪೆರ್ಚಿತೆಂಬಿನಂ |
 ಪರಸುವಾಮರಾಟಭಟರು ಸದೆದಂ ಚಿಕ್ಕದೇವಭೂವರಂ ||

ಉಕ್ತವಸ್ತುತ್ಪ್ರೇಕ್ಷೆ

ಪದಪಿಂ ಮೆಯ್ಪೆತ್ತ ಚಂದ್ರಾನ್ವಯದ ಮಹಿಮೆಯೋ ಗಂಡುರೂಪಾಂತ ಭೂಲೋ |
 ಕದ ಪೆಂವೋ ಬೇಟೆ ವೇಷಂದಳಿದ ಯದುಕುಲೋತ್ಸಾ ಪಮೋ ತಕ್ಕ ಕರ್ಣಾ ||

ಟದ ಸೊಂಪೋ ಬಿಣ್ಣುವೆತ್ತೊ ಪ್ಪುವ ಸಕಲಜನಾನಂದವೋ ಎಂಬಿನಂ ಸಂ |
ಮದದಿಂ ಶ್ರೀಚಿಕ್ಕದೇವಂ ತಳೆದಿಸೆದನಿಳಾಚಕ್ರಮಂ ವಿಕ್ರಮಾಂಕಂ ||

ಅತದ್ಗುಣಾಲಂಕಾರ

ಎತೆಅಸವರೊಡನಾಡುವ | ರಾತೆಅಮವರಪ್ಪರೆಂಬುದಿದು ನಾಲ್ಕುಡಿ ಕೇಳೆ |
ಭೀತರೆದೇವೊಕ್ಕು ನೀಂ ನಿ | ಭೀತಿಯೊಳಿರ್ಪಂದಮೆಂತು ಚಿಕ್ಕದೇವೇಂದ್ರಾ ||

ಸಂದಿಗ್ಧ ಸಂಕರ

ಸಮದ್ಯುಷ್ಟಿಯೆನಿಸೆ ಶಂಕರ | ಸಮರೇಂದ್ರಂ ಗೋತ್ರವೈರಮಂ ಕಳೆದರೆ ಚಂ |
ದ್ರಮನಮಲನೆನಿಸೆ ನಿನ್ನೊಳ್ | ಸಮನೆನಿಸಲರ್ಪಾರಂದು ಚಿಕ್ಕದೇವೇಂದ್ರಾ ||

ಚಿಕ್ಕಪಾಠ್ಯಾಯ. 1672

ಈತನು ನಮಗೆ ತಿಳಿದಮಟ್ಟಿಗೆ (1) ಅಕ್ಷರವಾಲಿಕಾಸಾಂಗತ್ಯ, (2) ಅನುರುಕಶತಕ, (3) ಕಮಲಾಚಲವಾಹಾತ್ಮ್ಯ, (4) ಕಾಮಂಡಕೆ ಟೀಕೆ, (5) ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಜಶೃಂಗಾರಪದಗಳು, (6) ಚಿತ್ರಶತಕಸಾಂಗತ್ಯ, (7) ತಿರುವಾಯ್ಮೊಳೆ ಟೀಕೆ, (8) ದಿವ್ಯಸೂರಿಚರಿತ್ರೆ, (9) ನೀತಿಶತಕದ ಸಾಂಗತ್ಯ, (10) ಪಶ್ಚಿಮರಂಗವಾಹಾತ್ಮ್ಯ, (11) ಪಶ್ಚಿಮರಂಗಸಾಂಗತ್ಯ, (12) ಪುರುಷವಿರಹದಸಾಂಗತ್ಯ, (13) ಯದುಗಿರಿವಾಹಾತ್ಮ್ಯ, (14) ಯಾದವಗಿರಿವಾಹಾತ್ಮ್ಯ, (15) ರಂಗಧಾಮಸ್ತುತಿಸಾಂಗತ್ಯ, (16) ರಂಗ ಸ್ವಾಮಿಯ ಶೃಂಗಾರಸೂತ್ರೋದಾಹರಣೆ, (17) ರುಕ್ಕಾಂಗದಚರಿತೆ, (18) ವಿಷ್ಣುಪುರಾಣ (ಚಂಪು), (19) ವಿಷ್ಣುಪುರಾಣ (ಗದ್ಯ), (20) ವೆಂಕಟ ಗಿರಿ ವಾಹಾತ್ಮ್ಯ, (21) ವೈದ್ಯಾನ್ಯುತ ಟೀಕೆ, (22) ಶುಕಸಪ್ತತಿ, (23) ಶೃಂಗಾರಶತಕದ ಸಾಂಗತ್ಯ, (24) ಶೃಂಗಾರಸೂತ್ರೋದಾಹರಣೆ, (25) ಶೇಷಧರ್ಮ, (26) ಶ್ರೀರಂಗವಾಹಾತ್ಮ್ಯ, (27) ಸಾತ್ವಿಕಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯಾವಿ ಲಾಸ, (28) ಹಸ್ತಿಗಿರಿವಾಹಾತ್ಮ್ಯ. ಈ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನೂ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಅರ್ಥಪಂಚಕ, ತತ್ವತ್ರಯ, ರಂಗನಾಯಕ ರಂಗನಾಯಕೀಸ್ತುತಿ, ಶೃಂಗಾರದ ಹಾಡುಗಳು, ಈ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನೂ ಬರೆದಿರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ.

ಇವನು ಶ್ರೀನೈಷ್ಠ್ಯ ವಕವಿ; ಯಜುರೈದಿ; ವಾರುಕುಶ್ಲಗೋತ್ರದ ವನು; ಆಪಸ್ತಂಬ ಸೂತ್ರದವನು; ಇವನ ಕುಲದೇವತೆ ಕಾಂಚೇನರದರಾಜ;

ಇವನ ಸ್ಥಳ ತ್ರಿಕದಂಬಪುರ ಅಥವಾ ತೆರಕಣಾಂಬಿ. ತನ್ನ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ---ಅಲ್ಲಾಳನಾಥ; ಮಗ ಆರ್ಯ; ಮಗ ವರದಕವಿ; ಮಗ ಕರ್ಣಾಟಭಾಷಾಚಾರ್ಯ ದೇವರಾಚಾರ್ಯಕವಿ; ಇವನ ತಮ್ಮ ಕವಿಹ್ಯಾವಾಲಕ ರಂಗಾರ್ಯಪಂಡಿತ; ಇವನ ಹೆಂಡತಿ ನಾಚ್ಚಾರಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳು ಯಮಳರು ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿದೇವರಾಜರು; ಈ ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿಯೆಂಬವನೇ ಚಿಕ್ಕವಾಧ್ಯಾಯಕವಿ. ಇವನಿಗೆ ಇಬ್ಬರು ಹೆಂಡಿರು. ಇವನು ಮೈಸೂರುರಾಜನಾದ ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಜನಲ್ಲಿ (1672-1704) ಕರಣಿಕಾಗ್ರೇ ಸರನಾಗಿಯೂ ಮಂತ್ರಿಯಾಗಿಯೂ ಇದ್ದನು. ಅಷ್ಟೈಶ್ವರ್ಯಾಸ್ವಪುತ್ರ ಬಹುಧನಸಂಪನ್ನನಾಗಿ ಯಾಚಕಜನಸುರಧೇನುವಾಗಿ ಸ್ವಜನಪರಜನ ಲೋಕಜನಚಿಂತಾಮಣಿಯಾಗಿ ಚಿಕ್ಕದೇವಮಹಾರಾಜೇಂದ್ರದತ್ತಸಕಲ ತಂತ್ರಸ್ವತಂತ್ರನಾಗಿ ಅಧೀತಸಕಲವೇದಶಾಸ್ತ್ರಪುರಾಣಮುಖ್ಯನಾನಾವಿಧ ವಿದ್ಯನಾಗಿ ಕವಿತಾವಾಕ್ಯತಿಯಾಗಿ ಹರಿಭಕ್ತಿರಸಾಸ್ವಾದನಪರನಾಗಿ ಇದ್ದನು. ಇವನನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿದ ಅನೇಕರು ದೊಡ್ಡ ಪದವಿಯನ್ನು ಪಡೆದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. “ಪಟ್ಟೂ ರಾಭಿಧಾನಸತ್ಕುಲದೀಪ” ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಯದುಗಿರಿ ವಾಹಾತ್ಮ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಡಾಂಬಿಸಿಂಗರಾಚಾರ್ಯನನ್ನೂ ಯಾದವಗಿರಿ ವಾಹಾತ್ಮ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಡಾಂಬಿ ಲಕ್ಷ್ಮಣಾಚಾರ್ಯನನ್ನೂ ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಇವರು ಇವನ ಗುರುವಂಶದವರಾಗಿರಬಹುದು.

ಹಸ್ತಿಗಿರಿವಾಹಾತ್ಮ್ಯವನ್ನು ಶಕ 1601 ನೆಯ ಕಾಳಯುಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಯೂ(1679), ಕಮಲಾಚಲವಾಹಾತ್ಮ್ಯವನ್ನು ಶಕ 1603 ನೆಯ ರೌದ್ರಿಯಲ್ಲಿಯೂ (1680), ರುಕ್ಮಾಂಗದಚರಿತೆಯನ್ನು ಶಕ 1604 ನೆಯ ದುರ್ಮತಿಯಲ್ಲಿಯೂ (1681) ವಿಪ್ಲವುರಾಣವನ್ನು ಶಕ 1613 ನೆಯ ಪ್ರಮೋದದಲ್ಲಿಯೂ (1691) ಬರೆದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ನಮಗೆ ದೊರೆತ ದಿವ್ಯ ಸೂರಿಚರಿತೆಯ ಒಂದು ಪ್ರತಿಯ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಯನ ಮಹಿಷಿಯಾದ ಗೌರಮ್ಮಣಿಯ ಆಜ್ಞಾನುಸಾರವಾಗಿ ತಿಮ್ಮಯ್ಯಂಗಾರ್ಯನಿಂದ ವಿರೋಧಿ ಕೃತುವರ್ಷದಲ್ಲಿ (1672) ಪ್ರತಿನಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿತೆಂದು ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದ ಈ ಗ್ರಂಥವು ಆ ವರ್ಷದಲ್ಲಿಯೇ ಅಥವಾ ಅದಕ್ಕೆ ಹಿಂದೆಯೇ ರಚಿತವಾಗಿರಬೇಕು. ಈ ವರ್ಷವನ್ನೇ ಕವಿಯ ಕಾಲವಾಗಿ ಮೇಲೆ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದೇವೆ.

ಪೂರ್ವಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಸ, ವಾಲ್ಮೀಕಿ, ಶುಕ, ರುದ್ರಭಟ್ಟ, ಮಾಘ,

ಬಾಣ, ಚಂದ್ರ, ಭೋಜ ಇವರುಗಳನ್ನು ಕವಿ ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ತನ್ನ ಗುಣಾ ದಿಗಳನ್ನೂ ವಾಂಚಿತ್ಯವನ್ನೂ ಈ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ---

ಚತುರೋಪಾಯಸಮರ್ಥನತ್ಯಧಿಕಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞಾನಿ ವಿದ್ಯಾಸನುಂ |
 ಚಿತಗಾತ್ರಂ ಕವಿತಾವಿಧಾನನಿವುಣಂ ಸಾಪಿತ್ಯದೋಳ್ ನೂತ್ನಗೀ ||
 ಸ್ವತಿ ಮಾತ್ಸರ್ಯನಿವರ್ಜಿತಂ ಕೃತಬುಧಕ್ಷೇಮಂ ಕೃತಜ್ಞಂ ಪರೇಂ |
 ಗಿತರೇತಿಜ್ಞನುದಾಗಕೀರ್ತಿ ಪತಿಕಾರ್ಯೈಕಪ್ರಧಾನೋತ್ತಮಂ ||
 ಅಗಣಿತಶಾಸ್ತ್ರನುಂ ಗಣಿತಶಾಸ್ತ್ರವಿಶಾರದನಾಗಿಯುಂ ಬುಧರ್ |
 ಪೊಗ್ಬಲನೇಕವಾಕ್ಯಕುಶಲಜ್ಞನುಮಾಗಿಯುಮೇಕವಾಕ್ಯನುಂ ||
 ಮಿಗೆ ನಯಶೀಲನುಂ ವಿನಯಶೀಲನುಮಾಗಿಯುನೇಂ ವಿಚಿತ್ರವೋ |
 ಒಗದೊಳಿ ಚಿಕ್ಕಪಾಠ್ಯಮಣಿಯ ಪ್ರತಿಮಂ ಪ್ರತಿಮಂತನಾಗಿಯುಂ ||

ಇವನು ಬರೆದಿರುವ ಹಲವುಗ್ರಂಥಗಳ ಅಧಿಭಾಗದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಪೋಷ ಕನಾದ ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಯನ ವಂಶಾವಳಿಯನ್ನೂ ವಿಜಯಗಳನ್ನೂ ವಿಸ್ತಾರ ವಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಇವುಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಇಲ್ಲಿ ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ-

ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣನ ನಾಭೀಕಮಲದಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮನು ಹುಟ್ಟಿದನು ; ಅವನಿಂ ದ ಅತ್ರಿ, ಅತ್ರಿಯ ನೇತ್ರದಿಂದ ಜಂದ್ರನು, ಅವನ ಮಗ ಬುಧ, ಅವನ ಮಗ ಪುರೂರವ, ಅವನ ಮಗ ಆಯು, ಅವನ ಮಗ ನಕುಷ, ಅವನ ಮಗ ಯಯಾ ತಿ, ಅವನ ಮಗ ಯದುರಾಜ. ಅವನ ವಂಶದಲ್ಲಿ ಶೂರನು ಹುಟ್ಟಿದನು; ಅವನ ಮಗ ವಸುದೇವ, ಅವನ ಮಗ ಕೃಷ್ಣ ಈತನು ತನ್ನ ದ್ವಾರಾ ನತೀಪುರವು ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿಹೋಗುವಕಾಲದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಅನುಗತಿಯಾದ ಚಾಮುಂಡಿಯನ್ನು ಕುರಿತು “ ನಮ್ಮ ಕುಲವೈವು ಯದಶೈಲದಲ್ಲಿ (ಮೇಲುಗೋಟಿ) ಇರುವುದು. ನೀನು ನನ್ನ ವಂಶದ ದೊರೆಗಳನ್ನು ಆ ಪರ್ವತದ ದಕ್ಷಿಣಭಾಗದಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಿಸಿ ಅವರಿಗೆ ಇಷ್ಟಾರ್ಥವನ್ನು ಕೊಡು” ಎಂದು ಹೇಳಲು, ಅವಳು ಆ ವಂಶೋದ್ಭವರಾದ ಕೆಲವ ರನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಂದು ಯದುಗಿರಿಯ ದಕ್ಷಿಣಭಾಗದಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಿಸಿ ತಾನು ಅಲ್ಲಿಯ ಒಂದು ಬೆಟ್ಟದಮೇಲೆ ನೆಲಸಿ ಅವರನ್ನು ಕಾಪಾಡುತ್ತ ಇದ್ದಳು. ಹೀಗೆ ಕೃಷ್ಣನ ಅಜ್ಜಿಯಿಂದ ಬಂದ ಯಾದವರು ತಮ್ಮ ಕುಲದೇವತೆಯಾದ ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣನ ಸೇವಾರಂಧರರಾಗಿ ಕಾನೇರಿಯ ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿರುವ ಮಹಿಷಪುರದಲ್ಲಿ ನೆಲಸಿ ಚಾಮುಂಡಿಕಾನುಗ್ರಹಸಾತ್ರರಾಗಿ ಆಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರ ವಂಶದಲ್ಲಿ ಬೆಟ್ಟದಸಾಮರಾಜನು

ಹುಟ್ಟಿದನು; ಅವನ ಮಕ್ಕಳು ತಿಮ್ಮರಾಜ, ಕೃಷ್ಣರಾಜ, ಚಾಮರಾಜ. ಈ ತಿಮ್ಮರಾಜನು 'ಬಿರುದಂತೆಂಬ ಅವನಿಸರ ಗಂಡ' ಎಂಬ ಬಿರುದನ್ನು ಹೊಂದಿ ಬಹಳ ಪ್ರಖ್ಯಾತನಾಗಿದ್ದನು. ಅವನ ತಮ್ಮ ಚಾಮರಾಜನು ಬಹಳಪರಾಕ್ರಮಶಾಲಿ; ಎರದಿಮ್ಮರಾಜನ ಮಗ ರಾಮರಾಜನ ದಳವಾಯಿಯಾದ ರೇಮಟಿ ವೆಂಕಟನನ್ನು ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಸೋಲಿಸಿದನು. ಇವನಿಗೆ ಒಂದಾವೃತ್ತಿ ಸಿಡಿಲು ಹೊಡೆದು ಚಾಮುಂಡಿಯ ಕೃಪೆಯಿಂದ ಪ್ರಾಣಕ್ಕೆ ಅಪಾಯವಿಲ್ಲದೆ ತಲೆಯ ಕೂದಲುಮಾತ್ರ ಹೋಯಿತು. ಇದರಿಂದ ಇವನಿಗೆ ಬೋಳಚಾಮರಾಜ ಎಂಬ ಹೆಸರಾಯಿತು. ಇವನ ಮಕ್ಕಳು ರಾಜನೃಪ, ಬೆಟ್ಟದಚಾಮರಾಜ, ದೇವರಾಜ, ಚೆನ್ನರಾಜ. ಈರಾಜನೃಪನು ತನಗೆ ಇದಿರಾರೂ ಇಲ್ಲ ಎಂದು ಉದ್ಧತನಾಗಿ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಬಂದ ಕಾರುಗಹಳ್ಳಿಯ ದೊರೆಯನ್ನು ಸೋಲಿಸಿ ತನ್ನ ಕುದುರೆಯ ಚಾಟಿಯಿಂದ ಅವನ ನಾಸಾಜ್ಞೇದವನ್ನು ಮಾಡಿದನು; ತಿರುಮಲರಾಜನನ್ನು ಉಸಾಯದಿಂದ ಗೆದ್ದು ಓಡಿ ಸ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣವನ್ನು ತನ್ನ ವಶು ಮಾಡಿಕೊಂಡನು; ಅಲ್ಲದೆ ಅನೇಕಶತ್ರುರಾಜರನ್ನು ಸೋಲಿಸಿ ಅವರ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಸ್ವಾಧೀನಮಾಡಿಕೊಂಡು ಉನ್ನತಿಯನ್ನು ಪಡೆದನು; ತಿರುಪತಿಯ ಸ್ರೀನಿವಾಸವೇವರ ಆಜ್ಞೆಯಿಂದ ತನ್ನಲ್ಲಿಗೆ ಬರುವ ಒಬ್ಬ ಕುರುಡ್ವೇಗಿ ಒಂದು ಕಣ್ಣನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಮೆರೆದನು; ಅತ್ಯುಕಾಲದಲ್ಲಿ ನೆಲುಗೋಟಿಯ ನಾರಾಯಣಸ್ವಾಮಿಯ ದೇವಾಲಯದಲ್ಲಿ ಹುಮಾರೂಢನಾಗಿ ಒಂದಂತೆ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡು ದೇವರ ಪಾದದಲ್ಲಿ ಐಕ್ಯವಾದನು. ಇವನ ಮಕ್ಕಳು ನರಸರಾಜ, ಇಮ್ಮಡಿರಾಜ. ಇಮ್ಮಡಿ ರಾಜನು ಬೇಲೂರು, ಬೆಂಗಳೂರು ಈ ಸ್ಥಳಗಳ ಪ್ರಭುಗಳಿಗೆ ಭೀತಿಯನ್ನು ಉಂಟು ಮಾಡಿದನು. ನರಸರಾಜನ ಮಗನಾದ ಚಾಮರಾಜನು ಜಗವೇವ, ಮದ್ದೂರಿನಿಟ್ಟಣ್ಣ, ತಲಕಾಡೆಸೋಮನೃಪ, ಬೈರಭೂಪ ಇವರುಗಳನ್ನು ಸೋಲಿಸಿದನು. ರಾಜನೃಪನ ತಮ್ಮನಾದ ಬೆಟ್ಟದಚಾಮರಾಜನ ಮಗ ಕಂಠೀರವನರಸರಾಜನು ರಣಧೂಲಿ, ಕುೂರಪ್ರತಾಪ, ಮಾಗಡಿಯದೊರೆ, ಹೊಸೂರಪ್ರಭು, ಸಿರಿಯಪಟ್ಟಣದದೊರೆ, ಮಧುರರಾಜ, ತುರುಷ್ಕರು ಇವರುಗಳನ್ನು ಸೋಲಿಸಿದನು. ರಾಜನೃಪನ ಮತ್ತೊಬ್ಬ ತಮ್ಮನಾದ ದೇವರಾಜನಿಗೆ ನಾಲ್ವರು ಮಕ್ಕಳು—ವೊಡ್ಡದೇವರಾಜ, ದೇವರಾಜ, ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಜ, ಮರಿವೇವರಾಜ. ದೊಡ್ಡದೇವರಾಜನ ಅನಂತರ ಅವನ ತಮ್ಮ ದೇವರಾಜನು ಆಳಿದನು. ಇವನು ಕೆಳದಿಯದೊರೆ, ಕೆಂಪೆಗೌಡ, ಪಾಂಡ್ಯರು, ಕೊಂಗರು, ತುರುಷ್ಕರು ಇವರುಗಳನ್ನು ಅಡಗಿಸಿದನು. ದೊಡ್ಡದೇವರಾಜನ ಮಕ್ಕಳು

ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಜ, ಕಂಠೀರವರಾಜ. ದೇವರಾಜನು ಆದಿಬಳಕೆ ದೊಡ್ಡದೇವರಾಜನ ಮಗ ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಜನು ಪಟ್ಟಕ್ಕೆ ಬಂದನು.

ಈ ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಜನು ಪೂರ್ವದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಚೋಕ್ಕಲಿಂಗನನ್ನು ಸೋಲಿಸಿ ಅವನ ಆನೆಕುದುರೆಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಪರಮತ್ತಿ, ಮಳಲಿ, ಮುಟ್ಟಾಂಜಟ್ಟಿ, ಶಾದ ಮಂಗಲ, ಅರಿಯಲೂರು, ತೊರೆಯೂರು, ಅನಂತಗಿರಿ ಕುಂತೂರು. ಅಂದೂರು, ಅಕ್ಕಾರಡ್ಡಿ ಯವಿರೋವಕೋಟೆ ಇವುಗಳನ್ನೂ, ಪತ್ತಿಮದ್ದಲ್ಲಿ ಇಕ್ಕೇರಿಮೊತೆಯನ್ನು ಸೋಲಿಸಿ ಅರಕಲಗೂಡು, ಅಂಗಡಿ, ನುಗಿಹಳ್ಳಿ, ಸಕಲೇಶಪುರ, ಬೇಲೂರು ಇವುಗಳನ್ನೂ, ಉತ್ತರದಲ್ಲೆ ಹೊನ್ನವಳ್ಳಿ, ಕಂಡಿಕೆರೆ, ಭೂತಿಪುರ, ಹಂದನಕೆರೆ, ಚಡಕನಗಿರಿ, ತುಮ ಕೂರು, ಮದ್ದಗಿರಿದುರ್ಗ, ಚೆನ್ನರಾಯದುರ್ಗ, ಮಿಡಿಗೇಸಿ, ಹೊಳವನಹಳ್ಳಿ ಇವು ಗಳನ್ನೂ, ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿ ತೊಡಿನಾಡನ್ನೂ ಸ್ವಾಧೀನಪಡಿಸಿಕೊಂಡನು. ಕಾಂಡಿನೀತೀರ ದಲ್ಲಿ ತಂದೆಯ ಬೃಂದಾವನ ಸಬಳಿ ಪರವಾಸುದೇವದೇವಸ್ಥಾನವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿದನು.

ಈ ಕವಿ ಪದ್ಯರೂಪವಾಗಿಯೂ ಗದ್ಯರೂಪವಾಗಿಯೂ ಅನೇಕಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಈತನಷ್ಟು ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಮತ್ತಾವ ಕವಿಯೂ ಬರೆದಿಲ್ಲವೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಹಲವನ್ನು ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಜನ ಅಜ್ಞಾನಸಾರವಾಗಿ ಬರೆದಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ

1 ಕಮಲಾಚಲನಾಹಾತ್ಯೈ

ಇದು ಚಂಪೂರೂಪವಾಗಿದೆ; ಅಶ್ವಾಸ 16; ಕಂದ 2591, ವೃತ್ತ 1161, ವಚನ 279, ಬುಟ್ಟು 4031. ಇದರಲ್ಲಿ ಭವಿಷ್ಯೋತ್ತರಪುರಾಣದ ತೀರ್ಥಕಾಂಡದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಕಮಲಾಚಲದ ಅಥವಾ ಹಿಮವದೋವಾಲ ಸ್ವಾಮಿಬೆಟ್ಟದ ನಾಹಾತ್ಯೈವು ವರ್ಣಿತವಾಗಿದೆ. ಈ ಕಾವ್ಯದ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಕವಿ ಈ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ---

ಇನಿವಾಲಂ ಕನೆಗಟ್ಟಿ ಕಾಸಿ ಸವಿದಂತಿಂಪಾಗಿ ಕೂರ್ತಿಪರ್ ಜ |

ವೃನೆಯಂ ಸೋಂಕಿದಮಾಟಕ್ಕೆ ರನ್ನದೊಡವಂ ತೊಟ್ಟಂತೆ ಸೈತಾಗಿ ಚಂ ||

ದನದಣ್ಣಂ ಪಡೆದಂತೆ ಚೂತುತೆಯಂ ಕಂಡಂತೆ ಬೆಳ್ಳಿಂಗಳೊಳೆ |

ವಿನಯಂಜಿತ್ತಿಸೆವಂತೆ ಕನ್ನಡಿಸುವೆಂ ಕಂಜಾದ್ರಿಮಾಹಾತ್ಯೈಮಂ ||

ರಸಭಾವಂ ಪಿದಿವಾಗಿ ಬಂಧದಿಸಕಂ ಸೈತಾಗಿ ಶಬ್ದಾರ್ಥದೊ |

ಕೃವಕೃದ್ವೈಭವಮಾಗಿ ನುಣ್ಣುಡಿಗಳೊಪ್ಪಂದಿತ್ತು ಚೆಲ್ವಾಗಿ ಸಂ ||

ಧಿಸಮಾಸಂ ಪೊಸತಾಗೆ ಕನ್ನಡದೊಳಾಕಂಜಾದ್ರಿಮಾಹಾತ್ಮ್ಯಮಂ |

ರಸಿಕರ್ ಮೆಚ್ಚಿ ಪೊಗಟ್ಟಿನಂ ವಿರಚಿಕುಂ ಸನ್ಮಂತ್ರಲಕ್ಷ್ಮೀವರಂ ||

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಕೃಷ್ಣಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಲಕ್ಷ್ಮೀ ಭೂದೇವಿ, ನೀಳಿ, ಅನಂತ, ಗರುಡ, ವಿಷ್ವಕ್ಸೇನ, ದಿವ್ಯಸೂರಿಗಳು, ರಾಮಾನುಜ ಇವರುಗಳನ್ನು ಕ್ರಮವಾಗಿ ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಆತ್ಮಾಸಗಳ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಈ ಗದ್ಯವಿದೆ—

ಇದು ಸತತನತಶತಧೃತಿಶಿತಿಗಳಶತಮುಖಮುಖಸುರವಿತತಿವಿತತಕೋಟೀರಕೋಟಿ ತಟಘಟಿತನುಂಜುಮಾಣಿಕೈಪ್ರಭಾವುಂಜರಂಜಿತಕಂಜಗಿಗೋಪಾಲಚರಣಸರಸಿಜಸು ರುಚಿರನಖಮಯೂನಿಸ್ತಂದ್ರಸಾಂದ್ರಚಂದ್ರಿಕಾಲೋಲಚಕೋರ ರಾಜಾಧಿರಾಜ ರಾಜಪರಮೇಶ್ವರಾಪ್ರತಿಮಪ್ರಾಧಪ್ರತಾಪ ಬಿರುದೆಂತೆಂಬರಗಂಡ ಯಾದವಕುಲಾಂಬರ ದ್ಯುಮಣಿ ಯಶೋವಿಮಲಸುಮನಸ್ಸಮುದಯಸುರಭಿತಹರಿದಂತ ವೀರಶ್ರೀನರಪತಿ ಚಿಕ್ಕ ದೇವರಾಜರಾಜಿತಸುರಭೂಜಸಮಾಶ್ರಯನಿರತ ಶ್ರೀಚಿಕ್ಕುಸಾಧ್ಯಾಯವಿರಚಿತಕಮಲಾಚಲಮಾಹಾತ್ಮ್ಯದೊಳೆ.

ಇವನ ಬಂಧವು ಲಲಿತವಾಗಿದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ವರ್ಷಾಕಾಲ

ಚಾರುತರಹಂಸಗಮನಕೆ | ಭೇರಿರವಂ ಕೇಕಿನಾಟ್ಟಿಧಕ್ಕಾನಿನದಂ |

ನೀರದನ್ಯಪಾಲಘನವಾ | ದ್ಯಾರಾಪಂ ಮೊಬಗಿಶೊಡನೆ ಮೇಘಧ್ವಾನಂ ||

ಕಡುಕೂಪೆಂದುದಬಿಂದುಸಂಕುಲಮನಾದಂ ಜಂಜುವಿಂ ನುಂಗಿದ |

ತೊಡನೆಲ್ಲಂಘ್ರಿಗಳೆಂದೆ ಮೋದಿದುದು ನೀಡುಂ ಜುಂಬನಗೆಯ್ದುದೋ ||

ಗುಡಿಸಿತ್ತೋಕುಳಿಯಾಡಿದತ್ತು ಕರ್ಡುಕಿತ್ತಾನಂದದಿಂ ಪಕ್ಷದಿಂ |

ಜಡಿಯುತ್ತುಂ ಬಿದಿರತ್ತು ತೇಂಕಿದುದು ಮುತ್ತಂಭ್ರಾಂತಕಂ ಚಾತಕಂ ||

ವಸಂತ

ಬರೆ ಮಧು ಜಾತಿ ಕೆಟ್ಟುದು ಕುಜಾಳಿ ಕೊನತುಡದು ಲಜ್ಜಿ ವೋಯ್ತು ನಿ |

ಭರ್ವಮದಮುಣ್ಣೆದತ್ತು ಕಡುನಿದ್ರೆ ತಳಿತುಡದು ಪ್ರೀತಿ ಪೆರ್ಬೆದ ||

ತ್ತುರುವಿರಹಂ ಚಿಗುರ್ತುಡಜಿವೋಡಿತು ಕಾಮುಕರುರ್ಬು ಪರ್ಬಿದ |

ತ್ತುರವಣಿಸಿತ್ತು ಮಿತ್ರಕರಬಾಧೆ ಜಡೋನ್ಮನಮಾಯ್ತುಳಾತಳಂ ||

ಶರತ್ಕಾಲ

ತೀಗಳ ಸಿಂಗರಮಿಂಗಳೆ | ಲಂಗಜರನೆ ಜನನವಾದ ಮಿಗೆ ಜೀವಂಜೀ |
ವಂಗಳ ಪೆಣ್ಣುಗಳ ಕಣ್ಣುಗಳ | ಮಂಗಳವದಮೆಯಿತ್ತಿಳಿಗೆ ಶರವಂ ಭರದಿಂ ||

ರಸದಾಳೆ

ಪೊಡೆಯೊಳನಿದಾಂತು ಪಲಗಣ್ಣುಡೆದಮೃತದ ಸೋನೆಗಣ್ಣಿಯುತಿಡೊಡಮೆಮ್ಮಂ |
ಪಡೆದವರೆ ಕಡಿದವೆಂಬಾ | ರಡಿಯಿಂ ರಸದಾಳೆ ಬೆಳ್ಳುಗೊಂಡೆಸೆದಿಕುಳಂ ||

ಮಂದವಾರುತ

ಎಳಮಾವಿನ ಕಿಟ್ಟುಗೊಂಬಿನ | ಒಲೆಗೊಂಡೆಳದಳರ ಸೋಂಕಿ ಪೂಗಳ ಸೊವಡಿಂ |
ಗಳುಪಿ ವ.ಱಿಯಂಚೆದುಪ್ಪುಟ | ತಲೆದಾವನದಲ್ಲ ತಂಬೆಲರ್ ಸೋಗಯಿಸುಗುಂ ||

ಸ್ತ್ರೀವರ್ಣನೆ

ತರಳಂ ನೇತ್ರಮುರೋಜಯುಗ್ಮಭರಮುದ್ವೃತ್ತಂ ಜಲಂ ಭ್ರೂಯುಗಂ |
ಸ್ಫುರಮೋಷ್ಮಂ ಕಡುರಾಗಭೂಮಿ ದಲಿವೆಲ್ಲಂ ಮಾಲೈ ಚಿತ್ತಾತೀಯಂ ||
ಚಿರಮಧ್ಯಸ್ಥತೆಯಿಂ ಸ್ಮರಂ ಬರೆದ ಸೌಭಾಗ್ಯಾಕ್ಷರಶ್ರೇಣಿಯಂ |
ತಿರುತಿವಾರವರೋಮರಾಜಿ ಸಮೆದತ್ತಿನ್ನೇತಲಿಂ ತಾಪಮಂ ||

ಸಂಸಾರ

ಮನಸಿಜನೆಂಬ ಧೀವರನುದಾರಭವಾಂಬುಧಿಯಲ್ಲಿ ಮಾನಿನೀ |
ಜನವರಸಂಜ್ಞೆವೆತ್ತ ಬಲೆಯಂ ಪಿಡಿದೊಯ್ಯನೆ ಬೀಸಿ ಮತ್ತಮಾ ||
ವನಿತೆಯರಿಂಪುತುಕ್ಕುವ ದುರಾಮಿಷಕುಣ್ಣುವ ಮಕ್ಕಳರೆಂಬ ಮ |
ತ್ಸ್ಯಸಿಕರಮಂ ಕಡೆಗೆ ತೆಗೆದಟ್ಟಪನೊಲ್ಲನುರಾಗವಹಿಯೊಳ್ ||

ಕೃಷ್ಣಸ್ತುತಿ

ಗೋವರ ಪೆಣ್ಣುಳ್ ಬಂಜಡ | ಗಾವರಕುಱಿ ಸೋಲ್ತು ಬಳಸಿ ನಿಲಿಯವರ್ಗ ||
ಣಾವರೆಗೆ ಪಲವುಪರಿಚಂ | ತೀವಿಸಿದಲರಿಹನ ತಂದೆ ಮಿಗೆ ಕಾಯೆಮ್ಮಂ ಳಕ :

ಹೆಸ್ಟಿಗಿರಿಯ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ

ಇದೂ ಚಂಪೂರೂಪವಾಗಿದೆ; ಅಶ್ವಾಸ 18, ಪದ್ಯ 1172. ಇದರಲ್ಲಿ

బ్రహ్మాండపురాణం తీర్థకాండదోళగే లుక్తవద హస్తీగిరియ
అథవా కాంచీయ మాహాత్మ్యవు దోళదే. ఈ కావ్యద లుత్కృష్ట
తేయన్న కవి

అళి ముసుకద సుమలతేయం | తేళవరేయద కన్నేయంతిరినివాలంతు |

జ్వుళిపతిళిజీన్ద దంతేదే | గోళి పోఱ్ఱిం హస్తీగిరియ మాహాత్మ్యమనాం ||
ఎంబ పద్యదల్లి తిళిసిద్దానీ. గ్రంథావతారదల్లి వరదరాజ స్తుతి
ఇదే. బళక కవి లక్ష్మీ భూదేవి, నీళాదేవి, అనంత, గరుడ,
విష్వక్సేన, దివ్యసూరిగళు, రావనానుజ ఇవరుగళన్న పరివిడి
యింద స్తుతిసిద్దానీ. అష్టాసగళ కౌనేయల్లి

ఇదు.....కవిధరణేధరతిఖరసుందిరవరదరాజజరణరాజీవమకరంద
బృందాస్వాదనముదికద్విరేఖాయమాన.....టిక్కదేవమహారాజేంద్రసాం
ద్రకృపాపాలితసర్వతంత్రస్వతంత్ర శ్రీఱిక్కపాధ్యాయసిరజితమస్సు హస్తీగిరి
మాహాత్మ్యదోళ

ఎంబ గద్యవిదే. ఈ గ్రంథదింద కేలవు పద్యగళన్న తేగేదు బరేయ
తేనే—

కన్నడదనాడు

గాడియ సీమే జేల్లిగేవ తాణమలంపిన సంతే పేంపు సా |
దాణడువ భూమి సాఖ్యదేడే పుణ్యద గోత్తు ఎన్నోదదాగరం ||
మోణియ మంటపం సిరియ పేర్కాగేగోళనే ముక్తికాంతే కృ |
గోణువ బిణు కన్నడదనాడు విరాజిపుదేంతు బణ్ణిపేం ||

విష్ణు దర్శనమాడిద బ్రహ్మన భక్త్యతిశయ.
ఓడువనాడువం ఒటికే సుత్తువనళ్ళు వనోమే హర్షణదిం |
నోణువనోల్దు బేణువననన్యమనం మిగి బిణుతేల్దు ముం ||
డాడువనప్పువం తడఱి తక్కయిణ్ణు బేమర్కా ముద్దిపం |
పాడువనేయ్యువం నలిదు తప్పదదోళ తనువం సమర్షణం ||

ಸತ್ಯವಿ

ನಸುಬಿರಿದ ಪೂಗಲಿಂದಂ | ಪೊಸತೆನೆ ಸರಮಂ ನೆಗಟ್ಟಿದಂತೆ ಸುಕವಿಗಳ್ |
ರಸಮೊಸರ್ವ ಕಬ್ಬಮಂ ಎರ | ಚಿಸಿ ವಾಕ್ಪರಿಣತರ ಮನಮನಿಟ್ಟುಳಿಗೊಳ್ಳುಂ ||

ಸೂಳೆಗೆರಿ

ವಸಿಯ ತವರ್ಮನೆ ತೌಳಿಯ | ಪಸರಂ ವಂಚನೆಯ ಬೀಡು ಕಪಟದ ನಿಳಯಂ |
ಸಿಸುಣಾಟದಿಕೆಯೆನೆ ರಂ | ಜಿಸುತಿರ್ದುದು ಸೂಳೆಗೆರಿ ವಿಟತತಿಯಿಂದಂ ||

ರಾವಾನುಜಸ್ತುತಿ

ನೀರಂಧ್ರಪ್ರತಿಭಾವಿಭಾಸುರಕಳಾವುಣಾದ್ವಿಜೇಂದ್ರಂ ನಿರ |
ಸ್ತಾರಿವ್ರಾತಮನೋರಥಂ ಹರಿಪದಾಸಕ್ತಂ ಲಸನೂರ್ತಿ ದು ||
ವಾರಾಕೀರ್ಣತಮೋಪಹಂ ಕುವಲಯಕ್ಷೇಮಂಕರಪ್ರಕ್ರಿಯಂ |
ಶ್ರೀರಾವಾನುಜಶಂದ್ರನೀಗೆಮಗೆ ನಿದೋಷಾಮೃತೌತ್ಯಮಂ ||

ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಜನ ಕೀರ್ತಿ

ವ್ಯಗಲಕ್ಷ್ಮಂ ಮೊಗನುಂಬರಾಪಗೆ ಕರಂ ಕೈಲಾಸಮಾಲಾನಮಾ |
ಭಗಣಂ ಬಿಂದುಗಣಂ ಸುಧಾಬ್ಧಿ ಪದಪಾಶಂ ಸಾಂದ್ರಚಂದ್ರಾತ್ರಪಂ ||
ಬಗೆವಂದುಜ್ವಲಕಾಯಮಾಗರೆ ಯಶೋನುಶ್ರೇಭವಿಕ್ರೀಡಿತಂ |
ನೆಗಟ್ಟುತ್ತಜ್ಜರಿ ದೇವಭೂವರಸುಶ್ರೇಚಿಕ್ಕದೇವೇಂದ್ರನಾ ||

3 ರುಕ್ಕಾಂಗದಚರಿತೆ

ಇದೂ ಚಂಪೂಗ್ರಂಥ; ಆತ್ಮಾಸೆ 10, ಪದ್ಯ 2೨86. ಇದರಲ್ಲಿ ನಾರ
ದೀಯ ಪುರಾಣೋಕ್ತವಾದ ರುಕ್ಕಾಂಗದಚರಿತೆ ಹೇಳಿದೆ. ಇದು ಏಕಾ
ದಶೀವ್ರತದ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಬೋಧಿಸುತ್ತದೆ. ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ವಿಷ್ಣು
ಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಲಕ್ಷ್ಮಿ, ಭೂದೇವಿ, ನೀಲಾದೇವಿ, ಅನಂತ,
ಗರುಡ, ವಿಷ್ಣುಕೇನ, ಶಂಖ, ಚಕ್ರ, ಕೌಮೋದಕಿ, ಪದ್ಮ, ಶಾರ್ಙ್ಗ, ನಂದ
ಕ, 12 ಅಭ್ಯಾರುಗಳು, ರಾವಾನುಜ, ನಾರದಭೀಷ್ಮತೌನಕ ಬಲಿ ಪ್ರಹಾ
ದ ದಾಲ್ಭ್ಯ ಪರಾಶರರುಕ್ಕಾಂಗದಪುಂಡರೀಕ ವ್ಯಾಸಾಂಬರೀಪಾರ್ಜುನಾದಿ
ಮಹಾ ವೈಷ್ಣವರು ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಆತ್ಮಾಸಗಳ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ
ಇದು... ..ಶ್ರೀಮತ್ಕರಿವರದರಾಜಸುರುಚಿರಚರಣಸರಸಿಜಪರಮಭಕ್ತಿರ

ಸವರಿಲುಕಿತಾಂತರಂಗ.....ಚಿಕ್ಕದೇವಮಹಾರಾಜರಾಜಿತ್ಯದಯಾಭಾಜನ
ಶ್ರೀಚಿಕ್ಕವಾಧ್ಯಾಯವಿರಚಿತ ರುಕ್ಮಾಂಗದಚರಿತ್ರದೊಳೆ
ಎಂಬ ಗದ್ಯವಿದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದ ಬಂಧವು ಪ್ರೌಢವಾಗಿದೆ. ಇದರಿಂದ
ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ---

ಮೈಸೂರು

ವೀರವ ನುಂದಿರಂ ಬಿನಯದಂಗಡಿಮೊಕ್ಕಿನ ಪೇಟೆ ನವ್ಯಶ್ಯಂ |
ಗಾರದ ಸಾಗರಂ ಜಸದ ಚಾವಡಿಯೋಜೆನು ಬೀಡು ಭಾಗ್ಯದೊಂ ||
ದಾರನೆ ಸರ್ವಪುಣ್ಯದ ತವರ್ಮನೆಯೈಸಿರಿಯ ಗರಂ ನುಹಿ |
ತೂರವುರಂ ವಿರಾಜಿಸಿತು ಭೂರಮಣೀಲಸದಂಸ್ತಿನೂವುರಂ ||

ಕಾವೇರಿ

ಸತತಂ ಮಜ್ಜದಶೇಷಮಾನವಗೇ ಮುಕ್ತಿಶ್ರೀಯ ಸಂವೈಚನೋ |
ನ್ನತಿಯಂ ಪೊದಿಪ ಸಂಶ್ರಿತಪ್ರಜೆಗಳಂ ಸೌಭಾಗ್ಯಸಂಪತ್ತಿನಿ ||
ಜೇತವೇಂದ್ರರನಾಗಿಸುತ್ತೆ ವಿಲಸಚ್ಚಿರಂಗರಾಷ್ಟ್ರೀಕರ |
ದ್ಯುತಿಪೂತೋದಕಪೂರಿತಾಶಯೆ ಮಹಾಕಾವೇರಿ ಕಣ್ಣೊಪ್ಪುಗುಂ ||

ಹಿಮಂತ

ಕಮಲಂ ಕುಮುದಂಬೆತ್ತುದು | ಕುಮುದಂ ವಿಗತಪ್ರಭಾಕಮಲಮುಕ್ತಂ ಸ |
ತ್ಯಮಮುಂ ವಿಕ್ರಮಮಾವಿ | ಕ್ರಮಮುಂ ಸತ್ಯಮಮೆನಿಸಿದುದಾಹಿ
ಮದಿನದೊಳೆ ||

ವರ್ಷಾಕಾಲ

ಜಲಜಾಪ್ತದೀಪ್ತಬಡಬಾ | ನಲರ ಚಿಚಾಚ್ಚಲ್ಯವನಾಗನಾಂಬಾಧಿಯೊಳೆ |
ಜಲದನಿಲಧೂತಭಂಗಾ | ವಲಿಯಂತೆ ಪಯೋದಸಾಳಿ ಕರನೇಸೆದಿಕಾಂ ||

ನೀಳಾದೇವಿ

ನೀಲೆಯನಂಗೀಕೃತವರ | ಲೀಲೆಯನಬ್ಜಾತನಾಧಮಹಿಮೋದನ್ವ |
ದ್ವೀಲೆಯನಭಿನವಮುಕುರಕ | ವೋಲೆಯನಾಂ ನುತಿಸಿ ಪಡೆವೆನೀಸ್ಸಿತಫಲಮುಂ ||

ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಜನಸ್ತುತಿ

ಚರದಶ್ವಾಳಿಖುರಾಹತಿಸ್ಫುಟಿತಪೃಥ್ವೀರಂಧ್ರನಿಯಾನ್ಮಹಾ |
 ಗರಭೈದ್ವರ್ಯಭಣಾಮಣಿವ್ರಜಮಯೂಖಾಂಕೂರದಿಂ ದಿಜ್ಜುಭಂ ||
 ಬರೆಗಂ ಪರ್ವಿ ನಿಜಸ್ರತಾಸಲತೆ ತಾಲ್ವತ್ತುಷ್ಟರುಕ್ಯಷ್ಟವಂ |
 ಸುರಭೂಘೃತ್ಫಲಮಂ ಕವೀಂದ್ರವಿಸುತಶ್ರೀಚಿಕ್ಕದೇವೇಂದ್ರನ ||
 ಸಿರಿಯಿರೆ ದಿಜ್ಜಿಯಿಲ್ಲ ಸಿರಿಯಿಜ್ಜಿಗನನೊಡವಿಲ್ಲ ವ್ಯಕ್ತಭೂ !
 ವರೋಳುವಾರಭಾನಮದು ಸಾದೋಕತನ್ಮಿಷವಿವೇಕತಂ ಶ್ರೀತೋ ||
 ದ್ಧರಣತೆಯಿಲ್ಲಱು ಪೂರ್ವ ಕೃತಾಭೂತೇವೈತು ತಾನೆ ನಿ |
 ಸ್ಫುಟಿಸಿತು ಚಿಕ್ಕದೇವನೃಪನೋಃ ರರವ್ಯವರಾ ರ್ವರಾಶ್ವರಂ ||

4 ವಿಷ್ಣು ಪುರಾಣ.

ಇದೂ ಚಂಪೂರೂಪವಾಗಿದೆ; ಅಂಶ 6, ಅತ್ಯಾಸ 32, ಪದ್ಯ 6255. ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಪಶ್ಚಿಮರಂಗನಾಥಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ರಂಗನಾಯಕಿ, ಭೂದೇವಿ, ನೀಲಾದೇವಿ, ಅನಂತ, ಗರುಡ, ವಿಷ್ಣುಕ್ಷೇನ, ರಾಮಾನುಜ, ಶಂಖ, ಚಕ್ರ, ನಂದಕ, ಶಾರ್ಙ್ಗ, ಗದೆ, ಸರಸ್ವತಿ, ವರಾಹರ ಇವರುಗಳನ್ನು ಪರಿವಿಡಿಯಿಂದ ಹೊಗಳಿದ್ದಾನೆ. ಆತ್ಮಸಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ

ಇದು ..... ನಾರಾಯಣಪದಸಾರಸಮರಂದನಿತ್ಯಾಭಿಷಿಕ್ತು.....
 .....ಚಿಕ್ಕದೇವಮಹಾರಾಜಕರುಣಾಕಟಾಕ್ಷರುಚಿಸಾಂದ್ರಜಂದ್ರಿಕಾಶೋಲಚಕೋರ ಸಚಿವತಿಲಕ ಶ್ರೀಚಿಕ್ಕಪಾಠ್ಯಾಯನಿಚಿತರುಪ್ಪ ಶ್ರೀವಿಷ್ಣುಪುರಾಣಾಖ್ಯವಃಪಾಪ್ರಬಂಧದೊಳೆ

ಎಂಬ ಗದ್ಯವಿದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ--

ವಸಂತ

ಕೊನರ್ಗಳ ಗೊಂಚಲಂ ಕರ್ದುಕಿ ಚಂಚುವಿನಿದೆ ಸಿಡಿಲ್ಲು ಸೋರ್ವ ನ |
 ಲೊನೆಗಳನೀಂಟೆ ಕಂತನುರಲುತ್ತಿರೆ ಪಾಂಥಧೃತಿಕ್ಷಮಾಧ್ರಭೇ ||
 ದನಕುಶಿತಸ್ವನಂ ವಿರಹಿಪಂಸಘಸಧ್ವನಿಯೆಂಬಿನಂ ಕುಕಿ |
 ಲ್ವನುಪನುಕೋಕಿಲಾಳಿಕಲನಿಸ್ವನವೊಸ್ಪಿ ಕು ಜೈತ್ರನೂಸದೊಳೆ ||

ಉದ್ಯಾನ

ಎಳಲತೆ ತೀವಿ ತೋರ್ಪ ಪೊಸಮಲ್ಲಿಗೆ ಮಲ್ಲಿಗೆಸೌಸವಕ್ಕೆ ಮಂ |
 ಡಳಿಸುವ ತುಂಬಿ ತಂಬಿಗಳನೊಯ್ವೆಗಳಾಳಿ ಗಾಳಿಯಿಂ ||
 ಬಳಸಿದ ತಣ್ಣೆಳಂ ಕೊಳದೊಳುಳ್ಳಲವಂ ಬುಜಮಂಬುಜಂಗಳಂ |
 ಕಳರವದಿಂ ಕಮಲಂಕುಮರಸಂಜೆಗೊಪ್ಪುಗುಮಾನನಾಂಕದೊಳ್ ||

ಕಬ್ಬಿ

ನಳಿನಶರಂ ಸುಧೆಯಂ ಪೊಂ | ಗೊಳಂಗಳೊಳ್ ತೀವಿ ಬೆಳ್ಳಿಯಿಂ ಬಿಗಿದು ಶುಕಂ |
 ಗಳ ಕಾಪನಿಟ್ಟವೋಲ್ ಕ | ಣ್ಣೊಳಿಕುಂ ಪುಂಡ್ರೇಕ್ಷು ದಂಡತತಿ ಗದೇಗಳೊಳ್ ||

ಚಕ್ರ

ಪರತರಪ್ರಾಜನೋತ್ಸವ | ಪರಮಾಗಿ ಸುದರ್ಶನಂ ಸದಾ ಹರಿಕರಭಾ |
 ಸುರಮಾಗಿ ಚಕ್ರಮೆನಿಸಿದ | ಸರಸಧಾಂಗಂ ಪ್ರಸನ್ನಮಕ್ಕೆಮಗೆಂದುಂ ||

ಅನಂತ

ನವನೀಲೋತ್ಪಲರಾಜಿ | ಜ್ವವಿರಂಜಿಕಫೇನರಾಶಿಯೆನೆ ಶಯಿತರಮಾ |
 ಧವತನುಕಾಂತಿತ್ಯಷ್ಟಂ | ಸುಲಾಸಮನಂತನಿಗೆ ಮದ್ವಾಂಞಿತನುಂ ||

5 ಇದೇ ವಿಷ್ಣುಪುರಾಣವನ್ನು ಕವಿ ಗದ್ಯರೂಪವಾಗಿಯೂ ಬರೆ
 ದಿದ್ದಾನೆ.

6 ದಿವ್ಯಸೂರಿಚರಿತೆ

ಇದೂ ಚಂಪೂಗ್ರಂಥ; ಅತ್ಯಾಸ 14, ಗದ್ಯಪದ್ಯಸಹ 828. ಇದರಲ್ಲಿ
 ವಿಷ್ಣುಭಕ್ತರಾದ ಪನ್ನಿವರು ಆಳ್ವಾರುಗಳ ಚರಿತೆ ಹೇಳಿದೆ. ದ್ರಾವಿಡಭಾ
 ಷೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಈ ಚರಿತೆಯನ್ನು ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಜನ ಇಷ್ಟಾನುಸಾರವಾಗಿ ಕನ್ನ
 ಡಿಸಿದಂತೆ ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಈ
 ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ---

ಜಿಂಜಿಂಪಂಪಂತೆ ಪೊಸ ಮಲ್ಲಿಗೆಮೂವಿ ಕಂಪಿನಂತೆ ಮಾ |

ಕಂದದ ಗುಂಪಿನಂತೆ ವಿಕಚಾಂಬುಜರಾಜಿಯಲಂಪಿನಂತೆ ಶ್ರೀ ||

ನಜದದಣ್ಣಿನಂತೆ ಮಲಯಾನಿಲನೊಪ್ಪುವ ತಣ್ಣಿನಂತೆ ಸೈ |

ಪಿಂದೆ ರಸಜ್ಜ ಚಿತ್ತಕತಿಯೋದಮನೀಕೃತಿಯಿರುವುದಾವಗಂ ||

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ರಂಗನಾಥಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ರಂಗನಾಯಕಿ; ಶಂಖ, ಚಕ್ರ, ಗದೆ, ಖಡ್ಗ, ಶಾರ್ಙ್ಗ, ಕೌಸ್ತುಭ, ವೈಜಯಂತಿ, ಅನಂತ, ಗರುಡ, ವಿಷ್ವಕ್ಸೇನ, ಪನ್ನಿರ್ವರು ಅಳವಡುಗಳು, ಭಾಷ್ಯಕಾರ ಇವರುಗಳನ್ನು ಪರಿವಿಡಿಯಿಂದ ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಆತ್ಮಾಸಗಳ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಗದ್ಯವಿದೆ---

ಇದು .....ರಂಗವಿಭುಚರಣಯುಗಳನಖಮಯೂಖಸುಧಾವೂರವಿಹಾರಮದಮರಾಳೇಕೃತ.....ಶ್ರೀಚಿಕದೇವರಾಯನುಹಾರಾಂಜಪ್ರಸಾದಪರಿಪೂರ್ಣಸಚಿವನಿಜಯತಿಲಕ ಶ್ರೀಚಿಕ್ಕಪಾಠ್ಯಾಯವಿರಚಿತಮಪ್ಪ ದಿವ್ಯಸೂರಿಜರಿತ್ರಮಹಾಪ್ರಬಂಧದೊಳ್.

ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ---

ಲಕ್ಷ್ಮೀಸ್ತುತಿ

ಆಸಳಪಾಂಕಾಂತಿ ಮುನಿಚಿತ್ತಮರಾಳಕೆ ದುಗ್ಧಮಾಯ್ತು ಮ |
 ತ್ತಾವಳ ದಂತಶೋಭೆ ಹರಿನೇತ್ರಜಕೋರಕೆ ಜೊನ್ನಮಾದುದಿಂ ||
 ತಾವಳೊಡಲೊಗ್ಗರ್ ಭಜಕಚಕ್ರಕೆ ಪೊಂಬಿಸಿಲಂತೆ ತೋರ್ಕುಮಾ |
 ಪಾವನಮೂರ್ತಿ ರಂಗವಿಭುವಲ್ಲಭಿಯಾಗೆಮಗಿಷ್ಟಸಿದ್ಧಿಯಂ ||

ಚಕ್ರ

ಸುರರಿಪುವಿಜ್ಞನ್ನಗಳ | ಚ್ಚುರಿತಮಹಾರಕ್ತಧಾರೆಯಿಂ ತೋದುದಿತಾಂ |
 ಬುರುಹಸಖಬಿಂಬರಾಚಿವಿ | ಸ್ಫುರಿತಂ ಕುಡುಗೆಮಗೆ ವಿಷ್ಣುಚಕ್ರಂ ನಲವಂ ||
 ದುರ್ಜನನಿಂದೆ

ಸುರನದಿಯೊಳ್ ಮುಲುಂಗಿಸಿಯೊಡಲೆ ಸುಗಂಧಮನಣ್ಣುಗೆಯ್ದು ಭಾ |
 ಸುರಮಣಿಭೂಷಣಂಮುಡಿಸಿ ಪಾಲೆಱಿದೊಯ್ಯನೆ ಸಂತವಿಟ್ಟು ಮೇಣ್ ||
 ಉರುಚತುರಂತಯಾನದೊಳಮರ್ಚಿದೊಡಂ ಮಲದಾಸೆ ಪೋಗಿ ಕು |
 ಕ್ಕುರಮಿರದೂಳ್ಳುದಂ ಬಿಡುವುದೇ ಕಡುನೇಹದೆ ಬೇಡಿಕೊಂಡೊಡಂ ||

I ವೊಯ್ಯೆಯಾಳ್ವಾರು, ಪೂದತ್ತಾಳ್ವಾರು, ವೇಯಾಳ್ವಾರು, ತಿರುಮಳಿ ಶೈಯಾಳ್ವಾರು, ನಮ್ಮಾಳ್ವಾರು, ಮಧುರಕವಿಯಾಳ್ವಾರು, ಕುಲಶೇಖರಾಳ್ವಾರು, ಪರಿಯಾಳ್ವಾರು, ಗೋದಾದೇವಿ, ಭಕ್ತಾಂಘ್ರಿರೇಣು, ತಿರುವಾಣಾಳ್ವಾರು, ತಿರುಮಂಗೈಯಾಳ್ವಾರು.

ಗೋದಾದೇವಿಯಮದುವೆಗಾಗಿ ಸಿಂಗರಿಸಿದ ಶ್ರೀರಂಗ.

ಮಿಳಿವಳ ಪತಾಕೆ ರತ್ನನುಯತೋರಣಪೋಳಿ ಚಲವ್ಯಜಾಳಿ ಪೊಂ |

ಗಳಸದ ಸೌಧರಾಜಿ ಮಣಿಸಂತತಮಂಜುಳರಂಗವಲ್ಲಿಯು ||

ಜ್ವಳಮೃಗನಾಭಿಸಾರಣೆ ಸುಧೂಪದ ಧೂಪದಲಂಪು ಕಾಂಚನೋ |

ಜ್ವಲತರಮಂಡಪಂ ಮೆಣಿಯಲಿಲ್ಲೆಡೆಯಲ್ಲಿಯುನೊಪ್ಪಿತಾವುರಂ ||

7 ಸಾತ್ವಿಕಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯಾವಿಲಾಸ

ಇದೂ ಚಂಪೂಗ್ರಂಥ; ಆತ್ಮಾಸ 9. “ಗುರುಶಿಷ್ಯೋಕ್ತಿಪ್ರತ್ಯುತ್ತರ ಪದ ತಿವಿಡಿದು ವೈಷ್ಣವಾಚಾರ್ಯಂ ಆಮಾನ್ಯಯಸ್ಮೃತಿಶಾಸ್ತ್ರಪುರಾಣವಾ ಕ್ಪ್ರಾಧಿಗಳಿಂ ಸಾತ್ವಿಕಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯಾವಿಲಾಸಮೆಂದು ಸಕಲವೇದಾರ್ಥಸಾರ ಮಂ ಸಂಸ್ಕೃತದೊಳೆ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿರ್ಪಂ”. ಇದನ್ನು ಕವಿ ಕನ್ನಡಿಸಿದಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಇದು ವಿಶಿಷ್ಟಾದ್ವೈತಮತವನ್ನು ಸಪ್ರಮಾಣವಾಗಿ ಪ್ರತಿವಾದಿಸುವ ಗ್ರಂಥ. ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ವಿಷ್ಣುಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಲಕ್ಷ್ಮೀ, ಭೂವೇವಿ, ನೀಳಾದೇವಿ, ಅನಂತ, ಗರುಡ, ವಿಷ್ವಕ್ಸೇನ, ಶತ ಕೋಪ, ರಾಮಾನುಜ ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಆತ್ಮಾಸಗಳ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಈ ಗದ್ಯವಿದೆ---

ಇದು.....ಶ್ರೀಮದ್ವರದರಾಜರಾಜದಂಭಿರಾಜೀವಪೂಜಾಪರಿಚಯಸದಯಹೃದಯ.....ಶ್ರೀಚಿಕ್ಕದೇವರಾಜನಿಜದಯಾರಸವಿಸರವಿಸೃಮರತಾಸಂವಧಿಫತಧರ್ಮಸಂತಾನ ಶ್ರೀಚಿಕ್ಕಪುಠ್ಯಾಯಮಂತ್ರಿಮಣಿವಿರಚಿತ ಸಾತ್ವಿಕಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯಾವಿಲಾಸದೊಳೆ.

ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ---

ಕ್ಷೀರಸಮುದ್ರ

ಪರಮುಕ್ತಿಪ್ರಮದಾಕಟಾಕ್ಷರುಚಿ ನೀಳೋರ್ವೀರಮಾಸ್ಮೇರಬಂ |

ಧುರದಾಮಂ ಪರಮಾತ್ಮಪಾದನಖಶೀತಾಂಶುಪ್ರಭಾಸಾರಮೆ ||

ಛ್ರಿದರಿಂ ಸುತ್ತಿಡಿದಂತೆಯೂರ್ಮಿಕೆಗಳುಂ ಡಿಂಡೀರಸಿಂಡಂಗಳುಂ |

ಸ್ಫುರಿಪೊಳ್ಳುತ್ತುಗಳುಂ ಪೊದಟ್ಟಿರೆ ಪಯಃಪಾಥೋಧಿ ಕಣ್ಣಿವ್ವುಗುಂ ||

ಕಾವೇರಿ

ತತಕೃಷ್ಣಾವೇಣೆಯುರೀ | ಕೃತಪುಷ್ಕರೆ ನಿಧೃತತುಂಗಭದ್ರೆ ಮಹಾಗೋ |
ಮತಿ ಜಿತಭಾನುಜಿ ಸಹ್ಯಜಿ | ಸತತಂ ನದಿಗಳ ವಿಳಾಸನುಂ ತತಿದಿಕುಂ ||

ಪರಬ್ರಹ್ಮ

ವರಕೃಷಿವಾಚಕಶಬ್ದಮೆ | ಧರಣೀವಾಚಕಮೆನಿಕ್ಕುಮೆನವ ಣಕಾರಂ |
ಪರಿಕಿಸೆ ನಿವ್ಯತಿಕಾರಣ | ಮೆರಡೊಂದಿರೆ ಕೃಷ್ಣಶಬ್ದಮದೆ ಪರವೊಮ್ಮಂ ||
ಬಗೆದೂರ್ಣನಾಭಿ ಪುಟ್ಟಿಸಿ | ಮಿಗೆ ತಾನೇ ಕೊಳ್ಳತೆಹಿವೆ ಹುಯನಿತಂ ನೆ |
ಟ್ಟಿಗೆ ಸೃಜಿಸಿ ಕಟ್ಟಕಡೆಯೊಳ್ | ಜಗಮನಿತಂ ತನ್ನೊಳೊಸೆದು ಲೀನಂಗೈಗುಂ ||

ಪ್ರಣವ

ಶ್ರೀವರಸಕಾರರೂಪಂ | ಶ್ರೀವಧುವೆ ಉಕಾರರೂಪೆಯೆನಿಕುಂ ಬುಧರಿಂ |
ಭಾವಿಸೆ ವಕಾರನುಕ್ಕುಂ | ಜೀವಾತ್ಮಂ ಪುಷ್ಕರಿಂಶರಣಂ ಪುರುಷಂ ||

8 ಅರ್ಥಪಂಚಕ

ಇದೂ ಚಂಪೂರೂಪವಾಗಿದೆ; ಏತತ್ಕವಿಕೃತವಾಗಿರಬಹುದು ಎಂ
ದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಸ್ವಸ್ವರೂಪ, ಪರಸ್ವರೂಪ, ಉಪಾಯಸ್ವ
ರೂಪ, ಪುರುಷಾರ್ಥಸ್ವರೂಪ, ವಿರೋಧಿಸ್ವರೂಪ ಎಂಬ 5 ವಿಷಯಗಳು
ನಿರೂಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ಇದು ದ್ರಾವಿಡಭಾಷೆಯಲ್ಲಿರುವ ಗ್ರಂಥದ ಭಾಷಾಂತ
ರವು. ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ವರದರಾಜಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಒಂ
ದೆರಡುಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ—

ದೇವರು

ಸಿರಿವೆರಸು ಯೋಗಿಮುಖಭ | ಕ್ಷರ ಹೃದಯೋತ್ಪಲ್ಲಕಮಲದಹರಾಕಾಶಂ |
ತರವರ್ತಿಯಾಗಿ ದೀವ್ಯ | ತ್ಸುರಾಚಿರವಿಗ್ರ ಸವನೇತನಚ್ಯುತನೆಸೆಗುಂ ||

ಮುಕ್ತರು

ಸ್ಫುರಿವ ವರಬ್ರಹ್ಮಾನಂ | ದರಸಾನ್ವಿತರಾಗಿ ಹುಯನಿನಿತಿದಿವಿಡದಾರ್ |
ಪರಮಸ್ಥಾನವೊಳಿಪರ | ವರನೆ ಬುಧರ್ ಮುಕ್ತರೆಂದು ಸೊಲ್ಲಿಪುಳಿಯೊಳ್ ||

ಬದ್ಧರು

ಪರದಾರಪರದ್ರವ್ಯನಿ | ಕರಾಪಹಾರನುಡೊಡರ್ಚಿ ಸಂಸಾರಮನಾರ್ |
ವೊರೆವಂ ಭಗವದ್ವಿಮುಖರ | ವರನೆ ಬುಧರ್ ಬದ್ಧರೆಂದು ಸೊಲ್ಲಿಸುತಿಪರ್ ||

9 ಯಾದವಗಿರಿಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ

ಇದು ಸಾಂಗತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಸಂಧಿ 12, ಪದ್ಯ 1219. ನಾರ ದೀಯಪುರಾಣೋಕ್ತವಾದ ಯಾದವಗಿರಿಯ ಅಥವಾ ಮೇಲುಗೋಟೆಯ ಮಹಿಮೆ ಇದರಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ. ಗ್ರಂಥಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಯಾದವಗಿರಿನಾಥನ ಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಲಕ್ಷ್ಮೀ ರಾವಾನುಜ, ಕಡಾಂಬಿಲಕ್ಷ್ಮಣಾ ಚಾರ್ಯ, ನಾರದ, ಗರುಡ, ವಿಷ್ವಕ್ಸೇನ ಇವರುಗಳನ್ನು ಹೊಗಳಿದ್ದಾನೆ. ಸಂಧಿಗಳ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಪದ್ಯವಿದೆ--

ಇದು ಯದುಗಿರಿಪತಿಪದವ್ಯಮುಘಭೃಂಗ | ಜಮರ ಶ್ರೀಚಿಕವೇವನೃಪನ |
 ಸದಮಲಾಮಾತ್ಮ್ಯ ಲಕ್ಷ್ಮೀಶ ವೇಬಿದ ಕೃತಿ | ಮುದನೀವುದೊಲಿದು ಕೇಳ್ದರಿಗೆ||
 ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ--
 ಗಿಳಿ

ತೆನೆವಾಲ ಸವಿಯಬೇಕೆಂದುಲಿಗುಂದದೆ | ಮನನಲಿದೈತಂದೆಱಗಿ |
 ತನಿಸೊಕ್ಕಿ ಸವಿದು ಮೆಲ್ಲುಡಿಗಲಿಯುತಲಿರ್ಪ | ವನುದಿನ ರಾಜಕೀರಗಳು ||
 ಪಾಮರಿಯರು
 ತಳಿರಡಿಯೆಸೆವಲರ್ಗಣ್ಣ ಪೆಣ್ಣೆಕನುಡಿ | ಯಳಿಗುರುಳಿಳವೆಱಿಸೊಪಲ |
 ತೊಳಗುವ ತೊಂಡೆವಾಯ್ದೆ ಊಯೆ ಪಾಮರಿಯರು | ಗಿಳಿಗಳ ಸೋವುತಲಿಹರು ||
 ನರ್ತಕಿ
 ಸೆಳೆಮಿಂಚಿನಂತೆ ಪೊಳಿದು ತೋಳ ಧಾಳ ಕಂ | ಗೋಳೆ ಮೈಸಿರಿ ಸಿರಿವೀಣೆ |
 ಅಲರಂಬನ ಪೊನ್ನ ಪುತ್ತಳಿಯೆನೆ ಲಾಸ್ಯ | ದಳವ ತೋಱಿದಳು ಜಾಣ್ಮೆಯಲಿ ||

ಸಮುದ್ರ

ತೆರಿಗೆಳೆ ಘನ ಮೊನ್ನೆಳೆ ಮಿಂಚು ನೆಗೆವ ಶೀ | ಕರ ಮಚ್ಚಿಮುಶ್ಶಾಲಿವರಲು |
 ಸ್ಫುರಿಪ ಬಾಡಬ ಸಿಡಿಲಾಗಿ ಮೇಘಾಗಮ | ದಿರವ ಪೋಲ್ತುದು ಜಲನಿಧಿಯು ||
 ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಯನ ಪ್ರತಾಪ
 ಬೆಡಗಿನ ಕೀರ್ತಿಯೆನಿಪ ಪಾಲ್ಗಡಲಿ | ತ್ರಡಿಯೊಳು ಬೆಳೆದು ಪರ್ವಿರ್ಪ |
 ಕಡುಸೊಬಗಿನ ವಿದ್ರುಮವಳ್ಳಿಯೆನೆ ಸೊಂ | ಪಿಡಿದುದು ನೃಪನ ಪ್ರತಾಪ ||

10 ಯದುಗಿರಿ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ

ಇದೂ ಮೇಲುಗೋಟೆ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ನಿರೂಪಿಸುತ್ತದೆ; ಅದಕ್ಕೆ ಗದ್ಯರೂಪವಾಗಿದೆ. ಗ್ರಂಥಾದಿಯಲ್ಲಿ ಕವಿ ಕಡಾಂಬಿಸಿಂಗರಾಚಾರ್ಯನನ್ನು

ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಅಧ್ಯಾಯಗಳ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ—ಕರ್ಣಾಟಕವಚನರಚನಾಭಿಧಾನವಾದ ಯದುಗಿರಿವಾಹಾತ್ಮ್ಯದೊಳ—ಎಂದಿದೆ.

11 ವೆಂಕಟಗಿರಿವಾಹಾತ್ಮ್ಯ

ಇದೂ ಗದ್ಯರೂಪವಾಗಿದೆ; ಅಷ್ಟು 10. ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡಪುರಾಣದ ಪುಣ್ಯಕ್ಷೇತ್ರವಾಹಾತ್ಮ್ಯಖಂಡದಲ್ಲಿ ನಾರದನು ಭೃಗುಋಷಿಗೆ ಹೇಳಿದ ತಿರುಪತಿಯ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಕವಿ ಕನ್ನಡಿಸಿದ್ದಾನೆ.

12 ಶ್ರೀರಂಗವಾಹಾತ್ಮ್ಯ

ಇದೂ ಗದ್ಯರೂಪವಾಗಿದೆ; ಅಧ್ಯಾಯ 10. ಇದರಲ್ಲಿ “ಸಕಲಪುರಾಣಸಾರಭೂತವಾದ ಮಹೇಶ್ವರನಾರದಸಂವಾದವಾದ 12000 ಸಂಹಿತೆಗಳುಳ್ಳ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ದಶಾಧ್ಯಾಯಪರಿಮಿತವಾದ ಶ್ರೀರಂಗಕ್ಷೇತ್ರದ ವಾಹಾತ್ಮ್ಯವು” ಹೇಳಿದೆ. ಗ್ರಂಥಾರಂಭದಲ್ಲಿ ರಂಗೇಶಸ್ತುತಿಯಿದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ವರದರಾಜ, ಲಕ್ಷ್ಮೀ 12 ಅಳ್ವಾರುಗಳು, ಭಾಷ್ಯಕಾರ ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿ ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಜನ ಮತ್ತು ತನ್ನ ವಂಶಾವಳಿಯನ್ನು ಹೇಳಿ ಕಥೆಯನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಗ್ರಂಥದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಗದ್ಯವಿದೆ—

ಇದು ಸಕಲಸ್ಮರನುಕಟಮಣಿಗಣರುಚಿರುಚಿರಸದಮಳಪದಯುಗನಾದ ಚಿಕದೇವಮಹಾರಾಜೇಂದ್ರಪ್ರೇರಿತ ಕುವರದಚರಣಸರಸಿಜಮಧುಕರಾಯಮಾನಾನೂನಕರ್ಣಾಟಕಭಾಷಾಚತುರ ಚಿಕಪಾಠ್ಯಾಯವಿರಚಿತಮಪ್ಪ ಶ್ರೀರಂಗವಾಹಾತ್ಮ್ಯದೊಳ.

ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಯನ ಸ್ತುತಿರೂಪವಾದ ಒಂದು ಪದ್ಯವನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ.—

ಸತತಂ ಶ್ರೀಚಿಕ್ಕದೇವೋರ್ವಿಪನೇಸಗುವ ದಾನಾಂಬುವಿಂ ಕೀರ್ತಿವಲ್ಲೇ |
 ತತಿ ಭೂಲೋಕಂಗಳಂ ವ್ಯಾಸಿಸಿ ಸುರನಗಮಂ ಪತ್ತಿಯಾವ್ಯೋಮಮಂ ಸ್ತೋ |
 ನ್ನತಿಯಿಂದಂ ಪರ್ವಿ ತಾರಾಮುಕುಳನಿಕರಮಂ ಲಕ್ಷ್ಮೀಮತ್ತದ್ವಿರೇಫಾಂ |
 ಚಿತಚಂಚ್ಚಂದ್ರಪುಷ್ಪಸ್ತಬಕಮನಿರದಾಂತೇಂ ಜಗದ್ವ್ಯಾಪ್ತಮಾಯೋ ||

13 ಶೇಷಧರ್ಮ

ಇದೂ ಗದ್ಯರೂಪವಾಗಿದೆ; ಅಧ್ಯಾಯ 25. ಹರಿವಂಶಕಲಿತವಾದ ಆಶ್ವಮೇಧಿಕವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಉಕ್ತವಾದ ಶೇಷಧರ್ಮವನ್ನು ಕವಿ ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಜನ ಸಂತೋಷಾರ್ಥವಾಗಿ ಕನ್ನಡಿಸಿದಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಗ್ರಂಥಾರಂಭದಲ್ಲಿ ವಿಷ್ಣುಸ್ತುತಿ ಇದೆ.

14 ಕಾಮಂದಕನೀತಿ

ಇದು ಸಂಸ್ಕೃತಕಾಮಂದಕನೀತಿಗೆ ಗದ್ಯರೂಪವಾದ ಕನ್ನಡಟೀಕೆ; ಆತ್ಮಾಸ 8. ಈ ಟೀಕೆಗೆ ಉಪಾಧ್ಯಾಯನಿರವೇಕ್ಷಾ ಎಂದು ಹೆಸರು. ಗ್ರಂಥಾದಿಯಲ್ಲಿ ವಿಸ್ತೃಷ್ಟುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಲಕ್ಷ್ಮಿ, ರಾಮಾನುಜ ಇವರುಗಳೆನ್ನ ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಆತ್ಮಾಸಗಳ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಗದ್ಯವಿದೆ—

ಇದು ಸತತನತತಧೃತಿಶಿತಿಗಳತತಮುಖಮುಖಸುರವಿತತಿತತಕೋಟೀರಕೋಟೀ ತಟಫಟಿತಜಟುಲಹನೀಲಮಣಿಸ್ತೋಮಾಭಿರಾಮಧಾಮರೋಲಂಬಜಾಲವೇ. ಲೇತಕಾದ ಳದರವಿಂದಾಮಂದಸುಂದರಮಂಗಳರಂಗನಾಥಚರಣಸುರುಚಿರನವಮಯೂಖನಿಸ್ತಂದ್ರ ಸಾಂದ್ರಚಂದ್ರಿಕಾಲೋಲಲೀಲಾಚಕೋರ ಯಶೋವಿಮಲಸುಮಸಮುದಯಸುರಭಿಪರಿ ಡಂತಾವ್ರತಿಮಪ್ರತಾಪಪ್ರಚುರಪ್ರಭಾಪಲ್ಲವಸಮುಲ್ಲಸಿತಸಕಲವಿಬುಧನಿಕರಸುಕರಮ ನೋರಥಪ್ರದಫಲಲಲಿತಚಿಕದೇವರಾಜರಾಜಿತಾನಪ್ಪಕಲ್ಪತರುಸಮಾಶ್ರಿತ ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿರ ಮ್ಯಾಭಿಧಾನ ಚಿಕುಸಾಧ್ಯಾಯಸಚಿವಶಿರೋಮಣಿವಿರಚಿತಮಪ್ಪ ಕಾಮಂದಕನೀತಿಯೊಳ

ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಯನ ಖಡ್ಗವನ್ನು ವರ್ಣಿಸುವ ಬಂ ದು ಪದ್ಯವನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ನಂದಕಮುರುಕೀರ್ತಿಲತಾ | ಕಂದಕಮತಿರ್ದೀತಾರಿಭೂಭೃದ್ವನಿತಾ |
 ಕ್ರಂದಕಮಾಶ್ರಿತವಿಬುಧಾ | ನಂದಕಮಾಖಿನ್ನಮವನಿಸಂಕ್ರಂದನನಾ ||

15 ಶುಕಸಪ್ತತಿ

ಇದೂ ಗದ್ಯರೂಪವಾಗಿದೆ; ಗ್ರಂಥಸಂಖ್ಯೆ 7000. ಇದು ಸಂಸ್ಕೃತ ಶುಕಸಪ್ತತಿಯ ಭಾಷಾಂತರವು. ಗ್ರಂಥಾದಿಯಲ್ಲಿ ವರದರಾಜಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಲಕ್ಷ್ಮಿ, ವಿಷ್ಣುಕೇನ, ಅನಂತ, ಗರುಡ, ಕಂಬ, ಚಕ್ರ, 12 ಆಳ್ವಾರುಗಳು, ರಾಮಾನುಜ, ಉಭಯವೇದಾಂತಂಗಳನಾನತಚನಕುಪದೇ ಕಂಗೈವ ಕಡಾಂಬಿ ಸಿಂಗರಾಚಾರ್ಯ ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಅನೇಕ ಈ ಪದ್ಯವನ್ನು ಹೇಳ ಕಥೆಯನ್ನು ಅರಂಭಿಸಿದ್ದಾನೆ —

ಶುಕಸಪ್ತತಿಯಂ ಪದಿದಾ | ಸುಕವಿತ್ಪಧುರೀಣಚಿಕ್ಕುಪಾಧ್ಯಾಯಸುಧೀ |
 ಮುಕುತಂ ಕನ್ನಡದಿಂದಾ | ದ್ಯುಕಧಂಬಂ ಮೆಣ್ಣೆ ಪೇಲಬುದ್ಯೋಗಿಸಿದಂ ||

ಗ್ರಂಥಾತ್ಮದಲ್ಲಿ ಈ ಗದ್ಯವಿದೆ—

ಇದು.....ಯಾದವಗಿರಿನಾರಾಯಣವಾದಸೇವಾರ್ಥಿಣಿ.....

ಚಿಕದೇವಮುಸಾರಾಜಕೃಪಾಲ್ಪ ಸರ್ವಸ್ವತಂತ್ರ ಶ್ರೀಚಿಕ್ಕುಪಾಧ್ಯಾಯವಿರಚಿತಮಪ್ಪ ಶುಕಸಪ್ತತಿಯೊಳ್,

16 ಪಶ್ಚಿಮರಂಗಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ

ಇದು ಸಾಂಗತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಸಂಧಿ 5, ಪದ್ಯ 317. ಇದರಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡಪುರಾಣದೊಳಗೆ ಶಂಕರನಾರದಸಂವಾದರೂಪವಾದ ಶ್ರೀರಂಗ ಪಟ್ಟಣದ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯವು ಹೇಳಿದೆ. ಗ್ರಂಥಾದಿಯಲ್ಲಿ ವರದರಾಜಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ರಂಗನಾಯಕಿ, ಅನಂತ, ಗರುಡ, ವಿಷ್ವಕ್ಸೇನ 12, ಅಲ್ಪಾರು ಗಳು, ರಾಮಾನುಜ, ಕಡಾಂಬಿ ಸಿಂಗರಾಚಾರ್ಯ ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿ ದ್ದಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಒಂದು ಪದ್ಯವನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ವಿಷ್ಣುಸ್ತುತಿ

ಸರ್ವಗ ಸರ್ವೋತ್ಕೃಷ್ಟ ಸರ್ವಾತ್ಮಕ | ಸರ್ವಾ ರಾಧ್ಯನಂದಿಸಿ |
ಸರ್ವಸುಲಭಸಂದಿಸಿ ತೋಟ್ರವನೀತ | ನೊರ್ವನೆ ಸಕಲಜೀವರಿ ||

17 ಶೃಂಗಾರಶತಕದ ಸಾಂಗತ್ಯ

ಪದ್ಯ 102. ಇದರಲ್ಲಿ, “ಕೃಷ್ಣನ ರೂಪವನೀಕ್ಷಿಸಿದ ಸ್ತ್ರೀಯರ ಸರಸಸಲ್ಲಾಪದಿರವನೊರೆದವೆನು” ಎಂದು ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಇದ ರಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ವಿರಹದಿಂದಲೆಗೆ ಕತ್ತುರಿ ದತ್ತುರಿ | ವರಚಂದನವಿಂಧನವು |
ಉರ:ವೀಣೆಯದು ಸಾಣೆ ಕವ್ಪುರ ಕಾಲ್ಪುರ | ದಿರವಾಂತಿದೆ ಕೃಷ್ಣ ಸಲಹೋ ||
ಕುರುಳಬಿಡಂಗಿಯ ಕುಂಕಮಗಂಧಿಯ | ಸರಸಯುತೆಯ ಸೌಖ್ಯವತಿಯ |
ಎರಳೆಗಣ್ಣೆ ಊಯಳ ಎಳವೆವೆತ್ತಸೆವಳ | ಪರಿಯ ಕೃಷ್ಣನೆ ಬಲ್ಲನೈಸೆ ||
ಕೂಡು ಕುಮುದನೇತ್ರ ನೋಡು ನಲ್ಲುಡಿಗಾರ್ತಿ | ಯಾಡಿಹೊದಪ್ಪೆನ್ನಸಿಯಳಿ |
ವೇದಿಯನು:ಃ ವೇದೀಶನಾಂಗಿ ಮೆಂಬ ಕೃಷ್ಣ | ನಾಡಿಸಿದಂತಾಡದಿಹರೇ ||

18 ರಂಗಧಾಮಸ್ತುತಿ ಸಾಂಗತ್ಯ

ಪದ್ಯ 102. ಇದು ರಂಗನಾಥನ ಸ್ತುತಿರೂಪವಾಗಿದೆ; ಪಾದಾದಿಕೇ ಶಾಂತವರ್ಣನೆಯನ್ನು ಬಳಕೊಂಡಿದೆ. ಇದರಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ರಂಗ ನಿನ್ನಯ ರಂಗುವಡೆದ ಜಂಘೆಯ ಜಿಲ್ಲು | ಮುಂಗುಡಿವರಂದು ಮುದದೊಳು |
 ಹಿಂಗದೆ ಹಿಪಿರಿದಾಗಿವೆನ್ನಯ ವ್ಯದ | ಯಾಂಗಣದೊಳಗಿರಾತಿರ್ಕೆ ||
 ಬೇವಿನುಡಿಯುಟ್ಟು ಬಾಯ ಬೀಗವನಿಟ್ಟು | ಕಾವಿಕವ್ವರೆಕಂತೆಯಾಂತು |
 ದೇವತಾಂಶಗಳಂ ಮುತ್ತವಡೆವೆನೆಂಬ | ಗಾವಿಲರ್ಗೇಂ ಗತಿ ರಂಗ ||
 ಪಂದಲೆವಜ್ಜನ ಪಸಿದೊವಲ್ಲಳೆದನ | ಕೆಂದುಗೊರಲನ ಮೂಲೆಗನ |
 ಸೌಂದರ್ಯಶಾಲಿರಂಗಗೆ ಸಾಟಿಯೆಂಬಾ | ಮಂದಭಾಗ್ಯರ ಮಾತು ನಿಜವೇ ||
 ಸಿಂ ಮಂಜಿನ ಪರಿ ಯಾವನ ಸುರಚಾಪ | ದಿರವಾಯು ನೀರ ಬೊಬ್ಬಳೆಕೆ |
 ತರುಣಿಮಕ್ಕಳು ಮೇಘದೊಡ್ಡಣೆಯೆಂಬೀ | ಯಜ್ಞವಿತ್ತು ವೊಲೆ ರಂಗಧಾಮ ||

19 ಪಶ್ಚಿಮರಂಗಸಾಂಗತ್ಯ

ಪದ್ಯ 101. ಇದು ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣದ ರಂಗನಾಥದೇವರ ಸ್ತುತಿರೂಪವಾಗಿದೆ; ಕವಿ “ಶ್ರೀಪತಿಯ ಸ್ತುತಿಯ ಸಾಂಗತ್ಯಶತಕವಿದು ಬುಧರ್ಗ ಸುತಾವ್ಯ” ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಇದರಿಂದ ಒಂದೆರಡು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ—

ವಡುವಿನೊಳಗೆ ನೆಳೊಡನೆೊಡನಂಘಿಯ | ನಡಸಿ ನುಂಗು ಗದೊಡೆಯ |
 ಕಡೆಹಾಯಿಸೆನ ಕಾದ ಹರಿಯಲ್ಲದಿಲ್ಲೆಂದು | ಮುಡಿಗಿಕ್ಕಿದಪೆನಾಂಪರೊಳರೇ ||
 ಜಗನ್ನಯನನು ಪ್ರದಕ್ಷಿಣವಾಡುವುದೆಂತ | ಸೊಗಸಾದ ಸರ್ವತೋಮುಖಗೆ |
 ಮಿಗೆ ವಂಸವೆಗೈವುವಾವ ದಿಕ್ಕಿನಲಿ ನು | ಕ್ಕುಗೆ ನೀನೆ ಗತಿಯೆಂಬುದುಚಿತ ||

20 ಅಕ್ಷರವಾಲಿಕಾಸಾಂಗತ್ಯ

ಪದ್ಯ 102. ಇದು ರಂಗನಾಥದೇವರಮೇಲೆ ಕಕಾರಾದಿಯಾಗಿ ಹ್ಲಕಾರಪರ್ಮಂತ ಅಕ್ಷರವೊದಲಾಗಿಯೂ ಗುಣಿತದಿಂದಲೂ ಕಲ್ಪಿಸಿ ಸ್ತುತಿಯಾಗಿ ಹೇಳಿದ ಸಾಂಗತ್ಯ; ಕವಿ “ನಾಮಸಂಕೀರ್ತನವಕ್ಷರವಾದಿಯಾದೀ ಮಹಾಗುಣಿತದಿಂದೊರದ ಮನೋಹರಸಾಂಗತ್ಯ” ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ—

ಅನುಭವನಪ್ರಮೇಯನನಪ್ರತಿಮನ | ನನಿಮಿಪಾಠಿಸನಪನಜ್ಯತನ |
 ಅನುಪಮಗುಣನನಭೇದ್ಯವಿಕ್ರಮನನಾ | ನನುಸುಸುವೆನನವರತ ||

1 ಈ ಸಾಂಗತ್ಯ ಗ್ರಂಥವೆ ಒಂದು ಸು ತಿಯಲ್ಲಿ ಕೇಶವಾನಿ 21 ನಾಮದ ಸಾಂಗತ್ಯವಿದೆ. ಪದ್ಯಗಳು 28 ಆಮೇಲೆ ಇದು ಆರಂಭಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ನಾಮದ ಸಾಂಗತ್ಯವೂ ಚಿಕ್ಕಪಾಠ್ಯಾಯುಕ್ತವಾಗಿರಬಹುದು.

ತವರನೆನಿಪ ದಶಕಂಠಾಸುರನ ಕಂ | ತವ ದಿಕ್ಪ್ರತಿಯ ಕಂಠನೆ |
 ತವಣಿಗೆಯ್ದವನ ಕಂಠನ ಉಂಟಿದ ಕಂಠೀ | ರಮಮೂರ್ತಿಗಾನೆಟಗುವೆನು||

ಗುಣಿತ

ಚಾರಿವರಿದು ಹಿಂತಿಪಿ ಚೀಟುತಟುಚುತ | ಜೂರಿವದಿಚ್ಚೆಚ್ಚೈತನ್ಯ |
 ಜೋರತ್ತವೆತ್ತಿದೆಯೆನೆ ಚೌದಂತನ ಕಾದು | ದಾರ ಜಂಡಚಕ್ರಧರ ಜಯತು ||
 ಟಾಕಿನ ಜಟಿ 1 ಟೀಕಮೋಟುಕಾಟೂರಿಸಿ | ಟೀಕವೆನಿಸಿ ನೇಟೈಸಿ |
 ಟೋಂಪಿ ಟಾಕಿಸಿ ಟಂಕಿಪ ಟಕ್ಕರ | ದೇಕೆ ಪುಟ್ಟಿವರೋ ಶ್ರೀಪಯೋ ||

21 ರಂಗಧಾಮಪುರುಷವಿರಹದ ಸಾಂಗತ್ಯ

ಪದ್ಯ 102. ಇದು ರಂಗನಾಥದೇವರ ವಿರಹಸೂಚಕವಾಗಿ ವ್ಯಂ
 ಗ್ಯೋಕ್ತಿಯಿಂದ ರಚಿತವಾಗಿದೆ. ಇದರಿಂದ ಒಂದೆರಡು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧ
 ರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ--

ನಳಿತೋಳ ನಲ್ಲಳ, ಬೆರಳಬೆಡಂಗಿಯ | ತೊಳಪ ಸೆಳ್ಯಗುರಿನೆಯಳ |
 ಬೆಳುನಗೆವೆತ್ತಿನ್ನ ರಂಗ ಬಾರಂಬ ಕೋ | ನುಳಿಯ ಕೋರಿಕೆಯೆಂದಾದವುದೋ||
 ಕರವ ಗಲ್ಲದೊಳೆಟ್ಟು ಕಡುಬೇವಸವಟ್ಟು | ಪಯಿಸಿ ಕಣ್ಣೀರ ಪೊನಲ |
 ಮಜುಗಿ ರಂಗ ಎಂಬ ಮಾನಿನಿರನ್ನೆಯ | ಬಜಸೆಳೆದಪ್ಪುವದೆಂದೋ ||

22 ರಂಗಧಾಮನೀತಿಶತಕದ ಸಾಂಗತ್ಯ

ಪದ್ಯ 101. ಇದು ರಂಗನಾಥದೇವರ ಸ್ತುತಿರೂಪವಾಗಿ ನೀತಿಯನ್ನು
 ಬೋಧಿಸುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ಒಂದೆರಡು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆ
 ಯುತ್ತೇವೆ--

ಪರಧನಕಳಸದೆ ಪರಸತಿಗೊಗ್ಗದೆ | ದುರಿತತತಿಯ ದೂರೀಕರಿಸಿ |
 ಬಜುಬನೆಂದೆನಿಸಿ ತಾ ಬಲ್ಲವನಪ್ಪುದು | ಸಿರಿರಂಗ ನಿನ್ನೊಲವತ್ತೇ ||
 ನಿರ್ಮಳನೆನಿಸಿ ನೀತಿಯ ಮಿಠುಡೆ ದು | ಷ್ಮರ್ಮಕೆಱಗದೆ ಕೇಡಿಗರ |
 ಪರ್ವೆಗೆ ಪೇರ್ವದಂಗೆಡರ್ಬರೆ ಮುಂಗೈದ | ಕರ್ಮವದತ್ತಿ ರಂಗೇಶ ||
 ಸಿರಿಗೆಯುದಾರತೆ ವಿದ್ಯಾಪರಿಣತಿ | ಗುಣಿ ವಿನಯವು ಬಾಲ್ಕಿಯೆಡೆಗೆ |
 ಪರಹಿತಮೆಂಬುದು ಪಶ್ಚಿ ಮರಂಗೇಶ | ಪರಮಾಭರಣಮೆನಿಸಿದೇ ||

23 ಚಿತ್ರಶತಕಸಾಂಗತ್ಯ

ಇದರಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡಭಾಷೆಯ ವಿಷಯವಾಗಿ ಕೆಲವು ಚಿಮುತಾರೋಕ್ತಿಗಳಿವೆ; ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ--

ಮೂಱದಿನಲಕಾಗಿಯೆಳೆಬಾಸಳೆದು ಮುಗಿ | ನ್ನೀರಗೈಸಿರಿಯಿಯುತೊಡನೆ |
 ಕೂರನೆನಿಸಿ ಚುಕ್ಕಿಗುವರರನೆಯ್ದಿದ | ಕಾರೊಡಲನೆ ಎನ್ನ ಸಲಹು ||
 ಹುರಿಯೊಡ ಸಿರವಂತಿಗೆಯೆಂದೆಂಬುದು | ನರನ ಪಾರುವನೆಂಬುದು |
 ಮರಗೆತ್ತುವನೊಳಬನೆಂಬುದೇನ | ಜ್ವರಿ ರಂಗ ಕನ್ನಡದೊಳ್ಳು ||
 ಸರಸನರಸನೆಂಬುದು ಪೂರ್ಣಗೃಹವನು | ಅರಮನೆಯೆಂದುನುರುವುಮು |
 ನರಸಕುವಾರನನರಮುಗನೆಯದೇ | ನೊರೆ ರಂಗ ಕನ್ನಡದೊಳ್ಳು ||
 ಮುಳ್ಳಿಗೆ ವೊನೆಯುಂಟೆ ಎಳ್ಳಿಗೆಣ್ಣೆಯದುಂಟೆ | ಕಳ್ಳಿಗೆ ಮೈಮುಱುಂಟೆ |
 ಜಳ್ಳಿಗೆ ಬಿಳಿಯುಂಟೆ ಜಡಕೆ ನೆನಹದುಂಟೆ | ಒಳ್ಳಿತ್ತೀಗುಟ್ಟುಲಿ ರಂಗ ||
 ಮುತ್ತಿರೆ ನೆಯೆಯಬ..... | ಕತ್ತಿಯ ಕಂಡು ಗೇಣಿಂಬ |
 ಪತ್ತಿಯ ನೂಲೆಂಬ ಕನ್ನಡದೊಳು ರಂಗ | ಮತ್ತಿನಮಾತು ಪಾಸಬಿಯೇ ||
 ವಾವಿಗಿಗೈಯೆಯ ನಾರಿಗೆ ಕೊಪ್ಪೆಯ | ನಾರಿಗೆ ಹಾಸುಗಿಯೆಯ |
 ಕೂರಿಗೆ ಹೊಲಕೆಂಬ ಕನ್ನಡಮಾತಿನ | ದಾರಿ ಬೀಳುತ್ತಿ ರಂಗೇಶ ||
 ತೊಡರಾಭರಣವೆಂಬರ್ ಪಿಡಿ ಕುಣಿಯದೆಂಬರ್ | ತಡೆಯೆಂಬರರಗಮಂತ್ರವನು |
 ನುಡಿಯೆಂಬರು ಸಂದಿಯ ಕನ್ನಡದೊಂದು | ಬೆಡಗದು ಬೇಣಿ ರಂಗೇಶ ||

24 ರಂಗಸ್ವಾಮಿಯ ಕೃಂಗಾರಸೂತ್ರೋದಾಹರಣೆ

ಇದರಲ್ಲಿ ರಂಗಸ್ವಾಮಿಯ ಮೇಲೆ ಕೃಂಗಾರವಿಷಯವಾಗಿ ಹೇಳಿದ ಸೂತ್ರಪದಗಳಿವೆ. ಹಾಡುಗಳಲ್ಲಿ ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಯನ ಮತ್ತು ರಂಗನಾಥನ ಅಂಕಿತಗಳಿವೆ. ಸೂತ್ರಗಳು ಕಂಡರೂಪವಾಗಿವೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಸೂತ್ರಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ--

ಕ್ರಮದಿಂ ದ್ವಾದಶವರ್ಷ | ಪ್ರವಾಣದೊಳ್ ಮುಗೈ ವಾಘೈ ತದ್ವಿಗುಣದಿನಾ |
 ಸಮಕಟ್ಟಿಂದಂ ತ್ರಿಗುಣ | ಪ್ರಮಿತಾಬ್ದದೊಳಂ ಪ್ರಗಲ್ಭಿಯೆನೆ ವಿಸರ್ವಡಗುಂ ||
 ನಯನರತಿ ಚಿಂತೆ ಸಂಕ | ಲ್ಪಯುತಂ ಜಾಗರತಿ ಕಾರ್ಯಮರತಿಯೆ ವಾಸನಂ |
 ಪ್ರಿಯೆಯ ವಿವೋಹಂ ಮೂರ್ಘಾ | ಶ್ರಯನುರಣಮಿವಿಂಶನಸ್ಥೆ ದಶವಿಧಮಕ್ಕುಂ ||

25 ತಿಂಗಳನಾಯಕರಂಕನಾಯಕೀಸ್ತುತಿಸಾರಂಗತ್ಯೆ

ಇದರಲ್ಲಿ 49 ಪದ್ಯಗಳಿವೆ. ಇದೂ ಏತತ್ಯವಿಕೃತವಾಗಿರಬಹುದೆಂದು
 ತೋರುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ—
 ಪುನುಡಿಮಡದಯೆ ಸಿಂಹುಡಿಯೆಡೆಯೊಳು | ತೊಳಗುವ ತೊಂಡಿಲಮನೆಯ |
 ಜಲಧಿಸುತೆಯ ಕೊರಲ್ಪಜ್ಜ ವನೆನ್ನದೇ | ಯೊಳಗಾವಗವಾಂತಹೆನು ||
 ಮೊಳಿಪ ಪಣಿಯ ಮೊಗರೊಗುವ ನುಣ್ಣಲ್ಲದ | ಮೊಳಿವ ಮೊಗ್ಗಿಯ ಮೊನೆವಲ್ಲ |
 ತಳರ ತುಟಿಯ ತಾವರಿಗಣ್ಣಿನ ಮೊಗ | ಕೆಳು ಮುಂಬಂದು ಮುದ್ದಿಪೆನು ||
 ಆಡಿಯ ಕಂಪಿಗೆ ನುಣ್ಣೊಡೆಯ ಬೆಣ್ಣಿಗೆ ಮೊ | ನ್ನುಡಿಯ ಪಂಪಿಗೆ ಮೊಡಳಿದ |
 ಮೊಡೆಯ ತಂಪಿಗೆ ಮೊಗದಡೆಯ ಸೊಂಪಿಗೆ ಸಿರಿ | ಮುಡಿಯ ಕಂಪಿಗೆ ಮೊಳಿಪ
 ಸುನೆನು ||

ಜಲಧಿಸುತೆಯ ಮೈಯ ಮೊಗರ ಕುಂದಣದೊಂಪು! ಕಳೆಯೊಳಿಸೆವ ನೀಲಮಣಿಯ |
 ಪುನುಡಿವೆಂದಿರ ತೊಂಡಿಲನೆನ್ನದೇ | ವಳಕುಭರಣಿಯೊಳಿಡುವೆನು ||
 ಜಲನೆವಿಲ್ಲದೆ ಮಿಂಚುವಳ್ಳಿಯನೊಳಕೊಂಡ | ಕಳಿವೆತ್ತ ಕಾಮುಗಿಲಂತೆ |
 ಜಲಧಿಸುತೆಯ ಸೇರುವೊಳಿದೊವ್ವುವ | ನಳನಾಕ್ಷಗೆ ನಮಿಸುವೆನು ||
 ಬಡನು ಜಾಣನು ಬಡವನು ಬಲ್ಲಿದನಾ | ಲೊಡೆಯನೆಂಬಳಿಭೇದಗಳ |
 ಕುಡುವುವಿನ ಕುಣಿದೊಳಿಸಗುವ ಸಿರಿ | ಮಡದರು ಮಹಿಮೊಕ್ಕಿಹೆನು ||
 ಮೊಂಗುವಿಂಗಡಲಿನುತ್ತುಂಗತರಂಗದ | ಪಾಂಗಿನಪಾಂಗವೀಕ್ಷಣಿಗೆ |
 ಮಂಗಳದೇವತೆಗೆಱಗುವೆ ಪತ್ತಿಮ | ರಂಗನಾಚ್ಚಾರಮ್ಮನಿಗೆ ||

26 ಕೃಂಗಾರದ ಹಾಡುಗಳು

ಇದರಲ್ಲಿ 6: ಹಾಡುಗಳಿವೆ; ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಜನ ಸ್ತುತಿರೂಪವಾಗಿವೆ.

27 ತಿರುವಾಯ್ಮೊಳಿಟೀಕೆ

ಇದು ನವಮ್ಯಾಳಾರಂಬ ಕೆಳಕೋಪಯೋಗಿಯಿಂದ ರಚಿತವಾದ
 ತಿರುವಾಯ್ಮೊಳಿಯಂಬ ಪ್ರಾವಿಡಪ್ರಬಂಧದ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ. ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಈ
 ಪದ್ಯವಿದೆ—

ಆರವಿಂದಾಂಬಕಭಕ್ತಾ | ಭರಣಂ ಚಿಕದೇವಸಚಿವಚಿಕುಪಾಧ್ಯಾಯಂ |
 ತಿರುವಾಯಿಮೊಳಿಗೆ ಟೀಕಂ | ವಿಶಸಿದಂ ವಿಶದಮಾಗೆ ಕನ್ನಡದಿಂದಂ ||

ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಒಂದು ಪದ್ಯದ ಟೀಕೆಯನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯು
 ತ್ತೇನೆ—

ಪ್ರಥಮದಶಕದಲ್ಲಿ ಪರಶ್ವಮಂ ಪೇಟುತ್ತಲಿದ್ದಾರೆ. ಪ್ರಥಮದಶಕದ ಪ್ರಥಮಗಾಥೆಯಲ್ಲಿ ಆಳ್ವಾರ್ ಸಮಸ್ತಕಲ್ಯಾಣಗುಣಾಕರನಾದ ಘೋಷಕಾರಕನಾದ ನಿತ್ಯಸೂರಿನಿರ್ವಾಹಕನಾದ ದಿವ್ಯಮಂಗಳವಿಗ್ರಹಯುಕ್ತನಾದ ಸ್ವಾಮಿಯ ಪಾದಾರವಿಂದಮನಾಶ್ರಯಿಸು ಎಂದು ತನ್ನ ಮನಮಂ ನಿಯೋಗಿಸುತ್ತಲಿದ್ದಾರೆ. ಉಯರ್¹. ಇತರಾನಂದಾತಿತಯಮಸತ್ಯ ಲ್ಪಮಸ್ವಂತತಿತಯತಮಾದಾನಂದಮುಳ್ಳವನಾವನೋ, ಅಜ್ಞಾನಂ ವೋಪಂತೆ ಪ್ರೀತಿರೂಪಮಾಗಿರ್ಪ ಜ್ಞಾನಮಂ ಕೊಟ್ಟು ಕೃಪೆಯಂ ಮಾಡಿದವನಾವನೋ, ವಿಸ್ಮೃತಿಯಿಲ್ಲದಿರ್ಪ ವಿದ್ಯಾಸೂರಿಗಳ್ಗೆ ಸ್ವಾಮಿಯಾಗಿರ್ಪ ವನಾವನೋ, ಆತನ ಆಶ್ರಿತದುಃಖನಿವರ್ತಕಮಾದ ಜ್ಯೋತಿರ್ಮಯಮಾದ ಚರಣಾರವಿಂದಂಗಳನು ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಎಲೆಸುವೆ ಸ್ವರೂಪಸತ್ತೆಯಂ ಪೊರ್ಡು—ಎಂದು ಪೇಟ್ಟಿರ್.

ಈತನ ಉಳಿದ ಗ್ರಂಥಗಳು ನಮಗೆ ದೊರೆತಿಲ್ಲ.

ನಮಗೆ ದೊರೆತ ಸಾಂಗತ್ಯರೂಪವಾದ ಮದನವೋಹಿನಿಯ ಕಥೆಯ ಒಂದು ಪ್ರತಿಯ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ

ತೆರಕಣಾಂಬಿಯ ರಂಗವಂಡಿತರಾತ್ಮಜ | ನೊರೆದ ಮದನವೋಹಿನಿಯಕಥೆ |

ಭಕ್ತವತ್ಸಲೆ ಮಹಾಲಕ್ಷ್ಮಿಯ ಸೇವಕ | ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿ ಪೇಟೊದನಿದ ||

ಎಂದಿರುವುದರಿಂದ ಈ ಗ್ರಂಥವೂ ಏತತ್ಯವಿಕೃತವೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಸಂಧಿ 11 ಪದ್ಯಗಳು 887 ಇವೆ.

ರಂಗನಾಥ. ಸು. 1675

ಈತನು ಅನುಭವಾನ್ವಿತವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಕವಿಯೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಇವನ ತಂದೆ ಸಹವಾಸಿವಂಶದ ಮಹಲಿಂಗ ದೇವ; ಗುರು ಪರಮಹಂಸಪರಿವ್ರಾಜಕಾಚಾರ್ಯ ಸಹಜಾನಂದ. ಇವನಿಗೆ ರಂಗಾವಧೂತ ಎಂಬ ಹೆಸರೂ ಉಂಟು. ತನ್ನ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಶ್ರೀಗಿರಿಯ

1. ಉಯರ್ವಿವೃಯರ್ನಲಮುಡೈಯವ್ ಯವನವ್ |

ಮಯರ್ವಿ ಮದಿನಲಮರುಳಿನ್ ಯವನವ್ |

ಅಯರ್ವಿಮಮರರ್ಹಳದಿಪತಿ ಯವನವ್ |

ತುಯರಱುತುಡರಡಿ ತೊಱುದೇಲಿ ಮನನೇ ||

ಮೇಲೆ ಈ ಪದ್ಯದ ಆದಿಪದವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಹೇಳಿ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವು ಬರೆದಿದೆ.

ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನದೇವರ ಅಂಕಿತದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನ ಗುರು ಭಕ್ತಿರ ಸಾಯನಕರ್ತೃವಾದ ಸಹಜಾನಂದನೇ (ಸು. 1650) ಆಗಿರಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಹಾಗಿದ್ದಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಕವಿಯ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1675 ಆಗಬಹುದು.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಅನುಭವಾಮೃತ

ಇದು ಭಾಮಿನೀಷಟ್ಪದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಅಧ್ಯಾಯ 11, ಪದ್ಯ 801. ಇದರಲ್ಲಿ “ಅಖಿಳವೇದಾಂತಾರ್ಥವನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಪೇಟುವೆ ಸಕಲರಿಗೆ ತಿಳಿವಂತೆ” ಎಂದು ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ; ಪ್ರತಿಪಾದಿತವಾದ ವಿಷಯಗಳು ಅಧಿಕಾರನಿರ್ಣಯ, ವೈರಾಗ್ಯ, ತ್ವಂಪದನಿರ್ಣಯ, ತತ್ವದನಿರ್ಣಯ, ಅಸಿಪದನಿರ್ಣಯ, ಸಪ್ತಭೂಮಿಕೆಗಳು, ಪರನಾತ್ಮಪದನಿರ್ಣಯ, ಮಾಯಾಮಿಥ್ಯಾತ್ವ, ಜೀವತ್ರಯ, ಜೀವನ್ಮುಕ್ತಿ, ನಿರ್ಗುಣಾರಾಧನೆ. ಈ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಮೊದಲು ವೇದವ್ಯಾಸನು ಕುಕನಿಗೆ ಬೋಧಿಸಿದಂತೆ ಹೇಳಿದೆ. ಗ್ರಂಥಾನಂತರದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಗಿರಿಯ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನ ಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಅಧ್ಯಾಯಗಳ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಗದ್ಯವಿದೆ—

ಇತಿ ಶ್ರೀಮತ್ತರಮಹಂಸಪರಿವ್ರಾಜಕಾಚಾರ್ಯಸಹಜಾನಂದಗುರುವರೈಪದಕಮಲಭೃಂಗಾಯಮಾನ ಸಹವಾಸಿಮಹಲಿಂಗರಂಗವಿರಚಿತಮಪ್ಯ ಅನುಭವಾಮೃತಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ.

ಚಿದಾನಂದಾವಧೂತನು (ಸು 1750) ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬಹಳ ಮೆಚ್ಚಿಗೆ ಅನುಸರಿಸಿ ತನ್ನ ಜ್ಞಾನಸಿಂಧುವನ್ನು ಬರೆದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ.

ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ:-

ನೀತಿ

- ಸತ್ಯಶೌಚಾಚಾರನಿರತರು | ಚಿತ್ತದಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಲರು ನಿಸ್ಪೃಹ |
- ವೃತ್ತಿಯಲಿ ವರ್ತಿಸುವರಾಶಾಪಾಶವರ್ಜಿತರು ||
- ಉತ್ತಮೋತ್ತಮರಾದ ಗುರುಪದ | ಭಕ್ತಿಯುಕ್ತರು ಭವದ ಬೇರನು |
- ಕಿತ್ತು ಬಿಸುಡುವ ನಿಪುಣರೇ ತತ್ಪ್ರಾಧಿಕಾರಿಗಳು ||
- ಮೊದಲೆ ಮರ್ಕಟ ಮೇಲೆ ಮುದ್ದದ | ಮದವೆದೆಯ ಹಿಡಿದಿರಲು ವೃತ್ತಿಕ |

ತುಡಿಯಕಾಲನು ಕಚ್ಚಿದರೆ ಕುಣಿದಾಚುನೊಂದವನಲಿ ||
 ಅಧಿಕಧನಸಂಪತ್ತು ಯೌವನ | ವೈದಗಿರಲು ವನಿಕಾದಿವಿಷಯಾ |
 ಸ್ವದವೆನಿಸಿಯೊಡಲಣಿಯಡವಗಧ್ಯಾ ತ್ತವೇಕೆಂಥ ||
 ವಾಸು ನೀರೊಳಗಿದ್ದೊಡೇನೈ | ಧ್ಯಾನವನು ಬಕ ಮಾಡಲೇನದು |
 ಕಾನನವನಾಶ್ರಯಿಸಿ ಮರ್ಕಟವಿದ್ದೊಡೇನಲ್ಲಿ ||
 ಮೌನದಲಿ ಕೋಗಿಲೆಯಿರಲ್ಪಡ | ಕೇನಾಫಲ ಸುಜ್ಞಾನವಲ್ಲದೆ |
 ಮೌನ ವೊದಲಾದವಣೊಳೇನೆಲೆ ಮಗನೇ ಕೇಳೆಂದ ||
 ತನ್ನ ಹಿತವನು ತಿಳಿಯಲಯ್ಯುದ | ಕುನ್ನಿ ಬಣ್ಣದೇ ಬಯಸಿ ಬಯಲಿಗೆ |
 ಹೊನ್ನುಹೆಣ್ಣೆಂದೆಂಬ ಗಂಟಲ ಗಾಳದಲಿ ಸಿಲುಕಿ ||
 ಬನ್ನಬಡುವನು ಭವಭವದಿ ಬಹು | ಜನ್ಮ ಜರೆಮಣಿಕಾದಿದುಃಖದಿ |
 ಹಣ್ಣೆನುತ ಕಿಚ್ಚಿನಲಿ ಬೀಲುವ ಶಲಭದಂದವಲಿ ||
 ಒಡವೆಯುಳ್ಳೊಡೆ ಮಡದಿಮಕ್ಕಳು | ಕಡುಮತಿಯನು ಮಾಡಿ ರಾತಗೆ |
 ಬಡತನಗಳಡಸಿದೊಡೆ ಮೆಲ್ಲನೆ ಸಡಿಲತೊಡಗುವರು ||
 ಬಿಡದು ಕಣಿ ಹಾಲಿರಲು ತಾಯನು | ಕಡೆಗೆ ಹೋತುದು ಬತ್ತಿದೊಡೆ ತಾ |
 ಕಡುವಕಾಲಕ್ಕಾರಿಗಾರೈ ಮಗನೇ ಹೇಟೆಂದ ||

ಕನ್ನಡಭಾಷೆ

ಸುಲಿದ ಬಾಬಿಯ ಹಣ್ಣಿನಂದದಿ | ಕಳಿದ ಸಿಗುರಿನ ಕಬ್ಬಿನಂದದಿ |
 ಅಯ್ಯದ ಉಷ್ಣದ ಹಾಲಿನಂದದಿ ಸುಲಭವಾಗಿದರ್ ||
 ಲಲಿತವಹ ಕನ್ನಡದ ನುಡಿಯಲಿ | ತಿಳಿದು ತನ್ನೊಳು ತನ್ನ ವೆಣ್ಣಿಕ್ಕನ |
 ನಬ್ಬಿಸಿಕ್ಕೊಂಡೊಡೆ ಸಾಲದೇ ಸಂಸ್ಕೃತದೊಳನ್ನೇನು ||

ತಿಮ್ಮಕವಿ. 1677

ಈತನು ಯಾದವಗಿರಿವಾಹಾತ್ಮ್ಯ ವೆಂಕಟಗಿರಿವಾಹಾತ್ಮ್ಯ ಪಶ್ಚಿ
 ಮರಂಗವಾಹಾತ್ಮ್ಯ ಇವುಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕವಿ,
 ಜಾನುದಗ್ನ್ಯಗೋತ್ರದವನು; ಶ್ರೀವೇಣುಗೋಪಾಲನಾದವನೇಜಾತಭೃಂ
 ಗಂ ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ; ಮೈಸೂರು ಧೊರೆಯಾಡ ಚಿಕ್ಕದೇವರಾ
 ಜನ (1678—1704) ಅಶ್ರಿತನು. ಆತನ ಅಷ್ಟಾಸುಸಾರಣಾಗಿ ಅವನ

ಮಂತ್ರಿ ಚಿಕ್ಕವಾಢ್ಯಾಯನ ಶ್ರೇರಣಿಯಿಂದ ಈ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾದವಗಿರಿಮಾಹಾತ್ಮ್ಯವನ್ನು ಕಕ 1599ನೆಯ ಸಳವರ್ಷದಲ್ಲಿಯೂ (1677) ವೆಂಕಟಗಿರಿಮಾಹಾತ್ಮ್ಯವನ್ನು ಕಕ 1601 ನೆಯ ಕಾಲಯುಕ್ತ ವರ್ಷದಲ್ಲಿಯೂ (1679) ಬರೆದಂತೆ ಆಗ್ರಂಥಗಳಿ೦ಡ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಪೂರ್ವಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ವಾಲ್ಮೀಕಿ, ವ್ಯಾಸ, ಕುಕ, ಕಾಳಿದಾಸ, ಲಾಣ, ರುದ್ರ, ಜಯದೇವ ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಇವನ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ

I ಯಾದವಗಿರಿ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ.

ಇದು ಚಂಪೂರೂಪವಾಗಿದೆ ; ಅಶ್ವಾಸ 16. ಇದರಲ್ಲಿ ನಾರದೀಯ ಪುರಾಣಕಥಿತವಾದ ಯಾದವಗಿರಿಯ ಅಥವಾ ಮೇಲುಗೋಟೆಯ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯವು ಹೇಳಿದೆ. ಪೊಣಲು 4 ಅಶ್ವಾಸಗಳಲ್ಲಿ ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಜನ ವಂಶಾವಳಿಯೂ ದಿಗ್ವಿಜಯಗಳೂ ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ವರ್ಣಿತವಾಗಿವೆ ; 5 ನೆಯ ಅಶ್ವಾಸದಿಂದ ಕಥೆ ಅರಂಭವಾಗಿದೆ.

ಇವನ ಇತರಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಈ ದೊರೆಯ ವಂಶಾವಳಿ ಮುಂತಾದ ವಿಷಯಗಳು ಹೇಳಿವೆ. ಈ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಕ್ರೋಡೀಕರಿಸಿ ಸಂಗ್ರಹವಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸುತ್ತೇವೆ—

ಯಾದವರೊಳ ಕೆಲರ್ ಕೃಷ್ಣನ ಅನುಮತಿಯಿಂ ನಿಜಸಂತತಿದೇವತೆಯಾದ ಯಾದವಗಿರಿನಾಥಾಯಣನ ಪಾಲಾರವಿಂದದರ್ಶನಾರ್ಥಮೈತ್ರಂದು ಸೇವಿಸಿ ತದನು ಜ್ಞಾನೆತ್ತು ಕರ್ಣಾಟದೇಶಭೂಸತಿವದನಸರೋಜದಂಶೆನೆವ ಮಹಿಷಪುರವರದೊಳ ಸಾ ಮಾಜ್ಯಸಂಪನ್ನರಾಗಿ ಚಾಮುಂಡಿಕಾಪ್ರಸಾದಲಭೈಶ್ವರ್ಯರಾಗಿದರ್. ಅವರ ವರಂ ಪರೆಯೊಳ ಬೆಟ್ಟದಚಾಮರಾಜ; ಮಕ್ಕಳು ತಿಮ್ಮರಾಜ, ಕೃಷ್ಣರಾಜ, ಚಾಮರಾಜ. ಈ ತಿಮ್ಮರಾಜನು ಬಿಡುದೇತೆಂಬರಗಂಡ ಎಂಬ ಬಿರುದನ್ನು ಪಡೆದನು. ಚಾಮರಾಜನಿಗೆ ಸಿಡಿಲೊಮ್ಮೆ ತಾಗಿಯಾತನ ಋಡಿಯಂ ಕೊಂಡೊಯ್ದುದರಿಂದ ಬೋಳಚಾಮರಾಜ ಎಂಬ ಹೆಸರು ಬಂದಿತು. ಇನನು ರಾಮರಾಜನ ಸೇನಾನಿಯಾದ ರೇಮಟೆ ವೆಂಕಟನನ್ನು ಸೋಲಿಸಿದನು. ಇವನ ಮಕ್ಕಳು ರಾಜನೃಪ, ಬೆಟ್ಟದಚಾಮರಾಜ, ದೇವರಾಜ, ಚೆನ್ನರಾಜ. ರಾಜನೃಪನು ಕಶಾಪ್ರಹಾರದಿಂದ ಕಾರುಗಹಳ್ಳಿಯ ಪ್ರಭುವಿನ ಮೂಗನ್ನು ಲೇಧಿಸಿದನು; ಅಂಧಕೆಗೆ ನೇತ್ರಮನೆಂದಂ ಕೊಟ್ಟನು; ತಿರುಮಲ

ರಾಜನಿಂದ ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣವನ್ನು ಸ್ವಾಧೀನಪಡಿಸಿಕೊಂಡನು; ಯದುಗಿರಿನಾರಾಯಣ ದೇವಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಮುಕ್ತಿಗೆ ಸಂದನು. ದೇವರಾಜನ ಮಕ್ಕಳು ದೊಡ್ಡದೇವರಾಜ, ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಜ, ದೇವರಾಜ, ಮರಿದೇವರಾಜ. ದೊಡ್ಡದೇವರಾಜನ ಪಟ್ಟನುಹಿಪಿ ಅಮೃತಾಂಬೆ; ಮಕ್ಕಳು ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಜ, ಕಂಠೀರವರಾಜ. ದೊಡ್ಡದೇವರಾಜನು 14ವರ್ಷ ಅಳಿದನು; ಬಳಿಕ ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಜನು ಪಟ್ಟಕ್ಕೆ ಬಂದನು. ಈತನು ಮಧುರಾಪುರಿಯ ಜೊಕ್ಕಲಿಂಗನಾಯಕ, ಶಾಂದಮಂಗಲದ ರಾಮಚಂದ್ರನಾಯಕ, ವೇಲಾಪುರದ ವೆಂಕಟನಾಯಕ, ಚಡಕನದುರ್ಗದ ನರಸನಾಯಕ ಇವರುಗಳನ್ನು ಜಯಿಸಿದನು; ಅಂದೂರು, ಕುಂತೂರುದುರ್ಗ, ಮದ್ದಗಿರಿ, ಬೇಲೂರು, ಅನಂತಗಿರಿ, ಮುಬ್ಬಾಂಜಟ್ಟಿ, ವುಳಲಿ, ಪರಮತಿ, ಅರಕಲಗೂಡು, ಚಡಕನದುರ್ಗ ಇವುಗಳನ್ನು ಕೈವಶಮಾಡಿಕೊಂಡನು.

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಯದುಗಿರಿನಾರಾಯಣನ ಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕನಿ ಯದುಗಿರಿನಾಯಕಿ, ರಂಗನಾಥ, ರಂಗನಾಯಕಿ, ಸರಸ್ವತಿ, ತಂಪು, ಚಕ್ರ, ಗದೆ, ಶಾರ್ಙ್ಗ, ನಂದಕ, ಅನಂತ, ಗರುಡ, ವಿಷ್ವಕ್ಸೇನ, 12 ಅಳ್ವಾರುಗಳು, ರಾವಾನಾಸುಜ, ಕಡಾಂಬಿಲಕ್ಷ್ಮಣಾಚಾರ್ಯ ಇವರುಗಳನ್ನು ಪರಿವಿಡಿಯಿಂದ ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಅಶ್ವಾಸಗಳ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಈ ಗದ್ಯವಿದೆ—

ಇದು ವಿನಮದಮರವರಸರಿಸಿಜಭವಭವಮುಖಸುರಸಮುದಯಸುರುಚಿರಮಕ್ಕು
ಟನಿಕರಖಚಿತಮಣಿನಿಜಯರುಚಿಕಲಿತಯದುಗಿರಿಸದನಾರಾಯಣವೈದುಪದಲಲಿತಜಲ
ರುಹಜನಿತಮಕರಂದರಸಾಸ್ವಾದನನಿರತಮಧುಕರಾಯಮಾನ ಬಿರದೆಂತೆಂಬರಗಂಡ
ಯದುಕುಲಶರಧಿರಾಕಾಸುಧಾಕನಾದ ಚಿಕ್ಕದೇವಮಹಾರಾಯನ ಕರುಣಾಕಟಾಕ್ಷಾ
ವಲೋಕನಮುದಿತ ಚಿಕ್ಕಪಾಧ್ಯಾಯಪ್ರೇರಿತ ಕವಿತಿಮ್ಮವಿಚಿತಕರ್ಣಾಟಕವಚನರಚ
ನೆಯ ಯಾದವಗಿರಿವಂಹಾತ್ಮನೋಳ್

ಇವನ ಬಂಧವು ಧಾರಾಳವಾಗಿಯೂ ಮನೋಹರವಾಗಿಯೂ ಇದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ—

ಮೇಲರು

ಬಗಸಿ ಬರುತ್ತು ಮಿರ್ಪ ಹಿಮದೀಧಿತಿ ದೀಪಿಕೆ ಚಾರುತಾರಕಾ |
ವಳಿಯೆ ವಿಕಾಸಮಾದ ಕುಸುಮವ್ರಜನೊಪ್ಪುವ ಜಾಹ್ನವೀನದೀ ||
ಜಳಮುಖೇಕವಾರಿ ಘನರಾವಮೆ ಘಂಟೆಯದಾಗಿ ದೇವಸಂ |

ಕುಳಮಿರದರ್ಚಿಸಿಟ್ಟ ಘನಲಿಂಗಮನಲ್ ಕನಕಾದ್ರಿ ರಂಜಿಕುಂ ||
ಸಾಯಂಕಾಲ

ವೃಳಿನದ ತಾಣದಲ್ಲಿ ಸರಸೀರುಹಪತ್ರನಿಕಾಯದಲ್ಲಿ ತ |
ಣ್ಣೊಳದೆಡೆಯಲ್ಲಿ ಕುಂಟತಳದಲ್ಲಿ ಲತಾವಳಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಣದಂ |
ತಬಲುತೊಟ್ಟಲು ಸುತ್ತಿ ಪರಿದಾಡಿ ಪಲಂಬಿ ಪೊರಕ್ಕು ಕಂದಿಯು |
ಮ್ಮಳಿಸಿತಡೊಂದಗಲ್ಲ ಪೊಣರ್ವ ಕೈ ನಿಜಾಂಗನೆಯಂ ನಿಶಾದಿಯೊಳ್ ||
ಚಂದ್ರಕಳಂಕ

ವರವಸುವೂರ್ಣವಾದ ಶಶಿಮಂಡಲಮಂಜುಳರೌಪ್ಯಕುಂಭಮಂ |
ಪರಿಯದೆ ಪತ್ತಿ ಕಾದ್ ಕರಿವಾವು ನಭೋಂಬುಧಿಜಾತಶೀತಭಾ |
ಸುರಕರವುಂಡರೀಕಕೆಟ್ಟಿಗರ್ಪಳಿ ಸೋಮಸುರೇಭಗಂಡೊೊಳ್ |
ಸುರಿವ ಮದಾಂಬುಧಾರೆಯೆನೆ ಕಣ್ಣೊಳಿಸಿದುದು ಚಂದ್ರಲಾಂಛನಂ ||
ಪ್ರಾತಃಕಾಲ

ಮಿಸುನಿಯ ಕರಡಗೆಯೊಳ್ ಬಿಂ | ಬಿಸುತಿರ್ಪ ಮರೇಂದ್ರನೀಲಸರಮಂ ಭರದಿಂ |
ಬಿಸಜಿನಿ ಪತಿಗೀವಂತೆವೊ | ಲೆಸೆಗುಂ ವಿಕಚಾಬ್ಬ ದಿಂದೆ ನೆಗೆವಳಿವಿಸರಂ ||
ಸೂಳೆಗೇರಿ

ನೋಟದ ಪೇಟೆಯುತ್ಸವದ ಬೀಡು ಬೆಡಂಗಿನ ತಾಣಮಾವಗಂ |
ಬೇಟದ ಮಂದಿರಂ ಗಮಕದಂಗಣವೆ ಇಳ್ಳಿನ ಸಜ್ಜೆ ವಶ್ಯಮಂ ||
ಪಾಟಿಸ ಶಾಲೆ ಮೆಲ್ಲ ಗೆಯ ಚಾವಡಿ ಲೌಳಿಯ ಗೊತ್ತು ಮೋಪದು |
ಬಾರಟದ ಬೀದಿ ತಾನೆನೆ ವಿರಾಜಿಸಿತಾಗಣಿಕಾಂಗನಾಲಯಂ ||

ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಯನ ಕೀರ್ತಿ

ಪರಿಪಂಥಿಕ್ಕಿ ತಿರಾಡ್ಯಶೋರುಚಿರಕರ್ಪೂರಂಗಳಂ ತಂದಿಕಾ |
ವರವಂದ್ಯಂ ಚಿಕ್ಕದೇವಫೂಪತಿಗೆ ತತ್ತೀರ್ತಿಜ್ವಲತ್ಪಾಂತೆ ವಿ ||
ಸ್ಫುರಿಸಲ್ ಹೊತ್ತಿಸಿ ತಪ್ಪ್ರತಾಪಶಿಖಿಯೊಳ್ ನೀರಾಂಜನಪ್ರಾಯಮಾ |
ಗಿರೆಯುಡೊೊಗಿಸಿ ಮಂಗಳಾರತಿಯನೆತ್ತುತ್ತಿದರ್ಪಳ್ ಸಂಕತಂ ||

ಶಾರ್ಙ್ಗ

ಚಾಪಂ ಶಮಿತಾಂವ್ರಜ | ಕೋಪಂ ವಿಸ್ಠಾರ್ಯಮಾಣಮೈಕುಂಠಮಹಾ |
ಟೋಪೆಂ ಸಂಹೃತನತಜನ | ತಾಪಂ ಶಾರ್ಙ್ಗಾಭ್ಯುಮೈಮಗೆ ಕುಡುಗತಿಮುದಮು. ||

೨ ಪಶ್ಚಿಮರಂಗಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ

ಇದೂ ಚಂಪೂರೂಪವಾಗಿದೆ; ಅಶ್ವಾಸ 5. ಇದರಲ್ಲಿ ಶಿವನು ನಾರದನಿಗೆ ಹೇಳಿದ ಗೌತಮಕ್ಷೇತ್ರದ ಅಥವಾ ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣದ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯವು ಹೇಳಿದೆ. ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಪಶ್ಚಿಮರಂಗಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಪಶ್ಚಿಮರಂಗನಾಯಕಿ, ಭಾಷ್ಯಕಾರ, ಶುಕ ಇವರುಗಳನ್ನು ಹೊಗಳಿದ್ದಾನೆ. ಅಶ್ವಾಸಗಳ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಗದ್ಯವಿದೆ—

ಇದು.....ಶ್ರೀವೀರಚಿಕ್ಕದೇವಮಹಾರಾಜಕೃಪಾರಸಾಶ್ರಯ ಸಚಿವಾಗ್ರಣಿ ಚಿಕುಪಾಧ್ಯಾಯನಿರೂಪಣಾದಿಂ ಕವಿತಿಮ್ಮಪ್ರಣೀತಮಾದ ಕರ್ಣಾಟ ಕಭಾಷಾಲಸಿತ ಪಶ್ಚಿಮರಂಗಮಾಹಾತ್ಮ್ಯದೊಳೆ.

ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—
ಸಮುದ್ರ

ತೆರೆವೊಯ್ಲಿಂದೊಡೆಯುತ್ತು ಮಿರ್ಪ್ಪ ಘನಶುಕ್ತಿವ್ರಾತದಿಂದೇಬ್ಬಿ ಭಾ |
ಸುರಮುಕ್ತಾನಿಜಯಂ ಸುಮಾಂಜಲಿ ತರ್ದಿಯಧ್ಯಾನಮೇ ಮಂಜುವಾ |
ಧ್ಯರವಂ ವೀಚಿಯೆ ನೀಳ್ ನಲ್ಲೆರ ಮಹಾವಾಳಭಂ ಲಸದ್ದೀಪಮಾ |
ಗಿರೆ ವಾರಾಶಿ ತರಂಗೀಣೇನಟಿಯ ರಂಗಸ್ಥಾನದಂತೊಪ್ಪುಗುಂ ||

ಚಾಮುಂಡಿಯೆಬೆಟ್ಟ.

ಪಿರಿದುಂ ಖಗಸ್ವನಂ ಮೇ | ಘರವಂ ನವಧಾತು ಮಿಂಜು ನಿರುಳ್ಕರಜಲಶೀ |
ಕರತತಿ ಮುಷಿಯೆನೆ ಕಾರಂ | ತಿರೆ ಮಿಗೆ ಚಾಮುಂಡಿಯಿರ್ಪ ಗಿರ ಕೇಳ್ಗೊಳಕುಂ ||

ರಂಗನಾಥಸ್ತುತಿ

ಸುರಮಾನವತಿರೈಕ್ ಸಾ | ವರಾತ್ಮಕಮೆನಿಪ್ಪ ಎಶ್ವಮೆಲ್ಲಂ ನಿನಗಿಂ |
ದಿರೆಯಾಣ್ಣ ಶರೀರಂ ನೀಂ | ಶರಣಿಯೆನಿಸಿಪೆ ಮತ್ತಮದುಕಾರಣದಿ ||

ಭಾಷ್ಯಕಾರ

ಅರವಡ್ವರ್ಗಮನೊತ್ತಿ ನೂಂಕಿ ತಗುಳ್ತಾಶಾಬಂಧಮಂ ದುಗುಣೋ |
ತ್ಯರಮಂ ಭಂಗಿಸಿ ಕಿಲ್ವಿಷಪ್ರತಿಯಂ ಷೋಡಾಡಿಯಾತ್ಮಾಂಘ್ರಮಂ ||
ಕರುಹೋಪಾಸನತತ್ಪರಗ್ಗೆ ನಿಜಭಕ್ತಿ ಜ್ಞಾನವೈರಾಗ್ಯಮಂ |
ಪಿರಿದುಂ ಬೋಧಿಪ ಭಾಷ್ಯಕಾರರಡಿಗಾಂ ಸಾಷ್ಟಾಂಗದಿಂ ವಂದಿಸೆಂ ||

3 ವೆಂಕಟಗಿರಿ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ.

ಇದೂ ಚಂಪೂರೂಪವಾಗಿದೆ; ಅಶ್ವಾಸ 10, ಕಂದ 190, ವ್ಯತ 285, ವಚನ 31, ಬಟ್ಟು 502. ಇದರಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡಪುರಾಣದೊಳಗೆ

ಭೃಗುನಾರದಸಂವಾದರೂಪವಾಗಿ ಕಥಿತವಾದವೆಂಕಟಗಿರಿಯ ಅಥವಾ ತಿರು
ವತಿಯ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯವು ಹೇಳಿದೆ. ಈ ಕಾವ್ಯದ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯನ್ನು
ಕವಿ ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ.—

ಸರಸಿಜದಂತೆ ಸಾರಗುಣಮರ್ಣವದಂತೆ ರಸಾದ್ರವಮರ್ಕನಂ |

ತಿರೆ ಘನಮೂರ್ಗಶೋಭಿ ಲಲನಾಬನದಂತಿರೆ ಭಾವಚಾತಿಬಂ ||

ಧರಮಮರಾಗದಂತೆ ವಿಬುಧಾವಳಿಮಂಡಿತಮಬ್ಬಬಿಂಬವಂ |

ತಿರೆ ಸುಕರಪ್ರಸಿದ್ಧವೆನಿಸಿಕುಂ ಕೃತಿಯಿಂತಿದು ನೋಡೆ ಮತ್ಕೃತಂ ||

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ವೆಂಕಟೇಶಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಲಕ್ಷ್ಮಿ, ಸರೋಭೂತಮಹದ್ಭಕ್ತಿಸಾರಶತಕೋಪಮಧುರಕವಿಕಾಲಶೇಖರಭಟ್ಟನಾ
ಥಗೋದಾಭಕ್ತಾಂಘ್ರಿರೇಣುಮುನಿವಾಹನಪರಕಾಲರಂಬ 12 ಅಳವರು
ಗಳು,ರಾವಾನುಜ, ಸರಸ್ವತಿ ಇವರುಗಳನ್ನು ಹೊಗಳಿದ್ದಾನೆ. ಆತ್ಮಾಸಗಳ
ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಈ ಗದ್ಯವಿದೆ—

ಇದು..... ಮಹಿಷವುರವರಹುನಿಷ್ಟರಾಧ್ಯಕ್ಷ ಶ್ರೀ
ಮದ್ವೀರಚಿಕ್ಕದೇವಮಹಾರಾಯಸ್ಪ್ರಸಾದ್ಯೈಕಾಶ್ರಯ ಚತುರನುತಿವಚಿಸಕುಲಲತಾಮ
ಶ್ರೀಚಿಕ್ಕಪಾಧ್ಯಾಯನಿರೂಪಣದಿಂ ಕವಿತಿಮ್ಮಪ್ರಣೀತಮಸ್ತು ವೆಂಕಟಾಚಲಮಾಹಾ
ತ್ಮ್ಯದೀರ್ಘ.

ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ--
ವಸಂತ

ತಳಿವೇಳವಾವು ಸಣ್ಣನನೆಯೇಱುವ ಪಾಟಿಳಿ ಕುಟ್ಟಿಳಾಳಿಯಂ |

ತಳಿವದಿಮುತ್ತು ಪಲ್ಲವಿಪಶೋಕೆ ಸುಮಂಗಳನಾಂಸ ಜಂಸಕಾ ||

ವಳಿ ಮೊನೆಮೊಗ್ಗಿಯಂ ಧರಿಸ ಮಲ್ಲಗೆ ಕೂಗುವ ಕೋಕಿಲವ್ರಜಂ |

ಕಳರವದಿಂಪನಾಳ್ವ ಗಿಳಿಯೊಪ್ಪಿದುದಾಮಧುಮಾಸದೇಱ್ಗೆಯೊಳ್ ||

ಅಶೋಕ

ಅಸುಗೆ ತಳಿಪುಳಿ ವಿರಹಿ| ಪ್ರಸರಾಸುಗೆ ಮುಳಿಗುಮೆಂದು ಮುಳಿದೊಡೆಯೆ ಸತೀ|

ವಿಸರದೆಡೆದಂಘ್ರಿಯಾನಕ | ರಸಮಮದಗಂಟಿದವೊಲೆನೆಗುಮದೊಳದಳಿಗಳೆ||

ಅಂಜನಾದೇವಿ

ತಳಿರಡಿ ಬಾಟಿಯಂ ಜಱಿನ ನುಣ್ಣೊಡೆ ತೆಳ್ಳಸಿಱಿಂವುನೆತ್ತ ವೊಂ |

ಜೆಳೆನಡು ನಿಮ್ಮನಾಭಿ ನಳಿತೋಳ್ ಕಳಶಸ್ತನಮಂಬುಜಾತಕೋ ||
 ಮಳತರಪಾನೆ ಕಂಬುಗಳಮಿಂದುಮುಖಂ ಸುಲಿವಲ್ ಪ್ರವಾಳಮಂ |
 ಜುಳಲಸಿತಾಧರಂ ಚಪುಲೋಡನವೊಪ್ಪಿರೆ ಕಣ್ಣೆ ತೋಱುದಳ ||

ಹನುಮತ್ಕೃತಸೂರ್ಯಬಿಂಬಗ್ರಹಣ

ಕೆಂಬೊಗರಾಂತ ಪಣ್ಣೆದು ದಲೆಂಬ ಮಹಾಮತಿ ಪುಟ್ಟಿ ಮೆತ್ತಿನೆಂ |
 ದಂಬುಜಬಂಧಾವಂ ಪಿಡಿಯಲುವೃತೆ ವೆಂಕಟಶೈಲದಗ್ರದಿಂ ||
 ಸುಂಬುದೆಟ್ಟು ಲಂಘಿಸಿ ಮಹೋದಯಸವತಕೆಯ್ತಿದ್ದ ಹಸ್ತದಿಂ |
 ದಂ ಬರುವೇಗವಲ್ಲಿ ಕಡುಕೆಯ್ತಿದಬಿಂಬಮನುಣ್ಣೆ ಸೋಂಕಿದಂ ||

ರಾಜನೃಪನ ಕೀರ್ತಿ

ಕ್ಷೀರಾಂಭೋನಿಧಿಯಾಯ್ತು ವಿಷ್ಣುಗಭವಂಗಾರಾಸ್ಯಭೂಮಿಾಧ್ರಮಾ |
 ಯ್ತಾರಾಜೀವಭನಂಗೆ ಹಂಸಮೆನಿಸಿತ್ತಿಂದ್ರಂಗೆ ತಾನೊಳ್ಳಿನಿಂ ||
 ಸಾರ್ಥ್ಯರಾಪತಮರ್ಥಿ ಭೃಂಗಕುರುಮುಲ್ಲಿದಾನುದುತಾಯ್ತು ಸ |
 ವಾರಾತಿಪ್ರಭುಚಕ್ರಕಾಯ್ತು ತಿಳಿಜೊನ್ನಂ ತದ್ಯಶಂ ಸೃಷ್ಟಿಯೋಳ್ ||

ದುರ್ಜನ

ಪಿರಿದುಂ ಪರಾತ್ಮಗುಣನುತಿ | ವಿರಹಿನೀಕ್ಷಿಸೆ ಪರಾತ್ಮಗುಣನುತಿಪರನೀ |
 ಧರೆಯೊಳ್ ಸಹೃದಯಜನದಂ | ತಿರೆ ದುರ್ಜನವಿತತಿಯೆಸೆಗುಮಚ್ಚರಯತ್ತೀ ||

ವಾಲ್ಮೀಕಿಕಾರ್ಯವ. 1678.

ಈತನು ಶ್ರೀರಂಗವಾಹಾತ್ಮ್ಯವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕವಿ; ಮೈಸೂರು ರಾಜನಾದ ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಜನ (1672-1704) ಆಶ್ರಿತನು. ದೊರೆಯ ಆಜ್ಞಾನುಸಾರವಾಗಿ ಅವನ ಮಂತ್ರಿಯಾದ ಚಿಕ್ಕಮ್ಮವಾಧ್ಯಾಯನು ಪ್ರೇರಿಸಲು ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಶಕ 1600 ನೆಯ ಪಿಂಗಳ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ — ಎಂದರೆ 1678 ರಲ್ಲಿ ಬರೆದಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಶ್ರೀರಂಗವಾಹಾತ್ಮ್ಯ.

ಇದು ಚಂಪೂರೂಪವಾಗಿದೆ; ಆಶ್ವಾಸ 12. ಇದರಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡ

ಪುರಾಣದೊಳಗೆ ಶಿವನಾರದಸಂವಾದರೂಪವಾಗಿ ಹೇಳಿರುವ ಶ್ರೀರಂಗ
ಕ್ಷೇತ್ರದ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯವು ವರ್ಣಿತವಾಗಿದೆ. ಮೊದಲೆರಡಾತ್ಮ್ಯಗಳಲ್ಲಿ
ಕರ್ನಾಟದೇಶದ ವರ್ಣನೆಯೂ ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಜವಂಶಾವಳಿಯೂ ಇವೆ.

3 ನೆಯ ಅತ್ಯಾಸದಿಂದ ಕಥೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದ ಉತ್ಕೃ
ಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಕವಿ ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ.—

ಚತುರರ ನಾಲಗೆಗಿಂಪಂ | ಮತಿವಂತರ ಬಗೆಗೆ ಪೊಡ್ಡಪೊಸವೇಟಮನೀ |

ಕೃತಿ ಮಾಲ್ಕುಮೆನ್ನ ದೊಡದೇ | ನತಿಶಯಮಾಕವಿಗೆ ಕವಿತೆಗಾಕಲ್ಪನೆಗಂ ||

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ವಿಷ್ಣುಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಲಕ್ಷ್ಮಿ, ಬ್ರಹ್ಮ,
ಸರಸ್ವತಿ, ಅನಂತ, ಗರುಡ, ವಿಷ್ವಕ್ಸೇನ, ರಾಮಾನುಜ, 12 ಆಳವರುಗಳು
ಇವರುಗಳನ್ನು ಕ್ರಮವಾಗಿ ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಅತ್ಯಾಸಗಳ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಈ
ಗದ್ಯವಿದೆ—

ಇದು ಸಮಸ್ತ ಸತ್ಯದಯತ್ಯದಯಾಹ್ಲಾದಕಾರಿ ಶ್ರೀಮದ್ರಂಗನಾಥಚರಣಾವಿಂ
ದನಿಷ್ಯಂದಬಂಧುರಮಕರಂದಪಾನಾಸಕ್ತಮಿಳಿಂದಕಲ್ಪಸಂಕಲ್ಪ ಶ್ರೀಮದ್ರಾಜಾಧಿರಾಜ
ರಾಜಪರಮೇಶ್ವರಾಪ್ರತಿಮಾಪ್ರಾಧಸ್ತತಾಪ ಶ್ರೀಚಿಕ್ಕದೇವರಾಜಕೃಪಾಕಟಾಕ್ಷನಿರೀಕ್ಷ
ಣಾವೋದಿತ ತದೀಯಕಾರ್ಯಧುರಂಧರಚಿಕುಸಾಧ್ಯಯಮಂತ್ರಿಪ್ರೇರಿತ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜು
ನಕವಿಪ್ರಣೀತಶ್ರೀರಂಗಮಾಹಾತ್ಮ್ಯದೊಳೆ.

ಇವನ ಬಂಧವು ಲಲಿತವಾಗಿದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು
ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಕಳಮುಕ್ಷೇತ್ರ

ಮಡನಾಯಿಂ ಪಾಯ್ಕು ಪಾಯ್ಕುವುತೆ ಜಲಜಲನೇಚ್ಚಿರ್ಪ ನೀರಾಂಶು ಪೆಂಪಂ
ಪಡೆದೊಳ್ಳಿಂ ನೋಡೆ ನಿಜ್ಜಂ ಪೊಸಬಗೆಯೆಸಕಂಬೆತು. ಮುಂಡಾಡೆ ಬಾಯಂ ||
ಬಿಡುವಂತಮೇಲೆ ದುಂದಾಂತೊಗುವಮದಿನ ಜೊಲ್ಲೆಂದೆನರ್ ಮೆಲ್ಲಿತಾಗಿಂ |
ಪಿಡಿದೊಂದೇಪಾಂಗಿನಿದುಣ್ಣಿದ ತೆನೆ ಕಳಮುಕ್ಷೇತ್ರದೊಳೆ ರಂಜಿಸಿಕುಂ ||

ಸೂರ್ಯಾಸ್ತ

ಗಗನಮದಾಂಧದಂತಿ ಸುರದೀರ್ಘಕೆಯಿಂದೊಗೆದಂಬುಜಾತಮಂ|

ತೆಗೆದು ಕರಾಬ್ಬದಿಂ ನೆಗಪಿ ಕೇಸರಮೆಣ್ಣೆನೆಗುವಿ ಪರ್ವಳೊ ||

ಯ್ಯಗೆ ಕಡುಪಿಂದೆ ಪಿಂತಣಿಡೆಗಿಟ್ಟೊಡೆ ತೊಟ್ಟನೆ ಬೀಲ್ವವೋಲೆ ಕರಂ |
ನೆಗಟ್ಟ ಪರಾಂಬುರಾಶಿಗಿಲೆದಂ ರನಿ ಸಾರವಿಹೀನರಶ್ಮಿಯಿಂ ||

ಕರತ್ಯಾಲ

ಬೆಳಗಿ ಮನೋಹರಂಗೆೊಳಲೊಡರ್ಚಿದ ಕನ್ನಡಿಯಂತೆ ದಿಬ್ಬುಲಂ |
ಕಳಕಳಿಸಲೆ ಪಜ್ಜಳಿಸುವಿಂಗಡಲಂತೆ ಪಳಚ್ಚನಾಗಸಂ ||
ವೊಳಿಯೆ ಮರಲ್ಲ ಸಂದ ನೊರೆಯಂತೆ ಬೆಳತುಳ ಬಳಾಹಕವ್ರಜಂ |
ಸುಲಿಸುಲಿದುಣ್ಣೆ ಪೊಣ್ಣೆ ಶರದಾಗಮವೊಯ್ಯನೆ ತೀವಿತೊಳ್ಳಿನಿಂ ||

ಚಂದ್ರಿಕೆ

ಇಂಗಡಲಾಲವಾಲಮಮೃತಂ ತನೆ ಬಿತ್ತಿದ ಬೀಜಮಾಗಸಂ |
ಸಂಗಡಿಸುಬಿ ಪರ್ಬಿದ ಲತಾತತಿ ತಾರಗೆಗಳ್ ಸುಮಂಗಳು ||
ತ್ತುಂಗವ್ಯುಗಾಂಕನೊವ್ಪುವ ಫಲಂ ನಲವಿಂ ನಿಡುಗಾಡಿವೆತ್ತ ಬೆ |
ಳ್ಳಿಂಗಳೊಸದ್ದು ಸೂಸಿ ಸುರಿವಾತತಸಾರಮೆನಲೈ ರಂಜೆಕುಂ "

ಮಂದವನಾರುತ

ತರುಣಿಯರಂಗಡೊಳ್ ವುದಿದ ತಂಪಿನ ಗಂಧದೊಳಿಂವುನೆತ್ತು ಸಂ |
ಚರಿಸಿ ತಳಿರ್ತ ಪೊಚ್ಚ ಪೊಸತಾದೆಳವಳ್ಳಿಯ ದಿವ್ಯವೃಷ್ವದೋ ||
ವರಿಗಳೊಳಾರಿ ನಿಂತೆ ಸವಿಯುಣ್ಣುವ ಮಾವಿನ ಗುಬ್ಬುಗೊಂಬಿನೊಳ್ |
ಪಿರಿದು ನುಸುಳ್ಳು ಮೆಲ್ಲನೆ ಸವಿಾರಣನೆಯ್ದುದುದಾವನಾಂತಮಂ ||

ಕವಿಗಳು

ಕುಟಲಾಕುಟಲಕ್ರಿಯೆಯಂ | ಘಟಿಯಿಪರಶುಭಾತಿಶುಭಮನಹಿತಹಿತಗ್ಗಂ |
ಸಟಿಟಮೆನಲೈ ಧರೆಯೊಳ್ | ಘಟನಾಘಟನಾತಿಶಕ್ತರಲ್ಲವೆ ಕವಿಗಳ್ ||

ಬಸವಲಿಂಗಕವಿ 1679

ಈತನು ಕೊಟ್ಟರುಬಸವೇಶ್ವರಪುರಾಣವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು
ವಿಶ್ವಕವಿ. ಇವನ ತಾತನು ಕರಣಿಕಾಗ್ರಣಿಭೀಮರಸವಂಶೋದ್ಭವನಾ
ದ ಬಸವಣದಂಡನಾಥ, ತಂದೆ ಗುರುನಾಮಧೇಯ, ದೊಡ್ಡವ್ವ ಕವಿಕಲ್ಲ
ವಾಂಕ, ಗುರು ಶಿವಗಂಗೆಯ ಮೇಲಣಗವಿಯ ಸಿಂಹಾಸನಾಧಿಪತಿ ಮಲೆ

ಯಶಾಂತೇಶ್ವರ. ಈ ಶಾಂತೇಶ್ವರನ ಮತ್ತು ಪಡಹರದೇವನ ಅನುಗ್ರಹ ದಿಂದ ತನ್ನ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದಂತೆ ಹೇಳುವುದರಿಂದ ಕವಿ ಪಡಹರದೇವನ ಸಮಕಾಲದವನು ಎಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ತನ್ನ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಶಕ 1600 ನೆಯ ಕಾಲಯುಕ್ತವರ್ಷದಲ್ಲಿ-ಎಂದರೆ 1679ರಲ್ಲಿ ಬರೆದಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

ಪೂರ್ವಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಬಾಣ, ಕಾಳಿದಾಸ, ವಾಲ್ಮೀಕಿ ಸೋಮ, ಭೀಮ, ಹರೀಶ, ಪಂಡಿತೇಂದ್ರ, ತೋಂಟದಸಿದ್ದಲಿಂಗ, ಸಿದ್ದನಂಜೇಶ ಪಡಹರದೇವ ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಕೊಟ್ಟೂರು ಬಸವೇಶ್ವರಪುರಾಣ

ಇದು ವಾರ್ಧಕಪಟ್ಟದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಸಂಧಿ 19. ಇದರಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟೂರು ಬಸವೇಶ್ವರ ಎಂಬ ಶಿವಭಕ್ತನ ಚರಿತೆ ಹೇಳಿದೆ.

ಕಥಾಸಾರ--ಇವನು ಶಿವನ ಆಜ್ಞೆಯಿಂದ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಅವತರಿಸಿ ಸದ್ಗುರು ಕರೂಣಮಂ ಪಡೆದು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಮೃಡನ ಮಹಿಮೆಯನರಿಸಿ ಲಿಂಗತ್ರಯಾರಾಧನಾರ್ಥಂ ಶಿಖಾಪುರದಲ್ಲಿ ನೆಲಸಿ ಅಗಣಿತಮಹಿಮೆಗಳ ನೆರೆದು ಅಕುಬರಂಗೆ ನಿಜಮಂ ತೋರಿಸಿ ಮೋಳಿಗಯ್ಯ ವೆಣದಲಾದವರನ್ನು ಶಿವಲೋಕಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿ ಕೋಲಶಾಂತೇಶಂಗೆ ತಾನು ನೆಲಸಿದ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಮಹಿಮೆಯನೆೊರೆದು ಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ನಿಜಸಮಾಧಿಯ ನಾಂತನು.

ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಇದೇ ಕಥೆಯನ್ನು ಬಸವಲಿಂಗ, ಸಿದ್ದನಂಜೇಶ, ಗರುಣಿಯಮಹೇಶ, ಬಸವರಾಜ ಇವರುಗಳು ವರ್ಣಕವಾಗಿ ಬರೆದಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿ ಕವಿ ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಶಿವಸ್ತುತಿಯಿದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ವಾರ್ವತಿ, ಗಣಪತಿ, ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯ, ನಂದಿ, ಭೃಂಗಿ, ವೀರಭದ್ರ, ಅಲ್ಲಮ, ಬಸವ, ಚೆನ್ನಬಸವ, ಮಡಿವಳವಾಚ, ನೀಲಾಂಬೆ, ಗಂಗಾಂಬೆ ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ:

ತೋಂಟದಸಿದ್ದಲಿಂಗನ ಸ್ತುತಿ.

ಶರಣಜನಪರಿಭವಲತಾಳಿಯಂ ಕಿಟ್ಟು ದು |

ಸ್ವರಕುಜನಕುಜವಿತಾನಂಗಳಂ ತಣ್ಣಿದು ದು |

ಸ್ತರದುರಾಶಾವಾರಿಭರಿತಕಾಸಾರಮಂ ಕೆಡಿಸಿಯನ್ಯತಫಲಂಗಳಂ ||
 ಕರಮೆ ನಾಶಂಗಳೈದು ವಿಷಯಕುಸುಮಂಗಳಂ |
 ಕುರಿಸದಂತೆಸಗಿ ತೋಂಟದ ರಾಯ ನೆನಿಸಿದ |
 ಜ್ವರಿಯ ಚರಿತಂ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗೇಶನೆಮಗೀಗೆ ಸುರುಚಿರೇಷ್ವಾರ್ಥಫಲಮಂ ||

ವಸಂತ

ಕೋಗಿಲೆಗಳನುರಾಗದಿಕ್ಕೆ ನುಡಿವಕ್ಕಿಗಳ |
 ಭೋಗದಾಲಯಮಳಿವಿತಾನಂಗಳತುಳಸುಖ |
 ಸಾಗರಂ ರಾಯಂಚೆಗಳ ಸಮಂಚಿತಪೌಖ್ಯಶಾಲೆ ಇಂದಿರನ ಜೆಲ್ವು ||
 ಪೂಗಣೆಯನುರುಜಯಶ್ರೀವಿಲಾಸಂ ವಿರಹಿ |
 ಪೂಗದ ಮನೋಗದಂ ತಂಬೆಲರ ಸೈವು ಜೈ |
 ತ್ರಾಗಮಂ ವಃದನನುದ್ಯೋಗಮಂ ಪದೆದುರ್ವಿ ಸುತ್ತಗುರ್ವಿಂ ಬಂದುದು ||

ಸೂರ್ಯಾಸ್ತ

ಇನನಪಜಯಂಬಡೆದನಿರಾಜನೇಲ್ಕಿಯಿಂ |
 ಮನೆವಾಲ್ತೈಗೈವುದನುಚಿತಮೆಂದು ನೊಂದು ಕಮ |
 ಲಿನಿ ತುಂಬಿಯೆಂಬವಿಷದುರುಳಿಯಂ ನೊಣೆದು ಪರವಶದೆ ಕಣ್ಣು ಚ್ಚಿದಳಿನೆ ||
 ವನಜಂಗಳಳವೆರಸಿ ಮುಗಿದುವರಸನ ಬರವಿ |
 ಗನುನಯದೆ ಕಳೆಯೇಣಿ ನಲಿವಂತೆ ಕುಮುದಂಗ |
 ಳನುರಾಗಮಾಂತು ವಿಕಸಿತಮಾಗಿ ಕಾಂತಿವೆತ್ತಿದುರ್ವಾಕಾಲದಲ್ಲಿ ||

ಸ್ತ್ರೀವರ್ಣನೆ

ಚೆಂದುಟಿಯ ಚೆಂಬೊನ್ನ ಬೊಂಬೆ ವಿಸಟೆಂಬರಿವ |
 ಕಂದರ್ಪನಲಗು ಕಂತುವಿನ ಕೈಪಿಡಿ ಚವ್ವ |
 ನಂದಳೆದ ಸಿಂಗರದ ಸಿರಿ ಸೊಬಗಿನಾಗರಂ ಭೋಗಿಗಳ ಭಾಗಧೇಯಂ ||
 ಸಂದಣಿಪ ಸಂತಸದ ಬೀಡು ಬಿನದದ ನಾಡು |
 ಕುಂದಿಲ್ಲದೈಸಿರಿಯ ಗೊತ್ತುವೋಹದ ಬಿತ್ತು |
 ವೆಂದೆನಿಸಿ ಪೆಂಪುವೆತ್ತಿದರ್ಗಳಾನಾರಿ ಕೋವಿದಚನಮನೋವಿಹಾರಿ ||

ಸಿಂಗರಾರ್ಯ. ಸು. 1680

ಈತನು ಮಿತ್ರವಿಂದಾಗೋವಿಂದವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿರುವ

ರಂಜಿಪುರು ರಸಿಕರಂ ಕಾ | ವ್ಯಂ ಜಾಣಿಂದಾರ ರಾಘವಾಭ್ಯುದಯಾಃ |

ಕಂಜಾಕ್ಷನ ಸಂಕೀರ್ತಿಸು | ತುಂ ಜಗಮಂ ಪಡೆವ ಗೀತರಂಗೇಶ್ವರಮುಂ ||

ಎಂಬ ಪದ್ಯದಿಂದ ರಾಘವಾಭ್ಯುದಯ, ಗೀತರಂಗೇಶ್ವರ ಎಂಬ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನೂ ಬರೆದಿರುವಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಇವು ನಮಗೆ ದೊರೆತಿಲ್ಲ.

ಇವನ ಶ್ರೀವೈಷ್ಣವಕವಿ; ಕೌಶಿಕ ಗೋತ್ರದವನು; ಸೌಮ್ಯನೃಸಿಂಹಸೂರಿಯ ಅಥವಾ ಅಳಸಿಂಗರಾರ್ಯನ ಮಗನು; ತಿರುಮಲಾರ್ಯನ¹ ತಮ್ಮನು. ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಜನ (1672-1704) “ಕಡುನೇಹಕ್ಕೆ ನೆಲೆವನೆಯುಮು ಶೇಷಕಲಾನಿಧಿಯುಮೆನಿಸಿ ನೆಗಟ್ಟು ತಿರುಮಲಾರ್ಯನ (ತನ್ನ ಅಣ್ಣನ) ಕೃಪೆಯಿಂ ಪಲವುಂ ಬಿಜ್ಜೆಗಳಿಂ ನೆರವಣಿಗೆಗೊಂಡು ಜಸಮಂ” ಪಡೆದಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಜನಲ್ಲಿ ಈತನೂ ಅಸ್ಥಾನಪಂಡಿತನಾಗಿದ್ದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1680 ಆಗಬಹುದು.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಮಿತ್ರವಿಂದಾಗೋವಿಂದ.

ಇದು ನಾಟಕವು; 4 ಅಂಕಗಳಾಗಿ ಭಾಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಈಗ ದೊರೆತಿರುವುದು ಇದೊಂದೇ ನಾಟಕವು. ಇದು ರತ್ನಾವಳಿಯೆಂಬ ಸಂಸ್ಕೃತನಾಟಕೆಯ ಭಾಷಾಂತರವು. ಕವಿ ಮಾತೃಕೆಯಲ್ಲಿ ನಾಯಕನಾಗಿರುವ ರಾಜನಿಗೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ನಾಯಕನನ್ನಾಗಿಮಾಡಿ ಮಿಕ್ಕ ಪಾತ್ರಗಳಿಗೂ ಉಚಿತವಾದ ನಾವಾಂತರಗಳನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಮಾತೃಕೆಗೂ ಇದಕ್ಕೂ ಒಂದೆರಡು ಕಡೆ ಮಾತ್ರ ಸ್ವಲ್ಪ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಕವಿ ಈ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ:—

ಕಳೆಯಿಂದಂ ಪೊಳೆವಜ್ಜೆ ಬಣ್ಣದೊದನಿಂ ಸದ್ವೃತ್ತಸಂಪತ್ತಿಯಿಂ |

ಬೆಳಗಿಂದಂದೆ ನುಣ್ಣಿನಿಂದೆದೇಗೆವರ್ಪುದ್ಯದ್ಗುಣಶ್ಲೇಷದಿಂ ||

ಲಳಿತಾಲಂಕ್ರಿಯೆಗಾಡ್ಯಮಾಗಿ ಸೊಗಸಿಂ ಕಂಠಕ್ಕೆ ಕರ್ಣಕ್ಕೆ ಸ್ತು |
 ತಳವಟ್ಟಿಪುರ್ವು ಸಿಂಗರಾರ್ಯರುಸಿದೀ ತ್ರೀಸೂಕ್ತಿಮುಕ್ತಾಳಿಗಳ ||
 ಅಂದಂಬೆತ್ತ ಪದಕ್ರಮಂಗಳನನೇಕಾಲಂಕ್ರಿಯಾಭಿಖ್ಯೆಯಿಂ |
 ಚಂದಂ ಮುಂಬರಿವೊಂದುಭಾವತತಿಯಿಂ ಚಂಚದ್ರಸಸ್ಯೂರ್ತಿಯಿಂ ||
 ಒಂದೇರೀತಿಯೊಳೊಂದಿ ಬರ್ಪ ದಸಿಯಿಂದಾಹ್ಲಾದಮಂ ಮಾಲ್ಪುಮಾ |
 ನಂದಂ ಕೈಮಿಗೆ ಸಿಂಗರಾರ್ಯರೊಂದೀಕಾಣಾರ್ಣಟಕಂ ನಾಟಕಂ ||

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಗೋವಿಂದನ ಸ್ತುತಿರೂಪವಾದ ನಾಂದಿ ಇದೆ.
 ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ—

ತೆಂಗಾಳ

ಗೀದೇರನ ಬಗೆವಂದೊ | ಳ್ಲೆಳೆಯಂ ತೆಂಗಾಳಿ ಮಾಮರಗಳೊಳ್ಳು ಗುಳಂ |
 ಬೆಳೆಯಿಸುತಂಗನೆಯರ ಮನ | ದೊಳೆ ಮಾನಮನುಡುಗಿಸುತ್ತೆ ಬೀಸುಗುಮುಳವಿಂ ||

ಮನಸ್ಸನ್ನ ಕುರಿತು ಸಾರಸ್ವತಿಯ ಉಕ್ತಿ

ಒಡನೊಗೆದು ನಲಿದು ಬಳಿಯಿಸಿ | ಯೊಡನಾಡಿದೀನ್ನನುಟೆದು ನೀನೊರ್ಮೆಯೆ ಕ |
 ಣ್ಣಡಸಿವ ಜನಮಂ ಬಟೆಸಂ | ದೊಡನೀಪರಿ ಪೋಪೆ ನಿನಗೆ ನಾಣೆಲ್ಲಕಟಾ ||

ಚಿತ್ರಪಟಮಂನೋಡಿ ವಾಸುದೇವನುಕ್ತಿ

ಕಮಲಾಕೃತಿಯಂ ಲೀಲಾ | ಕ್ರಮದಿಂ ಕೀರ್ತ್ತಿಯು ಪಕ್ಷಪಾತಮನೆನ್ನೊಳ್ |
 ಸಮೆಯಿಸುತಿರ್ಪಳ್ ಮಾನಸ | ಕಮರ್ಕೆಯಿಂ ಪೊಕ್ಕು ರಾಜಹಂಸಿವೊಲಮಮಾ |

ಸಾರಸ್ವತಿಯಸೌಂದರ್ಯ

ಇಳಿಯೊಳ್ ಪೆಂಡಿರ ತೊಂಡಿಲೊಳ್ಳುಣಿಯನೀಚಂದ್ರಾಸ್ಯೆಯಂ ಸೃಷ್ಟಿಗೆ |
 ಯ್ದಳವಿಂ ನೋಡಿಯರಲ್ತಿ ಕಣ್ಣಳನಜಂ ತಾಂ ವಿಷ್ಮಯಂದಾಳ್ಡಿಯಂ |
 ಗುಳಿಯಂ ಮೂಗಿನಮೇಲಮರ್ಚಿ ತಲೆಯಂ ತೂಗುತ್ತೆ ಸಂತೋಷದಿಂ |
 ಭಕರೇ ಪೂತು ಮರುಣರೆ ಭಾಪೆನುತೆ ನಾಲತ್ಯಾಸ್ಯಂಗಳೆಂ ಬಣ್ಣೆಕುಂ ||

ವಾಸುದೇವನ ವಿರಹ

ಮುನಿಸಿಂ ಲೆಕ್ಕಕೆ ಬಾರದಂತೆ ಮದನಾ ನೀನೆಜ್ಜು ಬಾಣಂಗಳಂ |
 ಜನದೊಳ್ ಪಂಚತೆಯಂ ನೆಗಟ್ಟಿ ಮಿಗೆ ಕಾಮಂಗೆಯ್ದುಕೊಲಲಂತವ ||
 ಕೆನಿತೋ ಎನ್ನವೊಲಿರ್ಪವಂ ಗುಣಿಯೆನುತ್ತುಂ ಲೋಗರೊಲ್ಲಾಡುವೀ |
 ಯನುವಾತಂ ತಳಮೇಲೊಡರ್ಚಿದೆ ಗಡಾ ನಿನ್ನಾರ್ಪನೇವಣ್ಣೆ ಪೆಂ ||

ಹೊನ್ನಮ್ಮ. ಸು. 1680

ಈಕೆ ಹದಿಬದೆಯಧರ್ಮವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾಳೆ. ಇವಳು ಚತುರ್ಥ ವರ್ಣದವಳೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಮೈಸೂರುದೊರೆಯಾದ ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಜನ (1672-1704) ಸಂಚಿಯ ಉಳಿಗದಲ್ಲಿದ್ದಂತೆ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾಳೆ. ಈ ರಾಜನ ಪಟ್ಟಮಹಿಷಿಯಾದ ಎಳಂದೂರು ದೇವಾಜಮ್ಮಣ್ಣಿಯ ಪ್ರೀತಿಗೆ ವಾತ್ಸಲಾಗಿದ್ದಂತೆ ತಿಳಿವುದರಿಂದ ಇವಳ ಸ್ಥಳವು ಎಳಂದೂರಾಗಿದ್ದರೂ ಇರಬಹುದು. ತನ್ನ ವಿದ್ಯಾಗುರು ವೇದವಾರ್ಗಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪನಾಚಾರ್ಯ ಉಭಯವೇದಾಂತಾಚಾರ್ಯ ಅಳಸಿಂಗರಾರ್ಯನೆಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾಳೆ. ಈತನು ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಜನಲ್ಲಿ ಮಂತ್ರಿಯಾಗಿದ್ದ ತಿರುಮಲಾರ್ಯನ ತಮ್ಮನೂ ಮಿತ್ರವಿಂದಾಗೋವಿಂದನೆಂಬ ನಾಟಕದ ಕರ್ತೃವೂ ಆದ ಅಳಸಿಂಗರಾರ್ಯನೇ ಆಗಿರಬೇಕು. ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಜನು ದೇವಾಜಮ್ಮಣ್ಣಿಯೊಡನೆ "ಈ ಹೊನ್ನಿ ಸರಸಸಾಹಿತ್ಯದ ವರದೇವತೆ, ಕಾವ್ಯಾಲಂಕಾರನಾಟಕಗಳ ಪವನಿಗೆಯ ಬಲ್ಲವಳು ಎಂದು ಅಳಸಿಂಗರಾರ್ಯನು ಹೇಳಿರುವನು. ವಿದ್ಯಾಗುರು ಶಿಷ್ಯರನ್ನು ಹೊಗಳಬೇಕಾದರೆ ಅವರಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷಯೋಗ್ಯತೆ ಇರಬೇಕು. ಇವಳಿಂದ ಸರಸವಾದ ಒಂದು ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಮಾಡಿಸು" ಎಂದು ಹೇಳಲು, ರಾಣಿ ಅದೇ ವೇರಗೆ ಅಪ್ಪಣೆಮಾಡಲು ಹೊನ್ನಮ್ಮನು ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಇವಳ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1680 ಆಗಬಹುದು.

ಇವಳ ಗ್ರಂಥ

ಹದಿಬದೆಯಧರ್ಮ

ಇದು ಸಾಂಗತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಸಂಧಿ 9, ಪದ 468. ಇದರಲ್ಲಿ ಹದಿಬದೆಯ ಎಂಟರ ಪತಿವ್ರತಾಸ್ತ್ರೀಯ ಧರ್ಮವು ವಿಶದವಾಗಿ ನಿರೂಪಿಸಿದೆ. ರಾನಾಯಣ, ಮಹಾಭಾರತ, ಮನ್ವಾದಿಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರಗಳು ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಉಕ್ತವಾದ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಬರೆದಂತೆ ಹೇಳಿದೆ. ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಪಶ್ಚಿಮರಂಗಧಾಮನ ಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ರಂಗನಾಯಕಿಯನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿ ಮೈಸೂರುರಾಜರ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಸಂಕ್ಷೇಪವಾಗಿ ಹೇಳಿ ಗ್ರಂಥವು ಹುಟ್ಟುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವನ್ನು ತಿಳಿಸಿ ಕವಿ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿದ್ದಾಳೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ--

ಮಱಿ ಕಣಿವುದು ಬೆಳೆ ಪರ್ಚುವುದಿಳೆ ತಳ | ಕಿಱುದು ಪೋಗದೆ ತಡೆದಿಹುದು |
 ಪಱಿವಿಲ್ಲದ ಪತಿವ್ರತೆಯರ ನಡತೆಯು | ಬಳದೊಳೆಂಬರು ಬಲ್ಲವರು ||
 ಪಲವು ಸುಕೃತಮಿಂತು ಪರಿಣತಿವೆತ್ತುದೊ | ಕುಲದೇಚ್ಛೆ ಗುಂಪುಕೂಡಿದುದೋ |
 ಸಲೆ ಪರಿಶುದ್ಧ ಸಾಕಾರಮಾದುದೊ ಎನೆ | ಕುಲವಧು ಕುಱುಹುಗೊಂಡಿಹಳು ||
 ಉಣದುಡದೊಡಲ ದಂಡಿಸುವಾಯಸವಿಲ್ಲ | ಪಣವ ವೆಚ್ಚಿಸುವ ಪಾಡಿಲ್ಲ |
 ಗುಣವಂತೆಯರೆಸಗುವ ಪತಿಶುಶ್ರೂಷೆ | ಗೆಣೆಯಹ ತಪವಿನ್ನೊಳವೇ ||
 ಮುದಿಯೊಳು ಪೊತ್ತು ಮುದ್ದಿಸಿದೊಡೇನಡಿಗಳೆಂ | ಪ್ರೊಡವಿಗಿಟ್ಟೊ ಟಿಸಿದೊಡೇನು |
 ಒಡೆಯನಿಟ್ಟಂತಿಪ್ಪುದೊಡವೆಗುಚಿತಮೆಂದು | ನಡೆವುದು ನಶ್ಚೆಂಡಿರೊಲಿದು ||
 ಮನದೊಳು ಮನ ನೆನಹಿನೊಳು ನೆನಹು ಮತ್ತೆ | ತನು ತನುವಿನೊಳೊಡವೆರಸಿ |
 ಅನುಗೊಳೆ ಪಾಲುನೀರುಗಳಂತಿನಿಯನು | ಮಿವಿಯಳುಮೇಕವೆನಿಪುದು ||
 ತಾಯ ತಂದೆಯ ದೆಸೆ ಗಂಡನ ದೆಸೆಯೆಂ | ಬೀಯೆರಡಿರನೊಳೆಸೆವ |
 ಕಾಯಬಾಂಧವರ ಕಣ್ಣೆರಡೆಂದು ಕಾಣ್ಪುದ | ನೂಯೆಗೊಳ್ಳದೆ ಸುಖಿಸುವುದು ||
 ಬಸವಱಿಸದೆ ಪಱಿಯದೆ ಭಂಗವಡಿಸದೆ | ಹಸಗಿಡಿಸದೆ ಹದುಗಿಸದೆ |
 ಬಸಿಱೊಳು ಬಂದ ಪೆಣ್ಣುಕ್ಕಳ ಮಱುಕವ | ಸೊಸೆಯರೆಡೆಯೊಳೆಸಗುವುದು ||
 ಪೆಣ್ಣುಲ್ಲವೆ ತಮ್ಮನೆಲ್ಲ ಪಡೆದ ತಾಯಿ | ಪೆಣ್ಣುಲ್ಲವೆ ಪೊರೆದವಳು |
 ಪೆಣ್ಣು ಪೆಣ್ಣೆಂದೇತಕೆ ಬೀಟುಗಳೆವರು | ಕಣ್ಣು ಕಾಣದ ಗಾವಿಲರು ||
 ಪಣದಾಸ್ತೆನಂಟುತನದ ಪತ್ತುಗೆ ನೇಹ | ದೆಣೆಕೆಗಳೆವೆದೆಗರಗ |
 ಗುಣಜೌವನಕುಲರೂಪುಗುಂದಿದ ನಡೆ | ವೆಣಕೀಯಲಾಗದು ಪೆಣ್ಣು ||
 ನಸುನಾಣ್ಣು ವೆಳವೆಂಡಿರ ನಲವೇಱಿಸಿ | ಬಸಗೆಯ್ಯದೆ ಬಶ್ಚೆದೊಳೆ |
 ಪೊಸಪೂವ ಸರಗೈದು ಮುಡಿಮದೆ ನಲಿಗಿಸಿ | ರಸದೆಗೆವೆಸಕವೆನಿಪುದು ||

ವೇಣುಗೋಪಾಲವರಪ್ರಸಾದ. ಸು. 1680

ಈತನು ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಜವಂಶಾವಳಿಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು
 ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕವಿ. “ಹೃದಯಾಂಭೋರುಹದಲ್ಲಿಯಾಂ ನೆನೆದು ಗೋಪಾಲಾಂ
 ಭ್ರಪಂಕೇಜಮಂ ಆತನನುಜ್ಞೆಯಾಂತುಸಿರ್ವೆಂ” ಎಂಬುದರಿಂದ ಈತ;
 ಗುರು ಗೋಪಾಲನೆಂದೂ ಆತನ ಅಜ್ಜಿಯಿಂದ ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಕವಿ ರಾ

ಸಿದನೆಂದೂ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ನಂದರಾಸ' ಪ್ರಾಚ್ಯಕೋಶಾಲಯದಲ್ಲಿರುವ ಈ ಗ್ರಂಥದ ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ಕವಿಯ ಹೆಸರು ಮೇಲೆ ಹೇಳಿರುವಹಾಗೆ ಕೊಟ್ಟಿದೆ. ಮೈಸೂರಲ್ಲಿ ಅಚ್ಚಾಗುವ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಕವಿಯ ಹೆಸರಿಲ್ಲ. ಗ್ರಂಥಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ 'ಚಿಕದೇವರಾಜಂ ಆಳುತಿರ್ಪಂ' ಎಂಬುದರಿಂದ ಕವಿ ಆ ರಾಜನ ಆಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ (1672-1704) ಇದ್ದ ವನೆಂಬುದು ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಇವನು ಸುಮಾರು 1680 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದು. ಪೂರ್ವಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ವಾಲ್ಮೀಕಿ, ವ್ಯಾಸ, ಕಾಳಿದಾಸ, ಬಾಣ ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ಮರಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಯಾದವಗಿರಮಾಹಾತ್ಮ್ಯವೇ ಮೊದಲಾದ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ ತಿಮ್ಮ ಕವಿಯು "ಗೋಪಾಲವಾದವನೇಜಾತಭೃಂಗಂ" ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿರುವುದರಿಂದಲೂ ಈ ಗ್ರಂಥದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳು ಯಾದವಗಿರಮಾಹಾತ್ಮ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ ದೊರೆ ವುದರಿಂದಲೂ ಅವನೇ ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನೂ ಬರೆದಿರಬಹುದೆಂಬ ಸಂದೇಹಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶವಿದೆ. ಆದರೆ ಹೆಸರುಹೇಳಿಕೊಳ್ಳದೆ ಇರುವುದರಿಂದ ಇದು ಹೀಗೆಯೇ ಎಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸುವ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಹಿಂದೆಗೆಯಬೇಕಾಗಿದೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಚಿಕದೇವರಾಜವಂಶಾವಳಿ

ಇದು ಚಂಪೂರೂಪವಾಗಿದೆ; ಇದರಲ್ಲಿ 138 ಪದ್ಯಗಳಿವೆ. ಮೈಸೂರು ದೇಶದ ರಾಜರ ವಂಶಾವಳಿ ಇದರಲ್ಲಿ ಸಂಗ್ರಹವಾಗಿ ವರ್ಣಿತವಾಗಿದೆ; ವರ್ಣನಾಭಾಗವೇ ಹೆಚ್ಚಾಗಿದೆ. ಗ್ರಂಥಾನಂತರದಲ್ಲಿ ರಂಗನಾಥನ ಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ರಂಗನಾಯಕಿ, ಸರಸ್ವತಿ, ಗಣೇಶ, ಗಂಗಾಧರ ಇವರುಗಳನ್ನು ಹೊಗಳಿದ್ದಾನೆ. ಅನಂತರ ಗೋಪಾಲನ ಆಜ್ಞೆಯಿಂದ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆಯುತ್ತಾನೆ ಎಂದು ಕಥೆಯನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಸಮುದ್ರ

ಚಳದುತ್ಕಲ್ಲೋಲಮಾಲಾಹತಿವಿದಳಿತುಕ್ತಿವ್ರಜೋನ್ಮುಕ್ತಮುಕ್ತಾ |
 ವಳಿ ತಾರಾಸಂಜಯಂ ತತ್ತ ಟಕಲಿತಮಹಾವಿದ್ರಮಚ್ಚಾಯಿ ಸಂಧ್ಯಾ ||
 ವಿಳಸದ್ರಾಗಂ ತದಂತರ್ಗ ತವಡಬಸಧಸ್ಥಾ ಕಳಬಿಂಬಂ ತದೀಯೋ |
 ಜ್ವಳಶಂಖಂ ಜಂದ್ರನಂತೋಷ್ಟಿರೆ ಮೆಷ್ಟಿದುದು ಸಂಧ್ಯಾನಭಂಬೋಲ್ ಸಮುದ್ರಂ ||

ಮೇರು

ಬಳಸಿ ಬರುತ್ತುಮಿರ್ಪ ಹಿಮಧಾಮನೆ ದೀಪಿಕೆ ಚಾರುತಾರಕಾ |

ವಳಯೆ ಸುಗಂಧಮಾಂತ ಕುಸುಮವ್ರಜವೊವ್ವುವ ಜಾಹ್ನುವೀನದೀ ||
 ಜಳಮಭಿಷೇಕವಾರಿ ಘನರಾವಮೆ ಗಂಭೀಯದಾಗೆ ದೇವಸಂ |
 ಕುಳಮಿರದರ್ಚಿಸಿದಳ ಘನಲಿಂಗಮೆನಲ್ ಕನಕಾದ್ರಿ ರಂಜಿಕುಂ ||

ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಜನಕೀರ್ತಿ

ಸರಿಪಂಥಿಕ್ಕಿ ತಿರಾಡ್ಯ ಶೋರುಚಿಸುಕರ್ಪೂರಾಳಿಯಂ ತಂದು ಭೂ |
 ಧರವರ್ಯಂ ಚಿಕದೇವಭೂಪತಿಗೆ ತತ್ಪ್ರೀತ್ಯುಜ್ವಲತ್ಯಾಂತೆ ತಾಂ ||
 ಸ್ಪುರಿಸಲ್ ಪೊತ್ತಿಸಿ ತತ್ಪ್ರತಾಪಶಿಖಿಯೊಳ್ ನೀರಾಜನವ್ಯೂಹಮಂ |
 ನಿರತಂ ಗೈದುರೆ ಮಂಗಳಾರತಿಯನೆತ್ತುತ್ತಿದಳ ಸಳ್ ಮೋದದಿಂ ||

ನರ್ತಕಿಯರು

ನಿಡುಜಡೆಯಿಂದಲರ್ ಜಗುಚ್ಚಿ ಕಣ್ಣಳ ನುಣ್ಣೊಗರುವೆ ವಕ್ರಮಂ |
 ಪಿಡಿಯೆ ಬೆನುರ್ ತೆಪ್ಪಂಬೊಳೆಯೆ ನುಣ್ಣದಪುಣ್ಣೆರೆ ದಂತಕಾಂತಿ ಮೆ ||
 ಲ್ಲಡಿಯ ಸುವರ್ಣಕಿಂಕಣಿಯ ಮೆಲ್ಲಾಲಿ ರಂಜಿಸೆ ಅಾಸ್ಯಮಾರ್ಗದೊಳ್ |
 ಬಿಡದೆ ಬೆಡಂಗು ಮಿಾಚ್ಚಿ ಮಿಗೆ ನರ್ತಕಿಯರ್ ಸೊಗಸಿಂದವೊಪ್ಪಿದರ್ ||

ಬಿದಾವಂದಕವಿ. ಸು. 1680

ಈತನು ಮುನಿವಂಶಾಭ್ಯುದಯವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಜೈನ ಕವಿ. ತನ್ನ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಮೈಸೂರು ದೊರೆಯಾದ ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಜನನ್ನು (1672-1704) ಸ್ತುತಿಸಿ, ಆತನ ವಂಶಾವಳಿಯನ್ನು ಹೇಳಿ ಅವನನ್ನೇ ಸಂ ಬೋಧಿಸಿ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಹೇಳುವುದರಿಂದ ಈಕವಿ ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಜನಕಾಲದವನು ಎಂಬುದು ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ ; ಸುಮಾರು 1680 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದು. ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಜನ ವಂಶಾವಳಿಯನ್ನೂ ಶ್ರವಣಬೆಳಗೊಳಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಕೆಲವು ವಿಷಯಗಳನ್ನೂ ಈರೀತಿಯಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ-

ಬೆಟ್ಟದ ಚಾಮರಾಜ; ಮಕ್ಕಳು ತಿಮ್ಮರಾಜ, ಕೃಷ್ಣರಾಜ, ಚಾಮರಾಜ;
 ಚಾಮರಾಜನ ಮಕ್ಕಳು ರಾಜನೃಪ, ಬೆಟ್ಟದಚಾಮರಾಜ, ದೇವರಾಜ, ಚೆನ್ನರಾಜ;
 ರಾಜನೃಪನು ಪಟ್ಟಕ್ಕೆ ಬಂದನ; ಬೆಟ್ಟದ ಚಾಮರಾಜನು ಯುವರಾಜನಾಗಿದ್ದನು.
 ರಾಜನೃಪನು

ಕಾರುಗಹಳ್ಳಿಯವರ ಕಡಿದೋಡಿಸಿ | ಮಿಾಚ್ಚಿದ ತಿರುಮಲನೃಪನ |

ಭಾರಿಯ ಜಗಳದಿ ಕೆಣಕಿ ಮುಠಿದು ಹಮ್ಮ | ತ್ರೀರಂಗಪುರವ ಸಾಧಿಸಿದ ||

1. ಈ ಯೆರಡುಪದ್ಯಗಳು ತಿಮ್ಮಕವಿಯ ಯಾದವಗಿರಿಮಾಹಾತ್ಮ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ ದೊರೆಯುತ್ತವೆ; 494 ನೆಯ ಪುಟವನ್ನು ನೋಡಿ.

ರಾಜನ್ಯವನ ಮಗ ನರಸರಾಜನ ಮಗ ಚಾಮರಾಜನು ಬಳಕ ಪಟ್ಟಕ್ಕೆ ಬಂದನು. ಈತನು ಶ್ರವಣಬೆಳಗೊಳಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿಯ ಶಾಸನಗಳನ್ನು ಓದಿಸಿ ಕೇಳಿ ತೆಲುಗುರಾಜನಾದ ಜಗದೇವನ ಹಾವಳಿಯಿಂದ ಗೋಮಟದೇವರ ಪೂಜೆ ನಿಂತುಹೋಗಿ ಚಾರುಕೀರ್ತಿಪಂಡಿತನು ಆ ಸ್ಥಳವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಭಲ್ಲಾತಕೀಪುರಕ್ಕೆ ಹೊರಟುಹೋಗಿ ಭೈರವರಾಜನ ಪೋಷಣೆಯಲ್ಲಿ ಇರುವುದನ್ನು ತಿಳಿದು ಆತನನ್ನು ಕರಸಿ ಪುನಃ ಬೆಳಗೊಳದಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಿಸಿ ದೇವರಿಗೆ ಮಾನ್ಯಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟನು. ಬಳಿಕ ರಾಜನ್ಯವನ ಕಿರಿಯಣುಗ ಇಮ್ಮಡಿರಾಜನೂ ಅನಂತರ ಬೆಟ್ಟದ ಚಾಮರಾಜನ ಮಗ ಕಂಠೀರವನರಸರಾಜನೂ ಆಳಿದರು. ರಾಜನ್ಯವನ ತಮ್ಮ ದೇವರಾಜನ ಮಕ್ಕಳು ದೊಡ್ಡದೇವರಾಜ, ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಜ, ದೇವರಾಯ, ಮರಿದೇವ; ದೊಡ್ಡದೇವರಾಜನ ಹೆಂಡತಿ ಅಮ್ಮತಮ್ಮ, ಮಕ್ಕಳು ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಜ, ಕಂಠೀರವೇಂದ್ರ. ಕಂಠೀರವನರಸರಾಜನನಂತರ ದೊಡ್ಡದೇವರಾಜನ ತಮ್ಮದೇವರಾಜನು ಪಟ್ಟಕ್ಕೆ ಬಂದನು; ಇವನ ಆಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಇವನ ಅಣ್ಣನ ಮಗನಾದ ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಜನು ಬೆಳಗೊಳಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ದಾನಶಾಲೆಗಾಗಿ ಮದನಯ ಎಂಬ ಗ್ರಾಮವನ್ನು ದೇವರಾಜನಿಗೆ ಹೇಳಿ ಕೊಡಿಸಿದನು. ಬಳಿಕ ಆತನೇ ಪಟ್ಟಕ್ಕೆ ಬಂದನು. ಇವನಿಗೆ ಕೃಂಗಾರಕಣಾಟಚಕ್ರಿ ಎನ್ನು ಬಿರುದು.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಮುನಿವಂಶಾಭ್ಯುದಯ.

ಇದು ಸಾಂಗತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ನಮಗೆ ದೊರೆತ ಅಸಮಗ್ರಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ 5 ಸಂಧಿಗಳಿವೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಜೈನಮುನಿಗಳ-ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಮೂಲಸಂಘದ ದೇಶೀಯಗಣದ ಕೊಂಡಕುಂದಾನ್ವಯದ ಮುನಿಗಳ-ಪರಂಪರೆ ಹೇಳಿದೆ. ಶ್ರುತಕೇವಲಿಯಾದ ಭದ್ರಬಾಹು ಬೆಳಗೊಳಕ್ಕೆ ಬಂದು ಚಿಕ್ಕಬೆಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಇದ್ದಂತೆಯೂ ಚಂದ್ರಗುಪ್ತನು ಅರ್ಹದ್ವಲ್ಯಾಚಾರ್ಯನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬೆಳಗೊಳಕ್ಕೆ ಬಂದು ದೀಕ್ಷೆವಡೆದಂತೆಯೂ ಹೇಳಿದೆ. ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಜಿನಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ-

ಆಲಿಗಲ್ಲು

ಗುಡುಗು ಮದ್ದಳ ಗಗನವು ರಂಗವೃಳ | ಕುಡಿವಿಂಚು ನರ್ತಕಿಯಾಗಿ |
 ಬಡೆದೆ ಸೂಸುವ ಮುಖ್ಯವೃಷ್ಟಾಂಜಲಿಶೋಭೆ | ವಡೆದುವಂದಾಲಿಗಲ್ಲುಗಳು ||

ಬಳ್ಳಿಮಿಂಚುಗಳು ಬಲ್ಮ ಷೈಯ ಭರಕೆ ಸುತ್ತ | ಕೊಳ್ಳಿಯ ಬೀಸಿದಂತಾಗಿ |
 ಬಳ್ಳಿಬಳ್ಳದಿ ಮೊಗೆಮೊಗೆದು ಚೆಲ್ಲಿದವೋಲು | ಚೆಲ್ಲಿದುವಾಲಿಗಲ್ಲುಗಳು ||

ರಾಜನೀತಿ

ದಂಡವ ದೋಷಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಷ್ಟು ನಡಸದೆ | ಮಂಡಲಪತಿಯುಪೇಕ್ಷಿಸಲು |
 ಪುಂಡೆದ್ದು ಮಾತ್ಸ್ಯನ್ಯಾಯದೊಳೊಬ್ಬರನೊಬ್ಬ | ರಂಡಲೆಯದೆ ಸುಮ್ಮನಿಹರೇ ||
 ನೀರವೂರಿತವಾದ ಹಲವುಕುಂಭಗಳೊಳು | ತೋಪುವಾದಿತ್ಯನಂದದೊಳು |
 ನೇರೆಗೊಂಡಖಿಲಮತಗಳೊಳಿಪ್ಪಂತೆ | ತೋಪುವರವನಿವಾಲಕರು ||
 ಪರಮಕುಲಜನುಪಧಾಶುದ್ಧಿಸಹಿತನಂ | ತುರುಶಾಸ್ತ್ರಶಸ್ತ್ರಕೋವಿದನು |
 ಗರುವನು ಸ್ವಾಮಿಭಕ್ತನು ನಿಜದೇಶಜ | ನರುಹನು ಮಂತ್ರಿಪದವಿಗೆ ||

ಕಾಮ

ವರವೆತ್ತು ನಾಕ್ಷಿ ಕವಾಗಿ ತಾನಂಗೀ | ಕರಿಸಿದವನೊಳಲ್ಲದುಟ್ಟಿದ |
 ಪರಪರಿಗ್ರಹದ ಪೆಣ್ಣುಗಳೊಳು ಮಾಡಿದ | ದುರಭಿಸಂಧಿಯೆ ಕಾಮವರಸಾ ||

ಆತ್ಮ

ತನ್ನಿಂದ ತಾನೆ ಬದ್ಧಾತ್ಮನು ಭಾವಿಸೆ | ತನ್ನಿಂದ ತಾನೆ ಮುಕ್ತಾತ್ಮ |
 ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಕೊಡುವ ಬಿಡುವನೆಂಬ ಮಾತಿನ | ಗನ್ನಗೊಕ್ಕಿಗೆ ಸಿಕ್ಕನಾತ್ಮ ||
 ಸತ್ಕರ್ಮಗಳ ಮಾಡಿ ಸುಖಿಯಹನಂತೊಮ್ಮೆ | ದುಷ್ಕರ್ಮಗಳ ಮಾಡಿ ದುಃಖಿ |
 ಸತ್ಕರ್ಮದುಷ್ಕರ್ಮವೆರಡ ತಪದಿ ಸು | ಟ್ರಿಕ್ಕಲೊಮ್ಮೆಗೆ ಮುಕ್ತನಾತ್ಮ ||

ಮಲ್ಲರಸ. ಸು. 1680

ಈತನು ದಶಾವತಾರಚರಿತೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಕವಿ; ಶ್ರೀವತ್ಸಗೋತ್ರದವನು; ಕಮ್ಮಿವಂಶದವನು. ಇವನ ತಂದೆ ತಿಮ್ಮರಸ ಮಂತ್ರಿ; ತಾಯಿ ತಿಪ್ಪಾಯಿಬಿಕೆ; ಗುರು ಸದಾನಂದ; ಸ್ಥಳ ನಾರವಂಗಲ. ಪೂರ್ವಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಕುವಾರವ್ಯಾಸ (ಶುಕರೂಪ)ನನ್ನು (ಸು. 1430) ಸ್ತುತಿ ಸುವುದರಿಂದ ಕವಿ ಅವನ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಈಚೆಯವನೆಂಬುದು ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿದೆ. ನಮಗೆ ದೊರೆತ ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ಗ್ರಂಥಾಂತ್ಯದ ಗದ್ಯಕ್ಕೆ ಹಿಂದೆ ಚಿಕ್ಕಪಾಠ್ಯ ಯನ ಅಜ್ಞಾನುಸಾರವಾಗಿ ಗ್ರಂಥವು ಪ್ರಾಂಜಲವುಪ್ಪಟ್ಟಿತೆಂದು ಹೇಳಿರುವುದ ರಿಂದ ಗ್ರಂಥವು ಬಹುಶಃ ಚಿಕ್ಕಪಾಠ್ಯಯನಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿರಬಹುದೆಂದು

ತೋರುತ್ತದೆ. ಹಾಗಿದ್ದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಕವಿಯ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1680 ಆಗಬಹುದು

ಪೂರ್ವಕವಿಗಳನ್ನು ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದಾನೆ—
ಕವಿಕುಲಕಾಂ ನಮಸ್ಕರಿಸೆ ಯುಕ್ತಿನಿವಾಸಗೆ ಕಾಳಿದಾಸಗಂ |
ನವರಸಭೂಷಣಂಪೆಯಹರೀಶಗೆ ಕೀರ್ತಿಲಸತ್ಪ್ರಕಾಶಗಂ |
ಭುವನ.....ಭದ್ರಗೆ ಸತ್ಕನಿರಾಯರುದ್ರಗಂ |
ತನಿ ಕವಿಸಾರ್ವಭಾಮಶುಕರೂಪಗೆ..... ||

ತನ್ನ ಗುಣಾದಿಗಳನ್ನು ಕವಿ ಈ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ—
ಹರಿಪದಪದ್ಮಭೃಂಗನವನೀಸುರಸದ್ಗುರುಸೇವ್ಯನವ್ಯವಿ !
ಸ್ತುರಶುಭಚಿತ್ತನುತ್ತಮಹರಿತ್ರಲಸನ್ನೃದುವಾಕ್ಯಭಾವಂ ||
ಧುರರಸೀತಿಮಾರ್ಗವರಸಜ್ಜನಬಂಧುವಿಲಾಸಮೂರ್ತಿಭಾ |
ಸುರತರಕಲ್ಪಭೂರುಹಲಸತ್ಕನಿಮಲ್ಲರಸಾಂಕಪಂಡಿತಂ ||
ಎಸೆವ ಪದಂ ಸುಶಬ್ದಮಣಿನೂಪುರದಿಂ ಮಿಗೆ ತೋಷಿ ಭಾವದ |
ಲ್ಲಿಸೆನತಿಜಾತಿವಸ್ತ್ರದೊಳಿ ವೃತ್ತಕುಚಂ ರಸಗಂಧದಿಂ ಸದಾ ||
ಮೊಸದಿನಿಪಾಕಜಂ ಸಕಲಕನ್ನಡವೂಗಣಿನೊಪ್ಪೆ ಕಬ್ಬಮೆಂ |
ಬಸಿಯಳನಿಂತು ಸಿಂಗರಿಸಿ ರಾಜಿಸುವಂ ಕವಿರಾಜಮಲ್ಲಗಂ ||

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ದಶಾವತಾರಚರಿತೆ

ಇದು ಚಂಪೂಗ್ರಂಥ; ಅಕ್ಷಾಸ 11, ವೃತ್ತವಚನಸಹ 1179. ಇದರಲ್ಲಿ ವಿಷ್ಣುವಿನ ಹತ್ತು ಅವತಾರಗಳು ವರ್ಣಿತವಾಗಿವೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಕವಿ ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ:-

ಕವಿಗಳ ಕರ್ಣರಸಾಯನ | ಮವಿರಳವಿದ್ವಾಂಸರಾನನಾಬ್ಜದಿನೇಶಂ |
ನವರಸಿಕರ ಜಿಹ್ವಾವೃತ್ತ | ಮವನಿಯೋಳೀಕಾವ್ಯಮೆಂದು ನುಡಿವುದು ಲೋಕಂ ||

ಇದರಲ್ಲಿ ಕಾವ್ಯದ 18 ಅಂಗಗಳನ್ನೊಳವರ್ಣಿಸಿರುವಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ ಅಲ್ಲದೆ ಇದು ಹರಿಪದಸಂಕೀರ್ತನೆಯಾದರೂ ಇದರಲ್ಲಿ ಷಷ್ಠಕುಳಕ್ಷಗಳ ನೇಮಗಳನ್ನೂ ಸದಲಂಕಾರರಸಗಳನ್ನೂ ಬದವಿಸಿರುವುದಾಗಿ ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ:--

ಇದು ಹರಿಪದಸಂಕೀರ್ತನೆ | ಯದಹಿಂದಂ ಷುಕುಳಕ್ಷುಳದ ನೇಮಗಳಂ |
 ಸದಲಂಕಾರರಸಂಗಳ | ನೊದವಿಸಿತ್ತಿಲ್ಲೆನ್ನ ಬೇಡ ಸುಪ್ರಾಘನಂ ||

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ವಿಷ್ಣುಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಈ
 ಕ್ಷರ, ವಾರ್ವತಿ, ಗಣೇಶ, ಪರಾಶರಭೀಷ್ಮವಿಭೀಷಣನಾರದರುಕ್ಯಾಂಗದ
 ಸನಕಾದಿಗಳು ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಆಶ್ವಾಸಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಈ
 ಗದ್ಯವಿದೆ—

ಇದು ವೃಂದಾರಕವೃಂದಮಣಿಖಚಿತಮಕುಟರಂಜಿತಶ್ರೀಮದಾದಿನಾರಾಯಣ
 ಶ್ರೀಚರಣಸರಸಿರುಹಮಕರಂದಷಟ್ಪರಣ ಸಲ್ಲಲಿತಮಲ್ಲರ ಸಾಕವಿರಚಿತಮವ್ಯ ದಶಾವ
 ತಾರಚರಿತ್ರಮಹಾಪ್ರಬಂಧದೊಳ್

ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ—

ಕಾಳಕೂಟ

ಎಱಗಿತ್ತೊತ್ತಿತ್ತು ಪೊಯ್ದತ್ತಡಸಿತುಱುಬಿತುರ್ಬಿತ್ತು ಮೆಟ್ಟಿತ್ತು ಸುಟ್ಟಿ |
 ತ್ತುಟ್ಟಿಯುಟ್ಟಿತ್ತಿತ್ತಿ ಮುತ್ತಿತ್ತುಱಿಸಿತೊಱಿಸಿತ್ತಾಲಿಸಿತ್ತಂಬಿಸಿತ್ತಾ ||
 ಮಱುಹಂ ಸೂಸಿತ್ತು ದೇವಾಸುರಮನುಮುನಿಲೋಕೇಶರಂ ಸುತ್ತಿ ಕಿಚ್ಚಂ |
 ಕಟ್ಟಿಯಿತ್ತೇನೆಂಬಿ ಭೋಭೋಭೋಭೋಗಿಲುಸಿಮಿಸಿವಿಧ್ವಾನದಿಂ ಕಾಲಕೂಟಂ |

ಊಟ

ಉಪ್ಪಿನಕಾಯಂ ನಾನಾ | ಹವ್ಯಳಸಂಡಗೆಯ ಬಾಳುಕಂಗಳ ಸಲವಿಂ |
 ದೊವ್ವುವ ರಸಾಯನಂಗಳ | ತವ್ವದೆಬಡಿಸಿದರು ಚಂದ್ರಮುಖಿಯರ್ ಸಖಿಯರ್ ||
 ಅನ್ನಂ ರಾಜಾನ್ನಂ ಪರ | ನಾನ್ನಂ ಪರಿಪಯ ಕಲಸಿದನ್ನಂಗಳುಮಂ |
 ಬಿನ್ನಾಣದಿಂದೆ ಸಖಿಯರ್ | ಸನ್ನತರಾಜರ್ಗೇ ಬಡಿಸಿದರ್ ಸಂತಸದಿಂ ||

ಮುಡಿವಾಳ

ಬೇರಂ ಬಲ್ಲಗ್ಗೆಲೆಯಂ | ತೋಱುವೆ ನೀನೆನುತೆ ಬಂದು ಮುಡಿಯಾಳದ ಬ |
 ಲ್ಲೀರಂ ಪರಿಮಳಗಳ ನಿಡು | ಬೇರಂ ತೆಗೆವಂತೆ ತೆಗೆದರಾಕೋಮಲೆಯರ್ ||

ಚಂದ್ರೋದಯ

ಅರಳುತಿವೆ ಕುಮುದನಿಜಯಂ | ಕರಗುತ್ತಿವೆ ಚಂದ್ರಕಾಂತಮಂಜುಧಿ ಪೆರ್ತುಳ |
 ತ್ತಿರಲು ಚಕೋರೌಘಕ್ಕಂ | ಹರುಷಂ ಮಿಗಿಲಾಗಲಿಂದುವು ನಯಂಗೆಯ್ಯಂ ||
 ಅಗಲುವ ಪೋರ್ವಕ್ಕಿಯುಮಂ | ಮುಗಿವಬ್ಬವ ವಿರಹದಿಂವೆ ಎಕಳತೆಗೊಳ್ತಾ |
 ಮುಗುಧಿಯರ ತಂಡಮಂ ಮಿಗೆ | ನಗುನಾತಿರೆ ನೈದಿವೈದಿದುವು ಎಕಸನತೊಂ ||

ವರಾಹಾವತಾರ

ನಳವೆಣೆಯ ಕರ್ಚಿ ನೀಲಾ | ಜಳ ನಡೆಯಲ್ ಕಲ್ಪುದೆಂಬತಜ್ಜಿನಿ ದೇವರ್ |
ನಲಿಯೆ ಸುರರುಲಿಯೆ ಬಾಹಾ | ಬುದೆ ವರಾಹಾವತಾರವಂ ಹರಿ ತಾಳ್ದಂ ||

ಚಿಕ್ಕರಸ. ಸು. 1680

ಈತನು ಸೋಣ್ಣ ಬೈರೆಗೌಡನ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಜೈನಕವಿ; ಇವನ ತಂದೆ ಗಿರಿಯಪ್ಪಯ್ಯ, ತಾಯಿ ತಿಮ್ಮಮ್ಮ, ಅಣ್ಣ ದೊಡ್ಡಪ್ಪಯ್ಯ. ಇವನು ಸೋಣ್ಣ ಬೈರೆಗೌಡನ ಅಶ್ವತನುಗಿದ್ದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ತನ್ನ ಸ್ವಾಮಿ ಶಿವಾಜಿಯ ಮಗನಾದ ಸಂಭೋಜಿಯನ್ನು ಯಥ್ಥದಲ್ಲಿ ಜಯಿಸಿದಂತೆ ಹೇಳುವುದರಿಂದ ಕವಿಯ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1680 ಆಗಿರಬಹುದು.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಸೋಣ್ಣ ಬೈರೆಗೌಡನ ಚರಿತ್ರೆ

ಇದು ಸಾಂಗತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಸಂಧಿ 13, ಪದ್ಯ 1313. ಇದರಲ್ಲಿ ಅವತಿನಾಡ ಪ್ರಭುವಾದ ದೇವಣಾಪುರದ ಸೋಣ್ಣ ಬೈರೆಗೌಡನ ವಿಜಯಾದಿಗಳು ವರ್ಣಿತವಾಗಿವೆ. ತನ್ನ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಕುರಿತು ಕವಿ ಹೀಗೆ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ.—

ಜಾಣತನವು ಮುದ್ದು ರಸಕತೆ ಮೋಹವು | ಕಾಣಿಸಬೇಕು ಕಬ್ಬದೊಳು ||

ಸ್ವರ ಕಿತ್ತ ವೀಣೆಯ ಹೂಳುಕನಂದಮೊಳ್ಳು | ಕುಯುಂಡ ಬೆಳಗಾಯಂತಲ್ಲ |

ಕರತಳದಾಮಳಕದಂತೆ ನಿಬ್ಬಿ ಸುಗೆ | ವರಸುದ ಕೈಪಿಡಿಯು ||

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಶಿವಸ್ತುತಿ ಇದೆ; ಬಳಕೆ ಕವಿ ವಿಷ್ಣು, ಬ್ರಹ್ಮ, ಸರಸ್ವತಿ, ಗಣೇಶ, ವೀರೇಶ, ಗೋವಾಲಕೃಷ್ಣ, ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—
ದೊರೆರನ್ನ ಸೋಣ್ಣಭೂಪಾಲನ ಕೀರ್ತಿಯ | ಕಱಿಸು ಸುಧೆಯೆ ಬಿತ್ತಿ ಬೆಳೆದು |
ತರುವಿನ ಪಣ್ಣಳ ನರವೆಲ್ಲ ಸುವಂತೆ | ಯೊರೆನೆನು ಸುಗುಣರಾಲಿವುಮು ||

ಕೇಡಗೆ

ಆದರಿಸವನು ಮದನ ಕರಮೊಳಗಾಂತು | ಕಾದಲೆಮಾಗ್ಬರ ಎವೆಯು |

ಭೇದಿಸಿ ಕೊಣ್ಣೆವಂತ ಕರಗನ ನೋಡೆಂದು | ಕೇಡಗೆಗಳ ಮಾಜುತಿಹರು ||

ನೆತ್ತವಾಡುವುದು

ಹಣವೊನ್ನನೊಪ್ಪು ಹಾಸಂಗಿಯು ಡಾಳಿಸು | ಎಣಿಸು ಮುಂಗಾಯನಗಲವೆ |
 ಎಣೆಯಿಡುವಂತಿಡು ದ್ವಿಗುಣತ್ರಿಗುಣಚತು | ಗುಣ ಣವೆಂದು ನೆತ್ತವಾಡುವರು ||

ಸ್ತ್ರೀವರ್ಣನೆ

ಕರವೆ ಕಾವನ ಪಾಶ ಕುರುಳೆ ಕಾವನ ಬಲೆ | ಗಿರಿಕುಚ ಕಾವನ ಜೆಂಡು |
 ಕೊರಳೆ ಕಾವನ ಕಾಳೆ ಕಬ್ಬಿ ತುಂಬಿಯ ವೊತ್ತ | ವರಲ ಕಂಗಳೆ ಕಾವನಂಬು ||
 ತುಣುಬುಗಳೂಲೆಯುತ ಕೊರಳುಗಳ್ ಕೊಂಕುತ | ಗಿರಿಕುಚಗಳು ಕುಣಿಯುತ್ತಲಿ |
 ವೈಘವಾಱ ಬಿಟ್ಟಿಗೆ ತೊಡೆಗಳು ನಡುಗುತ್ತ | ನೆಹುಸರು ಕಮಲನೇತ್ರಿಯರು ||

ಬೆಳುದಿಂಗಳು

ಇಳೆಯೊಳು ಮುಸುಕಿಪ್ಪು ನಿಶಿಗೆ ಕುಮುದಸಖಿ | ಬೆಳುವೆಚ್ಚಿ ಮುಸುಕಿದಂತಿಹುದು |
 ತಳಮೇಲುದಡಗಳನೊಳಕೊಂಚು ಪುವಂತ | ತಿಳಿವಾಲನಂತಿರೆ ಜೊನ್ನ ||

ಪದ್ಮನಾಭ. ಸು. 1680

ಇವನು ಪದ್ಮಾವತೀಚರಿತೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ಜಿನದತ್ತರಾಯಚರಿತೆ, ಅಮ್ಮನವರ ಚರಿತೆ ಎಂಬ ಹೆಸರುಗಳೂ ಇರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಈತನು ಜೈನಕವಿ; ತನ್ನ ಮತ್ತು ತನ್ನ ದೇಶದ ದೊರೆಯ ವಿಷಯವಾಗಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ:-

ತುಳುವದೇಶದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಮೂಲಿಕೆ ಎಂಬ ಪಟ್ಟಣವಿರುವುದು. ಆ ಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಅಯ್ಯಕಳ, ಒಳಲಂಕೆ ಎಂಬ ಹೆಸರುಗಳೂ ಉಂಟು. ವಿಜಯಣ್ಣವರ್ಣಿಯು ತಿಷ್ಠನಾದ ದುರ್ಗಣಸಾಮಂತರಾಯನ ತಂಗಿ ದೇವಮ್ಮಾಜಿಗೂ ಇವಳ ಗಂಡ ಪಶ್ಚಿಮವೇಣುಪುರಪತಿ ಮಾಲಿಂಗರಾಜನಿಗೂ ಕಿನ್ನಿಗಸಾಮಂತ, ತಿರುಮಲೇಂದ್ರ, ಚೆನ್ನಿಗ, ಚೆನ್ನಮಾಂಬಿಕೆ, ಶಂಕರನೃಪತಿ, ತಿರುಮಲರಸ, ಅಬ್ಬಕದೇವಿ ಎಂಬ 7 ಮಕ್ಕಳಿದ್ದರು. ತುಳುವದೇಶದಲ್ಲಿ ಅಳಿಯಸಂತಾನವಾದುದರಿಂದ ಕಿನ್ನಿಗನು ದೊರೆಯಾದನು. ಅವನ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಅನಂತರ ತಿರುಮಲರಾಯನು ಹಟ್ಟಕ್ಕೆ ಬಂದನು. ಇವನಿಗೆ ಕಾದಂಬಕಾಲ

ದೀಪ ತಿರುಮಲಸಾಮಂತ ಎಂಬ ಬಿರುದೂ ಹನುಮನಚಿಕ್ಕೆಯೂ ಇದ್ದುವು. ಇವನ ಬಳಿಕ ಜೆನ್ನನಾಂಬಿಕೆ ಆಳಿದಳು. ಇವಳ ಗಂಡ ಶಂಕರರಸ; ಮಗ ಚಿಕ್ಕರಾಯ. ಜೆನ್ನನಾಂಬಿಕೆ ಧರೆಯನ್ನು ಪಾಲಿಸುವುದು ಕಾರಸ್ಕಾರವುರದ ವರ್ಧಮಾನಸ್ವಾಮಿಯ ಕೃಪೆಯಿಂದ ತಿರುಮಲಸಾಮಂತನು ಕೋಶಾಧ್ಯಕ್ಷನಾದ ಪದ್ಮನಾಭನು ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದನು.

ನಮಗೆ ದೊರೆತ ಈ ಗ್ರಂಥದ ಪ್ರತಿ 1761 ರಲ್ಲಿ ಬರೆದುದಾದುದರಿಂದ ಗ್ರಂಥವು ಆ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಹಿಂದೆಯೇ ಹುಟ್ಟಿರಬೇಕು. ಸುಮಾರು 1680 ರಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿರಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಪದ್ಮಾವತೀಚರಿತ

ಇದು ಸಾಂಗತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಸಂಧಿ 12, ಪದ್ಯ 1671. ಇದರಲ್ಲಿ ವಾರ್ಷನಾಥನ ಶಾಸನದೇವಿಯಾದ ಪದ್ಮಾವತಿಯ ಚರಿತೆ ಹೇಳಿದೆ. ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಜಿನಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಸಿದ್ಧಾದಿಗಳು, ಸರಸ್ವತಿ, ಬ್ರಹ್ಮ, ಪದ್ಮಾವತೀದೇವಿ ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ—

ಕರ್ಣಾಟಲೀಕ

ಕಟ್ಟಿಂಬ ಮಾತಿಲ್ಲ ಕುಟ್ಟಿಂಬ ನುಡಿಯಿಲ್ಲ | ಕೊಟ್ಟು ಬೇಡುವ ಚನಿಲ್ಲ |
ಕಟ್ಟುಕುಟ್ಟಿಂಬರು ಮನೆಯನು ಭತ್ತವ | ಕೊಟ್ಟು ಬೇಡುವರು ಮುನಿಗಳ ||

ರಾಜರು

ಒಲಿದರೆ ಸಕಲಭಾಗ್ಯವನೀವರು ಕೂಡೆ | ಸುಲಿವರು ಬೆನ್ನ ಜನುವನು |
ಕಲಿಯನು ಹಂದೆಯೆಂಬರು ಹಂದೆಯನು ಬಲು | ಕಲಿಯೆಂಬರು ಭೂಮಿಸರು ||

ಪದ್ಮಾವತಿ

ಎಸಳುಕೇದಗೆಯನು ಶತಿಯ ಕಿರಣವನು | ಓಸಿಕವಾರನ ಸುರಗೆಯನು |
ನಸುನಗುವುದೊ ತಾನೆಂಬಂತೊಪ್ಪುವುದು | ಮಿಸುಗುವ ಹಸ್ತದ ನಖವು ||

ಹೆಣ್ಣು ಮಗಳು

ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳ ಹೆತ್ತು ಹೆಣ್ಣರ ಬಾಳಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು | ಕಣ್ಣಿಣಿಕ್ಕುತ ಮನದಿ |
ಹಾಣ್ಣ ರೊ ಉಡರೊ ಎನುತ ಚಿಂತಿಸುತಿಹ | ಹೆಣ್ಣಿಂದ ಫಲವುಂಟೆ ನಮಗೆ ||

ಸ್ತ್ರೀಕಕ್ಕೆ

ಹೆಣ್ಣಿನ ಮಾತ ಮಿಾಱುವರಾರು ಮೈಯೊಲ್ಲ | ಕಣ್ಣಾದುದು ಸುರಪತಿಗೆ |
ಕಣ್ಣು ಮೂಱುಳ್ಳವ ತಲೆಯೊಳು ಧರಿಸಿದ | ಬಣ್ಣವಟುವ ಕಮಲಜನು ||

ವೈಕುಂಠದಾಸ ಸು. 1680

ಈತನು ಕೀರ್ತನೆಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಶ್ರೀವೈಷ್ಣವ ಕವಿ. ಇವನ ಸ್ಥಳ ಬೇಲೂರು. ಇವನು ಇನ್ನೊಂದು ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ವೇಣು ಗೋಪಾಲದಾಸನಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದನೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಈತನ ಕೀರ್ತನೆಗಳಲ್ಲಿ ವೈಕುಂಠ ಎಂಬ ಅಂಕಿತವಿದೆ. ಇವನು ಸುಮಾರು 1680 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರ ಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸುತ್ತೇವೆ. ಇವನ ಕೀರ್ತನೆಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ—

ರಾಗ ಘಂಟಾ. ಆದಿಕಾಳ

ಪಲ್ಲವಿ|| ಶ್ರೀಯದುವರ ಪರಿಪಾಲಿಸು ಎನ್ನನು ಭಕ್ತಕಾಮಧೇನು |
ಕಾಯದೆ ನೀ ಭಕ್ತನ ಬಿಟ್ಟರೆ ನಾನು ಮಾಡುವುದೇನು ||
ವೆತ್ತ ತಾಯಿ ತನ್ನ ಶಿಶುವನು ಕೊಲ್ಲಲು ಮತ್ತೆ ಕಾವರಾರೈ |
ಸುತ್ತಿದ್ದ ಬೇಲಿಯು ಎದ್ದು ಪ್ರೆರ ಮೇಯೆ ಮತ್ತೆ ಕಾವರಾರೈ |
ಕತ್ತಲೆಯೊಳು ಮೇಲೆ ಗಗನವು ಬಿದ್ದರೆ ಮತ್ತೆ ಕಾವರಾರೈ |
ಉತ್ತಮವಾದೀಯನ್ನವು ವಿಷವಾಗಿ ಮತ್ತೆ ಕಾವರಾರೈ ||||
ವೈಕುಂಠಪುರದ ನರಸಿಂಹರೂಪನೆ ನೀನೆ ಲೋಕಬಂಧು |
ಲೋಕಂಗಳನು ಪಾಲನಕಾರ್ಯವನು ಗೈವರು ಯಾರು ಪೇಲು ಇಂದು |
ಲೋಕಂಗಳನು ಕೆಲಸವನು ಮಾಡುವ ಮನುಜಗೆ ತನ್ನ ಕೆಲಸ ಹಿಂದೆ |
ಸಾಕು ಸಾಕು ಸರ್ವೇಶ ನೀಯೆನ್ನನು ಸಾಕು ಸಾಕು ಸಾಕಿದೆ ||||

ಶುಂಗಾರಮ್ಮ ಸು. 1685

ಈಕೆ ಪದ್ಮಿನೀಕಲ್ಯಾಣವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾಳೆ. ಇವಳು ಶ್ರೀವೈಷ್ಣವ ಕವಿ; ಇವಳ ತಂದೆ ಚಿಂತಾಮಣಿ ದೇಶಿಕೇಂದ್ರ; ಗುರು ಶ್ರೀನಿವಾಸದೇಶಿಕ ಅಥವಾ ಶ್ರೀನಿವಾಸಾಚಾರ್ಯ. ಈಕೆಂತುಗಿಮ್ಮಡಿರೂಪ ಚಿಕದೇವಘೋಷಾ

ಲ ಸಂತವಿಸಿದ ಸಣ್ಣವುಗಳು' ಎಂಬುದರಿಂದ ಮೈಸೂರು ರಾಜನಾದ ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಜನ (1672-1704) ಪೋಷ್ಯವರ್ಗಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವಳೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಇವಳ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1685 ಆಗಬಹುದು.

ಇವಳ ಗ್ರಂಥ

ಪದ್ಮಿನೀಕಲ್ಯಾಣ

ಇದು ಸಾಂಗತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಪದ್ಯ 189. ಇದರಲ್ಲಿ ತಿರುಪತಿ ಶ್ರೀನಿವಾಸದೇವರಿಗೂ ಪದ್ಮಿನಿಗೂ ನಡೆದ ವಿವಾಹವು ವರ್ಣಿಸಿದೆ. ಇದರಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ:—

ಪದ್ಮಿನಿ

ಪದ್ಮವ ಪೋಲುವ ಕರಡರಣಂಗಳು | ಪದ್ಮದೇವಳ ಪೋಲ್ವ ನಯನ |
 ಪದ್ಮದಂದದೆ ಮುಖವುಳ್ಳ ಕಾರಣದಿಂದೆ | ಪದ್ಮಿನಿಯೆಂದು ಕರೆದರು ||
 ಪುಟ್ಟಕ್ಕೆಯಲಿ ತಪ್ಪಾಳೆಯನಿಕ್ಕುವಳು ತಪ್ಪು | ದಟ್ಟಡಿಯಿಟ್ಟು ನಡೆವಳು |
 ಬಟ್ಟಮುಖದ ಬಾಲೆಯ ನುಡಿಗೇಳತೆ | ಸೃಷ್ಟಿಯ ಜನವು ನೋಹಿಸಿತು ||
 ನುಡಿಸರು ಗಿಳಿಯಂತೆ ಸವಿಯುರೊಂದಾಗಿ ಮೆ | ಲ್ಲಡಿಯಿಡುವರು ಹಂಸೆಯಂತೆ |
 ಬೆಡಗಿಂದ ನವಿಲಂತೆ ನಲಿಯುತ್ತಿದ್ದರು ಮುದ್ದು | ಕಡುಜಪತಿಯರೊಂದುಗೂಡಿ ||

ಪಂಡಿತಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ. 1687

ಇವನು ಶಂಕರವಾಸಿನಿಯನ್ನು ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಈತನು ವೀರಶೈವಕವಿ; ಪೋಳಲ್ಗುಂದಾಪುರದವನು. “ಕರಣನಿಧಿ ನಾಗರಿಕ ವಂಶೋದ್ಧರಣ ಚಿನ್ನವೀರಯತನುಜ ಚಿಪ್ಪಿಗರ ಶಿರೋಮಣಿ” ಸಂಗೀತ ಟ್ಪಿಯ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯಿಂದ ಕವಿ ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಚಿಕ್ಕವೀರಶಾಂತೇಶ್ವರನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ರಚಿಸಿದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಗ್ರಂಥಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಭವಸಂವತ್ಸರದ ಪುಷ್ಯಬಹುಳ ದ್ವಾದಶಿಯ ದಿನವ ಗ್ರಂಥವು ಮುಗಿದದಾಗಿ ಹೇಳಿದೆ. ಇದು ಆವ ಪ್ರಭವವರ್ಷವೋ ತಿಳಿಯದು. 1687 ಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾದ ಪ್ರಭವವರ್ಷವಾಗಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸುತ್ತೇವೆ. ಪೂರ್ವಕಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಳಿದಾಸ. ಪಂಡಿತ ಇವರ ಹೆಸರುಗಳು ಹೇಳಿವೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಶಂಕರದಾಸಿಮಯ್ಯನ ಚರಿತ್ರೆ

ಇದು ಭಾಮಿನೀಪಟ್ಟದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಸಂಧಿ 16, ಪದ್ಯ 1175. ಇದರಲ್ಲಿ ಚಿಪ್ಪಿಗರ ವಂಶಕ್ಕೆ ಗುರುವಾದ ಶಂಕರದಾಸಿಮಯ್ಯನೆಂಬ ಶಿವಭಕ್ತನ ಚರಿತ್ರವು ಹೇಳಿದೆ.

ಕಥಾಗರ್ಭ—ಕುಂಠಳದೇಶದ ಸ್ವಂದತಿಲೆಯಲ್ಲಿ ಗೋವಿಂದದೇವನೆಂಬ ವೈಷ್ಣವನಿದ್ದನು. ಇವನ ಹೆಂಡತಿ ದುಮ್ಮವೈ, ಇವರು ಕಾಶಿಗೆ ಪ್ರಯಾಣಮಾಡಿ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ನವಿಲೆಗೆ ಬಂದು ಜಡೆಯಶಂಕರನ ದೇವಸ್ಥಾನವನ್ನು ಕಂಡಾಗ ಜಡೆಯಶಂಕರನು ಗುರುರೂಪಿಯಾಗಿ ಬಂದು ಗೋವಿಂದದೇವನಿಗೆ ವೀರಶೈವವನ್ನು ಬೋಧಿಸಿ ದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಶಂಕರದಾಸನೆಂದು ಅವನಿಗೂ ಶಿವದಾಸಿ ಎಂದು ಅವನ ಹೆಂಡತಿಗೂ, ಹೆಸರುಗಳನ್ನಿಟ್ಟು ಸೂಜಿಯ ಕಾಯಕವನ್ನು ನೇಮಿಸಿದನು. ಶಂಕರದಾಸಿಮಯ್ಯನು ಜಡೆಯಶಂಕರನಿಂದ ಭಾಳನೇತ್ರವನ್ನು ಪಡೆದು, ಮುದನೂರ ದೇವದಾಸಿಮಯ್ಯನ ತವನಿಧಿಯನ್ನು ಬಯಲನೂಡಿ ಪುನಃ ಕೊಟ್ಟು, ಕಲ್ಯಾಣದ ಜಯಸಿಂಹರಾಯನ ಕೊಟ್ಟಣವನ್ನು ಮಾರಿಯರ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಕುಟ್ಟಿಸಿ, ನಯನಶಿಲಿಯಿಂದ ನರಹರಿಯ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ರೂಪಿಸಿ, ಮೈಲಾರದೇವರಿಂದ ಕೊಡೆಕೊಡಿಸಿಕೊಂಡು, ಉಜ್ಜಿನಿಯ ಮಹಾಕಾಳಿಯಿಂದ ಕಾಳಂಜೆಕೊಡಿಸಿಕೊಂಡು, ಜೋಗಿಗಳನ್ನು ಗೆದ್ದು, ನವಿಲೆಗೆ ಮರಳಿ ಬಂದು ಜಡೆಯಶಂಕರನಲ್ಲಿ ಐಕ್ಯವಾದನು.

ನಮಗೆ ದೊರೆತ ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ಮೊದಲು 13 ಪದ್ಯಗಳು ಇಲ್ಲದೆ ಇದ್ದುದರಿಂದ ಆ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಉಕ್ತವಾದ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಲು ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲದೆ ಇದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ---

ಸ್ತ್ರೀಗರ್ಹಣ

ಅತ್ತಿ ಪೂನಾದಾಗ ವಾರಿಧಿ | ಬತ್ತಿಬಯಲಾದಾಗ ಪತ್ತಿಮ |
 ದತ್ತಣಿಂ ಚಂದ್ರಾಕರಂದ್ರನ ದೆಸೆಗೆ ನಡೆದಾಗ ||
 ಮುತ್ತ ಮೈದುನಾದಾಗ ಹೇಸರ | ಗತ್ತಿ ವಾರುವನಾದಕಾಲಕೆ |
 ಚಿತ್ತ ನಿರ್ಮಲವಹುದು ಸತಿಯರಿಗೆಂಬುದರಿಂದ ||

ಶ್ರೀಗರ್ಹಣ

ಸಿರಿಯ ಬಯಸುವುದಧಿಕಕಾಮಂ | ಸಿರಿಯನಪಹರಿಸುವುದು ಕ್ರೋಧಂ |

ಸಿರಿ ಬರಲು ಹಮ್ಮಂ ಕೊಡುವುದದು ಬಾಸೆವಂತರೊಳು ||
 ಸಿರಿಯುತನು ಸೆಣಸುವುದು ಮಜ್ಜರ | ಸಿರಿಯ ಸಂಗ್ರಹಿಸುವುದು ಲೋಭಂ |
 ಸಿರಿಗೆ ಮನಮಿಕ್ಕುವುದು ವೋಹಂ ಸಿರಿಯೆ ಷಡ್ವರ್ಗ ||

ನೀತಿ

ಹಿಂದೆ ಮಾಡಿದ ವಿವಿಧಕರ್ಮಗ | ಇಂದಲೀಡುನೈದೊಳಗೈಸಿರಿ |
 ಬಂದು ಪೂರ್ವವುದದಕೆ ಹಿಗ್ಗದೆ ತನಗದೇ ನಿತ್ಯ ||
 ಎಂದು ಬಗೆಯದೆ ಕಮಲಜಲದೊಳ | ಗೊಂದಿಯುಂ ಮೈನೆನೆಯದೆನೆದಿ |
 ಪಂದದೊಳಗಿರವೇಲ್ಕು ಭಾಗ್ಯವ ಬಯಸಿದಣ್ಣಿಗಳು |
 ಹೋಗಿ ಬಾರವು ಪ್ರಾಣಮಾನಂ | ಪೋಗಿ ಬರ್ಪುವು ಸಿರಿದರದ್ರತಿ |
 ಪೋಗವೆಂದಿಗು ಬಂದ ಬಟುಕಂ ಕೀರ್ತಿಯಪಕೀರ್ತಿ ||
 ಪೋಗದಿಹುವೆರಡಕ್ಕೆ ಕಾರಣ | ಮಾಗಿಯವು ಸಚ್ಚರಿತದುತ್ತರಿ |
 ತಾಗವೋಭಯವೊಂದ ಸಿಡಿಯದಿರೊಂದ ಬಿಡಬೇಡ ||
 ನಳಕರಿಶ್ವಂದ್ರಾದಿಭೂವರ | ರಣಿಂದುದಿಲ್ಲವೆಯವರ ಕೀರ್ತಿಗ |
 ಇಬ್ಬೆವೇ ಲೋಕಾಪವಾದಿಗಳಾಗಿ ಬದುಕಿದರೆ ||
 ಅಬ್ಬಿವುದೊಡಲಪಕೀರ್ತಿ ಕೀರ್ತಿಗ | ಇಬ್ಬೆವುದುಕಾರಣದೆ ಮೂಜಗ |
 ದೊಳಗೆ ಸತ್ಯವ ಬಿಟ್ಟು ಬದುಕುವ ಮನುಜ ನಡವೇಣು ||

ರಾಮ, 1689

ಈತನು ಜಗನ್ನಾಥವಿಜಯವನ್ನು ಶಕ 1611 ಶುಕ್ಲವರ್ಷದಲ್ಲ(1689) ಕೃಷ್ಣಮಂತ್ರಿಗೋಸ್ಕರ ಪ್ರತಿಮಾಡಿದ್ದಾನೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಕೆಳಗಣ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ತಾನು ಉನ್ನತಸತ್ಯವಿ ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ-
 ವಿಪ್ರಕುಲಾವತಂಸಪಶುದ್ಧತೋನ್ನತವಂಶಕಲ್ಪಭೂ ||
 ಜಪ್ರತಿಮಾನಭಾವಗುರುನಾಥತನೂಭವಕೃಷ್ಣವರ್ಯಬು ||
 ದ್ವಿಪ್ರದಮಂತ್ರಿಶೇಖರಗೆ ತ್ರೈಭುವನೇತ್ತರಜೈತ್ರಕಾವ್ಯಮಂ |
 ಸುಪ್ರಮುದೋದಯಂ ಬರೆದನುನ್ನತಸತ್ಯವಿ ರಾಮಭೂಸುರಂ ||

ಸಂಪಾದನೆಯ ಪರ್ವತೇಶ್ವರ. 1698

ಈತನು ಚತುರಾಚಾರ್ಯಪುರಾಣವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರ ಶೈವಕವಿ. ತನ್ನ ಗುರುಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ—

ತೋಟದ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗ; ಶಿಷ್ಯ “ಗುರುವಿನನುಪಮವಿಲೆಟಿಕಾಪ್ರಸಾದದ ಮಹಿಮ ಸರಸಾನುಭವ” ನಾದ ಬೋಲಬವನ; ಶಿಷ್ಯ ಚೆನ್ನಾಚಾರ್ಯ; ಶಿಷ್ಯ ಮಲಯಗುರು ಶಾಂತ; ಶಿಷ್ಯ ವೀರಶೈವಾಚಾರಸಂಗ್ರಹಕರ್ತೃವಾದ “ಜಙ್ಗಮಶೈವವ ವೀರಶೈವಮಂ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ” ಸಂಪಾದನಾಸಿದ್ಧವೀರೇಶ; ಶಿಷ್ಯ ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನದೇವ; ಶಿಷ್ಯ ಕವಿ ಸಂಪಾದನೆಯ ಪರ್ವತೇಶ್ವರ.

ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಶಕ 1619 ನೆಯ ಈಶ್ವರವರ್ಷದಲ್ಲಿ-ಎಂದರೆ 1698 ರಲ್ಲಿ-ಬರೆದಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

ಪೂರ್ವಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಬಾಣ, ಕಾಳಿದಾಸ, ಮಯೂರ, ಹರೀಶ್ವರ, ಪದ್ಮರಾಜ, ಪಾಲ್ಕುರಿಕೆ ಸೋಮ, ಮಲಾಹಣ, ಕೇಶಿರಾಜ, ರಾಘವ, ಮಲ ಯರಾಜ, ಗೂರ್ಜರ, ಹಲಾಯುಧ, ವಾಯಿದೇವಾಚಾರ್ಯ, ಚಾಮರಸ, ಜಕ್ಕಣ್ಣ, ನಿಜಗುಣೇಶ ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಚತುರಾಚಾರ್ಯಪುರಾಣ

ಇದು ವಾರ್ಧಕಪಟ್ಟದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಕಾಂಡ 6, ಸಂಧಿ 54, ಪದ 3187. ಇದರಲ್ಲಿ ರೇಣುಕ, ಮರುಳುಸಿದ್ಧ, ಏಕೋರಾಮ, ಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯ ಈ 4 ಅಚಾರ್ಯರುಗಳ¹ ಚರಿತವು ಹೇಳಿದೆ. ವಿಶ್ವೇಶ್ವರಾಚಾರ್ಯನನ್ನೂ ಸೇರಿ ಸಿಕೊಂಡು ಪಂಚಕಲಶದಾಚಾರ್ಯರ ಚರಿತ ಎಂದೂ ಹೇಳುವಂತಿದೆ. ತನ್ನ ಗುರು ಸಂಪಾದನೆಯ ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನು ತನಗೆ ಬೋಧಿಸಿದ ಈ ಚರಿತವನ್ನು ಕವಿ ಪದ್ಯರೂಪವಾಗಿ ರಚಿಸಿದಂತೆಯೂ ಪೌರಾಣಿಕ ಬಸವ ಯ್ಯನಿಗೆ ಹೇಳಿದಂತೆಯೂ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಕವಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ—

ಇದು ಕಣಾ ಪರಶಿವನ ಬೀಡು ಮುಕ್ತಿಯ ನಾಡು |

ಇದು ಕಣಾ ಲಿಂಗಾಂಗನದನ ಭಕ್ತಿಯ ವದನ |

ವಿದುಕಣಾ ಗುರುಶಿಷ್ಯರಮಳಮುಕುರಂ ಸುಕರಸಿಕರಕರದಾಮಳಕವು ||
 ಇದುಕಣಾ ಶರಣಜನವಾಸಂದಸಂಧಾನ|ವಿದುಕಣಾ ನವರಸದ ಹಕ್ಕೆ ಭಾವದ ತೆಕ್ಕೆ|
 ಇದುಕಣಾ ಸತ್ಯವಿಯ ಮೆಚ್ಚು ಕುಕವಿಗೆ ಕಿಚ್ಚು ಮಚ್ಚು ಬುಧಜನರ ಪೆಚ್ಚು ||
 ಮಧುಸನುಯದೊಳಗೆ ವಾಮರ ಚಿಗುರಲೆಳದಳರ |
 ಕರ್ಡುಕಿ ಪೊಕ್ಕುಟವಕ್ಕಿ ಕೊರಳಿನಿಂಚರಮುದಿಸೆ |
 ಮುದದಿಂದ ಕೊಂಡಾಡುವಂತೆನ್ನ ಕಾಂಕ್ಷೆ ಸತ್ಯವಿಸೇವ್ಯ ಜನಭವ್ಯವು ||

ಇದರಲ್ಲಿ ವೇದ, ಉಪನಿಷತ್ತು, ಕಾಮಿಕಾಗಮ, ವೀರಾಗಮ, ನಾತೂಲನಾರಮೇಶ್ವರತಂತ್ರಗಳು, ಲೈಂಗ್ಯಶೈವಗಳು, ಪಾದ್ಮೋತ್ತರ, ಸ್ಯಾಂಡ, ಪಟ್ಟಲಜ್ಞಾನದೀಪಿಕೆ, ಗುರುಬಸವೇಶ್ವರನ ಪಟ್ಟಾವ್ಯ, ಸಿದ್ಧಾಂತಶಿಖಾಮಣಿ, ನಿಜಗುಣನ ವಿವೇಕಚಿಂತಾಮಣಿ ಇವುಗಳಿಂದ ಹಲವು ವಿಷಯಗಳು ಸಂಗ್ರಹಿತವಾಗಿವೆ.

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಶಿವಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ವಾರ್ವತಿ, ಗಣೇಶ, ಪೂಜಾ, ವೀರಭದ್ರ, ಬಸವ, ಚೆನ್ನಬಸವ, ಪ್ರಭುದೇವ ಇವರುಗಳನ್ನು ಕ್ರಮವಾಗಿ ಹೊಗಳಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ--

ಚಂದ್ರಿಕೆ

ಇದು ತನುಸ್ಸೆಂಬ ಪರ್ವತವ ಪೋಟ್ಟುಟ್ಟುವತಿ |
 ಭಿದುರಮಿದೆಯಡರ್ಡ ತನುಮೆಂಬಟವಿಯಂ ದಹಿಸು |
 ನ ದವವ್ವಿಯ ರಾಶಿಯಿದೆ ಸುಂಧಕಾರಸೆನಿಸುವ ವಾರ್ಧಿಯಂ ಪೀರುವ ||
 ವಿದಿತಬಡಬಾನಲವು ಇದೆ ರಾತ್ರಿಯೆಂದೆಂಬ |
 ಮದಗಜಂಗಳ ಮೊತ್ತಮಂ ಗೆಲುವ ಮೃಗರಾಜ |
 ನಿದೆಯಿದೆಕೊ ನೋಡೆಂಬ ಜನದ ಮನಕುತ್ಸನಂಪೀಠಿತ್ತು ಚಂದ್ರಾತಪಂ ||

ಸರ್ತನ

ತಿಂಗಳನ ತಣ್ಣದಿರ ಪಸರಿಸಲೆ ನೃತ್ಯವಿಭ |
 ವಂಗೊಂಡು ಕಣ್ಣರಲ್ಪಾಂತಿ ಪುಂಸಭೆಯೊಳಗೆ |
 ಸ್ತೋಗಲಶಕಜದ ಗಣಿಕಾಬನಂ ಸೊಗಮ ಕಳಕಳಿಸೆ ನೆಡಿಮೊಳಲುಗು ||

ಪೊಂಗಿ ಜ್ಜಿಯುಲಿಯೆ ಕಾಂಜೀದಾಮ ಕಡಕದನೆ |
 ಪಿಂಗದಧೋರೂಕಂ ಜಲಿಸೆ ಕಂಕಣ ಪುದಿರೆ |
 ಯಂಗಜಾರಿಯುನುಂ ನೆಟಿಸುತಿಮುದು ವ್ಯಷ್ಟಿಕಾಲದ ನಮಿಲು ಪಾಂಗಿನಿಂ ||

ವೇತ್ಯಾಸ್ತ್ರೀವರ್ಣನೆ

ಕಂಗಳೋ ಕಾಮಜಾಣಂಗಳೋ ಕಟ್ಟಿದಲ |
 ಕಂಗಳೋ ಕಾಮಪಾಶಂಗಳೋ ತಬುರನಬ |
 ರಂಗಳೋ ಕಾಮಕುಂತಂಗಳೋ ಪೊಕ್ಕಪೊಸನಾಣಿ ಪಿಲಿಯಂತಿಂಪ್ಪುವ ||
 ಅಂಗವೋ ಕಾಮರಾಜ್ಯಾಂಗವೋ ತ್ರಿವಳಿಗಳ |
 ಭಂಗವೋ ಕಾಮರಸನದಿಯ ಮೇಲ್ಪಾಯ್ವೆನವ |
 ಭಂಗವೋ ಮೇಣಾವಧೂಟಿಯರು ಲೂಟಿವರಬಿಲನಿಟುಚ್ಚಿತ್ತಧನಮಂ ||
 ತುಱುಗೆವೆಯ ಓರೆನೋಟಂ ಮೋಡಿಗಳ ಕಾಟ |
 ಸರಸನುಡಿಗಳ ತಂಪು ಭೋಗಿಗಳ ಎದೇಗಿಂಪು |
 ನಿರತವಧರದ ಕೆಂಪು ವಿಟರ ಭಾಗ್ಯದ ಪಂಪು ರದನ ಮೋಹನದ ಕದನ ||
 ವರವೊಗದ ಹೊಗರು ಕೋವಿದರ ಹೃದಯದ ಜಿಗುರು |
 ಪರಮಕತ್ತುರಿಜೊಟ್ಟು ಸಂಗಸುಖವಸವೊಟ್ಟು |
 ಭರಿತಜವ್ವನ ಪೊನ್ನ ಪುಕ್ಕಳನುಪಾಂಗವಿಂವಿದರಾ ಕಾಮಿಸುರು ||

ಲಕ್ಷ್ಮೀಶ 1700

ಈತನು ಜೈಮಿನಿಭಾರತವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಶ್ರೀವೈಷ್ಣವ ಕವಿ; ಭಾರದ್ವಾಜಗೋತ್ರದವನು. ಇವನ ತಂದೆ ಅಣ್ಣವಾಂಕ; ಇವನ ಸ್ಥಳ ಕಡೂರುತಾಲ್ಲೂಕಿನಲ್ಲಿರುವ ದೇವನೂರು. ಈ ಸ್ಥಳದ ಲಕ್ಷ್ಮೀಶರನು ಣಸ್ವಾಮಿಯಅಂಕಿತದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನಿಗೆ ಲಕ್ಷ್ಮೀ ಪತಿ ಎಂಬ ಹೆಸರೂ ಉಂಟು. ದೇವನೂರಲ್ಲಿ ದೊರೆತ ಜೈಮಿನಿಭಾರತದ ಬಂದು ಓಲೆಯ ಪ್ರತಿಯ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಗ್ರಂಥವು ಶಕ 1337 ಮನ್ಮಥ ಸಂವತ್ಸರದಲ್ಲಿ, ಎಂದರೆ 1415ರಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದಂತೆ ಹೇಳಿದೆಯೆಂದೂ ಇದು ನಂ ಬಿಕೆಗೆ ಅರ್ಹವಲ್ಲವೆಂದೂ ಇದಕ್ಕೆ 300 ರನ್ನು ಸೇರಿಸಿ 1715 ಎಂದು ಇಟ್ಟು

ಕೊಂಡರೆ ಒಂದುನೇಳೆ ಕಾಲವು ಸರಿಹೋಗಬಹುದೆಂದೂ ಮೆ||ರೈಸ್ ಹೇಳು ತ್ತಾರೆ. ಈ ಗ್ರಂಥವು 1691 ರಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದುದಾಗಿ ಹೇಳುವ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ಪ್ರಥಮಸಂಪುಟದಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಿದ್ದೇವೆ.¹ ಲಕ್ಷ್ಮೀಕವಿ (1724), ಕೋನಯ್ಯ (ಸು. 1740), ಬೊಬ್ಬೂರರಂಗ (ಸು. 1760) ಇವರುಗಳು ಲಕ್ಷ್ಮೀಶನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸುವುದರಿಂದ ಮೇಲಣ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಉಕ್ತವಾದ ಕಾಲವು ನಿಜವಾಗಿದ್ದರೂ ಇರಬಹುದು. ಅಂತೂ ಈತನು ಸುಮಾರು 1700 ರಕ್ಕೆ ಈ ಚಿಯವನಲ್ಲವೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಶೈಲಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪಮಟ್ಟಿಗೆ ಚೆನ್ನಬಸವ ಪುರಾಣವನ್ನು (1584) ಅನುಸರಿಸಿರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ.

ಈತನಿಗೆ ಕರ್ಣಾಟಕವಿಚಾರತವನಚೈತ್ರ ಎಂಬ ಬಿರುದಿದ್ದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ತನ್ನ ಕವಿತಾಚಾರಿಯನ್ನು ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ:—

ಶಾರದೆ ಸರಾಥಕಮಂ ನರಯತಿಗೆ ಭಂಗಮಂ |

ಶಾರದೆ ನಿಜಾನ್ವಯಕ್ರಿಯೆಗಳ್ಗೆ ದೂಷಣಂ |

ಬಾರದೆ ವಿಶೇಷಗುಣಗಣಕಶಾಸ್ತ್ರಾರಮಂ ತೀರದೆ ದುರುಕ್ತಿಗಳ್ಗೆ ||

ಸೇರದೆ ಸುಮಾರ್ಗಮೋಕ್ಷಾ ಸಕೆವ್ವಸ್ತುರುಷವ ಗ |

ಭೀರದಶೆಯಂ ಪೋಲ್ವ ಕಾವ್ಯಪ್ರಬಂಧಮಂ |

ಶಾರದೆಯ ಕರುಣದಿಂ ವೇದ್ಯನಾಂ ಮೋಕ್ಷಮಂ ತೊಡುನೆಲ್ಲರಂ ಕೇಳ್ವುದು ||

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಜೈಮಿನಿಭಾರತ

ಇದು ವಾರ್ಧಕಪಟ್ಟದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಸಂಧಿ 34, ಪದ್ಯ 1907. ಸಂಸ್ಕೃತ ಜೈಮಿನಿಭಾರತದ ಅಶ್ವಮೇಧಿಕವರ್ವದ ಆಧಾರದಮೇಲೆ ಕವಿ ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಇದರ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಈ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ:—

ವರವಣೀ ದಿಂದೆ ಶೋಭಿತಮಾಗಿ ರೂಪವಿ |

ಸ್ತರದಿಂದೆ ಚಲವಾಗಿ ಮಧುರತರನವರನೋ |

ದರಭೃತದಿಂದೆ ವಿಲಸಿತಮಾಗಿ ಸುಮನೋನುರಾಗಂ ಪ್ರಚಾರಮಾಗಿ ||

1. ಶಬ್ದಾನುಶಾಸನದ ಉಪೋದ್ಘಾತ, ಪುಟ 46. 2. ಪುಟ 210.

ನಿರತಮಂಜುಳತಬ್ಬದಿಂದೆ ಕಿವಿಗಿಂವಾಗಿ |

ಚರಿಸುವ ಸುಲಲಿತನಟ್ಟದಿಗಳೆಡೆವಿಡದೆ ಲ್ಲೀಂ |

ಕರಿಸದಿವುನೆ ಬಂದು ನೆರೆದ ವಿದ್ವತ್ಸಭಾನೀರೇರುಹಾಕರದೊಳು ||

ಪುಣ್ಯಮಿದು ಕೃಷ್ಣಚರಿತಾಮೃತಂ ಸುಕವೀಂದ್ರ |

ಗಣ್ಯಮಿದು ಶೃಂಗಾರಕುಸುಮತರು ತುಳುಗಿದಾ |

ರಣ್ಯಮಿದು ನವರಸಪ್ರಾಡಿಲಾಲಿತ್ಯನಾನಾವಿಚಿತ್ರಾರ್ಥಂಗಳ ||

ಪಣ್ಯಮಿದು ಶಾರದೆಯ ಸನ್ನೋಹನಾಂಗಲಾ |

ವಣ್ಯಮಿದು ಭಾವಕರ ಕಿವಿದೊಡವಿಗೊದವಿದ ಹಿ |

ರಣ್ಯಮಿದು ಭೂತಳದೊಳೆನೆ ವಿರಾಜಿವುದು ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿಯ ಕಾವ್ಯರಚನೆ ||

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ದೇವಪುರಲಕ್ಷ್ಮೀರಮಣನ ಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಶಿವ, ಗಣೇಶ, ಸರಸ್ವತಿ ಇವರುಗಳನ್ನು ಹೊಗಳಿದ್ದಾನೆ.

ಇವನ ಬಂಧವು ಲಲಿತವಾಗಿಯೂ ಮನೋಹರವಾಗಿಯೂ ಇದೆ. ಆಧುನಿಕವಾದರೂ ಈ ಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ಕನ್ನಡನಾಡಿನಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರಾಕಸ್ಯವೂ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಯೂ ಮತ್ತುವ ಗ್ರಂಥಕ್ಕೂ ಇಲ್ಲ. ಇದು ಪಂಡಿತಪಾಮರರೆಲ್ಲರ ಆದರಕ್ಕೂ ವಾತ್ರವಾಗಿದೆ. ಪ್ರಾಯಿಕವಾಗಿ ಇದನ್ನು ಓದದ ಕನ್ನಡಿಗರೇ ಇಲ್ಲ. ಇದರಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ:

ಸ್ತ್ರೀಯರು

ತಳರಡಿಗಿ ತೊಂಡೆವಣ್ ತುಟಿಗೆ ತಾವರೆ ಮೊಗಳೆ |

ಬೆಳಗಾಯಿ ಮೊಲಿಗೆ ನೈದಿಲೆ ಕಣ್ಣೆ ಬಾಲ್ಯಿ ತೊಡೆ |

ಗೆಳವಳ್ಳು ಮೈಗೆ ಸಂಪಗೆ ನಾಸಿಕಕ್ಕೆ ಮಲ್ಲಿಗೆ ನಗೆಗೆ ಮೊಲ್ಲೆ ಪತ್ನಿ ||

ಅಳಿ ಕುಂತಳಕೆ ನವಿಲ್ ಮುಡಿಗಂಜೆ ನಡೆಗೆ ಕೋ |

ಗಿಲೆಗಳಿಗಳಿಂಚರಕೆ ಸೋಲ್ದವಯವಂಗಳೊಳ್ |

ನೆಲಸದುವು ಪೆಣ್ಣೆಗೆ ಸೋಲದನರಾರೆನಲ್ ನಡೆತಂದರಂಗನೆಯರು ||

ಚಂದ್ರಿಕೆ

ಪ್ರಾಚೀನಿತಂಬಿನಿಯ ಮುಖಬಿಂಬದೇಳನಗೆಯ |

ರೋಚಿಗಳೊ ಪೆರ್ಜುಗೆಯೊಳುಬೈದ್ದ ಪಾಲ್ಗಡಲ |

ವೀಳಿಗಳೊ ಮನ್ಮಥನ ಕೀರ್ತಿಯ ಮರೀಚಿಗಳೊ ನಿಜಕಾಂತನು ಕಾಣುತೆ ||

ನಾಚಿ ಬೆಳ್ಳೀಱುಡಳೊ ರಾತ್ರಿವಧು ಚೆಲ್ಲದನೊ |
 ಭೂಚಕ್ರಕಂಗಜಂ ಬೇಳುವೆಯ ಬೂದಿಯಂ |
 ವಾಚಸುನೊಡೆರೆದೆನಲ್ ಪಸರಿಸಿತು ಚಂದ್ರಕಿರಣಂಗಳೆಲ್ಲ ದೆಸೆಯೊಳು ||

ಸಮುದ್ರ

ಚವ್ವೊಡೆದು ಸಡಿವ ಮುತ್ತುಗಳಲ್ಲದಿವು ಮಗು |
 ಝಪ್ಪುರಿಸುವೆಳಮೀಣ್ ಬಿದಿರ್ನ ಶೀಕರಮಲ್ಲ |
 ನೊವ್ವುವ ಸುಲಲಿತಶಂಖದ ಸರಿಗಳಲ್ಲದಿವು ಬೆಳ್ಳೊರೆಗಳೊಟ್ಟೆಲ್ಲ ||
 ತಪ್ಪದೊಳಗಣ ರನ್ನವೆಳಗಲ್ಲದಿವು ತೋನ |
 ದೀಪ್ಪ ಕೆಂಬವಳಮಲ್ಲಿವು ಪಯೋನಿಧಿಯ ಕೆನೆ |
 ಯೊಪ್ಪಮಲ್ಲದೆ ನೀನೋ ಗಿಯಲಿಚ್ಚಿವ ಮೇಘಂಗಳಲ್ಲೆನಿಸಿದುವು ಕಡಲೊಳು ||

ಸಂಜೆ

ರಂಜಿಸುವ ಪಶ್ಚಿಮಾಚಲಕಿರಾತಂ ತೊಟ್ಟು |
 ಗುಂಟಾಭರಣವೊ ಮೇಣ್ ಗಗನಾಂಬುಧಿಯ ತಡಿಯ |
 ಮಂಜುವಿದ್ರುಮಲತೆಯೊ ವೇಣಪರದಿಗ್ವಧುವಿನಂಕುಂಕುಮಲೇಪವೋ ||
 ಅಂಜನೇಭದ ಸಿಂದುರವೊ ಶಿವನ ಕೇಶಗಳ |
 ಕೆಂಜಡೆಯೊ ವಿಷ್ಣುಪದಪಂಕರುಹದರುಣತೆಯೊ |
 ಸಂಜೆವೊಣ್ಣುಟ್ಟ ರಕ್ತಾಂಬರವೊ ಪೇಱಿನಲೃತ್ಯೈಗುಕೆಂಪೆಸೆದುದು ||

ಸುಧನ್ವನ ಹೆಂಡತಿ ಪ್ರಭಾವತಿ

ಮುಡಿಯ ಪೊಸಮಲ್ಲಿಗೆಯ ಸೂಸುವೆಳನಗೆಯ ಸವಿ |
 ನುಡಿಯ ಬಾಯೊಡೆಯ ಹೊಳೆಹೊಳೆವ ದಶನದ ಮಿಸುಪ |
 ಕಡೆಗಣ ತೋಳಗುವ ನಶಾವಳಿಯ ಥಳಥಳಪ ಕಂಠಮಾಲೆಯ ಮುತ್ತಿನ ||
 ತೊಡವುಗಳ ಘನಸಾರದಸುಲೇಪನದ ಸಣ್ಣ |
 ಮಡಿದುಕೂಲಿದ ಬೆಳ್ಳೊಗು ಕೋಮಲಾಂಗವೋನ |
 ಬಿಡದೆ ಪಸರಿಸ ಚಂದ್ರಕಾಂತದಿಂ ನಿರ್ಮಿಸಿದ ಪುತ್ರಳವೊಲವಳಿಸದಳು ||

ಧರ್ಮರಾಜನೆ ಕೀರ್ತಿ

ನಾಗೇಂದ್ರನಂ ಬಿಡದೆ ತಲೆವಾಗಿತ್ತಮರ |
 ನಾಗೇಂದ್ರನಂ ಬುದ್ಧಿದೊಡಿಸಿತ್ತು ಪುರಮರ್ಧ |

ನಾಗೇಂದ್ರನಂ ನಿಂದು ಬೆಜಗಾಗಿಸಿತ್ತವಲಧಮುಜನ ಕೀರ್ತಿ ಬಚ್ಚಿಕೆ ||
 ನಾಗೇಂದ್ರಶಯನಾಲಯವ ಜಡಧಿಯೆಸಿ ನುತ |
 ನಾಗೇಂದ್ರವರದಾಯುಧವ ಪೊಳ್ಳುಗಳೆದು ಮಥ |
 ನಾಗೇಂದ್ರಧರನ ಜಾತೆಯ ನಿಲವುಗೆಡಿಸಿ ನೆಹಿ ರಾಜಿಸಿತು ಮೂಜಗದೊಳು ||

ಚಂದ್ರಶೇಖರ ಸು. 1700

ಈತನು ರಾಮಚಂದ್ರಚರಿತ್ರವೆಂಬ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪಭಾಗವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು 1750 ರಲ್ಲಿ ಪೂರ್ತಿ ಮಾಡಿದ ಪದ್ಮನಾಭನು ಗ್ರಂಥಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳುವ

ಈರಾಮಚಂದ್ರಚರಿತ್ರವ ಜಿನಮತ | ವಾರಿಧಿಪೂರ್ಣಶತಾಂಕ |
 ಸಾರಸದ್ಗುಣಭೂಷಿತಾಂಗ ಲಕ್ಷ್ಮಣಬಂಗ | ಭೂರಮಣನಾಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ||
 ತ್ರೈವಿದ್ಯಚಕ್ರೇಶನಮಲಸಾಹಿತ್ಯಕ | ಲಾವರನೂರ್ವಿತೇರೀ |
 ಕೋವಿದ ಚಂದ್ರಶೇಖರಕವಿ ನವರಸ | ಭಾವನೂತ್ನಾರ್ಥಶಬ್ದಗಳೆಂ ||
 ಪದಿನಾಱುಸಂಧಿಯಿಂದಧಿಕತ್ರಯೋದತ | ಸವಶ್ಚಂತ ಲೀಲೆಯೊಳು |
 ಚದುರಿಂದಿಭಾರ್ಸಿರದನೂಷ್ಣಿವತ್ತೊಂದು | ಪವನು ಹರ್ಷದೇಹ್ನಿಯಲಿ ||
 ನಿರಚಿಸಿದನು ವಿದ್ಯಜ್ಜನೆಯೆಲ್ಲ ಮೆಚ್ಚುವ | ಪರಿಯೊಳಂತದಱಿಯಿಂದ ಮುಂದೆ |
 ಪಿರಿದೆನಿಸೀರಾಮಚಂದ್ರಚರಿತ್ರವಂ | ತುಸಿ ಕೆಲವುಕಾಲ ಪೂರ್ತಿ ||
 ತರಣಿಯಿದಿರ ಸೊಡರಂತಬ್ಧಿಯೊತ್ತಿನೊ | ಕರುತಿವ ಬೆಂಜೆಯೆಂತಂತೆ |
 ಮೆಹಿವುನು ನನ್ನಕ್ಕೆ ಶಂಕರಕವಿಯ ಬಂ | ಧರಸೂಕ್ತಿಸಾಲೆಯಮುಂದೆ ||

ಈ ಪದ್ಯಗಳಿಂದ ಕವಿ ಲಕ್ಷ್ಮಣಬಂಗರಾಜನ ಆಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಈ ಗ್ರಂಥದ ಮೊದಲು 16 ಸಂಧಿಗಳನ್ನೂ 15 ನೆಯ ಸಂಧಿಯಲ್ಲಿ 13 ಪದ್ಯಗಳನ್ನೂ ಅಂತೂ ಒಟ್ಟು 2151 ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿ ಕಾಲವಾದಂತೆಯೂ ಪದ್ಮನಾಭನಿಗಿಂತ ಪ್ರಸಿದ್ಧಕವಿಯಾಗಿದ್ದಂತೆಯೂ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಈ ಜೈನಕವಿಗೆ ಶಂಕರ ಎಂಬ ನಾನಾಂತರವೂ ಇದ್ದಂತೆ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. “ಕೆಲವು ಕಾಲ ಪೂರ್ತಿ” ಎಂಬುದರಿಂದ ಪದ್ಮನಾಭನಿಗಿಂತ ಸುಮಾರು 50 ವರ್ಷ ಹಿಂದೆ-ಎಂದರೆ ಸುಮಾರು 1700ರಲ್ಲಿ ಈ ಕವಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದು. ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ 29ನೆಯ ಸಂಧಿಯಿಂದ ಮುಂದಕ್ಕೆ ನವನು ಪ್ರತಿ ದೊರೆತಿರುವು

ದರಿಂದ ಈ ಕವಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಇತರವಿಷಯಗಳನ್ನು ಹೇಳುವುದು ಕ್ಯಾಗಲಿ ಅವನ ಬಂಧನನ್ನು ಉಪಾಹರಿಸಿ ತೋರಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಲಿ ಅವನು ಕವಿಲ್ಲವೆ ಇರುವುದಕ್ಕಾಗಿ ವಿಷಾದಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ

ಸೋಮಶೇಖರಶಿವಯೋಗಿ. ಸು. 1700

ಇವನು ಬಸವನ ಪಟ್ಟಲದ ಬೆಡಗಿನವಚನದ ಟೀಕೆ, ತೋಂಟದ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗನ ಪಟ್ಟಲಜ್ಞಾನಸಾರಾಮೃತದ ವಚನದ ಟೀಕೆ, ಇವುಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಈತನು ವೀರಶೈವಕವಿ; ಶ್ರೀಸಚ್ಚಿದಾನಂದನಿತ್ಯಪರಿಪೂರ್ಣ ಅವಿರಳಪರಂಜ್ಯೋತಿಶೀಲಾವಿಗ್ರಹಮೂರ್ತಿಯಾದ ಶ್ರೀಸೋಮಶೇಖರಲಿಂಗಚರಣಾರವಿಂದಮಕರಂದರಸವಾನಪ್ರಮತ್ತಮಧುಕರಾಯವಾಣಿ ಎಂದು ತನ್ನನ್ನು ವಿಶೇಷಿಸಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ತೋಂಟದ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗನ ಪಟ್ಟಲಜ್ಞಾನಸಾರಾಮೃತದ ಟೀಕೆಯ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ

ತೋಂಟದ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗೇಶ್ವರನ ಕರುಣಾಪ್ರಸಾದಪಾತ್ರನಾದ ಬೋಳಬಸವೇಶ್ವರ; ಅವನ ಕರುಣಾಪ್ರಸಾದಪಾತ್ರನಾದ ಗೂಳೂರು ಸಿದ್ಧಲಿಂಗಯ್ಯ; ಅವನ ಕೃಪಾಪಾತ್ರ ಗುಮ್ಮಳಾಪುರದ ಸಿದ್ಧವೀರಯ್ಯ; ಅವನ ಕರುಣಾಪಾತ್ರ ಗಗನದಯ್ಯ; ಅವನ ಕೃಪಾಪಾತ್ರ ಕಟ್ಟಿಗೆಹಳ್ಳಿ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗೇಶ್ವರ; ಅವನ ಕೃಪಾಪಾತ್ರ ಮುರಿಗೆ ಶಾಂತವೀರೇಶ್ವರ; ಅನಂದನುಗ್ರಹವ ಪಡೆದ ಮುರಿಗೆ ಗುರುಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ. ಹೀಗೆ ಗುರುಸಂಪ್ರದಾಯವಿಡಿದು ಬಂದು ಬಸವಾದಿಪ್ರಮುಖಗಣಂಗಳ ವಚನಾನುಭಾವನನು ಬೆಸಗೊಂಡ ಸೋಮಶೇಖರಶಿವಯೋಗಿ ನವರತ್ನಂಗಳ ಸಮೂಹನನು ತರನಹಿದು ಸರಂಗೇಳಿಸುವಹಾಂಗೆ ಆ ಗುರುಮುಖದಿಂದ ಬೆಸಗೊಂಡ ಮಹಾಕುಭಾವದ ವಾಕ್ಯಂಗಳನು ಕ್ರೋಡೀಕರಿಸಿ ಲೇಖನಂಗೈದಲ್ಲಿ ಮೊದಲು ಸಿದ್ಧೇಶ್ವರಸ್ವಾಮಿಗಳ ಪಟ್ಟಲಜ್ಞಾನಸಾರಾಮೃತದ ವಚನದಲ್ಲಿ (ಇತ್ಯಾದಿ)

ಎಂದಿರುವುದರಿಂದ ಕವಿ ತೋಂಟದ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗನ (ಸು. 1470) ಶಿಷ್ಯವರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ 8 ನೆಯವನಾಗಿದ್ದಂತೆ ತೋರುವುದರಿಂದ ಇವನಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1700 ಆಗಬಹುದು.

ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಎರಡು ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿರುವ ಬೆಡಗಿನವಚನಗಳಿಗೆ ಎಂದರೆ ಕಠಿನವಾದ ವಚನಗಳಿಗೆ ಕವಿ ಟೀಕೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ.

ಕೃಷ್ಣ ಶರ್ಮ. ಸು. 1700

ಈತನು ಸರಜಾಹನುಮೇಂದ್ರಚರಿತೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ಸರಜಾಹನುಮೇಂದ್ರಯಶೋವಿಲಾಸ ಎಂಬ ಹೆಸರೂ ಉಂಟು.

ಇವನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕವಿ; ಭಾರದ್ವಾಜಗೋತ್ರದವನು; ಯಜುತ್ಯಾಖಾ ಧ್ಯಾಯಿ. ಇವನ ಪಿತಾಮಹನು ಆಪ್ಪಾಜಿ, ತಂದೆ ಪಟ್ಟಿತಿನ್ಮಾರ್ಯ, ತಾಯಿ ತಿರುಮಲಾಂಬೆ. “ ಮಧುರಾವಿನಾಕ್ಷೀಚರಣಕೋಕನದಮಕರಂದಾಸ ಕ್ತಭ್ರಮರ, ಮಹೀಶೂರರಾಡ್ಗೇಹದ್ವಾರಾಧ್ಯಕ್ಷ, ಅಚ್ಚಿ ವಂಗ್ಯಪುರಲ ಕಾರ್ಯ ಖಡ್ಗ ಕವಿತೆ ಸ್ವಕರಣಿಕ ಕಕಾರಚಾತುರ್ವಿಧಕ್ರಮಾಚಾರ್ಯಧುರ್ಮ, ಲಕ್ಷ್ಮಣಕವಿ, ಕುಕವಿನೀರ್ದೇರುಪ್ರಚಂಡಜಂಝೂವಾರಾತ, ಅಶುಕವಿ ” ಎಂದು ತನ್ನನ್ನು ವಿಶೇಷಿಸಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಇದರಿಂದ ಇವನು ಮೈಸೂರು ರಾಜರ ಆರಮನೆಯಲ್ಲಿ ಬಾಗಿಲು ಅದ್ವಿಕನನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ನೆಂದೂ ಮಧುರಾವಿನಾಕ್ಷಿಯ ಭಕ್ತನೆಂದೂ ಕವಿತೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರವೀಣನೆಂದೂ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಕಥಾನಾಯಕನ ತಂದೆಯಾದ ಸೀತಾರಾಮಸ್ವನಾಯಕನು 1681 ರಲ್ಲಿ ಆಳುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ತಾಸನಗಳಿಂದ ತಿಳಿವುದರಿಂದ ಅವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1700 ಆಗಬಹುದು. ಕವಿಯ ಕಾಲವೂ ಅದೇ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಸರಜಾಹನುಮೇಂದ್ರಚರಿತೆ

ಇದು ಚಂಪೂರೂಪವಾಗಿದೆ; 5 ಆತ್ಮಾಸಗಳಾಗಿ ಭಾಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಸಾಂಗತ್ಯಗಳೂ ಪಟ್ಟದಿಗಳೂ ಸಹ ಇವೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯಕಾ ಲೋದ್ಭವನಾದ ಸೀತಾರಾಮನ ಮಗ ತರೀಕೆರೆಪ್ರಭು ಸರಜಾಹನುಮೇಂ ದ್ರನ ಚರಿತವು ಹೇಳಿದೆ. ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ವಾರ್ನತೀಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿ ಕ ಕವಿ ವಿಷ್ಣು, ಜಾನಕಿ, ಶಿವ, ವಿನಾಕ್ಷಿ, ಗಣಪತಿ, ಸರಸ್ವತಿ ಇವ ದುಗಳನ್ನೂ ಹೊಗಳಿದ್ದಾನೆ. ಕಥಾನಾಯಕನ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ—

ವಿಷ್ಣುವಿನ ನಾಭಿಯಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮನು ಹುಟ್ಟಿದನು; ಅವನ ಮಗ ಕಶ್ಯಪ; ಅವನ ಮಗ ಸೂರ್ಯ; ಇವನಿಂದ ಕ್ಷತ್ರಿಯರು ಹುಟ್ಟಿದರು. ಪೂವಿನಗೆಣಿಯನ (ಸೂರ್ಯನ) ವಂಶದಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದುದರಿಂದ ಪೂವಲಕುಲವೆಂಬ ನಾನುನಾಯಿತು, ಈ ಕುಲದಲ್ಲಿ ಕುಮಾರಸೇಂದ್ರನು ಹುಟ್ಟಿ ಸಂತೆಬೆನ್ನುರವನು (ಸಂತೆಬೆನ್ನೂರನ್ನು) ಆಳಿದನು.

ಅವನ ಮಗ ಜೋಳಿಹನುಮ; ಅವನ ಮಗ ಇಮ್ಮಡಿಹನುಮ; ಅವನಮಗ ಸರಜಾಹನುಮ; ಅವನ ಮಗ ಸೀತಾಂಮ, ಇವನಿಗೆ ರಾಜಕಂಠೀರವನು ಪಾತುಪಾ ಎಂಬ ನಿಜನಾಮವನಿತ್ತನು; ಇವನ ಹೆಂಡತಿ ಅಕ್ಕಮಾಂಬೆ; ಮಗ ಸರಜಾಹನುಮೇಂದ್ರ. ಇವನಿಗೆ 12 ಜನ ರಾಣಿಯರು, ಪಟ್ಟದರಾಣಿ ಗಂಗಾಂಬೆ; ವಾಕ್ಕಳು ಸೀತಾರಾಮ, ಕನ್ನಪ್ಪ, ಕೃಷ್ಣಾಂಬೆ, ಹನುಮಾಂಬೆ.

ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಬೇಟೆ, ಜಾತ್ರೆ, ಮುಂತಾದುವುಗಳ ವರ್ಣನೆಗಳಿ ವೆಯೇ ಹೊರತು ಚರಿತ್ರಸಂಬಂಧವಾದ ವಿಷಯಗಳೇನೂ ಹೇಳಿಲ್ಲ. ಇದ ರಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ--

ಹನುಮೇಂದ್ರನ ಕೀರ್ತಿ

ಹನುಮರಾಜನ ಕೀರ್ತಿಲಕ್ಷ್ಮಿಯು | ಘನತರದ ಸತ್ತಿಗೆಯು ಸ್ತೋಮವು |
ಹರನ ಗುಯದು ದಂಡ ಜಂದ್ರನು ವೇಲಿಸೆವ ಕಳಸ ||
ತೊನೆದು ತೂಗುವ ಮಣಿಯು ತಾರಕೆ | ಸುನುನಯದಿ ಪೂತಿರುವ ಶೇಷನು |
ಧರಣಿ ಪೂಗಟುವಳಿಸುಮುಪಿಯೊ ಮೇಣ್ ತ್ರಿಶೋಕದಲಿ ||

ಬಾಲಶೀಲೆ

ಸರಿದೊರೆಗಳ ದುರ್ಗಗಳನು ತಾ ಕಿತ್ತೆತ್ತಿ | ಕರದೊಳಲಿಡಿವಂತೆ |
ತರಣನು ಗಿಲಿಕೆಯೆ ಸಿಡಿವಾಡಿವನಾಗ | ಸರಸದೊಳ್ ಬೊಪ್ಪನಮುಂವೆ ||

ಸಾಯಂಕಾಲ

ಪಡುವಲವನಿತೆಯು ಕುಂಕುವರಸದಲ್ಲಿ | ಬಿಡದೆ ಮಜ್ಜವನು ಗೈದ |
ಬಿಡುನೀರೊ ಎಂಬಂತೆ ಪರ್ವಿತು ಗಗನನ | ಸಡಗರದಲಿ ಸಂಧ್ಯಾರಾಗ ||
ಸರಸಿಜ ಮುಚ್ಚಿತು ನೈದಿಲು ಮೆಚ್ಚಿತು | ಪರಜಕ್ರವಾಕ ಬಿಚ್ಚಿತು |
ಶರನಿಧಿ ಹೆಚ್ಚಿತು ಜೊನ್ನವು ಮುಚ್ಚಿತು | ಹುಣಾಂಕನು ದಯದೊಳಾಗ ||

ಸಮುದ್ರ

ಕೋಡಗ ದಾಟಿತು ಜೋಗಿಯು ಮುಸಿದನು | ಚಾಡಿಯ ಸುಡಿದ ಗಾಯಕನು |
ಬುಕಿಬ ದಹಿಸುವನಿಡಿಯಿಂದ ಮುನಿಸಿ ಮಾ | ತಾಡದೆ ಮೆಣ್ಣಿದಿದನುದಧಿ ||

ಚೆನ್ನಿಗ. ಸು. 1700

ಈತನು ಪ್ರಹ್ಲಾದಚರಿತೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ತನ್ನ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ—ಹೊಕ್ಕುಳಿಕೆಯ ಪುರಕಥವತಿ ಹರಿಭಕ್ತ ನರಸಿಂಹದೇವ, ಮಗ ಶಂಕರಲಿಂಗದೇವ, ಮಗ ಕವಿ ಚೆನ್ನಿಗ ತನ್ನ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಅವುಬಳನರಸಿಂಹದೇವರ ಅಂಕಿತದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಪೂರ್ವಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಕುಮಾರವಾಲ್ಮೀಕಿಯನ್ನು (ಸು. 1500) ಸ್ಮರಿಸುವುದರಿಂದ ಅವನ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಈಚೆಯವನು ಎಂಬುದು ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿದೆ; ಸುಮಾರು 1700 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಪೂರ್ವಕವಿಗಳನ್ನು ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಸ್ಮರಿಸುತ್ತಾನೆ—

ಉತ್ತಮಕವಿ ಕಾಲದಾಸ ಭಾರತನಮ | ಎಸ್ತರಿಸಿದ ವ್ಯಾಸರಾಯ |
ಬತ್ತಲೇಶ್ವರವಾಲ್ಮೀಕಿಗಳಂಘ್ರಗೆ | ಭಕ್ತಿಯಿಂದಲೆ ವಂದಿಸುವೆ ||

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಪ್ರಹ್ಲಾದಚರಿತೆ.

ಇದು ಸಾಂಗತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಸಂಧಿ 13, ಪದ್ಯ 915. ಇದಕ್ಕೆ ನರಸಿಂಹಚಾರಿತ್ರ ಎಂಬ ದೇಸರೂ ಉಂಟು. ದರಿಂದ ನರಸಿಂಹಸ್ತುತಿ ಇರಾಪವಾದ ಬಂದೆರಡು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದಾಹರಿಸುತ್ತೇವೆ—

ದುರಿತಗಿರಿಗೆ ವಜ್ರ ಕರ್ಮವೆಂಬತವಿಯ | ನುರುಕುವ ದಾವಾಸಳನಃ |
ಕರುಣಾಕರನವುಬಳನರಸಿಂಹನ | ಜರಣವ ನಾ ಬಲಗೊಂಬೆ ||
ಬ್ರಹ್ಮನ ಜನಕ ಭಕತಜನವತ್ಸಲ | ಕರ್ಮ ದುರಿತಸಂಹರಣ |
ನಿರ್ಮಳಮೂರ್ತಿಯೌಬಳನರಸಿಂಹಗೆ | ಸುಮ್ಮಾನದಿಂದೆತಿಗುವೆನು ||

ಮಾಳುಸಿದ. ಸು. 1700

ಈತನು ಬಸವರಾಜನ ಪವಾಡಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರ ಕೈವಕವಿ; ಪೂರ್ವಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಿಂಗಿರಾಜನನ್ನು (ಸು. 1500) ಹೇಳುವುದರಿಂದ ಅವನ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಈಚೆಯವನು ಎಂದು ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ; ಸುಮಾರು 1700 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಬಸವರಾಜನಪವಾಡಗಳು

ಇದು ಗದ್ಯಗ್ರಂಥ; ಇದರಲ್ಲಿ ಬಸವನು ಕಾಯವಚನಮನಸ್ಸುಗೆ 40ನ ನಡಸಿದ 300 ಪವಾಡಗಳು ವರ್ಣಿತವಾಗಿವೆ. ಪೂರ್ವಗ್ರಂಥಗಳೆಂ

ಈಯಂಕಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಬರೆದಂತೆ ಕವಿ ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ:
 ಬಸವವುರಾಣದೊಳ ವಸುಮತೀಶ್ವರಮಂಡನ ಸಿಂಗಿರಾಜನಿ |
 ನಿರಸಿದ ವುರಾಣದೊಳ ಸಕಳಭಕ್ತನುಹೇಶ್ವರರಿಂದ ಪೇಲ್ವೆವೆಂ ||
 ವೆಸವ ಕಥಾಳೆ ಮಲ್ಲಿ ವಚನಾಘದೊಳಿದ ಮಹತ್ವಮಾಲೆಯಂ |
 ಒನೆದು ಸಮಸ್ತಭಕ್ತರಣಿವಂತೆ ವಿಳಾಸದಿ ಪೇಲ್ವೆನಾನಿಸಂ ||

ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಈ ವಾಕ್ಯವಿದೆ--

ಶ್ರೀಮದನುಪಮಕಲ್ಯಾಣಪುರವರಾಧೀಶ ಮಹಾಮಹಿಮ ಬಸವರಾಜದೇವಗೌ
 ತಿನನ ಅಜ್ಜಿಯಿಂದ ನಂದಿಕೇಶ್ವರರೆ ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ ಮಾದರನ ಮಾದಲಾಂಬಿಯರ
 ಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ಬಸವನಾಮದಲ್ಲವತರಿಸಿ ಕೆಳಗೆ ಉದಾಪುನವಂತೆ 364 ಪವಾಡಗಳ ನಡಸಿ
 ಕಪಟಿಸಂಗಮನಾಥಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ಐಕ್ಯರಾದರು.

ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪಭಾಗವನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ--

ಪವಾಡಗಳು

(1) ಗಾನಲೋಲನಾದ ಸಂಗಮನನ್ನು ಜಂಗಮಾಕಾರದಿಂದ ಕಂಡು ಆತನಿಂದ
 ಷಟ್ಸ್ಥಲಶಾಸ್ತ್ರವ ತಿಳಿದು ಅಭ್ಯಾಸಿಸಿದ ಪ್ರಸ್ತಾವ (ವಾಕ್ಸಂಬಂಧ) :

(2) ಲಿಂಗಧಾರಿಯಾದಕಾರಣ ಮುಂಜಿಯ ಮಾಡುವೆನೆಂಬ ಬಂಧುಗಳ ತಿರ
 ಸ್ಕರಿಸಿ ಅಕ್ಕನಾಗಮ್ಮನವರಿಂದ ಕೂಡಿ ಸಂಗಮಕ್ಕೆ ಬಂದುದು (ವಾಕ್ಸಂಬಂಧ)

(3) ಹರುಷದಿಂದಲ್ಲಮಪ್ರಭು ಬರುವರೆಂದು ತಾನೆ ತಿಳಿದು ಶೂನ್ಯಸಿಂಹಾಸ
 ನವ ನಿರ್ಮಾಣಮಾಡಿದುದು (ಕಾಯಸಂಬಂಧ)

(4) ಈಶನ ಜಂಗಮ ಬೇಡಿದುದಕ್ಕೆ ೧೦ ಖಂಡುಗ ಜೋಳವ ಮತ್ತುಮಾಡಿ
 ಸಮರ್ಪಣಮಾಡಿ ಮೆಹಿಿದಿದುದು. (ಮನಸ್ಸಂಬಂಧ)

ಬೆಂಗಳೂರು ಮುದ್ದು ವೀರಸ್ವಾಮಿ ಸು. 1700

ಈತನು ವಚನಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ.
 ಈತನ ಗ್ರಂಥದ ಬಂದು ಪ್ರತಿ 1744 ರಲ್ಲಿ ಬರೆದುದಾಗಿ ತಿಳಿವುದರಿಂದ
 ಇವನು ಆ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಹಿಂದೆ ಸುಮಾರು 1700 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದೆಂದು
 ಊಹಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಕಾರಾಗಹಳ್ಳಿ ಶಾಂತಯ್ಯ ಸು. 1700

ಈತನು ವಚನಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ. ಇವನ ಗ್ರಂಥದ ಬಂದು ಪ್ರತಿ 1744 ರಲ್ಲಿ ಬರೆದುಬಾಗಿ ತಿಳಿವುದರಿಂದ ಇವನು ಆ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಹಿಂದೆ ಸುಮಾರು 1700 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ

ಪಟ್ಟುಗಂಬಳಿ ಸಿದ್ದಲಿಂಗಸ್ವಾಮಿ ಸು. 1700

ಇವನು ಗುಟ್ಟಿಯಮಲ್ಲಣಾರ್ಯನ ಭಾವಚಿಂತಾರತ್ನಕ್ಕೆ (1513) ಕನ್ನಡ ಟಿಪ್ಪಣಿಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಈತನು ವೀರಶೈವಕವಿ. ಇವನ ಸ್ಥಳ ಬ್ರಹ್ಮವಾರ, ಇವನು ಸುಮಾರು 1700 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದು.

ಸರ್ವಜ್ಞ ಸು. 1700

ಈತನು ತ್ರಿಪದೀರೂಪವಾದ ಬಂದು ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಸರ್ವಜ್ಞನ ತ್ರಿಪದಿ ಎಂದು ಹೆಸರು. ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ. ತಾನು ನೋಡಲು ಕೈಲಾಸದಲ್ಲಿ ಪುಷ್ಪದತ್ತನಾಗಿದ್ದಂತೆಯೂ ಬಳಿಕ ವರರುಚಿಯಾಗಿ ಹೆಚ್ಚಿದಂತೆಯೂ ಅನಂತರ ಸರ್ವಜ್ಞನಾಗಿ ಜನಿಸಿದಂತೆಯೂ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ ತನ್ನ ಹುಟ್ಟಿನ ವಿಷಯವಾಗಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ:--

ಧಾರವಾಡಜಿಲ್ಲೆಯ ಮಾಸೂರು ಎಂಬ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಬಸವರಸನೆಂಬ ಆರಾಧ್ಯ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿದ್ದನು. ಅವನ ಹೆಂಡತಿ ಮಲ್ಲಮ್ಮ. ಈಕೆಗೆ ಮಕ್ಕಳಿಲ್ಲದೆ ಇದ್ದುದರಿಂದ ತನ್ನ ಕೊರತೆಯನ್ನು ಗಂಡನೊಡನೆ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳಲು ಆತನು ಕಾಶಿಗೆ ಹೋಗಿ ಈಶ್ವರನಲ್ಲಿ ಗಂಡುಮಗುವಾಗಬೇಕೆಂದು ಬೇಡಿಕೊಂಡನು. ಈಶ್ವರನಿಂದ ಪಡೆದ ಪ್ರಸಾದವನ್ನು ನುಂಗಿ ಮರಳಿ ತನ್ನೂರಿಗೆ ಬರುವ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಅಂಬಲೂರೊಳಗೆ ಒಬ್ಬ ಕುಂಬಾರನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಇಳಿದುಕೊಂಡನು. ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಮಾಳಿಯೆಂಬವಳಲ್ಲಿ ಮೋಹಗೊಳ್ಳಲು ಅವಳು ಗರ್ಭಿಣಿಯಾಗಿ ಸರ್ವಜ್ಞನನ್ನು ಹಡೆದಳು

ಸರ್ವಜ್ಞನು “ಸರ್ವರೂಳೊಂದೊಂದುನುಡಿಗಲ್ಲು ವಿದ್ಯೆಯುಚ್ಚಪರ್ವತವೆ” ಅದನ್ನು ಎಂದು ಹೇಳಿದ.

ಅಚ್ಚಾಗಿರುವ ಲೆಖನು ಪ್ರತಿಗಳಲ್ಲಿ ಇವನ ಗ್ರಂಥದ ಕಾಲಜ್ಞಾನಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿ ವಿಷಯನಗರವು ಮಹಮದೀಯರಿಂದ ನಾಶವಾದುದು, ಇಕ್ಕೇರಿಸಂಸ್ಥಾನವು ಹಳಾಳ

ದುಡು, ತ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣವು ಆಂಗ್ಲೀಯರ ಕೈಸೇರಿದುದು ಮುಂತಾದ ವಿಷಯಗಳು ಉತ್ತವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಕೆಲವರು ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1800 ಆಗಿರಬಹುದು ಎಂದು ಊಹಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ 1800 ಕ್ಕೆ ಹಿಂದೆ ಬರೆದ ಈತನ ಗ್ರಂಥದ ಓಲೆಯ ಪ್ರತಿಗಳು ದೊರೆತುದರಿಂದಲೂ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಅ ಎಂಬ ಹಳಗನ್ನಡದ ಅಕ್ಷರವು ಇರುವುದರಿಂದಲೂ ಈತನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1700 ಕ್ಕೆ ಈಚೆ ಇರಲಾರದೆಂದು ನಾವು ಊಹಿಸುತ್ತೇವೆ. ಅಷ್ಟಾಗಿರುವ ಪ್ರತಿಗಳು ಒಂದರ ಹಾಗೆ ಒಂದಿಲ್ಲ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಹಲವು ಹೊಸಪದ್ಯಗಳೂ ಸೇರಿರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ನಮಗೆ ದೊರೆತ ಒಂದು ಓಲೆಯವು ಸ್ವಕದಲ್ಲಿ “ಸಂಪಾದನೆಯ ಸಿದ್ಧವೀರಾಪ್ತಯಾಚಾರ್ಯರು ಸೇರಿಸಿದ ಸರ್ವಜ್ಞ ಮೂರ್ತಿ ನಿರೂಪಿಸಿದ ತ್ರಿವಿಧಿ” ಎಂದಿದೆ. ಈ ಸರ್ವಜ್ಞ ಮೂರ್ತಿ ಈ ಕವಿಯೇ ಆಗಿದ್ದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಇವನು ಸಂಪಾದನೆಯ ಸಿದ್ಧವೀರಾಚಾರ್ಯನ (ಸು. 1600) ಕಾಲಕ್ಕೆ ಹಿಂದೆ ಇದ್ದಿರಬೇಕು.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಸರ್ವಜ್ಞನ ತ್ರಿವಿಧಿ

ಇದಕ್ಕೆ ಸರ್ವಜ್ಞ ಮೂರ್ತಿವಚನ ಎಂಬ ಹೆಸರೂ ಇರುವಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಪ್ರತಿಪದ್ಯವೂ ಸರ್ವಜ್ಞ ಎಂದು ಮುಗಿಯುತ್ತದೆ. ನಮಗೆ ದೊರೆತ ಒಂದು ಓಲೆಯ ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಪದ್ಯವೂ ಪರನಾರ್ಥ ಎಂದು ಮುಗಿವುದಲ್ಲದೆ ಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ಪರನಾರ್ಥಿಕೆ ಎಂಬ ಹೆಸರೂ ಹೇಳಿದೆ. ಗ್ರಂಥವು ಪದ್ಧತಿಗಳಾಗಿ ಭಾಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಕೆಲವು ಪ್ರತಿಗಳಲ್ಲಿ 27 ಪದ್ಧತಿಗಳೂ ಮತ್ತೆ ಕೆಲವು ಪ್ರತಿಗಳಲ್ಲಿ 29 ಪದ್ಧತಿಗಳೂ ಇವೆ. ಪದ್ಯಸಂಖ್ಯೆಯೂ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಾಗಿದೆ: ಕೆಲವು ಪ್ರತಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಾವಿರಕ್ಕೆ ಅಧಿಕವಾಗಿಯೂ ಇನ್ನು ಕೆಲವು ಪ್ರತಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಾವಿರಕ್ಕೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಕಡಮೆಯಾಗಿಯೂ ಇವೆ. ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಧರ್ಮ ನೀತಿ, ಜ್ಞಾನ, ಜ್ಯೋತಿಷ ಮುಂತಾದ ಹಲವು ವಿಷಯಗಳು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ಅರಂಭದಲ್ಲಿ ಶಿವಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ದರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ--

ನೀತಿ

ಕೋಪವೆಂಬುದು ಕೇಳಿ | ಪಾಪದ ನೆಲೆಗಟ್ಟು |

ಕೂಪವೆಂಬುದು ನೇಣು ಹಣ್ಣಿನಂತೆ ನರಕಕ್ಕೆ | ಕೋಪಿ ತಾನೆ ಟಿವ ಸರ್ವಜ್ಞ ||

ಸತ್ಕರ ನುಡಿ ತೀರ್ಥ | ನಿತ್ಕರ ನಡೆ ತೀರ್ಥ |
 ಉತ್ತಮರ ಸಂಗನದು ತೀರ್ಥ ಹರಿವ ನೀ | ರೆತ್ತಣತೀರ್ಥ ಸರ್ವಜ್ಞ ||
 ಸಜ್ಜನರ ಸಂಗವು | ಹೆಜ್ಜೆನುಮೆದ್ದಂತೆ |
 ದುರ್ಜನರ ಸಂಗದೊಡನಾಟ ಬಜ್ಜಲ | ಗೊಜ್ಜಲಂತಿಹುದು ಸರ್ವಜ್ಞ ||
 ಹಿರಿದು ಕರ್ಮವ ಮಾಡಿ | ಹರಿವ ಗಂಗೆಯ ಮಿಂದು |
 ಹರಿಯಿತು ಪಾಪವೆನಬೇಡ ಆಪಾಪ | ಎರೆಯ ಮಣ್ಣಿಲ್ಲ ಸರ್ವಜ್ಞ ||
 ಮುಟ್ಟಿಯ ಮಣ್ಣನು | ಇಟ್ಟು ತಾ ನೊಸಲೊಳಗೆ |
 ನೆಟ್ಟನೆ ಸ್ವರ್ಗವ ಪಡೆವೊಡೆ ಸಾಣೆಕಲ್ | ಕೆಟ್ಟ ಕೇಡೇನು ಸರ್ವಜ್ಞ ||
 ನಿಡ್ಡಿಗಳು ಬಾರವು | ಬುದ್ಧಿಗಳು ತಿಳಿಯವು |
 ಮುದ್ದಿನಮಾತು ಸೊಗಸವು ಬೋನದ | ಮುದ್ದೆ ತಪ್ಪಿದರೆ ಸರ್ವಜ್ಞ ||
 ಸಿರಿ ಬಂದ ಕಾಲಕ್ಕೆ | ಕರೆದು ದಾನವ ಮಾಡು |
 ಪರಿಣಾಮವಕ್ಕು ಪದವಕ್ಕು ಸ್ವರ್ಗ | ನೆರೆಮನೆಯಕ್ಕು ಸರ್ವಜ್ಞ ||
 ಎಲುತೊಗಲುನರಮಾಂಸ | ಬಲಿದ ಚರ್ಮದ ಹೊದಿಕೆ |
 ಹೊಲೆರಕ್ತಶುಕ್ಲದಿಂದಾದ ಈ ದೇಹಕೆ | ಕುಲವಾವುದಯ್ಯ ಸರ್ವಜ್ಞ ||
 ಎಣಿಸುತಿರ್ಪುದು ಬೆರಳು | ಗುಣಿಸುತಿರ್ಪುದು ಬೆಕ್ಕೆ |
 ಮನ ಹೋಗಿ ಹಲವೆಣಿಸಿದರೆ ಹಾತೊರ | ತುನಕನಂತಕ್ಕು ಸರ್ವಜ್ಞ ||
 ಕೊಲುವ ಕೈನೊಳು ವೂಜಿ | ಮೆಲುವ ಬಾಯೊಳು ಮಂತ್ರ |
 ಸಲೆ ಪಾಪವೆರೆದ ಮನದೊಳು ವೂಜಿಪನು | ಹೊಲೆಯಂಗು ಕಷ್ಟ ಸರ್ವಜ್ಞ ||
 ಕಟಾಳೊಡನೆ ಬರಲು | ಬಟ್ಟಿಗೆ ನೆರವೇಕೆ |
 ಶಿಷ್ಟಂಗ ತೆರವನುಡಯೆಂತೆ ಕಲ್ಯಾಣೆ | ದಟ್ಟಡಿಗಳೇಕೆ ಪರಮಾರ್ಥ ||
 ಹಸಿವಿಲ್ಲದುಣಬೇಡ | ಹಸಿದು ಮತ್ತಿರಬೇಡ |
 ಬಿಸುಗೊಡಿ ತಂಗೊಲುಣಬೇಡ ವೈದ್ಯರಾ | ಗನಣಿಯೇ ಬೇಡ ಪರಮಾರ್ಥ |

ಜ್ಯೋತಿಷ

 ಸಂದಿದ್ದ ಮಾಸವನು ಕುಂದದಿಮ್ಮಡಿಯಾಡಿ |
 ಲಂದಿನ ತಿಥಿಯನೊಡಗೂಡ ಲಾಶಾರೆ | ಮುಂದೆ ಬಂದಿಹುದು ಸರ್ವಜ್ಞ ||

ಹಿಗಟೆ

 ನೆತ್ತಿಯಲುಂಬುದು | ಸುತ್ತಲು ಸುರಿವುದು |
 ಎತ್ತಿದರೆಗಡುಹೋಲಿಹುದು ಕವಿಗಳಿದ | ರಥವನು ಪೇಟೆ ಸರ್ವಜ್ಞ ||

(ಬೀಸುವಕಲ್ಲು)

ಇವನ ಕಾಲಜ್ಞಾನತ್ರೈವದಿಯಲ್ಲಿ 456 ಪದ್ಯಗಳಿವೆ. ಇದರ ಮೊದಲಲ್ಲಿರುವ

ಬಸವ ನೀವು ನಿರೂ | ಪಿಸಿದ ಕಾಲಜ್ಞಾನವ |

ಭಸಿತವಿಟ್ಟು ಮರ್ತ್ಯದಿರವನು ನಾ ನಿಮ್ಮ | ಸಿಸುವೆಂದು ಪೇಟ್ಟಿ ಸರ್ವಜ್ಞ ||
ಎಂಬ ಪದ್ಯದಿಂದ ಈತನು ಬಸವನ ಕಾಲಜ್ಞಾನವನ್ನೇ ಅನುಸರಿಸಿರುವಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

ಲಕ್ಷ್ಮಯ್ಯ. ಸು. 1700

ಈತನು ಪಶ್ಚಿಮರಂಗಧಾಮಕತಕವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಚತುರ್ಥವರ್ಣದವನು ಎಂದು ತೋರುತ್ತದೆ; ಇವನ ತಂದೆ ರಂಗನಾಥ. ಈ ಕವಿ ಸುಮಾರು 1700 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದು.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಪಶ್ಚಿಮರಂಗಧಾಮಕತಕ

ಇದು ವೈತ್ತಗಳಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣದ ಶ್ರೀರಂಗನಾಥದೇವರಸ್ತುತಿರೂಪವಾಗಿದೆ. ಇದರಿಂದ ಒಂದು ಪದ್ಯವನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ..
ಕ್ರಮಿಗಳಿಗಾಲಯಂ ವ್ರಣದ ಬೀಡು ಜ್ವರಂಗಳಿಗಾಶ್ರಯಸ್ಥಳಂ |
ತ್ರಮಗಳಿಗೆಕ್ಕೆ ವಾತಕಫಪಿತ್ತಕೇಯಾಗರಮಾಶೀರಮೆಂ ||
ದುಮಿದು ಮಹೋಗ್ರದುಃಖಕೆ ನಿವಾಸಮಿದಂ ನೆಹಿ³ ಮಾಣಿಸುತ್ತಮೆ |
ನ್ನನು ಸಲೆ ರಕ್ಷಿಸಾ ಶರಣುವೊಕ್ಕೈನು ಪಶ್ಚಿಮರಂಗನಾಯಕಾ ||

ಚಾಮಯ್ಯ. ಸು. 1700

ಈತನು ದೇವರಾಜೇಂದ್ರಸಾಂಗತ್ಯವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1700 ಆಗಬಹುದು. ಪೂರ್ವಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಸವಾಲ್ಮೀಕಿಗಳನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ದೇವರಾಜೇಂದ್ರ ಸಾಂಗತ್ಯ

ನವುಗೆ ದೊರೆತ ಅಸಮಗ್ರಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ 2 ಸಂಧಿಗಳಿವೆ. ಈ ಗ್ರಂಥ

ಹಲ್ಲಿ ಮೈಸೂರುಗೊರೆಯಾದ ದೇವರಾಜನ ಚರಿತವು ಹೇಳಿದೆ. ಇದ ರಲ್ಲಿ ಕವಿ

ಪಂಥದ ರಿಪುನೈಪಕುಲಗಿರಿವಜ್ರ ಭೂ | ಕಾಂತ ಸದ್ಧರ್ಮಚರಿತನ |

ಕಂತುಸನ್ನಿಭದೇವರಾಜನರೇಂದ್ರನ | ಸಂತಸಕೃತಿಯ: ಪೇಲುವೆನು ||

ಎಂದು ಹೇಳಿ ಗ್ರಂಥದ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ—

ಒಲಿದು ಲಾಲಿಸ ಮುಗುದೆಮು ಮುದ್ದುನುಡಿಯೊ ಸದ್ವಿಲಸಿತವಾದ ಪಾಶ್ಚೆನೆಯೊ |

ಎಳಬಾಲಕರ ತೊವಲ್ಲುಡಿಯೊ ಚಾನುನು ಪೇಜ್ಜಿ | ಲಲಿತಸಿಂಗರದ ಸತ್ಯಧೆಯೊ ||

ಶೃಂಗಾರನಿಧಿ ನೀತಿಯಂಗ ವೀರತ್ವದು | ತ್ತುಂಗಸದನ ಮಂತ್ರಿಜನಕೆ |

ಸಂಘಟಿಸುವ ಬುದ್ಧಿಯೆನಿಸಿ ಮೆಱ್ಪೆವುದೀ | ಮಂಗಳೋತ್ಸವಸುಚರಿತ್ರೆ ||

ಗ್ರಂಥಾದಿಯಲ್ಲಿ “ಪದ್ಮಗಿರಿಯೊಳು ನೆಲಸಿದ ದೇವನ” ಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಪಶ್ಚಿಮರಂಗನಾಥ, ನರಸಿಂಹ, ಲಕ್ಷ್ಮೀಕಾಂತ, ತ್ರಿಣಯನ, ಗಣೇಶ, ಸರಸ್ವತಿ, ಚಿಕ್ಕಿಗರಾಯ, ನಂಜುಂಜೇಶ, ಚಾಮುಂಡಿ, ಸೂರ್ಯ, ವರಪ್ರಯಾಚಾರ್ಯ ಇವರುಗಳನ್ನು ಹೊಗಳಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಒಂದೆರಡು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ದರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ—

ದೇಶ

ಭಂಗವೆಂದೆಂಬ ಹೆಸರು ಬಲನಿಧಿಯ ತ | ರಂಗದೊಳ್ಳದೀನೆಲನ |

ತುಂಗನಿಕ್ರಮದೊಳಾಳುವ ನೈಪರಡೆಯಲಿ | ಸಂಘಟಿಸದು ಜಗವಣಿಯೆ ||

ವರ್ವತ

ಚಂಡಕಿರಣಸೋಮಪಾವಕಧರ ವೈಷ | ಮಂಡಿತ ಶಿವಗಣೋಲ್ಲಾಸ |

ಕುಂಡಲಿಯುತ ಮುನಿಸಂಜಯದಿಂದ್ರಿ | ಬುಂಡಪರಶುನಿಂಕೆಸೆಗುಂ ||

ಸಾಗವ. ಸು. 1700

ಈತನು ವಾಣಿಕಸ್ವಾಮಿಚರಿತೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಜೈನಕವಿ; ಇವನ ತಂದೆ ಕೋಟಲಾಭಾನ್ವಯದ ಸೊಡ್ಡಿ ಸೆಟ್ಟಿ, ತಾಯಿ ಚೌಡಾಂಬಿಕೆ. ಇವನು ಸುಮಾರು 1700ಲ್ಲಿ ರ. ಇದ್ದಿರಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

1. ಪದ್ಮಗಿರಿ ಎಂದರೆ ಕಮಲಾಚಲವೆಂಬ ಹಿಮವದ್ದೋಪಾಲಸ್ವಾಮಿಬೆಟ್ಟ.

ವಾಣಿಕಸ್ವಾಮಿಚರಿತೆ

ಇದು ಭಾಮಿನೀಸಟ್ಟದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಸಂಧಿ 3, ಪದ್ಯ 298. ಇದರಲ್ಲಿ ವಾಣಿಕಜಿನೇಶನ ಚರಿತೆ ಹೇಳಿದೆ.

ಕಥಾಸಾರ—ನೇವೇಂದ್ರನು ತಾನು ಪೂಜಿಸುತ್ತಿದ್ದ ವಾಣಿಕಜಿನಬಿಂಬವನ್ನು ರಾವಣನ ಹೆಂಡತಿಯಾದ ಮಂಜೋದರಿಯ ವ್ಯಾಧ್ಯ ನಾನುಸಾರವಾಗಿ ಅವಳಿಗೆ ಕೊಟ್ಟನು. ಅವಳು ಅದನ್ನು ಪೂಜಿಸುತ್ತಿದ್ದು ರಾವಣವಧಾನಂತರ ಶತ್ರುಗಳ ಭಯದಿಂದ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಇರಿಸಿದ್ದಳು. ಬಹುಕಾಲದಮೇಲೆ ಶಂಕರಗಂಧನೇಂಬ ಮಹಾರಾಜನು ಈ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಒಪ್ಪ ಬೇಡವೆಂದ ತಿಳಿದು ಆ ಬಿಂಬವನ್ನು ಒಬ್ಬ ಪತಿವ್ರತಾಸ್ತ್ರೀಯ ಸಹಾಯದಿಂದ ತರಿಸಿಕೊಂಡು ಕೊಲ್ಲಿಸಾಕ್ಷ ಎಂಬ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ದೇವಸ್ಥಾನವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿ ಅದರಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆ ಮಾಡಿದನು.

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ವಾಣಿಕಜಿನಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಸಿದ್ಧಾಧಿಗಳು, ಸರಸ್ವತಿ, ಗಣಧರರು, ಯಕ್ಷಯಕ್ಷಿಯರು ಇವರುಗಳನ್ನು ಹೊಗಳಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಒಂದೆರಡು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ—

ಚಂದ್ರಲೇಖಿಯನ್ನು! ಕುರಿತು ಲಕ್ಷ್ಮಣನ ಉಕ್ತಿ.

ಸರಸತಿಗೆಯಳುಸಿಡೆ ವಾತಕ | ದೊರೆಕೊಳುಗು ಭವಭವದಿ ಬಹವೆಯು |
 ಧರೆಯೊಳಗೆ ಸತ್ಕೀರ್ತಿಯಆವಸಕೀರ್ತಿ ಪಸರಿಪುದು ||
 ನಿರುತದಿಂ ಕುಲಹಾನಿ ಬಲಸಿಂ | ತೊಲಗುವುದು ತತ್ಕ್ಷಣದೊಳೊಳೆ |
 ಕುರುಳುಗೆಡಬೇಡೆನುತ ಸಾಮಿತ್ರಿಯರ ಸುಖ ಜಙ್ಗಲದ ||

ಹನುಮಂತನ ಯುಧ್ಧ

ಕೆಲರ ಸರಳೆಂದೆಜ್ಜು ತಿರುಗಿಸಿ | ಕೆಲರ ಧನುಮಿದೊಗೆದು ಕೊಲುತನೆ |
 ಕೆಲರ ಕಾಲಲಿ ಮೆಟ್ಟಿ ಸೀಳುತ ಕೆಲರನೊಡೆದುಬಿದು |
 ಕೆಲರ ತಿರಗಳ ಕಿತ್ತು ಹನುಮನು | ಕೆಲರ ಗಗನಕ್ಕಿಡುತಮೂಗಲು |
 ಕೊಳಗುಳದೊಳೊಪ್ಪಿದನು ಮಾರಿಯ ಮೋರೆಯಂದದಲಿ ||

1. ವೈನರ ರಾಮಾಯಣದಲ್ಲಿ ಶೂರ್ಪನಖೆಗೆ ಈ ಧ್ವನಿ ಕೊಟ್ಟಿದೆ.

ಚಂದ್ರೋದಯ

ಧರಣಿವಲ್ಲಭೆಗೋತು ಮೋಘನು | ಪಿರಿಯ ನೀಲಿಯ ವಸ್ತ್ರದೊಳಗೆಯು |
 ವಿರಳವಹ ಮಾಕ್ತಿ ಕವ ಸೇರಿಸಿ ಕಟ್ಟಿಸಿದತೆಹದಿಂ ||
 ಪರಿಕಿಸಲು ಮೇಲ್ಕಟ್ಟಿನಂತಿರೆ | ನಿರುತದಿಂ ಜಗದೊಳಗೆ ತಮವದ |
 ಹುರುಳುಗಿಡಿಸುವೆನೆನುತ ವರಸಿಬಶತ್ರುವುದಯಿಸಿದ ||

ಬಸವರಾಜೇಂದ್ರ. ಸು. 1700

ಇವನು ಮಹಾವಿಭೂತಿಯುಹಿಮೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ; ಕಂಕರಸಂಹಿತೆಯನ್ನು ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ಬರೆದಿರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಈತನು ಮೈಸೂರು ಅರಸುಗಳ ಸಮುದಾಯಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವನಾಗಿರಬಹುದು. ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1700 ಆಗಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಮಹಾವಿಭೂತಿಯುಹಿಮೆ

ಇದು ಗದ್ಯರೂಪವಾಗಿದೆ; ಅಧ್ಯಾಯ 22. ಸ್ವಾಂದಪುರಾಣದ ಕಂಕರಸಂಹಿತೆಯಲ್ಲಿ ಶಿವರಹಸ್ಯಕಾಂಡದೊಳಗಣ ಉಪದೇಶಕಾಂಡದಲ್ಲಿ ಉಕ್ತವಾದುದು. ಗ್ರಂಥಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಈ ಗದ್ಯವಿದೆ-

ಶ್ರೀಮತ್ಕುಮಲಭವಶತಮುಖಮುಸುರಸಮುದಯಪ್ರಣತಮಕುಟಿತಟಘಟಿತಮಂಜುಮಾಣಿಕ್ಯಪ್ರಭಾವುಂಜರಂಚಿತಸದನಖಮಯೂಖಸಾಂಬತಿವಸುರುಚಿರಚರಣಾರವಿಂದಮಕರಂದಾಸ್ವಾದನಮತ್ತಮಧುಕರಾಯನಾನ ಬಸವರಾಜೇಂದ್ರವಿರಚಿತಮಧುಕರ್ಣಾಟಕವಚನರಚನಾಭಿಧಾನಸೂದ ಸ್ವಾಂದಪುರಾಣದ ಶಂಕರಸಂಹಿತೆಯಲ್ಲಿ ಶಿವರಹಸ್ಯಕಾಂಡದ ಉಪದೇಶಕಾಂಡದೊಳಗೆ.

ಸೋಮ. ಸು. 1700

ಈತನು ವಿರಭದ್ರಸಾಂಗತ್ಯವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವಿರಚೈವಕವಿ. ತೋಂಟದಸಿದ್ಧೇಶ್ವರನನ್ನು (ಸು. 1470) ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಸುಮಾರು 1700 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ವೀರಭದ್ರಸಾಂಗತ್ಯ

ಸಂಧಿ 5, ಪದ್ಯ 515. ಅರಂಭದಲ್ಲಿ ಹಲಗೂರಲಿಂಗದ ವಂದನೆ ಇದೆ.

ಹೊಸಲೂರ ವೀರೇಶ್ವರನ ಕರುಣದಿಂದ | ಎನಗೆ ಪೇಟೆದನೀಕೃತಿಯು |
ಎಂದು ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

ಪರಮಭಕ್ತ. ಸು. 1700

ಇವನು ಘೋರಾಸುರಯುದ್ಧವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಈತನು ವೀರ ಕೈವಕವಿ. ತನ್ನ ಹೆಸರನ್ನು ಸೃಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿಲ್ಲ. ಕೊನೆಯ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ-ಧರೆಯೊಳೇಕಥೆಯನಿರದೋದಿಯಾಲಿಪ ಜನರ ಕರುಣದಿಂದ ವಾರ್ವತೀಶನು ವಾಲಿಪನು ಎಂದು ಪರಮಭಕ್ತನು ಅವಿರಳಸಿದ್ಧಲಿಂಗೇಶ ನಾಣತಿಯೊಳ ವರ್ಣಿಸಿದನು-ಎಂದು ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದ ಇವನ ಹೆಸರನ್ನು ಪರಮಭಕ್ತ ಎಂದು ಮೇಲೆ ಬರೆದಿದ್ದೇನೆ. ಇವನು ಸುಮಾರು 1700 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದು.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಘೋರಾಸುರಯುದ್ಧ

ಇದು ವಾರ್ಧಕಪಟ್ಟದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಸಂಧಿ 8, ಪದ್ಯ 617.

ಕಥಾಗರ್ಭ—ಶೃತ್ವನನ್ನು ಇಂದ್ರನ: ಕೊಲ್ಲಲು ತೃಷ್ಣೆಯಿಗಿ ಕೋಪ ಬಂದು ತನಗೆ ಇಂದ್ರನನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವ ಮಗನಾಗಬೇಕೆಂದು ಮಾರಣಕೃತ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೋ ಮಿಸಲು ಘೋರಾಸುರನು ಹುಟ್ಟಿದನು. ಇವನನ್ನು ಮಣಿಫುರದ ಕುಲಶಭುಜನೆಂಬ ಶಿವಭಕ್ತನು ನಾರರನ ಉಪದೇಶದಿಂದ ಜಯಿಸಿದನು.

ಈ ಕಥೆಯನ್ನು ಕೈಲಾಸದಲ್ಲಿ ಶಿವನ ಆಜ್ಞಾನುಸಾರವಾಗಿ ನಿರಂಜನ ಮುನಿ ಪಾರ್ವತಿಗೆ ಹೇಳಿದನು. ಇದನ್ನು ಕವಿ ಪುಲಿಯೂರ ಸೋಮೇಶನ ಕರುಣದಿಂದ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ರಚಿಸಿದಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಸಂಧಿಗಳ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಅವಿರಳೇಶ್ವರಸಿದ್ಧಲಿಂಗೇಶನ ಅಂಕಿತವಿದೆ. ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಗಣೇಶ, ಸರಸ್ವತಿ ಇವರುಗಳ ಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಒಂದು ಪದ್ಯ ವನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಸೈನ್ಯ

ಕಂಘಟಾವಳಿಯ ವೆದೇರೆಯ ತಿಂಧಿಣಿಗಳೆಂ |
 ತುರಗನಿಜಯದ ವೀಚಿಮಾಲೆಗಳ ಸೊಗಸಿನಿಂ |
 ಪರತರಸಿತಜ್ಞ ತ್ರಡಿಂಡೀರದೊಟ್ಟಿಲಿಂ ರಥನಿವಹಬೈತ್ರಂಗಳೆಂ ||
 ಕರಮೆಸೆವ ಚಾಮರಾಳಿಗಳ ತುಂತುಗಳೆಂ |
 ಪರಿಸರಿಯ ವಾದ್ಯರವಮೇ ಘೋಷದಂತಾಗೆ |
 ಯುರರೆ ಕೇಳುಭಯಬಲ ವ್ಯೇರೆನಿಾಣೆದ ತರಧಿಗಳ ಮಾಱ್ಕಿಯೆನಲೆಸೆದುವು ||

ಕೃಷ್ಣ. ಸು. 1700

ಈತನು ಕೃಷ್ಣ ಕರ್ಣಾಮೃತವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕವಿ ಎಂದು ತೋರುತ್ತದೆ; ಇವನ ತಂದೆ ಬಳ್ಳಾಪುರದ ಯಾದವರಾಯ. ನಮಗೆ ದೊರೆತ ಪ್ರತಿ ಅಸನುಗ್ರ; ಇದರಲ್ಲಿ ಅದ್ಯಂತಭಾಗಗಳೂ ಇಲ್ಲವಾದುದರಿಂದ ಕವಿಯ ವಿಷಯವಾಗಿ ಇನ್ನೇನೂ ಹೇಳಲಾರವು. ಇವನು ಸುಮಾರು 1700 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ,

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಕೃಷ್ಣ ಕರ್ಣಾಮೃತ

ಇದು ಭಾಸಿನೀಪಟ್ಟದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ನಮಗೆ ದೊರೆತ ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ 10 ಶತಕಗಳೂ || ನೆಯ ಶತಕದಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳೂ ಇವೆ ಇದರಲ್ಲಿ ಭಾಗವತದಶಮಸ್ಕಂಧದ ಕಥೆ ಹೇಳಿದೆ. ಇದರಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ.—

ಕಾಳಿಯಹೃದಪ್ರವೇಶಸಮಯ

ಬಿಡುಮುಡಿಯ ಮುಗಿಲೆನಲು ಮೇಣ್ ಕ | ಣ್ಣಕೆಯ ನೋಟವೆ ಮಿಂಚು ನೋಡ |
 ಟ್ಕಿಡೆಗುಡದೆಯುಚ್ಚಿತಿರ್ಪ ದನಿಯೇ ಗುಡುಗಿನಂದವೆನೆ ||
 ಬಿಡದೆ ಸುರಿವಾಕಣ್ಣನೀರ್ ಮುಚ್ಚಿ | ನಡುಗುತಿಹ ಕುಚ ಕೋಕವೆನೆ ತಾ |
 ಸಡೆದು ಬಹ ಕಾರ್ತಾಲದಂತಾಗೋಷಿಯೈದಿದಳು ||

ವರ್ಷಾಕಾಲ

ದುಷ್ಟರಂದದಿ ಕೊಡುತ ಕೂಗುತ | ಕಷ್ಟವೆಂದೆನುತೊಡನೆ ಜಾಱುತ |

ತುಷ್ಟಿಬಡಿಸುತ ಸಿಡಿಲ ಗರ್ಜನೆಯಿಂದ ಬೆದರಿಸುತ ||
 ನಷ್ಟಬಿಂತೆಯೊಳ್ಳಿದೆ ಕರಗುತ | ಕುಷ್ಟರೋಗಿವೊಲೆ ಬೆಳ್ಳನಾಗುತ |
 ಲಿಷ್ಟವಿಲ್ಲದ ಡಂಭದಾನಿವೊಲಿದುರದಾಮೇಘ ||

ಚಂದ್ರೋದಯ

ಮುಂಬರಿಯೆ ಮುನ್ನೀರ ಚಕೋರಕ | ದಂಬ ವೊಂಪುಲೆವೋಗೆ ಸಸಿಗಳ |
 ಕೊಂಬೆ ಸೆಂಪಿ ಮೆಹಿಯೆ ಕುವಲಯನಿಕರ ಕಂಪೇಹಿ ||
 ತಂಬೆಲರ ಮುಂಜೂಳಿ ಪಸರಿಸೆ | ತುಂಬೆ ಪರಭೃತಗಳ ಪೊಗಟ್ಟಿಯೊ |
 ಳಂಬುಜಾರಿಯ ಬಿಂಬನೆಸೆದುದು ಇಂದ್ರದಿಕ್ಕಿನೊಳು ||

ಗೋಪಿಯರ ನರ್ತನ

ನಿಱು ಜಗುಲಿ ಮುಡಿ ಜಾಹಿ ಹಾರವು|ಪಹಿಯೆ ಬೆಮರ್ವನಿ ಸುರಿಯೆ ಪದನೂ|
 ಪುರಗಳಂದುಲಿದೋಹಿ ಮೈಪರಿಮಳಕೆ ಒರುವಳಿಯ ||
 ಮೆಹಿವೆ ರ್ಪಂಕೃತಿ ಗಾನದಂತಿರೆ | ಎರವಿಭೂಷಣಮುಲಿಯೆ ಶಾಳದೊ |
 ಲಿಠೆ ಮಹಾರಮಣೀಯದಿಂ ನಟಿಸಿದರು ಗೋಪಿಯರು ||

ಸಹವಾಸಿನಿರಂಜನಾವಧೂತ. ಸು. 1700

ಈತನು ಗಗನತಾರಾವಳಿ, ಕಾಮವಚನ ಇವುಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ ಇವನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕವಿ; ಇವನ ಗುರು ಗಗನಾನಂದ; ಶ್ರೀಶೈಲಪರ್ವತಕ್ಕೆ ಯಾವ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿರುವ ಹರನಗರದ ಮಾರುತಿಯ ಪರಮಸೇವಕ, ಪರಮವೈಷ್ಣವವಟು ಎಂದು ತನ್ನನ್ನು ವಿಶೇಷಿಸಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಅನುಭವಾವ್ಯತವನ್ನು ಬರೆದ ಸಹವಾಸಿ ರಂಗನಾಥನಿಗೂ ಇವನಿಗೂ ಏನಾದರೂ ಸಂಬಂಧವಿರಬಹುದೋ ಏನೋ ತಿಳಿಯದು. ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1700 ಆಗಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ

1 ಗಗನತಾರಾವಳಿ

ಇದು ಭಾಮಿನೀಪಟ್ಟದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ನಮಗೆ ದೊರೆತ ಪ್ರತಿ ಅಸಮಗ್ರ, ಇದರಲ್ಲಿ ೨ ಅಧ್ಯಾಯಗಳಿವೆ. ಇದರ ಹೆಸರು, ಪ್ರತಿವಾದಿತವಾದ ವಿಷಯ ಇವುಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಕವಿ ಹೀಗೆ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ—

ಶ್ರೀಮಹಾಗುರುಗಗನರೂಪಗೆ | ಯಾತುಹಾಗಗನದಲಿ ಬೆಳಗುವ |
 ಸೋಮರವಿತಾರಾಸವೂಹವ ಬೆರಸಿ ನರಗೊಳಿಸಿ ||
 ನೇಮಿಸಿಯೆ ಕಂತಾಭರಣದಂ | ತಾಮ್ರಾಹಾಗುರು ಧರಿಸವೊಲು ಸುಖ |
 ನಾಮ ನಿರುಪಮಗನತಾರಾಸಳಿಯ ವಿರಚಿಸಿದ ||
 ಪಠಿದ ಮಾಕ್ತಿ ಕಸರವ ಜೋಡಿಸಿ | ಮೆಟ್ಟಿವ ಕಂತಾಭರಣಮೆನಿಸುವ |
 ತೆಪ್ಪದಲಾ ಪರಿಪರಿಯ ರುಚಿ ವಿಸ್ತರದಲಾಗಮದ ||
 ತೆಪ್ಪಗಳಂ ವಿಸ್ತರಿಸುವೆನು ಕ | ನ್ನಡದಲಾಕನ್ನಡಿಯ ದರ್ಪಣ |
 ದಿರವದಲ್ಲದೆ ಭೇದವಿಲ್ಲದತೆಪ್ಪದಲಾನಿದನು ||

ಪೀಠಿಕಾಧ್ಯಾಯದ ೨೧ ಪದ್ಯಗಳು ಗುರುಸ್ತುತಿರೂಪವಾಗಿವೆ; ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ

ಇತಿ ಶ್ರೀಮತ್ಪರಮಹಂಸಧರ್ಮವ್ರಾಜಕಾಷಾಠ್ಯ ಗಗನಾಕಂದಗುರುವರ್ಯಪದಕಮ
 ಲಭ್ಯಂಗಾಯನಾನ ಸಹವಾಸಿನಿರಂಜನಾವಧೂತಪಿರಚಿತಮಪ್ಪ ಗಗನತಾಂ ವಳೀಗ್ರಂ
 ಥೇ ಗಗನಗುರುನಿರಂಜನಾವಧೂತಸಂವಾದೇ ವೇದಾಂತಪ್ರಕರಣೇ
 ಎಂದಿದೆ. ಗ್ರಂಥವು ಗುರುಶಿಷ್ಯಸಂವಾದರೂಪವಾಗಿದೆ. ಗಗನಾರ್ಯನನ್ನೊಡಲೊಳಾವಿಭವವಿಸ್ತರಿಸುತಿದನೀಕಾವ್ಯಮಂ-ಎಂದು ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಎರಡನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಪರಾಕರವ್ಯಾಸಾದಿಬುಟ್ಟಿಗಳು, ಗಣೇಶ, ಸರಸ್ವತಿ, ಶಿವ, ವಿಷ್ಣು, ಬ್ರಹ್ಮ, ವಾರ್ವತಿ, ಮಾರುತಿ ಇವರುಗಳ ಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಒಂದು ಪದ್ಯವನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ-
 ಸೇರಿಗಂಗಳ ಸೊಬಗು ಜಂದ್ರನ | ಸೋಲಿಸುವ ಮುಖವೆಳಗು ವಿಟಜನ |
 ಭೂರಿಮನವಳಿರಿವುಗೆ ಮನಸಿಜ ಶೂರನೆಸೆದಲಗು ||
 ವಾರಿಜಾಸನನಮಲಬುಧ್ಧಿವಿ | ಚಾರದಂ ನಿರ್ಮಿಸಿದ ಚಿತ್ರನು |
 ವಾಂಚಾಕ್ಷಿಯರೆನಲು ವಾರಿಜಮ. ಪಿಯುರೈಪ್ಪಿದರು ||

2 ಕಾಮನಚಕನ

ಇದಕ್ಕೆ ಕಾಮನಪದ ಎಂಬ ಹೆಸರೂ ಉಂಟು; ಪದ 12೧. ಇದ ವೇದಾಂತವನ್ನು ಬೋಧಿಸುತ್ತದೆ. ಆದಿಯಲ್ಲಿ ಘನಪುರೀಶ ಗಗನಲಿಂಗಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಲಿಂಗನಗರವಾಸಹನುಮ, ಗಣಪತಿ, ಸರಸ್ವತಿ, ಕಾಳಿ ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ—

ಇನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಿಹೆನು ಕೇಳಿ | ಮುನ್ನ ಕಾಮ ಪುಟ್ಟಿದುದನು |
 ಅನ್ಯನಲ್ಲ ಕಾಮ ಬ್ರಹ್ಮ | ಏನ್ನು ನೋಡಿ ತಿಳಿಯಿರೋ ||
 ನೆನಪು ತೋರಿಸೊಡನೆ ತೋರ್ಪ | ನೆನಪು ತೋರಿಸಿದಿರಲು ತೋರ |
 ನೆನಪಿನೊಡನೆ ತೋರಿಸುವವನ | ನೆನಪಿನಿಂದಲಿರಿಯಿರೋ ||
 ಹಚ್ಚವ ವಿಾಂಟಿಯುಲಿವ ದಾಂಟಿ | ಒಳಯ ವೆಳಗಿನೊಳಗೆ ನಾಂಟಿ |
 ತಿಳವ ಮನಮನುಲಿವನವನೆ | ಒಳಿಯ ಕಾಮ ತಿಳಿಯಿರೋ ||

ರಾಮಬ್ರಹ್ಮಾನಂದ. ಸು. 1700

ಈತನು ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯಕೃತವಾಕ್ಯಸುಧೆಗೆ ಕನ್ನಡಬೇರೆಕೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕವಿ; ತುರುವೆಯಕೆರೆ ನಾರಾಯಣನ ಮಗನು; ಪರಮಹಂಸಪರಿವ್ರಾಜಕಾಚಾರ್ಯ ರಾಮಾನಂದಭಾರತಿಯ ಶಿಷ್ಯನು. ಇವನ ಟೀಕೆಗೆ ಸ್ವಪ್ರಕಾಶ ಎಂದು ಹೆಸರು. ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1700 ಆಗಿರಬಹುದು.

ರಾಮಬ್ರಹ್ಮಾನಂದಸರಸ್ವತಿಯಿಂದ ರಚಿತವಾದ ಭಾಷಾಕುಸುಮಾ ಮಂಜರಿ ಎಂಬ 26 ವಿಕಾಸವುಳ್ಳ ವೇದಾಂತಯೋಧಕವಾದ ಒಂದು ಟೀಕೆಯಿದೆ. ಇದೂ ಏತತ್ಕವಿಕೃತವೇ ಎಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಅದರೆ ಇದರಲ್ಲಿ ಗುರುವಿನ ಹೆಸರು ಸ್ವಯಂಪ್ರಕಾಶ ಎಂದು ಹೇಳಿದೆ. ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ರಾಮಚಂದ್ರ, ಸ್ವಯಂಪ್ರಕಾಶಗುರು, ಗಣಪತಿ, ಸರಸ್ವತಿ ಇವರುಗಳ ವಂದನಾನಂತರ ಈ ಶ್ಲೋಕವಿದೆ—

ನಾನಾವೇದಾಂತಸಿದಾಂತಾಃ ಸಂಗ್ರಹ್ಯಾಚ್ಛಾಬಲಾಧರೈಃ |
 ವಕ್ತ್ವೈಮಿ ಮಂದಬೋಧಾರ್ಥಂ ಭಾಷಾಕುಸುಮಮಂಜರೀಂ ||

ಚೆನ್ನಮಲ್ಲೇಶ. ಸು. 1700

ಈತನು ದೀಪದಕಲಿಯಾರ ಕಾವ್ಯವೀರಸಂಗಯ್ಯನ ಚೌಪದ ಇವುಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ; ಇವನ ಸ್ಥಳ ಕಲುಬುರಿಗೆ ದೇಶದ ಉಂಬುಲಿಗೆ; “ಓದಿಸುವ ಭಕ್ತ” ಎಂಬುದರಿಂದ ಉಪಾಧ್ಯಾಯನಾಗಿದ್ದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಪೂರ್ವಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಚಾಮರಸನನ್ನು (ಸು. 1430) ಸ್ತುತಿಸುವುದರಿಂದ ಕವಿ ಅವನ ಕಾಲಕ್ಕಿಂತ ಈಚೆಯವನು ಎಂಬುದು ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿದೆ ; ಸುಮಾರು 1700 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದು.

ಪೂರ್ವಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಕೆರೆಯಪದ್ಮರಸ, ಮಯೂರ, ಮಲಹಣ, ಹರೀಶ್ವರ, ರಾಘವಾಂಕ, ಭೀಮಕವಿ, ಚಾಮರಸ, ಉದ್ಭಟ, ಪಾಲ್ಕುರಿಕೆ ಸೋಮ ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ

1. ದೀಪದಕಲಿಯಾರ ಕಾವ್ಯ

ಇದು ಸಾಂಗತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಸಂಧಿ 9, ಪದ್ಯ 116. ಇದರಲ್ಲಿ 63 ಶಿವಭಕ್ತರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನಾದ ದೀಪದಕಲಿಯಾರ ಚರಿತೆ ಹೇಳಿದೆ. ಈ ಕಥೆ ಪಾಲ್ಕುರಿಕೆಸೋಮ, ಭೀಮಕವಿ ಇವರುಗಳಿಂದ ವರ್ಣಿತವಾಗಿದೆ ಎಂದು ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ಸಂಗೀತಸತ್ಕೃತಿ ಎಂಬ ಹೆಸರೂ ಇರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಇದರ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಕವಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ—

ಸಂಗೀತದೊಳಗೆ ಪ್ರಸಂಗದೊಳಗೆ ಬೆಳ | ದಿಂಗಳ ಬೆಳಗು ಬೊಬ್ಬಡಿಯ (?) !

ಅಂಗನೆಯರಿಗೆ ಸರ್ವಾಂಗಾಭರಣದೊಳು | ಮಂಗಳಸೂತ್ರವೀಕಾವ್ಯ ||

ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಶಿವಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಗಣೇಶ, ವೀರಭದ್ರ, ಬಸವ, ನಾರದ, ಭೃಂಗಿ, ಪಣ್ಣುಲು ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಒಂದೆರಡು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ:—

ಶಿವಸ್ತುತಿ

ಕಾಡಿನೊಳ್ ಮನೆ ತಲೆಯೋಡಿನೊಳ್ ತಿರುಂಬ | ಸೂಡಿದ ಫಣಿರಾಜಭೂಷ |
ಬೋಡುಸತಿಯರಾಳ್ ಗಾಡಿಕಾಱನ ನಾನು | ಬೇಡಿಕೊಂಬೆನು ಪವಗಳನು ||

ಹಾಳುದೇಗುಲದಲ್ಲಿದ್ದಲಿಂಗವನ್ನು ನೋಡಿ ದೀಪದಕಲಿಯಾರ ಉಕ್ತಿ
ಶರಳರು ಅವನಿಯ ಸರಸಮಕೊಡು ಎಂದು | ಇರಳುಹಗಲು ಸಿತನೊಡನೆ |
ಗುರುಗುರುಗುಟ್ಟುತ್ತ ಕರೆಕರೆಮಾಚ್ಚೊಡೆ | ದುರುಳರ ಬಾಧಿಗೆ ಬಂದ ||

ಸಿಂಧುಮರಾಳನ ಉಕ್ತಿ

ಶಿರುಂಬ ದೇಸಿಗಗರಸುಮಂತ್ರಿಗಳೆಂಬ | ಬಣ್ಣಯ ಬನ್ನಣೆನಡಿ ಸಲ್ಲ |
ಚಿರತನ ಸುಡಲಿ ಹಗಲಿರುಳುದ್ರೆಯ ಕಾಣ | ದಿರುವರು ಭೂಮಿಸಾಲಕರು ||

2. ವೀರಸಂಗಯ್ಯನ ಚೌಪದ

ಪದ್ಯ 89. ಇದರಲ್ಲಿ ವೀರಸಂಗಯ್ಯನಿಗೂ ಚಂದ್ರಣಿಗೂ ಮದುವೆ

ಯಾದ ಕಥೆ ಹೇಳಿದೆ. ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಶಿವ, ಗಣೇಶ, ವಾರ್ವತಿ ಇವರುಗಳ ಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಇದರಿಂದ ಒಂದೆರಡು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ:-

ಭಾಸ್ಕರಚಂದ್ರಿಣಿಯರ ಸಂವಾದ

ಹರಿಕುಲದ ಆರನೆ ಕೇಳಯ್ಯ ಭಾಸ್ಕರನೆದೊರೆಪಟ್ಟ ಹೆಚ್ಚಿದರೆ ಇರಲಿ ನಿಮ್ಮೊಡನೆ |
 ಸರಸದ ಮಾತಾಡಬೇಡ ನಮ್ಮೊಡನೆ| ಸರನ ಭಕ್ತರು ಕೊಡರು ಹೆಣ್ಣು ನಿಮ್ಮೊಡನೆ ||
 ಹೆಣ್ಣು ಕೊಡದವನಿಗೆ ಬೆನ್ನ ಸೀಳಿಸುವೆ| ಕಣ್ಣುನಾಲಗೆಕಿತ್ತು ಪೆಣ್ಣಿಗೆ ಹಾಕಿಸುವೆ|
 ನಿನ್ನ ಮುಖನೋಡಿ ನಿನ್ನ ವರ ಮನ್ನಿಸುವೆ | ಎನ್ನ ಕೇಳಿದನ ಶೂಲಕ್ಕೆ ಹಾಕಿಸುವೆ||
 ಕತ್ತೆ ಹೊತ್ತರೆ ಹೊನ್ನ ನೋಟನೋಡುವುದೇ | ಎತ್ತೇಡಿ ಮೆಳೆದರೆ ತೊತ್ತು
 ಗುತಕುದೇ ||

ಉತ್ತಮರ ನಾಯಿ ಒಗುಳಿದರೆ ಸುಬಹುದೇ | ಸತ್ತೆಹಣಕತ್ತರೆ ಪಂತ ಸಲ್ಲುವುದೇ |

ವೆಂಕಟಾರ್ಯಶಿಷ್ಯ ಸು. 1700

ಯಾದವಗಿರಿವಾಹಾತ್ಮ್ಯ ಕೃಷ್ಣಗೋಪೀವಿಲಾಸ ಎಂಬ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದ ಕವಿ ತನ್ನ ಹೆಸರನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿಲ್ಲ; ತನ್ನ ಗುರುವಿನ ಹೆಸರನ್ನು ವೆಂಕಟಾರ್ಯ ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣದವನು ಎಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಶ್ರೀವೈಷ್ಣವಕವಿಯಾಗಿರಬಹುದು. ತನ್ನ ಗುರು ವೆಂಕಟಾರ್ಯನನ್ನು ಭಾಗವತಪುಂಗವ, ವರವರಯೋಗಿಸದಾಂಬು ರುಹಭೃಂಗ, ವಾದಿಭಯಂಕರಾತ್ಮಜ, ಭೋಗಿಸತಿತಾಯಿಯ ಗುಣಾಮೃತ ಸಾಗರದಿ ಮುಲುಗಿಪ್ಪನೆ ಎಂದು ವಿಶೇಷಿಸಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಕವಿಯ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1700 ಆಗಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ

1 ಯಾದವಗಿರಿವಾಹಾತ್ಮ್ಯ

ಇದು ಭಾಮಿನೀಷಟ್ಪದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ನಮಗೆ ದೊರೆತ ಅಸಮ ಗ್ರಂಥತಿಯಲ್ಲಿ 10 ಸಂಧಿಗಳಿವೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ನಾರದೀಯಪುರಾಣಕಥಿತವಾದ ಯಾದವಗಿರಿಯ ಅಥವಾ ಮೇಲುಗೋಟೆಯ ವಾಹಾತ್ಮ್ಯವು ಹೇಳಿದೆ. ಗ್ರಂ

1. 437 ನೆಯ ಪುಟವನ್ನು ನೋಡಿ.

ಥವನ್ನು “ವೆಂಕಟಗುರುಕರುಣವಿಡಿದು ಪೇಟೆ” ಎಂದು ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ರಂಗನಾಥವೆಂಕಟೇಶ್ವರದರಾಜ ನಾರಾಯಣರ ಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಅನಂತರ ಕವಿ ತನ್ನ ಗುರು ವೆಂಕಟಾರ್ಯ, ಯದುಗಿರಿನಾರಾಯಣ, ಯದುಶೈಲನಾಯಕಿ, ಯದುಗಿರಿನರಸಿಂಹ, ರಾವಾನುಜ, ವಕುಳಾಭರಣ ಇವರುಗಳನ್ನು ಕ್ರಮವಾಗಿ ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಒಂದೆರಡು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಋಷಿಗಳು

ಅಸಮಬಜೆಗಳ ಲಂಬಕೂರ್ಪದ | ಕೃತತರನ ತಸು ಬೆರಳ ದರ್ಶನಯ |

ವೊಸಕಮಂಡಲ ಕೈಯೊಳಿರಸಿಯ ಜರ್ಮವನು ಧರಿಸಿ ||

ಓಸರಿಸಿವ್ವ ಸಿತ್ತೋಪವೀತದ | ಒಸದು ಪಿಡಿದ ಚಪಾಕ್ಷು ಮಾಲೆಗ |

ಳಿಸನ ಋಷಜನ ಭಕ್ತಿಭಾವದಿ ನೋಡಿದರು ಹರಿಯ ||

ರಾಕ್ಷಸರಿಂದ ನೊಂದ ಭೂದೇವಿ

ಸಡಿಲದಳಕದ ನಿಟ್ಟುಸಿರ ದಡ | ದಡಿಸ ಮೆಲ್ಲೆದೆದಾಣ ದೇಹದೊ |

ಕಡಸಿದತಿಕಂಪನದ ಭೀತಿಯ ಮುಚ್ಚಿದಕ್ಕಿಗಳ ||

ನುಡಿಯೊಳಲಸಿಕೆವೆತ್ತ ರಕ್ಕಸ | ಗಡಣದಲಿ ಮೈನೊಂದ ಭಾವಿಸಿ |

ವೊಡವಿಯನು ಕರುಣಾವಲೋಕನದಿಂದ ನೋಡಿದನು ||

2 ಕೃಷ್ಣಗೋಪೀವಿಲಾಸ

ಇದು ಸಾಂಗತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಬಾಲವಿಲಾಸಶತಕ, ವೇಣುವಿಲಾಸಶತಕ, ಕೃಂಗಾರಸಸ್ತುತಿ ಪ್ರಥಮ ದ್ವಿತೀಯ ತೃತೀಯ ಎಂದು 5 ಭಾಗಗಳಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ; ಒಟ್ಟು 451 ಪದ್ಯಗಳಿವೆ. ಇದರಲ್ಲಿ “ಗೋವಿಂದ ಧರೆಯೊಳವತರಿಸಿ ನಂದಗೋಕುಲದೊಳಗಾಡಿದ ನಾಟಕದಂದವೆಲ್ಲನ ವಿವರಿಸುವೆ” ಎಂದು ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ವಿಷ್ಣುಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಸರಸ್ವತಿ, ರಾವಾನುಜ, ಸ್ವಗುರುವೆಂಕಟಾರ್ಯ ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಚಂದ್ರೋದಯ

ಮಾರನಲಗ ಸಾಣೆವಿಡಿದ ಚಕ್ರವೂ ಪ್ರಾಚೀ | ನಾರಿಯ ಕರ್ಣಕುಂಡಲವೋ |

ಕ್ಷೀರಾಬ್ಧಿ ಕುವರಿಯಾಣ್ಣನ ಶ್ರೀತಚ್ಚತ್ರದಂ | ತೇಷಿವ ಶಶಿ ಪೂವಾಗಿಯು ||

ಯಮುನಾನದಿ

ಕಿಷ್ಕಿಂಧೆಯೆಂಬ ನೆರೆಯ ಬೆಳ್ಳು ಸೊಬಗಿನ | ತೆಗೆಯೆಂಬ ನಳತೋಳಗಳಿಗೆ |

ಸಿರಿಗಂಗಳೆ ವತ್ಸ್ಯ ವರನಾಭಿ ಸುಖಯಾಗಿ | ಮೆಷಿವಳಿಗನೆಯವೋಲೆ

ಯಮುನೆ ||

ಅಶೋಕ

ತಾಕಿದ ಬಾಣ ಕೊಲ್ಲದೆ ಹುಸಿವೆಟ್ಟಿಗೆ | ಶೋಕಪಡುವರು ಗಾಯದೊಳು |

ಸೋಕಿದಾಕ್ಷಣ ಹರಣವ ಕೊಂಬ ನರಳನ | ಶೋಕನೆಂಬರು ಶೋಕದೊಳಗೆ ||

ವಸಂತ

ಇರಲು ವಸಂತನಮಯ ಬಂದುದಾಗಲೀ | ಎರಹಿಮೇಧಕ್ರತುವಿಗೆ |

ತುಟ್ಟುಗಾತಿಯರ ಕಾಮಾಗ್ನಿಯನು ತಂಬೆಲಿಂದ | ಲುಟ್ಟುಬಿದನಾಗ ವಸಂತ ||

ಕಾಮನಾಚಾರ್ಯನಾದನು ವಸಂತನು ತಾನೆ | ನೇಮದಿಂ ದೀಕ್ಷಿತನಾದ |

ಸೋಮರಜತಪಾತ್ರೆಯೊಳು ಸುಧೆಯಾಜ್ಯವ | ಹೋಮಕಾಕುತಿಯ ವಾಡುವರು ||

ಶುಕ ಮಂತ್ರಗಳನು ವಾಚಿಸೆ ಸಾಮಗಾನದಿಂ | ಪಿಕನಿಕರಗಳು ಘೋಷಿಸಲು |

ಸ್ತುತಿಸ್ತುವ ಮಾಂದಳರಾಗಿ ಭ್ರಮರತತಿ | ಬಕುತಿಯಿಂ ಮಾಟ್ಟುವೊಪ್ಪಿಗವ ||

ಮಂದಮಾರುತನಗ್ನಿಯನು ಹುತಗೊಳಿಸೆ ತಾ | ವಿಂದು ಋತ್ರಿಜನಾದನಾಗ |

ತಂದರು ಎರಹಿಗಳೆಂಬ ಪಶುವ ಬೇಗ | ಬಂಧಿಸಿದರು ಲತೆಗಳಲಿ ||

ತಿಮ್ಮರಸ. ಸು. 1700

ಈತನು ಕ್ಷೇತ್ರಗಣಿತವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಕವಿ; ಶ್ರೀವತ್ಸಗೋತ್ರದವನು; ವಿಷ್ಣುಭಕ್ತನು; ಇವನ ತಂದೆ ಲಕ್ಷ್ಮೀರಸ, ಸ್ಥಳ ಘನಗಿರಿಯ (ವೆನಗೊಂಡೆ) ಪಡುವದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿರುವ ಕಂಭ. ಇವನು ಮನಾಗು 1700 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಕ್ಷೇತ್ರಗಣಿತ

ಇದು ಪ್ರಾಯಿಕವಾಗಿ ಕಂದಗಳಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಟೀಕೆಯೂ ಉದಾಹ

ರಣಿಗಳೂ ಇವೆ. ಹಲವುಕಡೆ ಅಕೃತಿಗಳೂ ಕೊಟ್ಟಿವೆ. ಇದರಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದಾಹರಿಸುತ್ತೇವೆ...

ಅಳತೆಯ ವೈತ್ಯಾಸ ದೋಷಕರ

ಅಂಗುಲಭೂಮಿಯು ತಪ್ಪಲು | ಪಿಂಗದೆ ತಾಂ ನರಕದಲ್ಲಿ ಸಂತತಮಿರ್ಪಂ !

ಅಂಗುಲ ಹೆಚ್ಚದೆ ತಗ್ಗದೆ | ಸಂಗತಮಾಗಳೆಯೆ ಭೂಮಿ ರಕ್ಷಿಪಳೆಂದುಂ ||

ಗಲಿ ಕಟ್ಟಳೆ ಓಜಾಸೂತ್ರ

ಅಂಗುಲ ಮೂವತ್ತೆರಡುಂ | ಸಂಗತಮಾಗೊಂದು ಹಸ್ತ ಹಸ್ತಗಳೆಂಟುಂ |

ಹಿಂಗದೆ ಗಲಿ ತಾನಕ್ಕುಂ | ತುಂಗಭುಜಾ ಪೇಟಿನಲ್ಲೆ ಗಣಿತಕ್ರಮದಿಂ ||

ಟೀಕೆ|| ಅಂಗುಲ 32 ಒಂದು ಹಸ್ತ; ಅಂತಹ ಹಸ್ತ 8 ಗಲಿಯೊಂದೆನಿಸುವುದು. ಇದು ಕ್ಷೇತ್ರಗಳನಳಿವ ಶಾಸ್ತ್ರದ ಕಟ್ಟಳೆಯ ಗಲಿಯಕ್ಕುಂ. ಇದುವುಮಲ್ಲದೆ ಇನ್ನೂ ಗಲಿಗಳೆಂಟು. ಒಂದೊಂದುದೇಶಕ್ಕೆ ಒಂದೊಂದು ಪ್ರಕಾರದ ಗಲಿಯುಂಟು. ದೇಶದೇಶಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಹಾಗೆ ಗಲಿಗಳಂ ತಿಳಿದುಕೊಂಬುದು.

ವಾತಾಕಾರದ ಭೂಮಿಗೆ ಓಜಾಸೂತ್ರ

ಪ್ರಗ್ರಹದಂದದ ಭೂಮಿಯು | ನೊಗ್ಗಿನ ತುದಿನೊದಲನಳಿದು ಕೂಡರ್ಥಿಸುತಂ |

ಹಿಗ್ಗುತ ವರ್ಣಿಸಿಯರ್ಥಿಸೆ | ಭಗ್ಗನೆ ತಾಂ ಬರ್ಕು ಕಂಭ ಕನ್ನಡಜಾಣಾ ||

ಉದಾಹರಣೆ ||

ನೊದಲಗಲ ದಶಕವರೆ ತಾಂ | ತುದಿಯುಗಲಂ ಪತ್ತುಗಲಿಯುಮೊಪ್ಪಿರೆ ನಿರುತಂ |

ತುದಿನೊದಲನಾರಯಿದು ನೆಣೆ | ಪಮಳದಿ ಗುಣಿಸಲ್ವೆ ಕಂಭ ತಪ್ಪದೆ ಬರ್ಕುಂ ||

ಒಡ್ಡು || ಪಾಶದ ತುದಿಯುಗಲ 10, ಮೊದಲಗಲ 10; ಕಂಭದ ಲಬ್ಧ 50; ಹಾರ 2, ಗುಣಿಸು 1, ಗುಣಾಕಾರ 100. ಮೊದಲಕತೆಯು ಗ್ರಹ 10 ನು ತುದಿ 10 ಟಿಲ್ಲಿ ಕೂಡಿ ಅರ್ಥಿಸಲು 10; ಇದನು ಹೆಚ್ಚು ಗುಣಿಸಿ ಅರ್ಥಿಸಲು ಲಬ್ಧ 50.

ಸಮಚತುರಕ್ಕೆ ಓಜಾಸೂತ್ರ

ಮೂಡಣ ಪಡುವಣ ವೆಸೆಯಂ | ಕೂಡರ್ಥಿಸಿ ತಿಂಕ ಬಡಗಲಾಕ್ರಮದಿಂದಂ |

ನೋಡಿ ಪ್ರತಿಯಿಟ್ಟು ಗುಣಿಸಲು | ರೂಢಿಯು ಸಮಭುಜಕೆ ಕಂಭ ತಪ್ಪದೆ ಬರ್ಕುಂ ||

ದೀರ್ಘವಿಷಮತ್ರಿಭುಜಿಗೆ ಸೂತ್ರ

ಇವ್ವೆಸೆಯು ಭುಜವು ಸಮವರೆ | ಮಧ್ಯದ ತಾನಳಿದುವು ಉಪಭುಜಿಯೊಂದನುವು |

ತ್ರುರ್ಥಿಸಿ ಗುಣಿಯಿಸೆ ಕಂಭಂ | ನಿರ್ಧರದಿಂದದುವೆ ದೀರ್ಘತ್ರಿಭುಜಿಗೆ ಬರ್ಕುಂ ||

ನೇತ್ರಾಕಾರದ ಭೂಮಿಗೆ ಓಜಾಸೂತ್ರ

ನೇತ್ರಾಕಾರದೊಳಸೆದಿಹ | ಧಾತ್ರಿಯ ನಡುವೆಗಲವಳೆದು ಅರ್ಧಿಸುತದನುಂ |
ನೇತ್ರದ ನೀಳದೊಳೆಷಿಯಲು | ಧಾತ್ರಿಯೊಳಂ ಕಂಭವೆಂದು ಪೇಟ್ಟಿ ಗಣಕಾ ||

ಶೂರ್ವಾಕಾರಕ್ಕೆ ಓಜಾಸೂತ್ರ

ಮೊಟ್ಟದಂದವಿದ್ ಭೂಮಿಯ | ನೆಟ್ಟಿ ನೀಳವ ಹಿಂದುಮುಂದನಳೆದರ್ಧಿಸುತಂ |
ಮೊಟ್ಟದಗಲದಿಂದಮಿಷಿಯಲು | ಮೊಟ್ಟನುವಿಗೆ ಕಂಭವೆಂದ ಗಣಕಸುಜಾಣ ||

ಲಿಂಗಾಕಾರದ ಭೂಮಿಗೆ ಓಜಾಸೂತ್ರ

ಲಿಂಗದ ವಳೆಯದ ಗಟ್ಟಿಗಳ | ಸಂಗಡದಿಂ ನೀತನೀಳಗಟ್ಟಿಗಳ ಕೂಡಾ |
ಶುಂಗಗತಿಯಿಂದ ಭಾಗಿಸೆ | ಲಿಂಗವು ನೀತಕ್ಕೆ ಕಂಭ ತಪ್ಪದೆ ಬರ್ಕುಂ ||

ನಂಜ. ಸು. 1700

ಈತನು ಕಪೋತವಾಕ್ಯವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರಶೈವ ಕವಿ. ಇವನ ಗುರು ಸಿದ್ಧವೀರ ಎಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಗ್ರಂಥದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಗುರುವರನಹ ಚಂಪಕಸಿದ್ಧಲಿಂಗೇಶನನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಕಂಠೀರವನರಸರಾಜವಿಜಯವನ್ನು ಬರೆದ ಭಾರತಿನಂಜನೇ ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನೂ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ ಎಂದು ಕೆಲವರು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಡುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಭಾರತಿನಂಜನು ವೀರಶೈವಕವಿಯಲ್ಲವೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಯಕ್ಷಗಾನರೂಪವಾದ ಕಪೋತವಾಕ್ಯವನ್ನು ಬರೆದಿರುವ ನಂಜಯ್ಯನೂ ವೀರಶೈವಕವಿಯಂತೆ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ. ಪ್ರಕೃತಕವಿ ತತ್ತ್ವವಿದ್ವಯಭಿನ್ನನೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1700 ಆಗಿರಬಹುದು .

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಕಪೋತವಾಕ್ಯ

ಇದು ಸಾಂಗತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಪದ್ಯ 116. ಇದರಲ್ಲಿ ಕಪೋತದಂಪತಿ ಬೇಡನೆಗೆ ಆಹಾರವನ್ನು ಒದಗಿಸಲು ಅಗ್ನಿಪ್ರವೇಶವಾಡಿದ ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಕಥೆ ಹೇಳಿದೆ. ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಶಿವ, ಗುರುಸಿದ್ಧವೀರ ಇವರುಗಳ ಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಕೋರಣ್ಯದಯ್ಯ, ಬಸವ, ಮಡಿವಳ, ಸವ್ವಣ್ಣ, ಪ್ರಭುರಾಜ, ಕೊಟ್ಟೂರವಿರೂಪಾಕ್ಷ, ಕಲ್ಯಾಣದಯ್ಯ, ಅರೆಮಲೆ

ಸಿದ್ಧಮುನಿ ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ—

ಸತಿಯನ್ನು ಅಗಲಿದ ಕಪೋತದ ಉಕ್ತಿ

ಮಥನಿಸಿ ವನೆಯೊಳು ಕದನಕಲಹದಿಂವೆ | ಮತಿಗೇಡಿತನದೊಳಗಿಹಳ |
ಗತಿಗೇಡಿ ಗಂಡನ ಖತಿಮಾಡಿ ಬೈವಂತ | ಸತಿಯಳಾದಡೆ ನಿನ್ನ ನೆನೆಯೆ ||
ಜಗಳವೆಂದರೆ ಬೇಗ ಲಗಡುತನವ ತೋಪ್ಪಿ | ಬಗೆಯದೆ ಪುರುಷನ ಮಾತ |
ನಗೆಗೇಡಿತನದಲ್ಲಿ ಬಗುಳಾಟದೊಳಗಿಹ | ವಿಗಡೆಯಾದಡೆ ನಿನ್ನ ನೆನೆಯೆ ||
ಬಡತನವಡಸಿದ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಗಂಡನ | ನುಡಿಗಿಡಿಸದೆ ಗರ್ಭೀಕರಿಸಿ |
ದೃಢಗಡದಂದದಿ ನಡೆಯುವ ಸತಿಯಳ | ಬಿಡುವ ಮನುಷ ಶತದ್ರೋಹಿ ||

ಶ್ರೀನಿವಾಸಕವಿ. ಸು. 1700

ಈತನು ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀಪರ್ವವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕವಿ; ಇವನ ಸ್ಥಳ ನಾಗಡಿಯ ಸವಿಾಪದಲ್ಲಿರುವ ತಿರುಮಲೆ; ಅಲ್ಲಿಯ ರಂಗನಾಥದೇವರ ಅಂಕಿತದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1700 ಆಗಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಭಾರತ ಸ್ತ್ರೀಪರ್ವ

ಇದು ಭಾಮಿನೀಸಂಪತ್ತಿದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಸಂಧಿ 4, ಪದ್ಯ 243. ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಸಾಮಂತದುರ್ಗದ ನಾಕುಟೇಪುರಸನ್ನಿಹಿತತಿರುಮಲೆಯ ಶ್ರೀರಂಗನ ಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಪರ್ವದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ--ಶ್ರೀಮದಪರಿಮಿತಶಕ್ತಿ ಕನಾದ ತಿರುಮಲೆಯ ರಂಗನಿಗಂಕಿತವಾಗಿ ಶ್ರೀನಿವಾಸಕವಿರಚಿತವಾದ ಸ್ತ್ರೀಪರ್ವಂ ಸಂಪೂರ್ಣಂ--ಎಂಬ ಗದ್ಯವಿದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ--

ಸ್ತ್ರೀಶೋಕ

ಒಮ್ಮೆ ಯುಲುವರೊಮ್ಮೆ ಬಲುವ | ರೊಮ್ಮೆ ತೊಲುವನೊಮ್ಮೆ ನರಳುವ |
ರೊಮ್ಮೆ ಮೂರ್ಛಿಪರೊಮ್ಮೆ ಜೇತರೊಮ್ಮೆ ಪೊರಳುವರು ||
ಒಮ್ಮೆಯೆದೆಬಾಯ್ಗಳನು ಪೊಡೆವೊಡೆ | ದೊಮ್ಮೆ ತಲೆಗಳನಟ್ಟಿಗೆ ತಾಗಿಪ |
ರಿಮ್ಮಹಿಯೊಳವರಂದ ನೋಪ್ಪೊಡೆ ಮಱುಗದವರಾರು ||

ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರನನ್ನು ಕುರಿತು ವ್ಯಾಸನುಕ್ತಿ,
 ನರನು ನಾನಾರೂಪಗಳ ತಾ | ಧರಿಸಿ ಬಹುತುಂಗಾಸುಗಳನನು |
 ಕರಿಸಿ ನಾಟ್ಯವನಾಡುವಂದದಿ ದೇಹಿಯಾದವನು ||
 ಪರಿಪರಿಯ ಜನ್ಮಗಳ ಬಳಸುತ | ದುರಿತವೆಚ್ಚಿರೆ ಜನನಮೃತಿಗಳ |
 ಪರಿವಿಡಿಯಲೋಲಾಡುತಿರ್ಪನು ಕಾಲಗತಿಯಿಂದ ||

ಶಾಂತವೃಷಭೇಶ ರು. 1700

ಈತನು ಅನುಭವಶತಕವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರಶೈವ
 ಕವಿ. ಶಾಂತೇಶ್ವರನ ಕರುಣದಿಂದ ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದಂತೆ ಹೇಳು
 ತಾನೆ. ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1700 ಆಗಿರಬಹುದು.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಅನುಭವಶತಕ

ಇದು ಕಂದದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಪದ್ಯ 115. ತನ್ನ ಗ್ರಂಥವನ್ನು 'ಶರಣರು
 ಕೇಳಲು ಭ್ರಾಂತಿಬೆದವೆದವರು ವೀರಶೈವದ ಮತಮಂ' ಎಂದು ಕವಿ
 ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಇದರಿಂದ ಒಂದು ಪದ್ಯವನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ--

ಮಾಯದ ತನುವೆನ್ನೆದು | ಹೇಯದ ತನುವೆಂದು ನುಡಿದು ಸೂತಕಗೈಯದು |
 ಕಾಯ ಶಿವಕಾಯವದನಾ | ಮ್ನಾಯದೊಳವನೆ ವೀರಶೈವಾಚಾರ್ಯಂ ||

ಸಿದ್ಧಪ್ಪ ರು. 1700

ಇವನು ಸಿದ್ಧನೀತಿಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಈತನು ವೀರಶೈವಕವಿ
 ಯೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ; ಇವನ ತಂದೆ ಲಕ್ಕಪ್ಪ; ಸ್ಥಳ ಕೆಳಲೆಯನಾಡ
 ತೈಲೂರು. ಇವನು ಸೇನಬೋವನಾಗಿದ್ದನೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಇವನ
 ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1700 ಆಗಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಸಿದ್ಧನೀತಿ

ಇದು ಕಂದದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಪದ್ಯ 105; ನೀತಿಬೋಧಕವಾದ ಗ್ರಂಥ.
 ಗ್ರಂಥಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಶಿವಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ವೀರಭದ್ರ, ಗಣೇಶ,

ಇವರನ್ನು ಹೊಗಳಿದ್ದಾನೆ. ಈಗ್ರಂಥದಿಂದ ಒಂದೆರಡು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ--

ಸಾಲಕ್ಕೆ ಭೀತನಾಗಿರು | ನಾಲಗೆಯುಂಜೆಂವು; ಹಲವ ಗುಣಕದಿರೆಂದು |
 ಬಾಲೆಯರ ನಂಬಲಾಗದು | ಸೋಲನಿರಾಗೆಲುವರೊತನೆ ಸಿದ್ಧನ ವಚನಂ ||
 ಬಗೆಯದ ನಂಟರ ಮನೆಗೆ | ಜಗಳವನಾಡುತ್ತಮಿರ್ಪ ತಾಣಕೆ ಮತ್ತಂ |
 ಪಗೆಯಿರ್ಪ ಪಳ್ಳಿಯೊಳಗಂ | ಪುಗಲಾಗದು ಕಷ್ಟನೆಂದನಾಕವಿಸಿದ್ಧಂ ||
 ಚಂದನನೆಂಬುದು ಶಿಶಿರಂ | ಚಂದನದಿ ಶಿಶಿರವಪ್ಪುದುಡುಪತಿಬಿಂಬಂ |
 ಚಂದನದಿಂ ಶಶಿಮಂಜಲ | ದಿಂವಂ ಪಿರಿದಾದ ತಾನ್ವ ಸತ್ಯಂಗತಿಯೊಳ್ ||

ಬಸವ. ಸು. 1700

ಇವನು ರೇಣುಕಾರ್ಯಚರಿತೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಈತನು ವೀರ ಶೈವಕವಿ; ಇವನ ತಂದೆ ಗುಡ್ಡದ ವೀರೇಶ್ವರನ ಕುಲಾಬ್ಧಿಚಂದ್ರ ವೀರಣ್ಣಿಡೆಯ, ಗುರು ರಾಮಗಿರಿಯ ಕರಿಯಸಿದ್ಧೇಶ, ಸ್ಥಳ ದೇವಪುರ. ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1700 ಆಗಿರಬಹುದು.

ಈತನ ಗ್ರಂಥ

ರೇಣುಕಾರ್ಯಚರಿತೆ

ಇದು ಸಾಂಗತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಸಂಧಿ 15; ಪದ್ಯ 1675. ಇದಕ್ಕೆ ರೇವಣಸಾಂಗತ್ಯ ಎಂಬ ಹೆಸರೂ ಉಂಟು. ಇದರಲ್ಲಿ ವೀರಶೈವರ ಪಂಚಾಚಾರ್ಯರೊಳಗೆ ಮೊದಲನೆಯವನಾದ ರೇಣುಕಾರ್ಯನ ಅಥವಾ ರೇವಣಾರ್ಯನ ಕಥೆ ಹೇಳಿದೆ. ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಶಿವಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ವಾರ್ವತಿ, ವೀರಭದ್ರ, ವ್ಯಣ್ಣುಲು, ಪ್ರಭು, ರೇವಣ, ಗಣೇಶ, ವಾಣಿ, ಗುಡ್ಡದವೀರೇಶ ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ--

ಸಮುದ್ರ

ಮೊಗೆವ ಮೇಘಗಳಿಂದ ಹೊಗುವ ನದಿಗಳಿಂದ | ನೆಗೆವ ಮಿಂಸಗಳ ಘನರವದಿ |
 ತೆಗೆದುಬ್ಬುವ ಘುಳುಘುಳಿಪಬ್ಬರಗಳ | ಬಗೆಯೊಳೊಪ್ಪಿದುದಿಂಗಡಲು ||

ನೀತಿ

ಪಾಪವಾವುದು ಸರನಿಂದೆಯು ನರಕದ | ಕೂಪವಾವುದು ದಾರಿದ್ರ್ಯ |
ತಾಪವಾವುದು ಘನಚಿಂತೆ ಸುಖಾನಂದ | ರೂಪವಾವುದು ಕ್ಷುಣ್ಣದಮೆಯು ||

ಬಿಜ್ಜಳನ ಕುಮಾರಿ

ಜಂದದ ಕನಕಲತೆಯ ಕಟ್ಟಿ ತುದಿಯೊಳು | ಹೊಂದಾವರೆ ಸೇರಿದಂತೆ |
ಅಂದವಡೆದ ನಳಕೋಳಂಗಳೆಬೆರ | ಅಂದವೊಪ್ಪಿದುವು ಕಾಮಿನಿಗೆ ||
ಅಂಗಜಭವನು ಒಗಂಗಳ ಗೆಲುವರೆ | ರಂಗುವಡೆದ ನೀಲದಲಿ |
ಹೊಂಗಿ ಹೊಯ್ದು ಗೂಡಾರವೊ ಎನೆ ಕೋಪು | ಅಂಗಿಯ ಬಲುಮುಡಿಯೆಸೆಗು ||

ದೊಡ್ಡ ತಿಮ್ಮದಾಸ. ಸು. 1700

ಈತನು ರಾಮಾನುಜವಿಜಯವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ದೊಡ್ಡ ತಿಮ್ಮದಾಸನ ಮಗನು; ಲಕ್ಷ್ಮೀರಮಣಭಕ್ತನು; ಸೂತಕುಲೋದ್ಭವ ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1700 ಆಗಿರಬಹುದು.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ರಾಮಾನುಜವಿಜಯ

ಇದು ಗದ್ಯರೂಪವಾಗಿದೆ; ನಮಗೆ ದೊರೆತ ಅಸಮಗ್ರಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ 25 ಪ್ರಕರಣಗಳಿವೆ. ಪ್ರಕರಣಗಳ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದೊಂದು ಕಂದವಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ರಾಮಾನುಜಗುರುವಿನ ಚರಿತವೂ, ವಿಷ್ಣುವಾರವ್ಯವೂ, ವಿಶಿಷ್ಟಾದ್ವೈತಮತವೂ ನಿರೂಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ಈ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಶಿವನು ನಾರದನಿಗೆ ಬೋಧಿಸಿದಂತೆ ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಈ ಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ಕೈವಲ್ಯಚಿಂತಾಮಣಿ ಎಂಬ ಹೆಸರೂ ಇರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಪ್ರಕರಣಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಈ ಗದ್ಯವಿದೆ-

ಇದು ಶ್ರೀಮದ್ರಾಮಾನುಜಾಚಾರ್ಯರ ಮತಸಂಸ್ತದಾಯತ್ರಿಯಶಿಷ್ಯನಪ ಶ್ರೀಲಕ್ಷ್ಮೀರಮಣನ ಶ್ರೀಪಾದಭಕ್ತಿಯುಕ್ತನಪ್ಪ ಸೂತಕುಲೋದ್ಭವ ದೊಡ್ಡ ತಿಮ್ಮದಾಸನ ಕುಮಾರ ದೊಡ್ಡ ತಿಮ್ಮದಾಸವಿರಚಿತಮಪ್ಪ ರಾಮಾನುಜವಿಜಯದೊಳ್.

ಅದೈವತಾನಂದ. ಸು. 1700

ಈತನು ಕೇಶವಶತಕವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕವಿ; ಗಾಳಿಪೂಜೆಯ ಪೂರ್ಣಾನಂದಯೋಗೀಶ್ವರನ ಶಿಷ್ಯನು ಇವನ ಸ್ಥಳ ಹಳೆಯಬೀಡು. ಈತನು ಸುಮಾರು 1700 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದು.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಕೇಶವಶತಕ

ಇದು ಕಂದದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ವೇಲಾಪುರಿಯ ಅಥವಾ ಬೇಲೂರ ಚೆನ್ನ ಕೇಶವದೇವರ ಸ್ತುತಿರೂಪವಾಗಿದೆ.

ವಿಜಯವೆಂಕಟರಮಣ. ಸು. 1700

ಈತನು ಭಗವಚ್ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಕವಿ. ಇವನ ಪಿತಾಮಹನು ಆತ್ರೇಯಗೋತ್ರದ ನಾಗರಸ, ತಂದೆ ವೆಂಕಟಗುರು ಕೌಂಡಿನ್ಯಗೋತ್ರದ ವೆಂಕಟೇಶ, ಸ್ಥಳ ಚಿಕ್ಕಹೆಜ್ಜಿ. ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1700 ಆಗಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಭಗವಚ್ಚರಿತೆ

ಇದು ವಾರ್ಧಕಪಟ್ಟದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಅಧ್ಯಾಯ 15 ಇದರೊಳಗೆ ಭಾಗವತಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಉಕ್ತವಾದ ಧ್ರುವಚರಿತೆ ಮೊದಲಾದ ವಿಷಯಗಳು ಹೇಳಿವೆ.

ಶಾಂತಪಾದ್ಯ. ಸು. 1700

ಈತನು ಪ್ರಸಾದಚಿಂತಾಮಣಿಗೆ ಕನ್ನಡಟೀಕೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ತವನು ವೀರಶೈವಕವಿ; ಯೋಗಾಚಾರ್ಯಪಟ್ಟಲನಿರ್ಣಯಾನ್ವಿತ ಎಂದು ಇನ್ನನ್ನು ವಿಶೇಷಿಸಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ; ಇವನ ಗುರು ಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ. ಈ ಕವಿ ಸುಮಾರು 1700 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದು.

ತನ್ನ ಟೀಕೆಯ ವಿಷಯವಾಗಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ---

ಪ್ರಸಾದಚಿಂತಾಮಣಿಯೆಂಬ ವೇದಾಗವ.ನಿರತಾರ್ಥಸಂಗ್ರಹದಲ್ಲಿ ಗುರುಲಿಂಗ ಜಂಗಮವಾದ್ದೇದಕಪ್ರಸಾದಚರನಿಶೇಷೋತ್ತಮತ್ರಿಯಂ ಅನ್ಯಮತ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಪ್ರಮಾಣದಿಂ ಪೇಟ್ಟಿವೆಂ.

ಅಷ್ಟಾಂಗಯೋಗಸಂಪನ್ನರಾದ ಪಟ್ಟಲಬ್ರಹ್ಮಸಮಾಧಿ ಸಿದ್ಧೇಶ್ವರನ ವರಕಾರುಣ್ಯಕೃಪಾವಲೋಕನನಿಂದ ಈ ಪ್ರಸಾದಚಿಂತಾಮಣಿಯಲ್ಲಿ ತೀರ್ಥಪ್ರಸಾದಗುರುಲಿಂ

ಗಜಂಗವೇಕ್ಷತ್ಯಾ ದಿವಿಶೇಷಮಂ ವೇದಾಗಮಪುರಾಣಂಗಳಲ್ಲಿ ವಿಧಿವಾದಗ್ರಂಥಮಂ ಸೂಚನಾಮಾತ್ರದಿಂ ಯೇಗಾಚಾರ್ಯಷಟ್ಕಲಸೀರ್ಣಯಾತ್ವತನಪ್ಪ ಶಾಂತಾಚಾರ್ಯನು ಸಮಸ್ತಶಿವಮಾಹೇಶ್ವರರ ವರಕಾರುಣ್ಯದಿಂ ಕಿಂಚಿತ್ಪುಸುಮತಿಯಿಂ ಸ್ವಾನುಭಾವಸಿದ್ಧಿಯಿಂ ಪ್ರಕಾಶಪಡಿಸಿದಂ.

ಅದಿಯಪ್ಪ. ಸು. 1700

ಇವನು ಪಟಹಸ್ತನ ಚರಿತೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಈತನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕವಿ; ಇವನ ಸಳ ಚಂಗಳನಾಡೊಳಗಣ ಸವ್ವಾರದಹಳ್ಳಿ. ಇವನು ಸುಮಾರು 1700 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದು
ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಪಟಹಸ್ತನ ಚರಿತ್ರೆ

ಇದು ಸಾಂಗತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ: ಪದ್ಯ 107. ಇದರ ಕಥಾಗರ್ಭವು ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ—

ಮುನ್ನೊಬ್ಬ ಪಟಹಸ್ತ ಲೋಭತ್ವದಿಂದ | ಕೊನ್ನೆತ್ತಮಾಡಿಯೆ ಮಡಗಿ |
ಇನ್ನೊಂದ ಮಾಡುನೆನೆಂಬಾಕಾಂಕ್ಷೆಯಿಂದ | ಮುನ್ನಲಿಸುರದ ನೀಗಿದನು ||

ಮುಖ್ಯನಿಯ್ಯ. ಸು. 1700

ಇವನು ಆಚರಣೆಯಸಂಬಂಧದ ವಚನಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಿದಾನೆ. ಈತನು ವೀರಶೈವಕವಿ; ಸುಮಾರು 1700 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸುತ್ತೇವೆ. ಇವನಿಂದ ಸಂಕಲಿತವಾದ ವಚನಗಳು 275. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದನ್ನು ಉದಾಹರಿಸುತ್ತೇನೆ—

ನೀತಿಗೆ ನೀತಿ ಜಾತಿಗೆ ಜಾತಿ ಭೇದವನಪ್ಪಿದು ಕೂಟಕ ಕೂಟ; ಕ್ಷೀರಕೆ ಕ್ಷೀರ ಕೂಡಿದಂತಿರನೀಕು; ವಾರಿಯು ವಾರಿ ಕೂಡಿದಂತಿರಬೇಕು; ಇದು ಜ್ಞಾನಿಗಳ ಮುಖಾ ಪ್ರಕಾಶದ ಕೂಟದ ಸುಖ ನಿಕಳಿಂಕಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಾ.

ಚಿನ್ನವ್ಯಸಭ. ಸು. 1700

ಈತನು ನುಲಿಯಚಂದಯ್ಯನ ಕಥೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ. ಕರಪುರೀಶನ ಕರುಣದಿಂದ ತನ್ನ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಇವನು ಸುಮಾರು 1700 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಇವನ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ 25 ಪಾಡುಗಳಿವೆ. ನುಲಿಯಚಂದಯ್ಯನು ಬಸವನ ಸಮಕಾಲದವನು; ನೊಡಿಯಹುಲ್ಲ ನುಲಿಹೊಸೆದು ಕಲ್ಯಾಣಪುರದಲ್ಲಿ ವಾರಿ ಜೀವಿಸುತ್ತಿದ್ದನು.

ಸಿಡ್ಧ. ಸು. 1700

ಈತನು ಸಿರುಮನ ಸಾಂಗತ್ಯವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ; ಸುಮಾರು 1700 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದು.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಸಿರುಮನ ಸಾಂಗತ್ಯ

ಸಂಧಿ 5, ಪದ್ಯ 616. ಇದರಲ್ಲಿ ಶಿವಭಕ್ತನಾದ ಗೊಲ್ಲಸಿರುಮನ ಕಥೆ ಹೇಳಿದೆ.

ರಾಮಚಂದ್ರಕವಿ. ಸು. 1700

ಈತನು ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಶತಕವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ; ಪಾರ್ವತಿಗ್ನ ಸೋಬಾನೆಯನ್ನೂ ಬರೆದಿರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಇವನು ವಾಡಿದ ವೀರಭದ್ರರಾಜಸ್ತುತಿರೂಪವಾದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳೂ ದೊರೆಯುತ್ತವೆ. ಇವನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕವಿ; ತಮ್ಮಯಾರ್ಯನ ಮಗನು. ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1700 ಆಗಿರಬಹುದು.

ಇವನ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ

1 ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಶತಕ

ಇದು ವೃತ್ತಗಳಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಶಿವಸ್ತುತಿರೂಪವಾಗಿದೆ.

2. ಪಾರ್ವತಿಯ ಸೋಬಾನೆ

ಇದರಲ್ಲಿ 27 ಪಾಡುಗಳಿವೆ; ಒಂದು ನುಡಿಯನ್ನು ಉದಾಹರಿಸುತ್ತೇವೆ-

ವಾಣಿಯ ಫಣಿವೇಣಿಯ ಗೀರ್ವಾಣಿಯ |
 ಜನವಿಸುತಿಯ ಬೊಮ್ಮನ ರಾಣಿಯ ಗುಣಮಣಿಯ ಮನದಣಿಯೆ |
 ಮನದಣಿಯಲು ನಮಿಸುವೆ ವೀಣಾಪಾಣಿಯ ಪದಯುಗಕೆ ಮುದದಿಂದ ||

ಪತ್ತಿಯಣ್ಣ ಸು. 1700

ಈತನು ನರಸಿಂಹಸ್ತುತಿರೂಪವಾದ ಹಾಡುಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 17 0 ಆಗಿರಬಹುದು.

ಶ್ರೀಶೈಲಾರ್ಯ ಸು. 1700

ಈತನು ನೃಸಿಂಹಸ್ತವ, ಕೃಷ್ಣ ಚಾರಿತ್ರ ಇವುಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ ತತ್ವತ್ರಯವಿವರಣನನ್ನೂ ಬರೆದಿರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಇವನು ಶ್ರೀ ಮೈಸಣ್ಣ ವಕವಿ; ಸುಮಾರು 1700 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದು.

ಇವನ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ

1. ನೃಸಿಂಹಸ್ತವ

ಇದು ಸಾಂಗತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಪದ್ಯ 97. ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ “ಶ್ರೀಶೈಲಾರ್ಯಕೃತನೃಸಿಂಹಸ್ತವಂ ಸಂಪೂರ್ಣಂ” ಎಂದಿದೆ.

2. ಕೃಷ್ಣ ಚಾರಿತ್ರ

ಇದೂ ಸಾಂಗತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ. ಪದ್ಯ 100.

3 ತತ್ವತ್ರಯವಿವರಣ

ಇದು ಗದ್ಯರೂಪವಾಗಿದೆ; ದ್ರಾವಿಡಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಪಿಳ್ಳೈಲೋಕಾಚಾರ್ಯಗುರು ಚಿತ್ತು, ಅಚಿತ್ತು, ಈಶ್ವರ ಎಂಬ ಮೂರು ತತ್ವಗಳ ವಿಷಯವಾಗಿ ಬರೆದಿರುವ ವಿಶಿಷ್ಟಾದ್ವೈತಗ್ರಂಥದ ವಿವರಣವು

ಬಸವಾರಾಧ್ಯ ಸು. 1700

ಈತನು ಚೆನ್ನಸದಾಶಿವಯೋಗಿ ಕೃತಶಿವಯೋಗಪ್ರದೀಪಿಕೆಗೆ ಕನ್ನಡ ಟೀಕೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರಶೈವವಕವಿ; ವೀರಶೈವವಾರ್ಗ ಸ್ಥಾಪನಾಚಾರ್ಯ ಎಂದು ತನ್ನನ್ನು ವಿಶೇಷಿಸಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ; ಸುಮಾರು

1700 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸುತ್ತೇನೆ. ಟ್ರೇಕೆಯ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಗದ್ಯವಿದೆ—

ಇತಿ ಶ್ರೀಮದ್ವೇದ ವೇದಾಂತಾಗಮವುರೂಪೈತೀತಾಃ ಪ್ರತಿಪಾದಿತ ಶ್ರೀವೀ ರಶ್ಮಿವನಾಗಣ್ಯಾ ಸನಾಚಾರ್ಯಶ್ರೀಬಸವಾರಾಧ್ಯವಿರಚಿತಕರ್ಣಾಟಕಟೀಕಾ ಸಮಾಪ್ತಾ

ದೈವಜ್ಞವಲ್ಲಭ. ಸು. 1700

ಈತನು |ಮಹಾವೀರಾಚಾರ್ಯನ ಗಣಿತಕ್ಕೆ ಕನ್ನಡವ್ಯಾಖ್ಯಾನವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. “ಅಂಧ್ರಭಾಷಾನುಯವ್ಯಾಖ್ಯಾನಕರ್ತ್ರಾ ಶ್ರೀಮತ್ಸರ್ವಮಂತ್ರ ಪ್ರಸಾದಾಸಾದಿತಗಣಿತತಾಸ್ತ್ರತತ್ವಜ್ಞೇನ ದೈವಜ್ಞವಲ್ಲಭಾಖ್ಯೇನ ವಿರಚಿತಾ” ಎಂಬುದರಿಂದ ಇವನು ಈ ಗಣಿತಕ್ಕೆ ತೆಲುಗಿನಲ್ಲಿಯೂ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವನ್ನು ಬರೆದಿರುವಂತೆಯೂ ಸರ್ವಮಂತ್ರ ಎಂಬವನಿಂದ ಗಣಿತತಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಕಲಿತಂತೆಯೂ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಬಾಲಬೋಧಾಖ್ಯಾಕರ್ಣಾಟದೇಶೀಯಭಾಷಾನುಯಟೀಕಾ’ ಎಂಬುದರಿಂದ ಇವನ ಕನ್ನಡವ್ಯಾಖ್ಯಾನಕ್ಕೆ ಬಾಲಬೋಧ ಎಂಬ ಹೆಸರನ್ನು ಇಟ್ಟಿರುವಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

ಬರವಪ್ಪನಾಯಕ. ಸು. 1700

ಈತನು ಸೂಕ್ತಿಸುಧಾಕರನೆಂಬ ವಸ್ತುಕಕಾವ್ಯವನ್ನು ‘ಗೀರ್ವಾಣ ಕರ್ಣಾಟಕಭಾಷೆಗಳಿಂ’ ರಚಿಸಿದಂತೆ ಕೆಳದಿನೃಪವಿಜಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ ಈ ಗ್ರಂಥವು ನಮಗೆ ದೊರೆತಿಲ್ಲ. ಇವನು ಇಕ್ಕೇರಿಯ ಅರಸರಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟನು; 1697 ರಿಂದ 1714ರ ವರೆಗೆ ಆಳಿದನು.

ದೇವರಸ. ಸು. 1700

ಈತನು ಶ್ರೀಪಾಲಚರಿತೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಜೈನಕವಿ; ವರ್ಧಮಾನ ಭಟ್ಟಾರಕನ ಶಿಷ್ಯನು. ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1700 ಆಗಿರಬಹುದು.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಶ್ರೀಪಾಲಚರಿತೆ

ಇದು ಸಾಂಗತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ನಮಗೆ ದೊರೆತ ಅಸಮಗ್ರಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ 2 ಸಂಧಿಗಳಿವೆ.

ವಂಜನಾಥ ಸೂಪಾಲ. ಸು. 1700

ಈತನು ವೈದ್ಯಸಾರಸಂಗ್ರಹವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ರಾಜವಂಶಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವನು; “ಕಪಿಲಾಕಾಂಡಿನೀಸಂಗಮಕ್ಷೇತ್ರನಿವಾಸ ಸಂಜುಂಡೇಶ್ವರಕೃಪಾಲಬ್ಧವಿಭವಂ, ಶಾಂಕೂರಪುರವರಾಧೀಶಂ” ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಈತನು ಸುಮಾರು 1700 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದು.

ಸದಾಶಿವ ಸು. 1700

ಈತನು ಒಂದು ಕಾಲಜ್ಞಾನವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕವಿಯೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1700 ಆಗಿರಬಹುದು.

ಶಿವಲಿಂಗಯೋಗಿ ಸು. 1700

ಈತನು ಶಿವಸರ್ವಾಂಗಸ್ತುತಿಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ; ತುಂಗಭದ್ರಾನದೀತೀರವಿರಾಜಿತವರ್ಗ ಪುರದ ಗುರುನಂಜೇಶ್ವರನ ಶಿಷ್ಯನು. ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1700 ಆಗಿರಬಹುದು.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಶಿವಸರ್ವಾಂಗಸ್ತುತಿ

ಪದ್ಯ 35. ಇದಕ್ಕೆ ಶಿವಸರ್ವಾವಯವಸ್ಮೋತ್ರ ಎಂಬ ಹೆಸರೂ ಉಂಟು. ಗ್ರಂಥಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಈ ಗದ್ಯವಿದೆ—

ಇದು ಪರಮತುಂಗಭದ್ರಾನದೀತೀರವಿರಾಜಿತವರ್ಗ ಪುರಾಲಯ ಶ್ರೀಮದ್ಗುರು ನಂಜೇಶ್ವರಾಹ್ವಯದಿವ್ಯಶಿವಯೋಗೀಂದ್ರಶ್ರೀಚರಣಾರುಣಸೋಪರಾಗದ್ವಿರೇಫಾಯನುಾಸ ಶಿವಲಿಂಗಯೋಗಿವಿರಚಿತನೂದ ಶಿವಸರ್ವಾಂಗಸ್ತುತಿ.

ಇದರಿಂದ ಒಂದು ಪದ್ಯವನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ--

ಶ್ರೀಮತ್ಪಾ, ಲೇಯಶೈಲಾಧಿಪತನುಜೆ ಯನಕ್ರಾಬ್ಧಮಿತ್ರಂ ಪವಿತ್ರಂ |
ವೈಷ್ಣೋಮಾತ್ಮಾರ್ಕೇಂದುಧಾತ್ರೀಜಲಶಿಖಿಪವನಾನಾಷ್ಟಕಾಯಂ ವಿಸೂಯಂ ||
ಧಾಮಶ್ರೀಸೋಮನೇಮಾಭರಣಯುತಜಟಾಜೂಟಿಕಾಂತಂ ಮಹಾಂತಂ |
ಹೇಮಾಗಾಗಾಥನಮ್ಮಂ ಸಲಹುಗೆ ಸತತಾನಂದವೇಶಂ ಮಹೇಶಂ ||

ನೀಕಲ ಸು. 1700

ನೀಕಲರ ವಚನ ಎಂಬ ಒಂದು ಗ್ರಂಥವು ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಇದು ನೀಕಲ ಎಂಬವನಿಂದ ರಚಿತವಾದುದೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ; ಸುಮಾರು 1700 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸುತ್ತೇವೆ. ಇವನ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಲ 42 ಪದ 575 ಇವೆ. ಪ್ರತಿಪದವೂ ನೀಕಲನೆ ಎಂದು ಮುಗಿಯುತ್ತದೆ. ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಬಸವಸ್ತುತಿ ಇದೆ ಇದರಿಂದ ಕೆಲವು ಪದಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ:-

ಅಱಿಯೆನೆಂದೆನಬೇಡಿ | ಅಱಿತೆನೆಂದೆನಬೇಡಿ | ಅಱಿವುವು ಅವೆಗಳನಱಿದರೆ |
ಅಱಿಯಲ್ಲೆ ಪರವು ಬೇಱಿಲ್ಲ | ಪರಬೊಮ್ಮತಾನಯ್ಯ ನೀಕಲನೆ ||
ಸ್ಮರಣೆಯಿಂ ಮನಶುದ್ಧಿ | ದರಶನದಿ ತುಶುದ್ಧಿ | ಸ್ವರಶನದಿ ಆತ್ಮಶುದ್ಧಿಯು |
ಶರಣೆನಲು ಮುಕ್ತಿಸಿದ್ಧಿಯು | ಶರಣನ ಹರನೆಂದು ನಂಬು ನೀಕಲನೆ ||
ಕುಲಮನುಜರ ಸಂಗ | ಕಲ್ಲ ಪದವುಹಂಗೆ | ಅಲ್ಲೇನು ಕಂಪು ಭೂಷಣವು |
ಬಲ್ಲಂತ ಸುಜ್ಞಾನಿಗಳ ಸಂಗ ಕಂಠದೊಳು | ಮಲ್ಲಗೆಯು ಹಾರ ನೀಕಲನೆ ||

ಸಪ್ಪಣ್ಣ. ಸು. 1700

ಈತನು ಕೈವಲ್ಯಕಲ್ಪವಲ್ಲರಿಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ, ಇವನು ವೀರಶೈವಕವಿ, ಗುರುಸಿದ್ಧಿಯತಿಯ ಶಿಷ್ಯನು. ಇವನಿಗೆ ಸರ್ಪಭೂಷಣ ಎಂಬ ಹೆಸರೂ ಇದ್ದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1700 ಆಗಿರಬಹುದು.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಕೈವಲ್ಯಕಲ್ಪವಲ್ಲರಿ

ಇದು ಹಾಡಿನರೂಪವಾಗಿದೆ. ಸ್ಥಲ 5, ವಚನ ಸಂಪುಟ 177, ವಿರಳ ಪದಗಳು 710 ಗ್ರಂಥಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಈ ಗದ್ಯವಿದೆ-

ಇತಿ ಶ್ರೀಮದವಿರಳಾನಂದಬಂಧುರಸಮಸ್ತಾತ್ಮತಾತ್ವಿಕರಹಸ್ಯೋಪದೇಶಕೃಣಾರಚಾತುರೀಧುರೀಣ ನಿರಾಭಾರಗುರುಕುಲಕೇತನಾಯಮಾನ ಗುರುಸಿದ್ಧಿಯತಿವರೇಣ್ಯಜರಣಾರವಿಂದಮಕರಂದಮಧುಕರಸ್ವರೂಪ ಶ್ರೀಸರ್ಪಭೂಷಣಶಿವಯೋಗಿವಿರಚಿತಮಪ್ಪು ಕೈವಲ್ಯಕಲ್ಪವಲ್ಲರಿಯೆಂಬಧ್ಯಾತ್ಮಸುಖಬೋಧಕಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿ

ಇದರಿಂದ ಒಂದು ಹಾಡನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ-

ಪಲ್ಲವಿ|| ಬೆರೆಯಬಾರದೇ | ತಿಳಿದು | ಬೆರೆಯಬಾರದೇ ||
 ಅನುಪಲ್ಲವಿ|| ಮಱಿದು ಬಾಹ್ಯವನ್ನು ತನ್ನ | ಕರದಖಂಡತೇಜನೊಡನೆ ||
 ತಿಳವೆನಿಸುವ ಸುರಭಿಗೂಡಿ | ನಳನಳಿಸುವ ಏಕಚಕ್ರದಯ |
 ನಳನದಮಲಕಣೀ ಕೆಯೊಳು | ಬೆಳಗುವಿಷ್ಟಲಿಂಗದೊಡನೆ ||1||
 ಪರಿವ ಗಂಗೆಯಮುನೆಯೆರಡು ! ಬೆರೆದ ಸಂಗಮಸ್ಥಳದೊಳ |
 ಗಿರುವ ಗಗನಗಿರಿಯ ತುದಿಯೊ | ಉರಿವ ಪ್ರಾಣಲಿಂಗದೊಡನೆ ||೨||
 ಮಹಿಶಶ್ರೀಗುರುಸಿದ್ಧನೊಲಿದು | ವಿಹರಿಸುವ ಸುಷುಮ್ಮನಾಡಿ |
 ಕುಹರದಗ್ರದಚಲಸರಸಿ | ರುಹದ ಭಾವಲಿಂಗದೊಡನೆ ||3||

ನಿರಾಲಂಬಶರಣ. ಸು. 1700

ಈತನು ಅಖಂಡೇಶ್ವರವಚನವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ವೀರ ಶೈವಕವಿ; ಇವನನ್ನು 'ಶ್ರೀಮತ್ಪ್ರಮಹಂಸಪರಿವ್ರಾಜಕ ಸದ್ಗುರುಸತ್ಸಂ ಪ್ರದಾಯಕ ಸಿದ್ಧಯೋಗೀಂದ್ರ' ಎಂದು ವಿಶೇಷಿಸಿ ಹೇಳಿದೆ. ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1700 ಆಗಿರಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಅಖಂಡೇಶ್ವರವಚನ

ಇದರಲ್ಲಿ ಸ್ಥಲಗಳನ್ನಿಟ್ಟು ವಚನಗಳು ಹೇಳಿವೆ; ಪ್ರತಿವಚನದ ಲ್ಲಿಯೂ ಅಖಂಡೇಶ್ವರ ಎಂಬ ಅಂಕಿತವಿದೆ. ಕೆಲವು ವಚನಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ--

ಸುಡು ಸುಡು ಈದೇಹದ ರೂಪು ನೋಡಿದರೆನುಹುರುಳಿಲ್ಲವಯ್ಯ; - ಎಲುವುಚ ಮನರವಾಂಸಮಲಮೂತ್ರಯುಕ್ತವಾದ ಅನಿತ್ಯದೇಹವ ನೆಚ್ಚಿ ನಿಮ್ಮ ನಿಜವನು ಮಱಿದು ಭವಭಾರಿಯಾದೆನಯ್ಯ ಅಖಂಡೇಶ್ವರಾ.

ತನ್ನ ಎಡೆಯಲ್ಲಿ ನೋಣವನಱಿಸುಪ ಮರುಳುಮಾನವನಂತೆ ತನ್ನಂಗದ ಮನದ ಅವಗುಣಂಗಳ ತೊಲಗನೂಕಲಱಿಯದೆ ಅನ್ಯರಲ್ಲಿಯವಗುಣಂಗಳ ಸಂಪಾದನೆಯಮಾಡುವ ಕುನ್ನಿಗಳ ಎನಗೊಮ್ಮೆ ತೋಱಿದಿರಯ್ಯ ಅಖಂಡೇಶ್ವರಾ.

ಅನುಭಾವಿಗಳಸಂಗ ಕೀಟಕ ಭ್ರಮರವಾದಂತೆ ಕೇಳಿರೋ; ಅನುಭಾವಿಗಳ ಸಂಗ ಪರುಷಲೋಹದಂತೆ ಕೇಳಿರೋ; ನಮ್ಮ ಅಖಂಡೇಶ್ವರಲಿಂಗದೊಡನೆ ಬೆರೆದ ತಿವಾನುಭಾವಿಗಳ ಸಂಗ ಕರ್ವೂರಜ್ಯೋತಿಯಂತೆ ಕಾಣಿರೋ.

Appendix 1

ಪರಿಶಿಷ್ಟ 1

ಕರ್ಣಾಟಕ ಕವಿಚರಿತೆಯ ದ್ವಿತೀಯಸಂಪುಟಕ್ಕೆ ಸೇರಬೇಕಾದ ಕೆಲವರು
ಕವಿಗಳ ವಿಷಯ

ಬಾಯಣಾಚಾರ್ಯ. ಸು. 1410

ಈತನು ದಾವಣಗೆರೆ 23 ನೆಯ ಶಾಸನವನ್ನು ಬರೆದಂತೆ ಆ ಶಾಸನದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿರುವ “ಈ ಶಾಸನಕೃತಿಯನು ಹೇಟೆದುದಕೆ ಕಾಕೃಪಗೋತ್ರದ ಯಜುತ್ಯಾಖೆಯ ಚಲಸಂಪ್ರದಾಯದ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಾಚಾರ್ಯರ ಮಕ್ಕಳು ಬಾಯಣಾಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಧಾರಾಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಕೊಟ್ಟುದು ಎಂಬ ಕೊಳಗದ ಗದ್ದೆ” ಎಂಬ ವಾಕ್ಯದಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಯದ್ಯಪಿ ಈ ಶಾಸನವು ಸಂಸ್ಕೃತಶ್ಲೋಕರೂಪವಾಗಿದ್ದರೂ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡಗದ್ಯಭಾಗಗಳೂ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಎರಡು ಕಂದಗಳೂ ಇರುವುದರಿಂದ ಬಾಯಣಾಚಾರ್ಯನು ಕನ್ನಡಕವಿಯೂ ಆಗಿದ್ದನು ಎಂಬುದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ.

ಈ ಶಾಸನವು ವಿಜಯನಗರದ ಠಾಜನಾದ 1ನೆಯ ದೇವರಾಜನ (1406-1416) ಅಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಶಕ 1332 ನೆಯ ವಿಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದುದು. ಇದರಲ್ಲಿ ಹೊನ್ನನಿಕ್ಕಿ ಹರಿದ್ರಾನದಿಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ಹರಿಹರಕ್ಕೆ ಕಾಲುವೆಯನ್ನು ತಂದ ಮಹಾಜನಗಳಿಗೆ ಆ ಕಾಲುವೆಯಕೆಳಗೆ ಒಂದು ಪಾಲು ಭೂಮಿಯೂ ಹರಿಹರದೇವರಿಗೆ ಎರಡು ಪಾಲು ಭೂಮಿಯೂ ಸಲ್ಲಬೇಕೆಂದು ನಿರ್ಣಯವು ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಇದರ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿರುವ ಸದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ.—

ಅರಿಗುಹದಾನವಮದಸಂ | ಹರಣಂಗಳ್ ವಿಮಲಕರಣಭಜಕಾನೀಕೋ |
ದ್ಧರಣಂಗಳ್ ಹರಿಹರವರ | ಚರಣಂಗಳ್ ಪೊರೆಗೆ ಧರೆಯನಾಚಂದ್ರಾಕಂ ||
ಹರಿಹರಸೇವಾಪರಿಣತ | ಕರಣಂ ಸಂಗಾಯಪುಣ್ಯಜಠರಾಪ್ಪಿಸುಧಾ |
ಕಿರಣಂ... .. | ..... ತಿಲಾಶಾಸನಮಂ ||

ವರಸಾಧ್ಯ. ಸು. 1600

ಈತನು ಪದ್ಯಗಣಸಹಸ್ರನಾಮವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕವಿಯೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಉತ್ತೊಳಲೀಶ್ವರನಾದ ಅಮೃತನೃಪನ ಆಜ್ಞಾನುಸಾರವಾಗಿ ವಾಲ್ಮೀಕಿಸೋಮಾರಾಧ್ಯರಚಿತವಾದ ಸಹಸ್ರಗಣನಾಮವನ್ನು ಕಂಡವೃತ್ತಗಳಿಂದ ರಚಿಸಿದಂತೆ ಕವಿ ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ--

ಸಿರಿವೆತ್ತುತ್ತೊಳಲೀಶ್ವರಾಮೃತನೃಪಂ ಸದ್ವೃತ್ತಕಂದಂಗಳಿಂ |
 ಶರಣಶ್ರೇಷ್ಠರೆನಿಪ್ಪ ಪಾಲ್ಯುಣ್ಣಿಕೆಸೋಮಾರಾಧ್ಯರಿಂದಾದ ಸಾ ||
 ಸಿರದುದ್ಯದ್ಗಣನಾಮಮಂ ರಚಿಸೆನುತ್ತಂ ಪೇಱಿ ಸಂತೋಷದಿಂ |
 ನರಸಾಧ್ಯಂ ನೆಗಟ್ಟಿಂ ಮಹಾಸುಜನಕರ್ಣಶ್ರಾವ್ಯಮಂ ದಿವ್ಯಮಂ ||

ಇವನು ಹೇಳುವ ಅಮೃತನೃಪನಾರೋ ತಿಳಿಯದು. ಇವನ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು 1600 ಆಗಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಪದ್ಯಗಣಸಹಸ್ರನಾಮ

ಇದು ಕಂದವೃತ್ತಗಳಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಪ್ರಕರಣ 8, ಪದ್ಯ 191 ಇದರಲ್ಲಿ ಪ್ರಷುಫಗಣ, ರುದ್ರಗಣ, ವೃಷಭಗಣ, ತ್ರಿಪಿಪ್ಪಿಗಣ, ಪೋಡಕಗಣ, ತೇರಸಗಣ ಅಥವಾ ತ್ರಯೋದಕಗಣ, ದಶಗಣ, ಅಸಂಖ್ಯಾತಗಣ ಈ ಗಣಗಳ ಹೆಸರುಗಳು ಹೇಳಿವೆ. ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಶಿವಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಪ್ರಕರಣಗಳ ಆದಿಯಲ್ಲಿ ಶಿವಪೂರ್ವತೀಸಂವಾದರೂಪವಾಗಿ ಚಮತ್ಕಾರವಾದ ಕೆಲವು ವೃತ್ತಗಳಿವೆ. ಮುಂದಕ್ಕೆ ನಾಮಗಳು ಹೇಳಿವೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ—

ಕಠಿರಾಡ್ಗಾ ಮಿನಿ ಸಿಂಹವಾಹನೆ ಮಹಾಕಾಳಿ ಸ್ಫುರದ್ಗಾಂ ನಿ |
 ನ್ನಿರವೆಂತೆಂದೊಡೆ ವಾಮದೇವನತುಳೋದ್ಯದ್ಧಕ್ಷಿಣಾಮೂರ್ತಿ ಭೀ ||
 ಕರರುದ್ರಂ ನರಶಾಂತನೆಂತು ತವ ರೂಪಂ ಚೋದ್ಯಮೆಂದಾಧ್ಯೆಯು !
 ತ್ತರಕಂ ಸಸ್ಮಿತನಾದ ಸಾಂಬಶಿವನೆಮ್ಮಂ ರಕ್ಷಿ ಕಾನಂದದಿಂ ||

ವಿಳಸಜ್ಜಂಪಕವುಲ್ಲನಾಸಿಕೆ ಜೆಳಧ್ಯಂಗಳಾಳಕಾಳಪ್ರಭೋ |
 ಜ್ವಳಿ ಕಾಳೋರಗವೇಣಿ ಸೋಗೆಮಾಡಿಯೊಪ್ಪಂಚಿತ್ತ ನೀಂ ಸರ್ವಮಂ ||
 ಗಳೆಯೆಂತೆಂದೊಡೆ ನೀಂ ಶಿವಾಖ್ಯನಮೃತಶ್ರೀವ್ರಾಣನಾಥಂ ವಿಷೋ |
 ದ್ಗುಳನೆಂತೆಂದೊಡೆ ನಕ್ಕ ಸಾಂಬಶಿವನೆಮ್ಮಂ ರಕ್ಷಿ ಕಾನಂದದಿಂ ||
 ಅರಿವುದು ಭವವಲ್ಲರಿಯಂ | ಮುಱುವುದು ದುಷ್ಯತಮದೇಭದಂತಮನದಟಿಂ |
 ಸುರಿವುದು ಶಿವಸುಖಸುಧೆಯಂ | ತರದಿಂದಲುವತ್ತಮೂಱು ತರಣಸ್ಥರಣಂ ||
 ತೇರಸರಂ ಶಿವಮಂತ್ರಕ | ಅರಸರಂ ಭಕ್ತಹೃದಯಸಾರಸರಂ ||
 ತ್ಸಾರಸರಂ ಶುಭಸೌಖ್ಯಸು | ಧಾರಸರಂ ವಂದಿಸೆಂ ದಯಾರಸಭರಂ ||

ವೂಜ್ಯಪಾದಯೋಗಿ. ಸಂ. 1600

ಈತನು ಜ್ಞಾನಚಂದ್ರಚರಿತೆಯನ್ನು ಕನ್ನಡಪಟ್ಟಿದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿರುವುದಾಗಿ ವಾಯಣವರ್ಣಿಯ (1659) ಜ್ಞಾನಚಂದ್ರಚರಿತೆಯ ಈ ಪದ್ಯದಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ—

ಅದ ನೋಡಿ ಕರ್ಣಾಟಕದೊಳ್ಳುಡಿಯಲ್ಲಿ | ಯೊದವಿದ ಚಾರುಷಟ್ಟದವ |
 ಮುದದಿಂದ ಶ್ರೀವೂಜ್ಯವಾದಯೋಗೀಶನು | ಸದಮಲಜ್ಞಾನಿ ಪೇಟೆದನು ||

ಇವನು ಜೈನಕವಿ. ಇವನ ಗ್ರಂಥವು ವಾಸವಚಂದ್ರಮುನಿಯಿಂದ ಪ್ರಾಕೃತದಲ್ಲಿ ರಚಿತವಾದ ಜ್ಞಾನಚಂದ್ರಚರಿತ್ರೆಯ ಪರಿವರ್ತನವೆಂದೂ ಇದನ್ನು ನೋಡಿ ತಾನು ಅದೇ ಕಥೆಯನ್ನು ಸಾಂಗತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರೆದನೆಂದೂ ವಾಯಣವರ್ಣಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಇದರಿಂದ ಈ ಕವಿ ವಾಯಣವರ್ಣಿಯ ಕಾಲಕ್ಕೆ (1659) ಹಿಂದೆ ಇದ್ದಿರಬೇಕು; ಎಷ್ಟು ಹಿಂದೆ ಇದ್ದನೋ ತಿಳಿಯದು; ಸುಮಾರು 1600 ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸುತ್ತೇವೆ. ಇವನ ಗ್ರಂಥವು ನಮಗೆ ದೊರೆತಿಲ್ಲ.

ಪಾಯಣವರ್ಣಿ. ಸು. I (59)

ಈತನು ಜ್ಞಾನಚಂದ್ರಚರಿತೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಜೈನ ಕವಿ; ಚಾರುಕೀರ್ತಿಪಂಡಿತಾಚಾರ್ಯನ ಶಿಷ್ಯನು; “ಬೆಳುಗುಳಾದ್ರಿಯ ಗುಮ್ಮಟಸ್ವಾಮಿ ಸೇವಕ ನಾಗಪ್ಪಯ್ಯನ ಸಂತಾನ” ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿರುವುದರಿಂದ ಇವನ ಸ್ಥಳ ಬೆಳುಗೊಳವೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ತನ್ನ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಕಕ 1581 ನೆಯ ವಿಕಾರಿಯಲ್ಲಿ, ಎಂದರೆ 1659 ರಲ್ಲಿ, ಬರೆದಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

ಸುಮಾರು 1600 ರಲ್ಲಿ ಮೈಕ್ಲೈಕ್ಸಕೌಮುದಿಯನ್ನು ಬರೆದ ಪಾಯಣವ್ರತಿ ಪೆನಗೊಂಡೆದೇಶದ ನಂದಿಯಪುರದವನೆಂದೂ, 1606 ರಲ್ಲಿ ಸನತ್ಕುಮಾರಚರಿತೆಯನ್ನು ಬರೆದ ಪಾಯಣಮುನಿ ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣದವನೆಂದೂ ತಿಳಿವುದರಿಂದ ಈ ಕವಿ ಅವರಿಬ್ಬರಿಗಿಂತಲೂ ಬೇರೆಯವನು ಎಂದು ತೋರುತ್ತದೆ.

ಪೂರ್ವಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಜಿನಸೇನ, ಗುಣಭದ್ರ, ಅಕಲಂಕ, ಕನಕನಂದಿ, ಭರತೇಶ್ವರಚರಿತೆಯನ್ನು ಬರೆದ ರತ್ನಾಕರ (1557), ಕುಮುದಚಂದ್ರ, ಪ್ರಭಾಚಂದ್ರ, ಸೋಮದೇವ ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಇವನ ಗ್ರಂಥ

ಜ್ಞಾನಚಂದ್ರಚರಿತೆ

ಇದು ಸಾಂಗತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಸಂಧಿ 45 ಪದ್ಯ 6334. ಇದರಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರವಂಕದ ದೊರೆಯಾದ ಜ್ಞಾನಚಂದ್ರನು ತಪಸ್ಸನ್ನು ಮಾಡಿ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆದ ಕಥೆ ಹೇಳಿದೆ. ಗ್ರಂಥಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿಜಿನಸ್ತುತಿ ಇದೆ. ಬಳಿಕ ಕವಿ ಸಿದ್ಧದಿಗಳೂ, ಸರಸ್ವತಿ, ಗಣಧರರು ಇವರುಗಳನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿ ಭದ್ರಬಾಹುಬಲಿಯಿಂದ ಲಕ್ಷ್ಮೀಸೇನನ ವರೆಗೆ ಜೈನಗುರುಗಳನ್ನು ಹೊಗಳಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಕಥೆಯನ್ನು ಮೊದಲು ವಾಸವಚಂದ್ರಮುನಿ ಪ್ರಾಕೃತದಲ್ಲಿಯೂ ಅದನ್ನು ನೋಡಿ ಪೂಜ್ಯವಾದಯೋಗಿ ಕರ್ಣಾ

1. ಭದ್ರಬಾಹುಬಲಿ, ಕವಿಪರಮೇಷ್ಟಿ. ಗುಂಡಿಗೆಯುದಕವ ಮಂತ್ರಿಸಿ ಮೀನೆಂದು|ಕೊಂಡುಕೊನೆರೆ ಮಿಥ್ಯಾಜನವು||ಕಂಡು ಮೊಲ್ಲೆಯ ಕುಸುಮವ ಮಾಡಿ ಜಯಿಸಿದ ಕುಂಡಕುಂದಾರ್ಯ, ಗಿರಿಪುರದೊಳು ಕಲ್ಲವಾಣಿಯ ನುಡಿಯಿಸಿ| ವರಮೂಲಸಂಘವೆಂದು || ದುರುಳಶ್ವೇತಾಂಬರನು ಗೆಲ್ಲ ಉಮಾಸ್ವಾತಿಮುನಿ, ಅಕಳಂಕ, ಭೋಜರಾ

ಟಕಪಟ್ಟದಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಬರೆದಿರುವಂತೆಯೂ ಆ ಪಟ್ಟದಿಗ್ರಂಥವನ್ನು ನೋಡಿ ತಾನು ವಾಡುಗಟ್ಟ(ಸಾಂಗತ್ಯ)ಪಲ್ಲಿ ಅದೇ ಕಥೆಯನ್ನು ಬರೆದಂತೆಯೂ ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ ಪಂಥಿಗಳ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಗದ್ಯವಿದೆ--

ಇದು ಸುರನರಘನಿಪತಿಮಕುಟತಟಘಟಿತನಾಣಿಕ್ಯಮರೀಚಿನಾಲಾಲಂಕೃತಕ್ರಮಕಮಲಯುಗಲಶ್ರೀಮಜ್ಜೆನಾಧೀಶ್ವರಮತಾಂಬರದ್ಯುಮಣಿ ಸ್ಯಾದ್ವಾದವಿದ್ಯಾಭರಣಭೂಷಿತ ಶ್ರೀಮಚ್ಚಾರುಕೀರ್ತಿಪಂಡಿತಾಚಾರ್ಯಪದೇಂದೀವರಾನಂದಾಮಂದಮಕರಂದಸಂದೋಹಬಂಧುರಕುಸುಮಂಧಯ ಶ್ರೀಮತ್ಪಾಯಣವರ್ಣಿವರಚಿತಮಪ್ಪ ಜ್ಞಾನಚಂದ್ರಚರಿತವುರಾಣದೊಳ.

ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ--

ಜಿನಚಂದ್ರರಾಜನ ಹೆಂಡತಿ ಶ್ರೀಕಾಂತಾದೇವಿ

ವಾಣಿ ಶ್ರೀಕಾಂತೆಯ ಜಾಣ್ಣುಡಿಯನು ಕೇಳಿ | ಜಾಣು ಸಾಲದು ತನಗೆಂದು |
 ವಾಣಿಯಿಂದಿಂದು ಜಪಸರವಿಡಿದು ನು | ಶ್ರೋಣಿ ಮಾಡುವಳು ಚಪವನು ||
 ದುಷ್ಟರಾಹುವಿಗಳ್ಳಿ ಪುರರಿಲ್ಲ ನೆರೆದಾ | ಗಷ್ಟಮಿಜಂದ್ರನ ತಂದು |
 ಶಿಷ್ಟ ಶ್ರೀಕಾಂತೆಯ ನಿಟಲವ್ಯಾಜದಿ ಬೈ | ಚಿಟ್ಟರೊ ಎನೆ ಘಣಿಯಿಹುದು ||
 ತಿರಿಕರು ಮನೆಮನೆದಪ್ಪದೆ ತಾವೈದಿ | ತಿರಿವಾಗೆ ಕರ್ಚಿ ವೂರಿಸುವ |
 ಮುಠುಕುತಂಬವ ಪುರೋಪಿಗೊಡಿದ ಮುದ್ದು | ಕೊರಲಿಗೆ ಸರಿಯೆನ್ನಬಹುದೇ ||
 ಸುಖನಾಭಿಯೆಂದೆಂಬ ಕೊಳದೊಳಿರ್ದ ಮೃತವ | ನಳಿನಾಕ್ಷಿ ರತಿ ಮನದಂದು |
 ಘಟಲನೆ ಕಡೆವ ಮಂತಿನ ನಿಲುಗಾವೆನೆ | ಲಲನೆಯ ಬಡಬಾಸೆಯಿಹುದು ||

ಜನ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಅಮಾವಾಸೆಯ ಕುಣ್ಣುಮೆಯನು ಮಾಡಿದ ಪ್ರಭೇಂದು, ಪೂಜ್ಯಪಾದ, ಕೊಲ್ಲಾಪುರದ ಮಾಘನಂದಿ, ಲಜ್ಜಿಗೋಮಟ್ಟಿಲೋಕಸಾರಗಳ ಕರ್ತೃ ನೇಮಿ ಜಂದ್ರ, ಅದ್ವೈತಮತಧ್ವಂಸಕ ಶುಭಚಂದ್ರ, ಶಿಷ್ಟ ಚಾರುಕೀರ್ತಿ, ಗೋಮಟಸಾರಕ್ಕೆ ಸಕ್ಕದದಿಂ ಸಪಾದಲಕ್ಷ್ಮಿ ಟೀಕನೊರೆದ ಪಂಡಿತರಾಯ, ಬಿಲವನು ಫಲವೊಂದರಿಂದ ಹೂಳಿದ ಪಂಡಿತಾರ್ಯ, ಶಿವಿಕೆಯನು ದೈವಗಳಿಂದ ಹೊರಿಸಿದ ಪಂಡಿತಮುನಿ, ಲಲಿತ ಕೀರ್ತಿ, ಬಲಾತ್ಕಾರಗಳಿಂದ ವಿದ್ಯಾಸಂದ, ಕಾಣೂರ್ಗಣದ ದೇವಕೀರ್ತಿ, ಲಕ್ಷ್ಮೀಸೇನ.

ಚರಣ್ಯ

ಕಿರಣವಾಗಲು ತಂತು ವಿಧುಬಿಂಬ ಪಟವಾಗಿ | ಸರಸಿಜೋದ್ಯವವಟು ಪಿಡಿದು |
 ಹರುಷದಿಂ ನಭದೊಳಾಡಿಪ ಚಕ್ರಪಟವೆನೆ | ಸ್ಮರಸಖಬಿಂಬ ರಾಜಿಸಿತು ||
 ಕುವದನನ ಡೊಳ್ಳುಹೊಟ್ಟಿಯನಣಕಿಸೆ | ಭರದಿ ಕಿತ್ತಿಡೆ ದಂತವನು |
 ಉರದೊಳು ತಾಗಿದ ಪುಣ್ಯನ ಕಲೆಯೆನೆ | ಮೆಱೆದುದು ಚಂದ್ರಲಾಂಛನವು ||

ಕೌಂಗು

ವನರಾಜನು ಭೂಸತಿಗೆ ಪಜ್ಜೆಯ ಕ | ವಿನದೊಂದು ಮೆಱೆವ ಸತ್ತಿಗೆಯ |
 ಅನುರಾಗೆದಿಂದೆತ್ತಿಸಿದನೋ ಎಂಬಂತೆ | ವನದೊಳು ಕೌಂಗು ತಾಜೆಪುದು ||

ಬಡದಾಸಿಯರು

ತಱಗೆಲೆ ಚಿಪ್ಪಿನ ಮಣ್ಣು ಗೋಟೆಡಕೆಯ | ಭರದಿಯಡಸಿ ದಾಡೆಯೊಳು |
 ಽಱಕುಸೀರೆಯನುಟ್ಟು ಜಾರರಿದೇಡೆಗಾಗ | ತೆರಳತು ದಾಸಿಯರ ಪೌಜು ||

Appendix II

ಪರಿಶಿಷ್ಟ II

ಗ್ರಂಥಶುದ್ಧಿ

ಪುಟ	ಪಟ್ಟಿ	ಅಶುದ್ಧ	ಶುದ್ಧ
3	5	ಇದಿರಬೇಕು	ಇದ್ದಿರಬೇಕು
,,	21	ಸು. 155()	ಸು. 156()
4	3	ಗ್ರಂಥವನ್ನು	ಗ್ರಂಥವನ್ನೂಕವಿ
6	19	ಅರಿಷ್ಟ	ಅರಿಷ್ಟ
7	24	ಅಶ್ವಾಸ	ಅಶ್ವಾಸ
8	10	ವರ್ಧಮಾನ	ವರ್ಧಮಾನ
,,	15	ಕವೀಶ್ವರ	ಕವೀಶ್ವರಂ
15	4	ಅಭಯಚಂದ್ರ	ಅಭಯಚಂದ್ರ
18	15	ನೆಗಟ್ಟಿ	ನೆಗಟ್ಟಿ
22	17	ಪೊಂಪುಟ'	ಪೊಂಪುಟ'

33 ಪದ್ಮಪ್ರಭನ ಟೀಕೆಯ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಪದ್ಯವಿದೆ—

ಶ್ರೀವರ್ಧಮಾನನಾನತ | ದೇವಾಧಿಪ ಮಕುಟಕಿರಣಘಟ್ಟಿತ ಚರಣಂ |

ಕೇವಲಬೋಧವಿಲೋಚನ | ನಾವಿಷ್ಟೈತಸಕಲತತ್ವನೀಗೆಮಗಣಿ'ವಂ ||

35	14	ಪ್ರತೀಕೋದ್ಭವ	ಪ್ರತೀಕೋದ್ಭವ
37	20	ಅಗಟ್ಟಿಡಪಿ	ಅಗಟ್ಟಿಡಪಿ
42	10	ಪತೇ	ಪತೇ
47	21	ಸಿದ್ಧಾ ದಿಗಳು	ಸಿದ್ಧಾ ದಿಗಳು
,,	25	ಸಿದ್ಧರು	1. ಸಿದ್ಧರು
57	16	ಸಲ	ಸ್ಥಲ
58	1	ಚಾಮರಸ	ಚಾಮರಸನ

ಪುಟ	ಪದ್ಧಿ	ಅಶ್ವಾರಿ	ತುದ್ಧ
61	27	ಬರೆದಿದಾನೆ	ಬರೆದಿದಾನ್ನೆ
66	4	ದ ದಗ್ಗಕೆ	ದ ಗ್ಗಕೆ
68	6	ಪಲ್ಲವವಾಗಿ	ಪಲ್ಲವವಾಗಿ
72	3	10 ^I	101
"	6	ಎಂದ	ಎಂದು
"	20	ಸಂಪ್ರತಿ	ಸಂಸೃತಿ
76	11	ಪೆರಣಿ	ಪೆರಣಿ
77	15	ನೋಣ	ನೋಣ
78	5	ಪುಷ್ಪ	ಪುಷ್ಪ
80	4	ದುಡಿ	ದುರು
84	ಕಲ್ಯಾಣಕೀರ್ತಿಯ ಜ್ಞಾನಚಂದ್ರಾಭ್ಯುದಯದ ಮತ್ತೊಂದು ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ವಜ್ರಸಂಖ್ಯೆ 2300 ಎಂದಿದೆ.		
85	11	ದಾನೆ	ದಾನ್ನೆ
90	20	ವರೆಗೆ	ವರೆಗೆ ^I
92	17	ಗ್ರಂಥದನ್ನು	ಗ್ರಂಥವನ್ನು
99	25	ಉಪ್ಪಿನಹಳೆ	ಉಪ್ಪಿನಹಳ್ಳಿ
101	10	ಕಾರುಣ	ಕಾರುಣ್ಯ
102	16	ಪತಿ	ಪ್ರತಿ
103	31	ಸದಕ್ತ	ಸದ್ಭಕ್ತ
105	19	ಸಕಲೇಕಮಾದರಸ	1 ಸಕಲೇಕಮಾದರಸ
107	19	ದಟ'ಯಿತ್ತು	ದಟ'ಯಿತ್ತು
108	10	ನುಂಗಿತೆಂ	ನುಂಗೀತೆಂ
112	21	ದೇ	ದೇಹ
114	14	ತಿಷ್ಠನಾಗಿದಂತೆ	ತಿಷ್ಠನಾಗಿದ್ದಂತೆ
117	10	ಸಂಪನ್ನನೆ !	ಸಂಪನ್ನನೆ ?

ಪುಟ	ಪದ್ಯ	ಅಶುದ್ಧ	ಶುದ್ಧ
122	2	ನಾವ	ನಾಮ
130	3	ಪೂಜ್ಯಸಾದ	ಪೂಜ್ಯಸಾದ
"	20	ದಿಟ್ಟ	ದಿಟ್ಟ
"	21	ಪುಟ್ಟ	ಪುಟ್ಟ
131	1	ತೆಱು	ತೆಱ
"	15	ದಳಿದಸೆದು	ದಳೊಸೆದು
132	12	ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ	ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ
134	6	ಪರಮಳಂ	ಪರಿಮಳಂ
136	14	ನತತ	ಸತತ
138	14	ಸ್ವಪನಾಗಿದೆ	ಸ್ವಪ್ನನಾಗಿದೆ
143	25	ನೆಗಲ'	ನೆಗಲು
"	21	ನಳಸ	ನಳನ
151	8	ಅಪ್ಪಕವಿಯು	ಅಪ್ಪಕವಿಯು
159	ಚೆನ್ನ ವೀರನು ವೀರನಾಹೇಶ್ವರತಂತ್ರಕ್ಕೆ ಟೀಕೆಯನ್ನೂ ಬರೆ ದಿದ್ದಾನೆ (<i>Indian Antiquary</i> , V, 183)		
"	15	ಶಾಖಾಧ್ಯಾಯ	ಶಾಖಾಧ್ಯಾಯಿ
"	21	ಆಗಿರಬದು	ಆಗಿರಬಕುದು
174	25	ಬರೆದಿನಾ	ಬರೆದಿದ್ದಾ
176	6	ದೈವನುಡಲಿ'	ದೈವನುಡಲಿ'ದ
177	12	ವಿದಗ್ಧ	ವಿಗ್ಧ
178	ಈಚೆಗೆ ದೊರೆತ ಬಿರುದುಗಳೆಲ್ಲ ಇನ್ನು ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳು ಕೆಳಗೆ ಕೊಟ್ಟಿವೆ--		

ಚಂದನತೀಲಕ

ಅಕ್ಷರನೆ ತಂದಿತಾಯ್ತುಳು | ಮ.ಕ್ಷರನೇ ಬಂಧುಬಳಗ ಸಮಯದ ಧನನುಂ ||

ಅಕ್ಷರವಾತ್ಮಕ ಹಿತಕರ | ಎಕ್ಷರ ಸಗ್ಧಕ್ಕೆ ಬೀಜ ಚಂದನತೀಲಕಾ ||

ವರಕವಿಚಂದ್ರ

ಶ್ವಾನನ ಬಾಲದ ಡೊಂಕಂ | ಕಾನನದೊಳ್ ಸುನ ಸಪ್ತಕೊಳ್ಳದ ಡೊಂಕಂ |

ಪುಟ

ಪಟ್ಟಿ

ಅಶುದ್ಧ

ಶುದ್ಧ

ವಾಣಿನಿಯ ಮನವ ಜೊಂಕಂ | ಭೂನಾಥ ತಿರಲಯುತಿ ನಿಕವಿಕಂವ್ರಾ ||
 ನೀರೊಳಗೆ ಕಲ್ಲು ಕೊಟ್ಟಿವುನೆ | ಊರೆಲ್ಲಂ ಕೂಡಿ ತೊಳೆಮೆ ಮನಿ ಬೆಕ್ಕುಕುಪಿ |
 ಧಾರಣೆಯೊಳ ಕಡಮೂರ್ತರ | ನಾರಾನುಂ ತಿರಲಯುತಿ ವರಕವಿಕಂವ್ರಾ ||

ವಾಣೀಮುಕುರ

ಪರಗೃಹವಾಸಂ ಕಷ್ಟಂ | ಸಿರಿನಂಕರ ಮನೆಯ ಹೆಣ್ಣು ತರವು ಕಷ್ಟಂ |
 ಧರಣಿಪತಿಸೇನೆ ಕಷ್ಟಂ | ಧರೆಯೊಳ ಬಡತನಮೆ ಕಷ್ಟ ವಾಣೀಮುಕುರಾ ||

ಸುಕವಿಕರ್ತಾ ಭರಣ

ವಿದ್ಯೆಯೆ ಮಾತಾಪಿತರಂ | ಬುದ್ಧಿಯೆ ನೋವರಂ ವಿನಯವಚನಮೆ ನಂಟಂ |
 ಅಧ್ಯಾನನಿಲ್ಲದನೆ ಸುಖ | ವಿದ್ಯೆದೆ ತನ್ನೊರ, ಸುಕವಿಕರ್ತಾಭರಣಾ ||

ಸುಜನಮನೋಜ

ಕುಲವಾವುದು ಸತ್ತರಿಕಂ | ಜೆಲವಾವುದು ಸಕಲಕಲೆಯೊಟ್ಟುಗು ಯೋಗದ |
 ನೆಲೆಯಾವುದು ಕ್ಷಮೆ ಬದುಕಿದ|ಫಲವಾವುದು ಪರಹಿತಾರ್ಥ ಸುಜನಮನೋಜಾ||
 ಸೈರಿಸು ಕಾರ್ಯವ ಗೆಲುವುಗು | ನೈರಿಯ ಮನದಿಚ್ಚೆಯುಟ್ಟು ನೆಲೆಯು ಮಾತ್ತಾ |
 ಸೈರಣೆಯಿಲ್ಲದನಾಗ್ರಹ | ವೈರಿಗೆ ಜಯ ತನಗೆ ಹಾನಿ ಸುಜನಮನೋಜಾ ||
 ಮಜ್ಜೆಗೆಯಿಲ್ಲದಿಹೂಟಂ | ಸಜ್ಜನಸತ್ಪತ್ರವೆಟ್ಟುತು ಮಾಡವ ದಾಸಂ |
 ಲಜ್ಜೆಗೆಡಿಸುವನೋಲಗ | ಹಜ್ಜೆಗೆ ಹರಳೊತ್ತಿದಂತೆ ಸುಜನಮನೋಜಾ ||

180	28	ಪಭೇಂದು	ಪ್ರಭೇಂದು
181	26-27	ಪದ್ಯಲ್ಲಿ	ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ
182	22	ಪಟ್ಟಿಗಳು	ಪಟ್ಟಿಗಳು
183	4	ಎಪ್ಪೆ	ಎಪ್ಪೆ
184	20	ಮಾಲ್ಟು	ಮಾಲ್ಟು
185	26	1538	5133
186	5	ಸ್ಮರಿಸಿ	ಸ್ಮರಿಸಿ
187	26	ರಾವುಳ	ರಾವುಳ,
“	28	ತಬ್ಬ	ತಬ್ಬ

ಕ್ರಮ	ಪದ್ಯ	ಅಶ್ವಾಧ್ಯ	ಶುದ್ಧ
190	4	ಗ್ರಂಥಕೆ	ಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ
191	21	ಸು. 1513	1513
192	2.3	ಪಂತ	ಪಂಡಿತ
”	23	ಶಕ 145	ಶಕ 1452
193	8	156	1526
”	27	ಶರಿದೆಂಟು	ತಟ'ದೆಂಟು
194	14	ಉದರಿಸಿ	ಉದ್ಧರಿಸಿ
200	10	150	1520
201	21	ಬಿರುದ್ದ	ಬಿಟ್ಟು
203	9	ಜೈನಕಥೆ	ಜೈನಕಥೆ
207	26	440	440I
209	18	ದಾಟ'	ದಾಲು'

212 ಸೋಮಶೇಖರಶಿವಯೋಗಿ (ಪುಟ 527) ಕೊಟ್ಟಿರುವ ತೋರಿಸಿದ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗನ ಶಿಷ್ಯಪರಂಪರೆಯ ಪ್ರಕಾರ ಮುರಿಗೆಯ ಶಾಂತವಿರನು ಆ ಗುರುವಿನಿಂದ 6 ನೆಯವನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಇದು ನಿಜವಾಗಿಟ್ಟ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಇವನ ಕಾಲವನ್ನು ಸುಮಾರು 30 ವರುಷ ಈಚೆ ಹಾಕಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಇವನು ಶಿವಲಿಂಗಮಹಿಮಾವಟ್ಟದ ಎಂಬ ಗ್ರಂಥವನ್ನೂ ಬರೆದಿರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಇದು ವಾರ್ಧಕವಟ್ಟದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಪದ್ಯ 105; ಪ್ರತಿಪದ್ಯವೂ ಶಿವಲಿಂಗೇಶ್ವರ ಎಂದು ಮುಗಿಯುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ಒಂದು ಪದ್ಯವನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ—

ಕೊಡು ನಿನ್ನ ಭಕ್ತರಡಿವಾವರೆಯ ಭಕ್ತಿಯನು |

ಕೊಡು ನಿನ್ನ ಶರಣರೊಕ್ಕುಡಿಯಲ್ಲಿ ನಂಬುಗೆಯ |

ಕೊಡು ನಿನ್ನ ಭಕ್ತರ ಕಥಾಶ್ರವಣವನು ಬಲುಕೈವರ ಸಂಕೀರ್ತನೆಯನು ||

ಕೊಡು ನಿನ್ನ ಭಕ್ತಕರ್ತವೊಲಯನು ಮನಮೊಲ್ಲಾ |

ಕೊಡು ನಿನ್ನ ಭಕ್ತಕರ್ತೇ ನಿನ್ನ ರೂಪವೆಂ |

ದೆಡೆವಿಡದ ಭಾವವನು ಮಿಕ್ಕ ಪದವಿಯನೊಲ್ಲೆ ಉತ್ತು ಶಿವಲಿಂಗೇಶ್ವರಾ ||

ಪುಟ	ಪಟ್ಟಿ	ಅಶುದ್ಧ	ಶುದ್ಧ
213	5	ವಾಖ್ಯಾನ	ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ
214	12	ಜೆನ್ನಂಜೆದೇವ	ಜೆನ್ನಂಜೆದೇವ
215	ಹೆಡ್ಡಿಂಗ್	ಸಂಪಾದನೆಯ ಜೆನ್ನಂಜೆದೇವ	ಲಿಂಗಮಂತ್ರಿ
..	21	ವಿರೂಪಾಲಿಂಗ	ವಿರುಪಾಲಿಂಗ
218	5	ವೀರೇಶನ	ವೀರೇಶನ
221	15	ಕೆಲವು	ಕೆಲವು
224	14	ಮಲ್ಲಯುದ	ಮಲ್ಲಯುದ್ಧ
226	3	ಪಜ್ಜಿ	ಪಜ್ಜಿ
234	25	ಕರಸಲದ	ಕರಸ್ಥಲದ
..	29	ಚಾಂಬೂನವಾದಿ	ಚಾಂಬೂನದಾದ್ರಿ
..	30	ಪಾಪ್ಪ	ಪ್ರಾಪ್ಪ
235	2	ಇವರುಗಳನು	ಇವರುಗಳನ್ನು
..	16	ರನ್ನು	ರನ್ನು 2
238	9	ಕೃಷ್ಣಚತೆ	ಕೃಷ್ಣಚರತೆ
246	14	ಜೀವಣ	ಜೀವಣ
249	25	ಯುದ್ಧದೋಳ	ಯುದ್ಧದೋಳ
251	4	ನೆಲೆ	ನೆಲೆ
253	8	ಳನ್ನು	ಳನ್ನು I
255	17	ಬಾಣೋಡಟ	ಬಾಣೋಡ್ಡಟ
259	11	ಮದ್ದೋರಕೋಡ	ಮದ್ದೋರಕೋಡ
265	17	127	1257
267	20	ಇವೆ	ಇದೆ
269	12	ಒರೆದ್ದಾನೆ	ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ
270	1	ಕರ್ಣಾಮೃತವ	ಕರ್ಣಾಮೃತವು
71	18	ಇದ	ಇದು

ಪುಟ	ಪದ್ಧಿ	ಅಶುದ್ಧ	ಶುದ್ಧ
274	1)	ಕಿಱ್ಱಿ ನುತುಂ	ಕಿಱ್ಱಿ ನುತುಂ ಱ
280	2	ಗಿಱ್ಱಿದು	ಗಿಱ್ಱಿದು
”	15	ಟಿಱ್ಱಿ ವ	ಟಿಱ್ಱಿ ವ
282	14	ಡಿಡ್ಡಾನ	ಡಿಡ್ಡಾನೆ
”	27	ನಿರೂಪಿಸಿದಾನೆ	ನಿರೂಪಿಸಿದಾನೆ
”	283ನೆಯ ಪುಟದ ಕೆಳಗಾಗಿ 1 ನೆಯ ಟಿಪ್ಪಣನನ್ನು	ಈ ಪುಟದ ಬುಡಕ್ಕೆ ಶರಣೀಕು.	
283	15	ವೀರೇಶನವರೆಗೆ	ವೀರೇಶನವರೆಗೆ
”	24	ಬಸನ	1 ಬಸನ
285	11	ಉದರಿಸಿ	ಉದ್ಧರಿಸಿ
286	2	ಟಿಕ್ಕೆಯದ	ಟಿಕ್ಕೆಯದ
”	25	ತುಱ್ಱಿ ಮುಂದೆ	ತುಱ್ಱಿ ಮುಂದೆ
287	11	ರವಂಱಿ ತೆ	ರಱ್ಱಿ ವಂತೆ
”	27	ನರಸಿಂಹಭ	ನರಸಿಂಹಭಾ
292	1	ಕೊಂಡಿದಾನೆ	ಕೊಂಡಿದಾನೆ
293	ಹೆಡ್ಡಿಂಗ್	ಮುರಿಗೆನೇಶಿಕೇಂದ್ರ	ಮಹಾಂತಸ್ವಾಮಿ
294	ಒಂದು ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ	ಕಂಪಿನಂಜಯ್ಯ	ಎರಿಬುದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿ ಯಾಗಿ ಕಪ್ಪಿ ನಂಜಿದೇವರು ಎಂದಿದೆ. ಇವನ ನಾಂದ್ಯದಿಂದ ಒಂದು ಪದ್ಯ ವನ್ನು ತೆಗೆದು ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ—
		ನೊದೊರನಾಡಿ ಜಗದಿಟ್ಟಿ ಮಿಗಲಜ್ಜಣರ ಬಲುಗಾಲಿಗಳನೆಸಗಿ ನಿಗಮಾರ್ವಮಂ ಪೂಡಿ ಮಲರಿಜನ ಸಾರಥಿಯನಾಡಿ ಪೊಂಬೆಟ್ಟು ಎಲ್ಲೊಳ್ ಕಟ್ಟಿ ಪಾವುವೆವೆಯಂ ನಳಿನಾಕ್ಷಶರಕೆ ಪಣೆಯಗ್ಗಿಯಲಗಂ ಮಾಡಿ ಗೆಲವಿನಿಂ ಬಾಂಬೊಲನುರುಪಿ ಬರ್ದಿಲರ ಪೊರೆದ ಸುಲಭ ಮದ್ಗುರು ಶಾಂತವೀರೇಶನೀಗೆವಗೆ ಸಲೆ ಸತ್ಯ ಮುಕ್ತಿಸುಖಮಂ	
295	9	ಕಱ್ಱನೆ	ಕಱ್ಱನೆ ಱ

ಪುಟ	ಪಟ್ಟಿ	ಅಶುದ್ಧ	ಶುದ್ಧ
295	24	ತಿವಿಧಿ	ತ್ರಿವಿಧಿ
297	3	000	1000
”	8	ಷಟ್ಸಲಕ್ರಮ	ಷಟ್ಸಲಕ್ರಮ
298	24	530	1530
”	”	565	1565
301	4	ಬಾಲಚಂದ್ರಪುರ	ಬಾಲಚಂದ್ರಪುರಾ
302	20	ನಿಂತುವೆ	ನಿಂತುವೇ
303	27	ಅಱಿಯಡ	ಅಱಿಯಡ
304	29	ಧರಿಸಿದ	ಧರಿಸಿದ
306	20	ನಿಧಿಯಱುವಂತೆ	ನಿಧಿಯಱುವಂತೆ
307	17	ಕದಪು	ಕದಪ
308	13	ಮಳಯ	ಮಳಯ
”	15	ಪಾಲ್ಕುರಿಕೆ	ಪಾಲ್ಕುಱಿಕೆ
”	17	ಕೃತಿವೇಱ್ವನು	ಕೃತಿವೇಱ್ವನು
309	5	ಕೆಳದೇ	ಕೇಳದೇ
”	8	ಎಂದೂ ಎಂಬುದು ಪಟ್ಟಿಯಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಬೇಕು	

313 ಇಮ್ಮಡಿ ಮುರಿಗೆಯಸ್ವಾಮಿ. ಈತನ ಹೆಸರು ಗುರುಸಿದ್ಧ. ಇವನು ಮುರಿಗೆಯ ಶಾಂತವೀರನ (ಪುಟ 212) ಶಿಷ್ಯನು. ಇವನ ನಾಂದ್ಯದ ಒಂದು ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ 35 ಪದ್ಯಗಳಿವೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಶಿವಲಿಂಗ ಎಂದು ಮುಗಿಯುತ್ತವೆ, ಈತನು ಹಾಲಾಸ್ಯಪುರಾಣ ಎಂಬ ಚಂಪೂಗ್ರಂಥವನ್ನೂ ದೇವೀಸೋತ್ರವನ್ನೂ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಹಾಲಾಸ್ಯಪುರಾಣವು ದೊಡ್ಡಗ್ರಂಥವೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಇದರ ನಾಂದೀಪದ್ಯಗಳು ಮಾತ್ರ ನಮಗೆ ದೊರೆತಿವೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಶಿವಲಿಂಗಸ್ತುತಿರೂಪವಾಗಿಯೂ ಕೆಲವು ಸುಂದರೇಶಸ್ತುತಿರೂಪವಾಗಿಯೂ ಇವೆ. ಇವುಗಳನ್ನು ನೋಡಿಯೇ ಪದಕ್ಷರದೇವನು (ಪುಟ 442) ತನ್ನ ನಾಂದೀಪದ್ಯಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವನ್ನು ಉದಾಹರಿಸುತ್ತೇವೆ.—

ಶ್ರೀಮತ್ಕಲ್ಯಾಣೇಶನ | ನಾಮಯನನುಪಮನಮೇಯನಗಣಿತಮಹಿಮಂ |
 ಕಾಮಾರ ದಿವಿಜಪನ್ನತ | ನಾಮಂ ಪೂರೈಗೆಮ್ಮನೂರ್ಜಿತಂ ಶಿವಲಿಂಗಂ ||
 ಶ್ರೀಮತ್ಸುಧಾಮಯೂಖನು | ಧಾನ್ಯಂಜುಲಕುಂದಮಾಲ್ಯಭೂಷಿತಮಕುಟಂ |
 ಹೈಮಗಿರಿನಂದನಾಪತಿ | ಸಾಮದೇ ರಕ್ಷಿಕ್ಕೆ ಸರ್ವರಂ ಶಿವಲಿಂಗಂ ||
 ಶ್ರೀಮದ್ಗೌರೀಕಬೀ | ಸೌವೋನ್ಮಕರಂದಸಿಕ್ತಭುಜನಜನಜರಂ |
 ಸೋವೋತ್ತಂಸಂ ಪಾಲಿಕೆ | ಶ್ಯಾಮಗ್ರೀವಂ ಪುರಾರಿ ಪರಶಿವಲಿಂಗಂ |
 ಮುನಿಗಳ್ಳಂದುಸಿರಿಂದೆ ವೇದಜಯಸುಂ ವೆತ್ತಬ್ಬಿಱ್ಱಂ ಬೋಧಿಸು |
 ತ್ತನುವಾಗಲಾ ಜಗದೊಳ್ ಸುಕರ್ಮಮುಮನಾತ್ಮಜ್ಞಾನನುಂ ತೋಱಿನೇ ||
 ಲ್ಲನಿಮಿತ್ತಂ ನುತಬಂಧುವೆಂನಿಸಿನಾನಂದಾತ್ಮಕಂ ಸುಂದರಂ |
 ಮನವೊಲ್ದಿಗೆಮಗುಜ್ಜಳಶ್ರುತಿಶಿರೋಸ್ಥಸ್ತಾರ್ಥಮಂ ಸ್ವಾರ್ಥಮಂ ||
 ಪೆಱ್ಱಿಯಂ ಸೂಡಿದ ಪೆಣ್ಣೆನೊಳ್ಳೊಡಲೊಳಂ ತಾಳೊಪ್ಪದಿಂದಿರ್ಪ ಬಾಂ |
 ದೊಱಿಯಂ ಮಂಡೆಯೊಳ್ಳೆಟ್ಟೆ ಮುಪ್ಪೊಲಿನನಾಬೆಂಗಳ್ಳೆ ಕೊಟ್ಟಿಱ್ಱಿಯಂ ||
 ಕಱ್ಱಿಯಂ ಗೋಣೊಳಮಚಿ ನಾಡನಿರದಾಗಳ್ ಕಾಡ ಸಬ್ಬೇಸರಂ |
 ನೆಱ್ಱಿ ಬೆಟ್ಟಿಟ್ಟಮನಿಗೆ ತಾಂ ಮಱುಕದಿಂ ಚೊಕ್ಕೇಶನೀಭೂಮಿಯೋಳ್ ||

ಇವನ ದೇವೀಸ್ತೋತ್ರವು ನಾನಾವೃತ್ತಗಳಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ; ಪದ್ಯ 65. ಇವು ಹಾಲಾಸ್ಯಪುರಾಣದ ಅಶ್ವಾಸಾಂತ್ಯಪದ್ಯಗಳಾಗಿರಬಹುದು. ಈ ಯಂಕದಲ್ಲಿಯೂ ಪಡಹ್ಕರದೇವನು ಈ ಕವಿಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಒಂದು ಪದ್ಯವನ್ನು ಉದಾಹರಿಸುತ್ತೇವೆ —

ಜಯ ದೇವಿ ಜಗತ್ತತಿವಾತೆ ನುತೇ | ಹಯವಾಹನಮಿತ್ರಶೀರಯುತೇ |
 ನಯವಾಣಿ ಮಹಾಘಣಿವೇಣಿ ಗುಣಾ | ಲಯ ರಕ್ಷಿಪುದೆಮ್ಮನಮಾಯೆ ಶಿವೇ ||

313	24	ಈತನ	ಈತನು
314	8	ಪಂಡಿತಾರಾಧ	ಪಂಡಿತಾರಾಧ್ಯ
315	3	ಪಡದಿದ್ದನು	ವಡದಿದ್ದನು
316	22	ತಾ	ತಾ
321	17	ಪುಷ್ಪವಾಗೆ	ಪುಷ್ಪಮಾಗೆ
322	17	ಹೇಳ	ಹೇಳು
324	15	ಸಿದ	ಸಿದ್ಧ

ಪುಟ	ಪಂಕ್ತಿ	ಅಶುದ್ಧ	ಶುದ್ಧ
325	16	ಮೇ	ಮೇ
„	17	ಮಾಯಿ	ಮಾಯಿ
326	10	ವೈಷವ	ವೈಷ್ಣವ
332	18	ಲಕ್ಷ್ಮೀಸೇನ	ಲಕ್ಷ್ಮೀಸೇನ
339	1	ಪೆರರುಕ್ತಿ	ಪೆರರುಕ್ತಿ
341	26	ಪತಿಯನು	ಪತಿಯನ್ನು
342	16	ಧಾರಣಿ	ಧಾರಣಿ
347	21	ಸಬ್ಬಿಣಿ	ಸಬ್ಬಿಣಿ
349	27	ರಸ	ರಸ
355	13	ಪೇ	ಪೇ

„ 1634 ರಲ್ಲಿ ಬರೆದ ಶ್ರವಣಬೆಳಗೊಳದ 84 ನೆಯ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಪಂಚಬಾಣಕವಿಯ ಮಗ ಬೊಮ್ಮಿಯವನು ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿಂದಂತೆ ಹೇಳುವುದರಿಂದ ಪಂಚಬಾಣಕವಿ ಈ ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಹಿಂದೆ ಇದ್ದಿರಬೇಕು. ಈ ವಿಷಯವು ನಾವು ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಕಾಲವನ್ನು ದೃಢಪಡಿಸುತ್ತದೆ.

357	13	ಪದ್ಮಾಪತಿ	ಪದ್ಮಾಪತಿ
360	17	ಸಿದ್ಧಬ್ಜನ	ಸಿದ್ಧಬ್ಜನ
361	12	ನಾಯಕ	ನಾಯಕ

„ ನಮಗೆ ದೊರೆತ ಶಂಕರದೇವರ ಕಂದದ ೫೦ನು ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ಇಷ್ಟಲಿಂಗ ಸ್ತೋತ್ರ ಎಂಬ ಹೆಸರು ಉಕ್ತವಾಗಿರುವುದಲ್ಲದೆ ಶಂಕರದೇವರು ನಿರೂಪಿಸಿದುದು ಎಂದು ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿ ಹೇಳಿದೆ.

365	23	ದೃಗವ	ದೃಗವ
366	1	ಸಿದ್ಧಾರ್ಥ	ಸಿದ್ಧಾರ್ಥ
367	4	1623	ಸು. 1623
„	10	(1623)	ಸು. 1623
374		ಲಕ್ಷ್ಮೀಕಾಂತ	ಲಕ್ಷ್ಮೀಕಾಂತ
378		ಚಾರಿತ್ರ	ಚಾರಿತ್ರ

ಪುಟ	ಪದ್ಧತಿ	ಅಶುದ್ಧ	ಶುದ್ಧ
379	18	ಸ. 1650	ಸು. 1650
380	7	ದಲ್ವಿಯ	ದಲ್ವಿಯು
384	3	ಎರತ	ಎರತ
,,	26	ಕರುಷಿ	ಕರುಷಿ
385	8	ಬರೆನೆ	ಬರೆನೆ
390	16	ಎಡಿಪೊಪ್ಪನ	ಎಡಿಪೊಪ್ಪನ
,,	22-23	ಸಿದಾಂತ	ಸಿದಾಂತ
391	13	ಬಾನು	ಭಾನು
394	15	ಬೇಡ	ಬೇಡ
395	11	ಉತ್ಕೃಷ	ಉತ್ಕೃಷ್ಟ
398	12	ಪಾಲಿಪ್ಪದ್ಯ	ಪಾಲಿಪ್ಪದ್ಯ
,,	21	ಯೇಟಿ	ಯೇಟಿ
,,	23	ಬೇಟಿ	ಬೇಟಿ
400	12	ನೀನ	ನೀನು
,,	22	ಸ್ವರಿಸಿದಾನೆ	ಸ್ವರಿಸಿದ್ದಾನೆ
411	23	ದಾನ	ದಾನ
412	5	ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ	ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ
,,	23	ವಂದಿಸುವೆ	ವಂದಿಸುವೆ
416	12	(65)	1650
424	11	ಗಂಡನ	ಗಂಡನ
428	11	(65)	1650
429	10,14	ಷಟ್ಪಲ್ಲ	ಷಟ್ಪಲ್ಲ
,,	21,25	(65)	1650
430	9	(65)	1650
431	3	ಪೊಸವನ	ಪೊಸವನ
439		ಸಿದಾಡಿಗಳು	ಸಿದಾಡಿಗಳು

ಪುಟ	ಪಂಕ್ತಿ	ಅಶುದ್ಧ	ಶುದ್ಧ
441	1	ಷಟ್ಪದೀಕೃತ	ಷಟ್ಪದೀಕೃತ
442	3	ದಂಡಕವನೂ	ದಂಡಕವನೂ
"	5	ಸಳ	ಸ್ಥಳ
"	8	ರೇವಣಸಿದ	ರೇವಣಸಿದ್ಧ
444	15	ಹೊಗಳಿದಾನೆ	ಹೊಗಳಿದ್ದಾನೆ
447	27	ಲೋಕದೊಳ್	ಲೋಕದೊಳ್
448	18 19	ಆಶಾಸ	ಆಶ್ವಾಸ
"	26	ಮನವಾಟಿ	ಮನವಾಟಿ
455	3	ಸೇದ	ಸೇದ
456	7	ಉದ್ಧಂಥ	ಉದ್ಧಂಥ
458	16	1 ಚಿಕದೇವರಾಜ	ಚಿಕದೇವರಾಜ
459	7	ನಾದುದುಂ	ನಾದುದುಂ
461	2	ವ ಷಿವನು	ಮ ಷಿವನು
463	1	ಸುಠಿದು	ಸುಠಿದು
465	21	ಮಂಡಲೇಶ್ವರ	ಮಂಡಲೇಶ್ವರತ್ವ
"	23	ಭಾಗಿಸುತ್ತಿದ್ದೆ	ಭಾಗಿಸುತ್ತಿದ್ದೆ
470	11	ವಶ	ವಶ
473	21-22	ಯವರ್ಗ ೩೩	ಯವರ್ಗ ಳಕ ೩೩
"	22	ಕಾಯಮ್ಮಂಕಕ	ಕಾಯಮ್ಮಂ
"	23	ಹಸ್ತಿಗಿರಿಯ	2 ಹಸ್ತಿಗಿರಿಯ
475	23	ಪ್ರಹಾ	ಪ್ರಹಾ
476	11	ಸಂಮೇಳ	ಸಮ್ಮೇಳ
478	25	ನಚದ	ಚಂದನ
482	27	ಗೋಟಿಯಯ	ಗೋಟಿಯಮ
"	"	ಆದರೆ	ಆದರೆ
"	28	ಚಾರ್ಯನನು	ಚಾರ್ಯನನ್ನು

ಪುಟ	ಪುಸ್ತಕ	ಅಭಿಧ	ಶುಭ
494	10	ಕೊಂಕನು	ಕೊಂಡನು
496	28	ಸೃತ	ವೃತ್ತ
501	ಹೆಡ್ಡಿಂಗ್	ಮಾನ	ಶತಮಾನ
503	8	ಇವನ	ಇವನು
507	9	ಕವಿಯ	ಕವಿಯೂ
508	8	ಮೋದದಿಂ	ಮೋದದಿಂ
509	ಚಿದಾನಂದಕವಿಯ ಮುನಿವಂಶಾಭ್ಯುದಯ; ಸಂಧಿ 16, ಪುಟ 2530.		
516	23	ವೈಷಯ	ವೈಷ್ಯವ
517	24	ಪೂರ್ವಕ	ಪೂರ್ವಕಂ
522	18	ವೈಷಯ	ವೈಷ್ಯವ
"	20	ಲಕ್ಷ್ಮೀ	ಲಕ್ಷ್ಮೀ
526	20	15ನೆಯ	17ನೆಯ
529	18	ಮಜ್ಜವನು	ಮಜ್ಜವನು
530	15	ಪುಂದ	ಇದರಿಂದ
"	"	ಸ್ತುತಿ	ಸ್ತುತಿ
"	21	ಮರುಳುಸಿದ	ಮರುಳುಸಿದ್ಧ
"	29	ಗ್ರಂಥಗಳಿಂ	ಗ್ರಂಥಗಳಿಂದ
532	23	ಆಪರ್ವತ	ಪರ್ವತ
534	8	ಸರ್ವಜ್ಞ	ಸರ್ವಜ್ಞ
			(ಎಲ್ಲಾ ಕಡೆಯೂ)
536	24	1700 ರಲ್ಲಿ	1700 ರಲ್ಲಿ
537	24	ಕೊಳಗುಳ	ಕೊಳಗುಳ
540	18	ಪದ್ಯಗಳನು	ಪದ್ಯಗಳನ್ನು
542	24	ಇದು	ಇದು
543	19	ಸಿದ್ಧಾಂತಾಲ್	ಸಿದ್ಧಾಂತಾಲ್
553	23	ಶಿಷ್ಯನಪ	ಶಿಷ್ಯನಪ್ಪ

ಪುಟ	ಪಂಕ್ತಿ	ಅಶುದ್ಧ	ಶುದ್ಧ
554	1	ಅದ್ವೈತ	ಅದ್ವೈತ
,,	11	ವೆಂಕಟ	ವೆಂಕಟ,
,,	21	ತವನು	ತವನು
,,	22	ತನ್ನನ್ನು	ತನ್ನನ್ನು
555	7	ಸಳ	ಸ್ಥಳ
,,	16	ಸೇರಿಸಿದಾನೆ	ಸೇರಿಸಿದ್ದಾನೆ
557	24	ಸುಮಾರ	ಸುಮಾರು
560	23	ಕೃಗಾರ	ಕರಣ
564	11	ಜ್ಞಾನಚಂದ್ರ	ಜ್ಞಾನಚಂದ್ರ
565	1	ಸು. 1659	1659
,,	8	ಸಮ್ಯಕ್ತ್ವ	ಸಮ್ಯಕ್ತ್ವ
567	7	ಕ ಎನ	ಕಾ ಎನ
569	8	ಪೆಟರಂ	ಪೆಟರಂ
571	24	ಸ್ಥರಿಸಿ	ಸ್ಥರಿಸಿ
576	12	ಕೊಟ್ಟುಟ್ಟುಟ್ಟುಂ	ಕೊಟ್ಟುಟ್ಟುಟ್ಟುಂ

Appendix III

ಪರಿಶಿಷ್ಟ II

ಈಚೆಗೆ ತಿಳಿದುಬಂದ ಬಟ್ಟು ಪುರಾತನಕವಿಯ ವಿಷಯ.

ಕವಿರಾಜರಾಜ 930

ಈತನು ದಾರವಾಡಜಿಲ್ಲೆಯ ಬಂಕಾಪುರಠಾಲ್ಲೂಕಿನ ಕಳಷದಲ್ಲಿರುವ ಒಂದು ಕಾಸನವನ್ನು ಬರೆದುದಾಗಿ ಆ ಕಾಸನದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿರುವ ಕವಿರಾಜರಾಜವಿಭುಧ | ಪ್ರವರಂ ಶ್ರೀಕಾಡಿಯೂರನಲ್ಲಿಯ ಕಮಲೋ | ದ್ಭವವಂಶಪ್ರೋತ್ತಮರಂ | ನವೀನವರ್ತಮಾನಿಸೆಯಲಭಿನೋದಂ || ಎಂಬ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಈ ಕಾಸನವು ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟ ರಾಜನಾದ ಗೊಜ್ಜಿಗದೇವ ಅಥವಾ 4ನೆಯ ಗೋವಿಂದ ಎಂಬವನ (918-919) ಆಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಬರೆದುದು. ಇದರಲ್ಲಿ ರೇವದಾಸದೀಕ್ಷಿತ, ವೀಸೋತ್ತರದೀಕ್ಷಿತ ಎಂಬ ಇಬ್ಬರು ದಂಡನಾಯಕರಿಗೆ ದೊರೆ ಎರೆಯನಕಾಡಿಯೂರೆಂಬ ಗ್ರಾಮವನ್ನು ಸರ್ವನಮಸ್ಯವಾಗಿ ತಕ 851ನೆಯ ವಿಕೃತಸಂವತ್ಸರದಲ್ಲಿ, ಎಂದರೆ 930 ರಲ್ಲಿ, ಕೊಟ್ಟಂತೆ ಹೇಳಿದೆ. ಈ ಕಾಸನದಿಂದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ —

ಗೊಜ್ಜಿಗದೇವ

ನಗರಾಜಂ ಧೈರ್ಯದೊಂದೇಟಿ ಯನನಿತಳಂ ಕ್ಷಾಂತಿಯೊಂದುವನಂಭೋ |
 ಧಿ ಗಭೀರೋದ್ಧಾನಿಯೊಂದುನ್ನತಿಯನೆಸವಿನಂ ತಾಳಿದತ್ತೊಳ್ಳಿನಿಂ ಗೊ ||
 ಜ್ಜಿಗದೇವಂ ಕೊಟ್ಟೊಡೆಂದುತ್ತಮವಿಭುಧಬನಂ ತಮ್ಮದೊಂದಲ್ಕುಟೆಂದಂ |
 ಪೊಗಟಿಲ್ ಬಾಪ್ಪಸ್ತುಕೆಯಂ ನೈವಗುಣಗಣಮಂ ರಟ್ಟಕಂದರ್ಪದೇವಂ ||

1: Epigraphia Indica, XIII. 327

ಬೆಸೆದೊಡೊಸೆದೊಡೆ ಕೊಳಲ್ ರ | ಕ್ಷಿಸ್ತುಂಶಕತಾಜಬ್ಬುಸಂಭವನೆನಲೀ |
 ವಸುಧಾತಪದೋಳ ಕೋವ | ಪ್ರಸಾದಮಂ ಪೊಗಟಿಲಾರ್ಪಾರಾಂ ಗೊಜ್ಜಿಗನಾ||

ಎರೆಯನಕಾಡಿಯೂರು

ತುಟಿಗಿ ಕವಲ್ಪು ಕತ್ತಲೆಪ ಚೂತಕುಬಂಗಳೊಳೊಂದಿ ಕಂಪಿನೋಳ |
 ನೆಟೆದು ರಸಂಗಳಂ ತಳದ ಪಣೊಲೆಯಂ ಗಿಳಿವಿಂಡು ಚಂಚುವಿಂ ||
 ದಿಟದೊಡೆ ಸೋವಳ ಸೋನೆಯೊಳಿ ದಾಂಗುಡಿಯಿಂದೆಸೆದಿವ್ವಳಪೊಳ್ಳಿನಿಂ |
 ದೆಟೆಯನಕಾಡಿಯೂರು ಲತೆವಳ್ಳಿಯುಮಲ್ಲಿಯ ನಾಗವಳ್ಳಿಯುಂ ||
 ಪೊಟಿಪೊಟಿಲೋಳ ಪೊವಲ್ಪು ಕವನಂದನಬ್ಬಿಂದದಿನೊಳ್ಳನಾಳ್ ಪೆ |
 ಗೇಟಿಗಳೆನೊಲ್ಪು ಗಾವರಿಸುತಿರ್ಪ ಮದಾಳಿಯಿನೆಯ್ ಪೂವ ಕಿ ||
 ಕ್ಕಿಟಿ ನಿಮಿದೀರ್ಪ ಪಾದರಿಯಿನೂದುವ ತೆಂಬಲಿಂ ಬೆಡಂಗುವೆ |
 ತ್ರೈಯನಕಾಡಿಯೂರು ಬಯಸಿ ನೋಲ್ಪುರ ಕಣ್ಣೆಸೆದೊಪ್ಪಿ ತೋಪುಗುಂ ||

Extracts from
Opinions of Scholars and the Press
On Volume I of the Karnataka Kavicharite or
Lives of Kannada Poets.

The work on Kannada literature which is being published by my Assistant Mr. R. Narasimbachar, M. A. is the only one of the kind and of the greatest value for the history of the language. It may be accepted as a standard authority and is well deserving of the utmost patronage and encouragement of the Governments of those countries in which the Kannada language prevails, as well as of the Universities of Madras, and Bombay.—*Mr. B. Lewis Rice, C. I. E.*

I have read your introduction and looked into some pages of the book itself, with great interest; and I can sincerely congratulate you and your ollaborateur Mr. S. G. Narasimbachar on the value of the work that you have turned out.—*Dr. J. F. Fleet, C. I. E.*

I must congratulate you on the completion of what must have been a very heavy task, not without its own delight and reward.—*Rev. E. W. Thompson, M. A.*

I am so glad to be able to congratulate you and your fellow-worker, Mr. S. G. Narasimbacharyar, on this excellant addition you have succeeded in making to Kanarese literature. It is clear in almost every page of the book that it must have cost you both enormous labour and thought in producing it. Only those, that have done work of the kind with old manuscripts and unpublished material, can know how trying it must have been to collect the matter, to arrange it well, and to give it the chronological consistency you have so well succeeded in doing,—*Professor M. Rangacharya, M. A.*

It is a most useful publication and must have involved immense labour, reading and research. Unless the Government set apart some money for bonuses for such work, I fear that very few would undertake such labour as you have done.—*Mr. M. Shama Rao, M. A.*

There are few persons who take to archeological and historical research. This defect they have nobly supplied by this epoch-making work. They have really done yeoman's service to the Kannadigas and Kannada literature by supplying them with a long-felt want. The illustrative poetical passages have been skilfully selected. Several wrong notions have been corrected.—*M. R. H. Desai, M. A.*

I have read your *Kavicharite* more than three times and the more I read the greater is my admiration for it. Surely that one book, even if there were nothing else, is enough to give you undying fame.—*Mr. B. Rama Rao, M. A., L. L. B.*

The issue of this book, as the first volume of a series, the title of which means "Lives of Kannada or Kanarese Poets," inaugurates a scheme for exhibiting the history of Kanarese literature from the earliest time to which it can be traced back. Some studies in this line of research have been given to us by the Rev. F. Kittel and by Mr. Rice. The present writers, however, aim at a much more exhaustive treatment, and, basing their work on various important collections of manuscripts and also on the inscriptions of Southern India as far as they have been exploited, they have made an excellent start: they have brought the matter in detail down to the end of the fourteenth century A. D.

In compiling the present volume, they have succeeded in tracing out and bringing to light a variety of authors and works not previously known. In addition to that, and to the inclusion of many new facts about such writers and works as were already known, they claim to have established the following points. Mr. R. Narasimbachar had already, in the in-

roduction to his edition of the *Kavyavalokana*, published in 1903, brought out clearly the fact that there were two writers named Nagavarma; one belonging to the close of the tenth century, the other to a period about a hundred and fifty years later. The authors now show that there were also two Gunavarmas and two Mangarasas. They have adduced evidence that the literary activity among the Vira-Saivas or Lingayets began in the middle of the twelfth century, at an appreciably earlier time than had previously been supposed. And they have shown that the poet Rudrabhatta, who was previously referred to the sixteenth century, flourished four centuries sooner. We hope that future researches by them may result in the discovery of works dating from before the time to which belongs the earliest Kanarese literary production that is at present known.—*Indian Antiquary*.

The publication of the "Lives of Kannada Poets" is an event in the history of Oriental re-search in India. Its authors are to be congratulated on the work they have produced. Its importance is manifest when we remember that so far there has not been available to the literary public a proper guide to Kannada literature. There has thus been for a considerable time past a real necessity for a scientifically written history of Kannada Literature, and the Messrs Narasimhachar have laid Oriental students and scholars under an obligation by the publication of the work they have now put forward. Though the account before us runs to nearly 400 pages, we are only at the end of the 14th century after Christ. The poets are taken in chronological order, the only intelligible order in a work of this sort. It is apparent on the face of it that the authors have not had an easy task. Chronology is an idea foreign to earlier poets; nor are they much interested in adding details about their lives. They were so far impersonal that they have lost themselves in their works. Hence the lives and times of these have had to be determined mainly from a close and painstaking study of inscriptions.

genealogies of kings, succession lists of *gurus*, numerous works on history and a large number of published and unpublished works in Kannada. The authors have not only included many facts not known before, but have endeavoured to remove previous misconceptions about several authors and works, *Madras Mail.*

On the retirement of Mr. Lewis Rice the State was fortunate in securing the services of a local scholar of great ability and profound erudition, whose history of Kanarese Literature, recently published is a monument of research and a mine of information. If a similar work had been written on classical authors, it would have made a world-wide reputation.—*Indian Spectator.*

Messrs. R. Narasimhachar, M. A. and S. G. Narasimhachar have published the first volume of their Lives of Kannada Poets, over which they were known to have been spending years of patient labour and research. We must congratulate these great scholars on the valuable work they have brought out and as far as we are aware, this is a work of original research, which marks a new era in the literary history of modern Kannada. The publication of the Lives of Kannada Poets is so refreshing that we are sure that genuine lovers of the Kannada language and literature will receive it with great exultation. The present volume deals with about 200 Kannada poets and poetesses who flourished till about the 14th century. As the authors have explained in their preface, the task of collecting facts about the lives of even famous poets is very great as the poets themselves have carefully eluded leaving any trace of their life except their works. The book is written in the form of the histories of English literature in a chronological order with the age and account of the poets and poetesses as far as ascertained, together with the list of their works and specimens of their thought and style. There is no doubt that a labour so vast as this extending over a period of 10 or 15 years has been one of pure love of literature and there could be no suitable recompense for his work except in the grat

itude of the Kannada people and their appreciation of the monumental results of the two celebrated Kannada scholars of the age.

There are many interesting and startling facts unearthed concerning the extent and uses of the Kannada authorship and literature which greatly interest students of literature.—

Mysore Standard.

‘ಕರ್ನಾಟಕ ಕವಿಚರಿತೆ’ ಎಂಬ ಒಂದು ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಗ್ರಂಥಕರ್ತರಾದ ಮ|| ರಾ|| ಆರ್. ನರಸಿಂಹಾಚಾರ್ ಎಂ. ಎ. ಅವರು ನಮಗೆ ಕಳುಹಿಸಿಕೊಟ್ಟಿರುವುದಕ್ಕೆ ವಂದಿನುತ್ಪೇವೆ. ಇದು ಕರ್ನಾಟಕದೇಶದಲ್ಲಿ ಆದಿಯಿಂದಲೂ ಇದ್ದ ಕೃತಿಗಳ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನೂ ಅವರ ಬರವಣಿಗೆಯ ಕ್ರಮವನ್ನೂ ತೋರಿಸುವ ಪುಸ್ತಕವಾಗಿರುವುದು. ಇಂಥ ಉಪಯೋಗವಾದ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಈವರೆಗೆ ಯಾರೂ ಹುಡುಕಿ ಬರೆಯಲಿಲ್ಲ. ಅನೇಕವರ್ಷಗಳಿಂದ ಶ್ರಮಪಟ್ಟು ಸಾವಿರಾರು ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಶೋಧಿಸಿ, ಪುರಾತನ ಗ್ರಂಥಕರ್ತರ ಚರಿತ್ರೆಯೊಡಲಾದ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಹುಡುಕಿ ಈ ಹೊಸ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಬರೆದದ್ದಕ್ಕೆ ಕರ್ನಾಟಕದೇಶದಲ್ಲಿ ಅಭಿಮಾನಿಗಳೆಲ್ಲಾ ಮ|| ರಾ|| ಆರ್. ನರಸಿಂಹಾಚಾರ್ ಮತ್ತು ಮ|| ರಾ|| ಎಸ್. ಜಿ. ನರಸಿಂಹಾಚಾರ್ ಎಂಬವರಿಗೆ ಬಹಳ ಕೃತಜ್ಞರಾಗಿರಬೇಕು. ಇವರು ೧೪ನೇ ಶತಮಾನದವರೆಗೆ ಇದ್ದ ಸುಮಾರು ೨೦೦ ಕವಿಗಳ ಹೆಸರು, ಅವರು ಹುಟ್ಟಿದ ಕಾಲ, ಅವರು ಬರೆದ ಗ್ರಂಥಗಳ ಹೆಸರು, ಬರವಣಿಗೆಯ ಸ್ವರೂಪವೊಡಲಾದವುಗಳನ್ನು ೪೦೦ ಪುಟಗಳುಳ್ಳ ಈ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಅಡಕಮಾಡಿ ವಾರ್ಡ್. ಇದು ಮೊದಲನೇ ಭಾಗವು. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ವೇಶಾಭಿಮಾನದಿಂದಲೂ, ಕರ್ನಾಟಕ ಭಾಷಾಭಿರುಚಿಯಿಂದಲೂ, ಸಾಹಸಪಟ್ಟು ಬರೆದ ಈ ಮುಖ್ಯಗ್ರಂಥವು ಬಹು ಜನ ಕರ್ನಾಟಕರಿಗೆ ಉಪಯೋಗವಾಗಿ ಇದುವರೆಗೆ ತಿಳಿಯದೆ ಗೊಳಪಾಗಿತ್ತು. ಬಹು ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯಲಿಕ್ಕೆ ಅನುಕೂಲವಾಗಿದೆ ಎಂದು ಬಹು ಸಂತೋಷಪಡುತ್ತೇವೆ.

ನವಗನ್ನಡಿ.

ಕವಿಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಇದುವರೆಗಿದ್ದ ಭಿನ್ನಾಭಿಪ್ರಾಯಗಳೂ ಉದ್ಭವ
 ಕವಿಗಳಾಗಿದ್ದರೂ ಅವರ ಹೆಸರುಕೂಡ ಅನೇಕರಿಗೆ ತಿಳಿದಿರಲಿಲ್ಲವೆಂಬ ಸಂಗತಿಯೂಪ್ರ
 ದ್ಧರಾದ ಕವಿಗಳಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಕೆಲವು ಗ್ರಂಥದ ನಾಮಧೇಯವುಕೂಡ ಜನಗಳೆ
 ಗೊತ್ತಾಗಿರಲಿಲ್ಲವೆಂಬ ಸಂಗತಿಯೂ ಇದರಲ್ಲಿ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿರುವುವು. ಹೀಗೆ ಇರತಕ್ಕ
 ಗ್ರಂಥವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಆದ್ಯಂತವಾಗಿ ನೋಡುವುದೂ ಸರ್ವಜನರಿಗೂ ವೇದ್ಯವಾಗುವಂ
 ಅವರವರ ಕಾಲಮುಂತಾನುವುಗಳನ್ನು ಸಮಂಜಸವಾಗಿರುವಂತೆ ನಿರ್ಧರಿಸುವುದೂ
 ಸಾಮಾನ್ಯವಾದ ಕಾರ್ಯವಲ್ಲವೆಂದು ಎಲ್ಲರೂ ಎಲ್ಲರು. ಇಂಥ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಕನ್ನಡದ
 ಇದುವರೆಗೆ ಯಾರೂ ಬರೆದಿಲ್ಲ. ಆದ್ಯಂತವಾಗಿ ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಕರ್ಣಾ
 ಟಕ ಗ್ರಂಥಕಾರರು ಇಷ್ಟು ಜನರಿದ್ದರೆಂದಾಗಲಿ ಇಷ್ಟು ಗ್ರಂಥಗಳಿರುವುವೆಂದಾಗಲಿ
 ಗೊತ್ತಾಗಿರಲಿಲ್ಲವೆಂದೂ ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಕರ್ಣಾಟಕ ಭಾಷಾಭಿಮಾನಿಗಳು ಕರ್ಣಾಟ
 ಕವಿಚರಿತ್ರಕಾರರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಕೃತಜ್ಞರಾಗಿರಬೇಕಾದುದು ಕರ್ತವ್ಯವಾಗಿರುವುದೆ
 ದೂ ಗುಣಗ್ರಾಹಿಗಳಾದ ಯಾರಿಗೂ ತೋರದಿರಲಾರದು.

ಧರೆಯೊಳಡೆಗೆ ರತ್ನನಿಕರಂ ತೆಗೆವುಬುಗದೊಳೆ ರಸಾತಲಂ |
 ಬರೆಗಮಗುಳ್ಳು ಬಿಣ್ಣೆತಿದು ನುಣ್ಣೆತು ನುಣ್ಣೆತು ತೆಳ್ಳೆತೆಂಬನೋ ||
 ಪಿಲದೆನಿಪ್ಪೊಮಂ ತೆಗೆದು ಕಾಲಕೆ ತಕ್ಕವೊಲೋರಣಕ್ಕೆ ತಂ |
 ಬಿರಿಸಿ ಜನಕ್ಕೆ ತೋಪಳ ಮಣಿಗಾರರ ಬಾಣೈಯನಾರೊ ಮೆಚ್ಚದರೆ ||
 ಪಿಲಯರನಿಪ್ಪ ಮೇಲ್ನಿಬಿಗಳೆಕೆಳಮ ಪಾಯ್ತರೆ ಕಾಲಚಕ್ರವೋ |
 ಧರೆಯೊಳುರುಳ್ಳು ಮಾನಿ ಮನುಳ್ಳುಂ ಸವೆದುಂ ನವೆದಿದುಕಾಣದಂ |
 ತಿರೆ ಕಡಿವೋದ ಕಬ್ಬಿಗರುಮಂ ನೆರೆ ಕಾಣಿಕುಮಾಚರಿತ್ರನು |
 ಚ್ಚರಿಯೆನೆ ಪೇಳ್ವುದೇಂ ಕವಿಗೆ ನೋಳ್ವೊಡೆ ಕನ್ನಡಿಯಾಗದಿಕ್ಕುಳವೋ ||

ವಿದ್ಯಾವಾಹಿನಿ,

